

TRACTATVS
Solemnis, vtilis, & quotidie practicabilis
DE REBVS ECCLESIAE NON ALIENANDIS
CLARISSIMI, ET CELEBERIMI
IVRECONSVLTI
D. GVLIELMI REDOANI
GENVENSIS À VERNATIA
PROTHONOTARII APOSTOLICI,

Legum ſtudioſis, ac omnibus in vtroq; foro verſantibus
nedum proficuus, ſed etiam neceſſarius,

CVM RVBRICIS, QVAESTIONIBVS,
& ſummarijs, ac omnium rerum, materiarumq;
Indice locupletiſsimo.

PLACENTIAE
Apud Franciſcum Comitem. 1572.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO D. N. D. GREGORIO HVIVS NOMINIS PAPAE XIII.

GVLIELMVS REDOANVS S. P. D.

VM non minus otij, quàm negocij rationem exſtare oportare intelligerem, otiolum, quod ſuperiori tempore ſubciſiuis operis quandoq; mihi ſuppetebat, illud idem non inaniter conterendum eſſe putaui, quod cùm ſedulo mecũ perpenderem, conſilium, cogitationemq; meam ad materiam rerum eccleſiæ non alienandarum conuerti. Ad quem quidem, laborem me, pietas, & fructus, quem pro ſe quiſque hominum hinc capiat, inuitarunt, ac impulerunt; nec immeritò, ſunt enim bona eccleſiæ, bona Dei, Patrimonium Ieſu Chriſti, oblationes fidelium, bona, ex quibus opportunè pauperibus alimenta ſuggerantur, in ergaſtulũ ſeruitutis redacti liberentur, Peregrini, & Hoſpites munificè ſuſcipiantur, Curentur infirmi, operiantur nudi, adiuuentur in vincula coniecti, ſcientiarũ expertes honeſtis artibus, & diſciplinis inſtituãtur, Pietatis, miſericordiæ charitatisq; opera exerceantur. Diuina officia catholicè, ac religiosè perficiantur; miniſtrorum Chriſti, & eccleſiæ, pro dignitate ſua honeſtè vita ſoſtentetur, ſacra templa inuiolata conſeruentur, totus terrarum orbis ab iniuria infidelium, hominumq́ue nequiſſimorum inſidijs defendatur. Deus ad extremum, quod eſt omnium, & primum, & maximum, adoretur. Debent ideò ſacroſancta eccleſiæ bona ab eorum audacia, & impetu, qui eadem (èo temeritatis, & impudentiæ proceditur) inuadunt, occupant, ſibi aſciſcunt, opprimunt, auferunt, rapiunt, occultant, ſubtrahuũt, diſtrahuũt, prophanant, aut quoquo modo ſurripiunt, ac alienant, perpetuò eſſe tuta, & inuiolata. Nam, cùm eccleſia ſit mater omnium, ſacrum eius patrimonium debet ab omnibus ſartum, tectum, illæſumq́ue conſeruari. Ad hoc ſingularis accedit vtilitas eò, quoniam, dum oculis omnium clarius luce ſubijcitur, in quàm graue peccatum incidat qui ſeſe in illis non legitime, non canonicè intrudat quàm graui delicto ſeſe alliget, quàm nefarium ſacrilegium perpetret, quot cenſurarum vinculis ſeſe illaqueet, quàmq́ue varias pœnas incurrat, prorſus vel monitus, vel conſcientiæ ſtimulis commotus temeritatem ſuam compeſcet, res ſacra per fas atque nefas poſſidendi libidinem cohibebit, contractus illegitimos re ipſa deteſtabitur. Opus quidem quod pro ſui magnitudine, ac pro rei altitudine vti meis viribus impar, ita velut horrendum, ſæpe me perterruit. Sed omnipotentis Dei auxilio, qui prope eſt inuocantibus eum, fretus alacri, forti, audaciq́, animo tantæ rei molem ſuſcepi. & quæ diſperſa, in hac materia diſſipataq; in tanta tot conciliorum Pontificum conſtitutionum Sylua legebantur,

quàm maximo fieri potuit ſtudio , multa propè collegi , multa conglutinaui , multa
ſub vnum velut aſpectum poſui , quò quaſi via compendiaria ad id , quod latè fuſum
erat , ſine magno labore , magnaque difficultate maturius perueniri poſſit . Hunc au-
tem laborem meum ex aromatibus Sanctorum Canonum , ex Sacrarum legum fragran-
tia collectum, tuæ Sanctitati in Holocauſtum ſuauiſsimi odoris ad memoriam, & ſempi-
ternum meæ erga tuam Sanctitatem obſeruantiæ teſtimonium dicaui , non exquiſitis elo
quentiæ pigmentis, nec vllis verborum lenocinijs ornatum, ſed potius decretis, Sanctio-
nibus Sanctorum Romanorum Pontificum, authoritatibus Sanctorum Patrum, vtriuſque
cenſuræ doctrinis quo potui modo, compoſitum tuæ amplitudini mitto , vt hiſce ve
lut lapidibus onychinis , auro , hyacintho , purpura , ac dibapho veſtitus in conſpectu
tuo prodeat ornatior , ſub tuo enim numine laborem hunc edere debui , qui (quæ tua
fuit benignitas) annis præteritis vt alius meus libellus de ſpolijs Eccleſiaſticis in lucem
prodiret tua auctoritatæ ope , & auxilio apud Fęl. Mem. Pium Papam Quintum feciſti .
Suſcipe , quæſo , hylari fronte hoc munuſculum de manu pueri tui , quod tibi de ve-
natione mea affero , vt benedicat mihi anima tua , ſit gratum , & acceptum in conſpectu
tuo velut Thymiama boni ſempiterniq; odoris in conſpectu Domini , reſpicias ad illud ,
velut dominus ad munera Abel, vt ſeruus tuus gratiam in oculis tuis inueniat . Perquàm
exiguum munus eſt, ſed animum offerentis, non rem ſpectet Sanctitas tua . munerisque
tenuitatem subleuet humanitatis tuæ magnitudo . Vt autem hoc perexiguum offerrem ,
ruſticorum mos antiquus ſuaſit , qui Deo optimo maximo ſacris operaturi , thura non
habentes, mola tantum ſalſa litabant , nec cuiquam vitio dabatur , quoquo modo poſſet,
Deum colere , quia ait Hieronymus, in tabernaculo Dei offert vnus quisque , quod po-
teſt , alij aurum , & argentum , & lapides pretioſos , alij biſſum , & purpurã & coccum
offerunt ; nobiſcum autem benè agitur , ſi obtulerimus pelles , & caprarum pillos . &
Leuitici quinto , anima , quæ offerre non poterat pecus , duos turtures, vel duos pullos
columbarum offerrebat domino , & Lucæ Vigeſimo primo æra minuta , quæ vidua pau-
percula obtulit in Gazophylacio magis deo accepta fuerunt , quàm munera diuitum offe
rentium . Obtuli ego , quod habui iuxta benedictionem domini dei mei, quam dedit mi-
hi . Quod potui , feci , ſi maxima potuiſſem , maxima obtuliſſem , benedicat libello iſti
Sanctitas tua . vt Clypeo tuę benedictionis munitus , & nomine tuæ Amplitudinis inſi-
gnitus velut auro puriſſimo, radijs quaſi ſolis irradiatus à labijs iniquis , & lingua doloſa
defendatur . Ad illum non accedet malum , nec flagellum appropinquabit tabernaculo
ſuo , nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non nocebit illi , & manus domini
erit cum eo , & dabit illi Deus , tanquàm Iſaac , cui benedixit dominus de rore cœli, &
pinguedine terræ benedictionẽ . Accedas igitur libelle mi alacri animo ad tantę ampli-
tudinis virum , Vicarium Chriſti , & dei locumtenentem in terris, & dominus cuſtodiat
introitum tuum, & exitum tuum . Sanctiſsimum Dominum meum deuotè reuerere, & vnà
cum authore tuo , ſeruo ſuo Dominum Ieſum Chriſtum ſupplex perpetuò ora, vt eundem
conſeruet diu lætum, & hylarẽ in terris, & vita functum in optato pacis æternę portu cõ-
quieſcere faciat in Cœlis , vale .

FRANCISCVS REDOANVS ARTIVM, ET REI MEDICAE
DOCTOR GVLIELMO REDOANO AVCTORI EIVS FRATRI S. D.

IHIL pulchrius, nihil dignius, nihil memorabilius veteres pleriq; se face
re posse putarunt, quam si, quæ ipsi multis vigiliis, multis lucubrationibus,
longo studio, magnoque labore fuerant consecuti, ea scriptis traderent,
publicisque consignata monumentis diuulgarent. Hinc etenim fieri posse
plane videbant, vt sibimetipsis decus, & ornamentum pararent, posteris
autem ingenio suo maximè prodessent. Id quod in eorum mentibus ità in-
hæserat, vt vel infimus quisque in eam curam, & cogitationem incumberet, qua sibi
dignitas, & gloria quæreretur, reliquis verò discendi labor, & molestia minueretur.
Possem doctissimorum hominum seriem hoc loco longissimam commemorare, quorum
nomen, & magnum, & memorabile vbique prædicatur, quorum vigiliæ, & opera nisi
exstarent, vtilissimarum rerum scientia careremus. Hanc quidem viam, frater mi charis-
sime, vestigijs tot præstantissimorum hominum signatam, & impressam ita fœliciter in-
gressus es, vt per eam celeri gradu curras ad ea, quæ te manent, præmia immortalita-
tis, ac præcipua industria, singularique quodam ingenij tui acumine posterorum vtilita-
ti, quo nihil magis est laudabile, inseruias. Tu namque primo luculentum de simonia
tractatum edidisti, Deinde, in Campania per multos annos apud venerandos sedis apo
stolicæ nuncios Auditoris officio fungens, illud acutissimarum quæstionum volumen de
spolijs ecclesiasticis artificiosè scriptum, & lucubratum in lucem prodire permisisti: in
quo quidem non solum singularem tui ingenij doctrinam, sed etiam summam dicendi
grauitatem, ac copiam præfefers. Nunc verò librum de rebus ecclesiæ non alienandis
vtilissimum, & propè diuinum (qui est tuus ad laudem impetus) in lucem edere consti-
tuisti. In quo quidem opere cum non minus in iuris pontificij scientia, quàm Cesarei
disciplina ostendas, quantum posśis, potes autem plurimum, non suspensa Hedera (vt
est in Adagio) indigere arbitror. Protectò intelligis ex huiusmodi studijs, & vigilijs re-
liquos homines fructus posse capere vberrimos, & tui nominis prædicationem quam cla
rissimè diffundi. Quid plura? tibi gratulor, mihique gaudeo, frater mi suauissime, quòd
fieri videam, vt Redoana domus olim quidem florentissima, nũc autem nescio qua tem-
porũ iniuria prope iacens tua opera subleuetur. Quo instituisti, obsecro frater mi, cursu
per directam, maximèq; expeditam viam ad immortalem gloriam contende, tui tuorũq;
memoriam clarissimo tuarum virtutum splendore in dies magis, atq; magis (vt facis)
Illustra. Vale.

REVERENDO DOMINO GVLIELMO REDOANO I. V. D. ET PROTHONOTARIO APOSTOLICO EIVS PATRVO IOANNES REDOANVS S. D.

YTHAGORAS ille multa quidem prudenter discipulos suos monere solebat, sed nihil prudentius, quàm vt tandiu silentium facerent, quandiu, quæ ipsi rectè loquerentur, optime didicissent, nolebat enim Philosophus ille maximus, eos ab aliquo parum eruditos existimari; non minus autem eorum quisquam tacuit, quàm biennium. Hęc sane institutio tanto digna philosopho verè censenda est; quam quidem vnicuique doctrinam aliquam discere volenti, (vt mea fert opinio) ad vnguem obseruandam iudico, si in quolibet disciplinarum genere bene peritus fieri exoptat. Ego sanè quidem huiusmodi Pythagoricum institutum tenere decreueram; sed, cùm mihi quotidie tuæ narrarentur laudes, cumque volumina abs te tam doctè composita præ manibus haberem, ac sæpenumero euoluerem, tuam tùm philosophiam, tùm legalem doctrinam indicantia, te ità splendidè, & ornatè loquentem imitari tanquàm simulacrum, propositum consilium mutaui. Has enim literas ad te dare volui, quarum argumentum si non erit ita expolitum, vt oculis, ac auribus tuis dignum videatur, id partim tenellæ ætati meæ ascribas velim, cùm nondum duodecim annos natus sim, partim temeritati, quippe qui à tanto Philosopho edoctus eius admonitiones audire noluerim. meum etenim erat multa prius à viris doctis audire, quàm aliquid tam repente loqui, aut scribere; sed vt hoc facerem, me impulit tuus erga me singularis amor, quem mihi assiduè ostendis, ac voluntas tecum sæpe loquendi, ac tibi de ijs fructibus gratulandi, quos in dies magis tui vbertas ingenij afferre solet. Ad hæc immensa cupiditas, ac te ipsum aliquo modo re ferendi studium; miro enim ardeo desiderio cò doctrinæ, ac virtutis peruenire, vt verè nepos tali dignus patruo existimari possim, simulque aliquos edere libros tuis quoquo modo similes, vel iis proximè accedentes; quos adeò multos, tantaque eruditione scripsisti, vt me in stuporem adducant, cogitantem, te tot impeditum negocijs nullum sine linea consumpsisse diem. Superioribus annis doctissimum de simonia opus à te compositum imprimendum curasti, Iudicibus, ac Iureconsultis adeò gratum, acceptumque, vt eos neutiquàm pudeat, vbicumque opus sit, Redoani auctoritatem tam liberè, quàm Bartoli adducere. Vide, quæso, quā diligens fueris in scribēdo, cùm nuper in regno Neapolitano auditoris officio fungeris apud illustres ac Reuerēdissimos Apostolicæ sedis nūtios, tot districtus negocijs esses, acutissimas tamen, ac subtilissimas de spolijs ecclesiasticis quæstiones scripsisti, ac in lucem protulisti tuo acri ingenio cogitans, non modò quid iudices, verum etiam quid patronos modò huius, modò illius causas agentes maximè deceret. O te felicem, ac verè beatum, qui in hoc tam breui vitæ curriculo ità elabores, vt nulla temporis amissi ratio tibi reddenda sit, cum te tuis scriptis immortalitati, hominumque memoriæ sempiternæ penitus tradas; in quibus simplex veritatis ratio ab omnibus ea legentibus perspicuè cognoscitur. Nec satis esse duxisti te, tuamque; doctrinam ijsdem duobus voluminibus illustrasse, nisi aliud de longius, maius, ac difficilius de bonis ecclesię non alienandis inscriptum addidisses, quod quidem adeò magnum, atque amplum esse video, vt, cùm ei ætas scribendo non satis fuisset, tu tamen tàm exiguo temporis spatio scripsisti, cōposuisti, ac correxisti, id quod mihi valde arridet, nec possum non tibi magnopere gratulari, Deoque Opt. Max. immortaleis agere gratias, qui me ex eadem arbore, quæ huiusmodi fructus afferre solet, originem ducere voluit, ex quo me fortunatissimū, ac beatissimum esse iudico. Te ne horter, vt in dies magis velocius curras, an rogem, vt à cursu desistas? mihi quidem in dubium venit; quamuis enim te nouas assiduè materias ex cogitare cupiam, vt tuam ingenij aciem omnes perspicere possint, vereor tamen, vt verum tibi fatear, ne id mihi contingat, quod magno euenisse Alexandro Macedonum Regi legitur. Qui præclara à patre gesta cum lachrymis audiebat, timens ne præclarum facinus sibi, dum viueret peragendum relinqueretur, ne mihi quoque, te scribente quotidie volumina, nihil scribendum relinquatur, tua licet scripta tanquàm ob oculos speculum assiduè mihi futura, sint me omni ad virtutem tempore excitatura. Vale, meque, vt facis, ama.

LVDOVICVS VILLA I. V. D. GVLIELMO REDOANO I. V. D.

ET AFFINI SVO S.

VLTA tu quidem omni tempore, Redoane mi, singularius erga me tui amoris indicia ostendisti, sed nullum p̄clarius, quàm quòd te videam meo iudicio, quantumuis exiguo, tantum tribuere, vt librum de rebus ecclesiæ nō alienandis doctissimè à te scriptum, & elaboratum non prius vulgò apparere volueris, quàm illum mihi communicaris. Ego verò librum tuum non solùm probo, in quo omnia, quæ ad susceptam rem pertinent, & tractata sunt copiosè, & disputata subtiliter, sed etiam mihi gaudeo, cui res tuæ omnes secundę, non lętæ esse non debent, Patriæ autem, cui quàmoptimè cupio, gratulor. Cuius quidem nomen anteà non obscurum tot tui ingenij & doctrinæ monumentis illustras. Cuius rei iam inde ab incunte ætate tua expectationem haud leuem commouisti, quando te sacris auspicatò addixisti, illudque vitæ genus complexus es, quod est totum in præclaris cogitationibus, & factis constitutum. Omnia quæ sunt eius professionis ita auidè exhausisti, eamque in illis percipiendis contentionem posuisti, vt is euaseris, qui ingenio, & industria tua tantum vtilitatis ecclesiasticæ rei impenderis, quantum ipse à professione ipsa orneris, id quod declarant, præter hunc posterum librum, duo alij in manus hominum emissi, alter de simonia, de spolijs ecclesiasticis alter. Quibus quidem rebus nullæ sunt in vsu forensi frequentiones. Quamobrem magnopere censeo, ne diutius publico arcens librum hunc vtilissimum, tuoque nomini perquàm honorificum penes te supprimas, sed, cùm sit perfectus, absolutus, omnibusque suis numeris, & partibus expletus, tandē aliquandò à te dimittas. Tandiu foro deberi minimè potest. Sicque tibi persuadeas velim, meam in te beneuolentiam, meum studium, meam obseruantiam ad eum cumulū peruenisse, vt vix vllā accessionem fieri posse existimem. Vale.

ANTONII ORLANDI GENVENSIS

À MANAROLLA

Ad Lectorem.

VO possunt bona iure sacra vendi,
Quo non, hic Redoanus eleganter
Consultus benè iuris vtriusq;
Docet; quis melius, magisq; clarè?
Nemo; lector eme hunc libens libellum
Quanticunque licet, licet talento.
Multa hic continet aureus libellus
Scitu digna, etiam omnibus legenda.
Est cultus, lepidus, grauis, venustus,
Doctus, egregius, bonisq; gratus;
Instar hic erit omnium librorum;
Ingens est ligurum hic decus suorum,
Hunc clarum genuit parens vterq;
Clarus, clarior est suo labore.
Hunc Musæ, hunc Charites colunt, Apollo,
Hermes, Iuppiter, Attica & Minerua.
Hic nouit veterem, nouamq; legem;
Obscuros sophiæ sacræ recessus,
Arcana & simul omnium parentis,
Cunctarum iubar artium bonarum.

ELENCHVS RVBRICARVM, ET QVAESTIONVM
IN PRAESENTI VOLVMINE CONTENTARVM.

SOLEMNIS, ELEGANSQVE Tractatus, in quo subtiliter, & abunde de alienationibus rerum ecclesiarum, illarum causis, & solemnitatibus, alijsq; omnibus ad materiam requisitis, sub suis rubricis, & quæstionibus discutitur, ità vt nihil desideretur ad causarum huiusmodi vtilitatem non sine pauco Aduocatorum commodo, nuper in lucem editus

Authore Clarissimo Iureconsulto D. Gulielmo Redoano.

EVS Pater omnipotẽs, à quo bona cuncta ꝓcedũt largire, vt cogitẽ te ĩspirãte q̃ recta sũt & te gubernãte ea dẽ faciã, dicturus d' reb' sãctę tuę Ecclesię Sanctissimo tuo noĩe inuocato tuũ diuinũ auxiliũ imploro, vt des mihi cor sapiẽs & intelligẽs, facias mihi animã, deinde linguã eruditã sis lucerna pedibus, & lumẽ semitis meis, emittas mihi sapiẽtiã d' sede magnitudinis tuę, vt mecũ sit & mecũ laboret, aperi os meũ, & imple illud spiritu sapiẽtię & intellectus, da mihi sermonẽ rectũ & bñ sonãtẽ, cũ crescat vt pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloqum meũ, quasi imber sup herbã, vt q̃ egrediať de labijs meis, rectũ ꝓdeat ĩ ꝯspectu tuo & q̃ dicã sit acceptũ corã te oĩ tpe, ponas custodiã ori meo & ostiũ circũstãtię labijs meis, exurge dñe mihi adsis, vt ad bñficiũ rerũ tuę eccłæ ad laudẽ tui sãctissimi nominis aliqd cũ veritate dicere possim, & deduceř qno homines ab illis inuadẽdis, vsurpãdis, arripiẽdis, distrahẽdis, & alienandis vltra modos licitos, & à iuř ꝑmissos detereať; qa bona Ecclarũ sũt bona Dei ꝑ Prępositũ ĩ c. certũ dist. x. in prin. & sũt patrimoniũ Iesv Christi, c. cũm ex eo de elec. ĩ vj. c. cã de verb. sig. ꝑ Barba. & Aug. Bero. ĩ Rub. tit. de reb. ecc. attestať Paulus scđs in litera cõminatoriali, q̃ inseriť in rescriptis alienationũ rerũ ecclę, q̃ est in fine descripta in illis verbis patrimonio &c. Et, cũ eccła sit sponsa Christi, q̃ mater est oĩum, eius patrimoniũ dẽt ꝯseruari semp illęsũ, iuxta tex. in l. iubemus ĩ fi. C. de sac. san. eccle. res. n. ecclę fuerũt oblationes, q̃ à fidelib' Dño sunt oblatę c. res ecclę xij. q. j. & dedicatę vsib' secretorũ cęlestiũ c. attẽdẽdũ xvij. q. iiij. & ꝓ remedio peccatorũ ꝓ salute, ac reqe aiarũ collatę c. indigne xij. q. ij. & sãcta sãctorũ effecta, ĩ qb' Christvs Dñs noster Dñium hẽt, & possessio nẽ ꝑ Inno. in c. cũm sup de cã poss. Afflict. decis. 361. qa eccła ęquẽ Clericis, & Laicis indigẽtibus vti filijs de suis redditibus distribuit, & vti mater cõis eos tractat ꝑ Aug. Bero. in c. j. de reb. eccl. nõ ali. col. xvj. vers. tertiò Abb. Vñ, cũ dicturus sim de rerũ eccłasticarũ alienõne, vidẽdũ ẽ primò, q̃d sit alienõ, & de significatione huius verbi; Quia à diffinitione rei est sẽper sumendũ principiũ teste Cicerone de offic. in princ. vt illud, de quo disputať, sciať. Quia diffinitio est, q̃ dat eẽ rei, & rei substãtiã demõstrat, & in ethimologia vocabuli ꝯsistit tota substãtia, iuxta illud ĩ princ. ff. de iustit. & iur, vbi Pau. de Cas. ꝑ tex. in l. tugurij de ver. sig. & absoluta in primis significatione verbi alienõ, quantũ diffuse potuimus, & ꝑcursa vnica qõne, de rerũ eccłasticarũ alienatione, sub qua ꝑ xv. qõnes seu rubricas posui, de rebus ecclę cuiuslibet gñis, dictoq; de causis, causęq; cognitione qbus mediãtibus, & interuenientib' fieri possunt alienationes hmõi, & an in materia alienationis eccłasticę appelatione ecclę veniãt loca pia; Itẽ qd veniat in hac materia appellatione rei; enumeratisq; posteà casibus, in qbus fiunt alienationes sine solẽnitatibus interueniẽtib', et an Prælat' possit disponere de reb' ecclæ, ẽt donãdo, ac posita qõne de alien. rer. eccl. nõ obstãte iuřo de nõ alienãdo ꝑstito; et an, et qũo ex mutuo obligeť eccła; et an, et qũo ex ꝯtu ꝑcessoris teneať successor; et d' locatione rerũ ecclę, subiũctaq; infeudatione rerũ ecclæ ꝑ Papã. Itẽ ꝑ Prelatos. Item additis casib' in qbus Prælatus reuersa non infeudat, & q̃ res dicať de mẽsa. Itẽ ꝯiũcta decimarũ infeudatione, & cõcessione decimarũ ꝑ laicũ laico, & qd reqrať, vt dicať res solita infeudari, & addito de laudemijs, ac de augmẽto, rei alienatę, locatę, cẽsuatę, infeudatę, emphiteuticatę, de melioramentis, remissione mercedis, solutione canonis emphiteutica, morę purgatiõe obcessatã solutionẽ, dictoq; de penis malè factæ alienationis, & an ꝯtꝰ malè factæ alienationis sit

ipso iure nullus, dicto ꝺ restit. in integ. q̄ obleſionẽ cōpetit eccl'ę, & vltimo loco ꝺ caducitatib' ob nō solutionẽ, ob rei deteriorōnẽ, ob rei alienationẽ, ob rei negationẽ, ob inobseruātiā pactorū, erit ad laudẽ oīpotẽtis Dei, eiusq; Beatę Virginis Matris absolutus iste liber; in quo si deducta erūt nimis seriosè, nimis ad lōgū si dicta, & seu loca doctorū, nimis ꝑ extensū trāslata, & ad verbū descripta, nihil est ꝙ ægreferas lector, sed potius boni, ęquiq; ꝯsulas, quia id pro maiori cōmoditate fuit factū, vt q̄ reperijssem, & q̄ dixissent in articulo Doctores, hic sine aliqua alterius libri reuolutione, sine aliquo alio labore, sine temporis iactura in promptu antè oculos haberes. Vñ ad laudẽ oīpotentis Dei, & tuo Domine implorato pręsidio, qui dixit ad Moisem Exod. 4. Perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboque quid loquaris. Et deuteronõ. xviij. ponam verba mea in ore eius; Et Math. x. nolite cogitare qūo aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Et qui per os Dauid dixisti dilata os tuum, & implebo illud, Incipiam, quia beatus homo, quem tu domine erudieris, & de lege tua docueris eum.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio est patrimonij diminutio.*
2 *Nō dicitur alienatū, ꝙ in nostro remanet dñio.*
3 *Alienare verbum latum omnem contractum, & distractum comprehendens.*
4 *Alienatio propriè sumpta omnem dominij trāslationem comprehendit.*
5 *Alienatio est actus, per quẽ ius in re cōstituitur.*
6 *Alien. variè accipitur secūdū subiectā materiā.*
7 *Alienare ñ dicitur qs ꝑ cōpromissū secūdū Bal.*
8 *Alienum dicitur dummodo sit alienum factum, etiam si à nullo alienatum.*
9 *Alien. ī odiosis, & in pœnalibus sumitur propriè.*
10 *Alienatio in rescriptis latissimè ponitur.*
11 *Alienatio sumitur quattuor modis.*
12 *Transactio est alienatio.*
13 *Transactio tunc est alienatio, quando aliquid occasione transactionis datur non qñ rei inetur.*
14 *Episcopus potest trāsigere, si res transigēdo apud ipsum remanet.*
15 *Episcopi iurant Papæ in promotione de non alienando bona ecclesiæ.*
16 *In transactione duratura post mortem requiritur Episcopi auctoritas.*
17 *Res minoris, quæ seruando seuari non possunt alienantur sine decreto.*
18 *In transactione rei immobilis, aut mobilis pretiosè requiritur solemnitas, si remanet res pænes alium, secus si pænes ecclesiam.*
19 *Compromissum de iure, & de facto habet instar transactionis.*
20 *Cōpmissū de iure, et de facto nō fit sine solẽnitate.*
21 *Si pmitteretur alienatio per viā transactionis quotidiè ꝓcurarētur lites ꝑ faciendo trāsactionem.*
22 *Si in transactione non adsit solemnitas est personalis, & morte finitur.*

Rub. De significatione verbi alienatio, & q̄d importet, & an appellatione alienatiōis veniat trāsactio.

LIENATIO igiť ꝓpriè sūpto vocabulo † ẽ patrimonij diminutio, idẽ qñ aliqd de patrimonio diminuiť, vel distrahiť l. si spōsus §. si maritus. ff. de dō. inter vir. vxor. Quẽ tex. ad hoc Bal. ī l. bonorū C.
1
2 q admitti. † ideò nō diciť alienatū illud, q̄d in dominio nostro remanet l. alienatio ff. de verb. sign. licet qñq; largi' accipiať ꝓ abdicatione, seu extinctione quadā, vt ī l. perinde ff. si cer. pet. ẽ aūt verbū alienare, † verbū latū, omnẽ cōtractū, & spetiẽ
3 distractionis cōphẽdẽs l. j §. j. cū seq. ff. q̄ in fraudem cred. Authẽ. de nō alie. reb. eccl. §. alienatione, col. ix. l. fi. C. de reb. aliẽ. & r. nulli, vbi Io. And. & alij ex eo. p Bal. ī Authẽ. hoc ius C. de sac. sãc. eccl. sed verbū alienare strictè, & ꝓpriè sūptū omnẽ dominij trāslationẽ importat, gl. in l. j. in prin. C. de iur. emphyt. habeť in l. ex hoc edicto. §. alienare ff. de alien. iud. mut. cau. fac. §. nūc admonẽdi, insti. qb. alien. licet. Spec. in stit. de actio. §. j. in prin. Item
4 omnis actus ꝑ quẽ † Dominiū transfertur l. j. C. ꝺ fund. dot. a. quādoq; latissimè accipiť ꝑ Cyn. in l. j. C. de iur. emphyt. ibi verbū alienationis, interdum sumitur latissimè, & cōprehẽdit omnẽ ꝯtra-
5 ctum, & actū per quẽ Dominiū transfertur, † vel ius in re cōstituitur l. fi. C. de reb. alien. nō alien. interdum strictè, & propriè. Et cōprehendit solū vẽditionẽ, quod voluit etiā Bal. in l. fi. C. de pred.
6 curia. & sic variè accipiť † secūdùm subiectā materiā, & per gl. d. c. nulli extrà eo. momẽtanea traditio, vt qui debeat habere, statim recipiat, nō diciť alienatio ff. de solut. l. quī sic soluit. fac. text. in l. nō videť ff. de acquirẽ. poss. l. nō videť ff de in rẽ vers. Item appellatione alienationis nō cōtinetur personalis obligatio; quia prohibitus alienare, nō intelligiť prohibitus se ꝑsonaliter obligare l. alienatū ff. de verb. sign. l. si ꝓ fundo C. de trāsac. Bal. in l. fi. §. fi. C. cōmun. delega. vbi etiā bonus Tex. subdẽs ibidem Bal. quòd per compromissum quis
7 nō diciť alienare. † vnde emphyteuticū ꝓmittẽs, licet arbiter rẽ alteri adiudicet, non diciť alienare, quia ex sẽtẽtia arbitri nō perditur, nec transfertur

tur Dominium c. Raynutius de testa. licet videatur contrà inf. in versic. item sub vocabulo alienationis venit compromissum; & dicit Inn. in c. Epi de reb. eccl. non alien. quòd alienatū
8 dicitur, et si à nullo fuerit alienatum, † dūmodò sit alienum factum per occupationem alterius concessione, iuxtà illud in Psalmo, alienati sunt peccatores, idest alieni facti sunt; in pęnalibus verò, & odiosis statutis sine statutorum dispo-
9 sitionibus † interpretatur propriè, & strictè, vt illa importare intelligatur alienatio per quam dominiū tantùm trāsfertur l. j. C. de fun. dotal. nō illa, quæ iure pignoris constituitur, nisi tamen sit obligatio pignoris pro tali, & tanta summa, quòd sit verisimile debitorem non esse pignus luiturum, vt l. qui habebat de lega. ij. l. in quorum ff. de pign. & in rescriptis latissimè
10 ponitur, vt possessionis † trāslationē cōprehēdat per Inn. d. c. Epi, & Spec. in tit. de rescrip. impet. §. rationem autem formę, vers. quòd si in rescrip. apostolico; & dicit Bal. in c. j. §. aut si libellario quib. mod. feud. amnit. quòd alie-
11 natio † quattuor modis sumitur; vno modo proprijssimè, quandò dominium rei trāsfertur in perpetuum l. j. C. de fund. dot. Secūdò ꝓpriè, quādò non alienatur proprietas, sed vtile Dominium tātùm transfertur; Tertiò impropriè, quandò alienatur vsufructus, vel alia qualitas, aut commoditas rei, vel seruitus, siue vsus improprijssimè, quando res pignoratur, nisi nō subsit spes reluendi; & dicit Bal. in Authē. ei qui iura C. de bon. auct. iud. poss. col. xvj. versic. vlterius quæro, quòd prohibita omnis spes gratuitę, & voluntarię alienationis; fallit tamē vbi lex est in contrarium; item vbi lex ratione caret; item quando lex municipalis continet ius singulare C. de pręd. curial. lib. x. l. j. secūdùm Gofre. & prohibitus rem extrà manū suam ponere, intelligitur ꝓhibitus alienare, idest extrà vsum, vt domū suam ponere secūdùm Bal. in l. fi. C. de reb. alien. non alienā.

¶ Istis paucis adductis ī gñe de significatione ver bi alienatio, est ꝙ dicamus aliqua particularius, qđ veniat vocabulo, & noīe alienationis; & videtur, quòd sub vocabulo alienationis ve-
12 niet prima † transactio, quia prohibitus alienare est prohibitus transigere per Barto. in l. nulli C. de transac. ibi videlicet transigendo quis dicitur alienare, sequit. Lud. Roma. consi. 166. Abb. consi. 163. Pet. de Anch. c. ij. de trāsac. Abb. c. contingit, de transact. glo. in d. l. nulli, quæ hoc intelligit, quandò occasione transactionis venditur, vel datur res, super qua erat cōtrouersia, vel alia, quia hoc casu nō licet, vt per Lud. d. consi. in prin. Ibi quia trāsactio est species alienationis propriè, vbi ex ea quid alteri
13 dare cōtingit †, secus si eius occasione retineatur, licet aliud fiat vel detur ratio, quia tunc nō videtur alienare subdens Bar. d. l. nulli, & sic nota quod licet Prelati ecclesiarum nō possint transigere de re Ecclesię, est verum, vt alij dent, vel alienant, aliàs, si vt eam retineant aliquo forte dato, vel facto, licèt; & hoc est verum si dicta res, de qua est controuersia possideatur per ecclesiam vel minorem, sed per alium non quia eo possidente, & retinente ex causa transactionis videtur etiam vel ecclesia, vel minor alienare, quod non licet in ecclesia. Idem cōsuluit Alex. in proprijs terminis in cons. 95. viso col. ij. vol. vj. per recentiores in l. si pro fundo C. de transac. per Rebuf. in repe. c. sine exceptione. xij. q. ij. in princi. sequitur Ioā. Bertach. in tract. de epis. quarta parte xvj. quæro mihi nu. 51. in hæc verba quæro vtrum Eps possit sine decreto transigere de reb. eccl. Respondet, sic, si habet plenam administrationē; vt tenet Bald. in l. quoties C. de fideicom. Bar. in l. nulli, de
14 transac. dicit † quòd Eps potest transigere, si res apud ipsum remaneat per transactionem, licet pro ea det vel faciat aliquid, nō si rem tradat alteri, quod dicit verū, si ipse possideat rem, secus se aduersarius. Bal. autem in l. preces C. de transactio. dicit, quòd Eps potest transigere de reb. ecclesi. non incorporatis, idest quæ non sunt de mensa, & sine decreto superioris. Sed secus dixit de reb. corporatis, quæ sunt de mēsa, & ab Epo bona fide possessæ, & pacificè, quia inconsulto Papa non possunt ab Epo alienari,
15 ꝓpter iuramentum, † quod pręstant Epi generaliter in promotione eorum secundùm Hosti. in c. vt super de reb. eccl. non alien. & Bald. d. l. preces, vide tamen Innocē. in c. de cætero, de trāsac. pro quo modo, quæ dico inf. in rubri. de alien. non obstante iuramento ad fin. illud etiam not. quod dicit Bal. in Margarita in verbo Rector. vers. j. post Inn. in c. veniens, de trāsac. quòd Epi authoritas requiritur in trā-
16 sactione † Rectoris ecclesię duratura post eius mortem. Est super hoc facta decis. Tolosan. nu. 98. vbi ad hoc, quòd transactio sit realis, & perpetua sufficit authoritas Epi, modò tamen interueniat in actu alienationis, quia si ex post facto, est secus ꝑ Inn. in c. consuetudinis, de cōsuetu. & c. dudum, de reb. eccles. non alien. in vj. idem Inn. c. veniens, de trāsac. & dicit Bal. in Rub. C. si aduersus transac. quòd minor nō potest transigere sine decreto, quia transactio est species alienationis l. j. versicu. at si transigerit. Sed res minoris, quæ possunt seruando
17 seruari, non possunt † alienari sine decreto l. j. ff. de reb. eo. ergò transactio est nulla; distinguendo, vt ibi, quòd aut transactio sit super re-

bus,quæ possunt alienari sine decreto,vt super his,quæ non possunt seruando seruari, vel supra pecuniã,vt no. ff. ad treb. l. j. §. fuit quæsitum, & tunc tenet trãsactio facta cum authoritate tutoris,tamen probata læsione datur restitutio in integrũ; aut fit trãsactio sup rebus, quæ non possunt alienari sine decreto, & tũc, si quidem interuenit decretum, valet transactio,vt hic; & res quæ ex causa trãsactionis dimittitur, nõ dicitur alienari l. si pro fundo, ff. de transac. & respondeo inquit verum, quòd non alienatur propriè,quia non trãsfertur dominium, sed quia perpetua exceptio paratur possessori. videtur hæc esse quædã species alienationis d. l. j. versicul. at si transigerit,& per Abb. in c. contingit, de transactio. habetur: quòd aut per transactionem alienatur res immobilis ecclesiæ,vel mobiles pretiosę, quæ aliàs sine solemnitate debita alienari non pote-
18 rant, † & tunc non potest fieri transactio nisi capl'm consentiat, & authoritas superioris interueniat,nam sicut directè nõ potest fieri talis alienatio sine debita solemnitate,itã nec indirectè transigendo,vnde siue Prelatus petat possessionem ab alio detentam, siuè ab eo petatur,nunquam poterit fieri trãsactio, per quã possessio remaneat penes alium sine solemnitate debita per tex. iuncta glo. in l. non solum C. de pręd. mino. nõ alien. vbi habetur, quẽadmodum minor non potest directè rem alienare sine decreto; itã nec transigendo,quia nõ debet concedi alia via illud, quod vna via est prohibitum c.tuæ de procur. & regula cùm quid vna via de regu. iur. in vj. est decis. Tolosan. vbi glo. dicit,quòd si per transactionem alienatur res immobilis, vel mobilis pretiosa, quòd alienatio non tenet sine Epi authoritate,qa sicut dicta res imobilis, vel mobilis pretiosa directè non potest alienari sine solemnitate, ita nec indirectè trãsigẽdo decis. 98. Sed, si res religiosa per transactionẽ remanet penes ecclesiam aliquo dato,vel facto per Prelatum, tunc poterit ipse Prælatus transigere sine alterius licentia,& consensu,quia reddit conditionem ecclesiæ meliorem glo. not. d. l. nulli, & ibi Bar. qui dicit id esse perpetuò menti tenendum,subdens ibidem Abb. nam video, quod Prelatus potest modicè donare c. cæterum,de dona. fortius potest transigere retenta, seu recuperata re ecclesiæ, dum tamen ius ecclesiæ nõ sit clarum; quia, si esset clarum, nõ admitteretur transactio cum damno ecclesiæ; idem Abb. in c. cum tempore extra de arbit. versic. & ex prædictis ibi,& intellige, quòd nõ potest transigere,quando per transactionem sequeretur alienatio; secus autem si res remaneret penes minorem,& tutor daret aliquam pecuniã aduersario. Vnde idem dico in Prelato, qa non potest solus transigere, quandò per transactionem res remaneret penes alium, secus si penes ecclesiam. Sequitur Marian. Socin. cõsil.xviij. incip. ꝓsequẽdo ordinẽ,col. xiiij.vers. circa sextã, quòd Prælatus, vel rector ecclesiæ non potest, de rebus ecclesiæ facere compromissum de iure,& de facto sine consensu capituli; quia cùm tale compromissum habeat in-
19 star transactionis, † vt in Authen. vt diff. Iud. §. j. & in Authẽ. si verò contingerit, & in Authen. si qñ C. de iud. not. Glo. in c. exposita, de arb. & clarum est,quòd Prælatus sine consensu capituli non potest transigere, ideò nec
20 tale compromissum facere, † & in vers.secundum sequitur ex primo,quia si non potest sine consensu capituli transigere,ergò nec compromittere de iure,& de facto,& dicit Bart. in l. j. C. si aduers. transac. not. benè hanc glo. contra fraudes, quæ fiunt tota die per Rectores ecclesiarum,qui non possunt alienare sine decreto, & sine solemnitate, certè nec trãsigere possunt,vt hic manifestè vides,& in trãsactione habent interuenire solemnitates,quia dicit Inno. in c. statuimus,de transac. in verbo compositio, quòd in transactione voluntaria, sicut in compositione necessarius est consensus illorum omnium,quos res tangit c. fina.de maior. & obed. vbi dicit, quòd in transactionibus ecclesiasticis, de quibus ibi loquitur, ad hoc,vt præiudicetur successoribus,quòd superioris habet authoritas interuenire; & habetur per Bal. in l. quoties C. de fideicom. vbi querit an ille,qui non potest alienare, possit bona fide transigere respon.non, si prouocat ad iudicium,secus si prouocatur l. si ideò ff. de con dit. fur. & hoc si habet plenam,& iure suo administrationem,vt vasallus, vel liberam, vt tutor,vel Prælatus, aliàs indistinctè nõ valet trãsactio l. & si tantum ff. de pac. sequitur,& refert Bertachin. de Firmo in trac. de Epis iiij. parte quadragesimò quintò quæro, vers. dubitari posset,nu. 153. vbi refert ad litterã distinctionem,& verba Bald. suprascripto loco subdens adde inquit, quòd appellatione alienationis venit transactio l. j. ff. si quid in frau. patr. &c. & aliàs,& ibi. Et in transactione facienda super bonis ecclesiæ debet interuenire solẽnitas iu alienatione rerum ecclesiæ requisita,qua transactio videtur esse quædam commutatio Feder. cõs. 94. casus,& Barb. Rub. de reb. eccl. non alien. ne indirectè alienetur res quæ directè non potest alienari, videlicet trã-
21 sigendo, componendo, † nam si permiteretur sic alienari quotidiè procurarentur lites

moueri

moueri, vt postea super eis posset transigi, & si non transigatur adhibita solẽnitate de qua in c. fine exceptione, transactio erit personalis; & finietur morte transigentis c. de cetero c. ve-
22 niens, de transac. † c. ex multiplici, extrà de decim. sequitur Rebuff. in d. c. fine exceptione in verbo cõmutare, quod intellige, vt ī. si non remanet res, & scias, quòd in rebus ecclesiæ valet transactio facta, licet causa super qua est facta, nõ est deducta, & inditiata, si habet materiam dubiam, vel sperant deduci per not. per doc. in l. ij. C. de transac. est decis. Mod. in manu scrip. decis. v. de transac.

SVMMARIVM

1 *Vsucapio dicitur alienatio.*
2 *Vsucapio largè continet sub se præscriptionem.*
3 *Dominium ex præscriptione est dominium vtile contrarium directo, quod effectum directi absorbet.*
4 *Præscriptio continetur nomine alienationis.*
5 *Variatio antecedentis facit illationem consequentis.*
6 *Quando procedat reg. quòd prohibita alienatione prohibetur vsucapio.*
7 *Quando dicta regula non procedit.*
8 *Vix est, vt non videatur alienare, qui vsucapi patitur.*

Item appellatione a-
1 lienationis venit † vsucapio, dicit glo. in l. j. C. si aduers. vsucapio & vsucapio largo mo-
2 do sumpta, † & generaliter continet sub se præscriptionem gl. in l. iij. de vsucap. quia dixit Bal. in Authen. hoc ius C. de sac. sanc. eccl. quod est quodam vti-
3 le dominium, † quod contrariatur directo, & absorbet effectũ directi dominij, vt dominium, quod quæritur ex præscriptione, vt de præscrip. xx. anno l. si quis emptionis, & ipsa præ-
4 scriptio † continetur nomine alienationis not. in l. fi. in quib. caus. restit. in integ. tamen in tali alienatione inquit Bal. non habet locũ forma huius Authẽ. sed forma pscrip. vt Authen. quas actiones C. de sac. sanc. eccl. habetur per Iac. in trac. de feu. in verbo cũ pacto de non alienan. per Rebuf. in repeti. c. fine exceptione xij. q. ij per glo. in c. si Episcopum xvj. q. vj. in verbo damnum, & per glo. in d. l. fina. C. in quib. caus. in integ. rest. quæ dicit, quod vsucapio venit noe alienationis, sed paulò post dicit non valet argumentum, non potest alienari, ergo, nec vsucapi; sed dic secundùm Bal. ibidem, quòd imò consequentia est bona, si antecedens ponatur generaliter pro qualibet alienatione, sed si non ponitur generaliter pro qualibet alienatione legis, vel pro alienatione legali, tunc consequentia non est bona, vt dicit Glos. quia non est de natura antecedentis l. si fundus ff. de fund. dotal. Item, si antecedens ponitur absolutè, tunc est bona illatio; sed, si ponitur cũ modificatione, & cum adiuncto, verbi gratia, quia nõ dicimus simpliciter, nõ potest alienari; sed, si dicimus sine decreto, tunc nõ est bona illatio, ergo nec præscribi, quia præscriptiones non habent eam ex decreto, sed ex tempo-
5 re, & ex dispositione legali; † vnde variatio antecedentis facit illationẽ consequentis esse bonam, vel malam; licet authores super hoc dicãt multa, tamen veritas est hæc secundùm Bald. ibidem, & dicit d. Aug. Bero. in c. nulli de reb. eccl. non alien. in 36. col. vers. quidam vltramontani, quòd illa regula, quòd prohibita alie-
6 natione intelligitur † prohibita & vsucapio, procedit quando lex prohibet alienationem, non simpliciter, sed secundũ quid, hoc est absq; iusta causa, & solemnitate, & illam permittat, cum solemnitate, sed quando simpliciter est phibita à lege res aliqua alienari, & indistinctè, vt est res sacra religiosa, & publica, & dotalis,
7 † tunc dicta regula non procedit, nec habet locum; Iac. de Are. quem refert Bar. in l. fi. C. in quib. caus. resti. in integ. non est necess. in iij. col. & quòd vsucapio veniat sub nomine alienationis, est factus ad litterã Tex. in lege alienationis ff. de verb. sig. ibi alienationes verbũ
8 etiam vsucapio continet, vix enim est †, vt non videatur alienare, qui vsucapi patitur, vbi glos. dicit, quòd vbi phibita est alienatio, ibi est phibita vsucapio; & si alienatio, ergo & vsucapio, cui regulæ dat fallentiam, de re litigiosa, quæ regulariter, non potest alienari, vt C. de lit. l. lit. pẽden. quæ tñ põt vsucapi, vt ff. de rei ven. l. si post, & l. j. C. de long. temp. præscript. & est ratio, vitium litigiosi non afficit rem, vt no. ff. de acqui. poss. l. vitia.

SVMMARIVM

1 *Præscriptio translatiua dominij est alienatio.*
2 *Præscriptio venit appellatione vsucapionis.*
3 *Probibitus alienare non patitur præscriptionẽ.*
4 *Res alienari probibita, si alienetur, præscribitur si est maioris, non si minoris.*
5 *Emptor non præscribit viuente male alienante.*

6 Mortuo

6 *Mortuo malè alienante incipit præscriptio.*
7 *In præscriptione rei ecclesiæ requiritur tempus quadraginta anno.*
8 *Quæ non possunt alienari propter rem ipsam, vt homo liber ea non præscribuntur.*
9 *Quomodo vasalli possunt præscribi.*
10 *Quædam quæ non possunt alienari, nec præscribi propter fraudem.*
11 *In alienari prohibitis ex priuilegio finita ratione prohibitionis incohat præscriptio.*
12 *In illis quæ non alienantur, nisi cum decreto præscriptio succedit loco decreti.*
13 *Romana eccles. gaudet præscrip. centum ann.*
14 *Etiam feudum præscribitur contrà ecclesiã spatio quadraginta ann.*

TEM sub vocabulo alienationis venit præscriptio, ꝓpter quam inducit alienatio, maximè si sit præscriptio
1 † translatiua dominij, quæ præscriptio dicitur alienatio, vt ꝑ Bal. in l. fi. C. de edic. diui Adria. toll. xvj. oppos. vers. ego expono ibi, & dico quòd ex vtraque parte est præscriptio translatiua dominij quæ dam agentis in possessore, quæ præscriptio dicitur alienatio &c. habetur per Alex. in consil. j. pen. q. quarta parte, facit, quia si vt dictũ est alienatio verbum importat vsucapionem, vi-
2 detur etiam importare præscriptionem, † quæ venit appellatione vsucapionis per tex. apertũ in l. j. & l. iij. ff. de vsucap. Rebuff. in repet. sua c. fine exceptione xij. q. ij. faciunt dicta Bertachin. in trac. de episc. quarta parte, vers. quadragesimò quintò quæro, vers. sed nũquid vbi quærit nunquid prohibitus alienare patiatur præscriptionẽ, et dicit quòd glo. in l. j. C. si ad-
3 uer. vẽd. tenet † quod nõ & tex. cum gl. & ibi Bar. in l. Alienationis de verb. sig. & Bal. post glo. in l. ij. de vsuc. pro empt. Pau. de Cast. cõs. xvj. Bar. in l. vbi lex ff. de vsucap. & plenius ꝑ Bal. in l. filiusfamilias §. diui de leg. j. in fin. & ibi dicit, quod si res alienari ꝓhibita alienetur, potest præscribi, quando res est maioris, non
4 quando minoris, † & vide per Dom. Sicul. & d. de Balio. in c. non licet de præscript. & quod habetur per Bal. in l. fi. col. penul. C. in quib. caus. in integ. rest. & in l. acceptam xxij. q. de vsur. & ꝑ Bertach. in d. loco, & quærit Rebuf. in suo compendio alien. rerũ eccles. an possit emptor sine solemnitate præscribere, & videtur inquit non, quia, quod non valet ab initio
5 postea tractum temporis † non conualescit, cõtrarium, est verum, sed est intelligendum, quòd non potest præscribere eo viuẽte, qui malè alienauit, sed eo mortuo incipit præscrip c. si facer dotes, & c. præceden. §. item, si & c. placuit §. hæc de præscript. Abb. in c. cum nõ liceat, de præscrip. Guid. Papa in q. delfinat. q. 150. incip. tertia, vbi habetur, quòd præscriptio contra ecclesiam non incipit currere tempore prælati malè alienantis, sed à tempore eius successoris, & subducitur tempus, quo vixit Prælatus malè alienãs, & notanter inquit decisio, loquor de Prælato malè alienante, quia si aĩs Prælatus legitimè alienet, tunc currit præscriptio à die alienationis; Si postea ecclesia fuerit data in commendam non minus incipit currere ꝑscriptio. Idem Guid. vbi supra q. 152. cuius est initiũ quinta, & quantum tempus requiratur tradit idem Guid. in q. 151. incipien. alterius, quòd quadraginta anni c. de quarta, de præscript. & an ecclesia possit restitui aduersus illam præscriptionem tradidit. Idem Guid. q. 594. res ecclesiæ, Socin. cons. 29. viso colũ. vj. & seq. j. vol. quod sic per tex. vbi tradunt Doct. c. j. de restit. in integ. in vj. Item poterit præscribi si
7 bona fide consensus, † & authoritas vnius Epi interuenerit, & requirebatur authoritas alterius, vt no. in c. si quis presbiterorum, de reb. eccles. non alienan. dummodo solemnitates de quibus superius, sint seruatę gl. in c. apostolicæ de donat. Socin. cons. xv. visis in fi. vol. j. quia talis error iniustus pro titulo habetur l. celsus. ff. de vsuca. faciunt adducta per Bal. in l. j. C. de ser. fug. col. v. vers. sic solue; vbi dicit, quòd quædam non possunt alienari propter rem ipsam, vt homo liber, domus sacra, campus mar-
8 tius, Horti salustiani, via publica, & similia, † & ista præscribi non possunt not. de lib. caus. l. nec si volens ff. de via publica l. viam publicam, & ff. de leg. j. l. apud Iulian. in fin. vasalli tamen possunt præscribi, & alienari, not. in d. l. nec si
9 volens. † dũmodo duriorẽ seruitutẽ inuiti nõ patiantur ff. de fideicõ liber. l. inuitus per eundem Bal. c. j. de capit. qui. cur. vendi. in vsib. feud. Quædam sunt quæ non possunt alienari,
10 nec præscribi propter fraudem, † vt d. l. quem admodum, quædam sunt, quæ nõ possunt alienari propter priuilegia, & tunc præscriptio nõ
11 potest incohari, † nisi finita ratione prohibitionis, sed incohata dudum ante potest confirmari, vt not. de iur. dot. l. in rebus §. fina. & l. fund. ff. de fund. dotal. Quædam nõ possunt alienari ratione ætatis, vt habetur in ti. in quib. caus. restit. in integ. & in l. fi. illius tit. quædã non possunt alienari, nisi sub certa forma, puta
12 cum decreto, † & tunc præscriptio habet vim decreti

decreti l. post mortem ff. de adop. & l. j. C. qui admitti, vt per Bal. ibidem, & res ecclesiæ præscribuntur, & præscribi possunt spatio 40. ann. nisi sint res Romanæ ecclesiæ, quia tūc nō 40. ann. sed centum annis præscriptio currit prop
13 ter priuiledium, † quòd dicta ecclesia habet ita per doct. cōmuniter in Authen. quas actio. & in l. fi. vbi Bar. C. de sac. sanc. eccl. per Canonistas in c. de quarta c. ad aures c. illud, & c. quia extra de præscrip. & ista est vera cōclusio etiam in materia feudali, licet aliqui arbitren-
14 tur quòd † ad præscribendum feudum contra ecclesiam sufficiant anni xxx. quæ opinio non est vera per Guid. Papa. decis. 161.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio venit vocabulo alienation.*
2 *Quid comprehendat verbum alienatio largissimè sumptum.*
3 *Casus in quibus prohibita alienatione non est prohibita permutatio.*
4 *Appellatione vēditionis venit permutatio nō in illis, quæ sunt stricti iuris, nec in statutis disponentibus contra ius commune.*
5 *Vēditio rerū ecclesię est prohibita vtroq; iure.*
6 *Per permutationem transfertur dominium traditione sequuta.*
7 *Permutatio in vtilitatem ecclesiæ, vel minoris non dicitur prohibita.*

VENIT etiam permutatio sub vocabulo alienationis dicit ad literā tex. in c. nulli, de reb. eccl. non alien. alienationis autem verbum continet conditionem, donationem,
1 vēditionem, † permutationem, & emphyteuticum perpetuum cōtractum, allegatur ad hoc tex. in l. fi. C. de reb. alien. non alien. vbi largissimè sumitur significatum dicti verbi com-
2 prehendēs † etiam pignus, & hypothecam, est quæstio Bal. in Authē. res quæ C. cōm. de leg. col. fi. vers. quæro adeò, vtrum inquit ille, quis non potest alienare, potest permutare vbi adductis contrarijs vno videlicet ex volūtate te-
3 statoris per tex. in l. idem seruandum, † & alio contrario in fauorem dotis d. l. fi. ff. de iure dot. In quibus prohibita alienari possunt permutari, tandem tenet negatiuē, videlicet quòd prohibitus alienare non potest permutare. Idē dicit Spec. in tit. de rerum permut. in princi. versic. item in hac forma ibi, quia permutatio est alienatio, vt de rebus eccl. non alien. extrà per Io. And. in addit. ad Spec. Paul. de Cast. consi. xvj. refert Bartcah. in trac. de episc. iiij. parte §. quartus versi. nūquid prohibitus alienare potest permutare, latè per Ias. in l. j. ff. de rer. permut. colum. iiij. vbi disputat, & tenet, quòd appellatione venditionis veniat permu-
4 tatio, † & venditione pmissa intelligitur permutatio. p tex. in l. statu liber. ver. qntus, ff. de statu libe. vbi appellatione vēditionis venit pmutatio, & gl. in l. cū si §. si cui ff. de trāf. in verbo disceptatiōne, & hoc verū, dūmodo non simus in illis, quæ sunt stricti iuris, & dūmodo statuta non loquantur contra ius cōe, quòd nō est in casu nostro, vbi tàm iure ciuili, quàm de
5 iure Canon. † prohibita est venditio rerū ecclesiarū, & per pmutationē transfertur dñium interueniente traditione l. j. ff. de rer. pmut.
6 † & l. eum qui §. si permutatio ff. de publica. Bal. in l. fi. & hoc nisi fieret in vtilitate Eccle-
7 siæ minoris, vel dotis, † quia tunc permutatio non dicitur prohibita ff. de leg. ij. imperat. §. fi. cum l. seq. Bal. in Authē. res quæ C. cōm. de leg. Iac. de Are. in l. magis puto §. si ex ff. de reb. eor. sed. dicit Bar. in l. sicut §. si pmiserit ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. quòd permutatio de re imobili facta à clerico vigorę licentiæ, de alienandis bonis immobilibus ecclesiæ pro satisfactione debitorum facta nō valet per rationem quam ibi reddit.

SVMMARIVM.

1 *Nomine alienationis venit promissio.*
2 *Promittere, & dare parificantur, maximè in materia Symoniæ.*
3 *Ita reprobatur electio præcedente promissione, sicut præcedente datione.*
4 *Differunt tradere, & promittere.*
5 *Mutatione personæ fit nouatio.*

ITEM sub nomine alienationis venit promissio per text. in l. fi. C. ad l. falc. † vbi text. æquiperat promissionem dationi, vel solutioni i multis casibus, maximè in casu Sy
2 monię † in quo Canones idem sentiunt d pro missione, quod sentiunt de datione per tex. in c. nobis de Symonia, vbi Anna. ij. notab. dicit, quòd ita reprobatur electio, si præcessit promissio

3 misſio pecuniæ ſicuti ſi præceſſit ſolutio, † & datio eſt tex. in c. diſpẽdia de reſcr. in vj. Doc. in c. quorundam de ſolu. quia ſolutio, & promiſsio pari paſſu ambulant d. l. fi. C. ad l. fal. per, quem tex. Bal. ibi in prin. dicit, quòd qui non poteſt alienare, tñ poteſt ꝓmittere, Alex. conſ. xvij. vol. iiij. col. iij. verſi. confirmantur prædicta, quamuis idem in conſil. 119. lib. iiij. verſ. licet igitur, videatur dicere, quòd nullum inter ſe differunt tradere, & promittere. Et ideo vbi eſt prohibita ſolutio, ſiue datio ibi eſt prohibita promiſsio c. ij. de conceſſ. præb. quamuis poteſt dici contrà, quia qui promittit non ſoluit, nec ſoluere cenſetur l. nepoti ff. de ſun. inſtr. ſed tex. in d. l. fi. intelligit Bald. ibi
4 † quando datus eſt ex ꝓmiſſore alia parte volente, & acceptãte, quia mutatione perſonę eſt
5 † facta nouatio l. inter cauſas §. abeſſe ff. mand. & vide ea, quæ dico in verſi. ſeq. in fi. pro iſta materia, & ea maximè vide, quæ dico in ſeq. de hypotheca generali. & ſpetiali.

SVMMARIVM.

1 *Datio realis in pignus, & hypothecã eſt alien.*
2 *Maritus hypothecando rem vxori donatã donationem reuocat.*
3 *Pignoratio pro tanto, quòd non ſit veriſimilis reluitio eſt alienatio.*
4 *Prohibita alienatione, eſt prohibitus omnis actus, per quem alteri ius quæritur.*
5 *Prohibitio legis teſtatoris, & contrahentium æquiparatur.*
6 *Non eſt vera alienatio, niſi per quam trãsfertur dominium.*
7 *Quomodo in ſtatutis, & odioſis nomine alienationis non venit pignus.*
8 *Sine cã rationabili non pignorantur res eccl.*
9 *Vbi alienatio prohibetur à iure, & à canone cenſetur prohibita alienatio propriè, & quæ fit de facto.*
10 *Per obligationem peruenitur ad alienationem.*
11 *Inhibita alienatione inhibetur omne illud per quod peruenitur ad illã.*
12 *Spetialis hypotheca cũ traditione ẽ prohibita.*
13 *Generalis hypotheca eſt permiſſa cum cauſa.*
14 *Per pignus acquiritur ius in re, per hypothecam ius ad rem.*
15 *Per pignus transfertur poſſeſsio rei, per hypothecam non.*
16 *Ratio quare ſpetialis hypotheca prohibetur, & generalis permittitur.*

ITEM ſub vocabulo alienationis venit pignus pignoratio, & datio in pignus, & hypo-
1 theca realis † tamen, nõ verbalis tantùm, idest hypotheca ſine traditione ꝑ ea, quæ dicit Bal. in c. j. §. rurſus in addit. quib. mod. feu. ammit. in vſib. feud. facit tex. in l. ſi maritus l. ij. C. de dou. inter vir. & vxor. vbi maritus rem vxori donatam hypothecando, & pignorando
2 creditoribus, † videtur reuocare donationem factam vxori per pignorationem per Bal. in l. rem legatam in fi. ff. de adim. leg. vbi apoſtilla. ad Bar. dicit id notan. per Cyn. in l. iiij. C. de leg. Sed hoc intellige, quandò res pignorata. vel hypothecata, eſſet obligata, & hypothecata, vel pignorata pro tanta quantitate, & pro tanto, quantũ vetbi gratia res valeret, & quòd
3 non eſſet † veriſimile debitorem pignorãtem debere reluere per illud, quod dicit Bal. in d. l. rem legatam in fi. ibi, & prædicta omnia intelligo vera, niſi res eſſet obligata pro tanto; quod non eſſet veriſimile debitorem debere, reluere, nã tunc pignoratio talis hr̃ loco alienationis l. antepe. in prin. de leg. iij. & l. legata. in fi. C. de ſuppel. leg. clarius per Bal. in l. fi. C. de reb. alien. non alien. vbi declarat Text. etiam ſignificatum verbi alienatio, vbi formaliter dicit, quòd prohibita alienatione, ſimpli-
4 citer videtur prohibitus oĩs actus, † per quem alteri rei ius quæritur, & æquiparantur prohibitio legis, prohibitio teſtatoris, & contrahen-
5 tium, † quia ità eſt latè interpretandum vocabulum alienatio, cùm profertur à contrahẽte, ſicut cùm profertur à lege, vel à teſtatore;
6 non tamen vera eſt alienatio † niſi per quam transfertur dominium, & per hoc in ſtatutis odioſis, & pœnalibus, vbi debemus reſtringe-
7 re interpretationem, nomine alienationis † nõ continetur pignus, niſi fortè aſcẽderet ad tantam quantitatem, quòd non eſſet ſpes luitionis, ff. de leg. iij. l. quia habebat, vbi gl. dicit pignora videri redacta in proprium patrimonium accipientis per conſenſum creditoris pignorantis, tum quia debitor, vel pignorans eſt penurioſus, vel quia calculus vſurarum ſuper pignore eſt tantus, qui omnem debitoris ſpem reluendi auferat, vbi Bal. dicit, quòd per hoc poteſt terminari quæſtio, de qua per Docto. in l. fi. de reb. alien. non alien. an, ſi eſt prohibita alienatio, ſit prohibita pignoris obligatio; diſtinguit, aut pignora ſunt obligata pro tanta pecunia, quòd non eſt ſpes luitionis, & videtur ꝓhibita obligatio, aliàs non; & ita inquit debere intelligi Tex. in l. quorum ff. de pignor. quia acquiſitio per pignus non eſt, nec dicitur propria acquiſitio rei; vt ſubiuugit idem Bal. in d. loco; & dicit D. Anton. in c. nullus de pignoribus, quòd ſine cauſa rationabili nõ debent

8 bent res ecclesiasticæ pignorari; † addit tamē in fine, quòd subsistente necessitate possunt; Nec obstat Tex. in l. iij. C quæ res pigno. oblig. poss. & l. j. ff. eo. §. rem, & ibi per eum; & dicitur in additionibus in cōmentarijs cōstitu. regni in Tit. de reuocat. feud. & rer. feudal. in verbo locare, quòd vbi sit prohibitio à lege, vt in casu nostro, vbi canone, & lege prohibētur res ecclesiæ alienari, videtur prohibita non tan tùm propria alienatio, & proprio iure per quā
9 † videlicet transfertur dominium C. de fund. dotal. l. j. verùm etiam de facto larga alienatio quomodocunque, scilicet in aliū fiat trāslatio, vt in Authen. de alienatione §. quia verò cognouimus, & argum. ff. de verb. obli. l. qui Romæ §. flauius, quod etiam ex eo apparet; nam, vbi prohibetur alienatio, videtur prohibita etiam hypotheca, seu pignoris obligatio l. sancimus C. de reb. alien. non alien. & sic videtur etiam cogitatum de alienatione etiā de facto, vt not. in eadem l. Sancimus; cùm pignus maneat in bonis debitoris l. pignus C. de pigno. actio. & ipse debitor possidet l. cùm acutissimi §. ij. C. de præscri. xxx. vel xl. anno. & l. pignori ff. de vsur. vbi idem cōmentator disputat, an stāte prohibitione legis, quòd res non alienetur, sit prohibitum locare, & sit locatio prohibita; & paulò post ibidēm reddit rationem, quare prohibita alienatione rei, censetur etiam prohibita pignoris, & hypothecæ
10 obligatio; † quia per obligationem peruenitur ad alienationem §. creditor. Authē. de nō alienan. creditor enim, cùm obligatio facta esset, posset vendere ius suum, ff. de pignor. act. l. si conuenerit, vel saltem iure dominij possidere, l. fi. C. de iur. domin. impetran. rationabiliter ergo inhibita alienatione inhibetur
11 omne id, per † quod peruenitur ad eam, l. Oratio ff. de sponsa. &c. & verbum alienatio comprehendit hypothecam, & obligationem, per Tex. in l. omnes, & l. seq. C. de his, qui veni. æta. impetra. & per eundem cōmentatorem ibidem in verbo iure proprio, vbi cōcludit, quòd spetialis obligatio cū traditione, vel sine, prohibetur, & fieri non potest, sed generalis sic, vt notatur in Authen. de aliena. §. nos igitur in fi. & ratione diuersitatis notatur ibi, & hoc videtur confirmari dispositione iuris canonici, c. nulli de reb. eccles. non alien. vt ibi per eum, sed melius declara, vt per Aug. Bero. in c. nulli etiam, de reb. eccles. col. ij. &
12 iij. vbi dicit, † quòd spetialis hypotheca est ꝓhibita, generalis verò non; & quòd, sicut regulariter est prohibita rerum ecclesiæ alienatio, itā spetialis hypotheca, à pari enim procedunt quò ad solemnitatem, per Tex. d. c. nulli; sed, licet generalis hypotheca non sit pro-
13 hibita, non tamen est permissa simpliciter, † & absque iusta causa; quia, si non adsit vel causa necessitatis, vel vtilitatis, non potest fieri generalis hypotheca. Et, vt spetialis hypotheca est prohibita, ita et datio pignoris ex identitate rationis, §. nos igitur, Authen. de non alien. et quòd in datione pignoris illarum rerum, quæ sunt prohibitæ alienari solemnitas requiratur, ità probatur; in obligatione spetialis hypothecæ requiritur iusta causa, et solemnitas, vt d. c. nulli, ergò magis in datione pignoris, per quā ecclesiæ magis præiudicatur, quàm per spetia-
14 lem hypothecam; † quoniam per pignus acquiritur ius in re, per hypothecam verò ius ad rem; nam per pignus transfertur possessio rei
15 pignoratæ, † per hypothecam non l. si rem §. propriè l. cum sortis §. pignus, ff. de pignor. act. et aīs vt p d. Aug. d. loco; vbi concludit, quòd absque iusta causa, et solemnitate requisita in alienatione rei ecclesiæ, non potest res immobilis ecclesię specialiter hypothecari, nec pignori dari, vt per eum ibi, versic. et quib. iij. col. subdens paulò post quòd ratio, quare spetialis hypotheca ꝓhibeatur, generalis verò nō
16 est prohibita, est, † videlicet per spetialem magis præiudicatur, per generalem verò minus; quia per spetialem acquiritur ius in re, per generalem autem ius ad rem; glo. in l. si is, qui rem in princ. ff. de furt. l. fin. C. qui res pign. oblig. poss. in fi. ibi ius tamen generalis hypothecę, vbi etiam tamen videt, quòd solemnitas, & causa in hypotheca generali non requiritur tempore hypothecæ, et obligationis; sed benē tempore, quo res hypothecata, & obligata distrahitur; in hypotheca verò spetiali, et pignoris datione requiritur tempore hypothecationis, et pignorationis, nō tempore distractionis, vt ibi per eum, vbi subtiliter totam hanc materiā pertractat. sed, si erit faciēda aliqua pignoratio, vel hypothecatio rerum ecclesiæ quæ alienationē sapiat, in qua erit necesse, quòd adsit causa, et solemnitas, et sciendum, quòd prata, vineæ, et alia huiusmodi tàm immobilia, quàm mobilia, quæ non sunt diuino cultui deputata, possunt alienari cum causa et solemnitate; quæ verò sunt diuino cultui deputata, vt vasa, calices, vestimenta, et ornamenta, ista non pignorantur, nisi cum summa necessitate, nec quælibet necessitas sufficit, per glos. et doctor. in c. j. de pignor. vbi Imola, et Barba. imò ex summa necessitate prius alienatio incipiēda est ab illis, quæ sunt benedictæ, non ab illis, quæ sunt consecratæ, vt per Ioan. Andr. et Imolam, et per Ripa. in l. obłone, col. pen. ff. de pign. per Couaru. veriarū resol. lib. ij. c. xvj. vers. ex res.

SVMMARIVM.

1 *Habens rē pro derelicta videtur propè alienare.*
2 *Habens rem pro derelicta videtur ei qui occupat donare.*
3 *Nō alienat, qui dūtaxat ammittitur possessionē.*
4 *Quandò habens rem pro derelicta verè dicatur alienare.*
5 *Fraus, & dolus ex proximitate actus p̄sumitur.*
6 *Si habetur pro derelicto, non cum fraude, nec cum dolo nō est donatio.*
7 *Rector si dolo vel culpa lædit ecclesiam tenetur eidem.*
8 *Tenetur resarcire damnum rector, qui patitur rem ecclesiæ præscribi.*
9 *De mala administratione tenetur prælatus, & eius hæres.*
10 *Prælatus tenetur resarcire, quòd sua negligētia ommisit vtiliter facere.*
11 *Prælatus si sine iusta causa acquirere omittit, tenetur de suo.*
12 *Bona patrimonialia prælati sunt hypothecata ecclesiæ pro mala administratione.*
13 *Quòd dicitur prælatum teneri admittere, qui omisit ecclesiæ acquirere, procedit in quolibet beneficiato.*
14 *Vide remissiuè, an & quandò factum prælati nocet ecclesiæ.*
15 *Rector præsentatus à patrono potest si malè ministrat reprehendi à patrono, & accusari.*

1
Abere † etiam rem p derelicta venit appellatione alienationis, quia habens rem pro derelicta videtur illam propriè alienare, est gl. notabilis in l. j. ff. si ex noxali in verbo nota-ta, vbi dicitur contrà alienantē, quòd quando quis dolo desijt possidere, datur vtilis ex ea causa, ex qua prius directa dabatur actio, vbi Bar. dicit glo. esse notandam contrà cauillationem quorundam volentium euitare solutionum Gabellæ, qui habent fundum pro derelicto, et alius vadit, et occupat, vt sic Gabella non soluatur, quasi non sit aliquis contractus; sed certè inquit, imò videtur celebratus cōtractus donationis; qui enim habet pro derelicto,
2 videtur donare ei, † qui occupat, l. quod seruus ff. de stipul. seruor. vbi Angel. Imola, et Alex. vnde, si est contractus donationis, est alienatio, et venit sub vocabulo alienatiōis, quæ est prohibita in rebus ecclesiæ per Tex. in l. Itē circà fi. ff. de alienat. ind. mut. ibi, neq; enim
3 alienat, † qui dūtaxat, sed hoc est intelligēdum, quandò habens rem pro derelicta facit cū frau-
4 de, vel dolo, alioquin non, † vt per Alex. d. l. j. et ista fraus, aut dolus præsumitur ex conne-
5 xitate, † et proximitate actus habēdi pro derelicto et occupandi per alium argum. l. si ventri; in fi. ff. de priuil. cred. c. officio, extrà de elect. vt si coniuncta persona, vel amicus derelinquentis rem derelictam statim occupat, argum. l. data C. de dona. vbi tenet, quòd si sit habitum pro derelicto, nō cum fraude, vel dolo, tunc non est contractus donationis, nec requiritur insinuatio, si summā excedit; et sequitur Rebuf. in sua repet. c. fine exceptione xij.
6 quæst. ij. est optimus text. in l. alienationis, ff. de verb. sig. ibi, eum quoque alienare dicimus, qui non vtendo amisit seruitutem, vbi dicit gl. omittit enim facere illud, quod debet, quia Rector in rebus ecclesiæ debet vti diligentia, non
7 negligentia; quia, si dolo vel culpa lædit † ecclesiam, tenetur eidem, per Inuo. in c. cùm in officijs, de testa. vbi distinguitur inter culpam leuem, et non leuem, et gl. in c. eaque, de off. ord. quia, si propter negligentiam suam patiatur Rector, vel Prælatus rem ecclesiæ præscri-
8 bi, tenetur resarcire damnū, & † ecclesiam indemnem seruare per ea, quæ dicit Abb. in c. placuit, el secundo xvj. q. iij. quia talis prælatus non potest non redargui de mala administratione; et malè administrans Prelatus tene-
9 tur ecclesiæ recompensare ipse, † et illius hæredes, gl. in c. Episcopus xij. q. ij. vbi dicitur, quòd de mala administratione Episcopi ecclesia habet actionem contrà hæredem secundùm Canones in cōtractibus, et in delictis, siuè peruenerit ad illum, siue non peruenit, siue lis cōtestata sit, siue non; quia Prælatus potest cogi
10 ad soluendum de suo patrimonio, † quādò est negligens in omittendo ea, quæ sunt vtilia ecclesiæ suæ; imò ecclesia agit, et potest agere contrà hæredes prælati per Felyn. in c. accepimus de fid. instrum. vers. Tertiò declara, col. iij. imò Prælatus, si sine iusta causa non acqui-
11 siuit ecclesiæ tenetur de suo satisfacere, † optimè per Abb. in c. tua, de his, quæ fiunt à Prela. circa fi. et, si Clericus rem ecclesiæ malè administrauit, tenetur de suo satisfacere, et reficere ecclesiæ, et bona sua patrimonialia sunt
12 ecclesiæ in tali casu hypothecata, † per Fely. in c. ecclesiæ col. v. vers. adde. Cardinal. de Cōstit. et dicit Rebuf. in compendio alienationis rerum ecclesiæ, vers. Sextò, et quòd Prælatus, qui potuit quærere suæ ecclesiæ, et non quæsiuit, tenetur ad interesse c. quicunque, et ibi gl. xij.

xij. q. iiij. sicut in tutore respectu pupilli, l. quicquid C. arbitr. tute. subdens idem dicens in quocunque alio beneficiato, quia est eadem ratio, et dicit Abb. in c. paternitati ex. de donat.
13 vers. in gl. in verbo † quod cōtra Prælatum patientem rem ecclesiæ præscribi, potest agi ad interesse, in quantum ecclesia est damnificata ex negligentia sua, et inquit de ista materia plenè dixi in c. j. de dolo, et contum. vbi plenè tracta
14 ui, † an, et quandò factum Prælati noceat ecclesiæ; et per eundem Abb. in c. quod sicut de elect. quòd Prælatus malè alienans rem ecclesiæ tenetur ecclesiam de suo patrimonio cōseruare indemnem; facit c. de multa de præben. vbi in margine ad Abb. allegatur Aretin. cons. cxiiij. Rector præsentatus à patrono res ecclesiæ negligens, et malè ministrans reprehendi-
15 tur à patrono, † et potest ab eo coràm ordinario accusari, c. filijs xvj. q. vij. dicere videtur Bal. Authen. tit. hoc ius C. de sac. sanc. eccles. ibi sextò est considerare vsum facti magis prouenienté ex permissione domini &c.

SVMMARIVM.

1 *Tam qui alienationi consentit quàm alienans alienare dicitur.*

2 *Prohibitus alienare alienationi consentire non potest.*

3 *Personæ, quæ non possunt alienare de per se, quæ tamen facienti consentiunt.*

4 *Consensus minoris non obest in re, quæ sine decreto non est alienabilis.*

5 *Minores restituūtur contrà consensū p̄iuditialē.*

6 *Prohibitus alienare ratione iuris consensit vti vsufructuarius.*

7 *Prohibitus alienare ratione imbecilitatis nō consentit alienationi sicut non alienat.*

8 *Statutum prohibens alienationem minori, prohibet etiam consensum.*

Vb vocabulo quoque alienationis comprehēditur non solùm quandò quis de per se alienat, sed etiam quandò consentit alienationi,
1 † quæ fit per alium; & sic cōsensit alienæ alienationi; qui cōsentiens pari modo alienare videtur, est glo. in l. cùm Pater §. libertis in verbo alioquin, vbi Bar. in verbo quærit de leg. ij.
2 † quia prohibitus alienare non potest alienanti consentire; facit, quod dicit Bart. in l. iubemus C. ad Velleian. sed melius per Bart. in l. si fundus ff. de pignor. vbi tractat materiā, quandò quis non potest alienare, an possit alienanti consentire; ibi, nota, quòd qui non potest facere, non potest facienti cōsentire, vbi limitat regulam, quia aliquæ sunt personæ, quæ de per se non possunt facere, possunt tamen facienti cō-
3 sentire, qui secundùm aliquos sunt pupilli, † & mulieres; dicit tamen quòd glo. exemplificat in vsufructuario, qui non potest obligare proprietatem, proprietario tamen obliganti potest consentire, vbi vide illum doctè distinguentem, sed vide pulchrius per Bal. in l. ij. C. si aduers. dona. vbi dicit, quòd non obest filio minoris consensus in re, quæ sine decreto alienari non potest; quia sicut minor non potest alie-
4 nare sine decreto, † ità nō potest alienanti cōsentire; & ratio est, inquit, quia, licet à contrahente habet causam dominij, tamē ab ipso minore haberet dominium, & auelleretur dominium à minore, quòd est prohibitum &c. subdens, & indubitanter dico, quòd, si statutū sit, quod prohibeat alienationem, tunc non potest consentire; quia, licet alius det titulum, minor tamen daret dominium, & ab ipso minore directè auelleretur, & istud non est aliud, quàm alienare; sed alienatio est prohibita per statutum, ergò inualida; subdēs, vltimò nota, quòd sicut minores restituuntur contrà cōtractum, ità pari modo restituuntur contrà quemlibet
5 cōsensum eis præiudicialem, † sequitur Bertachin. in tract. de Episcopis, quarta parte, quęs. 45. vbi quærit, nunquid prohibitus alienare
6 possit alienāti cōsentire; † & distinguit, quia aut quis est prohibitus alienare rōne iuris, vt vsufructuarius, & potest consentire proprietario alienāti fundum, in quo sibi debetur vsufructus l. nihil C. de vsuris, aut est prohibitus ratione imbecillitatis, vt quia minor, & tunc nō potest
7 alienanti consentire, † sicut nec alienare, tenet Bar. post glo. Dyn. in l. si fundus §. fin. ff. de pignor. & Bart. in l. fi. col. ij. C. de pact. & in l. cùm Pater §. libertis post gl. de lega. ij. & in l. iubemus C. ad Velleian. & dicit Iac. Butr. in
8 l. ij. C. si aduers. donat. † quòd statutum prohibens minori alienationem bonorum suorū, videtur etiam prohibere, ne consentiat alteri alienanti.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus alienare dans occasionem alienationis alienat.*

2 *Prohibitus alienare in certam personam, habet curare, ne quouis modo res ad eā perueniat.*

3 *Qui non poteſt facere non det occaſionem, vt alius faciat.*

4 *Factum à ſingulari ſucceſſore reputatur factum ab ipſo promiſſore.*

5 *Quod non licet mihi, non poſſum facere, vt alij liceat.*

6 *Damni cauſam dans damnum dediſſe videtur.*

7 *Qui conuentione tenetur nõ alienare, habet curare, ne alienatio ſequatur etiam ex diſpoſitione legali.*

ED, & ſub vocabulo alienationis venit etiã datio occaſionis,& dare occaſionem, † vt ꝓhibitum alienari alienetur; ꝓhibitus enim alienare non poteſt dare occaſionem, vt alienetur, glo. eſt in l. ſi ità quis §. ea, in verbo intereſt ff. de verb. obig. vbi dicit, quòd prohibitus alienare in fratrem, vel certam perſonam
2 debuit curare, ne ad illam quouiſmodo † res prohibita perueniret, per quam glo. & etiam p Tex. in c. j. §. fi. de inueſti. de re. alien. fac. col. x. & etiam per illum Text. id dicit notabiliter Bal. in l. quoties la prima C. de fideicõm. in j. not. ibi nota, quòd ille, qui non poteſt alienare in certam perſonam, non poteſt dare occaſionem, vt alienetur; videtur facere Tex. in l. Imperator ff. de fideicõ. liber. & melius per Bal. in l. ea lege, C. de condit. ob cauſ. col. fi. verſ. quantum ad ſecundum breuiter dicendum eſt,
3 † quòd ille, qui nõ poteſt facere, non debet dare occaſionem, vt alius faciat, l. in lege locatio-
4 nis, ff. loca. † & hoc caſu id, quod fit per ſingularem ſucceſſorem reputatur factum ab ipſo ꝓmiſſore; qui debuit proſpicere, ne id fieret, argumento l. ſi ſeruum §. idem, de verb. oblig.
5 ad † quod facit glo. d. §. ea lege, & gl. in l. non impoſsibile de pact. & concluſio eſt inquit, quod non licet mihi, non poſſum facere, vt liceat alij impunè; facit regula qui damnĩ cau-
6 ſam dat, quòd qui cauſam dãni dedit, † damnũ dediſſe videtur, & prohibitus alienare tenetur curare etiam, ne alienatio fiat per alium, vltrà nota. d. §. ea lege per Bal. in Rubr. C. qui admitt. & qui non poteſt per expreſſam conuentionem alienare, tenetur curare, ne alienatio ſequatur ex diſpoſitione legali, l. codicilis §. matre de leg. ij. not. gloſ. in l. ſi ità quis §. ea lege ff. de verbo. obligatio. Alexand. conſilio 158. incip. circà principium, volum. v. verſic. ſecundo ille.

SVMMARIVM

1 *Dare in dotem eſt alienare, ſi prohibitio alienationis venit iure contractus, ſecus ſi iure teſtamenti.*

2 *Prohibita teſtamento alienari alienantur nõ ſufficiente legitima ad dotem, aut propter nupt. donatio.*

3 *Filia prohibita alienare extrà familiam poteſt pro ſeipſa dotem dare.*

4 *Non cenſetur prohibitum dotare de bonis eccleſiæ in certis caſibus.*

5 *Clerico eſt permiſſum dotare conſanguineam de bonis, & ſeu prouentibus eccleſiæ.*

6 *De iure ciuili frater laicus tenetur dotare ſororem dotem non habentem.*

7 *Cauſa dotis fauorabilior cauſa alimentorum.*

8 *Clericus magis tenetur actum charitatis exercere quàm laicus.*

9 *Clericus tenetur de fructibus eccleſię alere filios*

10 *Minus peccatũ dare cõſanguineis quã extraneis*

ARE in dotem videtur etiã regulariter a-
1 lienatio, † & ſub vocabulo alienationis comprehendi per gloſ. in l. Nulla C. de iur. dot. ibi, non obſtat, quod dicitur, quòd mobilia nõ poſſunt à minore alienari, & ſic nec in dotẽ dari. &c. vbi Bal. ij. col. verſi. quæro quædam, vel vbi dicit, quærit an puella minor xxv. ann. poſsit dare in dotem totam hæreditatẽ patris, quæ eſt multùm ampla, & ſecundùm quoſdam videbatur, quòd non; quia in ea continentur prædia, quæ non poſſunt alienari; & breuiter inquit, quòd ex cauſa dotis poſsint alienari, quod intelligo interueniente decreto, vt ff. de iur. dot. l. ſiue gñalis in fi., id quod eſt verũ, ſi prohibitio alienãdi veniat ex iure cõtractus, quia eſt ſecus, ſi veniat ex iure teſtamenti, Authen. res, quæ C. cõm. deleg. vbi dicitur, quòd res, quæ ſubiacent reſtitu tioni vigore teſtamenti, prohibentur quidem alienari, vel obligari; ſed, ſi liberis legitima non ſufficit ad dotis, ſiue donationis propter nuptias obligationẽ,
2 permittitur res præfatas in eam cauſam alienari, vel obligari, &c. & per Bal. in l. voluntas C. de fideicom. Ibi, quæro nunquid filia prohibi-
3 ta alienare extrà familiam, † poſsit pro ſe ipſa dotem dare, reſpondeo quòd ſic, vt per Text. l. Mulier §. cùm proponeretur ff. ad trebel. & p eundem paulò poſt ibidem in fi. quæro an iſta

ſoror

soror posset alienare extrà familiam, respódeo quòd sic, per quod videtur, quòd prohibitum in testamento potest alienari, & quòd datio in dotem sit alienatio, dicit clarè Spec. in Titu. de emptio. & vend. §. iiij. vers. quid ergo. ibi, cùm enim prohibita sit alienatio, & per consequens in dotem datio l. fi. C. de reb. alien. sed dare in dotem, & dotare de reb. ecclesiæ non videtur
4 esse prohibitum † quia imò videtur concessum clerico de redditibus, & prouentibus ecclesiasticis dare dotem sorori, filiæ, vel alteri consan
5 guineæ, imò videtur quòd ad id teneatur; quia dicit Abb. in c. peruenit ex. de arb. quòd quéadmodum de iure ciuili frater laicus tenetur dotare sororem, quæ dotem non habeat, quæ
6 sit ei coniuncta ex parte patris, vt per Glo. in l. qui cùm plures §. pen. & ibi Doct. ff. de admi. tutor. & in l. non omni C. eo. tit. & sicut eã tenetur alere in casu necessitatis, ità & dotare;
7 † cùm longè fauorabilior sit causa dotis, quàm causa alimentorum; Ità similiter inquit frater clericus tenetur ad sororem dotandam; cùm Clericus magis teneatur, quàm laicus actũ hu-
8 manitatis exercere, † & charitatis, c. j. & quod ibi not. de emptio. & vendi. subdens ibidem, & credo quòd cum bona conscientia, si clericus non habet bona patrimonialia, poterit dotare sororem, vel aliam consanguineam de fructibus ecclesiasticis, ac de redditibus beneficiorum, vt dicit gl. in c. omninò xxxj. distin. quòd Clericus habens filios pót eos pascere de red-
9 ditibus ecclesiæ, † ergò à fortiori, & dotare, quia dicit gl. in c. peruenit j. q. iij. quòd minus est peccatum dare consanguineis, quàm extraneis 85. distinct. non satis, & hæc est ordinata
10 charitas, † quamuis grauius puniatur, quia propter affectionem magis læditur ecclesia, sed hoc nó est præsentis materiæ; quia illud, quod dicitur quòd Clericus potest dotare cõsanguineam de fructibns Ecclesiæ, intelligitur de fructibus, non de alijs rebus Ecclesiæ, quia horum vnum habet se se diuersum ab alio, pro vt infra suis locis dicimus; & dixi in meo tractatu SPOLIORVM ecclesiasticorũ in q̃one de potesta. Cle. vel Prælat. & in q̃one de debit. soluen. adde, quod habetur per Io. Bertac. in Tracta. de Episc. quarta parte, quadragesimò quintò quæro, vbi dicit quòd prohibitus alienare, potest dare in dotem sorori, vel viro suo, vel etiam constituere sibi dotem potest fœmina prohibita alienare, Bal. l. voluntas, col. ij. C. de fideicom. not. Authen. res, quæ C. cõm. delega. Pau. de Cas. cons. 13. vbi ponit, an certa res prohibita alienari à testatore possit in dotem dari &c.

SVMMARIVM.

1 *Receptio solutionis potest dici alienatio.*
2 *Item dare, & facere solutionem est alienatio.*
3 *Pupilli sine authoritate tutoris soluere non possunt, quia alienare non possunt.*
4 *Remittere illud, quod debetur ecclesiæ est alienare.*
5 *Factum venit appellatione rei.*
6 *Ius ecclesiæ non potest sine causa remitti.*

NEC NON recipere solutionem debiti venit sub vocabulo alienationis, quia receptio so-
1 lutionis potest dici alienatio † per Bal. in l. Vero ff. de solutio. ibi aduerte recipere solũné est alienare p Tex. insti. q̃bus alien. lic. & apostilla. ad eundé Bar. ibidé idé Bar. in l. nó solùm col j. ff. sol. mat. vers. quandoque talis, ibi, sed recipere solutionem est alienatio per Tex. quem alleg. l. qui hominem §. qui Titiũ ff. de solut. Alex. in l. prællegata. vbi dicit, quòd idem est in transactione, & idem etiam in renuntiatione. Item non solùm recipere solutionem videtur esse alienatio, sed etiam, &
2 dare, seù facere solutioné, videtur † optimus Tex. in §. sed ex diuerso instit. quib. alien. lic. vbi habetur, quòd pupilli, vel pupillæ sine au-
3 thoritate tutoris soluere non possunt; † quia inquit Tex. ibi, nullius rei alienatio sine authoritate tutoris concessa est.

¶ Ité remittere, & remissioné facere illius, quod ecclesiæ debetur in facto, videtur alienatio, vt factum, quòd debetur ecclesiæ remitti nó pos-
4 sit, † quia rei appellatione continetur §. j. in vers. rei instit. de oblig. per Rebuf. in l. rei ff. de verb. sig. & in compendio alien. rerũ eccl.
5 in verbo de rebus, melius per Abb. in consil. 45. vol. j. per Abb. c. statuimus in fi. de trãs-
6 sac. † vbi dicit quòd ius ecclesiæ remittere nó possumus sine causa.

SVMMARIVM.

1 *Repudiatio est alienatio.*
2 *Pupillus non repudiat legatum sine tutoris authoritate.*
3 *Renũtiatio est priuatio quæ præsuponit habitũ.*
4 *Is qui deliquit, non potest resignare offitium in præiudicium fisci.*
5 *Prælatus repudiat cum consensu capituli.*

6 Pauperior

6 *Pauperior non fit, qui non acquirit.*
7 *Hæreditas ante agnationem non est in bonis.*
8 *Prælatus non repudiat legatum factum ecclesiæ nisi cum iusta causa.*
9 *Prælatus non potest renuntiare gratis exceptioni de non verso.*
10 *Monasterium in quærendis non in quæsitis potest sibi præiudicare.*
11 *Solemnitas requiritur in renuntiatione legati ecclesiæ facti.*

ARITER repudia-
tio, † siuè renuntiatio
1 videtur alienatio, est
Tex. in l. magis puto,
§. fundum ff. de rebus
eo. vbi dicit Text. sed
fundum, aut legatum
repudiare pupillus si-
2 ne Prætoris authoritate non potest, † potest
enim esse & hæc alienatio, cùm res sit pupilli
per Alex. in d. l. Vero, in prin. ff. de solu. quia
3 renuntiatio est priuatio, † quę præsupponit ha
bitum de præsenti Socin. cons. 189. incip. vi-
so, vers. primò quia dictus, circa principiũ vo
lu. ij. videtur Tex. in l. pupillorum C. de re-
pud. & abstinen. hæred. vbi sine tutoris autho
ritate pupillus hæreditatem delatam sibi repu
diare nõ potest, nec potest resignare officium
4 in fraudem fisci is, qui deliquit; † quia repu-
diando, & resignando alienare dicitur, Barba.
cons. xj. col. xv. vers. capio primũ, j. volu.
per Bal. d. l. pupillorum, vbi in summario di-
cit, quòd pupillus hæreditatem etiam damno-
sam sine tutoris authoritate repudiare non po-
test; id quod etiam est dicendum in Prælato,
vel rectore ecclesiæ, quòd perquisitio, quòd hę
reditas delata ecclesiæ sit damnosa, vel subie-
cta nimis vexationibus, potest eam efficaciter
repudiare; tamen, si ecclesia sit collegiata, re-
5 quiritur consensus capituli, † nec credo quòd
requiratur authoritas Episcopi; quia ista non
est alienatio, cùm nihil de bonis ecclesiæ in a-
lium transferatur ff. de reb. eo. l. magis puto,
6 §. si fundus legatus j. respon. † neq; enim pau
perior fit, qui non acquirit, ff. de don. inter vir.
& vxor. l. si sponsus §. si maritus hæres, cũ hæ-
reditas non sit in bonis nostris antè agnitionẽ
7 ff. ad leg. falc. † l. pretia rerũ; sequitur Rebuff.
in princ. repetitio. c. fine exceptione, xlj. q. ij.
& dicit Abb. in c. tua nuper de his, quæ fiu. à
prælat. quòd Prælatus non potest repudiare
legatum factum vel faciendum ecclesiæ, vti
pupillus nõ potest alienare rem suam, quia ex
repudiatione sequitur alienatio, vbi Abb. dis-
putat quæstionem & concludit, quòd Pręlatus
non potest repudiare legatum factum ecclesiæ
8 nisi cum iusta causa, † &, si sine iusta causa re-
pudiat, potest compelli, vt satisfaciat ecclesiæ
de suo; vt per Abb. d. loco tamen ibi dicit,
quòd passus est dubius, Feder. de Senis consil.
viij. disputat hũc passum, & clarè non eligit, an
Prælatus possit facere talem legati repudiatio-
nem, opinionem Federici, sequitur Gemin. in
c. dudum, de reb. eccl. non alien. in vj. versic.
quæro pone ad fin. sed Lauren. de Rodul. in
sua repet. c. sine exceptione q. lv. xij. q. ij. di-
cit quòd tutius est dicere, quòd non valeat ta-
lis repudiatio; ad quod benefacit, quod not.
Iun. in c. grauis de depos. vbi tenet Prælatum
non posse gratis renuntiare exceptioni de non
verso; tangit hoc Bertach. de Firmo in Tract.
9 de episcopis † quarta parte §. 45. Vers. succes-
siuè quæritur &c. vbi dicit, quòd prohibitus a-
lienare potest repudiare hęreditatem, l. qui au
tem, de his quæ in fraud. cred. l. si sponsus, §.
si maritus ff. de dona. inter vir. & vxor. Paul.
de Cast. cons. 307. sed vide, nonne hoc sit in-
telligendum, vt per Bal. in Authen. si qua mu-
lier C. de sac. sanc. eccl. in fi. vbi quærit, an mo
nasterium possit refutare bona ingressi, & pu-
tat quòd sic antè quàm sint acquisita monaste-
rio, puta in ipso ingressu agendo, quòd non ac-
quirantur monasterio, quia in quærẽdis potest
sibi præiudicare, licet sit secus in quęsitis, vt in-
10 frà inquit, l. iubemus; † ad hoc facit l. magis
puto §. fundum, de reb. eo. & hac ratione po-
test pati monasterium conicientibus oculis
quòd hæreditatem delatam Monacho possi-
deant alij consanguinei, ad quos fortè Abb.
& Monaci pietate mouentur, vel affectione;
nam antè, quàm agnoscatur tale ius per mona-
sterium, non est in bonis monasterij l. pretia
rerum circa medium ff. ad leg. Falci. per Bald.
d. loco, & quòd ecclesia repudiando legatum
sibi factum videatur alienare, ità quòd solem-
nitas in tali repudiatione requiratur, veluti in
alienatione, sentit Corset. in suo repert. in ver-
11 bo alienatio. † vbi allegat Tex. in l. qui autem
in prin. ff. de his quæ in frau. cred. Feder. alle-
gato cons. Bal. in l. pupilli C. de repudian. hę-
redit. Card. in Clemen. gratia de rescrip. &
Abb. d. c. tua; & an Prælatus possit repudiare
legatum factum ecclesiæ, vide ad lõgum in re-
perto. Abb. in verbo Prælatus in duobus locis.

SVMMARIVM.

1 *Locatio in perpetuum est alienatio.*
2 *Ex locatione ad maximum tempus transfertur vtile dominium.*

4 Reprobatur

3 *Reprobatur glo. quæ dicit prohibitus alienare locet ad centum annos.*

4 *Fallentiæ ad reg. quòd prohibitus alienare non locat ad maximum tempus.*

5 *Saluatio glo. supradictæ.*

6 *Casus vbi appellatione alienationis venit, & nõ venit alienatio ad longum tempus.*

7 *Quomodo intelligatur verbum perpetuum remissiuè.*

8 *Locatio cum pacto ad longum tempus, quòd nõ transeat dominium, vtile non est alienatio.*

Ocabulum quoque alienationis comprehẽdit locationem, si quidem locatio sit facta non ad tempus, † sed
1 in perpetuum, tex. & glos. quæ ad id allegatur i l. fi. ff. si age. vectig. solet allegari Tex. & ibi Doct. in l. j. ff. de fund. dotal. optimus tex. in c. ad audientiam, de reb. eccl. non alienan. vbi Canonici prædiũ perpetuum locare non possunt&c.si locant reuocatur locatio, vbi Abb. dicit, nota bonũ argumẽtum, quòd locatio in perpetuum largo modo dicitur alienatio, vnde prohibitus alienare non potest in perpetuum locare, id quod bene probat ille Tex. saltem ex eo, quia est cõpilatus sub rubr. de reb. eccles. non alienan. quia bene probat argumentum ex insinuatione Rubricæ; quia, si ista locatio in perpetuum non censeretur alienatio, nõ poneretur inquit sub isto titulo, sed in titulo de locat. & hoc modo arguit etiam glo. in c. si super de off. deleg. lib. vj. & c. bonæ de confir. vtil. vel inutil. facit Text. in c. nulli de reb. eccl. alien. vbi perpetua emphytheusis largo modo dicitur alienatio, ergo & perpetua locatio, argu. insti. loca §. adeo, quia inquit ex contractu locationis ad maximum tempus transfertur dominium
2 vtile, † sicut in contractu emphytheutico not. in c. cùm propter de loca. glo. in clemen. j. de reb. eccl. alien. in verbo locationis, vbi dicit, quòd prohibitus alienare obligare, vel vendere, potest locare, & quòd plus est conductorẽ creditoribus delegare ff. de legat. ij. l. pen. §. instituto glo. in l. fi. C. de pact. pignor. & l. j. §. quod autem, ff. de superfi. subdens quod autem dixi, quòd locare non est alienare, illud verum est, si fiat ad modicũ tempus, licet Accurs. in præfato §. institut. in fine dicat, quòd prohibitus alienare locet ad centum vel mille annos, sed glos. illa in hoc non approbatur,
3 † quia illam ibi reprobat Dec. contra quam tenet Bal. c. j. col. x. qui feud. dare poss. & c. imperialem, col. iij. de prohib. feud alien. & p alios, quos adducit Fely. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. col. xxxiij. vers. vbi autem, per Alex. in l. filiosfamilias §. fi. circà fi. ff. sol. ma. sequitur Abb. d. c. ad audientiam; per quod vides, quòd locatio rei ecclesiæ facta in perpetuum est alienatio, & apostilla. ad Abb. d. c. ad audientiam in verbo locare dicit id etiam teneri per Franc. de Are. cons. iij. & cõs. lv. & p Ang. cons. 44. Alex. cons. j. 4. par.; & an prohibitus alienare possit ad longum tempus locare, vide per Socin. in reg. an prohibitus alienare, vbi dat multas fallentias, & multas li-
4 mitationes; † & ad hoc vide Augu. Bero. in c. nulli, de reb. eccles. non alien col. xiij. nu. 32. vbi saluando glo. in d. § instituto, quòd prohibitus alienare locet ad mille annos &c. dicit quòd potest saluari in casibus duobus; Primò quando essemus in disputatione pœnali, & odiosa; vbi appellatione alienationis non venit
5 locatio etiam ad longum tempus, † vt declarat Barba. in rubr. de reb. eccles. puta cùm qs sub pœna simpliciter est alienare prohibitus; quia tunc non dicitur prohibitus locare ad longum tempus. quoniam locatio huiusmodi nõ est propriè, sed impropriè alienatio, §. alienationes, Authen. de non alien. not. per glos. in l. j. C. de iur. emphyte. subdens, quòd in materia, in qua tractatur de pœna, & periculo animæ appellatione alienationis locatio ad longũ tempus non continetur; sed in materia fauorabili, aut indifferenti appellatione alienatio-
6 nis † continebitur locatio ad longum tempus. Secundò saluatur glo. quandò esset conuentũ, quòd per locationem ad longum tempus nullum ius in re acquireretur, & cõsequenter nec vtilis dominij, nec possessionis, quod fieri potest l. quod si nolit in fi. ff. de ædil. edic. l. pen. C. de pact. per Imo. post Bal. d. §. instituto; et ideò, si multum ius acquiratur in re, nõ potest dici alienatio etiam impropriè in re; & quo-
7 modo intelligatur verbum perpetuum, † & quid sit perpetuum, quid æternum, & quid infinitum; vide per Bald. Authen. si quas, C. de sac. sanc. eccl. & perpetuum dicitur tempus triginta annorum insti. de ppet. & temp. actio. circa princip. & in l. j. ff. pro soc. & per d. Bero. vbi supra, nu. 35. & 36. Bal. in l. si domus §. si fundus, de leg. ij. quem sequitur Alex. ibi eodem modo saluat glo. quæ noluit, quòd prohibitus alienare possit locare etiam ad longissimum tempus, vt procedat, quando in tali locatione ad longum, vel longissimum tempus esset actum, quòd nullum vtile dominium transferatur; pro qua facit, l. cùm manu fata §. fin.

ff. de

ff. de contrahen. empt. Bal. d. §. instituto, Bal. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. Imo. c. ad
8 nostram, de reb. eccl. nō alien. † quia locatio facta ad tempus longissimū, cum isto pacto, quòd non transeat dominium vtile, non est alienatio, sed transactio solius cōmoditatis reseruato omni dominio, saluat Bald. alio modo, quando videlicet esset actum, quòd tot essent locationes, quæ sunt anni locationis, quæ saluatio non placet Alex. d. §. si fundus.

SVMMARIVM.

1 *Simplex locatio ad longum, vel longissimum tempus æquipolet alienationi.*
2 *Quomodo intelligatur longum tempus.*
3 *De locatione facta ad decem annos, idem intelligitur, quod de alienatione.*
4 *Locatio potest fieri vsque ad nouennium.*
5 *Iudex arbitratur an tempus x. ann. vel abinde supra sit longum tempus.*
6 *Etiam consanguineis potest locari ad nouenniū.*
7 *Locatio ad xxx. ann. dicitur perpetua.*
8 *Quomodo valeat contractus locationis fructuū recepta anticipata pecunia.*
9 *Successor reuocat locationem inutilem, & non seruata forma factam.*
10 *Aduersus contractum solemniter factum inutilem datur restitutio.*
11 *Quandò teneatur successor stare contractui.*
12 *Quandò successor teneatur stare infeudationi antecessoris.*
13 *Ratio quare locatio ad longum tps sit alienatio.*

T NON solùm locatio facta in perpetuū est alienatio, sed locatio facta ad locum tempus, quia prohibitus alienare non potest locare ad longum tempus, Abb. in c. fina. de eccles. ædifican. vel reparan. col. fina. ibi aut quæritur, an prohibitus alienare vendere possit fructus, aut locare, & dic quod sic, dūmodò non faciat ad magnum tempus, per Tex. in clemen. j. de reb. eccles. non alien. iuncta gl. per Imo. c. ad audientiam, de reb. eccles. alienan. D. Anto. & alios in c. nulli, de reb. eccl. Iaco. de Aret. Dy. Bar. & alij in d. l. pen. §. instituto de leg. ij. sequitur Fely. d. c. quæ in ecclesiarū,
1 vers. vbi autem, ibi, † quia simplex locatio ad longum vel longissimum tempus æquipolet alienationi per Anchar. in clem. monasteriorū, de reb. eccl. non alien. vbi etiam dicit, quòd Prælatus regularis non potest cōcedere ad vitam neque ad certum tempus, & inquit intellige tempus certum non modicum, aliàs secus & Alex. conf. xvij. viso instrumēto, col. ij. lib. iiij. Bar. reprobando glo. ibi in l. codicillis, §. institutio, de legat. ij. per alios, quos adducit Dec. conf. 142. ij. col. vers. sed prædictis; & longum tempus secundùm aliquos intelligi-
2 tur aliquandò decem dierum, † aliquandò decem annorum, aliquādò arbitrio iudicis; quia secundùm diuersitatem rerum, locorū, & temporum, diuersimodè intelligi debet, glos. in l. fi. ff. si ager vectig. Fely. c. sicut de re iud. col. xvij. quia locatio facta ad decēnium, vel vltra, dicitur facta ad lōgum tempus, & de tali loca-
3 tione ad longum tēpus idem iudicatur † quod alienatione, vel venditione; nam prohibita alienatione, vel venditione, talis locatio prohibita videtur, Philipp. Dec. post alios ibi per eum adductos in conf. 204. in causa, vol. j. Pau. de Cas. d. l. codicillis, §. instituto, in fi. de lega. ij. idem conf. iiij. circa primum dubium, j. colū. vers. ad secundum vol. j. vbi concludit, quòd locatio facta ad nouem annos nō dicitur facta ad longum tempus, sed quandò fit ad decem annos, vel vltrà, dicitur facta ad longum tempus, & dicit ità communiter teneri per Docto. idem tenet Bal. in conf. 392. in Christi nomine locatio rerum ecclesiæ, vol. v. vbi tenet, quòd locatio rerum ecclesiæ potest fieri vsque
4 ad nouenniū, & non vltrà, † nisi cum certa solemnitate, idem quandò fit ad modicum tempus cum pacto renouandæ locationis, quia illud pactum præsumitur fraudulentum, Alex.
5 in l. filio §. fi. ff. sol. matr. in fi. † & iudex habet arbitrari, quòd tempus decem annorū, vel abinde suprà, sit tempus magnum, vel lōgū, Archid. c. allegationes, xij. q. ij. vlt. col. Alexan. conf. 17. iiij. vol. vbi dicit quòd qñ lex simpliciter facit mentionem de tempore non adiecta quantitate, tunc intelligitur arbitrio iudicis, quandoque fit mentio de tempore longo, & tunc intelligitur de decennio, & se ità consuluisse, & quòd ità seruatur per multa, quæ adducit, vbi etiam dicit quòd locatio rei ecclesię facta ad decem annos non valet, ibi vers. nec & obstat, sequitur Bertachin. in tract. de episco. iiij. parte, quinquagesimò quartò quæro, vers. aduertas, vbi dicit, quod Prælatus non potest locare res ecclesiæ in perpetuū, vel ad vitā suā, vel conductoris; quia non potest locare, nisi ad modicum tempus secundùm Doctor. & Ioan. de Imo. in l. si filio §. fi. ff. sol. mat. & not. in clem. j. de reb. eccl. alien. & Bal. in l. iubemus in prin. C. de sacrosan. eccles. hoc verum

est

est, nisi cum solemnitate iuris, scilicet cum cõsensu superioris, & cõuentus sui sit, per Textt. in clem. j. §. si quis autem, & ibi Stephan. de reb. ecclesf. nou alien. & Laur. in rub. eo. titu. lib. vj. q. vlt. Item potest locare, in quinquennium cum clausula, quòd finito hoc quinquennio aliud quinquẽnium incipiat secundùm Lapum decis. xij. Butr. in c. de appellatione, de dona. & Bal. in tit. qui feud. dar. poss. in vsib. feud. col. iiij. Item potest locare ad nouẽ ann. secundùm Bal. in d. l. iubemus Doct. & Imo. in d. §. fin. quod verum etiam consanguineis suis, quibus ad longum tempus locare nõ po-
6 test, † nec in emphyteusim dare, nec aliter alienare, nec pecunias ecclesiæ concedere secũdùm Bal. in Authen. quibuscunque C. de sac. sanc. eccles. & quod dixi in perpetuum, intellige inquit scilicet de triginta annis, quia loca-
7 tio ad triginta annos dicitur perpetua, † non autem locatio ad viginti annos, quæ etiam nõ permittitur. vt suprà dixi; subdens idem Bertachin. ibidem, sed quòd si Prælatus vẽdat fructus ecclesiæ non ad modicum tempus, & statim recipit pecuniam, an contractus valet sine solemnitate iuris; resp. quòd non, si Prælatus
8 vendit ius percipiendi fructus ad longum tempus, vel locat non obstante clem. j. suprà allegata; quia ad euadendam pœnam sufficit superioris licentiæ, non autem ad cõtractus validitatem; sed, si Prælatus vendat fructus percipiendos per ipsum, & tradendos religioso, sufficit forma dictæ clem. j. in laico vero tenet alienatio in præiudicium alienantis, non in præiudicium successoris c. fi. ne Prælat. vices suas, ità Pau. d. Clem. vbi quærit pariter idem Bertachi. videlicet; an si Prælatus locauit nomine ecclesiæ, sed inutiliter, vel si vtiliter, non
9 tamẽ seruata forma, † an locationem possit reuocare successor, & secundùm Inno. & Hostiẽ. in c. cùm vos de his quæ fiu. à Prælat. qui id dicunt, dicet quòd sic; sed, si fuit solemnitas
10 seruata, † & contractus fuit inutilis, valet cõtractus, sed datur ecclesiæ restitutio in integrũ c. pen. de restit. In integr. Ioan. Fan. in c. Abbatibus, & c. fine exceptione, xij. q. ij. distinguit, quòd aut contractus est factus nomine ecclesiæ, aut nomine proprio; primo casu aut in vtilitatem ecclesiæ, aut non, si in vtilitatem, & tunc aut interuenerat authoritas Episcopi, aut non; si vero non in vtilitatem ecclesiæ, & tunc aut fuit seruata solemnitas, aut non; pri-
11 mo casu est nulla, secundo casu † non tenetur successor stare contractui, ità refert d. Laur. d. Clem. p. eo. tit. q. vij. & q. iij. subdit ibidem, quòd locatio non dicitur alienatio, nisi fiat in perpetuum pro modica pensione secundùm Bal. c. j. §. donare, qual. feu. poss. alien. & Prælatus non tenetur stare colono prædecessoris su argum. l. si filio §. j. & ibi Doct. ff. sol. mat. secundùm Bal. in l. iubemus in prin. C. sac. san. eccl. & in l. j. §. ex stipulatu, de rei vxor. actio. not. in l. emptionem per Doct. C. locat. subdens ibidem, quòd locatio facta per Prabẽdarium finitur morte locantis, not. in c. querela, ne Præl. vic. suas, tenet. Bal. in l. si quis domũ iij. not. ff. locat. sed benè Episcopus tenetur stare infeudationi factæ per suum successorem per Archid. xxv. q. ij. c. decessorum, & Bal. in c. j. in verbo marchio, qui feud. dare possu.
12 † quod verum est, si infeudatio fuit perfecta, secus si incohata, quia successor eam perficere non tenetur secundùm Bald. c. j. qui succ. di. idem si prædecessori concessa fuit licentia per Papam infeudandi, quia nõ tenetur successor infeudare secundùm Bal. d. vers. marchio, quinetiam successor Prælati non tenetur inuestire de feudo eueniente die illum, cui successor concessit feudum, & inuestiuit de feudo duraturo vsque ad illum diem secundùm Bal. in c. j. secunda col. quid iur. si post alien. feud. euinc. de feud. in vsib. feud. & de locatione ad longũ tempus, vide quæ dico suprà in proximè præcedenti intellectu, & infrà in quæst. ad quòd vsque tempus locentur res ecclesię, & in quęst. an, & quomodo ex contract. vel fa. preces. & ratio, quare locatio ad longum rei ecclesiæ sit, & intelligatur alienatio, ea est, quòd per talem locationem acquiritur conductori ius in re, & vtile dominium, l. j. §. qnòd autem ait, ff. de superfic. l. j. in fi. cum duab. leg. seq. Alexan. consi. 122. lib. v. in princ. & quia per talem locationem transfertur naturalis possessio sun
13 di, † vel rei sic locatæ, glo. in l. si quis ante, ff. de acquir. poss. & in l. iij. §. ex contrario eo. ti. per Alex. vbi multa allegat. in cons. j. iij. colũ. vers. non insisto, lib. iiij. per Pet. de Anchara. in Clem. j. de reb. eccl. nu. 2. vbi dicit, quòd per locationem ad longum tempus trãsfertur ius in re, & quòd longum tempus in istis locationibus sit intelligendum arbitrio iudicis, est decis. Rotæ in nou. 232. in princ. si Prælatus, de reb. eccl. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Contractus liuellarius est alienatio.*
2 *Contractus alicuius rei ad xxx. ann. est liuellus.*
3 *Contractus emphyteuticus, & liuellarius est idem.*
4 *Quid sit contractus liuelli, & precarij.*
5 *Quare appelletur contractus liuellarius.*

ARITER sub vocabulo alienationis venit contractus, & concesio rei, ad liuellum,
1 † & contractus liuelli, qui est contractus concessionis alicuius rei vsque ad xxx. annos, cũ
2 annua pẽsione † per Doctrinam Bar. in l. j. C. de iur. emphyteu. vbi dicit, quòd contractus
3 emphyteuticus, † & contractus liuellarius est idem, nec aliqua est inter eos differentia, de quo contractu vide per glo. in Authen. ingressi, C. de sacrosanc. eccl. vbi dicit, quòd precaria dicitur, quãdò quis emit ab eo, qui habebat emphyteuticum, libellus quando quis emit ab
4 eo, † qui habet precarium; Item alio modò libellarius contractus est, quandò emphyteuta concedit per certam annuam pensionẽ perpetuò alteri prædium, quod ipse habuerat ab alio, & sic quãdò concedens non est dominus, si verò concedens esset dominus, tunc contractus diceretur emphyteuticus, ità Bal. in c. j. post Iac. de Belu. & And. de Isern. de alienat. feud. sequitur frater Benedictus Canphilus in sua expositione, siuè interpretatione extrauagantis ambitiosæ Pau. secundi de reb. eccles. alien. extrauag. com. vbi etiam dicit, quòd cõtractus liuellarius est, quandò conceditur res immobilis sub certo annuo redditu ad 29. annos ad renouandum, & dicitur quasi cõtractus perpetuus, saluo quòd finitis dictis 29. annis debet renouari contractus, ita D. And. & Bal. in c. j. in verbo aut liuellario, quib. mod. feud. amitt. Imò idem Bal. in c. j. de feud. alien. vers. quòd nota natura liuelli est, quòd nõ sit perpetuus, & quòd cõmuniter, & regulariter constituatur in perpetuum, & ideo, si in aliquo instrumento contineatur, quòd aliqua res sit cõcessa ad liuellum, intelligitur perpetuò quod inquit est notandum, sequi videtur Pau. de Cas. cons. 138. vbi dicit quòd liuellus transit de consuetudine ad quoscunque hæredes et extraneos & quòd illa consuetudo est seruanda; & dici-
5 tur contructus liuellarius, † quia de eo solet fieri breuis scriptura.

SVMMARIVM.

1 *Constituere seruitutem, aut vsumfructum super re, vel fundo est alienatio.*
2 *Vsufructus est pars dominij.*
3 *Est fauore ecclesiæ, vt Episcopi ecclesiæ non præiudicent.*
4 *Constituere prædia ecclesiæ tributaria est alienare.*
5 *Apponere conditionem in terris ecclesiæ est alienare.*

Vãdo verò cõstituitur seruitutis, & vsufructus sup aliqua re, † vel
1 fundo, id oẽ venit sub vocabulo alienationi p tex. in l. fi. C. de reb. alien. non alien. Card. in Clem. j. §. fin. ij. q.
2 de reb. eccles. non alien. † quia vsufructus est pars dominij, est decis. Boerij 199. incipien. & Christi, nu. 8. vbi prohibitio alienationis comprehendit vsufructus constitutionem; Item notat. per text. in l. meuius, §. pen. de leg. ij. nec constituere prædia, vel bona ecclesiæ tribu-
3 taria, † q a fauore ecclesiæ inductũ est, vt Episcopi non possint præiudiare ecclesijs, vel earũ terris, in constituendo prædia ipsarũ ecclesiarũ
4 tributaria, † quia istud est alienare, vt dicitur tunc apponere conditionem in terris ecclesiæ, idest constituere tributum, quæ conditio venit
5 appellatione alienationis, c. nulli, de reb. ecc. alienan. & Tex. in constit. Paul. ij. ambitiose in verbo conditionem extrauaga. cõmun. de reb. eccle. non alien. Cald. in cons. xij. in tit. de cens. Frater Benedictus Canophilus in suo Tractatu de priuileg. ecclesiarũ in tit. de reb. eccl. alienan. vide quæ dicuntur infrà in rubr. de vsufruct. alienat.

SVMMARIVM.

1 *Datio in solutum est alienatio.*
2 *Dare in solutum est soluere.*
3 *Datio in solutum est emptio.*
4 *Is, cui datur in solutum, fit vtilis dominus.*
5 *Prohibitio in nostra materia non est contrà ius commune.*
6 *Omness contractus alienationem importãtes in materia nostra sunt prohibiti.*

Tidẽ datio in solutum comprehenditur sub vocabulo alienatio-
1 nis, † quia dare rem in solutum est soluere, optimè Bal. in l. fi. C.
2 ad leg. falc. † imò est vendere, & emere, no. gl. in l. libera C. de senten. interloq. omn. iud.
3 in verbo non prohibens, † quæ dicit, quod datio in solutum est emptio, & per Spec. in tit. de emptio.

emptio. & vendi. §. Sextò, verſ. ſed pone rub. de reſcinden. vend. ibi, quid ergò ſi non fuit vendita, ſed in ſolutum data, & videtur quòd idem; quia datio in ſolutũ eſt ſimilis emptioni, l. litis ff. pro emptor. & l. fi. ex quib. cauſ.
4 in poſſ. eat. † quia, is cui datur in ſolutum, fit vtilis dominus, & vtile habet dominiũ, l. eleganter ff. de pigno. in princ. & diximus ſuprà, quòd recipere ſolutionem debiti eſt alienare, in verſ. item dare ſolutionem; faciunt ea, quæ habentur in Authen. de eccleſ. rer. in Text. & in Glo. ſequitur Alex in conſ. 76. inci. viſis, iij. vol. verſ. tñ fallit, vbi dicit, ꝙ adiudicatio in ſolutum cenſetur quædam venditio, vnde eſt alienatio, & eſt, ac venit comprehenſa in caſu materiæ noſtræ; quia prohibitio in noſtra ma-
5 teria non eſt contrà ius commune; † quo caſu cenſentur prohibiti contractus donationis ꝑmutationis, adiudicationis,
6 † & alij cõtractus alienationem importantes, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Venditio eſt alienatio.*
2 *Venditio eſt nomen generale.*
3 *Licitum eſt contrahentibus ſe inuicem fallere vſque ad dimidiam iuſti pretij.*
4 *Iſta regula fallit in rebus ac perſonis eccleſiaſticis.*
5 *Prælatus vendens rem eccleſiæ regulariter non poteſt fidem habere de pretio.*
6 *Procurator generalis non ſpetialis poteſt habere fidem de pretio.*
7 *Quandò & in quo caſu prælatus vendens habeat fidem de pretio.*
8 *Contractus venditionis in caſu noſtro importat omnem contractum alienationis.*
9 *Quandò vna dictio poſſit in genere, & in ſpetie accipi, & 10.*
11 *Venditione prohibita ratione rei, vel perſonæ cenſetur omnis contractus prohibitus.*
12 *In caſu noſtræ materiæ eſt prohibita omnis alienatio.*
13 *Per venditionem intelligitur facta alienatio ſequuta traditione.*
14 *Venditionis verbo venit omnis alienatio ſequuta exequutione.*

APPELLATIONE quoq; alienationis
1 venit venditio, † vt l. fi. C. de reb. alien. non alien. quia venditio eſt nomen gene-
2 rale † comprehendens omnem contractum, ꝑ quem fiat tranſlatio dominij per Bal. in l. fi. §. in computatione ij. col. in fi. verſ. vel pone, C. de iur. deliber. Sed an nomine venditionis veniat omnis contractus alienationis, & omnis alienatio, & an, & quomodo, & quando nomine alienationis veniant alij contractus, vide per eundem c. j. de feud. alien. in fi. vbi ponit trimembrem diſtinctionem idem Bal. in l. ſicut, §. venditionis ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. Spec. in tit. de empt. & vendi. §. ſexto verſ. ſed pone, & ſi res eccleſiæ exponatur venditioni, & fiat ſubhaſtatio, & vendatur minus offerenti, licet videatur, quòd debeat tenere, & valere venditio, cùm ſit licitum contrahentibus ſe
3 inuicem decipere † vſque ad dimidiã iuſti pretij, l. in cauſa ff. de minor. l. ij. C. de reſcindẽ. vendi. tamen non valebit talis venditio, & fal-
4 lit in rebus † & perſonis eccleſiaſticis per Ioã. de Ligna. qui hoc not. in c. ſi quis præsbyterorum, & c. per tuas, in fin. de donatio. & quæ not. in Authen. hoc ius ſuper verbo plus offerenti, in glo. quæ incipit, quid ſi id, quod bene procedit iuditio meo, quoniam tunc manifeſtè patet non fuiſſe procuratam vtilitatem eccleſiæ, ſed imò damnum, cùm minus offerenti res venditur, & aliàs vt per Lauren. de Rodul. in repet. c. ſine exceptione xij. q. ij. quæſt. 46. &
5 prælatus rem eccleſiæ vendens fidem † nõ poteſt habere de pretio, per Bal. in l. inciuile, C. de rei vend. tenet Bal. ibi, idem in procuratore fiſci per l. ſi procurat. §. ſi ab eo ff. de iure fiſci, quod etiam tenet Bald. in l. in contractibus, §. ſed quoniam, C. de non numera. pecun. vbi idem dicit in procuratore minoris, vel eccleſiæ, idem in ꝓcuratore ſpeciali priuatæ perſonæ, non autem in generali procura-
6 tore; † quia ſpetialis procurator vendens non poteſt habere fidem de pretio, ſed generalis ſic, niſi ſit ei prohibitum ſecundùm Bartolum in l. prima, ff. de offic. procurat. Cæſar., & in l. prima, ff. de vſu. rei iudica., & in l. à diuo pio §. ſed ſi emptor. ff. de re iud. vbi etiam dicit, quòd procurator ſpetialis ad vendendum certum fundum pro certo pretio non poteſt fidem habere de pretio, nec aliter transfert dominium in emptorem, ſicut
7 nec vendendo pro minori pretio, † quàm habeat in mandato; ſed, ſi non habet mandatum limitatum ad pretium, diſtinguitur, vt per Bal. in d. §. ſed ſi emptor, & Bal. in d. l. inciuile, ꝙ aut erat expreſſa cauſa, quæ ex pretio erat de præſenti implenda; & tunc, niſi impleatur, nõ poteſt fidem habere de pretio; aut nõ erat addita cauſa, & tunc poteſt, dũmodo bona fides adſit, vt quia rem carius vendat ad vtilitatem domini; quia tũc perinde eſt, ac ſi haberet ſpetiale

tiale mandatum, nisi in procuratore fisci ecclesiæ, & minoris, Bertac. d. loco quar. par. quadragesimò tertiò quæro. Et in casu nostræ materiæ contractus venditionis potest importare omnem contractum, vt videlicet res ecclesiæ, quæ est prohibita vendi, intelligatur prohibita
8 † quouis modo contractari, l. statu liberi, §. quintus ff. de stat. lib. c. j. de contro. int. dom. & empto. feud. vbi Bal. in fi. maximè quandò eadem ratio est in alijs contractibus, quæ est in venditione per Ias. in l. fina. nu. 65. C. de iur. emphyt. vt in tex. in c. fine exceptione, vbi ꝓhibetur res ecclesiæ per multos contractus cõtractari, puta vendi, donari, ꝑmutari; at causa fauoris ecclesiæ, & pro publica vtilitate, & pro materia fauorabili ecclesiæ tunc ampliatur dispositio tex. l. hoc modo, ff. de cõdi. & demõ. tenet Anto. de Burgos, rub. de emptio. colũ.
9 vlt. vbi dicit, † quòd statutum prohibens venditionem fauore publico est late accipiendum, vt omnem comprehẽdat alienationem; quia, quandò vna dictio potest accipi in genere, si
10 materia est fauorabilis in geuere, † si odiosa in spetie accipietur per Doct. in c. rodulpbus, de rescrip. Alexã. conf. 248. ponderatis, & dicit
11 Bal. d. c. vno, de controu. † quòd si venditio prohibita sit ratione rei, tunc omnis cõtractus prohibetur; si ratione personæ, & tunc idem, vt not. in l. ij. C. de vsucap. pro empt. facit qa in casu nostræ materiæ est prohibita omnis a-
12 lienatio c. nulli † extra de reb. eccl. non alien. Rebuff. in c. fine exceptione in verbo vendere; & in casu materiæ nostræ prohibitio non est contra ius commune, quo casu donatio, per-
13 mutatio, † & alij contractus similes intelligun tur prohibiti; secus si contra ius cõmune esset per Alex. in consi. 76. incip. visis v. vol. Barb. rub. de rerum permut. sed, si non sit sequuta traditio, licet sit facta venditio non est ob hoc
14 facta alienatio, † quia quãdiu res remanet sub meo dominio adhuc à me nihil est remotum, & in alium est translatum, l. alienatum, de verbo. sig. ità intelligitur l. statu liberi, §. quintus ff. de statu lib. quòd venditionis verbo omnis alienatio venit quando est facta exequntio.

SVMMARIVM.

1 *Donatio venit appellatione alienationis.*
2 *An emphyteuta donet rem emphyteuticam irrequisito domino.*
3 *Donatio dicitur damnosa datio.*
4 *Donare est perdere.*
5 *Donari dicitur illud, quod nullo cogente iure conceditur.*
6 *Donatio est multò magis alienatio, quàm venditio.*
7 *Donatio facta pro benemeritis est debiti solutio.*
8 *Renunciatio fit in rebus ecclesiæ mobilibus.*
9 *Merita, propter quæ donatur, debent esse donationi æquipollentia.*
10 *Potest donare de bonis ecclesiæ, qui tantundem ecclesiæ donauit.*
11 *Papa ex cã bona vnius ecclesiæ alteri donat.*
12 *Prælatus potest donare consanguineis pro eorum sustentatione.*
13 *Causa consanguineorum læduntur sæpè res ecclesiæ.*
14 *Malè succedit, qui sanctam Dei domum offendit.*

NEc donatio separanda venit à vocabulo alienationis, † quia qcquid donatur, id & alienari dicitur per text. in c. nulli ext. de reb. eccl. non alien. per Specu. in ti. de loca. §. nũc
1
verò, num. 107. ibi, vtrum emphyteuta rem emphyteuticam donare posit sine domini re-
2 quisitione, & consensu, dic † quòd sic, vt l. j. C. de fund. patri. lib. 10. alij dicunt, quòd nõ potest extraneo donare, quia hæc est alienatio; l. si quis ità ff. de verb. obl. §. ea lege, nec mirum, si donatio sit alienatio, & veniat sub nomi
3 ne alienationis, † quia donatio dicitur damnosa datio, per Pau. in l. cõtrà iuris §. j. ff. de pac.
4 † quia donare est perdere l. filiusfamilias ff. de dona. meritò si in rebus ecclesiæ donatiò est alienatio, & voluti alienatiò ꝓhibita, & dona-
5 ri dicitur illud, † quod nullo iure cogente cõceditur, l. donari ff. de regu. iur. & postquàm venditio rerum ecclesiæ prohibetur, ex qua ecclesia non in totum afficitur in cõmodo, quia
6 recipit pretium, multò magis donatio; † sed, si donetur de bonis, & rebus ecclesiæ benemeritis, videtur quòd valet donatio, c. si quos xij.
7 q. ij. † quia tunc non videtur donatio, sed solutio debiti naturæ, l. aquilius ff. de dona. l. sed & si lege §. consuluit ff. de peti. hæred. c. cùm in officijs de testam. potest enim prælatus remunerare non concedendo dominiũ alicuius rei, sed vsufructum ad breue tempus, per Inn. d. c. cùm in officijs, Bal. in l. iubemus, colũ. iij. in
8 princ. de sacrosanc. eccles. † & hæc remuneratio, si posit, habet fieri in rebus mobilibus, non im-

immobilibus per Doct. in d.l. iubemus,& c. fi. de pecul. cler. Ias. in conf. 116. mihi quoque iiij. vol. & merita, propter quæ donatur, debet esse æquiualentia donationi, dicũt verba Text.
9 in c. relatum el secundo, de testa. †, ibi iuxtà ser uitij meritum, Dec. in conf. 174. incip. & pro tenui, col. ij. pulchra decisio, Afflicti 102. & decisio Antonij Capit. eo. nu. 102. vide quæ dico infrà in rubr. de casibus in quibus fit alienatio sine solemnitate, vers. ex causa quoque renuntiationis. Item potest donari de reb. ecclesiæ ab illo, qui tantundem cõtulit de suo ec-
10 clesiæ, quantum ipse donauit, † & iuxtà rei collatæ modum, quantitatem, & mensuram, c. iniustum, in fi. xij. q. ij. ibi, item si rectores ecclesiæ de rebus proprijs tãtundem ecclesiæ restituere voluerint, ecclesiasticas facultates libere dare possunt, & constabunt his, quibus datæ fuerint perpetua firmitate, c. consensus, & c. sequen. ext. de reb. eccl. non alien. & dicit Pet. Rebuff. in sua repet. in c. sine exceptione xij. q. ij. quòd tutius est in hoc casu solemnitates adhibere, ĩ verbo donare, tertio loco Papa põt
11 donare bona vnius ecclesiæ alteri, † & ex cã concedere, per gl. in c. cõstitutus in gl. à quocunque de relig. domib. c. j. xij. distin. p Præpos. in c. non liceat xij. q. ij.

¶ Quarto loco potest prælatus donare consan-
12 guineis pauperibus † pro eorum sustentatione, c. quisquis xij. q. ij. c. non satis xxvj. distin. & preter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne panes filiorum canibus concedas, c. si capis xvj. q. j. nec prælatus debet facere consanguineos suos procuratores in rebus ecclesiæ, quia res eccle-
13 siæ taliter lædi possunt, † et fraus legi fieri, c. episcopus xij. q. j. quia sæpè accedit, quòd cõsanguinei, quorum causa prælaturã fuit adeptus, exquirunt contractus gratuitos ab eo ad vitam fieri, vel contractus locationem, vel venditionem fructuum ad longissimum tempus pretio confessato per Io. And. in addit. ad Specul. in Rubr. de reb. eccl. nõ alien. vbi dicit, quòd sciuit Epm, à quo promotores extorserunt contractum gratuitum ad vitam ipsorum ascendẽtẽ ad duas partes redditiũ epatus expressa cã seruitiorum, quæ impenderant ecclesię, & promittebant impendere quàm diu viuerent, & instrumentum super hoc fuit solemniter formatum, & de consensu capituli, sed malè successit dictãti; & meritò sic debet accidere his,
14 qui sanctam Dei domum ad talia trahũt; † & hoc maximè faciũt nobiles, vt redditus domus per episcopum augeantur, non enim verentur fructus episcopatus, & aliorum beneficiorum miscere cum bonis patrimonialibus, vnde sic omnia permixta corruunt, vt vulgò intueri licet, Rebuff. in d. repetitio. c. sine exceptione, xij. q. ij.

SUMMARIUM.

1 *Commutatio venit vocabulo alienationis.*
2 *Non fit commutatio rei ecclesiæ, nisi cum forma sine exceptione.*
3 *Solemnitates requisitæ in alienationibus ecclesiasticis habent interuenire in cõmutatione.*

1 Appellatione alienationis venit † etiam commutatio, quia quis nõ potest commutare, vel permutare res vnius ecclesiæ cum rebus ẽt alterius ecclesiæ, nisi seruentur dicta in c. si-
2 ne exceptione, † & in cõmutatione requiruntur solẽnitates tex. d. c. & an in cõmutatione habeant interuenire solemnitates, nec ne, disputat ad vtranque partem Lucas de pœna l. j. col. ij. C. de fide instrum. & iure hast. fiscal. &
3 quòd habeant interuenire solemnitates † tenet Rebuff. d. c. sine per illum tex. & per tex. in §. sed & permutare, x. q. ij.

SUMMARIUM.

1 *Hæredem instituere, & legare est alienare.*
2 *Emphyteuta potest legare extraneo Domino irrequisito emphyteusim hæredem instituere non potest.*
3 *Quoad quid hæredem instituere sit alienare.*
4 *Hæredis institutio est dominij translatio.*
5 *Hæredem instituendo quis non dicitur alienare, quo ad effectum inditij mutandi.*
6 *Quando prohibitio alienationis comprehendat successionem abintestato.*
7 *Facta prohibitione alienationis est prohibita successio per contratabulas.*
8 *Differentia inter prohibitionem alienationis simpliciter, & in certas personas.*
9 *Generalis prohibitio alienandi, non includit institutionem secundum Alexandrum.*

Hæredem quoque instituere, & hæredis institutio, & facere legatum alicui personæ venit appellatione alienationis adeò quòd alienare prohibitus intelligitur prohibitus hæredem instituere, & legare Text. ad lit-

11 *Quare sit secus in conductore ad longum tps.*

12 *Emphyteuta possidet, & habet ius secus est in colono.*

13 *Emphyteuta ecclesiæ ñ cadit, nisi velit ecclesia*

14 *Exceptio canonis soluti non opponitur, nisi per dominum.*

15 *Exceptio emphyteusis finitæ opponitur per tertium.*

16 *Emphyteuta de iure canonico purgat moram post biennium, secus sit de iure ciuili.*

17 *Etiam ecclesia cessans soluere per biẽnium alteri ecclesiæ cadit.*

18 *Admittitur consuetudo, quòd emphyteuta etiam elapso biennio non cadit.*

19 *Emphyteuta cessans per biennium potest expelli propria authoritate.*

20 *Emphyteuta, non seruans pacta, contractus cadit.*

21 *Magis communiter tenetur, quòd in emphyteusi possit hæres institui, & legatum fieri Domino irrequisito.*

22 *Emphyteuta ex solo cõtractu alienationis nõ priuatur iure suo, nisi sequuta traditiõe rei.*

23 *Episcopus de emphyteusi solita, vel feudo antiquo infeudat sine capitulo, & vide quando id possit ibidem.*

24 *Res solita emphyteuticari emphyteuticatur sine solemnitatibus.*

25 *Antiquam emphyteusim finitam prælatus tenetur concedere successoribus emphyteutæ.*

26 *Quibus attinentibus emphyteutæ defuncti res emphyteutica concedatur.*

27 *Hæredibus inquilini non tenetur prælatus locare.*

28 *Quõ emphyteusis concedi solita concedatur.*

29 *Quando intelligatur res esse de mensa.*

30 *Hodie loca, & ciuitates sanctæ Romanæ ecclesiæ solita infeudari non infeudantur.*

31 *An prælatus possit emphyteuticare suis consanguineis.*

32 *An augeri possit pẽsio emphyteusi melioratę.*

33 *An Episcopus recipiat canonẽ ab emphyteuta, qui cecidit ob nõ solutionẽ sine capitulo.*

34 *An censeatur remissa caducitas ob receptionem pensionis.*

35 *An possit donari, aut legari emphyteusis.*

36 *Antè traditionẽ donans nihil à se abdicauit.*

37 *In malefidei possessore attenditur veritas non fictio.*

38 *Quando emphyteuta, & colonus repetunt melioramenta, & quæ ratio diuersitatis.*

39 *Perpetua non temporalis emphyteusis est finita, & ibi quæ sit perpetua.*

40 *Quid sit perpetua.*

41 *Quãdo mutatis successoribus fit renouatio contractus emphyteusis.*

IMILITER dare rẽ in emphyteusim, & emphyteuticare rem
1 aliquam, † est illam alienare, & venit alienationis vocabulo, in Authen. de non alien. & permut. rub. eccles. §. nos igitur, vers. alienationis autem, est text. in l. fi. C. de reb. alien. non alien. vbi habet, quòd siue lex alienationem inhibuerit, siue testator, siue contrahens, quòd nihilominus contrahere in emphyteusim censetur prohibitum, est tex. c. nulli, de reb. eccl. non alien. vbi dicitur, quòd sub verbo alienationis venit conditio, donatio, permutatio, & emphyteuticus perpetuus contractus, Specul. de loca. §. nunc aliqua, vers. 125. vbi dicit, quòd emphyteuta non potest dare in emphyteusim alteri sine consensu Domini, quia dare in emphyteusim est alienare, & emphyteuta est ꝓhibitus alienare sine consensu Domini §. alienationis, Authen. de non alien. Bar. in Authen. hoc ius C.
2 de sacrosanc. eccles. † & propriè dicitur alienatio, cùm vtile dominium transferatur, vt notat Bal. in c. j. §. autem libellario, quib. mod. feu. amitt. & cons. 47. ad euidentiam; per Deci. qui refert cons. 142. col. iij. vers. sed prædictis, et concessio in emphyteusim est, quando
3 datur à principio certa quantitas, † et postea quando constituitur certa modica pensio annua, et differt à locatione; quia locatio simplex est, quandò à principio non constituitur certa quantitas, sed certa annua pensio, vt per Doct. in l. j. in princ. C. de iur. emphyte. vbi Bar. ad euidentiam debes scire qualiter fiat cõtractus emphyteuticus, nã ab initio datur certa quantitas, vt putà centum, et postea annuatim paciscitur aliud modicũ dare; vel dices, quòd emphyteusis est contractus, per quem transfertur dominium vtile in emphyteutam retento dominio directo apud ipsum dominum, et aliquid soluitur singulis annis ipsi domino, prout est tex. in l. j. ff. si ager vectig. vel emphyteu. pet. sed contrariam opinionem, quòd à principio non requiratur de necessitate aliqua præstatio quantitatis ad hoc vt sit contractus emphyteuticus, tenuit Barto. in l. si mihi, et titio

pen. col. ff. de verb. oblig. vbi dixit, quòd em-
phyreusis potest haberi dupliciter titulo lu-
cratiuo, et oneroso; dicitur autem haberi titu-
4 lo oneroso, † quādò à principio præstatur illa
quantitas, et posteà constituitur ille modicus
census annuus; lucratiuo autē haberi dicitur,
quandò à principio non præstatur illa quanti-
tas, sed tantùm cōstituitur annuus redditus, et
hanc opinionem, quòd de necessitate non re-
quiratur à principio præstari illa quantitas, te-
nent Pet. et Cyn. in l. j. C. de iur. emphyteu.
qui dicunt hanc esse communem opinionem,
et ità obseruari de consuetudine istam opinio-
nem, et sic esse de consuetudine tenet Salyc. in
d. l. j. gl. in Authen. qui rem in verbo potest,
de sacrosanc. eccles. dum tenet valere conces-
sionem rei ecclesiasticæ in emphyteusim pro
censu vnius anni, et Bal. in rubr. eo. tit. sequi-
tur Ias. qui multos allegat hanc cōmunem o-
pinionem, et hanc consuetudinem attestantes
in l. j. C. de iur. emphyteu. j. et ij. col. et em
phyteusis est nomē, seu vocabulū grecū, quod
5 importat idem, † melioratio, hinc dicit Tex. in
c. potuit extra loca. emphyteutam vendere
meliorationes suas, et contractus emphyteu-
sis est contractus inter emptionem, et venditio
nem, Instit. de locat. et condut. §. adeo autē,
& differt à contractu liuelli, quia emphyteusis
datur perpetuò, vel vsque ad certas generatio-
6 nes; † liuellarius autem vsque ad triginta an-
nos, sed Bar. in l. j. C. de iur. emphyteu. te-
net, quòd nulla est differentia inter contractū
liuelli, et contractum emphytesis, sed de li-
uello dic, vt suprà diximus; et in contractu em
phyteusis non fit remissio pensionis, vel ob
sterilitatem, vel ob interitum partis rei, nisi ste-
rilitas possit compensari cum fertilitate anni
præcedentis, vel sequentis, pro vt in locatione,
de qua in Tex. in c. propter sterilitatem, ext.
de loca. quia remissio non fit in emphyteusi
per glo. in c. potuit ext. loca. in verbo expelli,
circà medium, et in §. adeò Instit. loca. et d. c.
per sterilitatem, et per Bal. in l. j. ff. de iur. em-
phyteu. vbi est tex. quòd emphyteuta propter
damnum rei emphyteuticariæ non liberatur
pensione tota, nec à parte pensionis nisi tota
8 res perierit, † argum. l. j. C. de iur. emphyte.
sed propter sterilitatem contingentem in fru-
ctibus quantamcunque maximam non fit re-
missio, licet aliud sit in colono, d. c. per sterili-
tatem, & ratio est in promptu, quia colonus vi-
detur conducere sub quadam tacita conditio-
9 ne † futurorum fructuum; ergò illis deficien-
tibus fit remissio; sed emphyteuta soluit in re-
cognitionem directi dominij, quod dominium
remansit penes dominum causa soluendi pen-
sionem, et propter hoc emphyteuta soluit lon-
gè minus, quàm soluit colonus, vnde versus si
res perit tota liberatur emphyteuta, sed si pro
parte nulla liberabitur arte, et emphyteusis nō
censetur finita combusta dono, minusq; tene-
tur reædificare, sed tenetur ad præstationē pen
sionis, sicut tenebatur antè combustionem, vel
destructionem per Ang. in §. lex itaq; Authē.
de nō alienan. differt etiam emphyteusis à lo-
10 catione in caducitate, † quia emphyteuta ces-
sando soluere pensionem non cadit nisi cesset
per integrum triennium; vel per biennium, si
sumus in ecclesia, quòd est secus in conducto-
re ad longum tempus per Doct. d. c. per ste-
11 rilitatem, et c. fi. de cau. poss. et propri. † me-
lius in c. peruenit de censib. Authen. qui rem
et ibi Doct. C. de sacrosanc. eccles. et ratio di-
uersitatis potest assignari, qa emphyteuta pos-
12 sidet, et habet pinguius ius, † sed colonus non
habet ius, nec possidet; vnde, si expellitur non
habet interdictum contra dominum, l. colonus
ff. de vi & vi arma. iuncta l. ij. ff. si ager vectig.
vel emphyteu. imò emphyteuta ecclesiæ non
cadit à iure suo propter canonem nō solutum,
13 † nisi ecclesia velit secūdùm Bar. in Authē. qui
peto C. de sacrosan. eccl. et plenius in l. ij. C.
de iure emphyt. vbi Ias. ad longum, & Bal. post
Spec. in addit. ad Spec. vers. loca. emphyteu-
ta cadit, Ang. in Authen. de non alienan. §. si
verò, col. ij. per Alex. vbi multa adducit in cōs.
173. lib. ij. vers. præterea non est verum idem
est in emphyteuta priuato secundùm Bal. vbi
supra, & Bar. in l. j. ff. si ager vectig. ex quo in-
14 fertur, † quòd exceptio canonis non soluti non
potest opponi per tertium, sed solum per do-
minum secundùm Bar. d. l. ij. quæst. j. & d. l.
j. & in tract. repræsal. v. q. princ. & Bal. in ad-
dit. ad Spec. de loca. vers. exceptionem cano-
nis, & ibi Spec. §. ij. vers. sexagesimò sextò, &
seq. & Bal. ibi, vers. si emphyteuta cecidit, &
plenius in l. solemnibus, C. de rei vendic. & d.
Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccl. Imol. in
c. poterit, loca. & in c. fi. de præscript. potest
tamen opponi per tertium exceptio emphyteu
15 sis finitæ † secundùm Bal. in addi. vbi supra se-
cundùm quod refert Bertach. in tract. de epis.
quarta parte, decimò tertiò quæro, versic. sed
vtrum, vbi etiam quærit an Eps possit remitte-
re felloniam vasallo, & remittit ad ea, quæ dicit
Bal. c. j. col. iij. qui feud. dar. pos. in vsib. feud.
& tam in simplici conductore, quàm in emphy
16 teuta ecclesiæ est statutum biennium, † vt, si
soluere cesset canonem per biennium, cadat à
iure suo, sed per Ius canonicum moram pōt
emphyteuta purgare post bienniū per modicū
tempus, c. potuit ext. loca. Bal. Authenti. qui
rem

rem, C. de sacrosanc. eccles. per Iacob.de Bel. §. scire autem, Authē. de non alien. Angel. & Imol. in l. si insulam, ff. de verb. obl. pro quo vide Alex. in cons. 105. iiij. col. vbi tenet, ꝙ talis mora nō potest purgari de iure ciuili,nec vbi in contractu interuenit iuramentum,quod tollit morę purgationem; item non purgatur, quando est adiecta dies,& pœna,vt ibi latè per multa,quæ adducit,vbi etiam dicit, quòd emphyteuta priuati morā non purgat. Et id in tantum est verum,quòd cessans per biennium in solutione cadit à iure,quòd ēt, si emphyteuta vnum tantum nummū pro canone teneretur soluere pro quolibet anno,si esset per bienniū in solutione,nihilominus cadit à iure emphyteusis etiam si emphyteusis valeret mille marcas auri,ità tenet Bal. in d. Authen. qui rē per dictū Petri per tex. in Authē.de non alien. §. itaque,vbi ponitur casus census trium solidorum,& ita seruatur de cōsuetudine ꝑ d.Bal. Quod quidē ēt procedit in ecclesia,quę cessās in solutione canonis soluendi alteri ecclesiæ, nihilominus cadit per biennium,licet aliqui ve
17 lint,quòd per triennium, † sed veritas est per biennium,per tex. in d. Authen. qui rem, qui loquitur simpliciter & indistinctè,per glo. Iac. But. & Bal. ibidem, qui dicunt, quòd melior conditio est læsi,& ille læditur,cui non soluit. Et,si emphyteuta vadit per mūdum vagando, qui nescitur si viuat, qui dimisit procuratorē, qui quolibet anno soluit censum, nisi per coniecturas constet,quòd viuat, potest ecclesia talem procuratorē non admittere,& emphyteusim propter dubium mortis reuocare, ꝑ Specul. de loca. §. nunc aliqua, versic. 144. Bald. d. Authen. qui rem in fi. Nec emphyteutā finito contractu emphyteusis potest vti retentione propter meliorationes, not. in l. emptor ff. de rei vend.& est ratio quia emphyteusis est contractus rei datæ ad meliorādum, vnde rei cedunt factæ meliorationes quod est secus in colono,qui finito contractu locationis potest retineri per Bal. Auth. qui rem in fi.
18 †Et emphyteuta sic cessās i solutione pt expelli de emphyteusi per dominum propria ipsius Domini authoritate per glo. in l. ij. C de iure emphyt. vbi Ias. Alex. cons. 105. colū. vj. vers. præterea magis,& ibi i apostill. vbi multa. iij. vol. vbi ēt vide an possit expelli, qn̄ in contractu est actum, quòd non possit expelli Canon. c. potuit ext. loca. vbi Inn.Dec.consi. 146. est decis. Fabri Peregrini in manuscrip. decis. 30. apud aduocatos vrbis. Et emphyteuta malè vtens re debet expelli, si tamen tria concurrant,quòd sit deterioratio notabilis quantitatis,& quòd sit ad deteriorationē perpetuā in proprietate, & quòd deterioratio ꝓcedat dolo,& lata culpa,q a de leuissima nō tenetur emphyteuta gl. in Authen. de non alien.
19 §. scire, Bal. d. Authe. qui rem. † Item emphyteuta non seruans pacta apposita in contractu locationis cadit,sicut cessans in solutione canonis,tenuerūt,dn̄i in vna placen. decis. Marcelli Crescentij in manuscrip. 196. Ias. in
20 l. j. iiij. not. de iur. emphyt. † Et in emphyteusi potest quis instituere, & hæredis institutionem facere,etiam non requisito domino directi dominij, vel ecclesia, id quòd etiam ꝓcedit in quacunque alienatione, etiam lucratiuo titulo collata per legatum, aut donationem,secundùm magis cōem opin. glos. Cyn. Iac. Bnt. l. fi. C. de iur. emphyt. gl. Inn. Ioā. And. in c. potuit de loca. Spec. de loca. §. nūc
21 aliqua vers. 107. Bal. Authen. qui rem, C. de sacrosanc. eccl. refert Alex. cons. 189. viso co
22 lum. iiij. & potest in dotem dari, † & pro dote, vel quocunq; alio debito hypothecari,& durabit tantum, quantum durabit emphyteusis per Alex. cons. 173. lib. ij. ¶ Et emphyteuta ex solo contractu, putà venditionis,aut alienationis non priuatur iure suo,nisi peruenerit ad rei traditionem Spec. §. nūc aliqua, vers. 195. Alex. d. cons. 173.

¶ Et, si canonibus statutū sit, ꝙ nō admittantur consuetudines, quæ ecclesijs damnum, & læsionem inferunt, c. j. de consuet. nihilominus procedit,& obtinet consuetudo illa,qua inducitur,quòd emphyteuta non cadat ab emphyteusi, & si soluere pensionem biennio, aut triennio omiserit,per Abb. cōs. 72. col. ij. lib. j. Dec. vers. j. de consuetu. Rochus de Curt. c. vlt. eo. tit. Ruin. cons. iiij. lib. j.

¶ Sed emphyteusis antiqua, et concedi solita non videtur prohibita, quia solus Episcopus sine capitulo potest aliquem inuestire de feudo antiquo,vel emphyteusi,nec tunc dicitur aliena-
23 re † per ea, quæ dicit Abb. antiquus c. ij. de feud. Bal. in margarit. in verbo prælatus versi. fi. et ideò dicitur,quòd solus prælatus sine capitulo potest concedere inuestituram, et tenet Bal. in l. pen. in princip. C. ad vellelan. quod verum est post confirmationem sui, non antè secundùm Barba. c. transmissa, de electio.Bal. c. j. qui success. feud. in vsib. non tamē potest Episcopus inuestire de feudo nouo sine consensu capituli secundùm Paul. de Cast. consil. 160. in primo dubio, ij. col. per Bal. c. ij. qui feud. dare pos. vbi vide etiam pro eo, an superior possit dare in feudum res ecclesiæ habentis alium prælatum inferiorem immediatum per eum ibi iiij. col. et emphyteusis iterū dari potest alicui sine aliquibus solemnitatibus,

D quandò

24 † quandò res fuit solita dari in emphyteusim aliàs non, per Bar. in Authen. qui rem C. de sacrosanc. eccl. & bona feudalia,& emphyteutica,quæ essent consueta infeudari, vel in emphyteusim dari,possunt iterum concedi in feudum,& emphyteusim, c. vt super,vbi doct. de reb. eccl. non alien. vide, quæ accumulaui infrà in casibus,in quibus fit alienatio sine solemnitatibus, quæst. xj. imò antiquam emphyteu-
25 sim † finitam prelatus tenetur concedere successoribus eiusdem emphyteutæ, & sic illis de quarta generatione exclusis extraneis secundùm Bar. l. j. §. permittitur, ff. de aqua quoti. & æsti. & in l. j. de priuileg. cred. & l. si mihi, & titio de verb. obl. Ludo. Ponta. in l. j. colū. iij. ff. vt in ius voc. Bal. in addi. ad Specul. de loca. vers. emphyteuta debet potius,& ibi Spe. quod est verum,nisi descēdens ille sit pauper, miles,vel minor secundùm Io. de Imo. post Io.
26 And. in c. potuit de loc. † & intellige præfata ī descendentibus,non in agnatis emphyteutę,in cuius patria finita est emphyteusis, nec in ascēdente,vt sentit Bar. d. §. permittitur, quia loquitur per verum descendentem, non per verū proximiorem,idem sentit Bald. in d. vers. emphyteusis, vbi dicit de posteris,quod tene menti. Inquilino autem est secus, cui non cogitur
27 dominus finito tempore locare, † licet de vrbanitate locare deberet secundùm Hostiens. Io. And. & Butr. in c. j. de loca. est casus in l. nec cui,& ibi Bal. C. loca. vbi dicit, verum nisi eisdē sit permissa relocatio, & quod dicitur, ꝙ prælatus potest concedere emphyteusim concedi solitam,intellige eo modo, quo est solita
28 concedi non alterādo solitum, † quia emphyteusis ecclesia consueta dari per Epm ad tertiā generationem masculinam,non potest dari ad tertiam generationem masculinam,& fœmininam,per Bal. in Authen. qui rem C. de sacrosan. eccl. & Bal. in c. j. in verbo consuetudo, ꝙ feud. dare pos. in vsib. feud. nec rem solitam emphyteuticari ad tempus potest emphyteuticare in perpetuum, per Bart. d. Authen. qui rem; nec rem emphyteuticari solitam tenetur Episcopus dare amplius in emphyteusim,si illā reuersam ad ecclesiam penes se retinuit, & illā de mensa effecit secundùm Bar. in l. si vacātia, C. de bonis vacan. lib. x. & tunc intelligitur esse effecta res de mensa, seù incorporata,quandò descripta est in libro continente res mensa-
29 les, † vel quandò Episcopus declarauit rē esse de mensa secundùm Bar. ibidem,vbi dicit esse casum, vel statim,quòd arma Episcopi sunt imposita rei,quia tunc parimodo dicitur mensalis effecta secundùm Ang. in d. l. si vacantia, vide tamen per Canon. & Inn. c. vt super, de rebus eccl. non alien. & ibi Imo. qui tenet cōtrà Inn. in eo,quòd dicit rem retentam à præcessore ꝑ annum,dici rem esse effectam mensalem, vide per hoc quæ deduco infrà in casibus in quibus fit alienatio sine solemnitate in casu,quādo feudalia, & emphyteutica reuertantur, & hodie ciuitates & loca sanctæ Romanæ ecclesiæ solita infeudari,& emphyteuticari,si sunt reuersa, & quæ reuertentur,non possunt de cætero amplius infeudari per bullā Pij V. anno 1567. 4. Febr. Apostol. anno sui pontificatus secundo editam sub atrocissimis cominationibus pœnarum; & aduerte quòd dicit,quòd res solitas, & consuetas potest ꝓlatus cōcedere in emphyteusim,q̄a non solitas,vel non cōsuetas emphyteuticari non potest prælatus solus in emphyteusim concedere c. j. de feud. & in titu. Epm, vel Abbatem,in vsib. feud. Bar. in l. si vacan-
30 tia C. de bonis vacan. lib. x. † & doctor. in c. potuit de locat. Pau. de Cast. cons. 136. quia Episcopus non potest dare consanguineis suis in feudum,vel emphyteusim perpetuam, sed ad tempus sic,videlicet vsque ad tertiam generationem per Bar. notabiliter in Authent. quibuscunque,& per Bal. ibi C, de sacrosanc. ecc. & per Bal. c. j. vlt. col. qui feud. dar. pos. c. j. post gl., vlt. col. si inter Dom. & vasal. lis ori. imò, si in perpetuum concedatur, intelligitur scilicet vsque ad tertiam generationem,& non vltrà secundùm Alberic. de Rosa. in proemio Cod. vers. perpetuò,& prædicta intellige, nisi concedatur descendentibus in infinitum expressim,quod potest fieri non autem extraneis hæredibus in infinitum,quia tunc non egreditur tertiam generationem secundùm Bald. in Authen. defuncto, C. ad tertul. & pro ista ma-
31 teria, † an prælatus possit concedere emphyteusim consanguineis,vide per. Bal. in Authē. quibuscunq; C. de sacrosanc. eccl. vbi videtur tenere, ꝙ nō,vbi dicit,quod de hoc est glo. ordinaria in l. j. C. de contract. idem Bal. in l. cū ipsi,& Saly. in l. qui emptione, §. fi. ff. de contrahen. empt. sed tu videas quæstionem,quam disputat Abb. c. vt super de reb. eccl. non alienan. vbi tenet,quòd sic,maximè si cessat fraus, dixi aliqua in quæst. quo modo ex alienatione, vel facto ꝓses,oblig. success. & melius in quęst. an prælatus possit suis consanguineis res ecclesiæ infeudare infrà, nec potest prælatus,vel Rector concedens in emphyteusim concedere cū pactis, quæ sunt contrà naturam cōtractus emphyteusis per Pau. de Cast. cons. 160. sed bene potest concedere casalenum ecclesiæ, cum pacto,quòd ædificetur domus in eo,& post certum tempus ad ecclesias reuertatur,vt per Bal. in l. iubemus §. sanè C. de sacrosan. eccles. sed pro

pro quanta pensione potest dare in emphyteusim casalenum, vel res ecclesiæ ruinosas, & steriles, vide per Bal. & Doct. in Authen. perpetua de sacrosan. eccl. & Authen. qui rem, co. tit. vbi dicit, quòd potest concedi talis res cum diminutione sextæ partis pensionis, si plus nõ inuenitur, aliàs secus, vt detur restitutio in integrum, c. j. de in integ. restit. & an prælatus possit dare in emphyteusim cum pacto, quòd emphyteuta non cadat à iure ob canonem non solutum, & videtur, quòd sic, quia & tunc omninò emphyteuta cogitur soluere canonem ꝑ Bal. in l. fundi C. de fun. patrim. lib. xj. & in l. ij. & iij. C. de iure emphyt. Bald. in addi. ad Spec. de loca. vers. an valeat post Spec. ibi, & Pau. de Cast. cons. 137. & an Episcopus possit augere censum vel pensionem colono, vel
32 emphyteutæ † pro fundo meliorato industria emphyteutæ, vel coloni, & videtur, quòd non per ea, quæ dicit Bal. in l. fi. C. de aluuion. & Bar. in l. quicunq; C. de omni agr. desert. lib. xj. nec minus potest prælatus auferre colono fundum melioratum, et alteri locare maiorem pensionem offerenti, per Paul. de Cas. consil. 161. sed bene Eps non potest recipere canonẽ sine capitulo post tempus ab emphyteuta, qui cecidit à iure suo propter canonem non solutã
33 in tempore in præiuditium ecclesiæ, † quæ poterit emphyteutam expellere, nisi capitulũ posteà ratificauerit solutionem factam episcopo, c. pastoralis de his quæ fiu. à præla. sed Specul. tit. de loca. §. vj. vers. 26. tenet, quòd imò prę iudicet argum. l. aduersus, C. de vsu. & ibi Bal.
34 dicit non præiudicari ecclesiæ, † si Eps recipit minorem canonem, hæc refert Ioã. Bertach. in tract. de epis. iiij. parte per totum; sed ꝓ hoc est decisio Rotæ decisi. putei manuscrip. tit. de reb. eccl. quòd caducitas non censetur remissa ob receptionem pensionis, si non fuit petita reuocatio, supposito quòd recipiens ignorabat emphyteutam teneri ad illam petendam, & ꝙ lapsum erat tempus petendi, quæ decisio fuit facta in vna Bononiensi inter Cardinalem Cãpegium, & quendam de Bologninis, & decisio eundem Rotæ in manuscrip. Marcelli Treschi, vbi receptio facta à prælato sine cõsensu capituli, licet non noceat ecclesiæ, vt videatur remissa caducitas, gl. & doc. in c. potuit ext. locat. Ias. in l. ij. nu. 163. versi. cõmunis tamen opinio, de iur. emphy. si tamen ille prælatus, ꝗ solutionem accipit, habebat authoritatem de nouo locando satis videtur tunc per receptionem ecclesiæ præiudicatum Alex. consi. 156.
35 ij. volu. viso & considerato themate, † & vt decis. 125. & quòd ecclesia habens rem in emphyteusim ab alia ecclesia, incidat in commissum, vel ob non solutionem canonis, vel ꝓpter indebitam alienationem, vide Bal. qui id dicit, & tenet in cons. 27. incipi. Reuerendiss. Dñe iij. vol. & an emphyteuta possit, vel legare, vel donare rem emphyteuticam, & si donet, vel leget, ius, quod habet, reuertatur ad dominum, vide latè per eundem Bal. in cons. 160. vol. iij. vbi distinguit, quòd aut est emphyteusis fisci, vel habentis priuilegium fisci, & tenet eo casu donatio, & legatum, quia saluum est ius fisci, vt per iura quæ ibi adducit, & per tex. c. j. §. donare qualiter olim pot. feud. alien. col. x. ant emphyteusis est ecclesiæ, & licet Bar. cui Bald. vt asserit, fuit in hac causa aduocatus, cõtra teneat, quòd non potest donari nec legari; &, si donetur, vel legatur, quòd ad suam reuertitur proprietatem, per tex. in l. vniuersas, C. ne rei domi. vel emphy. tamen ipse tenet, quòd valet tale legatum, vel donatio, quia videntur legata commoda vtilis dominij, & non ipsum dominium vtile; vnde, si talia sunt commoda, quæ legari possint, quia sunt transmissibilia ad successores, illa commoda videntur legata, vt C. de lega. vxor. patru. & ff. de vsufruc. legat. l. stico, & quod not. C. si pign. pig. dat. sit, l. j. in glo. sed nunquid, aut est emphyteusis alicuius priuatæ personæ, quę debet censeri iure cõmuni, & tũc, licet quidam opinẽtur, quòd reuertatur ad proprietatem, & quidam quod non, tamen ipse in casu isto dicit esse considerandũ quòd, si in donatione fuit peruentum ad rei traditionem, tunc quæstio est dubia, tamen ipse putat, quòd donatio valet, & quòd census peti potest à donatario per conditionem ex l. Zenonis, quæ est quasi in rem scriptam, vt not. in stit. loca. §. adeò si vero non sit peruentum ad traditionem, vel quasi, & tunc indubitanter res non intelligitur reuersa ad proprietatem, quia
36 ante traditionem, † vel quasi, donans nihil à se abdicauit ff. de verb. sig. l. alienatum; si loquimur in legato, & dico, quòd non reuertitur ad dominum, & hoc hac noua inquit ratione, quia talis est natura, videlicet aut legatum valet, & pertinet ad legatarium, ergò non reuertitur ad dominum; aut non valet, & tũc legatarius nõ potest acceptare legatum, ergò remanet apud hæredem legantis, C. de cad. tollen. §. pro secundo, vnde perinde est, ac si legatarius repudiaret legatum, vel donatarius, cui fiebat donatio per nuntium, vel epistolam, eam non acceptaret, quibus casibus certum est, ac si non fuisset legatum, non fuisset donatum, l. huic scripturæ, ff. ad l. acquil. l. perinde ff. si cert. pet. vt ibi per eundem Bal. & de emphyteusi, & quomodo ad hæredes descendat emphiteusis, & de forma concessionis in emphyteusim,

& quæ requirantur in emphyteusi ecclesiæ ad hoc, vt transeat ad hæredes, vide per Bal. cons. 280. vol. iij. & dominium rei emphyteuticæ potest præscribi, & præscriptione acquiri, quod potest facere emptor, qui emit ab emphyteuta bona fide possidendo tempore longissi-
37 mo, † secus si esset malæ fidei possessor; in quo attenditur veritas, non iuris fictiò, loquendo in præscriptione longissimi temporis, quia tunc certè non præscriberet dominium, vt C. de præscrip. xxx. ann. l. malè agitur, sed præscriberet census liberationem pro xl. annis retrò, non pro futuro tempore secundùm aliquorum opinionem; sed secundùm aliquos, quòd in perpetuum pro omni tempore præscripsit liberationem, argu. l. eos in princ. ff. de vsur. vt per Bal. ibi, & emphyteuta non repetit me-
38 lioramenta, † nisi quando emphyteusis esset finita propter generationem finitam, vel tempus finitum, vt per Bal. in l. fi. C. cômu. de leg. Spec. in §. nunc aliqua, vers. 131. de loca. secus tamen est in colono, qui semper repetit melioramenta, & expensas vtiliter factas, d. l. colonus in prin. vbi glo. & vide Bar. in l. errorum §. j. ff. loca. ratio est, vt ibi per Bart. quia emphyteuta minorem pensionem soluit, quàm ipse colonus; & ideo dicitur in instrumēto talis concessit rem tali in emphyteusim ad meliorandam, non ad deteriorandam; sed de differentijs inter locationem, & emphyteusim vide per Specula. in d. §. nunc aliqua, post principium, & vers. illi; & de hac materia emphyteusis vltrà Specu. de loca. vide latè examinata per Ias. in l. ij. C. de iure emphyteutico; & nota quòd tex. in c. nullo de reb. eccl. non alien. habet perpetuus contractus emphyteuticus,
39 per quod intelligitur, † quòd non omnis emphyteusis est prohibita, sed tantùm perpetua, vt ibi, & in §. alienationes in Authent. de non alien. aut permutan. et est ratio, quia licet propriè, & strictè non sit alienatio, vt in l. j. C. de iur. emphyteut. largè tamen, & impropriè est alienatio, d. §. alienationes glo. in l. j. C. de iure emphyteu. imò etiam emphyteusis facta ad tempus certum, vel incertum, vt est ad tempus 20. vel 29. annorum, vel ad vitam alicuius, Authen. de alien. & emphyt. §. & hoc quidem, ibi non solùm ad tempus, sed & perpetuò, bonus tex. in l. j. ff. si ager vectig. vbi à pari regulantur, per Augustinum Beroum in d. c. nulli, col. xiiij. vers. ex vltimis, subdens secundùm Abb. ibidem, quòd perpetua emphyteusis est, quæ facta fuit, vt saltem vsque ad xxx. annos duraret, tex. & ibi Glo. §. perpetua x. q. ij. glo. vero, in Authen. quas ruinas, C. de sacrosan. eccles. quòd illa est perpetua emphyteusis, quæ semper et infinitum durare potest, donec tamē pensio soluatur, per tex. in l. ij. C. de iur. emphyteu. c. potuit de loca. Authen. qui rem C. de sacrosan. eccl. tex. in §. adeò, Insti. loca. et perpetuum dicitur, quod vltrà centum annos semper est duraturum in infinitum, l. iij. ff. de excep. l. annua in fi. cum glo. l. cum quidam, cum l. seq. ff. de annu. leg. probatur in l. fi. C. de sacrosan. eccl. vbi tex. appellat venditionē penè quasi perpetuam, quæ ad centum annos extenditur, vnde perpetuum nō dicitur, quod potest durare per xxx. vel centum annos, vnde emphyteusis perpetua dicetur, nō quę per xxx. ann. est duratura, fac. tex. in l. si vsufructus, ff. de vsufru. lega. vbi text. probat perpetuū dici quod duraturum est vltrà centum annos, et sic in infinitum. Emphyteusis verò concessa vsq; ad xxx. annos, vel vsque ad secundam & tertiam generationem, vel ad vitam alicuius per ea, quæ habentur per glo. in d. §. perpetua in Authen. si quas ruinas, C. de sacrosanc. eccle. per Spec. in ti. de loca. §. nunc verò aliqua, nō dicitur perpetua, vt ex prædictis constat, sed ad longum, non longissimum tempus, quamuis glo. ibi contrarium velit p l. j. ff. pro soc. per not. in d. §. perpetua; sed contrarium est verius per prædicta, voluit Bart. in Authen. quibuscunq; C. de sacrosanc. eccles. per Augusti. Bero. in c. nulli, col. xv. nu. 35. vsque ad numerum 37. vbi subdit secundùm glo. in l. j. ff. pro soc. quòd differunt inter se perpetuum, æternum, et infinitum, quia perpetuum est donec quis viuit, quia societas benè contrahi po-
40 test perpetuò, idest donec quis viuat, † sed nō infinitum, nec in æternum; emphyteusis verò potest in æternum durare, quandiu pensio soluatur, et sic in infinitum; Et per tex. Authen. de non alien. §. emphyteusim, permittitur concessio in emphyteusim in tertiam generationē tantùm per Authē. si quas ruinas, C. de sacrosanc. eccl. permittitur in perpetuum de rebus ruinosis propter vtilitatē prouenientē ex refectione ecclesiæ, sed per Authē. de alien. & emphyt. est permissa emphyteusis perpetua, & facta concessio in perpetuum intelligitur durare etiam in hęrede extraneo in perpetuum soluēte canonē, nisi adsit consuetudo in ecclesia concedente in contrarium, puta quòd ecclesia sit solita tantùm concedere in lineam descendentium, vel lineam masculinam, nō fœmininam
41 quia consuetudo debet seruari, † nec ab ea est recedēdum, per Bal. in Authen. si quas ruinas, C. eo. vbi et dicit, q̄ facta emphyteusis ad generationē non includit filium bastardum, vel naturalem, quia non licet in loco honesto inhonestas collocare personas, & mutatis successoribus

cessoribus fit renouatio contractus; primò ratione vetustatis, quia stante antiquitate, vel quod sit deperditum inhonestum, debet renouari; secundò rōne necessitatis orientis ex conuentione de renouãdo; tertiò ratione tollẽdæ obscuritatis & difficultatis probationis, vt quia per instrumenta antiqua nõ apparent fines noui terræ; quartò ratione mutatæ successionis, vel vniuersalis, vel particularis successoris, vt per Bal. ibi, vbi posita qõne, quòd contracta emphyteusi pro se filijs, & nepotibus, filij & nepotes succedunt, vt illa non obstante, quòd iurauerint non habere recursum ad bona paterna, quòd mortuo patre renuntiauerint in totum hæreditati, quia per stipulationem sic contractum videtur pater donasse eis, & sic eos venire ex donatione, & per alias rationes, ibi per Bal. adductas, vbi ẽt tenet quòd emphyteusim sic contractam potest pater prælegare filio, & quòd in contractu emphyteusis, pro se filijs, & nepotibus masculis, non includitur nepos masculus ex filia; & an, & quomodo in emphyteusi habeat locum ius accrescẽdi, vbi pulchrè vide; Et quòd emphyteusis ecclesiæ sit trãsitoria ad quoscunq; hæredes ẽt extraneos vide per Alex. multa adducentem cons. 189. ij. volu. licet idem contra cõs. 23. j vol. opportune.

SVMMARIVM.

1 *Vide hic de contractu colonario.*

ICITVR etiam alienatio, & tunc venit nomine alienationis, quãdò ecclesia domum valẽtem solidos centum, & prestantem pensionem solidorum decem dat, & concedit
1 alicui, † qui pro tali concesione det centũ solidos, vel plus, aut minus, & singulo anno pro pensione soluit eos solidos, & quidam Benedictus Canophilus in sua repet. paulin. idest extrauag. ambitio. extrauagan. communium de reb. eccl. non alien. appellat hunc cõtractum colonarium, qui quidem contractus, vt inquit ille, de consuetudine obseruatur, & fit emphyteusis, et de isto contractu est tex. formalis, cũ glo. in Authẽ. de alien. §. lex itaq;.

SVMMARIVM.

1 *Quod sit contractus precariæ.*
2 *Contractus precarię fit varijs modis.*
3 *Fit aliquando ad preces recipientis, & de precibus fit mentio.*
4 *In contractu precarię non interuenit pretium*
5 *Contractus precarię reuocatur arbitrio domini secundùm aliquos.*
6 *Contractus precarię videtur esse contractus emphyteuticus secundùm Bal.*
7 *In diuersis partibus possessiones emphyteuticæ diuersis nominibus appellantur.*
8 *Precarium, est quòd durat ad libitum concedentis, vel illius, cui conceditur.*
9 *Differentia inter precarium, & precariam.*

Ontractus pariter precariæ est, & potest dici contractus alienatio-
1 nis, † quia est contractus concessionis alicuius rei, de quinque in quinque annos, vel in maius tempus perpetuum, vel ad vitam, renouando de quinquẽnio in quinquennium secundùm Abb. in rubr. de precar. dicit tamen glo. in c. precariæ x. q.
2 ij. † quòd iste contractus fit sub varijs formis, quandoq; ad certum tempus cum pacto reuẽditionis in idẽ, tp̃s, & deinceps vsq; in p̃petuũ, putà de qnquẽnio in quinquẽnium, vsq; ad finem temporis; aliquando vsq; ad vitam recipientis iux. tex. d. c. precariæ, et alijs modis per Abb. in c. j. ext. de precar. quandoq; ad preces recipientis, de quibus precibus in instrumẽ
3 to est mentio facienda; † & in isto cõtractu precariæ non interuenit pretium, & potest domi-
4 nus reuocare † quandò vult, per Canonistas,
5 quos refert Bal. in l. j. C. de iur. emphyt. † vbi etiam dicit, quòd cõtractus precariæ videtur
6 esse contractus emphyteuticus, † vbi dicit, quòd in diuersis partibus de consuetudine pen
7 siones † emphyteuticę diuersis nominibus nũcupantur; quidam enim appellant precariam, quidam appellant liuellum, quidam appellant eam ad firmam, quidam appellant ad pensio-
8 nem; † est & precarium, quod durat ad libitũ concedentis, & eius beneplacitum, vel illius, cui fuit concessum, c. j. de preca. et est differẽ-
9 tia inter precarium et precariã, † quia precarium reuocatur, vt dico, sed precaria non põt reuocari ad voluntatem concedentis, vt d. c. j. Glo. in Authẽ. ingressi, de sacrosan. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Superficiarius contractus est alienatio.*

2 *Quid sit contractus superficiarius.*
3 *Natura contractus superficiari, quòd destructa superficie fructus contractus.*
4 *Quæ sit differentia inter conductam soli, & superficiei.*
5 *Conducta superficie destructa domo est finitum ius, quòd est secus in emphyteusi.*
6 *Superficiarius nõ perdit melioramenta, si possunt illa auferri.*

1 OMINE etiã alienationis venit superficiaria, † siue superficiarius contractus, qui pari modo venit nomine alienationis, qui secũdũ Bal. in rubr. de iur. emphyteu. dicitur quãdò vendo tibi superficiem alicuius fundi, vel domus pro centum cum pacto, & conditione, quòd des mihi in recognitionem proprietatis quolibet anno vnum denarium, vel etiam si nõ cõ-
2 stituatur aliqua annua pensio; † & natura talis alienationis, vel contractus est, quòd destructa
3 superficiè † putà combusta domo, cuius superficies fuit concessa, finitur talis contractus per superficiei interitum ità, quòd, si vellet reædificare, nullo modo posset, est tex. not. in l. superficiario ff. de rei vendic. & per Bar. in l. fin. de superfic. vbi dicit, quòd differentia est, an quis
4 conducat solum, an verò superficiem, † quia quandò conducitur solum destructa domo nõ finitur ius, per tex. in l. quoties in fi. ff. de rei vendic., sed si sit conducta superficies, destructa domo benè & ius destructum, & finitũ esse
5 debet, d. l. quoties, † secus tamẽ est in emphyteusi quia, si combusta sit domus, vel destructa, non est finita emphyteusis, minusq; tenetur reædificare, & tenetur soluere, & præstare pensionem, sicut prius antè cõbustionem, si antè destructionem tenebatur, per Angel. in §. lex itaq; Authen. de non alienã. superficiarius ve-
6 rò meliorationes suas non perdit, † si illæ possunt auferri, per tex. in l. sed adeò §. si inquilinus, ff. loca. refert, & sequitur Bal. in rubr. C. de iur. emphyteu.

SVMMARIVM.

1 *Subscribens se alienationi dicitur alienare.*
2 *Subscribens non minus delinquit quàm alienãs.*
3 *Subscribens punitur vti alienans.*

VERùm & qui se subscribit alienationi videtur alienare c. si quis de reb. eccl. nõ alien. vbi nedum alienans, sed se subscribens alienationi pu
1 nitur, & est ratio, † quia non minus delinquit, ex quo posset dissentire, & per talem subscrip-
2 tionem videtur cõsensum præstare; † propter quod venit puniendus, sicut alienans, l. iube-
3 mus, C. de sacrosanc. eccl. † vnde per Inn. & Cald. in d. c. si quis infertur, quòd subscribens videtur consentire ad sui præiudicium probatur d. c. si quis, & c. non liceat xij. q. ij.

SVMMARIVM.

1 *Contractus censualis venit appellatione alienationis.*
2 *Quid sit contractus censualis.*
3 *Differentia inter contractum censualem, & cõtractum emphyteuticũ & superficiarium, vel liuellarium in quibus concedens non transfert ius, quòd habet.*
4 *Censuarius non potest expelli per quamcunque cessationem, & si nunquam solueret.*
5 *Ordo litteræ attenditur, & ab eo arguitur.*
6 *Differentia inter censum, qui soluitur in recognitionem dominij, & alium censum.*
7 *Rectoc concedit rem ecclesiæ potius in emphyteusim, quàm ad censum.*
8 *Spiritualia conceduntur ad censum non in emphyteusim.*
9 *Si non apparet, an sit census, vel emphyteusis cessans soluere canonem non cadit.*
10 *Vide quid sit contractus census quo vtimur hodie.*
11 *Bulla Nicolai V. super censibus, & duæ extrauagantes Martini, & Calisti.*
12 *Vigore bullæ, & extrauagantium hodie liberè venduntur census sine alia confirmatione apostolica.*
13 *Superfluè postulatur, quòd lex postulat.*
14 *Contractus census licitus, & à iure approbatus*
15 *In contractu census sex seruari debent conditiones.*
16 *Multis modis in iure sumitur verbum census*

1 Ontractus pariter censualis venit appľones alienationis † qui est qñ quis vendit, aut alienat ius quod habet in re aliqua; puta si habens quis directum domi-
2 nium illud vendat † vel domin us

dominus vtilis vtile vendat dominium, & sic ius omne, quod habet, vendat pro pretio centum cum pacto, quòd sibi venditori præstetur annuus census, puta decem, & penes concedẽtem non remanet, nisi solùm illud ius percipiẽdi illum censum, per tex. qui dicit in c. constitutus, de relig. domi. & per tex. in l. ij. C. si cẽs. vel reliq. per Archid. in c. quæsitum, j. q. iij. per Bar. in l. j. ff. de publ. Socin. cons. 167. col. ij. & differt contractus censualis a contra-
3 ctu emphyteutico, superficiario, † vel liuellario, quia in illis concedens non transfert ius, quod habet in re per illud, quod dicit glo. not. in l. j. ff. si ager. vectigal. vel emphyteu. & si census soluitur de re nostra, quia in censuariũ transit omne ius, quod est penes cõcedentem; pensio verò soluitur de re aliena, ita Imo. in c. ad audientiam, hoc ti. vbi dicit, quòd, si concedo tibi talem rem in emphyteusim pro annuo censu, & etiã omne ius, quod habeo in illa re, tunc non est emphyteuticarius contractus, sed censualis, & effectus est maximus hoc scire, & hanc dignoscere differẽtiam; quia emphyteuta priuati cessans per triennium, & ecclesię cessans per biennium soluere debitum canonem cadit à iure suo, c. potuit extra loca. & l. ij. de iur. emphyteu. C. censualis verò si cessaret etiã per mille annos in solutione debiti census, nõ cadit à iure suo, per tex. iuncta glo. d. c. constitutus, de relig. domib. sequitur Ias. in l. ij. de iur. emphyteu. vers. viij. quæro, vbi dicit, pone instrumento emphyteutico dicitur, concedo in emphyteusim, vel cẽsum, an præsumatur in dubio contractus emphyteuticus, an verò censualis; vtilitas inquit est magna, quia si est
4 contractus censualis, † censuarius non potest expelli propter quamcunque cessationem, etiã si nunquam solueret censum, secus est in emphyteuta, vt per eund. Ias. ibi in glo. in verbo triennium in iij. q. istam quęstionem inquit tangit Io. Fabri, in l. j. , j. col. supra eo. & tenet, quòd in dubio dicatur cõtractus emphyteuticus, allegat l. j. & l. species ff. de aur. & argen. leg. & l. si adijciatur ff. pro soc. aliàs pro soluto, quàm opinionem sequitur Ias. ibi, dicẽs quòd etiam pro hac opinione faceret ordo li-
5 teræ talis instrumenti, vbi dicitur in emphyteusim, vel censum iuxtà not. in l. nec .n. ff. de solut. & in l. præposteri, C. de testamẽ. & de hoc redditur ratio per glo. ibi in d. c. cõstitutus in verbo iuxtà ratam, quia videlicet in censuariũ transfertur quicquid iuris est penes concedentem nihil penitus retento, per quam rationem dicit Benedictus Canophilus in sua expositione extrauagan. ambitio. de reb. eccl. nõ alien. quòd per illum tex. prohibetur, & interdicitur alienatio rei ecclesiæ in cẽsum, & ecclesiasticam rem dare in censum est fortius, quàm in alijs contractibus, quia in censuarium transfertur quicquid iuris est penes concedentem, in emphyteuta verò secus, quia pęnes concedẽtem remanet directum dominium, & ideo potest Dominus cessantem in soluendo expellere; & pdicta hñt intelligi vera, qñ pstaret cẽsus de re ppria, vt est ppria materia cẽsus, secus si
6 solueret census in recognitionẽ dominij † existentis penes illum, cui solui debet, quia tunc non soluendo censum caderet à iure suo, per Bal. in tit. de pac. constan. col. xxviij. vers. psoluere fictum; ideò rector, vel benefitiatus ecclesiæ in concessione, quam facit, de rebus ecclesiæ in casibus de iure expressis, caueat in tali ꝯtu, q nõ faciat scribi, q cõcedat ad cen-
7 sum, nec fiat cõcessio ad cẽsum, † sed in emphyteusim; & ideò spiritualia non põt concedi in emphyteusim, quia quodãmodo viderẽtur ven-
8 di, sed benè põt cõcedi in censum, † & tũc ille census retinetur nõ in recompensationem iuris concessi, sed potius in memoriam libertatis, & in signum præteritæ, & præsentis subiectionis, vt not. in d. c. constitutus, sed, si nõ apparet, an quis sit vel emphyteota, vel censualis, tunc ex cessatione canonis nõ cadit à iure suo,
9 dicit Alber. de Ros. in l. ij. vers. quid † de qõne à me requisita, C. de iur. emphyt. quem sequitur Ias. ibidem mihi, col. ix. in fi. per not. d. c. constitutus, de relig. domi. sed iste contractus censualis non videtur idem contractus, quo vtimur hodie in Romana curia, & Regno Neapolis, qui vulgo dicitur vno censo, & contratto
10 di denari à censo, † qui est quandò super aliquo fundo, domo, vel re stabili, vel aliàs per dominum imponitur constituitur, & venditur annuus aliquis census, idest redditus alicui emptori, quia exbursat pretium venditori ad rationem decem vel nouem pro cẽtinario, idest centum in numerata pecunia pro habendo redditus decem aut nouem ducatorum singulo anno durante tempore census, pro cuius contractus permisione vidi factam Bullam à Nicolao Papa Quinto sub dat. ann. 1452. anno vj. quia per primum cõtractum alienatur prædiũ,
11 † vel stabile soluenti censum; per illum verò venditur census, vel redditus super re impositus, re vel prædio remanente penes venditorẽ; & iste census, siuè cõtractus, quo dico vtimur, habuit originem, & ortum primò in partibus Germaniæ, & approbatus fuit à Papa, & licitus iudicatus per extrauag. regimine, la j. e la ij. extrauag. cõm. sub tit. de emptio. et vend. vbi est videre, et quottidie ego in Regno video talem contractum celebrari à personis quę gen-

tes

tes pecunia census constituunt,& vendunt super eorum stabilibus cuilibet personæ ementi,
12 etiam absq; aliqua confirmatione Papæ,vel sedis Apostolicæ desuper obtinenda mediãte tali Bulla,quæ confirmatio non videtur necessaria ; quia in casu,quo lex loquitur,& permittit, Prætorem adire non cogimur. Glo. in c. bene xij. q.ij. & quandò aliquid liberè facere possumus per nos,alterius consensum requirere nõ debemus,notat Alber. illo tex. in c. vestra ext
13 loc. vers. nota ibi, † & per glo. in c. ij. xij. q.ij. vbi dicit,quòd superfluum est postulare illud, quod lex ipsa dicit; sed id inquit, fit, quia plus timetur illud, quod singulariter promittitur, quàm quod fit generali spõsione. Didacus Couar. defendit ex Canonistarum, & Theologorum authoritate huiusmodi contractus esse li-
14 citos,lib. iij. suarum variar. resolutio. † c. vij. pro quo vide Rip. qui de hoc tracta. lib. j. respons. c. xix. & per Bartholomeum Mirandã in summa conciliorum in vita Martini Papæ, vbi dicit, quòd in huiusmodi censibus debent
15 seruari sex conditiones, † Tiraquel. tamẽ de retract. consang. §. j. glo. vj. num. 5. in verbo redditus dicit,se semper ab huiusmodi contractu abstinuisse; & scias,quòd multis in modis sumitur in iure verbum,seù vocabulnm cẽsus; nam primò census est annua pensio, quæ supe-
16 rioribus de prouentibus eorum soluitur, † & præstatur; vnde quicquid præstatur annuatim in quantitate,vel summa,census vocatur, vt in tex. in l. ætate cum duobus sequen. ff. de cens. & c. cùm olim eo. titu. secundò census capitur pro facultatibus,& substantia alicuius personę, l. de creationibus, C. de episcopa. audien. ꝓpè fin. Tertiò capitur pro libro, in quo bona censualia cum summa cẽsus,qui inde debetur, scripta sunt, l. census ff. de proba. per Luc. de pen. in rubr. C. de cens. lib. x. pro qua materia vide,quę deduco infrà in rub. de annui census in reb. eccles. const. illiusq; vend.

SVMMARIVM.

1 *Dare in feudum est alienare.*
2 *Quid sit alienatio feudalis.*
3 *Feudum est beneuola actio tribuens gaudium capienti.*
4 *Non est feudum concessio pro tanta quãtitate.*
5 *Accipies feudum pro tanta soluenda quantitate non tenetur præstare fidelitatis iuramentum, nec censetur de iure feudatarius.*
6 *Diffinitio feudi per communiter scribentes.*
7 *Sex requisita ad essentiam feudi.*
8 *In feudo dominium directũ remanet pœnes dantem, si secus alteratur natura feudi.*
9 *In feudo dominium vtile transfertur in accipientem.*
10 *Feudum habet consistere in rebus immobilibus, & annuis redditibus.*
11 *In annuis redditibus non est dare directum dominium, nec vtile.*
12 *Ad consequendos annuos redditus datur directa, & vtilis actio.*
13 *In molendinis potest constitui feudum, quia molendina immobilia.*
14 *Molendina alienantur sine decreto.*
15 *Requiritur in feudo, quòd liberè concedatur.*
16 *Feudum propriè non cõceditur sub annuo cẽsu*
17 *Seruitium feudi debet esse personale, nõ reale.*
18 *Concessio in feudum pro pecunia, vel frumento soluendo non est feudum, sed locatio.*
19 *Si pro feudo soluitur par Caponũ, non est feudum propriè.*
20 *Species feudi quindecim.*
21 *Quid sit feudum propriè.*
22 *Quid sit feudum impropriè.*
23 *Quid sit feudum regale.*
Quid sit feudum non regale.
Feudum nouũ quid, & quid in eo requiratur.
Feudũ paternũ quid, & quid ĩ eo requiratur.
Feudũ antiquũ quid, & quid in eo requiratur.
Feudũ rectũ quid, & quid in eo requiratur.
Feudũ hereditariũ quid, & quid in eo requir.
Feudum ex pacto, & prouidentia quid, & quot in eo requirantur.
Feudum francum quid, & quid in eo requir.
Feudum non rectum quid, & quid in eo requiratur.
Feudum habitationis quid, & quid in eo requiratur.
Feudum soldate quid.
24 *Res ecclesiæ solita infeudari infeudatur sine solemnitate.*
25 *Quæ infeudat prælatus sine capitulo.*
26 *Quanto tempore inducatur feudandi consuetudo, & quot actus requirantur.*
27 *Quid requiritur, vt res reuesa perdat consuetudinem infeudandi.*
28 *Non valet infeudata, nisi sit ad vnguem seruata consuetdo.*
29 *An res solita infeudetur in consanguineos.*
30 *An consueta dari possint etiam extendi ad decimas.*

31 An

31 *An resoluta possit infeudari capitulo ecclesię.*
32 *Capitulum nunquam moritur.*
33 *Permissus alteri infeudare, vel alienare non alienat ecclesia.*
34 *Attenditur causa proxima non remota.*
35 *Episcopo primo Papa secundo loco infeudante non tenet secunda infeudatio.*
36 *De absoluta potentia Papa infeudare potest etiam alij adimendo.*
7 *Archiepiscopus infeudat tantùm res solitas suæ diocesis non metropolis.*
39 *Deuoluto feudo magis tenemur infeudare consanguineis defuncti quàm alijs.*
40 *Relicta ecclesiæ sub conditione ne alienentur non infeudantur.*
41 *Monasterium non potest infeudari.*
42 *Quãdo prælatus solus potest remittere feloniã.*

Icitur etiam alienatio dare aliquid in feudũ † puta castrum, ciuitatẽ, vel quid simile; quæ appellať alienatio feudalis, quæ est, & intelligitur propriè † quãdò gratis, & liberè conceditur ob remunerationem acceptorum seruitiorum per Spec. in §. nunc aliqua, vers. iiij. & vers. 129. loca. tex. in c. j. §. in primis, quib. mod. feud. amitt. vbi dicitur, quòd feudum est
3 beneuola actio tribuens gaudium capienti, † & ibi And. de Iser. Rebuff. verò in suo tract. feuda. in princ. diffinit, quòd sit beneuola, & libera rei immobilis, vel æquipolentis concessio cũ vtilis dominij translatione retenta proprietate, seù fidelitate, & exhibitione seruitiorũ honestorum; vt si non sit concessum gratis, sed instrumentum concessionis cantet, puta isto modo concessum fuit castrum in feudum, pro annua
4 tanta quantitate frumenti, † tunc non est propriè feudum, nec in feudum concessio, sed est contractus emphyteusis, ità notabiliter Bal. in l. liberi in fi. C. de oper. liber. Ideò secundùm eum talis, cui taliter feudum conceditur, non
5 tenetur præstare iuramentum fidelitatis, † & non censetur de iure feudatarius. Idem Bal. in l. qui se patris C. vnde lib. & quare prohibeatur etiam, & in feudum datio, ratio est nam alienationis appellatione venit datio in feudũ, & prohibita alienatione prohibetur & datio in feudum, vt propriè de rebus ecclesiasticis est tex. in c. j. sub Rubr. episc. vel Abbat. feud. & per Iser, Aluar. Præpos. Afflic. & Bal. in c. j. de his, qui feud. dare poss. & per eosdem in c. j. qui succe. tenea. & per Doct. in c. j. qui succe. tene. in ij. tit. sed, quia hæc materia est nimis confusa, ideò antè, quàm tangam, an Prælatus possit infeudare, conuenit digredi ad aliqua, & primò ad diffinitionem feudi; quæ ità tenetur communiter à Doctoribus, quòd feudum sit beneficium, quod ex beneuolẽtia alicui datur,
6 vt proprietas † & dominium apud dantem remaneat directum, ac dominium vtile transeat ad recipientem, vt succedant hæredes masculi ex suo corpore descendentes legitimè, vel etiã fœminæ, si dictum sit, ità vt iuretur, & obseruetur fidelitas, & præstetur seruitium, istam diffinitionem ponit tex. in c. j. §. beneficiũ, quib. mod. feud. amitt. & ponit Bal. in prælud. feudo. & ibidem Aluaro. & in d. c. j. §. beneficiũ allegat suprà, & Hostien. in summa de feudis, §. j. Iacob. de Ardic. in sum. sua feud. in ij. colum. & Alex. in cons. 36. in j. vol. & in diffinitione ponitur beneficium per tex. in d. §. beneficium, dixit etiam cum trãslatione vtilis dominij; nam directum in datione in feudum remanet apud dantem, vtile verò trãsfertur, Glo. Iser. Bal. & Scriben. in c. j. §. præterea c. Conradi, & per eosdem in c. j. §. j. de inue. & re alien. fact. dicit sub protestatione fidelitatis, & seruitiorum per tex. in c. j. §. nulli per quos fiat inuesti. & ibi Iser. & Bal. & Doct. & hæc sex
7 requisita requirũtur ad essentiam feudi; † primò quod spõte detur, vt mortaliter dicit summus Doctor Bal. in rub. de contra. inue.; secundò quòd dominium directum remaneat penes dantem, Bal. in prælud. feud. & ibi dicit, quòd si apponitur pactum, quòd directum dominium transeat, dicitur alterata natura feudi,
8 † & alia conuentio inita est, scilicet contractus innominatus, idem Bal. in c. j. de cap. qui cur. vend. & aliàs accidit in facto; nam Rex Carolus inuestiuit suum filium Tarenti Principem de principatu Achaiæ, et transtulit in illum dominium rectum, et vtile, dubitatione orta an esset concessio feudalis, D. Oldr. Laud. consuluit quod sit donatio, et nõ infeudatio in cõs. 159. et Dec. in cons. 413. in iij. vol. et Ias. in prælud. feud. Tertiò requiritur, quòd dominium vtile transferatur, Doct. in c. j. §. j. de
9 inue. et de re alie. fact. † Quartò requiritur, quod feudum consistat in rebus imobilibus, et in an-
10 nuis redditibus, † Bal. in prælud. feud. tex. et Doct. in c. j. de controu. inter vasal. et episc. Martin. Laud. in c. j. qui feud. dar. pos. nec obstat quod in annuis redditibus non sit dare di-
11 rectum, † et vtile dominium, quia loco directi dominij est directa actio, et loco vtilis dominij est vtilis actio ad consequendos fructus annui
12 redditus, † qui inter imobilia computatur,

tex. in clem. exiui de para. in verbo, eumque annui redditus, de verb. sig. et competunt etiã interdicta possessoria Bal. in l. iubemus, C. de sacrosanc. eccl. Doct. in c. querelam, de elect. Bal. ĩ l. hac edictali, §. is illud C. de secũ. nup. et propriè Bal. in c. j. de controu. inter vasall. et episc. et potest in molendinis constitui feu-
13 dum, quia molendina inter imobilia cõputantur. Bal. in l. certi iuris C. loca. idem Bal. in c. contingit, de dol. et contum. et Ang. in l. non solùm, ff. de peti. hæred. vbi signanter dixit, et multùm notabiliter, quòd, quamuis molendina inter imobilia numerentur, tamen, quia sunt in continuo periculo, possunt per prelatum, et
14 tutorem absque decreto alienari. † Quintò requiritur, quòd feudum sit perpetuũ; sed ad istud opponitur, nam videmus, quòd vasallus potest feudo renuntiare, c. j. de vasal. qui contra constit. Loth. sed potes respondere, q̃ nam ista perpetuitas concernit fauorem ipsius vasalli. Sextò requiritur, quòd præstetur fidelitas, et seruitium, tex. in c. j. §. nulla, per quos fiat inuest. additur, et septimum requisitum, q
15 feudum liberè concedatur, † et non interueniente pecunia, ita Bal. in l. qui se patris, C. vnde lib. et idem Bal. in l. si quam, C. de oper. lib. vbi dicit, quòd, si quis emat à principe mansum in feudum, non erit propriè feudum, quia non gratuitum infertur; et alia decisio, quòd si princeps cõcedat feudum pro annuo censu,
16 istud non erit propriè feudum, † ita sequenter Bald. in l. liberti in versiculo item nota si instrumentum vbi dicit, quòd erit potius emphyteusis, vel census, vel contractus innominatus, idem Bal. in pace constantiæ, in §. libellarium; idem dicit Spec. et Bal. in additione in tit. de loca. §. nunc aliqua, idem Cyn. in Authen. ingressi, C. de sacrosanc. eccl. dicens
17 quòd seruitiũ feudi debet esse personale, † et non reale, sic etiam dixit Bal. in c. si cautio, de fid. instrum. quòd, si cõcedatur castrum in feudum pro centum libris soluendis, erit potius locatio, quàm feudum; quia seruitium in feu-
18 do debet esse personale † et non reale, idem sequitur Alex. in cons. 36. incipi. viso processu in j. vol. et si dicit inuestitura esse concessionẽ factam pro annua quantitate frumenti, non est feudum, Bal. in allegata l. liberti; et, si pro feudo præstatur spatula porci, vel par caponum,
19 non est propriè feudum, Alex. in cons. 136. in j. vol. et Dec. in cons. 164.

¶ Occurrit nunc videre multas feudorum diuisiones, et terminos, et species, vt magis cognoscere, et discernere valeamus, quandò prelatus, vel ecclesia infeudare possit.

¶ Prima ergò species feudi est proprij, et haben-
20 tis naturam feudi, † et istud diffinitum est suprà, in quo requiruntur illa septem requisita.

¶ Secunda species feudi est improprij, et non ha-
21 bentis propriam naturam feudi, † de quo habemus titulum particularem de feudo non habente propriam naturam feudi; nec requiruntur illa septem requisita, quæ sunt de substantia feudi proprij, et ista est principalis diuisio; post sequitur subdiuisio, nam sub feudo proprio ponitur species, quæ dicitur feudũ regale, vel di-
23 gnitatis, † quod feudum primò debet habere dignitatem, vt Principatum, Ducatum, Marchionatum, vel Comitatum, vt de feudo Marchiæ &c. c. j. et quis dicatur Dux, Comes, vel Marchio. Secundò requiritur, quòd detur à Pontifice summo, vel ab Imperatore, vel à Rege, vt notatur per tex. et Doctor. in c. j. de his qui feud. dar. poss.

¶ Feudum verò non Regale est, vt quia dignitas aliqua non est data in feudo, sed aliquid priuatum, vt mansus terræ, vel si concessa sit dignitas à non habente potestatem, c. j. quis dicatur &c. et c. j. de manso de cont. inuest. & ibi Doctores omnes; est & alia species, nã quoddam dicitur feudum nouum, quod est, quãdo consideratur feudum respectu ipsius acquirentis viui; nam inspecta persona ipsius dicitur nouum, vt habetur in c. j. in verbo, inuestiturã quot testes sunt nec ad prob. nou. inuest. et ibi Iscr. Alua. & Bald.

¶ Est et aliud feudum, quod dicitur paternum, quod est vsquè ad quartum gradum ascendentium, vt habetur in c. j. de alienat. feud. pater, et ibi notat Bald.

¶ Est verò feudum antiquum, quod excedit quartum gradum ascendẽtium, licet multoties cõfundantur. c. j. §. j. et ibi etiam Bald. et scribẽtes de grad. success. in feud. et in c. j. de natu. succ. feud. et Bal. in Authen. defuncto C. ad tertul. Alex. in cons. 30. in j. volu. incip. nec quoniam omne datum optimum in iij. col.

¶ Ponitur et alia species feudi, quod nominatur rectum, et ex multis respectibus, de quo habemus Rubr. de cons. rect. feud. dicitur enim rectum feudum aliquandò, quia in eo nõ sunt determinata seruitia, vt dicit gl. in c. fi. de cap. qni cur. vendid. vbi dicit, quòd quandò sunt determinata seruitia, dicitur feudum conditionatum; dicitur etiam rectum, quia dominus primò dedit licentiã, et postea feudatarius accepit possessionem cum præsentia etiam curiæ, vt est tex. in d. c. j. de consuet. rect. feud. iuncto etiam c. j. quib. mod. feud. const. potest dicitur etiam rectum aliquãdò et alia ratione, quia perpetuum, et non renocabile, c. j. §. si vasallus, si cont. fue. de inue. feu. iũcto etiam c. j. de

j. de feud. guat. vel Caſtal. et ibi Iſernia, et Doctor.

Notatur et feudum hæreditarium, quandò cōceditur accipienti pro ſe et hæredibus, vt habetẽ in c. de ſucceſſ. feud. et in c. j. de natu. feud. et in c. j. §. ij. de grad. ſucc. in feudo. filius nō poteſt acceptare feudum, et repudiare hæreditatem, ſed eſt neceſſe, quòd vel repudiet vtrūque, vel acceptet, vt habetur ĩ toto titul. qñ fil. vel agna. repud. hæred. feud. retine. poſſ.

¶ Occurrit aliud genus feudi, quod dicitur ex pacto, et prouidentia; et eſt quando conceditur acceptanti pro ſe, et liberis, vt declarat Iſer. in c. j. in princ. §. hoc quoq; de ſucc. feud. et in c. j. qui ſucc. teneant, el j. et in c. j. de alienat. feud. pater. et effectus iſtius feudi eſt, nam filius poteſt hæreditatem patris repudiare, et feudum retinere, quod non eſt in feudo hæreditario, vt dicit Iſer. Afflict. Loffr. Bal. Præpo. Alua. in c. j. quan. fil. vel agnat. repud. hæred. feud. reti. poſſ.

¶ Eſt alia ſpeties, quæ dicitur feudum ligium. et tria requiruntur ad eius formationem; primò quòd vaſallus iuret fidelitatem nulla alia fidelitate alterius reſeruata; ſecūdò quòd expreſsè dicatur in ĩueſtitura, quòd ſit feudum ligiū; tertiò quod vaſallus perſonam ſuã, et omnia ſua ſubmittat poteſtati concedentis feudum; De primo requiſito habemus Gloſ. ordinariã in Clement. paſtoralis, verſ. de ſent. et re iud. nec alium tex. de hoc in iure habemus, vt dicit Bal. ĩ l. vnica §. ĩ prĩo ĩ vlt. col. C. de cad. toll. De ſecundo requiſito habemus expreſſam deciſionem Bal. in c. inter dilectos de fid. inſtr. De tertio requiſito habemus Bal. in pręlud. feud. in vij. diuiſione Io. And. in c. recolentes de ſta. mona. And. de Iſer. in c. j. de noua forma fidelit.

¶ Eſt & alia ſpeties feudi improprij, quod nominatur francum, de quo in iure non habemus mentionem ſecundùm Bald. in l. j. C. ſi à non compet. iud. feud. iud. & contrahitur hoc feudum duobus requiſitis; Primum eſt, quòd expreſsè dicatur in conceſsione, quòd ſit feudū francum, vt dixit Bal. in c. inter dilectos de fid. inſt. Secundū eſt, vt non teneatur recipiens ad ſeruitia, ſed ſolùm ad expreſſa in inueſtitura. Marti. Laud. in c. j. qui feud. dar. poſſ. Iacob. Alua. in ij. diuiſio. Io. Raynal. in c. imperialẽ, ſuper Rub. & iſtius feudi primus effectus eſt; nam, licet eccleſia non ſuccedat regulariter in feudis ſecularibus, c. j. §. j. de alien. feud. pat. tamen, ſi eſt francum, eccleſia ſuccedit, Bal. in Authen. niſi rogati, C. ad treb. ſecundus effectus, quia, licet vaſallus non poſsit de feudo regulariter teſtari, c. j. §. donare, qualit. olim pot. feud. alien. tamen in feudo franco vaſallus poteſt teſtari, ita Bal. in Authen. niſi rogati, C. ad treb. Tertius effectus eſt, nam vaſallus poteſt irrequiſito domino alienare ſaluo tñ iure domini, Bal. in l. j. C. ſi à non compę. iud. Hoſti. in c. fi. de reb. eccl. non alien.

¶ Occurrit, & alia ſpeties feudi improprij, quod dicitur feudum non rectum, de quo loquitur tex. in c. j. quib. mod. feud. conſt. pote. & c. primū, de feud. guar. vel guaſt.

¶ Accedit, & alia ſpeties, quæ eſt impropria, & dicitur feudum habitationis, quia non tranſit ad hæredes dantis, ſed ad hæredes accipientis; ſic capitur feudum habitationis in tit. de feud. & benefic. in lib. extraordin. feud.

¶ Addo etiam quintamdecimam ſpetiem impropriam etiam, quæ dicitur feudū ſoldate, quod non eſt propria ſpeties feudi, de quo eſt text. in c. j. §. ſoldata, quis dicit. Dux Com. vel March.

¶ His ergò tractatis, vel ſummo digito deſcendo ad noſtram materiam; & primò quæro, an res eccleſiæ ſolita dari in feudum ab eccleſia, ſi eſt aperta eccleſiæ poſſit dari iterum in feudum, ſine ſolemnitatibus, de quibus in c. ſine exceptione, xij. q. ij. & in Auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſanc. eccl. Canoniſt. cōmuniter in c. ij. de feud. dicunt, quòd ſic. ità etiam Panor. in c. vt ſuper, de reb. eccl. non alien. Lud. Ro. in conſ. 70. & Pau. de Caſt. in conſil. 136. & Fede. de Sen. in conſ. 109. & Calder. conſ. j. & ſic concludunt, quòd feudum reuerſum ad eccleſiam poteſt infeudari ſine alijs ſolemnitatibus, & hæc eſt cōmunis concluſio reuerſa ad eccleſiam poſsit dari.

¶ Secundò quæro, an res infeudari ſolita in feu-
dum ſine conſenſu capituli à ſolo Prælato; iſtã
quæſtionem tangit Bald. in c. j. qui feud. dar.
poſſ. & dicit quòd, ſi tale feudum eſt diſtinctū
à capitulo, & eius conceſsio ſoli Prælato attri-
25 buta, † poterit Prælatus abſque capitulo in-
feudare; ſi verò tale feudum non ſit diſtinctū
à capitulo eſt neceſſarius conſenſus vtriuſque;
hanc diſtinctionem Bald. ſequitur Laud. in c.
j. in iij. col. qui ſucc. teneant; & Card. Medio-
la. in d. c. j. qui feud. dar. poſſ.

¶ Tertio quæritur quantum temporis requiratur
26 ad inducendum † hanc infeudandi conſuetu-
dinem; & varij varia dixere, nam quidam te-
nent, quòd requiritur tantum tēporis, vt me-
moria in contrarium non reperiatur, c. ſuper
quibuſdam §. præterea ext. de verb. ſignifi. &
l. hoc iure §. ductus aquæ, ff. de aqu. quot. &
æſt. fuit alia opinio, quòd ſicut ad præſcri-
bendum rem eccleſiaſticam requiritur tempus
40. anno., ità etiam ad inducendam iſtã con-
ſuetudinẽ argumento dictorum per Canoni-

fta, in c. de quarta extràde præscrip. & Legistę in Authen. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. & hæc opinio tenetur tanquam cõmunis, vt dicit Mart. de Laud. i c. j. de his q. feu. dar. pos.

¶ Quartò quæritur, quot actus requirantur ad inducendam hanc consuetudinem infeudandi, & cõmuniter tenetur, quòd ad minus requiratur binus actus per tex. cum gl. in l. iij. C. de episc. audi. quia ibi tex. dicit, frequens, vt in l. etiam C. quæ sit lon. consu. frequens autem dicitur, quod bis fit, §. pen. in Authen. defens. ciuit. & sic requiritur binus actus cum continua præstatione 40. anno. & hoc tenetur communiter, vt Mart. de Laud. Iaco. de Belui. Alua. Card. Alex. in c. j. de his quæ feudum dar. poss. & Alex. in cons. v. incip. si vera sicut in v. vol. allegat Bal. in l. de quibus ff. de legib. Io. de Imo. in c. ex parte de feud.

¶ Quintò quæritur quid requiratur, vt res solita
27 infeudari rediens ad ecclesiam † perdat istam qualitatem, & dicas quòd Archid. in c. j. 35. q. viij. dicit, quòd, si reuersa est ad ecclesiam, & Prælatus eam tenuerit per annum; efficitur post annum de mensa, & sic non potest infeudari amplius, ità etiam Card. Floren. In c. ij. ext. de feud. vbi ponderat d. tex. in c. j. 35. q. viij. vbi habetur, quod post annum, non dicitur nouæ nuptiæ, ad idem tex. in l. vetus, ff. de vin. & trit. lega. vbi post annum dicitur vinũ vetus, ad idem tex. in l. fi. §. quoties ff. de edil. edict. vbi mancipia post annum dicuntur non nouitia, sed veterana, & Panor. in d. c. ij. de feud. & Aluar. in c. j. de his qui feud. &c. Sed alij ad maiorem declarationem dicunt, quòd vltrà cursum anni requiratur, quòd expressè Prælatus dicat, quòd vult tenere in mensa, vt dicit Bar. & Ang. in l. si vacantia, C. de bon. vacan. lib. x. & Bal. in c. j. de cler. qui inue. fecit, Card. Floren. in c. vt super ext. de reb. eccl. non alien. & istam opi. tenet Anchra. in d. c. vt super, & in cons. 155. & hæc est cõmunis opi., vt aiunt doctores.

¶ Sextò quæritur, an infeudatio vltrà consuetudinem valeat, vt, si consuetum sit solùm infeuda-
28 re in masculos, † & prælatus infeudat etiam in fœminas, & dicas, quòd non valeat ista infeudatio, ita Iac. de Bel. in c. j. de his qui feud. da. poss. & in c. j. §. similiter, de leg. corra. idem Aluar. & Mart. Lauden. in d. c. j. de his qui feu. da. pos. & ibidẽ idẽ tenet Cardina. Medic.

¶ Septimò quæritur, an quandò cõsuetum infeudari possint tamen Prælati, infeudare in consanguineos, dicas quòd sic dũmodò sine frau-
29 de, & cum debito ordine, ità Iser. † & Afflict. in c. j. qui succes. teneant. vt Bal. in c. j. de his qui feud. &c. tenet glo. in c. j. si inter Dom. et vasal. oriat. & ibidem Alua. et Bal. iuxtà notata per eundem Bal. in l. illud, C. de sacrosanc. eccl. et in rub. de rer. diuis. ff. et in c. ex priore ext. de appell.

¶ Octauò quæro, vtrum ista dispositio, quòd cõ-
30 suèta dari, † possunt etiam extẽdi ad decimas, Panor. in c. prohibemus, de deci. tangit qõnẽ Io. de Imo. in c. ij. de feud. dicit, quòd non habet locum in decimis, sed opinio Panor. quòd habet locum in decimis, laudatur ab Alua. in c. j. de his qui feud. dar. poss. & idem ibidem Card. Med. et Gemin. in c. ij. de decim. libro vj. D. Fely. in c. cùm causam, de præscrip. Io. de Ligna. in c. ad hęc, de decim.

¶ Nonò quæro, nunquid prælati ecclesiarũ, qui possunt infeudare res solitas, possint illas res solitas, si ecclesiæ apertæ fuerint, infeudare in
31 capitulum ecclesiæ, ĩ hoc moderni, † Doct. c. j. de his qui feud. dicunt, quòd de hoc inuenitur sola decisio Card. Floren. in cons. 37. incipiẽte casus feudum quoddam, vbi dicit non valere talem infeudationẽ eo fundamento, nã prælatus non potest deteriorare conditionem ecclesiæ, l. iubemus nulli, C. de sacrosanc. eccl., et c. cũ apostolica, de his quæ fiunt à præla. sed sic est, quòd, si prælatus infeudet capitulo rem solitã infeudari particularibus personis, facit deteriorem conditionem ecclesiæ, ratio est, quia nõ erit amplius spes, quòd feudum redeat ad ec-
32 lesiam, prout erat primo casu, † quia nunquã moritur capitulũ, c. si gratiosè, de rescrip. lib. vj. et l. ꝓponebatur, ff. de iud. sed ad hoc addo tex. in c. j. de alien. feud. vbi vasallus in casu aliàs permisso alienandi prohibetur alienare
33 in ecclesiam, † quia nunquam moritur, optimè Bal. in c. j. de feud. alien. vbi dicit quòd est licitum concedere feudum ad libellum priuato, sed non ecclesiæ, quia de facili non reuertitur, quia ecclesia nunquam moritur, item quia ecclesia est potentior, eo, in quem non debet fieri alienatio & ex conueniẽdi difficultate ecclesia non censetur persona idonea; ad hoc ẽt consideratur dictum Panor. in c. sicut in vlti. col. de iureiur. vbi Eṗs nullo modo donat capitulo, nam ipses sibi non potest authorari, sed debet adesse summus Pontifex &c.

¶ Decimò quæro, nunquid superior prælatus rẽ inferioris prælati solitam infeudari, reuersam ad prælatum inferiorem, possit infeudare absq; illius inferioris consensu, Bal. in c. j. qui feud. dar. poss. quòd non allegat glo. singularem in Authen. de alien. & emphy. in princip. accedit alia ratio, quia, vbi concurrunt causa proxima,
34 & remota, attenditur proxima, † Bald. in l. ex placito C. de rer. permut. & dixit idem Bal. in l. sub prætextu C. de transac. quòd magis proxima

xima prævalet, quàm remota causa, & ī l. si mulier ff. rer. amot. sed sic est, quod prælatus superior est causa remota, & inferior causa proxima ergo &c.

¶ Vndecimò quæro quæ sit potestas Papæ circa istas infeudationes habetur c. ab apostolicæ §. præter hoc, de re iud. lib. vj. & potest infeudare feuda omnium ecclesiarum; nam, cùm sit pater patrum, cum omni prælato in potestate concurrit, Bal. de his qui feud. da. pos. in pric. & Ioā. Mona. in c. si eo tempore, de elect. lib. vj. & Bal. in l. cum multa in fi. C. de bon. quę lib. vbi dicit, quòd summus Pontifex castra ecclesiæ, sed magnas ciuitates non dat absq; consensu Cardinalium.

¶ Duodecimò quæro, quid si Episcopus in suo episcopatu primò concedit rem in feudum, postea summus Pontifex concedit eandem rem, quæ infeudatio prævalet, Pau. de Cast. in cons.
35 156. inci. viso & examinato puncto, † dicit nō valere secundam concesßionem, & istam opin. sequitur Alex. in cons. iij. in v. volu. sed de eis loquendo dicas, quòd de petentia ordinaria neque summus Pontifex, neque Imperator priuant vasallum feudo sine causa, vt Bal. dicit in c. j. de natu. feud. & Bald. in c. j. de proba. & Panor. in c. quæ in ecclesiarum, de consti. Aut
36 loquimur de potentia absoluta, † & tunc pōt infeudare alium adimendo alij, quia oīa Papa potest, vt per Doc. in c. solite, de maio. & obe. & in c. nisi pridem, de renun. & in c. per venerabilem, qui fil. sint legit. & in c. sicut iure, de excess. prælat. & in extrauag. vnam sanctā, de maior. & obed.

¶ Decimò tertiò quæro, nunquid legatus de latere infeudat feuda ecclesiarum suæ legationis, & dicas quòd non, vt Bal. & Aluar. dicunt in c. j. de his qui feud. & ratio est, quia nō potest tollere ius ecclesiarum suæ legationis, Archid. in c. imputato 25. q. xj. facit Auth. perpetua, C. de sacrosanc. eccl. faciunt notata per Bald. in l. prohibere §. planè, ff. quod vi aut clam, & itá dicunt Ant. de But. & Card. Florē. in c. ij. de feud. ext.

¶ Decimò quartò quæro, an regula dicta, quòd
37 prælati posßint infeudare res solitas, † habeat locū in Archiepiscopo, dicas quòd in tota metropoli non, sed in sua diœcesi potest, text. & Doct. in c. j. de cler. qui inuest. facit.

¶ Decimò quintò quæro, an finita generatione, & sic deuoluto feudo teneatur prælatus poti-
38 us inuestire consanguineos defuncti, quàm alios, dicas quòd tenetur per dicta Bartol. in l. j. §. permittitur, ff. de acqu. plu. arc. Bar. in l. j. ff. de pri. cred. & in l. si mihi & titio ff. de ver. obl. Pet. de Anch. Panor. Car. in c. bene, ext. de post. prēl. Ang. in d. §. permittitur, & Alex. in cons. 80. in j. volu. incipien. viso, & opportunè &c.

¶ Decimò sextò quæro, an quando prælatus vult
39 facere nouas infeudationes, † requirantur solēnitates, de quibus in c. ad nostram de reb. eccl. non alien. & in c. j. eo. ti. & in vj. & in Clem. eo. tit. & an requiratur, vt prēstetur Canon decens, sicut in emphyteusi; qui canon decēs dicitur, quòd reddantur omnes fructus dēducta sexta parte, & in Authen. præterea C. de sacro san. ecc. dicas, quòd hæc quæstio est noua, & à nemine tangitur, nisi ab Alex. in cons. 79. in j. volu. incipiente circà primum, vbi decidit, quod non requiritur illa existimatio in feudis.

¶ Decimò septimò quæro, nunquid p̄latus posßit
40 īfeudare rem solitam infeudari † cum pacto, ne incidat in commisßum propter canonem non solutum, dicas audacter quòd non per ea, quæ habentur ex Bald. in l. si à te C. de pact. inter emp. & vend. vbi dicit non valere rescriptum Papæ quòd emphyteuta non soluens canonē non incidat in commisßum, & And. Barb. in c. potuit ext. locati, dicit quòd nullo modo prælatus potest per pacta præiudicare ecclesiæ in huiusmodi conuentionibus l. iubemus nulli, C. de sacrosanc. eccl.

¶ Decimò octauò quæro, si vasallus soluebat ecclesiæ centum pro iure directi dominij, an, si recipit longo tempore nonaginta, posßit præiudicare ecclesiæ, dicas quòd de hoc casu est tex. in c. olim causam ext. de censib. & per uotata ibi per Ioā. And. Panor. vbi habetur, quòd soluens minorem censum per quadraginta annos ecclesiæ præscribat, secus inter laycos; nā ibi requiruntur solùm triginta anni, Fran. Aret. in cons. 112. Incip. consideratis diligēter.

¶ Decimò nonò quæritur quid si res ecclesiasticæ sint à potente occupatæ, itá quòd non posßent recuperari, nunquid posßunt infeudari ēt, si sint res non solitæ infeudari, dicas quòd Cardin. Flor. in c. ij. de feud. dicit, quòd non, & itá concludunt Ioā. de Imo. ibi, & Pano. & datur ratio, nam daretur via ad fraudem, nam ab episcopis permitteretur res occupari, & postea alienaretur.

¶ Vigesimò quæro, an relicta ecclesiæ sub conditione, ne alienenē, posßint infeudari dicas quòd non, Iaco. de Ardizz. & Aluar. in c. j. de his qui feud. dicunt quòd nō per tex. in §. sanctisßimus in Authen. de alien. & emphyteu.

¶ Quæro an monasterium posßit infeudare, dicas
41 quòd non, † vt in d. c. j. allegato dicunt Aluaro. Car. Alex. per tex. in d. §. sanctisßimus, in Auth. de alien. & emphyt.

¶ Vigesimò secundò, & vltimò quæro, an solus prælatus

prælatus posſit ſine aſſenſu alio, vel Pontificis, vel capituli poſsit remittere felloniam vaſallo
4 Bal. in c. j. qui feud. dar. poſſ. diſtinguit, † ꝙ aut prælatus ſolus eſt collator feudi,& tunc q̃a fellonia vaſalli ſolùm ipſum offendit, ipſe ſolus poteſt remittere;aut non confert prælatus ſolus,ſed cum capitulo;& tunc quia fellonia offendit etiam capitulũ, debet haberi etiam conſenſus capituli offenſi,argumento l. ij. C.de libe. & eo. libe. & l. fundus C. de autho. præſt. & Io. And. in c. cùm conſideres ext. de ſentẽ. excomm. & gloſ.& doct. in c. potuit ext. loca. vbi diſtinguunt,ſi eccleſia eſt collegiata,vel nõ, ſi non collegiata remittit cum capitulo,& Spe. in tit. de loca. §. nũc aliqua,verſ. 26. dicit idẽ, & corroboratur ab apoſtilla Io. And. ad dictũ verſiculum,et Imo. quamuis ipſe diſputet cõtrarium,tamen in d. c. potuit, dicit ità ſeruari in practica.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus deducendo res eccleſiæ in litem videtur alienare.*

2 *Prælatus qui conſentit in iuditium conueniri cauſa rei eccleſiæ videtur alienare.*

3 *Prælatus & capitulum vnum corpus cenſetur, ideò vnus ſine altero non alienat.*

4 *In iuditio contrahitur.*

5 *Qui non poteſt alienare, non poteſt rem in iuditio deducere.*

6 *Prohibitus alienare non poteſt actiones in iuditio tractare, tamen poteſt excipere.*

VENIT etiam ſub vocabulo alienationis,q̃ñ prælatus deducit res
1 eccleſiæ in litem, † et in iuditium,et quando conuenit,vel conueniri in iuditium cauſa rei eccleſię cõſentit; † q̃a
2 tunc taliter agendo alienare videtur,quod non poteſt facere prælatus per gloſ. quæ dicit in c. j. ext. de procur. in gl. legaliter, quæ habet, ꝙ nec prælatus ſine conſenſu capituli, nec capitulum ſine conſenſu prælati poteſt iuditium exercere,nec cõueniri,quia nec alienare poteſt res eccleſiæ alter ſine reliquo, c. ſine exceptione. xij.q. ij. nec commutare,nec donare, vt ibi dicitur,et c. paſtoralis de dona. et de his quæ fi. à præla. per totum,et eodem modo, nec capitulum ſine conſenſu prælati, cùm omnes vnũ
3 corpus intelligantur, c. nouit † de his quæ fi. à prælat. et propterea dicit lex, quòd qui non poteſt alienare, nõ poteſt rem in iudicium deducere, l. ait prætor ff. de iur. delib. et per iuditium quædam alienatio fit, iu iuditio enim
4 contrahitur ſicut in ſtipulatione, ff. de pecul. l. licet §. ſed ſi filius in fi. Præterea ſi prælatus ſine conſenſu capituli poſſet agere,vel conueniri,et præiudicaret eccleſiæ factum prælati,quia fraus poſſet fieri eccleſiæ,ac præiudicium; quia permitterent imò procurarent quandoq; prælati mali ſe conueniri,et facerent colluſionem, vt per glo. d. loco idem habetur in glo. in c. et docui ext. de reſcrip. in verbo debeant,vbi dicit pariter, quòd vti non poteſt prælatus ſine capitulo alienare,ità nec ſuper re, vel de re eccleſiæ ſine capitulo litigare; ſubdens ibi, et di-
5 cit lex, † quòd qui non poteſt alienare,non poteſt rem in iudicium deducere; et ſi lis oriatur inter collegium,et prælatum,debet adiri ſuperior, et ille dabit collegio curatorem ad litem, quia ſub vocabulo alienationis venit intenta-
6 tio iuditij,et intẽtare actiones in iuditio; † q̃a prohibitus alienare non poteſt actiones in iuditio tractare,cùm ſit illa ſpecies alienationis, l. ait prætor §. j. ff.de iur. deliber.ſed bene poteſt excipere ſecundùm Bar. in l. libertas, in fi. ff. de in ius vocan. per Ioã. Bertach. in tracta. de epiſc. quar. par. §. 45. verſ. quæro &c. Petr.de Anch. in clem. j. de reb. eccl. non alien. ij. colum. verſ. quintò nota,vbi dicit quòd,ſicut nõ licet prælato ſine conſenſu capituli agere,vt de procu. c.j. et c. cãm, el j. de iudi. ſic nec cõtrahere,vt vbiq; enim verſatur quaſi quædam alienatio,iuditio enim quaſi contrahitur.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum defferre eſt ſpecies alienationis.*

2 *Prohibitus alienare eſt prohibitus iuramentum defferre.*

3 *Res prohibita alienari per teſtatorem eſt etiam prohibita alienari de ſolemnitate iuris.*

COntineri ſub vocabulo alienationis videtur quoque iuramenti de-
1 latio,† quia defferre iuramentum videtur ſpecies alienatiõis, ex quo prohibitus alienare videtur et iuramentum defferre non poſſe, l. iusiurandum ex conuen-
2 tione §. pupillus; † et ibi Bar.de iureiuran. refert,et ſequitur Ioan. Bertach. in trac. de epiſc. quar. par. §. 45. verſ. poteſt etiã dubitari, vbi ſubdit

subdit in materia, quòd, si testator prohibeat res ecclesiæ legatas alienari, intelligitur etiam de solemnitate iuris, vt alienari nō possunt secundùm Pau. de Cast. consi. xv.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione alienationis venit obligatio ad alienandum.*

2 *Prohibitus alienare non potest se obligare ad alienandum.*

3 *Promittere, & dare in materia Simoniæ parificantur.*

1 Obligatio ad alienandū † venit etiam sub vocabulo alienationis,
2 † quia prohibitus alienare non potest se obligare ad alienandum, per tex. in l. si resoluēdo, et ibi Bartol. C. de præd. minor. Bertach. d. loco in tract. de epis. quamuis contrà videtur per text. in l. in bonæ fidei ff. de eo quod cer. loco, l. si fideiussor §. j. de leg. j. vbi legitur, quòd aliud est alienare, aliud est promittere per Alex. qui id tenet in cō sil. 173. ij. col. vers. ij. respondeo facit à simi-
3 li, † quia promittere, & dare in materia Simoniæ parificantur, & tam per promissionem, quàm per dationem Simoniæ crimen inducitur, latè in meo tracta. de Simonia vide, & tene vt s. hac eadem Rub. vers. item venit promissio &c.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione alien. venit concessio vtilis dnij.*

2 *Prohibita alienatione est prohibitus omnis actus dominij directi, vel vtilis translationis.*

3 *Vtile dominium consideratur.*

1 NOMINE alienationis † venit etiam trāslatio, vel concessio dominij vtilis, quod qs habet in re aliqua per ea, quæ dicit Bal. c. j. in fi. per quos fi. inuest. optimè Bar. in l. fi. C. de reb. alien. non alien. vbi dicit, quòd prohibita
2 alienatione † videtur prohibitus omnis actus, per quem fit translatio dominij directi, vel vtilis, vel alicuius iuris, per Abb. in c. nulli de reb. eccl. alien. ibi, nota quòd verbum alienationis in materia ecclesiæ capitur lasgissimè, vnde cō prehendit contractum, per quem transfertur vtile dominium tantùm, per Bal. in c. j. §. aut libellum circa fi. quib. mod. feud. amit. et cōs. 47. refert, et sequitur Dec. cons. 142. ij. colū. circà fi. Benedic. Canophi. in suo tract. de pri-
3 uil. eccles. in tract. de reb. ecc. non alien. priuileg. 21. et per Bal. Auth. hoc ius C. de sacro sanc. eccl. vbi dicit, quòd vtile dominium cō sideratur dupliciter, quoddam videlicet quod directo domino sub ordinatur, et oriť ab eo, vt dñium rei emphyteuticæ et feudatarij, et si hoc transfertur, dicitur alienatio &c. vt in casu seq.

SVMMARIVM.

1 *Sub nomine alienationis venit vsufructus alienatio.*

2 *Si venditur vsufructus, donatur, vel conceditur, est alienatio.*

1 Sub nomine alienationis venit etiam vsufructus alienatio, † q a, si vsufructus vēdatur, donetur, aut alio modo trāsferatur, est alienatio per Bal. in Auth. hoc ius versi. tertiò est considerare, C. de sacrosan. eccl. vbi cōsidera-
2 re est vsufructum, † et, hic si trāsfertur, dicitur etiam quædam alienatio l. iubemus §. fin.

SVMMARIVM.

1 *Translatio possessionis est alienatio.*

2 *In rescriptis fit latissima interpretatio.*

3 *Propriè alienatur, quod à dominio distrahitur.*

4 *Qui possessionem transfertur sine titulo pleno dominio sibi retento non alienat.*

5 *Iudex deputatus ad reuocandum alienata reuocat etiam alienata quò ad possessionem.*

6 *Duplex iūs habemus in re nostra proprietatis et possessionis.*

7 *Res possessa ab ecclesia, ità prohibita est alienari, sicut si esset res ecclesiæ.*

1 Vocabulo alienationis comprehēditur etiā possessionis trāslatio, † quia translatio possessionis dicitur alienatio, per Bal. Auth. hoc ius per text. in l. magis puto §. j. de reb. & quia parit perpetuam fructuum acquisitionem l. iij. §. ex contrario, ff. de acqui. poss. &
2 maximè in rescriptis, † vbi fit latissima interpreta-

pretatio secundùm Inn. in c. epi ext. de rebus eccl. non alien. sequitur Alberi. in Auth. hoc ius C. de sacrosan. eccl. vers. ego autem, licet
3 enim alienatum propriè dicatur, † quod est do minio distractum, l. alienatum de verb. signi. l. j. & ij. C. de distract. pign. tamen largè etiā quò ad possessionem dicitur, l. nō solùm, l. ex hoc edicto, §. alienare, ff. de alie. iud. & quod not. per Inno. in c. epi de reb. eccl. non alien. clarè probatur in l. si mulier, §. qui possessionem ff. quod met. cau. notat glo. in l. non alienat, ff. de reb. eo. Inn. in d. c. Epi expressè dicit, quòd alienatum dicitur quò ad possessionem, licet proprietas non fuerit translata, & notabiliter dicitur in additio. in rubr. ad Bald. in c. j. de feud. alien. quòd, vbi quis transfert
4 possessionem sine titulo, † retento sibi pleno domino, non dicitur alienare Fabian. de Mon. sequitur in tract. de empt. & vend. q. xxij. vers. circà, melius per Abb. in d. c. epi, de reb. eccl. non alienan. ibi, & sic facit ad qōnem quam ponit hic Innocen. Papa cōmisit cuidā delegato, vt ea, quæ reperiret alienata de bonis ecclesiæ, deberet in ius, & proprietatem ecclesiæ reuocare, nunquid talis delegatus habeat
5 iurisditionem super rebus inuasis, & alijs malè detentis, & in quibus possessio tantùm transiuit in alios; & videtur inquit primò quòd nō, quia non dicitur alienatum, nisi quando transiuit dominium, l. j. C. de fun. dotal. & in l. alienationis inquit de verb. sig. contrarium finaliter concludit hic Inn. & cōiter Doct. & p Lap. de Castillio. alle. ij. nam duplex ius habe-
6 mus in re nostra, † videlicet ius proprietatis, & ius possessionis; vnde, licet non sit facta alienatio quò ad proprietatem, est tamen alienata possessio per August. Bero. in c. epi ext. de reb. eccl. non alien. col. fi. vers. præterea, ibi quia non solùm quid alienari dicitur, quando dominium transfertur, sed etiā sola possessio; Item largo modo res dicitur alienata, cùm recedit à libera facultate, iuxtà illud Psalmistæ alienati sunt peccatores; & verbum alienatio non semper stat stricto modo, c. nulli, de reb. eccl. non alien. rescripta debent latissimè interpretari, l. solemus, ff. de iud. c. cū ecclesia, de caus. poss. & propri. & nota inquit vnū, quod videtur extraneum, quòd rescripta ad lites sunt latissimè interpretanda; facit Bal. in l. iubemus in fi. C. de sacrosanc. ecc. vbi dicit, quòd, si res est possessa ab ecclesia, ita prohibe-
7 tur alienari, † & est comprehensa sub prohibitione alienntionis, d. l. ac si esset res ecclesiæ p Inn. in c. epi. de reb. eccl. & per Archid. xij. q. ij. c. ille, &, qui possessionem solam transfert, dicitur alienare, vt l. si mulier, §. qui possess. ff. quòd met. caus. l. non solum, ff. de alien. iud. mut. caus. fact. quia quantum ad possessionē facta est alienatio, sicut dicit Ioā. de Imo. in c. epi hoc tit. est alienata facultas libera domini; non autem ipsa res, quantum ad dominium pt dici alienata, c. tua de decim.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio est alienatum.*
2 *Minor, qui non potest alienare, nō potest ad diuisionem prouocare.*
3 *Diuisio dicitur habere vim emptionis.*
4 *Frater non proucat ad diuisionem, nisi cum solemnitate in alienatione requisita.*
5 *Necessitas facit probabile illud, quod aliàs esset improbabile.*
6 *Prabet causam diuisionis socius rixosus, nam tacitam ad diuisionē prouocat, qui inquietat.*
7 *Ecclesia prouocata ex causa necessaria potest venire ad diuisionem, & prouocans venit ex vtilitate.*
8 *Ecclesia in diuisione extraiudiciali seruat solemnitates alienationis.*
9 *Iudex, si expedit, facit diuisionem minori.*

ENIT quoque diuisio sub vocabulo alie
1 nationis, † quæ diuisio dicitur alienatio p text. cum gl. in l. inter omnes, C. de præd. mino. tradit Bald. in l. generali, C. de secun. nupt. vnde dicitur, quòd minor, qui nō potest alienare, non potest ad diuisionem prouocare
2 d. l. inter omnes, † Iacob. de Are. Cyn. Bald. in l. j. C. si aduers. transac. l. iubemus, la ij. C. de sacrosanc. eccl. nisi quando sibi expediret, puta quia haberet socium rixosum, vel aliàs esset sibi vtile, l. si conuenerit, ff. pro soc. nota. d. l. iubemus, et in l. pupillorum, ff. de rebus
3 eo. † & alias diuisio dicitur habere vim emptionis per D. Cyn. in l. j. C cōm. diuid. glos. in l. pen. §. si pater, ff. pro soc. ponit Bal. in rubr. C. eo. & in l. si domus, §. fi. de leg. j. & dicit Imo. in c. nulli de reb. eccl. non alien. in fi. q, si diuisio fiat gratia cōmodioris vsus, & culturę nō venit prohibita appellatione, d. l. iubemus, la ij. secundùm vnum intellectum, C. de sacro sanct. eccl. facit quod habetur in l. Caius, §. j. de leg. j. sed, si fiat causa iudicandi partem vnā vni, & alliam alteri, tunc respectu eius, cui est prohibita alienatio, intelligitur etiam prohibita diuisio, & ideò non poterit frater prouocare ad

4 ad diuisionem sine solennitate requisita † in alienatione; secus si socius, cui non est prohibita alienatio, velit prouocare ad diuisionē aliū, cui est prohibita, quia tunc potest, et non requiritur solemnitas respectu eius, cui est prohibita alienatio, l. interesse cum ibi no. C. de pred. minor. vt per Imo. dicto loco, et per Bal. d. l. iubemus, vbi dicit, quòd prima solutio est ad qōnem dubij, quòd si prælatus locat rem vnā vni, & alteram alteri, vel etiam eandem diuidat inter colonos, & vnus laborat ex vna parte, & alius ex altera ratione vberioris culturę pōt fieri diuisio, quia tunc nullam includit alienationem; Item si loquimur de voluntaria diuisione, quòd ad illam prælatus non pōt deuenire, aut de necessaria, quandò prælatus prouocatur ad diuisionem, & ista pōt fieri, sicut in minore, & ratio est, quia necessitas facit probabile
5 illud, † quòd alias nō esset probabile, l. qui potuerunt, ff. de minorum. testa. aut ecclesia vult diuidere cum alia ecclesia, & potest; aut vult diuidere cum priuato, & potest, si sibi est vtile, l. fi. ff. de iur. dot. & quandò diuisio dicatur vtilis ecclesiæ, vide per Bald. in l. fi. ff. de reb. eo. & in l. j. ff. si aduers. transact. & tunc dicitur
6 vtilis ecclesię, † quādo habet socium rixosum, nam tacitè ad diuisionem prouocat, qui inquietat, l. si conuenerit, ff. pro soc. & concludit ibi Bal. quòd aut loquimur de diuisione facti, vel fructuum, & ista potest fieri; aut de diuisione dominij, & tunc, si ecclesia prouocatur ad di-
7 uisionem, tenet diuisio, † quia est necessaria; aut prouocat alium, & tunc, si pro vtilitate ecclesiæ, & potest fieri diuisio; in diuisione verò
8 extraiudiciali nō valet diuisio, nisi seruetur forma alienationis, c. sine exceptione xij. q. ij. per iura, quæ copiosè ibi adducit idem Bal. & per eundem Bal. in l. si pro fundo, de transac. ibi, minor non potest diuidere, nec venire ad diuisionem sine decreto, quia diuisio est species alienationis, l. quam solus ff. de vsucap. hoc verum inquit in extraiudiciali diuisione; sed secus quandò iudex facit diuisionē propter vti-
9 litatem minoris, † quia tunc valet diuisio, ex quo minori expedit, vnde nō potest dici alienatio. In feudo autem, & materia feudali diuisio non videtur importare alienationem, quia feudum bene potest diuidi inter vasallos etiā inscio dn̄o; quia prohibita alienatione nō censetur prohibita diuisio, per Dec. cons. 88. nu. 5. tex. in c. j. §. preterea ducatus, de prohibi. feu. alien. Ias. in l. fi. nu. 14. vers. quid aūt in feudo, C. de iur. emphy. quod procedit, etiā si in diuisione vni totum assignetur, Ruin. cons. 168. vol. 5.

SVMMARIVM.

VENIRE etiam videt compromissum sub vocabulo alienationis, qa compromittere respectu sententiæ sub-
1 sequendæ, † propter quam contingere posset alienatio rerum ecclesiæ, potest dici alienatio per Hostien. Ioan. And. in c. post tempore, de arbi. vbi dicunt, q; episcopus, vel prælatus, qui iurauit non aliena-
2 re, † non potest compromittere bona ecclesiæ eadem ratione, ne occasione sententiæ contingeret fieri alienationem, aut ecclesiam grauari, quod habetur ibidem per Ioā. de Ligna. in verbo licentiam; Item & ea ratione, quia sententiæ arbitri etiam iniquę est standum, Hostien. §. iij. vers. item est, de arbit. quia clericus non
3 potest facere compromissum, † per quod sua ecclesia obligetur sine consensu sui episcopi:

F ità

ità dicunt Hostien. Ioã. And. in c. peruenit de arbitr. per tex. in c. regenda x. q. v. c. de cætero de transact. Spec. de arbit. §. restat versic. sed nunquid,& §. finitur,vers. sed nunquid prę latus,in fi. Idem Ioã. de Ligna. d. c. peruenit super glo. fi. per Feder. cons. 89. refert, & sequitur Lauren. de Rodul. in repet. c. sine exceptione xij. q. ij. qõne sua 44. pro quo vide Abbat. in c. contingit de transact. vbi dicere videtur,quòd clericus de rebus ecclesiæ simpliciter,& indistinctè compromittere non potest, ait enim prælatus non potest compromittere
4 super re,in qua nõ potest solus disponere, † vñ non potest compromittere super re immobili ad inferendum perpetuum ecclesię præiudiciũ sine authoritate superioris,& consensu capituli,per Hostien. Io. And. loco prælleg. p Lap. alleg. 102. vbi dicit, quòd prælatus compromittendo super re ecclesiæ,non potest dare potestatem arbitro,vt procedat de iure, & de fa-
5 cto, † quia posset ecclesiæ prȩiudicare, vt ibi p eum; ex quibus inquit nota, quòd licet solus prælatus posit agere in iuditio etiam de rȩ im
6 mobili,non tamen potest cõpromittere,† quia iuditium est necessarium,compromissum verò voluntarium,quia compromissum per præbendarium in præiuditium ecclesiæ fieri non põt, sed in præiuditium proprium sic, per Hostien. in summa de arbit. §. de quare,vers. fi. in Specul. eo. tit. §. restat videre, versi. sed nunquid clericus,per Cyn. in l. preces, C. de transa. & compromissum fieri non potest de decimis,ni-
7 si † quandò dubitatur de quantitate fructuum cum authoritate superioris, c. ij. de transact. in Spec. de arbit. §. restat, versic. Item sententia excõis,& vers. quid de decim. Hostien. §. tertio de arbit. per Bal. in §. possessiones de pace constan. circa principiũ,vbi dicit super decimis & super alijs spiritualibus compromitti potest in arbitratorem non in arbitrum,vt not. in c. vlti. de rer. permut. in nouell. & compromissũ in causa spirituali tanquam in arbitratorem valet,licet secus sit,si sit factum tanquam in arbi-
8 trum, † Io. And. c. j. de rer. permut. in nouella, Bal. in tit. de pace constan. d. §. possessionis,& differentia est inter arbitrum, & arbitra-
9 torẽ; † quia arbiter est,cui datur potestas procedendi iuris ordine seruato,arbitrator vero dicitur ille cui datur potestas, procedendi iuris ordine non seruato per Inno. c. quinta vallis,
10 vers. item nota de iureiur. † Bal. in margarita, arbiter vers. septimò, vbi dicit, quòd, si in compromisso ponatur vtrunq; scilicet arbiter,
11 & arbitrator,censeri debet esse arbiter,† & sibi data potestas iuris ordine seruato procedendi,
12 aliàs secus; & arbitri iuris dicuntur, † qui authoritate legis,vel Canonis eliguntur,& eligũtur in casibus expresis tantùm per Abb. in c. pastoralis in prin. ext. de rescrip. vbi enumerat aliquos casus,an eligi posiint in alijs casibus similibus enumeratis ibidem Fely. colũ. j. post Abb. & an compromissum per Rectorem, vel Prælatum ecclesiasticum fieri posit sine cõsensu capituli,& sine superioris authoritate de rebus ecclesię,& maxime de re, & super re, quæ non posit alienari sine consensu,& tractatu capituli, vide per Socin. cons. xviij. incip. prosequẽdo circa sextã & vltimã qõnẽ cũ vers. seq. ij. parte,per Corn. cons. lvij. incip. in causa,in iij. parte per Abb. in c. cum tempore, de arbit. vers. vltimò potest colligi argumentum, quòd is,qui non potest rem alienare,seu liberè de illa disponere,nõ potest super eam cõpromittere, cùm per cõpromissum posit sequi alienatio; & paulo post ibidem ex hoc collige notabile dictum,quòd prælatus nõ potest compromittere super rebus,quas alienare non potest, voluit Lap. alleg. iij. Ludo. Ro. consil. 369. vbi in terminis cõsuluit secudùm id, quod legitur in margine ad Abbat. ibi, subdens Abb. ibidẽ an authoritate sua posit prælatus compromit-
13 tere,vt procedatur de iure,& de facto, † & sententiare de iure tantùm Lap. in prælleg. allegat. quòd non,quia nõ potest prælatus remittere iura ecclesiæ; nam p processum de facto fiendum posset arbiter lædere ecclesiam admittendo probationem non legitimam, vel repellendo idoneam,secus dicit si compromittet, ꝙ procedatur simpliciter, vel de plano sine strepitu,& figura iuditij, quia Ius approbat istum modum procedendi,vt in Clem. dispendiosa, de iud. & dicit Socin. d. cons. xviij. col. xiij. ꝙ prælatus non compromittit super rebus ecclesiæ, in quibus non habet liberam potestatem. & quamuis quidam alij contrà, vt refert Inno. in c. cum tempore,ext. de arbit. tñ communis opinio videtur esse,quòd non posit tenet D. Anto. & Io. de Imo. d. c. cum tempore, vbi dicunt, quòd licet super rebus proprijs posint compromittere,& etiam super fructibus præ-
14 teritis,tamen super fructibus futuris, † & sup iuribus ecclesiæ,non possunt compromittere sine superioris authoritate, Federic. cons. 37. Moder. d. c. cum tempore, subdens Socin. ꝙ, si sit factum compromissum de iure, & de facto,tale compromissum nullo modo videtur valere posse sine consensu capituli, quia tale
15 compromissum habet instar transactionis, † in Authen. vt diff. iud. §. j. & Authen. si verò cõtingerit, & in Authen. si quando, C. de iudi. vbi dicit,sed clarum est,inquit,quòd solus prælatus sine consensu capituli non potest transfi-

gere,

gere, ergò nec tale compromissum facere, c. de cætero, c. statuimus, de transact. dot. d. c. cō tingit, Inn. d. c. peruenit; Et quòd prælatus non posśit compromittere in rebus in quibus non pōt sequi alienatio sine authoritate superioris, habetur in c. veniens, c. de cætero, c. cō tingit, de transact. vbi not. Doct. vbi prælatus in rebus, in quibus non potest transigere, non potest compromittere, quia cōpromissum est transactio, Authē. vt diff. iud. in princ. not. in c. quinta vallis, de iure iur. firmat Bal. in l. j. C. si aduers. vēd. plenè per Alex. cons. 32. opportunè lib. 2. Subdens Socin. secūdum sequitur ex primo, quia si non pōt sine consensu capituli transigere, ergò nec cōpromittere de iure, & de facto, Abbas tamē & cōuentus possunt inter eos, & alium compromittere, si monasteriū pleno iure ad abbatiam pertineat, nec habeat alium superiorem, ita vt habeat iurisdictionem epālem pro quo tex. in c. statim, & in c. extraordina. de priuileg. gl. cōiter approbata c. j. de rebus in verbo proprie, & per Dominic. consi. 96. vidi decis. Rotę in manuscrip. decis. Putei decis. iij. de reb. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Dissipare est alienare.*

1 ADDO quòd qui dissipat bona videtur alienare secundùm glos. notabilem in l. nuper §. fi. ff. de leg. ij. de qua per Bal. in c. j. §. aut si libellus, quib. mod. feud. amitta. in vsib. feudorum.

SVMMARIVM.

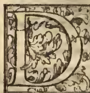
1 *Manumittere est alienare.*
2 *Seruus non manumittitur, nisi vt res immobilis.*
3 *Pro manumisso datur dupla.*

1 ILLE quoq; qui manumittit seruum ecclesiæ videtur alienare, † quia manumittere est alienare, l. fi. C. de reb. alien. non alienā. vnde seruus ecclesiæ 2 non † manumittitur, nisi vt res immobilis, & res pretiosa ecclesiæ, quia est res mobilis pretiosa intelligitur, & no. i c. eps, qui, xij. q. ij. vnde nō manumittitur, 3 consensu, cum seq. de reb. eccl. non alien. & si manumittit, † aut alienatur, fit alienatio dicta dupla ecclesiæ, d. c. eps vel manumittit, vt fiat clericus i ecclesia, cui seruit, vel alia per ea, quę habentur in c. famulis, de ser. non ordinan. & aliàs & dixi in rub. de alien. & se mouen.

SVMMARIVM.

1 *Dedicare est alienare.*
2 *Bona profitentis ex legis dispositione transferuntur in ecclesiam.*
3 *Cui me committo, & mea committo.*
4 *Bona minoris tacitè pro dote, sunt obligata.*
5 *Vide quot modis fit dedicatio.*
6 *Res prohibita alienari etiam pro anima dari non potest.*
7 *Ecclesia est filius anomalus, quæ non succedit, nisi in casibus à iure expresśis.*

1 DEDICATIO etiam, & dedicare venit appellatione alienationis p ea, † quę refert. Fab. de Monte in tract. suo de emptio. & vēdi. q. xxij. versic. principali, circà decimum tertiū, vbi dicit, dic, quòd prohibitus alienare non dicitur prohibitus dedicare bona cum sua persona profitendo, quia dedicans non alienat, sed lex ipsa profitendo religionem facit, quòd oīa sua mobilia, & īmobilia trāsferūtur in ecclesiā, 2 licet sine sua psona hoc nō posśit, † vt per Cy. in Auth. ingresśi C. de sacrosanc. eccl. p Bald. in cons. quod incipit Christi nomine quæriī, an reseruatio, qa cui me cōmitto, ītelligor pariter in consequentiam, & mea ei cōmittere, §. illud quoq;, Authē. deinceps, in l. j. i fi. iuncta glos. ff. de adop. & est simile illud, quod dicitur de minore, cuius bona licet non posśint obligari, 3 vel alienari per eum, † tamen accipiēdo vxorē, & dotem condignam, eius bona intelliguntur ab ipsa lege tacitè pro restōne ipsius obligata, glo. in l. fi. C. de legit. tut. latius traditur in l. item quia, ff. de pac. quia alienatio legalis potius dicitur, quàm hominis, quæ non intelligitur prohibita, l. alienationis, ff. famil. hercisc. 4 & quot modis fiat dedicatio, † vide p Bal. in l. si nondum, C. de fur. vbi dixit, quòd fit corde, 5 verbo, & opere, † licet dedicatio ,pprię sumatur quò ad personam, l. ij. ff. de pollicit. secundum Cyn. d. Auth. ingresśi, ij. q. & an fundus posśit consecrari, vide Guliel. de Cun. in l. fin. ff. vt in poss. leg. quòd non, plenè per Bald. in rubr. ff. de reb. dub. & licet res prohibita alie- 6 nari etiam † pro anima regulariter dari nō posśit, c. j. §. donare, qualit. olim feu. pot. alien.

tamen in ecclesiam conferri potest, quando est
de suis, idest quando habetur loco filij, c. in pręￜ
sentia de probatio. scilicet per ingressum reli-
7 gionis, † per Bar. in l. si ita quis, §. ea lege, post
glo. ff. de verb. obl. & dicit Bal. in d. §. dona-
re, quòd ecclesia est filius anomalus, & nõ ha-
betur loco filij, nisi in casibus a iure expressis,
d. c. in præsentia, Authen. rogati ad treb. ple-
nè Bar. in l. si ità quis, §. fi. ff. de leg. ij. & aliàs
vt per Fabia. d. loco.

SVMMARIVM.

1 *Vnio venit appellatione alienationis.*
2 *Ecclesia dicitur alienari, quæ alteri ecclesiæ vnitur perpetuò.*
3 *In concesione vel vnione ecclesiæ alteri requiritur solemnitas alienationis.*
4 *Minus est vnire quàm alienare.*
5 *Sede vacante ius vniendi transit in capitulum non alienandi.*
6 *Vnio facta ex falsis causis non tenet.*

VB vocabulo aliena-
tionis venit etiã vnio,
1 † quia prohibitus alie-
nare rem ecclesiæ, fa-
uore ipsius ecclesię, in-
telligitur etiam prohi-
bitus vnire, quia vnio
est speties alienationis,
c. j. de reb. eccl. non alie. in vj. quia dicit Abb.
in c. tua nuper de his, quæ fi. à præl. quòd ec-
clesia dicitur alienari, cùm cõceditur alteri ec-
2 clesiæ in perpetuum, † nam quasi capite mi-
nuitur, cùm non gaudeat proprio Rectore, sed
alij subijcitur; & in hac alienatione, vel con-
3 cessione requiruntur oẽs solẽnitates † requisi-
tæ in alienatione cuiuslibet rei ecclesiasticæ, se-
cus si ecclesia sit concessa non in perpetuũ, sed
ad tempus, vt ibi per eũ in vers. seq. not. quá-
uis vnire sit multò minus, quàm alienare, qa, q
4 potest vnire, vtiq; non potest alienare, † quod
ex eo patet, quia sede vacante in capitulũ trãsit
5 ius vniendi † per Inn. in c. sicut vnire, de exce.
pręlat. glos. in clem. ne in agro, §. ad hæc de
stat. mona. sed non ius alienandi, nec ius au-
thorandi, c. j. & ibi glo. ne sed. vacan. not. in
c. cùm olim, de maio. & obe. per Augu. Bero.
in c. j. de reb. eccl. non alie. col. vj. vers. mo-
dò quòd; Est decisio. rotæ in nou. decis. 229.
incip. in dimembratione, in fi. sub titu. de reb.
eccl. non alien. & decisio 34. in vltimis, vbi ha
bet, quòd vnio facta ex falsis causis non tenet,
& decis. ij. Thomæ falsto. in vltimis. Et habe-
tur per Philip. Franc. in rub. de reb. eccle. non
alien. Secundò nota, quòd licet ecclesia vacãs
possit alteri vniri, etiam non dato sibi legitimo
defensore, tamen in tali vnione, & concessione
requiritur omnis solẽnitas in alienatione rer.
ecclesiæ requisita, c. tuæ, de his quæ fi. vide p
Dec. in cons. 174. Et pro tenui j. vol.

SVMMARIVM.

1 *Submißio venit appellatione alienationis.*
2 *Submittens rem suam alteri videtur fateri dominium ad illum pertinerè directum.*
3 *Si me constituo me tuo nomine poßidere in te transit poßeßio.*
4 *Is poßidet cuius nomine poßidetur.*
5 *Verus dominus constituens rem suam alieno nomine detinere, transfert dominium, & poßeßionem.*

Ntelligitur submissio
nomine alienationis,
1 † quia submittere, sup-
ponere, vel subijcere
res ecclesiæ alicui, &
sub noie alicuius, est
alienare per tex. in hoc
casu formatum in c. ij.
de reb. eccl. non alien. in vj. quia dicit Pet. de
Anchara. ibidem, quòd, si benè attendatur sub
missio, est quędam alienatio quasi ad illos con-
2 fiteatur dominium † pertinere directum, l. j.
§. fi. ff. si ager vectig. vel emphyte. sicut cum
me constituo tuo nomine possidere in te trãsit
3 possessio, & abdicatur à me; † quia is possidet,
cuius nomine possidetur, c. cùm venissent, de
restitut. spol. subdens, quòd per ista sentit Io.
4 And. † quòd si mens dominus, & possessor con
stituit se alieno nomine rem suam detinere, p
5 hoc transfertur dominiũ † & possessionẽ &c.

SVMMARIVM.

1 *Nomine alienationis venit fideiußio.*
2 *Prohibitus alienare, est prohibitus fideiubere.*

Lienatio pariter sub se
continet fideiussionẽ,
1 † quia prohibitus alie-
nare, videtur prohibi-
tus fideiubere, † quia
2 dicit Bal. ĩ l. exceptio-
ne, C. de euict. quòd
prohibitus alienare nõ
potest etiam in contractu fideiubere pro alie-
nante, refert, & sequitur Bertachin. in tract. de
epis.

epis. quar. par. quadragesimò quintò quæro' vers. circa prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Dimembratio venit appellatione alienationis.*
2 *Cùm ecclesia, aut illius bona dimembrãtur, vide quid solemnitatis requiratur.*
3 *Dimembratũ est perpetua alienatio, ideo solemnitates alienationis in ea interueniunt.*

1 INtelligitur etiam dimẽbratio † appellatione alienationis, puta cùm dimembratur aliqua ecclesia, vel bona illius per prælatum aliquem, vel legatum de latere, quia illa est alienatio, et requiritur rectoris vocatio, causæ ex-
2 pressio, tractatus, † & aliæ solemnitate, est decisio Rotæ in nou. decis. 229. incip. in dimembratione, tit. de reb. eccl. non alienã. & decis.
3 seq. † & in dimembratione rerum ecclesiæ requiruntur solemnitates requisitæ in alienationibus ecclesiasticis, quia dimembratio est perpetua alienatio per Perus. c. j. col. j. nostro tit. refert Rebuff. in c. sine exceptione x. q. ij. in verbo vendere.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio est omnis actus translatiuus, tam vtilis, quàm recti dominij.*
2 *Alienatio sumitur quatuor modis.*
3 *Alienatio sumitur etiam quando aliquid iuris transfertur, puta vsufructus.*
4 *Verbum alienasse videtur importare, quòd omne dominium, quod habet, sit translatum.*

SIMILITER sub vocabulo alienationis ve-
1 nit † omnis actus dominij, tàm directi, quàm vtilis translatiuus, aut alicuius iuris in re, ità per Bal. in l. sancimus, C. de reb. alien. non alien. per Abb. c. nulli, de reb. eccl. non alien. versi. nota quòd verbum, quia dicit tex. in c. possessiones xvj. q. j. quòd res ecclesiæ nõ solùm nõ possunt alienari, permutari, vel prædictis contractibus transferri, sed nec quibuscunq; titu-
2 lis, † vel distractionibus, vel sub quocunque argumento concedi; & alienatio sumitur quattuor modis per Bal. in Authen. hoc ius C. de sacrosan. eccl. & per Bal. cons. 51. col. iij. j. vol. Primò videlicet propriissimè sumpto vocabulo, vtpotè quando plenum transfertur dominium, l. j. & ibi glo. C. de fun. dota. Secundò non propriè quando transfertur vtile dominium, veluti est in emphyteutico contractu, & emphyteusi, vt Authẽ. de non alien. eccl. Barba. in rub. huius tit. col. viij. num. 46. Tertiò modo impropriè, quando quis alienat vsufructum, vel vsum, vel aliam qualitatem rei, vt seruitus, per tex. in l. iubemus, §. fin. de sacro san. eccl. Quarto modo impropriissimè, & abusiuè, veluti quando res pignori obligatur, l. in quorum, ff. de pigno. vbi Bar. & in l. qui habebat in prin. ff. de leg. iij. & hoc quando non est spes redimendi, puta quando tanti est obligata res, quanti valet, Alex. cõs. 169. inspecto in fi. vol. vj. Barba. in rub. huius tit. colũ. xij. nu. 71. refert, & sequitur Rebuff. in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. vbi dicit, quòd isti quattuor modi possunt iuditio suo reduci ad duos tantùm, propriè, & impropriè; propriè, quãdo transfertur dominium directum, vel vtile; impropriè quando dominium rei non trãsfertur,
3 sed aliquid ius tantùm, vt vsufructus, † vel quñ res pignori obligatur, Lud. Roma. singu. 600. incip. tu scis, vt per Rebuf. ibidem, facit quòd habetur per Alex. in cons. 108. volu. vj. versi. quarta rõne, vbi verbum alienasse importare videtur, quòd omne dominiũ, quod habet, sit
4 translatum in alium, † l. alienatum, ff. de ver. sign. cum concordan.

SVMMARIVM.

1 *Sub nomine alienationis venit conditio.*
2 *Quid sit contractus conditionis.*

1 NOmine item alienationis † venit cõditio per tex. in c. nulli ext. eo. ibi alienationis autẽ verbũ cõtinet condõnẽ, quod aliqui intelligũt pro contractu conditionali per Ioã. Andr. & Butr. ibidem, quod nõ placet Floriano de Sancto Petro, quia inquit, cum prohibeantur omnes contractus, videntur prohibiti oẽs sub quauis forma stipulati & formati, & sub forma conditionali; alij intelligunt pro contractu, quo prædia ecclesiæ obligantur ad aliquod onus tributi, id enim, quod est sub tributo, regulari-
2 ter est sub conditione, † si tributum nõ soluat; Alij si res ecclesiæ efficiatur subiecta alicui oneri, & iuri, vt si prælatus aliquod ius in rebus ecclesiæ constituat, vel fiat actus, per quem ius in re acquiratur, quod non esset dñium, puta ius vsufructus, vsus, vel alterius seruitutis realis, quia sic alienare videretur, l. fi. C. de reb. alien. non alien. c. non liceat, xij. q. ij. & ità intelligitur text. c. nulli, de reb. eccle. non alien. Hostien. in summa de cond. apos. per ea, quæ adducit latè August. Bero. in c. nulli præallegato col. xij. vers. notandum vbi subdit, quòd etiam posset intelligi, si prælatus promissionẽ, pactum,

pactum, aut cōuentionem faciat, quibus obligaret, vel rem ecclesiæ dare promitteret, vt si per stipulationem, vel pactum ex quo de iure Canonico potest agi &c.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio est quando vsus rei ad longum tempus transfertur.*

2 *Alienatio est quando vsus facti transfertur.*

1 INtelligitur, & alienatio, † quando solus vsus ad longum tempus transfertur, per Bald. in Authē. hoc ius vers. sexto est, C. de sacrosanc. eccl. vbi dicit, quod est considerandum, quòd 2 si vsus facti trāsfertur, † quòd videtur esse alienatio; quia, si ista cōmoditas transfertur ad lōgum tempus, licet propriè non sit alienatio tamen habet materiam prohibitam in loco alienationis, ne cōmittantur, Fran. c. hoc cōsulutissimo, de reb. eccl. non alien. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Translatio solius detentationis est alienatio.*

2 *Omnes modi alienationis sunt prohibiti, in quibus ratio prohibitionis militat.*

1 DIcitur quoq; alienatio, † quando transfertur sola simplex occupatio, & detētatio rei, & si à nomine sit alienatum, sed solum inuasū, & occupatum, largissimè tamen loquendo, probatur, in l. quemadmodum, C. de agr. & cēs. Abb. & Io. And. in c. Eñi, de reb. eccle. non alien. vbi Aug. Bero. col. fi. vers. Præterea.

¶ Et omnes supradicti modi videtur venire alie-2 nationis vocabulo, † quia illi modi in quibus rō prohibitionis militat, censentur inclusi à-lij minime, c. nulli ext. eo. clem. j. eo. tit. in fi. c. ij. eo. tit. lib. vj. sicut videmus, quòd in tali alienatione veniunt etiam obligationes, quæ tamen alienationes non dicuntur per Barto. in l. cum lex in fin. ff. de fideiussorib. Per quæ videri potest, quòd multis cōtractibus, & multis modis cōtingere pōt rerū ecclesiæ distractio, vel alienatio, hęc singulatim volui ponere, & enumerare, quia sie melius materia declaratur, melius intelligitur, & percipitur, vt illa benè, & melius intellecta, facilius caueatur ab indebita vsurpatione, inuasione, alienatione rerum ecclesiæ, & ab illicitè super illis contrahendo, vel distrahendo, præter formam à iure traditam.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitionē alienationis rerum ecclesiæ à Leone, & Anastasio editā Imperator corrigit.*

2 *Prohibitio Leonis, & Anastasij extenditur ad quascunque ecclesias, & loca pia.*

3 *Omne genus alienationes ecclesiasticæ est prohibitum.*

4 *Data per pricipē ecclesiæ nullo modo alienātur.*

5 *Data ecclesiæ, vt non alienentur non possunt alienari etiam pro redemptione captiuorum.*

6 *Pactum interueniens, cùm res datur ecclesiæ debet seruari.*

7 *Etiam ruinæ rerum ecclesiæ nō possunt alienari.*

8 *Pœna permutantis cum ecclesia de iure ciuili.*

9 *Pœna accipientes rem donatam ecclesiæ.*

10 *Pœna accipientis rem īmobilē ecclesiæ ī pignus.*

11 *Pœna accipientis rem in emphyteusim.*

12 *Pœna donātis sterilia ecclesiæ ex quibus sit dānificatio.*

13 *Prohibita est alienatio rerum ecclesiæ in veteri testamento.*

14 *Item iure canonico vocabulo alienationis largissimè sumpto.*

15 *Sanctum est domino quicquid offertur.*

16 *Semel Deo datum, licet sit alienum, non potest fieri profanum amplius.*

17 *Est sacrilegus, qui putat semel Deo datum reuocare.*

18 *Pœnitentiam aget dolens se pauperibus dedisse.*

19 *Quare sit facta prohibitio alienationis rer. eccl.*

20 *Pro re ecclesiæ alienata ecclesia conuenit vel alienantem, vel possessorem.*

21 *Si ecclesia cepit vnum conuenire potest ommittere, & contra alium reintentare.*

22 *Ecclesia consequuta ab vno rem, potest ab alio consequi pœnam.*

23 *Qui rem ecclesiæ vendit, aut inuadit ad altare non accedit.*

24 *Bona ecclesiæ sunt collata pro remedio pecctorū.*

25 *Contractus alienationis rei ecclesiæ est inanis, & vacuus, & non transfert dominium.*

26 *Vsibus particularibus nō applicetur illud, quod communi vtilitate datum dignoscitur.*

27 *Res ecclesiæ dicuntur esse pauperum.*

28 *Alienatores nisi rem restituant excōicantur.*

29 *Alienans potest repetere rem ecclesiæ alienatā et contra proprium iuramentum.*

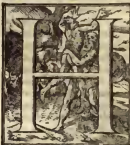
30 *Perpetua locatio est species alienationis.*

31 *Bona dotalia ecclesiæ non alienantur, nec præscribuntur.*

32 *Bona sunt tradita ecclesijs, vt victus catholicis subministretur.*

33 Bona data ecclesia sunt data Deo.
34 Ecclesia habet dominium rerum ecclesia.
35 Datum ecclesia videtur datum pro salute animarum.
36 Deus in rebus ecclesia habet dominium.
37 Locus semel religiosus factus non tendit ad vsus seculares.
38 Ruente ecclesia locus, in quo est fundata remanet sacer.
39 Papa sacrum ad profanum reducit.
40 Nihil est impossibile Papa de iure positiuo.
41 Res ecclesia non sunt danda cognatis.
42 De rebus ecclesia fiunt quatuor partes.
43 Extrauagans Pauli secundi super rebus ecclesia non alienandis.
Et constitutio Iulij III.
Et constitutio Pauli IIII.
Et Pij IIII.
44 Quia ecclesia est mater religionis, ideo eius patrimonium conseruetur illesum.
45 Propter malos pralatos inuenta est alienationis prohibitio.
46 Prohibetur alienari tã res parua, quàm magna.
47 Dictio quicquam, & aliquid quid importent.
48 Alienans prędium ecclesię, vel magnum, vel exiguum deponitur.
49 Rubrica de reb. eccl. non aliena stat prolata negatiuè.
50 Datum ecclesia, vt non alienentur, non alienatur, et cum necessitate de iure ciuili.
51 Quilibet Episcopus iurat fidelitatem Papę, & non alienare.
52 Papa habet omnia iura in scrinio pectoris.
53 Negligentia pręlati pręiuditialis etiam tacendo, aut omittendo punitur.
54 Pręlatus tenetur ex dolo, vel culpa non leui cõmissa circà res ecclesię.
55 Pręlatus de leui culpa tenetur, si scienter, de non leui si ignoranter.
56 Pręlatus dispensans vltrà modos licitos peccat, & punitur.
57 Cuius sint res ecclesię.
58 Pręlatus aliẽnãs res ecclesię incidit in periuriũ.
59 In dubio res ecclesię semper pręsumitur esse de mensa.
60 Pręlatus tenetur refundere tãtundem ecclesię, quantum omissit acquirere.
61 Rei appellatio est generalis, & quid veniat appellatione rei in hac materia.
62 In materia alienationis ecclesię appellatione ecclesię veniunt loca pia.
Maximè quò ad seruandam solemnitatem.
63 Sex casus, in quibus res ecclesię non possunt alienari.
64 Quod in vno est prohibitum, in reliquis videtur esse permissum.
65 Quę diuisim sunt tradita facilius percipiuntur.

Rub. De rerũ ecclesiasticarũ alienatione.

His sic paucis pmisśis circà significatum verbi alienatio, est quòd aliquid dicamus de rerũ ecclesię alienatiõe, & an possint, vel non possint res mobiles, immobiles, iura, & actiones ecclesiæ alienari.

¶Et videtur primò quòd non possint alienari
modo aliquo res ecclesiæ, quia id videtur expressè legibus imperialibus inhibitum, quia est
factus titulus per Imperatorem in Authẽ. de
non alien. aut permut. reb. eccle. in cuius Ni
gro Imperator primò corrigẽdo leges à Leone, & Anastasio æditas in prohibendis aliena-
1 tionibus rerum ecclesiæ, † quæ essent certis
locis restrictę, non amplę; nec generales, nec
amplexantes res cuiuslibet ecclesię vbiq; existentis, extendendo, & ampliando ad quascũque ecclesias, & pia loca vbiq; terrarum existẽ
tia interdicit, & prohibet vendi, donari, commutari, in emphyteusim concedi, dari insolu-
2 tum, † & alienari vocabulo alienationis largis
simè sumpto, vt §. vos igitur eo tit. Itẽ in Authen. de ecclesiast. rer. immob. alien. & solutio. ibi, nuper igitur scripsimus legem sanctissimis ecclesijs omnibus, & monasterijs, & reliquis venerabilibus domibus, nullam esse eis
rerũ immobiliũ alienationis licẽtiam permittendum, & glo. ibi in verbo quo circa, dicit, q
3 omne genus alienationis rerum ecclesiæ † est
prohibitum. Item in Authen, de aliena. &
emphyteu. §. ea verò, vbi ea quę ab Imperatore, vel Prencipe data sunt ecclesiæ interdici-
4 tur, † quòd modo aliquo non vendantur, pignoranter, supponãtur, vel modo aliquo alienentur, & paulò post ibidem, modis omnibus
prohibemus fieri alienationem monasteriorum. Item & ibi, prohibetur iconomis, & alijs
otdi-

ordinationibus, quòd non faciant locationes,
emphyteusim,emptiones, aut hypothecas rerũ
ĩmobilium ecclesiæ suis parentibus, filijs, aut
alijs coniunctis; Item in §. sanctissimas prohi
bet,quòd res non alienentur etiam pro redem
ptione captiuorum, maximè si sint datæ eccle-
5 siæ cum hoc, † quòd non alienentur per text.
ibi,& per tex. in l. fi. C. de reb. alien. nõ alien.
& in l. fi. C. de pact. inter ẹmpto, & vendito.
6 pactum enim,quod interuenit, † quandò res
datur ecclesiæ,est,vt non alienetur, seruari de-
bet, Glo. in Authen. de aliena. & emphyte. in
verbo alienat. Item per tex. præallega. Authẽ.
de non alien. aut permutan. §. quod authori-
tate,vbi ne dum est prohibitum alienare bona
ĩmobilia ecclesiæ,sed etiam ipsas ruinas, & ea;
quæ omino destructa sunt,& iacent in pauimẽ
7 to,ibi, † quod autem dictum est à nobis,vt nul
lius rei ecclesiasticẹ,aut pthociẹ alienatio sit p-
missa sancimus valere,non solùm pro constan-
tibus domibus sub vrbanis,& hortis, ac agris,
sed etiã super ruinis, siuè exiguẹ sint ex terre-
motu, siue ex aliqua alia causa ruina sit; sed
etiam in his,quæ omninò destructẹ sunt, & ia-
cent in pauimento,siue etiam puris ruinis nul-
lum ædifitium habentibus, neq; materiam ia-
centem; non enim in illis alienationẽ fieri p-
mittimus &c. Imò, si quis præsumat rem ec-
clesiasticam emere,cadit in pẹnam, quia cadit
statim à pretio exbursato, & res empta potest
ab eo auferri cum omnibus intermedij tempo
ris fructibus, d. Authenti. de non alien. §. si
quis igitur.

¶ Item si quis cum ecclesiastica re permutat, aut
8 permutare ausus fuit, cadit in pẹnam, quòd da-
tam sibi rem ex permutatione amittit, quẹ re-
dit ad ecclesiam,& datum per eum ecclesiæ p
re ecclesiastica remanet penes ecclesiã ablato
sibi iure repetendi; &, qui donatam sibi rem
9 ecclesiæ accipere præsumit, † perdit rem do-
natam, & aliud tantundem de sua substantia
ecclesiæ restituere,& recompensare tenetur,vt
ibidẽ, d. §. si quis autẽ,& §. si autem; & si cre-
ditor in pignore corporali audet eligere,& ac-
cipere rem ĩmobilem ecclesiæ,vel in suburba-
10 nis,aut agris,aut hortis, † cadit à pretio, quod
exbursauit illo remanente penes ecclesiam, §.
si autem creditor; & si quis acceperit, vel acci
pere præsumpserit in emphyteusim perpetuã
11 rem ecclesiẹ,cadit ab emphyteusi,& quod per
eum fuit datum, remanet ecclesiẹ acquisitum;
& ad ecclesiam redit emphyteusis, Authẽ. eo-
dem, §. si verò; item nec etiam bona ĩmobilia
sterilia vendi, aut alienari possunt; &, si alienẽ-
tur,contractus est nullus,& pro non facto ha-
betur, §. sicut, d. Autẽ. item ab eodem Impe-
ratore suit factus alius titulus in fauorem rerũ
ecclesiæ,videlicet de ecclesiasticarum rerũ im-
mobilium alienatione,& solutione, vbi excep-
tis casibus ibi expressis generaliter prohibetur
alienatio rei ecclesiasticæ, & Glo. ĩ verbo quo
circa ibi,dicit,quòd omne ius alienationis est
prohibitum; imò, si steriles res sint per aliquẽ
donatæ ecclesiæ, & ob earum sterilitatem ec-
clesia sit in aliquo damnificata,vel dãnnũ, iac-
turam,seu detrimentum sustinuerit, tales res
debent dantibus restitui,vel eorum hẹredibus,
qui tantum de eorum facultatibus recompen-
12 sent ecclesiam, † quantum damnum ob illarũ
dationem,vel receptionem sustinuerit, p text.
in §. hoc autem, Authen. de alien.& emphyte.

¶ Itẽ vltra ius ciuile est expresse interdictũ res ec-
clesiasticas alienari ordinatione veteris testa-
13 menti † Leuit. Capit. 25. vbi Deus prohibet
rerum suarum, & suæ ecclesiæ alienationem
fieri,ibi terra quoque non vendetur in perpe-
tuum,quia mea est,& cẹtera, & etiam per ius
canonicũ,nam videtur formata super hoc cau-
sa xij. q. ij. per totum, vbi in tex. in summa di-
citur,quòd res ecclesiæ nullo modo distrahi,
& distractẹ nullo modo possideri possunt, &
14 Glo. ibi dicit, † quòd res ecclesiæ sunt prohi-
bitæ alienari, alienationis vocabulo sumpto p
omni contractu, per quem dominium transfer-
tur; sed inquit in hac materia largius sumitur,
quia nec etiam obligari possunt res ecclesiæ, et
aliàs vt ibi,& per tex. in c. j. ibidem, qui Chri-
sti,& qui ecclesiæ pecunias aufert, veluti homi
cida damnatur,quia quicquid Domino conse-
cratur,offertur,vel datur, siuè fuerit homo, siuè
animal, siue ager, vel quicquid semel fuerit con
secratum, sanctum sanctorum erit domino, &
15 inexcusabilis erit omnis, † qui quæ Domi-
no, & ecclesiæ competant aufert, vastat, in-
uadit, vel eripit, c. nulli ea cau. & q. vbi glos.
16 dixit,quòd semel Deo datũ, † licet etiam sit a-
lienum, non potest amplius effici prophanum,
xvij. q. iiij. & ff. de rerrum diuisio. l. in tã-
tum, c. iniustum xij. q. ij. & habetur in tex. c.
sunt xvij. q. iiij. quòd est sacrilegus, q putat il-
lud, quod semel Deo,& ecclesiæ contulit, esse
reuocandum; quia, si quis emittit votum pro-
17 prio impulsu, illud tenetur obseruare, † quia
qui pœnitet,& dolet de eo,quod dedit paupe-
ribus,de illo dolore siue pœnitentia, pœniten-
18 tiam agere debet, † vt per glo. fi. ibidem, &
quare sit facta lex prohibitiua alienationis rerũ
ecclesiæ dicit Imperator in Authen. de eccle-
siast. rer. ĩmob. alien. in prin. ibi facimus legẽ
prohibentem res ecclesiarum omnium aliena-
19 ri, † quia videbamus prædia, & possessiones
paulatim alienari sine dignis solutis pretijs, &

sine

fine causa ineuitabili; Quia, si non esset interdicta alienatio rerum ecclesiasticarum, esset periculum, quòd ecclesia ad nihilum redigeretur, per tex. in c. monemus, ea. cau. & q. vbi sub vltione canonica interdicitur, quòd clericus, vel sacerdos non vsurpet, vel alienet rem ecclesiæ,
20 vbi glo. dicit, † quòd pro re ecclesiæ alienata recuperanda potest conueniri alienator, & possessor, & ecclesia habet electionem, vtrum malit conuenire; & si cœpit vnum conuenire, potest omittere, & contrà alium intentare; &
21 si † ecclesia sit suum cõsequuta ab vno, potest denuo agere contrà alium alienantem, si agit
22 ad pœnam incursam pro alienatione; † nõ tamen si agit ad interesse, quia pœna vnius non liberat alium, c. deuotissimè, xij. q. ij. glos. in c. si quis in gl. fi. de reb. eccl. non alien. imò & ipsi Papæ videtur interdictum prędia ecclesiastica alienare, c. non liceat Papæ, eisdẽ caus. & quæstio. &, qui res ecclesię vendit, vel inua-
23 dit, ad altare † non potest accedere, nec eius oblatio recipitur, & à sacramentis ecclesię est suspensus per tex. cum ibi glo. in c. indignè ea caus. & q. vbi per tex. valde iniquum, & ingẽs
24 sacrilegium est, † vt quę pro remedio peccatorum, vel pro salute, & requie animarum suarum, vnus quisque ecclesię contulerit, ab his, à quibus maximè seruari debuissent, in aliud trãsferri, vel conuerti permittatur, & ꝓpterea accipienti, donanti, vel possidenti sit Anathema.
¶ Item bona ecclesiastica vendita, vel donata reuocantur, & ecclesię, à qua distracta fuerũt, restituuntur, & reintegrantur per text. in c. vulturane eo, ibi, prędia culturę restituatis, & reuocetis, si qua sunt vendita, aut donata mancipia; possessiones etiam, quas ab Cumantio, & Opilione epis, vel cęteris quouis iure videritis teneri, quia contrà constitutionem Synodi ab epis prędia alienari nullo potuerunt commento, nihilominus reuocentur; sit emptoribus ad eum recursus; qui pręsumpsit aliquid de ec-
25 clesię rebus, † illicita venditione distrahere; Immò contractus talis vẽditionis, vel alienationis est inanis, & vacuus, nec in emptorem transferri potest rei talis venditę dominium; ꝑ tex. cum ibi gl. c. quicquid ea. caus. & q. imò honore priuatur, & deponitur, siuè donator, siue venditor, siuè alienator quicunq; ausus fuerit aliquod vel magnum, vel exiguũ de rebus ecclesię alienare, dicit tex. vbi glo. in c. quicũque xvij. q. iiij. vbi glo. j. dicit, quòd, si statim restitueret, pœnam effugeret, & glo. seq. declarando dicit, intellige exiguum, si sit tamen vtile ecclesię, subdens quòd in talibus alienationibus faciendis est multùm attendendum, quod disponitur per leges municipales, quia ratio nulla permittit, vt proprijs cuiusquàm vsibus
26 applicetur illud, † quod pro cõmuni vtilitate datum esse dignoscitur, c. ratio, eo. & legitur in c. sunt qui opes ea. cau. & q. quòd qui putat reuocandum illud, quod semel ecclesię cõtulit, sacrilegium committit; item & qui contendit retinere relicta, siuè legata sacris locis, vt c. sacrilegium ibidem, & in c. attendendam eo. habetur qua pœna sit puniendus, qui ecclesię vsibus dedicata vexare tentauerit; facit q̃a res ecclesię dicuntur etiam esse res pauperum, vel egentium, optimus tex. in c. qui res, de reb.
27 eccl. alien. † cum ibi glo. & text. in c. quoniã quicquid, 16. q. j. meritò si non possunt alienari, quia habet interuenire consensus pauperum, vel egentium, quorum esse dignoscũtur, quia sine illorum consensu non valeret alienatio; quia quod nostrum est, sine facto nr̃o &c. quia in vno quoque actu pars, quę habet ĩteresse, debet citari, & audiri, l. in vno quoque, ff. de re iud. & bona ecclesię sunt pauperum quò ad substantiam, Io. And. & Perus. in c. fin. in fi. princ. eo. tit. lib. vj. post Io. monac. & Pet. Rebuf. in compendio alien. rerum eccles. in verbo id eligat; item est tex. in materia factus in c. nulli liceat, vbi expressè prohibetur sub pœna Leoninę constitutionis rem ecclesię immobilem alienari, vel hypothecari alienationis vocabulo largissimè sumpto, & in c. si quis presbyterorum, ext. de reb. eccl. non alienã. vbi alienatio facta de rebus ecclesię non tenet, & alienatores nisi rem restituant, excõmunicã-
28 tur, & quilibet clericus cõtradicere, † ac rem cum fructibus medij temporis repetere potest, vbi glo. fi. ponit quam actionem, & contrà quem habeat ecclesia agere, cuius bona fuerunt alienata, vbi glo. in alienatore dicit, quòd
29 † qui alienat in pręiuditium ecclesię, etiam si iurasset non repetere, reuocare debet alienationem non obstante iuramento, quia est illicitum, c. intellecto de iureiur. extra, & in c. possessiones eo. in tex. cum glo. habetur, quòd ꝓhibita est perpetua alienatio possessionum ecclesię. & in c. ad audientiam eo. canonicus prę-
30 dium ecclesię perpetuo locare nõ põt; † quia talis locatio non põt fieri, nec tenet de iure, & per glo. ibidem, quia est species alienationis, Glo. in l. fi. C. de pac. pigno. & in l. j. §. quod ait ff. de superfic. glo. in clem. j. de reb. eccle. non alien. in verbo prohibitus; Item dicit glo. in c. fi. de reb. eccl. non alien. in vj. & in verbo immobili, quòd tam immobilia, quàm mobilia ecclesiæ alienari prohibentur &c. & Glosator, siue Cõmentator in clem. j. de reb. eccle. non alien. dum colligit notabilia, nota inquit inhibemus perpetuo edicto, idest prohibemus sta-

tuto in æternū duraturo, quia volumus quòd istud edictum, siuè statutum de reb. eccle. non alien. sit perpetuum, ità quòd nunquàm alienētur res ecclesiæ &c. & bona quæ sunt data, & assignata ecclesiæ pro dote, vel in dotis causa,
31 non possunt, † nec alienari, nec præscribi aliquo modo per ea, quæ dicit Bald. in tracta. de dote in princ. per Alex. cons. 68. v. vol. Ias. in Authē. quas actio. C. de sacrosanc. eccle. per doct. in c. de quarta, & c. ad audien. de præscr. refert Bened. Canophil. in suo tract. de priuil. ecclesia. & personar. in tit. de aliena. rer. eccl.

¶ Item alia ratione videtur, quòd bona ecclesiarū non possunt alienari, quia sunt bona tradita, & assignata ecclesiæ, vt ex illorum fructibus vic-
32 tus catholicis subministretur; † quia est sciendum, quòd in primitiua ecclesia ferueścente calore fidei confluentes ad fidem vendebant omnia bona sua, & portabant, & deponebant pretium antè pedes Apostolorum, & ex illo victus subministrabatur oībus Christi fidelibus communem vitam degentibus, & inde facit statutū per sacerdotes, & leuitas, quòd nō amplius vēderentur prædia, sed ecclesijs traderentur, vt ex eorum fructibus, & prouentibus elegantius victus Christi fidelibus, & ministris subministraretur, c. euidentes xij. q. j. subdens text. in fi. ideò si aliquis extiterit modernis, aut futuris tempotibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta cōminatione feriatur; vnde, si alienarentur, cessaret victus pauperum, & cessaret effectus, ad quem sunt talia bona assignata ecclesiæ, quod quidem non est dicendum.

¶ Item talia bona ecclesiæ tradita, concessa, dona
33 ta aut oblata, sunt Deo data, † & ablata, c. res xij. q. ij. & d. c. euidentes, ibi ecclesia enim, cuius caput est Christus, habet dominium bono-
34 rum ecclesiæ, † quæ quò ad substantiam sunt pauperū, quò ad administrationē sunt clericorum, quò ad dominiū sunt Christi, Io. And. & Perus. in d. c. fi. eo. ti. in vj. post Ioā. Monac. ipsę enim res fidelium oblationes appellantur, quæ à fidelibus Domino offeruntur &c. vt d. c. res, quia homines talia offerentes ecclesiæ, habent respectum ad Deum, vt in c. nulli liceat, xij. q. ij. d. c. res ecclesię. xij. q. j. ibi dominio Abbatis &c. & de rerum permut. c. municipia, & c. iniustū, & extrauag. ambitio. de reb. eccles. non alien. in princ. ibi īmobilia, & pretiosa Deo dicata extrauag. com. & oblata ecclesiæ sunt dedicata vsibus secretorum cœlestiū, c. attendendum xvij. q. iiij. & datum ecclesiæ videtur collatum pro remedio peccatorum, &
35 pro salute, † ac requie animarū, c. indigne xij. q. ij. vnde, cùm sint ista Dei, non possunt sine Dei consensu alienari, quia quod nostrum est sine facto nostro à nobis euelli non potest, c. ab eo de elect. lib. vj. & Deus in rebus eccle-
36 siæ habet dominium, & possessionem † d. c. nulli per Abb. in repet. c. cum esses de testa. vers. quinto principaliter quæro, Afflic. decis. 351. & semel Deo dicatum ad vsus humanos amplius transferri non potest, c. semel Deo de reg. iur. optima glos. in c. possessiones in verbo laicis extr. de reb. eccl. non alienan. vbi locus semel religiosus factus ad seculares vsus
37 non redit, † & Dyn. in d. regula semel, secundùm quod dicit ibidem Io. And. in mercurialibus, ponit exemplum in æde sacra, quę si corruat, vel sit destructa, locus tamen, in quo erat
38 fundata, vel cōstructa, remanet sacer, † & ecclesiasticus, §. locus instit. de rer. diuis. & in l. in tantum §. sacræ, ff. de rerum diuis. & l. & sacra ff. de contrahen. emptio. & ad illud, quod pōt adduci de contrario in l. continuus, §. pen. ff. de verb. obl. vbi habetur, quòd bene est possibile, quòd res sacra fiat prophana, dic quod dicitur in regula semel, dicitur quò ad impossibilitatem iuris; quod verò in l. continuus quò ad potestatem Papæ, qui potest sacrum redu-
39 cere ad prophanum, † & de sacro probanum facere, sed quod illius solius potestati permittitur, impossibile reputatur, l. apud iulianum, §. fi. ff. de leg. j. secundùm eūdem Dyn. & ni-
40 hil est impossibile Papę de iure positiuo, † qa Papa est super illud, immutat, contra illud dispensat, c. proposuit cum concordā. de concess. prębend. imò illud reuocare potest, & facere, quod factum habeatur pro infecto, clem. vna de īmunit. eccl. & dicit glos. in d. c. possessiones, quòd vestes, vestimenta altaris, ligna ecclesiarum, ex quo semel ecclesiæ, & Deo dicatæ non reuertuntur ad vsus prophanos, vnde nec alienari ab ecclesia, nec euelli possunt, & res ecclesiæ profectò res Dei sunt, nec possunt alicui dari, vel alienari, c. quisquis, xij. q. ij. ibi non
41 liceat aūt fraudare quicquam ex illis, † nec cognatis proprijs dare, quæ Dei sunt, quia Sacerdos habeat illa conseruare, & custodire p text. ibidem, paulo ante ibi, omnium ecclesiasticarum rerum epṡ habeat solicitudinem, & dispeuset eas tanquam Deo contemplante.

¶ Item ex alio etiam non possunt res ecclesiæ alienari, quia fructus rerum ecclesiæ per Canones sunt destinati, vt de eis fiant quatuor par-
42 tes, vna videlicet, Episcopo, alia fabricæ, † tertia pauperibus, quarta ministris, c. quatuor, c. de redditibus, c. mos xij. q. ij. meritò nō pñt alienari, quia præiudicaretur istis portionibus, & personis, quibus sunt assignatæ; & deueniēdo ad moderna tempora est facta sup hoc extrauagans per Pau. ij. incipien. ambitiose so.

tit.

43 tit. extrauag. com. vbi omniū rerum, † & bonorum ecclesiasticorum alienatio, omneque pactum, per quod ipsorum dominium trāsfertur, concessio, hypothecæ, locatio, conductio vltra triennium, infeudatio, & contractus emphyteuticus cōstitutione perpetua, & semper valitura prohibetur; item in literis Iulij III. incip. transumptum literarum apostolicarum appellatis in forma breuis in libris Bullarum, sup bonis ecclesiasticis alienatis edita die 23. Maij anni 1552. pontificatus sui anno tertio, bona ecclesiarū alienata, locata, occupata, vel detenta contrà formam Bullæ extrauag. ambitiose vel aliàs nulliter, & ineuidens damnū ecclesiarum vocatis possessoribus, & detentoribus perquisito super nullitate, & inualiditate contractuum ad ipsarum ecclesiarum ius, & proprietatem reuocari, & reduci mandatur, & iubetur, cogendo eos, qui indebitè illam possederint ad satisfaciendum de præceptis.

¶ Item in extrauag. Pauli IIII. edita anno 1555. pridie idus Iulij, vbi adhærendo constitutioni Papæ Simachi, qui prædiū ecclesiæ pro aliqua necessitate quouis modo alienari, & iura ecclesiæ in vsufructum dari prohibuerat, de qua in c. quicunque, xvij. q. iiij. & in c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. non alien. & inhærendo etiam constitutioni ambitiose præfatę idē Paulus Quartus oēs alienationes, locationes, concessiones, permutationes, hypothecas, & obligationes, de quibusuis rebus ecclesiæ tam mobilib⁹, quàm imobilibus, iuribus, & actionibus vltrà triennium factas, & instrumenta, & cōtractus desuper celebratos rescindit, cassat, annullat, & irritat; idem statuit Pius Quartus p̄ suā constitutionē editam anno 1565. quintodecimo Kalē. Iunij; & dicit Rebuff. in cōpēdio alienationum rerum ecclesiæ in verbo, ne quis, quòd episcopus non potest alienare res ecclesiæ; quia, sicut ecclesia est mater religionis, ità
44 eius patrimonium † conseruari debet illæsum l. iubemus in fi. C. de sacrosan. eccl. & p̄pter
45 malos prælatos, prohibita est alienatio, † qui fortè omnia bona eclesiæ alienarent, Rofred. in tract. libello. rub. de reb. eccl. alien. versic. prohibita, subdens idem Rebuf. & licet iste tex. prohibeat episcopo alienare, idem quoque est dicendum in Papa, c. non liceat Papæ xij. q. ij. & idem etiam statuitur in Cardinalibus, d. c. non liceat; ibi custodes, idem Archiepiscopo, & in quocunq; alio prælato, vel clerico, Præpo sit. in c. sequen. & idem in alijs Rectoribus, Abbatibus, & alijs ministris ecclesiæ, quos Rebuff. enumerat ad longum ibidem, & idē Rebuff. ibidem in verbo quicquam, quòd per verbum quicquam in tex. d. c. sine exceptione positum prohibentur alienari tā res paruæ, quàm
46 res magnæ; † nam dictio quicquam, & verbū aliqua verificantur etiam in re minima, Authē. habita ne fil. pro pat. glo. in clem. vna, de sor. compet. in verbo omnia, Tiraquel. in repeti. l. si vnquam, C. de reuocā. dona. nu. 16. vbi dicit, q̄ tm̄ importat dictio quicquā, quantū
47 dictio aliquid; † per glo. in extrauag. suscepti, §. fi. vers. & si quicquam, ne sede vacan. extrauag. com. Dec. cons. 455. nu. 6. & consil. seq. nu. 3. imò deponitur afirmans prædiū ec-
48 clesiæ magnum, † vel exiguum, c. quicunque xvij. q. iiij. & ibi vide responsum, & intellectū nouum ad tex. in c. Terulas; & quod sint p̄hibitæ res ecclesiæ alienari, patet p omnes Rubricas de reb. eccle. non alien. in decretalibus in vj. in clem. & in Authē. de non alienā. aut
49 permutā. † quæ cum loquantur negatiuè, in tantum disponere videtur, quòd licet eas allegare pro nigro, dicit glo. ordinaria, l. j. ad fin. C. ne fideiuss. vel manda. dot. dent. in rubr. C. ne lice. in vna ead. cau. not. glo. in prohemio in vj. super verbo titulis, & in tantum procedit prohibitio, quòd, si res sint relictæ ecclesiæ
50 cum hoc, † quòd nō possint alienari, etiam in eminente necessitate alienari non poterunt de iure ciuili, Glos. est in verbo alienare, §. sanctissimas, Authē. de alienat. & emphyteu. & prælatus regulariter non pōt vendere, aut alie-
51 nare bona ecclesiæ; cùm quilibet epīs, † qui īmediatè subest Papæ, iuret fidelitatem Papæ, & non alienare inconsulto Romano Pontifice bona ecclesiæ; & stylus obtinet, quòd ponatur in bulla prouisionis epatus, vel prælaturę; & ita etiam iurant epī, qui subsunt Metropolitano, vt habetur, c. cum ego, de iureiur. c. vt super, c. fina. de reb. eccles. non alien. declarat Bald. c. j. in fi. princip. qui. feud. dar. poss. & quod habetur in l. iubemus, C. de sacrosanct. eccle. subdens quòd, si episcopi impetrant licentiam à Papa vēdendi, vel alienandi, non facta relatione iuramenti, valebit nihilominus alienatio, nec erunt periuri; per Io. And. in nouella, d. c. vt super, & ratio est; quia, cum sit de iure cōmuni, quòd epi præstent tale iuramētum, vt iuribus allegatis, est perinde, ac si foret expressum, & specificatum, cùm Papa omnia
52 iura in scrinio sui pectoris † habere præsumatur, c. j. de constit. in vj. & c. facit quia ne dum non videtur esse licitum res ecclesiæ alienari, vendi, vel distrahi, sed imò cum bona cura, & diligentia custodiri, & conseruari mandantur; &, si in eis vel circa eas cura leuis, aut negligentia sit adhibita, etiam tacendo, vel omittendo
53 aliquid, † propter quod fit aliquo modo læsa, aut præiudicata ecclesia, punitur ille, cuius cu-

re,custodiæ,aut gubernationi sunt demandatę per ea,quæ dicit glo. in c. placuit, el ij. xvj. q. iij. Abb. in c. auditis,de præscript. colū. x. nu. 34. ibi taciturnitas prælati nocet ecclesiæ, in quo læsit ecclesiam permittendo præscriptionē contrà eam currere &c. per eum in c. ex præsentium de pignor. vers. nota tertiò ibi, nam per istum tex. dic quòd hæres suus potest cōpelli ad satisfactionē faciendam &c. ; & si dolo, vel culpa prælatus,aut Rector lædit ecclesiam te-
54 netur ecclesiæ,intelligendo † tamen de culpa non leni per Inn. in c. cum in officijs. de testam. quāuis ipsum teneri etiam de culpa leui sit tex. apertus in l. quicquid, C. arbit. tutel. facit tex. in l. si res, ff. de admin. tutor. & glos. in c. ea, quæ de offic. ord. tamē eadem glo. dicit,quòd non tenetur de negligentia,nisi crassa,idest la-
55 tà,vnde videtur quòd teneat de leui culpa, † si deliquit scienter,& de non leui si ignoranter,si ex negligentia; vbi etiam dicit, quòd tenetur ecclesiæ,si fecerit gratiam alicui de rebus illius,per Inn. d. loco ; Tertiò si passus est rem ecclesiæ præscribi propter negligentiam suam; Quartò si fructus,& redditus ecclesiæ conuertit in vsus inhonestos, c. j. xij. q. iiij. dico alla qua in meo tractatu Spoliorum ecclesiasticorū in quæstione de potestate ecclesiæ, vel prælati circà fructus, & res ecclesiæ &c. vers. & licet clericus &c. quia,si clericus extrà modos lici-
56 tos dispensat res, † & fructus ecclesiæ,peccat, & potest puniri,adeò quòd quandoq; ab ecclesia remouetur, c. ij. de pecul. cleri. quia bona ecclesiæ quò ad vsus,& substantiam, sunt pauperum,& egentium personarum,vnde alienari non possunt, glo. in c. ij. de reb. eccl. non a-
57 lien. in glo. egen i m, † &,si prælatus alienat,
58 cōmittit periurium alienando per ea, † quæ dicit Bal. in c. j. in princ. col. vij. vers. dicit Inn. qui feud. dar. poss. maximè si sit res ecclesię de
59 mēsa ecclesiæ, † prout esse in dubio semper præsumitur,quam prælatus in tēpore suæ promotionis promittit,vt iurat conseruare, & non alienare,nec alienationi consentire, nec infeudare, c. vt super de reb. eccles. non alien. vbi optima glo. in verbo sacramēto,vbi Abb. & alij, & glo. appellat illud iuramētum, iuramētum fidelitatis,quod epi præstant Papæ, & suo Metropolitano,latè ponitur per Franc. Pauiu. in tracta. de visit. ij. parte q. v. nu. 118. & dicit Hostien. in c. non liceat,de reb. eccl. non alienan. quòd cauere debet prælatus ea,quæ inuenit in ecclesia,salua tenere ; absurdum est enim, vt ecclesiæ,cui de suo nihil dedit, damnū inferat, & eius bona distrahat, c. episcopi de reb. eccl. alienan. & nedum videtur permissum prelato posse alienare bona ecclesię, quòd imò si præ-

60 latus sine iusta causa nō acquirit, † ecclesię tenetur de suo satisfacere illud,quod omisit acquirere,per Abb. in c. tua nuper, de his, quæ fiu. à præla. vbi dicit, quòd quēadmodū tutor, qui potuit acquirere pupillo, & nō acquisiuit, tenetur pupillo, l. quicquid, C. arbit. tutel. ità pari modo tenetur ecclesiæ Prælatus per text. cum gl. c. ij. xij. q. iiij. sequitur Aug. Bero. in c. nulli ext. de reb. eccl. col. xxiiij. nu. 65. vers. in gl. vbi etiam dicit,quòd bona prælati sunt tacitè hypothecata ecclesiæ pro mala administratione,quasi innuens,quòd,si potuit acquirere, & omisit,eius bona sunt pro tali damno obligata ; & quia rei appellatio est generalis,l. j. ff. si cer. pet. l. rei ff. de verb. sig. sub rub. sub prohibitio. alienatio. rerum eccl. comprehendunt ferè omnia ; nam primò comprehenduntur res soli,item coloni,seu mancipia rustica,quę inter immobilia reputantur, c. nulli ext. eo. l. lex, § C. de admi. tut. item pecunia destinata emptioni prediorum,quæ inter imobi'ia reputatur, l. quod ergo §. vsuras, ff. de contra. & vti. actio. tute. item annui redditus,veluti decimæ, census, & possessiones, c. ecclesiæ, c. statuimus, xvj. q. j. c. super ext. eo. c. monemus, cū seq. xij. q. j. item vsufructus ecclesiæ debitus, vel ex rebus ecclesiæ alteri venditus; item & aliæ seruitutes prædiales,ac ius obuentioni, c. non liceat, xij. q. ij. item vsus rerum, l. iubemus in fi. C. de sacrosan. eccl. Clem. j. eo. tit. itē feuda,& iura emphyteutica, c. nulli, c. fina. eo. c. quæ in ecclesiarum, de constit. c. j. de restitut. in integ. item res mobiles,sacræ, & aliæ res nō superuacuę, & quæ seruando seruari possunt, d. l. lex, Abb. in c. consensus eo. c. aurum xij. q. ij. c. casellas, x. q. ij. c. j. de pigno. & in hac materia huius rubricæ appellatione ecclesiæ comprehenditur omnis locus pius, vt intelli-
61 gantur prohibitæ alienari, † nedum res ecclesiæ,sed omnium locorum piorum, quia appellatio ecclesiæ hic largè sumitur ; nam propriè loquendo ecclesia non comprehendit monasteria,nec loca pia per Io. And. in c. ij. de in integr. restit. in vj. per Abb. in c. ij. de cōsuetu. latè per Augu. Bero. in rub. de reb. eccle. non alien. vers. notandū est, col. fi. & per eundem in c. nulli eo. col. antepen. nu. 86. vbi dicit, quò ad solēnitatem obseruandam in alienatione rei æquiparantur ecclesiæ,& alia loca pia, veluti hospitalia,& ità per cōmuniter scribentes, vt per Anto. & Io. de Imo. ibidem, subdēs idē August. & probatur ex hoc tex. intelligendo, quòd se referat ad constitutionem Leonis, de qua in l. iubemus, la ij. C. de sacrosan. eccle.& ad omnem eius extensionem, nàm lex illa extenditur à. Iustiniano ad omnia loca pia, Auth.

de

de non alien. §. j. omnia igitur ī dictis iuribus dicta censentur posita, & expressa in hoc Canone arg. l. omnes, C. de præscrip. xxx. anno. faciunt not. per Bal. in l. prætor, §. ait in fi. ff. de vi bon. rap. per Bero. d. loco. Per quæ nimis longè forsan deducta videtur interdictum clericis, & quibuslibet alijs personis res ecclesiæ alienare, de eis disponere, aut sese in illis modo aliquo imiscere alienando.

¶ De quo quidem ego valdè dubito, quia reperio multa esse in contrarium, adeo vt veritatem se aliter habere magis credibile videatur; nam siuè velis de rebus mobilibus ecclesiæ, siue de immobilibus, siuè de sese mouentibus, siue de redditibus, iuribus, & actionibus, siuè de vsu, vsufructu, & possessione, siuè de pecunia, ac cẽsibus ecclesiasticis, & de rebus ecclesiæ cuiuslibet generis videtur esse permissum iure vẽdere, permutare, in emphyteusim concedere, donare, etiā largisimè sumpto vocabulo omnino alienare, & illas siuè iuri directi dominij, siuè vtilis quò ad proprietatem, & vsum omninò per quem ius passim, & vbiq; posideri, & haberi, pro vt per inferius deducta apparebit, & per iura, & doctorū authoritates constare faciemus, quia dicit glo. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. quòd sex tantū sunt casus,
63 quibus res ecclesiæ alienari non possunt; Primus quando res īmobilis datur à Principe ecclesiæ, quia tunc nulla de causa alienari potest, vt d. Authẽ. quæ sumitur ex Authẽ. de aliena. & emphyteu. §. ea verò, exemplo etiam sacræ pagine Genes. cap. 47. vbi propter famem redimẽdam omnis terra habitatorū Aegypti fuit alienata Pharaoni preter possessiones, & terras sacerdotum, quæ à Rege illis tradite fuerāt &c. Secūdus quādo quis ipsam ecclesiam alienat, quod fieri nō potest modo aliquo, vt in Authẽ. multò magis, C. eod. Tertius quando ipsemet emeret, vel cognato venderet, vt, Authẽ. quibuscunq. modis; Quartus casus est, quādo res ecclesiæ est data, vel donata cum ista conditione, vt non alienetur, sed semper habeat ꝑmanere in ecclesia Authẽ. de alien. & emphyt. §. sanctissimos. Quintus casus est, quādo qs venderet rem ecclesiæ hæretico, cui alienare res ecclesię est penitus interdictum, Authẽ. de ecclesia. tit. §. iubemus. Sextus casus est, vt Authẽ. de eccles. tit. §. fin aūt, vbi annuale legatum ecclesię, vel pijs locis nullo modo alienari potest; vnde, si istis tantum sex casibus est prohibita in rebus ecclesiæ alienatio, valet argumẽtum, quòd in cæteris omnibus est ꝑmissa, & concessa, quia quod in vno est prohibitū in cœteris regulariter videtur esse permissum, l. necnon, §. quod eis, ff. ex quib. caus. maior.

erit longa hęc lectio forsan, quæ te benignissime lector tędio afficiet, sed erit ꝙ nobis ignoscas, boniq; consulas, quia materia ardua est, & quanto accumulatius, & copiosius, etunteius ꝑticularitates à nobis ꝑtractatę tantò minor erit labor legẽtis in reuoluẽdis chartis, ꝑscrutādis dictis Authorū, ꝓ huius materię locis īuestigādis, & ītelligẽdis; vñ ꝓ meliori, & faciliori ꝑceptione materię de singulis spetiebus rerū ecclesiasticarum, illarumque alienationibus ponemus, quia illa quæ diuisim, & distinctè sunt tradita melius percipiuntur, & facilius intelli-
65 guntur, † l. j. in princ. iuncta glos. ff. de dol. excep. Ias. cons. xxiiij. col. ij. lib. j.

SVMMARIVM.

1 *Non videtur à iure prohibita alienatio rerum mobilium ecclesiæ.*
2 *Quòd non reperitur prohibitum regulariter, videtur permissum.*
3 *Quod non est immutatum, stare nō prohibetur.*
4 *Leges ciuiles loquentes de prohibitione alienationis rerum ecclesię loquũtur de īmobilibus.*
5 *Leges ciuiles disponentes circa res, & personas ecclesiasticas non debent attendi.*
6 *Ratio quare leges ciuiles circa res ecclesiæ repeciuntur canonizatę.*
7 *Principes laici non possunt statuere circa res ecclesiæ.*
8 *De iure Canonico est prohibita alienatio rei mobilis.*
9 *Verbum pecunia omne, quod habent homines complectitur.*
10 *Verbum pecunia complectitur, & iura.*
11 *Pecunia propriè sumpta inter mobilia connumeratur, & alienatur.*
12 *Verbum res est generale comprehendens omnia.*
13 *Res mobiles alienantur forma tradita à iure.*
Item immobilia.
14 *Res ecclesiæ non sunt prohibita alienari, sed benè nisi seruata solemnitate.*
15 *Res ecclesiæ mobilis præscribitur, & vsucapitur spatio xxx. ann.*

Rubrica

DE RERVM MOBILIVM ECCLESIAE ALIENATIONE.

T loquendo in primis de rebus mobilibus, de quibus primo loco dicemus, videt, quòd sit licitum illas vendere, permutare, donare, & illas quouis modo alienando con-
1 tractare, † quia in illis, & super illis non videtur, quòd sit facta aliqua alienationis prohibitio; quia iura, quæ prohibent alienationem, non videntur loqui de rebus mobilibus, & super rebus mobilibus, sed de, & super immobilibus tantùm, siuè legas tex. in l. iubemus, C. de sacrosanct. eccl. siuè totum titulũ, de non alien. aut permutã. reb. eccles. in corpore Authenticorum, siuè totum titulũ de ecclesiasti. rer. imob. alienatio. siuè solutio. siuè titulum de alienatio. & emphyté. qui fuerunt facti, & formati ab Imperatoribus in fauorem rerum ecclesiarum, & ad prohibẽdũ illarum alienationem; vnde, cùm non videatur prohibita alienatio generaliter, & idistinctè de rebus omnibus, & expressè etiã de rebus mobilibus,
2 intelligere debemus de eis esse ꝑmissum, † qa quod non reperitur prohibitũ regulariter, intelligitur, & videtur permissum, l. nec non, §. quod eis, ff. ex quib. cau. maior. & facit regula, quod non est immutatũ, stare semper nõ ꝓhibetur, l. conficiuntur, ff. de iur. codicillo.
3 † quia leges, & Canones prohibentes res ecclesiæ alienari, loqui vidẽtur de rebus imobilibus
4 tantùm, † nõ aũt de rebus mobilibus, vt iuribus præallegatis per totum, facit optime text. in c. non liceat ext. de reb. eccl. non alien. vbi cantat litera formalis, nulli liceat alienare rem immobilem ecclesiæ, siuè agrum &c. vbi nihil habetur ordinatum, vel prohibitũ super re mobili; ergo videtur remansisse res mobilis in dispositione iuris cõmunis, vt in ea sit libera potestas prelati, qui de illa posit disponere, & in illa posit esse liber administrator, & arbiter, vt in re sua, l. in re mandata, C. mandati, Hostieñ. in c. f. de his quę fiu. à prela. habetur hoc in glo. in Authẽ. de non alien. in verbo huiusmo di, vbi querit, quid de mobilibus, respende inquit mobilia possunt benè alienari, cùm nõ in-
5 ueniatur prohibitum, † vt, ff. ex quib. cau. maior. l. nec non, §. quod eis, per eandem gl. adducta, sed non est prohibitum, scilicet de iure ciuili, quia iura ciuilia supra adducta non vidẽtur prohibere rei ecclesiæ mobilis alienationẽ; quæ iura in casu isto putarẽ posse dici, quòd non deberent attendi, vel ligarent, dato ẽt, ꝙ sint ꝓmulgata in fauorem ecclesiarum, & ecclesiasticarum ꝑsonarum, cùm Princeps secularis nullam dignoscatur habere iurisditionẽ, vel potestatem in rebus ecclesiæ, aut personis ecclesiasticis, per tex. in c. ecclesia sanctæ mariæ ext. de constit. & c. bene quidẽ 96. distin. vbi laicos monet obediendi necessitas, non authoritas imperãdi; & licet forsan posit dici, quòd ista iura fuerunt approbata à Papa acceptata, &
6 canonizata, † vt c. nulli de reb. eccles. non alien. ext. responderi potest, vt per Docto. maximè in additio. ad gl. c. j. de reb. eccles. in vj. Guido Papa cons. 149. D. Petr. Rebuf. in repetitio. c. sine exceptione, xij. q. ij. quod ideò fuit per Papam factum ad ostẽdendum affectũ Imperatorum, quem gerebant aduersus ecclesias, & illarum bona; quia Principes laici benè possunt dare priuilegium clericis, & rebus ecclesiarum, & facere in fauorẽ illarum; non ta-
7 men per hoc intelligitur, † quòd posit super illis, & circà illos imponere leges, Glo. in c. fi. de reb. eccl. non alienan. in verbo principes, quia de iure Canonico, & de iure Ecclesiæ be-
8 nè est ꝓhibita etiam res mobilis alienari, † habetur in tex. in c. qui Christi, xij. q. ij. vbi pecunias quis distrahere, vel ab ecclesia alienare, non debet, & verbum pecunia ibi intelligi põt largo modo, & largo vocabulo, vt importet to
9 tum, † quod homines habent in terra, vt omnia, quorum domini sunt, pecunia vocãtur, ser uus, vas, ager, arbor, pecus; quicquid horũ est pecunia dicitur, c. totum j. q. iij. & ibi glo. di-
10 cit, † quòd etiam iura complectitur nomẽ pecuniæ, l. pecunia, ff. de verb. signi. & pecunia propriè sumpta pro nummo cõnumeratur inter res mobiles, & potest alienari per solũ prælatum, per Abb. & nulli liceat de reb. eccl. non
11 alien. col. iij. vers. de pecunia, † qa est de illis, quæ seruando seruari non potest, per Card. Zabar. in c. cæterum de dona. item est text. in c. nulli xij. q. ij. vbi quod Dño semel consecrate est, siuè fuerit homo, siuè animal, siue ager, &c. ad ius pertinet sacerdotum; & denique videre est per totam illam cãm, & qõnẽm, vbi in mille locis habetur expressè prohibitum rem ecclesiæ mobilem alienare; item in tex. in c. consen sus, c. epi, cum multis alijs de reb. eccles. non alien.

alienan. videtur tex. in c. j. de reb. eccles. non alienã. in vj. secundùm opinio. gl. c. ij. eo. lib. vbi dicit, quòd tam mobilia, quàm immobilia bona ecclesiarum non possunt alienari, in verbo imobilia, est tex. in c. nihil est ext. de elect. vbi habetur, quòd nihil omninò, de reb. eccle. alienētur; item in tex. in c. indēnitatibus, §. si vero, de electio. in vj. ibi ità tamē, quòd de rebus monasterij nihil alienetur, optimus text. in extrauag. ambitiose extrauag. com. nostro tit. ibi omnium rerum & bonorum ecclesiasticorũ &c. in quibus iuribus Papa vtitur verbo, & vocabulo rerum, quod est nomen generale com-
12 prehendēs res cuiuslibet generis, † & cuiuslibet spetiei, l. rei appellatione ff. de verb. signi. glo. in c. Saluator, j. q. iij. in verbo ecclesiastica; vnde meritò de qualibet re tam de mobili, q̃ de imobili intelligi habet; quia verba gñalr ꝓlata debēt gñalr intelligi, l. de ꝓtio, de publi. i rē actio. & in extrauag. ambitiose vbi Papa isto verbo omnium, quod est signum, vel terminus vniuersalis, vniuersaliter omnia amplectens. & dicit Abb. d. c. consensus, de reb. eccl. non alienan. nu. 5. quòd rem mobilem prælatus nõ potest alienare sine consensu superioris, & sine solēnitate; vnde infert quòd videatur ꝓhibita alienatio, sed est tex. qui decidit in c. relatum, el ij. de testa. qui dicit, quòd tã mobilia, quam imobilia acquisita per ecclesiam debent penes ecclesiam remanere, prò quo vide Lauden. de Rodulph. in repeti. c. sine exceptione, xij. qõ. ij. in sua q. xxvij. vbi disputat, an dispositio ꝓhibitiua de non alienandis rebus ecclesiæ, extendat se ad imobilia tantùm, an vero ad mobilia, late per Aug. Bero. in c. nulli ext. de reb. eccl. non alien. mihi, col. xxx. vers. ex quibus, ibi, nàm mobilia, quæ seruando seruari nõ põt, possunt alienari sine decreto, & solēnitate; mobilia verò, quæ possunt seruari, non alienantur sine solēnitate &c. Sed dum dicit esse ꝓhibitũ
13 alienare res mobiles ecclesię est, † itelligendũ, videlicet quòd non possunt alienari passim, & indistinctè, quia benè possunt alienari permissione Canonica in casu licito requisitis solemnitatibus interuenientibus; quia non est verũ,
14 † quòd res ecclesiæ etiam cuiuslibet generis, sint prohibitæ alienari indistinctè, sed benè nõ seruata solemnitate, & sine causa, per Abb. c. non liceat de prescriptio. col. iij. vers. & circa, per Hostiē. in c. j. de his quæ fiu. à Præla, ibi, non liceat fieri alienatio rei ecclesiæ, quod est verum sine solēnitate, quēadmodum bona minorum intelliguntur prohibita alienari, & dari in dotem sine causa, per glo. in l. nulla, C. de iur. dot. est glo. c. j. de reb. eccl. non alien. ibi passim, & sine causa; ex causa tamē potest, qa res ecclesię mobiles, vel sint fructus, vel sint de illis, quæ seruando seruari non possunt, vel sit res mobilis sacra, siuè sit pretiosa, aut aliàs alterius generis, omninò permissione legis, & canonis alienari possunt, per glo. quæ id dixit, c. is cui, de electio. in vj. in verbo immobilia,
15 ibi si voluisset † Papa, quòd alia mobilia alienari non possent, hic generaliter loquutus fuisset &c. quia etiam res ecclesiæ mobilis ꝓscribit vsucapit spatio trium annorum, vt C. de ꝓscrip. xxx. ann. l. omnes, & Authē. de ecclesi. titu. §. pro temporalibus collat. ix. & tit. hæc constitutio innouat. Glos. in §. res fisci, institu. de vsucap.

SVMMARIVM.

1 Fructus ecclesiarum possunt vendi pretio etiam pro tempore vitæ prælati.
2 Fructus non sunt adiuncti sacris, vel ꝓ̃ualitati
3 Eps non põt statuere, quin fructus vendantur.
4 Canonicus non locat fructus vltrà vitam suam.
5 Locatio etiam non finita expirat morte prælati, nisi sit solemnitas facta.
6 Fructus, qui non possunt commodè seruari, alienantur etiam sine consensu superioris.
7 Non reperitur prohibitum, quin fructus decimarum, & ecclesiæ vendantur.
8 Clericus potest obligare fructus etiam sine consensu episcopi.
9 Quod dicitur, quòd clericus locat, & vēdit fructus, non extenditur vltrà suam vitam.
10 Clericus vsufructuarius potest cedere vsufructus authoritate superioris.
11 Successor tenetur stare locationi per precessorem solemniter facta.
12 Quis tenetur ad restitutionem, si prælatus, qui pro tēpore futuro locationis percepit eo ante moriente.
13 Prælatus vltrà tempus vitæ suæ non locat res ecclesiæ.
14 Prohibitus alienare non intelligitur prohibitus vendere fructus.
15 Hodie prælati locant, & vendunt fructus ad modicum tempus, & sine capitulo.
16 Longum tempus dicitur decem annorum.
17 Locatio, & arrendatio rerum ecclesiæ non fit vltrà iij. ann.

18 De

18 *De fructibus quos facit suos prælatus alienat in quantacunque summa vult.*
19 *Quid dicatur minimum statur determinationi consuetudinis.*
20 *Non donat prælatus de fructibus non minimũ, nisi adsit consuetudo.*
21 *Quinam sint fructus, quos prælatus facit suos.*
22 *Prælatus facit fructus suos perceptos & recõditos.*
23 *Canonicus dicitur simpliciter beneficiatus.*
24 *Secundùm multorum opinionem clericus nullos fructus facit suos.*
25 *Tutor sine decreto iudicis alienat fructus.*
26 *De reditibus ecclesiæ debet subueniri clericis, & laicis indigentibus.*

DE FRVCTVVM ECCLESIASTICORVM ALIENATIONE.

Vòd autẽ fructus ecclesiæ alienari posśint, est tex. in c. fi. nec præla. vice. sua. vbi fructus beneficiorum, † & ecclesiarum pretio vẽduntur, clem. j. §. fi. & ibi glos. in verbo ad tẽpus de reb. eccl. non alien. ibi quòd locatio, et venditio fructuum ad modicum tempus non includatur in prohibitione per Fede. de sen. in cons. 123. incip. quæritur an constitutio; & venduntur nedum ad tempus certum, & specificatum, sed & pro toto tempore vitæ prælati, vel benefitiati, per Præpos. in c. sed ad hæc, j. q. j. vbi dicit, quòd percipiendos fructus ex præbenda, & benefitio emere licet, quia fructus nõ
4 sunt sacris adiuncti offitijs, † cùm etiam à laicis haberi posśint; quia fructus benefitij, & ecclesiæ non sunt, nec possunt dici annexi spiritualitati, per Archid. d. c. sed hæc j. q6. j. est text. apertus in c. vestra, vbi Abb. & alij ext. locat. vbi colligunt Doctores, quòd eps non potest facere statutum, quin fructus ecclesiarum locentur, vel vendantur, quando id esset in præiu
3 ditium ecclesiæ, † est tex. cùm ibi glo. in Clem. j. in fi. de reb. eccles. alien. Abb. in c. ad audiẽtiam ext. eo. vbi dicit, quòd Canonicus vltrà tempus vitæ suæ non põt locare fructus suæ præbendę; vnde, si locauit ad certum tempus, & moritur ante locationẽ finitam, expirat locatio, nisi in locatione interuenerit authoritas superioris, idem Abb. in c. continebatur de his quæ fiu. à Præla. vers. limita, vbi prælatus concedit res suæ ecclesiæ ad vitam suam tantùm, quod potest, quia tractatur tantùm de sui ipsius solius præiuditio, alleg. Feder. de sen. cons. 53. Abb. c. non liceat de reb. eccl. non alienã.
5 † vbi dicit, quòd illa, quæ cõmodè seruari non
6 possuut, † possunt alienari veluti sunt vestes, et fructus per Bellamer. in c. abbatibus xij. q. ij. col. iij. vers. expone, quòd fructus, qui seruari non possunt, potest prælatus alienare sine consensu superioris, quia in illorum retẽtione dãnificaretur ecclesia; optimus tex. in c. vlti. ne præla. vice sua; Pulchra gl. in c. alienationis xij. q. ij. in verbo præbenda, quæ dicit, quòd fructus benefitiorum, & decimarum possunt vendi, & alienari, quia non reperitur prohibi-
7 tum, † licet hoc non sit honestum, concludens ibidem glo. quòd, sicut clericus potest vendere fructus sui benefitij sine consensu episcopi,
8 † posśit etiam illos obligare maximè ad modicum tempus, sicut tutor vendit fructus pupilli sine authoritate iudicis, & per Archid. ibidem col. iij. vers. in glo. fructus, vbi dicit, quòd illud, quod dicitur, clericum locare, & vendere fructus, non extenditur vltrà vitam suam, l. si
9 quis domum, §. hoc subiungi potest, ff. loca. nisi authoritas episcopi interueniat ad vitam tamen alterius, quàm prælati, non videtur permissum in clem. j. isto tit. vbi Card. secundùm Laud. quòd ista concesśio tanquàm ambitiosa restringitur, quia vita longęui hominis est vsq; ad centum annos, licet hodie plures moriãtur citrà quinquaginta, quàm viuant vltrà, vt per eum vers. tertio not. subdens Archid. d. loco quærendo, quid cùm clericus sit vsufructuarius, nunquid posśit alijs ius concedere? arguit quòd non, ff. de iur. dot. l. si vsufructus, sed causam percipiendi fructus bene potest concedere, l. arboribus §. vsufructuarius, ff. de vsufruct. authoritate tamen superioris posset etiã
10 ius concedere, † c. ad hoc ext. de off. vic. & posita etiam ibi per eum qõne, nunquid mortua persona, quæ ad certum tempus locauit capellam, successor teneatur stare contractui locationis, dicit si solẽniter, & vtiliter est facta lo
11 catio, quòd sic, † quia nec precariũ finitur obitu concedentis; nam, cùm prælatus sit successor vniuersalis, debet spetiali fauore amplecti omnes illos, quos nouerat fideliter suo prædecessori paruisse, vt c. seq. & si locator censum, vel pretiũ locationis recipit pro pluribus annis, & moriatur, dico inquit hæredem eius teneri

12 neri successori pro rata temporis, † si hæredē
habet, si non habet, tenetur tunc cōductor, qui
debuit prospicere, quòd hoc euenire posset, l.
si quis domum, §. j. ff. loca. per glos. quæ hoc
dicit in c. fi. ne præla. vic. sua. quæ dicit, quòd,
si prælatus nomine ecclesię pro vtilitate eccle-
siæ contraxit locando, & pecunia inde recepta
sit conuersa in vtilitatem ecclesiæ, successor in
ecclesia tenetur stare contractui, c. j. de solu-
tio. xij. q. ij. c. hęc huius placiti, cum alijs, quæ
cumulatò adducit, si vero non pro vtilitate ec-
clesiæ, sed vt ipse tanquàm pręlatus perciperet
reditus ad firmā, successor stare non tenetur,
de pre. car. c. ij. quia vltrà tempus suum eccle-
siam locare non potuit, &, si soluit conductor
13 aliquid vltra, sibi imputet, † quia hoc pręuide-
re debuit, l. si quis domum §. j. ff. locat. & §. si
alias, & §. fructuarius, idē Archid. in c. Abbati-
bus, xij. q. ij. ibi, &, si quis iurauit non aliena-
re, potest vendere fructus possessionum ad de-
cem, vel ad viginti annos &c. quia prohibitus
vendere rem non intelligitur prohibitus ven-
dere fructus illius, l. codicillis, §. instituto, ff.
de leg. ij. & l. pater in prin. de leg. iij. sequitur
14 Soci. in cons. 32. † prima parte incip. ex his,
vbi dicit, quòd prælatus, siuè Rector ecclesiæ
administrationem habens pōt locare, & vēde-
re fructus ecclesiæ, non solùm ad quatuor, vel
sex annos, sed etiam vsq; ad septēnium, p text.
in c. fi. ne præla. vic. su. & hodie etiam est tex.
apertus iuxtà glo. & etiam opinionē cōem, ꝙ
prælati, Rectores, Priores, & alij quicunq; ad-
ministratores ecclesiarum etiam Præsidentes;
etiam religiosi possunt locationes, & fructuum
venditiones ad modicum tempus facere etiā
15 soli, † & nullo capituli consensu accedente p
tex. cle. j. de reb. eccl. non alie. tenet Card. d.
cle. j. vers. quartò oppono, quòd fructus eccle
siarum ad modicum tempus arrendari, & vēdi
possunt, & licitè contractari, vt ibidem proba-
tur à contrario in c. tua nuper, de his quæ fiu. à
præla. vbi Io. And. in verbo perpetuas glo. &
Archi. xvj. q. xvj. possessiones, latè per Calde.
cons. viij. si inci. in venditione tit. de reb. eccl.
non alien. & licet aliquorum opinio sit, quòd
quomodo intelligatur modicū tempus, quòd
sit arbitrio iudicis terminandum per adducta
per glo. in clem. j. de reb. eccl. quæ dicunt, ꝙ
hoc est equum propter varias regionum condi
tiones dico aliquid infrà, quid, & quomodo in-
telligatur modicum, tamē videtur quòd sit cō
munis opinio glo. & docto. d. clem. quòd mo
dicum tempus intelligatur infrà decennium p
tex. in l. fi. C. de præscr. long. temp. & ff. qui
16 & à quib. l. fideicōmisso, §. aristo; † & ità p-
batur in pluribus legibus illius tit. de præscri.
lōngi temp. iuncta rub. dum dicit præscr. lōg.
tempo. x. vel xx. ergo minus tempus decem
anno. non dicitur longum, & sic dicitur modi-
cum, facit quod nota. in l. j. ff. de superfic. te-
net Archid. de sanct. Georg. quem dicit Ioā.
And. post glo. illam fi. Clem. j. hoc tit. ita pu-
blicè respondisse; sequitur Zabarel. qui dicit se
ità pluries consuluisse, & quòd ità obseruatur;
facit, quod tradit Bar. in l. in venditione, §. j.
ff. de bon. auth. iud. poss. & probatur iuditio
meo satis hæc opinio, quoniam antè Clemē. j.
habemus text. in c. fi. ne præla. vic. su. quòd,
cū debeat locare vsq; ad septennium absq; su-
perioris authoritate, & aliàs absq; solemnitate,
quæ exigitur in alienationibus rerum ecclesiæ,
de quibus in c. j. de reb. eccl. non alien. & xij.
q. ij. c. in summa, & c. sine exceptione, eo. &
d. Clem. j. ergò d. clem. quæ non venit cor-
rectiuè ad ius antiquū disponēs, quòd ad mo-
dicum tempus possit fieri talis locatio, & ven-
ditio fructuum, debet intelligi de decennio, ità
per Socin. d. cons. quod vide, factum est enim
in ista materia, pro quo vide etiam Pet. Rebuf.
in suo compend. alien. rer. eccl. vers. secūdus
per casus, vbi dicit, quòd illa, quæ seruando ser
uari non possunt, benè possunt alienari absque
solemnitate, veluti sunt fructus, qui non pos-
sunt vltra triennium durare, glo. singularis in
l. vna, C. si aduers. vsucap. sed tu nota ꝙ text.
in extrauag. ambitiose, extrauag. com. de reb.
eccl. non alien. prohibet locationem, siue ar-
17 rendationem fieri † vltrà triennium de rebus
ecclesiæ; vnde fructus, vel census, vel affictus
vltrà tale tempus non videtur recipi posse sub
pœna nullitatis contractus excōicationis, & a-
lijs pœnis ibidem positis; & dicit Imo. in c. cę-
terum, de dona. quòd, si prælatus velit rem mo
bilem pretiosam alienare; & tunc aut vult fa-
cere donationē de reditibus, quos facit suos,
18 & potest facere donationem † in quātacunq;
summa, & quantitate voluerit etiam sine con-
sensu capituli, vel superioris, ex quo sunt sui;
quia, cùm in talibus agatur de præiuditio soli-
us prælati, ideò potest solus prælatus in quan-
tacunque quantitate, nam potest prælatus de
illis liberè disponere; si verò vult donare de re
ditibus, quos non facit suos, & tunc, si vult do-
nare aliquod minimū benemerēti, potest sine
consensu capituli, & non subsistente aliqua cō
suetudine, & quid dicatur minimum, vel non,
19 stabitur determinationi consuetudinis, † si de
illa apparet, aliàs videbitur, quòd arbitrio supe
rioris hoc poterit determinari, c. de causis, de
off. deleg. qui habet considerare quantitatem,
seū valorē rei; si aūt vult donare aliquid, quod
non sit minimum, non tamen lædere ecclesiā

20 enormiter, † & tunc sine consensu capituli nõ poterit, nisi hoc habeat consuetudo; quia talis consuetudo esset onerosa ecclesiæ, ideò non valeret, c. j. de consuet. &, si prælatus donet rem mobilem ecclesiæ non pretiosam, si moderatè donat, valebit donatio etiam cessante consuetudine per tex. inquit in c. præcedenti à contrario sensu, & d. c. cùm olim el ij. in quibus iuribus improbatur donatio, ex eo, quia fuit imoderata, & sic non modica, vt ibi per Imo. & qñ
21 & quinam sint fructus, † quos clericus, vel prælatus facit suos, dicit Imo. ibi, habetur in glo. in c. præsenti, de off. ordi. in vj. in verbo reseruari, vbi distinguit; vel beneficium habet administrationem, vel non habet, si habet administrationem, tunc beneficiatus quandiu viuit, & sanus est, potest dare de fructibus beneficij moderatè tamen; cõparatur enim vsufructuario, qa eius ius morte finitur, sicut vsufructuarij; vnde potest, dum viuit voluntatem suam facere, dũmodò moderatè; Si verò sit non habẽs administrationem, sed personaliter sit, & simpliciter beneficiatus, potest disponere de fructibus in vita, & in morte; & in vita, & in morte comparatur vsufructuario quantùm ad faciendum fructus suos, de quibus etiam potest testari, ecclesia tamen illi succedit ab intestato; subdens eadem glo. & quod dictum est, quòd clericus simpliciter beneficiatus facit fructus suos, in-
22 telligendum est de receptis, & reconditis, ista est distinctio, quam etiam facit Hostiẽ. in c. fi. de pecul. cleric. sed ista distinctio non placet Abb. qui nullam facit differentiam, an fructus sint beneficij habentis administrationẽ, vel beneficij simplicis, & personalis; quia talis distin
23 ctio iure non probatur; † Nã canonicus, qui est simpliciter beneficiatus, habet præbendam, vt ex illa primò necessaria pro suo victu percipiat, &, si qua supersunt suis necessitatibus deductis, in cõmunes vsus ecclesiæ expendat; nec iura in quibus fundatur ista distinctio maximè in c. requisisti, probant illam, cùm loquãtur de Canonico, & sic simpliciter beneficiato ꝑ multa, quæ adducit Idem Abb. in d. c. fi. de pecul. cleri. & in repet. c. cùm esses, de testa. vers. secundò principaliter, vbi examinat istam qõnẽ per multa contraria; eandem distinctionẽ reprobat idem Abb. in c. cùm in officijs, de testa. Idem in c. ij. de decim. eandem reprobat Archid. in c. statutum, §. assessorem de rescrip. in vj. Inn. in c. iudeorum de ætat. & qualita. Barbat. in tract. de præstan. Cardin. j. parte qõne iij. nu. 80. idem in c. requisisti de testa. idem in c. fi. de pecul. cler. Zabarel. ibi circa fi. in illis verbis, tamen talis distinctio iure non probatur; sequitur Dominic. de sancto Geminia. in d. c. præsenti. Ibi, quam glo. quidam sic intelligunt, quòd quilibet habẽs beneficium &c. su
24 per quo cogita, † quia secundùm opin. Abba. quæ videtur cõmuniter approbari, Clericus nullos videtur fructus facere suos, sed habere tantùm in fructibus ecclesiæ victum, & vestitum, & illo deducto non habet se in fructibus ecclesiæ immiscere; pro qua materia, vide quę deduco in meo tractatu in lucem edito Spoliorum in q. de potest. Cler. vel præla. circa fru. res eccl. vbi deduco de omnibus fructibus ecclesiasticis; &, si rectè memoriæ recolo, credo, quòd clericus non faciat fructus suos, nisi fructus pensionum ecclesiasticarum, vel fructus reseruatos, de quibus tamen vide d. Tractatu, & d. q. & illos fructus, qui soluuntur clerico ratione sui stipendij pro labore, puta quandò aliquis pro capellano inseruit; & etiã fructus distributionum quotidianarum &c. de quibus etiam distingue, vt d. Tract. & d. qõ. sed de d. extrauag. ambitiosę, quam ĩ. adduco in cõtrarium vide, quæ deduco infrà in rubri. ad quod vsque tempus locentur res ecclesiæ vbi aliqua dico, an sit vsu recepta, & etiã in rubri. de consensu infra; facit pro hac materia, quod dicit Io. Bertachi. in tracta. de episc. quart. par. qõ. 34. vers. redeundo, quòd clericus potest vendere, locare, & obligare fructus suorum beneficiorum, & ecclesiarum etiam sine authoritate epi secundùm Bernar. contrà Ioan. in c. alienationes. xij. q. ij. quod intellige inquit ad modicum tempus, sicut dicitur in tutore, qui eos si-
25 ne decreto iudicis potest alienare, † l. lex quę, C. de admin. tutor. pro qua materia vide illa, quæ deduco infrà in qõne an, & quo modo ex alienatio. contract. vel fact. præcessor. oblige. successſ. facit quia de redditibus, & emolumẽtis ecclesiæ potest subueniri clericis, & laicis indi-
26 gentibus, latè per Aug. Bero. in c. j. de reb. eccles. col. xvj. per duas colũnas; & habetur per Zabarel. in clem. j. nostro tit. versic. vigesimò septimò quæro, in qõne quam facit de fructuũ venditione, quòd si venditur ius colligendi fructus, & tunc dicit esst solẽnitas necessaria, sicut si venditur possessio, idem si venditio fit ꝑ modum perpetuæ locationis, secus est si venduntur fructus percipiendi, ad quos tractãdos obligat se prælatus, quia tunc, si venditor est religiosus, sufficit seruare formam d. clem. si verò alienans sit non religiosus, & tũc si fructus sint cõmunes, cum alijs adhibeat illorum consensum, cum quibus sunt cões, si verò fructus spectant ad alienantem tantùm tenet alienatio in eius præiuditium, non autem in præiuditium successoris; per quæ meo iudicio clarè constat, quòd fructus ecclesiarum, & beneficiorum pñt

locari,

locari, vendi, & quouis modo distrahi per clericum; Sed est, quòd aliquid dicamus de rebus mobilibus alterius generis.

SVMMARIVM.

1 *Alienari possunt mobilia ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt.*

2 *Alienari mobilia pretiosa sine solemnitate non possunt.*

3 *Alienari possunt, quæ magis vẽdi expedit, quàm retineri veluti vestes attritæ, & animalia superuacua.*

4 *Alienatio rerum, quæ seruando seruari non possunt, dicitur causa damni euitandi.*

5 *Tutores & curatores sine interpositione Decreti vendunt vestes attritas, & superuacua animalia.*

6 *Prælatus solus potest alienare bona ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt, veluti vestes, & fructus.*

7 *Fructus vltra triennium durare non possunt.*

8 *Vestes non possunt seruari, quin veterascant.*

9 *Pecunia seruando seruari non potest.*

10 *Tutor solus potest, imo debet collocare pecuniã pupilli in emendo, vel mercando.*

11 *Prælatus potest disponere de pecunia ecclesiæ, sicut de fructibus.*

12 *Actio competens ad pecuniam censetur vti res mobilis.*

13 *Pecunia vsu consumitur.*

14 *Pecunia fuit destinata ad expendendum.*

15 *Pecunia in aliquibus casibus censetur vti res immobilis.*

16 *Pecunia sua non debet esse cuiquam ociosa.*

17 *Thusci nõ sinunt pecunias suas esse ociosas, sed lombardi sic, qui seruant eas dominis suis.*

18 *Stante statuto, quòd mulier lucretur dimidiam partem bonorum immobilium mariti sine liberis defuncti, lucrabitur quoq; partem pecuniæ deputatæ ad emendum bona immobilia. Idem si esset pecunia quantitatis magnæ.*

19 *Pecunia per epm acquisita cedit episcopatui.*

20 *Clericus potest disponere de pecunia, veluti de fructibus ecclesiæ, quandò pecunia non habetur inter illa, quæ seruando seruari possunt.*

21 *Pecunia, licet sit res mobilis, tamen si destinata sit ad emptionẽ prædiorum, vicem rei immobilis obtinet.*

Contrarium tamen tenent relati nu. 22.

23 *Destinatio an habeatur pro re perfecta.*

24 *Pecunia redacta ex venditione rei stabilis mobilis, an, vel immobilis censenda sit.*

25 *Grauatus per fideicommissum potest retinere bona, quæ seruando seruari non possunt.*

26 *Bona, quæ seruando seruari non possunt, dicuntur illa, quæ vltrà triennium non possunt conseruari.*

27 *Bona, quæ seruari possunt vltrà triennium, dicuntur esse de his quæ seruando seruari põt.*

28 *Bona, quæ vsu consumuntur, non sunt de illis, quæ seruando seruari possunt.*

29 *Multa, quæ seruando seruari non possunt, vbi enumerentur.*

30 *Bona, quæ non sunt duratura per triẽniũ absq; notabili deterioratione, dicunt esse de rebus, quæ seruando non possunt seruari.*

31 *Quare bona, quæ seruando non possunt seruari; alienentur etiam sine solemnitate.*

32 *Immobilia, quę ecclesia omninò perderet ad instar eorum, quę non possunt seruando seruari, alienantur.*

33 *Immobilia, quę sunt occupata à tyranno, vel alio potente, possunt infeudari, & alienari alteri æquè potenti, vel potentiori.*

RVBRICA DE ALIENATIONE illarũ rerũ, quæ seruando seruari non põt.

Lienãtur pariter, & alienari possunt illa mobilia ecclesię, † quæ ser-
1 uando seruari nõ põt, dicit gl. in c. nulli ext. eo. ti. ĩ verbo ĩmobilia ibi imobilia verò, q̃ seruãdo seruari nõ poss. prælatus potest alienari ad instar tutoris, l. lex quæ, in fi. C. de admin. tuto. l. vltima, C. quãdo decre. opus non est. habetur in glo. in c. tua nuper de his quæ fiu. à præla. in verbo tracta-
2 tu, vbi dicit, † quòd mobilia pretiosa non põt alienari, quia est necessaria solemnitas, secus si sint de illis, quæ seruando seruari non possunt, quia tunc benè alienantur, Io. Andr. & Zabar.
3 in d. c. nulli, vbi dicunt, † quòd illa possunt benè vendi, quæ magis vendi expedit, quàm retineri; vti sunt vestes attritę, & animalia superuacua, vbi Hostié. dicit, † quòd causa damni euitandi
4 est, quòd illa, quæ seruando seruari non
5 possunt, alienentur † sine enim interpositione

decreti tutores,& curatores vendũt vestes attritas,& superuacua animalia,col. vlt. in d. gl.
6 allegata. vbi Abb. melius, † quòd prælatus solus,& de per se potest alienare bona illa mobilia ecclesiæ,quæ cõmodè seruari non possunt; veluti sunt vestes,quæ quotidie magis veterascunt &c. per Aegid. Bellamer.in c. abbatibus. xij. q. ij. iij. col. vers. expone,quòd fructus,qui non possunt seruari,potest prælatus sine cõsensu superioris alienare,quia in illorum retentio ne dãnificaret ecclesia, ꝑ Abb.d. c.tua,de his q̃ fi.à pla. optimè glo.c.ij.de reb.eccl.nõ alie. i vj. ĩ verbo ĩmobilia ibi,nisi q̃ seruando seruari nõ possunt, glo. in c. is, cui de elect. in vj. & verbo ĩmobilia,ibi puto quòd mobilia etiam pretiosa ĩ casu licito possunt alienari, de his enim, quæ seruando seruari non possunt,non est dubium; tenet Hostië. c. j. de his quæ fiu. à prælа. Ibi exceptis his,quæ seruando seruari non possunt,non pretiosis,vbi etiam Ioan. And. est tex. in extrauag. ambitiose,nostro tit. extraua. cõm. ibi ac de fructibus,& bonis,quæ seruãdo seruari non possunt &c. per Rebuff. in suo cõpen. alien.rer. ecc. vers. secundus casus est, qñ alienantur res,quæ seruando seruari non pñt, glo. in summa, xij. q. ij. Calderi. & alij in c. si
7 quis præsbyterorum, eo. tit. † veluti sunt fructus,qui non possunt vltrà triennium durare, glo. Ang. in l. vna, C. si aduers. vsucap. Alex. in l. à diuo pio, §. in venditione, ff. de re iudi. vers. adde quòd, ibi debemus aduertere, aut datur aliquid mobile,& tunc, aut datur ad rẽ, quæ seruando seruari non pôt, & sic non requiritur decretum; aut ad rem,quæ potest seruan do seruari,& tunc requiritur &c. ꝑ Augu. Bero. in c. consensus de reb. eccl. non alien. col. viij. vers. alia conclusio. ibi sed res, quæ seruari nequeunt,possunt sine solemnitate alienari, & vestes attritę, animalia antiqua, & superflua,
8 † & annui reditus prædiales vestes enin non possunt seruari quin veterascunt, vt in Psalmo 101. & omnes sicut vestimentum veterascent;
9 Et inter ista cõputatur,& connumeratur † pecunia,quæ seruando seruari non potest, ꝑ Zabarel. in c. cæterum, de dona. dicit Abb. in c. nulli,de reb. eccl. alien. iij. col. ibi de pecunia etiam dubitatur,nunquid cõputetur inter ea, quæ seruando seruari non possunt, & dicendũ est,quòd non,quia pecunia retenta nihil operatur, c. eijciens, 88. distin. not. in l. j. §. quæsitum, ff. ad treb. facit tex. in l. cùm plures, in
10 fi. ff. de adminis. tut. † nam solus tutor de ꝑ se potest; imò debet collocare pecuniam pupilli in emendo,vel mercando,quod non posset,si computaretur inter ea,quæ seruando ser-
11 uari possunt,vt d. l. lex quę† ex quo inferro so lum prælatum posse disponere de pecunia ecclesiæ,sicut de fructibus, in clem. j. eo. titu. &
12 dicit Imo. d. c. nulli in fi. † quòd, si actio cõpetit ad pecuniã, actio censetur vti res mobilis,& pro re mobili competere censetur, quia seruando seruari non potest,vt est glo. nota. in l. j. §. fuit quæsitum, ff. ad trebe.vbi Ias. tenet,
13 † quòd pecunia vsu consumitur,& quòd propterca non connumeratur inter illa, quæ seruan do seruari possunt, vbi multos citat authores; quia, vt pecunia afferat vtilitatem secundùm
14 vsum,ad quem destinata fuit, † id est ad expẽdendum,dicitur esse de rebus, quæ seruãdo seruari non possunt, vt per eundem Ias. ibi.
15 ¶ † Ego tamen,si pecunia sit magnæ quantitatis,quæ collocata in emptione alicuius reditus,vel census,fructum afferre posset, putarẽ, quòd posset cõnumerari inter illa,quæ seruando possunt seruari; quia dicit summa Roscilla. hoc tamen limita,quandò tale quod seruatur, potest sic seruatum fructũ producere,aliàs nõ, vt sic quæ consumuntur,sint de illis, quæ seruã do seruari non possunt; Item quandò esset col locata in aliquo Banco ad lucrandum, vel penes aliquem,pro vt dicitur in l. j. C. de vsur.pu pilla. vel quandò pecunia esset reposita ꝑ con seruatione,& tuitione patrimonij, vt ꝑpterea inde non remoueatur; vel quando pecunia esset deposita ad emptionem prædiorum; quia istis casibus cẽsetur vti res ĩmobilis, & nõ alienatur sine decreto,vt per Ias. d. §. fuit quæsitum col. pen. vers. limita cum sequẽ. optimus text. & ibi Bal. Lud. Roma. in l. iij. §. vsuras, vers. quid ergo, ff. de contra. iud. titu. & vtil. actio. vbi tutor expendit pecuniam pro pupil lo,& ex quo currunt sibi vsuræ, quæritur nunquid dum est tutor tantùm,& tutelæ tempore durante vsuræ debeantur, an et finita tutela, & dicitur quòd sic,& aget cõtrario iuditio tu-
16 telæ; † quia pecunia sua nõ debet sibi esse otiosa,quod verum esse dicit tex. si erat in facultate pupilli aliquid,de quo posset sibi satisfieri; quid ergo si illæ res erant deputatę ad emptio nem prædiorum,dicitur,quòd, si non impetrauit à Prætore,quòd promatur pecunia sibi est imputandum; & sic apparet manifestè, quòd illa pecunia inter immobilia computatur, ex quo sine Prætore distrahi non poterat, nec de ea fieri solutio; quãdoquidem nec res minorũ ĩmobiles sine authoritate, & decreto Prætoris possunt vendi,toto tit. de reb. eor. ff. & Barb.
17 notat ibi, † quòd Thusci non sinunt pecunias
18 suas esse otiosas, † sed lombardi sic,qui seruãt eas dñis suis,& per hoc dicit Alberic. in qõne xxiiij. in ij. parte, quòd quãdo statuto cauet,ꝙ mulier lucretur dimidiam partem bonorum immobi-

immobilium mariti sine liberis decedentis, quæ etiam lucrabitur partem pecuniæ deputatę ad emendum bona imobilia, quia illa pecunia iudicatur, vt res imobilis; idem est intelligendũ, quando pecunia esset summæ quantitatis, quia tunc quantitas facit illam censeri vti rem imobilem, per tex. c. licet heli de Simon. vbi accusatur prælatus, quòd male expēdit pecuniā nō modicam, ergò non potest ea vti prælatus, veluti vtitur fructibus; & dicit Imo. c. cęterum
19 de dona. circa fi. † quòd pecunia, quam acquisiuit eps, quia erat religiosus, non pōt disponi per eum, quia illa cedit episcopatui per illud, quod habetur in c. j. xviij. q. j. ideo inquit nō potest de illa disponere in quantitate immoderata, sed quando esset moderata sic; Et sic pecunia in istis casibus censetur, & habetur inter illa, quæ seruando seruari possunt, non in-
20 ter ea, quæ seruando seruari nō possunt; † secus sit, si non simus in istis casibus, quia de illa disponet clericus, veluti de fructibus ecclesiæ per Abb. & alios primo loco allegatos, sequitur Ang. in summa, in verbo alienatio, vers. vtrū pecunia, apostilla ad illum, & dicit Magnificus & excellens Vir D. Petrus Follerius I. V. D. eximius amicus meus in sua Practica criminali, in rubr. an notentur bona contumacis, in
21 hac materia † licet pecunia sit res mobilis, & quæ seruando seruari non pōt, & quæ ideo possit à minore, & prælato alienari absque solēnitate, tamen, si ea destinata sit ad emptionem prædiorum, vicem rei immobilis obtinet, vt dicit Rapha. Cuma. in l. à diuo pio, §. vltimo per illum tex. ff. de re iud. & in l. cætera, §. sed si separauit, ff. de lega. j. ideo nec ea sine decreto iudicis alienari potest, sicut nec alia imobilia ipsius minoris, per l. quid ergo §. vsuras versicu. quid ergo, & ibi Roman. ff. de contra. & vti. actio. tutel. & voluit idem Roma. in d. l. si ex legati causa col. iiij. & ibi Fran. Areti. colū. iiij. vers. addit etiam D. Barba. col. xiij. & Roma. singul. 103. tu habes, quòd pecunia, & ibi ad hoc adducit tex. in d. §. vsuras, sed idem Pe-
22 trus † quòd in contrarium tenent Iaco. Raph. Cyn. Ray. Bal. Ang. Imo. Floria. Alex. Fran. Aret. & Ias. in d. l. §. sed si separauit, ff. de legat. j. vbi dicunt non haberi pro re imobili pecuniam destinatam ad emptionem Prædiorū, subdens idem Pet. Follerius huius controuer-
23 siæ cardo in eo vertitur; † an destinatio habeatur pro re perfecta, an non; de quo per Socin. conf. 249. col. pen. vers. circà quartam lib. ij. & Alber. in ij. parte statut. qōne 205. Bart. & alios. §. sed si separauit, & Alex. conf. 28. aliàs de facto consultus, vers. & nō obstat, quòd destinatio, lib. iij. & Franc. Aret. conf. vj. viso instrumento, in ij. dubio, & latissime per Fely. c. cùm adeò, col. ij. vers. destinatio, ext. de rescrip. in quibus locis de solutione qōnis latè
24 habes; subdens idem Magnificus Petrus, & quid de pecunia redacta ex venditione rei stabilis, an mobilis, an immobilis censenda sit, & videtur dicendum, quòd sit quoddā inter mobilia secundùm Raph. Cyn. Alber. Bal. Corn. Philip. in l. ea demum C. de colla. & tenuit Firmia. in suo reperto. in verbo bona mobilia versic. iiij. sed inquit idē, videtur dicēdum, quòd sit imobilis, nam eius naturę censeri debet, cuius res erat, ex cuius venditione confecta est, & quæ sit subrogata in locum illius, vt habetur per Mansuer. in tit. de societa. §. item nomina, seù debita, & idem videntur voluisse Raph. Alex. Fran. Aret. d. l. ea demum, subdens idem Pet. prima opinio verior est, & tenenda, vt per Tiraquel. in tracta. de vtro. retrac. fol. 108. nu. 112. §. j. in glo. pecunia vero reposita in bāco non numerat. inter imobilia, & hanc opinionē approbat, & eam sequitur d. Tiraquel. dicto
25 loco, facit ad materiam, † quia grauatus restituere per fideicōmissum bona, benè potest alienare nō obstante, quòd sint restitutioni subiecta bona, quæ seruando seruari non possunt per glo. Alex. & alios in §. res quæ l. marcellus ff. ad treb. vbi multi casus enumerātur, ī quibus, est permissa alienatio bonorū restitutioni sub-
26 iectorum. illa vero quæ seruando seruari non possunt, sunt illa quæ triennio consumari possunt, & per triennium non possunt retineri, optima glos. in l. prima. C. si aduers. vsucapion. per Angel. in Authenti. de nup. §. & quia parum, Alex. in l. procuratorem, C. de procura. Angel. in l. j. §. quæsitum ff. ad treb. & in l. procurator tutorum, ff. eo. glo. in l. diuortio, §. interdum, ff. solu. matrim. tales enim res, quæ triennio seruari non possunt, dicuntur esse de his rebus, quæ seruando nō sūt
27 seruari, per Alex. d. l. procuratorem, † quod tamen limita, vt dixi, quando tale, quod seruatur, potest sic seruatum fructum producere, aliàs non, argum. d. §. quæsitum per gl. ibi, quę ità intelligit, facit tex. in l. Aristo. §. fi. cum l.
28 seq. ff. de iur. deliber. & sic, † quæ vsu consumuntur, non sunt de illis, quæ possunt seruādo
29 seruari; † & illa, quæ seruando seruari nō sūt, multa enumerantur in l. lex quæ, & l. fi. C. de admin. tut. & in l. tutor qui, & l. si res, ff. eo. & in l. mulier §. sed etenim, ff. ad trebell. & l. fi. C. quand. decret. opus non est, glo. summę xij. q. ij. & in l. & si sine §. j. cū gl. ff. de mino. tex. in c. benè quidem, vers. iniquum 96. distī. glo. in l. j. §. quæsitum, ff. ad trebel. quæ dicit pecuniam esse de rebus, quæ seruando seruari

non

non possunt, Bar. in l. pôt pupillus, ff. de auto. tuto. & Augu. Bero. in c. nulli de reb. ecc. nō alien. col. xxv. vers. quæro et facit regulam ge
30 neralem, † quòd illa censentur de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quādo per triennium cōmuniter nō sunt duratura absque notabili deterioratione, ità colligitur in gl. singulari, l. vnica, C. si aduers. vsucap. quam sequitur Alex. in d. l. j. §. fuit quæsitum in ij. colū. addas inquit tamen vel vltra triēnium absque notabili deterioratione, argumento eorū, quæ habentur in d. l. lex, quæ. Et de pecunia vide infrà suo loco in rubr. de pecuniæ ecclesiæ
31 alienatione, † & causa quare ista alienentur et sine alicuius solēnitatis requisitione esse potest necessitas, ob quam recedimus à regulis iuris, vt dico infra in cā necessitatis, & in casibus, in quibus alienatio fit sine solēnitate vers. item in casu necessitatis, & in huiusmodi rebus dicitur necessitas respiciens ipsam rem, quia est necesse illam alienare, quia periret, cùm conseruari non possit, & ecclesia in valore rei illius esset damnificata, glo. in c. qualiter, de elect. glo. &
32 doct. in c. fi. de accusa. Abb. c. † per venerabile ad fi. ij. col. de elect. & licet ponatur exēplum in rebus mobilibus, quę seruando nō pñt seruari, tamen idem etiam pôt intelligi de immobilibus, quas ecclesia omnino perderet, qa sunt fortasse in manu tyrāni sine spe recupera
33 tionis, † quia si rehaberi non possunt à manu tyrāni, aut alicuius potentis illa detinentis, benè etiā possūt infeudari, & alienari alteri equè potenti, vel potentiori, c. ij. in fi. de feud. Bal. c. j. v. col. qui feud. dar. poss. ibi Lauden. ibi Ias. vij. col. & Aluaro. ante fi. vij. col. Bal. c. j. ij. col. epis. vel Abb. ibi Martin. in princip. ij. col. Aluaro. iij. col. Hostiē. in summa de feu. §. quis possit vers. & si feudū Doct. in c. ij. de feud. per Claud. Seysel. in specil. feud. in regu. quando prohibitio homin. versic. secundò restringe, et in reg. quòd prælatus non infeudat res ecclesiæ vers. tertiò limito tit. qui feu. dar. poss.

SVMMARIVM.

1 *Alienari non possunt regulariter res sacræ mobiles ad altaris ministerium necessariæ.*
2 *Quod diuini iuris est, nullius in bonis esse pôt.*
3 *Sacræ res sunt, quæ ritè per Pontifices Deo consecratę sunt.*
4 *Mobiles res sacrę vendi debent pro redimendis captiuis.*
5 *Animæ Lotum quibuslibet rebus præponēdę sūt*
6 *Pro captiuis redimendis venduntur res sacræ, quando timetur de morte, aliàs secus.*
7 *Captiui dicuntur ij, in quibus imminet periculū animę, vel corporis.*
8 *Passio Iesu Christi fuit redemptio viuorum, & mortuorum.*
9 *Redemptio christianorum licita est, etiam durāte bello, licet inde cōmodum infidelibus perueniat.*
10 *Alienari possunt res sacræ si superfluę sunt, et propter debitum ecclesiæ persoluendum.*
11 *Alienantur quoq; pro ædificatione ecclesiarū, aut augmentatione Cimiterij.*
12 *Alienantur pariter pro alendis pauperibus.*
13 *Res sacra non vsucapitur.*
14 *Res sacræ possideri non possunt, & præsumptio est contra possidentem.*
15 *Res sacrę mobiles vltrà casus enumeratos, non alienantur sine solemnitatibus in immobilibus requisitis.*
16 *Res sacrę veluti vasa sacra, vestes, cruces, paramenta, & ornamenta, quæ dicuntur spiritualibus annexa, in casibus à iure expressis pignorantur, hypothecantur, venduntur, & alienantur.*
17 *Res sacrę in casu necessitatis, etiam in eadē forma, pignorari ad tabernam possunt.*
18 *Forma, siuè modus, qui adhiberi debet in prædictarum rerum alienatione facienda, ex c. aurum, xij. q. ij.*
19 *Vas sacrum quando laicis venditur non solùm debet confringi, sed etiam cōflari, & de rōne*
20 *Vas sacrum post confractionem, vel conflationē non est amplius sacrum, sed purum metallū.*
21 *Vas conflatum, si reintegraretur, noua indigeret consecratione.*
22 *Calicis forma de ecclesia non debet ad vsus nepharios transferri.*
23 *Vas sacrum ecclesiæ, vel ecclesiasticis personis in eadem forma vendi potest.*
24 *Quid si laici vellent vas sacrum in eadem forma? Resp. quòd dari non debet.*
25 *Quid si hostes vellent occidere captiuos, nisi eis daretur vas in eadem forma? Resp. quòd dari non debet.*
26 *Mala non sunt facienda pro bono.*
27 *Recipiens rem ecclesiæ vltrà modum à iure approbatum, ius in ea non acquirit.*
28 *Calix sacratus vendi potest, ecclesia consecrata vendi non potest, & de ratione.*

29 Lapis

29 *Lapis ꝑciosus ĩ calice cõsecratus nõ distrahitur*
30 *Ad hoc, vt vasa, & alia mobilia ad cultum diuinum deputata alienari possint, quælibet necessitas non est sufficiens, sed debet esse sũma.*
31 *In alienatione rerum diuino cultui deputatarũ incipiendum est ab his, quæ tantùm sunt benedictę, non à consecratis.*
32 *Alienationis præcipua est causa, vt pauperibus subueniatur, & vt redimantur captiui, siuè sint proprij, parochiani, siuè extranei.*

RVB. DE RERVM SACRARVM mobilium alienatione.

T res mobiles sacrę circà altare, & altaris ministeriũ necessariè,
1 quæ † regulariter alienari nõ possunt, vt institu. de rer. diuisio. §. nullius, & l. sancimus, C. de sacrosanc. ecclesi. vbi res sacræ, religiosę, & sanctæ ideò non alie-
2 nãtur, † quia nullius esse possunt; quòd enim diuini iuris est, id nullius in bonis esse potest,
3 Instit. eo. d. §. nullius; † & res sacræ sunt, quę ritè per Pontifices Deo consecratę sunt, veluti ædes sacræ, & dona; quæ ritè ad ministerium
4 dedicata sunt, † Instit. eo. §. seque. benè dico mobiles res sacræ ex canonum permissione vẽduntur, & vendi possunt, & alienari, imò ꝓ redimendis captiuis debẽt, nedum possunt alienari, per glo. in Authen. de non alienan. in verbo huiusmodi per tex. c. apostolicos xij. q. ij.
5 † quia hominum animæ quibuslibet rebus mũdi præponendæ sunt, l. sancimus in fi. C. de sa
6 crosanct. eccle. † non tamen semper indistinctè pro redimendis captiuis res sacræ habẽt alienari, quia dicit glo. in c. aurum in verbo ociosi xij. q. ij. quòd tunc demum debent redimi captiui, & pro redemptione vasa sacra vendi, quando timetur de morte, vt per glos. dicitur in c. sicut omnino, ea. cau. & qõne, quæ di-
7 cit, † quòd captiui dicuntur, qui ab hæreticis, vel gentilibus capti sunt, vel à talibus vbi timetur periculum corporis, vel animę, tales inquit tenetur redimere ecclesia, & quilibet priuatus,
8 & redemptio viuorum, † & mortuorum fuit passio Iesu Christi, §. semel ĩmolatus, de con-
9 secra. distin. ij. † & licitum est redimere Christianos etiam durante bello, licet ex redẽptione commodũ, vel subsidium proueniat infidelibus per Abb. in c. significauit, ext. de iudęis;
10 ¶ † Item possunt etiam alienari sacra, quæ sunt superflua, etiam propter debitum soluendum, si quod habebat ecclesia, nedum propter redemptionem captiuorum, vt Authen. de a-
11 lien. † & emphyteu. §. si verò sint plura;
¶ Item alienatur etiam in ędificatione m, & pro ędificatione templorum, & ecclesiarũ, aut augmentatione cimiterij per tex. & glo. d. c. aurũ xij. q. ij. in glo. in verbo in his tribus.
12 ¶ Item † alienantur etiam sacra in alium casum pro alendis pauperibus, d. c. aurum habet eccl. glo. Instit. d. loco, §. sacræ in verbo ex
13 cepta, † non tamen res sacra vsucapitur, vt C. de præscrip. xxx. anno. l. omnes, & in Authẽ. de ecclesi. tit. §. pro temporibus, col. ix. & tit. hæc constitutio innouat, col. viij. Glo. in §. res
14 fisci, † Instit. de vsucap. quia iure cõmuni tales res possideri non possunt ab aliquo, & præsumptio est contrà possidentem per ea, quæ di-
15 cit Dy. in regu. possessor, de reg. iur. & † aliàs res sacra non alienatur, nisi cum solẽnitatibus requisitis in alienatione rerum ĩmobiliũ eccle. quibus sacra, quò ad solẽnitatem alienationis, æquiparãtur, Rebuff. in cõpen. alien. rerũ eccles. vers. sunt tamen, ibi secus in re pretiosa, quæ æquiparatur immobilibus per gl. in c. tua, de his quæ fi. à præla. idem in re sacra, c. apostolicos, xij. q. ij. & vasa sacra, vestes, cruces, paramenta, & ornamenta, in quibus, & cũ quibus spiritualia ministrantur; quæ propter cõsecrationem, & seu benedictionem in illis, & de illis factam, quandò fuerunt deputata ad vsum, & sacrorum ministerium videntur, & dicuntur annexa spiritualibus nõ obstante, quòd sint consecrata, benedicta, & deputata ad ministerium, & vsum sacrorũ; quotidiè videmus, quòd legum authoritate, & canonum permissione, causa, & necessitate vrgente in casibus à iure expressis, pignorantur, hypothecãtur, venduntur, & alienantur, glo. est in c. ea enim, §. hoc ius x, q. ij. in verbo conflata, quæ dicit, ꝙ
17 possunt † etiam in casu necessitatis pignorari ad tabernam, etiam in eadem forma, tex. est in c. aurum, xij. q. ij. vbi non obstante consecratione vasa sacra alienari permittuntur; imò increpantur sacerdotes, si non faciant, vel si in faciendo negligentes fuerint, puta ꝓ alendis pauperibus, & redimendis captiuis, pro tẽplo Dei, aut loco religioso ædificando, ꝓ cimiterijs ampliandis, sepulturis mortuorum extruendis, &
18 similibus; † vbi datur forma, & modus, qui debet adhiberi in alienatione facienda; vt primò, videlicet alienetur aurum, si existat, vel argentum, quod non consistat in vasibus, vel alijs diuinis misterijs, vel offitijs deputatis; Istis nõ existentibus deuenitur ad vasa diuinis deputata, quæ non sint consecrata; deinde ad vasa cõsecrata, quæ alienantur, venduntur, permutantur,

tur,pignorantur,& hypothecantur alteri eccle
19 siæ in eadem forma, & figura; † si verò non ecclesiæ,sed extra alienātur,puta laicis, pręmissa prius oratione ad dominium cōstringuntur, & confracta,& conflata venduntur, gl. d. c. ea quæ,in verbo conflata; & quærit Bellamer. in c. aurum, xij. q. ij. super verbo conflare, quare additur verbum conflare,& respōdet, quòd non sufficit constringere,quia in superficie exteriori potius consistit consecratio, vt vnctio, ne ergo aliquid ibi consecrationis remaneat, constringuntur vasa consecrata, & postea conflantur,& ità venduntur, vt ibi per eum, &c. Sāct. Tho. secū. q. c. de Symo.vers. ad quartā, Ricar. de Media villa, xxv. articu. iij. circa fin.

¶ Nec mirum si post conflationem, vel confractionem venduntur vasa sacra,& vendi, vel a-
20 lienari possunt; † quia post cōfractionem, vel conflationem,non intelligūtur esse vasa sacra,
21 sed materia †& purum metallum; vnde, si ex eadē materia similia vasa de nouo fierent, vel reintegrarentur,indigerent de noua consecratione, per Sanct. Thom. d. loco quia quod dicitur,vasa sacra vendi posse,habet intelligi, ꝙ confracta,& conflata, si vendi habent laicis,
22 † quia mistici poculi formam de ecclesia exire non debet,nec ad vsus nepharios sacri calicis
23 ministerium transferri, d. c. aurum; † Ecclesiæ verò,& personis ecclesiasticis in eadē forma vendi possunt; quia non exeunt ecclesiam, quæ in ecclesia permanēt per gl. d. c. ea enim, in verbo conflata Io. de Sylua. in tracta. de be
24 nef. j. par. q. vij. col. xij. vers.item vasa; † & si laici vellent illa non confracta, nec conflata, sed integra,& consecrata, est dicendum, quòd
25 dari non debent, per Alber. in c. aurum; †, & si hostes vellent occidere captiuos, nisi dentur
26 in eadem forma, † pari modo secundùm Alberi. dari non debent; quia non sunt faciēda mala pro bono, & nulla compensatione boni est peccandum, Argu. xiiij. distin. quod ait,xxij. q. j. primùm qa debet seruari forma lege tra-
27 dita; & recipiens † rem ecclesiæ vltrà modū à iure approbatum,in ea ius non acquirit, l. iubemus la j. C. de sacrosanct. eccl. not. Abb. in c. ēpo de reb. eccle. non alien. sequitur Didac. Couar. in lib. ij. varia. resolutio. c. xvj. versic. cęterum; & quærit Bellamer. in d. c. aurum, xij. q. ij. quare calix sacratus potest vendi, ecclesia verò sacrata vendi non pōt; quòd & re-
28 spondet, † quòd ratio est in occulto; & sufficit dicere,quòd istorum alterum est prohibitū, alterum verò expressè permissum; Et vlterius quia maior, & solēnior consecratio adhibetur ecclesiæ,quàm calici; & calix potest dissolui,& dissolutus potest maiorem vtilitatem afferre, & locus sacratus non potest possideri in alio loco,quòd non est in calice, & in calice habetur respectus ad materiam,ad quam potest redigi in ecclesia ad ius spetiale,cùm non possit redigi ad antiquam formam; subdens quòd Lapis
29 pretiosus † in calice cōsecrato inclusus non distrahitur,si cum calice consecraretur,& erat in calice ad instar lignorum ecclesiæ disruptę, de cōsecra. dist.j. nec exit si alteri ecclesiæ vendatur,vt ibi per Bellamer. & vasa sacra, vestimenta sacerdotalia, altariū paramenta, & ornamēta calices,cruces,& alia diuino cultui deputata,& destinata,non aliter alienari possunt, vel in pignus tradi,quàm ex summam necessitate,
30 † ità quòd non est quælibet necessitas sufficiens,per glo. & Doct. in c. j. de pigno. vbi no-
31 tant expressè Imo. & Barba. † & in tali necessitate alienatio incipienda est ab his rebus, quę tantùm sunt benedictæ, non ab his quæ sunt consecratæ,quod sentiunt ibi Io. And. & Imo. & hanc esse cōmunem distinctionem fatetur
32 Ripa in l. obligatione,col. pen. ff. de pign.† & causa alienationis præcipua rerum,quæ diuino ministerio sunt deputatę, est ad subueniēdum pauperibus,ne frigore,vel fame pereant, & ad redemptionem captiuorum, l. sancimus, C. de sacrosan. eccles. c. sicut omnino, xij. q. ij. non tantùm ad alendos proprios parochianos glo. in d. c. j. de pignor. sed & ad exterorum alimēta,& redemptionem gl. in d. c. sicut omninò, & Ripa d. l. obligatione Couar. varia. resolutio. vers. cęteris ad quod vsque tempus nu. 8.

SVMMARIVM.

1 *Alienari res mobiles ecclesiæ possunt, licet sint pretiosę, seruata solemnitate.*

2 *Res immobilis, & mobilis pretiosa æquiparantur quò ad solemnitatē alienationis, & nu. 9*

3 *Clericus rem mobilem de Thesauro, quem inuenit, donare non potest, nec rem ecclesiæ nimis preciosam.*

4 *Clericus quemadmodum rem immobilem donare non potest; ità nec mobilem pretiosam.*

5 *Clericus an possit donare mobilia sine consensu capituli, & an requiratur consuetudo.*

6 *Res mobilis ecclesiæ preciosa non vsucapitur triennio.*

7 *Prælati sine superioris authoritate rem mobilem, quæ rei immobili æquiparatur, alienare non possunt, veluti sunt decimæ.*

Item nec super illis transigere.

Item

Item nec amicabilem compositionem facere.

8 *Solemnitates requisitæ in aliquibus casibus necessariæ non sunt, veluti quando res minimi momenti alienantur, vt serui fugitini.*

9 *Res mobilis preciosa æquiparatur immobili, quò ad solemnitatem alienationis, & nu. 2.*

10 *Mobilia pretiosa, & quæ seruando seruari possunt, sicut immobilia, sine causa & solemnitate non possunt alienari.*

RVBR. DE ALIENATIONE rerum mobilium preciosarũ ecclesię.

Retiosę etiam res mobiles ecclesiæ, licet nõ passim, & indistinctè, tamen † seruata solemnitate tradita, & in casibus, & cum causis à iure expresis alienant & alienari possunt, est tex. in l. lex quæ, C. de admin. tuto. per glos. in c. tua nuper, de his, quæ fiu. à præla. in verbo tractatu, vbi dicit, quòd res mobilis pretiosa non potest alienari, quia est necessaria solemnitas, & c. melior glo. in c. is, cui, de electio. in verbo imobilia ibi, puto etiam, quòd mobilia pretiosa in casu licito possunt alienari, de his, quæ seruando seruari non poss. non est dubiũ, & si Papa voluisset, quòd alia mobilia alienari non possunt, generaliter loquutus fuisset &c. sequitur Hostien. in c. nulli ibi immobilẽ, nec mobilem pretiosam rẽ, Abb. in c. nulli de reb. ecclesi. alien. vers. in glo. ij. ibi nota, quòd prælatus alienat bona mobilia, quæ commodè seruari non possunt, ea verò, quæ cõmodè seruari possunt, non alienantur sine solemnitate, nam

2 res immobiles, & mobiles pretiosę æquiparantur, quò ad solemnitatem alienationis. Idẽ in c. tua nuper de his, quæ fiu. à præla. ij. col. versic. in ea glo. ibi, quòd bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ seruari possunt, æquiparantur, quò ad solemnitatem adhibendam ad eorum alienationem, per Hostien. in c. j. eo. tit. ibi, & exceptis his, quæ seruando seruari non possunt non pretiosis, vbi etiam Io. And. videtur dicere, Abb. in c. consensus de reb. eccles. non alien. Ibi ex quo infertur, quòd rem etiam mobilem non potest prælatus alienare sine cõsensu superioris, & dic quòd requiritur solemnitas requisita in rebus immobilibus, quòd dic inquit Abb. vt per glo. in c. tuę, de his, quę fiu.

3 à præla. † idest quando mobilis res fit pretiosa, quia rem mobilem de Thesauro, quem inuenit clericus, donare non potest, nec etiam rem ecclesiæ nimis pretiosam, per Hostien. in c. cæterum ext. de dona. §. data rei, vbi Io. And. Za-

4 barel. verò ibi dicit, † quòd de mobilibus pretiosis idem debet intelligi, quod de immobilibus; quòd videlicet clericus donare non possit, secus verò de rebus mobilibus non ꝑtiosis, vt ibi Abb. etiam ibidem dicit, quòd aut vult donare aliquam rem immobilem ecclesiæ, &

5 tunc, † si est minima, non requiritur consuetudo, nec consensus capituli, si verò non est minima, oportet, quòd concurrat consuetudo; & si enormiter læditur ecclesia, non valet cõsue-

6 tudo; † Item res mobilis pretiosa ecclesię non vsucapitur triẽnio, tex. & ibi glo. in c. de re-

7 ditibus, xij. q. ij. † & dicit D. Ant. in c. tẽpore, de arbi. quòd prelati non possunt alienare rẽ mobilem, quę rei immobili equiparatur, veluti sunt decimę, sine authoritate superioris, nec super illis transigere, vel amicabilem compositionem facere, per Rebuff. in compen. aliena.

8 rer. eccl. vers. sunt tamen quidam casus, † vbi dicit, quòd sunt casus, in quibus solemnitates in alienando requisitę non requiruntur ex necessitate; primus quando alienantur res minimi momenti, seù vtilitatis, vt serui fugitiui, xij. q. ij. Guido Papa q. 156. c. sine exceptione eadem cau. & q. in fi. & c. seq. c. vt super, §. fin. de reb. eccl. non alien. Io. And. in c. qui tacet de reg. iur. in vj. quod intelligerem inquit Rebuff. quando res esset mobilis, & minus pretio

9 sa, c. fi. eo. tit. in vj. † secus in re pretiosa, quę equiparatur immobilibus, quò ad solemnitatẽ alienationis, glo. in c. tua, de his, quę fiu. à prę la. & dicit Dom. Quintilianus Mandosius vir doctissimus, & rerum Romanę curię valdè practicus in praxi, quam composuit, rerũ & clausularum à signatura concedi, denegari, & limitari solitarum, in rubr. si in euidentem vers. rescriptum, quòd rescriptum si in euidentem super alienatione, vel distractione rerum ecclesię, etiam mobilium requiri solet, si quidem res mobiles sint pretiosę, mobilia enim pretiosa immobilibus equiparantur, extrauag. ambitiose extrauag. cõm. nostro titu. & per alia quę ibi ille Vir doctus adducit, sequitur Augu. Bero. in c. nulli de reb. eccle. non alienan. colũ. 25. nu. 68. vers. ex verbis, Abbatis, qui dicit, quòd

10 mobilia pretiosa, † & quę seruãdo seruari possunt ad vtilitatem ecclesię, sunt prohibita alienari, sicut immobilia, absque iusta causa, & solemnitate, c. benè quidem, c. apostolicos, c. aurum, x j. q. ij.

SVMMARIVM.

1 Res ecclesiæ mobiles non pretiosę, imò & immobiles paruę solo prælati consensu sine solemnitate alienari possunt.

2 Domus ecclesię in ciuitate existens, quæ maioris est sumptus, quàm fructus, sine solemnitate alienari potest.

3 Serui fugitiui ecclesiæ, & benemeriti alienari possunt.

4 Res non pretiosę, quæ seruando seruari non possunt, terre more considerato possunt à prælato moderatè donari.

5 Alienatio necessaria non requirit solemnitatem.

6 Alienatio rei ecclesiæ paruæ non requirit consensum capituli.

7 Res magna à prælato alienari ad eius vitam potest, vbicunque bona prælati sunt destincta à bonis capituli.

8 Res parua potest per prælatum alienari, etiam si iurauerit non alienare res ecclesiæ.

9 Iuramentum de non alienando non includit paruæ, siue modicæ.

10 Consensus capituli expressus non requiritur in modicis, sed tacitus.

11 Emens à solo prælato sine alia solemnitate potest præscribere.

12 Stante statuto, quòd possidens apothecam non possit personaliter capi, possidens vilissimã commodo statuti non gaudet.

13 Qui parùm transgreditur non vituperatur, nec flagellatur, & nu. 59.

14 Statutum loquens in debitore, locum non habet in paruo debitore.

15 Solemnitates nõ sunt necessarię in aliquibus casibus, veluti si res sit modici momenti, vel vtilitatis, vt serui fugitiui.

16 Consuetudo terræ, & quantitas rei donatæ, facit donatum ratum vel irritum iudicari.

17 In donatione rei mobilis ecclesiæ certa regula dari non potest, sed plura sunt considerãda.

18 Lex municipalis valdè est attendenda in alienationibus.

19 Prælatus secundum consuetudinem regni etiam sine consensu capituli dat in feudum, & numero 38.

20 Prælatus in donatione, & alienatione Deũ suũ antè oculos habeat.

21 Prælatus cauere debet, ne pro donatione obligẽt suam ecclesiam, & ne de eis parentes ditent, vel nimis delitiosè viuant.

22 Distinctio Zabarel. an, & quando valeat rerum ecclesiæ donatio.

23 Prælatus amicis benemerentibus donare potest.

24 Eleemosynam prælatus de rebus ecclesiæ etiam circũscripta consuetudine facere debet.

25 Clerici etiam in ægritudine constituti eleemosynam facere possunt pro remuneratione seruitij donare, donec viuit.

26 Res ecclesiæ mobilis potest dari in remunerationem seruitij ecclesiæ, vel prælato collati.

27 Promissio facta de remunerando debet attendi, etiam si facta sit modis verbis.

28 Prælatus potest subuenire suis, si indigent, non tamen illos ditescere.

29 Prælatus pro seruitijs impensis ecclesiæ potest concedere possessionem ad vitam.

30 Prælatus in testamento nihil disponere potest, licet in vita aliquid donare possit.

31 Episcopus dum viuit potest dare centesimam, vel quinquagesimam ecclesiæ per eum constructæ.

32 Accusari nemo potest, quare templum Dei ædificet.

33 Clericus, qui contraxit debita pro sua substentatione, potest in vitã, & morte dictum debitum de fructibus ecclesiæ soluere.

34 Clericus etiã in ægritudine, de qua decessit, his, qui sibi seruierunt, locis religiosis, & pauperibus mobilia conferre potest.

35 Erogatio, quando fit pauperibus, & locis religiosis, requirit tãtùm charitatem, sed in alijs requirit seruitium, etiam si sit cõsanguineus.

36 Seruitium præstitum prælato videtur præstitum ecclesiæ.

37 Remuneratio veri beneficij permittitur etiam de bonis immobilibus, Intellige tamen non per modum concessionis dominij, sed fructuũ ad modicum tempus, & nu. 39.

40 Merita debent constare per coniecturas, nec sufficit sola assertio prelati.

41 Qui dicantur benemeriti, quibus possit fieri remuneratio.

42 Clericus de bonis ecclesiæ paruis infeudare põt.

43 Inferiores in minutis non habent necesse habere consensum episcopi, Item nec capituli, si necessitas vrgeat, & nu. 44.

45 Modicum dicitur, quod non est vtile ecclesiæ.

46 Clericus alienans præter iuris permissionẽ incidit in pœnam, & potest deponi.

47 Res ecclesiæ minus vtiles sine fratrum consilio alienari non possunt.

48 Alie-

RVB. DE RERVM MOBILIVM modicarum ecclesiæ alienatione.

Liæ verò res ecclesiæ
1 mobiles, † quę sunt nõ pretiosę, nõ sacræ passim videntur alienabiles, ĩmò etiam immobiles vel sine solemnitate, & solo consensu prælati, c. terrulas, xij. q. ij. c. cæterum de dona. optima glo. c. j. de his, quæ fiu. a pręla. vbi dicit, quòd parua res ecclesiæ sine solemnitate alienari potest, vbi Hostien. dicit, quòd non est licitum facere alienationes rei ecclesiæ sine solemnitate, nisi esset res parua, vel modica res vilis, & infructuosa,
2 in qua non requiritur solemnitas; † vbi etiam enumerat domus ecclesiarum in ciuitatibus, quæ maiorum sumptuum sunt, quàm fructuũ,
3 xij. q. ij. † non liceat Papæ; item seruos fugitiuos ecclesiæ, & benè meritos, qui benè possunt alienari, secundùm quòd legitur, xij. q. ij. fugitiui, c. iniustum, & duob. c. seq. item excipit
4 illa, quæ seruando seruari non possunt, † si non sint pretiosa, item excipit res mobiles, & se mouẽtes, de quibus potest prælatus moderatè do
5 nare terrę more † considerato, & excepto casu quando est necessariò alienãdum, in quibus rebus tenet Hostien. quòd posit fieri alienatio per prælatum, etiam non seruata solemnitate, de qua in c. sine exceptione, xij. q. ij. & p Ioã. And. ibidem, ibi exceptis mobilibus, & excepta alienatione necessaria &c. idem tenet Zabarel. ibidem in illis verbis, aliàs non licet alienare voluntariè exceptis rebus mobilibus, neces-
6 sario verò sic, vbi Abb. † quòd ĩ alienatione rei ecclesiæ paruæ non requiritur consensus capituli &c. videtur esse tex. in c. continebatur, de his, quæ fiu. à præla. vbi videtur, quòd res modica potest concedi absque solemnitate, ità intelligit illum tex. Feder. de sen. cõs. 51. quod loquitur in concessione rei magnę, in qua solẽnitates interuenire debent; refert & sequitur
7 Abb. d. c. continebatur, subdens † limita quòd vbicunq; bona prelati sunt distincta à bonis capituli, tunc benè possunt per prelatum solum sine consensu, & solemnitate concedi ad vitam eius, & durante vita illius, quia tunc solùm agitur de suo preiuditio; idem Fede. consil. 53. per Hostien. in sum. in §. fi. per Doctor. in c. veniens de transact. ĩmò res parua, & modica videtur, quòd posit alienari per prelatum etiã si prę atus iurauerit res ecclesiæ non alienare, per Abb. in c. vt super col. iij. de reb. eccl. nõ alien. ibi ego dicerem, quòd aut res est modi-
9 ca, seu modicę vtilitatis, † & tunc non includitur sub iuramento de non alienando, quia non est verisimile, quòd superior voluerit illum illaquecare in istis modicis, quæ sunt exempta ab omni solemnitate ex dispositione iuris; idẽ Abb. ibidem paulò ante vers. in glos. in verbo
10 assensu, vbi dicit, † quòd in rebus modicis non requiritur consensus capituli expressus, sed ta-
11 citus; facit † quod dicit Abb. d. c. continebatur in fi. quòd emens à solo prelato rem ecclesiæ absque alia solemnitate potest præscribere; &, vbi res est prohibita alienari, non tamen intelligitur res modica prohibita per glo. in Authen. de hęre. & falcid. §. hinc nobis versic. ad substantiam, & ibi dicit Ange. quòd illa glo. fa
12 cit ad † statutum, dicẽs, quòd nullus posidẽs apothecam posit capi personaliter, quia, si aliquis posidet vilissimam apothecam, nõ gaudet cõmodò statuti, & dicit Bald. in l. ij. C. de
13 rescindẽ. vend. xij. qõne, † quòd ille, qui parum transgreditur, non vituperatur, nec flagellatur, dicit glo. in Authen. minoris debitor, C.

14 qui dare tutor. poſſ. vbi ſtatutum † loquẽs in
debitore non habet locum in debitore paruo,
& alia adducta per Fely.c. fi.§. is autem de oſ-
fic. & pot. iud. deleg. & dicit Rebuff. in com-
15 pen. alien. rer. eccleſ. verſ. ſunt tamẽ, †quòd
ſunt aliqui caſus,in quibus iſtę ſolẽnitates non
requiruntur de neceſsitate; Primus eſt quan-
do alienantur res minimi momenti, vel vtilita
tis,vti ſunt ſerui fugitiui, c. fugitiui xij. q̃ó. ij.
Guido Papa q. 156. c. ſine exceptione, xij. q.
ij. in fi. & c. ſeq. c. vt ſuper, §. fi. de reb. eccle.
non alien. Ang. in §. nec etiam in fi. de aliena.
& emphyte. quod intelligerem inquit Rebuff.
quando res eſſet mobilis,& minus pretioſa; eſt
optimus tex. in c. cęterum de donat. ext. vbi
16 habetur,ac per Doctor. omnes † intelligitur,
quòd prælatus rem modicam eccleſiæ donare
poteſt,vbi hoc habeat conſuetudo, datæ enim
rei quantitas,& illius terre cõſuetudo facit do-
natum ratum,vel irritum iudicari; & dicit gl.
in c. hoc conſultiſsimo, eo. titu. lib. vj. mihi in
aditio,quòd ſecundùm Ioã. Monac. ibi prohi-
bentur quidam modi alienationis, vel dationis
17 in rebus eccleſiæ ĩmobilibus, † de mobilibus
verò,vt dicitur, certa regula dari non poteſt,
quia ſecundùm quid donum eſt paruum, vel
magnum,tenet, vel non tenet datio, & ſi da-
tor eſt paruus,vel magnus,vel donatarius be-
nemeritus,vel nõ meritus per iura,quæ ibi ad-
ducit; & dicit Hoſtien. d. c. cęterum,ſi Prior,
Abbas,vel alius prælatus,vel beneficiatus con
ſueuit dare viginti,vel centum ſolidos, palafre
num,equum,vel aliam rem mobilem, quæ ſu-
pereſt de bonis eccleſię, alicui pauperi, vel e-
genti nobili verecundo,vel puellæ maritandæ
&c ſubdens &,cùm ſuprà dicta liceant ſine cõ
ſuetudine ſpetiali,intelligo,quòd ratione con-
ſuetudinis valebit donatio ſimpliciter facta, ẽt
ſi donatarius forſan non nimis egeat; & in hu-
iuſmodi donationibus,ſiuè alienationibus val-
18 dè † eſt attendenda lex municipalis, per gloſ.
c. quicunque, xvij. q. iiij. quia dicit glo. in Au
then. de alien. & emphyteu. in verbo ſanciri,
quòd ſecundùm conſuetudinem Regni præla-
tus etiam ſine conſenſu, vel authoritate ſolus
dat in feudum,ſemper tamen inquit Hoſtien.
20 ego conſulo prælato, † quòd in talibus habe-
at,intentionem,& oculos ad dominum Deum
ſuum; ſed caueant donatarij ab ingratitudine,
& hoc intellige quando prelatus habet ſuper-
21 flua, ſecus ſi pro talibus † faciendis eccleſiam
ſuam obligat; hoc enim ominò ſibi cauendum
eſt,ſed & de hoc caueant,ne etiam de eis parẽ-
tes ditent,vel nimis delitioſè viuant, vt ibi per
22 eum; † tenet idem Zabarel. in illis verbis, aut
loquimur de bonis eccleſiæ mobilibus, aut de
immobilibus; ſi de immobilibus,non valet do
natio,niſi hoc habeat conſuetudo, & donatio
ſit moderata; ſi de mobilibus,aut pretioſis, &
tunc idem,quod de immobilibus, l. lex quæ,
C. de admin. tuto. aut de non pretioſis, & in
his,ſi prelatus moderatè donat, valet donatio
etiam ceſſante conſuetudine, vt ibi per eum;
ſequitur Abb. ibi in illis verbis, aut vult do-
nare aliam rem mobilem eccleſiæ, & tũc,ſi eſt
minima,non requiritur conſuetudo, nec con-
ſenſus capituli; ſi verò non eſt minima, opor-
tet,quòd concurrat conſuetudo; &, ſi enormi
ter læditur eccleſia, non valet conſuetudo, &
ex his videtur ſentire,quod requiritur conſue-
tudo,vbi res eſt non minima; ſubdẽs ſatis ego
crederem,quòd ceſſante cõſuetudine nihil do-
nare poteſt abſque cauſa rationabili, ſed cum
cauſa rationabili ſic,quia puta recepit donans
ſeruitium ab illo,& vult eum remunerare, vel
quid ſimile; & dicit glo. in Authen. de non a-
23 lien. & emphyte. in verbo ſancimus, † quod
donare quoq; poteſt prelatus amicis beneme-
rentibus; ſequitur Corſ. in tracta. de minimis
prima parte, verſ. x. ibi,nunquid prelatus rem
modicam poſsit donare,dic quòd, aut conſue-
tudo eſt in loco,quòd prelatus dat puellę pau-
peri maritandæ viginti,vel triginta, nobili vel
pauperi,& poteſt ſecundùm docto.d.c.cęterũ,
24 nàm eleemoſinam debet facere † prelatus de
rebus eccleſiæ etiam circũſcripta conſuetudi-
ne, xvj. q. j. c. quoniam;aut prelatus donat a-
licui non pauperi,puta amico, vel conſangui-
neo,& valet donatio, ſi concurrit conſuetudo
in rebus moilibus,non pretioſis; aut vult do-
nare aliqua de reditibus,quos facit ſuos,& po-
teſt; ceſſante verò conſuetudine nihil donare
poteſt,niſi cum cauſa rationabili; facit text. c.
25 ad hæc de teſtam. † vbi clerici poſſunt facere
moderatam eleemoſinam de acquiſitis per ec-
cleſiam etiam in ægritudine conſtituti; quod
notant Doctor. pro aliqua parua obligatione
facta ancillę,vel ſeruitori per ipſum clericum,
vt intuitu eleemoſinæ,vel pro remuneratione
ſeruitij; quod agere poſsit actualiter donando
donec viuit,non autem relinquat conferendũ
poſt mortem ipſius ſecundùm Abb. c. ad hæc
de teſtamen.

26 ¶† Item & res eccleſiæ mobiles poſſunt alie-
nari,quia poſſunt dari in remunerationem ſer-
uitij collati eccleſiæ, vel prælato per text. c.
quicunque, xij. q. ij. vbi promiſsio facta de re-
munerando de bonis eccleſiæ aliquem, qui ec-
cleſiæ inſeruierit,debet attendi, & adimpleri,
vbi glo.dicit,quòd talis promiſsio etiam nudis
verbis facta valet nulla interueniente ſtipula-
tione,& poteſt dici,quòd cõpetit actio ex nu-
da

da promissione, scilicet cōdictione ex Canone xxvj. q. v. iuramenti, per iura, quæ glo. allegat tenet Abb. in cap. consensus de reb. eccle. alie nan. mihi nu. 4. quòd prælatus benè remunerat de bonis ecclesiæ eos, qui exhibuerunt obsequia, & seruitia ecclesiæ, & apostilla, ibi citat, Alex. cons. 101. lib. j. Oldra. cons. 278. imò dicit Abb. in c. inquirendum de pecul. cleric.
28 quòd prælatus benè potest de rebus † ecclesiæ subuenire suis, si indigent, licet illos ditescere
29 non possit de eis, † & pro seruitijs ecclesię impensis potest prelatus cōcedere possessionem ecclesiæ ad vitam per eundem Abb. c. si quis de pecul. cleri. & dicit idem c. ad hec de testa men. quòd clericus potest donare aliquid de rebus ecclesiæ intuitu eleemosinæ in vita, licet
30 non potest aliquid disponere in testamento; subdens, & potest quis facere per se, quod relinquere non potest per aliū faciēdum post mor-
31 tem; † similiter dicitur in episcopo, qui potest dum viuit, dare centesimam, vel quinquagesimam ecclesiæ per eum constructæ, vel cōstru-
32 endæ &c. † quia nemo potest accusari quare templum Dei ædificet, vt per glos. c. aurū, xij. q. ij. in verbo in his, idem Abb. in repetitio. c. cùm esses de testam. vers. quartò quæro, quòd,
33 si † clericus contraxit debita pro sua substentatione, potest dictum debitum soluere in vita, & in morte de fructibus ecclesiæ, & melius per
34 Abb. in c. relatum, el ij. de testam. iij. col. † nota quòd clericus etiam in ægritudine, de qua postmodùm decessit, potest aliqua mobilia ecclesiæ conferre locis religiosis, & pauperibus, item his, qui sibi seruiunt, sinè cōsanguinei sint, siuè extranei secundùm seruitij meritum; ex
35 quibus verbis infert, † quòd in pauperibus, & locis religiosis sufficit ad erogationem faciendam sola charitas, sed in alijs, qui nō sunt pauperes, vel nō sunt loca religiosa, requiritur, quòd præcesserit aliquod seruitium; ex quo inquit inferro, quòd cōsanguineo diuiti, qui non seruiuit ecclesiæ, vel prælato, non potest prælatus aliquid conferre etiam de mobilibus ecclesiæ;
36 Item nota inquit † quòd seruitium impensum prælato videtur impēsum ecclesiæ, adeò quòd de bonis ecclesiæ potest fieri remuneratio; facit c. per tuas vbi idem Abb. de donatio. Idem tenet glo. in l. iubemus la ij. C. de sacrosanct. eccle. in verbo permissam ibi an ergo beneme rentem potest benè remunerare, dic quòd sic, nam, si colorati benefitij remuneratio impen-
37 ditur, † ergò vera permittitur etiam de mobilibus, vt videtur hic innui. Idem dicit gl. in Authen. de aliena. & emphyteu. in verbo licentiam; ibi donare quoq; potest amicis benè me
38 rentibus † secundùm Alanum; item secūdùm consuetudinem Regni; & sine patroni cōsensu, & authoritate solus prelatus dat in feudum, sequitur Bar. in d. l. iubemus, ibi quæro vtrum ecclesia possit alienare, enumerando eos, qui fecerunt seruitia; Tex. inquit breuiter, quòd de rebus mobilibus potest sine dubio, ext. c. relatum, de testam. vbi Inno. de immobilibus verò siquidem est benefitium collatum, reuocare non potest, sed, si non est collatum, tūc sic, dū tamen interuenit solemnitas Authen. hoc ius, vel quæ requiritur de iure canonico, & Bald. ibidem vers. deinde hic vides, quòd prætextu benefitij colorati, non potest prælatus remunerare amicum suū; si ergo apparet de iustis me-
39 ritis, & seruitijs potest benè remunerare; † ꝙ intelligitur non per modum concessionis alicuius alienationis dominij, sed per modum cōcessionis fructuum ad modicum tempus secūdùm Inn. in c. cùm in offitijs, de testa. per Specul. in tit. de stat. mona. §. viij. de quibus me-
40 ritis † habet constare per coniecturas; nec sufficit sola assertio prælati, iuxtà notata infra, de collat. l. si donatione, & ità tenet Gulielm. de de mont. Laud. in c. j. in clemen. de reb. eccl.
41 non alien. & qui dicantur benè meriti, † quibus possit fieri remuneratio, dic vt per glo. xij. q. ij. signos, facit l. Aquilius Regulus. & l. si pater, de dona. optimus tex. in l. etiam, ff. de manu. vin. & de alienatione rerum ecclesiæ mobilium, vel immobilium pro remunerationibus faciendis ego deduxi aliqua in meo Tractatu Spoliorum ecclesiasticorum in qōne de licen. testan. paulò post princ. facit quod dicit glo. in c. Abbatibus, xiij. q. ij. quę habet, quòd de rebus ecclesiæ benè potest dari modicum, imò
42 potest clericus de rebus ecclesię † infeudare in paruis tamen, vt ibi dicit; per quam glo. dicit Io. And. in reg. qui tacet in fi. in mercurial. ꝙ
43 inferiores † in minutis non habent necesse habere consensum episcopi, & dicit glo. in sum-
44 ma, xij. q. ij. † quòd, si res sit modica, & necessitas magna, coesensus capituli non est necessarius; & dicit glo. in c. sine exceptione, xij. q. ij. in verbo quicquam, quòd episcopus non pōt quicquam donare, vel vendere de bonis ecclesiæ, nisi modicum; & hoc modicum est intelli-
45 gendum, † quod non sit vtile ecclesiæ, quia
46 † si aliter fit, non videtur licitum; Clericus enim alienans incidit in pœnam, & potest deponi per glo. c. quicunque, xvij. q. iiij. vide Rebuff. in c. sine exceptione, xij. q. 6. ij. in verbo quicq̄ ibi nec obstat tex. in c. terrulas, qui loquitur in terris exiguis, & minus vtilibus, aut longè positis, quæ possunt sine solēnitate alienari; secus in alijs exiguis, vt per Præposit. d. c. terrulas cum omnibus ibidem communiter

scri-

scribentibus, qui rñdent ad tex. in c. cæterum ibidem allegato, videlicet licere rem modicā alienare, ex causa & solemnitate adhibita, sed Rebuff. ibidem dicit, quòd non consentit opinioni Doctor. sed dando nouum intellectum
47 intelligit, † quòd res ecclesiæ minus vtiles nō possunt etiam alienari fratrum consilio, c. vt super, de reb. eccle. nec obstat tex. c. terrulas, quia intelligitur habere locum, quando necessitas interuenerit, vtpotè non potuit alienans conuocare canonicos propter pestem lōgè distantes, vel ob aliam causam, quando res erant exiguę, & minus vtiles poterunt alienari sine hac conuocatione; & probatur in c. ea enim xij. q. ij. vbi in alienatione prædij inutilis requi
48 ritur solemnitas ibidem requisita, † fortius in re parum inutile nisi concurrat necessitas, & aliàs, vt ibi per eum, & dicit Bertachin. in tract. de epis. §. superest vers. redeundo, vers. sed re-
49 quiritur, † quòd episcopus alienans rem minimam vtilem punitur, ibi nàm si vtilis sit quoquomodo puniendus est alienans, vbi dicere videtur, quòd tex, in c. terrulas intelligitur in re
50 prorsus inutili; & licet possit dici, † quòd hodie sit interdicta omnino alienatio etiā rei modicæ, & parui valoris per extrauagā. ambitiose de reb. eccles. non alienan. extrauag. cōm. vbi non potest alienari res ecclesiæ inconsulto Papa, tamen dicta extrauagans debet limitari, vt in modicis, & paruis rebus non intelligatur; & quando est tanta, & tàm vrgens necessitas, q̃ non potest expectari authoritas Papæ. Gondisal. Viladieg. in tract. delega. q. xj. in fi. vbi dicit, quid si summa esset necessitas, quæ tantam celeritatem desideraret, quòd cōmodè non potest Papæ authoritas expectari, an non obstāte dicta constitutione ambitiosè posset fieri alienatio, dicendum quòd sic, ad hoc glo. not. xij. q. ij. placuit, tex. ff. de peti. hæredit. l. diuus, l. tutor, ff. de admin. tuto. tenet Hugo, & Archid. in c. Abb. xij. q. ij. & sic disputando terminauit Paulus in qōne q̃ incip. cōdēnatus vlti. memb. idem tenet D. Cardinalis in clem. j. de reb. eccles. non alien. ad quod facit text. in c. fin. de rebus ecclesiæ ædifican. vel reparan.
51 ex quibus † infertur limitatio ad iura, quæ exigunt solemnitatem in rebus ecclesię alienādis, vt intelligantur, nisi tanta, & tàm vrgens necessitas esset, quòd non posset obseruantia solemnitatis præfatę seruari, vt in tex. d. c. placuit allegato, & hoc modo inquit limitabis extrauagan. ambitiose, & illam inquit etiam limita, nisi res essent modicæ, quod satis innuit d. constitutio; ad quod etiam facit tex. c. terrulas, xij. q. ij. vt per Gondisal. d. loco.

¶ Nec videtur mirum, si de rebus ecclesiæ modicis modicè, & moderatè clericus, vel prælatus potest donare, vel disponere; qnandoquidem quæ modica sunt, vel parua, iura non curant,
52 vel habent in consideratione, † quia de modicis non curatur, l. si oleum, ff. de i integ. resti. vbi pro modica læsione non datur restitutio in integrum per tex. in l. si oleum, ff. de dol. vbi pro modica non datur actio de dolo, nec do
53 lus præsumitur † in modica summa, text. in c. cum te de re iud. vbi glo. in verbo minime colligit argumento quòd pro modico non datur actio iniuriarum, & alibi colligit Bal. quòd de minimis non est sindicandus, & de minoribus non est facienda scrupulosa inquisitio, pp-
54 ter liberum arbitrium voluntatis, † quod natura hominibus tribuit, l. si seruus veritus de
55 leg. j. & pro re modica Cardinalis non præsumitur cōmittere symoniam, c. & si qōnes ext.
56 de symon. & de minimis præsumitur largitio, & donatio amore Dei, per Bar. in l. quæ dotis, ff. sol. matr. & in l. si quis cùm aliter de verbo. oblig. nec est sine ratione, quòd de modicis nō
57 sit curandum, † quia modicum, & nullum æquiparatur, c. licet causa de probation. c. cum te, de re iudi. c. temere iuncta glo. in verbo p̄terij, c. re vera de consecra. distin. ij. & cā modici damni non receditur à iure, in Specul. §. vj. vers. vt Authen. de loca. & modica res non debet attendi, l. si quis fundum, ff. loca. nec vitiat contractum, nec actionē parit, nec exceptionem, l. habitatores ff. locat. l. si id quod §. si quas cū alleg. in gl. ff. de don. inter vir. & vxo. &, vbi res modici pretij est, ommittitur titulus, & habetur pro non titu. l. etiam §. quod si q̃s hæreditatem in vers, modico vendidisse, ff. de petitio. hæredit. et pro re modica non itur ad Prætorem, vel iudicem, l. placet C. de peda. iudi. & dicit Bal. in l. quicunque, ij. colū. C. de ser. fugit. quòd propter leues abusiones paupe
58 res † non sunt in corpore puniendi, ff. de off. prę. l. illicitas in fi. absurdum enim esset, punire in corpore, nam qui parum transgreditur
59 † non vituperatur, nec flagellatur, l. ij. §. fi. ff. de his qui sunt sui, sicut secundùm eum dici-
60 mus in eo, † qui ficos comedit in horto vicini, qui non punitur in aliquo, nisi quia datur ei bibere ex aqua calida ad euomendum illos, vt C.
61 ex quibus caus. in l. verbum, vbi gl. iij. † & dicit Io. Calder. in c. cum ex iniuncto, de hęre. quòd, si parùm discedat à medio, non est contrà virtutem, sed benè si multùm discedat, quia tunc corrumpitur virtus in actu suo 23. q. iij. cum in lege & dicit gl. in c. ad nostram de reb. eccles. in verbo enorme, quòd pro leui damno non datur restitutio ecclesiæ, facit illud, quod dicit Aegid. in cons. xij. & Felyn. post Abb. & alios,

alios, quos allegat in c. ad audientiam colū. ij.
61 de præscrip. † quòd illud, quòd dicitur papam alienare non posse de rebus ecclesiæ, vt in c. nō liceat, xij. q. ij. procedit quando alienatio esset magna, quæ scandalizaret totam ecclesiā, quia res modicę alienatę sunt à solēnitate iuris exceptę, xij. q. ij. c. terrulas, not. in c. vt super, de reb. eccles. non alien. Inno. in c. intellecto de iur. iuran. vbi Abb. col. ij. & in cōs. iij. q. xxv. lib. ij. Bar. in l. prohibere, §. planè, ff. quòd vi aut clam Fede. de sen. consi. 210.

SVMMARIVM.

1 *Summa minima varijs modis dicitur.*
2 *Modica res vni potest esse magna alteri Porcellum veluti oculum seruat homo tenuis fortunæ.*
3 *Commitissa Mathildę dum donaret triginta miliaria ecclesię dixit concedo aliquantulum terrę illi.*
4 *Causa de porcello inter pauperes dicitur magna.*
5 *Causa minima dicitur, quę ad sumptus iudiciales non sufficit.*
6 *Expensa fieri non debet, vbi res eam nō sustinet.*
7 *Inuentariū hęres facere nō tenetur, quādo maior esset impensa inuentarij, quàm hęreditatis.*
8 *Tutori non imputatur, si non exigit debitum, in quo plus oportebat expendere, quàm inde percipere.*
9 *Testes non sunt citandi, si distant, quandò plus expenderetur in adeundo, quàm sit valor causę, sed debet examen delegari.*
10 *Recursus ad superiorem non conceditur, quando plus expenderetur, quàm sit valor causę.*
11 *Causa magna & parua quę sit, relinquitur arbitrio iudicis.*
12 *Modicum quid dicatur, stabitur determinationi consuetudinis, si apparet.*
13 *Modicum tempus quid dicatur.*
14 *Modicum dicitur attenta qualitate rei, & personarum, secundùm iudicis arbitrium, & numero 18.*
15 *Dictio circà refertur ad modicum tempus.*
16 *Tempus trium annorū respectu quinquaginta, et quarta pars dicitur modicum.*
17 *Pubertati proximus dicitur, qui ab ea distat per tres annos.*
18 *Regula quę seruatur in cognoscendo modicum, seruari posse videtur in cognoscenda re magnę quantitatis.*

RVB. QVID ET QVOMODO dicatur modicum.

1 Odicvm autem & exiguum varijs modis dicitur, † nā minima summa aliqñ dicitur, quæ vsque ad decem libras auri, alibi vsque ad xx. marcas, alibi vsq; ad duos aureos, ff. de dolo, l. si oleum, alibi ad quinquaginta solidos l. j. C. de defenso. ciuit. glo. in c. anteriorum ij. q. v. glo. in c. terrulas in verbo exiguas, xij. q. ij. vbi dicit varijs modis dici modicum, respectu qualitatum, & conditionum personarū,
2 † quia res modica vni potest esse magna alteri; quia homo tenuis fortunæ seruat porcellū veluti oculum, & veluti rem magnam per glo. in l. illicita, §. ne tenuis in verbo volumine, ff. de off. pręsid. glo. in l. sed si susceperit, in verbo modica, ff. de iud. quæ dicit, quòd duo pondo
3 auri sunt res modica respectu personarū, † sicut ait Commitissa Mathildę aliquantulū terre concedo illi ecclesiæ, quæ tamen terra in triginta miliaria extendebatur, & ratio est, quòd dicit modicum, quia modicum erat respectu personæ donantis, & inter pauperes, & viles p-
4 sonas; † ergo & causa de porcello dicitur ma-
5 gna causa; † & illa causa dicitur minima, quæ ad sumptus iuditiales non sufficit, ij. q6. vj. c. anteriorum, §. illud, glo. in c. de appellatione, de appellatio. per tex. in l. mediteraneę, C. de anno. & tribut. lib. x. vbi Bart. dicit per illum
6 tex. quem non debere accusari, † si non fecit illud, ad quod faciendum maior erat tempus, q̃ rei agendæ vtilitas, quia nunquàm debet fieri expēnsa, quam res pati vel substinere non potest, per tex. & ibi no. in l. si seruos, ff. de pign.
7 actio. † &, si res hæreditaria esset tàm parui valoris, quòd esset maior impēsa inuētarij, quàm valor hęreditatis, tunc non tenetur hæres facere inuentarium, sed sufficit simplex descriptio bonorum authore pretore, per Bar. in d. l. mediteraneę, quem Alex. & Ang. ibi sequūtur, &
8 non imputatur † tutori, si non exigit debitum,
9 in quo plus oportebat expendere, † quàm inde percipere, item iudex non debet facere testes citare ad locum iuditij, quando tātum distant, quòd plus expenderetur in adeundo, q̃ sit valor causę, argu. d. l. mediteraneę, sed tunc iudex debet delegare examinationem, l. generaliter, §. his præsentibus, C. de rebus cred. &
10 fid. instru. Authen. apud eloquētissimū. † Itē si in habendo recursum ad superiorem expenderetur plus, quàm sit valor causę, tunc licitū est

est non haberi recursum secundùm Bart. & alios, d. l. mediteranee refert, & sequitur Anto.
11 Corset. in tract. de minim. vers. xvj. † sed quę & quando dicatur magna, & parua quantitas, quæ magna, & parua causa dicatur, relinquitur arbitrio iudicis secundùm qualitatem, & gradū personarum per Inn. Cardi. & alios in c. fi. §. is autem, de off. & pot. iud. deleg. & dicit glo. in l. ea hactenus, ff. de vsufruct. accrescen. in verbo pertinet, ibi sed quæ erit modica impensa in prędictis? respon. duorum aureorū, vel dic melius iudicis arbitrio &c. & dicit Ioan. de
12 Imo. in c. cæterum de donat. † quòd quando quid dicatur minimum, vel non, stabitur determinationi consuetudinis, si de illa apparet, aliàs videtur quòd arbitrio superioris hoc poterit determinari, argu. c. de causa de off. deleg. qui habebit considerare quantitatem, seu valorem rei; facit quod habetur in Authenti. pręterea, C. vnde vir. & vxor. & in l. j. ff. de dol. per quā legem videretur quòd possit arbitrari quantitatem duorum aureorum esse modicum, nisi aliud haberet consuetudo, vt ibi per eundem Imo. & modicum tempus secundùm glo. in c. ij. de reb. eccl. in vj. & ibi Archid. & Gemini.
13 in verbo non modicum, † dici potest tempus infra decem annos, vel relinquitur arbitrio iudicis inspecto statu ecclesiæ, & iminenti periculo, & conditione personarum, d. c. de causa, l. j. in fi. ff. de iur. delib. tenet glo. in clem. j. eo. tit. in glo. fi. quæ dicit, quòd quomodo intelligatur modicum tempus, relinquitur arbitrio iudicis, est decisio Rotę 232. in nouis sub titu. de reb. eccles. non alien. si prelatus in princip. si plātus locat ad certum, & modicū tempus, relinquitur arbitrio iudicis, & per glo. in l. j. ff. de superfic. §. quod ait, subdens, & videtur hoc æquum propter varias conditiones regionum; quæ etiam dicit quod modicum tempus dicitur infrà decennium item xxx. dierum, itē bien-
14 nium, item quinquennium, † vt per gl. d. clem. j. in glo. fi. & concludo secundùm Ant. Cors. quòd minimum, & modicum dicitur attenta qualitate rei, & personarum secundùm iudicis arbitrium, ad quod facit bonus tex. in l. legitimos, ff. de legit. tuto. l. & quod legitur, & no. in c. & si qōnes, de symon. & per eundē Corset. in tracta. de minim. j. parte circà princip. & in materia vide Corne. cons. 179. incip. ex puncto pręmisso, ij. col., iij. volu. Vers. pręterea,
15 † vbi loquens de dictione circà dicit, quod refertur ad modicum tempus, & quod tempus
16 trium annorum † potest cēseri modicum respectu quinquaginta, & quarta pars dicit parua;
17 † & propè pubertatem dicitur ille, qui distat à pubertate per tres annos; facit quia eadē regula, quæ seruatur in cognoscendo modicū, eadem ferè seruari posse videtur in cognoscē-
18 da re magnæ quantitatis, † quia, quæ dicantur magnę res, relinquuntur arbitrio iudicis attenta qualitate illius qui donat, argu. gl. in l. sed & si, §. j. ff. de iud. §. sed ex his legibus, versic. facultates, Instit. de auth. tut. Bart. & alios in l. si constante, ff. sol. matr. in repeti. in qōnibus pri. par. Alexan. cons. j. vj. col. v. volu. Abb. cons. iij. xxj. col. xxvj. dub. ij. volu.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles, & se se mouentes nō differunt, nisi aliter sit expressum.*
2 *Serui ecclesiæ fugitiui per prælatum alienari possunt intellige tamē, vt nu. 7. hētur.*
3 *Serui fugitiui dum in fuga sunt sub conditione, si apprehendantur, vendi possunt non simpliciter, & de ratione.*
4 *Serui ecclesiæ non fugitiui alienari prohibentur*
5 *Prælatus mobiles res, & se mouentes moderatè donare potest.*
6 *Prælatus solus animalia ad opus ecclesię deputata alienare non potest.*
8 *Serui benemeriti libertati donare possunt, & eis manumissis victus conferri, iuxtà tamen taxam à canone expressam, & nu. 11.*
9 *Donatio facta de fructibus ecclesię per Rectorem reuocatur.*
10 *Serui ecclesię manumitti non debent, nisi retento ecclesiastico patrocinio.*
12 *Serui benemeriti, qui dicantur.*
13 *Episcopus volens manumittere seruum non seruato patrocinio ecclesię, debet duos seruos eiusdem meriti offerre.*
Et quare pro vno duo offerantur.
14 *Seruus duplici via potest prodesse ecclesię.*
15 *Prælatus, qui de suo contulit ecclesię, potest alienare de rebus ecclesię tantundem, quantū de suo contulit, immò quantū dare voluerit.*
16 *Alienator rei ecclesię, si ecclesiam conseruat spōte indemnem, euadit depositionis pœnam.*
17 *Prælatus ad hoc, vt possit seruū manumittere, sufficit quòd det de proprio rem eiusdem æstimationis.*
18 *Remuneratio à prælato authoritate superioris fieri debet.*
19 *Hodie loco authoritatis concilij prouintiæ olim requisiti*

requisiti in alienatione rei ecclesię, sufficit episcopi authoritas.

20 *Liberti ecclesiæ faciles, & obsequiales operas stare illi tenentur sumptibus proprijs.*

21 *Seruo manumisso in dubio non censetur reseruatum peculium.*

22 *Liberti ecclesię si absq; filijs legitimis decedãt, acquisita remanent ecclesiæ.*

23 *Prælatus, qui ex industria sua aliquid acquisiuit ecclesię potest de bonis ecclesiæ liberius disponere, quàm alius, qui nihil acquisiuit.*

24 *Seruus rusticus non alienatur, nisi vt res immobilis.*

25 *Seruus rusticus dicitur pars instrumẽtalis fundi, & glebæ annexus, reputatur immobilis, non sic in boue velasino.*

26 *Ascriptitius non potest alienari sine gleba, nec præscribi.*

27 *Seruus rusticus dicitur qui est deputatus ꝑdio.*

28 *Serui rustici destinati culturæ agrorum vocantur membra terræ, & sequuntur naturam agrorum, quibus cohærent.*

29 *Iudæi licet non possint christiana mancipia habere, ad illos tamen transire potest prædium cum mancipijs christianis.*

30 *Ascriptitij, fauore etiam sacrorum ordinum à cultura terræ separari nequeunt, nisi domino consentiente.*

31 *Homo, pro quo natura omnia creauit, quomodo potest alteri rei accedere.*

32 *Se se mouentia, quando retinentur ab ecclesia veluti corpus immobile, alienari non poterunt, nisi vt de immobilibus.*

33 *Seruus dicitur res pretiosa mobilis.*
Manumissio est alienatio.

34 *Seruus non potest manumitti, nisi sicut aliæ res immobiles, excipiuntur tres casus ibidem enumerati.*

35 *Ecclesia quando manumittit reseruato patrocinio non afficitur grauis præiuditio, & fungitur offitio pietatis.*

36 *Seruus demeritus non est manumittendus, sed alienandus.*

37 *Vasalli ecclesiæ alienari possunt cum solemnitatibus requisitis.*

RVBR. DE ALIENATIONE rerum ecclesiæ sese mouentium.

IDEM quoque puto posse dici de rebus ecclesiæ se se mouentibus, quod fuit dictum de mobilibus, vt possint passim distrahi, vendi, &
1 alienari, † quia res mobiles, & se se mouentes non differunt inter se, imò vnum, & idem sunt; quia appellatione mouentium, & mobiliũ idẽ significatur, nisi tamen in dispositione aliter sit expressum, & aliud appareat ex mente loquẽtis; puta quia testator, vel alius animalia tantùm intelligi voluerit, est tex. apertus in l. mouentium, ff. de verb. sign. text. in l. à diuo pio §. j. ff. de re iudi. vbi glo. in verbo mouentia dicit, idest alia mobilia; vnde, cum sint eadem, diuerso iure censeri non debent; quia, vbi idẽ ius, ibi eadem ratio haberi debet; Nam cum causis, & cum solemnitatibus, & etiam sine per prælatum solum alienãtur, & alienari possunt;
2 † quia serui ecclesiæ fugitiui, qui retineri non possunt benè distrahi possunt, & alienari ꝑ prælatum per tex. in c. fugitiui, xij. q. ij. c. terrulas, §. fi. & possunt alienari, vt ibi legitur, etiã per solum prælatum vt illa, quæ seruando seruari non possunt, quæ benè per solum prælatũ absque alia interueniente solemnitate alienan-
3 tur, † vt diximus supra; vbi dicit glo. quod seruus fugitiuus non potest vendi, dum est in fuga, quia fuga est species libertatis, ff. de ædil. ędict. l. quid sit fugitiuus, §. idem rectè, sed benè potest vendi cum conditione, si apprehẽdatur, quod in casu isto debet esse permissum pro euitando damno, & seu periculo damni, quod subit ecclesiæ, vel subire potest per fugitiui amissionem, vnde vendendo prælatus potest dicere, quòd faciat pro vtilitate ecclesiæ, quia pretium, quod ex venditione fugitiui retrahitur, conseruatur ecclesiæ, per tex. Rebuff. in compen. alie. rerum eccle. vers. sunt tamen ibi primus casus est, quando alienatur res minimi momẽti, seu vtilitatis, vt serui fugitiui, & dicit tex. in c. seq. d. causa, & quęst. ibi cùm canonica authoritas seruos fugitiuos tantummodò distra-
4 hi permittat, † vbi serui non fugiuui alienari expresse prohibentur, & dicit Hostien. in c. j. ne pręla. vic. suas; quod se se mouentia benè possunt alienari, nec veniunt comprehensa in prohibitione alienationis rerum ecclesiæ, vbi
5 excipit res mobiles, † & se mouẽter, de quibus prælatus moderatè donare potest terrę more considerate, sequitur Albet. in Authenti. hoc ius, C. de sacrosanc. eccl. vbi dicit, quòd tam se & mouentium vti sunt oues boues, & similia quæ possunt seruando seruari, quàm res mobiles, & quæ non possunt seruando seruari, possunt alienari, quia talium alienatio non reperitur expresse prohibita, ergo concessa, vt per eũ
6 ibidem; † animalia verò ad culturam, & opus ecclesiæ deputata, vt sunt boues, & huiusmodi, alienare non potest sine consensu superioris,

K arg.

argu. l. vlt. C. de admin. tut. & 96. dist. benè
per Bellamer. in c. abbatibus. iij. col. vers. ex-
pone, xij. q. ij. & quod serui fugitiui possunt
7 vendi, † intellige quandò sunt soliti fugere, &
reuocati retineri non possunt absq; timore fu-
gæ, pro vt ibi dicit tex. ī verbo reuocati, & ideò
tunc vendi & alienari possunt per prælatum;
quia tunc vendendo prælatus ꝓspicit melio-
ra, prout declarat Archid. d. c. sine exceptio-
ne vers. si meliora; item non solùm serui fugi-
8 tiui † ecclesiæ possunt vendi, & alienari, sed ser
ui ecclesiæ etiā benemeriti libertati donari pos
sunt, quibus etiam manumissis de rebus eccle-
siæ victibus conferri solet iuxtà taxam tamen à
Canone expressam; &, si detur vltrà taxā, re-
uocatur post manumissoris mortem, dicit tex.
in c. si quis qualibet, §. item, xij. q. ij. quē tex.
Abb. in repet. c. cùm esses, de testa. vers· addu
cta, col. ix. allegat ad hoc, quòd donatio facta
9 de fructibus ecclesiæ per Rectorem † reuoca-
10 tur, & per tex. c. si quo de seruis eo. † vbi in fi.
dicit text. quòd manumitti serui ecclesiæ non
debent, nisi retento ecclesiastico patrocinio, di
11 cit glo. in d. c. si quis qualibet §. item † si Re-
ctores, quòd sic est sententia, quòd serui bene-
meriti possunt manumitti, & de rebus ecclesiæ
habere vnde viuant; Idem glos. in c. cōsensus
12 de reb. eccl. in verbo de familia, & seruos be-
neritos appellat glo. d. c. si quos illos, qui ali-
quod insigne seruitium fecerant ecclesiæ, c. si
quis Papa 79. distin. vbi esse potest exemplum
de eo, qui reuelasset fraudes, vel coniurationes
ecclesiæ, qui valde præmiatur, & is seruus pro
seruitio collato est remunerādus libertatis præ
mio; largo tamen modo benemeritus dicitur
quicunq; non demeruerit, & ita quilibet dici-
tur dignus, qui non est indignus per iura quæ
eadem glo. adducit; imò episcopus volēs ma-
13 numittere † seruos ecclesiæ potest etiam non
retento, aut reseruato ecclesiæ patrocinio, dū-
modò tamen duos seruos eiusdem meriti ec-
clesiæ offerat, d. c. si quos in fi. & c. episcopus
qui xij. q. ij. & quare pro vno seruo sic manu-
misso dantur duo serui, & pro vna re dantur
duæ rationem assignat glo. d. c. si quos, quia
videlicet si seruus ecclesiæ sit bonus, diligenter
gerit res, & negotia ecclesiæ, & non permittit
fieri fraudem; & si sit malus, per eum potest
extorqueri veritas, quam rationē assignat text.
14 in l. lex quæ. C. de admini. tuto. † vnde dupli
ci via seruus potest prodesse ecclesiæ, & duplex
cōmodum affert, per glo. d. l. lex, & de quo pa
trocinio debet intelligi, & quod patrocinium
possit remitti, & an de eo, quod consistat in fa-
ciendo, vel de eo, quod consistat in non facien-
15 do, vide gl. d. c. episcopus; sed si clericus vel
prælatus contulit de suo, vel ecclesiam benefi-
ciauit, vel ampliauit, benè quidem potest dispo
nere, & alienare de rebus ecclesiæ tantundem,
quantum de suo contulit, & etiam seruos ma-
numittere per tex. in c. iniustum, §. itē si Re-
ctores, xij. q. ij. immò pōt alienare antequā det
ecclesiæ, quia dicit litera ibi, si Rectores eccle-
siæ de rebus proprijs tantundem ecclesiæ resti-
tuere voluerint, ecclesiasticas facultates liberè
dare possunt, & cōstabunt his, quibus datæ sunt
16 perpetua firmitate &c. † vbi notat gl. quòd, si
alienator rei ecclesiæ, ecclesiam conseruat spō
te indemnem, euadit depositionis pœnā, quam
alienator incurrit, idem habetur in tex. in c. cō
sensus, & c. Episcopus de rebus eccl. alien. vbi
glo. in verbo conserunt inquit, ergo à contra-
rio sensu si de suis conferunt, aliquos manumit
17 tere possunt &c. † & dicit Aug. Bero. ibidem,
quòd ad hoc, vt prælatus ecclesiæ possit seruū
illius manumittere, sufficit, quòd illi det de pro
proprio rem eiusdem æstimationis per iura ibi
per eum allegata; & dicit idem Aug. in c. cō-
sensus, de reb. eccles. non alien. colū. v. quòd
18 manumissio serui, † & sic dispositio de rebus
ecclesiæ, quæ fit alicui etiam ob merita, & ꝓp-
ter obligationem naturalem ad antidora fieri
debent authoritate superioris, puta cum cōsen
su episcopi, potest allegari ad hoc text. d. c. si
quis, & tex. in c. quicunq;, q. ij. vbi propter
bāmerita collata ab aliquo Rector ecclesiæ illi
pōt dare, vel ꝓmittere, & ꝓmissū de bonis ec-
clesiæ solui debet, dummodò talis promissio,
vel concessio à concilio Prouintiæ fuerit cōfir-
19 mata, sed hodie loco authoritatis cōcilij olim
requisiti sufficit authoritas episcopi, & superio
ris prælati, vt per Aug. d. loco, vbi dicit multa
de seruis ab ecclesia manumissis, & descendēti
20 bus, † in quibus dicit esse spirituale, quòd ope
ras fabriles, & obsequiales ex iuris dispositione
præstare tenentur, ac quòd eorum operas iux-
tà, virtutem, & eorum possibilitatem præstant
ēt ipsiusmet liberti sumptibus, suo victu, & ve-
stitu, si tamen habeat vnde hoc facere possit;
quia si seruus, vel ecclesia ipsa alet illum illis
diebus, quibus præstabat operas, vel det illi tan
tum spatium temporis, quo victum sibi aliun-
21 de in illis diebus quærere possit, † item quòd
seruo manumisso etiam ob merita in dubio nō
dicitur ei reseruatum peculiū; et quòd liber-
ti ecclesiæ filios legitimos non habentes de bo
nis suis non disponunt, sed omnia ecclesiæ ac-
quisita remanent vt ibidem, immò dicit Abb.
23 ibidem, † quòd prælatus, qui acquisiuit ex in-
dustria sua aliqua bona ecclesiæ, potest liberius
disponere de bonis ipsius ecclesiæ, quàm alius,
qui nihil acquisiuit, & legitur in tex. in c. cùm
redemptor.

redemptor, xij. q. ij. quòd miserationis, & pietatis etiam intuitu ecclesiæ serui manumittun-
24 tur, † & si tamen seruus sit rusticus, vel rusticũ mancipium, non alienatur nisi, vt alienãtur im mobiliia, Authẽ. de non alienan. §. nós igitur, quia dicit Bal. in l. j. col. v. vers. solutio, C. de seru. fugit. quòd seruus ascriptitius glebę est portio fundi, & iter ĩmobilia cõputat, l. iubems C. de sacrosan. ecc. l. si quis inquilinos de leg. j. licet enim sit corpus discretum naturaliter à
25 fundo, † tamen seruus pars est instrumentalis fundi, quod non contingit in boue, vel asino; nam, si sunt instrumenta fundi, tamen mobilia sunt; sed in solo homine cõtingit, quòd glebę annexus reputetur immobilis, vnde seruus lõgo tempore prout res immobilis præscribitur,
26 & ascriptitius † non potest alienari sine gleba, ergò nec prescribi, l. queãdmodnm de agri. & cẽsi. lib. xj. & per tex. vbi Abb. c. nulli de reb. eccl. non alien. ij. notab. vbi dicit, quòd rusti-
27 cus seruus cõputatur inter bona immobilia, et dicitur rusticus ille, qui est deputatus prędio, nam videtur inhęrere prædio, quod cùm sit res immobilis cõmunicat naturã suam seruo deputato ad eius culturam per iura, quæ ibi adducit, & serui rustici destinati culturę agrorum
28 † vocantur membra terrę, l. cùm satis, C. de agri. & cens. lib. xj. & cõprehenduntur in dispositione loquente simpliciter de rebus immobilibus, nam ratione connexionis sequũtur naturã agrorũ, & prędiorũ naturę accedunt, ac cohęrent, colligitur in l. iij. ff. de diuers. & temp.
29 quia vt videmus, † licet Iudei non possint emere, nec habere mancipia christiana, tamen, si ad eos transeat rusticum prędium, transeunt etiam mancipia Christiana destinata culturæ illius prędij rõne cõnexionis, quia non principaliter, sed accessoriè possideri dicuntur, c. ij.
30 de iudę. immò fauore etiam sacrorum ordinũ à cultura terrę, & à prędio, cui sunt ascripti separari nequeunt, nisi prędij domino consentiẽte, c. generalis liiij. distin. per Augus. Bero. c.
31 nulli de reb. eccl. non alien. † vbi etiam disputat quomodo homo, ꝓ quo omnia natura creauit, propter sui nobilitatem possit alteri rei accedere; sed si se se mouentia, vt oues, boues, &
32 equę sint, † vel stent applicata, & assignata ecclesię, vt res immobilis, vt prędium, vt ego vidi in pluribus ecclesijs, in quibus grex animalis stat, vt immobilũ, & vti prędium, vt audio in Abbatia Sãcti Leonardi de phrygia in Apulia, vbi adest corpus, seu grex 5000. pecudum, qui retinetur, vt corpus immobile, & vti prędium, ego puto, quòd de huiusmodi non fiat alienatio, nisi vt de immobilibus, & quòd in alienatione talium ea debeant requiri, quę requiruntur in alienatione immobilium, & dicit quidam † Docto. in d. c. nulli ext. eo. tit. quòd
33 cùm seruus sit res † pretiosa mobilis, vt legitur & notatur in c. episcopus, qui, xij. q. ij. & manumissio sit alienatio, l. fina. C. de reb. alien. nõ
34 alien. non poterit manumitti † nisi sicut aliæ res immobiles, c. consensus, cum c. sequẽ. ext. eo. tit. secundùm cõmunem expositionẽ, nisi dupli æstimationem præstiterit ille, qui manumittere voluerit, plenè, d. c. eps qui, nisi secundùm Henric. Boic. in c. nulli allegato manumitteretur, vt promoueretur ad clericatum in eadem ecclesia, cui seruit, vel alia iuxtà ea, q̃ habentur in c. de famulis, c. eo libẽtius de ser. non ordinan. c. qui ex famulis, liiij. dist. c. de libertis, xij. q. ij. cum ibi not. item nisi manumitteretur ob benemerita, vt c. si quos ead. cã & qõne, quo casu fit manumissio reseruato patrocinio ecclesiæ, & põt simpliciter manumitti dũmodò non sit demeritus, l. seruos, ff. de
35 manum. testa. † quoniam tunc non afficitur ecclesia graui pręiuditio, & fungitur offitio pietatis, c. cum pastoris, xij. q. ij. qua ratione ꝓcedit casus, quando ad clericatum promouetur seruus, quia tunc dicitur manere in patrocinio, & seruitio ecclesiæ; benè verum est, quòd pleno iure non potest, nisi cõtributo prius duplo; nec demeritus debet manumitti, sed potius a-
36 lienari, d. c. si fugitiui, † cùm aliàs ꝓhibita sit alienatio in priuatum ipsius fauore, c. iniusta ead. causa, & q. quamuis quandoq; aliter obser
37 uetur, c. ecclesiasticus, xij. q. ij. † vasalli quoque, & sub diti ecclesiæ, & ecclesiarum alinantur cum solemnitatibus requisitis, est facta decis. rot. Tolomęi 81. incip. in vna teraconen. tit. de reb. eccle. vbi alienata villa per camerarium, & alienatione confirmata per sedem apostolicam quærebatur, an vasalli potuerint inuiti alienari, & per multa ibidem recitata concluditur, quòd sic; Et per hæc deducta meo iuditio constat, quòd res ecclesiæ mobilis, siuè sint fructus, siuè sint res, quæ seruando seruari non possunt, siuè sint res pretiosę, siuę res sacrę, siuè alterius generis, mobiles, aut se se mouentes omninò, vel cum consensu, vel sine, etiam per solũ clericum, aut prælatum alienari possunt, & vendi.

¶ Sed optimum erit, vt deueniamus ad bona ecclesiæ alterius generis, de quibus sigillatim libenter dicimus, vt quò magis res singulæ discutiuntur, & disputantur, eò magis plana materia reddatur; vnde, cùm de mobilibus, & se mouentibus tractatum fuerit, postea dicemus, de ĩmobilibus, deinde de reditibus, & actionibus, & vsufructus, ac possessionis, pecuniæ ac census ecclesiæ alienatione; hoc enim modo meo

Iuditio erit tactum de rebus, & bonis ecclesiasticis, cuiuslibet generis, & cuiuslibet speciei.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio Leoninæ constitutionis, de non alienandis rebus ecclesię fuit lex localis.*
2 *Sed per Imperatorem fuit extensa ad alias ecclesias.*
3 *Quæ non sunt comprehensa in dispositione prohibitiua, censeri debent remansisse libera.*
Item quod nō reperitur expreßè prohibitum, regulariter intelligitur esse permissum.
4 *Constitutio Leonina prohibens alienationem rerum ecclesiæ Constantinopolitanæ, aliarū ecclesiarum rerum alienationem permittebat.*
5 *Imperatori permittitur tribus concurrentibus alienare res ecclesiæ.*
6 *Res immobiles ecclesiæ in emphyteusim alienari possunt.*
7 *Forma concedendi res ecclesiæ in emphyteusim.*
8 *Formis & solemnitatibus in conceßione in emphyteusim requisitis non obseruatis non tenet emphyteusis.*
9 *Emphyteusis hodie concedi potest dimissa sexta parte valoris rei.*
Quod qualiter sit intelligendum, vide nu. 20.
10 *Aestimatio rei, quæ datur in emphyteusim, fit iuxtà illius valorem, licet sit parui reditus.*
11 *Emphyteuta cessans à solutione canonis per biēnium cadit à iure suo, nec tenetur ecclesia ad restitutionē melioramentorum.*
12 *Emphyteuta, si rem ecclesię deteriorat, cogitur ipse, & eius hæres in pristinum restituere.*
13 *Ruinę ædifitiorum ecclesiasticorum in emphyteusim concedi possunt.*
14 *Ecclesię rei vsusfructus cōcedi potest data proprietate æquiualenti ecclesię, cū pacto quòd finito tempore vsusfructus ad ecclesiā redeat.*
15 *Ecclesiasticę rei vsusfructus non conceditur vltrà vitam accipientis.*
16 *Hypotheca spetialis, & generalis in effectu idē esse videntur.*
17 *Ecclesia propter functiones fiscales, si aliūde soluere nequeat secūdùm formam traditam rem immobilem in solutū dare, vel alienare pro tali debito poterit.*
18 *Idem si debeat alicui priuatę personę.*
19 *Ecclesię res immobilis, & rusticum mantipium potest commutari cum Imperatore.*
21 *Loca diruta ex quibus nullus resultat reditus ab ecclesia perpetuò, in emphyteusim dari possunt.*
22 *Locare immobilia ecclesiæ licet, modo spatium triginta annorum non transcendat.*
23 *Ecclesia, siuè prælatus res immobiles de iure ciuili supponere pōt, nō aūt de iure canonico.*
24 *Ecclesię res hodiè creditori in pignus speciale dari possunt.*
25 *Creditor ex fructibus rei pignoratæ pro sorte principali, & pro vsuris sibi satisfacere debet, postea res ad ecclesiam reuertitur.*
26 *Ecclesiarum res vltrà constantinopolit. possunt in emphyteusim perpetuo concedi.*
27 *Disposita circà ruinosas domos ecclesiæ constātinopolitanę ad alias ecclesias extēdūtur.*
28 *Permutationes rerum immobilium ecclesiarum inter quascunq; ecclesias permittuntur.*
29 *Quinq; casus enumerantur, in quibus immobibilia ecclesiæ nullo modo alienari possunt, licet aliàs permitteretur.*
30 *Prohibitum certis casibus in cæteris videtur esse permissum.*
31 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
32 *Ex authoris sententia firmatur immobilia ecclesię, attento iure ciuili omninò alienabilia esse seruatis à dicto iure traditis.*
33 *Alienari possunt res ecclesiæ attentis a... quissimis constitutionibus canonum causis existentibus.*
34 *Sacerdotes cum clericorum consensu res ecclesiæ distrahere possunt, si adest necessitas, vel vti meliora prospiciant*
37 *Ecclesiæ rem quis habere potest, si tantundē ecclesiæ dare velit, & illam indemnem conseruet.*
36 *Aleinator rei ecclesiæ, si indēnem sponte ecclesiam reddat, euadit periculum depositionis.*
37 *Prælatus, quæ inuenit in ecclesia, salua teneat.*
38 *Prælatus pōt aliquid donare de bonis ecclesiæ, si de suo proprio eidem tantūdē contulit.*
Et quomodo hoc intelligatur.
39 *Prælatus, qui tātūdem de suo cōtulit ecclesiæ, alienādo videtur de ipsius ecclesiæ volūtate alienare.*
40 *Episcopus, qui seruum ecclesiæ manumittere vult, debet offerre duos similes.*
Et de ratione.

41 Sa-

41 *Sacerdotes, qui aliquid relinquunt, vel acquirunt ecclesiæ, possunt manumittere seruos, dũmodo illud, quod ecclesiæ collatum fuit, duplum extimationis seruorum sit.*

42 *Prælatus, qui ex industria sua aliquid acquisiuit ecclesiæ, liberius disponere q̃ alius põt.*

43 *Dilapidator, si vult conseruare ecclesiam indẽnem, non debet ab administratione remoueri.*

44 *Rector ecclesiæ potest vnam rem alienare, dũmodò de suo tantundem ecclesiæ conferat; etiam sine vtilitate ecclesiæ.*

45 *Ecclesiæ res, vbi adest necessitas etiam sine solemnitatibus distrahuntur.*

46 *Alienans ecclesiæ rem id gerat, quod de iure reprobari non mereatur.*

47 *Prælatus pro ecclesiæ vtilitate benè alienat.*

48 *Ecclesiæ ĩmobilia, & mobilia pretiosa secundũm iura nouissima alienari prohibentur, nisi in casibus à iure expressis.*

49 *Res ecclesię ab antiquo in emphyteusim concedi solitæ alienari possunt.*

50 *Bullę Iulij Tertij, & Pij quarti in materia rerum ecclesiasticarum alienationis editæ, sũt principaliter factæ ad reuocandum malè alienata, non ad prohibendum alienationem.*

51 *Res semel effecta alienabilis semper durat alienabilis.*

52 *Alienationem veterẽ confirmans non intelligitur alienare.*

53 *Res ecclesiæ probibita alienari, propter consuetudinẽ alienari poterit.*

54 *Solitum concedi illud dicitur, quod bis spatio annorum quadraginta fuerit concessum.*

55 *Bona feudalia, & emphyteutica consueta infeudari, vel emphyteuticari iuxta consuetum, iterum poterunt concedi absque alia solemnitate, & causa.*

56 *Bona ecclesiæ solita infeudari, vel emphyteuticari possunt de nouo concedi causa prima concessionis durante.*

57 *Prælatus solus potest parcere emphyteutæ cessanti in solutione canonis.*

58 *Causa prima concessionis qualiter cessare, aut durare dicatur, demonstratur duobus exemplis, & nu. 59.*

60 *Hodie autem loca Romanæ ecclesiæ, quæ reuertuntur ad illam non possunt de nouo concedi ex constitutione Pij Quinti.*

RVBR. DE IMMOBILIVM rerum ecclesiæ alienatione.

Rædia igitur possessiones, agri, domus, cæteraq; immobilia ecclesiarum videntur pari modo contractabilia, & alienabilia; quod quidem, vt ab antiquis iuribus incipiamus, de
1 iure ciuili ex eo manifestè apparet, † q̃a priuilegium, & prohibitio Leoninę cõstitutionis de non alienandis bonis ecclesiæ erat concessum, & factum tantummodo pro rebus, & bonis ecclesiæ constantinopolitanæ, dicunt verba text. in l. iubemus in prin. C. de sacrosan. eccles. & glo. in verbo vrbe, & sic fuit lex localis, dicit glo. in Authen. hoc ius, C. eo. ibi eam ecclesiam; in princi. dixit tex. apertus in Authen. de
2 non alien. aut permu. in prin. in corpore, † vbi Imperator emendans dictam Leoninam constitutionem, & in melius reformans illius dispositionem restrictam ad solam Constantinopolitanam ecclesiam, eamq; amplians ad omnes alias ecclesias illam extendit, vt ibi in text. legitur, melius per tex. in Authen. de eccl. rer. immob. in prin. §. nuper igitur, ibi videbamus enim causam effusam, & paulatim ad aliàs ecclesiasticas migrantem possessiones, neque pretijs solitis dignis, neq; opere ineuitabili imminente alienatis &c. vnde, si ecclesiæ solũmodo bona Constantinopolitanæ erat alienari ꝓhibita tempore leonis, clarè arguitur, quòd bona aliarum ecclesiarum poterant passim vẽdi,
3 contractari, & alienari; † quia, cũm non essent comprehensa in dispositione prohibitiua, censeri debent remansisse in libera dispositione Rectoris, vel prelati, vt de illis posset suo modo disponere, l. in re, C. manda. quia illud, quod non reperitur expressè prohibitum, regulariter intelligitur esse permissum, l. nec non, §. quod eis, ff. ex quib. cau. maior. meritò potest dici, quòd bona ecclesiarum poterunt alienari,
4 quæ non inueniebantur prohibita; † & ꝑ Leoninam quoque constitutionem permittebatur etiam illarum alienatio per text d. l. iubemus circa fi. vbi, si quis desiderabat temporalem vsusfructum alicuius Prędij possessionis, vel rei ecclesiæ constantinopolitanę, ei permittebatur per iconomum concedi, vel esset prędium vrbanum, vel rusticum vel ad quinq; vel ad x. annos, vel ad tempus vitę, cum pacto, quòd finito tempore concessionis dictus vsusfructus remearet ad ecclesiã cum alio predio, quod acciperet tantundem reditus, & fructus redderet

ret,vt dicit tex. ibi,& gl. in verbo si quando, &
per easdem Imperatoris leges, ꝑ quas fuit in-
ducta prohibitio alienationis rerum ecclesiarũ
videtur pari modo concessa alienatio, nam in
tex. in Authen. de non alien. aut permut. res
ecclesiæ immobilis permittitur alienari Impe-
5 ratori, vel Imperio tribus concurrentibus, † vi
delicet vtilitate publica, seruetur illęsa ecclesia,
& cum pragmaticę forma, vt ibidem in §. si ni-
mis, vbi est videre formam alienationis, qua nõ
seruata imperator determinat alienationẽ nul-
lam, vel sit donatio, venditio, aut permutatio,
vel facta cum Imperatore, vel alia cum perso-
6 na; † & per eundem tex. permittitur etiã alie-
nari iu emphyteusim res immobiles tam eccle
siæ Constantinopolitanæ, quàm aliarum eccle-
siarum; vt in §. emphyteusim, vbi datur for-
7 ma concedendi res ecclesię † in emphyteusim;
permittitur enim ibi posse concedi bona quæ-
cunq; ecclesiæ in emphyteusim in personã ac-
cipientis, & in duobus eiusdem personæ hære-
dibus, & deinceps tantùm solis masculis, vel
fœminis, aut nepotibus vtriusque naturę, aut
vxore, aut viro, si sit inter contrahentes expres-
sum, alioquin non transit emphyteusis ad aliũ
hæredem, & cum alijs modis, formis, & solem-
8 nitatibus ibi traditis, † quibus non seruatis nõ
valeat aliter facta emphyteusis; subdens text.
ibidem, quòd, licet ante sine aliqua diminutio-
ne valoris rei daretur in emphyteusim res ec-
clesiæ, tamen hodie benè perscrutato, & requi-
sito valore rei tempore, quo primò deuenit ad
9 ecclesiam, † conceditur emphyteusis dimissa
sexta parte valoris, plus vero dicta sexta parte
nõ possit emphyteusis diminui, nec per eladẽ,
10 nec per alium casum; &, si prædium ecclesiæ,
quod desideratur in emphyteusim, sit quidem
maximi pretij, & valoris, parui verò, vel nullius
reditus, tunc fiat illius æstimatio, & pretio, &
11 valore æstimato fit emphyteusis; † &, si em-
phyteuta cessat à solutione Canonis per bien-
nium continuum, ab emphyteutico iure cadit;
nec ei ecclesia tenetur ad restõnem meliora-
mentorum in re ecclesiastica factorum, & in
12 tex. ibidem habetur, † quòd, si emphyteuta rẽ
ecclesiæ deteriorat, cogitur ipse, & hæredes rẽ
ecclesiæ in pristinum restituere cum omnibus
fructibus; & nedum res immobiles concedun
13 tur in emphyteusim, † sed & ruinæ ædifitiorũ
ecclesiasticorum, & in tex. in §. si quis, refor-
mando constitutionem Leoninã permittitur
14 concedi vsufructum rei ecclesiæ † data statim
ecclesiæ proprietate alicuius rei æquiualentis
cum pacto, quòd finito tempore concessionis
vsufructus concessus ad ecclesiam redeat, ità
intelligit glo. tex. in L. iubemus in glo. fina. in
verbo derelinquat &c. vbi dicit, quòd per con-
stitutionem Leoninã sufficit relinquere in mor
te, sed hodie per hũc text. ab initio, & mox da-
ri debet, & per tex. in Authen. de aliena. & em
phyteu. §. si verò, habetur quòd concessionis
15 tempus non habet transcendere vitam † acci-
pientis, & conceduntur bona ecclesiæ pro sola
necessaria, & ineuitabili occasione, ꝓter quàm
non potest illud, quod imminet adimpleri,
aut pro alia causa vtilissima, pro quibus causis
possunt generaliter tantùm obligari, & hypo-
thecari, quod inquit glos. est idem, ac si liceret
16 deueniri ad spetialem, † quia idem in effectu
spetialis hypotheca, & generalis esse videntur,
per glo. d. Authen. de non alien. §. si autẽ cre
ditor, in verbo ad generalem, & legitur in text.
in Anthen. de eccl. reb. immob. alien. in cor-
17 pore, † quòd, si ecclesia sit obligata ad solutio-
nes, vel functiones fiscales, & non possit aliun
de debitum soluere, facto super hoc consilio, &
perquisitione, seruatis solemnitatibus secundũ
formam ibi traditam, possunt possessiones, &
res immobiles ecclesiæ in solutum dari, & pro
18 solutione talis debiti alienari; Item, † si eccle
sia aliquid dare debeat etiam alicui priuatæ ꝑ-
sõne, res immobilis in solutum dari posse per-
mittitur, vt per tex. & ib. glo. in verbo ad alie-
nationem, quæ dicit, quòd secundùm disposi-
tionem illius constitutionis pro debito fiscali:
permittitur rei immobilis ecclesiæ alienatio,
& insolutũ datio, sed pro debito priuati solùm
in solutum datio; sed hodiè inquit generaliter
permittitur alienatio pro debito fiscali, & debi
to priuato cum solẽnitatibus, vt ibi; item pari
modo legitur in tex. in Authẽ. de alien. & em-
19 phyteu. §. sancimus, † quòd res immobilis e-
tiam ecclesiæ constantinopolitanæ aliorumq́;
ibi connumeratorum piorum locorum ciuilis
annona, & rusticum mancipium benè potest
commutari cũ Imperatore, item & in emphy-
teusim dari in plures personas, sextam tantũ-
modò partem valoris rei emphyteutę dimittẽ
20 do, id est † quòd pro re valoris sex emphyteu
ta soluat quinque; ità ego intelligo tex. dimis-
21 sa sexta parte; † item & loca diruta, in quibus
vt vtar verbis tex. antiquę habitationes depo-
sitæ sunt ex quibus nullus resultat reditus, quæ
per dictam ecclesiam reędificari non possunt,
perpetuò in emphyteusim dari licet pro cano-
ne, vel pensione, de qua in tex. ibi, §. si verò q̃-
dam; Item conceditur vsufructus rerum ĩmo
22 biliũ ecclesię modo, & formis iam dictis: † Item
& ĩmobilia est licitum locare pro quantouis
longo tempore, modo spatium triginta anno-
rum non transcendat, §. locationes, eo. titu. si
dicta ecclesia, vel prænominata loca pia ꝓ sol-
uendis

uendis debitis, aut alijs necessitatibus pecuniæ
23 indigent, possunt res ĩmobiles † de iure ciuili supponi, quòd videtur prohibitum hodie expressè in c. ij. de reb. eccle. in vj. per illa verba ibi, summittere, subicere, & seu supponere &c.
24 † Item est etiam licitum talia dare creditori in speciale pignus, quod ante non licebat ꝑ text. in Authen. de non. alien. aut permutan. §. si autem creditor, vbi ad hypothecã tantùm ge-
25 neralem posse deueniri † permittitur, cum hoc tamen, quòd creditor de fructibus rei pignoratæ sibi tam pro sorte principali, quàm pro vsuris, quæ quartam partem centesimæ non excedant, satisfaciat, & sibi integrè satisfacto res pignorata ad ecclesiam redeat, per tex. §. si verò contingerit, de alien. & emphyteu. vbi subiungit tex. solemnitates quas vult adhiberi in
26 concessione emphyteusis; † aliarum verò ecclesiarum vltrà constantinopolitanam res immobiles possunt in emphyteusim perpetuò cõcedi seruatis formis, & solemnitatis ibidem in
27 tex. traditis, §. licentiam igitur; † &, quæ disposuit Imperator circà ruinosas, & colapsas domos ecclesiæ constantinopolitanæ, & aliorum prenominatorum piorum locorum, quę in emphyteusim perpetuò concedi posse statuit, eadem ad alias ecclesias extendit, §. quicunque verò, & eisdem etiam ecclesijs pro solutione debitorum, vel alia vrgenti necessitate, quæ ex venditione, vel pretio rerum mobilium solui non valeat, permittit ad alienationem rerũ immobilium deueniri cum forma, & solemnitate tradita per tex. d. Authen. de aliena. & emphy
28 teu. §. hoc autem; † Item & permutationes quarumcunque rerum immobilium ecclesiarum cum quibuscunque ecclesijs, & inter quascunque ecclesias fieri posse conceditur, d. §. hęc verò, cum solemnitatibus ibi traditis, & ꝑ glo. §. hæc verò in verbo ea vero, vbi enume
29 erat quinque casus † tantum, in quibus res immobilis ecclesiæ alienari nullo modo possunt; Primus est, quandò res est data ecclesiæ à principe, vt in §. ea verò, quæ ab imperiali &c. Secundus, quandò est aliquod monasterium, vel ecclesia, quod semper est prohibitum alienari, §. & quoniam; Tertius, quandò venditor alienat sibi ipsi, vel alicui ex suis, quo casu est prohibitum, §. iconomo; Quartus quãdò res esset data ecclesiæ cum conditione, quòd non posset alienari, §. sanctissimas eo. Quintus, qñ hæretico alienaretur, quod fieri non potest, §. iubemus Authen. de rebus eccl. titu. vt ꝑ glo. d. loco; his enim inquit casibus prohibet omninò alienari, & facta alienatio nõ tenet, etiam si tali modo fieret, in quo aliàs permitteretur;
30 de stantibus his intrat regula iuris, † quod certis casibus prohibetur, in cęteris videtur esse permissum, l. nec non §. quod eis, ff. ex quibus cau. maior. quia exceptis suprà numeratis casibus, in cæteris omnibus passim, & indistinctè res ecclesiæ immobiles videntur posse vendi, permutari, donari, vel quouis modo alienari seruatis formis in casibus, & pro casibus à iure
31 ciuili expressis, quia exceptio, & limitatio firmat regulam in contrarium.

¶ Hæc pauca ego descripsi ex dispositione iuris
32 ciuilis, † per quæ meo iuditio clarè probatur, quòd res ecclesiæ immobiles sunt omninò alienabiles seruatis à dicto iure traditis; sed est, quòd veniamus ad iura Canonica, vt eo viso, quod in eis quoque disponatur, de huiusmodi rerum immobilium ecclesię alienatione rei veritatem magis certo scire possimus.

Et per dispositionem Canonum incipiendo ab antiquissimis constitutionibus nedum non videntur prohibitę ecclesiæ rerum alienationes
33 verum etiam passim, † & vbiq; concessæ causis existentibus, quia habetur in tex. in c. sicut ecclesia, §. sed notandam, xij. q. ij. quòd causis existentibus res ecclesiæ benè possunt distra
34 hi; † quia, si adsit necessitas, vel vti meliora ꝓspiciant sacerdotes, cum consilio clericorum benè res ecclesiæ distrahere possunt; quod quidẽ habetur expressius in c. sine exceptione eod. quia si faciat, vt meliora prospiciat, & cũ totius cleri tractatu, & consensu id eligat, quod non sit dubium ꝓ futurum ecclesię, clericus, vel pre-
35 latus de reb. ecclesiæ potest donare, † commutare, & vendere; &, si quis velit dare tantundẽ ecclesiæ, potest quamlibet rem ecclesiæ habere, dummodò ecclesiam indemnem conseruet, tex. est in c. iniustum, §. item si rectores, xij. q. ij. vbi legitur, quòd, si Rectores ecclesiæ de rebus proprijs tantundem ecclesiæ restituere voluerint, ecclesiasticas facultates liberè dare possunt, & constabunt his, quibus datæ sunt ꝑ-
36 petua firmitate; † vbi glo. dicit, quòd, si alienator reddat ecclesiam indemnem, scilicet spõte, potest euadere periculum depositionis, quia dicit Hostien. in c. nulli de reb. eccles. alien.
37 † caueat prælatus, quòd ea, quæ inuenit in ecclesia, salua teneat, absurdum est enim si, cui de suo nihil dedit, damnum inferat, & habetur in
38 c. si quis qualibet ead. cau. & q. 6. quia de rebus ecclesiæ aliquid donare potest, si de suo ꝓprio tantum ecclesiæ contulerit, quantum visus est abstulisse, & tunc demũ illud stare licebit; idq; est intelligendum, quòd possit fieri, quando prius habitus est tractatus cum clericis, quòd de suo tantum vellet dare, vt possit rem illã alienare, & tali alienationi clerici assensẽrũt; vel quandò primò tantundem ecclesiæ contulit

sacerdos,

sacerdos,& post alienat ab ecclesia,quia ex vo-
39 luntate ecclesiæ † fecisse intelligitur,vt ꝑ glos.
d. c. si quis, item est tex. in c. eps,qui, xij. qõ.
40 ij. † vbi Episopus,qui desiderat mancipium iu
ris ecclesię manumitti,pôt manumittere obla-
tis ecclesiæ duobus similibus, vbi glo. reddit
rõnem,quare teneatur refundere duos seruos;
quia inquit,si seruus est bonus, diligenter ge-
rit ecclesiæ negotia,& non permittit fieri frau-
dem; si sit malus,ꝑ eum potest extorqueri veri
tàs,& sic pro vno mancipio duo debent refun
di ecclesiæ,vt ecclesię duplici via prouideatur;
Item habetur in c. iij. de reb. ecclesiæ extrà,
41 vbi † sacerdotes,q aliquid ecclesiæ relinquũt,
aut aliqua prædia,vel familias suis ecclesijs ac-
quirunt,possunt aliquos seruos ecclesiæ manu
mittere iuxtà rei collatæ mensuram,vbi glo. in
verbo modum,dicit,quòd illud, quod contu-
lit,debet esse duplum illius,quod aufert, d. c.
42 episcopus,qui, xij. q. ij. † vbi notat Abb.quòd
prælatus,qui ex industria sua acquisiuit aliquid
ecclesiæ,potest liberius, quàm alius, qui nihil
acquisiuit,disponere,& dicit glo. in c. si quis,
43 ibidem in verbo remedium, † quòd, si dilapi-
dator vult seruare ecclesiam indemnem ab ad-
ministratione rerum ecclesiæ remoueri nõ de-
bet,& per Abb. in c. vt super,ext. eo. col. fina.
44 † quòd Rector cuiuscunque ecclesiæ potest v-
nam rem de ecclesia auferre, dũmodò de suo
tantundem ecclesiæ conferat; & sic habet pri
uilegium,quòd potest alienare res ecclesiæ suæ
sine vtilitate ecclesiæ,satis est enim,quòd eccle
sia non sit deteriorata,vt ibi per eum; facit tex.
c. episcopi ea. cau. & quæst. vbi qui nihil ex ꝓ
prio CHRISTI ecclesiæ conferunt, liberos
seruos facere non præsumant, impiũ est enim
vt qui ecclesiæ res suas non obtulerit, & dam-
num inferat,vbi glo. in verbo conferunt, ergo
à contrario sensu si de suis conferunt, aliquos
manumittere possunt; immò videtur,quòd cã
existente possunt immobilia ecclesiæ alienare;
45 quia, † si adsit necessitas,benè etiam non ser-
uatis solemnitatibus distrahuntur,glo. in sum-
ma, xij. q. ij. vbi multas enumerat causas, ꝓp-
ter quas bona stabilia ecclesiæ alienari possunt,
& dicit Archid. in c. placuit ead. cau. & quæst.
quòd si vrgens sit necessitas taliter,quòd solem
nitates requisitæ adhiberi non possint, tunc be
46 nè alienantur sine solemnitatibus, † dummo-
dò alienãs id gerat,quod de iure reprobari nõ
mereatur; idem glo. in c. nulli liceat extrà de
47 reb. eccles. alien. † vbi pro vtilitate benè alie-
nat prę latus; idem habetur in tex. in c. j. eod.
tit. de reb. eccl. lib. vj. vbi pręcedente tracta-
tu habito euidentis vtilitatis, vel necessitatis
scaua existent permittuntur alienari quæcunq;

res ecclesiæ,& in cle. j. eo. tit. iure, reditus, &
possessiones ecclesiarum etiam pecunia recep-
ta conceduntur,& concedi possunt,si adsit ne-
cessitas,aut vtilitas ecclesiæ prælati interueniẽ
48 te consensu,& in extrauag. ambitiose, † vt ad
iura nouissima deueniamus eo. tit. de reb. ec
cle. non alien. extrauag. commun. vbi omni-
nò videntur prohiberi alienari bona immobi-
lia ecclesiæ,& mobilia pretiosa,& habetur, ꝙ
in casibus à iure expressis puta necessitatis, v-
tilitatis,& vt supra diximus,benè possunt cõce
49 di,& alienari; † & pari modo res ab antiquo
ĩ emphyteusim cõcedi solitos, ibi pręterquàm
in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bo-
nis,in emphyteusim ab antiquo concedi solitis
&c. nihil dico hic de bulla Iulij Tertij, quę ap
pellatus,transumptum,de qua dico suprà in ad
ductis pro contrarijs; nec de bulla Pij Quarti,
reformatiua bulla Pauli iiij. in hac materia a-
50 lienationum ecclesiasticarũ æditis, † quia sunt
principaliter potius formatæ,& factæ ad reuo
candum male alienata, quam ad prohibendũ
alienationũ, de quibus dicetur infrà quęstio.
de præmio, & in extrauag. ambitose dicitur,
quòd res ab antiquo cõcedi solitę possũt in em
51 phyteusim concedi, & alienari, † quia res se-
mel effecta alienabilis sẽper durat alienabilis,
per Bar. per illum tex in l. j. C. de Imp. lucr.
52 de rescrip. lib. x. vers. quòd si res, † & ꝑ tex. in
l. pater §. quindecim de leg. iij. & non intelli-
gitur alienare,qui alienationem veterem inue
nit, & eam confirmat,etiam si in aliam transfe
rat personam, vt in l. j. §. permittitur, ff. de
sq. quotid. glo. in Authen. hoc ius,in glo. fi.
53 C. de sacrosan. eccle. vbi dicit, † quòd bene
res ecclesiæ prohibitæ alienari possũt alienari,
si ad sit consuetudo, probatur in c. j. in prin-
cip. vbi hoc tenet Bal. per quos fia. inuestit. be
nè facit tex. in c. ij. de feud. facit tex. in c. vt
super,de reb. eccles. non alien. ibi, & alijs non
infeudauit &c. sed Bar. in l. peto. §. frater de
leg. ij. intelligit hanc regulam procedere quã
do prohibitio de non alienando fit in personã,
sed secus dicit,quandò fit in rem,quia illa talis
prohibitio,pro vt in casu nostro,semper durat,
& transit cum ipsa re; & quicquid dicat Bart.
in casu nostro, res ecclesiæ in emphyteusim cõ
cedi solitæ possunt benè concedi & alienari, &
sunt exclusæ à prohibitione generali per dictã
extrauag. ambitiosæ, tenet in terminis Dec.
54 cons. 142. ij. col. † & dicitur solitum concedi
illud esse,quod bis spatio annorum 40. fuerit
concessum per Bald. in l. de quibus, de legibus
Imo. in c. ij. de feud. Alex. cons. v. & cons. ix.
iij. vol. quia præsumitur,quòd vtiliter fiat, &
non debet ista facultas ecclesiæ adimi, Rebuff.

in compendio rer. eccl. alie. verf. octauus u b dicit, quòd octauus casus est, in quo possint
55 res ecclesię alienari sine solemnitate † quandò bona feudalia, vel emphyteutica reuerterentur ad ecclesiam, & eent cōsueta ifeudari, vel emphyteuticari, tūc, si nō eēt prima cā poterūt ite rū eo, acedi in feudum iuxtà consuetū modum, vel emphyteusim sine solemnitate, c. vt super & ī oi plenè doctor. Franci. quin. Curtius in tra ct. 2. de feud. ij. parte q. j. & seq. Deci. d. consi. 7142. j. part. incip. & pro tenui j. colū. ibi, & predicta maximè haberent locum, si ista bona essent solita concedi, quia tūc simpliciter absq; alia solemnitate à prælatis concedi potuissent c. ij. de feud. not. Bar. in Authen. qui rem, circā fi. C. de sacrosan. eccles. in l. si vacantia, C. de bon. vacan. lib. x. col. ix. & xj. in ti. de feud. P. m. de Cast. in l. etiam, circà fi. ff. sol. matri. vbi dicit, quòd tali casu absque alia causa bona ecclesiæ conceduntur, vt not. Alex. conf. xiij. incip. viso, & considerato col. fin. lib. ij. idem cons. 189. col. vj. ij. vol. & cons. ix. iij. volu. Dec. in dicto loco, col. ij. vers. solum superest, ibi, quia illud dictum intelligitur in rebus consuetis dari in emphyteusim, in quibus solus prælatus habet potestatem alienandi secundū modum consuetum, quia prælatus concedens in feudum res solitas infeudari alienare non dicitur Abb. antiq. in c. ij. de feud. Bal. in margarita in verbo prælatus verf. fi. sed distingue, & intellige, vt per Abb. in c. vt super ij. colū.
56 de reb. eccl. † vt videlicet posśint res de nouo emphyteuticari, & infeudari sine solemnitate causa primæ concessionis durante, sed, si nō durat, tenet quòd sit opus de nouo adhiberi solemnitates, vt per eū ibi, & est ratio secundùm Inn. quia bona data in feudum, vel emphyteusim videntur ordinata ab initio, vt illa bona concederentur in feudum, vel emphyteusim; vnde nil noui facit nunc prælatus titulum cōcedens, & pro hoc eleganter sentit Fed. de sen. cons. 174. ꝙ in hac secūda concessione non requiritur superioris consensus, quòd est valdè
57 notabile; † pro quo facit tex. in c. potuit loca vti solus prælatus posśit parcere emphyteutę in solutione canonis cessanti, illum non expellendo, & eodem modo potest concedere alteri & in margine Abb. allegatur. Alex. conf. 79. lib. j. Anto. de Butr. conf. 22. subdens Abb. ego crederē, quòd, vbi prima causa concessionis durarat de præsenti, habeant locum prædicta; sed, vbi cessat illa prima causa concessionis, tūc puto, quòd eo ipso quòd redeunt ad ecclesiam & efficiuntur de mensa, & assumunt sibi naturā,
58 & qualitatem aliarum rerum ecclesiæ, † exēpli gratia res īculta fuit data in emphyteusim hoc respectu, vt reducatur ad culturam, aliàs ecclesia non concederet, tractu temporis, illa res optimè culta reuersa est, puta quia finitum est tēpus concessionis, vel propter defectum hæredum vasalli, vel emphyteutæ, aut propter delictum eorum, vt c. potuit de loca. & c. ij. de feud. non video inquit Abb. quòd iterum licitè posśit concedi sine solēnitate debita, & sine causa, nam cessat causa primæ concessionis, & militat tunc argumentum à cessante ratione, c. cum cessante de appella. vbi causa prima p-
59 seueraret, procedit primum dictum; † exemplum, ecclesia habet castrum, quod fortè propter custodiam, & præsidium in eo tenendum, vel aliàs, est magis damnosum, quàm vtile, deliberauit semel cum solēnitate debita dare in feudum, si tractu temporis redeat ad ecclesiā, potest ecclesia iterum alij de nouo concedere sine solēnitate, non obstante iuramento de nō alienando, quia non est noua alienatio, sed quędam exequutio ordinis antiqui, facit c. consuluit ext. de iudic. & hæc limitatio inquit mihi videtur verisśima, & rationabilis; sed hodie lo
60 ca, † & ciuitates Sanctæ Romanæ ecclesię deuoluta, & deuoluenda, & quæ reuertuntur ad illam non possunt amplius alienari, cōcedi, aut infeudari de nouo per Bullam Pij V. desuper sanctisśimè factam anno 1567. quarto Calen. April. sui Pontificatus anno ij. descripta in pręsentis calce laboris; & per ista clarum videtur, quòd tam de iure ciuili, quàm de constitutione ecclesiæ, decreti, decretalium in lib. vj. clemē. extrauag. Bullarum, seu constitutionum modernorum Pōtificum, causa necesśitatis, vel alia causa existente multis modis à iure traditis bona immobilia ecclesiæ alienantur, & alienabilia sunt; & quia hucusque diximus de immobilibus magnæ quantitatis, nunc dicamus aliqua de immobilibus exiguę quantitatis.

SVMMARIVM.

1 *Dictio quicquam importat aliquid, & verificatur in modica re.*
2 *Prædium ecclesiæ magnum sit, vel exiguū alienari non potest.*
3 *Minoris prędium inutile, ac sterile nihilominus alienari non potest.*
4 *Ecclesia, & minor æquiparantur.*
5 *Res immobiles ecclesiæ exiguæ, & sunt terrulæ, vineolæ, ex causa etiam sine solemnitate alienantur.*
6 *Abbas potest modicum dare, & infeudare si hoc habet loci consuetudo.*

7 *Episcopus solus absque alia solemnitate res modici precij alienare potest.*

8 *Episcopus licet iuret non alienare, potest tamen modicum terræ concedere consanguineo, si contractus fiat bona fide, & contractus redundet in vtilitatem ecclesiæ.*

9 *Modica sunt exempta ab omni solemnitate.*

10 *Iuramentum simpliciter præstitum intelligi debet secundùm subiectam materiam.*

11 *Prælatus, qui iurauit rem non alienare sine superioris consensu, poterit rem paruam puta reditus quinque solidorum in emphyteusim concedere.*

12 *Episcopus alienans rem minimam non punitur.*

13 *Prælatus necessitate existente videtur liberatus ab obseruatione solemnitatum in alienando requisitarum.*

14 *Si adsit celeritas, quòd commodè non possit consensus sedis apostolicæ haberi prelatus alienat non obstante constitutione ambitiose.*

15 *Duę limitationes ad constitutionem ambitiose.*

16 *Tenet datum à prælato, si adsit consuetudo.*

17 *In modicis solemnitas iuris est remissa.*

18 *In modicis causis vnus potest esse iudex, & notarius.*

19 *Tria copulatiue requiruntur vt habeat locum dispositio c. terrulas.*

20 *Res magnę inutiles non alienãtur sine solẽnitate seruata.*

RVB. DE RERVM EXIGVArum imobilium ecclesiæ alienatione.

Odò deueniendo ad exiguas res immobiles ecclesiæ habetur in tex. in c. sine exceptione. xij. q. ij. quòd eps de rebus ecclesiæ suæ quicquam donare, aut cõmutare non presu-
1 mat; & verbum quicquam † interpretatur id
esse, quòd aliquid, & sic per id videtur prohibi
ta alienari, tàm res parua, quàm res magna, q a
ista dictio aliquid verificatur etiam in re modi
ca, & minima Authen. habita ne fil. pro pat.
Glo. in clem. vna de foro competen. in verbo
aut earum aliqua per And. Tiraquel. in repe.
l. si vnquam in verbo omnia nu. 5. de reuocã.
dona. vbi dicit, quòd tantum importat dictio
quicquàm, quantum dictio aliquid, per glo. in
extrauag. suscepti, §. fina. vers. & si quicquam
ne sede vacan. extrauag. cõmu. per Deci. cõs.
455. col. j. vers. secundò prædictum statutum
&c. & cons. 456. col. j. vers. hoc pro constan
ti ibi, quia illa dictio aliquid ẽt in minimo veri-
2 ficatur &c. † & per tex. in c. quicunq; xvij. q.
iiij. vbi non potest alienari prędium ecclesiæ,
vel magnum sit, vel exiguum, & alienans depo
nitur, vt ponderatur per Rebuff. in compend.
3 alien. rerum eccle. item, † & minoris prędiũ
inutile, & sterile non potest alienari per Barto.
in l. ij. C. de agri. & cens. lib. xj. & ecclesia, &
4 minor æquiparantur not. in c. cupientes de electio. lib. vj. & per Rebuf. prealleg. loco, vbi
daris nouum intellectum ad tex. in c. terrulas
dicit, ibi ideò valere alienationem sine fratrũ
consilio, quia ibi erat necessitas, & Canonici
propter pestem, vel aliam causam erant longè
distantes, vnde eos conuocare non poterit &c.
& quia tunc, quando res erunt exiguę, minus
vtiles poterunt alienari sine hac cõuocatione.
5 ¶ His tamen nõ obstantibus ego dico, † quòd
exiguę res immobiles, & pauci momenti, vt terrulæ, vineolæ, & huiusmodi benè alienantur, &
alienabiles sunt necessitate interueniẽte, & etiã,
etiam sine solemnitate, d. c. terrulas. xij. q. ij.
per gl. ibi hæc est sexta pars, in qua ppponitur,
seu proponere intenditur casus in quibus possit alienatio fieri, c. inconsulto &c. per Præpo.
& Arch. & alios ibi scriben. quos dicit esse in
turba magna Petr. Rebuff. preallegato loco;
facit quod dicit glos. in c. abbatibus, xij. q. ij.
vbi dicit quòd, licet Abb. non possit sine consensu episcopi alienare rem ecclesiæ, tñ, si hoc
6 habet † loci consuetudo, benè potest dare modicum, & potest infeudare, c. ad nostram extrà
eo. & hoc potest Abbas, vel Episcopus sine cõ
sensu capituli, d. c. terrulas, subdens, d. glos.
quòd falsum est, nisi in paruis; & facit, quod
habetur in c. bonæ rei, xij. q. ij. dicit in terminis Io. And. in regu. qui tacet de regul. iur. in
mercurialibus in prin. ibi sed de iure terrulę alienantur sine solemnitate etiam per episcopũ
sine capitulo, ergo de re modica non debet intelligi loqui statutum &c. Dec. cons. 142. & p
tenui, lib. j. col. iij. ibi, secundò, quia agebatur
7 de rebus sterilibus, † & modici pretij, quæ ab
episcopo solo absque alia solemnitate alienari
poterant, c. terrulas &c. dicit optime Archid.
d. c. terrulas, in fi. ibi, & hoc vltimum sequitur hic Laud. qui dicit, quòd tanta potest esse
necessitas, vt etiam magna prędia episcopus
possit alienare sine consensu capituli, & propterea dicit Bal. in c. j. qui feu. dar. poss. quòd
tanta potest esse instans necessitas ecclesiæ, vt
etiam magnæ possessiones, nedum steriles, &
exiguæ possent alienari, vt dicit Archidia. in c.
terrulas, & c. Abbas, xij. q. ij. & dicit Federic.

de

de sen. in cons. 203. incip. casus talis est qui-
8 dam episcopus, † q. licet Episcopus iuret non alienare, tamen potest modicum terræ concedere consanguineo, si cōtractus fiat bona fidę, & redundet in vtilitatem ecclesiæ, quia dicit Abb. in capitulo vt super de rebus eccles. non alien. col. iij. versicu. sed appono contrà, quòd, si res est modica, seu modicæ vtilitatis, tunc non includitur sub iuramento de non alienando, quia nō est verisimile, quòd superior voluerit illum iurantem illaqueare in istis mo-
9 dicis, † quia ista modica sunt exempta ab omni
10 solennitate, † & iuris dispositione c. terrulas, quia iuramentum simpliciter præstitum debet intelligi secundùm materiam subiectam & nō obstante tali iuramento subdit Abb. Prælatus potest concedere etiā suo consanguineo paruā petiolam terræ ibi, sed reperio Feder. de sen. consil. 204. vbi inquit videtur sentire contrarium, format enī quæstionem nunquid Prælatus, quia iurauit non alienare sine licentia superioris, possit cōcedere in emphyteusim rem
11 valoris vnius floreni cū dimidio, † & reditus quinque solidorum; nam expediebat propter vicinitatem consanguineo habere illam petiolam terræ, & determinat finaliter quòd sic, quia in istis minimis non obstat iuramentum, sequitur Fabian. de Mon. in tracta. de emptio. & venditio. iij. q. principali vers. xvij. sequit Bertachin. in tracta. de episc. §. super est, vers. redeundo col. iij vers. sed requiritur, quòd in alienatione rei sterilis, & minimæ non requiratur iuris solemnitas, si subsit necessitas, xij.
12 q. ij c. terrulas, † immò Epus alienans rem minimam non punitur per glos. c. j. vij. q. iiij. quę dicit verum, si res ipsa licet minima sit inutilis ecclesię; nam si vtilis sit quoquomodo, puniendus est alienans, & nota in ista materia, quòd text. in c. terrulas, super quo nititur ista omnis disceptatio, permittit tales fieri alienationes, si adsit causa necessitatis; per quod videtur necessitate existente Prælatum videri ab obseruatione solemnitatem in alienando
13 liberatum, † quod videtur dicere gl. in c. placuit xij. q. ij. in glo. fi. ibi, ergo in necessitate possunt eis inconsultis &c. & Archid. d. c. terrulas ibi secundùm Lauren. &c., per quam glo. dicit Gondisal. Villadie. in suo tractat. de leg. q. x. circa fi. quòd, si subesset summa necessitas, quæ tantam celeritatem desideraret, vt cōmodè authoritas, vel rescriptum Papæ expectari non possent, etiam fieri posset alienatio rei ecclesiæ non obstante constitutione am
14 bitiose; per quam prohibetur, † quòd hodie non fiant alienationes inconsulto Romano Pontifice, per d. glos. d. c. placuit, & per text. in l. diuus, ff. de petit. hæred. & l. tutor, qui repertorium, ff. de admin. tuto. §. j. hoc tenet Vgo, & Archid. in c. Abb. xij. q. ij. Card. in clemen. j. de reb. eccles. facit text. in c. fi. de reb. eccles. ex quibus infertur limitatio ad iura, quæ exigunt solemnitatem in alienatione rerum ecclesiæ, vt intelligantur nisi tanta necessitas, & tā vrgens interueniret, quòd non posset regula solemnitatis præfatæ obseruari, &
15 videtur text. cum gl. d. c. placuit, † & hoc modo inquit limitabis text. d. extrauag. ambitio. subdens quem text. etiam limita alio modo videlicet nisi essent res modicæ, quod satis innuit d. constitutio; facit tex. in c. cæterum de dona. vbi prælatus rem modicam ecclesiæ donare potest, si hoc habet cōsuetudo; datæ
16 enim rei quantitas, † & illius terræ cōsuetudo est diligēter attēdenda; & secundùm hoc donū est ratū, & irritū iudicādū, vbi glo. dicit secundùm vnum intellectum, quòd tex. loquitur de vera donatione, quam potest facere prelatus, si hoc habet loci cōsuetudo, q̄ consuetudo loci dat iurisdōnē, & liberiorē tribuit administrationē, l. phibere §. non tm̄ ff. q vi aut clā, & per Ioann. Andr. Hostien. & Zabarell. dict. capitul. cęterum, quòd de immobilibus etiam potest fieri donatio, si tamen hoc habeat consuetudo, & donatio sit moderata, id est facta de exiguis, vel inutilibus; quia consuetudo facit valere contractum alienationis de rebus ecclesiæ cum minori solemnitate, quàm à iure sit statutū, secundùm Innocē. c. statuimus de transac. Archidia & Doctor. post glo. c. dudum de rebus eccles. refert Bertachin. in tracta. de episc. §. superest, vers. redeundo trigesimò sextò quæro; idem videtur dicere glo. in c. fraternitatem in verbo inconsultis de donat. ext. ibi, cum nec eorum consilio potest facere donationem damnosam ecclesiæ &c., nec mirum id esse debet, quia modica sunt exēpta à solēnitate iuris per Abba. in c. vt super de reb. eccle. & dicit Angel. in Authen. de alie. & emphyteu. §. hoc etiam in fi.
17 † quòd solemnitas iuris in modicis est remissa; & idem Ang. in Authen. de hæredi. & falci. §. hic nobis, quòd si statuto cauetur, quòd nullus possidens apothecam possit capi personaliter; si aliquis possideat vilissimam apothecam non gaudet cōmodo statuti per not. in l. sciendum ff. qui satisd. cogan. vbi qui possidet cespitem terrę non excusatur ab onere satisdandi, tanquàm qui possideat immobilia, vel si domunculam possideat, idem tenet Ioan. And. in mercurial. in regu. qui tacet, simile videtur in Authen. nisi breuiores, C. de senten. ex pericu. recitan. vbi in causis parui momenti, vel vi-

libus rebus,& causis solênitas, quæ in alijs attenditur,remittitur; in quibus vnus, & idē pōt esse iudex, & notarius, & eidem in istis credi-
18 tur, vt ibi per cōmuniter scribentes; & dicit Bal. c. duos fratres de dilatio. fac. de nob. inuestit. & in rub. de reb. eccles. non alien. versi. septimò limita, quòd, si statutū dicat, quòd domus non possit vendi, non habet locum in parua domo, domuncula, vel capana; & de istis modicis, & quomodo in hac materia capiatur, & intelligatur modicum, vide, quæ dixi supra proximè in rub. de rer. mobil. modic. eccle. alienatio. ꝓ qua materia vide, quid deduco infra in casibus, in quibus fit alienatio ecclesiæ sine solênitate secundo casu, vbi secūdùm Bero. videtur tenendum, quòd res immobilis, licet etiam parua, non sit alienabilis sine solemnitatibus, & sine causa, quia declarat Pet. Rebuf. in c. sine exceptione in vers. quicquam, quòd ad hoc, vt habeat locum dispositio, c. terrulas,
19 tria copulatiuè requiruntur, † videlicet quòd res sit exigua; quòd non sit vtilis ecclesiæ; & quòd alienatio fiat ex causa necessitatis, vt per Aegid. d. c. sine exceptione in vers. si necessitas; vbi subdit Rebuf. quòd his tribus concurrentibus solùm potest omitti cōcilium, vel tractatus capituli non autem aliæ solemnitates, ꝑ ut est licentia superioris, est decis. Guid. Papa q. 156. vbi habetur conclusum, quòd res ecclesiæ minus vtiles, & quæ sunt onerosæ ecclesiæ, & quæ plus afferunt incōmoditatis, quàm commodi, possunt etiam sine solemnitate alienari, c. terrulas, c. item domus, c. fugitiui, c. cùm liceat, x. q. ij. vbi Vgo. & Archid. Innoc. Hostien. Henric. Boic. Franc. Zabarella, & Card. Flor. c. nulli, de reb. eccl. non alienand. Feder. de sen. cons. 403. & per Innocen. in c. j. de his quæ fiu. à præla. alienatio rei paruæ facta per prælatum sine consensu capituli tenet indistinctè, sed secundùm Abb. ibidem in alienatione perpetua rei paruæ videtur exigi consensus tacitus; & Archi. in c. terrulas allegato. dicit esse verum, quòd de rebus inutilibus, paruis, longè positis fit alienatio sine solemnitate,
20 sed est secus in rebus magnis, † licet inutilibus quia citrà debitam solemnitatem talia alienari non possunt, nisi fortè magna imminent necessitas.

SVMMARIVM.

1 *Quæ diuisim sunt tradita melius intelliguntur.*
2 *Reditus habet se ad fructus, velut genus ad speciem.*
3 *Reditus ecclesiæ venduntur licitè.*
4 *Appellatione bonorum veniūt iura, & actiones. Item appellatione rei.*
5 *Quid veniat appellatione rerum incorporalium.*
6 *Latior est appellatio rei quàm pecuniæ.*
7 *Quid veniat appellatione pecuniæ.*
8 *Iura veniunt appellatione immobilium.*
9 *Iura competentia pro annuis reditibus, censentur immobilia.*
10 *Vsufructus annumeratur inter immobilia.*
11 *Quid importet nomen ciuiles annonas.*
12 *Quando annui reditus numeratur inter immobilia; item nu. 30.*
13 *Ordo qui seruatur in exequutione facienda super rebus mobilibus, ĩmobilibus, & iuribus.*
14 *Quomodo iudicatur, iura esse vt mobilia, vel vt immobilia, idem nu. 23.*
15 *Actio censetur qualitatis rei, pro qua competit*
16 *Quæ non possunt seruando seruari alienantur sine solemnitate.*
17 *Quando annui reditus censentur vti immobilia.*
18 *Cum causis, & solemnitatibus iura ecclesiastica alienantur.*
19 *Mobilium & ĩmobilium appellatio cadit in his, quæ certo loco concluduntur, iura aūt non.*
20 *Quando dispositio comprehendit omnia iura trahitur ad immobilia, vel mobilia.*
21 *Actio, quæ pro mobili competit, potest cedi, nō quæ pro immobili.*
22 *An, & quomodo seruitutes censeantur, vel numerentur inter immobilia.*
24 *Actio competens pro re immobili censetur vti res immobilis.*
Idem si competat pro re immobili.
25 *An actio competens ad pecuniam censeatur cōpetere pro re mobili, vel immobili.*
26 *In iuribus personalibus non est reperire possessorium nisi impropriè, nisi pro annuo censu, vel reditu.*
27 *Quomodo intelligatur quòd iura possint, vel nō possint cedi.*
28 *Iura & nomina debitorum intelliguntur secundùm naturam rei, super qua sunt fundata.*
29 *Annui reditus ad 6. vel 8. ann. non æquiparantur immobilibus.*
30 *Quando annui reditus releuant quem ab onere satisdandi.*
31 *Montes Romanæ curiæ releuant à satisdando, item præstita Venetiarum.*
32 *Item Mons Sancti Georgij Ianuæ.*
33 *Vbi ꝓhibetur alienatio, ibi ꝓhibetur vsucapio.*

34 Eps

34 *Episcopus, licet disponit de fructibus decimarū, non tamen disponitur de iure decimandi.*
35 *De iure canonico prohibetur vti directi, ità vtilis dominij translatio.*
36 *Non licet inferioribus clericis sine superiorum consensu alienare annuos reditus.*

RVB. DE ALIENATIONE REdituum iurium, & actiouum ecclesię.

IIs paucis pręmisśis de mobilibus, & immobilibus rebus ecclesiasticis, ponemus etiā hîc, quæ inuenimus ꝑ iura, & Doctores, statuta, & dicta de redituū, iuriū, & actionū alienatione; quia diuisa, & distincta melius intelliguntur, l. j. in princ. iuncta glo. de dol. excep. §. sed nō vsq;, Insti. de lega. & licet cū dictū fuerit de fructib. videat̄ quoq; dictū de reditibus, quia fructus sunt reditus, & reditus posśūt dici fructus, tamen quia nomen reditus habet se ad fructus quemadmodum genus ad speties glo. in elem. j. de reb. eccle. in verbo reditus; & ibi Card. quòd plus est in reditu quàm fructu, quia, si fructus est, reditus est, non autem econuerso, etiam de reditibus dicemus arbitrantes, quòd
1 quò magis singula sigillatim discutiuntur, eò clarius, & facilius, legenti materia explicatur, & traditur; Et de huiusmodi re idem quoque videtur dicendum, quod fuit dictum de mobilibus, & immobilibus; quia vi-
2 demus, quòd iura, & actiões, † & reditus ecclesiæ venduntur quotidie, & alienantur, annuus enim reditus benè quidem alienatur, & aliena
3 ri potest licitè, & tam in pecunia, † quàm re emi potest, & vendi, l. j. §. iubemus, C. de sacrosf. eccl. Authen. de non alienan. §. vult enim; & talis coutractus non est uec illicitus, nec vsurarius, latè disputatur per Bal. cons. 292. incip. quia ex facto ius, vol. v. ait enim sicut potest legari quid annuum, & donari, vt C. de leg. l. in annalibus, & ff. de verbo. oblig. l. stichū §. stipulatio, ità & vendi potest aliquo pretio conuenienti, & iusto, vt per Bal. latè d. loco, vbi tenet, quòd talis contractus est uon illicitus, nec modo aliquo vsurarius; & licet, cùm superius fuerit ttactatum de mobilibus, & de immobilibus, posśit censeri quoq; esse dictū de iuribus, & actionibus reditibus, & prouentibus, quia appellatione istorum bene quidem potest dici, quòd veniant iura quoque, & actiones, ac huiusmodi incorporalia per tex. in l. ij. C. quan. & quib. quarta par. §. naturale quoq; libro x. ibi mobiles autem res, vel se mouentes, vel instrumenta, vel si quid etiam in huiusmodi iure cousistat &c., qui tex. allegatur ad hoc, quòd iura veniunt appellatione mobilium, quia ꝓhibitio alienationis facta de rebus ecclesiæ, ex quo est facta de omnibus rebus, & bonis, vt in tex. c. sine exceptione, xij. q. ij. & c. hoc consultisśimo eo. tit. lib. vj. & in tex. extrauag. ambitiose eo. tit. extrauag. com. censetur etiam facta de iuribus, & actionibus; nam appellatio
4 ne bonorum † iura quoque veniunt, & actiones, l. bonorum, ff. de verb. sign. per Barto. in l. potest, ff. de author. tuto. Spec. de restitutio. spolia. §. ij. Imo. Archid. Gomin. c. j. de reb. eccle. nou alien. in vj. est in decis. Tholosan. q. 315. vbi glo. multa accumulat in hac materia; & facit ad hoc, quia rub. ext. in vj. in elementinis, & extrauag. dicit de reb. eccl. &c. & appellatione rei veniunt iura, & actiones, l. rei appellatione, ff. de verbo. sign. per Bald. in l. ex legato tertia oppo. C. de lega. item veniūt nomina debitorum per Bar, in l. Quintus, §. argento j. col. vers. quæro aliquis donauit, ff. de aur. & argen. lega. & dicit Bar. in l. licet, C. de pact. per illū text. ꝙ appellatione rerū continet̄ tota hæreditas, & id apparet, & expresśè habet̄ ꝑ tex. in l. rei appellatione la j. ff. de ver. sig. vbi habetur, quòd appellatione rei, causę & iura continentur, vbi gl. puta sic generaliter concepto libello de omnibus rebus ad me pertinē tibus; verbum enim res ad corporalia, & earū causas, idest omnes vtilitates, & incorporalia, quæ sunt iura, prætenditur, Instit. de reb. corporalib. & incorporalib. in princ. ibi incorporales autem sunt, quæ tangi non posśunt, qua-
5 lia sunt ea, † quæ in iure cōsistunt, qualia sunt hæreditas, vsusfructus, & vsus, & obligationes quoquomodo contractæ, l. si mater, ff. de excep. rei iudi. §. eadem, facit. tex. in l. rei appellatio, ff. eo. tit. de verbo. signi. vbi dicit tex. ꝙ
6 latior ē appellatio rei, † quàm appellatio pecuniæ, & appellatione pecuniæ venit omne illud,
7 quod homines habent, † & quod est in mūdo, c. totum j. q. iij. & in l. nomine ff. de verb. sig. iuncta glo. & glo. in l. rei appellatione, pars continetur, ibi ęque bonis euumerabitur, etiā si quid est in actionibus, petitionibus, prosequutionibus, nam hæc omnia in bonis esse videntur, l. bonorum ff. de verbo. sign. latè per Lauren. de Rodulph. in sua repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. in quæst. vj. vbi ponit, an iura vel nomina posśint vendi sine solemnitate, vbi qōnem disputat per tres, vel quatuor colūnas,
8 & potest etiam dici, † quòd iura veniunt appellatione

pellatione immobilium; quia, cùm sint incorporalia, non possunt moueri, l. seruus §. incorporalis, ff. de acquir. rer. domi. & ex eo etiam dici possunt immobilia, quia in illis fit exequutio l. à diuo, §. in venditione, ff. de re iudic. facit tex. in l. si chorus §. j. de leg. iij. glos. quæ ità dicit in l. mouentium, ff. de verb. sig. melior glo. per illum tex. c. ij. de reb. ecclesi. non alienan. in vj. in uerbo iura, ibi nota iura uel incorporalia poni inter immobilia, sic enim in utrisque ius idem statuit; facit l. ultima C. de long. temp. præscriptio. la. ij. §. primo. C. de sacrosanct. eccles. & in Authen. de non alien. §. vltimo, facit quod nota. in Spec. de restitu. spolia. §. nunc dicamus, ante fin. vt per glo. & additio. ibid. c. ij. in vj. Et iura competentia pro annuis reditibus censentur inter immobilia d. clem. exiui, & l. iubemus, la ij. de sacrosan. eccl. & reditus ipsi annui connumerātur inter immobilia, d. clem. exiui, §. cumque annui reditus de verb. sig. per Bart. in l. iubemus §. j. in fi. ibi vltimò nota, quòd annui reditus cōnumerantur inter immobilia, vbi apo-
10 stilla Barbatiæ vlterius dicit, † ꝙ vsufructus annumeratur inter immobilia, tex. cum ibi gl. in Authen. de non alien. §. j. ibi vult enim, ꝙ illa neque Deo amabilem, archiepiscopum, & Patriarcam huius fœlicissimę ciuitatis, seu sanctissimę maioris ecclesiæ neque œconomū vēdere, aut donare, aut aliter rem alienare immobilem, domum forsan, aut agrum, vel colonū, aut mancipia rustica, aut ciuiles annonas; nam & hæc inter immobilia sunt numeranda &c. & per verbum ciuiles annonas intelligit text. ibi
11 reditus, † & prouentus percipiendos singulis annis, vt per glo. in verbo ciuiles; Et dicit Feder. de sen. in suo cons. xij. incip. fratres, quòd
12 tunc demū reditus annui † annumerantur inter immobilia quandò referuntur ad longum tempus, secus si ad modicum tempus, puta ad sex vel octo annos; quia tunc possunt ęquiparari mobilibus; facit Bal. in c. j. §. sciendum de feud. cognit. quòd quando reditus annuus cōsistit super aliqua re immobili, tūc est inter immobilia, secus si est debitum mere personale, quia tunc non censetur inter immobilia, nec aliquod interdictum possessorium competit ꝑ tali reditu, vt not. in c. querula de electio. per Cyn. in l. si certis C. de pact. Bart. in l. sciendum, C. qui satisd. cogan. verum quia text. in d. l. à diuo pio §. in venditione, facit distinctionem, & separatim, & ponit de iuribus, & actionibus, quia cū dicat primo loco, ꝙ fieri debeat exequutio in rebus mobilibus, secundo loco, quòd mobilibus non existentibus, vel non sufficiētibus fieri habeat super īmobilibus
13 tertio verò loco ponit, † quod deueniatur ad iura, et actiones, super quibus tunc fieri debet exequutio, quando non adsunt, vel non sufficiunt mobilia, & immobilia; vnde, cùm ponat tex. separatim, & seorsum de iuribus mobilibus, & immobilibus, datur intelligi, ꝙ iura, & actiones sunt quid seorsum, & quid diuersum à mobilibus, & immobilibus. vt quandam tertiam spetiem de se faciant, dicit ad literam Bar. in l. mouentium de uerbor. signif. ibi dico quòd nomina non sunt mobilia, nec immobilia, & hoc quia non tangibilia, & est genus de per se; Idem Bar. in l. potest. ff. de author. tut. ibi ex quo apparet, quòd actio non continetur appellatione mobilium, & immobilium, & ad contrarium adducta glos. in l. mouentium, respondet quòd aut in actione ueniunt immobilia, & tunc iura computantur inter immobilia; aut ueniunt non immobilia, sed mobilia, & tunc computantur inter mobilia; ubi etiam secundum Dyn. quem allegat, distinguit pro cōcordando, ꝗa videlicet aut consideramus ipsum ius oblĩonis, & ipsum ius est īmobile, ità loquitur gl. d. l. mouentium, aut consideramus effectum descendentem ex ipsa obligatione, & tūc dicit regula iuris, qui actionem habet rem habere uidetur; unde procedunt aliæ gl. ut distinguamus, aut actio datur ad mobilia, uel ad immobilia, & secundùm hoc, uel erit necessarium iudicis decretum, uel non ut per Alex. d. l. à diuo pio. §. in uenditione uersic. additio adde, ubi dicit, quòd consueuit esse cō-
14 munis † conclusio, quòd aut non est necesse, ut nomina debitoris, seu iura attribuentur speciei bonorum mobilium, aut immobilium, sed per se stare possunt tanquàm tertia species, & tunc nunquàm appellatione mobilium, aut immobilium ueniunt, uel continentur, inquit ut hic, & l. quam tuberonis. §. pe. de pecul. aut est necesse, quòd ista nomina debitoris attribuantur speciei mobilium, uel immobilium, & quia uidendum sit, an ista nomina debitoris sint iudicanda pro ut de mobilibus, aut de immobilibus; quia lex, uel statutum dicit, quòd in omnibus bonis sint hæredes agnati, & cognati, sed quòd agnatis debeantur mobilia, cognatis immobilia, tunc, quia est necesse, quòd nomina comprehendantur sub istis, iudicamus secundùm opinionem gl. in Authen. de non alienan. §. hæc nos, in uerbo annumeranda uidelicet
15 quia aut ista actio datur ad quid mobile, † & tunc iudicatur mobilis, & pro ut de mobile, & si datur ad immobile, iudicatur immobilis, & tanquàm de immobile iudicatur, & ideò, si quæratur, an quando minor cedit actionem sibi competentem, requiratur decretum iudicis

debemus

debemus aduertere ad quid detur actio, quia si ad quid immobile, tūc requiritur decretum, & si detur ad quid mobile, & tunc subdistingue, uidelicet quia aut ad rem, quæ seruando seruari non potest, & tunc non requiritur, quia talia diximus supra suo loco, quòd sine decre-
16 to, & sine solemnitate alienari possunt † uel datur actio ad rem, quæ seruando seruari potest, & requiritur decretum, quia intelligitur secundum naturam rei ad quam datur actio, & si competat actio alternatiua ad rem mobilē, & immobilem, utrum tunc illa actio dicatur continere mobilem & immobilem, uide Bar. in l. si sit §. fi. per illum tex. de leg. j. ut per Alexan. d. loco Socin. consi. 101. j. uol. incip. uiso testamento Antonij, sequi uidetur Geminia. c. hoc consultissimo nostro tit. in 6. in uerbo iura, ubi uidetur concludere, quòd nomina debitorum sunt species diuersæ de per se, unde non sunt bona mobilia, nec immobilia, d. §. in uenditione; & in margine ad Gemin. allegatur Oldr. consi. 163. Ber. consi. 8. Car. consi. 27. Lap. alleg. conf. j. & quia sunt incorporalia, quòd nō sunt in re mobili, vel immobili; vnde, cùm sit species de per se si legantur mobilia, & immobilia, & nihil diceretur de nominibus debitorum, non cederent nomina debitorum in legato; quia non est necesse, vt ad alterum istorum applicetur, tunc locum habet glo. in Authenti. de non alien. §. j. col. ij. quia, si in actione venit immobile, computatur inter immobilia, si mobile computatur inter mobilia.

Et dicit d. Petrus Follerius in sua praxi censua li verbo huiusmodi cēsualia, 21. num. 25. quòd licet annui census non sint neque mobiles, neque immobiles, sed tertiam constituant spetiē secundùm Abb. in c. nulli, col. iij. versic. quid autem, de reb. eccles. quem sequitur Alex. in additio. ad Bar. in l. mouentium, ff. de verbo. sign. Maria. in tracta. oblatio. viij. libell. vj. q. tamen, vbi nō sunt trahendi ad alterutrum eorum, sequuntur materiā immobilium, l. si quis inquilinos, ff. de leg. j. l. iubemus nulli in prin. cum ibi gl. in verbo annonas, vbi Bal. Paul. de cast. C. de sacrosan. eccl. & l. hac edictali, §. his illud vbi Bal. & Cyn. C. de secū. nup. Hinc est quòd fratres prædicatores sunt incapaces censuum, Feder. cons. xij. Alber. in d. l. mouentium de verbo. signifi. Bal. in Authen. ingressi, C. de sacrosan. eccles.

¶ Vnde, si, vt per hæc distinctum apparet, iura, actiones, nomina, & huiusmodi incorporalia, mo dò sunt, & censentur immobilia, modò mobilia, & dicendum, quòd vti mobilia, & vti immobilia alienentur, & alienari possint cum causis, & solemnitatibus, & sine, pro vt mobilia, & immobilia alienātur; quia cum causis, & solemnitatibus à iure traditis, iura actiones, & redi-
18 tus, ac prouentus ecclesiastici alienantur, & alienari possunt, Clem. j. de reb. eccles. non alienan. vbi prohibēs monasterio, Prioratui, aut ecclesiæ iura, reditus, & possessiones, potest cō cedi alicui ad tempus certum, vel ad vitam, nisi necessitas, aut vtilitas monasterij idē exposcat cōuētus sui, vel plati assensu ad hoc accedente; quia ecclesia cum decreto benè cedit, & alienare potest sua iura, dicit glo. vel additio Ioan. Andr. c. ij. de reb. eccles. in vj. in verbo vniuersos, per Deci. conf. 123. incipiē. perlectis, j. vol. vbi dicit secundùm conclusionem Doctorum valere venditionem annui reditus factam ab ecclesia ad vitam, pro certo pretio; est Doctrina Abb. in c. nulli ext. eo. ibi, sed est dubium de actione, nunquid in alienatione, seu iurium cessione debeant seruari solemnitates, & pro intelligentia est quærere nun quid computetur inter mobilia, vel immobilia, quia inquit benè potest concludi, quòd secūdùm proprium significatum vocabuli actio, vel nomina debitorum non sunt mobilia, nec immobilia, sed faciunt tertiam spetiem de per
19 se; quia mobilium, † & immobilium appellatio cadit in his, quæ certo loco concluduntur; immobile enim dicitur illud, quod non potest à loco amoueri, mobile vero est illud, quod secundùm naturam suam est aptum moueri; actiones ergò, cùm sint quid incorporale, nō concluduntur certo loco, & sic nō possunt dici immobilia, vel mobilia; ideo Iurisconsultus ponit actionem, seu nomina debitorum, vt tertiā spetiem, d. §. in venditione, quo fit, vt in testamentis appellatione bonorum mobiliū, vel immobilium non veniunt nomina debitorum, quia debemus capere verba propriè, l. quia hæredi, ff. de condit. & demonstra. vnde inquit consuluit Oldra. & consului ego aliàs, q si Princeps reliquit bona sua mobilia distribuēda in pios vsus, nunquàm veniunt in tali dispositione pœnæ adhuc non exactæ; tamen vbi oportet necessariò, vt actiones trahantur ad bona mobilia, vel imobilia, vt quia dispositio vo-
20 lens † comprehendere totum patrimoniū illius hominis, fecit mentionem dūtaxat de mobilibus, & immobilibus, hoc casu ista tertia species assumit naturam alterius extremorum, & hoc casu est seruanda opinio glo. in Authenti. de alien. §. hæc ergo, quæ tenet, quòd actio cedi non potest, si competit pro re immobili, vel vti res imobilis alienari regulariter nō potest, sed bene potest cedi si competat pro mo-
21 bili, † allegatur ad hoc dictum Bart. ff. de autor. tut. in l. potest, & ex his inquit Abb. potest

test inferri, nunquid prælatus posit cedere actionem competentem ecclesiæ, seu illam vendere, idem inquit Abb. dic in seruitutibus, seu alijs incorporalibus, quòd vbi necessariò non comprehenduntur sub appellatione immobilium, aut mobilium, non veniunt appellatione illorum; sed, vbi oportet, quòd includantur, vti quia de toto patrimonio disponitur, tunc serua inquit, quod de proximo dictum est, & p Imo. d. c. nulli vers. vltimo ibi taugit hic D. Anto. quòd iura, & nomina debitorum computantur inter mobilia & īmobilia in effectu, & concludit, quòd aut quærit de seruitutibus,
22 & seu de seruitutum † iuribus in illo casu censentur immobilia, quia adhærent rebus immobilibus, l. si aliena §. j. ff. de vsucap. quia si seruitutes de se possunt considerari, vt necessariò non habeant esse in dispositione mobiliū, aut immobilium, neutrorum appellatione cōtinebuntur; &, cùm regulariter non possideantur seruitutes sine rebus immobilibus, vt ædificia, & prædia &c. d. §. j. erunt inter immobilia connumerandę; & ita debet intelligi glo. c. ij. in verbo iura eo. tit. lib. vj. & seruitutes reales, ac iura pro eis competentia censentur immobilia, ex quo adherent rebus immobilibus, l. si aliena res, §. j. ff. de vsucap. Et, si sint iura competentia pro annuis reditibus, similiter censentur immobilia, clem. exiui, §. cumque annui reditus de verb. sig. si verò sunt alia iura, puta nomina debitorum, tunc dicit ipse Imo. quòd ipsa in se considerata sunt immobilia, seu incorporalia, l. iij. & l. iiij. ff. pro soc. & tex. in l. quis ergo casus, ff. de pecul. & ideo non possunt dici propriè mobilia, quia non præscribuntur loco, sicut res immobilis, sed sequuntur personam, quocunque vadit, facit in materia, quòd habetur in l. fi. C. de præscrip. long. tempo. & sunt tertia quedā species separata à mobilibus, & īmobilibus, l. à diuo pio, §. in venditione, vbi disponit, quòd in exequutione sententiæ primò deueniatur ad mobilia, secundò ad immobilia, tertiò ad nomina debitorum, vnde inquit in talibus legatis non veniunt nomina debitorum, & hoc etiam voluit Specula. in tit. de fructib. & interes. §. j. vers. sed pone Prælatus, & ibi per Ioan. And. additio. si ue-
23 rò sit necessarium, † quòd ipsa nomina debitorum applicentur ad aliquam speciem mobilium, uel immobilium, puta quia tractatur de alienatione talium iurium competentium minori, & quæritur an solemnitas aliqua requiratur in tali alienatione, & sic eadem solemnitas requiritur, quæ in rei immobilis alienatione re-
24 quiri solet, si uerò pro re mobili, † & tunc iudicantur pro ut de re mobili rei natura, & qua litate inspecta, & sic, si competat actio pro re mobili, quæ seruando seruari non potest, solemnitas non requiritur, & ideò procedit inquit gl. in Authen. de non alien. §. j. & quando dicatur necessarium, quòd ipsa nomina debitorum applicentur ad aliquam speciē mobilium uel immobilium, declarat, & dicit Abb. in cap. nulli de reb. eccle. ext. dicens tunc dici necessarium, quando sumus in dispositione, in qua disponens uellet totum patrimonium alicuius comprehendere, & in illa facere mentionem de bonis mobilibus, & immobilibus dum taxat, intendens per istam expresionem, & mentionem totum patrimonium, & totas facultates amplecti, quia tunc actiones quoque, & nomina debitorum ueniunt, & alterius naturam assumerent, pro ut in se continerēt. Hanc declarationem Abb. per multa, quæ disputando adducit, improbat August. Bero. in cap. nulli col. 30. uers. hāc declarationē Abb. quam posteà saluat. in uers. uel cogita. ut ueniant cōprehensā ista nomina debitorum non ex proproprietate uerborum, pro ut declarat Abb. sed ex mente disponentis, secundùm quam cō prehendi possunt nomina debitorum, quæ accedere possunt mobilibus, aut immobilibus, per Spec. in titu. de fructibus & interesse. §. j. uers. secundò quæritur, & per Alexan. quæ copiose adducit D. Bero. in d. uersi. uel cogita &c. quo loco ad longum disputat de materia actionum, iurium, & nominum creditorum ecclesiæ, & an posint, vel non possent cedi & an cum solemnitate, vel sine, col. 26. vers. in quæstione an prælatus solus &c. mihi nu. 69. subdens Imola ibidem, & nota quòd si actio competit ad pecuniam, censetur actio competere
25 pro re mobili, † quę seruando seruari non potest, glo. in l. j. §. fuit quæsitum ff. ad trebel. sed id ego non intelligerem simpliciter de qualibet pecunia, sed putarem posse distingui, vel pecunia esset paruę, vel magnæ quantitatis, & aliàs pro vt diximus supra de pecunia suo loco in rubr. de alienatione mobilium, quæ seruādo seruari non possunt, ut in quæst. de alienatione pecuniæ ecclesiæ, subdens Imola ibi, & quod dixi de iuribus, & nominibus minoris, idem dic de iuribus, & nominibus ecclesiæ, quia est eadem ratio, cap. j. de in integr. restit. & pro eo, quod dixi debere inspici, ad quid cōpetat actio, facit l. si ad resoluendum C. de pręd. minor. sequitur Bal. in l. iubemus in prin. C. de sacrosan. eccle. vbi. vers. secundò dico, dicit, quòd licet in iuribus personalibus, quæ subiectiuè fundantur in persona, & non in re, nō sit reperire quasi possessorem, nisi quòd amo-
26 do impropijssimo modo, & per consequens non

non sit reperire aliquod iudicium possessoriũ,
l.fi.ff.quor.bonor. tamen istud est verum, nisi
pro annuo censu, vel reditu, quia reputat̃ quid
simile,& ita saluatur id, quod legitur, & nota-
tur ext. de electio. cap. querela, & per eundẽ
Bal.in Authen.hoc ius.C.de sacrosan. eccle.in
fi.vbi quærit, quid de actionibus competenti-
bus pro alia re, quàm pro annuo reditu, uel de-
bito, verum possit cedi; vbi etiam tenet, quòd
si competat pro re immobili, etiam potest cedi
quamuis inquit cessio actionis non sit aliena-
tio propriè,l. si sponsalibus §. 1. de iure dot. si
27 verò † cõpetat pro re mobili. potest cedi, sicut
res mobilis. Et per doct.in c.hoc consultissimo
de reb.eccle. nõ alienan. in vj. vbi habet, quòd
illud, quòd ecclesia non potest cedere, aut alie
nare iura, vel actiones sine solemnitate requi-
sita, intelligi debet quãdo talia iura, uel actio-
nes competunt ad immobilia vel mobilia pre
tiosa, aliàs secus erat, q̃a actiones, nomina de-
bitorũ,& iura iudicãtur ẜm naturam rei, super
qua sunt fundata ita nota.gloss. in §. 1.in Auth.
de nõ alienan.& in l.j.C.si aduer. transac.& ibi
Bal.& per Bar.in l.potest, & in l.pupillus ff. de
autho. tut. Et dicit Gemin. cap.hoc consultis-
simo. eo. titu. in vj. quod reditus annui com-
putãtur inter immobilia, quod limitat uerum
Feder. de sen.consi.82. quando referuntur ad-
28 longum tempus ut dico supra, † ita intelli-
git Clemen.exiui;sed, si referuntur ad modicũ
tempus, non computantur inter immobilia, ut
si legarentur alicui reditus annui ad sex, uel
octo annos, non possunt æquiparari immobili
29 bus, † allegat pro hac clem. j. de reb.eccl. non
alien. vbi reditus possessionum equiparantur
bonis immobilibus, quando refertur dispositio
ad longum tempus, secus si ad breue,& in mar
gine ibi allegatur Lud.Roma.consi.302. Petr.
de Anchar. consi. 48. refert ẽt & sequitur Do-
min. in c.j.eo. titu.lib. vj. Sed pro hoc uide Ias.
in l.sciendum.ff.qui satisd.coga.ubi dicit, quòd
tunc annui reditus computantur inter immo-
30 bilia, quando percipiuntur ex fundo, † quia
tunc releuãt quem ab onere satisdandi per iu-
ra, quæ adducit; quod quidem ipse limitat tri-
bus modis, primo quando ille qui possidet an-
nuos reditus est in possessione illos percipien-
di, secundo quando dicti reditus sunt ad
31 longum tempus, secus si ad modicum,† tertio
quãdo tales annui reditus debentur illi ex pu-
blico, ut sunt in præstita Venetiarum; ego ad
derem etiam uti sunt in montibus erectis in
Romana curia, puta per Romanos Pontifices
monte fidei, monte farinæ, monte S.spiritus,&
32 huiusmodi. † Itẽ in Inclita Patria mea Ianuẽ-
si monte S.Georgij communis Iannuæ, quem
uocant montem comperarum Sanct. Ge-
orgij, in quo stant reditus firmi & tuti, non
ad plus, quàm trium uel circa pro centenario,
tales reditus tunc æquiparantur stabilibus, &
releuant quem ab onere satisdãdi; & post istos
uide Lau.de Rodul. in repet.c.sine exceptione
xij.q.ij.q.vj.ubi disputat nũ quid iura, uel nomi
na possint alienari sine solemnitate, ubi idem
tenet materiam disputando per tres, uel qua-
tuor columnas facit Abb.in c. tua, de his quæ
fiu.à præla.in finalibus uerbis, ibi quia quemad
modum prælatus solus non potest alienare rẽ,
ità nec actionẽ; faciunt dicta. Soci. consi. 18.
xiiij.col.vers. circa sextam ubi tenet, quòd su-
per iuribus ecclesiæ non potest compromitte-
re clericus sine superioris authoritate, quem-
admodum non potest. solus alienare res eccle
siæ, quæ sibi soli sunt alienari interdictæ, idem
tenet Specul. in tit de arbit. §. restat, versi.sed
nunquid,& aliàs ut ibi per eum,& iura, & im-
mobilia paribus passibus ambulant, Archid.
in c. ij. de reb. eccle. in vj. vbi apostilla alleg.
Bart.in l.mouentium ff.de verb. sig.& ibi ple-
nẽ Alexan.in apostilla Alex.consi. 16. circa fi.
j.volu.& consi.31. iij. col. vers. sed ita eo.vol.
Bar.in l.si sic §.fin.de leg.j.Alex. cons.27.in fi.
& consi.49.circa principium.iij. vol. Bar. in l.
singnlaria.v.col.ff. si cert. pet. & Authen. hoc
ius in fi.C.de sacrosan.eccles. Bar.in l.centurio
7. col. ff. de vulg. Ias.in l. stipulatio hoc modo
concepta. ff. de uerb. obli. Felin. in proœmio
decretal. iij. col. idque est intelligendum iuxtà
suprà dicta,& suprà dictam distinctionem; &
unum illud est sciendum in hac materia, quia
quemadmodum iura, & actiones ecclesiæ, ut
suprà fuit dictum, alienari prohibentur, ergo
simili modo debent dici prohibitæ præscribi,
aut vsucapi; quoniam, vbi lex alienationem
prohibet, usucapionem quoque prohibuisse
33 censetur, † quia alienationis uerbum usuca-
pionem continet, l. alienationis eum gloss. &
ibi Bar.ff.de verb.sig.& l. vbi lex, ff. de usucap.
quod tamen falsum est, quia res ecclesiæ pos-
sunt præscribi, item vsucapi iuxtà not. in c. j.
de rest. in integr. per Innocen. & alios magis
communiter,& habetur de seruitutibus, aliisq́;
iuribus, in c. de quarta de præscrip. per Augu.
Bero.col.35. num.81.in c. nulli de reb. eccles.
non alien.vers.sed unum &c.Facit quòd habe-
tur per eundem in c.j.16.col. eo quòd episco-
34 pus, licet possit disponere de fructibus, † &
obuentionibus, & fructibus decimarum, non
tamen potest disponere de iure decimandi, ut
possit illud à certo loco, & à certa ecclesia au-
ferre,& alteri loco, uel ecclesiæ conferre, ut ibi
per eum versic. secundò Abbas, & Paulò post

ibidem in vers. quartò, ubi dicit, quòd quatenus in c. ad audientiam intelligatur de iure decimandi concessio, potest dici illud factum esse à Papa non de ordinaria ptãte, sed de potestatis plenitudine Papæ, & de eius mandato expresso, quia inferior à Papa hoc facere non potest inuito Rectore, & absque consensu Rectoris maioris ecclesiæ, &c. facit quod habet per Bart. in consi. 199. 2. vol. in fin. vbi dicit, quòd de iure. cano. eodem modo prohibet transla-
35 tio utilis dominij, quemadmodũ & directi in quo eadem solemnitas adhiberi debet. c. nonnulli de reb. eccle. non alien. facit text. in c. statuimus. ext. de transac. ubi de consensu superioris est permissa trãsactio siue compositio super decimis, & ibi not. Innoc. quòd sine consensu superiorum non est licitum inferioribus clericis alienare res immobiles ecclesiæ, uel reditus annuos Authen. de alien. & emphyteu. in princip. 17. quæst. iiij. in uenditionibus, unde à contrario sensu seruatis solemnitatibus non est interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Verbum rei est generale complectens tam corporalia quàm incorporalia.*
2 *Quid sit usus.*
3 *Vsus non consistit in rebus, quæ solo usu consumuntur.*
4 *Quantum possit sumere usurarius.*
5 *Quid sit usufructus.*
6 *Differentia inter emphyteutam, & usufructuarium.*
7 *Vsufructus alienatio est probibita.*
8 *Vsufructus alienatur forma seruata.*
9 *In precario, & in usufructu interuenit scriptura.*
10 *Ius usufructus non potest uendi, sed bene commoditas percipiendi fructus.*
11 *Bona, in quibus debetur usufructus non probibentur alienari.*
12 *Si constituo usufructum, alieno, item si loco ad longum tempus.*
13 *Si promitto tibi dare fructus, etiam si per centum annos, non alieno.*
14 *Superioris licentia sufficit ad attendendam pœnam, non ad ualiditatem contractus.*
15 *Alienatio possessionis paris perpetuam fructus perceptionem.*
16 *Duplex ius babemus proprietatis, & poss.*
17 *In alienatione illius, quod possidetur ab ecclesia, requiritur solemnitas.*

RVB. DE VSVFRVCTVS ET possessionis rei ecclesiæ alienatione.

POTEST dici quoque, quòd sit extrà propositum dicere, uel quærere hic, an usus vel usufructus, rerum ecclesiæ possit alienari, uel distrahi; quia, cùm habeatur rubric. de reb. eccles. non alienand. per quam generaliter rerum ecclesiæ interdicitur distractio, & alienatio illarum, de his ẽt vr dictum, quod de alijs dicitur in proxime præcedentibus, maximè per verbum rebus, quod est nomen, & verbum generale omnia & quæcunque amplectens per tex. in l. j. §. fi. ff. si cert. per. Bar. in l. quintus. §.
1 argento, j. col. versi. quæro aliquis, † ff. de aur. argen. leg. & uerbum rei complectitur tam corporalia, quàm incorporalia per Specul. de emptio. & venditio. §. j. col. iij. vers. nota quòd in contractu uenditionis, ibi uerbum autem rei complectitur corporalia, & incorporalia &c. qualia sunt iura, & hmôi incorporalia;
2 quia vsus est ius vtendi rebus alienis † salua rerum substantia secundùm Azon. in summa, & secundùm glo. in l. j. ff. de vsu, & habitatio. ex qua diffinitione infert glos. ibi quòd vsus propriè consistere non potest iu rebus, quæ solo
3 usu consumuntur, † & usurarius est cui re tantùm ad vsum quotidianum vti licet, instit. de vsu & habit. §. j. unde vsurarius potest sumere,
4 non solum quantum sibi expedit, † sed etiam
5 quantum, † & familiæ suæ sit necessarium, l. plenum in fi. ff. de vsu & habita. & vsufructus est ius alienis rebus vtendi salua rerũ substantia; quia est ius in corpore, quo sublato, & ipsum tolli necesse est l. j. ff. de usufruct. Instit. eo. titu. in princip. & est propriè solum in rebus, quæ vsu non consumuntur, l. omnium ff. eod. à quo vsufructu est dictus vsufructuarius, qui disert ab emphyteuta; quia emphyteuta habet utile dominium, iste autem habet solum
6 ius vtendi, † & fruendi; ab usuario uero disert, quia is, cui datur nudus fundi vsus, nihil habet ulterius in eo, nisi ut oleribus, pomis, fęno, & huiusmodi utatur ad usum quotidianum, nihil alij uenditurus, aut daturus, & in eo moritur, sic tamen, ut Domino fundi molestus non sit, nec ijs, per quos opera rustica fiunt; nec potest ius, quod habet, alteri uendere aut locare, aut gratis concedere, sed usufructuarius sic, instit. de usu & habita. §. j. & ex eo etiam uidetur posse dici esse extrà propositum hic de huiusmodi sigillatim dicere, quia cùm usus, & vsufructus

fructus sint iura, & actiones, uidetur quòd de eis supra sit dictum; nam cùm de rebus sit dictum abundè, genericeq;, superfluum uidetur de illis quoque specificè, & particulariter loqui, superflua .n. sunt risecanda & euitanda; tamen, quia nostra fuit ab initio, & est ad præsens intentio rem, & materiam istam magis quàm fieri possit, & clarius petractare, de omnibus, etiam particularius, quàm fieri possit, dicere intendimus; cùm illa, quæ magis particulariter sunt tradita, melius percipiantur, & intelligantur, ideò hic ponere decreuimus ea, quæ de talium alienationibus tradita per iura, & Doctores inuenimus; quia, licet propriè loquendo non possit dici quid alienatum, nisi quando transiuit dominium, l.j.C.de fund.dotal.& in l. alienationis verbo, de verb. signifi. quod non videtur in istis considerabile, vsus enim & vsufructus sunt quid separatim à dominio, & proprietate, imò in alio præsupponunt dominium esse, & proprietatem, & licet dicat tex.in c.non liceat Papæ, quòd non liceat iura
7 ecclesiæ dare in vsufructum † .xij.q.ij. & Bald. in consi.194.j.vol.dicit quòd alienatio usufructus est de iure prohibita, l. Iubemus §. fi. C. de sacrosanc.ecclesi.tamen videtur, quòd vsus, & etiam vsufructus rerum ecclesiasticarum possit distrahi & alienari. De vsu per Bald. in Authen.hoc ius col.ij.C.de sacrosanct. ecclesi. col. ij. ibi sextò est considerare vsum facti magis prouenientem ex permissione dñi quàm ex natura possessionis.l.si seruus communis.§. locum.ff.de furt. & hic inquit si ista commoditas transferatur ad longum tempus, licet propriè non sit alienatio, tamen habet ibi materiam prohibitam in loco alienationis, ne committatur fraus c.hoc consultissimo de reb. eccl. non alien.in vj.clem.monasteriorum.eo.tit.facit c.exijt, qui seminat.§.porrò.vers.non autẽ; & de usufructus. Videtur esse tex. j. in l. Iubemus C.de sacrosan.eccle.§.sane, vbi vsufructus rei ecclesiasticæ permittitur posse distrahi, & concedi alicui uel ad tempus, uel ad uitam recipientis, hoc tamen acto quòd tempore concessionis usufructus finito reuertatur ecclesiæ rès alia tantundem reditus cum dicto vsufructu concesso, vbi Bar. id notat, subdens quòd textum illum allegauit hoc anno pro casu in una quæstione ecclesiæ Sãctæ Crucis de porta Sancti Petri &c.ubi notat, quòd vsufructus rei ecclesiasticæ ad certum tempus, uel uitam recipientis concedi potest, cum hoc quòd vsufructu finito, cum illo redatur tantundem ecclesiæ; idem habetur repetitum & extensum ad omnes ecclesias. in Auth. de aliena. & emphyte.§. si uerò aliquis quamlibet rem immobilem &c. & §. si uerò quis uoluerit circa fin. Authen. ubi habetur, quòd usufructus rei ec-
8 clesiasticæ seruata forma, † & modo ibi tradito benè potest alienari, & distrahi, Doctrina est Bald.in Authen.hoc ius.C.de sacrosan.ecclesi. ibi tertiò est considerare usufructum, & hoc si transferatur, dicitur etiam quędam alienatio, l.iubemus la.ij.§.fi.C.eo.tit. ubi Paul. de Cast. in vers.sane nota, quod permittitur alienari vsufructus rei immobilis ecclesiæ ad certum tempus, vel ad uitam recipientis, dum tamen recipiens promittat finito tempore vsufructus restituere rem ecclesiæ, & etiam unam aliam rem suam non minoris ualoris, quàm illa sit, quantum ad proprietatem, & usumfructũ, aliàs vult contractum non ualere; item quia vsus solus rei concedi potest toto.tit. instit.de usu.& habita.per Spec.de empt. & uendit. §.j. vers. dare in instrumentis, ibi impropriè uerò ponitur in illis instrumentis, in quibus solus, vsus, vel sola possessio rei conceditur, & in instrumentis emphyteusis, feudi, & locationis &c. est dicendum quòd usus etiam rerum ecclesiæ possit alienari pari modo, & distrahi, quemadmodum usufructus, & de vsus alienatione idem uidetur dicendum, quod de vsufructus, uidetur text. in l. iubemus prælega. §.sanè, & prælleg.Auth.per ea, quæ dicit Bal. in d.Auth.hoc ius de sacrosan.eccl.

¶Hæc aũt sint dicta ex disputatione iuris ciuilis qa de iure canonico nemini dubiũ esse pot, ꝙ usus, & usufructus rerum ecclesiarum potest nedum ad uitam, & ad tempus alienari sed etiam perpetuò, uidetur tex.in cap. sæpe.xij. q. ij. ubi episcopus potest donare bona ecclesiæ, quò ad usufructum ad tempus alicui, qui seruiat ecclesiæ, puta terras, & similia, & de hoc habet fieri cautela per scripturam, ne superuenientia temporis procedente possit allegari postmodum præscriptio; quia isto modo per quantumcunque tempus possideat clericus, uel alius non præscribit c.clerici xvj.q.iij. quia est vsufructuarius tantùm, qui non potest præscribere, §. fructuarius Instit.per quas person. nob.acquir.& durante illo seruitio, durabit stipendium; & ideo dicit nomine precario, quia quemadmodum in precario habet interuenire
9 scriptura, † ità & in simili cõcessione ad usumfructum; facit text.i c. possessiones. 17.q.j. ubi habetur, quòd huiusmodi bona possunt cõcedi clericis pro meritis, & seruitijs collatis, & etiam possunt concedi monasterijs intuitu religionis, aut peregrinis, si necessitas hoc suaserit, sic tamen, ut hæc ipsa non perpetuò, sed tẽporaliter fruantur, & hæc sunt uerba formalia tex.& sic tamen quò ad usum, non quò ad pro

 prietatem

prietatem, ubi Archid. interpretando uerbum fruantur passiuè inquit, uel actiuè, id est ad vsum habeantur, uel ad usum habeant, subdens, tenentur etiam isti possidētes uites subserere, possessiones nō deteriorare. l. si cuius §. ult. ff. de usufruct. & Paulò post idem quod peregrinis, laicis, uel clericis, si pauperes sint, & indigeant licitè concedantur possessiones ecclesiæ vel in usufructum; vel in proprietatē, et tex. d. c. possessiones, xvj. q. j. exprimit tres casus, in quibus res ecclesię possunt concedi in vsumfructum, videlicet quando concederentur pro meritis, vel monasterijs intuitu religionis, vel certe ipsis peregrinis; & quando fit alienatio vsufructus, non propriè fit alienatio, sed impropriè, vt per Bal. c. j. §. aut libellorum vlt. col. vers. adde quòd alienatio, quib. mod. feud. amitta. & in rub. de feud. alien. dicit, quòd alienatio fit quatuor modis, scilicet proprijssime, quādo plenum dominiū transfertur; propriè, quando ius, & vtile dominium transfertur; impropriè, quando alienatur vsufructus, & seruitus; improprijssime, quando datur pignus siue spe luitionis; & de iure canonico pmittit̄ rei totalis al enatio existētibus causis per tex. vltrà alios c. sine exceptione xij. q. ij. hoc consultissimo, de reb. eccles. lib. vj. per Bal. optimè cons. 374. iij. vol. vbi dicit, quòd in quatuor casibus alienari possunt res ecclesię, pietatis, necessitatis, vtilitatis, & incommoditatis; his enim casibus inquit, potest alienari plena proprietas rerum ecclesiæ, nedum nuda, subdens dico ergo quòd ecclesia pôt nudam proprietatem permutare in alia re meliori magis fructuosa vtiliori, & magis necessaria ecclesiæ; nam quosdam fundos vendimus propter sterilitatem ipsorum, quosdam propter uicinitatem comparamus, dicit Paul. de Castro d. l. iubemus §. sanè, ibi sed per authen. quæ infrà sequuntur, ab illa auth. si quas ruinas, vsque ad authen. hic vsus præstatur, permittitur alienatio, nedum in vsufructu, sed & in pluribus alijs, maximè quando non fit ex toto, sed quò ad utile dominium remanente directo penes ecclesiam, & de iure canonico permittitur totalis alienatio, si utilitas ecclesiæ hoc suadet, c. sine exceptione, & c. hoc consultissimo allegatis, Per Bal. in consi. 389. 2. uol. in fi. vbi dicit, quòd de iure canonico eodem modo prohibet alienatio vel translatio vtilis dominij, sicut directi, & sic eadem ratione in utroque casu erit necessaria eadem solemnitas. c. nonnulli de reb. eccle. non alie. & p eundem. Bal. ibidem Paulò ante nam, si concedit̄ plenaria alienatio rei ecclesiasticæ, ex causis not. glo. 12. q. ij. in summa scilicet ex cā vtilitatis, necessitatis, pietatis, incommoditatis, aut minoris vtilitatis, quanto magis debet concedi id, quod est minus, loquendo de emphyteusi, quod simile in materia; Et facit pro materia quia usufructuarius potest bene cedere, uel uendere commoditatem usufructus per Bart. in l. interest, C. de usufr. & habita; & per eundem Bart. melius in l. cum Titio. ff. ad l. falcid.

10 ubi dicit, † quòd ius usufructus, & ius alimētorum uendi non potest, l. si usufructus ff. de iur. dot. ratio est, quia à persona separari non potest, & alia sunt alimenta unius personæ, & alia alterius instit. de usufruct. §. finitur, sed benè commoditas percipiendi fructus uendi potest, l. necessaria §. fi. ff. de peri. & comm. rei vendi. ità annuus reditus emi, & uendi potest tam in pecunia consistens, quàm in alia re, C. de sacrosanct. ecclesi. l. iubemus, in fi. & in Authen. de non alien. §. uult enim, sed usufructus non potest alteri cedi, uendi, nec legari, sed tantum perceptio fructuum, idest fructuum percipiendorum commoditas. d. l. necessaria. §. fi. & in l. arboribus §. usufructuarius, ff. de usufru. not. Bar. in l. j. C. de petit. bon. subla. lib. x. Bald. in l. diuersas C. manda. & alteri cedendo, uel uendēdo, quàm domino, idest proprietario nihil agit, d. l. si usufructus, & ff. de noua. l. si usufructus, & instit. de vsu. et habita. §. item si in glo. in verbo transferre, & ita in monasterium usufructus non transit ex persona usufructuarij, ingredientis, sed tantum commoditas percipiendi, quæ durat, donec ingrediens uiuit, per Bal. Authen. ingressi C. de sacrosanc. eccl. sed habens usufructum formalem, si ipsum uēdiderit, consentiente proprietario, & sic in casu à iure permisso non perdit ipsū, quia tex. ī §. finitur, habet locum, quando uenditur in casu prohibito per Bal. in l. j. C. si pig. dat. fac. l. usufructus, ff. solut. matr. vbi vsufructus formalis uenditus non reuertitur ad proprietatem, quia videtur solùm uendita commoditas ipsius, non ius inseparabile à persona, d. l. necessario, vt tradit Bal. d. l. si pig. sed pro conclusione prędictorum magistraliter distinguendo concludes, aut vsufructuarius vendit &c. & non finitur vsufructus, quia rem alienam vendere potest in sui præiuditium, l. rem alienam, ff. eod. aut tradit vsumfructum formalem, & tunc aut nō traditur possessio, & nō finitur vsusfructus; quia non erat separatus à vendente, cui est tradita possessio; & est finitus, & redit ad pprietatem, d. §. finitur; aut venditur cōmoditas percipiendi fructus, & non finitur, d. l. necessario, in fi. ità signanter dicit Bal. in l. res quarum C. de iur. dot. refert Fabianus de Mon. in tract. de emptio. & venditio. q. iiij. princip.

vigesimo

11 vigesimo primo, vbi etiam dicit, † quòd bona, in quibus debetur alteri vsufructus, alimenta, vel reditus non prohibentur alienari faciunt deducta per Laur. de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij. quęst. ij. quęst. xxviij. vers. ad prędicta, quòd ille, qui vendit fructus domus pro centum annis, aut vẽdidit fructus cõstituendo ementi ius vsufructus in re, & tunc est alienatio, vt l. fi. C. de reb. alien. aut nõ cõstituendo, sed obligando se actione personali ad dandos fructus, & tunc non est alienatio, l. fi. ff. de contrahen. emptio. facit l. liberto in prin. ff. de ann. lega. quod qualiter perpendatur, scilicet, quòd constituerit ius vsufructus, nec ne, notatur in l. si itã, ff. de vsufruct. facit l. fundi trebatiani, ff. de vsufruct. lega. secũdũ eundem Bar. vt per Lauren. d. loco, per quæ videtur inferre, quòd cùm cõstituit ius vsufructus in re, est alienatio, & tunc debeat in alienatione tali interuenire solẽnitas, & idem dicit apertius idem Laur. in sua quęst. disputate, quę incipit quo trimembris, vers. quinto dico, vbi dixit, quòd constituere quem vsufructuarium in vita in re, est alienatio; & propterea, si non seruentur solemnitates, non valet alienatio per illa verba, ibi, quia, cùm cõstituerit vsufructuarium in vita, ex quo solemnitatem non seruauit, per consequens alienatio non valet, & nedum in regulari clerico, sed etiã in seculari ꝓcedit, pro quo videtur esse casus, c. non liceat, xij. quęst. ij. ibi nec in vsufructum iura tradere, vt ibi per eum, sequitur Bertachi. de firm. in tracta. de episc. quar. par. quadragesimò quinto quæro, vers. circa prędicta, vbi dicit, ꝙ prohibitus alienare non potest vsufructũ constituere etiam per mensem, sed benè põt locare ad tempus non longum; Item potest promittere fructus, & dare etiam ad centum annos secundùm Bal. c. j. col. vij. qui feud. dar. poss. Ang. in Auth. de non alien. §. hoc igitur col. ij. aliter loquitur, & vide Bar. & Bald. in l. codicilli §. Institut. de leg. ij. vbi dicunt, quòd prohibitus alienare potest promittere, vel vendere fructus rei ad mille annos, nisi vendendo fructus constituat ius vsufructus emptori, est tex. in l. fi. C. de reb. alien. quòd nec vsum-
12 fructum constituit, † qui non potest alienare, d. l. fi. & Bal. d. locis per Bertach. d. loco; Et habetur in additio ad Bald. de his qui feu. dar. poss. col. iiij. vers. & an nomine in verbo alienationes; de locatione ad tempus quando di-
13 catur alienatio † tres sunt casus, aut ego alienare prohibitus constituo tibi vsumfructum, & alienare dicor, etiam si per mensem constituerem; aut loco, & non dicor alienare, nisi ad lõgum tempus, aut promitto tibi dare fructus, qui percipienter singulis annis, & tunc etiam si ad centum annos, non dicor alienare, sed est quædam personalis obligatio; per quæ potes concludere, quod prohibitus alienare non potest vsufructum constituere, quia constituere vsufructum videtur esse alienare, & quòd vsufructus vendi potest, prout res illa, super qua fuit impositus, vendi, & alienari potest causis, & solẽnitatibus interuenientibus à iure requisitis in alienatione bonorum ecclesiæ; ꝓ quo etiam vide eundem Bertachi. ibidẽ quinquagesimò quartò, ibi sed quid si prelatus vendit fructus ecclesiæ non ad modicum tempus, & statim recipit pecuniam, an contractus valeat sine solẽnitate iuris, & dicit quòd non, si ꝑlatus vendit ius percipiendi fructus ad lõgum tempus, vel locat non obstante clem. j. quia ad euadendum pœnam sufficit superioris licẽtia,
14 non † autem ad contractus validitatem; sed, si prælatus uendat fructus percipiendos per ipsum tradendos religioso sufficit formam seruari d. cle. Et dicit Car. d. cle. vers. xxvij. quæro in q. quã facit ibi de uẽditione fructuum, quòd si uenditur iùs colligendi, est solemnitas necessaria etiam in clerico seculari, c. ij. eo. ti. lib. vj. idem si venditio fit per modum locationis ꝑpetuę; quia est alienatio, secus si vẽduntur fructus percipiendi, ad quos tractandos obligat se pręlatus, quia si vẽdens est religiosus, & sufficit seruare formam d. elem. si vero alienans sit clericus secularis, & tũc si fructus sint cões cum alijs, & debet adhiberi consensus illius, cũ quo sunt communes, si vero fructus spectent tantùm ad alienantem, tenet alienatio in eius prędiuditium, licet non in prędiuditium successoris subdens, quòd in temporalibus successionibus non est forma necessaria; similiter ad materiam facit, quia ille, cui legata est in testamento domus ad habitandum, poterit illam alteri locare, & finietur morte illius, cui legata est, l. si habitatio ff. de vsu & habit. Instit. eo. §. sed si cui; ille vero, cui vsus est relictus, nullo modo ius suum ad alium transferre potest.

¶ Hęc volui deducere, licet nimis seriosè ad materiam vsus, & vsufructus; addam subsequuntur, quæ inter legendum reperij circà alienationem possessionis ecclesiasticæ. Et de alienatione possessionis rerum ecclesiæ dicendum videtur parimodo, quòd sit interdictum illã vendi, distrahi, vel alienari per tex. c. hoc cõsultissimò de reb. ecclesiæ lib. vj. vbi interdicitur ꝑlato, quòd bona ecclesię immobilia vel iura nõ submittat, non subijciat, aut supponat alicui, vbi glo. notat quod bonorùm ecclesiæ dominium est penes ecclesiam, videtur esse text. in c. nulli §. alienationes ext. eo. vbi not. Hostiẽ. quòd

quòd verbum alienationis ibi largè accipitur etiam pro actu, per quem transfertur sola possessio, uel vsus, & in contractu emphyteusis feudi, uel locationis, per quem sola possessio, uel solus vsus transfertur, per Specul. in titu. de emptio. §. j. versicul. dare in instrumentis quandoque propriè, & impropriè accipitur, & dicit Bald. in Authen. hoc ius C. de sacrosanct. eccles. quòd alienare rei ecclesiæ possessionem circumscripto, uel retento dominio, dicitur quædam alienatio, quia parit perpetuã
15 fructuũ perceptionẽ, † ibi quintò est conside rare possessionem, si possessio est iusta, ẽt circunscripto dñio dr̃ quędam alienatio, l. magis puto. §. j. de rebus. eo. nam parit perpetuam fruct uum perceptionem, not. ff. de acq. poss. l. iij. §. ex contrario, & per eundem Bald. ibidem uersic. vltrà doctores, ubi dicit, quòd si dominium utile transferatur, dicitur, & est alienatio; & licet propriè non dicatur facta rei alienatio, nisi quò ad dominium, & nisi quando dominium rei transiuit; quia tunc uerè alienatio facta censetur, per text. in l. j. C. de fund. dotal. l. alienationis verbo ff. de verbo. sign. tamen largo modo dicitur etiam alienatio quò ad possessionem, per ea, quæ dicit Innocen. in c. episcopi ext. de reb. eccle. non alienan. & per Archid. in c. & si illi, xij. quæst. ij. ibi ad ius id est ad potestatem, quasi dicat, facias quòd illi, qui sunt alienati ab ecclesia, redeãt ad suam potestatem &c. Vnde inquit apparet, quòd quando mandatur alicui, ut ea, quę de bonis ecclesiæ inuenerit alienata, studeat ad ius, & proprietatem ecclesiæ reuocare, res intelligitur reuocari ad ius ecclesiæ, & proprietatem, ẽt si ecclesia non amisserit proprietatem sed possessionem tantùm; nam & duplex ius habemus iure scilicet proprietatis, & posses-
16 sionis, † & in larga significatione dicitur etiã alienari possessio, non solum proprietas, ff. de alien. iud. mutan. caus. facta l. non solùm ff. quod met. caus. §. ij. capit. nulli ext. de reb. eccle. non alienan. & contraria inquit loquuntur in stricta significatione, unde dic, quòd in hoc casu potest agi petitorio, & possessorio secundùm Innocen. d. c. episcopi, per Hostien. in c. nulli in §. alienationis ibi, uerbum alienationis hic largè accipitur etiam pro actu, per quem non transfertur dominium &c. & per eundem Hostien. in c. episcopi, §. tales. de reb. eccle. non alien. vbi ponit hanc quæstionem, si mandatur alicui, quòd ea, quæ de reb. eccl. inuenerit alienata, studeat ad ius, & proprietatem ecclesiæ renouare, an possit reuocare ea, quæ inuenit alienata, & occupata non quantùm ad dominium, sed quantùm ad possessionem tantùm, ubi tenet, quòd sic; quia quod dicit litera alienata largo modo summitur, & intelligitur non solum de proprietatis, sed etiam de possessionis alienatione, ut ibi per eũ, ubi multa adducit; Facit, quòd siquis sit iudex delegatus, ut ea, quæ nouerit ad ecclesiã pertinere, recuperet ipse, tam debebit recupera re quæ pertinent quò ad possessionem, & quò ad possessorium, quàm quò ad dominium, c. quærelam, & ibi glo. antepen. de elect. ubi Anton. de Butr. per Alexan. ubi latè consi. 98. vol. v. post principium, ubi dicit, quòd licet propriè illud tantùm dicĩ quod est alienatum quò ad proprietatem, tamen largè intelligitur etiam alienatũ qđ est quò ad pos. sequiĩ Abb. d. c. epi, nam inquit duplex ius habemus in re nostra videlicet ius proprietatis & possessionis; vnde licet non sit facta alienatio quò ad proprietatem, est tamen alienata possessio; item largo modo res dr̃ alienata, cùm recedit a libera facultate, iuxtà illud psalmistæ alienati sunt peccatores &c. & per Doctrinam Archid. d. c. & si illi xij. q. ij. dicit Bal. quòd etiam res aliena possessa ab ecclesia comprehenditur in prohibitione l. iubemus, ut per eundem in d. l. versic. extrà quæro iij. col. ibi extrà quæro, quid si res non est ecclesiæ, sed est possessa ab ecclesia, an in ea habeat locum prohibitio huius, l. & quòd non, ut l. magis puto §. j. de reb. eo. dic contra, ut not. Innocen. &c. facit quod in simili dicit Spec. in tit. de empt. & uendi. §. j. vers. dare in instrumentis, ubi dicit, quòd dare in instrumentis aliquando propriè accipitur, aliquando impropriè; videlicet propriè summatur in illis, ut cùm res data sit accipientis in instrumentis, in quibus agitur de rerum aliena tione, id est dominij translatione; impropriè verò ponitur in illis instr̃is, in quibus conceditur solus vsus, uel sola possessio rei, ut in instr̃is emphyteusis &c. sed quòd posit alienari, & distrahi possessio rei ecclesiæ videtur dicere Pau. de Cast. in d. l. iubemus §. fi. vbi dicitur, quòd per illum text. potest fieri alienatio vsufructus rei ecclesiæ, & per Authent. sequentes permittitur alienatio in pluribus alijs, maximè quandò non fit ex toto, sed quò ad vtile dominium remanente directo pęnes ecclesiam; & de iure canonico permittitur totalis rei ecclesiæ alienatio, id est vtilis, & directi dominij, & proprietatis, & possessionis, si utilitas ecclesiæ hoc suadet c. sine exceptione xij. q. ij. c. hoc consultissimo de reb. eccle. non alienan. in vj. vnde, si totalis permittitur alienatio, est dicendum, quòd possessionis concedatur etiam alienatio, quæ est pars rei, argumento de parte ad totum, quia, si de toto, ergo etiam de parte.

&pro

& prout etiam suprà diximus de vsus & vsufructus alienatione, nec rei ecclesiasticæ possessio potest alienari sine solemnitate, ut per tex. in c.cum apostolica de his, quæ fiu.à prælа. vbi Abb. in figuratione casus dicit, quòd alienari illud, quod ab ecclesia possidetur, non potest sine authoritate, quia id inquit non potest fieri cum consensu episcopi sine consensu
17 capituli,† & per eundem Abb.in c.tua nuper eo. circa fi. ibi pro hoc facit c. super proxim. vbi solemnitas requiritur, cùm alienatur res, quæ possidetur ab ecclesia &c. faciunt ea quæ deduco supra in signifi. verbi alienatio, versi. item sub uocabulo alienationis comprehenditur possessionis translatio &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus ecclesiæ disponit de pecunia ecclesiæ sine solemnitate, ut de fructibus.*
2 *Pecunia retenta nihil operatur.*
3 *Pecunia perpetuam habet æstimationem.*
4 *In pecunia est vsufructus.*
5 *Pecunia non est de illis, quæ usu consumuntur, sed illi proxima.*
6 *Tutor nõ potest sibi soluere pecuniam depositatatam ad emptionem prædiorum.*
7 *Pecunia destinata ad mutuandum est indicanda, vti res immobilis.*
8 *Pecunia destinata causa negotiationis dicitur esse negotiationis, etiã antequàm sit in eam expensa.*
9 *Pecunia magnæ quantitatis deponi debet, ut cõuertatur in emptionem.*
10 *Veteres in pecunia omne robur posuere.*
11 *Quantitas pecuniæ facit illã censeri vti rem mobilem uel immobilem.*
12 *Opiniones doctorũ tenentium quòd pecunia destinata ad emptionem sit, vt res mobilis, & econtra.*
13 *An pecunia redacta ex uenditione rei immobilis sit uti immobilis.*
14 *Pecunia reposita non numeratur inter mobilia.*
15 *De pecunia, quæ est in fructu, prælatus disponit, ut de fructibus, secus de pecunia, quæ est in proprietate.*
16 *Regula quòd pecunia est de his, quæ seruando seruari possunt limitatur quinque modis.*

RVB. DE PECVNIAE ECCLEsiæ alienatione.

SED est, quòd uideamus, an pecunia ecclesiæ alienari, contractari, uel distrahi possit, quod meo iudicio videtur; vel reputetur pecunia, ut res mobilis, vel ut res immobilis, utroque enim modo, & utroque casu contractatur, alienatur, & distrahitur; nam quod ut res mobilis censeatur, & inter res mobiles annumeretur, uel reputetur, est text., qui hoc dicit ad literam in l.si chorus, §.j.ff. de lega.iij. vbi legatis mobilibus debetur legatario pecunia non deputata, vt daretur mutuo, sed quæ prædij causa reposita est, §. & quia parum Authen. de nupt. collat.iiij. latè per Abb.in c.nulli de reb.eccle.non alien. vbi concludit, quòd pecunia dicatur de rebus mobilibus, quæ seruando seruari non possunt, & consequenter quòd prælatus Ecclesiæ de illa possit disponere etiam absque solem
1 nitate, † ut de fructibus prædiorum, & rerum ecclesiæ alijsque rebus, quæ seruando seruari non possunt; & quòd sit pecunia de illis mobilibus, quæ seruando seruari non possunt, uidetur esse tex. in c. eijciens 88. distin. ubi habe-
2 tur, † quòd pecunia retẽta nihil operatur, nihil producit nõt. per glos. quæ ad hoc allegari solet communiter in l. j. §. fuit quæsitum ff. ad trebel. l. lex quæ, C. de admi. tut. ibi fœnerandi vsus &c. §. constituuntur instit. de vsufruct. facit quòd uoluit glo. & ibi Bar. in l. interdum ff. de cond. & demonst. Bar. in l. potest pupillus, ff. de author.tut. & quòd sequatur illatio, quam facit suprà dicto loco dicit, & sequitur Ludou. Roman. in suo sing. 105. facit tex. in l. cùm plures. in fin. ff. de admi. tut. nam solus tutor de per se potest collocare pecuniam pupilli in emendo, vel mercando, quod non possit, si computaretur inter ea, quæ seruando seruari possunt, d.l. lex quæ: ex quo potest inferri, quòd solus prælatus itã potest disponere de pecunia ecclesiæ, sicut de fructibus in clem. j. eo. titu. & dicit Ioan. de Imol. in d. c. nulli de reb. ecclesi. non alien. in fi. quòd, si actio competit ad pecuniam, actio censetur uti res mobilis, & pro re mobili competere censetur, quià seruando seruari non potest per gl d.l. j. §. fuit quæsitum, vbi Ias. tenet, quòd pecunia vsu consumitur, & quòd propterea non cõnumeratur inter ea, quæ seruando seruari possunt, vbi multos citat authores; quia, vt pecunia afferat vtilitatem secũdùm vsum, ad quem destinata est, idest ad expendendum, dicitur esse de rebus, quæ seruando seruari non possun, vt per Iaso. ibidem. Et quòd pecunia ipso vsu, ac cursu temporis consumatur, & dicatur esse de illis, quæ seruando seruari non possunt, habetur in l aristo. §. fi. ff. de acquirẽ. hære. cum l. seq. est casus in l. Iul. ff. de pet. hered. ibi pecunia, quæ seruari non potest, §. & quia parum Authen.

them. de nupt. col. iiij. cum concord. per Moder. post glo. in l. interdũ.ff.de cond. quod videtur mirum cùm pecunia perpetuam habere dicatur æstimationem.l.j.ff.de contrahen.emp. vbi dicitur ex substantia capere vsum,quæ substantia tanquàm solida, & durabilis non videtur facilè pro vsu consumi posse; vnde nec materia potest alienari sine eã iustissima, & cum solemnitate, legitur & not.inc.j.de pign.quin-
4 imò in pecunia est vsufructus, † qui non cadit in his, quæ ipso vsu consumuntur, l. ij.& per totũ. ff.de vsuf.ea. rer. quæ vsu consum.l.j.§.si. x. que in arca.nt lega. non caueat. tamen ista ratio vsufructum non concludit, quoniam cadit in pecunia vsufructus p̃stita cautione, sicut est in alijs, quæ ipso vsu consumuntur, uel diminuuntur, vt vinum,oleũ,frumentum, vestes, & similia,de quibus in l. j. ff. de vsufruc. ear. rer. quæ vsu consumun. §. constituituitur, Institu. de vsuf. & l. j. C. eo. tit. Vnde magis vrget alia ratio,quòd ipsa materia sit p̃petua, quę neque ex longissimo vsu cõsumitur,vt docet experientia,quæ est rerum magistra, c. quam sit de electio. num. vj. nam videmus vetustissima numismata,in quibus antiquorum sunt inscriptæ imagines, non tamen esse ob antiquitatem extincta vel diuturnitatem consumpta. facit Bal. in l. si curatorẽ circa med. C. de in integr. restit. quod speciale est in pecunia pupilli,vt sine decreto alienetur,cùm sit res,quæ seruando potest seruari. Et illa,quæ seruando nequeunt seruari vsu triennali consumuntur, glos. in l. j. C. si aduers. vsuc. inter quæ non potest pecunia numerari,quæ tam breui tempore nõ con sumitur. Sed potest dici, quòd pecunia propriè non est de his,quæ vsu consumuntur, sed est de illis proximè dictis,quia eius vsu & assi-
5 dua commutatione † quodammodo cõsumun tur, est casus d. §. constituitur,quia vsus pecunię est deputatus ad emendum, c. eijciens 87. dist. & vt pecunia expensa dicitur consumpta, l. quod si forte, §. fi. & l. seq. ff. de solut. legitur,& nota. in l. si filiusfam. ff. si cert. peta. & sic isto respectu dicitur ipso vsu expẽdendo cõ sumi,& consequenter seruando eam non expẽ dendo,quia fructum suum non prestat,non potest dici seruari posse. Sed quòd pecunia non sit res mobilis,& inter mobilia non connumeret, immò potius,quòd sit immobilis, & inter immobilia connumerari habeat, videtur esse tex. in l. quid ergo, ff. de contra. iud. tut. vbi tutor non potest sibi soluere pecuniam depositatam ad comparationem prædiorum absque
6 decreto iudicis; † vnde videtur, quòd censeri habeat vti res im nobilis, de qua non disponit tutor sine decreto iudicis; quia iure illo gestorum in alienatione mobilium, siuè essent de his,quæ seruando possent seruari, siuè non, decretum iudicis non requirebatur, d. l.lex C. de admi. tut. per Abb. in c. j, de restit.in inte. & Bar. in l. ij. §. si à pupillo ff. de vsucap. pro empto. & ibi Alex. in apostilla, Bar. in l. fi. C. in quib. cau. in integ. restit. non est necessa. ꝑ Barba. in c. nulli ext. de reb. eccl. vbi dicit id esse speciale in pecunia depositata, & destinata ad comparationem prędiorum; sequitur Alexan. in d. §. fuit quæsitum,vbi dicit, quòd imò talis pecunia censetur vti res imobilis, vbi allegat tex. in l. à diuo pio in fi. ff. de re iudi. ità tenet Bal. in l. cętera in fi. ff. de legat. j. quem plures ibi sequuntur, quos refert Alex. in d. l. à diuo pio in fi. & secũdùm aliquos,inter quos etiam hodie est Aug. Bero. in d. c. nulli habet fieri distinctio inter magnam pecuniæ quantitatem,& modicam; quia,si magna summa pecuniæ apta ad comparationem prędiorum sit
7 depositata ad comparationem, † vel mutuandum,vel negociandum, de ea est iudicandum vti de re immobili; secus si summa parua, vel quantitas modica sit depositata,nec apta ad cõ
8 parationem prædiorum, vel aliàs; quia inter immobilia connumerari non dicetur, ità distin guit glo. in l. nisi, C. de admin. tuto. & tex. in l. ità autem, ff. eo. & dicit Bal. in margarita, in verbo pecunia, quòd pecunia destinata certæ negotiationi dicitur esse illius negotiationis, etiam antequàm sit in ea expensa,aut collocata per tex. in l. ex facto, la grande, circa fin.ff. de hæred. insti. & pecunia penes campsorem destinata pro emendis immobilibus tanquàm im bilis est iudicanda d. l. quid ergo, §. plane; est optimus tex. in c. licet heli ext. de symon. vbi prelatus,qui non modicam summam pecuniæ relictam à prędecessore expenderat tanquàm suspectus ab administratione amouetur,& cõsequenter de illa disponere non potest, vt de re mobili,quæ seruari non possit,& vt de fructibus; & quòd pecunia sit de illis, quæ possunt seruari, id ex eo apparet, quoniam si aliquid disponit, vnum quodq; tale ẽt esse intelligitur l. oratio ff. de spons. & per pecuniam depositã, & reconditam præsidij gratia patrimonia conseruantur, d. l. Chorus §. j. meritò &c. præterea,si pecunia pupilli sit summæ magnæ. à tu-
9 tore debet deponi, † vt conseruetur, vt inde predia emantur,vel vt credatur, l. nisi cum l. seq. C. de admi. tuto. cum ibi not. l. ità autem, ff. eo. ergo dici potest de rebus, quæ seruando seruari possunt, postquàm depositata,& recondita est,& dicit tex. in l. lex quæ, §. pen. quòd veteres in pecunia omne robur posuere; quod
10 non esset, † si seruando seruari non posset; facit

cit quod dicit Alexand. in d. §. fuit quæsitum, quòd, si consideremus pecuniam, quò ad actualem conseruationem materiæ, illa seruando seruari potest, puta deponendo illam vt dictum est, c. olim de ceusibus; si verò quò ad sui formam, & quò ad cursum pecuniæ, ea dicitur de rebus, quæ seruando seruari non possunt, arg. c. pen. de censib. cum ibi not. Bar. in l. Paulus la. j. ff. de solut. si autem consideremus pecuniam, quò ad fructuosam conseruationem, tunc etiam non dicitur de illis, quæ seruando seruari possunt; quoniam illam seruando nihil producitur, d. c. eijciens. & ideò illa utendo ad usum, ad quem fuit destinata, hoc est ad emendum, non dicetur de his, quæ seruari possunt, sed usu consumitur, & hoc modo habet intelligi doctrina Abb. in c. nulli, item conseruando pecuniã, eã deponendo, & in tutissima custodia collocando, vtilitatem afferre dicitur, quia est maximum præsidium, & pro maximo præsidio patrimonij habetur, quod sine ea esset fragile d. l. chorus. itẽ quia ex ea possunt emi prędia occasione temporis uiliori pretio, quàm in præsentia fieret, d. l. tutores & d. l. ita autem, cum ibi not. item conseruando illam potest eius ualor crescere, & conseruando non modica utilitas percipi posset; quia tutor qui ex officio tenetur, vtilia facere, tenetur pecuniã conseruare, ut dictis iuribus; vnde cõsiderando pecuniam quò ad fructuosam conseruationem, dicitur de his, quæ seruando seruari possunt; quò ad usum verò, ad quem inuenta fuit, dicitur de his, quæ seruari non possunt, facit ad hoc tex. vbi Bal. & Ludou. Rom. in l. iij. §. vsuras. vers. quid ergo. ff. de contra. iud. tut. & utili actio. vbi tutor expendit pecuniam pro pupillo, ex quo currunt sibi vsuræ, quæritur nunquid dum est tutor tantùm, & tutelæ tempore durante vsuræ debeantur, an etiam finita tutela & dicitur quod sic, & agie contrario iudicio tutelæ; quia pecunia sua non debet sibi esse otiosa, quod uerum esse dicit tex. si erat in facultate pupilli aliquod, de quo possit sibi satisfieri, quid ergo si illæ res erant deputatæ ad emptionem prædiorum, dicitur quòd si non impetrauit à prætore, quòd promatur pecunia, sibi est imputandũ, & sic apparet manifestè, quòd illa pecunia inter immobilia computatur; ex quo sine prætore distrahi non poterat, nec de ea fieri solutio, quandoquidem nec res minorum immobiles sine authoritate, & decreto prętoris possunt vendi, toto tit. de reb. eo. & Bar. notat ibi, quòd thusci non sinunt pecunias suas esse otiosas, sed lombardi sic, qui seruant eas dominis suis, & per hoc dicit Alber. in quæst. xxiiij. in ij. parte, quod si statuto cauetur, ut mulier lucretur dimidiam partem bonorum immobilium mariti sine liberis decedentis lucrabitur partem pecuniæ deputatæ ad emendum bona immobilia, quia illa pecunia iudicatur ut res immobilis; idem est intelligendum, quando pecunia es-

11 set summę quantitatis, † quia tunc quantitas facit illam censeri uti rem immobilem, c. licet heli de symon. allegato, ubi accusatur prelatus male expendens pecuniam non modicam; ergo non potest ea uti prælatus, ueluti utitur fructibus, & dicit Ioã. de Imol. in c. cęterũ de don. circa fi. quòd pecunia, quam acquisiuit episcopus, quia erat religiosus, nõ potest disponi per eum, illa .n. cedit episcopatui, c. j. xviij. q. j. ideò in quit non potest disponi in quantitate immoderata, sed quando esset moderata, sic; & sic pecunia in istis casibus censetur, & habetur inter illa, quæ seruando possunt seruari, secus sit, si non simus in istis casibus, quia de illa disponit clericus, ueluti de fructibus ecclesiæ, per Abb. & alios primo loco alle. sequit. Ang. in summa in uerbo alienatio, versi. vtrũ pecunia, ubi apostilla ad Angel. ibidem, & per eximium Petrum Folerium in practica criminali, in rub. annotentur bona contumacis, vbi disputat in hac materia licet pecunia sit res mobilis & quæ seruando nõ potest seruari, & quæ ideò possit à minore, & stato alienari sine solemnitate, tamen, si ea destinata sit ad emptionem prædiorum, uicem rei imobilis obtinet, per Raphael. Cuma. in l. à diuo pio §. vlt. per illum tex. de re iud. & in l. cætera, §. sed si separauit, ff. de leg. j. ideo nec ea sine decreto iudicis alienari potest, sicut nec alia imobilia ipsius minoris, l. q. d ergo. §. vsuras, uers. quid ergo, & ibi Rom. ff. de contra. iud. & vtil. actio. tutel. uoluit idem Rom. in d. l. si ex legati causa, col. 4. & ibi Fran. Aret. in singu. 103. tũ habes, quòd pecunia, & ibi ad hoc adducit tex. in d. §. vsuras; & idem Petr. dicit, quòd in contrarium tenent Iaco. Rapha. Cyn. Rai. Bal. Ang. Imo. Floria. Alex. Fran. Aret. & Ias. in d. l. cętera, §. sed si separauit, ff. de lega. j. vbi dicunt non haberi pro re immobili pecuniam destinatam ad emptionem prædio

12 rum; † sed uide super hoc factam decis. per Boer. deci. 209. quòd pecunia destinata ad emptionem prædiorum non reputatur uti res immobilis, sed vti res mobilis, & dicit hanc esse communem opinionem communiter approbatã, pro qua communiter doctores eã tenentes in nu. 25. tenentes uerò contrariam opinionem enumerat. nu. 14. subdens idem Petru Folerius, huius controuersiæ cardo in eo uertitur, an destinatio habeatur pro re perfecta, de quo per Socin. consi. 249. col. pen. uersi. circa quartã

ca quartam lib. ij. & Alber. in ij. parte ſtatut. quæſt. 205. Bar. & alij in d. §. ſed ſi ſeparauit, & Alex. conſ. 28. aliàs de facto conſultus, verſ. & non obſtante, quòd deſtinatio, lib. iij. & Frã ciſ. Aret. conſ. vj. viſo inſtrumento, in ſecundo dubio, & latiſsimè per Fely. c. cùm adeò, colum. ij. verſ. deſtinatio, ext. de reſcrip. in quibus locis de ſolutione qõnis latè habetur; ſubdens idem Petrus, & quòd de pecunia redacta
13 ex venditione rei ſtabilis, † an mobilis, an verò immobilis cenſenda ſit, & videtur dicendũ, quòd ſit quoddam inter mobilia, Rapha. Cyn. Alber. Bal. Corne. Philip. in l. ea demum, C. de collat. tenuit Firm. in ſuo reperto. in verbo bona mobilia, verſ. quartò, ſed inquit idem videtur dicendum, quòd ſit immobilis, nam eius rei naturæ cenſeri debet ex cuius venditione confecta eſt, & quæ ſit ſubrogata in locum illius, vt habetur per Maſuer. in tit. de ſociet. §. item nomina, ſeu debita; & idem videtur voluiſſe Raph. Alex. Fran. Aret. d. l. ea demum, ſubdens idem Pet. prima opinio verior eſt, & tenenda, vt per Tiraquel. in tracta. de vtroque retract. fol. 108. nu. 112. §. j. in glo. quia videtur rem, quæ pro pecunia vẽditur, in illa repreſentari, l. quia qui pretio, ff. de vſufruct. vnde videtur abſonum, quòd prelatus poſſet pecuniam alienare, quæ eſt ex re vendita, cùm rem ipſam non alienare potuiſſet, vt etiam videtur voluiſſe Bal. in l. ea demum in fi. C. de collatio. vbi dicit quòd pecunia redacta ex re immobili reputatur immobilis, ità & quæ ex mobili mobilis; vnde dicit Spec. in tit. de cau. poſſ. & proprie. §. j. verſ. certum, quòd pecunia facta ex argento meo mea eſt, & poſſum petere illam, idem ſi ex qualibet re mea, quę venditur. vt l. mater §. j. C. de rei vend. l. fi. C. de nego. geſt. l. ſi cùm ſeruum, ff. ſi cer. pet. vnde pecunia, quæ fuit redacta ex re ĩmobili, vel mobili pretioſa, non poteſt alienari ſine ſolemnitate, & ratio eſt in promptu, quia cùm vendi talia nequeant ſine ſolemnitate, & cauſa, vt infrà dico de cauſis & ſolemnita. & ſ. rubricis de rerum immobiliũ, alien. & de rerũ mobiliũ pretioſ. alienatio. ita pari modo pecunia perueníta ex illis; vnde ſolemnitas requiritur in illius alienatione quæ in alienatione rei requiritur, eſt caſus in Authen. hoc ius, cum ibi nota. C. de ſacroſan. eccl. aliàs fruſtra, deluſoriè, & ſine effectu interueniret ſolemnitas in ſola venditione, ex quo ĩ pretio poſſet eccleſia decipi, & dãnificari, ſicut in re vendita; pecunia verò repo
14 ſita in banco nõ numeratur ĩter mobilia, † ſed inter immobilia, Bal. in c. cum cauſa ext. de re iudi. & hanc opinionem approbat Tiraquell. d. loco & Folerius ibidem; Sed in hac materia Auguſt. Bero. in c. nulli de reb. eccle. non alienan. col. xxxvj. num. 83. verſ. circà vltimum, multùm diſtinguit, ibi, & an pecunia eccleſiæ ſaltem hodie poſsit alienari abſque ſolemnitate, & prælatus illa ad eius libitum vti valeat, breuiter concludo inquit, quòd aut loquimur
15 de pecunia, † quæ eſt in fructu, & reditu, & de illa prelatus diſponere poteſt, vt de alijs fructibus rerum eccleſiæ, quorũ ipſe eſt vſufructuarius, gl. c. ſi. v. q. iij. glo. fin. in c. generali de elec. ĩ vj. Aut loquimur de pecunia, quæ eſt in proprietate eccleſiæ, vt de illa, quæ fuit à prædeceſſore relicta, d. c. licet heli, de ſymon. Aut de pecunia redacta ex rebus eccleſiæ, puta venditis, d. l. lex quæ, & tunc ſi modica, paucaque ſumma ſit, abſque dubio poteſt de illa diſponere, eamq; expendere pro vtilitate, & neceſsitate eccleſiæ abſque alia ſolemnitate, argu. d. l. ità autem cap. terrulas, xij. q. ij. ſic ità inquit Bero. intelligo, l. quoties, §. ſicut, & §. non tantum, & l. tutor rerum, ff. de admin. tutor. cum l. fi. in fi. C. eo. Si verò ſumma ſit magna in hoc conſiſtit difficultas, ſed dices, quòd ſi pecunia ſit exacta ex venditione rerum eccleſiæ facta à prelato ob iuſtã cauſam, tunc illud pretium, & pecunia in eam cauſam abſque alia ſolemnitate conuerti poteſt; ſatis enim eſt, quòd ſolemnitas fuerit adhibita in contractu alienationis, §. hoc iùs porrectum x. q. ij. c. aurum, c. ſine exceptione, & per totum, xij. q. ij. Si verò res eccleſiæ ſit vendita ꝓ neceſsitate, & vtilitate eccleſiæ, vt in c. vt ſuper ext. de reb. eccl. talis pecunia in aliam cauſam eccleſiæ conuerti non poterit, niſi ſeruata ſolemnitate, c. ſine exceptione, xij. q. ij. quoniam ea ſuccedit loco rei, quia ſemper fauore eccleſiæ pretium etiam in particularibus loco rei ſuccedit, vt not. in c. j. xij. q. iij. argum. l. ità conſtare, & nota. in l. fi. ff. de iur. dot. ergo ſicut res ipſa abſque ſolemnitate alienari non poterat eodem modo pecunia redacta de dicta re non poterit in aliã cauſam abſque ſolemnitate conuerti argum. l. ſi pupillorum §. ſi pretor, ff. de reb. eor. vbi caſus notabilis; ſubdẽs Bero. in hac materia ibidem, quòd ſi pecunia eſſet de proprietate eccleſiæ tunc fortè dici poſſet illum non poſſe alienari, nec de ea prelatũ poſſe diſponere, niſi cum ſolemnitate eccleſiæ, etiam conuertendo eam in vtilitatem, ac neceſsitatẽ eccleſiæ; quoniam, cùm talis pecunia ſit de his, quæ ſeruãdo poſſunt ſeruari, non poterit abſque ſolemnitate alienari, per glo. d. c. nulli ext. eo. alioquin prelatus vti de dilapidatione ſuſpectus poſſet ab adminiſtratione rerum eccleſię amoueri, c. licet heli, de ſymon. pretereà pecunia depoſita ad comparationem prediorum, vel ad credendum,

dendnm, non censetur mobilis, d. l. si chorus; neq; hoc modo deposita vel ad vtilitatem pupilli, & minoris non potest conuerti in vtilitatem, vel necessitatem ecclesię per solum tutorem nisi cum decreto iudicis; posset tamen talis pecunia pro exequutione sententię absque decreto pretoris à iudice capi, d. l. à diuo pio in fi. idem ergo de pecunia ecclesiæ est dicendum, vt ibi per eundem August. Beto. vnde potes regulam firmam facere, quòd pecunia ecclesiæ siuè censeatur, vt res mobilis, siuè vti res immobilis, potest alienari, & si vti mobilis, sine solemnitate, si verò vti imobilis cum solénitate, cum qua res immobiles ecclesię alienantur; Item aliam regulam facias, quòd pecunia destinata ad comparationem prędiorum, idem destinata ad credendum, siue negotiandum, item, quæ est redacta ex venditiōe rei stabilis vel mobilis pretiosę; item pecunia non modicę quantitatis, item pecunia, quæ esset de proprietate ecclesiæ, non potest alienari sine solemnitate; quia talis pecunia censetur ad instar rei immobilis per suprà dicta. Sed melius potes facere
16 conclusionem. † quòd pecunia est de his, que seruando seruari non possunt, & ob id potest benè per prelatum alienari, sed cum infrà scriptis limitationibus, vt in laudabili, ac honesta id alienatione procedat, secus in damnosa, & inhonesta, c. licet heli ext. de symon. Secundò vt impropriè dicatur de his, quæ seruando seruari non possunt, non autem verè loquendo, & quantum ad oculum, §. constituitur, Instit. de vsufruct. Bar. in l. potest, ff. de autho. tuto. & §. fuit quęsitum, l. j. ff. ad trebe. Tertiò vt non procedat in pecunia deposita ad emendum immobilia, vel etiā mobilia pretiosa, l. iij. §. planè de controu. iud. tutel. Quartò vt procedat in pecunia strictè, & propriè sumpta, non autē largissimè sumpta, l. ij. C. de quæstio. Quintò vt non procedat in pecunia redacta ex venditione rei immobilis, aut mobilis pretiosę argu. l. quia qui pretio, ff. de vsufruc. Sextò vt non procedat in pecunia magnæ quantitatis, aptæ ad comparationem stabiliū; Septimò si pecunia esset de proprietate ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Census super bonis ecclesiasticis imponi potest*
2 *Censualis contractus quandoque transfert in emptorem vtrumque dominium.*
3 *Censualis contractus quemadmodum à contractu emphyteutico distet.*
4 *Emphyteuta cessans in canonis solutione cadit à iure suo, secus in censuario habente vtrumque dominium.*
5 *Contractus in dubio præsumitur potius censualis, quàm emphyteuticus.*
6 *Contractus censualis quandoque non transfert rem, nec illius dominium directum, uel vtile.*
7 *Census constitui potest super fructibus ecclesiasticis.*
8 *Fructus ecclesiæ alienari, & in causam iudicati capi possunt.*
9 *Alienare non dicitur, qui fructus alienat.*
10 *Vendere rem prohibitus non intelligitur prohibitus vendere fructus illius.*
11 *Decimæ licet uendi, nec pignorari possint, secus est tamen in earum fructibus.*
12 *Census super ecclesiasticis fructibus indistinctè constitui non potest, sed ad modicum tempus, vel ad prælati vitam,*
13 *Feudum obligari & alienari ad uitam vasalli sine domini consensu nequaquàm potest.*
14 *Vasallus licet non possit constituere usufructum in feudo, vendere tamen potest fructus totius temporis, quo feudum apud se futurum est.*
15 *Vsufructus in re emphyteutica sine domini consensu constitui potest.*
16 *Census super fructibus feudi, etiam sine consensu domini durante uita feudatarij constitui posse videtur.*
17 *Seruitus in feudo non potest constitui in præiudicium domini, sed in Vasalli constituentis præiudicium fit.*
18 *Census licet imponi, nec augeri possit super rebus ecclesiasticis, tamē super fructibus bonorum ecclesiæ constitui à prælato potest.*
19 *Prælatus, aut rector an possint alienare fructus ad longum tempus latè.*
20 *Maritus regulariter census super feudo dotali imponere non potest, quod declaratur, ut procedat si uelit imponere in perpetuum.*
21 *Census in rebus restitutioni subiectis constitui potest, quousq; uenerit casus restitutionis.*
22 *Alienari possunt res subiectę restitutioni, sed reuocantur adueniente casu restitutionis.*
23 *Census constitui non potest super bonis prohibitis alienari per testatorem, sed benè super fructibus eorum.*
24 *Emphyteuta potest constituere censum super rebus emphyteuticis sine domini consensu.*
25 *Concluditur quòd census in rebus ecclesiæ à so-*

lo prælato ad illius uitam concedi potest, sed non in perpetuum.
26 Census perpetuus intelligitur esse res ĩmobilis.
27 Fratres prædicatores sunt census perpetui incapaces.
28 Annui reditus ueniunt appellatione immobiliũ.
29 Annui reditus & census excusant ab oncre satisdandi.
30 Census annuus non potest alienari, nisi cum causa & solẽnitatibus requisitis in re immobili.
31 Census perpetuus constitui potest in rebus minorum, cum solemnitatibus à iure requisitis.
32 Census in re minoris exigit octo requisita, quæ hic enumerantur.
33 Census requirit solemnitates requisitas in alienatione rerum ecclesiæ.
34 Argumentum valet à minori ad ecclesiam.
35 Census constitui potest super re, emphyteutica, alienari prohibita, rebus ac fructibus ecclesiæ, non autem super re feudali.
36 Feudatarius tenetur meliorare feudum, non autem deteriorare potest sine domini consensu.
37 Feudatarius non potest in domini praiudicium imponere seruitutem, nec ad modicum, uel longum tempus dare in emphyteusim.
38 Feudum nec in totum nec in partẽ obligari, aut alienari potest.
39 Census constitui potest a domino directo, quo casu constituens actione personali tenetur.
40 Census quando non potest haberi de re, super qua constitutus fuit, insurgit obligatio personalis.
41 Census si constituatur super re, quæ illum non possit comportare debet super alia re suppleri, quod declaratur ibidem quomodo procedatur.
42 Census constitui non potest super omnibus bonis non specificatis rebus aliquibus, contrarium tamen tenent quidam relati.nu.43.
44 Census ex consuetudine constituitur super re certa alijs obligatis pro euictione.
45 Census ex statutis Romanorum Pontificum constitui debet super certa re, & illa tantum obligari debet.
46 Census constitui non potest, qui non sit relatus ad certam rem.
47 Census super certis rebus ideò constitui debet, quia iniquum esset emptorem nullum subire rei emptæ periculum.
48 Rebus, super quibus constitutus est census, peremptis perimitur & census.
49 Census ex aliquorum opinione potest constitui sola obligatione personali absque generali aut speciali obligatione.
50 Census constitui potest super rebus cum pacto, quòd rebus peremptis adhuc uenditor teneatur.
51 Pensio annua potest constitui super sua persona.
52 Operas suas quis potest locare ob mercedem pecuniæ.
53 Obligatio ad soluendum censum uidetur personalis, assignatio vero rei videtur accessoria pro certiori solutione.
54 In contractu censuali subintelligitur, quòd salua remaneat actio ad censum re perempta, licet non exprimatur.
55 Census super alium censum constitui potest de iure, & uigore bullæ Nicolai V. sed secus est de consuetudine Franciæ.
56 An constituto censu super censum esset primus census remissiuè.
57 Olim dubitabatur, an necesse esset, quòd census prius constituerentur antequàm uenderentur, sed hodie clarum est unico contextu posse uendi, & constitui, quod Romana curia obseruat, & 58. 59.
60 Contractus censuales legitimè fieri possunt.
61 Pecunia mutuata conuerti potest in emptionem census.
62 Onus soluendi censum regulariter sequitur quẽcunq; possessorem etiam si res transeat in ecclesiam, vel in fiscum.
63 Possessor rei censuatę tenetur nedum ad futuros, sed etiam ad prœteritos census, actione scilicet hypothecaria, non personali.
64 Possessor non tenetur ad census præteritos si ille, qui habet consequi censum potuit illum exigere, & non exegit.
65 Fideiussor non tenetur, si creditor fuit negligẽs in exigendo.
66 Possessor rei censuatę potest conueniri ad solutionem censuum etiã nulla facta excussione.
67 Possessor etiam singularis cogi potest censum soluere, ac de nouo recognoscere emptorem, & dominum iuris percipiendi annuum censũ.
68 Census si impositus sit super tribus fundis, & fundi peruenerint ad tres tertios possessores, an creditor possit agere contrà quemlibet insolidum.
69 Tertius possessor an cõueniri possit ad oẽm cẽsũ
70 Census quo pacto constitui possit remissiuè.
71 Censuarius non cadit à iure suo ob alienationem,

nem, vel deteriorationem rei cēsuatæ, immò pactum, quòd censuarius cadat in commissum, non valet.

72 *Contractus in dubio censetur censualis non emphyteuticus.*

73 *Census potest probari per assertionem factam in venditione rei censualis.*

74 *Quod intelligunt alij procedere alijs concurrentibus.*

75 *Census recognitio si facta sit formiter in præsentia partis, cui census debetur, vel notario stipulante pro eo, benè probatur.*

76 *Census solutione duorum annorū probata sufficit ad probandum in possessorio.*

77 *In petitorio verò si census à proprio rustico petatur, requiruntur triginta anni.*

78 *Si verò petat ab alijs, quàm à rustico decē anni sufficiunt.*

RVB. DE CONSTITVTIONE annui census in rebus ecclesiæ, illiusque venditione.

ENSVS quoque, siue annuus reditus imponi, constituique posse videtur super bonis re
1 bus, † ac fructibus ecclesiasticis per tex. in c. constitutus cum gl. pe. extrà de relig. dom. & Bart. in l. j. §. j. ff. de pub. Socin. consi. 167. col. ij. & est super hoc edita bulla à Nicolao Papa V. quę, si esset super hoc aliqua vsurariæ prauitatis suspitio, tollit omnem dubietatem, aut scrupulositatem, quæ est edita anno. 1452. pridie calen. octobris pontific. sui anno vj. cuius tenor est descriptus in calce præsentis qōnis. Sed vltrà dicta per me suprà, de signif. verbi alienat. vers. item contractus censualis, dico quòd obseruaui contractum census, siue cen-
2 suale † esse duplicis qualitatis, & duobus modis fieri; vno modo videlicet quandò quis vēdit rem suam alicui transferēdo in emptorem omne, quod habet, directum, & vtile dominiū, cum onere tamen quòd emens, vel accipiens rem teneatur soluere certum conuentum censum, siuè reditum singulis annis, de quo, c. constitutus, & alijs locis supra adductis Imo. in c. ad audientiam, el ij. col. ij. de reb. eccl. non alien. & contractus census similis fit illi, quo agri vectigales constituūtur, l. j. §. j. ff. si ager
3 vectigal. vel emphyt. † & distat contractus iste censualis à contractu emphyteutico, in quo dominus rei rem ipsam sub annua pensione, vel propter aliud pretium, simul et recognitionis solutionem alteri tradit, quò ad vtile dominiū, dominio sibi directo reseruato, probatur, l. j. C. de iur. & emphy. vbi Ias. num. 48. idem in Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccl. Oldra.
4 consi. 29. † & effectus huius differentiæ est, qa emphyteuta cessans soluere canonem priuati per triennium ecclesię biennio iure suo cadit, l. ij. C. de iure emphy. c. vlti. de loca. d. Auth. qui rem, secus in contractu censuali, quia si censuarius cesset soluere canonem, uel cēsum etiam per mille annos non cadit à iure contractus glo. d. c. constitutis, Imola, & Ias. in locis citatis, Abb. c. j. de in integ. rest. Socin. d. consil. 167. lib. ij. Ias. in l. ij. C. de iure emphyt. Hyppol. singul. 95. Bar. d. §. j. quorum opinio communis est secūdùm Dec. consil. 138. quamuis Bal. in consi. 177. lib. iij. contrariam sententiam dicat communem. Et in dubio
5 cōtractus potius præsumitur censualis, † quàm emphyteuticus per Alber. d. l. ij. vbi Ias. nu. 42. Socin. d. consi. 167. Hyppol. & Deci. d. locis. Ruin. consi. 42. lib. j. num. 7. & solet in contractu censuali apponi ea conditio, vt non soluto censu biennio, aut triennio ius. ipsius contractus pereat, fiatque res ipsa commissa;
6 † Secundò modo obseruaui contractū censualem fieri, quando quis cōstituit, & imponit super suo prædio, domo, vel reditu aliquem censum, & illum vendit alicui pro pretio conuento, puta ad rōnem decē ℘ annuo reditu, id est pro pretio centum in numerata pecunia pro decem annuis habendis in reditu, licet iste non propriè, nec ex dictionis significatione, ēt qua canones vtuntur, non possit appellari census, per Dida. Conauru. uariarum resolu. lib. iij. c. viij. ti. de annuis reditib. circà prin. in quo cōtractu nō transfertur res, nec dominium illius directum, vel vtile in emptorem census, sed imò penes sese retinet venditor obligatus tantùm ad illa decem census, obligando, & hypotecando rem certam, in qua imponitur cum obligatione etiam personæ pro solutione, & aliorum bonorum, ut opimè declarat Grat. in suo consi. 217. de quo loqui videtur tex. in extrauag. regimine la prima, & la secunda extrauag. comm. tit. de empt. & vendi. & de isto dicemus, quia uidetur contractus magis frequens, & hodiernus. Qui quidem census, & contractus uidetur, quòd tam possit constitui, & vendi, & respectiuè celebrari tam super fructibus, & emolumentis ecclesiasticis, quàm super fundo & proprietate rerum ecclesiæ.
7 Nam super fructibus, † & emolumētis nemini videtur dubium, cùm possint uendi, & alienari per

per

per prelatum ad eius libitum voluntatis, vt latè dico suprà de fructu. ecclesiasti. alienatio.et de alienatio. illor. quæ seruan. serua. non poss. & infrà in tit. de casibus in quibus fit alienatio vers. septimo loco,& vers. item dico,quòd illa
8 mobilia &c.quia fructus ecclesiæ,† & præbēdę benè possunt vendi,& alienari,& in causam iudicati capi, l. cōmodis,vbi Bar. Imo. & Alex. & alij, ff. de exequ. rei iud. & in c. ij. ibi alio-
9 quin,ext. de fideiuss. glo. & Doct. † in l. stipēdia, C. de exequ. rei iud. non enim dicitur alienare,qui fructus alienat secundùm Bald. in c. j. §. aut si libellario,col. vj. quib. mod. feud. amitt. l. j. per illum tex. & l. peto §. prædium
10 ff. de leg. ij. † & ꝓhibitus rem vendere nō intelligitur prohibitus vendere fructus illius, l. codicillis §. instituto ff. de lega. ij. & l. pater in
11 prin. ff. de leg. iij. † & licet decimæ vendi nō possint,vel pignorari,fructus tamen decimarū vendi benè possunt,& pignorari, c. vestra ext. loca. habetur per Spec. in tit. de pigno. §. j. colum. vlt. vers. quid de decima; & habetur per Alber. post Iac. Aret. in l. in ædibus, §. j. ff. de dona. & per eundem Alber. in l. monumenta, C. de leg. j. & per alia,quæ adduco in locis ci-
12 tatis. Sed non puto, † quòd census possit imponi,constitui,vel vendi super fructibus, & emolumentis ecclesiasticis indistinctè, puta ad longum tempus,vel perpetuò, vel sine causa, & solemnitate; Quia immò est cum distinctione intelligendum, vt distinguo in dictis locis suprà adductis; quia videlicet ad modicū tps, vel ad tempus vitæ prelati, vel beneficiati, nō autem perpetuò possit talis census constitui, vel vendi per prælatum solum sine causa, vel solemnitate,vt potest alienare, & vendere fru-
13 ctus ecclesiæ; † quia licet feudum non possit obligari,& alienari sine consensu domini,quādiu vixerit vasallus secundùm Andr. de Isern. c. imperialem in princip. & ibi Bal. colum. iij. vers. quæro nūquid si ex consuetudine, Imol. Alua. & Martin. Lau. col. ij. ibi versic. quæro nunquid vasallus,& Card. Alexan. colum. iiij. vers. quæro an vasallus possit,de prohib. feud. alien.per Feder. dicunt, quòd licet vasallus nō
14 possit constituere vsufructum in feudo,† l. arboribus §. vlt. ff.de vsufruct. potest tamen vendere fructus totius illis temporis, quo feudum apud se futurum est; pro quo facit,quia potest
15 constitui † vsufructus in re emphyteutica sine consensu dñi secundùm Petr. in tit. de actio. in re pro emphy. col. xiiij. & Bal.in l. j.§.idem in fundo, quem legit cum principio eiusdem l. ff. quib. mod. vsufruct. amitta. & Salv. in l. vlti. col. penul. versi. nunc sequitur & ibi Ias. col. xxxiiij. versic. nunquid autem, C. de iure emphyteu. Alexand. & Ias. in l. iij §. ex contrario.ff. de acq. possess. Alexand. consi. 120. super eo,quod quæritur in fi. lib. j. Catel. Cot. in memor. in versi. emphyteuta non potest,& Steph. Beltran. consi. 134. pro faciliori lib. 4.
16 unde videtur, † quòd possit liberè constitui cēsus super fructibus feudi etiam sine assensu, & consensu domini durante vita illius feudatarij,ità quòd aperto feudo domino, vel agnatis omnes obligationes pereūt, l. lex uectigalis ff. de pigno.& ita tenuit in indiuiduo Curt. in tracta.feud. tit. ex quibus caus.feud.amitt. quæst. 15.Simile est i seruitute,quæ licet feudo impo
17 ni nequeat in præiuditium domini,† tñ quò ad præiuditium ipsius vasalli constituentis benè imponi poterit, vt plenè habetur per eundem Curti. d.loco quæst. xiiij. & dicit D. Petr. Foler. in sua praxi. censuali uersi.huiusmodi censualia mihi nu. 17.vbi quærit an prælatus pos-
18 sit costituere † censum super rebus ecclesiasticis, quòd licet uideatur super rebus ecclesiasticis non posse nouum censum per prælatū imponi,nec antiquū augeri,clem. j. §.nouos ext. de excess. præla. & ibi Card. & c. prohibemus ext. de censi. tamen putat, quòd in fructibus beneficiorum possit benè imponi, & constitui census, quia præbenda, & bona ecclesiæ licet non possunt vendi, ve alienari, possunt tamen eorum fructus vendi,& in causam iudicati capi,l. commodis, vbi Bart. Imol. & Alex. & a-
19 lij,quos adduco supra in princip. † &, licet cōtrouertant doctores ualdè,an prælatus aut rector possint alienare fructus ad longum,& nō modicum tempus, tamen Car. in clem. j. de reb. ecclesi. non alienan. quæst. sua 27. post longam disputationē concludit, & tenet quòd in præiudicium prælati vel rectoris alienari possunt, non tamen in præiudicium successoris, ex cap. fi. ne præla. vic. su. & inquit refert Zenzelin. & Matth. dixisse,quòd in temporalibus successionibus non est forma necessaria secundum glo. in c. ij. de his quæ fiu. à præla. Inno. in c. vnico, vt ecclesias.& Feder.de sen. in consi. 52. incip. quidam prælatus consuluit valere concessionem vsufructus factam consanguineo ad vitam, licet consi. 143. uoluerit debere interuenire autoritatē Papæ; sed Abb. in c. fin. ne præla. notat posse rectorem locare fructus pro tempore vitæ suæ, quod dicit notari per glo. ibi & per Hostien. in summa de his quæ fi. à præla. §. fi. subdens idem Petrus Folerius, ego autem dicerem bene posse constitui censum super fructibus ecclesiarum,& fructibus feudi,videlicet quòd prælatus,& feudatarius uendant, & vendere possint annuum censum super primis fructibus , & reditibus benefi-

beneficiorum, & ſeudorum, & ad hoc ipſi ſe
obligent ſoluere, necnon obligent omnes fru-
ctus & reditus ſeudorum, & beneficiorum, iſto
etenim caſu tam iſte prælatus, quàm ſeudata-
rius remanet obligatus in vita eius, & non
poteſt contrauenire; videtur enim potius obli
gatio perſonalis, & ideo tenentur ad obſeruan
tiam contractus, niſi eccleſia eſſet læſa, quia eo
caſu poſſet beneficiatus petere reſtitutionem
in integrum, & eo caſu eſt eccleſiæ ſubuenien-
dum per Hoſtien. in c. ueniens de tranſac. ubi
Abb. ſed ſi beneficiatus, aut rector haberent
de proprio, cõpellerent ſatisfacere, ꝯhentibus
cum eis pro intereſſe argum. c. de multa de prę
20 ben. † facit quia maritus licet regulariter non
poſsit imponere cenſum ſuper ſeudo dotali, l.
lex Iuliano cum l. ſeq. ff. de fund. dotal. intelli
gendum eſt, quòd non poſsit conſtituere cen-
ſum in perpetuum, ſecus ſi ad vitam, & donec
ipſe fundus dotalis erit penes ipſum maritum
21 per ſuprà dicta † quòd quidem etiam uenit di
cendum in rebus reſtitutioni ſubiectis, vt in il-
lis poſsit conſtitui cenſus, vt remaneat, & rema
nere poſsit quouſque venerit caſus reſtitutio-
22 nis, † quia etiam res ſubiectæ reſtitutioni poſ-
ſunt alienari, ſed adueniente caſu reſtitutionis
alienatio reuocatur. l. fin. §. ſed quia noſtra, C.
de leg. l. ſeruo legato. §. j. & ibi Bar. ff. de leg.
j. not. in l. cùm pr̃ §. libertis ff. de leg. Pau. Caſtr.
conſi. 94. lib. ij. Corn. conſi. 234. Alex. conſi.
65. omiſsis lib. v. Guid. Papa deciſ. 611. & in
23 rebus † ac bonis prohibitis alienari per teſtato
rem in teſtamento licet non poſsit conſtitui cẽ
ſus ſecundùm Bald. in c. ad audientiam el. ij.
col. ij. & in gl. j. de reſcrip. & habetur in l. vlt.
C. de reb. alie. non alien. & c. non liceat, ibi nec
vſufructus ruralis dare, xij. q. ij. Bar. in l. codi-
cillis §. inſtituto. ff. de lega. ij. Fulgo. conſil.
92. eſt intelligendum, vt non poſsit conſtitui
ſuper rebus prohibitis, ſed benè ſuper fructi-
ctibus eorundem bonorum non conſtituendo
ius ſuper eis, ſed obligando ſe actioni perſona-
li ad dandos cenſus ſuper dictis fructibus per
Barto. in d. l. codicilis. §. inſtituto de legat. ij.
24 & emphyteuta etiam † poteſt conſtituere cen
ſum ſuper rebus emphyteuticis, abſque conſen
ſu domini directi per Bal. in l. j. §. idem in fun
do ff. quib. mod. vſufr. amitta. vbi notat ꝙ em-
phyteuta poteſt facere alium uſufructuarium,
nec credit requiri debere conſenſum domini
Salÿ. & Iaſ. ibi col. xxxiiij. verſ. nunquid autẽ
emphyteuta C. de iur. emphyt. Alex. & Iaſ. l.
iij. §. ex contrario ff. de acqui. poſſ. quod eſt in-
telligendum ſine prębiudicio iuriũ directi dñi,
25 † & durante tempore emphyteuſis. Et ꝑ hęc
apparet, quod in rebus, ac fructibus eccleſiæ,
poteſt conſtitui cenſus etiam per ſolũ rectorẽ,
aut beneficiatum etiam ſine ſolemnitate, vel
cauſa ad tempus, & ad vitam concedentis, vel
conſtituentis. Sed ſi conſtituatur ſuper re ec-
cleſiæ cenſus non ad tempus, nec ad vitam, ſed
in perpetuum, vt teneatur ſucceſſor, puto ali-
26 ter dicendum, quia tunc cùm cẽſus perpetuus
ſit, & intelligatur vti res ĩmobilis, l. ſi quis in-
quilinos, ff. de leg. j. l. iubemus nulli, vbi gloſ.
in verbo annonas Bal. Pau. de Caſt. & alij. C.
de ſacroſan. eccl. l. hac edictali §. ſic illud, vbi
glo. Cyn. & Bal. C. de ſecun. nup. vnde eſt ꝙ
27 fratres † prædicatores ſunt cenſus huiuſmodi
incapaces per Feder. de ſen. cõſ. 121. fratres
prędicatores col. ij. Alber. in l. mouentium in
fi. ff. de verb. ſig. Bar. in tracta. minor. lib. ij.
diſt. vj. c. j. Bal. Authen. ingreſsi col. fin. verſ.
28 ex quibus, C. de ſacroſanct. eccl. † & appella
tione immobilium veniunt comprehenſi an-
nui reditus per Ang. in l. ſi conſtante §. vlt. ff.
ſolu. mat. & conſ. 328. Anaſta. col. v. Fulgoſ.
conſ. 104. Imol. Roma. Barba. in l. ſtychum,
29 §. j. ff. de verb. obl. † & annui reditus, & cenſus
releuant, & excuſant quem ab onere ſatisdãdi
Guliel. de Cun. Ruin. Cyn. in l. ſciendum in
prin. & ibi Bar. Bal. Albe. & Ang. ff. qui ſatiſ-
da. cogã. in iſto caſu, res ſi aliter habetur, quia
30 talis cenſus non poteſt † vel ſuper fructibus,
vel ſuper re aliquo modo conſtitui, vendi, aut
alienari per rectorem, aut beneficiatũ niſi exi-
ſtente cauſa, & interuenientibus ſolemnitati-
bus, vti fit in re eccleſiæ immobili, in cuius alie
natione interuenire habet cauſa, & adhiberi ha
bent ſolemnitates iuris, c. ſine exceptione x. q.
ij. & dicimus ſupra rubr. de immob. rer. eccl.
alien. & de alien. redit, & de vſuſruct. & poſſ.
alienatio. & infrà de cauſis, & de ſolemnitatib.
ſuis locis, quod apparet, & per deducta ſupe-
rius, dũ dicebamus, quòd in conſtitutione cen
ſus temporali, & in temporali ſucceſsione non
requiritur forma, de quo non eſt dubitandum,
31 prout in rebus minorum, † poteſt conſtitui ꝑ-
petuus cenſus. Sed eſt intelligendum concur
rentibus ſolemnitatibus à iure requiſitis nõ a-
liàs ſecundùm Bal. in l. iubemus nulli C. de ſa
croſanct. eccl. & per eundem conſ. 518. libro
v. & Tiraquel. in tract. de vtroque retract. in
verbo reates, glo. vj. nu. 6. & requiſita in hu-
iuſmodi cenſuum minorum conſtitutione ha-
benẽ per Afflict. deciſ. 249. fuit in conſilio pri-
mò vt ſit cauſa vrgens conſtituendi cenſum, l.
ob æs C. de pręd. mino. l. magis puto §. ne paſ
ſim, ff. de reb. eo. & de hac vrgentia cauſę ha-
32 betur per Capici. † deciſ. 113. Secundò requi-
ritur, quòd aliunde neceſsitati pupilli ſubueni-
ri nequeat, quàm per conſtitutionem cenſus,

Tertiò

Tertiò quòd id liqueat iudici; Quartò quòd si potest vendi res minus damnosa vendatur; Quintò quòd pro pretio debito non constitua tur cēsus magnus; Sextò quòd interueniat tutoris authoritas; Septimò quòd interueniat decretum iudicis; Octauò quòd fiant subhastationes per Parisi. cons. 98. j. lib. & cons. 99. & cons. 10. & cons. 85. eo. lib. & solemnitates interuenire habent in constitutione census in rebus minorum, & si sine sit constitutus, nō
33 valet constitutio. † Vnde in constitutione cen sus super rebus ecclesiæ habent interuenire causæ, & solemnitates introductæ super alienatione rerum ecclesiæ, de quibus, in c. fine exceptione, & de quibus ego latè infrà deduco, vt uidelicet adsit vel casus vtilitatis, necessitatis, incommoditatis, vel pietatis, & explicetur actus casu, tractatu, consensu, auctoritate &
34 subscriptione, † vt dixi preallegatis locis, quia benè valet argumentū à minori ad ecclesiam, quia minor & ecclesia in casu alienationes æquiparantur quò ad solemnitates seruandas c. j. de in integr. restit. ita pari modo census non possit constitui, aut alienari super rebus ecclesiæ, nisi cum causis & interuenientibus solemnitatibus in alienationibus rerum ecclesiæ re-
35 quisitis; & census potest constitui super re emphyteutica, item super re alienari prohibita, ac super re restitutioni subiecta, super rebus ac fructibus ecclesiæ, vt dico suprà, & super fructibus feudi, licet non super feudo, quia Feuda
36 tarius tenetur meliorare feudū, † non deteriorare sine voluntate domini, & agnatorum, ad quos uenire debet per successionem per Iser. capitu. j. §. contrario de inuestit. de re. alien. fac. & quia seruitutem in præiuditium domi-
37 ni imponere non potest per Iserni. † ibidem. §. quid ergo, quia feudum nec ad longum tempus, nec ad modicū pōt dari in emphyteusim per Bal. in l. j. colum. iij. de prohib. feud. alien.
38 Quia nec in totū nec † in partem pōt obligari, aut alienari feudum cap. imperialem de pro-
39 hib. feud. alien. &c. † item constitui potest cēsus sup ꝓprietatibus, id est sup rebus, i quibus habemus tantùm directum dominium, Bal. in l. pen. C. si non à compet. iud. Bald. in l. cùm res C. de probat. sed hoc est intelligendum verum in constitutione census, quæ non constituit ius in re, sed facit teneri constitutionem ad
40 censum actione personali, † quia quando census non potest haberi de re, super qua constitutus fuit, insurgit obligatio personalis, cap. illo nos, de pigno. Lauren. de rodulp. de vsur. c. consuluit nu. 46. quia si census sit constitutus
41 super re, † quæ non possit illum comportare, constituens debet illum supplere super alia re, l. Lutius ff. de alim. & ciba. lega. Ioan. Fab. in l. si quis argentum in princip. C. de donat. Guid. Papa quæst. viij. Cassan. in consuet. burg. fol. 349. & 354. nu. j. colum. vlt. vbi dicit id procedere in eo, qui asseruit rem, quam onerant reditu, aut pensione, esse sufficientem mediante pecunia, aut alia re, secus si alicui daretur aliqua res mediante pensione, seu reditu quolibet anno super ea præstanda, quoniam hoc casu si non potest supportare pensionem, aut quia casmate perijt, aut alio modo fuerit deteriorata, poterit renuntiari domino, l. j. C.
42 de iure emphyt. † super omnibus verò bonis generaliter non specificatis bonis, vel rebus aliquibus non videtur constitui posse census secundùm Cassanen. in const. Burg. in titu. des censes, rubri. ij. §. vj. in tex. ibi de alcune cose, & in catalog. glo. num. j. in fin. nonagesima consideratione, versi. per vigintiquinque limitationes aduerte, pro quo dicit facere tex. in extrauag. regimini la j. & la ij. de empt. & vendi. quia ante illas extrauag. erat dubium, an talis contractus emptionis annui reditus essent validi, an vsurarij, & per illas extrauagātes permittuntur cum illis qualitatibus, ergo non seruatis qualitatibus videtur dicendum contractus non esse licitos, sed Laurent. de Rodulph.
43 in repet. c. consuluit † de vsur. t 3. q. nu. 47. dicit quòd contractus census constituit super omnibus bonis nō est illicitus, cùm hic sit merces, & pretium, & talia iura realium est licitum uendere ff. de hære. & actio. uend. per totum, & maximè, procedunt prædicta, si legitimum est pretium, & ad obiectum census relatum ca
44 uendum, tñ est ab intentione deprauata, † sed in rei veritate ex consuetudine passim constituuntur census super certa re alijs postea obli-
45 gatis pro euictione, † & per Martinum, & Calixtum Romanos Pontifices statutum fuit, q̄ census constituatur, & constitui debeat super certa re, & illa tantum debeat obligari, vt ha-
46 betur in summa Conciliorum fol. 387. † Nec minus etiam potest constitui census, qui non sit relatus ad certam rem, puta vt quis se obliget ad vnum florenum, quia decem dat, & vēdit hoc ius percipiendi florenum non relatum ad certam rem, id est quia reditus istius floreni non fuit impositus, vel constitutus vel super domo, vel fundo, aut alia res specificata per Lauren. de Rodul. in repetit. c. consuluit de vsur. q. xij. num. 46. & bulla Nicolai quinti habet, quòd habeat constitui super re certa;
47 Et præallegatis constitutionibus, † videtur expressum, quòd cēsus super aliquibus bonis certis debeat cōstitui, & id ratione probatur, cùm iniquum sit emptorem nullum subire rei emptæ,

ptæ, periculum, sed superuētum esse, reditumque saluum fore contrà text. in l. j. C. de peric. & com. rei uend. §. cùm autem, Instit. de emptione, & uend. unde ad iustitiam istius contractus oportet, quòd reditus constituatur super bonis certis, ità ut peremptis illis perimatur & census, per Ioan. de Ligna. c. in ciuitate, de vsur. & c. vlt. q. j. eo. tit. Aret. consil. 151. themate. col. iij. Abb. distinc. v. col. fi. Lauren. de rodul. c. consuluit ij. part. q. 12. Angel. in
49 summa in verbo † vsura, versic. 78. Didac. tamen Couaru. variar. resolut. lib. iij. vers. ego sane, dicit, quòd annus censuus etiam pecunia soluendus etiam redimibilis, & cum pacto redimendi constitui potest, etiam sola oblone personali absque generali, incerta, speciali, uel certa bonorū, vel rerum asignatione, & hypotheca; sensit hanc opinionem Conrad. de contractib. quæst. 74. & 75. & quæst. 83. conclus. 31. & Io. de medina. in tracta. de restituti. q. de censi. col. v. probat id etiam rōne, quia in-
50 quit certum est, † quòd iustè, & licitè hic contractus celebratur cum pacto, quòd census cōstituatur super certis bonis, q̄bus peremptis adhuc uenditor tenentur reditum soluere; unde rebus extinctis illa obligatio alia est, quàm p̄sonalis, meritò non semper constituitur, vel cōstitui habet super certis bonis, id probat text. in extrauag. regimini, la j. in illis verbis, Sed ad hoc &c. & in la secūda ibi; sed ijdem ementes, vbi sentit tex. ꝙ rebus super quibus fuit constitutus census, peremptis salua maneat obligatio ad annuum reditum, soluendum, quia si peremptis bonis, itidem perempta esset obligatio soluendi, hoc Papa explicasset, sicut de obligatione reddendi pretium in specie. Secundò
51 cōprobat, † quia quis potest gratis p̄sonali obligatione promittere alteri annuam pensionē soluendam, & eam super sua persona consti-
52 tuere. Tertiò, † quia quis ob mercedem pecuniç potest locare operas suas, l. qui operas, l. in operis, ff. loca. Quartò, nam si benè res tota consideretur, obligatio ad soluendū censum cōstitutum, † est personalis principaliter,
53 & asignatio rei, vel fundi accessoria pro certiori solutione, & iure pignoris, vel hypothecç rē ipsam accedere, l. fundus quem, & ibi Bart. ff. de annu. lega. vnde re perempta remanet salua obligatio, l. aduersus, vbi Bar. Bal. de actio. & oblig. subdens, quòd licet in contractu cō-
54 stitutionis annui census non exprimatur, † ꝙ perempta re super qua salua esse, & remanere intelligatur actio ad soluendum censum, super re perempta constitutum, nihilominus semper intelligitur, & quòd salua semper remanet, per Perus. tit. j. §. xj. nu. 15. & alios, quos idem
55 Couaru. idem adducit; & super censu alius cēsus constitui potest de iure per Ioan. Fab. in §. adeo Instit. loca. idem tenet Cassan. in cōsuet. Burg. tit. des cēses §. iij. sed est secus de consuetudine Franciç, quia de tali consuetudine non potest constitui per eundem Cassan. d. tit. rub. ij. in verbo le segneur ceusier. nu. 5. & vigore bullç Nicolai V. benè potest constitui, vt est vi
56 dere in tex. † & an constituto censu super censum cesset primus census, vide per D. Cassan.
57 vbi suprà, fol. 354. Et olim hçsitabatur inter Doctores, vtrum contractus censuales essent, vel non essent validi, & tenebant nonnulli non aliter esse validos, nisi census essent constituti, primò antè quàm venderentur; vnde tenebant non valere si venderentur, aut venditi essent, si p̄ prius non fuissent cōstituti per Inn. Host. & Ioan. And. in c. in ciuitate de vsur. refert Lau. de Rodul. c. consuluit eo. q. xj. nu. 42. Hodie
58 secundùm Bullam Nicolai Papæ V. † nō est necesse, quòd per prius sint cōstituti antequàm vendantur, aut vēdi posśint, sed vnico cōtextu, & vnà insimul pessunt vendi, & cōstitui, & vē-
59 di; † quod ego semper in Romana curia in celebratione talium contractuū seruari vidi, quia insimul constituitur, & venditur census vnico cōtextu absque eo, quòd sit, vel esse habeat dis
60 gregata constitutio à venditore. † & Didac. Couar. var, resolutio. lib. iij. c. vij. disputat an tales censuum venditores, & tales contractus posśint legitimè fieri, & tandem post multa in vtranq; partem adducta tenet, quòd sunt liciti, & validi, vbi eum vide maxime ī vers. sextò
61 post variata &c. Et pecunia mutuata † benè conuerti potest in emptionem census; puta accepi à Titio mutuo centum aduenìente solutionis tempore non habeo pecuniam prç manibus, pro eadem pecunia constituo, vēdo, & do in solutum vnum annuum censum super bonis meis, & valet contractus per ea, quæ consuluit Beltra. cons. suo 91. ex propositis nu. 7. lib. iij. sequitur Andr. Tiraquel. in tracta. de vtroq; retracta. in fi. nu. 135. Et onus soluē-
62 di censum † sequitur regulariter quemcunq; rei censuatç possessorem, Clem. j. de cens. vbi glo. l. rescripto §. sciendum, ff. de mun. & honor. etiam si res censuata vadat ad ecclesiam, quia secum semper portat onus solutionis, Inn. c. verum de for. comp. Hosti. in summa in tit. de iur. immunit. §. à quibus propè princi. Ias. in l. placet ij. lect. in gl. fi. C. de sacrosan. eccl. Idem si etiam in fiscum transit, quia cum tali onere transit, l. ij. C. ad l. iul. de vi publi. Abb. cons. 14. col. ij. lib. ij. Spec. in terminis census de loca. §. nunc aliqua vers. 85. Corn. cons. 264. col. ij. circà med. lib. iiij. Aymon.

Crauet. conſ. 217. ij. parte incip. fuit in rerũ
63 natura; † quod eſt adeò verũ, quòd poſſeſſor
nedum tenetur ſoluere cenſus futuros, ſed etiã
prȩteritos, id eſt pro tempore, quo non poſſe-
dit per Anchar. conſ. 386. in lite col. j. Aym.
Crauet. vt ſuprà, Afflict. deciſ. 95. Angelus.
Galeota, ſed intellige, ꝙ contrà poſſeſſorem a-
gatur, vel agi poſsit hypothecaria, non autem
64 actione perſonali, vt dictis locis; Sed † quò ad
cenſus prӕteritos non ſolutos non videtur te-
neri poſſeſſor, ſi ille, qui habet conſequi cenſus.
potuit cenſus exigere, & nõ exegit, puta ſi ad-
miniſtraſſet bona debentis cenſum, vel fructus
peruenerunt ad eum, vel eius procurator, aut
negotiorum geſtor. fuerit, aut alio modo po-
tuerit exigere, & apparere poſsit, quòd negligẽ
tia ſua nõ exegit, cùm in poteſtate ſua eſſet exi
gere, quia eo caſu nouus poſſeſſor nõ tenetur,
ſed ei eſt imputandum, l. iure ciuili, ff. de con
ditio. & demonſt. l. in exequutione, §. penult.
ff. de verb. oblig. conſuluit ad propoſitum in
caſu magis dubitabili Socin. conſ. 273. ij. lib.
65 quòd, ſi quis fideiuſsit pro Titio ĩ eo, quod al-
teri debet, & in eo, quòd non exegerit ab illo
debitore, tunc, ſi creditor potuit exigere, & nõ
exegit, ſed fuit negligens, ad nihil tenetur fide
iuſſor ille; non enim ferendum eſt, quòd negli-
gentia illius noceat nouo cõtractus poſſeſſori;
66 Et poſſeſſor talis rei †, vel prȩdij cenſuati pote
rit conueniri ad ſolutionem cenſuum etiã nul-
la facta excuſsione, quam nullo modo poteſt
opponere; quia hӕc reditus conſtitutio ſuper
fundo, in quo imponitur, inducit hypothecam
fortiorem omnibus alijs, quò ad hunc effectũ;
cùm videatur ius quoddam ſuper ipſo fundo
conſtitui tanquàm onus ipſius fundi, quod trã-
67 ſeat in quẽcunque eius poſſeſſorem; † & ideò
etiam quilibet ſingularis poſſeſſor cogi poterit
cenſum ſoluere, ac denuo prȩmiſſa obligatio-
ne emptorem ipſum recognoſcere, vt dominũ
illius iuris prȩcipiendi annuum reditum ex ea
re, Guid. Pap. q. 42. & q. 576. Caſſa. in con-
68 ſuetu. burg. rub. xj. §. vj. in princ. † Subdens
quòd emptor cenſus poterit omiſſo tertiò poſ-
ſeſſore agere ad annuum reditum aduerſus cõ
ſtituentem, vel eius hӕredes, etiam ſi non poſ-
ſideant rem, ſuper qua iure, conſuetudine, ac
legibus ipſius contractus conſtat. Sed hoc li-
cet ſit verum in eo, qui reditum vendidit, & e-
ius hӕredibus, in eo tamen, qui vt tertius poſ-
ſeſſor, & ratione poſſeſsionis coactus fuit reco
gnoſcere ipſum creditorem, titulumq́; nouum
eidèm facere, non procedit, qui tantum eſt ob-
ligatus, quantùm eſt poſſeſſor, & quantùm ſibi
durat poſſeſsio; qui ſi ſine fraude ſua deſierit
poſsidere, non poterit ad ſolutionem cenſus
cogi ipſe, nec hӕredes Beriſ. §. xj. & per alios
quos idem Couar. ibi adducit. Et ſi annuus
69 cenſus † ſit impoſitus ſuper tribus fundis, &
fundi peruenerint ad tres tertios, qui non ſint
conſtituentis hӕredes, dicit, quòd emptor, vel
creditor poteſt agere ad cenſum ſibi ſoluendũ
contrà quemlibet inſolidum per tex. in l. moſ-
chis, vbi glo. & Bar. ff. de iur. fiſc. Corn. conſ.
135. vol. primo Ioã. Ferrarien. in pract. libel.
reſpon. ad actio. hypotheca. §. exceptionem
Iaſ. §. item ſi quis Inſtit. de actio. Fanen. de pi
gnor. primo membro, viij. part. principa. quȩ
ſententia eſt iure vera per Afflict. in conſtit. re-
gni rub. 17. lib. j. vt per d. Couaru. in d. loco
verſicu. quӕritur deinde, vbi allegat aliqua
in contrarium, & tandem attenta materia cẽ-
ſuali reſoluit ſe cum tenentibus contrariã opi-
nionem, quòd debeat agi non contrà quemli-
bet inſolidum, ſed cõtrà ſingulos pro rata, ſibi
70 contingente. Et pro † quo pretio poſsit cõ-
ſtitui annuus cenſus, vide per eundem Couar.
d. lib. iij. variar. reſolu. in tit. de iuſto pretio
annui reditus. Et ob non ſolutionẽ cenſus,
71 vel † ob alienationẽ rei cenſuatӕ, aut pro-
pter deteriorationem, licet per bullam prȩ-
fati Nicolai Papȩ V. pacta non valeant, quòd
cenſuarius cadat in cõmiſſum, quod eſt ſecus
in emphyteuta; facit tex. in c. conſtitutus dẽ
religio. domi. licet Ang. Aret. in §. adeo, Inſti.
loca. voluerit, quòd cenſuarius ob alienationẽ
factam caderet ab re in commiſſum, ſicut em-
phyteuta, tamen per Capic. deciſ. 196. habetẽ
concluſum, quòd cenſuarius nõ cadit à re ob-
ligata pro cenſu propter eius alienationẽ fac-
72 tam irrequiſito domino, & † ſi dicatur in in-
ſtrumento, concedo tibi talem rem in emphy-
teuſim pro annuo cẽſu, & omne ius, quod ha-
beo in ea; vñ poſſet dubitari, an emphyteuticus
contractus eſſet, an vero cẽſualis, Imo. in c. ad
audientiã de reb. eccl. nõ alien. dicit quòd iſte
non eſt cõtractus emphyteuticus, ſed cẽſualis,
& illa verba concedo in emphyteuſim ſtant im
propriè; ſed hoc habet locum in cẽſu, ſeu con-
tractu cẽſuali primo qualitatis, vt dico ſuprà in
principio, qui eſt, quando conceditur res nihil
73 retẽto excepto aliquo cẽſui. † Et, ſi de cẽſu nul
lus appareat contractus, pōt cenſu probari per
confeſsionẽ, aut aſſertionẽ factam per vẽdito-
rem in vẽditione rei cẽſualis; puta ſi dicat ſe vẽ
dere cum onere ſoluendi cẽſum, vel in ӕſtimo,
hoc dixiſſet; quia illa confeſsio, aut aſſertio ꝓ
bat cẽſum, per quam nedum ipſe profitẽs, ſed
quilibet ſingularis ſucceſſor cauſam ab eo hñs
teneri habeat per Bar. Caſſa. in conſtitu. Bur-
gu. tit. de cenſes rub. xj. §. iij. in tex. ibi cenſe
ſur cenſe num. 5. vbi dicit id teneri per Franc.
Aret.

Aret. ꝯſi. 36. col. ij. ꝑ Guliel. de Būdic. in repet. c. rainutius in verbo & vxorē nu. 444. Guid. Pap. q. 24. dicit, ꝙ talis ꝯſeſsio, vel aſſertio nō ſufficit ſo-
74 la, † & de ꝑ ſe, vt emptor teneať ad cēsū, & rē eſſe cēſualē, ſed alijs ꝯcurrētib' ſic, vt qa ꝓbať vēditorē anteā ꝯſueuiſſe ſoluere, aut qa vēditor, aliàs diſ poſitiuè recognouerat, aut ꝓfeſſus fuerat rē cēſua lē in pñſentia partis, cui debeť cēſus, aut notario ſti pulāte. Et, ſi recognitio cēſus ſit facta ſormiter in
75 † pñſētia partis, cui cēſus debeť, aut notario ſtipulā te ꝑ eo, tūc bñ ꝓbatur, Guido Papa d. q. 24. & q. 272. & q. 42. & ꝓbata ſolutione cēſus duorū āno
76 rū † ſufficit ad obtinēdū in poſſeſſorio ſm Petr. in petitio. reditus, verſ. itē credo, vbi dicit, ꝙ in acq̄rē da poſſeſsione annuæ pñſtationis duo ſufficiūt anni, aliter nō ꝯſtito de titulo, ꝑ Guliel. de Būdic. d. loco nu. 438. Guido Papa q. 407. ī fi. In petitorio
77 verò † dicit idē Guliel. d. loco nu. 439. ꝙ eſt diſtin guēdū, qa ſi dñus petit cēſū ſolui ſibi à ſuo ruſtico, ꝙ ad obtinēdū eſt opus, vt ꝓbet de annua pñſta tione ꝑ annos xxx. qa minoris tpis pñſtatio nō ſuf ficit eo, qa pñſumiť violētia facta ꝑ dñum ruſtico ſuo ꝑ Spec. de reſtit. ſpo. §. nūc dicamus verſ. ſed ſi q̄s, idē tenet Inn. in c. bone el ij. de poſtul. prel. Io.
78 And. in c. j. de pñſcr. lib. vj. † Si verò dñus petat cēsū ab alijs, nō à ruſtico decē anni ſufficiūt ꝑ Spec. d. lo co ꝑ text. ī l. cū in rē verſo, ff. de vſur. de quo idem Guid. Papa d. q. 407. & per Guliel. vbi ſ̄ & ꝑ Bar. Caſſan. in ꝯſue. Burgū. titu. de cēſes, §. ij. ſo. 1350. nu. 9. vbi latiſsimè tetigit hāc q̄nē, & vř eē eiuſdē opinionis quò ad pñſcriptionē nō minoris tpis 30. annorū indiſtiuctè nullo habito reſpectu, uec ad vaſallū, aut ruſticū, vel ad pſonā alterius ꝯdōnis, vt ꝑ D. Pet. Foleriū in ſua praxi cenſuali mihi ſol. 177. nu. 91. §. hmōi cenſualia'. Hæc deducere volui in materia cenſus, licet forſan eẍ ꝓpoſitū, pro eo, quod in tali materia occurrere ſolet.

Bulla Martini, & Calixti ſuper cēſib' ſiue cēſualibus ꝯctib' ē ſūma ꝯciliorū Martini, & Calixti ſubſtātialiter eẍcta; bullæ ſunt regimin. la j. & la ij. de empt. & vēd. eẍua. cōmu.

MARTINVS epus &c. & Calixtus epus &c. & petitio dilectorū filiorū nobis exhibita ꝯtinebat, ꝙ à tāto tpe, cui' ꝯrij memoria hominū nō exiſtit, q̄dā ꝯſuetudo rōnabilis obſeruata, pñſcripta, ac mori bus vtētiū apꝓbata ad cōem vtilitatē hominū introducta fuiſſet, ꝑ qb' prīceps, miles ſiue oppida mus partiū earūdē, cū hoc expediř videbať, pſonę eccľaſticę, vt ſeculari collegio aut vniuerſitati ſuꝑ bouis ſuis, oppidis, terris, agris, pdijs, domibus, & hřditatib' vēdeř ꝯſueuit, & vēdidit annuos cēſus, vni', vel pluriū marcarū; & ꝑ qualibet marca annui cēſus decē, vñcim, tredecim, quatuordeci mar chæ, aut plus, vel min' ſm tpis qualitatē, ꝓut ipſi ꝯhētes tūc īter ſe ꝯuenerāt, ipſi vēditori tūc ītegra liter in pecunia numerata ſolui ꝯſueuerāt, bonis ī ipſo ꝯctu tūc eẍpſsis, ꝑ ipſi' cēſus ānui ſolutione in ꝑpetuū obligatis, & ſeꝑ ī ipſis ꝯctib' eẍpſsè ipſis vēditorib' data fuit facultas, atq; gratia ꝙ ipſū annū cēſū in toto, vel in parte ꝑ eadē ſūma deuariorū, q̄ ab ipſis ēptorib' receperūt, q̄ndocūq; vel lēt liberè abſq; alicuius req̄ſitioue, ꝯdictioue, vel aſſenſu poſsēt extiguere, & redimere, & ſe ab ipſi' cēſus ſolutioue ex tūc penitus liberare, ſed ad hoc hmōi cēſus vēditores iuiti nequaq̄ ꝑ emptores arctari, aſtrigiq; valerēt, ēt ipſis poſſeſsionib', & bonis obligatis penitus deſtitutis, ſed ijdē emētes, ēt ſi bona, dom', terræ, agri, poſſeſsioncs, & hřditates hmōi ꝓceſſu tpis ad oimodas deſtructiones, ſiue deſolationes reducerenť, pecuniā ipſā ēt agēdo re petere nō valerēt, apud aliquos tñ au hmōi ꝯctus emptionis, & vēdōnis liciti exiſtāt heſitať; Quare ꝑ parte eorūd. vobis fuit huīr ſupplicatū, an ꝯct' hmōi liciti, vel illiciti cenſeri debeat, declarare de benignitate apñca dignaremur. Nos igiť cōperimus ꝯctus hmōi iuridicos, & iuxta determinationē doctorū licitos fore, & iuri cōi cōſormes, ideò ipſorū cenſuū venditores ad illorū ſolutionē obligari auctoritate apñca tenore pñſentium ex certa ſcientia declaramus, non obſtaute &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens censū debet exprimere aliquam rē, quā alius emit, puta domum, quæ debet remanere obligata ad ſolutionem cenſus.*
2 *Cenſus iuſto pretio emi dēt, et tpe celebrati contractus pecunia dēt integraliter numerari.*
3 *Vēditor hēt auctoritatē cēsū ꝑ eadē ſūma redimeř.*
4 *Venditor cogi non poteſt ad redimendū cenſum.*
5 *Si res obligata ad cenſus ſolutionem perierit, ementes pecuniam ipſam, quam dederint pro cenſu, repetere non poterunt.*
6 *Res ad cenſum obligari non poteſt niſi ſit vendibilis, & fructuoſa.*
7 *Si plus eſt in anno cenſu, quàm in fructibus rei venditæ, deſtruitur emptio, & paliatur vſura.*
8 *Forma, ſub qua cēſualis ꝯctus hodie celebrari debeat, in quo locū habeat, ꝑ bullā Pij V. tradita.*
9 *Omiſſio cuiuslibet ſolēnitatis requiſitę in alienatione rerū eccleſię reddit cōtractum nullum.*
10 *Ad alienationem rei eccleſiæ duo concurrere debent, cauſa, & ſolemnitas.*
11 *Alienationis cauſa, licita multiplex eſt.*
12 *Alienationis eccleſiaſticæ rei prohibitio fuit introducta in fauorem eccleſiæ.*
13 *Alienationis ꝓhibitio ſimpliciter facta eſt odioſa, ſed ſcdm qd puta abſq; iuſta cāfauorabilis eſt.*
14 *In materia alienationis rerū eccleſiæ tria cōſideranť, modus ſiue forma, cauſa, & perſona.*

CONDITIONES, QVIBVS ANNVI Cenſus licitè emi poſſunt, & vendi.

PRIMA igiť ꝯditio eſt, ꝙ oportet, vt vēdens
1 deſignet, † & exprimat rem aliq̄, q̄ vēdat, & alius emat, puta domū, aut agros &c. et rei,

vel rerũ designatarũ tm̃ dẽt fieri emptio, et venditio, et ea sola debẽt manere obligata ad solutionẽ prędicti cẽsus, et non alia vẽdentis bona; qa, si vniuersalia bona cũ ꝑsona vẽdẽte obligant̃, vt fit apud nos, iam destruit̃ emptio, et vẽditio, et est pi
2 gnoratio, et fit ꝯtus vsurarius. † Sed'a ꝯditio est, ꝙ iusto et cõpetenti pretio emat̃ annuus cẽsus, et quo tp̃e celebrat̃ ꝯtus, integraliter numeret̃ pe
3 cunia. † Tertia est, ꝙ in eodẽ ꝯtu expressè vẽditori detur facultas, q ipsũ annuũ cẽsũ in toto, vel in parte ꝓ eadẽ sũma denariorũ, q̃ ab emptore recepit, qñcunq; velit liberè absq; alicuius requisitione, aut ꝯdictione, possit extinguere, vel redimere, et sse ab ipsius cẽsus solutione ex tũc penitus libe
4 rare. Quarta est, ꝙ ad redimendũ † annuũ censũ. vẽditor inuitus nullo modo obligari possit, sed liberũ fuerit illi, vel soluere censũ, vel redimere in
5 toto vel in parte eadẽ nũc rata pecunia. † Quita est, ꝙ, si ꝯtingat aliqñ bona ipsa, domus, agros, aut possessiones alias, q̃ obligatę sũt ad solutionẽ cẽsus, et quorũ facta ẽ emptio, ꝓcessu t pis omninò destrui, et penitus interire, ementes pecuniã ipsã, q̃ dederũt ꝓ p̃dictis bonis, repetere ãpli' nequaq̃ valebũt; qm̃ ementis ꝑiculo dẽt perire res empta, alioqn nõ fuit vera ẽptio, & vendõ, sed ꝯtus vsu
6 rarius. † Sexta est, ꝙ nõ dẽt obligari ad cẽsũ res aliqua, nisi sit vẽdibilis res, & fructuosa, & annu' cẽsus, ad cui' solutionẽ talis res ẽ obligata, nõ dẽt excedet valorẽ fructuũ, quos ex re ipsa ꝑcipe solet,
7 aut pôt dñus rei; Si.n.ẽ plus in annuo cẽsu, q̃ ĩ fructib' rei vẽditę, tũ destruit̃ emptio, & paliat̃ vsura, & emẽs accipit rẽ ipsã ĩ pignus sue pecunię seruatis p̃dictis ꝯdõnib', vtcũq; tolerãdos iudico tales ꝯtus, & eorũ omissa nulla rõne puto tolerãdos; hęc ex sũma ꝯciliorũ, sũma Martini, & Calixti. fol. mihi. 387. Sed hodie tp̃e Pij V. in ꝯgregatione deputatorũ ꝓ eũdẽ Piũ sup reuisione hmõi ꝯtus cẽsus, & illi' qualitatuũ, formę & ꝯdõnũ, factis multis discussionib' sup varijs capitib', reiectis multis illicitis, iniustisq; pactis, & ꝯdõnib' in ꝯtũ hmõi ꝑ ꝯhẽtes apponi solitis, fuit resolutũ & statutũ, ꝙ
8 traderet̃ forma, sub qua talis ꝯt' celebrari de cętero deberet, vt mihi fuit dictũ à multũ Reuer. & Nobili Frã. Spinula Excel. Iur. Vtr. Doct. Protho. Apostol. vno ex p̃latis ĩ dicta ꝯgregatio, iteruenientib' à p̃libato Sãcti. Pio V. deputatis, iuuene vti nobili, ita ob sui p̃clari iuditij sĩgularitatẽ, ĩgenij acumen, morũ cãdorẽ, & suauitatẽ, naturę iucũditatẽ, multũ apud oẽs cõmẽdato, equẽ charo, & ꝑiucundo, ꝓut ex post desup eiusdẽ p̃libati Pij V. formã celebrationis dicti ꝯtus ꝯtinẽs emanauit cõstitutio in calce descripta, publicata die 29. Ian. 1569.

S. D. N. D. PII PAPAE V. CONstitutio, super forma creandi Census.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

CVM onus apostolicæ seruitutis obeuntes cognouerimus innumeros celebratos fuisse, & ĩ dies celebrari censuum ꝯtus, qui nedũ nõ cõtinentur intra limites à nostris antecessoribus eisdẽ ꝯtibus statutos, verum ẽt quod deterius est, ꝯrljs oĩno pactionibus ꝑ ardentem auaritiæ stimulũ, legũ ẽt diuinarũ manifestũ contemptũ præ se feruut, non potuimus animarũ ꝓut tenemur saluti cõsulentes, ac piarũ mentiũ petitionibus ẽt satisfacientes, tàm graui morbo, letiferoq; veneno salutari antidoto non mederi. Hac igitur nostra cõstitutione statuimus, censum, seu annuũ reditum creari, constituiũe nullo modo posse, nisi in re immobili, aut q̃ ꝓ immobili habeatur, de sui natura fructifera, & q̃ uoiatim certis finib' designata sit, Rursũ nisi vere in pecunia numerata, p̃sentibus testib', ac notario, & in actu celebrationis instr̃i, nõ aũt prius recepto ĩtegro, iustoq; p̃tio. Solutiones quas vulgo anticipatas appellãt, fieri, aut in pactũ deduci ꝓhibemus. Cõuẽtiones directe, aut indirecte obligãtes ad casus fortuitos eũ, qui aliàs ex natura ꝯtus nõ teneatur, nullo mõ valere volumus, Queãdmodũ nec pactũ auferens, aut restringens facultatẽ alienãdi rẽ censui suppositã, q a volumus rẽ ipsã sem̃p & libere, ac sine solutione laudemij, seu quinquagesimæ, aut alterius quãtitatis, vel rei, tàm inter viuos, quàm in vltima volũtate alienari. Vbi aũt vẽdẽda sit, volumos dñum cẽsus alijs oĩb' p̃ferri, eiq; denũtiari ꝯdõnes qbus vẽdẽda sit, & ꝑ mensẽ expectari. Pacta ꝯtinẽtia morosũ censũs debitorẽ teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cãbiũ, seu certas expensas, aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas medio iurõ creditoris liqdãdas, aut rẽ cẽsui subiectã, siue aliquã eius partẽ amitter̃, aut aliud ius ex eodẽ ꝯtu, siue aliũ de acq sitã ꝑdere, aut in aliquã pęnã cadere, ex toto irrita sint, & nulla. Imo & cẽsũ augeri, & nouũ creari sup eadẽ, vel alia re in fauorẽ eiusdẽ, aut' ꝑsonæ ꝑ eũ suppositæ ꝓ cẽsib' t pis vel p̃teriti, vel futuri oĩno ꝓhibemus, Sicuti ẽt annullamus pacta ꝯtinẽtia solutiones onerũ ad eum spectare, ad quẽ aliàs de iure, & ex natura ꝯtus nõ spectarẽt. Postremo census oẽs in futurũ creãdos nõ solum re in totũ vel ꝓ parte perẽpta, aut in fructuosa in totũ, vel ꝓ parte effecta, volumus ad ratã perire, sed ẽt posse ꝓ eodẽ p̃tio extingui; nõ obstãte lõgissimi ẽt t pis, ac ĩmemorabili, imo centũ, & pluriũ annorũ p̃scriptione nõ obstãtib' aliqb' pactis directe, aut indirecte talẽ facultatẽ auferentibus, qbuscũq; verbis, aut clausulis ꝯcepta sint. Cũ vero traditione p̃tij reditus extinguẽdus erit, volumus ꝑ bimestre ante id denũciari ei, cui p̃ciũ dandũ erit, & post denũciã, intra annũ tñ, ẽt ab inuito p̃tiũ repeti posse, & vbi p̃tiũ, nec volens intra bimestre soluat, nec ab inuito intra annũ exigatur, volumus nihilominus qñcunq; reditum extingui posse, p̃ęuia tñ sem̃p denuntia de qua ẽ, & nõ obstantib' his de quibus ẽ, idq; obseruari mãdamus ẽt qd' pluries, ac pluries denũciatũ fuisset, nec vnquã effectus secutus fuisset. Pacta ẽt ꝯtinentia pretiũ census ex casũ p̃dictũ, ab inuito, aut ob pęnã, aut

aut ob aliã cãm repeti posse, oĩno ꝓhibemus, ꝯtractusq; sub alia forma posthac celebrandos fœneratitios iudicamus, & ita illis ꝑpea nõ obstãtibus, qcq̃d vel expresse, vel tacite ꝯ hæc nostra mãdata dari, remitti, aut dimitti ꝯtingat, à Fisco volumus posse vendicari. Hãc aũt salutiferã sanctionẽ nedũ in censu nouiter creãdo, verũ ẽt in creato quocũq; tp̃e alienãdo, mõ post publicationẽ ꝯstitutionis creatus sit, perpetuo, & in oĩbus seruari volumus. Declarantes pretiũ semel censui ꝯstitutum nunquã posse ob tp̃um, aut ꝯhentiũ qualitatẽ, seu aliud accidens, nec quoad vltimo ꝯhentes minui vel augeri. Et licet legem ipsã ad ꝯctus iam celebratos non extendamus, illos tñ oẽs in quos sub alia forma ꝓuenerũt census, hortamur in Dño, vt singulos ꝯctus censuræ bonorũ religiosorũ subijciant, & animarũ saluti ꝯsulant. Non obstantibus qbusuis ꝯstitutionibus, & ordinationibus apostolicis, statutis, & ꝯsuetudinibus, necnõ priuilegijs, & literis ẽt ꝑ quoscũq; Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac ẽt nos sub qbuscunq; tenoribus & formis, ac cũ qbusuis cl̃is ẽt derogatoriarũ derogatorijs, necnõ irritantib' decretis, ex quauis cã, ẽt ꝑ modũ legis vniuersalis, aut al̃as qũolibet editis, siue in fauorẽ Vniuersitatũ, Cõitatum, Collegiorũ, Cõgregationũ, Ciuitatũ, & locorũ cõcessis ap ꝓbatis, & innouatis. Quib' oĩb' & singulis, illorũ tenores p̃sentibus ꝓ expressis habentes, quatenus directe, vel indirecte pręsenti nostræ cõstitutioni in toto, vel in parte ꝯrient, specialiter & expresse derogamus, cæterisq; ꝯrijs qbuscũq;. Volumus aũt qđ pręsentes ĩ Cãcellaria, & acie Cãpi Floræ publicent̃, & inter ꝯstitutiones extrauagantes ꝑpetuo valituras cõscribant̃. Et qa difficile foret pręsentes ad singula q̃q; loca deferri, volumus, & ẽt declaramus, qđ earum trãsumptis ẽt impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius pręlati munitis, eadẽ ꝓrsus fides vbiq; adhibeat̃, q̃ p̃sentib' adhiberet̃, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostræ ꝓhibitionis, annullationis, statuti, mãdati, iudicij, hortationis, derogationis, declarationis, & volũtatis infringere, vel ei ausu temerario ꝯire. Si qs aũt hoc attentare p̃sumpserit, indignationẽ oĩpotentis Dei, ac Beatorũ Petri, & Pauli Ap̃lorũ eius se nouerit incursurũ. Dat. Romæ apud Sãctũ Petrũ, Anno incarnationis Dñicę, Millesimo quingẽtesimo sexagesimo octauo, quartodecimo Kalẽdas Feb. Põtificatus nr̃i ãno quarto.

Cæ. Glorierius. H. Cumyn.

PER ista meo q̃dẽ iudicio apparet, ꝙ res eccl̃æ
possunt alienari, & distrahi siuè sint ĩmobiles, si
uè mobiles cuiusuis gñis, siuè sint redit', iura, &
actiones, siuè vsusfructus, vsus, vel possessio; Sed id
verũ eẽ nõ apparet ĩdistinctè, sed ſm q̃d; qa ĩ alie
9 nõne rerũ eccl̃ę † maximè ĩmobiliũ, & mobiliũ p̃
tiosarũ, & eorũ, q̃ vti ĩmobilia cẽsent̃, multa req̃
runt̃ solẽnia, & cuiuslibet omissio reddit ꝯctũ nul
lũ ꝑ Petr. de Anch. c. j. eo. in vj. qa, si non adsit vel
necessitas, aut euidens vtilitas, vel aliqua alia de
causis, q̃ eẽ, & interuenire habeat, q̃n taliũ ꝑmittit̃
alienõ, & in casib', & cũ solẽnitatib' à iure exp̃ssis,
est oĩnò ꝓhibitũ, & interdictũ illas alienari, vel di
strahi, qa vr̃, ꝙ res eccl̃ę nõ alienent̃ absq; causis,
& solẽnitate, ẽ tex. Auth. hoc ius, C. de sacros. eccl.
10 c. j. de reb. eccl. nõ alie. nu. 6. clem. j. eo. ti. † & ꝙ ad
alienãdũ duo cõcurrere debeãt cã, & solẽnitas ꝑ
Abb. & alios ĩ c. nulli de reb. eccl. nõ alien. id dicit
gl. pen. ĩ fi. q̃ ibi D. Ant. & Abb. sequunt̃, c. j. de in
integ. rest. ꝑ Dec. in ꝯsi. 142. vbi dicit eẽ cõem opi
nionẽ, Abb. in c. tua nuꝑ ext. eo. tit. & ĩ c. ad nr̃am,
& ꝑ Hosti. in c. nulli ext. eo. vbi dicit, sit seruata so
11 † lẽnitate, & cã licita; & cã licita est multiplex, vt ꝑ
eũ, & ꝑ Bal. ĩ Auth. hoc ius C. de sacros. eccl. vers.
subsequenter venio ad cãs &c. faciũt dicta Aug.
Bero. in rub. de reb. eccl. nõ alie. col. fi. vers. sed ad
uertẽdũ, vbi dicit, ꝙ oẽs fatent̃, ꝙ ꝓhibitio aliena
12 tionis rerũ † eccl̃ę fuit ĩducta in fauorẽ eccl̃ę ꝯ qđ
13 vr̃ posse opponi, † ꝙ ĩterdicere alicui alienõnẽ re
rũ suarũ est odiosũ, & iniquũ, l. nõ neq; adeò, ff. si
qs à parẽ. qđ dicit verũ, vt qs simpliciter ꝓhibeat̃
alienar̃, sed ẽ sec', q̃n ꝓhibet̃ ſm q̃d, puta absq; cã
iusta, vt in terminis nr̃is, qa tũc dr̃ nõ odiosũ, sed
14 fauorabile &c. † Quia dicit Bal. in Auth. hoc ius
C. de sacrosa. ecc. ꝙ in ista materia alienationis re
rũ ecclesiæ tria habent ꝯsiderari, primò modus, &
forma scđò cã, tertiò ꝑsona; ideò primò de causis,
scđò aũt loco dicãde forma, & de singulis solẽni-
tatib' formæ, de ꝑsonis verò dicetur in solẽnitate
de ꝯsensu, & in solẽnitate de authoritate p̃lati.

S V M M A R I V M.

1 *Causę pp quas fieri possũt alienationes rerũ eccl̃æ regulariter sũt quatuor, & prima ẽ cã necessitatis.*
2 *Necessitatis nomine venit omnis iusta cã alienãdi.*
3 *Vtilitatis causa est iusta cã alienãdi rem ecclesiæ.*
4 *Redẽptio captiuorũ, q̃ respicit pietatẽ, ẽ iusta cã.*
5 *Alimonia pauperũ iusta est causa.*
6 *Cã incõmoditatis, aut minoris vtilitatis, dr̃ iusta cã.*
7 *Episcopus potest bona vnius ecclesię auferre, & alteri alienare, quando vnus pręlatus ex reditibus non potest sustentari, & alter abundaret.*
8 *Causa antè, quàm res alienetur, subesse debet.*
9 *Causa vna sufficit, quòd insit in alienationibus.*
10 *Dictio aut, est disiunctiua, & importat, quòd sufficit alterum adimpleri.*
11 *Necessitatis causa ponitur pro prima causa, per quam fieri possit alienatio rerum ecclesiæ.*
12 *Necessitatis cã tũc subesse intelligitur, q̃n debitũ eccl̃ę vrget, nec eccl̃ia valet satisfacere ẽ fructib'.*
13 *Debitũ ad hoc, vt sit cã sufficiẽs ad alienationẽ faciẽdã oportet, ꝙ sit vrgẽs, & certũ, & clarum.*
14 *Obligari, & hypothecari generaliter possunt res ecclesiæ pro sola necessaria, & ineuitabili occasione, & pro alia vtilissima causa.*

15 Eccl̃ę

15 Eccl'æ res alienari,& in solutũ dari possunt ꝑ functionibus fiscalibus,si aliũde nõ possit debitũ solui.
16 Item & pro debito priuato.
17 Alienatio rei ecclesiæ,etiam pro debito facta debet fieri congregato clero cũ episcopis ciuitatis Metropolis,ex præpositis Sanctis Euangelijs.
18 Solẽnitates requisitæ ꝑ alienatione rerũ immobiliũ ecclesiæ ex §.si vero contingerit,& §.quecũque autem de alienatione.& emphyt.& nu. 19.
20 Res immobilis ecclesiæ creditori, si voluerit, dari debet, vt eiusdem rei fructus reputet tam in debitis pecunijs, quàm in vsuris.
21 Debitum ecclesiasticum debet manifestari apud episcopos,vel alios prælatos.
22 Gesta in alienatione rerum ecclesię fieri debent sine aliqua expensa venerabilium domorum.
23 Res ecclesię,q̃ vẽditur,debet poni in subhastationẽ per viginti dies,& deliberari plus offerenti.
24 Emptor rei ecclesiasticę,si non inueniatur, debet creditori dari res iusta æstimatione facta & addita ĩ pretio decima parte vniuersę ęstimationis.
25 Ordinatores venerabilis domus; & amplior pars deseruientium venditionibus consentire debent.
26 Res eccl'ę ꝑ cã necessitatis alienari possũt, & dñt. Idem & si subest vtilitas.
27 Vtilitas,& necessitas æquiparantur,& sufficit de istis duobus alterum adimpleri.
28 Necessitatis nomine in materia alienationis venit omnis iusta causa alienationis.
29 Necessitatis causa vrgente potest fieri alienatio rei ecclesiæ etiam sine solemnitate requisita.
30 Alienatio quando est necessaria, & requirit celeritatem, potest fieri sine superioris authoritate, etiam non obstante iuramento de non alienando.
31 Necessitas potest esse tanta, quòd prælati iustè alienarent sine consensu, vel authoritate epi.
32 Causa vtilitatis, & necessitatis frequenter permittunt recedi à iure communi.
33 Necessitas,si summam celeritatem requirit,consensus non debet peti.
34 Necessitate subsistente alienatio fit seruatis solẽnitatibus, quæ non exigunt tãtã solẽnitatem.
35 Iura,quæ exigunt solemnitatem in alienatione rerum ecclesiæ,limitantur, vt non procedant, si necessitas non patiatur solemnitates obseruari.
36 Alienatur res ecclesiæ sine solemnitate, quando ecclesia nõ põt habere propriũ,vt ẽ in fratribus minoribus ordinis Sãcti Francisci de obseruãtia.
37 Sed data cõsuetudine,quòd proprium habere possint,solemnitas obseruanda erit.
38 Prædicatores quando vendunt necessitate eorum status,solemnitas, nec causa necessaria non est.
39 Ecclesia si alienat rem ex fideicõmissi dispositione,solemnitas non est necessaria.
40 Necessitate vrgẽte põt disponere episcopus de bñficio patronat.aliter quàm eius natura exigeret.
41 Patronus si permutationi sine cã assẽtire nõ vult, potest episcopus hoc facere sine eius consensu.
42 Consensus non requiritur in casu necessitatis,aut vtilitatis, licet aliàs requiratur.
43 Necessitate vrgente,q̃ celeritatẽ exigit,põt Episcopus alienare bona ecclesię maioris,nõ obstante iuramento de non alienãdo inconsulto Pontifice.
44 Clericus põt alienare bona eccl'ę ex cã necessitatis, & ꝑ reparatione domus,pro debitis soluendis &c.
45 Clericus potest alienare sine solemnitate,si subest summa necessitas, & celeritas.
46 Qñ res eẽt tpe pitura,licitũ ẽ recedeꝛ à rgulis iur.
47 Alienatio si immiuet ex necessitate iuris,nulla ẽ seruãda solẽnitas,secus si ex necessitate hominis.
48 Alienantur res non obstante iuramento in casu necessitatis, & vtilitatis.
49 Necessitas, & vtilitas æquiparantur à iure.
50 Clerici sede vacãte nihil hñt disponere ď reb.eccl'ę.
51 Sede vacante nihil est immutandum.
52 Casu necessitatis vel vtilitatis eueniente potest eps disponere in casu, quo aliàs non posset.
53 Necessitate vrgente non requiritur consensus illius, qui aliàs requireretur.
54 Epi trãslatio permittiꝛ propter periculũ scandali.
55 Necessitatis ratione potest actus expediri sine consensu eius,qui aliàs debet requiri.
56 Eps põt alienare bonà eccl'ę cathedralis, si necessitas vrgeat,et res exigit celeritatẽ nõ obstãte iuꝛo.
57 Consensus requirẽdus ex dispositione legis differt à requirendo ex dispositione hominis.
58 Necessitatis appellatione in materia ista venit necessitas extrema tantùm.
59 Necessitas licet subsit,vel legitima cã,tñ non põt res ecclesię prohibita alienari sine solẽnitatibus.
60 Necessaria causa licet subsit, expedit tamen fortè aliã rem quàm istam alienari.
61 Necessitas tanta esse potest, quòd etiam magna prædia possunt sine solemnitate alienari.
62 Necessitas hodie nõ hẽt eẽ qualis qualis sed euidẽs.
63 Res ecclesiæ non possunt alienari,nec pignorari ex summa necessitate.
64 Necessitate, vel vtilitate ecclesiæ exigẽte quis cogitur promoueri.
65 Quod fit ob necessitatem, licitè fieri censetur.
66 Necessitas facit licitũ quod aliàs nõ erat licitũ.
67 Necessitas non habet legem.
68 Baptisma abbr'tico ĩ casu necessitatis recipe licitũ ẽ.
69 Item in casu necessitatis licitum est socio cõfiteri.
70 Necessitas famis excusat à furto.
71 Dauid ob necessitatẽ famis comedit panes ꝓpositiõis.

72 Pater

124 Ecclesia

124 *Ecclesia inferior se læsã dicere non põt ex alienatione facta in subuentionem ecclesiæ uniuersalis.*

125 *Ecclesiæ inferiores habent bona vti Deo dicata per fidelium oblationes.*

126 *Papa uti Christi vicarius est caput, & factũ ab eo videtur ab ipso domino factum.*

127 *Si ecclesia sit in ea cõstitutus necessitate quòd non possit deliberare, nisi per laicos, quid sit agendum.*

128 *Alienatione facta sine solemnitate ob necessitatem, debet postea ratificatio solemniter sequi.*

RVB. DE CAVSIS, PROPTER quas fiunt alienationes rerum ecclesiæ, & de causa necessitatis.

CAVSAE verò & solemnitates, propter quas, & cum quibus fiunt alienationes rerum ecclesię, sunt multę; ideò est, quòd de causis primò, deinde de solemnitatibus, q̃ ĩ talibus alienationibus, uel distractionibus interuenire habent, dicamus aliquid; quia istis cognitis erunt contraria superius adducta reconciliata, & apparebit, an, & quomodo possit, & non possit fieri, & quomodo facta ualebit, & non valebit
1 alienatio. Vnde causę, † propter quas fieri possunt, & fieri solent alienationes rerum ecclesię sunt quatuor regulariter; videlicet causa necessitatis; ut si debitum aliquod ecclesiæ vrgeat, & sit necesse alienare pro soluendo debita, Auth.
2 hoc † ius C. de sacrosan. ecclesi. c. sicut, xij. qō. ij. & quãdoque eius appellatione uenit omnis causa, c. non habet ibidem, & ibi Præposit. hac nuncupatione exprimit, & per Aegid. Bellamer. in c. sed notandum xij. quæst. ij. vbi dicit q̃ noĩe necessitatis intelligit omnis cã iusta
3 alienandi. † Alia causa est vtilitatis, vel necessitatis, vt in c. sine exceptione, xij. q. ij. c. tua de
4 his, † quæ à Præla. extr. Item causa pietatis pro redimendis captiuis l. sancimus C. de sacrosan.
5 ecclesi. † aut pro alimonia pauperum, per tex, in c. aurum, xij. q. ij. Item causa incommo-
6 ditatis, † aut minoris utilitatis; quia res, quæ est alienanda, ecclesiæ est magis damnosa, quàm vtilis, c. non liceat Papæ c. sine exceptione, capitu. terrulas, xij. quæstio. ij. & quæ enumerantur per glo. in summa, xij. q. ij. per Bal. in consi. 374. Incip. factum tale est, ibi res verò ecclesiarum, vel monasteriorum, non possunt alienari nisi in quatuor casibus &c. & glo. in summa, xij. q. ij. dicit, quòd aliæ causæ possunt assignari, sed ad has quatuor omnes canones possunt reduci &c. idem habetur per Hostien. in cap. nulli extr. de reb. ecclesi. non
7 alien. vbi dicit, & vna de causis legitimis, † propter quam potest episcopus bona vnius ecclesiæ auferre, & alteri alienare, est, qñ unus prælatus ex reditibus non potest sustentari, & alter abundaret, per Gemin. c. dudum de reb. eccle. nõ alie. vers. nota vnũ. De causis aũt prius, q̃ de solemnitatibus, dicemus, quia primò debet
8 esse causę istę, † vel vna istarum antè quàm res ecclesiæ alienentur, vt per Rebuff. in compen. alien. rerũ ecclesię uers. quartò ĩproprijssimè;
9 & sufficit, † q̃ in alienationibus una causa insit glo. in clem. j. eod. in uerbo necessitas, ibi sufficit alterum &c. & Cardin. ibidem uersicu. sextò nota, ibi de dictione aut, quòd sufficit alterum, scilicet quòd subsit necessitas, aut utilitas, &c. facit ad hoc, quia in tex. in c. j. de reb. ecclesi. non alien. in vj. stant pro lata illa ver-
10 ba, necessitas, vtilitas interiecta intereà dictione, aut, quæ est disiunctiua, quæ importat, quòd alterum sufficit adimpleri; Et deueniendo
11 ad singulas causas, † causa necessitatis uidetur poni per Doctores pro prima causa, per quam fieri possit alienatio rerum ecclesiæ, vt per glo. xij. q. ij. in summa per Bal. in Authen. hoc ius C. de sacrosanc. eccle. col. iij. versicu. subsequenter uenio ad causas, per Abba. in c.
12 nulli extr. de reb. eccle. non alien. † Et causa necessitatis tunc esse intelligitur, quando debitum ecclesiæ urget, nec ecclesia ualet satisfacere de fructibus; unde est necesse pro solutione deuenire ad alienationem rerum, est tex. in Authen. hoc ius C. de sacrosan. eccl. dicit gloss. in summa loco præallegato. Abb. d. c. nulli de reb. eccles. non alienan. ibi prima causa est necessitatis, si debitum urgeat, & ecclesia nõ possit satisfacere de fructibus, & nota secundùm Aegid. Bellamer. in c. non liceant. 12. q. 2.
13 col. 35. uers. tertiò p̃batur, † quòd ad hoc, ut debitum sit causa sufficiens ad alienationem faciendam, oportet, ut sit urgens, d. Authent. hoc ius, & per consequens est necessarium ut sit certum, & clarum; & est ratio, quia debitum obscurum, dubium, aut incertum non est vrgẽs, quia ad illud nõ potest vrgeri debitor &c. quia hr̃ in Auth. de non alien. aut permutan.
14 §. si quis, † quòd pro sola necessaria, & ineuitabili occasione, propter quam non potest illud, quòd imminet, adimpleri, aut pro alia causa utilissima possunt res ecclesiæ generaliter obligari, & hypothecari, & legitur in tex. in Authẽ. de ec-

de eccle. rer. immobili. alien. quòd, si ecclesia
15 sit obligata ad solutiones, † vel functiones fiscales, & non possit aliunde debitum soluere. facto super hoc consilio, & perquisitiones, seruatisque solemnitatibus secundũ formam ibi traditam, possunt possessiones, & aliæ res immobiles ecclesiæ in solutum dari, item & pro
16 solutione, talis debiti alienari; † Itẽ, si ecclesia etiam aliquid debeat alicui priuatæ personæ, res immobiles in solutum dari posse permittitur vt per tex. ibi etiam in gl. in verbo ad alienationem, quæ dicit, quod secundùm dispositionem illius constitutionis pro debito fiscali permittitur rei immobilis ecclesiæ alienatio, & in solutum datio, sed pro debito priuato solùm in solutum datio, sed hodie inquit generaliter permittitur alienatio pro debito fiscali, vel pp. debitum priuatum cum solemnitatibus, de q. bus in d. tex. in Authẽ. de eccl. rer. immobil.
17 alien. videlicet congregato clero † cum epis ciuitatis Metropolis, & ibi prępositis sanctis euangelijs, si non potest aliunde solui debitum, posse procedi ad alienationem rei immobilis decreto celebrato apud prouincię iudicem, & res immobiles in solutum dare ad solutionem debiti emptoribus in fiscum soluentibus, & aliàs, vt ibidem, secundùm glo. sunt videndæ so
18 lemnitates † in Authen. de alien. & emphyte. §. si verò contingerit, vbi habetur, si contingerit aliquam prędictarum venerabilium domorum nomine fiscaliũ tributorum, aut alterius cuiuslibet superuenientis necessitatis venerabili domui pecunijs eligere liceat eius ordinatoribus immobilem rem aut supponere, aut dare in speciale pignus, & creditor possideat eadem rem, & eius fructus colligat, & reputet sibi tam in his creditis pecunijs, quàm ĩ vsuris, non autem maioribus, quàm quartam partem centesimæ; subdens tex. quòd pro soluto debito, vel ex fructibus adimpleto credito, res ha-
19 beat redire ad ecclesiam alienantem, † & ibidẽ in §. quæcunq; ; hæc autem super ipsis venerabilibus domibus diffinire pcipimus; vt si quædam ex eis siuè publicis collationibus, siuè pro alia necessaria causa eiusdem domus debitis obnoxiæ fiant, etiam non est possibile de rebus mobilibus eadẽ psolui debita, primò quidẽ or-
20 dine in speciali pignori dari rẽ ĩmobilẽ † creditori, vt eius fructus colligens reputet sibi tã in ipsis debitis mutuis pecunijs, q̃ ĩ vsuris, nõ amplius quarta parte centesimæ; si verò noluerit isto mõ debitũ transigere, iubemus per eos q̃dem, qui à Sanctissimo Patriarcha ordinantur, siuè Metropolitæ, seu alij, epĩ sint, siue Archimãdrite, seu alij, vt ibi enumeratur, aut aliarum venerabilium domorum ordinatores apud Patriarchas, à quibus ordinantur, aut proponuntur, monumenta fieri, & cum iureiurando ordinatorum, & consensu amplioris partis in eius
21 diseruientium debitum † manifestari, & quia non est possibile de rebus mobilibus istud p solui; per eos verò, qui à metropolitis ordinãtur, siuè episcopi sint, siuè archimandritæ, vel alij venerabilium domorũ ordinatores, apud eos similiter metropolitas episcopos huiusmodi monumenta conscribi; ab illis verò episcopis, qui aut à Patriarchis, aut Metropolitis epĩs ordinantur, & habent sub propria iurisdictione, aut monasteria, aut ptochia aut alias uenerabiles domos sub similem modum fieri ge-
22 sta, ita † tamen quod fiant gesta sine aliqua expensa uenerabilium domorum; post hæc gesta res ponatur in subhastationem in loco publico
23 ciuitatis † plus offerenti deliberanda per xx. dies & his pcedẽtibus fieri venditionẽ pro pretio omninò in solutionem debiti conuertendo, & hoc euidenter inscribatur, quòd nihil fit ad læsionem diuinæ domus; si ueiò secundùm prædictum modum emptor huiusmodi rei non inuenitur, iubemus creditorem ex iure prædictarum uenerabilium domorum, qui pro soluto dicitur eandem accipere possessionem iusta, & districta æstimatione facta, & addita in pretio decima parte uniuersæ æstimationis in ipsa quantitate accipere rem creditorem pro solutione certo dominio possessorum, ità tñ vt ordinatores uenerabilis domus, & amplior pars deseruientium huiusmodi uenditionibus consentiant, & aliàs vt ibi in tex. d. Auth. facit in materia tex. in c. sicut xij. q. ij. ibi sic iterũ culpa est imminente huiusmodi necessitate, vt pro eã necessitatis habeant, uel possint alienari res ecclesiæ, est tex. in c. j. de reb. ecclesi.
26 † non alienan. in vj. vbi pro euidenti necessitate, vel euidenti vtilitate res ecclesiæ alienari possint, ibi præsertim cùm euidens necessitas, quare fieri deberet, aut vtilitas non subesset, & ex eo, quòd ibi in tex. fuerit facta alienatio causa legitima alienandi non existente, ideò decernitur non valere; idem habetur in clem. j. de reb. ecclesi. non alien. ibi nisi necessitas, aut vtilitas monasterij Prioratus, & ecclesiæ hoc ex-
27 poscat, vbi dicit gl. in verbo necessitas, † quòd sufficit de istis duobus alterum adimpleri, & quòd ista duo vtilitas, & necessitas æquiparantur, c. quæris de stat. & qualit. & c. exposuisti de præben. & nomine necessitatis in materia alie
28 nationis uenit, † & intelligitur omnis iusta causa alienationis per not. per Archid. & Præposit. in c. non habenti xij. q. ij. sequitur Lauren. de Rodulphis, qui refert, in repet. c. sine exceptione xij. q. ij. iij. col. immò causa necessitatis ur-

P gente

29 gente † potest benè fieri alienatio rei ecclesia-
sticæ etiam sine solemnitate requisita per ea,
quæ dicit Hostien. in c. j. de his quæ fiu. à Præ-
la. vbi notat casus, quos excipit in quibus po-
test fieri alienatio sine solemnitatibus in re-
bus ecclesiæ, excipit casum quando est necessa
30 ria alienatio, ibi excepta necessaria alienatio-
ne; qua, si summa adest necessitas alienandi,
quæ tantam requirat celeritatem, quòd expe-
ctari non possit superioris authoritas, vel quæ
superiorem consuli non pateretur, potest benè
tunc alienatio fieri, etiam non obstante iura-
mento de non alienando præstito per ea, quæ
dicit Abb. in c. fin. ext. de eccle. ædif. vel re-
paran. col. fi. dicit gloss. in c. placuit, xij. q. ij.
in uerbo necessitas ibi, ergo in necessitate pos-
sunt eis inconsultis, per Archid. in c. abbatibus
31 ead. caus. & quæst. ibi sed tamen † tanta possit
esse necessitas, quòd in his casibus alij Prælati
iustè alienarent sine consensu, uel authoritate
episcopi, & Ioan. de Fan. in clem. j. de reb. eccl.
non alien. qui dicit in casu illius textus posse fie
ri alienationem impunè illa solemnitate non
seruata, si necessitas non capit tantam dilatio-
nem, ubi etiam Card. vers. quintò notã, quòd
32 hæ duæ causæ vtilitatis scilicet, † & necessitatis
frequenter permittunt recedi à iure communi
j. q. vij. §. nisi rigor. & per eundem uers. 20.
33 quòd si necessitas † summã celeritatem requi
rit, licentia, uel consensus peti non potest, vel
petitus obtinere, exẽplificat, in l. diuus, ibi ad-
ducta et in cibaria familiæ; vel finge inquit,
quòd non facilè poterat obseruari solemnitas,
quod acidere potest multis ex causis, potest
34 absque metu pœnæ celebrari, † quia quod dicit
si subest necessitas, fit alienatio seruatis solẽnita
tibus, intelligitur de necessitate, quæ non exi-
git tantam celeritatem; sequitur Gondis. Vi-
ladi g. in suo tracta. deleg. quæst. undeci. in fi.
vbi allegat multos, quos allegat Abb. suprà, ex
35 quibus † inquit infertur limitatio ad iura, quæ
exigunt solemnitatem in rebus ecclesiæ alie-
nandis, vt intelligantur, nisi tanta necessitas, &
tam urgens interueniret, quòd nõ posset obser
uãtia solẽnitatis prædictæ obseruari, ut ex tex.
cũ gl. d. c. placuit. xij. q. ij. Pet. Rebuff. in suo cõ
pen. alien. rerum eccl. versi. quintus casus, po-
nit casum, in quo pôt alienari res ecclesiæ sine
36 solẽnitate, videlicet † qñ eccl'ia nõ pôt habere
proprium, vti est in cordigeris, credo in fratribus
minoribus ordinis Sancti Francisci de obseruã
tia, qui tenentur alienare, ne contraueniant
institutionibus regulæ, & poterit tunc fieri alie
natio sine solemnitate in glo. in c. uno, in uer-
bo domum de relig. domi. in vi. idem tenet
Bal. in Authen. si qua mulier C. de sacrosanct.
eccl. lij. col. uers. quartò quia, ibi, sed si pone
37 mus consuetudinem, vt dixi, superius, nun-
quàm poterunt uendere non seruata solemni-
tate, quæ ponitur in Authen. hoc ius; quia qñ
isti Prædicatores uendunt necessitate eorum
status, non est necessaria solemnitas, nec causa,
38 quia vẽdunt ex necessitate eorum status, † cũ
possidere repugnat eorum statui, argu. in l. ij.
de reb. eorum Idem habetur per Anto. de But.
in c. in pñsentia col. 7. uersi. Quintus casus, ext.
de probatio. Idem si alienaretur res, quam ec-
39 clesia † esset grauata per fideicommissum alie
nare, quia tunc etiam si sine solemnitate aliena
ret ecclesia, valet alienatio, ità Lap. alleg. 26.
disputat &c. quẽ refert Fely. in c. in præsentia,
col. 20. de probatio. Bal. in c. cum causa, col.
fi. de re iudic. refert Hipp. in sing. 132. in a-
40 lienatione. † facit, quia si immineret necessi-
tas, per quam pro vtilitate ecclesiæ mouere-
tur episcopus ad disponendum de beneficio
Patronali aliter, quàm eius natura exigeret, tũc
etiam potest episcopus propter dictam neces-
sitatem imminẽtem disponere per doctrinam
Abb. in cap. cùm accessissent de constit. facit,
quod notant Domini de Rota. Decis. 107. in-
cip. permutatio, in nouis, quòd, si dominus,
41 uel patronus nõ † vult sine causa assentire per
mutationi beneficij, potest episcopus hoc face
re sine consensu eius, quia patronus non debet
impedire magnam vtilitatem ecclesiæ, & dicit
Innocen. in c. cùm pridem de renunciatio.
42 quòd in casu necessitatis, aut vtilitatis, † nõ re
quiritur consensus, qui aliàs requireretur per
Fely. in cap. cùm accessissent, de constit. per
tex. elegantem in l. tutor. repertorium, ff. de
administra. tutor. per quẽ tex. dicit Fely. quòd
Abb. in c. fi. de eccle. ædific. vel reparan. dicit
quòd, si imminet necessitas alienandi bona ec-
43 clesiæ cathedralis, † & exigit tãtam celeritatẽ,
vt superior consuli non possit, potest episco-
pus alienare non obstante iuramento de non
alienando inconsulto Romano Pontifice; &
dicit Cardina. in clemen. j. de reb. ecclesi. non
alienan. in principio, quòd clericus potest alie
44 nare bona ecclesiæ ex causa necessitatis, † &
pro reparatione domus eccl'æ ruinetis, pro debi
tis soluendis, pro molendinis, ne pereant, pro
emendo castro, uel fundo uicino, non pro emẽ
dis fulgidis uestibus, & idem ibidem quæst. 20.
45 quòd potest † clericus alienare sine solemnita
te si subest summa celeritas, & necessitas, ec-
clesiæ, puta etiam quando res esset tempore
46 pitura, † quo casu uidetur esse licitum discede
re à regulis iuris, & quòd possit relaxari iuris
dispositio per ea, quæ habẽtur in l. pro hærede
ff. de acq. hæred. ubi Bal. & Ludoui. Roman. &

vide

vide Abb. in c. pastoralis, de his quæ fiu. à præla. vers. in glo. in fi. & ex hoc collige, vbi dicit,
47 quòd, † si alienatio imminet ex necessitate iuris, tunc nulla est seruanda solemnitas, secus si imminet voluntaria propter necessitatis hominum, & dicit Abb. in c. tuę super de reb. eccle. non alienan. iij. colum. versic. si uerò iurauit,
48 quòd in casu necessitatis possunt † alienari res ecclesiæ non obstante iuramento; & putat idē esse in casu utilitatis, quia dicit necessitatem, & vtilitatem æquiparari a iure, not. xij. q. ij. in summa. per Innocen. in c. cùm omnes, de constit.
50 Item dicit gl. in c. si qua, xij. q. ij. in verbo † rescito, quòd, licet Clerici sede uacante nihil habeant disponere de rebus ecclesiæ, vt xij. q. ij. & quis episcopus. & 75. dist. quoniam, quia sede uacante nihil esset immitidum, sede enim uacante non possunt clerici immutare statum, c. nouit ext. ne sede uacant. tamen dicit, si est magna necessitas, & clerici possunt aliqua alienare &c. facit quia, eueniente casu magnæ necessitatis, & utilitatis inexcogitato tempore cō
51 stitutionis, episcopus potest † dispensare in casu, in quo aliàs non posset, Domini de Rota. Decis. 205. Ioan. de lignan. in c. & si clerici de iudic. Bald. in l. omnes populi, ff. de instit. & iur. Bar. in l. si hominem, ff. manda. Angel. in summa in uerbo disputatio, §. in quibus casi-
53 bus uer. secundò ratione; † facit, quia vrgente necessitate non requiritur consensus illius, qui alius requiritur, per Innocen. in c. nisi cùm pridem, de renunciat. vt de translatione episco
54 pi inuiti propter periculum scandali; † & propter necessitatē aliquando licitum est auferri rem ab inuito, l. uenditor §. si constat. ff. comm.
55 prædio. & propter necessitatem potest actus expediri sine consensu eius, qui aliàs deberet requiri, per tex. in l. tutor, qui repertorium, ff. de admi. tutor. ubi tutor inuentario non confecto administrare potest bona pupilli; quòd aliàs cessante necessitate facere non posset, ꝑ quem tex. decidit Abb. in c. fi. de eccles. ædific.
56 vel reparan. † quòd, si imminet necessitas alienandi bona ecclesiæ cathedralis, & exigit res tantam celeritatem, quòd superiorem consuli non patiatur, potest episcopus alienare nō obstante iuramento de non alienando Romano Pontefice inconsulto præstito, latè per Fely. in c. cùm accessissent, de constit. col. ix. versic. & quòd in casu necessitatis; vide Bar. in l. j. §. si plures. ff. de exercit. vers. secundò quæro, vbi dicit, pone quòd in aliqua causa requiratur cōsensus alicuius, sine quo res illa expediri nō potest, an semper consensus sit requirendus, & tandem dicit, quòd est aduertendum, an con-
57 sensus sit requirēdus ex dispositione legis, tan ex dispositione hominis, & an immineat necessitas, an non; vbi concludit, quòd in casu necessitatis non est requirendus, quando commodè
58 haberi non potest &c. | Nec in casu nostro est intelligendum de qualibet necessitate, sed de illa necessitate, quæ est extrema per ea, quæ dicit Marian. Socin. in suo tracta. de oblatio. 9.
59 libell. iij. col. nu. 15. ibi, † simile videmus in ecclesia, quòd, licèt subsit necessitas, vel legitima causa alienandi, non potest tamen alienari res ecclesię regulariter prohibita sine solemnitatibus requisitis; traditur xij. q. ij. iustus, c.
60 sine exceptione, c. alienationis; † quamuis enim necessaria causa incūbat, fortè potius expedit minori alia res, quàm ista, quia respondetri potest, quòd nos loquimur quādo vellet ꝓuideri existēti in extrema necessitate, itá quòd non esset locus liberalitati, & aliàs, vt ibi per eū, faciunt dicta Archid. in c. abbatibus, xij. q. ij.
61 quòd tanta possit esse necessitas, † vt etiā magna prędia possit sine solēnitate alienare; idē Io. de Turre Cremata in c. terrulas. xij. q. ij. Et
62 hodie in alienationibus rerum ecclesię † non habet ēt qualis qualis necessitas, sed euidēs necessitas, & q̄ euidenter appareat, ꝑ text. qui dicit ad litteram, in c. j. de reb. eccle. non alien. in vj. vbi text. declarando qualitatem necessitatis, quę habet esse, vt deueniri possit ad alienationem rerum ecclesiæ, & ad tollendum ambiguitatem, & difficultatem, quæ oriri possit, habet ista verba, præsertim cùm euidens necessitas, qua fieri deberet, vel vtilitas non subesset &c. & quid importet verbum, euidens, sequitur Didac. Couar. in lib. ij. variar. resolut. c. 16. vers. cęterum, vbi dicit, quòd res ecclesiæ
63 non possunt alienari, † nec pignorari ex summa necessitate, itá quòd non erit quælibet necessitas sufficiens per glo. & Doct. c. j. de pig. vbi id not. Imo. & Barb. & alij, vt per Didac. ibidem. In hac materia dico aliqua in causa vtilitatis, vbi vide; nec mirum, quia, si necessi-
64 tas, aut vtilitas ecclesiæ id exigit, quis etiā nolens cogitur promoueri per illud, quod dicit glo. in summa distin. 74. & si quid fit propter
65 necessitatem, illud fit licitè, & licitè fieri censetur glo. in c. quoniam, 48. distin. & quod nō
66 est licitum in lege, necessitas facit licitum, c.
67 quod non est licitum, de regu. iur. & † necessitas legem non habet, de consecr. distin. j. sicut & in casu necessitatis est licitum etiam ab hę-
68 retico recipere baptisma, glo. in c. capit, 24. q. ij. & in necessitate positum socio confiteri,
69 de pęnit. distin. j. quem pęnitet, & in casu necessitatis famis excusatur quis à furto, d. j. di-
70 stinct. sicut, per glo. in c. discipulos de cōsec. distinct. v. quæ subiungit, quòd ꝓpter neces-

ſitatem famis Dauid cùm ſuis comedit panes
71 prępoſitionis, quos manducare † tantũmodò
ſacerdotibus erat permiſſum Matthęi, xij. &
Marci, ij. & xxv. q. j. §. his itaq; ; nam per ne-
ceſsitatem famis pater diſtrahere poteſt filium
72 l. ſi quis propter C. de patrib. †. qui fili. ſuos
diſtraxe. & eſt ratio, quia in neceſsitate omnia
73 debent eſſe communia, † diſtinct. 47. ſicut, &
maximè cibaria, ff. ad leg. rod. de iact. l. ij. §.
74 cùm in eadem naui; Item † quia ex pręcepto
ipſe dominus tenetur paſcere eſurientem, 86.
75 diſtinc. paſce. ; † vnde talis fur iuſtè potuit cre
dere dominum hoc permiſſurum, & ſic non
deliquit, Inſti. de oblig. quæ ex delict. naſcun.
76 §. furtũ; poteſt ergò prelatus, † vel clericus
res eccleſiæ ſtante neceſsitate vrgenti alienare
nõ ſeruatis ſolẽnitatibus, quę propterea adhibe
ri non poſſunt, dummodò alienans id gerat, quod
de iure reprobari non mereatur per ea, quæ di-
cit Archid. in c. ea enim, §. hoc ius, x. q. ij. in
verbo conflata, quòd res ſacrę ad tabernã pñp
77 obligari, etiam ſub eadem forma; † ſi tamen
res ſit relicta eccleſię cum hoc, quòd non poſ-
ſit alienari, & ſit alienari prohibita ab homine,
non poteſt etiam vrgente neceſsitate alienari,
glo. eſt ſingularis, §. ſanctiſsimas de aliena. &
78 emphyteu. in verbo alienare ; † licet ſit ſecus
de iure canonico, niſi tamen relicta eſſet ad cer
tum, & ſpecificatum vſum; nam tunc ſine licen
tia Papę ad alium permutari non poteſt, p tex.
in clem. quia contingit de relig. dom. ibi cùm
tamen ea, quæ ad certum vſum largitione ſunt
fidelium deſtinata, ad illum debeant, non ad a-
lium, ſalua quidem ſedis apoſtolicæ licentia, &
authoritate, conuerti &c. vbi gloſ. in verbo nõ
ad alium extendit etiam pium ; & in verbo ſe-
dis apoſtolicæ, notat ſolum Papam poſſe alte-
79 rare donata eccleſię † p fideles ; declarat Bal.
ſolẽniter in Authẽ. hoc ius, C. de ſacroſan. ec-
cleſ. verſ. ſed pone, ſed cuidam, pro quo text.
facit tex. in l. legatum, ff. de admin. rer. ad ci-
uitat. pertin. & in l. legatum, ff. de vſufruc. le
80 gat. † vbi tex. notat, quòd relicta ad certum
vſum non poſſunt in aliũ cõmutari ſine Prin-
cipis authoritate, & conuocatis hęredibus, &
primatibus ciuitatis ; & hæc iuris ciuilis diſpo-
81 ſitio † probatur vbicunque concurrit circà idẽ
prohibitio alienationis legis, & hominis, ibi
nunquàm res poterit alienari, ſed eſt prorſus
inalienabilis effecta, gloſ. eſt ſingularis in l. ij.
C. de vſucap. pro empto. Ioã. de Imo. in l. fi-
liusfamilias, ff. de leg. j. quod etiam ibi colli-
gitur ex verbis Bar. per Modernos in c. cùm
82 contingat, de iureiur. † nam accedente prohi
bitione hominum in tantum fortificatur prohi
bitio legis, quòd etiam in caſu aliàs à lege per-
miſſo, non poterit res alienari, facit glo. in l. fi.
C. de reb. alien. non alienan. quod notat Imo.
in c. Rainutius de teſtam, vbi dicit, quòd, ſi re-
83 linquatur † res eccleſię per teſtatorẽ cũ hoc,
quòd non poſsit alienari, non põt alienari etiã
in caſu aliàs permiſſo, Authẽ. hoc ius C. de ſa-
84 croſanc. eccl. & c. ſine exceptione xij. q. ij. † Ac-
cedit, quòd prohibitio addita prohibitioni ma
gis aſtringit, ſicut permiſsio addita permiſsio-
ni magis ampliat, d. §. ſanctiſsimas, de aliena.
& emphytu. notat. in l. j. §. nunciatio, ff. de
85 noti. operis nuncia. † quia pactum, ſeu diſpoſi-
tio debet aliquid operari, l. ſed & ſi qs, §. quę-
ſitum, vbi glo. ff. ſi quis caut. Bal. in c. j. §. pre
86 tereà, de cap. cort. licet ea, † quæ relinquũtur
eccleſię, videantur ſemper ea intentione relin-
qui, vt ppetua ſint ad vſum ipſius, & pauperũ
& ideò cauendum eſt ab alienatione; & prælati
ti periurium non incurrunt Deo, & Papæ ſecũ
dùm Inno. in c. vt ſuper, de reb. eccle. non a-
lien. in eo, qui eligit eccleſiam perpetuò hære-
87 dem, † quæ non moritur, xij. qõ. ij. c. liberti
Bal. in c. j. in princ. qui ſeud. dar. poſſ. tamen
expreſſa intentio magis operatur, quàm tacita,
88 l. nonnunquam, ff. de condi. & demõſtr. † &
l. expreſſa, ff. de regu. iur. & quia plus ſolet ti-
89 meri, † quod ſpecialiter inhibetũ, quàm quod
gñaliter prohibetur, clem. vna, cum cõcor. de
exceſſ. prelat. & dicit Cyn. d. Authẽt. hoc ius
90 quod † res phibita alienari per expreſsã diſpo
ſitionem, vt quia relicta ſub cõditione, ne alie-
netur, & propter famis neceſsitatem alienari
non poteſt, ſecus ſi ſimpliciter à lege prohibetũ,
ſequitur, & refert iſta Fabian. à Mon. in tracta.
de emptio. & vendi. quæſt. iiij. verſ. vndeci-
mò quæro, & dicit Ioan. de Terra cremata in
91 ſumma, xij. quæſt. ij. † quòd in caſu, quo ſint
de neceſsitate res eccleſiæ alienandæ ordo ſer-
uari debet in alienando ; quòd, ſi eccleſia ha-
bet mobilia ſuperflua, illa primò ſunt alienãda;
ſed primo locò ſunt alienanda non ſacra, po-
ſtea verò ſacra ; & ſacra, ſi alienentur alij eccle
ſiæ, poſſunt alienari in eadem forma, & figura ;
ſi verò vendantur laicis, ſunt vendenda confla
ta, & confracta, x. q. ij. hoc ius l. ſancimus ne-
mini, & Authen. pręterea, vbi Docto. C. de ſa-
croſan. eccl. & c. aurum, xij. q. ij. ſi verò ec-
cleſia non habet mobilia ſuperflua, tunc recurrẽ
92 dum eſt ad immobilia, † quia ſine mobilibus
neceſſarijs eccleſia non poteſt eſſe commodè,
ſed benè, ſine ĩmobilibus, & ità potius iſta ſunt
alienanda, quàm alia, x. q. ij. hoc ius, Item im-
mobilia illa primò ſunt alienanda, quæ minus
93 vtilitatis afferũt eccleſię, vt ſemper maior vti-
litas ſeruetur eccleſię, d. c. hoc ius, & c. viden
tes, ead. quæſt. & c. ſine exceptione, & c. non
liceat,

liceat, & c. terrulas, xlj. q. ij. quia in alienatio
nibus faciendis de rebus ecclesię semper habet
alienans prospicere meliora dictis iuribus; vn-
de vendendo non habet incipere à rebus eccle,
sue vtilioribus, sed à rebus successiuè minus vti
94 libus, † q a nō dr̄ meliora ꝓspicere, q vēdit res
ecclesiæ vtiliores, Gemin. consi. 48. presbyter.
col. iij. ideo res mediocres debet vendere, per
Rebuff. in compendio alien. in verbo prospi-
ciat, facit, quod dicit Bar. in Authē. hoc ius C.
de sacrosan. eccle. vers. extra glos. quòd in ca-
95 su, † quo sit deueniendum ad alienationē bo-
norum ecclesiæ, ad venditionem debitorū non
deuenitur vltimo loco, nisi in casu, quo fit exe-
quutio sententiæ per iudicem; quia eo casu
96 debent primò capi ea, † quæ habent faciliorē
expeditionem, idem dicit Sanctus Thom. secū
da secundæ quæst. c. de symon. vers. ad quar-
tam, Ricard. de Media villa 25. artic. iij. circa
fi. quòd alienatio primò debet fieri de auro, si
97 existat, † & argento, quod non consistat in va
sibus diuinis misterijs, & offitijs deputatis; si
verò sint vasa diuinis offitijs deputata non con
secrata, primò sunt largienda, deinde etiam ea,
quæ sunt consecrata in pios vsus, sunt conuer-
tenda, & alienantur in eadem forma, & figura
altari, vel ecclesiæ; si verò laicis sunt alienāda,
premissa prius oratione ad dominum confrin-
guntur, & confracta, & conflata dantur &c. fa
98 cit, quia prohibitus alienare potest alienare ex
causa necessitatis, l. pater filium, in princip. &
ibi Bart. de leg. iij. l. j. ff. de fund. dotal. & ibi
Bar. per eundem Bar. in l. filiusfamil. §. diui
de leg. j. in l. pero, §. predium de leg. ij. vbi
99 dicitur, † quòd possunt alienari bona alienari
prohibita propter debita testatoris, vide per Al
ber. de Rosat. in tracta. statut. ij. parte, ij. q.
100 vbi tenet idem; † Item possunt alienari etiā
propter dotem, & donationē propter nuptias
secundùm Bar. in d. §. Diui, & per tex. & Bar.
ibi, & Doctor. in Authen. res quę, C. commu.
de lega. & per Bal. in l. ij. in fi. C. si aduers. vē
dit. pign. vbi dicit posse de iure Cano. vendi p
101 vxorem † creditricem viri defuncti domos
relictas pro construendo hospitali, & alienari
prohibitas a testatore, sed hospitale fieri debet
alibi facta mutatione loci arbitrio ępi, quod est
102 notandum; † sed limita secūdùm Bal. in Au
them. hoc ius porrectum, C. de sacros. eccles.
vt verum sit, si non sint alia bona testatoris, de
quibus possit vxori, & alijs creditoribus satis-
fieri; quinetiam dicit ibi Bal. quòd ex quo re-
103 licta est domus † ad certum pium vsum, pu-
ta, ad hospitalitatem ibi tenendam, non potest
in alium vsum mutari, nisi de licentia, & autho
ritate Papæ, & sic non potest creditor eas di-
strahere, quod nota ad id, quod supra proxim
dico secundùm Bal. d. l. ij. & vide tex. cum g.
notab. in Authē. de alien. & emphytę. §. san
104 ctissimas, † vbi contrarium probatur de iu
re ciuili, quòd non possit etiam in casu neces-
sitatis distrahi res alienari prohibita; quòd ma
ximè procedit in relicto facto ecclesię cum ꝓ-
hibitione de non alienando; quia, vt verba te-
105 statoris aliquid operentur, † prout operari
debent, l. si quando de leg. j. intelligitur facta
prohibitio, etiam in casibus à iure permissis se-
cundùm dictum Bartholom. Cepol. in rub. de
verbi signifi. xiiij. colū. per tex. d. §. sanctissi-
mas, col. ix. vide ibi Ange. in §. hoc etiam, iij.
106 col. vbi dicit, quòd veritas est, † vt si sunt a-
liæ res, quas alienando possit satisfieri, non po-
terit res relicta ecclesiæ cum prohibitione de
non alienando alienari; vt sic intelligatur dic-
tum Inno. in c. Rainaldus ext. de testamē. vbi
107 dicit, † quòd pactū facere nō potest testator,
vt alienatio facta non teneat, vel quòd domi-
nium non transeat in accipientem, vel quod si-
ne traditione redeat res ad alienantē &c. quod
etiam notatur in d. §. sanctissimas, & in c. verū
de conditio apposit. & sentit Bal. in d. l. ij. vlt.
108 col. † sed, si alia bona desint, prohibitio non
astringit, d. l. pater filium de leg. iij. pro quo
vide Bal. alleg. Authē. hoc ius versi. sed pone
109 vbi dicit, quòd res relicta ecclesiæ, † cum pa
cto, quòd non possit alienari, de iure ciuili nul
lo modò alienaṙ, Canonistæ inquit dicunt cō-
trà, si ecclesia non habet alias res, quas instante
necessitate possit alienare, tu dic inquit dato
quòd hoc sit verum de iure canonico, tamē est
intelligendum, vbi res relicta, vel donata, non
est relicta ad certum piū vsum; quia, si sit ex-
pressus vsus, puta domus ad hospitalitatem, nō
potest cōmutari ad alium, nisi de licentia Papę,
idem Bal. in l. orphanotrophos, C. de episco.
& cler. vers. sexto nota, vbi tenet, ꝙ res hospita
110 lis pōt alienari, † nisi sit relicta ad certū vsū,
& quandò ad certum vsum quòd possit mutari
& alterari vsus de authoritate superioris, p iu-
111 ra quæ ī dictis locis adducit; facit quia, † ex
causa necessaria, & causa necessitatis bona etiā
restitutioni subiecta possunt alienari per gloss.
in §. res quę l. marcellus, ff. ad treb. in casu qñ
res essent steriles, vel quæ seruando non possēt
seruari, & in casibus, qui habentur in Auth. res
quæ, C. cōmun. de lega. & in causa alimētorū
per Bar. & cōiter Doctor. d. Authē. res, & vt
ex causa dotis, & donationis propter nuptias,
112 quę est causa necessaria, † ita ex causa carce-
rationis filij ex delicto heres grauatus posset
dicta bona alienare pro redēptione filij, cùm
sit causa necessaria; & vna & eadē ratio, quæ
est

113 est in dote,& in donatione; † &,vbi quis esset captus,& carceratus pro delicto,tunc benè potest alienare,& tunc est permissa alienatio p Bar. d. Authē. res quę,per Alex. d. §. res quæ, vbi multos casus enumerat, in quibus videtur permissa alienatio bonorum restitutioni subie-
114 ctorū; sequitur Ludo. Rom. cōs. 337. † vbi licet res subiectę restitutioni possint pro dote restituenda obligari,tñ,cùm grauatus recepit fructus ascendentes ad restitutionē, tunc non possunt alienari pro ipsa dote restituēda, l. mulier §. cùm proponeretur. ff. ad trebel. idē Ro: cons. 233. Paul. de Cast. cons. 17. apostill. ad Bar. d. §. res quæ, vbi an prohibitus alienare, nisi in casu necessitatis; & quæ dicitur necessi-
115 tas, † & an,& quando sit quis condēnatus p maleficio dicatur necessitas,& Apostil. ad Ale
116 xan. d. §. res quę, † & Papa in casu necessitatis,si necessitas sit probabilis, bona ecclesiarū inferiorum alienare pōt, licet causa necessitatis ditandi suos consanguineos, & familiares, vel aliàs sine causa rōnabili non possit, p Archidia. Bal. Dom. Bellamer. de Turre crem. & omnes alios in c. non liceat, xij. q. ij. tenetur, quòd non possit, pro qua conclusione Bal. in l. fi. C. de bon. quæ lib. & Fely. in c. ad audientiam de pręscrip. Paul. de Cast. in cons. 414. qui videantur,adducant solidissima fundamen
117 ta; Et Papæ asserēti cām † necessitatis creditur per Abb. in c. cùm venissent,de iud. & Alexan. cons. j. lib. ij. & Aegid. d. c. non liceat. Et licet in tex. in c. non liceat, x. q. ij. habeat, quòd Papa nō potest alienare pro aliqua neces
118 sitate, † tamen omnes admittunt, quòd Papa possit tā ex causa necessitatis, quàm alia alienare Bald. in l. fi. C. de bon. quæ lib.; & omnis Papę alienatio indistinctè sustinet,modò ex ea scandalum non proueniat per Aegid. cons. xij. Fely. c. ad audientiam, j. & ij. colū. de pręscrip. quod ex eo cōprobatur,quia Princeps se
119 cularis ex causa pōt rem priuati auferre, † & alienare, l. lutius ff. de euictio. quod est multò
110 magis admittendū in Papa; † qui est dominus omnium rerum ecclesiarum, adeò quòd eas alienando potius dicatur disponere,in pręiuditium ecclesiarum super vsu,quàm super dominio; & ideo de rebus ecclesiarum inferiorū disponere potest per Pau. de Cast. cons. 114.
121 col. ij. lib. j. † &,si Papa asserit se alienare bona ecclesiarum ex causa necessitatis, nō potest reuocari in dubiū, an causa sit vera,ex quo Papæ asserenti creditur Abb. d. c. cùm venissent Alex. cons. j. lib. ij. quod quidem cōprobatur
122 cōmuni omnium sententia, † quòd in his, q sunt iuris positiui,Papa contrarium disponens ex causa,statur Papę causam asserenti per Dec. post alios, c. quæ in ecclesiarum, col. antepen. de constit. quod maximè procedit, quando a-
113 lienatio † non est talis,quæ tendat in scādalū ecclesiæ per Fely. d. c. ad audientiam,& maxi-
123 mè ēt quando causa esset notoria, † quia sup notorio iudex potest ex se animum suū informare Bal. in l. j. col. ij. vbi aduoca. & pro suis, sedis Apostolicæ,ac vniuersalis ecclesiæ necessitatibus Papa benè potest bona īferiorum ec-
124 clesiarum alienare, † nec ex alienatione facta in subuentionem ecclesiæ vniuersalis per Papam,ecclesia inferior se lęsam dicere potest; quia,si Papa pōt in subuentionē alterius ecclesiæ indigentis rem vnius alteri applicare, D. Anto. Abb. & alij. c. cōstitutus de relig. dom. multò magis dicendum est posse applicare necessitatibus ecclesiæ vniuersalis, ita arguendo dicit Pau. de Cast. cons. 414. versic. prętereà, col. ij. pro quo est considerandum,quòd eccle
125 siæ inferiores habent bona † vti Deo dicata per fidelium oblationes, c. futuram, xij. q. j. Inno. c. cùm super. de caus. poss. vnde ab initio quo acquirunt, sunt affecta,vt necessitati i-
126 seruiant ecclesiæ, cuius Papa, † vt Christi Vicarius est caput,& quod ipse facit,ab ipso domino factum videtur, c. inter corporalia, de transla. præla. Prepos. in cap. tuas, de sponsa. Paris. cons. 68. lib. iiij. & ideò, si contingat alienari,non potest dici ecclesia læsa, cùm bona hac lege affecta habuerit ī ipsa primaria acquisitione,Ias. in l. si contrà iuris, §. si filius, colū.
127 ij. ff. de pact. † Et in hac materia, si ecclesia, vel locus pius sit in tanta constitutus necessitate debitorum,quòd non potest deliberare, nisi per laicos,quid hoc casu sit agendum vide per Archid. 88. dist. c. iudicatum, Alber. in Au-
128 then. hoc ius, C. de sacros. eceles. † Et nota, quòd in casu alienationis factæ sine solēnitate ob vrgentem necessitatem, Bald. in capitu. j. qui feud. dar. poss. iiij. col. putat, q ex post de necessitate sit faciēda ratificatio solēniter iuxtà not. in l. pōponius, ff. de nego. gest. refert, & approbat Ias. ibidē col. viij. versi. tertiò limita.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitatis causa tam de iure ciuili, quàm canonico res ecclesiæ potest distrahi.*
2 *Ecclesia non debet cum aliena iactura locupletari.*
3 *Ad hoc, ne ecclesia cùm aliena locupletetur iactura, aequum est, quòd reddat.*
4 *Prælatus, qui alienauit malè, & fit pauper, habetur recursus contrà ecclesiam factam locupletiorem.*

5 Conducto-

5 Conductores rei ecclesiæ habent actionem ad repetendum precium, si fuerint in bona fide.

6 Ecclesia, quæ vendicat res permutatas, debet & ipsa restituere, quæ habuit.

7 Ecclesia debet tantùm iustum precium recipere, licet plus eidem offeratur.

8 Contrahentes possunt se inuicem decipere.

9 Ecclesia in suis contractibus non debet dolum facere.

10 Ecclesia sicut in damno morari non debet, ità nec in lucro.

11 Emptor bonæ fidei repetit pretium ab alienante, non ab ecclesia, nisi in defectum.

12 Ecclesiæ sufficit, quòd conseruetur indemnis.

13 Ecclesia semper intelligitur facta locupletior, quando non est facta pauperior, & 28.

14 Contractus non vtiliter gestus forma seruata tenet, sed potest reuocari.

15 Res ecclesiæ quando alienãtur gratia vtilitatis, debent cum vtilitate distrahi.

16 Vsufructus rerum immobilium ecclesiæ qualiter concedi poßit.

17 Res ecclesiæ alienatur propter vtilitatem, non obstante prohibitione de non alienando.

18 Res ecclesiæ Hierosolimorum alienantur ex causa vtilitatis pro emendis reditibus melioribus.

19 Episcopus non potest vendere vel donare res ecclesiæ, nisi vt meliora prospiciat. & 21.

20 Meliora sunt, quæ sunt vtilia.

22 Res ecclesiæ alienari non potest, nisi pro vtilitate ipsius.

23 Alienatio rerum ecclesiæ est concessa, si adsit vtilitas ecclesiæ.

24 Sufficit, quòd alterum interueniat, scilicet aut vtilitas, aut necessitas.

25 Seruum ecclesiæ alienans tenetur ad duplum.

26 Ecclesia si faciat negotium, ex quo speretur vtilitas, immobilia poterunt alienari.

Vtiliter cœptum esse sufficit, licet non sit sequutus effectus.

27 Contractus tenet, si inde ecclesia non fuit neque locupletata, nec damnificata.

29 Profuturum esse sufficit cõmuni opinione canonicorum, licet contrarium eueniat. 31.

30 Benè gestum sufficit à principio.

32 Lesionẽ probata datur restitutio in integrum.

33 Fraus solet irritare contractum.

34 Verbum eligat, & prospiciat, intelligitur quantum in se est.

35 Si alienatio fiat ex causa necessaria, sufficit, quòd vtiliter sit res cœpta.

36 Pupillus negotiorum gestoris facto non obligatur, nisi quatenus factus est locupletior.

37 Ecclesiæ satis cautum est, quòd probata læsione restituatur.

38 Ecclesia restituitur probata læsione.

39 De forma alienationis est, quòd cum capitulo tractet, & deinde alienat.

40 Alienatio tenet, dummodò forma seruetur, etiã si fiat in casu non concesso.

41 Res necessaria si agitur, sufficit, quòd vtiliter cœpta sit, qualemcunque exitum habeat; secus si agatur res vtilis tantùm, & 42.

43 Contractus, in quo ecclesia non fuit, nec locupletata, nec damnificata, valet.

44 Eo ipso, quòd ecclesia non reperitur pauperior facta intelligitur locupletari.

45 Alienatio si facta ex causa neceßitatis fuerit, sufficit, quòd ecclesia non patiatur damnum.

46 Secus si ex causa vtilitatis, tunc enim oportet, quòd vtilitas sequatur.

47 Contractus si celebratur in casu licito apparenter, licet non existenter valet, sed datur restitutio.

48 Si vero in casu non licito, nec apparenter, nec existenter nullus est.

49 Ad contractus alienationis validitatem sufficit contractum fieri ad vtilitatem ecclesiæ attento fine, & sic sufficit causa putatiua.

50 Pretium rei venditæ debet esse versum in vtilitatem ecclesiæ.

51 Emptor debet esse curiosus, vt pretiũ vertatur in vtilitatem ecclesiæ.

52 Necesse tamen non est, quòd duret versum.

53 Emptorem scire non oportet, ad quem vsum pecunia conuertatur.

54 Vtilitas iudicanda est arbitrio boni viri.

55 Iure cautum non reperitur emptorem debere assicurari de vtilitate.

56 Quando dicatur conuerti in vtilitatem ecclesiæ, & numero 57.

58 Vtilitas vera non est, quando datur in feudum, licet retineatur homagium.

59 Aduersa fortuna attendi non debet.

60 Contractus tempus attenditur.

61 Duobus modis quid dicitur conuerti in vtilitatem ecclesiæ, & nu. 62.

63 Ecclesiæ res pro vtilioribus possunt alienari.

64 Pretium succedit in locum rei ecclesiæ.

65 Instrumento non creditur, quòd sit factum cum vtilitate ecclesiæ.

66 Papæ verbis nõ statur dicentis se alienasse suis con-

seruenire, si contractus vtilis est, valebit etiã non interueniente solẽnitate, & nu. 181.
182 *Vtilitas ecclesiæ si adest, solẽnitas etiã ex post facto interuenire potest.*
183 *Alienatione prohibita non intelligitur illa ꝓbibita, quæ fit in illorum fauorem, quorum causa fuit facta prohibitio, & nu. 200.*
184 *Statuti prohibitio non extenditur ad casũ, in quo alienatio est vtilis ecclesiæ.*
185 *Prohibitio alienationis non comprehendit alienationẽ factam in vtilitatẽ ecclesiæ.*
186 *Alienatio rei minoris, vel ecclesiæ valet, quã continet manifestã eorum vtilitatẽ.*
187 *Contractus cum carcerato factus non valet, nisi factus sit ad illius vtilitatem.*
188 *Iuramentum ex verisimili mẽte iurantis non continet minima.*
189 *Iuramnetum non est iniquitatis vinculum.*
190 *Iuramẽto non obstante põt prælatus res ecclesiæ alienare ex causa vtilitatis.*
191 *Iuramẽtum de non alienando non astringit in casu necessitatis ecclesiæ.*
192 *Necessitas, & vtilitas æquiparantur à iure.*
193 *Contractus si nullus est ob non seruatam formam, si vtilis est, potest ab Epõ vel rectore approbari, vel non approbari, põt enim ecclesia ratificare, 194. & 197.*
195 *Statuti prohibitio non extẽditur ad casum vtilitatis ecclesiæ.*
196 *In alienationibus huiusmodi formaliter requiruntur solẽnitas, & iusta causa.*
198 *Hodie contractus valere non potest inconsulto Romano Pontifice, vide tamẽ, quæ ibi dicantur num. 199. & 200.*
201 *Statutum prohibens aliquid fieri, nisi cum certa solemnitate, limitatur, nisi contractus sit vtilis.*
202 *Necessitatis, & vtilitatis causa in materia alienationis pari passu procedunt, & æquiparantur.*
203 *Iuramẽtum nõ debet esse vinculũ iniquitatis.*
204 *Alienatio si constat facta in euidentem vtilitatẽ valet, sicuti transactio alimẽtorũ, absq; solemnitate facta.*
205 *Alienatio non valet, nisi seruata forma in casu licito.*
206 *Alienatio facta sine superioris authoritate et si ecclesiæ vtilis sit est nulla.*
207 *Item nulla est, si fiat cum solemnitate in casu non licito.*
208 *Si in alimentorum præstatione solemnitas sit omissa, actus est nullus.*
209 *Forma dat esse rei.*
210 *Ecclesia tenetur de eo, & pro eo, quod est versum in vtilitatem suam.*
211 *Mutuum factum ecclesiæ si versum sit ad illius vtilitatem, locus est repetitioni.*
212 *Sed quid in alijs contractibus, an debeat esse versum in ecclesiæ vtilitatem, & repetitioni sit locus?*
213 *Soluens si benè tutus esse velit, debet de ordinarij superioris authoritate soluere.*
214 *Soluens ecclesiæ liberatur quidem, sed ecclesia restituitur, si pecunia non conuertatur in vtilitatem ipsius.*
215 *Solutio si facta sit alicui recipiẽti pro ecclesia, et pecunia salua sit, ecclesiæ soluens tutus est exceptione doli.*
216 *Versum in vtilitatem ecclesiæ quomodo dicatur, & quomodo probetur.*

RVB.

DE CAVSA VTILITATIS.

LIA quoque, causa, propter quam est permissa alienatio rei ecclesiasticæ, est causa vtilitatis; quia propter vtilitatẽ, quam recipit, † & reci-
2 pere potest ecclesia, est permissum tam de iure ciuili, quàm canonico, vt res ecclesiæ aliàs distrahi, & alienari prohibitę possint benè alienari, licet videatur contrarium; quia uidetur esse satis, quòd ecclesia damnum non patiatur, uel in aliquo non damnificetur, & quòd conseruetur indemnis absque damno, aut læsione
2 aliqua; † nõ debet enim ecclesia locupletari cũ aliena iactura; uideretur nam capere contrà conscientiam illud, quod plus caperet, & teneretur restituere saltem de æquitate, dicit optimè glo. in l. iubemus C. de sacrosanc. ecclesi. in
3 verbo acquirãt, ibi, † sic ergo ecclesia locupletatur cum aliena iactura; unde ęquum est, quòd reddat; vbi id uidetur tenere glo. de æquitate, licet ad hoc ciuilis non competat actio, vt ibi per eum, & per Bart. in Authent. qui res C. eo.
4 vbi dicit, quòd, † si prælatus, qui malè alienauit res ecclesiæ, puta non seruata forma, & in casu non licito, fit pauper, nihil habeatque, & contrà illum emptor, uel conductor fuit in bona

na fide, & ex eo contractu ecclesia sit facta locupletior, eo casu habet recursum contrà ecclesiam; quia non deb et esse facta locupletior cum damno illius, allegat ad hoc Bart. bonam glo. quam dicit, quòd omnes Canonistæ sequũtur in c. ad audientiam extr. de reb. eccle. non alien. in glo. in verbo refundendam; quæ dicit,
5 quòd conductores † habent actionem ad repetendam pecuniam, vel pretium, si fuerunt in bona fide, & subdit Bart. id intellige verum quando contrahens erat bonæ fidei in veritate, aliàs non haberet regressum contrà ecclesiam, nec contrà iconomum; & dicit Bar. se-
6 cundùm hoc uidi fieri pluries, † cùm quidam homines permutassent cum quadam ecclesia non seruata forma iuris, & ecclesia posteà uendicaret, quæ alienauit, dixi quòd debebat restituere & ipsa idem, quod accepit, si haberet &c. vt ibi per eum, & dicit glo. in c. hoc ius, x. q. ij.
7 in verbo vt plus, † quòd, si quis offert uẽditori rei ecclesiasticæ plus, quàm res valet, tunc ecclesia habet tantùm iustum pretium recipere; licet lex dicat, quòd contrahentes possunt se
8 inuicem fallere, l. in causa ff. de minor. † sed ec-
9 clesia in suis contractibus non debet dolum facere, c. per tuas extr. de donatio. per Ioann. de Lignano in c. si quis. de reb. ecclesi. alien. & in c. per tuas in fin. de donatio. faciunt dicta per Lauren. de Rodulp. in repetitio. c. sine exceptione, xij. q. ij. q. xlvj. facit quod habetur per glo. in c. j. extr. de in integ. rest. in glo. fi. quæ dicit, quòd ab utraque parte habet peti restitutio acceptorum hinc inde; quia sicut ecclesia in
10 damno morari non debet, † ità nec in lucro in casu restitutionis in integrum, l. vna C. de repud. ff. de minor, l. quod si minor. §. restitutio. Idem habetur per Abba. in c. si quis, de reb. eccle. non alien. in fi. ibi, si uerò emptor fuit in bona fide, repetit pretium à malè alienante, nõ
11 autem † ab ecclesia, nisi in defectum, puta quia si prælatus non est soluendo, agit contrà ecclesiam, quatenus est effecta locupletior ex illo pretio arg. c. j. ext. de deposit. vt ibi per eũ, & habetur in gl. in c. sine exceptione xij. q. ij.
12 in gl. in verbo profuturum, † quòd sufficit, vt ecclesia in contractibus conseruetur sine dã-
13 no; nec est opus semp. † quòd fiat locupletior; sed satis est, quòd non deterioretur eius conditio, uel quòd non fiat pauperior; & quia semper intelligitur facta esse locupletior, quando non est facta pauperior, vt per glo. ibi, & dicit Innocen. in c. j. ext. de depos. in princ. quòd
14 immò, † etiam si non vtiliter contrahat ecclesia, contractus tenet, dũmodò forma à canone tradita sit seruata, licet reuocari possit per restitutionem in integrum, l. si quid, C. de prædi. minor. c. j. de in integ. restit. & quòd habeat fieri alienatio cum vtilitate. & pro vtilitate.

¶ Sed istis uõ obstãtibus, quæ intelligi habent in terminis, in quibus loquuntur, & vt loquitur
15 glo. in d. c. sine exceptione, † res ecclesiæ, si distrahuntur, vel alienantur, debent distrahi, & alienari cum vtilitate ecclesiæ, quãdo causa vtilitatis sit alienatio, tam ex dispositione iuris ciuilis, quàm canonum authoritate; vt primò est tex. in l. iubemus circà fi. C. de sacrosanct.
16 eccles. ibi, † vsusfructus rerum immobiliũ ecclesiæ, & piorum locorum cõceditur cuilibet, qui det rem in proprietatem cum tantundem fructuum responsione, mox & cum pacto de retrouendendo cum vsufructu, vel post mortẽ accipientis, vel post tempus, seu terminum cõuentum, §. si verò aliquis, Auth. eo. idem habetur in Authen. de non alien. aut permutan. §. hæc igitur increpans, & in tex. in Authenti. de alien. & emphyteu. §. si verò aliquis quãlibet rem immobilem &c. & §. si verò quis voluerit
17 rem &c. circà fi. Authen. † vbi non obstante prohibitione de non alienando res ecclesiæ, pro vtilitate, & in casu vtilitatis permittitur, quòd possit alienari vsusfructus rei ecclesiæ, & habetur in Authen. de alien. & emphyteu. in cor-
18 pore, §. sanctissimas verò, quòd ex causa vtilitatis, & pro emendis reditibus melioribus, & vtilioribus, est licitum ecclesiæ Hierosolimorũ alienare res suas pro tanto pretio, quantum de possessionibus annuis exigit in annis quinquaginta, idest pro annatis, vt ego puto quinquaginta, ibi, & hoc autem concedimus, vt Hierosolimorum sanctissima ecclesia licentiã habeat domos competentes ei, & positas in eadẽ sanctissima Ciuitate vendere non minori pretio, quàm de pẽsionibus eius in quinquaginta annis colligitur, vt ex eorum pretio reditus meliores emat, & habetur in tex. in c. sine excep-
19 tione, xij. q. ij. † quòd Eps non potest vendere, vel donare aliquid de rebus ecclesiæ, nisi fortè aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat; vbi Lauren. de Rodul. in sua repet. dicit, quòd Doctores exponunt verba meliora pspiciat, idest vtilia; ex quo nota inquit, quòd sunt
20 vtilia, † quando meliora; sed non possunt esse meliora, nisi vbi minus vtile vendat; quia vtile dicitur, quòd meliorem facit, & deteriore esse non sint, l. quid dicitur, §. fi. ff. de impens. in re dota. fac. cum l. seq. l. impensæ, ff. de verbo. sign. itẽ legitur in tex. in c. tua nuper ext. de his, quæ fiu. à præl. sine consen. ibi, ne quis
21 episcopus † de rebus ecclesiæ donare, permutare, vel vendere audeat, nisi faciat, vt meliora prospiciat; eadẽ litera habetur in c. cùm apostolica, de his quæ fiu. à præla. &c. dicit glo.

in c. nulli liceat ext. de reb. eccle. nō alien. in
22 verbo alienare, non licet inquit alienare, † nisi pro vtilitate ecclesiæ, c. fine exceptione &c. Idem hbetur in tex. in c. j. de reb. eccl. non a-
23 lien. in vj. vbi alienatio rerum † ecclesiæ est cō cessa, si adsit vtilitas ecclesiæ, in tex. ibi, presertim cùm euidēs necessitas, quare id deberet fieri, vel vtilitas non subesset; Itē legitur in text. in Clem. j, eo. tit. nostro. Ibi, nisi necessitas, aut vtilitas monasterij ecclesiæ, vel prioratus hoc exposcat, vbi glo. in verbo necessitas, declarando tex. inquit, sufficit alterum istorum
24 interuenire, † videlicet vtilitas, aut necessitas; & ista duo inquit æquiparantur; similiter idē habetur, in tex. in extrauag. ambitiosę extraua. cōmu. eo. tit. ibi, preterquàm in casibus à iure expressis, ac de rebus, & bonis ī emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate, & per tex. in c. Eps, xij. q. ij.
25 habetur, † quòd qui alienat seruum ecclesiæ, tenetur ad duplum ecclesiæ, & eidem duos seruos eiusdem meriti recompēsare per rationē, quam assignat ibi glo. in verbo patrocinio, quę est glo. j. & adeò est verum, quòd pro vtilitate res ecclesiæ alienantur, quòd si ecclesia faciat
26 aliquod negotium, † à quo speretur, vel expectari possit vtilitas, tali casu alienanter etiā stabilia, videntur dicere Ang. & glo. in Authent. de non alien. §. si enim, col. ij. in verbo consistente, vbi dicunt, quòd bona ecclesiæ immobilia possunt alienari pro emendis bobus pro laboritio, & cultura. ¶ Per hæc igitur satis vr apertum, iura voluisse, quòd causa vtilitatis sit causa potissima ad alienandum res ecclesiæ; sed glo. in d. c. fine exceptione mouet iu hac materia dubium, quomodo alienatio intelligatur vtilis ecclesiæ, & cum vtilitate; an videlicet sufficiat, quòd vtiliter cœpta sit, licet non sit inde sequutus effectus vtilitatis, vt ff. de nego. gest. l. sed an vltro, & respondet, ꝙ non; quia, cùm ecclesiam comparemus pupillo, non debet sufficere rem esse cœptam vtiliter, nisi ecclesia sit facta locupletior, ff. de neg. gest. l. si pupilli in prin. nisi ita sit, quòd illa res naturaliter, vel terręmotu perierit, vt ff. de mi-
27 nor. l. verum, §. si locupleti; † &, si ex illo cōtractu ecclesia non est nec locupletata, nec dānificata, contractus tenet, quia sufficit nihil ad
28 læsionem domus factum fuisse; † nam, cùm ecclesia non est facta pauperior, tunc facta intelligitur locupletior, l. pupillo, ff. de solutio. Idem dicit glo. in c. tua de his, quæ fiu. à præl. vbi est eadem litera in verbo dubium; vbi de-
29 clarat verbum illud dubium † profuturum, ꝙ sufficit, non esse dubiū, vt sit profuturum communi opinione canonicorum, vel probabili iu ditio, licet fortè secus contingat, d. l. verum, §. si locupleti; subdens, & intelligo non sit du-
30 bium, quantum ad se; † quia sufficit ab initio benè gestum, d. l. vltro, §. j. vel dic dubium scilicet communi opinione clericorum; idem dicit glos. in c. cum apostolica, de his, quę fiu. à
31 præla. in verbo profutura, † profuturum inquit intellige, quantùm ad opinionem ipsorū, & sic tenebit alienatio, quamuis contrarium e-
32 ueniat, ff. de admin. tut. † tamen, si probaretur læsio, restituitur, c. j. de in integr. restit. & idem dicit Ioan. de Turre Cremata, ibidē, ibi, hic surgit quęstio, vtrum, si non sequatur vtilitas, quam credebat eps, & clerici, debeat contractus reuocari alienationis; respōdetur secūdùm Hug. quòd non debet reuocari, ex quo legitime, & solēniter celebratus est, nisi fraus
33 interuenerit, † quæ contractum solet irritare; Nec est imputandum epō vel clericis, ex quo bona fide, & recta intentione celebrauerūt cōtractum, & meliora ecclesiæ prospexerūnt; &, quantum in se fuit, perspexerunt, licet aliter cō
34 tingerit; † & qnod sic dicit, eligat, vel prospiciat, intelligitur, quātum in se est, vt ibi per eū; sed Archid. in d. c. fine exceptione non transit simpliciter cum d. glo. d. c. fine; in hoc enim videtur sequi distinctionem Ioan. de Fatue. q distinguebat, videlicet, quòd, si in alienatione,
35 † quæ fit, agitur res necessaria, id est quæ erat necessariò, & de necessitate facienda, puta cùm alienatur non pro vtilitate. sed pro necessitate cogente, tunc non debet cōsiderari, an vtilem, vel non vtilem successum habuerit; quia tunc qualēcunque exitum habuit, quod gestum est stabit, dummodò sit cœptum. Si verò geris res vtiles, in quarum gestione (ità ego intelligo) nulla adsit necessitas, sed totum obiectum sit vtilitas, tunc locum inquit habet text. in l. si pupilli, in princi. ff. de nego. gest. vbi pupillus nō
36 est, † nec venit obligatus facto negotiorū gestoris, nisi quatenus ex illius facto factus fuerit locupletior, vt per tex. ibidem, vbi glo. dicit, quòd si gestor impendit in causam necessariam pupilli, tenetut pupillus insolidum, quemcunque exitum res habuerit, dummodò vtiliter sit inceptum, secus si voluntario &c. per iura, quæ ibi adducit. Sed pro hoc vide Lauren. de Rodul. in sua repet. (c. fine exceptione, xij. q. ij. col. v. vers. glo. hic respondet, vbi dicit, quòd opinio glo. in d. c. fine exceptione, sufficere velle videtur, vt vtiliter sit cœptū, & quòd nihil sit factum ad læsionem diuinæ domus, & quòd ex quo non est deteriorata, meliorata in-
37 telligitur; est, dicit, opinio verè æqua; † satis enim debet esse ecclesiæ, quòd probata læsione restituatur, vt dicit glo. in d. c. cum apostolica de his

dę his, quæ fiu. à pręla. in verbo profuturum,
ibi profuturum quantum ad opinionem ipso-
rum; & sic tenebit alianatio, quamuis contra-
rium eueniat, l. tutor, ff. de admin. tutor. §. ta
38 men, † si probaretur læsio, restitueretur, c. j.
de in integr. resti. & facit, inquit, finis nostræ
glo. j. glo. d. c. sine exceptione in fi. ibi, sed re-
stituitur ecclesia, si ꝓbet se læsam, quod, iquit,
declarando oppono sic, & videtur, quod gl. si-
bi ipsi contraria videatur, quod probo sic; de
39 forma alienationis est, † vt capitulum cũ præ
lato, siuè prælatus eum capitulo tractet, & dein
de cum consensu ipsius capituli deliberatione
facta prælatus alienet; non aũt est de forma;
quòd illud deliberent, an initium, vel finis se-
quutus illius, quod deliberãt, sit vtile ecclesiæ,
præsumitur enim, ex quo sic deliberãt, vtiliter
deliberare, scilicet quòd sit vtile; quia aliàs nõ
40 est alienatio concessa, † sed tunc sic, cùm for
ma seruetur, alienatio tenet, etiam si fiat in casu
non concesso; & dicit, inquit, finis glo. nostrę,
ergò alienatio facta in forma tenet, quamuis
non sit vtilis sequutus effectus, ita vult finis hu
ius glos. cuius contrarium sentit principium
eiusdem glos. sed glo. in prin. cùm dicit, quòd
non sufficit vtiliter cœptum, si vtilis nõ sequa-
tur effectus, quantum est ad hoc, quòd perpe-
tuam habeat firmitatem contractus alienatio-
nis, ità quò non sit locus petitioni restitutionis,
sic concordabit cum fine; & ita intelligendo
nulla erit contrarietas inter glo. & dicta præ-
dictorum, & istum intellectum apertè probat
glo. in d. c. cum apostolica, sed Ioã. de Fa. se-
cundùm Archid. distinguebat sic; aut agitur
41 res necessaria, † aut vtilis tantùm, primo casu
stabitur illi, qualemcunq; exitum habeat, dum
modò fuerit vtiliter cœptum; secũdò verò ca-
su habeat locum l. si pupilli hic allegata, sub-
dens idem Lauren. & si rectè cõsiderentur ver
ba Gofre. in d. c. tua, de his quæ fiu. a pręlat.
idem sentit, nam dicit formaliter in d. c. tua
in verbo profuturum, intelligo quòd, cùm ex
necessaria causa alienantur, vt xij. q. ij. hoc ius,
42 sufficiat negocium vtiliter † inchoatum, etiã
si vtilitas non sequatur &c. & aliàs, vt per Lau-
ren. in d. repetitio. d. loco; & vide eum ibidẽ
in prima quęstione, vbi quærit, pone quòd est
43 factus contractus, † in quo ecclesia non fuit
nec locupletata, nec damnificata, an valeat, &
inquit valet contractus; satis est enim inquit
quòd nihil sit actum ad læsionem diuinæ do-
44 mus; † item cùm ecclesia non reperitur pau-
perior facta, tunc intelligitur locupletior; opi-
nionẽ Ioan. de Fa. sequitur Guliel. Aurio. in
additio. ad Guliel. de Mõte Landuno, in c. si
pluribus de pręben. in vj. quod est verum, si

alienatio fuerit facta ex cã necessitatis, quia
45 tunc sufficit, † quòd ex contractu alienationis
ecclesia non patiatur damnum, & ità intelligi-
tur tex. in §. hoc ius ibi, si debitum vrget; si
46 vero loquamur † in alienatione facta ex causa
vtilitatis, & tunc oportet, quòd vtilitatem ha-
beat ecclesia, alioquin non esset vtilitas, nec res
melior, ità probat tex. c. sine exceptione ibi, nõ
dubium, & c. vt super, in fi. ibi pro vtilioribus
&c. & c. ad aures ibi, ad maiorem ecclesię vtili-
tatem, ext. de reb. eccle. facit text. in l. eũ qui
§. melior, ff. de in diem adiect. Rebuff. in c. si-
ne exceptione in verbo, vt meliora &c. & pro
hoc vide, quod tenet glo. xij. q. ij. in summa, ꝙ
etiam tenet notabilis glos. in c. cum apostolica
in verbo profuturum de his quæ fiu. à præla. &
c. tua in verbo non dubium per D. Anto. in c.
47 j. de in integ. restit. † quòd aut apparẽter, licet
non existenter contractus celebratur in casu
licito; & tunc non datur restitutio in integrũ,
cùm contractus omninò non dicatur nullus,
ex quo celebratus in casu licito fuit apparẽter;
48 aũt contractus celebratur † in casu non con-
cesso seruata forma, nec apparenter, nec existẽ
ter. & eo casu contractus dicitur esse nullus; &
ideò si quoad opinionem suberat vtilitas, vel
necessitas ecclesiæ, licet re vera non subesset, te
net alienatio, sed esset locus restitutioni in in-
tegrum; secus si apparenter non suberat causa
quoad opinionem; quia tunc contractus erit
omninò nullus, nec erit opus restitutionis in ĩ-
tegrum, ideò d. Authẽ. in c. ad nostram vlti.
49 not. de reb. eccles. nõ alien. dicit, † quòd quo
ad validitatem cõtractus alienationis rei eccle
się sufficit, contractum fieri ad vtilitatem eclę-
siæ, attento fine mouente contractum vel cau-
sam, licet in modo contrahendi non fuit vtili-
tas ecclesię; & sic vult, quòd sufficiat causa puta
tiua ipsius contractus ad hoc, vt teneat, quod
notandum perpetuò &c.
¶ Syluester autem in summa in verbo alienatio,
quærit quomodo intelligatur vtilitas ecclesiæ,
pro qua fit alienatio, & dico, inquit, secundùm
50 Lauré. † quòd oportet pretium rei venditæ
esse versum in vtilitatem ecclesiæ; & sic illam
vtilitatem esse perpetuam, & euidentem, & in
ædifitijs, perpetuis emptionibus alienatarum
51 rerũ, vel solutione debiti grauis; † & emptor
debet esse curiosus, vt videat, quòd sic conuer-
tatur; sed tamen Zabarel. super Clem. mona-
52 steriorum eo. tit. dicit nõ esse necesse, † quòd
duret versum in vtilitatem ecclesiæ, & glos. x.
q. ij. c. ea enim, §. hoc ius, dicit, quòd nõ opor
53 tet emptorem scire ad quẽ † vsum pecunia cõ
uertatur, sed sufficit probare, quòd ecclesia tũc
54 indigebat; † vel potest dici, quòd vtilitas ista
iudicanda

iudicanda est arbitrio boni viri; sicut quando
omnibus consideratis iudicatur, quòd ecclesia
benefacit, vel quia inde recipit reditum maio-
rem, vel si parem, aut minorem, tamen commo
diorem, vel aliquod tale; ità finit, inquit, de mẽ-
te glo. in c. ea enim, §. hoc ius vers. probat, x.
55 q. ij. nec inuenitur † aliquo iure cautum, quòd
oporteat emptorem cautum effici de ista vtili-
tate, sed sufficit sibi rem emere in isto pretio,
reliquum relinquere conscientijs vendẽtium;
Et quærit Pet. Rebuff. in suo compend. alien.
56 rer. eccle. † in expositione c. sine exceptione,
xij. q. ij. in verbo vt meliora, quando dicatur
conuerti in vtilitatem ecclesiæ; & respondet,
quando cõuertitur in rem ecclesiæ, & duratu-
ram, puta in emptionem alicuius rei, seu ædifi-
cium, vel aliam rem, l. j. & ij. ff. de impens. in
re dota. fac. c. quod quibusdam, de fideiussor.
57 † Item dicitur conuerti in vtilitatem ecclesiæ,
etiam si ecclesia non haberet perpetuam vtili-
tatem, sed temporalem, vtpotè pro colendis a-
gris, colligendis fructibus, seu alijs, l. in fundo,
& l. sumptus, & l. si fundi, ff. de rei vendi. do-
mi. in d. §. hoc ius, col. ij. vbi dicit, quòd non
58 est vera vtilitas, † nec etiam quando datur in
feudum, licet retineatur homagium, & ob de-
fectum homagij non præstiti res possit cadere
59 in commissum, † quia non debet attendi ad-
uersa fortuna, l. inter §. sacram ff. de verb. obl.
Bellam. cons. 33. incip. quod si, col. 14. vers.
quoad secundam difficultatẽ, & sufficit quòd
tempore contractus dicatur vtilis, licet efficia-
60 tur deterior; † quia attenditur tẽpus contrac-
tus, l. si voluntate, C. de rescindẽ. vẽdit. Cald.
exprẽssè cons. v. in rubri. de rer. permuta. per
tex. in l. sed an vltimo, §. j. ff. de nego. gest. &
vide Inn. in c. quod quibusdam ext. de fideius
sorib. in verbo in vtilitatem; vbi dicit, quòd
61 duobus modis † quid dicitur conuerti in vtili-
tatem ecclesiæ; primò id tantum, quod cõuer
titur in rem ecclesiæ etiam in posterum dura-
turam, puta in emptionẽ alicuius rei, ædificiũ,
& consimilia, & sic inquit accipitur hic, & ff. de
62 impẽs. in reb. dota. fac. l. j. & iij. † Item alio
modo dicitur conuerti in vtilitatem ecclesiæ &
id, quod non accipitur ad perpetuam vtilitatẽ,
sed temporalem, puta pro colendis agris, &
domibus non necessarijs, aliàs tamen vtilibus,
aliàs tamen vtiliter faciendis, & aliàs vt ibi per
eum; vide quæ deduco ego infrà in quest. an,
& quomodo ex mutuo obligetur ecclesia pro-
pè finem qõnis; & in materia hac nota quod
refert Corsetus in reperto. in verbo alienatio,
63 † quòd res ecclesiæ pro vtilioribus possunt a-
lienari, c. vt super de reb. ecclesiæ non alienã.
vbi Abb. infert, quòd, si prælatus non reperit
vuum cambium, poterit vẽdere, & pretium in
64 res vtiliores conuertere, † nam pretium suc-
cedit in locum rei ecclesiæ, Abb. j. col. c. j. de
65 his quę fiu. à præla. † nec creditur instrumen-
to asserẽti vti quòd sit factum causa vtilitatis,
nisi probetur, c. nõ liceat, xij. q. ij. vbi Præpos.
66 ij. col. dicit † non stari verbis Papæ dicentis se
67 alienasse ex causa suis cõsanguineis, † nec præ-
sumitur vtilitatis causa factum, nisi probetur,
c. j. & ibi glo. in vj. eo. tit. concludit Guido
Papa q. 151. Aegid. Bellamer. cons. 33. 14.
68 col. nec etiam si partes † confiteantur esse vti
le ecclesiæ Barba. cons. 40. præc arè col. v. vo
lum. j. & pateret via fraudibus, & reuunciarẽt
partes per indirectum, quod directò facere nõ
69 possunt, † & eadem facilitate, qua actum con
ficiunt, confiterentur; nec ẽt confessio præla-
ti extraiudicialis nocere potest ecclesiæ glos. in
l. certum. §. sed an ipsos, ff. de confess. Calde.
cons. v. an confessioni in illo titulo, Rebuff. in
compendio alien. in verbo prospiciat, & p Car
din. Zabarel. in clem. j. de reb. eccle. vers. tri-
70 gesimò quæro; habet secundùm Laud. † in pro-
bando versum, quod non sufficit probatio perscrip-
turam publicam confectam super confessione
prælati, nisi id aliter probetur per legitima do-
71 cumenta, quia de facili improuidè † prælatus
prodigus posset confiteri pecuniam versam es-
se, quæ non esset versa, l. iubemus §. scientes;
72 C. de sacrosanc. Et, si sit dubium, vtrum † cõ-
tractus sit vtilis ecclesiæ, quid sit præsumendũ,
vide Bal. in c. j. de his qui feud. dar. poss. vbi
73 de hoc ponit qõnem; vbi dicit; † quòd, si feu
dum sit apertum, præsumitur contractum esse
vtilem, aliàs secus, sed gl. quæ est in Auth. hoc
ius, in fi. dicit, quòd, vbi interuenerit plenus cõ
74 sensus ecclesiæ, † idest prælati, & capituli, præ-
sumitur factum in vtilitatem ecclesiæ proces-
75 sisse; & ego iquit adduco generaliter, † quòd,
vbi est forma seruata, & decretum generaliter
interpositum, semper præsumitur factum pro
vtilitate ecclesiæ, arg. not. ad hoc, C. de præd.
curial. lib. x. & vide Bal. qui notabiliter loqui-
tur in l. fi. §. necessitatem, C. de bon. quę lib.
idem dicit Deci. cons. 141. in prin. ibi, & cau-
sa dicatur ista alienatio facta solẽniter, in dubio
76 † præsumitur contractum cedere in vtilitatẽ
ecclesiæ, vt per Bal. in d. c. j. qui feud. dar. pos.
quod dictum sequitur Alex. cons. 79. j. libro
col. 6. idem Bal. in c. sicut, circà fi. vers. item
77 quæro de re iud. dicens † quòd quando inter-
uenit decretum superioris, præsumitur, quòd
actus vtiliter factus fuerit, argumen. l. j. C. de
præd. curia. lib. x. sequitur gl. ad decil. Guid.
Papæ q. 151. & decisio illa habet, quòd, si ĩ in-
78 strumẽto alienationis dicatur, † quòd sit factũ
causa

causa vtilitatis ecclesiæ, tamen id non præsumitur, nisi aliter probetur, per tex. iuncta glo. vbi Gemin. c. j. de reb. eccle. non alien. in vj. licet Inno. Hostien. Flor. iij. q. c. ea noscitur, de his quæ fiu. à prȩla. contrarium teneant, vt d. decis. & per Pet. de Anchar. in clem. j. de reb. eccl. vers. quartò nota. ¶Si vero consideratur iura antiqua, pro ut in tex. in c. sine exceptione, xij. q. ij. in c. tua, vt in c. cum apostolica de
79 his quæ fiu. à prȩla. apparet, † quòd, dummodò alienans prospiciat meliora, & dummodò quoad ipsum, vel communi opinione non sit dubium, vt quod gerit, sit profuturum ecclesiæ, quòd facere potest alienationem rerum ecclesiæ; vnde qualitercunque agatur vtiliter, & cum quacunque, & qualicunque vtilitate res sit gesta, suffi-
80 cit; cùm dicta iura aliud nō specificēt; † quia, cùm dictorum iurium intentio sit prouidere, ne ecclesia damnificetur, & quòd indēnitati ecclesiæ sit prouisum, satis esse videtur quoad illa qualis qualis vtilitas; quia sufficit, quòd ecclesia nō sit deteriorata, si non sit locupletata; dicit enim Lauren. de Rodul. d. loco, Doctores exponunt illa verba meliora prospiciat, id est
81 vtilia; † ex quo nota inquit, quòd sunt vtilia, quando meliora, sed non possunt esse meliora, nisi vbi minus vtile vendat, vt ibi per eum col. xvj. vers. ex quo nota; quia vtile illud dicitur, quod meliorem facit, & deteriorē esse nō finit, l. quod dicitur, §. fi. ff. de impens. in re dota. fac. cum l. seq. l. impensæ, ff. de verb. sign. sed
82 videtur hodie melius declaratum, † & specificatum per iura noua, & moderna, per text. in c. j. de reb. eccl. non alien. in vj. vbi tex. declarare videtur, & tollere ambiguitatem, quæ oriri poterat; an quælibet etiam parua vtilitas suf-
83 ficeret; dicit enim, † quòd vtilitas, vel necessitas, per quam deueniri potest ad alienationē rerum ecclesiȩ, nō habet esse qualis qualis; sed habet esse euidens, & talis, quæ euidenter appareat, summèq́; sit manifesta; quia tex. vtitur
84 verbo euidens; dicit enim pśertim cùm † euidens necessitas, & vtilitas &c. quod verbū importat rem manifestam per coniecturas; quia euidens illud dicitur esse, quod est manifestū, & constat per coniecturas, dicit Bar. in l. prætor ait in prin. ff. de nou. oper. nunc. ibi, sicut enim illud dicitur euidens, quod colligitur ex coniecturis, l. licet de leg. j. & glos. in c. constitutionem de verb. sign. lib. vj. ponens exēplū de defectu euidenti, quia concernit personam, puta inquit quia caret oculo, vel patiatur de-
85 fectum scientiæ; subdens † quòd euidens ꝓpriȩ dicitur, quod semel factum, semper durat,
86 c. euidentia, de accusat. & manifestum † dicitur, quod non durat in apparenti, sed tamē pòt probari de facili, vtrum sit idem &c. Et illud
87 dicitur † euidentissimè apparere, quod constat per instrumentum publicum, Ias. in l. j. ff. de nou. oper. nunc. Fely. in c. licet causam, ext.
88 de proba. † vel etiam per tres testes idoneos, vel per duos multum excellentes, per Specula. in tit. de proba. §. fi. vers. vltimò, Frā. de Curt. in c. j. §. j. quib. mod. feud. amitt. colū. x. per Ias. in l. sciendum, ff. de verb. obl. iiij. col. vñ euidens debet esse ista vtilitas ecclesiæ, quādo rerum illius sit alienatio. Et rescripta, quæ e-
89 manant à sede † apostolica super alienationibus, vel concessionibus rerum ecclesiarū, veniunt, & emanant cum clausula ista, si in euidentem vtilitatem ecclesiæ cesserit, vel cedet venditio. permutatio, cessio, vel alienatio; quia
90 cōclusio talium rescriptorum est, † quòd cōmittatur Vicario vrbis, si in Romana curia fiat alienatio; si verò extrà eam, ordinario, seu alteri, vel aliquibus probis viris, in partibus illis cōmorantibus coniunctim; vt ego vidi sæpius fieri, vt constito sibi, quòd vēditio, locatio, ꝑmutatio, seu emphyteusis, vel alienatio cesserit, vel cedat in euidentem ecclesiæ vtilitatem, locationem, permutationem eandem cum omnibus, & singulis pactis, & conuentionibus in ea appositis comprobet, & confirmet, seu cōprobēt, & confirment. Vel dat illis licentiam alienandi, dummodò faciant id in euidētē vtilitatem ecclesiæ, vel in euidentem necessitatem; omnesq́;, & singulos tam iuris, quàm facti defectus, si qui forsan interuenerint, suppleat, seu suppleant, cum potestate citandi &c. Ponitur etiam clausula, & per breue, scilicet Vestrȩ hac supplicatione introclusa; attento quòd prȩdij valor non excedit centum ducatos; seu attento quòd ad annuus cētus, seu annuus valor nō excedit summam quinq; ducatorum de camera, vt per Ioan. Staphil. in tract. de grat. & expectatiu. in rub. de rescrip. in forma breui, ij.
91 col. vers. datur per breue, vbi dicit, † quòd licentia vendēdi bona ecclesiæ datur per breue, præcipuè terras, & possessiones incultas, & steriles, & pecuniam exponēdi in alijs bonis in euidentem ecclesiæ vtilitatem iuxtà c. terrulas, xij. q. ij. & in Authē. item prȩdium, C. de sacrosanct. eccles. ponit gl. in l. si fundus, ff. de
92 reb. cor. † Sciēdum tamen est, quòd istud conceditur per breue supplicatione introclusa, vel per rescriptum apostolicum in forma dilectus. Tūc demum, & eo casu, quando valor nō excedit centum ducatos, aut annuus census quinq; ducatos, & tunc in clausulis supplicationis debent dici ista verba, & per breue sanctitatis vestræ hac supplicatione itroclusa; vel quod literȩ per cancellariam expediantur per rescrip-

tum apostolicum in forma dilectus, attento quòd
pretium non excedit cẽtum ducatos &c, alio-
quin non datur per breue, sed per bullã; sed, quñ
93 est in vrbe, tunc per solam signaturã, debet † tñ
exprimi titulus prælati, vel Canonici, cui com
mittitur; dicitur enim in clausulis super tali
materia, & quòd pecunia apud ædem sacram,
aut aliquem probum virum deponatur, donec
pro alijs bonis stabilibus exponatur; ad quod
benè facit tex. in l. acceptum C. de vsur. Demũ
in fine clausularum semper ponitur hæc clausu
94 la, videlicet, si in euidentem; † quod ideò poni
tur, vel si non est in clausulis debet poni per Re-
ferendariũ in pede supplicationis, vt signator
ponat illa verba in signatura, attento quòd in
hac materia solet fieri difficultas super aliena-
tione huiusmodi bonorum propter diminutio
95 nem dotis. Et ideò, quãdo aliquis petit, † quòd
posit alienare, siuè vendere possessionem, siuè
aliquid aliud immobile suæ ecclesiæ ad effectũ
reparationis domus, vel ecclesiæ, tunc consue-
96 uit proponi supplicatio in signatura; † quia, vt
dixi, solet in similibus fieri difficultas propter
diminutionem dotis; facit c. nulli liceat, & c.
qui abstulerit, xij. qõ. ij. & c. res. c. videntes,
xij. q. ij. vt per eundem Staphil. ibidem; sequi
tur Rebuff. qui se remittit ad eundem Staphi-
leũ in sua praxi beneficiali, dum tractat de bre
ui, pagina 453. nu. 29. & per Sarnen. in tract.
Breuium, num. 22. vers. solet etiàm concedi per
97 Breue licentiæ vendẽdi, † vbi dicit, quòd licẽ-
tia vendẽdi res immobiles ecclesiæ conceditur
per triplicem viam, per breue supplicatione i-
troclusa, per rescriptum in forma dilectus, & per
98 bullam sacræ pœnitentiariæ; † sed per primã
viam non solet concedi, nisi ad valorem centũ
ducatorũ cum suis iustificationibus, videlicet
dũmodò pretiũ apud ędem sacram, aut aliquẽ
mercatorem idoneũ deponat, d. l. acceptum
99 deponatur. † Et fiunt istæ commissiones cum
clausula, si tibi constiterit, quòd alienatio præ-
dicta sit in euidentem vtilitatem ecclesiæ. Et
100 istæ licentiæ frequentius hodie expediũtur
per pœnitentiariã etiam ad magnam summã,
& non solùm si in euidentem vtilitatem, sed ẽt
si duntaxat fiãt in euidentem necessitatem, quñ
illa necessitas aliunde reparari non posset, nisi
alienando, clem. j. de reb. eccl. non alienan. in
101 verbo necessitas, & ibi glo. † Et talis necessi-
tas habet esse ecclesiæ non personæ; [illegible] si ec-
clesia pateretur ruinam, quam non posset aliũ-
102 de, nisi ex venditione rerum reparare; † aut
pateretur defectum or[illegible]to[illegible]m, & va[illegible]
sacrorum, c. aurum, xij. q. ij. quia tali causa
datur licentia, secus si adesset necessitas perso-
næ, puta quia beneficiatus esset obæratus ære

103 graui alieno; † quia tunc, licet posit satisfa-
cere creditoribus de fructibus, c. peruenit, de
fideiuss. not. Ioan. And. & alij in c. grauis, de
posit. nõ tamen per hoc potest alienare bona
ecclesiæ, per Arch. Ioan. And. & alios, c. cos
de sentẽ. excom. per Abb. c. reprehẽsibilis de
104 appella. † Vidi etiam tales licentias de aliã-
do res ecclesiæ concedi per literas camerales
cameræ apostolicæ, & id vigore priuilegiorum,
& indultorum per Romanos Pontifices eidem
105 cameræ concessorum, quã authoritatem, † &
facultatem vidi nudiustertius reuocatam, &
abrogatam per spetialem motum proprium
sanctissimi d. N.D. Pij Papæ V. hoc præsertim
anno 1569. desuper editũ. Idem tenet Quin
tilianus Mandosius in sua praxi signaturæ sub
106 rubr. si in euidentem, vbi dicit, † quòd, si va-
lor rei excedit centum ducatos, vel annuus re-
ditus sit vltra quinque ducatos, similes nõ dan
tur per breue, sed debent literæ expediri; si
extrà curiam; & in omni casu addi debent per
Referendariũ in calce supplicationis hæc ver-
ba videlicet, & si in euidentem; subdens, dum
autem signatura æquiparat, quòd valor rei ex-
cedit centum ducatos, vel illius reditus sint vl
trà ducatos quinq;, hac ratione factũ esse cre-
117 diderim, † quia pretium rei secundùm redi-
tum consideratur, tex. in Authẽ. de non alien.
§. quod autem, in fi. & in l. si fundum, vbi ad
hoc illum tex. not. vbi glo. ff. de leg. j. & pro
simili æquiparatione est text. in l. si quas, ibi
qualitas rei, & redituum quantitas æstimetur,
108 C. de rescin. vend. † & Romæ dicimus do-
mum valere mille, quia communiter locatur,
& cõducitur quinquaginta ducatis. Quare aũt
per signaturam cõsueuerint limitari huiusmo-
di cõcessiones per illam clausulam, attento quòd
annuus valor non excedit summam quinque
ducatorum, potest responderi, quòd hæc sunt
109 arbitraria, † & quòd non omniũ, † quæ ma-
ioribus nostris tradita sunt, ratio reddi potest,
l. non omnium, ff. de leg. exquisitius verò per-
scrutanti occurret tex. in l. diuus, ff. de bon.
damn. ibi aut leues annulos, id est, qui rem nõ
210 excedunt aureorum quinque, † & sic quin-
que aurei habentur pro parua summa; vñ me-
ritò per [illegible]mma non curet literarum expe-
ditione[illegible] graues impensas; subdens dan
211 do[illegible]as signaturę; suppletio defectuum
[illegible] præsertim, si defectus in supplica-
ti[illegible]petie non narratur, pro vt etiam sup-
[illegible] Hieronymus Paulus in libro nuncupato
[illegible], fo. 64. versic. si petantur suppleri
defectus supplicatione super gratia si in euidẽ
tem signata perfiat, vt patitur, literæ expediri
poterunt cum suppletione defectuum, put no-

tauit

taoit ibidem idem Hieronymus Paulus ibi, vel
per fiat, vt petitur, supplicatio signata fuerit;
super hoc, & altero, quod pmissi, habemus re-
gulam cancellarię 39. iuxtà ordinem antiquã,
ibi declaro, quòd operatur illa clausula supplẽ
tes defectus, & qui defectus suppleantur &c.
112 vt ibi per eum. † Et licentia alieoandi res ec-
clesiæ, quæ conceditur per Papã episcopo, aut
clerico per episcopum, debet esse in forma præ
cisa, & specifica non autem generalis, & genera
liter formata; quia nó valet, nec sufficit in for-
ma generali, c. ij. de reb. eccle. non alienã. in
vj. facit, c. ij. de præben. lib. vj. c. qui ad agen.
de procur. eo. lib. glo. in clem. j. de offi. ordi.
in c. ne captandæ de conceff. præben. in vj. in
l. magis, §. ne tamen, ff. de reb. eor. & in l. ob
ęs, C. de præd. minor. Bar. in l. in pupillorũ,
§. si prætor. ff. de reb. eor. vbi dicit, quòd ma-
113 lè facit † episcopus, si concedit licentiam a-
lienandi rem minus damnosam, nisi rem speci
ficet; vel saltem debet episcopus cõcedere pu-
rè dictam licentiam; quæ concessio valet secũ
114 dùm Bar. ibidem; † & quare non valeat, nec
valere posit licentia generalis concessa de alie
nando, ratio esse videtur, quia videtur esse eccle
sijs onerosa, ità dicit Lauren. de Rodul. in repe
ti. c. sine exceptiõe sua q. xix. vbi ponit qõnẽ;
quæro de licentia, quam iam vidi dari in gene-
re per episcopum, vt posit rector, siuè præla-
tus alienare hinc ad tres, vel quatuor annos,
quotienscunq; casus occurrerit vtilitatis, vel ne
115 cesitatis, bona suę ecclesiæ, respõdet, † puto
indubitanter illam non valere, etiam si aliud
habeat consuetudo, cùm sit ecclesijs onerosa:
Sed Lap. de Castell. in c. Zenodocus de relig.
dom. quem ibi Lauren. citat, dicit, quòd Rec-
tor hospitalis sanctę Marię de Florentia con-
sueuit de triẽnio, in triẽnium impetrare licen-
tiam ab episcopo Florentino vendendi, & alie-
nandi bona immobilia, quæ obuenire contin-
gerit ipsi hospitali, & vigore ipsios licentiæ plu
rima vendit, quæritur inquit, an posit de iu-
re; & respondit, quòd oon est dubium, dictam
licentiam nõn sufficere in bonis ecclesiarum,
116 vbi requiritur materia, scilicet causa iusta, &
forma tractatus inferiorum, seu authoritas su-
periorum; sed talis licentia diffusa, vaga, & in-
certa noo potest prędicta inducere; & in hos-
pitalibus putat Lap. idem, si loqueremur de do-
117 te primeua, idest de bonis à principio in dotẽ
hospitali asignatis, & traditis, & sine quibus e-
piscopus pati non debet hospitale exigi; sed
secus tenet de bonis, quę obueniũt ex relictis,
118 † vel fidelium oblationibus; quia talia faci-
lius vendi possũt; causa. n. semper est vniuersa
lis, perpetua, & iusta, scilicet, vt distribuantur I
vsus pauperum; & ideò dicta licentia genera-
119 lis potest se legitimè ad causam perpetuã re-
ferre. Et, si valet in hoc consuetudo per se, vt
suprà dictum est, fortius consuetudo cum licẽ-
tia episcopi; & sic obseruantia hospitalis pdicti
sanctę Marię videtur de iure posse sustineri.
Hác opinionem Lapi examinat Laurẽ. de Ro-
dul. d. loco; & tandem in causa dicti hospita-
lis videtur pro eodem Lapo concludere, vt ibi
per eum. Sed ego in qõne, an sufficiat licentia
120 alienandi † generaliter cõcessa, nec oe, huius
sum opinionis, quòd generaliter concessa non
valeat; quia, cùm debeat in alienatione semp
pręcedere causa, & sequi tractatus capituli, qui
habet cognoscere, & discutere, an magis hanc,
quàm illam rem expediat ecclesiæ alienare, cũ
primò debeât solui debita de fructibus, quàm
procedatur ad rei distractionem; cùm pro par
121 uo debito † alienari nõ habeat res magni mo
menti, & huiusmodi, put dico in qõne de cau-
sæ cognitione, & in qõne de tractatu; non vide
tur, quòd generalis licentia alienandi res eccle
siæ sufficiat generaliter cõcessa; sed quòd imò
122 spetialis, & spetialiter † impetrari habeat;
seq videt Gemin. in c. hoc cõsultissimo, eo. ti.
123 lib. vj. vers. quæ dicatur, † vbi dicit, quòd li-
centia spetialis dicitur, quando est expressa, l.
negotium alienum, C. de nego. gest. Ioã. An-
dre. Lap. & Abb. hoc dicunt, quòd oportet, vt
124 Papa sciat, quare, † & de quibus rebus licẽtia
sit concedenda, argu. ff. de reb. cor. l. qui sub
tutela, l. magis, §. non tamen, C. de pręd. mi-
nor. Vnde patet inquit Gemin. quòd nó suf-
ficit habere generalem licentiam alienandi se-
cundùm eum, & per Gemin. d. loco, vbi plu-
ra loca citat. Sequit Ioan. Bertachin. de Fir-
mo in tracta. de episc. in §. superest mihi. num.
125 114. & ista rescripta † cum tali clausula si-
gnata, vel per breue, vel per bullas, aut per viã
sacrę pœnitẽtiariæ, vel aliàs expedita, ob talis
clausulæ appositionem vulgò si in euidenti ap-
126 pellantur. † Et est facta pulchra cõstitutio p
Paulum II. pro animaduertendo benè, & con
siderando circà alienationes rerũ ecclesiæ sub
interminatione, & cõminatione diuersarũ pœ-
narum tam iudicibus, quàm partibus; quã mã-
dat semper inseri debere in cõmisione Breui,
vel Bullæ in materia alienationis rerum eccle-
siæ expedienda, aut emananda sub datum Ro-
mæ apud Sãctum Petrum, anno incarnationis
Dominicæ 1465. idibus Maij, anno primo sui
Pontificatus, quam inserimus in fine pręsentis
laboris. Vnde in casu talis rescripti, in quo
insit clausula, si cedat in euidentem vtilita
tem ecclesiæ, non sufficeret adesse vtilitatẽ, sed
opus est, quòd adsit euidens vtilitas, & sic cum

qualitate; vnde, si interueniret sine illa qualita
127 te, nō sufficeret; † quia qn̄ requiritur aliquid qualificatum, nō sufficit illud interuenire simpliciter sine illa qualitate, l. fulcinius, §. cum hoc, & ibi Bar. ff. quib. ex cauſ. maior. l. prętor, §. docere, & ibi Bar. ff. vi bon. rapt. bona glo. in c. si sortè in verbo euidentem de election. in
128 vj. quæ vult, † quòd, vbi requiritur euidens defectus, non sufficit defectus, nisi sit euidens;
129 & vtilitas euidēs dicitur, quæ ità † est profutura ecclesiæ, vt in dubiū venire non posſit, c. tua nuper, de his, quæ fiu. à prela. c. sine exceptione, xij. q. ij. ibi, non sit dubium ecclesiæ profuturum, vbi Gemin. in notabilibus; declarat Barba. conſ. 41. vol. j. col. ij. Pet. Rebuff. in suo cōpend. alien. rer. eccle. in verbo id eligat; & dicit Petr. de Ancha. in clem. j. de
130 reb. ecclesſ. non ali e. versic. quartò nota, † q̄ vtilitas iſta debet euidenter apparere aliter, quàm per publicam ſcripturam hoc continētē secundùm Ludo. & Zabar. Et euidens idē di-
131 citur, † quod ſemp ità palàm eſt, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari glo. in c. ij. de verbo. ſignifi. in vj. & verbum euidens vtilitas im-
132 portat id, quod certū † & notorium eſt proſuturum, Aegid. Bellamer. in c. sine exceptione, xij. q. ij. glo. in c. ij. de verb. ſignif. in vj. Item
133 vtilitas euidens eſt, † quæ ſimpliciter, & abſolutè eſt talis, non quę reſpectiuè, & ſecundùm quid; quia verba ſunt accipienda ſimpliciter, & non ſecundùm quid, Bar. in l. hoc legatum
134 de leg. iij. patet, † q̄ a id, quod ē vtile reſpectiuè, ſimpliciter, & abſolutè eſt inutile, & ē contrà, tex. glo. & Inn. in c. vt ſuper, §. poſſeſſio-
135 nes, de reb. eccl. non alienā. † vbi res minus vtilis alienatur pro vtiliori de conſenſu capituli, glo. ibi opponit de teſtam. c. terrulas, vbi in tali caſu non requiritur conſenſus capitu-
136 li; gl. ſoluit † ; quòd minus vtile accipitur dupliciter, abſolutè, & per ſe, item reſpectiuè; &, quando res eſt minus vtilis ſimpliciter, & p̄ ſe, non requiritur conſenſus capituli, ità procedit tex. c. terrulas; ſed, quando eſt minus vtilis reſpectiuè requiritur; Ecce tibi clarè patet, quòd res dicitur vtilis reſpectiuè ad minus vtilem, eadē p̄ ſe, & abſolutè eſt inutilis; itidē in caſu noſtro vtilitas, quę conſideratur euidens reſpectiuè ad contractum eadē per ſe, & ſimpliciter conſiderata non eſt vtilitas; Igitur iſta vtilitas hic reſpectiua non poteſt eſſe in conſideratione; quia debet eſſe euidens; & euidēs dicitur, quæ ſine dubio eſt profutura eccleſiæ.
137 ¶ † Ad vtilitatē verò cōſiderandam ſpectat tēpus conceſſionis, vel alienationis, l. ſi voluntate in fi. C. de reſcind. vēdi. Deci. conſ. 308. incip. in caſu in prin. nec, ſi fortè res alienatæ
138 fuiſſe, † p̄ aliud tempus, attenditur præteritus contractus, ſed pręſens ſtatus, l. ad reſcindendum, C. de reſcin. vēd. quia precium non
139 ex præterita emptione, † ſed ex p̄ſenti æſtimatione conſtituitur, l. iij. §. diui, ff. de iur. fiſci. In hac autē materia eſt factum conſilium Ioā. Calderini in termini in conſ. v, titu. de rerū p̄muta. vbi eccleſia p̄mutauit xxx. tornaturas terrę valoris pretij 300. cū x. tornaturis eiuſdem valoris, poſt p̄mutationē illę 30. tornaturę efficiuntur maioris valoris, & ęſtimationis, & dubitatur propterea, an teneat facta p̄muta-
140 tio, & dicit ibi, † quod licet p̄mutatio habeat fieri ſemper cum vtilitate eccleſiæ, xij. q. ij. c. ſine exceptione, c. cum apoſtolica de his quę ſiu. à pręla. tamen eſt ſatis, quòd ex dicta p̄mutatione non ſit eccleſia damnificata, xij. q. ij. hoc ius, dummodò fuerit ſeruata forma, quæ notatur in d. c. cum apoſtolica in glo. quantū & c. ſeq. in glo. probabiliter. Nec inquit obſtat, quòd res, quæ fuit eccleſiæ ſit expoſt me-
141 liorata, † quia non tempus ſuperueniens, ſed tēpus contractus inſpici debet, & attēdi, & ſecundùm illud de eius valore pręiudicatur, vt c. vt ſuper, de reb. eccle. non alien. c. cum cauſa de teſti. c. cum dilecti, de emptio. & vēdit. l. ex mille, §. j. de euictio. ff. ſubdens Calderi. prętereà, ſi res p̄mutata, quæ fuit eccleſiæ, effi-
142 ceretur deterior, † eccleſia non poſſet dicere ſe læſam, ergo nec dicere debet, ſi efficeretur melior, ex quo in contractu nō fuit vitium, aut defectus, l. pen. C. de ſolut. not. gloſ. in c. cū
143 cauſa in verbo tempore, † quòd tempus contractus eſt inſpiciendum, & in c. cum dilecti allegato, vbi glo. in verbo tunc valentis, dicit quòd tempus contractus eſt pariter inſpiciendum; ſubdens ſed pone, quòd tempore venditionis valebat x. tempore litis conteſtatæ valebat 30. ſine ſtudio, vel labore monacorum, vel alio modo, nunquid modò reuocabitur venditio? & dicit, quòd non, quia tempus venditionis eſt ſpectandū, d. l. ex mille, l. voluntate, C. de rēſcind. vendi. ſubdit &, ſi deterior facta eſſet, non peteret, & ità cùm non eſſent petituri
144 monaci † contrarium, meliorationem petere non debent, l. pen. C. de ſolut. & in materia iſta glo. in l. ij. de reſcind. vēdi. alleg. dicit ſuper modo probandi valorem rei, quòd ſi teſtes dicant, † quòd tantum darent, nō eſt ob
145 hoc probatus valor, aut pretium; quia pretia rerum non conſtituuntur ex affectione, nec vtilitate ſingulorum, tex. eſt in terminis in l. pretia rerum, in prin. ff. ad leg. falci. Vnde dicit prædicta glo. eſſe inſpiciendas venditiones locorum exiſtentium iuxtà illum, rei qualitatem, redituum quantitatem, vbi Bart. dat regulam cognoſcendi,

cognoscendi, quando testes benè probant, nó
si dicant tantum valet, quia ego tantum dedis-
sem, sed cùm deponant, tantum valet, quia ego
tantum dedissem communi æstimatione; tunc
deponunt benè, & probat dictum; quia testifi-
cantur omnes circa idem, in quo sunt æquali-
146 ter periti, & non sunt singulares; subdit † q
vera practica esset, quòd iudex vel ipse inspice-
ret, vel mitteret duos bonos æstimatores, qui
investigarent, & referent; quia in illis, in qui-
bus est magis iuditium, quàm testimonium, iu-
dex debet mittere bonos homines ad faciendũ
æstimationem; & ad proferendum illud iudi-
tium; quia quanti res valet, non potest videri p
oculũ, sed intelligitur per intellectum, vbi eum
vide, qui dat modum probandi, & modum ar-
ticulandi; sequitur Pau. de Cast. ibidem, qui di
cit esse inspiciendum tempus alienationis, nó
tempus anterius, aut posterius; sed, si non con
147 stat de veritate pretij † temporis contractus,
sed agens ad rescindendum dicat, quòd rem, q
valebat x. vendidit pro 4. & pbat quòd hodie
valet x. dicit, & hoc præsumi, quòd etiam tan-
tum valeret tempore contractus, & inquit vi-
148 detur, quòd sufficit ad rescindẽdum; † quia
de præsenti præsumitur in preteritum, l. iij. C.
de probat. per Cyn. in Authen. quamuis C. de
rei vxor. actio. nisi constet, de cõtrario. Item
è conuerso, si probatur, quòd ante contractum
valebat x. si non constat de aliqua extrinseca
subsistente causa, quæ pretium variare potue-
149 rit, puta belli, vel pacis, † arguitur etiam ex
præterito ad præsens, arguem. l. iij. & l. siuè
possidetis, eo. tit. C. de proba. subdens erit ar
bitrio iudicis hoc discernendum, an talis pro-
batio sufficiat; sed, si sit lõga distantia tempo-
150 ris, puta decennium, vel vltra, † videtur non
sufficere, etiam si alia iusta causa nó probetur.
Sed, si minus iusto precio sit facta venditio di-
cunt dicti Doctores, quòd vsque ad iustum po
test per emptorem suppleri.

¶ Ego aũt de hoc in materia alienationis ecclię
pcade dubito, q a forma rescripti stat semp, si cũ
euidẽti vtilitate, aut euidẽti necessitate; vñ, si
minus iusto, ergo non fuit vtilitas, & defuit cã,
& causa deficiente non valet actus, vt dico su-
151 prà, & infrà. Et in hac materia † dicit Bart.
in l. fin. num. 1. C. de præd. & omnibus reb.
nauicula. lib. xj. quòd in dubio res tantũ presu
mitur valere, quantum est in æstimo commu-
nis, cui est standum, nisi probatur de cõtrario;
sed intellige, si estimum sit factum de proximo,
aliàs secus, vt per Bal. in l. j. C. de senten. quæ
152 pro eo. †. Et an valor probetur per instru-
menta veterum emptionum, & qualiter valor
probetur, vel articuletur, vide per Bal. ibidẽ;

153 & quòd res dicatur † parui valoris respectu
mali vicini, est tex. in l. cùm sępe §. fi. ff. de cõ
trahen. empt. Barto. in l. si ita §. mulier, ff. de
fund. instruct. pro quo vide Bar. in l. pretia re-
rũ, ff. ad leg. falci. vbi pari modo tradit practi-
cam articulandi, & probandi valorẽ rei. Sicut
ergò ecclesia non repetit rem, quam dat in p-
mutatione, in casu, quo esset illa res deteriora-
ta etiam non debet dari ecclesiæ repetitio in
154 casu, † quo est meliorata, quia æqualitas est
seruanda; ea enim est cultrix iustitiæ, l. penul.
C. de solut. l. q bona §. si quis, ff. de dãn. ĩfec.

¶ Sed, si fortè per iudices, quos Papa dele-
gauit in aliqua alienatione ecclesiastica fa-
cienda, pręcedente causæ cognitione, in forma
tione, & decreto, sit declaratum, cõcessionẽ ce
dere, vel cessisse in euidentem vtilitatem eccle
155 się, nihilominus, si poterit † p alias veriores p
bationes probari, & haberi contrarium, scilicet
quòd non sit in vtilitatem, sed in læsionem, vel
damnum, eo probato corruet, & corruere ha-
bet concessio, l. & si preces, vbi est casus, C. de
præd. minor. vbi erat facta alienatio prędij mi
noris cum decreto, & causę cognitione; dici-
tur ibi, quòd, si per probationes appareat de fal
sa causa, non tenet decretũ, nec alienatio; idẽ
probatur in l. magis puto, §. si æs alienum, ff.
de reb. eor. & quòd ibi dicitur in minore, pro-
156 cedit etiam in ecclesia, † quæ vtitur iure mi-
noris, c. j. & c. auditis de in integr. restit. te-
net in terminis Innocen. per illa iura in c. du-
dum vers. tractatus de reb. eccle. non alienan.
vbi firmat, quòd interuenit causę cognitio, &
decretum, tamen non valet alienatio, nec ex ta
li alienatione transfertur dominium, nisi in ve-
157 ritate subsit iusta causa alienandi; † vnde ea
non subsistente datur ecclesiæ rei vendicat. con
trà possidentem; idem per Gemini. in c. sine
exceptione, col. fi. xij. q. ij. Ità n particulari
consuluit Abb. vol. j. cons. 41. incip. vidẽdũ,
vbi erat facta alienatio rerum ecclesię cum cõ
firmatione Bonifatij Papæ, & tamen Abb. ibi,
158 col. pen. firmat, † quòd, licet præsumatur in
vtilitatem ecclesiæ, tamen potest probari con-
trarium, quo probato alienatio irritatur; Idem
tenet Dec. cons. 142. incip. pro tenui per to-
159 tum, vbi concessio † in emphyteusim confir-
mata authoritate Innocentij VIII. si apparet,
quòd sit facta in læsionem, retractatur, & an-
nullatur; idem tenet cons. 133. incipiẽ. viso,
160 vbi † per cõmissarios apostolicos capta infor
matione, & interposito decreto, tamẽ quia nó
erant concludenter probata, & verificata om-
nia, & singula summo Pontifici in supplicatio-
ne narrata, nihil valuit, quod actum fuit. Idem
Las. consi. 55. vol. j. incip. omnissis, vbi erat

facta concesſio in emphyteuſim cum authori-
tate Commiſſarij apoſtolici,& non obſtãte de-
161 creto, † & informatione conſuluit data læſio
ne omnia in irritum reuocari; idem conſuluit
Gemin. conſ. 48. incip. præsbyter, vbi aderat
licentia ſuperioris,& per informationẽ,& cau-
ſæ cognitionem mediante decreto declaratũ
eſt,omnia contenta in petitione eſſe uera,& ꝓ
euidenti vtilitate eccleſiæ alienationem fieri;
tamen,quia cauſa alienandi non erat vera, ſed
falſa,concludit eſſe alienationem ipſo iure nul
162 lam; & eſt ratio,quia,† licet cauſæ cognitio,
& decretũ faciat præſumi omnia ſolẽniter acta,
& in eccleſiæ vtilitatem per Abb. d. conſ. 41.
163 verſ. præterea, † vbi confirmatio Bonifatij,
& Innocentij ſolẽniter facta facit, vt præſuma-
tur omne pretium fuiſſe numerum,ſeu conuer
ſum in vtilitatem eccleſiæ per tex. cum gloſ. &
dictis docto. in c. conſtitutus,de elig. dom. c.
164 ad hæc de reſcrip. † & inſtar eſt ſacrilegij du-
bitare,an ſit licitum,& dignum rẽ, ꝙ princeps
cum cauſa inſtituit,& confirmauit, xvij. q. iiij.
qui autem,maximè quia Papa poteſt aliqua bo
na eccleſiæ alicui donare,& præſumitur ex iu-
ſta cauſa motus,xij. q. ij. cùm redemptos, c. à
165 nobis,de decim. † non hoc tamen excludit
probationem in contrarium,qua ſtante omnia
corruunt,Abb. c. cum cauſa, col. ij. num. 6. de
empt. & vẽd. c. conſtitutus, col. pen. num. 8.
de reſtit. in integ. Alex. in l. pretia rerum, col.
iij. verſ. tenet etiam Ludo. ff. ad l. falc. latè Ca
gnol. in l. ij. quæſt. 23. C. de reſcind. vendit.
Innoc. d. c. dudum; quia defectus cauſæ fina-
166 lis vitiat reſcriptum,& omnia inde ſequuta,l.
j. & ibi gloſ.& Bal. C. de colluſio. detegen. &
And. in c. moribus, in fi. ſi de feud. fuer. con-
trouerſ. & cauſa finalis in tali apoſtolico re-
167 ſcripto eſt euidens vtilitas, & defectus huius
cauſæ ipſum vitiat, per Abb. d. conſ. 41. verſ.
168 ex quibus verbis; † licet in veritate cauſis ve
ris non exiſtentibus factũ eſſet nullum, ſi de-
fectus cauſarum probaretur in futurũ, c. cùm
contingat de reſcrip. Et,quia ego non reperio
iura vel antiqua,vel moderna, quæ ſpecificent
quanta,vel quota eſſe debeat iſta vtilitas, nec
pari modo video,quòd ſit iudicis alicuius arbi
trium,quæ,vel quota eſſe debeat,ſed tantũ vi-
169 deo, † quòd debet eſſe euidẽs vtilitas, credo
quòd vt dicatur fieri alienatio cauſa vtilitatis,
non ſufficit qualis,qualis vtilitas nec manifeſta
vtilitas; quæ de facili poſsit probari, ſed in va-
lore proprietatis rei in reditu,vel prouentu, in
æquè vicina,æquè commoda, æquè cauta &c.
tanta vtilitas eſſe habebit,vt contractus,qui ce
lebratur,ſemper in tanta eccleſiæ vtilitate ce-
170 dat,quæ ſit euidens vtilitas. Et † vtilitas nõ
reſultat,tam ex æſtimatione ſiue rei qualitate,
quàm ex redituum quantitate, l. ſi quos, C. de
reſcind. vend. §. ſanctiſsimas verò Authen. de
alien. & emphyt. & valor rei probat non tam
171 ex qualitate rei, † quã fructuũ modo, l. ſi fun
dus in princ. ff. de reb. eor. Bar. in d. l. ſi quos
172 & in l. ij. C. de reſcind. vend. † Et non ſuffi-
cit dare rem æquiualentem eccleſiæ ad hoc, vt
intelligatur facta vtilitas, quia eccleſię non eſt
dandum æquiualens ꝓ re eccleſiæ,ſed res,quæ
ſit maioris pretij; quia,quando eſt data res æ-
173 quiualentis † pretij,tũc dicitur cõſtare de dã-
no,& præiuditio facto eccleſiæ per Dec. conſ.
142. num. 5. verſ. hoc etiam patet.
174 ¶ Quando autem alienatio tendit in vtilita
tem eccleſiæ,benè poteſt fieri etiam abſq; ali-
qua ſolemnitate canonica argum. pupilli ad ec
175 cleſiam, † vbi liberatio facta pupilli ſine au-
thoritate tutoris valet, glo. eſt ſingularis in l.
ij. ff. de acceptila. facit l. in eo minus, C. de ꝓ-
curat. vbi ſententia lata ad vtilitatem minoris
valet,ſic & alienatio eccleſiæ ſine ſolẽnitate,
ità dicit Bal. in l. contrà iuris, ff. de pact. in fi-
176 nalibus verbis; † vbi dicit,quòd, vbi agitur
de fauore pupilli in contrahendò, pupillus ha-
bet idoneam perſonam; ſubdens ex prædictis
apparet,quòd eccleſia poteſt facere contractũ
ſibi fauorabilem abſq; ſolẽnitate canonica,non
tamen poteſt ſe ſe obligare,not. in l. cũ §. eam,
177 ff. de tranſact. † vbi tranſactio vtilis alimẽta-
rio valet, & tenet etiam inconſulto prætore;
vbi dicit Bal. quòd valet vẽditio prædij mino-
178 ris,quando venditio continet † manifeſtam
vtilitatem minoris,vel eccleſiæ alleg. nót. in l.
ij. ff. de acceptil. & quod not. in l. magis putò
§. ſi ex, de reb. eor. & per Bal. in l. quicunque
C. de bon. quæ lib. vbi dicit,quòd valet autho
179 ritas † ſuperioris etiam dato interuallo,quan
do illa alienatio tenderet ad vtilitatẽ eccleſiæ;
& Corſet. in ſingulari incip. pupillus, dicit,ꝙ
vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua ſo-
lẽnitas habito reſpectu ad certum finem, tunc
obtẽto fine,& effectu,per quem introducitur,
ſolemnitas licet non interuenerit,tamen actus
valebit,& ſufficit,quòd ſolẽnitas poſteà inter-
uenerit,& dicit Barbat. in conſ. 60. ſecundùm
180 Ang. quem ibi allegat,col. iij. quòd,ſi ſtatu-
to caueatur,vt in contractu minorũ debeat in-
teruenire conſenſus Mondualdi,ſi ille cõtrac-
tus eſt vtilis minori,valebit contractus etiã nõ
interueniente ſolemnitate requiſitá in ſtatuto;
quia talis diſpoſitio ſtatutaria recipit ſemper il
lam limitationem, niſi ille contractus eſſet vti-
lis minori, vel pupillo; facit,quod habetur per
Ang. in ſuo conſ. vlt. quòd ſtatuto cauebatur,
181 vt minor non poſſet † ſe obligare,niſi cũ cer-

ta solẽnitate, cõtraxit minor sine ea solemnitate, si contractus fuit vtilis minori, quòd nihilominus valet contractus sine ea solẽnitate; vbi etiam tenet Barba. secundùm Bald. quòd ad hoc, vt solemnitas requisita in alienatione rei ecclesię iteruenire habeat in ipso actu, vel post,
182 attenditur, & attendi debet vtilitas; † quia, si vtilitas ecclesiæ adsit, posset etiã post talis solemnitas interuenire, vt per Barb. d. cons. 61. & dicit Bal. eleganter in l. quicũq; C. de bon.
183 quæ lib. † quòd prohibita alienatione nunquam intelligitur prohibita illa, quæ fit in fauorem illorum, quorum causa, vel fauore fuit facta prohibitio; sequitur Dec. in conf. 142. j. volum. ij. col. ibi, quartò etiam potest responde-
184 ri, † quod prohibitio statuti non extẽditur ad casum, de quo agitur, in quo alienatio fuit facta pro vtilitate ecclesiæ, argum. xij. q. ij. fine
185 exceptione, † vbi alienatio, quæ i bonis ecclesiæ prohibetur, non habet locum, quando alienatio cedit in vtilitatem, & in beneficium ecclesiæ; not. per glo. in summa ea. caus. & qõne not. in c. j. de reb. eccle. non alie. i n vj. Rom. cons. 316. circà propositum Lap. alleg. 131. & per alios accumulatos per Dec. in d. loco sequitur Capitius decis. 113. ibi, tertiò facit glo. in d. l. cùm ij. §. eam transactionem, ff. de transact. vbi dicit, esse argumentum, quòd si vendit minor, vel ecclesia in cãm non concessam, tenet venditio, si fecit conditionem suam meliorem; & ibi dicit Bal. per illam glo. quòd
186 † valet venditio rei minoris, vel ecclesiæ non accedente decreto, quando hoc continet manifestam vtilitatem ecclesiæ, vel minoris; facit ꝙ dicit Dec. in conf. 691. incip. in facto proponitur, quòd licet contractus factus cum carce-
187 rato nõ valet, l. qui carcerem, ff. quòd met. caus. fallit, si factus ad vtilitatem carcerati, vt liberetur per Bal. in rubr. C. de rescind. vendi. per tex. in l. metum, §. sed licet, ff. quòd met. caus. facit, quod habetur per Fede. de Sen. cõsil. 203. vbi ponendo casum, an ille, qui iurauit non alienare inconsulto Papa si vellet concedere suo coniuncto aliquam terram in perpetuam emphyteusim, puta vnius floreni cum dimidio, vel quid simile, & ipsius reditus ascendat, puta ad annuos x. solidos, & velit dictus coniunctus ibi ædificare molendinum, de quo habebit ecclesia cẽtum singulis annis, & in rei veritate si ædificaretur per ecclesiam, haberet quolibet anno ducentos, quòd si episcopus vel rector commodè de per se hoc non potest, Episcopus potest concedere; Nec obstat in ta-
188 li casu iuramẽtum, † cùm non sit præsumendum, quòd de tali cogitauerit, vel quòd ad huiusmodi terrulas, siuè ad hęc minima se per iu-
189 ramentum voluerit obligare, † & iuramentum non est iniquitatis vinculum, nec in damnum ecclesiæ seruandum, c. quanto, c. venies, & c. sicut de iureiur. &c. quia dicit Abb. in c. vt super de reb. eccl. non alien. iij. col. vers. si
190 vero iurauit, † quòd prælatus causa vtilitatis potest alienare res ecclesiæ, etiam si iurauerit non alienare; ibi, si vero iurauit simpliciter, & tunc puto, quòd in casu vtilitatis ecclesiæ po
191 terit alienare; nam video, † quòd in casu necessitatis ecclesiæ hoc iuramentu mnon astringit, capitulo final. de eccles. ædifican. er-
192 go nec in casu vtilitatis, † quia necessitas, & vtilitas æquiparantur à iure, nota. xij. q. ij. in summa, & dicit glo. in c. j. in verbo
193 sede vacãte, ne sede vacã. aliq. innou. † quòd licet contractus alienationum rerum ecclesiæ initus forma non seruata sit nullus, fauore tamen ecclesiæ, si contractus sit vtilis, est in optione epi, aut rectoris, an velit contractũ valere, nec nẽ; & in hoc concordant omnes per tex. in c. si qua, xij. q. ij. ibi in iudicio erit epi constitutum, si pretium debet recipi, nec ne; & propter hoc dicit Ias. in l. cùm ij. §. eam tran-
194 sactione, ff. de transac. † quòd cõtractus huiusmodi claudicat, quia ecclesia potest ipsum ratificare, non autem qui cum ea contrahit per allegata ibi per eum; quod etiam voluit Dec. cons. 142. vbi dicit, quòd prohibitio statuti nõ
195 extenditur † ad casum, in quo alienatio fuit facta pro vtilitate ecclesiæ, argum. xij. q. ij. sine exceptione; vbi alienatio, quæ in bonis ecclesiæ prohibetur, non habet locum, quãdo alienatio cedit in vtilitatem; notatur ẽt in summa ead. caus. & quæst. & notatur de reb. eccl. non alien. in vj. c. j. sed dicit Anton. de Pretis in suo tracta. de iurisdict. episc. c. v. j. colum.
196 † quòd in alienationibus rerum ecclesiæ formaliter duo requiruntur, solẽnitas scilicet, & iusta causa de iure antiquo, & ordinario, vt per Dec. cons. 142. sed, si fauor ecclesiæ adsit, secundùm idem ius antiquum dictus cõtractus valere potest, non seruata dicta solẽnitate; ꝙ quidem probatur per glo. & doctor. in c. j. in
197 verbo sede vacante, ne sede vacã. aliq. inou. vbi, licet contractus alienationis initus forma non seruata sit nullus, fauore tamen ecclesię est in optione episcopi, vel rectoris, an velit contractum valere, nec ne; & in hoc inquit cõcordant omnes per tex. in c. si qua, xij. q. ij. ibi in iudicio erit episcopi constitutum, si precium debeat recipi, nec ne, & aliàs, vt ibi per eũ; Sed
198 est † secus hodie inquit per constitutionẽ extrauagantis ambitiosæ, de reb. eccles. non alien. quia, licet alienatio sit vtilis, & aliàs licita, tamen non potest contractus claudicare; quia

per dictam extrauagantem prohibetur alienatio cum clausula, inconsulto Romano Pontifice, quia huiusmodi clausula videtur i portare, quòd hodie contractus alienationis rerum ecclesiæ nullo modo valere possit Romano Pontifice inconsulto.

¶Idem sentit Gondis. Villadieg. in tract. de leg. q. xj. sed per supradicta vide, non ne contrariũ potest dici eo maximè, quia dicta extrauagans
199 fuit facta † in fauorem ecclesiæ, & non contrà ecclesiã? vnde non debet in odium, vel in damnum ecclesiæ interpretari. Nec est dicendum, quòd Papa per illam noluit præcludere viam vtilitatis ecclesiarum, sed benè prouidere damnis, quia dicit Bald. vt suprà in l. quicũ
200 que, C. de bon. quę lib. † quòd prohibita alienatione nunquam intelligitur prohibita illa, quæ fit in fauorem illorum, quorum causa, vel fauore fuit facta prohibitio; & per illud, quod dicit Barbat. suo cons. 60. quòd dispositio sta-
201 tuti, † vel legis prohibens aliquid fieri, nisi cum certa solemnitatem, semper recipit limitationem, nisi contractus sit vtilis; & per ea, quæ dicit Dec. d. cons. 142. quòd dispositio statuti non extenditur ad casum, de quo agitur i cõsil. & alienatio fuit facta pro vtilitate ecclesiæ, vnde contractus posset benè claudicare in fauorem ecclesię. Et quòd posit ratificari, & approbari, idem quoque puto posse dici in causa necessitatis per ea, quæ dico in causa necessi
202 tatis ex eo, † quia causa necessitatis, & vtilitatis in materia alienationis pari passu procedãt, & æquiparantur per ea, quæ dicit Abb. in c. fi. de eccles. ædific. vel reparan. vbi dicit, quòd quemadmodum iuramentum non ligat illum, qui iurauit non alienare Papa inconsulto in casu necessitatis, ita nec in casu vtilitatis ecclesiæ illam astringere debet, vtilitas .n. & necessitas
203 æquiparantur; † & iuramentum non habet esse vinculum iniquitatis; nec iuramentum est seruandum in damnum ecclesiæ; & vide, quæ dico infrà in qõne de authoritate prelati in alienatione interponenda; & in qõne de consensu.

¶Hanc equidem opinionem Doctorum putarẽ vtilem, & proficuam ecclesię, quia, si adfuit vtilitas, adfuit causa canonica; vnde valeret alienatio, etiam non seruata solemnitate à iure tradita; facit glo. in l. cum ij, §. eam transactionẽ, ff. de transact. quæ tenet, quòd alienatio rei ec
204 clesiæ valet, sicut transactio alimentorum facta absq; solemnitate, quando constaret illam factam fuisse in euidentem vtilitatem ecclesiæ; pro quo vide, quæ adduco infrà in qõne de solemnitatibus, & defectu casus liciti; quia hic non est defectus casus liciti, licet in reper. Fely. in verbo alienatio legatur, quòd rerum ecclesiasticarum alienatio non valet, nisi seruata forma tradita à iure, & in casu concesso; vbi subdit, quòd quamuis in puncto isto varię fuerit opiniones in glo. summa xij. q. ij. & in c. sine exceptione, Abb. & alij in c. quę in ecclesiarum, de constitu., tamen talis alienatio non valet,
205 † nisi seruata forma in casu licito. Adduco ꝓ ista opinione, quæ vera est, vnum similem, pone, quòd sit facta alienatio rerum ecclesiastica-
206 rum † sine authoritate superioris, quæ tamẽ sit vtilis ipsi ecclesiæ, dico, quòd talis alienatio est nulla per Bal. in l. fi. §. necessitatem, versi. ex pręd ictis dicimus, C. de bon. quæ lib. codẽ
207 modo, † si alienatio est facta cum solẽnitate in casu non licito, debet esse nulla per scribentes, in d. c. quæ in ecclesiarum; idem in simili tenet Bar. in l. cum ij, §. si prætor, ff. de tran-
208 sactio. vbi dicit, † quòd, si in alimentis pręstãdis solemnitas sit ommissa, actus est nullus, etiã si illud, quod est actum, sit in fauorem alimentandi; adde Abb. in c. vt super, de reb. eccles. non alien. iiij. col. Felyn. d. c. quæ in ecclesiarum; sentit glo. in c. j. ne sede vacan. Paul. d. l. cum ij, §. eam; per August. Bero. in c. nulli, de reb. eccl. non alienan. col. 22. vers. sed ꝓ discussiõe, vbi dicit, quòd est de forma, vt adsit
209 forma, † & solemnitas; & forma dat esse rei, quã deficiente substantia res quoque perit.

¶Sed ego, vt in dictis questionibus, iudico, quòd sit bonum, & tutius adhibere in huiusmodi cõtractu authoritatem, & consensum Papę, & ista facere ab eo obtento rescripto vel cõcessionis, vel confirmationis; cùm non sit reperire hodie, nisi cum difficultate, qui faciat manifestam vtilitatem ecclesiæ; & qui procurant habere rẽ ab ecclesia, vt plurimum faciunt pro suo, non pro ecclesiæ commodo. Vnde in omnem euẽtum adhibeant talia cupientes authoritatem;
210 Facit in materia, † quia ecclesia de eo, & pro eo, quod est versum in vtilitatem suam, tenetur, & remanet obligata etiam ex cõtractu, nõ inito cum ecclesia, sed cum aliquo particulari de ecclesia, vt per tex. in c. quibusdam ext. de fideiusso. vt Abb. tertio nota. nota quòd ex cõtractu inito cum particulari non obligatur ecclesia, nisi qnatenus esset versio in vtilitatem ecclesiæ; & ex hoc nota, & ex tex. quòd ex actu gesto cum particulari non habente mandatum ab ecclesia tenetur in quãtum versum est in vtilitatem eius &c. Et si mutuum factũ ecclesiæ sit ad illius vtilitatem versum, est locus repetitioni, aliàs non; & propterea mutuãs debet esse solicitus, vt mutuum in ecclesiæ vtilitatem vertatur, c. hoc ius porrectum, x. qõ. ij.
212 versic. & is creditur, cum similibus. † Sed quid

quid in alijs contractibus, puta venditionis, locationis, & alijs consimilibus, an idem sit, quòd debeat esse conuersum in vtilitatem ecclesiæ ad hoc, vt competat repetitio ? Innocen. in c. grauis ext. de depos. Ioã. And. & Ioan. de Ligna. videtur tenere quòd non; vbi subdit Inn. & alij prędicti, quòd ille, qui soluit pecuniã, si
213 vult benè esse tutus, † soluere debet de authoritate ordinarij superioris, argu. l. ait prætor, §. j. ff. de minor. l. sancimus, & l. pen. C.
214 de admin. tutor. &, si sine superiore † soluit, liberatur soluens, sed ecclesia restituitur in integrum, si pecunia non conuertatur in vtilitatem ipsius, l. j. C. si tut. vel curat. l. j. C. si aduers. vend. Sed in quibusdam casibus non credit ecclesiam restituendam; subdens Inn. ibi-
215 dem, quod dicit esse plus; † quòd, si quis alicui canonico, vel alij etiam recipienti pro ecclesia soluerit, & salua sit pecunia ecclesiæ, soluens tutus est exceptione doli, l. minores, ff. de admin. tut. in alijs autem contractibus, vel venditionibus non est opus tanta diligentia; & quę sit ratio diuersitatis inter mutuum, & alios contractus ponitur per Paul. de Liaz. dicto loco, vbi etiam tractauit illud, de quo per Innoc. in c. quod quibusdam, de fideiussor. videlicet
216 quomodo vertatur, † seu verti posit in vtilitatem ecclesiæ, & quomodo probetur versum, hæc recitat Lauren. de Rodul. in sua repeti. c. sine exceptione, xij. q. ij. & q. 56.

SVMMARIVM.

1 *Pietate exigente ad rei ecclesiasticæ alienationẽ deueniri potest.*
2 *Captiuorum redemptio, & alimonia pauperum sunt exempla pietatis.*
3 *Ecclesia aurum non habet, vt illud cõseruet, sed vt eroget in necessitatibus.*
4 *Custodire opus non est, quod nihil adiuuat.*
5 *Vasa viuentium melius est seruare, quàm metalorum.*
6 *Sacramenta non quærunt aurum.*
7 *Enumerantur quatuor casus, quibus res ecclesię alienari possunt.*
8 *Serui ecclesiæ miserationis intuitu manumittuntur, modò non sit rusticum mancipium.*
9 *Vasa sacra alienari non possunt, nisi pro redemptione captiuorum.*
10 *Verisimile est Christum velle pretium suarum rerũ pro redẽptione animarũ fundi, & nu. 17.*
11 *Obligatio volente domino valet.*
12 *Vasa sacra, quibus spiritualia ministrantur, causa existente pignorãtur, hypothecantur, venduntur, & alienantur.*
13 *Sacerdotes, si negligentes fuerint in venditione vasorum pro alendis pauperibus, alijsq; hic enumeratis, increpantur.*
14 *Vasa sacra si alteri ecclesię vel personę ecclesiasticę venduntur, in eadem forma, & figura traduntur, si laico confracta & conflata, & num. 22, & 24.*
15 *Vasa sacra in necessitate possunt ad tabernam obligari.*
16 *Res ecclesię pro redemptione possunt apud fœneratorem pignori obligari.*
18 *Res ecclesię sine rationabili causa non debent pignorari.*
19 *Vasa sacra secundùm quosdam nec vendi, nec obligari possunt, quia sunt res sacrę, sed creditor habet solùm detentationem.*
20 *Post confractionem, vel conflationem non amplius vasa intelliguntur esse sacra, sed purum metallum.*
21 *Vasa confracta, & conflata si reintegrentur, de nouo debent conseruari.*
23 *Mystici poculi forma de ecclesia exire nõ debet.*
25 *Vasa sacra licitè alteri ecclesiæ vẽduntur in eadem forma.*
26 *Confringere non sufficit, nisi quoq; confletur.*
27 *Consecratio, & vnctio consistit potius in superficie exteriori.*
28 *Per conflationem res desinit esse sacra, immò interimitur.*
29 *Ratio quare calix sacratus vendi potest, non autem ecclesia sacrata.*
30 *Consecratio maior in ecclesia adhibetur, quàm in calice.*
31 *Lapis preciosus in calicę consecratus à laico distrahi non potest.*
32 *Laici si vellent vasa consecrata non confracta, dari eis non debent, & nu. 43.*
33 *Hostis si vellent captiuos occidere, nisi dentur sibi vasa sacra, adhuc ei dari non debent.*
34 *Mala pro bono facienda non sunt.*
35 *Recipiens rem ecclesiæ vltrà modos à iure approbatos ius in ea non acquirit, & nu. 44.*
36 *Prælatus causa pietatis potest concedere vnam possessionem indigenti ad vitam suam.*
37 *Concessio ad vitam facta requirit solemnitatẽ.*
38 *Episcopus facit concessiones temporales sine capitulo.*

39 In concessione spiritualium debet esse magna exactio.

40 Concessio temporalium potest fieri per solum prælatum, si fiat causa pietatis, vel remunerationis.

41 Alienatione prohibita non videtur prohibita alienatio, quæ fit ad pias causas.

42 Ecclesia non tenetur redimere quoscunque captiuos.

45 Capti inter catholicos non propriè dicuntur captiui, nec ad illos redimendos tenetur ecclesia.

46 Parochianos proprios ecclesia tenetur repetere vbicunque sint.

48 Passio Iesu Christi fuit redemptio viuorum, & mortuorum.

49 Captiui Christiani etiam durante bello redimi possunt.

50 Ecclesia non repetit pecunias impensas in redemptionem captiuorum.

51 Etiam si de hoc expressè protestata fuerit.

52 Redimens captiuos ab hostibus redemptionem repetit.

53 Redemptus ab ecclesia tenetur ad seruiẽdũ illi.

54 Quid seruetur in ciuitate Neapolis circa repetendas pecunias impensas in redemptionem captiuorum.

55 Protestatio facta à soluente, qui soluere non tenebatur, saluat ius repetendi.

56 Priuata persona repetit, quod impendit in redemptionem captiuorum.

57 Ecclesia non repetit, sicut mater pro filio capto non repeteret.

58 Ecclesia sicut omnium nostrum, ità & captiuorũ mater est.

59 Ratio quare ecclesia non repetit, priuatus verò sic.

60 Ecclesia tenetur in casu pietatis, quando aliter prouideri non potest.

61 Ecclesia etiam carceratos ratione delicti tenetur redimere, si iniustè condemnati fuerint.

62 Omnibus misericordia debetur, sed multò magis iusto.

63 Redimens pecunia condemnatum, ne corporaliter puniretur, piè agit.

64 Ecclesia potest iustè carceratum pro debito ciuili redimere.

65 Sub casu pietatis multa comprehenduntur.

66 Alienationis præcipua causa est, ne pauperes frigore, aut fame pereant.

67 Proprij parochiani non solùm alimentandi, & redimendi sunt, sed etiam exteri.

68 Simulacra Dei viuentia pauperes existimantur.

69 An pro redimendis his, qui propria culpa ad inopiam deducti carceribus mancipantur, res ecclesiarum alienari possint.

70 Alphonsi Regis Aragoniæ dictum, dum rogaretur, vt cuidam equiti subueniret, qui per luxum amplum patrimonium absumerat.

71 Alienari possunt res ecclesiæ, etiam pro illis alendis, qui in paupertatem propria culpa inciderũt, itẽ qui ob crĩna carcerib. mãcipãtur

72 Ecclesiæ bona vendi possunt pro subuentione famæ perituri, quamuis propria culpa &c.

73 Pium non est bona ecclesiæ vendere pro redimẽdis sceleratis carceratis.

74 Reipublicæ interest delicta non remanere impunita.

75 Ecclesia bona alienari non possunt pro redimẽdis damnatis à triremibus.

76 Subuenire ei, qui sua culpa eget, indignum est, vel si suo vitio incidit in egestatẽ, & nu. 77.

RVBR.

DE CAVSA PIETATIS.

LIA vero est causa
1 pietatis, † qua exigente pari modo pôt deueniri ad alienationem rei ecclesiasticæ; dicit glo. in summa, xij. q. ij. & per Abb. in c. nulli de reb. eccle. non alienan. ext. quam ponit inter causas tertio loco, & glo. in summa præallegata ponit exemplum, videlicet quando sunt redimendi capti-
2 ue, † & pro redemptione captiuorum, vel pro alendis pauperibus, vel alimonia pauperum, allegans tex. in c. aurum, xij. q. ij. vbi habetur,
3 quòd ecclesia non habet aurum, † vt illud cõseruet, sed vt illud eroget, & subueniat in necessitatibus; quid est opus inquit tex. custo-
4 dire, † quod nihil adiuuat? an ignoramus, quãtum auri, atque argenti de templo domini Assirij sustulerunt? nonne melius conflat sacerdos pro alimonia pauperum, si aliqua subsidia desunt, quàm si sacrilegus contaminat, & asportat hostis? non ne dicturus dominus est, passus es tot inopes fame mori? certe habebas aurũ, vnde ministrasses alimoniam, cur tot captiui, in captiuitate ducti, nec redempti, ab hoste oc-
3 cisi sunt? melius fuerat, † vt vasa viuentium seruasses, quàm metalorum. His nõ potes responsum referre; quid enim diçes? timui, ne

templo

templo Dei ornatus deesset; respondet, au-
6 rũ sacramenta non querunt; † quia subdit tex.
nemo potest dicere, cur pauper viuit; nemo
potest queri, quia captiui redempti sũt; nemo
potest accusare, quia templum Dei est ædifi-
catum; nemo potest indignari, quia humandis
fidelium reliquijs spatia laxata sunt; per quẽ
7 text. dicit glo. ibi in verbo in his, † quòd in ali
monia pauperum, in redemptione captiuorũ,
in ædificatione templi, aut in augumentatione
cimiterij possunt vendi res sacræ ecclesiastcę;
& habetur in c. sacrorũ eisdem caus. & quæst.
quòd statuta sacrorum canonum permittant
ministeria ecclesiæ vendi pro redemptione ca-
ptiuorum. Idem habetur d. c. sacrorum, quòd
sacrorum canonum statuta, & legalis permit-
tit authoritas licitè res ecclesiasticas alienari.
8 Item † miserationis, & intuitu ecclesiæ serui
ecclesiæ manumittuntur, modò non sit seruus
rusticus, & rusticum mancipium, quod non a-
lienatur per prælatum solum, sed cum solem-
nitate Authen. de non alienan. §. nos igitur ꝑ
Abb. in c. nulli de reb. eccle. &c. & habetur in
9 c. apostolicos eod. quòd, † nisi pro redẽptio-
ne captiuorum, non possunt vasa sacra aliena-
ri in c. sicut ead. caus. & quæst. habetur, quòd
sicut omninò graue est ecclesiastica ministeria
venundare, sic iterum culpa est, iminente hu-
iusmodi necessitate res maximè dessolatę ec-
clesiæ captiuis suis proponere, & in eorum re-
demptionem cessare. Idem habetur per text.
in l. sancimus C. de sacrosan. eccl. & dicit D.
Anto. in c. nullus de pignor. quòd verisimile
est Christũ velle pretium suarum rerum fundi
10 pro redemptione animarum, † pro quibus fu-
dit sanguinem proprium. Vnde possunt ven-
di, & obligari; quia obligatio volente domino
11 valet, † l. actio, ff. de pigno. & res sacræ huius-
modi non habent vendi simpliciter, & indistin
12 ctè, sed ex forma, † & modo à iure traditis. Va
sa enim sacra, puta calices, vestes, cruces, cande
labra, paramenta, & ornamenta, in quibus,
& cum quibus spiritualia ministrantur, quæ ꝓ-
pter consecrationem, & seu benedictionem in
illis, & de illis factam, quando fuerunt deputa
ta ad vsum, & sacrorum ministerium viden-
tur, & dicuntur annexa spiritualibus, non
obstante, quòd sint consecrata, benedicta,
& deputata ad ministerium, & vsum sa-
crorum quotidie, authoritate legum, & ca-
nonum permissione causa existente pignorã-
tur, hypothecantur, venduntur, & alienãtur, gl.
est c. ea enim, §. hoc ius, x. q. ij. in verbo con-
flata, la grande, tex. in c. aurum, xij. q. ij. vbi
non obstante consecratioue vasa sacra alie-
13 nari permittuntur; † immo increpantur sacer
dotes, si non faciant, vel si in faciendo negligen
tes fuerint, pro alendis pauperibus, redimẽdis
captiuis, pro tẽplo Dei, vel religioso loco ædi
ficando, pro cimiterijs ampliandis, sepulturis
14 mortuorum extruendis. Et alienantur, † vel
vendũtur si quidem alteri ecclesiæ, vel personę
ecclesiasticę ad vsum diuinorum in eadẽmet
forma, & figura; Si vero non ecclesiæ, sed ex-
tra ecclesiam, puta laicis, præmissa prius ora-
tione ad dominum confringuntur, & con-
fracta, & coflata venduntur, & alienantur, glo.
in d. c. ea enim, in verbo conflata, per sanct.
Thom. secunda secũdę q. & de simonia vers.
ad quartum. Ricard. de med. vil. 25. artic.
iij. circà fi. immò dicit glo. in d. c. ea enim, §.
hoc ius, in verbo conflata, quòd in necessitate
15 possunt obligari ad tabernam, † & sub eadem
forma, vt ext. de pign. c. j. & dicit Archid. in
16 c. sacrorum, † quòd res ecclesiæ pro redem-
ptione possunt apud negociatorem, vel fœ-
neratorem pignori obligari, vt not. in c. j. de
pig. &, vt dicebã antè, dicit D. Anto. in c. nul
lus, de pign. quòd est verisimile Christum vel-
le suarum rerum pretium fundi pro redẽptio-
17 ne animarum, † pro quibus fudit sanguinem
proprium; Vnde possunt vendi, & obligari,
quia obligatio volente domino valet, l. actio.
ff. de pign. dicit enim D. Anto. in c. nullus de
pignor. quòd sine causa rationali non debent
18 res ecclesiasticæ pignorari, † addit tamen in fi.
ꝙ subsistẽte necessitate possint. Nec obstat l.
iij. C. quæ res pign. oblig. poss. & l. j. ff. eo. §.
19 rem, † vt per eum; subdit d. glo. quòd secun
dũm quosdam nec vẽdi, nec obligari possunt,
cùm res sint sacræ, C. quæ res pig. oblig. non
poss. l. iij. & dicunt inquit non esse nexum pi-
gnoris, sed solam detentationem habet credi-
tor, quousque reddatur ei sua pecunia, sicut
aliàs pignus detinere potest pro ea pecunia, ꝓ
qua non est obligatum, vt ibi per eandem glo.
Nec est mirum, si post conflationem, vel con-
fractionem venduntur vasa sacra, & vendi, aut
20 alienari possunt; † quia post confractionem,
vel conflationem non intelliguntur amplius
esse vasa sacra, sed materia, & purum metallũ.
Vnde, si in eadem materia similia vasa de nouo
21 fierent, † aut reintegrarentur, iterum de nouo
indigerent consecratione per S. Thom. se-
22 cunda secundę d. loco. Nam † quod dicitur,
vasa sacra vendi posse, id habet intelligi, quòd
confracta, & conflata, si vendenda sunt laicis;
mystici enim poculi forma de ecclesia exire nõ
23 debet; † nec ad vsus nefarios sacri calicis mi-
nisterium transfertur, d. c. aurum; secus autẽ
est, si vendantur ecclesiæ, cui in eadem forma
sine cõfractione, vel conflatione venduntur, sed
24 sacra, † & consecrata vẽduntur. Item si perso-
nę ecclesiasticæ ad vsum diuinorũ pariter ven-

dantur, quia tunc non exeunt ecclesia, quæ in ecclesia remanent, d. c. aurum, cum ibi glo. vbi Archid. dicit, quòd non exit de ecclesia, si alteri ecclesiæ venditur. Subdens, credo quòd
25 vasa etiam sacra ecclesiæ vēdi† possūt licitè alteri ecclesiæ in eadem forma, cùm tex. in Auten. hoc ius, hoc dicat, & Canon non dicat cōtrarium. Idem glo. d. c. ea enim, refert Io. de selua, in tracta. de benef. j. parte, quest. vij. col. xij. vers. item vasa, & dicit Archid. in c. aurū præallegato, tex. inquit confringere, & confla
26 re, † nōne sufficit confringere, dicit quòd non
27 quia † in superficie exteriori potius consistit consecratio, & iunctio; ne ergo aliquid ibi cōsecrationis remaneat, vasa confringuntur consecrata, & postea conflantur, & ità venduntur; & hoc verum, quando vendi debent laicis, sed alij ecclesiæ possunt vendi in eadem forma x. q. ij. hoc ius. Sed quare, inquit, dicit confringere, & conflare; respondet per conflationem
28 † res desinit esse sacra, immò ipsa interimitur, l. Iulianus §. si quis rem, ff. ad exhib. ideò qa aptius conflantur post consecrationem. Et
29 subdit quærendo, quæ est ratio, † quòd calix sacratus potest vendi, ecclesia vero sacrata nō venditur? respondet inquit Hugo, quòd ratio est in occulto; sufficit tamen dicere, quòd alterum istorum est prohibitum specialiter, alterū
30 cōcessum. † Præterea maior, & solemnior consecratio adhibet in ecclesia, quàm in calice. Itē calix potest dissolui, & dissolutus potest maiotem vtilitatem conferre, quod rarò contingeret de ecclesia. Item locus sacratus non potest posside ri, nisi in eodem loco, quod non est in calice; vel dic, quòd in calice habetur respectus ad materiam, ad quam antiquam potest redigi, in ecclesia habetur respectus ad ius spirituale, cùm non possit redigi ad antiquam for-
31 mam. Sed de lapide pretioso, † qui est inclusus in calice, quæri solet, an à laico possit distrahi, respondeo, non si cum calice fuit consecratus; quia est in calice ad instar lignorū ecclesiæ dirutæ, de consec. distin. j. ligna, vt per
32 Archid. d. loco. Et, si laici vellent illa nō cōfracta, vel non conflata, sed integra cōsecrata, & illesa, est dicendum, quòd dari non debeāt, per Alber. & Archid. in d. c. aurum, vbi dici-
33 tur, † quòd, si hostis velit occidere captiuos, nisi sibi dentur vasa sacra in eademmet forma, vel figura, secundùm eum ibi dare nō debent;
34 † quia non sunt faciēda mala pro bono, & nulla compensatione boni est peccandum, arg. c. 4. distinct. quod ait, 22. q. ij. primum; debet. n.
35 seruari forma à lege tradita, † & recipiēs rem ecclesiæ vltrà modos à iure approbatos nullo modo ius in ea acquirit per text. in l. iubemus la j. C. de sacrosanc. eccl. not. Abb. in c. epo,
36 de reb. eccl. nō alie. † ij. not. Facit quia cā pietatis p̄latus ēt solus, & de p se pōt cōcedere alicui idigēti p̄dia ad vitā suā sine solēnitatibus requisitis p Archi. in c. j. de reb. eccl. nō alie. refert Abb. & tenet p tex. ī c. possessiones, xvij. q. j. iūcta gl. vt p eundē Abb. in c. cōtinebat, de his q̄ fiu. à præl. col. ij. vers. quintò limita, p tex. ibi, & p Gemi. ī d. c. j. de reb. eccl. nō alie. lib. vj. vers. gl. ī verbo ppetuus; Vñ dicebat hic
37 Hosti. & Io. Mon. † q, si pietatis cā aliqua possessio ecclesię cōcederet alicui ad vitā, vel ad aliud tp̄s, nō ē locus solēnitati, xvj. q. j. possessiones; & q. vj. illud, c. j. de vsur. & tales cōcessiones tēporales facit Ep̄s sine capitulo, & in
38 margine ibi ad † Gemi. allegat Fede. cōs. 210. Oldr. cōs. 226. Lap. alleg. 31. Sed in ɔ̄riū facit, c. Ep̄s xij. q. ij. dicit aūt Gemi. q ibi loquit, cùm lædebat, vel fraudabat ecclesiā. Itē facit cōtrà, c. ea nosciť, de his q̄ fiu. à pręl. sed dic, q loqui
39 tur † in cōcessione spiritualiū, vbi debet esse magna examinatio; sed tex. c. possessiōes, loq tur de tēporali cōuersione facta cā pietatis, qđ
40 licet, vt ibi. Vbi & subiūgit, † q cōcessio tēporaliū pōt fieri p prælatū sine cōsensu capituli, dūmodò fiat cā pietatis, vel remunerationis īpēnsi seruitij, & recepti nō titulo, vel ex cā locationis. Et dicit Soci. senior ī cōs. 116. col. j. nu
41 2. lib. j † q p̄hibita alienatione, nō vr̄ p̄hibita alienatio, q̄ fit ad pias cās, p tex. in l. si sponsus, §. cōcessa, ff. de donatio. inter vir. & vxor. quē ibi Bal. ad hoc ponderat.

¶ Nec est intelligendū de oībus captiuis in quacunq; captiuitate, & q p redēptione oīum captiuorū debeāt sacra vasa alienari, sed habemus
42 ītelligere de illis captiuis, † qui sunt capti ab hereticis, vel gētilibus, seu infidelibus, vel à talib⁹, vbi timet mors, vel vbi timet periculū corporis, vel aiæ, quia tales tenet redimere ecclesia, & ēt quilibet priuatus, 86. disti. fatis 23. q. iij. nō inletenda, p gl. in c. sicut omninò, xij. q. ij. & glo. in c. aurum in verbo occisi, tūc demū, cùm timetur mors, redimi debent captiui &c.
43 Nec, † vt dico suprà, pro redemptione talium sunt danda vasa sacra, consecrata, etiam si esset periculum mortis, & ne hostis eos occideret; quia non est faciendum malum pro bono, & nulla compensatione boni est peccandum, argum. c. 4. dist. quod ait, xxij. q. j. primū; debet
44 enim seruari forma à iure tradita. Et † qui recipit rem ecclesiæ vltrà modum à iure traditum, vel approbatum nullum ius in ea acquirit, l. iubemus la j. C. de sacrosanct. eccl. not. Abbi in c. episcopo de reb. eccl. non alien. idē habetur per Archid. in c. sacrorum præallegato per illa verba, ibi, idem alij dicunt de illis dici, quòd debeant redimi res ecclesię distrahen-
45 do captiui, † qui detinentur capti à paganis, vel

vel hæreticis,vbi timetur periculum fidei, &
crimen apostasiæ, argum. xv. q. vj. c. j.
¶Qui verò capiuntur inter Christianos catholi-
cos,non propriè dicuntur captiui, nec ad tales
redimendos sic generaliter tenetur ecclesia, li-
cet his,& alijs teneatur benefacere. Sed Hu-
go,inquit,tenet idem,quod Ioan. dicēs, quòd
cùm non timeatur periculum mortis animæ,
vel corporis,vel alterius cruciatus, non tene-
tur ecclesia sic generaliter ad eorum redēptio-
nem. Dicit etiam quòd suos parochianos ec-
46 clesia † tenetur repetere,& redimere, vbicun-
que sint, & quòd ad opus alienorum, si peta-
47 tur, † tenetur eleemosynam facere, & impen-
dere,quantumcunque longè distent. Facit in
48 hac materia, † quia redemptio viuorū, & mor
tuorū fuit passio D. Iesu Christi, §. semel imo
latus đ cōsc. dis.ij.& dicit Abb.ī c.signauit,ext.
de iud. ꝙ licitū est redimere captiuos christia-
49 nos,ēt † durante bello,licet ex redēptione cō-
modū, vel subsidium proueniat infidelibus.
50 ¶†Nec ecclesia pecunias,vel res impēsas, aut
refusas in redemptionem captiuorū repetet ab
ipsis captiuis redēptis;illud.n.qđ ex cā pietatis
īpēdit,repeti nō pōt, l. alimēta, C.de neg.gest.
51 †ēt si eccl'ia de hoc expssè fuerit ꝓtestata; qa ī
isto casu nō valet ꝓtestatio; Nā eccl'ia tenet,et
52 ē obligata ad redēptionē; †Alia verò ꝑsona, q̄
ab hostib' captiuos redimit, pōt bñ redēptionē
repetere,hř ī l. fi.C. de capt.& ī l.ij. C.eo.Aug.
Bero.ī c. nulli,ext. de reb. eccl. nō alie.col.16.
53 vers.tertius casus;tñ† redēptus ab eccl'ia tenet
qdē ad illi seruiendū, aut operas īpēdēdū ꝑ qn
quēniū,vt ꝑ gl. c. sacrorū ī verbo repetitionis,
xij.q.ij. Hoc aūt nescio eqdē an sit ī vsu, quia
54 nusq̄ id vidi,vel audiui seruari; †vidi tñ ī Ciui-
tate Neapolis, ꝙ officium deputatorū super
redimendis captiuis captiuitatis Surrentinæ à
redēptis q̄rit recupare,& repetere pecunias i-
pēsas ī redēptione eorū. Et vidi aliquos redem
ptos ꝓpterea molestari;sed vt audiui postea ab
ipsis officialib', repetit īpensū duplici de cā, si
qdē redēpti sūt diuites,vel tales,ꝙ cōmodè ex
vēditione bonorū suorū pñt se redimere,vel re
dēptionē soluere; sec' si sīt pauperes, qa ꝓbata
pauꝑtate cessat offitiū à molestatiōe. Itē qa pe
cunias repetitas,& recuperatas idē offīn refun-
dit,& exbursat,& recollocat denuò ī redēptiōe
aliorū captiuorū. ¶Et forsan ēt p̄t esse,qa tale
officiū qñ īpēdit in redemptionem, id facit cū
protestatione repetendi; quia ex quo ad id
55 † non tenetur, pro vt tenetur ecclesia, salua
re sibi potest ius repetendi à captiuo redempto
pecunias exbursatas per protestationem, per
tex. in l. si quis, §. hæc actio, ff. de religi. & l.
patrem, C. de nup. quia dicit glo. in d. c. sa-
56 crorum,quòd † alia persona, quàm ecclesia,
puta priuatus,benè potest repetere illud,quod
impendit in redemptionē à captiuo redempto,
per tex. in l. vltima, C. de captiu.& per gl. ibi-
57 dem; † Ecclesia verò non repetit, quia eccle-
sia mater est,& quod mater soluit pro filio cap
to,non repetit, C. de postlim. reuers. l. liber;
58 † & ecclesia ità est mater captiuorū, sicut etiā
est mater omnium nostrū, c. abstulerit, xij. q.
ij. per Archid. in c. fratrorum, xij. q. ij.
59 ¶ † Et ratio,quare priuatus expendens in re-
demptione captiuorum repetere potest, eccle-
sia verò non, est; quia ecclesia tenetur redi-
mere; d. c. aurum,priuatus verò non tenetur,
per glo. in c. consideranda, 86. distin. quę di-
cit,quòd,licet ego tenear egenti subuenire, nō
60 tamen teneor captiuum redimere. † Et ec-
clesia non videtur teneri in quolibet casu pie-
tatis,sed in casu pietatis,& misericordiæ neces-
sariæ; quando aliter prouideri non potest; pro
batur in c. aurum, c. sacrorum,cum seq. xij. q.
ij. vt est in casu redemptionis captiuorum.
61 ¶ † Ecclesia autem non solùm captiuos de
bonis suis tenetur redimere, sed & carceratos
ratione delicti; si tamen sint carcerati,aut con
demnati iniustè,& de facto, glo. in c. non sa-
tis, 86. distinc. id sentit Aug. Bero. in c. nulli
ext. de reb. eccle. col. xviij vers. tertius casus;
nam tunc arbitror,inquit, ecclesiam teneri, &
posse de bonis proprijs eum redimere, d. c. nō
62 satis. Nam, † si omnibus misericordia debe-
tur,multò magis iusto. c. non inferenda, xxiij.
63 q. iij. Subdens idem Bero. † si verò esset ex de-
licto iustè condemnatus pecuniariter, & ciui-
liter,tunc qui talem redimeret, ne corporali-
ter puniretur, piè ageret, c. si res, xiiij. q. vj.
64 ergo ecclesia talē redimere pt. † Ex qbus,inqt,
infero, ꝙ etiā ecclesia poterit de bonis suis re-
65 dimere iustè carceratū † pro debito ciuili &c.
¶Et sub hoc casu pietatis plura comprehendun-
tur,hoc est ecclesias reficere, & restaurare; ec
clesias de nouo construere; causa necessitatis
humare cadauera fidelium, quando aliter hu
mani nequeunt; alere ægrotos; benemeritū
seruū manumittere, & redimere seruum causa
manumittendi; nubere viduas,ac virgines pau
peres,per iura, quæ ibi adducit. Et dicit Dida.
Couaru.lib. ij. variarum resolut. c.16. vers. cæ
66 terum, † quòd causa præcipua ad alienationē
rerū ecclesiæ,etiam earum, quæ ministerio diui
ni cultus sunt destinatæ,etiam vt in pignus da-
ri possint,est ad subueniendum pauperibus, ne
frigore,seu fame pereant, & ad redemptionē
captiuorū, l. sancimus nemini C. de sacrosan.
67 eccles. c. sicut, † c. aurum, c. gloria, 12. q. ij.
& non solùm ad alendos proprios Parochia-

nos, glo. in c. j. de pignor. sed etiā ad alimentā dos, & redimendos exteros, per glo. d. c. sicut, quæ est ab omnibus approbata; & Rip. in l. obligatione, ff. de pigno. simulachra enim Dei
68 viuentia excolunt, † & exornant, qui largitione in pauperes vtuntur. ¶ Sed quid dicendū
69 est de his, † qui ꝓpria culpa, luxuria, prauis moribus, vel propter crimē succedūt in inopiam publicis carceribus mācipati, famem, quam aiunt Saguntinam, patiuntur, aut vinculis perpetuis opprimūtur, non habentes vnde se redimere valeant, an pro his redimendis possint res ecclesiarum alienari, vel in pignus dari. Et, licet videatur dicendum, quòd non per tex. in l. bona fides ff. depos. c. ex parte de consue-
70 tu. l. etiam, † §. licet, ff. solu. mat. & facit apophtegma Regis Alfonsi Aragoniæ, qui cùm rogatus esset, vt subueniret cuidam equiti, qui per luxum amplum patrimonium absumerat, ne ob conflatum æs magnum alienum cogeretur luere in corpore, quod in re, & pecunia nō poterat, respondit audirē vtique, si tantas opes in obsequio sui Regis, vel Patriæ cōmodum, propinquorum subleuamen expendisset, sed par est, quòd luat in corpore, pro quo tātas opes effudit, per Panormit. in suis apophtegmatis, & glo. quæ hoc dicit in c. quæ in ecclesiarum, de consti. in verbo ad inopiam, quam ibi sequūtur omnes; Tamen contrarium videtur verum, per glo. in c. sacrorum, xij. q. ij.
71 quæ dicit, † quòd alienari possunt res ecclesię, pro alendis pauperibus, etiā illis, qui in paupertatem propria culpa inciderunt. Item ad redēptionem eorum, qui ob crimina carceribus publicis mācipantur. Sequitur Bal. in l. illud, in principio C. de sacrosan. eccle. Cāpe. iiij. par. de dote, quest. xij. Alex. in l. quamuis, ff. solu. mat. col. ij. Dec. in c. pastoralis §. verum, de appella. colū. iij. Anani. & Felyn. in c. significauit, de iud. idem Fely. nu. 67. Dec. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. Ioan. Lap. in rubr. de don. §. 88. num. 3. quorū opinio cōmunis est.

¶ Didac. tamen Couaru. d. loco tenet per multa,
72 quæ adducit. † quòd bona ecclesiæ possunt vēdi pro subuentione fame perituri, etiam si in eam paupertatem culpa, & luxuria, prauisque
73 eius moribus deuenerit. † Non tamen pium esse, nec de iure, quòd talia bona vendātur, aut vēdi habeant pro redimendis sceleratis carceratis, & ad soluendum pœnam ipsorum delinquentium, vt à carceribus, quibus iustè detinentur, & opprimunē, liberētur, & redimātur; quia ista punitio iusta est, & reipublicæ est conueniens, eiusque interest vt delicta non remaneant impunita, l. ita vulneratus prope fin. ff. ad leg. aquil. subdens d. Couar. in finalibus
74 verbis, † ex quibus omnibus maturè conside-
75 ratis manifesti iuris est, † nō esse permittendā rerum ecclesiæ alienationē, nec in pignus dationem pro redimendis à triremibus illis, qui in id opus publicum ob crimina fuerunt dānati, vt ibi per eum; quia indignum est ei subueni-
76 re, † qui sua culpa eget, l. bona fides. ff. depo sit. argu. 86. dist. non satis, vel si suo vitio incidit in egestatem per glo. in c. quę in ecclesiarum in verbo ad inopiā de consti. vbi Io. And.
77 addit. ei tamen eleemosina dari debet, † 42. dis. quiescamus.

SVMMARIVM.

1 *Incōmoditas est quarta causa iustę alienationis.*
2 *Episcopus solus potest terrulas, & vineolas existente necessitate alienare.*
3 *Res exiguę, minus vtiles, multùm distantes sine clericorum consensu alienantur.*
4 *Res ecclesiæ, quando plus incommodi, quam cōmodi affert, alienari potest.*
Rector ecclesię si in manutenenda domo necesse habet multū impēdere, vēdendo videtur agere negotium ecclesiæ, & nu. 6.
7 *Non solùm domus, sed aliæ quoque possessiones, quæ plus oneris afferunt, quàm vtilitatis, iustè vendi possunt, & num. 8.*
9 *Plus incommodi, quàm commodi id dicitur afferre, in cuius reparatione plus exponitur, quàm ex emolumentis accipiatur.*
10 *Domus continens minus vtilitatis, quàm commoditatis, non potest alienari sine solēnitate*
11 *Tria requiruntur ante, quàm omitti possit solemnitas.*
12 *Necessitate vrgente consilum fratrum omitti potest, sed tamen aliæ solēnitates requirūtur.*
13 *Tutori, qui non exegit debitum, in quo plus oportebat expendere, quàm inde percipi poterat, nihil imputari potest.*
14 *Testes quādo tātū distant a loco Iudicij, quòd plus expenderetur in eos adeundo, quàm sit valor causa, citari non debent.*
15 *Sed hoc casu examinatio delegari debet.*
16 *Recursus non est licitus, si habendo recursum plus expenderetur, quàm sit valor causæ.*
17 *Res ecclesiæ si damnosa sit, tunc dicitur casus incommoditatis.*
18 *Comparatiuum prę supponit positiuum.*
19 *Res paruæ licet possint sine consensu fratrum*

alienari,

alienari, tamen non excluditur consensus capituli, saltem tacitus.

20 Casus, in quibus fieri possunt alienationes de rebus ecclesiæ, plures sunt, sed ad quatuor reduci possunt.

21 Prælatus si non potest sustentari ex reditibus ecclesiæ, licitum ei est auferre vni ecclesiæ, & alteri dare.

22 Obligatio ad antidora secundùm aliquos dicitur iusta causa alienationis.

23 Remunerare benemerita quis quodammodo tenet.

24 Remunerare benemeritos vtile est ecclesiæ.

25 Enumerantur quinque casus alienationis.

26 Paupertas, & tenuitas videtur legitima causa, ob quam potest episcopus bona vnius ecclesiæ alteri dare, vel vnam alteri vnire.

27 Papa potest per modum generalis constitutionis inducere vnum nouum casum licitæ alienationis.

28 Papa, vel Princeps lege sui prædecessoris, vel sua ligari non possunt.

29 Lex generaliter loquens quoad verba, sed specialiter facta i fauorem certarum personarũ, censetur particulare rescriptum.

30 Lex facta ad postulationem illius, in quem fuit facta alienatio præsumitur in fraudem facta.

31 Concessio si motu proprio facta sit, præsumitur iusta causa in Papa.

32 Concessio facta in forma communi non videtur valere.

33 Alienatio facta tam temeraria, quòd nulla valeat causa excusari, non valet.

34 An sufficiat clausula derogatoria in genere.

35 Actus quando aliter valere non potest, præsumitur princeps vti voluisse plenitudine potestatis.

36 Prælatus an in casibus à iure permissis possit indifferenter alienationes de rebus ecclesiæ facere.

37 Prælatus si prohibitus esset alienare, alienatio non teneret, etiã in casibus à iure permissis.

38 Alienatio non tenet defectu casus liciti.

39 Alienatio nulla est, si fiat in casu non concesso.

40 Alienatio facta contra formam iuris est nulla.

41 Alienatio facta seruata forma in casu non concesso, an valeat.

42 Forma non seruata contractus redditur nullus.

43 Episcopus si graues fecit donationes, aut alios contractus canonicis inconsultis, contractus ipso iure non tenet.

44 Contractus consultis canonicis factus tenet, sed rescinditur per restitutionem in integrum.

45 Legitimus assensus non est, vbi causa iusta non subest.

46 Alienatio prohibetur, vbi vtilitas, vel necessitas, vel assensus prælati non interueniat.

47 Alienatio si forma seruata facta sit, præsumitur casus licitus.

48 Vtilitas præsumitur ab initio, licet alius sequatur effectus.

49 Alienatio solemniter facta in casu probibito nõ valet.

50 Consensus populi, & cleri non sufficit, vt bona ecclesiæ sine iusta causa alienentur.

51 Prælati & collegia non debent ad petitionem dominorum temporalium tempore belli bona ecclesiæ alienare.

52 Prælatus malè alienãs tenetur de suo patrimonio ecclesiam conseruare indemnem.

53 Alienatio valet, quæ cõmuni opinione reputabatur vtilis ecclesiæ, licet non esset.

54 Contractus solemnis, si non sit in casu licito, est nullus.

55 Alienatio facta in casu licito apparenter valet, licet existenter contrarium sit, & nu. 56.

57 In alienatione rerum ecclesiasticarum requiritur iuris solemnitas.

58 Papa alienãs bona ecclesiæ in casu nõ licito peccat mortaliter.

59 Alienatio rei ecclesiasticæ requirit solemnitatem, & quòd fiat in casu licito.

60 Donatio facta in casu licito ipso iure nulla est, quamuis capitulum consenserit.

61 Alienatio debet fieri in casu licito, & quatuor sunt casus liciti.

62 Deceptio in precio non inducit nullitatem contractus.

63 Alienatio in casu non licito seruata forma, an valeat secundùm opinionem glosæ.

64 Forma est, quæ dat esse rei, & conseruat eum in esse.

65 Alienatio non valet, nisi fiat in casu licito, & seruetur forma.

66 Prælatus id allegare debet, quod est profuturũ ecclesiæ.

67 Consensus legitimus debet interuenire in alienatione rerum ecclesiæ.

68 Alienatio facta cum debita solemnitate absque iusta, & legitima causa nõ valet, & nu. 69.

70 Alienatio rei ecclesiæ absque causa, cùm sit a canone prohibita, non valet ipso iure.

71 Alienatio papæ non censetur conualidare alienationem

nationem sine legitima causa factam.

72 *Papæ confirmatio nõ tollit remedium competẽs ecclesię aduersus alienationẽ illegitimè factã.*

73 *Confirmatio apostolica in forma communi non validat alienationem nullam.*

74 *Confirmatio ex certa scientia, & motu proprio, & cum suppletione defectuum, non impedit probationem falsæ causæ.*

75 *Confirmatio supplet defectum solemnitatum, nõ autem causarum, nisi fiat parte vocata, & numero 76.*

77 *Gratia corruit, vbicunque narratũ in ea detegitur falsum.*

78 *Clausula ex certa scientia, motu proprio, non obstãtibus, & similes, operatur vsq; quò probetur contrarium de falsitate narratorum.*

79 *Decretum irritans nullum operatur effectum, vbi gratia principalis corruit, quia similia censentur ad illam accessoria, num. 80.*

81 *Principali sublato omnia accessoria, & adijcientia maius robur corruunt.*

82 *Falsitate detecta ostenditur defectus intentionis in tota gratia.*

83 *Confirmatio solemniter facta facit præsumi precium enumeratum, seu conuersum in vtilitatem ecclesiæ.*

84 *Sacrilegij instar est dubitare, an illud sit licitũ, quod princeps cum causa constituit.*

85 *Papa potest aliqua bona ecclesiæ alicui donare.*

86 *Accipiens à papa sine legitima causa tutus est, quoad ecclesiam militantem, cùm nemo possit in hoc Papam redarguere.*

87 *Confirmatio apostolica est bona, licet aliqua particularia expressa non fuerint, quæ expressa Papam non mouissent in contrarium.*

88 *Delegatus, cui commissum est, vt capiat informationem de causa alienationis, dando licentiam præsumitur diligentem inquisitionem fecisse.*

89 *Ex consequenti præsumitur de antecedenti.*

90 *Officium suum quisque diligenter præsumitur exercere.*

91 *Causas qui non veras esse dicit, hoc probare debet, cùm præsumatur pro authoritate iudicis, & num. 92.*

93 *Alienatio si absque legitima causa fiat, consciẽtia quoad Deum non est tuta tam ex parte alienantis, quàm accipientis.*

RVBR.

DE CAVSA ICOMMODITATIS.

LIA, quæ ponitur causa, est causa incommoditatis, quæ ponitur quarto loco, per gl.
1 in summa xij. q. ij. quę est, † quãdo res ecclesiæ sunt loco incõmodo, & sunt longè positę, minus vtiles, vel damnosæ; quæ quidem hac causa existente benè possunt licitè alienari; qa res ecclesiæ, quæ est magis damnosa, quàm vtilis, benè potest alienari, c. non liceat Papæ xij. quest. ij. & per tex. in c. terrulas, d. xij. q. ij. &
2 ibi habetur, † quòd existente necessitate tales terrulæ, vineolæ, & alia huiusmodi possunt etiam per solũ episcopum sine concilio fratrũ, vel capituli alienari, per glo. d. c. terrulas, quę dicit, quòd hæc est sexta pars, in qua Gratianus proponit casus, in quibus potest fieri alienatio sine consensu capituli. Vbi Ioã. de Tur
3 re cremata in illis verbis, videlicet in † quo ponit alium casum iustę alienationis sine clericorum consensu, scilicet quando res sunt exiguæ, minus vtiles, multùm distantes, vel longè positę, vbi etiam respondet ad obiectum de text. in c. quicunq;, xvij. q. iiij. vbi ꝓhibetur alienatio cuiuslibet prędij ecclesiastici, etiam exigui, quod si prelatus alienare pręsumat, depositionis pœnam incurrat; quia, inquit, solutio habetur ex verbis illis, minus vtiles, lõgè positas; nam text. d. c. quicunque intelligit de paruis propinquis, quæ sunt vtiles; hic verò, inquit, de reditibus paruis, longè positis, & seu incõ-
4 modis. † Et benè potest fieri alienatio de rebus ecclesiæ, etiam sine solemnitate, puta quãdo domus, quæ alienatur, plus incommodi, & expensarum affert, quàm commodi, & vtilita-
5 tis; † vt si Rector ecclesiæ habeat domum, & in ea sustinenda, vel manutenenda impendat multum; nam tunc agere videatur negotium cameræ, per tex. in c. non liceat Papæ, xij. q. ij. ibi, nisi tantummodò domus, quæ in quibuslibet vrbibus non modica impensa sustẽtantur;
6 & per tex. in c. sine exceptione, eo. vbi † domus vrbium, vel castrorum, quæ ecclesiæ plus incõmodi, quàm vtilitatis afferunt, licet Rectoribus ecclesiarum vendere, vel commutare; vbi Ioan. de Turre cremata, & Cardin. Alexã. Sequitur Hostien. in c. j. de his quæ fiu. à pręla. ibi, nisi esset modica res vilis, & infructuosa, exceptis etiam domibus in ciuitatibus, quæ

malorum

maiorum sumptuũ sunt, quàm fructuũ; Et per Ioan. de turre cremata præallegato c. fine ex-
7 ceptione, vers. ad secundùm ibi, † idem est de alijs possessionibus modicis, & introitibus, qui plus afferunt oneris, quàm conferant vtilitatis; Et dicit Rebuff. in repet. c. fine exceptione, in
8 verbo item domus, † quòd domus ecclesiæ, quæ plus incõmodi affert, quàm commodi, po
9 test alienari; † & tunc dicitur plus incõmodi, quàm commodi afferre, quãdo in singulos annos plus exponitur in reparationibus, quàm ex emolumẽtis accipiatur, vel ex locatione illius domus, vel quàm de fructibus rei recipiatur, ꝑ tex. in l. sed an vltro, §. j. ff. de nego. gest. & l. inter quos §. fi. cum seq. ff. de dam. infect. &
10 vtrobiq; per Doctor. † Et in alienatione harũ domorum requiritur solemnitas suprà scripta, nisi vt habetur in c. terrulas, vbi ponũtur tria,
11 † antequàm omitti possit solẽnitas. Primum est, quòd res sit exigua, & modica, probat text. ibi, terrulas, & ibi exiguas. Secũdò requiritur, quòd non sit res ecclesiæ vtilis, ibi ecclesiæ minus vtiles. Tertiò, quando necessitas fuerit.
12 Quartò considerandum est, † quod, licet ex necessitate possit omitti consilinm fratrum, tñ aliæ solẽnitates requiruntur; cùm, inquit, hic tantùm dicatur de consilio fratrum, ergo de alijs non intelligitur, & aliàs, vt ibi per eundem
13 Rebuff. ad fi. † Et non imputatur tutori, si nõ exigit debitum, in quo plus oportebat expendere, quàm inde percipi poterat.
14 ¶ † Item iudex non debet facere citare testes ad locum iuditij, quando tantum distant, quòd plus expenderetur in adeundo, quàm sit valor
15 causæ, argum. † d. l. mediterraneæ per d. Rebuff. adducta, sed tunc iudex debet delegare examinationem, l. generaliter, §. his præsentibus, C. de reb. cred. & de iureiurã. & de fide instrum. Authen. apud eloquentissimum.
16 ¶ † Item, si pro habendo recursu ad superiorẽ expenderetur plus, quàm sit valor causa, tunc licitum est, non habere recursum secundùm Bar. & alios d. l. mediterraneę. Sequitur, & refert Anto. Corset. in tract. de mimmi. j. parte, vers. xvj. Et in hoc casu est videre, quid dicat Augu. Bero. in c. nulli ext. eo. mihi, colũ.
17 xviij. nu. 42. vbi dicit, † quòd quartus casus est incommoditatis, vt quando res ecclesię potius damnosa sit, quàm vtilis; quod quidem ꝓbatur secundùm Abb. per tex. in c. terrulas, xij. q. ij. qui tex. secundùm D. Bero. id nõ ꝓbat; quia non loquitur de re damnosa, & incommoditatem afferente, sed de re modicæ vtilitatis, vt ibi, minus vtilis &c. quæ verba possunt intelligi de rebus afferentibus aliquam v-
18 tilitatem, sed modicam. † Sunt enim verba cõparatiua, quæ positiuum præsupponunt, l. vbi non apparet, ff. de verb. obligat. prętereà ille tex. loquitur de illis rebus, quæ absque solemnitate alienari possunt propter necessitatem, vt ibi, si necessitas fuerit distrahendi; ergo nõ loquitur de damnum, & incommoditatem afferentibus; alioquin abſq; alia necessitate alie-
19 nari possunt. † Et, dum tex. permittit res paruas alienari absque consensu fratrum, ob hoc non excludit consensum capituli, saltem tacitum, & qui ex interuallo potest in rebus paruis interuenire, c. ij. & iij. de his quæ fiu. à prę la. Sed voluit excludere tractatum &c. melius ergo iste quartus casus probatur in c. non liceat, xij. q. ij. ibi, nisi tantũmodò domos, quæ non modica impensa sustentantur, tex. in § sicut, §. si quas, xij. q. ij. Bero. d. loco, vers. quartus casus.

¶ Istæ verò sunt causæ, & casus liciti, in quibus fieri alienationes de rebus ecclesię permittitur, & sine quibus non est permissum alienare quouis
20 modo. † Sunt tamen & alij casus; sed ad istos quatuor omnes alij possunt reduci, per glo. xij. q. ij. in summa, & per Gemi. c. dudum de reb. eccle. non alien. in vj. quia notatur alius casus legitimus, in quo episcopus potest bona vnius
21 ecclesiæ alteri alienare, † videlicet quando vnus prelatus ex reditibus ecclesiæ non potest sustentari, & alter abundat. Nam tunc est causa legitima ab vna ecclesia rem auferre, & alteri dare.

¶ Potest etiam secũdùm aliquos addi alius quin-
22 tus casus, † videlicet casus remunerationis, & obligationis ad antidora, c. quicũq; suffragio, c. si quos, c. cùm redemptor, xij. qõ. ij. c. per tuas de dona. nisi hunc casum reducamus ad
23 casum necessitatis; † nam quis quodammodo cogitur remunerare benemerita ex quadã naturali obligatione ad antidora, d. c. quicunq; l. sed si lege §. consuluit, ff. de peti. hæredit.
24 Vel ad casum vtilitatis; † quia vtile est, ecclesiam remunerare benemeritos, ne de ingratitudine possit argui, & vt inuitentur homines ad benefaciendum ecclesijs, argu. not. c. quod autem, c. quoniam de iur. patro. Augu. Bero. c. nulli de reb. eccle. non alien. col. 18. versic. posset. & Hostien. in summa eo. tit. assignat
25 quinq; casus alienationis. Prima est necessitas; Secunda pietas pro redimendis captiuis, alendis pauperibus tempore famis, vel cladis. Tertia vtilitas. Quarta æquitas, c. j. de restitu. in integ. l. fi. C. de allu. & pallu. Quinta est incõmoditas, aut minor vtilitas, notatur ꝑ Phili. Franc. in rub. de reb. eccle. non alien. & per gl. in c. j. de reb. eccl. nõ alien. vbi in verbo te-
26 nues, videtur dicere, quòd causa paupertatis, & tenuitatis videtur esse legitima cã, ob quam episcopus põt auferre bona vnius ecclesiæ, & alteri

alteri dare, & vnam ecclesiam alteri vnire.

¶ Vltra autem istos enumeratos casus alienationis erunt etiam omnes alij,& tot,quot,& quos
27 Papa esse voluerit, statuerit, † & mandauerit; quia si Papa aut Princeps per viam cõstitutionis generalis vult inducere nouum casum alienationis licitæ vltrà casus à iure expressos, aut eis similem,sine dubio potest,per Hostien.& alios,qui sequuntur, c. non liceat, xij. q. ij. vbi Archid. & Ang. Petr. Anchar. cons. 311. inci. tres dñi,Paul. de Cast. in cons. 284. incip. in fa
28 cto presenti, † quia Princeps,& Papa non potest ligari lege sui prædecessoris, vel sua, vt per Docto. in c. j. de constit. & c. quæ in ecclesiarũ eod. tit., & in l. fi. C. si cõtra ius vel vtilit. modò tamẽ apponatur clausula nõ obstante re,vt per doctor. d. locis.
29 ¶ Sed, si lex sit facta generaliter † quoad verba,& re vera fuit facta in fauorem certarũ personarum ad validandum aliquam alienationẽ spetialem,tunc idem iudicaretur, quod de rescripto particulari,probatur in l. j. §. fin. & ibi glo. ff. de except.dol. Bart. in l. omnes populi vlti. q. v. qõnis principa. de iust. & iur. & per alios adductos per Ias. in l. j. ff. de leg. Felyn. in c. ecclesia sanctæ Mariæ 46. col. xviij. q. & c. cùm omnis de constit.
30 ¶ Et, † si constat,quòd fiat ad postulationem illius,in quem fuit facta alienatio, præsumitur ex hoc solo fraus, glo. in l. j. C. de bon. vacan. lib. x. vbi Bar. tangit,an constitutio in dubio præsumatur facta motu proprio.
31 ¶ Quia, si † fit motu proprio,& per viã constitutionis,præsumitur semper in Papa iusta causa,Bar. & alij in l. fi. C. si contra Ius,Inn.& alij in c. quanto, de consuetu. Barba. cons. 47. j. volum. & cons. 51. 32. col.
32 ¶ Sed,si facit Papa per viam rescripti † in forma communi,videtur, quòd non valeat, d. c. non liceat, & c. nonnulli de rescrip. vbi glo. & docto. Bar. expressè cons. 189. incip. Ciuitati Camerini, nisi appareat de certa scientia Prĩcipis,& si habeat clausulam derogatoriam,si a-
33 lienatio est facta, † & tam temeraria,quòd nulla valeat causa excusari; & videtur quòd non valeat,quia tunc dicitur dilapidator, non augustus,vel princeps, Doctores in prohemio ff. & in l. si cui boni, ff. de verb. oblig. Sed, si nõ est tanta temeritas, aut notorietas, sed potest alienatio aliqua ratione excusari,tunc videtur, quòd valeat,per Archid. & Ancharan. in locis
34 citatis. Cæterum † an sufficiat clausula derogatoria in genere, & an sufficiat apponere de certa scientia Principis,etiam sine dicta clausula,est videndum per Doctor. d. c. nonnulli, & quæ ibi Fely. dicit, vbi etiã se remittit ad dicta per eum in hac materia, in d. c. quæ in ecclesiarum; Et per eã apparet, an sit verum dictũ
35 Paul. de Cast. cons. 284. † quòd vbi actus nõ potest aliter valere,pręsumitur princeps voluisse vti plenitudine potestatis; quia id nõ videtur procedere sic simpliciter, nisi appareat de certa scientia,per Claud. Seisell. Spec. de feud. qui feud. dar. poss. vers., sed pro intelligentia, cum seq.
36 ¶ In istis autem casibus, † & causis legitimis,& à iure permissis, an possit indifferenter Prælatus alienationes de rebus ecclesiæ facere, dic, quòd sic; si tamen prælatus non est ꝓhibitus
37 alienare; † quia,si esset prohibitus, non teneret alienatio,etiam in casibus à iure permissis, vt per Archid. & Gemin. in c. hoc consultissimo,nostro tit. in vj. Abb. se remittit ad dicta Inno. in c. Rainaldus, de testamen. in verbo pactum.
38 ¶ Si verò deficit casus licitus,& defectu casus liciti non tenet alienatio,probatur inquit Abb. ibi per tex. in c. nulli de reb. eccle. non alienã. ext. Nam prohibetur alienatio rei ecclesiæ à iu
39 re, ergo alienatio est nulla, † si non fit in casu concesso, l. non dubium, C. de leg. & in regula, ea quæ contrà ius, de reg. iur. lib. vj. Item probatur expressè in clem. j. eo. titu. & in c. q̃ in ecclesiarum de constit. licet aliud senserit
40 gl. xij, q. ij. in summa, quæ habet, † quòd facta alienatio contrà dictam formam est nulla, licet fit in casu licito, sed cum prædicta forma facta etiam in casu non concesso tenet ipso iure. Idem dicit glo. in c. fine exceptione, xij. q. ij. in glo. profuturum, ibi, item si fiat alienatio in casu non concesso,dũmodò seruetur forma alienationis,tenet alienatio; sed iquit Abb. primum dictum est verius, & ibi per eum. Et eandem glo. dicit esse communiter reprobatã Cardin. Alexan. in d. c. fine exceptione, & Lauren. de Rodul. in sua repetit. in d. c. fine exceptione, vbi ponit, & disputat istam
41 qõnem, † an teneat alienatio,quæ fiat ꝑ prælatum in casu non concesso forma hic, & alibi tradita seruata; vbi dicit,quòd glo. ibi tenet alienationem valere; sed,si ecclesia sese læsam probet,restituetur; Idem dicit glo. in summa eo. quod & firmauit Hostiẽ. in summa,de reb. eccle. non alienan. §. iij. ad fin. quo videtur tenere contrarium in summa de in integrum restit. §. in quibus, vers. in contractibus; opinionem glo. tenuit Damasius in c. ij. de his, quæ fiunt à prælat. qui inter cætera assignat hanc potissimè rationem, quia aliàs non esset dare casus, in quo ecclesia læsa restitueretur, contrà text. in capitulo j. de integrum restitu.
42 ¶ † Nam, si forma non seruatur, contractus est

est nullus, & sic cessat restitutio, ff. de minor l. in causæ; sed, vbi forma seruatur, & casus non est licitus, procedit restitutio, ergo contractus tenuit secundùm eum. Idem tenet Innocen. in c. j. de deposit. in prīcipio,& ī c. fi. ne prælat. vic. suas. Idem tenere videtur Gofre. in c. ij. de donat. pro vt refert Archid. in glo. sua in fi.
43 c. sine exceptione, xij. q. ij. qui dicit, † quòd, vbi episcopus fecit graues donationes, aut alios contractus inconsultis canonicis, tunc contra-
44 ctus non tenet ipso iure, x. q. ij. §. qui verò, † & c. ij. de donatio. Quia, si consultis canonicis facit, tenet contractus, sed rescindetur ꝑ restit. in integrum, c. primo de in integrum restitu. Sed ipse Gofred. tenuit contrarium in c. ad vestram, ext. de reb. eccles. non alien. Hanc insuper firmauit Ioan. And. in c. j. & ij. de reb. eccles. non alien. in vj. & ibi Archid. allegat c. quæ in ecclesiarum, de constit. & c. j. de reb. eccles. non alien. ibi sine legitimo personarum
45 assensu; † non enim est legitimus assensus, vbi causa iusta non subest. Ad rationem aut, quā pro glo. opinione adducit Damasius, quòd aliàs non esset dare casum restitutionis in integrum &c. de quo per Geminia. in c. ij. de reb. eccles. non alienan. in vj. respondet Ioan. And. quoniā posset occurrere casus licitus, & debita forma seruari; tamen ex illo contractu posset esse ecclesia multùm læsa, & sic esset locus restitutioni; cum quo Ioan. And. concordat Ioā. Cald. in d. c. si quis in d. ij. oppo. qui dicebat de hoc vltimo esse casum in c. penultimo de reb. eccles. non alien. secundùm vnam lecturam contrà d. glo. tex. in Clem. monasteriorum, eod. tit. in versi. nisi necessitas iniuncto, vers. si quis autem contrà hoc fecerit. Immò videtur formaliter ibi esse casus; prohibet
46 enim ille tex. alienationē, † seu concessionem fieri, nisi vtilitas, vel necessitas, & assensus prælati, vel conuentus interueniat; & subdit, quòd, si secus fiat vltrà pœnam, de qua ibi, nullū ius ex ipsa concessione tribuat, seu acquiratur accipienti, si sic ergo nullus contractus fuit. Ad idem facit tex. in c. ij. eo tit. libro vj. ibi seu aliàs alienatio in forma, & casibus à iure expressis. Subdens idem Lauren. de Rodul. ibidem, & qui volunt tenere glos. nostram, & opinio-
47 nem illius sequatium possunt respondere, † quòd quotiescunque episcopus, & capitulum habito tractatu, & deliberatione sequuta, & sic forma debita seruata alienant, præsumit, quòd casus licitus subsit, scilicet vtilitatis, vel necessitatis; Vnde, quantum ad opinionem, contractus talis debet dici validus; ac si velit dicere,
48 † quòd ab ipso initio præsumi debet vtilitatem, vel necessitatem fuisse. Vnde, si alius sequatur effectus, non imputetur ad hoc, quod not. glo. in d. c. ad nostram, in glo. iij. ibi & credebant vtiliter contrahere; vt ibi per eūdem Laurē. de Rodulp. vbi ad longum materiā examinat; vbi vr̄ meo iuditio dicere, & cōcludere, quòd teneret opinionē glo. in scholis, sed in iuditio, quòd diceret, aut teneret, quòd vellet longius meditari. Sed quicquid dicat ipse, vltrà quod Cardinalis Alexan. in c. sine exceptione xij. q. ij. dicit, quòd illa glo. est cōmuniter re-
49 probata, † & alienatio rei ecclesiasticæ solēniter facta per episcopum, vel clericum in casu prohibito non valet, nec tenet secundùm veram opinionem, & communem, per Anto. de Butr. in c. j. de in integr. restit. idē tenet Abb. in c. quod dicit, de electio. in vltimo not. vbi
50 notat, † quòd consensus populi, & cleri non sufficit, vt bona ecclesiæ sine iusta causa, & canonica causa alienentur, c. sine exceptione, xij. q. ij. & melius in c. aduersus, de immunit. eccles. vbi dicit, & nota benè istum tex. contrà
51 Prælatos, † & collegia, quæ quandoque ad petitionem dominorum temporalium tempore bellorum alienāt bona ecclesiæ, & nota, quòd Prælatus malè alienans tenetur de suo patri-
52 monio ecclesiā conseruare indemnem; † sequitur Corset. in repertorio in verbo consensus; idem tenet Ioan. de Imo. per tex in c. ij. de rebus ecclesiæ non alien. in vj. ibi in forma, & casibus; & Archid. in d. c. ij. & ibidem Geminian. latè in vers. quòd si alienatio est facta &c. & dicit Bero. in d. c. j. & in c. cùm vos, & in c. tua, de his quæ fiu. à præla. quòd potest saluari dictum glo. in d. c. sine exceptione, &
53 in sūma, xij. q. ij. vt teneat alienatio, † quæ cō muni opinione reputabatur esse vtilis ecclesiæ, licet non esset, fuit tamen facta solemniter, & ita procedat dictum glo. aliàs verò procedat opinio Imol. & aliorum, quod est notandum perpetuò secundùm Bertach. de Firm. in tract. de episco. iiij. parte, vers. quadragesimò q̄ro num. 115. Hoc habes ex Fely. in c. quæ in ecclesiarum ext. de constit. prima col. vbi dicit, quòd pro opinione Abb. contractus aliàs
54 solemnis, † si non sit in casu licito, est nullus, est glo. in verbo redire c. j. de restit. in integ. vbi Anto. Abb. et Imol. D. Io. And. d. c. quę in ecclesiarum, & etiā Doctores in c. ij. de reb. eccles. in vj. Et ꝙ dictum glo. in sūma, & in c. sine exceptione allegatę vno casu saluatur, videlicet qn̄ alienatio fuerit cum solemnitate
55 in casu cōcesso apparenter, † vt quia credatur subesse vtilitatem ecclesię & existenter, et verè
56 sit contrarium; † quia tunc contractus tenet, sed datur restitutio in integrū secundùm Anto. c. apostolica, vbi Imol. de his quę fiu. Imol. et

Ioan. And. d. c. j. de reb. eccles. Et dicit Fab. de monte in tracta. de emptio. & venditio. q. quinta principa. sub rubr. de reru ecclesiastica.
57 alienatio. vers. vt autem † quòd in alienatione de rebus ecclesiæ requiritur iuris solemnitas; & quòd alienatio sit à iure permissa; & ita cōmuniter tenetur, licet aliter teneat glo. in c. sine exceptione, etiam in summa, xij. q. ij. sed non benè, vt notatur per Ioan. de Imol. in c. si. quis presbyterorum & c. quæ in ecclesiarū, & c. j. de in integr. restit. Immò dicit Archid. in
58 c. nō liceat papę, † xij. q. ij. si Papa ipse alienat bona ecclesiæ in casu non licito peccat mortaliter, puta dando consanguineis bona ecclesię, vt præ alijs eos diuites faciat; quod dictum refert Abb. & dicit non esse tradendum obliuioni in c. constitutus, mihi col. iiij. vers. aut quęritur de alijs rebus ecclesiæ, de religio. dom. Doctrina est Abb. in c. fraternitatem de dona.
59 in fi. vers. ī gl. ī vers. vbi dicit, † ꝙ ad hoc, vt teneat alienatio facta de reb9 ecclesiæ, duo requiruntur, solemnitas rerum, de qua in c. sine exceptione, xij. q. ij. secundò vt fiat in casu li-
60 cito. Et, si donatio sit facta in casu illicito, † est ipso iure nulla, quātumcunque capitulum cōsenserit, secus si sit facta in casu licito, puta si prælatus causa pietatis donauit rem ecclesiæ cū consensu capituli. Idem Abb. in c. j. ext. de in integr. restit. col. fi. vers. in glo. pen. ibi ex
61 qua collige, † quòd ad hoc, vt teneat alienatio rei ecclesiæ, opus est, quòd fiat in casu licito. Et quatuor sūt generaliter casus liciti quos vide per glo. xij. q. ij. in summa &c.

¶ Deceptio autem in pretio non inducit nullita-
62 tem cōtractus, † vt hic, inquit, habes tex. apertum; satis enim est, quòd ecclesia non sit decepta in causa primaria suadente alienationem. Sed aduersus istam deceptionē, quæ venit extrinsecè, & accidentaliter, subuenitur ecclesiæ, per restitutionem in integrum, glo. tamen xij.
63 q. ij. in summa, † & in c. sine exceptione ea. caus. & quest. tenet, quòd valet alienatio seruata forma, licet non fiat in casu licito; sed com-
64 petit ecclesię remedium restitutionis; † quia forma est illa, quæ dat esse rei, & conseruat eā in esse. Ergò ad validitatem contractus sufficit obseruari formam; Hanc opinionem sequutus est hic Ioan. de Lignan. sed alij Doctor. cōmuniter sequuntur istam glo. tam antiqui, quàm moderni; & adducit Ioan. Cald. textū expressum in clem. prima de reb. eccles.
65 non alienan. vbi apertè deciditur, † quòd non valet alienatio, nisi fiat in casu licito, & seruetur forma. Et tene menti illum tex. qui benè hoc probat. Ad idem facit. tex. in c. sine exceptio-
66 ne pręalleg. vbi dicitur, † quòd prælatus id debet allegare, quod est profuturum ecclesiæ; ad id tex. in c. quę in ecclesiarum, de constit. &
67 c. fi. de reb. eccles. non alien. † quòd in alienatione debet interuenire consensus legitimus personarum ecclesiasticarum; non enim dicitur legitimus, nisi interponatur in casu licito &c. Sequitur Augu. Bero. in c. nulli ext. de reb. ecclesi. non alien. col. 24. versi. secunda conclu-
68 sio, † quòd alienatio facta cum debita solēnitate absque iusta, & legitima causa non valet, & irrita est, ità, inquit, voluit Abb. hic & in c. j. de in integr. restit. Et licet contrarium velit glo. in c. sine exceptione, & c. quæ in ecclesiarum, de cōstit. tamen prima opinio est magis cōmunis, & verior; & ego, inquit, illum sequor, quā
69 ꝓbo per tex. in c. seq. vbi alienatio † facta fuit seruata solemnitate, et tamen ipso iure non valuit; quia facta sine iusta, et legitima causa; Adducit vlterius tex. in l. iubemus C. de sacrosan. eccle. ubi alienatio facta in casu non
70 ꝓmisso nō valet; Subdens alienatio † rei ecclesiæ absque causa est à canone prohibita; ergo ipso iure non valet. Et per alia multa comprobat idem Bero. quæ accumulatè adducit per vnam columnam.

¶ Et si sit facta alienatio sine causa legitima, vel
71 cum falsa causa, † quę alienatio sit confirmata à Papa, cōfirmatio papę non censetur talem alienationem cōualidasse; quia deffectus quoad causam, & causę falsitatem Papa non supplet; cùm non fuerit adhibita causę cognitiō. Rota, decis. 229. & 230. in nou. gl. ad reg. cancell. 21. circà fin. vers. sed per istum est decisio eius dem Rot. decis. 59. incip. vnio. Immò est papę intentio per talem confirmationem velle
72 tollere ecclesiæ remedium, & † beneficium, quod ecclesiæ contrà talem alienationem cōpetit Aegid. decis. 503. alia fundamenta. Et dicit Ioan. Franc. Pauin. in tracta. de offic. et
73 pote. cap. sed. vac. † quæstio. 8. 2. part. quòd confirmatio apostolica in forma communi nō validat alienationem nullam, c. j. ne sed. vacā. c. quia diuersitatem de concess. pręben. quinimmò etiā cōfirmatio ex certa scientia, & mo-
74 tu proprio, † & cum suppletione deffectuū, nō impedit, quominus falsitas causarum in alienatione expressarum non possit probari, etiā
75 si totus tenor inserferatur in bulla. † Nam deffectum solemnitatum solùm videtur supplere; potestatem verò, aut veritatem causarum nō, nisi facta sit parte vocata, cum causæ cognitione, Rota d. decis. 229. in nouis incip. in dismēbratione. Inno. in c. j. de translat. prelato. c. j. de confir. vtil. vel inutil. per alios in clem. pastoralis de re iudic. Spec. in tit. de legat. §. nūc. ostendendum, vers. 18. est decis. eiusdem Ro-

tæ,

tæ in nouis, 230. incip. Papa, vbi habetur, quod confirmatio papalis facta ex certa sciētia in alienatione ecclesiastica supplet tantùm defectum solemnitatum, non autem supplet substantiale.

¶Et est conclusio in iure, quòd vbicunque
77 narratum in gratia detegitur † falsum, corruit ipsa gratia per Aymon. consilio 68. nume. 5. etiam si sit facta motu proprio, & ex
78 certa scientia, quia talis certa scientia, †, & motus proprius cum clausula non obstan. & similes clausulę operantur, vsquequò probetur contrarium de falsitate narratorum, Dec. cōs. 142. in fi. Paris. cōs. iij. num. 51. & num. 60. in iiij. & cons. primo nume. 82. in j. Aymo. d. cons. 68. num. 6. Vnde meritò, detecto quod non adsuerit in alienatione causa, vel quòd fuerit causa falsa, concessio papę, vel confirmatio,
79 seu gratia corruit. † Nec prodest, quòd in literis gratiæ fuerit decretum irritans, quia talia, nullum operantur effectum, vbi gratia principalis, super qua apponuntur, corruit, aut tollitur, ità declarat Cassad. super reg. decis. x. nu.
80 4. † quia huiusmodi regulātur secundùm principalem gratiam tanquam ad illam accessoria, & non operantur effectum, vbi gratia ipsa non operatur, Rot. in nou. decis. ij. num. 2. de cōcess. pręben. Paris. cons. 40. num. 3. & consi. 82. num. 15. in 4. Dominc. cons. 143. num.
81 1. cum similibus. Facit, quia videmus, † quod sublato, aut irritato contractu principali omnia accessoria, & adijcientia maius robur, & maiorem vim, vt guarentigia, iuramentum, & similia corruunt, nullumque operātur effectū, Bald. in l. si absentis nu. 11. vers. vnde scias,
82 C. si cert. pet. † Soci. consi. 27. num. 25. in 4. & detecta falsitate ostenditur defectus intentionis in tota gratia, qui tollit gratiam, & omnia in ea contēta, not. in clem. si romanus, de pręben. cum adductis per Paris. cons. j. num. 74. lib. j.
83 ¶Confirmatio verò, † si super aliquo oriatur dubitatio, facit, si sit solēniter facta, quòd præsumatur pretium enumeratum, seu conuersum in vtilitatem ecclesiæ, per tex. iuncta glo. cum dictis doctor. c. cōstitutus, de relig. dom.
84 c. ad hæc de rescrip. clem. ij. eo. ti. in fi. † Et instar est sacrilegij dubitare, an illud sit licitum, & dignum, quod princeps cum causa instituit, & confirmauit, 17. q. iiij. qui autem, ff. ad l. iul. rep. l. sacrileg. facit, 19. distinc. c. j. l. qui dam consulebant, ff. de re iudic. maximè cùm
85 Papa possit aliqua bona † ecclesiæ alicui donare liberè, & pręsumatur motus ex iusta causa, xij. q. ij. cùm redemptos, c. à nobis de de-
86 cim. & ibi Hostien. † & pręsupposito quòd causa non subesset legitima, tamen satis est tutus, quoad ecclesiam militarem, qui accipit, cū nemo possit in hoc papam redarguere, glo. in c. non est, de uot. nec de ipsius facto iudicare, ij. q. iij. nemo.
87 ¶Et confirmatio apostolica alienationis † ecclesiasticæ est bona, licet in illa non sint expressa aliqua particularia, quæ expressa papam nō monissent in contrarium, & quibus nō obstantibus, nihilominus papa concessisset, est decis. Rot. in manuscriptis decis. Mohedan. 221. aliàs 251. incip. Io. episcopus Innocen.
¶Sed an facta alienatione præsumatur facta cum causa, & causam in ea fuisse videtur dicēdum, quòd sic, † quia commissarius, vel delegatus,
88 cui est commissum, † quòd capta diligenter informatione, & facta perquisitione de causa, & de alijs narratis in supplicatione, est præsumēdus, quòd ex eo maximè, quia alienationē cōcedit, vel alienandi licentiam dedit, diligētē inquisitionē fecerit, & causas veras reperierit,
89 † quia ex consequenti pręsumitur de antecedenti, l. illud de acquir. hæred. c. presentiam,
90 c. preterea de offic. deleg. † pręsumitur enim quisque diligenter exercere officium suum c. ad audientiam de pręscriptio. & c. deputati de appella. per Cyn. in l. si quis decurio, C. de
91 fal. & maximè si hoc assereretur. † Vnde quicunque vult dicere causas expressas non veras fuisse, vel causas non fuisse, habet hoc probare, cùm pręsumatur pro authoritate iudicis, argu.
91 l. j. & † quòd ibi no. Bar. C. de præd. decur. quod sentit Inno. si benè ponderetur, in c. dudum de reb. eccles. non alien. per Abb. in cō sil. 41. prima parte. Pro quo vide adducta &c. infrà in rub. de consensu, vers. & an præsumatur, & in rubr. de authoritate, versic. sed an in alienatione.
93 ¶Nec in casu alienationis sine causa legitima conscientia tam ex parte alienantis, quàm alienationē accipientis, est tuto quoad Deū Archid. c. non liceat, xij. q. ij. Abb. c. cùm venissent de iud. Inno. & Bal. c. bonæ de postulat. prælat. Abb. c. constit. de relig. dom. & in c. dudum de elect. & cons. 42. j. volu. Card. in c. j. episc. vel abb. vbi etiā loquuntur de Papa alienante.

SVMMARIVM.

1 *An antequam deueniatur ad alienationem rei ecclesiasticæ necessaria sic causæ cognitio.*
2 *Causæ cognitio necessaria est, si tractetur de perpetua alienatione.*

les de capitulo de causa alienationis.

54 *Discussio commissarij habetur loco tractatus, & causæ cognitionis.*

55 *Causæ cognitio committitur per Papam commissario sub his verbis, si tibi per diligentẽ inquisitionem &c.*

56 *Conditio in forma specifica est adimplenda.*

57 *Diligens tractatus siuè causæ cognitio non est, nisi de omnibus sit tractatum, cognitum, discussum, & deliberatum.*

58 *Causæ cognitio in alienationibus ecclesiasticis debet esse diligens.*

59 *Verbum diligens quid importet.*

60 *Prælatus ex præcepto debet vti diligentia circà res ecclesiæ.*

61 *Verbum constiterit importat, quòd constet per instrumentum vel testes.*

62 *Verbum constitisse verificatur & in futuro, si in præterito verificari non potest.*

63 *Verbum reperietis importat causæ cognitionem parte citata.*

64 *Verbum inueneritis non arctat ad citationem partium, præcipuè in negotio modici valoris.*

65 *Iudicis negligentia est lata culpa, & dolus præsumptis.*

66 *Negligentia iudicis facit eum puniri tanquam conscium criminis.*

67 *Decretum iudicis properè interpositum non tenet contrà ecclesiam, quia præsumitur fraudulenter interpositum.*

68 *Breuitas temporis facit præsumptionem, quòd processum sit causa non cognita.*

69 *Celeritas actus inducit suspitionem fraudis.*

70 *Fraus semper præsumitur, cùm constet de dãno.*

71 *Qui omisit facere, quod debuit, probatur fuisse in negligentia.*

72 *Clausula si reperieris cùm importet condõnem, debet conditio specificè verificari coràm commissarijs.*

73 *Quid si commissio non fuit facta iudici, sed vti bono viro.*

74 *Testes in alienatione rei ecclesiæ necessariò non sunt recipiendi, nec decretum interponi, sed satis est, quòd interueniat causæ cognitio cũ solemnitatibus requisitis.*

75 *Ratio, quæ mouet delegantem debet mouere delegatum.*

76 *Ex consequenti præsumitur de antecedenti.*

77 *Officium suum quisque diligenter exercere præsumitur.*

78 *Causas expressas qui veras non fuisse dicit debet hoc probare.*

79 *Discussio, quæ mandatur commissario, habetur loco tractatus.*

80 *Iudex hodie tenetur esse diligens circà alienationem rerum ecclesiasticarum sub pœnis, de quibus in Paulina, quæ inseritur in rescriptis huiusmodi alienationum.*

RVBR.

DE CAVSAE COGNITIONE IN alienationibus faciendis.

Xposuimus suprà de causis, quæ esse, & interuenire debent antè, quàm deueniatur ad alienationem rei ecclesiasticæ, modò videndũ est, anſit necessaria causæ cognitio, † & an ad
1 alienationem faciendam procedi habeat cum causæ cognitione. Et per Archid. in c. sine exceptione, xij. q. ij. in principio dicitur, quòd
2 habet procedi in talibus alienationibus, † vel distractionibus cum causæ cognitione, si quidẽ de perpetua tractatur alienatione; si de alienatione nõ perpetua, sed ad tempus, non est opus inquit tanta solemnitate, argu c. j. in fi. vt ecclesi. beneficia. ext. vbi ità not. Innocen. & id ex eo etiam apparet, quod legitur & notatur in c. dudum de reb. eccle. non alienan. in vj. in tex. & glo. maximè glo. in verbo tenues; ꝙ habetur in tex. in c. sine exceptione, xij. q. ij.
3 vbi alienans debet ad meliora prospicere. † Et prospicere est procul aspicere, not. in c. si quis presbyterorum ext. eo. tit. ex quo infert, quòd requiritur causæ cognitio rei, quę debet alienari, videlicet an expediat ecclesiæ istam potius
4 alienare, quam alienam; † ideò est necesse nõ solùm circà causam alienationis tractari & cognosci, sed etiam circà rem alienandam, per Rebuff. in compendio alien. in verbo prospiciat, & est consilium Abb. cons. 41. prima parte.

¶Sed in contrarium facere videtur illud, quod notat Innocen. in d. c. dudum, & Ioan. And.
5 post eum in glo. fina. vbi tenet, † quòd in alienatione rei pupillaris requiritur causæ cognitio, & decretum. Quod dicunt similiter debe-
6 re fieri in alienatione rei ecclesiæ, † quia ecclesia, & minor æquiparãtur, l. pupilli, ff. ex quib. caus. maior. Quod nõ placuit ipsi Innoc. quia immò ei placuit, quod habetur in fine illus glo. & similiter Hostien. vt ibi refert Ioã. And. Sed patet solutio, si inspiciantur verba Innocentij, quæ

quæ faciunt pro suprà dictis, solùm enim in eo, quod dicitur de decreto, dicit Innocen. & Hostien. & sic intellexit Ioan. And. non benè di-
7 cere eos, † qui dicebant hoc habere locum in alienatione rei ecclesiasticæ. Nàm in illis, dicit ipse, non est decretum necessarium, sed sufficit sola cognitio causarum alienationis cum expresso consensu. Ad hoc allegatur tex. in c. casselas, & c. hoc ius, x. q. ij. & c. sine exceptione, & hoc est indubitatū. Hoc enim est, quare
8 sit tractatus, † & de quo tractari debet, scilicet an sit causa vtilis, vel necessaria, quia debent clerici conuenire, & vnusquisque dicere, quod sibi videtur, per glo. in c. tua de his, quæ fiu. à prela. in verbo tractatu, ibi cōueniant omnes, & quilibet dicat, quod sibi videtur &c. Firmat etiam Feder. de Sen. iu cōsil. suo. 237. ꝑ Abb. in c. nulli ext. de reb. eccles. non alien. ij. col. vers. item debet, ibi, nec requiritur decretū iudicis, sed sufficit causæ cognitio. Sed, si non interueniret causarum cognitio, non teneret alie
9 natio, † quia contractus sine causæ cognitione celebratus est nullus, per Socin. cōs. 115. incip. circà primam quæstionem j. parte col. j. Nam ad hoc requiritur tractatus, ità īquit not. Innocen. in c. vnico supra tit. j. in fi. Et per Fed. de Sen. in consilio suo 237. Non tamen
10 de necessitate requiritur, † vt præmittatur, & præmitti habeat causę cognitio, vtrū expediat magis alienare vnam rem, quàm aliā, ita nota-
11 biliter dicit in consilio 237. † satis enim est quòd adest causa alienandi, & quòd super legitimitate causæ processit cognitio, & sic seruata forma c. sine exceptione, vel alia solemnitate inducta per consuetudinem modo prædicto, & aliàs vt ibi per eundem Abb. Sequitur Lauren. de Rodul. in repet. c. sine exceptione. xij. q. ij. q. ix. vbi in x. q. subsequenti, querit,
12 qualis debet esse huiusmodi causæ † cognitio, & an sufficiat cognoscere, & tractare, an subsit necessitas, vel vtilitas alienandi, & secundùm Feder. de Sen. iu consilio 237. dicit, quòd non; immò non solùm an causa subsit, sed an propter illam causam potius expediat alienari hoc
13 prædium, † quàm illud, discuti, & cognosci habet. Possibile est enim quod adsit iusta causa alienandi, tamē non expediat quodlibet prędium alienari, quia debet discuti, quod magis
14 expediat alienari, † vt l. magis, ff. de reb. eorū, quia pro paruo debito non debet res immobilis, vel mobilis magna ecclesię alienari, per ea, quæ dicit Bartol. in l. à Diuo Pio §. in vēditione, & ibi Alex. vers. additio in glo. ff. de re iud. & per gl. & per eundem Bar. qui in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. ibi quæro, quid
15 est, † hoc dictum glo. intelligit, quòd pro modico debito non venditur res magna. Simile notatur de distract. pignor. l. quandiu, quod
16 facit ad qōnem de exequutoribus † vltimarū voluntatum, an possit pro modico debito vendere rem magni pretij &c. Est ergo necesse nō solùm circà causam alienationis, sed circà rem alienandam tractari, & cognosci secundùm Fe
17 der. de Sen. dicto suo cons. † vbi ponit etiam opinionem cuiusdam Ioā. de Regio, qui dicit ibidem discuti debere de quantitate venditionis, vel alienationis, & rerum alienandarum, quod ad tractatum non est dubium secundùm eum pertinere.

¶ Hoc idem sentit Feder. suo cons. 142. vbi con
18 cludit non valere † venditionem factam de re parochialis ecclesię, in qua episcopi authoritas, siuè consensus interuenit, ex eo quòd examinationem, siuè causæ cognitionem prætermisit ipse episcopus circà causā alienationis, ex quo non constat, quòd circà rem alienandam præmisserat. Et de hoc etiā dicit cōsuluisse quendam doctorem, & idem sibi respondisse.

¶ Et format ibi qōnem in presbytero parochialis
19 ecclesiæ destructæ, † qui petitionem exhibet episcopo, vt possit aliquod prędiū alienare ꝓ reparatione dictæ destructę ecclesiæ, nullo prędio specificato, episcopus committit cuidam præsbytero, vt personaliter accedat ad ecclesiam, & inquirat si ecclesia indiget reparatione, & pari modo inquirat de possessionibus ecclesiæ minus vtilibus ad retinendum, & plus vtilibus ad vendendum, qui præsbyter rediēs refert episcopo ecclesiam indigere reparatione, & quòd in reparationem poterat impendi ad summam ducentū librarum; sed de possessionibus nihil retulit, & episcopus dedit licentiam demum vendendi certum prædium præsbytero, nec apparet, quòd aliqua examinatio, vel causæ cognitio sit adhibita circà rem alienandam; & tale dubium vnà cum suo cōsilio misit cuidam alteri Doctori Florentino, qui sibi dixit totum contrarium Et. mouetur ille Doctor, quia dicit se non inuenire, quòd ista tanta solemnitas, & tam exquisita causę cognitio sit
20 de substantia alienationis, † & ad glo. Inno. in c. j. vt eccl. benef. &c. respondet, quòd non loquitur de tali solemnitate, & causæ cognitione, sed de illa causæ cognitione, quæ interuenit in tractatu alienationis, per Ioan. And. in c. j. in vj. in gl. in fi. vbi dicit, quòd necessaria sunt causæ cognitio, authoritas episcopi, & consensus capituli. Et subdit, quòd planum est, quòd loquitur de tractatu alienationis, dū dicit causæ cognitio, quia de illo loquitur illa decretal. Et leges, quæ videntur velle aliud, loquūntur, vbi requiritur decretum, quod non euenit in aliena-

alienatione rei ecclesiæ, sed in alienatione rei minoris, vbi maiores requiruntur solemnita-
21 tes, † & quæ in multis distat ab alienatione rei ecclesiæ, l. magis sæpius allegata, probatur ex notatis per Innocen. in c. j. de reb. eccles. non alien. in vj.

22 ¶Item probatur hoc aliter, † quia dicit ipse, solemnitas, de qua in c. hoc ius, quòd primo minus vtiles &c. hodie non seruatur, vt per Mo
23 dernos in d. c. j. in vj. vnū dicit plus, † quòd, si costaret episcopo istud prædium magis vtile, nihilominus posset authoritatem, siue consensum præstare, vt alienatio teneret, & sic restitutioni locus esset, si lęderetur.

¶Item dicit ipse, & si episcopus habeat de hoc in-
24 quirere, † tamē, licet inquisitio ipsa nō processerit, licentia tenebit, & valebit alienatio, argu. l. si pupillorum, §. si Prætor vers. quod ergo, ff. de reb. eor. vbi dicitur, quòd licet prætor malè faciat cōcedendo tutori vendere, vel obligare, tamen in arbitrio erit tutoris.

25 ¶Sic ad propositum, † & sic episcopus debuerit inquirere, quòd prædium magis expediat alienare; tamen, si non fecit, sed dedit licentiā, ne dum in spetie, sed etiam in genere alienandi vsque ad talem summam, esset in arbitrio alienantis, & teneret alienatio; &, si ecclesia lædi cōtingat, sit locus restitutioni in integrū.

26 ¶Item secundùm eū fortè posset dici, † quòd hæc solemnitas præsumatur, si alienatio fuit necessaria, pro vt notatur in Spec. in tit. de emptio. & vend. §. nunc dicendum restat, vers. &
27 breuiter. † Sed huic multùm repugnat, quòd de solemnitate intrinseca, & extrinseca dicitur per gl. & Dyn. in l. sciendū, ff. de verb. oblig. not. glo. Instit. de fideiussor. in fi. quid tandē dicamus? pro dicto Domino Federico multùm facit tex. in d. c. j. de reb. eccles. nō alenā. in vj. vbi habetur, quòd tractatus habet fieri solemnis, & diligens, vbi est pōderare, quòd tex. dicit non solùm solemnis, sed addidit, & dili-
28 gens; † quia non potest dici diligēs tractatus, nisi de his omnibus sit tractatus habitus, seu cognitum, & deliberatum circà omnia, per quę ipsius ecclesiæ vtilitas procuretur quoad om-
29 nia, & singula possibilia; † quia tunc dicetur sic esse cognitum, quando erit discussum, non solùm an sit vtile vendere, sed an sit vtile magis vendere hoc, quàm illud, si sit vtile vendere, non tamen fortè est vtile vēdere istud, sed bene illud.

¶Ideò dixi quoad omnia, quia quoad quædam non posset prouideri; pone vtile est ecclesiæ vēdere aliquid de suo, vt releuet pignus ad vsurā positum, discussum est hoc, & etiam an sit magis vtile, A. quàm B. prędium vēdere, & finaliter deliberatum esse vtile vendere A. potius quàm B. prædiū; certè, si minus habeatur eo, quod valeat, idest si minoris vēdatur, quàm valet, quia fortè vt prouerbialiter, & vulgariter dicitur, se cosi stà à l'incanto, quia præuideri nō potest vtilitate immo verius necessitate cogente, nihilominus valebit deliberatio sic sumpta,
30 † & electa post causæ cognitionem, & contractus exinde sequutus; sed erit locus restitutioni, si læsio probetur.

¶Et ad prædicta faciunt, quæ ponit gl. in verbo
31 defensore, vbi habetur, † quòd ad officiū defensoris spectat, res ecclesiæ colligere, conseruare, & gubernare, excutere, & denutiare iudici, quare fiat alienatio; &, si fiat propter soluēda debita, an pecunia possit haberi aliunde; an de fructibus satis fieri possit, aut de mobilibus; & an potius expediat obligare, quam distrahere; an de minus vtilis possessionis pretio liberari possit &c.

¶Ad idē tex. est in c. cum apostolica ibi, nisi fortè aliquid horum faciat, vt meliora prospiciat; quod Doctores exponūt idest vtilia, ex quo no-
32 ta, † quòd tunc vtilia, quando meliora, sed non possunt esse meliora, nisi vbi minus vtile vendatur. Et, licet solemnitas c. hoc ius, non fuerit p ecclesiam acceptata, non tamen est quoad omnia refutata; quia non ad hoc scilicet fuit refutata, quoad causæ cognitionem, solemnem, & diligentem, si benè sit refutata quo ad decretum, & substitutionem, & similia. Sequitur per Rebuff. in c. sine exceptione xij. q. ij. in verbo prospiciat.

¶Talis autem causę cognitio debet præcedere
33 antè factum cōsilium, † & antequàm fiat consilium, quia post factum consilium talia possunt interuenire, ex quibus posset præsumi talem
34 cognitionem interuenisse; † puta si dicatur instrumēto, quòd coadunati capitulariter episcopus, & capitulum, vel Abbas, & monaci die tali præsentibus talibus testibus, & in præsentia mei notarij, & testium &c. et facta proposita per ipsum episcopum, vel Abbatem super ea ad inuicem tractauerunt, & demū post moram, & longam discussionem, & tractatum ad inuicem habitum deliberauerunt, vtile fore ecclesiæ tale prædium alienari pro satisfaciendo tali debitori, vel pro emendo tale prædiū magis vtile ecclesiæ; certè alio nō dato præsumā talem tractatum, siue cognitionem fuisse solē-
35 nem & diligentem. † Et ad validitatē talis cōtractus esset multò fortius, si dicatur instrumēto, quòd fuisset habitus solemniter, & diligenter, & aliàs vt per Lauren. de Rodul. in repetio. c. sine exceptione, xij. q. ij. de eius dictis ego ista descripsi, quia mihi ad ppositum materiæ

36 teriæ noſtræ facere viſa ſunt, † q. x.
¶Et quod de cauſa alienationis cognoſci habeat,
dicit optimè glo. in ſumma, xij. q. ij. ibi, &
olim quidem duo de vicinis epiſcopis intere-
rant, & de caſu alienationis cognoſcebant, &
ſubſcribebāt &c. Et dicit Geminianus in con-
37 ſilio ſuo. 48. incip. præsbyter col. iij. † quòd
authoritas epiſcopi in alienatione, & cõtractu
rei eccleſiæ habet interuenire cauſa cognita, &
ſi non interuenerit cauſæ cognitio, non valebit
authoritas epiſcopi præſtita, dicit Rebuff. in ſę-
pe allegato compendio alien. rer. eccleſ. verſ.
38 ſextò exigitur, erat aduertendum, † quòd de
cauſa vtilitatis, & neceſsitatis ipſius eccleſiæ
pro alienatione facienda debet cõſtare aliter,
quàm per aſſertionem, vel confeſsionem ipſius
prælati ſecundùm Pet. de Peruſ. & Dom. Card.
Floren. in c. quod quibuſdam de fideiuſſor. &
D. Ant. de But. c. j. de depoſit. Petr. de Anch.
in Clem. j. de reb. ecle. non alien. & ità cõmu-
39 niter tenetur in dictis iuribus. † Immò confeſ-
ſio prælati in hoc non tenet, vt voluit glo. in
Authen. de non alien. in §. ſi verò, ibi Iac. de
Belui. Hoc idem firmat Bal. in Authen. hoc
ius C. de ſacroſan. eccleſ. Pet. de Aanchara. &
D. Anto. in c. j. depoſit. & Imo. d. c. quod
quibuſdam, ea potiſsimum ratione, quòd con-
feſsio per modum volũtariæ iuriſditionis ema-
nans non debet eccleſiæ præiudicare per id,
40 † quod habetur ff. de confeſſ. in l. certum §.
ſed an ipſos, & ibi per Bar. per Cin. in l. j. C.
de confeſſ. & per plures alias rationes adductas
per Imol. in d. c. quod quibuſdam. Fabian. de
monte in tracta. de emptio. & vend. q. v. verſ.
& aduertendum, Et per Petr. de Anchara. in c.
j. eo tit. in vj. vbi dicit, quòd in alienatione re-
41 quiritur, † quòd inſit cauſa, nec inſit, vt
de ipſa conſtet per ſimplicem aſſertionem.
42 ¶Per hac igitur meo iudicio videtur, † quòd
ſit neceſſaria cauſę cognitio in alienationibus ec-
cleſiaſticis, per Abb. conſilio 41. prima parte
verſicu. & primo ibi, nõ enim interuenerit cau
ſæ cognitio, quæ debet de iure interuenire
43 &c. & de his cauſis, † ſeù ipſarum altera debet
conſtare per publicum inſtrumentũ, alioquin
44 non creditur, † Nec etiam Papæ creditur di-
centi, & aſſerenti feciſſe ex illa cauſa, quando
donat conſanguineis, per Præpoſi. in c. non li-
ceat Papæ xij. q. ij. & multò minus creditur
45 epiſcopo, vel Abbati, aut alteri inferiori; † q̃a,
ſi crederetur illorum aſſertioni, nec haberet cõ
ſtare de exiſtentia cauſæ, quilibet epiſcopus vel
alius rector indigens pecunia poſſet pro libi-
to eccleſiæ alienare, & atteſtari eam alienatio-
nem vel cedere in eccleſiæ vtilitatem, vel eſſe
46 ex cauſa neceſsitatis factã. † Quia immò ſi in
inſtrumẽto alienationis narretur, quòd ex cau-
ſa neceſsitatis fuit facta alienatio, eidẽ nõ cre-
ditur, nam non fit pro hoc actu, ſed pro aliena-
tione per tex. ſingularem, vbi Deci. & alij Do-
ctor. in c. j. de reb. eccleſ. non alien. in vj. Et
ſic nõ præſumitur facta cauſa vtilitatis, vel ne-
ceſsitatis, Guid. Pap. conſilio 151. per Socin.
47 conſilio 52. † viſo inſtrumento col. j. vol. iiij.
Et eum, cui eſt facta alienatio, oportet docere
vtilitatem eccleſiæ, vel aliam cauſam interue-
niſſe, quia cõtrà ſe habet præſumptionem con-
trariam, argu. eorum, quæ notãt doctores in l.
manifeſtè, ff. de iureiur. & per Bar. in l. ſi fortè
de caſtren. pecul. & in l. ſi donatione C. de col
latio.
¶Sequitur Petr. Rebuff. in compen. alien. rer.
48 eccleſ. verſ. quartò improprijſsimò. † Nõ cre-
do tamen requiri, quòd epiſcopus audiat teſtes
ſuper huiuſmodi cognitione, & iudicialiter p̃-
cedat, quia iure ad hoc nõ aſtringitur, per Abb.
in conſilio 41. incip. ſaluatoris. col. ij. primo
vol. allegat glo. & Innocen. in c. j. eo. tit. in
vj. pro vt dicit de tractatu Pet. Rebuff. d. loco,
verſ. & de hoc tractatu.
¶Et pro his, quæ dico hic, vide, quæ deduco
infrà in quæſt. de tractatu. quæ videtur vnica,
49 & eadẽ quæſtio, & materia; † quia diſcuſsio,
quæ fit cauſæ, eſt, & habetur pro tractatu, per
Abb. conſilo 41. primo vol. per Capic. deciſ.
16. iij. col. num. 4. melius per Auguſt. Bero.
in c. nulli col. 21. verſ. ſed dubium nõ paruũ,
de reb. eccl. nõ alien. vbi q̃rit, an vltrà tractatũ ĩ
alienatiõe eccleſiaſtica, ſit ẽt neceſſaria cauſę co
gnitio, & an ſit & idẽ cũ tractatu; & cõcludit,
quòd vltrà tractatum non eſt neceſſaria cauſæ
cognitio, quia canon id non dicit, ergo nec nos
50 dicere debemus. †
¶Nec in alienatione huiuſmodi debet interueni-
re illa cauſæ cognitio, in qua pars debet citari,
& iudice pro tribunali ſedẽte decretum inter-
poni, ſententiæ prolatio, & ordo iudicialis, &
ſic illa cauſæ cognitio, quæ eſt cauſæ cognitio
plena, & ſolemnis, l. ij. §. dies, ff. quis ordo in
bon. poſſ. ſerue. l. fi. C. de præd. min. Nec illa
cauſæ cognitio, quæ fit iudicialiter per inter-
poſitionem decreti, quæ propriè dicitur cauſæ
51 cognitio; † Sed illa requiritur, quæ eſt nõ ſo-
lẽnis, & ſemiplena, quæ impropriè dicitur cau
ſæ cognitio, ſed potius diſcuſsio, & tractatus,
& conſultatio, c. fi. de his quæ fiu. à præla. de
qua c. fine, x. q. ij. & c. j. noſtro tit. in vj. Ex
52 quo enim tractatus requiritur, † dicitur etiã re
quiri cauſæ cognitio, vt diſcuſsio ſuper legiti-
mitate cauſæ per Feder. d. conſilio 237. tra-
53 ctatus enim nihil aliud eſt, † quàm diſcutere,
& cognoſcere inter prelatũ, atque illos de ca-
pitulo

pitulo de cã alienationis, vt ꝑ D.Augu.d. loco à
versi.sed dubiũ vsq; ad versi.tertiũ qđ,vbi cõclu
dit ꝙ tractatus,& causę cognitio ĩ effectu idẽ sũt.
¶ Sed si simus ĩ alienatione cõmissa ꝑ papę rescrip
tũ alicui Cõmissario, cui sit mandatũ, ꝙ se infor-
met de ↄtentis in supplicatione,& si illa vera esse
54 reperit,det licentiã Prælato alienãdi, † discusio
cõmissarij hř loco tractatus,& causæ cognitionis,
& oĩs solemnitas vř remissa,ꝑ Abb.d. cons. 41.j.
vol.ꝑ cõmissionem,& indulgentiã papæ, ꝑ Ant.
Capic.d.decis.16.iij.col.nu.4.¶ Sed, quia hmõi
causę cognitio in breui ꝑ Papã cõmissario in par-
55 tibus deputato aliqñ cõmittiř sub istis † verbis,si
tibi ꝑ diligentẽ inquisitionẽ rẽ in euidẽtẽ cedere
vtilitatẽ cõstiterit &c. vel sub istis, si ꝑ diligẽtem
ĩquisitionem cedere reperieris &c. ꝑ Abb. cons.
41.j.vol.est sciendũ,ꝙ ista est ↄdõ,& ꝙ in ↄdõne
56 ista est posita cognitio euidẽtis vtilitatis,q̃ † cõdõ
habet oĩnò antè adimpleri in forma specifica, &
ad vnguẽ,l. meuius, vbi Bar. de ↄdi.& demon.&
hñt iudices delegati,seu cõmissarij sese diligenter
informare, idest de oĩbus tractare de oĩbus co-
gnoscere,de oĩbus inuestigare circà ecclesiæ inte
57 resse,& vtilitatẽ. Quia nõ est† diligẽs inquisitio,
tractatus,aut causę cognitio facta, si de oĩbus nõ
sit tractatũ, cognitũ, discussũ, & deliberatũ circà
ipsius ecclæ vtilitatẽ,circà oĩa,& singula possibi-
lia,ꝑ Laurẽ. de Rodul. in repe. c.fine exceptione,
58 xij.q.ij.q. ix.& x.† Quia tractatus, idest causę co
gnitio in alienõnibus ecclesiasticis habet esse dili
gẽs,c.j.& ibi glo.de reb. eccl. nõ aliẽ.in vj.& sub-
59 tili inuestigatione vti debẽt,† qa id importat ver
bũ diligens,c. quàm graui, c. liceat,de crim.falsi.
Corset.in singul.in verbo diligens,Clericis .n.&
60 ꝓlatis regulariter † est de ꝑcepto vti diligẽtia cir-
cà res ecclæ,ex quo eorũ negligẽtia cõmissa circà
res ecclæ puniř,Card.ĩ cle.ij.ĩ prin.de relig.dom.
& tãtò magis eis ꝑcipiř, qñ in alienõne sunt facti
iudices, vt ꝑ bullã Pauli ij. quę solet inseri in re-
scriptis sup alienationibus ecclesiasticis,cuius co
pia est descripta ad finem tractatus.
61 ¶ † Verbũ aũt cõstiterit importat,ꝙ cõstet ꝑ in-
strũm, vel ꝑ testes Paul.de Cast. cõs.297.Alex.in
l. q Romæ §. augerius,de verb. obl.ꝓbař c. cùm
olim,de verb.sign.c.j.cũ gl.de in integ.resti. l.fin.
C.de reb.cred. Item ꝑ sñiam,ꝑ Ioã. de Imo. d.§.
62 angerius,& ibi ẽt notař de verbo ↄstitisse,† qđ ve
rificař ẽt in futuro,& in ꝑterito verificari non pos
set, Faciunt notata ꝑ Dec.c. cũ spetiali, §.porrò
63 ¶ de appellat. Et † verbũ reperieritis importat
causæ cognitionẽ parte citata ꝑ Oldr.cons. 175.
Guid.Pap.decis.70.tex.in clem.j.de ↄce.ꝑbẽ.Ro-
ta in antiq.decis.684.nota si ponař,q̃ dicit esse se-
64 cus,si ponař verbũ inueneritis;qđ qdẽ † verbum
nõ arctat ad citationẽ partiũ ꝑcipuè ĩ negotio mo
dici valoris,eadẽ Rot.decis.seq.ĩcip.Dñus Petrus.
Staphil.de Grat. et expect.§.citatio nu.x. Abb.d.
cõs.41.Corn.cõs.181.nu.14.versi.octauo.ij. vol.

brun.cõs.41.nu.38.Rebuff.cõpẽd.alien.nu.102.
Curt.in l. admonendi,nu. 380. ff. de iur.iur.
¶ Fac. clǎ vocatis, vocan. seu seruatis seruandis
quæ in esse solet, quæ importat vt cõmissarius nõ
possit extra iuditium procedere Card. Clem. j.
de off. delega. Fel.cap.exhibita, de iud. c.dudum
de præsumptio.cap. de cętero de re iud.
¶ Clǎ tamẽ sup quo tnã ↄsciẽtiã oneramus q̃ in
esse solet in rescriptis huiusmodo operař ꝙ nego-
tiũ expediri & sẽtẽtia põt ferri sine citatione Bal.
in l.certã ij.col.versi.& idẽ C.vnd.cogna.& in l.ij.
vlt.not. C.de fideicõ. itẽ opetař ꝙ nõ põt appel-
lari vlterius ꝑ gl.in c.statutũ §.assessorẽ đ rescrip.
in vj.Bal.in l.j.versi.sed pone.j.col.C.de reb.cred.
Itẽ facit sufficere ꝙ iudex, audiat licet verbis non
ap ꝓbet Bal.in l.nemo pen.col.C. de sent.itẽ ope
rař arbitrio boni viri Bal.in l.volũtatis versi.itẽ C.
de fideicõ.Bal. l.fi. vlt. col. C. de iure dot. Alex.
in l. si sic ij. colum. de lega primo. Debent ergo
delegati, vel commissarij huiusmodi esse diligen-
tes,nõ negligẽtes ĩ hoc negotio ꝓ ecclǎ; Quin-
immò,si negligẽtes fuerint,ꝑsumũř de facili in do
65 lo,& fraude; † nã negligentia iudicis est lata cul
pa,& dolus ꝑsumptus ꝑ Bal.in l. mancipia, C. de
ser.fug. Et negligẽtia iudicis facit cũ puniri tãquã
ↄsciũ criminis,l.nõ solùm,vbi Bal.C.de comer.&
66 mercat.¶ Et cã bñ,& maturè cognita,ac discussa
nõ festinanter, vel strangulatĩ,aut accelerãter sñũ
assensum, decretũ,aut sñiam in alienõnibus inter
ponere,aut ꝓmulgare rei veritate bñ habita dñt;
67 qa si properè interponant,non tenet ↄ † ecclesiã;
nã ꝑsumiř,ꝙ ꝑ exquisita media,& fraudulẽter in-
terponat,vt in ↄctu minoris,cui ecclesia ęꝗparař,
68 per Doct. c. j.de in integ.resti.† qa ex breuitate
tpis ꝑsumiř,ꝙ cã nõ cognita sit ꝓcessũ,c. cùm ex
litteris,de in integ.rest.Anch. cons.322.cõs.222.
cõs. 176. Barb.in c. ecclesia Sanctę Marię,de cõ-
69 stir.col.38.& celeritas actus inducit † suspitionẽ
fraudis,tex.iũcta gl.in l.si vẽtri §.corũ,ff.de priui-
leg.cred.vbi Bar.& Bal.in l. ea,quarũ,C.de fidei-
cõ.vol.xv. & si ꝑ negligentiã illorũ obueniat dã-
nũ ecclæ ꝑsumunř ĩ fraude qa sẽper ꝑsumiř fra-
70 ns,cùm ↄstet de dãno,Bal.† in l.si tutor,C.de in-
71 terd.mat.inter tut.& pupil.† & tunc fuisse in ne-
gligentia ꝓbanř, qñ omisserunt facere,ꝙ debue-
rũt, & potuerunt,c. vlt. de elec. c.qa diuersitatẽ
de ↄcess. ꝑben. Bar. in l. tutor. §.j.ff.de admi.tut.
72 † Et cùm clǎ,si reperieritis,importet ↄdõuem cũ
causę cognitione verificanda,vt dico ĩ dẽt coràm
cõmissarijs verificatio ↄditionis ↄstare,& appare-
re nõ ꝑ functorie,sed specificè,clarè, & in ĩdiui-
duo ꝑ veras ꝓbationes,l.Lutius, vbi not.l.q hřdi
l. meuius,ff.de condi.& demõ.Bal.in l.neq; nata-
les,nu.9.ver.& idẽ dico.C.de proba. & in l.in bo
nę fidei,nu.8.C. de reb. cred.Fely.in c.si ↄstiterit,
nu.5.de accusa.Deci.ↄs.681.nu.28.& ĩ terminis
alienationis ecclesiasticę Ruin.cons. 68. lib. j.
¶ Sed ista forsã essent intelligẽda,sic qñ negotiũ sta

ret commissum alicui, vt iudici, & iudicialiter ꝓ-
73 cedere habenti; † sed secus, qñ stat cõmissum vti bono viro, vt solet Papa, qñ cã ſup hmôdi alienationibus, & ꝯceſsionibus delegat; q̃a tũc delegatus nõ vr̃ coarctatus ſolẽnia iudicij ſeruare, vt ꝑ Abb. d. conſ. 41. vbi hr̃, ꝙ Papa Bonifatius primo cõmiſit Ep̃o Veronenſi, vt ſe informaret de ꝯtentis in ſupplicatione, &, ſi ea reperiret vera, daret illi Abbati licentiã; ex q̃bus verbis, inq̃t Abbas apparet, ꝙ hoc nõ fuit mãdatũ Ep̃o vti iudici, ſeu vt iuditialiter ꝓcederet, cùm nulla ꝯtentio eſſet cũ parte ꝯria, ſed tãquàm bono viro, vt ſe ex̃iudiciali ter informaret. Vñ nõ tenebat Ep̃s cooperari ſup hoc teſtes, & ꝓceſsũ publicare, licet fuiſſet vtile, ſi ſe ex̃iudicialiter informaret ex mẽte Inn. in c. dudũ de p̃ſumpt. ſubdẽs Abb. ꝓbat ẽt rõne in alie-
74 nõne rei eccleſię † neceſſariò nõ req̃rĩ, ꝙ teſtes recipianĩ ꝑ ordinariũ, vel ꝙ interponatĩ decretũ; ſed ſatis, eſt ꝙ interueniat cauſæ cognitio cũ ſolemnitatũ requiſitarum interpoſitione, per Inn. & glo. in cap. j. de reb. eccl. non alien. in vj.

¶ Itẽ vr̃ mandatũ iſto mõ vti cõmiſſario, ex quo .n. ipſe Papa poſſet ex̃iuditialiter ꝓcedere, & ſe ex̃ iuditiũ informare, ita & Papæ cõmiſſarius, arg. c.
75 ſup literis de reſcrip. † nã ea rõ, quę mouet delegãtẽ dẽt mouere delegatũ, vt ibi, & ꝑ Scriben. d. c. dudũ. Et ſi dat cõmiſſarius licẽtiã alienãdi, vel cõmiſsione Papæ ipſe ipſe alienat, eſt p̃ſumendũ, ꝙ diligẽtẽ inq̃ſitionẽ fecerit, & cãs veras reperierit; patet .n. inq̃t Abb. ex eo, q̃d dedit poſtmodũ licẽ-
76 tiã factis ſubhaſtationibus; † nã ex ꝯſequẽti p̃ſumiĩ de antecedẽti, l. illud, de acq. hæred. c. p̃ſentis,
77 c. ꝑtereà, de offi. deleg. † Pręſumiĩ .n. q̃ſq; exercere diligẽter officiũ ſuũ, c. ad audiẽtiã de p̃ſcrip. c. deputati de appella. & maximè ſi hoc ꝑ cõmiſſariũ aſſeriĩ, ꝓut videmus, ꝙ cõmiſſarij faciunt, q̃ vel alienationẽ fieri ꝯcedẽtes, vel factã vigore reſcripti ap̃ꝓbãtes aſſerũt de diligenti ꝑquiſitione,
78 & informatione ꝑ eos facta, & capta. † Vñ, q̃ vult dicere cãs expreſſas nõ fuiſſe veras, hẽt hoc ꝓbare; cùm p̃ſumatĩ ꝓ authoritate iudicis poſtea interueniẽte, argu. l. j. & ꝙ ibi not. Bart. C. de præd. decurio. ſine decre. nõ alien. lib. x. q̃d ſatis ſenſit Inn. d. c. dudũ, ſi ſi bñ pondere. Nec eſt neceſſe, ꝙ alius tractatus p̃mittaĩ; cùm diſcuſsio, q̃ mandaĩ
79 † cõmiſſario, habeaĩ loco tractatus; & tãtò ma-
80 gis, hodie † eſt in caſu alienationis eccleſiaſticę p̃ſumendũ, ꝙ iudex bñ offitio ſuo functus ſit, q̃a ad id hodie teneĩ ſub interminatione pœnarũ graui um incurrendarũ, de quibus in Paulina, q̃ ſemꝑ inſeritur, vel inſeri dẽt in reſcriptis hmôdi alienationũ, & ꝯceſsionũ ꝑ viã Bullę expediri ſolitis, de qua pono exẽplũ in fine laboris. Et ꝓ hac materia videto Dec. conſ. 174. j. vol. incin. & ꝓ tenui.

SVMMARIVM.

1 *Forma tradita circà ſolemnitatẽ alienationis rerum eccleſiæ eſt triplex alia nempe ciuilis, alia canonica, & alia conſuetudinaria, & nume. 54.*
2 *Forma tradita à iure ciuili in Authen. hoc ius C. de ſacroſan. eccle. quæ ſit.*
3 *Clerico cuicunque, & minus laico non licet alienare res eccleſiæ.*
4 *Cauſa licita alienandi eſt multiplex.*
5 *In alienatione rerum monaſterij requiriĩ conſenſus diœceſani, in rebus verò parochialis eccleſiæ nõ ſufficit conſenſus Ep̃i, niſi Rector conſentiat.*
6 *Solẽnitas ĩ alienãdis reb. eccl̃aſticis, an ſit attẽdẽda ſcdm cõſuetudinẽ cuiuslibet loci, ẽt ſi ſit ꝑter ius.*
7 *Conſuetudo poteſt augere ſolemnitatem.*
8 *Alienatio rerũ eccleſiæ olim fieri ſolebat authoritate aliquorũ epiſcoporum comprouintialiũ, vel cõcilij, hodie ſufficit conſenſus Epiſcopi, nu. 10.*
9 *Olim matrices eccleſiæ tantùm habebant poſſeſſiones & modicas, hodie autẽ augmentatæ ſunt facultates ſingularum, eccleſiarũ, & num. 30.*
11 *Alienatio rei eccleſiaſticæ epiſcopalis facta ſine conſenſu epiſcopi, & capituli nõ valet, niſi ſint modicæ & inutiles poſſeſſiones, & nu. 12.*
13 *In alienatione rerum Monaſterij debet adeſſe conſenſus epiſcopi, & Abbatis, ac omniũ fratrum.*
14 *In alienatione rerum eccleſiæ parochialis debet adeſſe conſenſus epiſcopi, & præsbyterorum.*
15 *Conſenſus epiſcopi requiritur in alienatione rerum cuiuslibet eccleſiæ, niſi ſit priuilegiata.*
16 *Solemnitas tradita à d. Authen. hoc ius, an hodie ſit ſeruanda.*
17 *Auth. hoc ius, C. de ſacroſan. eccl. fuit incorporata inter canones, vt eſſet notus affectus, quẽ principes erga eccleſiã gerebant, non ad hoc, vt efficeretur iuris canonici, & numero 41.*
18 *Difficile eſt ſeruare ſolemnitatẽ d. Auth. hoc ius.*
19 *Cõſuetudo nõ põt adimere ſolẽnitatẽ traditã in c. ſine excep. xij. q. ij. quod notandũ eſſe dr̃, nu. 21.*
20 *Conſuetudo poteſt adimere ſolemnitatẽ introductam per Authen. hoc ius.*
21 *Cõſuetudo poſſet augerĩ ſolẽnitatẽ, d. c. ſine except.*
22 *Subſcriptio eorum, qui ſunt de collegio, non poteſt tolli per conſuetudinem.*
23 *Conſuetudo non habet neceſſe tollere ſolennitatẽ Auth. hoc ius, quia ius ciuile non potuit introducere ſolemnitatẽ rei eccleſiaſticæ, & nu. 24.*
25 *Conſuetudo contraria c. ſine exceptione, ſi ſit grauoſa eccleſiæ, non valet.*
26 *Quę ꝑcedere debeãt ꝑ ſolẽnitate, d. c. ſine except.*
27 *Cauſę cognitio ſi nõ ĩteruenianĩ, nõ valet alienõ.*
28 *Cauſę cognitio vt magis vna res, quàm alia diſtrahatur, de neceſſitate non præmittitur.*
29 *Hodie in alienatione rerũ eccleſiæ nõ tanta ſeruaĩ ſolemnitas, quanta antiquitus ſeruabatur.*

Solemnitates,

31 *Solemnitates, quæ seruari debent in alienatione rerum ecclesiæ, quæ sint.*
32 *Capitulum debet congregari ad sonum campanellæ, vel aliàs, vti moris est.*
33 *Causa iusta potest subesse, non tamen expedit quamlibet rem alienare.*
34 *Consensus capituli, vel clericorum ibidem seruientium requiritur.*
35 *In instrumento alienationis quæ requirantur.*
36 *Solẽnitates traditæ in Auth. hoc ius, vʒ q̃ cõtractus fiat in scriptis, de cõsuetudine nõ seruatur.*
37 *Scriptura in tali alienatione non est necessaria, fieri tamen debet ad probandum contractum.*
38 *Scriptura solet in Gallia ab initio adhiberi.*
39 *Subhastatio de iure canonico nõ reqrit, & nu. 56.*
40 *Iuramẽtũ ordinatoris iurãtis nihil falsũ fuisse in lęsionẽ diuinę domus de cõsuetudine nõ requirit.*
41 *Nuntius de consuetudine non mittitur, nec aliæ obseruantur solẽnitates per ius ciuile scriptæ.*
41 *Consuetudo remittens omnes solemnitatem requisitam in alienatione rei ecclesiasticæ non valet.*
44 *Consuetudo remittens p̃dictã solemnitatẽ dicitur contrà priuilegium, & libertatẽ ecclesiasticam. Hoc tamen duodecim modis restringitur, nu. 45.*
46 *Consuetudo valet, quòd non obseruantur solemnitates d. Authen. poc ius, vide tamen quæ ex mente Bart. dicantur numero 47. & 48.*
49 *Solẽnitates Auth. hoc ius, nõ sunt necessariæ, qã ecclesia hoc priuilegiũ sibi ab Imperatore cõcessũ nõ acceptauit, sed aliã introduxit solẽnitatẽ.*
50 *Solemnitas inducta à consuetudine seruãda est, modò non sit onerosa.*
51 *Consuetudo facit valere contractum cum minori solemnitate celebratum.*
52 *Alienatio rei ecclesiæ hodie requirit aliã solẽnitatem, quàm solemnitatem inductã de iure ciuili.*
53 *Alienatio rei ecclesiæ q̃ formam hodie requirat.*
55 *Solemnitas canonũ sufficit, si interueniat tractatus Episcopi, authoritas, & consensus Rectoris.*
57 *Consuetudo per quam in alienatione rei ecclesiæ receditur à forma canonica, an valeat.*
58 *Consuetudo disponês super iure personę nõ valet.*
59 *Cõsuetudo disponês sup iurẽ causę pariter nõ valet.*
60 *Cõsuetudo disponês sup iure solẽnitatis an valeat.*
61 *Multa sunt de forma, quæ non sunt approbata de consuetudine.*
62 *Consuetudo, quòd sufficiant singulares consensus cum expressione nominis singulorum, valet.*
63 *Alienatio facta forma non seruata nulla est.*
64 *Forma dat esse rei.*
65 *Alienatio facta à solo prælato non valet, etiam si pretium sit versum in vtilitatem ecclesiæ, etiam si hoc habeat consuetudo.*
66 *Alienationẽ factam fuisse in vtilitatẽ ecclesiæ nõ sufficit, nisi seruetur solẽnitas à iure introducta.*
68 *Forma habita à iure ciuili non est necessaria, sed sufficit, quòd seruetur tradita à canone.*
69 *Deceptio in pretio non inducit nullitatem actus.*
70 *Sufficit, q̃ ecclesia non sit decepta in cã primaria.*
71 *Ecclesiæ subuenitur aduersus deceptionem per restitutionem.*
72 *Consuetudo non potest diminuere solemnitatem inductam in alienationibus rerum ecclesiæ.*
73 *Solemnitas d.c. sine exceptione, nõ põt p cõsuetudinẽ tolli, sed secus in solẽnitate Auth. hoc ius.*
74 *Ecclesia si acceptasset solemnitatem d. Authen. hoc ius, non valeret consuetudo in cõtrarium.*
75 *Consuetudo contrà libertatem ecclesiæ nõ valet.*
76 *Solẽnitates introductæ ab habẽte potestatẽ in alienõne rerũ ecclesiæ nõ possunt cõsuetudine tolli.*
77 *Consuetudo non est necessaria ad tollendam solemnitatem Auth. hoc ius, sed satis est, quòd ecclesia pro se non acceptauit.*
78 *Consuetudo tollit solemnitates inductas per Authen. hoc ius porrectum, sed secus est in solemnitatibus à iure canonico inductis.*
79 *Consuetudo ad hoc, vt possit solemnitates dimiuuere, requirit spatium triginta annorum.*
80 *Immò ex authoris sententia requiritur spatiũ quadraginta annorum.*

RVB. DE SOLEMNITATIBVS, quæ interueniunt in alienationibus ecclesiasticis.

Vperius de causis exposuimus, nũc cõueniẽs eẽ vr̃, vt verbũ faciamus, q̃ forma, & quales solemnitates interueniant in alienationib⁹ rerũ ecclæ. Nã fm Bal. in Auth. hoc ius, C. de sacrosã. ecc. versi. cir-
1 cà primũ forma tradita† est triplex ciuilis, canonica, & ꝯsuetudinaria; nã ciuilis tradit in Auth. hoc ius, & canonica in c. dudũ, ꝯsuetudinaria, vt p Bal. ibi; & multę sunt solẽnitates, q̃ numerãt in Auth.
2 hoc ius, C. de sacrosa. ecel. Vt vʒ res † imobiles primò specialiter dẽtur pignori, quarum fructus creditor sibi cõputet tàm in sorte, quàm ĩ vsuris vsq; ad quartã cẽtesimę; qđ si nolit creditor accipere, tunc ordinator domus apud eũ, à quo ordinatur, habitis absq; dispendio gestis, iurat maiori parte ibidẽ seruientiũ cõsentiente, & debitũ exstare, nec

ex mobilibus solui posse. Quo facto ꝑ xx. dies rē ecclæ esse venalē publicè fit notum, vt plus offerē ti detur ꝑtio modis ob' ꝑ debito dādo; aliter. n. res emptori nō ɔceditur; & hoc inscribat, nihil in ea re esse factū ad diuinæ domus læsionē. Emptore verò nō inuentores æstimata districtè creditori detur insolutū addita in pretio vniuersæ æstimationis decima parte, accedente cōsensu ordinatoris, & maioris partis ibidē seruientiū, & res sit mediocris, & creditor sit ille, qui probet illud, quod credidit, in vtilitatē diuinæ domus conuersū esse, vt in tex. d. Auth. Et solēnitatē hanc esse seruandā in venditionib' rerū ecclesiæ dicit Hosti. in c. nulli ex de reb. eccl. non alien. in princ. ꝯm vnā opinio
3 nē; † vbi dicit, ꝙ non licet alicui clerico maiori, medio, vel minimo, & multò minus laico alienare res ecclesiæ, nisi ex cā, & solēnitate debita seruata.
4 † Et cā licita alienandi est multiplex puta necessitatis, pietatis, vtilitatis, æquitatis, & incommoditatis. Itē damni euitatione, & in rebus, quæ seruando seruari non possunt; sed in venditione illa solē
5 nitas seruanda est, de qua hr, x. q. ij. hoc ius, † & in rebus monasteriorū requiritur cōsensus dioecesani; In rebus verò Parochialis ecclesiæ non sufficit consensus epi, nisi & Rector consentiat; subdens
6 & quamuis Gofr. cui & D. n. cōsentit, notat, † ꝙ solemnitas est attendenda ꝯm consuetudinē cuiuslibet loci, & si sit præter ius ꝯm D. n. in hoc tñ eis non consentimus, quia euidenter reprobatur, vbi Io. And. ꝯm Hostien. vel quia solemnitates ille non vbiq; seruantur, dicam sufficere solemnitatē ꝯm loci consuetudinem approbatam, Gofre. hoc vr placere Alano. Inn. verò dicit sufficere solemnitatem, quæ in illa ecclesia pro consuetudine introducta est, & si sit præter ius dummodo non sit aliàs grauis ecclesiæ. Subdens, Hostien. autē huic dicto ɔ̄dicit, & dicit illud apertè reprobari in c. j. lib. vj. ꝑ quod capitulū & per Decretal. cùm cām, & Decretal. primam de consuet. nō credo solemnitatem iuris sic sine exceptione in rerū ecclesiasticarū alienationibus tolli posse; in solemnitatib' aūt Authen. hoc ius, posset intelligi prima opinio;
7 † puto tñ ꝙ cōsuetudo posset augēre, vel addere solemnitatē &c. Idē tenet & sequitur Card. Zabar. ibidem; Et dicit Io. de Tur. crema. in summa
8 xij. q. ij. vers. quantum est de forma, † ꝙ olim solebat fieri alienatio rerū ecclesiæ cum consensu, & authoritate aliquorum epōrum cōprouincialiū, vel totius Concilij, qui de cā cognoscebant, & subscribebant, x. q. ij. c. casellas in fin. & c. nullius, tex. xij. q. iiij. in gl. in summa xij. q. ij. ibi & olim quidē duo de vicinis episcopis intererant, & de causa alienationibus cognoscebant, & subscribebāt &c.
9 Et hoc olim obtinuit † quando tantùm matrices ecclesiæ haberent possessiones, & modicas; nunc autem quia in tantum sunt augmentaræ facultates ecclesiæ, vt singulis suæ ecclesiæ cura sit satis onerosa, sufficit Epi, & clericorum illius ecclesiæ sinē capituli tractatus, & cōsensus, & subscriptio, xij. q. ij. alienationis, & c. sine exceptione, facit tex. cum ibi gl. in c. nullus el ij. xvij. q. vbi gl. dicit istud
10 hodie non requiritur, † quia hodiè sufficit cōsensus Epi & capituli. Idem glo. in c. ea. n. x, q. ij. in glo. duos, ibi hodiè sufficit solus consensus episcopi cum Canonicis; & ꝙ sufficit in alienatione rei Epi, vt eps cum Canonicis alienet, dicit Laur. de Rodul. in repet. c. sine excepti. iiij. q. subdēs Ioan.
11 de Tur. Crema. † in alienatione ergo rerū eccle-
12 siæ epalis dēt eē cōsensus epi, & capituli, aliàs alie natio non valet, † nisi sint modicæ, & inutiles possessiones, q̃ citrà hanc formā possint ab epo alie-
13 nari, c. terrulas, xij. q. ij. in rebus monasterij † dēt adesse consensus epi, & Abbatis, & oīum fratrum, aliàs non tenet alienatio c. Abbatibus, xij. q. ij. & c. in venditionibus. 17. q. iiij. excipiūtur Monaste-
14 ria priuilegiata, quæ non subsunt epo; † Similiter & in parochialibus ecclesijs dēt adesse consensus epi, & præsbyterorum, siue clericorum illarum ecclesiarū; nam ibi nec clerici possunt alienare sine consensu epi, vt d. c. Abbatibus, & c. placuit; Nec
15 eps sine ipsis xij. q. ij. si quis episcopus, † ergo in alienatione hodiè rerum ecclesiæ cuiu libet requiritur consensus epi, nisi ecclesia sit priuilegiata, & aliàs vt ibi per eum.

16 ¶ Sed † non vr, ꝙ hodiè sit seruanda solemnitas d. Authen. in alienationibus ecclesiasticis, quia id dicit gl. in c. nulli, de reb. eccle. non alien. in verbo alienare, ibi hodie nō seruatur, infrà eo. c. dudum & c. melior gl. in cap. dudum præallegato in verbo tractatus, q̃ dicit, ꝙ in alienationibus rerū ecclesiæ, dummodò seruetur forma, c. sine exceptione, xij. q. ij. sufficit, quia solemnitas Authen. hoc ius, C. de sacrosā. eccl. nō est necessaria, ibi, sed querit hic Bernardus nunquid solemnitas l. hoc ius porrectū, In alienatione rerū ecclesiæ locū habeat, & dicit Bernardus ꝙ nō de necessitate dummodò seruet forma xij. q. ij. c. sine, Bal. Barr. & alij d. Authen. hoc ius. Nec obstat quod d. Authē. si incorporata inter canones, quia alij canones de ea mētionem non faciunt; & fuit posita d. Authē. inter canones; vt affectus, quē principes gerebāt ergà ecclesiam, sciretur, & esset notus; sed tanta solēnitas in dissuetudinē per vsum ɔ̄riū abijt, iiij. distin. §. leges &c. Idē tenet Abb. in c. nulli de reb. eccle. nō alien. vers. ad ꝯm, vbi dicit in quantū glo. dicit obseruandā fore solemnitatē Auth. hoc ius porre-
17 ctum, dicit Gofr. † ꝙ difficile est seruare illā solemnitatem ꝯm cōsuetudinem introductū, & ꝯm aliquos refert Innoc. satis esse obseruare cōsuetudinem illius ecclesiæ, de cuius rei alienatione agitur; quod tamen non placet Hostien. nam dicit
18 esse contrà cap. j. lib. vj. Ioā. And. † dicit se crede-

re,

re, quòd consuetudo nõ possit adimere solem nitatem, c. fine exceptione, xij. q. ij. Idem dicit Cald. cons. iij. de his quæ fru. à prælat. sine consensu capituli per c. cùm cãm, de re iudic.
19 & c. j. de consuet.; † sed benè potest adimere solemnitatem introductam per Authẽ. hoc ius porrectũ; & in hoc posset procedere prīa opi-
20 nio. † Item dicit, quòd consuetudo posset augere solemnitatem introductam, d. c. fine exceptione; & cum hac opinio Io. And. transeunt communiter scribentes; & nota istud dic-
21 tum, quòd † consuetudo non valet cõtrà solẽnitatem c. fine exceptione, & quia loquitur in-
22 distinctè potest inferri, † quòd subscriptio eorum, qui sunt de collegio non potest tolli per consuetudinem, quam ponit in d. c. fine exceptione. Item dum dicit de solemnitate Au-
23 then. hoc ius, die melius, † quòd non est necessaria consuetudo ad illam tollendam, quia ius ciuile non potuit introducere solemnitatẽ rei ecclesiasticæ; quia prouisum est per ius canonicum, ita vult Inn. in c. j. de reb. eccle. nõ alien. lib. vj. & ibi sequitur Io. And. in nouella, quia dicit idem Abb. in cons. 41. incip. fal-
24 uatoris, col. iij. † quòd ius ciuile nõ potuit hæc prohibere, vnde satis est, quòd per canones nõ non reperitur prohibitum; cùm enim ius canonicum certam formam tradidit in alienatione rei ecclesiæ, non est curandum quid statuat ius ciuile, vt not. Inno. & glo. in d. c. j. de reb.
25 eccles. non alien. lib. vj. † ideò cõcludo, quòd si consuetudo contraria, c. fine exceptione sit grauosa ecclesiæ, non tenet, vt in c. j. de consue. & in d. c. cùm cãm; sufficit ergò illam solem-
26 nitatem obseruare; debet ergo † præcedere tractatus, item debet interuenire authoritas superioris, consensus capituli, & subscriptio Clericorum; Nec requiritur decretũ iudicis, sed
27 sufficit causæ cognitio, † etsi non interueniret alienatio, nam adhoc requiritur tractatus, ita dicit Inno. in c. vnico suprà titu. j. in fi. Fede. de
28 sen. consi. 237 † non tamen de necessitate requiritur, vt prę mittatur causæ cognitio, vtrum expediat magis alienare vnam rem, quàm aliã, ita notabiliter dicit ipse consi. 243. satis enim est, quòd subest causa alienandi, & quòd super legitimitate causæ processit cognitio, & sic seruata forma, c. fine exceptione vel alia solemnitate inducta per consuetudinẽ pro modo præ
29 dicto; † Et hodie in alienatione rerum ecclesiæ non tantũ seruatur solemnitas, quanta antiquitus seruabatur; quia antiquitus rei ecclesię erant tenues, & magis custodiebantur, hodie autem sunt amplissimæ, meritò &c. per glo. in c. videntes, xij. q. j. in glo. j. quæ dicit, quòd per
30 illum tex. potest dici, † quòd tãtum matrices ecclesiæ olim habuerunt prædia, & possessiones; vnde videtur, quòd illa solemnitas, quæ in alienatione rerũ ecclesiæ seruari præcipitur x. q. ij. casellas, aliàs hoc ius, tantùm de matricibus ecclesijs intelligitur; cum enim olim ecclesiæ erant tenues, maior erat inquisitio adhibenda io alienatione, sed, cùm hodie augmentatæ sint possessiones ecclesiæ, sufficit cosensus capituli ecclesiæ ad alienationem faciendam &c. quam gl. sequitur Archid. ibi. Idem sentit Rebuff. in præalleg. compendio aliena. rerum ec-
31 cles. † vbi enumerat omnes solemnitates, quæ seruari habent in alienatione rerum ecclesiæ; quia inquit in primis requirit quòd adsit causa videlicet necessitatis, pietatis, vtilitatis &c. Secũdo loco requiritur tractatus capituli, quia
32 capitulum debet † congregari ad sonum campanę, vel aliàs (vti moris est) & cùm omnes simul conuenerint, debet Prior, vel antiquior ꝓponere, l. ij. C. de decurio. & petere suffragia à quolibet super hác re alienanda, vel non, vel
33 super qua; possit enim esse, † quòd iusta causa subest, tamen non expedit quamlibet rem alienare, l. magis puto, §. in primis ff. de reb. eorum Federic. consil. 142. incipien. Domi-
34 ni, colum. secunda. Tertio loco † requiritur consensus capituli, vel clericorum ibidem seruientium, vt capitulo sine exceptione, &
35 cap. hoc ius. † Quarto in tali actu faciendo, & sic in instrumẽto alienationis requiritur, quòd exprimantur nomina singulorum. Quinto requiritur subscriptio canonicorum; Sexto exigitur & authoritas, sine licentia episcopi, c. sine exceptione, & Authen. hoc ius: Subdens
36 Rebuff. ibidem † nec etiam de consuetudine seruantur solemnitates traditæ in d. Auth. hoc ius videlicet quòd contractus fiat in scriptis te
37 ste Perusino in c. j. eo. tit. lib. vj. Nec ab initio scriptura est necessaria, tamen ad probandũ factum contractum oportet, quòd fiat ꝑ Bald. in Authẽ. hoc ius col. 4. Rota decis. 135. no-
38 ta ꝙ vbi in antiquis, † & in Galia solẽt in his alienationibus scripturam adhibere ab initio.
39 † Itẽ non requiritur subhastatio, cùm de iure canonico non reperiatur cantum, & consuetudo non admisit has iuris ciuilis solemnitates, c. j. de his quæ fiu. à prælat. nec etiam de con-
40 suetudine iuramentum † ordinatoris requiritur iurantis, nihil esse factum in læsionem
41 diuinæ domus, Inn. in c. j. eod. tit. vel † quòd nuntius mittatur, qui referat, vt in l. magis puto, ff. de reb. eor. seu aliæ solemnitates per ius
42 ciuile scriptæ. Nec obstat, † quòd text. d. Authen. hoc ius, sit scriptum in libro decretorum, quia id fuit factum ad ostendendum affectionem, quam Principes seculares habebant aduersus

uersus ecclesiam, vt per glo. in c. j. de reb. eccl. non alien. lib. vj. Guido Papa q. 149. secūda,
43 non valeret † tamen consuetudo remittens omnem solemnitatem requisitam in alienatione bonorum ecclesiæ; quia per illam induceretur grauamen rebus ecclesiæ, per Abb. & alios in c. j. per illum tex. de consuet. & c. nulli, de reb. eccle. non alien. per Alex. cons. v.
44 incip. si vera sunt, col. pen. v. vol. † Et illa cōsuetudo dicitur contrà priuilegium, & libertatem ecclesiasticam, per Abb. & alios in c. cùm
45 eā, de re iud. quod † duodecim modis restringit Albert. Brunus in tract. de forma, & solemnitate actus, rubrica quis possit dare, & tollere formam, vers. successiuè. Et per Felyn. d. c. cùm cām; item dicit glo. in Authen. hoc ius,
46 C. de sacrosan. eccl. quòd, † si consuetudo sit in contrarium, quòd non seruentur solemnitates d. Authen. ista consuetudo valet, & habet seruari. Idem tenet glo. in l. de quibus, cir-
47 cà fin. & l. seq. ff. de leg. sed † inquit Bar. in d. Authen. hoc ius vers. quærit glo. Ego puto, ꝙ non valet consuetudo, quæ est contrà libertatē
48 ecclesiæ, vt dixi suprà in Authen. cassa, † nam, cùm hoc sit concessum ecclesijs in priuilegiū, vt non possint alienari sine hac solemnitate, consuetudo, quæ esset contrà hoc priuilegium, esset contrà libertatem ecclesiæ; fateor tamē,
49 † quòd solemnitas istius Authen. non est necessaria in alienatione rerum ecclesiæ, quia Ecclesia istud priuilegium sibi concessum non acceptauit, sed statuit aliam solemnitatem in alienatione rerum ecclesiæ, quæ ponitur in c. sine exceptione, xij. q. ij. & cap. j. vbi glo. de reb. eccle. non alien. lib. vj. Et dicit Cardi. di clem. j. versi. vigesimò primò secundùm Paul.
50 quòd in alienationibus sufficit † seruare solēnitatem inductam à consuetudine, modò non sit consuetudo onerosa, quia non valet, & est reputata onerosa, cùm euitatur solēnitas vt si induciē, quòd solus prælatus alienet, vel cū vno, vel cum duobus de capitulo omisso tractatu, vel sine licentia superioris, vt ibi per eum. Faciunt dicta Io. Bartachin. de Firmo in tract. de episc. iiij. parte incip. superest, §. redeundo ad qōnem, versi. trigesimò sextò quæro, ibi autem
51 intellige † nisi cōsuetudo aliter se habeat, quæ facit valere contractum alienationis rei ecclesiæ cum minori solemnitate, quam à iure sit introducta secūdùm Inn. in c. statuimus de trāsact. Archi. & Doct. post glo. in c. j. de reb. eccl. nō alien. in vj. per Inn. in c. cùm causam, de re iud. per glo. in clem. si. de reb. eccl. non alien. not. i c. ea noscitur, de his quæ fiu. à prela. & in c. iij. de consuetud. & quod per Paul. de Cast. in l. diuturna, ff. de leg. subdens Bertachi. ibidem, & prædictis adde, quòd hodie de
52 iure canonico alienatio rei † ecclesiæ requirit aliam solemnitatem, quam solemnitatem inductam de iure ciuili per Authen. hoc ius, C. de
53 sacrosanc. eccle. † cùm requiratur hodie forma tradita in c. fine exceptione, xij. q. ij. & in c. j. cum glo. de reg. iur. lib. vj. & per Bart. in d. Authen. hoc ius, & in hac materia vide Doctrinam Bal. in d. Authē. hoc ios, C. de sacrosanct. eccle. col. ij. versi. circà primum, vbi di-
54 cit, circà primum † cōsidera triplicem formā, vna est forma ciuilis, quæ traditur in Authent. alia est forma canonica, quæ traditur in c. dudū de reb. eccl. non alien. lib. vj. alia potest dici forma consuetudinaria. Nàm solemnitas huius Authen. nō est per canones approbata, sed
55 sufficit † secundùm canones tractatus episcopalis, authoritas, & cōsensus Rectoris illius ecclesiæ, cuius res venditur; &, si ecclesia est collegiata, requiritur consensus collegij, vt not. in d. c. dudum in vj. &, si res ecclesiæ venditur si-
56 ne subhastationibus, † licet de iure ciuili nō teneat, de iure canonico tamen tenet, & valet; quia de iure canonico nō est necessaria aliqua subhastatio, quia non est aliqua decretalis, quę dicat, quòd subhastatio sit necessaria, quod est
57 not. Et posita qōne vtrū † valeat consuetudo, per quam in alienatione rei ecclesiæ receditur à forma canonica, & nō loquēdo de consuetudine laicorum, quia ista consuetudo nō valet, sed de cōsuetudine actiua ipsarum ecclesiarū, quibus consuetudo permittit vltra ius cōmune, inquit glo. hic dicit, quòd valet ista consuetudo, idem dicit Anto. in summa; ad hoc facit quod no. in glo. in d. c. dudum in verbo tractatus. Contrarium videtur tenere Innoc. in c. cùm cām, de re indic. breuiter inquit ista dico,
58 quòd aut cōsuetudo † disponit super iure personæ, puta quòd posset prelatus irrequisito capitulo alienare, & talis consuetudo non valet, vt d. c. cùm cām. Aut disponit cōsuetudo su-
59 per iure cāe† puta pro quacūq; leui causa possit alienare, & donare, & sīr rndēr, ꝙ non valet, argu. l. prohibere, §. planè, quod vi, aut clam.
60 Aut disponit sup iure solēnitatis, † vel formę, & tūc refert, aut omisio formę pōt esse dānosa ecclesiæ, puta omisio tractatus, & nō valet, vt d. c. cùm cām in rōne sui. Aut omissio for-
61 mæ non est damnosa ecclesiæ, † & tūc potest. Vnde multa sunt de forma, quæ non sunt approbata de cōsuetudine, vt not. in d. c. dudum.
62 Vn, si ɔsuetudo hēt ꝙ sufficiāt singularis cōsēsus cū expssione nois singulorū, vt not. Archi. ī c. sine except., in verbo siue meliora ꝓspiciat, ita ꝙ ecclę ꝑ hoc nōn accrescit, nec decrescit aliqd, valet dicit Bal. ista ɔsuetudo, vt ibi ꝑ eū.

Et

Et pro hac materia cõſuetudinis vide gl.in rub. q̃
ſit longa cõſuetudo ſcd'a ghĩ fi.& ibi Bal.& Paul.
de Caſt.in l.ẽt ĩ princ.ff.ſol.mat.Bal.in c.j.in prin.
in fi.j.col.qui ſeud.dar.poſſ. per Ant.de But. in c.
nulli de reb.eccl.nõ alien.& c.ea noſcitur,& ibi ꝑ
Doct.in c.quãto ext.de his q̃ fiu.à prę̃l.ſine cõſen.
c.apoſtilla ad Bal.in Auth. ſi qua mulier, C.de ſa-
63 croſa.eccl.& cõclndo inquit Abb. in d.c.nulli, ꝙ
niſi alienatio fiat ſeruata illa forma,& in caſu à iu
re conceſſo,eſt nulla; de defectu formæ eſt clarũ,
64 nã illa ſemper inducit nullitatẽ actus,† q̃a forma
dat eſſe rei,ꝓbatur in c. tua,de his q̃ fiu.à pręla.&
d.c.ſine exceptione; idẽ Abb.ẽt in c. cùm cãm ex̃
65 de ſenten. & re iud.in fi.vbi tenet,† ꝙ non valet
vendõ rei eccl'æ facta à ſolo prælato, ẽt ſi ꝓbctur
ꝑtiũ verſum in vtilitatẽ eccl'æ, ẽt ſi hoc habeat cõ
66 ſuetudo; † quia nõ ſufficit rẽ alienari in caſu lici-
to,niſi ẽt ſeruetur ſolẽnitas à iure introducta c.ſi-
ne except.&c. ¶ Et vide in hac materia, q̃ ſcribit
Abb.in c.j.ex̃ de ĩ integ.reſti.col.fi.verſ.in gl.pen.
ibi ex qua collige,ꝙ ad hoc, vt teneat alienõ rerũ
67 eccl'æ,opus eſt,ꝙ fiat in caſu licito; † Et quatuor
sũt caſus liciti ꝑ gl.xij.q.ij.in ſumma. Itẽ oportet
ꝙ ſeruetur forma tradita in alienõne; puta ꝙ præ
cedat tractatus,& authoritas ĩteruęniat ẽpi,& ꝓ-
ut traditur xij.q.ij.c.ſine exceptione,ĩ eo tñ,quod
gl.allegat x.q.ij.hoc ius porrectũ, dic ꝙ forma tra
dita in illa Auth.nõ eſt neceſſariò ſeruãda, ſed ſa-
tis eſt ſeruare formã à canone traditã, de quo bo-
69 na gl.in clem.j.de reb.eccl.nõ alienan.† & ibi per
Inn. Deceptio aũt in pretio non inducit nullitatẽ
ꝯctus,vt hic habes tex.aptũ,ſatis.n.eſt, ꝙ eccl'eſia
70 nõ ſit decepta in cã primaria † ſuadente alienõne
71 aduerſus† iſtã deceptionẽ,q̃ venit extrinſecè,& ac
cidentaliter ſubuenitur eccl'æ ꝑ reſtõnem in inte
grũ,& vide ꝑ'enndẽ Abb.in c.cũ cã ext. de ſen. &
72 re iudic.col.fi.vbi dicit,† ꝙ cõſuetudo nõ põt di-
minuere ſolẽnitatem inductã in alienõnibus rerũ
eccl'æ; & idẽ,inquit,ſentit hic Io.And.dicens eam
nõ valere,quia grauamen eccleſijs inducit, c. j.de
cõſuetud.per Io.And.in c.nulli,de reb.eccle.non
73 aliẽ.vbi dicit,† ꝙ ſolẽnitas c. ſine exceptione xij.
q.ij.nõ põt per cõſuetudinẽ tolli. Facit quod not.
in c.j.de reb.ecc.nõ alien.lib.vj.& ſubdit dico tex.
eſſe hic iũcta gl.ſed ſolẽnitas Auth.hoc ius,ſic idẽ
dicit,ꝙ ſolẽnitati c.ſine exceptione põt cõſnetu-
do addere,diminuere,aut nõ,facit quod not.in c.
quod ſuperbis de conſang.& affinit. & ſm̃ ꝑdicta
põt intelligi,quod not.gl.in d.Authẽ. hoc ius,vbi
dicit valere cõſuetudinẽ, vt nõ ſeruetur ſolẽnitas
illius Auth.idẽ tenet in l.de quib',ff.de legi.& di-
74 cit Bartol.in d'.Auth.hoc ius,† ꝙ,ſi eccl'a acceptaſ
ſet ꝓ ſe ſolẽnitates illius Auth.q̃ eſt canonizata,x.
q.ij.hoc ius porrectũ,nõ valeret ꝯſuetudo ĩ ꝯriũ ;
quia eſſet ꝯ libertatẽ,eccl'aſticã, cũ hoc ſit cõceſsũ
eccl'æ in priuilegiũ, vt nõ poſsit fieri alienõ ſine il
75 la ſolẽnitate,& cõſuetudo ꝯ† libertatẽ ecclę non
valet,Auth.caſſa,C.de ſacroſ.eccl.c.nouerint den
ſen.excõ.& c.grauẽ.Sed eccl'a nõ acceptauit illud
priuilegiũ,ſed induxit aliã ſolẽnitatẽ, de qua in d.
c.ſine exceptione,ideò nõ eſt neceſſaria illius Au-
then.ſolẽnitas,alleg.not.ĩ d.c.j.& dicit, ꝙ ibi hoc
tenet Inn.& gl.& not. diligẽter dicta Bar.& rõnẽ
76 ex qua infertur , ꝙ ſolẽnitas iuridicè introducta
ab habente poteſtatẽ in alienatione rerũ ecclę nõ
77 poteſt cõſuetudine tolli. † Itẽ ꝙ nõ eſt neceſſaria
cõſuetudo ad tollendã ſolẽnitatẽ illius Authẽ.ſed
ſatis eſt,ꝙ eccleſia nõ acceptauit ꝓ ſe ; poſſet er-
go induci cõſuetudo,vt illa ſolẽnitas ſeruaretur ,
& ſic limito illud dictũ Io.And.in d.c.nulli &c. &
78 ibi per d.Abb.vbi apoſtilla dicit,ꝙ ſolẽnitates in-
dnctas in alienationib' rerũ eccleſiæ per Authen.
hoc ius porrectũ,cõſuetudo põt tollere, & dimi-
nuere; ſed ſolẽnitates inductas ꝑ c.ſine exceptio-
ne,xij.q.ij.nõ põt cõſuetudo ẽt clericorũ tollere ,
& ità eſt veritas, & ita cõiter cõcludũt canoniſtæ
poſt Io.And.in d.c.nulli;firmat Imo.in c.j.vij.col.
de hi q̃ fiu.à ꝑlat.ſine conſen. cap. & limita, vt ibi
ꝑ eũ,& ſic eſſet cõſulendũ ; & cõſuetudines,quæ
in multis locis aliter ſeruant, nihil valent, de quo
ẽt vide latè per Bald.in rub.C. q̃ ſit longa conſue.
79 circà fin.ꝙ poſito,ꝙ tales ſolẽnitates poſsint per
cõſuetudinẽ diminui, requiritur in tali conſuetu-
dine ſpatiũ xxx. annorũ,& nõ ſufficeret conſuetu
80 do lunga x. annorũ,puto † ꝙ debuerit dicere xl.
annorũ,& ſic ꝑſcripta , quia de iure canonico re-
quiritur, ꝙ conſuetudo ſit inducta xl. annis ſuper
alienatione rerũ eccleſiæ per ea quæ dicunt Ge-
min.Fran.& alij in c. fi. de conſuetud. in vj.

¶ Vñ ꝑ allegatos Doctores, et ꝑ glo. in c. j. de cõ-
ſuetu. et c. quę in ecclarũ đ cõſtit. et per glo. c.
cùm cãm đ ſen. et re iud.firmaẽ regula,ꝙ ꝯſuetu-
do nõ põt diminuire ſolẽnitates req ſitas à canon.
in aliẽ.eccleſ. ꝓ quo ẽt Paul. de Caſt. in l. etiã in
princ. ſol. mat. et in authẽ. hoc ius Bal.c.j.prima
col. q ſeud. dar. poſſ. Abb. c.cùm in offic.đ teſta.
Feder.đ ſen.cõſi.45.ij.parte.Sed ꝑdicta regula vr̃
multipliciter limitari et reſtringi poſſe,vt per do-
ctores tam ciuiliſtas quàm canoniſtas .

¶ Nã primo loco fallit niſi ꝯſuetudo ſit durata p'tm̃
tẽpus,cuius nõ ſit memoria in ꝯriũ ꝑ verba Car.
in Clẽ. ij.iiij. col. verſ. octauo quęro đ reb.eccleſ.
nõ aliẽ. q̃a tm̃ tẽpus tollit iuris reſiſtẽtiã c.j.đ prę
ſcrip.in vj. et ꝑ tm̃ ſpatiũ prę̃ſumitur Papa ſcire,
aut ꝑ diligẽtiã ſuã , aut ꝑ viã appellationis alicu-
ius aditus,aut alijs varijs cauſis certioratus,niſi tñ
ꝯſuetudo eſſet à iure reꝓbata ꝑ d.Car.ibi ad finẽ.

¶ Secũdò fallit, ſi ſit ꝯſuetudo , ꝙ prælatus interior
poſsit ſine ꝯſẽſu capituli alienare, q̃a talis ꝯſuedo
valet,dicit Lap.xij.q.ij.abbatibus eẽ Hugo. 17. q.
4. in vẽditionibus ſequiẽ Cald. cõſi. vlt. đ ꝯſuc-
tu. Innoc. in c. nulli đ reb. eccleſ. nõ aliẽ. dũ di-
cit fiẽdã alienationẽ in eccl'a inſeriori iuxta ꝯſne-
tudinẽ,dummõ nõ ſit ꝯſuetudo granis eccl'e , ſed
iſta opinio eſt reꝓbata ꝑ Hoſt.in c. nulli et in sũ-
ma eo. tit. §. iij. verſi.in rebus ꝑ Archid. in d.c.in
vendi-

venditionibus quia non adhibere talẽ consensum posſit esse grauamen eccleſię, idem tenet Archid. in c. nemini in verbo monasterio 16. q. 7. dum se remittit ad dicta in cap. in venditionibus.

¶ Tertiò fallit si cõsuetudo ap̃pbet ꝯctũ nõ solemnẽ cuius pretiũ sit versũ in eccł'e vtilitatẽ p glo. in c. cũ cãm de re iud. sed Abb. ibi ꝯ q̃a alienõ habet fieri in casu licito et cum solemnitate alias nõ tenet Fel. c. cũ in ecclesiarũ de consti. scđo not. vbi abũdę dñi de Rota de teb. eccle. in antiq. dicis. xj.

¶ Quartò fallit existẽte dubio inter doctores super certa solẽnitate adhibẽda q̃ si ꝯsuetudo sit p̃ vna opõne illa preualet et ei est stãdũ p Imola c. j. de his q̃ fi. à p̃la. 7. col. verſ. vñ vr̃ c. cũ dilectus đ ꝯsu.

¶ Quintò fallit si consuetudo sit additiua solemnitatis nõ diminutiua quia tũc bñ valet Saly. in Authẽ. hoc ius, C. de sacrosã. p Abb. Imola Io. And. et Bal. cap. nulli de reb. eccleſ. sed ista non videtur limitatio ad regulam supra firmatam.

¶ Sextò fallit, nisi ꝯsuetudo diminuit leuẽ solẽnitatẽ, puta est solẽnitas, q̃ capitulares exprimãt ꝯsensum suũ peractũ subscriptionis, q̃a huic solẽnitati vt leui bene põt ꝯsuetudo derogare p Io. đ Imola c. j. versi. si aũt res đ his q̃ fi. à p̃la. sed đ hac fallẽtia multũ põt dubitari, q̃a in c. sine exceptione x. q. ij. vbi daŕ forma solẽnitatũ in alienationibus est clausula decreti irritantis ibi alias irrita sit alienõ quia cũ lex. dat solẽnitatẽ actui solennitas ẽt leuis omissa vitiat Roma. cõs. 402. in p̃posita Bal. Imola et Castrẽ. in l. j. ff. de lib. et poste.

¶ Septimò fallit q̃n eps alienat đ ꝯsuetudine p̃ reparatione, aut sustẽtatione alicuius eccł'ę ẽt nõ requisito capitulo q̃a valet talis ꝯsuetudo p Butr. c. ea noscitur versi. sed quęro de his quę fiũt à prę-la. quia si ad sit legitima causa, aut necessitas, quæ impellat, valet consuetudo, vt per But. ibidem sed Imola ibi tenet cõtrarium, quòd vbi res vnius ecclesię ꝯcediŕ alteri eccł'ę dẽt interuenire cã & solẽnitas quauis ꝯsuetudine ꝯria nõ obstante.

¶ Octauò fallit, q̃n ꝯsuetudo versareŕ ad faciẽdum dignosci, an q̃d de reb. eccł'ę esset alienabile nec ne, et ad faciẽdũ aliq̃ rẽ alienabilẽ, quę nõ esset puta in dignoscẽdo an aliqua res esset solita vel non solita infeudari emphytheuticari, q̃a virtus ꝯsuetudinis facit illã alienabilẽ, c. ij. de feud. dũmodo sit ꝯsuetudo xl. anno. p Bal. in l. đ q̃bus 18. col. vers. quęro ergo. quãtũ tempus ff. de leg. sed q̃a facere q̃d alienabile in eccł'a q̃ nõ esset videŕ esse in damnũ, et p̃iudiciũ eccł'e, et ꝯ formã iuris statuentis res eccł'e cũ cã et solẽnitate alienari đ q̃na c. cũ exceptione xij. q. ij. ideo de hac fallentiã & de hac consuetudine valde posse dubitari puto, q̃a ꝯ eccł'am & ĩ dãnũ illius nõ vr̃ admittẽda ꝯsuetudo.

¶ Nonò valet cõsuetudo, q̃ disponit sup mõ seruãda rũ solennitatũ ẽt si p eandẽ alteretur modus illas seruãdi à iure traditus, p Bal. in Auth. hoc ius. iiij. col. vbi dat exẽplum de p̃stando consensu qui cũ reg'l't habeat p̃stari collegialiter ꝯsuetudo de p̃stã do illo singulariter p singulos seorsũ nõ in collegio valet, sed credo, q̃ ꝯsuetudo in dicto casu nõ sit tollerabilis p̃p grauamen q̃ ob tales sic extortos cõsensus posset inferri, q̃a p talẽ actũ vr̃ sublata in p̃stante libertas & maturitas circa consensum, quæ adhibetur, quando collegialiter, & ita in præiuditium & damnum ecclesiæ.

¶ Decimò fallit, q̃n in alienationib' faciẽdis ꝯsuetudo curiæ ep̃alis p̃scripsisset certũ ordinẽ iterponẽdi decretũ in alienationib' p Bal. ĩ l. si. §. necessitatẽ versi. tu ꝯsidera. C. de bon. q̃ lib. ĩ fi. q̃ idẽ Bal. dicit in l. q̃cũq; eo. tit. q̃ decretũ ep̃i sup alienõne factũ nõ seruata forma ꝯsuetudinis aut statutorũ eccł'ę, p̃sumiŕ eẽ obreptitiũ, & successor põt illud ĩfrĩgere. Sed id vr̃ verũ si dicta ꝯsuetudo sit additiua nõ diminutiua iuris cõis vt dico s̃ ĩ quĩta fallẽtia, q̃a si sit diminutiua cũ sit onerosa ñ dẽt valeŕ.

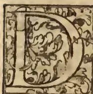
¶ Vndecimò fallit si ad sit ꝯsuetudo q̃ p̃latus solus sine capitulo infeudet res solitas infeudari reuersas, q̃ valet si bona sint, in quib' p̃latus habeat administrationẽ diuisam à capitulo p Cald. ꝯsi. vlti. de cõsuetud. Bal. c. j. de his qui feu. da. poss. immò prælatus id põt ẽt sine cõsuetudine, quia prẽlatus rem solitam infeudari, & emphyteuticari reuersã etiam sine solemnitate infeudat emphyteuticat, c. sine exceptione xij. q. ij. Lud. Ro. consi. 70. per tex. c. ij. c. j. de cler. qui inuestit. in vsib. feud.

SVMMARIVM.

1 *Tractatus videtur esse prima solẽnitas necessaria in alienatione rerum ecclesiæ.*
2 *Tractatus prius requiritur, quàm consensus.*
3 *Argumentum ab ordine literæ validum est.*
4 *Tractare nihil aliud est, quàm in medium ponere.*
5 *Tractatus idest quæstio.*
6 *Tractatus videtur esse quædam discussio, & indagatio circa rem disponendum in futurum.*
7 *Tractatus nihil aliud est, quàm cognoscere inter platũ, & illos đ capitulo de causa alienationis.*
8 *Tractatus dicitur principium.*
9 *Tractatus non requirit deliberatum cõsensum.*
10 *Tractatus, & consensus sunt diuersa.*
11 *Tractatus est de substãtia contractus alienationis.*
12 *Emphyteuta recipiẽs emphyteusim à plato nõ seruatis substantialibus non tenetur ad pensionem. Amplia ẽt, si sup adderẽtur substantialia. nu. 13.*
14 *Contractus, qui tenuit à principio, potest ratificari, secus si fuit à principio nullus.*
15 *Capitulum debet congregari ad sonum campanellæ, & Prior, vel antiquior proponere.*
16 *Causa alienandi iusta potest subesse, tamen non expedit quamlibet rem alienare.*
17 *Congregati de capitulo dicũt oẽs, quod sibi videŕ.*
18 *Mobilia si preciosa sint solẽnitas est necessaria.*
19 *Tractatus vel solennitas Authen. hoc ius, hodie non est necessarius, sed sufficit consensus.*

Epi

RVB. DE TRACTATV.

Iximus suprà in genere de solemnitatibus, nũc videtur, vt aliquid addamus de earũ singulis; & incipiendo à
1 tractatu, † qui quidẽ videtur esse prima solẽnitas, quæ interuenire habet in alienatione rerum ecclesiæ per text. in c. sine exceptione, xij. q. ij. e. tua, c. tũ apostolica, de his quæ fiu. à præla. sine consen.
2 capilu. c. j. eo. tit. in vj. † Et prius requiritur tractatus, quàm consensus; vt probat text. in c.
3 sine exceptione sumende argumentum † de ordine litteræ, quod est validum e. mandan. de præben. in vj. sic consuluit Feder. consi. 142. Dño Io. per Abb. in c. apostolica in verbo nota, in vers. è contrario, ibi primò debet interuenire tractatus &c. per Rebuff. in sepe allegato compendio alienatio. rerũ ecclesi. versic.
4 tertiò requiritur. † Et tractare nihil aliud est, quàm in medium ponere, dicit text. in l. cùm hic status, §. ambo, & ibi glo. in verbo tracta-
5 re, † & tractatus idest qõ, ff. de præscrip. verb. l. naturalis, §. sed si facio, si pars hære. petat.
6 † Tractatus videtur esse quædam discusio, & indagatio circà rem disponendam in futurũ, quia congregantur clerici ad discutiendum, vtrum magis expediat alienare vnam rem, quàm alteram, vel vtrum possit subueniri ecclesiæ sine
7 alienatione; † tractatus enim nihil aliud est, q̃ discutere & cognoscere inter prælatum, & illos de capitulo de causa alienationis, vt quilibet sententiam suam dicat, vt per glo. in c. tua
8 nuper, de his quæ fiu. à præla. † Et tractatus dicitur pricipium, ad quod is, qui incipit tractare, dicitur incepisse negotium per Bal. in c. in causis, col. ij. de elect. Aug. Bero. in c. nul-
9 li, 22, col. vers. modo. † tractatus non requirit deliberatum consesum, sed tex. ponit tracta
10 tũ, † & consensum vti diuersa. Quia primò fit tractatus, & post tractatum peruenitur ad ipsã alienationem, in qua præstatur consensus, vt per Abb. in c. tua nuper de his quæ fiu. à præla.
11 vers. in glo. in verbo & tractatus est † de substantia contractus alienationis, not. per Specu. in tit. de loca. §. sequitur videre, vers. & nota, quòd cùm, vbi apostilla in verbo tractatus dicit, quòd certum est, quòd est de substãtia, ad-
12 dens, † quòd si non seruatis his, quæ substantialia sunt, fieret per prælatum datio in emphyteusim, puta sine consensu & tractatu capituli, recipiens non tenetur ad pẽsionem, dato quòd prælatus se offerat, quod faciet capitulum con
13 sentire, † licet inquit de consilio vniu. legistæ fuerit semel cõtrariũ iudicatum, si super addebatur canonicorum consensus, per tex. in l. Iulianus §. si quis colludente, ff. de actio. emp.
14 † sed illud in contractu, qui tenuit, & poterat ratificari; sed hic secus, quia contractus ille à principio nullus ratificari non poterat, cùm esset de perpetua alienatione, licet secus de temporali, quod dic vt e. ij. & cap. iij. de his, quæ fiunt &c.
15 ¶ † Et ad faciendum tractatum capitulũ debet congregari ad sonum cãpanæ, vel aliàs (vt moris est) & cùm omnes simul cõuenerint, debet Prior, vel Antiquior proponere, l. ij. C. de decurio. & petere suffragium à quolibet super hac re alienanda, vel non, vel super qua; possit
16 enim esse, † quòd iusta causa subest, tamen nõ expediat quãlibet rem alienarẽ, l. magis puto §. in primis, ff. de reb. eo. & per Feder. in suo consi. 142. incip. dñi, col. ij. per glo. in c. tua, de his, quæ fiu. à præla. in verbo tractatu, ibi,
17 sed qualiter fiet tractatus? † conueniunt oẽs, & quilibet dicit, quod sibi videtur, vt l. vlt. C. de bon. Ciuita. alien. lib. xj. & l. vlt. titu. seq. Et hoc de immobilibus, vel de mobilibus pre-
18 tiosis; † quia, si mobilia sint pretiosa, est necessaria solẽnitas, l. lex quæ, C. de admi. tit. &c. & dicit glo. in c. sine exceptione, quòd, quis debeat esse tractatus, habetur in e. hoc ius, sed
19 hodie † non requiritur in alienationibus ecclesiæ tractatus, vel solemnitas Authẽ. hoc ius, per illud, quod habetur in glos. c. nullus, el ij. in glo. istud 17. q. iiij. ibi sed illud non requiri-
20 tur, † quia sufficit hodie consensus epi & capituli, xij. q. ij. fine; Item glo. in c. ij. x. q. ij. in verbo duos, ibi, hodie sufficit ꝯsensus solius epi cum canonicis, per glo. in c. videntes, xij. q. j.
21 quæ dicit, † quòd, cùm olim ecclesiæ res essẽt tenues, maior erat inquisitio adhibenda in alienatione; sed, cùm hodie augmentatæ sint possessiones ecclesiæ, sufficit cõsensus capituli ecclesiæ ad alienationẽ faciẽdam sequitur Laur. de Rodul. in repe. c. sine exceptione, xij. q. ij. vbi quærit, qualis debeat esse tractatus in alienatione; & habetur glo. in e. j. eo. tit. lib. vj. Dico supra in præcedenti qõne de solemnitatibus, & hr per Rebuff. in tract. seu compendio alien. rer. eccle. vers. Quintò est tractatus.
22 vbi dicit, † quòd oẽs canonici vel monaci debent vocari expressè ad sonũ campanæ, vel aliàs iuxtà morem ipsorum ad tractandum, & deliberandum super venditione vel locatione
23 perpetua, seu alienatione, † quibus congregatis prælatus superior proponit cãm, videlicet

licet debitum vrgere, vel aliam esse necessitaté, seu vtilitatem, super qua dicitur canonicis con gregatis tractabitis seu deliberabitis, an & qd alienare expediat, & quilibet dicat suũ votum; Et postea si conuenerint in vnam sententiam, fit instrumentum huius deliberationis &c.
24 Forma aũt tractatus † qualiter esse debeat, tra ditur per Spec. in tit. de loca. §. sequitur vide-
25 re, vbi dicit, † & scias quòd de ipso tractatu hic confici poterit publicum instrumentum, D. n. Abbas Sancti Affrodisij congregatis infrascrip tis eiusdem ecclesiæ canonicis ad capitulũ mo re solito, scilicet tali, & tali ꝓposuit coràm eis, quòd, cùm occasione talis debiti, seu necessita- tis, vtilitatis, vel causæ, monasterio, vel ecclesiæ expediat, vt habeatur pecunia vsque ad quan- titatem centum marcarum, prouideant ipsi, & deliberent, vnde dicta pecuniæ quantitas pos- sit haberi. Igitur fratribus, seu Canonicis ip- sis super hoc solemniter tractantibus & deli- berantibus diligenter tandem communi con- sensu confirmarunt, quòd talis possessio eccle- siæ ipsius concedatur in emphyteusim, vel alie netur; & pecunia, seu pretiũ dictæ rei in dictã causam, seu negocium conuertatur, credentes hoc pro dicta causa ipsi monasterio vtilius ex- pedire.
26 ¶ † Et isti tractatus debent fieri plures vel plu ries dicit glo. in c. j. eo. titu. lib. vj. in verbo tractatus, tractatus debet diligenter fieri, & vtile, & sępius id facere, ne decipi possit, de ꝓ batio. c. ratio, ibi quoties &c. per Spec. in tit. de loca. §. sequitur videre, vers. & suis, ibi,
27 nota, quòd iste tractatus † debet pluries fieri saltem ter, vt dicunt quidam, & de qualibet vice debet fieri publicum instrumẽtum, quod
28 videtur durum &c. † Sed quod non requiran tur tres tractatus, sed vnus tantũ diligens trac- tatus, videtur dicere tex. in c. j., nostro titu. in vj. vbi tex. loquitur in singulari numero; di- cit.n. quia etiam tractatus solemnis, & diligens, qui in talibus concessionibus perpetuis exigi- tur &c. vbi gloss. in verbo tractatus in addi- tio. ibi, non enim dicit tractatus solemnes, & diligentes, sed ponit singulare &c. per Abb. in c. tua nu p, de his quæ fiu. à pla. iiij. no. nota ibi tractatus, quòd in alienatione rei ecclesiasticæ non requiruntur tres tractatus, vt pleriq; ob- seruant, sed sufficit vnicus solemnis, & diligẽs, quod hic tenent cõiter Doctores &c. Idẽ Ioã. And. in Spec. in tit. de loca. §. sequitur vide- re, vers. & scias, super verbo & durum videtur, ibi vide quod not. de reb. eccl. non alien. du- dum, in glo. secundùm quod, & super ea dixi, vbi per singulare probatur vnicũ tractatũ suf- ficere, dummodò solẽmis, & diligens sequatr

& approbat Laur. de Rodul. in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. qõ v. per Bal. in cõs. 221. j. volum. vbi dicit, quòd Spec. dicit sufficere vnum tractatum, nã sufficit, quòd causas, qui- bus strangulantur, semel nominatim exponãt, & approbent per Pet. Rebuff. in compẽd. alie. rerum ecclesiæ in verbo tractatu.
29 ¶ Monachis verò nigris Sancti Benedicti ha- bent seruari cõstõnes Sancti Benedicti, quæ di- sponunt, quòd in alienationibus rerum eccle- siæ, & religionis faciendis, habet præcedere tra ctatus duorum dierum interpellatorum. Et in certo casu obtinere licentiam Papæ, vt patet in constitutionibus benedictinis, c. viiij. rub. de mutuis ac vend. syluarum & concessio. iuriũ; & de quolibet tractatu debet fieri singulũ in- strumentum, vt per Io. And. in Spec. pręalleg. loco, & per Socin. cons. 22. incip. viso, col. v. j. vol. sequitur Bertachin. de Firmo in tracta. de episc. iiij. parte vers. trigesimò octauò q̃ro. Aduerte tamen, quòd, si adesset consuetudo in aliqua ecclesia, q̃ plures debeant fieri tracta tus, & vnus non sufficeret, illa consuetudo debet seruari, per Bal. in Auth. hoc ius, & Peru sin. c. j. de reb. eccl. non alien.
¶ Et nota, quòd nunquam fit tractatus, nisi in ca- sibus à iure expressis per glo. d. c. j. in vj. & c.
30 quamuis de offi. c. ordin. † & de hoc tractatu, & inquisitione facta super talium rerum eccle- siæ alienatione habet constare per instrumentũ
31 ad hoc tendens specialiter, † quia non proba- ret instrumentũ alienationis, si diceret habito colloquio, & tractatu Canonici, vel capitulum
32 vendiderunt talem domum &c. † quia tale i- strumentum, quod non est ad hoc factum, non probat tractatum per Alex. in suo cons. 18. in- cip. viso, col. ij. volum. iiij. Fede. de sen. cõs. 143. concessio in fi. Paul. de Cast. consi. 74. ĩ facto in j. parte, col. ij. Bart. in Authen. si quis in aliquo, ad fi. vers. iuxtà prædicta C. de edẽ. Landul. in Clem. j. de reb. eccle. non alienan. Laur. eo. tit. in vj. in rub. 26. q. Speculat. de locat. §. sequitur vers. & scias, per Ias. in l. sciẽ dum, ff. de verb. obli. col. 5. vers. quartò ad-
33 de. Idem dico, † quòd non probaretur tracta tus interuenisse, si diceretur in instrumento alie nationis habito tractatu, vel consensu epi, vt pa tet per instrumentum scriptum per talem no- tarium, quia tunc oporteret aliud instrumen-
34 tum relatum exhibere, † quia nõ creditur re- ferenti, nisi constet de relato. Authent. si quis C. de eden. ita consuluit Bart. consil. 40. incip. Præclarè col. iiij. j. vol. per Fely. in c. sicut de
35 re iud. col. xiij. † Vnde tractatus non præsumi tur, licet exprimatur in instrumento alienatio- nis, quia istud, & similia non sunt in potestate

partium &c. Latè per Socin. cõſ. 52. nu. 4. vbi
36 dicit, † quòd debet fieri ſeparatim inſtrumen-
tũ, & notarius debet atteſtari ſuiſſe factũ ĩ ſua
præſentia eodem die, & loeo. Nec in hoc ſta-
tur verbis alienantium; Sequitur Gãmat. deciſ.
79. nu. 14. Aegid. deciſ. 671. Rebuff. in com
37 pendio alien. rerum eccleſiæ, nu. 8. † quia ver
ba enuntiatiua non probat tractatum in aliena
tione rei eccleſiæ per Alexã. vbi multa allegat
conſ. xvij. iiij. vol. ij. col. verſ. nec obſt.
38 Nec valet alienatio rei Eccleſiaſticæ. † ſi de tra
ctatu non præcedat ſcriptura, & inſtrumẽtum
per ſe per Spec. de loca. §. quęritur. verſ. ſcias,
39 quòd de ipſo, Pau. de Caſ. conſ. 89. † & trac-
tatus in alienatione rerum eccleſiæ non pręſu-
mitur, quia tractatus non eſt de intrinſecis, in
quibus non ità indiſtinctè datur præſumptiò;
c. j. de reb. eccl. non alien. in vj. vbi doctores.
& per Abb. in c. ea noſcunt, de his quę fiu. a p̃-
la. verſ. in alijs verò actibus, ibi, vbi in aliena-
tione facta per prelatum, & capitulum nõ pre-
ſumitur, quòd tractatus interceſſerit &c. p Lu-
doui. in l. ſciendum de verb. obli. per Rebuff.
in allegato compendio alien. rer. eccl. verſ. ſe-
cundò eſt tractatus, per Bal. in conſ. 496. vol.
40 v. incip. quidam prælatus, † vbi vide optimè,
an, & quando ſolemnitas in alienatione rei ec-
cleſiaſticæ præſumatur interueniſſe in aliena-
tione facta, vbi videtur facere regulam, quòd
illæ demum ſolemnitates ineſſe præſumuntur,
& interueniſſe præſumuntur, quæ non ſunt ex-
trinſecę ſolemnitates, ſed illę, quæ regulariter
inſunt, & ineſſe ſolent; & ea demũ inſunt, quæ
incontinenti fiũt &c. vnde tractatus, ex quo
debet interuenire diuerſis temporibus in ipſa
alienatione, non præſumitur ineſſe vt ibi p eũ.
41 ¶ † Et tractatus non requiritur in alienatione
rei cuiuslibet eccleſiæ, ſed tantùm collegiatę,
aliàs non, vt per Bal. in rubr. C. de reſcin. vend.
verſ. quędam aũt de ſubſtantia, vbi dicit, quæ-
dam ſunt aũt de ſubſtantia formæ.
42 ¶ Nam, † licet contractus emptionis, & vẽdi-
tionis parificentur per conſenſum, tñ forma
43 eſt neceſſaria; † nam, qñ venditur res eccleſiæ,
requiritur tractatus, ſi eccleſia eſt collegiata; Si
aũt eccleſia non eſt collegiata, non requiritur
tractatus per Alex. conſ. 16. iiij. parte, ſiuè ſit
regularis eccleſia, ſiuè ſecularis, per Fabian. de
Mon. in tract. de emptio. & vendi. q. v. prin.
verſ. vt aũt, in fi. ſequitur Imo. in c. potuit ex-
tra loca. col. xiiij. verſ. Item aduerte, vbi dicit,
44 † quòd Rector eccleſiæ non collegiatæ poteſt
vendere rem ipſius eccleſiæ ſuadente vtilitate,
vel neceſsitate cum authoritate Epi, licet non
45 interueniat tractatus, † qui fieri non poteſt,
ex quo non habet capitulum ſecundùm Spec.
quem allegat in tit. de emp. & vẽd. §. nunc di-
cendum reſtat de alienationibus minoris, idem
ibi voluit Io. Andr. in addi. vbi, & ſic inquit
46 idem põt † rector ſolus in tali eccleſia nõ col
legiata, quod poteſt prelatus cum capitulo in
eccleſia collegiata; & per eundem Imo. in c. j.
de dolo & contum. idem habetur per Abb. idẽ
verſ. in ea glo. ibi, & ſi vnus not. gl. in eo, quod
47 innuit, † quòd reſpectu locationis, ſeu aliena-
tionis, vel alterius contractus tantam poteſtatẽ
habet Rector capellæ ſolus, quãtam habet pre-
latus eccleſiæ collegiatæ cum collegio &c. &
idem melius, ibi paulò antè verſ. aduerte, quia
glo. vult diſtinguere. Idẽ Imo. in c. tua nuper
iij. col. verſ. & aduerte, quia Bal. de his, quæ fiu.
48 à prælat. ſin. conſen. capit. † Nec requiritur,
quòd eps audiat teſtes, & iudicialiter procedat,
quia iure ad hoc non aſtringitur per ea, quæ di
cit Abb. in conſi. 41. incip. ſaluatoris verſ. ex
quibus col. ij. ibi probatur etiam ratione, in a-
49 lienatione rei eccleſiæ neceſſariò non requiri-
tur, quod teſtes recipiantur p ordinarium; vel
quòd interponat decretum, ſed ſatis eſt, quòd
interueniat cauſæ cognitio cum ſolemnitatum
requiſitarum interpoſitione, vt not. Inn. & gl.
in d. c. j. de reb. eccle. non alien. in vj. immò
50 põt prælatus alteri committere, quòd faciat
tractatum cum capitulo, Dñi de Rota in ti. de
locat. deciſ. 4. per Rebuff. d. cõpendio alien.
rerum eccleſ. verſ. ſecundò requiritur in fi.
51 ¶ † Sed videri põt, inquit, ad hunc cõtractũ a-
lienationis rerum eccleſiæ an habeant vocari
abſentes, & ſi ſint vocandi, an ſufficiat maiorẽ
partem eſſe p̃ſitem, vel habeant requiri oẽs,
vel ſaltem duę partes; hãc qõnem ponit Laur.
de Rodul. in repet. c. ſine exceptione, xij. q. ij.
q. vj. & dicit ſecundùm Inn. ꝙ ſolùm reſidẽtes
ſunt vocandi, c. hoc ius porrectum, & refert
glo. ſuper verbo ipſorum de teſtib. c. p̃ſtium
in vj. ſed Hoſtiẽ. dicit contra, ſed gl. approbat
ibi opinionẽ Inn. dicens ſpeciale eſſe in electio
ne, & receptione, & in caſu capituli quiuis, de
offi. ordi. lib. eo. quòd abſentes debent vocari,
& idẽ dicit in d. c. quiuis in glo. ſuper verbo in
prouincia, & idem in c. in eccleſijs de prębẽ. in
vj. in gl. iij. ad not. per Io. And. in c. j. de his
quæ fin. à maio. parte c. j. Fed. de ſen. conſil.
143. & conſ. 278. verſ. poſt iſta, & gl. in c. fi.
de maior. & obed. in gl. iij. in prin. & de elec.
c. cùm inter vniuerſas in gl. iiij. in fi. & quod
not. Arch. in d. c. hoc ius porrectũ, ſuper ver-
bo ibidẽ ſeruiẽtium, & p Io. And. de conſtit. c.
cùm oẽs, ſuper glo. j. de nou. oper. nun. c. j. vbi
52 et dicit ſecundùm aliquos, † quòd nõ eſt neceſ
ſaria intereſſentia duarũ partiũ, ſed ſufficit ma-
ior pars, dũmodù vocandi fuerint vocati, Itẽ
not.

not. gl. iij. ad fi. eo. ti. c. quia propter; subdēs
53 veritas est ista, † quòd regulariter saltē duarū partium interessentia requiritur, vt probatur in iuribus prima parte allegatis, & habetur ēt in glo. in c. j. de his quæ fiu. à maior. parte capit. cum ibi not. per Io. And. & Feder. & de elect. c. licet in gl. pen. & c. ecclesia eo. tit. & paulò post ibidem.

¶ Redeundo igitur ad propositum nostrum habemus dicere, quòd duarum partiū interessentia est necessaria in tractatu alienationis; suffi-
54 cit tñ, † quòd deliberauit maior pars., c. j. de his, quæ fiu. à maio. par. capit. cū ibi not. per Io. And. & Fed. post eum cons. 17. & de his quæ fiu. à præl. c. iij. in glo. j. & x. quæstio. ij.
55 c. hoc ius, † & intelligitur duas partes præsentium, & vocandorum, vt ibi per eundē Lauren. d. Rodul. q. vj. Et Paul. de Cast. Autē. hoc ius
56 quòd † non sunt vocandi absentes dummodò duæ partes sint præsentes. Et maior pars istarū
57 duarum partium cōsentiat † per gl. c. pñtium, de testib. in vj. quæ dicit, quòd tribus tantùm
58 casibus est necesse vocari absentes in electione prælati, in receptione canonici, & quando cessatur in diuinis, sequitur Felyn. in c. cùm omnes, col. xiiij. in fi. de constit.

59 ¶ † Et Canonici, qui sunt in ciuitate, qui tamē non inseruiunt in ecclesia cathedrali, vt quia tenent beneficium in ipsa ciuitate, non sunt vocandi, ex quo non inseruiunt, per Feder. d. suo cons. 143. vers. sed credo, Authē. hoc ius pot
60 rectum, † per verbum ibi inseruientiū, quod dicit esse multum ponderādū; & subdit, quòd sic credit sensisse Bernar. in d. c. cùm inter vniuersas, & per Io. And. d. c. quáuis de offi. ord. c. præsentiū de testib. in quibus locis dicitur, quòd non vocantur absentes; Et not. dicit ipse, quòd non dixerunt beneficiati, quasi velit,
61 quòd illi præsentes non † valent ad talia; & subdit, quòd ità seruamus de cōsuetudine, vt aliàs vt per D. Laur. d. repet. in q. vij.
62 ¶ Et an ad istos tractatus sint † vocandi infirmi videtur dicendum, quòd sic per ea, quæ deducit Alb. in Autē. hoc ius, vers. dubitatur, ij.
63 col. nu. 1. Itē nunquid vocandi sint † scholares, & qui sint in scholis, & ibidem tenet D. Albe. quòd non secundùm Arch. per illa verba ibidem inseruientium.
64 ¶ Item quærit, nunquid † cōuersi habeant pari modo vocari, & tenet ibidem, quòd non, nisi aliud esset de consuetudine præscripta, vt per Archid. 18. q. ij. Abbatem, & xij. q. ij. placuit.
65 ¶ † Idem dicit esse de minore 14. anno. quāuis hodie minor annorum 14. non habeat vocem, nisi sit in sacris, clem. de æta. & qualita. vt hi qui.

¶ Et pro hac materia vide, quæ dico suprà in q̄one de causæ cognitione &c. quia ista, q̄ est eadem cum illa eadem, & vnica materia, quia
66 † discussio, quę fit in eā, habetur loco tractatus vt per Abb. in cōs. 41. j. vol. vbi concludit, q̄ p cōmisiōnē factam p Papam Cōmissario, vt se informaret de contentis in supplicatione, & illis repertis veris daret prælato licentiā vdendi, si posteà licentia Cōmissarij sequatur, etiā si non appareat de capta īformatione, nec de tractatu, valebit contractus; quoniā discussio, quæ mandatur Cōmissario, habetur pro tracta
67 tu, & loco tractatus, † & omnis solēnitas secū dùm eum videtur remissa per Cōmisionem, & indulgentiam Papæ; vnde purē, & sine alia solēnitate, & authoritate pōt iuridicē Rector, vel prælatus habita licentia cōmissarij alienare per ea, quæ allegat Abb. ibi & sequitur Capici. decis. 16. iij. col. nu. 4.
68 ¶ Et ad hoc, vt tractatus † sit, & intelligatur diligens, requiritur causæ cognitio rei, quæ debet alienari, videlicet an expediat ecclesiæ istā potius alienare, quam aliam rem argum. l. magis §. in primis, & §. si ęs alienum, ff. de reb.
69 eor. † ideò est necesse non solùm circa cām alienationis tractari, & cognosci, sed ēt circa rē alienandam Fed. cons. 137. per tex. c. tua, de his, quæ fiu. à præla. alioquin, quare fieret tra-
70 ctatus, ideò non valet consensus episcopi, † eidem facta relatione de necessitate vendendi, si non referatur ēt vtilitas rei, secundùm Fede.
71 quia non dicitur diligens tractatus, † qui in hac alienatione requiritur, Rebuf. in compē. alien. in verbo prospiciat.

SVMMARIVM.

1 *Clerici post tractatum suum assensum, vel consensum in præstare debent.*
2 *Consensus clericorum requiritur deseruientium in ecclesia, cuius res alienatur.*
3 *Tractatus non sufficit sine consensu, vt fraus moueatur.*
4 *Canonici possunt conuocari, & non haberi illorum consensus.*
5 *Prælatus non potest res vnius ecclesiæ alteri dare, nec inuicem commutare sine ambarum consensu.*
6 *Ecclesiæ non possunt sine superioris licentia rem ad inuicem commutare.*
7 *Ecclesia si cathedralis sit, debet interuenire in alienatione rerum illius consensus capituli.*
8 *Episcopus sine consensu capituli nō potest concedere ecclesiam vacantem alteri ecclesiæ etiam*

habenti

habenti ius patronatus in ea. Nisi fieret de licentia Romani Pontificis. 9.

10 *Episcopus cum consensu capituli sui potest imponere pensionem ecclesiæ abundanti soluendam ad sustentationem vitæ religiosorum.*

11 *In alienatione rei cathedralis ecclesiæ requiritur consensus capituli, nec sufficit consilium.*

12 *Capituli interest, ne ecclesia veniat in deteriorẽ exitum, vt pauperes possint sustentari.*

13 *Cõsensus capituli in quibus casibus requiratur*

14 *Episcopus quando teneatur in negotijs adhibere consilium capitulorum.*

15 *Consensus capituli non est semper necessarius in omnibus negotijs ecclesiasticis, sed in illis quæ communiter tangunt episcopum & capitulum.*

16 *Consensus requiritur, nec sufficit consilium, quando agitur de alienatione rei ecclesiasticæ.*

17 *Vbi agitur de alienatione perpetua, expressus requiritur consensus, nec sufficit tacitus.*

18 *Clerici consentire debent alienationi, & se subscribere.*

19 *Quando agitur de alienatione rei ecclesiæ cathedralis, Canonici debent consentire, non alij, qui non sunt de capitulo.*

20 *Consensus episcopi, & clericorum absq; cõsensu Papæ, vel Archiepiscopi sufficit.*
Limita nisi prælatus iurauerit non alienare Romano Pontifice inconsulto. 21.

22 *Secundùm aliquorum opinionẽ requiritur consensus archiepiscopi, aut duorum coepiscoporũ.*

23 *Non alienat, qui iurauit non alienare sine consensu superioris.*

24 *Quilibet Episcopus iurat tempore cõsecrationis fidelitatem.*

25 *Animæ positæ sunt in potestate episcopi.*

26 *Rector non alienat, nisi de consensu episcopi.*

27 *Cùm nõ adest capitulum, Episcopus alienat cum consensu honestiorum clericorum.*

28 *In alienatione rerũ ecclesiæ requiritur cõsensus illius, qui ecclesiam administrat.*

29 *Qui non potest alienare, non potest rem in iuditium deducere.*

30 *Non consentiat rector alienationi rei ecclesiasticæ pro solutione debiti ecclesiæ, cui est vnita.*

31 *Res vnius ecclesiæ non venduntur pro debito alterius.*

32 *Ecclesiæ dependentes nõ pignorantur, vel interdicuntur, si matrix non soluit iura episcopalia.*

33 *In alienatione bonorum ecclesiæ ille, qui habet regressum, citatur.*

RVB. DE HIS, QVI CONSENtiunt, & de consensu, qui adhibetur in alienationibus ecclesiasticis.

POST solemnitatem verò tractatus, videtur dicendum de consensu clericorũ, quia post quàm tractatum fuit super venditione faciẽda, an fieri debeat, vel sit necessarium illã facere; & quam rem magis expediat alienare, vel vendere, tali alienationi, vel venditioni faciendæ debent † clerici, & capitulum suũ assẽ
1 sum, vel consensum præstare; qui debet adhiberi post tractatum per tex. in c. fine exceptione, xij. q. ij. ibi, cum totius cleri tractatu, atq; consensu, in c. tua nuper, de his que fiu. à prælat. per Io. de Imo. in c. cum apostolica, de his quę fiu. à prelat. vers. nota plura, ibi, ꝑ solemnitate illius alienationis primò exigitur tractatus, secundò consensus capituli &c. & ꝑ Abb. ibidem vers. no. in verbo è contrario, ꝑ Bal. consi. 221. j. vol. quod consilium est in
2 materia nostra factum; † qui consensus habet esse clericorum in ecclesia, cuius res alienatur, deseruientium, d. c. fine exceptione, & Auth. hoc ius, & ꝑ Rebuf. in cõp en. alien. rer. eccl. vers. tertiò requiritur; vel aliç sint Cathedrales, vel Parrochiales, aut inferiores, aut Monasteria, aut ecclesiæ vacantes, & per eundẽ Re-
3 buff. ibidẽ in verbo atq; consensu, † vbi dicit quòd non sufficit tractatus fine consensu, vt
4 fraus remoueatur. † Quia possent conuocari Canonici, & non haberi consilium, neq; cõsensus eorum, probatur c. abeuntibus. 63. distin. ꝑ Prępos. in c. fine exceptione, xij. q. ij. quia dicit Abb. in c. j. de reb. eccl. non alien.
5 † quòd Prelatus non põt res vnius Ecclesię alteri dare, nec Inuicem res illarum commutare sine ambarum consensu; subdens ibidem, nu
6 mero 4. † quòd ecclesiæ non possunt res suas adinuicem cõmutare sine licentia superioris, nec superior sine licentia ipsarum.
7 ¶ † Quia siquidem ecclesia sit Cathedralis, habet interuenire in alienatione rerum illius consensus capituli sui, dicitur .n. in c. tua nup,
8 de his, quæ fiu. à præla. † quòd non potest eps concedere ecclesiam vacantem alteri ecclesię etiam habenti ius patronatus in eã fine cõsensu capituli; quia capitulũ habet vocari in hoc, & illius consensus adhiberi, vt per Abb. ibidẽ. Item dicit tex. in c. Pastoralis eo. tit. de his,
9 quæ fiu. à præla. † quòd, si eps vult conferre, vel concedere alicui Monasterio aliquam ecclesiam

clesiam Parochialem vel illius obuentiones, ac
cedente etiam consensu illorum, qui habent in
ea ius Patronatus, quod non potest facere nisi
accedat consensus capituli sui, nisi tamen de li-
centia Romani Pontificis, ubi not. Abb. & dicit
10 esse menti tenendum † quod episcopus cũ cõ-
sensu capituli sui potest imponere pensionẽ Ec
clesiæ abundanti soluendam ad sustentandam
uitam Religiosorum &c. ut per eũ ibi uers. no-
ta ulterius. Item idem Abb. in c. nouit eo. titu.
11 uers. ulterius quæritur, dicit, quòd in tali alie-
natione rei Ecclesiæ cathedralis requiritur con
sensus capituli; nec sufficit in hoc, quòd requi-
ratur consilium, & id propter grauitatem præ-
12 iudicij, † quia interest capituli, ne Ecclesia ve-
niat ad deteriorem exitum, & ut pauperes, &
alij indigentes possint sustentari, ut cap. j. supra
13 eo. xij. q. ij. c. sine exceptione; subdens, † quod
in omnibus casibus, qui concernunt præiudi-
cium ecclesiæ, requiritur consensus capituli, &
pari modo in spectantibus ad episcopũ, & ca-
pitulum communiter. Item in concernentibus
interesse capituli, argu. c. ad hoc de offi. ordina.
14 & vide eum ibi, qui etiam dicit † quando epis-
copus tenetur in negocijs adhibere consiliũ ca
pitulorum. Item uidetur dicere Idem Abbas.
15 in c. cùm uos, ubi dicit † quod consensus capi-
tuli non est semper necessarius in negocijs ec-
clesiasticis, sed in illis tãtùm, quæ communiter
tangunt episcopum, & capitulum, c. accedẽtes
de præscriptio. ut per eundem Abb. ibi uersic.
in glo. & idem Abb. melius in c. j. eo. tit. uers. no
16 ta secundò, ubi dicit, nota unum casum, in quo
requiritur consensus capituli, nec sufficit consi
lium, scilicet cùm agitur de alienatione rei ec-
clesiasticæ, xij. q. ij. in c. sine exceptione, subdẽs,
17 quòd, † ubi agitur de alienatione perpetua, tũc
requiritur cõsensus capituli expressus; nec suf-
ficit tacitus per tex. in c. j. iuncta glo. de reb. ec-
clesi. non alien. in vj. & idem Abb. ibi tertiò no
18 ta, nota inquit, quòd † in alienatione debẽt cle
rici cõsentire, & se subscribere, sed quæritur de
quibus Clericis loquatur tex. & dic, quòd col-
ligendo dicta Doctorum, aut agitur de aliena-
tione rei ecclesiæ Cathedralis, aut ecclesiæ infe
19 rioris; primo † casu scilicet, quando agitur de
alienatione rei cathedralis ecclesiæ, habet intel
ligi, quòd tex. loquatur de canonicis cathedra-
lis ecclesiæ, non autem intelligas de alijs cleri-
cis ecclesiæ, qui non sunt de capitulo, ad hoc c.
20 j. de rebus eccle. non alien. lib. vj. & † sufficit se
cundùm Doctor. consensus Episcopi, & cleri-
corum absq; consensu Papæ, uel Archiepisco-
21 pi, & hoc intellige, inquit, nisi prælatus iurauе-
rit non alienare Romano inconsulto Põtifice,
secus si non; subdens, conclusio ergo est, in hoc
primo membro, quòd in alienatione rei cathe-
dralis sufficit consensus episcopi, & capituli, cũ
subscriptione tatùm ipsorum canonicorum, &
tractatu præcedente. Idem tenet Augu. Bero.
in c. j. de reb. eccle. non alien. col. 16. uersi. sub-
dũt hic Doctores, ubi dicit, quòd Doctores ibi
subdunt duas quæstiones, an uidelicet in alie-
natione quam facit Episcopus de rebus suæ ec
clesiæ cathedralis requiratur authoritas supe-
rioris, puta Archiepiscopi, Patriarchę, uel Papę,
an sufficiat consensus capituli cum subscriptio
ne clericorum, ubi dicit, quòd in hoc articulo
Doctores uariant, quia Io. And. in d. c. j. & Ho-
stien. in summa eo. tit. §. ex quibus, & Inno. d. c.
j. allegato plures alij tenent sufficere cõsensum
episcopi, & capituli cum subscriptione canoni
corum præcedentibus tractatibus, c. cum apo
stolica. cum seq. de his, quæ fiu. à Præla. quæ opi
nio optimè probatur in d. c. j. & in d. c. tua nu-
per, & c. sine exceptione, ubi dicitur, quòd erit
irrita uenditio facta de rebus suæ ecclesiæ abs-
q; sua collaudatione, & subscriptione clerico-
rum; ergo infertur, quòd cum consensu, & sub-
scriptione ualebit, & id, quod dicitur de cleri-
cis, habet intelligi de Canonicis, quia hic actus
nõ debet communicari inter clericos eiusdem
ecclesiæ, nisi sint intitulati, ut apertè demõstrat
Hostien. eo. tit. in summa in §. quę fit forma. Et
quamuis hæc opinio fundetur super illis iuri-
bus, arguendo à contrario sensu, tamen huius-
modi argumẽtum in hac materia ità procedit,
non potest fieri absq; consensu episcopi, & ca-
pituli ergo sufficit consensus episcopi, uel capi
tuli, ut est tex. qui sic arguit in d. c. cum aposto-
lica, ad id c. Pastoralis de his quæ fi. c. Terrulas
12. q. ij. est opinio glo. in c. casellas in fi. §. quod
si necessitas x. q. j. Alij quos refert Innocen. &
Hostien. in summa eo. titu. §. ex quibus, tenent
quòd non sufficit consensus episcopi, sed ultrà
22 illum, † quòd etiã requiratur consensus, & au-
thoritas archiepiscopi, uel duorum eo. episco-
porum c. casellas in fi. c. quicunq; 12. q. ij. c. nul
lus uersic. xvij. q. iiij. de hac opinione meminit
gl. c. j. eo. tit. in vj. in verbo defensore, quæ cõi-
ter à Doctor. & Glosis est reprobata, quoniam
iura per eam allegata sunt correcta per iura j.
loco adducta, quæ solum consensum episcopi,
& capituli requirunt Innocẽ. in c. statuimus de
maior. & obed. glo. in c. casellas, & d. c. nullus.
Alia & sic iij. opinio fuit Hostiẽ. in cap. j. de his,
quæ fi. à Præla. quod aut episcopus iurauit non
alienare absq; cõsensu superioris, & Archiepis-
copi, uel Papæ; et iuramentum est seruãdum;
23 aut iurauit simpliciter non alienare, & tunc nõ
sufficit cõsensus episcopi, & capituli; sed requi
ritur authoritas superioris. Aut nullo modo
iurauit,

iurauit,& tunc episcopus potest cum consensu
capituli,hanc distinct.refert Imol.in c.unico in
fi.ut eccle.benef.sine dimi. confer. & in c.j.ubi
Abb. aliqualiter de his , quæ fiu.à præla. & per
eundem in c.apostolicæ,de donat. ubi dicit ità
teneri communiter ab omnibus. Augu. tamen
Bero.dicit,quòd non tres casus,ut ponunt Do
ctores,sunt considerandi,sed duo tãtùm ; nam
casus , quando nullo modo iurasset , non est in
consideratione;inquit enim quilibet episcopus
tempore confirmationis, & consecrationis te-
netur iurare in manibus superioris , ut Papæ,
2 uel Archiepiscopi fidelitatẽ, † c.ego.in.de iure
iur.c.dilecti de maior.& obed.eius autem iura
menti forma continet, quòd ipse episcopus nõ
alienabit bona,& res ecclesiæ, c. ut.super,cum
glo.de reb.eccle.nõ alien.Abb.d.c.apostolicæ,
& ità intelligatur in c.fi.de eccle.ædific.uel re-
par.& ideò concludendum est, quòd aut epis-
copus iurauit secundùm formam consuetam
simpliciter,& necessariam , & tunc ipse in casi-
bus à iure permissis poterit alienare cum con-
sensu capituli absq; authoritate alterius supe-
rioris,& ità loquuntur iura c.sine exceptione,
d.c.j.c.cum apostolica ,d .c. ut super, habetur
per glo.d.c.nullus , & in d.c.casellas in fi.& est
de mente eorũ,qui dicunt, quòd hodie in alie-
natione rei ecclesiæ Cathedralis sufficit con-
sensu sepiscopi, & capituli,ut fuit Io.de Imola
Abb.d.c.j. & Hostieu. In locis præallegatis, &
tamen semper uerum est dicere, quòd episco-
pus simpliciter iurauit non alienare, ex quo.n.
in potestate episcopi animæ positæ sunt , quæ
25 rebus sunt pretiosiores,† cur à fortiori nõ dica
mus in eius potestate esse positas res tempora-
les? Et ideò poterit cum consensu clericorum
suorum bona,& res ecclesiæ dispensare ex po-
testate sibi concessa, c. præcipimus, xij.q.ij.&
hæc opinio in terminis probatur, d. c.fi.de ec-
clesi.ædifi.vel repar.qui tex.loquitur , quando
episcopus iurasset simpliciter non alienare , &
tamen ex causa iusta permittitur episcopo alie
nare , nec requirit autoritatem vel consensum
alterius superioris &c. Aut episcopus iu-
rauit simpliciter non alienare inconsulto Papa
seu Archiepiscopo,& tunc seruandum erit iu-
ramentum etiam in casibus , in quibus de iure
posset alienare,c.ad nostram,ij j.vbi Abb.& alij
de iureiur.vt per Bero.ibidem . Et pro hac ma
teria vide quæstio.infrà de alien.rer.eccle.non
obstan.iura.de nõ aliena. præsti. In alienatio-
ne vero rei ecclesiæ inferioris,& sic in secundo
membro,dicit Abb.d.c.j.de his quę fi.a prælat.
secundùm Innocen. ibidem , quòd non requi-
ritur hic subscriptio Canonicorũ ecclesię Ca-
thedralis,sed sufficit consensus clericorum ec-
ciuium

clesiæ illius inferioris, cuius res alienantur ; &
requiritur illius consensus , & subscriptio , xij.
q.ij.placuit,D.Anto.dicit alios tenere, suffice-
re hoc casu consilium canonicorũ ecclesiæ ca-
thedralis,& sic simpliciter trãsit ; & dicit quòd
Innocen.hanc opinionem tenuit in c.nouit, de
his quæ fiu.à præla. & ità fuit sibi contrarius ;
quia hic requirit consensum, ibi consilium ; &
longa differentia est inter consensum,& consi-
lium , vt c. cùm in veteri de election. & in c.
cùm olim , de arbitr . Sed aduerte inquit
Abb. vltrà Doctor. nam reperio Feder.de sen.
consi.137.tenere,quòd non requiritur hoc ca-
su consensus,vel consilium ecclesiæ cathedra-
lis,sed sufficit consensus,seu authoritas episco
pi; sed contrà enim videtur tex.in d.c.j. de reb.
eccle.non alien.vbi Gemin. in vj.ad quod ipse
specificè non respondit ; & multum facit c.
cum apostolica,eo.tit.de his, quæ fiu.à prælat.
vbi videtur probare,quòd etiam si ecclesia in-
ferior sit collegiata , requirit consensum eccle-
siæ cathedralis extra casum spetialem ibi posi-
tum in contrarium; ꝙ non videtur per ea,quæ
recitat Lauren.de Rodul.in rep. c. sine excep-
tione, xij. q. ij. q. sua xiij.ibi pro hac opinione
benefacit,quod ipse Abb. scripsit post Innocẽ.
in c. nouit; & plenius in c. ea noscitur circà fi-
nem,de his quæ fiu.à prælat. ubi post multa te
nẽdo quòd canonici catedrales nõ cõsensum ,
sed consilium habent adhibere , assignans ra-
tionem,quare in alienationibus requiratur cõ
sensus illorum beneficiatorum , quorum res
alienatur non ecclesiæ cathedralis , dicit hoc
ideò esse,quia habent illi de rebus , seu fructi-
bus sui beneficij viuere; & cùm canonici cathe
drales non habeant viuere de fructibus benefi
ciorum inferiorum,sufficit illorum consilium,
nec requiritur consensus, & ità, inquit, seruan-
tur. Immò,inquit,quod plus est,de facto serua
tur,quòd nec etiam consilium, nedum consen
sus requiritur , & optimè pro ista obseruantia
facit tex.in c.placuit suprà cad. caus.& q. & qđ
scripsit Gofre.in summa eo.tit.§.in rebus,uer-
sicu.in venditionibus verò,vt per Lauren. d.lo
co . Sequitur Pet. Rebuff. in compend. alien.
uers.eccle. in verbo atq; cõsensus quòd Cano
nici cathedralis ecclesiæ non habent viuere de
roditibus inferioris ecclesiæ , ideò eorum non
inter est,ergò cessabit rõ , & consensus eorũ .
Vnde inquit Abb.d.c.j. de his quæ fiu. à præla.
ego dicerẽ sic , quòd aut episcopus est auctor
in alienatione rei ecclesiæ inferioris,& tunc re
quiritur consensus capituli sui,& sic potest ge-
neraliter intelligi,inquit,est tex. & ità loquitur
tex.in d.cap.j.in vj.& vide ibi glo. in verbo te-
nues; antè Abb.dicit hoc Innocen.in c.statui-
mus

mus de transactio. in verbo compositio, Episcopi autem si volunt alienare debent habere consensum sui capituli, si habent capitulum, si non habent, debent habere cõsensum sui Presbyteri, xij. q. ij. c. placuit.

¶ Si verò episcopus non sit author alienationis sed Rector Ecclesię sit, q velit alienare, & tūc si illa ecclesia non habet collegiū sufficit, quòd
26 in alienatione interueniat consensus † Rectoris, vel quòd Rector alienat cum authoritate episcopi, ità etiam dicit Roman. in consi. 36. nec etiam exigitur decretum. Si verò ecclesia habet collegium, requiritur cōsensus collegij & subscriptio cum authoritate solius episcopi hoc videt probari per tex. in ca. Abbatibus, xij. q. ij. & c. placuit, & xvij. q. iiij. c. in vendōnibus, & vide tex. iūcta gl. in clem. j. de reb. eccl. non aliē. sequit gl. in decis. Tholosan; decis. 98. & rō diuersitatis pōt eē, q, vbi episcopus est author vī solus, & singularis in alienatione rerū, meritò debet habere consensum capituli sui, ne per eum dissipentur bona ecclesiæ inferioris. Sed in alio casu, quando videlicet ipse non est author, sed Rector alienat, alienatio non procedit ab episcopo, sed ab ecclesia inferiori, quare sufficit authoritas sua simpliciter; vtile tñ eēt requirere cōsiliū capituli sui, vt c. nouit eo. tit. idē tenet AEgid. Bellem. in c. Abbatib' 12. q. ij. col. x. vers. scda qst. Idē affirmat idē Abb. in c. cū apostolica eo tit. in vers. vlti. arguo, vbi ēt se remittit ad supradicta. Et p hoc nota, qđ dicit idē Abb. in c. cū apostolica in fi. vers nota scdo qđ in alienatione rei Ecclesiæ inferioris epus pstat regulariter authoritatē, nō aūt alienat ipse; qđ ego intelligo, nisi episcopus pro necessitate Ecclesiæ vellet rē, Ecclesiæ inferioris alienare; quia, licet episcopus non possit vendere bona Ecclesiæ sibi subiectæ, sed solùm suam authoritatem venditioni, & alienationi impartiri secundùm glo. positam in cap. cum apostolica per ea quæ notat Lauren. de Rodulphis. in repet. cap. fine exceptione xij. q. ij. q. 13. tamen sm Innocen. in capit. primo, de reb. ecclsi. non alien. benè id potest episcopus ex causa; & idem ibi videntur sentire Ioan. And. & Hostien. eius verba referendo super glo. si igitur, per Innocen. in cap. vnico, vt ecclesi. benefic. non confer. super verbo consistat, immò ibi sentit de rebus vacatis ex causa iusta; & dicit Idē Laurē. d. loco. vers. sed restat, quòd clerici illius Ecclesiæ, cuius bona alienantur, habent consentire per iura, quæ ibi adducit; Sequitur Augu. Bero. in cap. primo, de reb. eccl. nō alie. col. 20. vers. & ex verbis Abb. vbi dicit, quòd episcopus, aut alius Prælatus exēptus non potest permutare res suarum Ecclesiarum, aut illas aliter alienare absque consensu, & licentia ecclesiarum, & sic Rectorum illarum per illum Tex. quem dicit esse meliorem de iure in cap. quicunque. xij. q. ij. ibi quicunque prædia Ecclesiæ &c. Bonus tex. in c. j. in. vj. eo tit. suadetur hoc esse verissimum, quia absque consensu partium non perficitur contractus emptionis, & permutatiōis, & nec alius, l. j. §. 1. ff. de pact. sed ecclesię, vel eorum Rectores sunt loco partium &c. vt per Bero. d. loco quia, vt ipse subdit ibidem, Rectores ecclesiarum habentur loco dominorum, licet non sint domini, & sunt ad instar tutorum, & hoc vltimum intelligo, in quit idem Lauren. d. loco. nisi alienatio, vel trāsactio fieret ex iusta causa in alium locū ecclesiasticum pernotata. 16. q. j. ecclesiæ, & in alijs casibus, ut ibi; in quibus casibus dicit, quòd episcopus poterit de per se, & quòd nedum canoninicorum illius ecclesiæ, sed nec etiam cathedralis ecclesiæ consensus erit requirendus secundùm veritatem, vt ibi per eum, & subdit Abb. in d. cap. j. de his, quæ fi. a prælat. versic. vlt. quærit, quòd, si episcopus non habet capitulum, puta quia propter bella ecclesia sit destructa, dicunt Doctores, quòd loco canonico
27 rū habebit alios clericos † honestos argu. 65. distin. si fortè, & in l. vbi absunt, ff. de tutor. & & cura. dat. ab his; bonus tex. xij. q. iij. cap. nullus res, & nota hoc dictum, & est vtile istud seruare in alienatione fienda etiam per Prælatum ecclesię inferioris, & in alienatione rei parue non requiritur consensus capituli, vt ibi per Abb. in fi. secus si sit res magna, & in alienatione rei magnæ, per Abb. in cap. continebatur, eo tit. ibi ex quo habes primò, quòd, vbi fieret concessio magnæ rei etiam ad tempus, debet interuenire consensus capituli expressus per Ioan. And. in additio ad Specul. in titu. de reb. eccles. non alien. idem ferè habetur per Ioan. de Tur. crema. xij. q. ij. in summa, vbi dicit, q pro forma, quæ seruatur in alienatione rerum Ecclesiæ, est notādum, quòd olim solebat fieri alienatio rerum Ecclesię cum consensu & authoritate aliquorū episcoporum comprouincialium, vel totius concilij, qui de causa cognoscebāt, & subscribebāt, x. q. ij. c. casellas in fi. xij. q. ij. nullus res, & hoc olim obtinuit, quando tantùm matrices Ecclesiæ haberent possessiones modicas; nunc aūt, quia tantùm sunt augmentatæ facultates ecclesiæ, vt singulis suę ecclesię cura sit satis onerosa, sufficit episcopi, & & clericorum illius ecclesiæ, siue capituli consensus, tractatus, & subscriptio, xij. q. ij. alienationes, & cap. fine exceptione, xij. q. ij.

¶ In alienatione ergo rerum ecclesiæ episcopalis debet esse consensus episcopi, & capituli

aliàs alienatio nõ valet, nisi sint modicæ, & inutiles sint possessiones, quæ citrà hanc formam possint ab episcopo alienari, vt cap. terrulās, xij.q.ij. & in Parochialib' ecclesijs debet adesse consensus episcopi, & Presbyterorum siue clericorum illarum ecclesiarum; nàm ibi nec clerici possunt alienare sinè consensu episcopi, vt d. cap. Abbatibus, & capi. placuit, nec episcopus sine ipsis, x.q.ij. si quis episcopus, & dicit Philip. Franc. in rub. de reb. eccles. non alien. primo not. secundùm Felyn. & Imol. in cap. primo, de his quæ fi. à præl. ꝙ hodie non seruatur ꝙ in alienatione rerum ecclesiæ inferioris requiratur consensus capituli ecclesiæ catedralis; quia in alienatione tali nõ requiritur nec consensus, nec consilium capituli, & talis consuetudo valet. argu. cap. iij. de consuet. eo. lib. firmat Imo. in c. 1. ante fi. Feder. cons. 137. gl. in clem. ij. eod. tit. in verbo cõsentiẽte; facit quod dicit Bal. in Authen. hoc ius, C. de sacro san. Eccles. quòd in alienatione rerum ecclesiæ debet requiri illa persona, quæ illam ecclesiam administrat cum authoritate superioris.

28 ¶ † Vnde per hoc meo iuditio videtur requirendus consensus illius, qui Ecclesiam regit, & ministrat, vel in ea cum titulo inseruit; quia si sit cathedralis, requiritur capitulum, si parochialis, Rector; si cappellania, capellanus & huiusmodi; quia dicit Io. de Imol. in c. vnico, col. fin. vt eccles. benefic. siuè dim. confer. secundùm Io. And. post Innocen. ibi, quòd, si Ecclesia habet Rectorem, & sic sponsum, episcopus non potest diminuere, aut alienare aliquid de bonis illius sine consensu Rectoris, & rectore non requisito; facit quod in hac materia dicit Bald. in cap. primo de his qui feud. da. poss. versi. sed nũquid superior, vbi tenet, quòd prelatus superior non potest dare in feudum feuda, quæ pertinent ad collationem prælati inferioris sibi subiecti; quia iuri inferioris ecclesiæ nõ potest derogari; nam ibi distinguit, aut inquit, ecclesia erat immediatè subiecta, & valet infeudatio; aut mediatè, & nõ valet, nisi eius vacãte rectore; Et subdit nulla ecclesia dicitur in casu isto immediatè subiecta; quando rector ipsius ministrat, non nomine suo sed nomine superioris, Idem Bal. in l. j. C. ne fiscus rem; lib. x. vbi decidit, quòd hoc potest prælatus superior, quandò ecclesia maior est in necessitate; facit glo. d. l. j. quòd si Abbas vendit rem vnius conuentus sibi subditi, quæ res sit alterius, valet venditio, nec reuocatur. Et habetur in glo. in c. j. extra de procurat. in verbo legaliter, quòd nec Prælatus sine consensu capituli, nec capitulum sine consensu Prælati potest iudicium exercere, nec cõuenire, quia nec alienare potest alter sine altero, xij.q.ij. capitu. sine exceptione, nec commutare, nec donare, vt ibi dicitur de donatio. capit. pastoralis, & de his, quæ fiu. à Præla. sine consen. capitu. per totum, & eodem modo nec capitulum sine consensu prælati, cùm omnes vnum corpus intelligantur, cap. nouit de his, quæ fiu. à præla. Vnde in casu illius glo. alter sine consensu alterius, non potest nec conuenire, nec conueniri,

29 quia dicit text. quòd qui nõ potest † alienare, non potest rem in iudicium deducere, l. ait prętor, ff. de iure delib. Et per iudicium quædã alienatio fit, in iudicio enim cõtrahitur, sicut in stipulatione, ff. de pecul. l. licèt. §. sed si filius, & in fi. & aliàs vt ibi per d. glos. ad longum, idẽ per glo. in c. edoceri de rescript. ext.

¶ Sed est aduertẽdum quòd rector, vel prælatus ecclesię habentis aliam ecclesiam vnitam, non potest alienare, nec consentire alienationi rerum ecclesiæ vnitæ pro solutione debita, vel causa spectante ad ecclesiam, cui est vnita, immo cauere habet prełatus, quòd si mutuum ac

30 cepit pro ecclesia vnita, non cõuertat † in vtilitatem alterius ecclesiæ, quia aliàs erit sacrilegus, & punietur per doctrin. Innocen. in capi. pastoralis est de priuileg. per Bal. in Authẽ. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. versi. sed pone, vbi di

31 cit, quòd res vnius ecclesię nõ venditur † pro debito alterius, licet glo. in l. j. lib. 10. de vend. rer. fiscal. videatur tenere contrarium, & pari modo contrarium teneat D. Anto. cap. eam te in vlt. colnm. de ætat. & qualit. Facit pro hoc, quod, decidit Bal. in l. j. de metropol. quòd bona Castri vniti non venduntur pro debitis ciuitatis, vel loci, cui Castrũ est vnitũ; & quod dicit Archid. xxj.q.j. in summa circa fi. quòd, si ecclesia matrix. non soluit iura episcopalia, nõ possunt ob hoc ecclesię ab ea dependentes in-

32 terdici, nec eorũ bona pignorari. ¶ Sed hoc ꝓcedit, vel procedere posset, vbi vnio esset ad protectionem, vel aliàs non pleno iure; quia, si vnio sit facta per incorporationem, & pleno iure, est secus; tunc. n. benè potest vendi res alterius ecclesiæ pro altera, ita intelligit Fely. in c. translato, col. iij. versi. limita ista ac constitu.

¶ Si vero coadiutor sit in aliqua ecclesia, & velit vel alienare, vel alienationi. consentire, quãuis glo. in c. fraternitatẽ. 70. destin. dicat, quòd potest, tamen Innocen. cap. venerabili ext. de offi. deleg. in gl. signata supra verbo alienationis tenet contrarium, quem sequitur Alberi. in Authen. hoc ius, versi. vtrũ coadiutor. C. de sacrosan. eccles. ¶ Et si Canonicus velit alienare rem, aut bona præbendæ distinctæ, licet videatur, quòd ipse id facere possit cum autoritate episcopi, sicut in alienatione, quæ fit per rectorem,

rectorem, vel clericum ad cap. Abbatibus, cap. placuit 12.q.2.& capitu. in venditionibus 17. quæst.iiij.& glo. versi. tractatus, & versi. expelli de rebus ecclesiæ non alien. cap. 1. in vj. tamen id non potest, nisi etiam adhibito consensu capituli, cap. ad audientiam, vbi Abba. & doct. de reb. eccl esia nō alien. Pau. de Cast. quæst. 116. col. 1. est decis. Rotæ. decisi. crescen. 280. incip. aliena cio tit. de rebus ecclesiæ &c. ¶ Et in alienatione bonorum, vel ecclesiæ, vel canonica-
33 tus habet citare ille, qui † habet regressum in illis, vnde solius rectoris, vel canonici, aut prælati consensus non sufficit, est decisio Rotæ in manuscriptis corām Puteo. deci. 2. incip. citari.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio non tenet, nisi consensus episcopi, Abbatis, & omnium fratrum interuenerit.*
2 *Abbas non potest alienare, nec in feudum dare sine consensu episcopi.*
3 *Abbatissa habet liberam administrationem sui monasterij, sicut Abbas.*
4 *Abbatissa, & moniales non obstante sexu fæmineo, disponunt de rebus monasterij.*
5 *Abbas exemptus, qui iurauit non alienare Romano pontifice inconsulto, non potest sine voluntate Papæ alienare.*
6 *Tractatus de alienando debet fieri cum magna deliberatione, & maturitate.*
7 *Prior existens sub Abbate exempto poterit alienare cum consensu Abbatis.*
8 *Abbas exemptus fungitur vice episcopi in autorizando.*
9 *Abbates aliquando habēt iurisdictionē specialē in prioratibus sibi subiectis.*
10 *Ecclesia si subest Abbati in spiritualibus, & episcopo in temporalibus, non sufficit licentia Abbatis.*
11 *Abbates cum consensu suorum prælatorū alienare debent.*
12 *Papa si interponat suam authoritatem, non requiritur nec consensus capituli, vel prælati, nec inferioris.*
13 *Papa solet committere alicui, vt se informet, et ad illius relationem interponere suam authoritatem, aliàs alienatio irritaretur.*
14 *Authoritas superioris debet interuenire, siue fiat à prælato regulari siue seculari.*
15 *Abbas cum conuentu sine episcopi consensu nō potest aliquid infeudare, sed si secus fiat, cōtractus est ipso iure nullus.*
16 *Rerum monasterij tota dispositio spectat ad Abbatem, & quō hoc sit intelligendum.*
17 *Religiosi in alienatione rerum ecclesiæ debent adhibere authoritatem superioris.*
18 *Abbas in rebus ecclesiarum sibi subiectarum habet ius quasi episcopale.*
19 *An consuetudo valeat quòd Abbas sine Consensu episcopi possit de rebus sui monasterij disponere.*
20 *Consuetudo, quæ granosa, vel non granosa dicatur, & quæ res dicatur modica, & leuis, & quæ magna, vel ponderosa, superioris arbitrio relinquit.*

RVBR.

In rebus autē monasteriorū alienādis hēt interuenire, cōsensus epi abbatis, & oium
1 fratrū † aliàs nō tenet alienatio, cap. abbatibus xij.q.ij. 17.q. 4. in vēditionib', vt p Ioā. de Tur. crema. d. loco Alber. in authē. hoc ius, C. de sacrosan. ecclesi. versic. vbi Abb. vbi dicit
2 quòd † Abbas non potest alienare, nec in feudum dare sine licentia episcopi, pro quo dicit Abb. in cap. continebatur de his, quæ fiu. à prælа. versi. secundò collige, quòd Abbatissa habet liberam ad ministrationē sui monasterij, sicut Abbas, & quòd ad validitatem concessionis faciendæ per eam debet interuenire consensus
4 capituli sui, ex quo inquit † collige, per Abbatissam, & moniales, nō obstante sexu fœmineo disponitur res monasterij, est consilium Bald. consi. 374. vbi dicit, quòd in rebus monasterij alienandis requiritur consensus Abbatis, & cō sensus capituli sui, & authoritas episcopi, & si
5 Abbas † est exemptus, qui iurauit non alienare Romano Pontifice inconsulto, non potest alienare sinè voluntate Papæ, 12, q.ij. Abbatibus, 17.q.4. cap. in venditionibus, cap. vt super ext. de reb. ecclesi. non alien. per Innocen. cap. statuimus, de trāsactio, & oportet, quòd in talibus alienationibus præcedat tractatus, qui de-
6 bet † fieri cum magna deliberatione, & maturitate, cap. sine exceptione, xij.q.ij. Authē. hoc ius, & in monasterium exemptum nullus Prælatus potest exercere aliquam potestatem sine consensu Abbatis, xij.q.ij. capit. luminoso. Si
7 † tamē sub aliquo Abbate exempto est aliquis Prioratus habens bona distincta, & Prior illius

loci vult alienare, poterit hoc facere cum con-
8 sensu † Abbatis, quia Abbas ille fungit vice epis
copi in authorizando, vt not. in cap. primo ext.
de reb. eccle. non alien. quia, cùm res talis prio
ratus non sit de mensa Abbatis, sed de mensa
Prioris, iuramentum Abbatis de non alienãdo
Romano Pontifice inconsulto, non extendit se
ad id, quòd non est de mensa sua, d. cap. vt su-
per vbi Hostiẽ. & dicit gl. in clem. prima eo tit.
9 quòd † Abbates aliquando habent iurisditionẽ
spetialem in prioratibus sibi subiectis, & tunc
alienatio fructuum, & Prioratus potest fieri cũ
consensu Abbatis, & conuentus, seu capituli,
quando capitulatur, & non requiritur consen-
sus epi, pro quo vide Innocen. in d. cap. statui-
mus, de transact. in fi. Et istud hodie seruatur,
quia priores facient decretari istas alienatio-
nes in capitulo generali. Sequitur Bald. in l.
quæcunque, in ij. col. versi. dicit Archid. quòd
nulla. C. de bon. quæ liber. quòd alienatio bo-
norum monasterij fieri non potest sine autho-
10 ritate Episcopi. Et † si ecclesia subest Abbati
in spiritualibus, & episcopo in tẽporalibus nõ
sufficit licentia Abbatis per Cardin. in cleme.
prima quæst. 35. de reb. eccle. non alien. Archi.
11 19. quæstio. ij. nullam, Abbates † enim debent
alienare cum consensu suorum Prælatorũ, 19.
quæst. 4. in venditionibus, quia dicit magistra-
liter Innocen. in d. c. statuimus, quòd qui sub
sunt episcopis cum eorum consensu vendant,
vel componant; & qui subsunt Archiepiscopis
vendant eorum consensu accedente; Abbates
etiam cum consensu Prælatorum suorum alie
nare debent, 17. q. iiij. in venditionibus.
¶ Sed, si Papa suam interponit authoritatem in
12 alienatione ecclesiæ, † tunc nõ requiritur, nec
consensus capituli, nec Prælati inferioris p gl.
& Doctor. in cap. potuit de locat. ext. ità cõsul-
uit Deci. in suo consi. 142. incip. pro tenui; so-
13 let † tamen Papa committere alieni existenti
in partibus, vt videat, an expediat illam rẽ alie
nari, & postea ad relationem illius suam inter-
ponere authoritatem; aliàs etiam alienatio, etiã
authoritate Papæ facta irritaretur, quia iure
non facta, vt not. in cap. non liceat xij. q. ij. Re-
buff. in suo compen. rer. alien. vers. tertiò requi
14 rit; & talis consensus, siuè authoritas † supe-
rioris ità habet Interuenire, si alienatio fiat à re
gulari Prælato, sicut si fiat à seculari per tex. in
cap. Abbatibus, xij. q. ij. & cap. in vẽditionibus,
17. quæst. iiij. vbi apertè habetur, quòd Abba-
tes non possunt alienare sine consensu episco-
pi. Nec habet obstare c. primo eo. tit. in clem.
vt clare colligitur ex not. ibidem in glo. innuit.
15 † Nec etiam Abbas cum conuentu sine epis-
copi cõsensu potest aliquid infeudare, & si in-
feudat sine consensu ipse contractus infeuda-
tionis est ipso iure nullus per tex. in c. ad no-
stram. de reb. eccle. non alien. secundùm quod
ità intelligit illũ tex. ibi Hostien. & Guido. in c.
Abbatibus, 12. quæst. ij. vbi Bellemer. colu. 21.
versi. Secundò quæritur dicit quòd cõtractus,
d. c. ad nostrã fuit ipso iure nullus, quia cõsen-
sus Diocesani non interuenit, vbi recenset, ꝙ
circa dictum capitulum sunt Doctorum duæ
opiniones, vña, quæ fuit Innocẽ. & Gofre. quã
sequũtur Ioã. Tanc. & Vinc. ꝙ ibi contractus
fuit solenniter celebratus, & in casu concesso,
scilicet in cãm necessitatis, sed propter læsionẽ
enormẽ monasterium restituitur, sed ipse Bel-
lemer. iudicat primam opinionem scilicet Ho
stien. & sequacium veriorem, cum qua trãsit in
d. c. Abbatibus, & in d. c. ad nrãm ij. quæstione.
¶ Sed videtur contrarium per tex. in cap. nul-
16 lam, 18. q. ij. † vbi videtur, quòd tota dispo
sitio monasterij, & rerum monasterij spectet
ad abbatem, per quem tex. videtur abrogata
dispositio d. cap. abbatibus, & cap. in venditio
nibus, refert glo. j. in sui principio. in d. cap. in
venditionibus. & ità tenet ibi, & refert Archi.
sed veritas est incontrarium; quia tex. in d. c.
nullam, vbi dicitur, quòd tota potestas mona
sterij pertinet ad Abbatem. est intelligendus,
quantum ad Monachorum exclusionem supe
rioris hoc est, quod ità pertinet ad Abb. quod
non ad Monachos secũdùm glo. vel dicere po-
tes secundùm quod ibi dicebat Archid. referẽs
verba Hostien. in cap. j. de reb. eccles. non aliẽ.
scilicet, quòd ille tex. debet intelligi quoad re
gulam, & regulæ formam, & pertinentia ad
illam, sed non quoad alienationem, quasi ve-
lit ille tex. quòd ità pertineat integrè potestas
monasterij quoad prędicta ad Abbatem, quòd
non ad monachos, idest ità pertinet ad Abba-
tem super monachos, quod non habeant ali-
quam potestatem Monachi super Abbatem,
vel expone tota potestas idest prælatio, non
17 enim est ibi alius Prælatus, † vnde habes quod
Prælati, & religiosi habent adhibere in aliena
tione rerum ecclesiæ consensum, vel autho-
ritatem superioris, per Lauren. de Rodulp. in
repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. in q. 16. quia
dicit Bal. in Autheu. Hoc ius, iij. colum. quòd
18 † Abbas exemptus in alien. rerum ecclesiarum
sibi subiectarum interponit ipse autoritatem,
quia ipse habet in eis quasi ius spirituale, sed
res proprij monasterij nõ alienat papa in con-
sulto, per glo. in cap. dudum & clem. monaste
riorum allegata. pro qua materia vide quæ di-
cit Bellem. in capit. Abbatib. 12. q. ij. col. 24.
vers. oppositionibus, vbi querit, an posset vale-
re de iure consuetudo, ꝙ abbas, sine consensu

Episcopi possit de rebus sui monasterij dare, vbi per contraria materia disputata cõcludit, quòd si consuetudo sit grauosa monasterio, puta quia alienatio quæ per cõsuetudinẽ huiusmodi deffenditur, esset notabiliter grauosa, non valet consuetudo; & idem inquit die de multiplicatione donationum modicarum, si simul consideratæ simile grauamen inducerent ex identitate rationis per not. per Cyn. in l. sancimus. C. de donat. §. si quis in vlt. quæst. & ita procedunt lecta & not. in cap. cum causa de re. Iud. ¶ Sed, si consuetudo non sit grauosa, puta quæ contineat leuem donationẽ, tunc consuetudo tolleratur etiam in prælato regulari. per not. in cap. cæterum de donat. Et maxi-
20 mè in prælato seculari. ¶ Quæ autem consuetudo dicatur grauosa & non grauosa, quæ dicat modica, & leuis, quæ magna, vel ponderosa Iure non est determinatum, & ideò puto, inquit, omnia esse superioris arbitrio relinquẽda, l. j. ff. de Iur. delib. §. j. c. de causis, de off. delegat. vt pre Bellemur d. loco. & in capit. dudũ de reb. eccle. non alien. extra in iij. & v. quæst.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalis bona, si nõ est fundatum, cum authoritate episcopi, possunt sine illius cõsensu alienari.*

2 *Relicta Hospitali gaudent priuilegio relictorum ad piam causam.*

3 *Collegium alicuius compaternitatis an possit ipsius bona vendere, quæ sunt deputata ad pauperum alimoniam.*

4 *Fundator hospitalis disponens quòd hospitale nõ esset subiectũ episcopo, quid tacite voluerit.*

5 *Gubernatores hospitalis si iniuste alienarent, posset quilibet de populo eis resistere, quando episcopus esset negligens.*

6 *Forma Canonis non est seruanda in vendendis rebus legatis ad pios vsus.*

7 *Relicta hospitalibus distribuũtur inter pauperes per episcopũ habito respectu psonarũ nõ loci.*

8 *Prohibitio de non alienandis rebus ecclesiæ non habet locum in Hospitalibus priuatis.*

9 *Bona hospitalis priuati à solo hospitalario alienari possunt.*

10 *An in alienatione bonorum mobilium Hospitalis requiratur solemnitas iuris, qui requiritur in rebus ecclesiæ alienandis.*

11 *Dos Hospitalis primæua sine solemnitatibus alienari non potest, secus in bonis obuenientibus ex relictis vel oblationibus.*

12 *Mendicantes bona immobilia capere possunt vt vendant.*

13 *Episcopi tanquàm patres pauperum alienant bona Hospitalium sine decreto.*

14 *Prohibitio alienationis extenditur etiam ad bona Hospitalium leprosorum & cuiuslibet loci Pij.*

15 *Collegia prophana absque alicuius consensu & causa ac solẽnitate sua possunt bona alienare.*

16 *Fraternitates viuentes sub disciplina sunt quidem collegia approbata non tamen pia loca.*

17 *Vita illorum qui sunt de aliqua fraternitate est potius honestus viuendi modus, quàm pius.*

18 *Alienatio rerum quorumlibet locorum piorum est interdicta.*

RVBR.

Sed quid de bonis hospitaliũ, & puto quòd aliud sit, si hospitale nõ sit fundatũ authoritate epi, & aliud si sit cõstructũ cum episcopi
1 authoritate, quia bona hospitalis, si non est fundatum cum authoritate episcopi, benè quidẽ possunt alienari, & distrahi absq; aliquo consensu, & authoritate episcopi; quia sine aliqua solemnitate episcopi interueniente distrahũtur, & alienantur, latè per Felyn. in cap. de quarta ij. col. de præscriptio, versi. & dicit, vbi dicit secũdùm Paul. cons. 95. in fi. quòd in alienatione bonorum obuenientium tali hospitali non requiritur solemnitas, quæ requiritur in
2 bonis ecclesiasticis. † Fatetẽ tamẽ quòd relicta tali loco gaudẽt priuilegio Relictorum ad piã causam, videlicet ne patiantur distractionem falcidiæ; nec doctores suprà allegati dicũt specificè, quòd bona hospitalis priuati debent alienari cum solemnitate, sed loquuntur simpliciter. Est verum, quòd Andreas Siculus in cap. nulla ext. eo. in j. col. versi. & pondera subtiliter, affirmat per vnã considerationem; quam dicit nouã videlicet quia, cùm talia bona sint deputata ad vsum pauperum, & in protectione episcopi, videntur fauore pauperum mereri tale priuilegium ad euitandã disceptationẽ alimoniæ ipsorum pauperum, sed inquit Felyn. per hoc nõ recedere à pdictis, primò quia videretur quòd Bal. in pluribus locis dixisset falsum,

maximè

maximè in authē. hoc ius, dum dicit, quòd col
3 legium alicuius cōfraternitatis † potest vendere bona ipsius confraternitatis, quæ tantùm sunt deputata ad alimoniā pauperum, scdò cū imponantur graues pœnæ alienantibus bona ecclesiæ sine solēnitate & maximè per extrauag. ambitiosè extrauag. com. de reb. ecclesiæ non alinan. esset res noua dicere, quòd talis pœna haberet locum in omni alienatione rerū deputatarū ad vsum pauperū. Tertiò quia
4 fundator disponens quòd † hospitale nō esset subiectum episcopo, tacitè voluit quòd episcopus non haberet authoritatem in aliquo contractu, vel distractu fiendo de bonis hospitalis tanquàm magis confisus de regimine & gubernio posterorum, quàm episcopi; concedo tamen quòd, si bona dissiparentur vel sine causa alienarentur per gubernatores hospitalis non dico per ipsum fundatorem, posset qui-
5 libet † de populo ei resistere, & se ei opponere iniustè alienanti, quando episcopus in hoc esset negligens. per tex. singularem, & vulgatum in §. si autem locorum, in authē. de ecclesiastici. tit. facit quod dicit Lauren. de Rodulphis in cap. fine exceptione, xij. q. ij. in quęstionib',
6 quòd † in uendendis rebus legatis ad erogandum pauperibus pijs vsibus, non est seruanda illa forma Canonis, quia non sunt bona ecclesiastica. l. si quis ad declinandā. C. de episcopis & Cler. & dicit Bal. in authē. hoc ius. C. de sacrosā. ecclesię quod relicta hospitalibus priuatis, pro vt sunt altaria, quæ habent nobiles in priuatis domibus, & pro vt sunt hospitalia quæ habent nobiles, & communitates, seu Ciuitates in quibus episcopus nō habet institutionem, vel destitutionem quia non fuerunt fundata eius authoritate, sed proprius sunt ꝓphana, quòd episcopus talia legata, & talia re-
7 licta capit, † & distribuit inter pauperes habito respectu ad personas pauperum, non ad locū, quia talia nō sunt constructa, aut ędificata authoritate episcopi, vt not. 18. quęst. ij. cap. quidā in glo. & in clem. quia contingit ad fi. de religio. dom. & Præsidentes talibus Hospitalibus non gaudent priuilegio Clericorum, vt not. in Spec. de stat. monach. vers. 36. & credo quòd relicta facta istis hospitalibus non applicantur sibi, cùm istæ domus sint prorsus sæculares, & non priuiligiatæ, tamen inquit, quia legatum est factum contemplatione pauperū episcopus capiet & distribuet inter pauperes &c. & nomine istius hospitalis non potest peti restitutio in intergr. nec obstat infra inquit tit. j. l. orphanotrophos, quia debet intelligi de hospitali legittimè cōstructo cū authoritate episcopi, & dicit Rebuff. in compendio alien. rerum. eccles. vers. non tamē, quòd pro-
8 hibitio † de non alien. bonis ecclesiæ non habet locum in hospitalibus priuatis in quibus non habet institutionem episcopus aut destitutionem, quia non est fundatum eius authoritate, cap. quidam in glo. 18. q. ij. glo. in clem. quia. In fi. de relig. dom. quia. dicit Fely. d. c. de quarta de præscriptio. quòd bona hospitalis taliter fundati solus hospitalis ius pro libito
9 † volūtatis alienat, sed si hospitale sit legitimè structum, & eum authoritate episcopi, secus videtur, quia talia bona alienantur cum authoritate episcopi pro glo. in authen. de nō alien. §. Sancimus cap. inter dilectos de dona. & sed dominus Lap. de Castilion. in capit. Zenodochijs de relig. dom. q. 73. format quæstionem
10 nūquid in † alienatione bonorum mobilium hospitalis requiratur solemnitas iuris, quæ requiritur in alienatione rerum ecclesiæ, & soluit quod Petrus de bella pratica, vt refert Pau. in Clem. quia contingit, de religio. dom. dixit quòd decretum est necessarium in immobilibus, sed non in his, quæ seruando seruari nō possunt, vt in cap. grauis de restit. spoliat. allegat C. de admin. tut. l. lex quæ tutores, & subdit idem Lap. quòd ista faciunt ad propositū, ad id quod seruat hospitalæ sācte Marię Nouę de Florentia cuius Rector consueuit de triennio in triennium impetrare licentiam ab episcopali florentino vendendi, & alienandi bona immobilia, quæ obuenire contingit, ipsi hospitali, & vigore ipsius licentiæ plurima vendit; & quærit nunquid, fieri possit de iure, respon. quòd non est dubium, quòd dicta licentia non sufficeret in bonis ecclesiarū vbi requiritur materia scilicet causa iusta, & forma tractatus inferiorum, & superiorum authoritas, sed talis licentia diffusa, vaga, & incerta non potest prædicta iucludere, sed in hospitalibus putat idem si loqueremur de dote pri-
11 męua, † quæ constituta fuit & sine qua episcopus pati nō debet hospitale de nouo erigi, sed de bonis obuenientibus ex relictis, vel oblationibus putat secus, ista enim facilius vendi possunt, quia causa semper est vniuersalis perpetua, & iusta, vt distribuantur in vsus pauperum, quæ distinctio non placet Lauren. de Rodulphis in sua repet. in cap. fine exceptioue, xij. q. ij. q. 19. vbi dicit quòd illud quod dicitur, quòd illa, quæ de bonis obuenientibos, ex relictis, vel oblationibus fideliū, vel aliàs hospitalibus concessis possunt alienari, non illa quæ sunt de dote primæua; quæ cōstituta fuit, posset procedere in hospitali, quod ex statuto suæ pacto in fundatione apposito, aut ordinatione apostolica nil proprij posset possidere,

sed

sed quod haberet omnia venundare, sicut esse dicitur de dicto hospitali sanctæ Mariæ Nouę, quod quidem statutum, vel pactum de iure interuenire potest, vt per eundem Lap. in d. cap.
12 de Zenodochijs. quæstio. 63. sicut dicimus de mendicantibus, qui bona immobilia capere possunt, vt vendant, iux. not. in cap. in præsentia de probatio. & de Relig. dom. cap. primo, in glo. veterē in vj. item, vel alio modo possemus id intelligere, quando videlicet euidenter, & notoriè constaret vtilius fore vendere oblata, seù relicta, & exinde eleæmosinam in sustentationem pauperum euidenter fieri, sicut pōt contingere, & ab experto videmus. in d. hospitali Sanctæ Mariæ Nouæ, facit in materia, quæ refert Fabianus de Monte in suo tracta. de emptio, & venditio. tertia quæst. pñli versi. 17. vbi dicit, quod hospitalarij, qui tenent hospitalia Ciuitatum, non possunt alienare bona hospitaliū sine decreto episcopi l. orphanotrophos C. de episcopis, & Cler. & in clem. quia contingit de relig. dom. quod colligitur ibi, dum æquiparātur tutoribus, & curatoribus, sed epis
13 copi tanquàm Patres pauperū † benè alienāt bona hospitalium sine decreto, † vt in authē. de ecclesiastic. tit. §. si quis in nomine col. 8. itā notanter Bal. in l. si prædia ff. de rebus eorum. Bal. in d. l. orphanotrophos, vbi dicit, quòd bona hospitalium possunt vendi causa legitimè subsistente, de quo plenius per eundem in authen. hoc ius. C. de sacrò sanc. Ecclesi. per quæ deducta videtur tenere, & concludere Lauren. d. loco quod bona hospitalium authoritate epicopi fundatorum, nō possunt alienari sine solemnitate, quia cum taliter fundatum hospitale sit, & possit dici locus pius, in alienatione rerum illius habent interuenire illę solemnitates, quæ regulariter interueniunt in alienatione rerum ecclesiæ per Abb. in cap. nulli extra de rebus ecclesiæ nō alien. per Cardinalem d. Clem. quia contingit §. fi. de relig. dom. in alienatione rerum hospitalis taliter fundati habet seruari solemnitas, quæ requiritur in alienatione rerum ecclesiæ, & dicit Rebuff. in suo compendio alien. rerum Ecclesiæ in repet. c. sine exceptione in vers. ne quis episcopus, quòd omninò est interdicta alienatio rerum Ecclesiæ, item collegiorum, item capitulorum etiam per Imperatorem in §. nos igitur in auten. de non alienan. rebus Eccle-
14 siæ. colla. secunda; † extenditur etiā prohibitio ad bona hospitalium & leprosariorum & monasteriorum etiam mulierum, & alterius cuiuslibet loci Pij. sic consuluit inquit Alex. consil. iiij. viso num. 6. 3. vol. vt d. cōsilio est videre, sed ꝙ dicit de collegijs ꝙ non possint bona illorum alienari loquitur in collegijs ecclesiasticis. Quia si non sint collegia ecclesiastica sed prophana & secularia bene quidem possunt
15 † libere absq; alicuius consensu & aliqua causa & solemnitate sua bona vendere & alienare l. j. §. quibus. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. no. per doctrinam Bal. authen. hoc Ius. C. de sac. san. ecclesi. Idem ibi dicit Bal. de fraternitatibus ꝙ liberè possunt sine alicuius personę consensu disponere de rebus corporis cōfraternitatis quia cōfraternitas non est pium collegium, sed omninò prosanum, & seculare, & non priuilegiatum, vnde potest de suis bonis disponere absq; aliqua ecclesiastica solemnitate. sicut cætera collegia secularia. d. l. j. §. quibus & ita inquit Bal. consului. & idem in consi. 162. vol. v. dicit ꝙ † fraternitates viuētes sub disciplina & qua-
16 dā regula catholica † sunt collegia approbata, non tamen sunt loca pia, & domus eorum nō sunt pię domus, vnde nec fiunt pia loca, nisi habeant annexam ecclesiam aut hospitale. nam vita eorum est potius quidam localis & hone-
17 stus † modus viuendi, quàm plus modus, & loca eorum non sunt diuino vsui perpetuo deputata, cùm possint domum, in qua congregātur vendere, ac etiam confraternitatem destruere. Si tamen sint authoritate ecclesiastica vel ordinarij loci fundatæ, in quibus ordinarius habeat institutionem, & destitutionem, idem ego puto dicendum vt dixi supra de hospitalibus ac rerum hospitalium fundatorum autoritate ecclesiæ, de quibus bona non alienantur nisi vt bona ecclesiarum, & pro hac materia pro prima parte vide quæ deduco infra, in casibus in quibus sine solemnitate rubr. de bonis fraternita. incep. item dico secūdùm Bal. & quòd dicit Paul. de Cast. in l. prima, ꝙ cuiusque vniuersi. no. idem consi. 82. vbi etiam an sint pia loca. Et an istę dicantur personæ ecclesiasticæ & p Alex. in additio. ad Bar. in l. semper. §. qui busdam de iure imunit. Socyn. cap. j. versi. noua declaratio. & cap. proposuisti, articulo quinto. pñli. de for. cōpeten. De alijs pijs locis vide quæ deduco in rubr. an appellatione ecclesiæ in materia alienationis ecclesiasticæ veniāt lo-
18 ca pia. Et dicit Bald. in authen. hoc ius. c. de sacrosan. ꝙ alienatio rerum quorūlibet locorum piorum est interdicta per eū primo not.

SVMMARIVM.

1 *Sede vacante consensus capitoli in alienatione rerum ecclesiæ adhiberi debet.*

2 *Necessitate exigente capitulum pōt sede vacā-te aliqua bona alienare.*

3 *Alienatio*

3 *Alienatio si facta sit sine necessitate erit in optione episcopi vel prælati an velit stare contractui.*

4 *Contractus, qui potest ab episcopo vel prælato confirmari, est in pendenti.*

5 *Contractus est voluntarius, sed iudicium datur in inuitum.*

6 *Ecclesia diu vacante dabitur curator cuius authoritate fiet alienatio.*

7 *Capitulum si nullum prælatum habet, valebit alienatio facta per capitulũ authoritate diocesani etiam sede vacante.*

8 *Prælatus specialis vbi non subest, per quem fiat cõtractus ecclesiæ, tutius est facere curatorẽ.*

9 *Iuramentum interpositum sup alienatione rei ecclesiæ, non obstat irritare volenti.*

R V B.

SED si sit ecclesiæ sædes vacans, & in sæde vacante, tunc in alienatione rerum ecclesię debet
1 adhiberi consensus capituli, † & parimodo requiretur superioris authoritas per Augustin. Bero. in cap. primo de rebus ecclesiæ nõ aliẽ. colu. fin. Ibi tertiò hanc opinionem optima ratione confirmo vacante sede episcopali res ecclesiæ episcpalis non possunt alienari, nec in alium transferri, quia requiritur cõsensus episcopi &c. & tex. in c. si qua, & c. precarie, xij. q. ij. nec ista authoritas poterit interponi per Gemin. in cap. j. de maior. & obed. in vers. p tex. cap. is cui de electio. in vj. Rebuff. in compendio alien. rerũ. ecclesiæ in verbo atq; consensu, quia si subest magna necessitas ca-
2 pitulum sæde vacante potest † alienare aliqua bona per Hugo. in d. cap. si qua, de rebus, xij. q. ij. per tex. in cap. fraternitatem 71. distin. per tex. in cap. precarie x. q. ij. dum tamen interueniat authoritas superioris; vbi arguit quòd sic etiam Iudex præstat authoritatẽ facto minoris eo tempore quo non habet curatorem l. bonorum C. qui admitt. ad bon. per Alber. in authen. hoc ius vers. vtrum, vbi allegat Archid. in cap. fraternitatem 72. dist. sed
3 si non subest magna necessitas, & sit † facta alienatio tunc est in optione episcopi vel prælati vtrum velit stare contractui, vel non, citra aliquam restitutionem in integ. & hoc fauore ecclesiæ & incipit tunc tenere talis contractus si episcopus ratũ habeat arg. cap. fi. ne sæd. vacan. Io. And. dicit quòd si capitulum sede vacante faciat aliquem contractum, quòd tenet contractus, licet debeat rescindi si læsa sit ecclesia, sicut in contractu minoris qui nõ habet curatorem l. si curatorẽ habens C. de integ. restit. mi. & ita intellige tex. in d. c. si qua de rebus, Hostien. autem in cap. fi. ne sed. va-
4 can. satis videtur adhęrere istis, dicens quòd † contractus non est nullus, sed est in pendenti, quia si nullus esset non posset sine authoritate Papæ subsistere, & ratio diuersitatis inter
5 iuditium & contractũ, est quia † contractus est voluntarius l. sicut C. de actio. & oblig. sed iuditium datur in inuitũ, & fortius ligat. Ideò necessarium est consilium maturius l. clarum C. de author. præstan. l. fi. C. de testa. milit. dicit etiam idem Hostien. in summa quòd ecclesia sæde vacante potest eo modo contrahere ergo & minor, scilicet vtilitatem ecclesiæ faciendo, & alium ecclesiæ obligando non ecclesiam alij, & instit. de author. tutor. in principio quod dicit probari in Tex. in capit. si qua de reb', dum ponit in optione episcopi an velit rescindi cõtractum, quod non debet velle, vbi rescindi non expediret ecclesię, maximẽ quia contractus cum magnis expensis non expeditur l. nec ignoras C. de donatio. & plurimum in his sese ad inuicem illudunt cõtrahẽtes l. in causa la. ij. §. pen. ff. de minor. vbi silicet subest causa legitima, & solemnitas à iure requisita seruatur; nec obstat tex. in cap. si quis Pręsbytero. de rebus ecclesię nõ alien. & cap. j. eo. titu. lib. vj. Tancred. & Gofred., vt refert Archid. in d. cap. si qua de rebus, in glo. in cap. j. ne sede vacante. & in cap. sicut nostris de iureiur. tenẽt absolutè cõtractũ esse nullũ, & sine aliqua restitutione reuocari quatenus de facto procesśit, quia idem etiam esset si haberet Pręlatum, & quia sede vacãte, & q sententia contra Ecclesiam tunc lata non valet l. ãcta §. fi. ff. de iudi. & l. in vniuersis C. q. dar. tut. poss. licet fateãtur dari optionẽ episcopo subrogato vt supra dicit Hugo. Innocẽ. autẽ. in d. c. j. ne sede vacã. dicit quod si diu
6 vacet ecclesiæ † dabitur curator, eius authoritate fiet alienatio vel obligatio l. j. & iij. C. de cura. bon. dan. bona autem quæ seruando seruari non possunt libere possunt alienari l. lex. quę C. de admi. totor. & l. fi. C. si propter public. pensi. adde notata. in simili per Docto. in c. j. in fi. de cleri. ægrot. lib. vj. & dixerunt aliqui quòd si sunt capitula, quę nulllum habẽt
7 specialem † prælatum per quem fiat cõtractus ecclesiæ, quòd tunc valet alienatio facta p capitulum authoritate diocesani, etiam sede vacante arg. in Auten. de alien. & emphyteu. §. emphyteusim vltra medium, vbi dicitur quòd res ecclesię alienari debet iurantibus administratoribus, œconomis, & cartularijs, & sic patet quòd loquitur de ecclesia, quæ non habet specialem

specialem prælatum, quia tunc ille solus iuraret; dicit tamen Ioan. And. tutius esse in
8 omni casu † facere curatorem secundùm Innocen. dum tamen non faciant ellectum nõdum confirmatũ. secundùm Anton. de Butr. in c. cũ appostolica de his quæ fiu. à præla. est tex. in c. auaritiæ de electio. lib. vj. & adde, quòd licet capitulum valauerit contractum
9 † iuramento, si aliàs non valebat, non obest iuramentum etiam repetere, aut irritare uolenti secũdùm Hostien. in summa ne sed. vacan. §. j. per tex. in c. sicut, de iureran. & per tex. in c. j. de his, quæ fiu. à maior. par.

SVMMARIVM.

1 *Abbas si nesciebatur vbi esset uel si erat, valde remotus poterit res ecclesiæ alienari ne cessitate vrgente.*

2 *Necessitate vrgente defensor monasterio vacanti per episcopum dabitur, qui vicem prælati supplere habeat.*

3 *Titulus quando habeatur pro non titulo, & quis dicitur malefidei possessor talis titulus non escusat a fructibus præcipiendis.*

4 *Quicquid fit de bonis, & causis sedis vacantis, non valet, quia ecclesia fungitur vice minoris.*

5 *Episcopus potest alienare bona ecclesię vacantis aliqua iusta causa existente.*

6 *Qđ tñ verũ ẽ dato legitimo dfensore aliàs sec'.*

7 *Prælato mortuo monasteriũ nihil alienare debet de bonis cõmunibus inter ipsum & prælatum, nisi quod seruando seruari nõ potest.*

8 *Ecclesia vacante nihil debet de iuribus ipsius diminui sine causa, quamuis in totum possit tolli dignitas, vel ecclesia in proprios alicuius vsus tranferri, & nu. 9.*

10 *Sede vacante si alienatio facta sit an valeat, distinguntur tres casus, aut alienatio est dãnosa, aut vtilis, aut dubitatur.*

11 *Confirmatio app. in forma communi non validat alienationem nullam.*

12 *Confirmatio ex certa scientia, & motu proprio etiam cum suppletione defectuum non impedit, quominus falsitarum causarum expressarum probari posit.*

13 *Clausulæ prædictæ supplent defectum solemnitatum, sed non veritates causarum, nisi apponãtur parte vacata, cũ causæ cognitiõe.*

14 *Bona ecclesiæ vacantis alienari non possunt nisi prius dato legitimo defensore.*

15 *Consensus noui rectoris timentis, ne impediatur in adipiscenda possessione non valet.*

16 *Ecclesia habens rectorem de nouo institutum non habentem tamen possessionem, æquiparatur ecclesiæ vacanti.*

17 *Capitulum sede vacante poterit suscipere pecunias mutuo ꝓ necessitate ecclesiæ vacãtis.*

18 *Ecclesia sine capitulum quando est subiectum immediate Papæ difficile est habere recursum ad Papam.*

19 *Sede vacante collegium Cardinalium pro expensis Conclauis & alijs necessarijs mutuo accipiũt pecunias et obligãt officia ꝑsonalia.*

ET, si fit facta alienatio de rebus Monasterij vacantis per mortem Abbatis, vel in remotis partibus agẽtis alienatis ex iusta causa per conuentum de episcopi authoritate, Pileus in q. 106. quẽ refert Ioan. And. in rub. ne sed. vacan. in additio. Spec. tenet,
1 quòd † valet, si nesciebatur, vbi nam esset, vel erat valde remotus, & necessitas, vel vtilitas monasterij alienandi suberat, secus verò si Abbas erat ĩ loco, in quo requiri posset, quia tunc requirẽdus est; aliàs alienatio facta non valeret c. decernimus 16. q. vlti. nil tamen dicitur ibi de sede vacante, & propterea de hoc remittit Ioan. And. ibidem ad not. in c. j. ne sede vacan. in glo. in verbo vacante sequitur eundẽ Pileum Alber. in auth. hoc ius versic. vtrum Abbas. C. de sacrosanc. eccles. quòd alienatio facta de reb. monasterij absẽute Abbate authoritate episcopi valet, si fit. facta cum cõsẽsu cap. si ex necessitate aut vtilitate; & subditur, quòd in casu necessitatis ad gra-
2 ue damnum ecclesiæ † vitandum dabitur per episcopum defensor. monasterio vacanti cũ quo supplente vicẽ Prelati seruata forma iuris fiet contractus alienationis, alleg. c. fi. ne sed. vacan. quod de defensore loquitur, licet dicatur, vt ibi exponitur, quòd ibi erat quæstio cum episcopo; Item quòd dilatio causæ non est sic periculosa, vt posset esset prætermissio contractus; & quòd de defensore dixit affirmat patere in c. dudum de reb. eccles. nõ alien. libro vj. facit Clem. si vna, eo. tit. & quod dicitur de alienatione, procedit etiam in alienatione in emphyteusim secundùm. Spec. post Rofredũ in tit. ne sed. vacan. in principio vbi addit Ioan. And. quòd reuocabitur alie-

natio cum fructibus inde perceptis & pcipiẽdis tradẽs regulã,† quòd vbicũq; titulus habetur pro non titulo, & quis dicitur malę fidei possessor mercando contrà iura regum, & canonum, vt l. quemadmodum de agric. & censi lib. xj. talis titulus non excusat à fructibus percipiendis. l. sed et paruis. ff. quod met. cau. & l. etiam de petit. hære. & sic respondet ad l. certum, de rei vendic. & instit. de offic. ind. §. ij. Spec. etiam ibi in hac materia dat regulã
4 negatiuam generalem, quòd quicquid fit † de bonis & causis sedis vacantis non valet, quia ecclesia fungitur vice minoris. c. j de in integr. restit. c. sicut nostris, de iureiuran. xij. q. ij. si quã, de rebus; nec tenet sententia contrà minorem minus legitimè defensum lata. l. acta ff. de re iudic. & c. fi. ne sede vacan. & subdit quòd propterea debet reuocari quicquid per commune Ciuitatis Florentiæ episcopali sede vacante factum est; nam ferè in vigintiquinq; castris & villis episcopatus vacantis, de facto Florentini posuerant potestates, & Rectores in præiudicium episcopatus, super quo inter eos & procuratores episcopatus fuit iudiciũ coràm eo, & dicit Laurẽ. de Rodulphis in repet. c. sine exceptione, videlicet quòd episco-
5 pus benè potest † alienare bona ecclesiæ vacantis aliqua iusta causa existente per ea, quæ dicit Innocen. in c. vnico vt Ecclef. benef. super verbo consistat, idem sentit Hugo & per glo. in c. si quis episcopus, x. q. ij. vbi hoc probari videtur, & ibi etiam sensit Lauren. vt refert Archid. volunt enim isti, quòd subsistente necessitate, vel vtilitate licitè facere possit hoc episcopus, idem dixit glo. si qua, de rebus, sup. ead. caus. & quæst. sed solùm in causa ne-
6 cessitate, † sed veritas est, quòd non potest nisi dato legitimo defensore per tex. c. j. de reb. ecclef. non alien. in vj. & Ita not. Innocen. d. c. vnico in glo. fi. et Archid. in d. c. j. ne sed. vacan. & plenè per Ioan. de Ligna. d. c. vnico vt per Lauren. d. loco.

Et non solùm prohibemur alienare de nouo, sed etiam alienationes cœptas per defunctum continuare non possumus, c. j. ne sede vacan. vbi per Doctor. & in c. fi. eo. tit. & dicit Innocen. in d. c. j. quòd idem est in omni ecclesia conuentuali, vbi Prælatus & conuentus habent communia, vt pro magna parte in regularibus, & alijs conuentualibus ecclesijs habentibus Abbates, Præpositos, & Priores;
7 quia † Prælato mortuo nil alienari debet de bonis communibus eorum, nisi quod seruando seruari non potest, l. lex quæ, C. de admi. tut.

Feder. tamen de senis, in quæst. 16. quæ incipit, capitulum ecclesiæ &c. videtur tenere quòd, capitulum sede vacante possit alienare in casibus permissis prælato defũcto, quia grauatus restituere hæreditatẽ alteri, si in casibus permissis alienat, tenet, & valet alienatio Authen. res quæ, C. commu. delega. ad effectũ vt alienatio duret, etiam in tempus successoris; clarius idem Feder. in conf. ix. quod incipit, casus talis est, videtur post allegationes ad partes transire, quòd possit. dom. And. tamen in d. c. j. ne sed. vacan. super glo. hoc vult,
8 dicit quòd quicquid dicat, veritas est, † quòd vacãte dignitate, vel parrochiali Ecclesia sine causa nihi debet de iuribus ipsius diminui,
9 quamuis in † totũ possit tolli dignitas, vel ecclesia in proprios alicuius vsus transferri; Itẽ quòd quæcunq; causa subsit, propter quam episcopus bona immobilia, vel iura vacantis ecclesiæ perpetuò alienet nunquàm ualet alienatio, nisi Ecclesia prius habeat defensorem legitimè constitutum, argu. l. fi. C. si propt. publi. pensio. l. lex quæ, C. de admin. tutor. & nisi fiat præmisso tractatu, & cum causæ cognitione c. sine exceptione, xij. q. ij. & secundùm hoc intelligit tex. in c. tua, & c. Pastoralis de his, quæ fiu. à præla. But. autem in c. j. ne sed. vacau. distinguit, quia aut constat aliena-
10 tionem esse † damnosam, & non valet, aut cõstat esse vtilem, et valet; aut est dubium, & tũc pendet ex approbatione successoris, id quod etiam videtur sequi Abb. ibidem, & ita videtur consuluisse idem Butr. in quodam suo cõsilio, quod incipit Iesu Christi, Matrisq; eius &c. facit quod not. in c. Monachi el secundo. 16. q. j. idem habetur per Geminian. in c. du dum de reb. ecclef. non alien. vers. nota quòd bona ecclesię, & versi. in ea glo. vbi dicit, quòd ideò datur ecclesiæ vacanti in alienationibus legitimus defensor, quia ecclesia fungitur iure minoris, c. j. de restit. in integ. sicut ergo pupillo non habenti tutorem, vel legitimum defensorem, debet bonus aduocatus, vel defensor dari per iudicem, sic & ecclesiæ vacãti per Io. And. & dicit Archid. ibidem, quòd sine tali defensore alienatio facta non valet, C. ob. pa. pie. l. vltra, subdens secundùm Innocen. igitur teneas, quòd quantumcunq; alienẽtur pro iusta causa perpetuò bona Ecclesiæ vacantis non valet alienatio, nisi ecclesia habeat defensorem legitimè constitutum, & nisi fiat præmisso tractatu, & cum causæ cognitione; sequitur Fabian. de Monte in tracta. de emptio. & uenditio. iij. q. principali vers. xvij. in hæc verba videlicet insuper administrator ecclesiæ vacantis non potest modo aliquo alienare, glo. ordinaria in c. is cui, de electio. in vj. sed si sit dat' defensor eidẽ, is poterit cũ authoritate Episco-

Episcopi, & euidenti vtilitate, vel imminenti necessitate, habito tractatu solemni, & diligenti, & seruatis seruandis alienare, tex. & ibi glo. §. defensore c. j. de reb. ecclesiæ non alië. in vj. voluit Bal. in loco, quem allegat ibidem,
11 † & adde quòd confirmatio apostolica in forma communi non validat alienationem nullã, vt d. c. j. ne sed. vacan. & c. quia diuersitatem
12 de concessio. præben. quinimò etiam † confirmatio ex certa scientia, & motu proprio ẽt cum suppletione defectuũ non impedit, quo minus falsitas causarum in alienatione expressarum non possit probari, etiam si totus tenor
13 interferatur in Bulla; nàm † defectum solemnitatum solum videtur supplere, potestatem aut veritatem causarum non, nisi facta sit parte vocata cũ causæ cognitione secundùm decisio. Rotæ. 222. in nouis, incip. item in dememebratione Innocen. in c. j. de translat. c. j. de confirmat. vtil. vel inutili, & alios in Clem. Pastoralibus, de re iud. Spec. in tit. delega. §. nunc ostendendũ, vers. xviij. per Io. Fran. panin. in tracta. de offic. & potes. cap. sed. vacan. q. viij. ij. partis vnde hæc, quæ mihi facere visa sunt ad propositum nostrum, descripsi ad verbũ, & p Phi. Franc. in rub. de reb. eccle. nõ alien. ij. not. habetur quòd ecclesia vacans potest donari, & vniri alteri ecclesiæ non dato sibi legitimo defensore, tamen bona ipsius ec-
14 clesiæ vacãtis alienari nõ possũt nõ † dato pri' defẽsore, & eo dato valeret alienatio alias sec' fm Inno. & Ioan. And. dicen. quòd si ecclesia habet rectorem institutum de nouo, possessionem tamẽ non habentem, qui consentit alie
15 †'nationi timens ne impediatur in adipiscẽda
16 possessione, nũ valebit talis † alienatio exquo talis ecclesia æquiparat ecclesiæ vacãti; & ad uerte ꝙ licet ecclesia vacans possit concedi alteri ecclesiæ non dato sibi legitimo defensore, tñ in tali alienatione requirit omnis alia solẽnitas requisita in alienatione rerũ ecclesiæ c. tue. de his quæ fi. a prela. subdit ibidem idem Pauin. vers. sed an capitula, quod capitulum
17 sede vacante poterit suscipere pecunias mutuo sine authoritate supioris pro † necessitate Ecclesiæ vacantis, per Glo. quæ ità tenet in c. cupientes, §. ad hoc, super verbo aliunde de electio. in vj. alleg. x. q. ij. precariè xij. q. iiij. quicunq;, cũ manifesta in hoc sit vtilitas ecclesiæ, & cùm negocium dilationem non capiat, & ex tali mutuo obligatur ecclesia, & prælatus successor; facit quod notat. Io. xij. q. ij. placuit, in glo. fi. & ibi Archid. & Paul. in Clem. j. de reb. ecclesiæ non alien. & quod notatur in Spec. de his, q̃ fi. à præla. sine cõsen. cap. in fi. & ita dicit se cõsuluisse Lapus in vacatione hospitalis de alto passo pro, & contra, faciunt not. per Ioan. And. post Innocen. & Hostië. in c. ij. ne sed. vacan. in fi. secundùm Lap. & Abb. subdit, sed Ioan. de Imola. restringit dictum Lap. videlicet quando copia superioris de facili haberi non potest, & magna imminet necessitas, aliàs secus, quod etiam placet Do-
18 minic. quia illud Hospitale erat † subiectum immediatè Papæ, vnde difficile erat habere recursum ad Papam pro licentia, hoc etiã in casu poterit capitulum alienare bona pertinẽtia ad episcopum secundùm Archid. per tex. in d. c. si qua, de reb. vt referũt. Io. Andr. & Dominic. in d. §. ad hoc, idem in impugnante electionem propter vtilitatem ecclesiæ, c. ex parte, de accusat. not. in l. si instituta. §. ibi ff. de inoffi. testa. & adde quòd emptor in casu euictionis poterit denuntiare capitulo, vt subeat onus defensionis emptoris, saltem quantum ad conseruandum sibi regressum de euictione, sicut dicitur in hęreditate iacente, Paul. de Castr. consi. 376. & addi posset ad præsentẽ materiã, quia ẽt nostris temporibus videmus, quòd per obitum Romani Pontificis
19 sede † vacante sacrosanctum Reuerendissimorum Cardinalium collegium pro expensis conclauis, pro custodia vrbis, ac locorum status ecclesiastici manutentione, & conseruatione, ac pro alijs necessarijs expensis, mutuo à mercatoribus, vel alijs personis pecunias accipiunt, mutuantibusq; obligant, cedunt, & assignant, vel officia personalia, quę tunc reperiuntur vacarę, & quæ vacabunt vsq; ad creationem noui futuri Pontificis, aut alias res camerę, & sedis apostolicæ; & huiusmodi obligatio, cessio, aut assignatio nunquàm irritatur, immò approbatur, & ratificatur semper à postea superueniente Pontifice.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei ecclesiasticæ non præiudicat iuripatronatus.*

2 *Pensio an possit reseruari super beneficio iurispatronatus sine consensu patroni.*

3 *Patronus ecclesiæ si sit laicus, alienatio fieri poterit eo non requisito.*

4 *Consensus patroni laici de honestate requiri debet, sed de iure nõ requir tur expressũ et nu. 5.*

6 *Consensus patroni ecclesiastici ex ęquitate debet potius requiri, quàm patroni laici.*

7 *Consensum patroni tam ecclesiastici quàm laici adhibere tutius est.*

8 *Patronus ecclesiasticus est, qui habet ius patronatus ratione alicuius ecclesiæ, vel di-*

gnitatis ecclesiasticae.

9 *Persona ecclesiastica habens ius patronatus ratione patrimonij habetur pro patrono laico.*

10 *Patronus ecclesiae si alienationi necessariae cōsentire nō vult nihilominus procedi potest ad alienationem.*

11 *Patronus non potest, nec debet impedire magnam vtilitatem ecclesiae.*

12 *Episcopi dispositio circa ius patronatus valet, quando nullum fit praeiudicium patrono.*

13 *Casus, aduersaq; fortuna liberi hominis non sunt spectandi.*

T, si Ecclesia, vel beneficia, cuius bona alienantur, sit patronata, vel iuri patronatus, subiecta, videtur quòd communiter teneatur per doctores, ꝙ, si alienatio sit facta ēt sinecōsēsu patronorū, non sit nulla per Abb. post Inno. & alios maximè Ioan. de Imola in c. vnico, vt Ecclesiast. benefici. sine dimi. confer. per Pet. de Ancharan. in cons. 220. incip. ex narratis per Felyn. in c. cùm accessissent vij. col. de constit. per glo. Bar. & alios in Auth. de alien. et emphyteu. in principio vbi communiter concludunt, quòd non sit necessarius consensus patronorum, licet de honestate requiri debeat ꝑ Dec. in consi. 174. circà finem, per Rochum de curte in tracta. de iure Patro. in verbo onerosum, circà princip. & ratio ibidem per eos
1 adducitur, quia ex tali † alienatione non praeiudicatur iuri patronatus, ità inquit Anchara. d. suo cons. quem sequitur Rochus praeallegato suo tractatu in verbo honorificū, quest. iij. col. ij. in fi. & col. iij. in principio sequitur Hieron. Gigas in tractatu de pensio questio. 23. vers. sextò facit, vbi vide per totam illam
2 quaest. quā facit, an possit reseruari † pēsio sup bñficio iuris patronatus sine consensu patroni vbi videtur tenere, quòd sic, sed vide Ioan. de Imol. d. c. cùm accessissent, qui in hoc videtur facere differentiam inter patronum Ecclesiasticum, & patronū Laicum; quia, si patronus
3 ecclesiae † sit Laicus videtur, quòd possit alienari res, & fieri alienatio etiam non requisito eius consensu, quia ad ipsum non spectet quae rere rationem de temporalibus, licet ad patronum Ecclesiasticum sic; fateor tamen, inquir,
4 quòd de honestate † reqri debet cousensus patroni Laici, ne postea velit reuocare rem alienatam allegando alienationem iniustè factā, vt habet. xvj. q. vij. c. filij, ac nepotib⁹, & c. de cernimus, subdens idem Imol. sed tu diligenter nota, quòd in alienatione rei ecclesiae requiritur consensus patroni ecclesiastici, sed nō patroni Laici, secūdùm illud, quod dicit Spec. in tit. de emptio. & vendit. §. nunc dicendum restat de alienatio. & iuramen. rer. minor. & ecclesiarū ad fin. in forma instrumenti, quàm ibi ponit, vbi videtur simpliciter, & indistinctè velle, quòd requiratur consensus patroni, vel patronorum, si sint plures in alienatione rei ecclesiae; sed Ioan. And. ibi in additio, dicit,
5 quòd illud est verum de† honestate, quia de iure non reperitur hoc expraessum, & sic videtur velle, quòd indistinctè ibi loquatur, quòd de iure non sit necessarius consensus patroni, etiā ecclesiastici, & sic necesse etiam non habeat
6 requiri; quòd tene menti; † magis tamen suadet ratio, quòd ex ęquitate debeat requiri patronus ecclesiastic⁹, quàm Laicus, quia primò est reddenda ratio de temporalibus, non secūdò, tenet tamen menti. Io. And. hoc dictum Innocen. & Host. in quantū distinguit de patrono Ecclesiastico & non de Laico requiri de iure consensum; tamen, vt dixi, ad praedicta videtur velle Io. And. quòd in his indistinctè de iure non sit requirendus consensus, ēt patroni ecclesiastici in alienatione rei ecclesia
7 sticae; † tutius tamen est ad opiniones vitandas per id, quod superius est dictum, quòd requiratur consensus tā ecclesiastici, quā Laici, vt voluit sentire Spec. in loco praeallegato. tene tamen menti praedicta, quia saepe de facto posset contingere, an validetur alienatio rei ecclesiae facta sine consensu patroni; subdēs idem Imol. ulterius aduerte, quia quod dixi superius de patrono ecclesiastico, debet intelligi, quando est persona ecclesiastica, quae ha-
8 bet ius † patronatus ratione alicuius ecclesiae vel dignitatis ecclesiasticae, secus si haberet ra-
9 tione patrimonij, † quia de tali iudicādū esset, vt de Laico patrono, licet esset persona ecclesiastica, per glo. not. in c. cùm dilectus, de off. de leg. & ꝙ ī alienatiōe rerū ecclesię patronatę habeat interuenire consensus patroni pro interesse, quod habet, videtur tenēr Ioan. And. in adit. ad Spec. in tit. de emptione. §. nunc dicendū, Imola in c. j. eo. tit. glo. ī c. constitutū 16. q. j. Card. in Clem. j. col. ij. de decimis refert Rebuff. ī compendio, id quòd videretur, saltem eo respectu, & ea causa; quia cum Ecclesia de suarum rerum prouentibus teneatur subministrare patronis alimenta in casu, quo vergant ad inopiam, vt per Abb. in rubr. de iure patrona. in explanatione verbi vtilis, videtur taliter, qualiter patronus in tali alienatione habere interesse, vnde eius consensum

sum adhibere iudicarem tutius, vel saltem eos in tali alienatione pro interesse requirerem; quod
10 si nollet patronus consentire, dicerem †, quòd pro vtilitate Ecclesiæ, vel pro necessitate benè posset tunc patronis requisitis procedi ad alienationem, quia si patronus sine causa non vult cōsentire permutationi beneficij, pōt episcopus facere sine eius consensu, & etiam patrono inuito, si immineret necessitas, per quā pro vtilitate ecclesię moueretur episcopus ad disponendum de beneficio patronali, aliter
11 quàm eius natura exigat, † quia patronus nō potest nec debet impedire magnam vtilitatē ecclesię per ea, quę dicit Abb. in c. cùm accessissent, de constitu. & per Felyn. ibidem. 7. col. vers. tertiò restringitur, nu. mihi 19. & facit pro ista opinione, quòd episcopus non potest bona ecclesiæ patronatę conuertere in præbendas, vt deseruiant necessitatibus alteri' Ecclesię sine consensu patroni per Abb. in c. sugestum de iure patronat. vbi facit regulam
12 Abb. quòd quando † nullum fit pręiudicium patrono, valet episcopi dispositio circà ius patronatus, & super rebus Ecclesię pattonatę per Hieron. Gigan. qui refert in tracta. de pensio. quęstio. 23. vers. tertiò facit, vbi dicit, quòd interesse patroni in impositione pensionis super beneficio patronato quoad alimenta, quę ei debētur in casu vergentię ad inopiam, non est in consideratione, quia habet se ad esse & nō
13 esse; & casus, aduersaq; † fortuna liberi hominis non sunt spectādi, l. inter stipulantem. §. si stipulatus, ff. de verb. oblig. sed id habet locū in pensione, in qua tractatur de pręiudicio Rectoris circà fructus; verùm in alienatione rerum, & bonarum Ecclesię patronatę, in qua tractatur nō de temporali pręiudicio ecclesię, pro vt in pensione, quę est ad tempus, sed de perpetuo, ego putarem secus; super quo ego cogitandum puto.

SVMMARIVM.

1 *Consensus capituli debet in ipso actu præstari, non ex interuallo.*

2 *Actus quando non potest geri sine consensu, tunc consensus requiritur per modum solemnitatis.*

3 *Forma nisi interueniat in ipso actu, actus erit nullus.*

4 *Actus, si requirat consensum tertij pro solemnitate, & non in fauorem contrahentium, non potest ratificari per subsequentem consensum.*

5 *Consensus tacitus aliquando supplere potest.*

6 *Concessio in perpetuum requirit expressum consensum.*

7 *Consensus tacitus quando non agitur de alienatione perpetua; sufficit in pertinentibus ad collegium, & prælatum.*

8 *In concessione perpetua requiruntur solemnitates à iure requisitæ.*

9 *Concessio ad vitam alicuius æquiparatur perpetuæ alienationi quoad solemnitatem seruandum.*

10 *Vita longæui hominis est vsq; ad centum annos, licet hodie plures moriantur intra quinquaginta.*

11 *Episcopi consensus necessarius non est in concessione rei modicæ ad vitam alicuius.*

12 *Bona prælati si disiunctā sunt à bonis capituli consensus prælati sufficit in concessione vsque ad vitam ipsius.*

13 *Alienatio perpetua à prælato facta capitulo præsente & tacente, nulla est ipso iure. & numero. 15.*

14 *Canonici qui non contradixerunt alienationi à prælato factæ puniendi sunt.*

16 *Alienatio temporalis non requirit tantam solemnitatem sicut perpetua.*

17 *Quare in alienatione perpetua ratihabitio locum non habet.*

18 *Iussus, quādo requiritur ī actu, debet pcedere.*

19 *Authoritas debet interuenire in ipso actu.*

20 *Licentia debet præcedere.*

21 *Consilium antè requiri debet, & expectari responsum.*

22 *Consensus quando requiritur, quo tempore interuenire debeat.*

23 *Canonicus contemptus in electione potest consentire post factum.*

24 *Consensus interueniens expost validat actum, vt ex nunc, non vt ex tunc.*

25 *Taciturnitas non inducit consensum, quando tacens cotradicendo non potest impedire actum fieri.*

26 *Consensus minus est, quàm authoritas, & valet sine scriptis, nisi in casibus, in quibus expressè requiritur scripta.*

Et

Iste consensus
capituli, vel alterius ꝑ
sonæ debet secundùm
1 aliquos † in ipso actu
præstari, & non ex in-
teruallo per D. Anto.
in c. cùm vos, de his,
quæ fiu. à prælat. nam
2 † quando lege cauetur, quòd actus non posit
geri sine consensu talis personæ, vel capitu-
li, tunc consensus requiritur per modum so-
lemnitatis, & sic pro forma, aliàs actns erit nul
3 lus, nisi in ipso † actu interueniat, Bar. in l. gal
lus in principio. ff. de lib. & posthu. Imol. in
d. c. cùm vos, vbi dicit, quòd, cùm exigitur cõ
4 sensus tertij pro solemnitate actus, etiã † non
in fauorem illius vel contrahentiũ, tunc actus
non potest ratificari per subsequentem con-
sensum, nisi contrarium in iure reperiatur, &
sic intelligit tex. in c. cùm, de iure patro. & d.
c. cùm vos; sequitur Rebuff. in suo compend.
alien. rer. ecclesię versiculo, tertiò requiritur,
¶ Immò nõ videtur, quòd semper, & illicò iste
consensus de necessitate habeat expressus in-
teruenire, vt per Felyn. in c. cùm omnes, de
constit. 7. colum. vers. ex his resultat; quia
etiam aliquando taciturnitas, & tacitus con-
5 sensus suplere † potest, maximè in alienationi
bus, quæ non fiũt perpetuò, sed ad tempus;
videtur esse tex. rotundus in c. continebatur,
de his, qnæ fiu. à prælat. qui summatur, quòd
in temporali alienatione, quam facit ꝑlatus,
taciturnitas capituli habetur pro consensu,
vbi respondendo contrarijs adductis dicit, ꝙ
taciturnitas in venditione rerum ecclesiastica
rum habetur pro consensu in casu illius text.
6 quia fuit ad tempus, in contrarijs † non, quia
concessio fuit in perpetuum, ideò necessarius
est expræssus cõsensus, idem tenet Aegid. Bel-
lemer. c. sed notandum. 12. q. ij circà fi. vers.
tu verò idem videtur dicere Abb. in c. ea no-
scitur, eo tit. de his qnæ fiu. à Præla. vers. in glo.
7 ij. vbi dicit, quòd † in pertinentibus ad colle-
gium, & Prælatum sufficit tacitus consensus
collegij, ex quo nõ agitur de alienatione per-
petua, & ponderat glo. ibi nõ sufficit sola sciẽ-
tia conuentus sine contradictione, subdens, &
licet Ioan. And. hic dicat, quòd capitnlũ pos-
set contradicere infrà sex menses à tempore
scientiæ, tamen dic, inquit, quòd illud proce-
deret, quando à principio capitulum recla-
mauit, vel ignorauit; secus est, si à pricipio sci-
uit, & non contradixit, nam videtur consen-
sisse &c. & idem dicit Abb. in d. c. contine-
batur in glo. j. vbi secundùm opinionem glo.
8 quòd † in cõcessione facienda in perpetuum
riquirũtur solemnitates à iure requisitæ, vt sub
scriptio, & consensus expressus; secus in con-
cessione facta ad tempus, vt est glo. similis in
c. j. de reb. ecclesiæ non alien. in vj. & in ver-
bo perpetuus, & subiungit ibi secundùm intel-
telligentiam & interpretationem Innocen. &
Hostien. ad tex. quòd text. ille, in quo sufficit
taciturnitas capituli, nec expræssus consensus
capituli requiritur, potest intelligi in decima
modici valoris, quia si nõ esset modici. valo-
ris, sed valoris magni fuisset necessarius con-
sensus expræssus, exquo habes inquit, quòd
vbi fieret concessio magnæ rei etiam ad tem-
pus, debet interuenire consensus capituli ex-
præssus, id quod voluit Ioan. And. in additio.
ad Specnl. in tit. de reb. ecclesiæ non alien.
item subdit, quòd potest intelligi tex. quando
fit concessio ad tempus non modicum, puta
9 ad † vitam alicuius; nàm tunc æquiparatur ꝑ-
petuæ alienationi quoad solemnitatem seruan
dam, quia dicit Card. in Clem. j. hoc tit. quòd
prælatus nòn potest facere concessionem ad
10 vitam de reb. ecclesiæ quia † vita longæui ho
minis est vsq; ad centum annos, qnamuis plu-
res hodiè moriuntur intrà 50. annos, fac. test.
in l. ij. C. de sacrosan. eccles. Spec. in tit. de
probat. §. j. versi. quid si testis; item nota ex
11 hoc intellectu, in quit, quòd in † cõcessio-
ne rei modicæ ad vitam alicuius, non est ne-
cessarius consensus episcopi, sed sufficit con-
sensus capituli, vel Prælati, secus in cõcessio-
ne rei non modicæ; subdens limita omnia præ
12 dicta primò ꝙ vbicunq; bona Prælati † sunt
disiuncta à bonis capituli, tunc sufficit sola cõ-
cessio Prælati vsq; ad vitam ipsius prælati, q̃a
solùm tunc agitur de præiudicio suo; tenet
Feder. cons. 54. & Hostien. in summa, in §. fi
per Doctor. in c. veniens, de transactio.
¶ Et quòd in alienationibus ecclesiasticis
sufficiat taciturnitas, & tacitus consensus, nec
semper requiratur expressus, videt̃ dicere glo.
in c. sine exceptione, xij. q. ij. ĩ glo. fi. quæ ad
hoc allegat tex. in c. continebatur, præallega-
to; sed ibi dicit Archid. quòd id est verùm in
temporali alienatione, nõ autẽ in perpetua, &
sic, inquit, loquitur tex. in c. continebatur, in
perpetua, inquit, requiritur expræssus consen-
sus, vt hic, & subscriptio scilicet nominatim fa
cta, ad hoc c. in quanto, eo tit. vbi patet quòd
in talibus non sufficit, quòd dicatur in instru-
mento totum capitulum consentit, immò
necessarium est omnia nomina canonicorum
exprimi in huiusmodi consensu; & ibi sumi-
tur à contrario sensu ad idem, quod legitur, &
not. de procurat. c. fi. quod dic, vt vbi ꝑ Bar.
Brisciеn. in sua quæstione dominicali, incip.

Episcopus

13 Episcopus quidã, † vbi soluit, quòd perpetua alienatio à Prelato facta capitulo presente, & tacẽte potest reuocari, quia nulla est ipso iure;
14 & puniendi sunt Canonici, qui nõ † contradixerunt, ij. q. vij. quapropter refert, & sequitur Bellemer. in c. sine exceptione, 12. q. ij. versi. in glo. sufficit, & dicit Archid. in c. si sacerdotes, 16. q. iij. quòd alienatio facta per prelatum præsente capitulo, & tacente est re
15 uocanda de facto, quia † nulla est ipso iure, allegat tex. in c. sine exceptione, xij. q. ij vbi dicit, se de hoc dixisse, & dicit, quòd tex. in c. continebatur habet intelligi, quando concessio est
16 facta causa pietatis, vel de re minima, vel † ad certũ tempus. Et quòd in temporali alienatione non requiratur tanta solemnitas, dicit Innocen. in c. vnico, vt ecclesi. benef. sine diminut. confer. vbi dicit, quòd in talibus non requiritur tractatus solemnis, & diligens, sed sufficit presentia cum taciturnitate; latè per Lauren. de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. q. iij. incip. quæro tertiò, & ratio
17 † quare in alienatione perpetua non habeat locum ratihabitio, videtur dari per Abb. in c. cũ vos, eo. tit. ibi dicunt Doctores, quòd prædicta iura possunt intelligi in concessione ad tẽpus facta; nam in alienatione perpetua non videtur, quòd habeat locum ratihabitio propter necessitatem præcedẽtis tractatus, & hoc fuit vltimum dictum Innocentij, & per Abb. ibi, vbi dicit, quòd glo. ponit, vt ad conualidandũ actum, & seu contractum minoris authoritas tutoris non potest interuenire post factum, nisi in continenti intercederet, ita consensus capituli non potest interuenire post factum ad validandum concessionem episcopi, glo. inquit, non soluit, sed vide per Innocen. in c. cũ consuetudinis, de consuet. & per Bar. in l. si quis mihi bona, §. iussum ff. de acq. hæred.

Et conclude secundùm eum, quòd quan-
18 doq; in actu requiritur † iussus alicuius, & tũc
19 debet præcedere, ut d. §. iussum; quandoq; † requiritur authoritas idest consensus authorizabilis, & tunc debet interuenire in ipso actu, secundùm quod verbum sonat, vel modicum ante, seu immediatè post, vt in d. §. iussũ; quã-
20 doq; † requiritur licentia, & illa debet præcede
21 re, c. licet de reg. iur. † quandoq; consilium, & debet requiri ante, & expectari responsum, vt c. cùm in veteri de electio. Quandoq; requi-
22 titur consensus, † vt in casu nostro, & tũc si de solemnitate actus requiritur, vt interueniat certo tempore, non potest interuenire post, vt c. auditis, iuncto c. quia propter, de electio. aut non requiritur pro solemnitate certo tẽpore, sed simpliciter ad actus validitatẽ, & tũc, aut actus tenet, & potest contemptus consentire quandoq;, vnde canonicus contemptus
23 in electione potest consentire post † factum, vt c. sicut, de electio. aut actus non tenuit, &
24 tunc potest interuenire post factum, sed † tũc validat actum, vt ex nunc, non ut ex tunc, & iste inquit est casus capituli nostri, nam cõcessio ad tempus scilicet facta per prælatum reclamente capitulo, est nulla; si capitulum tractu temporis consentit, valebit concessio, vt ex nunc non à tempore primæ concessionis; & secundùm hoc intelligas not. per Innocen. in d. c. consuetudinis, bona glo. in regula nõ firmat, & in reg. ratum, de reg. iure. lib. vj. vnde per hoc in alienationibus temporalibus poterit dici vel tacitus, vel expræssus consensus, & post factũ haberi poterit, secus in alienationibus perpetuis, vt per Abb. etiam in c. ea nosci tur, de his, quæ fiu. à præla. sine consen. cap. vers. in glo. ij. vbi dicit, nota benè hanc glo. quòd in pertinentibus ad prelatum, & collegium sufficit tacitus cõsensus collegij, ex quo non agitur de alienatione pepetua, & pondera glo. nam sufficit sola scientia cõuentus sine contraditione, & licet Ioan. And. dicat capitulum posse contradicere infrà sex menses à tempore scientiæ per ea quæ fuerunt notata in d. c. ij. suprà eo. tamen dic illud procedere, quando à principio capitulum reclamauit, vel ignorauit, secus si à principio sciuit, & non cõtradicit, nàm videtur consensisse, vt ibi clarè
25 probatur; & hoc facit ad multa, † taciturnitas non inducit consensum, quando tacens contradicendo non posset impedire actum fieri, Bart. in l. quæ dotis, versic. secundò casu. vlti. colum. ff. solut. matrimo. Bald. in l. si sine, C. ad vellerian. versiculo decimò quæro melius per eundem Abb. in capitu. j. de his, quæ fiu. à prela. ibi, & per hoc verbum collaudatione dicit Aegidius, quod requiritur cõsensus expressus, & verum dicit; quia, vbi agitur de alienatione perpetua, non sufficit consensus tacitus capituli, sed requiritur consensus expressus per text. iuncta glo. in c. j. de reb. ecclesi. nõ alien. in vj. facit in hac materia illud, quod habetur per Gemin. in c. dudum de reb. ecclesiæ non alien. versic. in ea glo. vbi dicit, quod
26 consensus † minus est, quàm authoritas, & valet sine scriptis, nisi in his casib⁹, in quibus ius exprimit scripturam necessariam, & præstatur in contractu & post, quoad hoc, vt non possit contradicere, sed non quoad validandũ quod non valebit, c. auditis, c. sicut, c. ecclesia, de electio. quod videtur verum in his, in quibus certa forma requiritur, sicut in electionibus, & sententijs, quę dependent à solo consensu,

videtur

videtur quòd conualescat ex illo, licet à principio non valuerit; facit qnod not. de reg. iur. non firmatur, quod not. de consuetud. cùm consuetud. in glo. dicit Innocen. per Ludo. Rom. consilio 50.

SVMMARIVM.

1 *Consensus canonicorum non habitus in communi sed singulorum an valeat.*

2 *Electio nulla à principio per subsequentem cõsensum non reconualescit.*

3 *Alienatio ex subsequenti consensu conualescit, prout ex nunc, non prout ex tunc.*

4 *Tractatus omnis debet pręcedere alienationẽ.*

5 *Electio competit corpori, vel collegio.*

6 *Alienatio non valet, si quilibet canonicorum dicat alieno rem illam, secus si omnes consentiant.*

7 *Consensus canonicorum quare non sufficiat singulariter datus, sed requiritur, quòd sint congregati.*

8 *Consensus praestitus per litteras non sufficit.*

9 *Separatim multa dicimus, quae non tenemus quando sumus congregati, & de ratione.*

10 *Res ecclesiae sunt communes pluribus, vt vniuersis.*

11 *Alienatio non valet, nisi fiat à capitulo capitulariter congregato.*

12 *In his quae fiunt ex necessitate sufficit factum à maiori parte, secus in his, quae fiunt ex vtilitate.*

¶ ET, quia solet dubitari nunquid valeat cõ
1 sensus canonicorum, † vel capituli non habitus in communi, sed singulorum singulariter dicit glo. in c. dudum. eo. tit. in vj. in verbo tractatns secundùm Lauren. quòd non valeat, per text. in l. per fundum, ff. de seruit. rustic. praedio. sed respondetur, quòd illud est verum in re cõmuni cùm plnribus, vt singulis, & idem tenet Host. in c. tua, de his, quae fiu. à pręlat. in c. cũ appostolica & in summa ipsius tituli circà principium, dicit contrà; quia, licet inueniatur in electione, quòd requiratur cõmunis consensus c. in genesi. de electio. secus est in alienatione, capitu. ad vos, de his quae fiu. à praela. xij. q. ij. c. si qua, de rebus; & ad hoc concordat, quòd olim hic not. Bernard.
2 qui dixit quòd † speciale erat in electione, ꝙ à principio erat nullum, postea non conualescebat, c. auditis, de electio. in alienatione ta-
3 men, quod à principio † non valet conualescit subsequenti consensu ex nunc, non ex tunc; dici potest, quòd, vbi non praecessit tractatus, sit vera prima opinio, vt hic; sed si, praecesserit & deliberauerunt alienare, licet singulariter consentiant, valet taliter praestitus consensus, & locum habet secunda sententia &c. & super dicto secundo casu. subdit ibi Io. Andr. in not. quòd intelligit nihilominus, quòd hoc secundo casu praelatus cum aliquibus nomine capituli faciet contractum, quem postea singuli ratificabunt, remittentes se finaliter ad not. de postulat. praelat. c. bonae, super glo. ideò dicit, & vide text. in c. sicut in si. ij. glo. de electio. & quòd not. ipse Ioan. And. c. cùm omnes, de constit. Ioan. de Ligna. in c. si quis praesbyterorum de reb. ecclesię non alien. impugnat distinctionem Ioan. Andr. ea ratione
4 † quia tractatus communis habet praecedere alienationem, allegat capit. sine exceptione, xij. quaest. ij. ex hoc infertur, quòd, si non pręcedebat per consequens, non ualet contractus, nisi tu uelles dicere, quòd simul consentiendo implicetur tractatus; cautum tamẽ esse dicit ipse, quòd praecedat saltem vnus tractatus, qui sufficit ut de eo conficiatur instrumentum. Et subdit, quòd posit dici, quòd sufficit consensus singulorum, ut singulorum, quia cuiuslibet interest; nec obstat quòd in ele ctione requiritur communis consensus, quia
5 † electio competit corpori uel collegio, cap. in genesi praeallegato, licet actus sint suppositorum, ut per eundem Io. de Ligna. ibidem; pro isto dicto facit quod notatur in c. nouit, i c. appostolica scilicet, quod ideò in alienatio ne requiritur cõsensus clericorũ, q habent de re alienata viuere, sed in contrarium est opinio Innocen. in c. consuetudinis, extra de cõsuetud. vbi dicit, quòd si quilibet canonicorũ
6 dicat ego alieno rẽ † illã, nihil agere, si verò cõsentiant omnes, & mãdãt alienari; tenet alienatio, x. q. ij. hoc ius, refert & sequitur Archid. i c. sine exceptione x. q. ij. et ibi Bellemer vers. secundò queritur, et vide scripta per eũ i c. tua de his quae, fi. a prael. in prima. q. & c. cùm omnes. de constit. in addi. sua ad marginẽ, ad fi. ij. questionis et in suo cons. 19. prima q. & cons. 94 in magnis additionibus circà dubium, facit vtile, vendere, vel non, vt per Lauren. de Rodulph. in repet. cap. sine exceptione, xij. q. ij. q. viij. quam super hac materia facit, &
7 † quare non sufficiat singulatim datus cõsensus, rationem assignat. D. Petrus Rebuf. in suo compend. alien. rerum ecclesiae in expositione capituli sine exceptione, xij. q. ij. quòd non valet consensus sigilatim in cameris datus, sed requiritur, quòd in communi sint cõgregati

congregati canonici arg. c.in genesi,de electum quia vnus posse trahere alium in sui sententiã, quando omnes essent congregati l.si in tres, ff. de recip. arbitr. tum etiam quia omnes canonici habent ex illis reditibus viuere, vel ex illa re alienanda, & sic simul communicando apparebit, an sit vtile vendere, vel nõ; item facit ad hoc, inquit tex. d.c.fine exceptione, dũ dicit textus totius, non dicit singulorũ. per Archid.& Præposit. in d. c. fine exceptione, quamuis contrarium distinguendo tenuerit glo. in c. j eo. titu. lib. vj. contrà quam te-
8 net ibidem Perusinus,† nec valeret etiam con sensus præstitus per litreras, Bald. in d.Authẽ.
9 hoc ius, col. iij.† nam multa dicimus separatim, quæ non tenemus, quando sumus congregati; quia primò causa complacentiæ, vel recusamus, & congregati ponderamus, quæ facienda sunt. Nec obest. d. l.per fundum, ff. de ser. rustic. quia loquitur in re communi pluribus,
10 vti singulis, secus † in re cõmuni pluribus vt vniuersis, vti sunt res ecclesiasticæ, not.doct. in reg. quod omnes, de reg. iur. in vj. minus obstat text. in cap. si qua de rebus, xij.q. ij. vbi alienatio per sequentem consensum conualescit; quia verum est, vt valeat nunc, scilicet tẽpore consensus, & sic antè non valebat, & ista ratificatio etiam collegialiter debet fieri, aliàs non valeret, vt per Rebuph.d.loco sed non va-
11 let alienatio facta † per capitulum de reb. ecclesiæ, nisi sit facta à capitulo capitulariter con gregato p doct.& præsertim Imol.in c.consuetudinis num. 5.& ibi Barba. nu. 60.de consue tud.vbi vide, declarat hanc materiam glo.in c. cùm omnes ex.de constit. in verbo, cõstitutũ,
12 quia ĩ illis, quę † sunt ex necessitate vt alienatio, & electio, si sint plures, vt collegium factũ à maiori parte, si tamen alij sint vocati, tenet; in illis verò quæ sunt non ex necessitate, puta cùm fit alienatio causa vtilitatis, uel alia causa, quàm necessitatis, non tenet factum, nisi omnes consentiant, vt per d.glo.161.

SVMMARIVM.

1 *Canonici, qui non inseruiunt in ecclesia cathedrali, vocandi non sunt.*
2 *Præsentes tantùm habent consentire, absentes autem non sunt vel expectandi, vel vocãdi.*
3 *Absentes non sunt vocandi, nisi in tribus casibus.*
4 *Contractus fauore ecclesiæ claudicat.*
5 *Alienatio facta sine debitis solemnitatibus ẽt in fauorem ecclesiæ vel minoris non valet.*
6 *Limitatur nisi ecclesia, vel minor ratificet contractum, adhibendo debitas solemnitates.*
7 *Alienatio facta sine consensu Capituli non est ipso iure nulla, si ecclesia velit eam postea ratificare.*
8 *Alienatio facta sine consensu capituli non est omnino irrita, quia sic non posset ratificari.*
9 *Alienatio per prælatum facta sine consensu capituli præstat causam, et titulũ præscribendi.*

ITem solùm præsentes sunt vocandi in huiusmodi tractatibus, & alienationibus, & si aliqui sint Canonici in ciuitate, qui non inseruiunt in ecclesia cathedrali, vt
1 quia tenent beneficium in ipsa Ciuitate,† non erunt isti vocandi per ea, quæ dicit Feder. de Sen.in suo cons.143.in vers.sed credo, per tex. in Authen.hoc ius porrectum, & hoc per verbum illud ibidem, seruientium, quod dicit multum ponderandum, & subdit, quòd sic credit sensisse Ber. in d.c.cùm inter vniuersas, & Io. And. in c. quamuis de off. ordin. c. præsentiũ de testibus, & c. cùm in ecclesiis, in vj. in quibus omnibus locis dicitur, quòd nõ vocantur absentes; nota, dicit ipse, quòd non dixerunt beneficiati, quasi vellet, quòd illi præsentes nõ vocentur ad talia, & subdit, quòd ità seruamus de consuetudine, & credo quòd alij seruẽt per Laur. de Rodul.in sua repe.c. fine exceptione
2 q. sua septima [& quòd præsentes † tantùm habeãt consentire, nec absentes sint vel expectandi, vel vocandi, dicunt Innocẽ.Abb. & alij in c.j.de his quæ fi. à præla.ibi Hostiẽ. Cardin. Floren.in vltima sua quæstione, quem sequitur Anto. de But. per.regu. positam in glo. in c. præsentium, de restit. quæ habet, quòd absen-
3 tes non sunt † vocãdi, nisi in tribus casibus, inter quos iste non numeratur, refert Guid. Papa decis. 160. quæ incipit alia, & xiij. decisio. & an, si sit facta alienatio per solum episcopũ, vel prælatum sine capitulo, valeat, aut sit omninò, & ipso iure irrita, vt non possit ratificari per ecclesiam Abb.in c. primo, de his quę fi. à præla. versi. sed quæro, dicit quòd Hostien.& cõmuniter Doctores dicunt, quòd capitulum poterit approbare, & hoc inquit procedit fa-
4 uore ecclesiæ, † vnde contractus claudicat fauore ecclesiæ. Simile est inquit in eo, qui emit à pupillo sine authoritate tutoris, nam ipse obligatur pupillo, sed pupillus sibi non obligatur vt l. Iulianus, §. si quis à pupillo. ff. de actio. empti.& nota hæc dicta, & iunge cum notat. in c. j. ne sed.vacan. sicut enim potest Prælatus ratam habere alienationem factam à capitulo sede vacante, xij. q. ij. si qua de rebus. ità & capitulum potest habere ratã alienationẽ

à solo prælato,& hoc procedit in dubio in alie natione téporali,sed i ppetua est maius dubiũ cùm ibi præcedere debeat tractatus, c. tua,de his,quæ fiu. à prælat. glo.tamen in l. si fundus sterilis. ff.de reb. eo.& Iac. But. Albe.de rosa. Bar. Bal. Angel. Fulgo. Pau. de Cast. in l. cũ mihi. §. eam transactionẽ, ff. de transa. & Bal. in c. j. de trãsac. & in l. fi.§. necessitate. v.col.
5 in fi. C. de bon.quę lib. † tenere videntur con trarium,quòd non valeat alienatio facta sine debitis solemnitatibus, etiã si alienando fieret conditio ecclesiæ,vel minoris melior, sed Ias. in d. l. cùm hi. §. eam,limitat nisi ecclesia vel
6 † minor ratificet contractum adhibendo debitas solemnitates, cùm illud facere possit sed nõ aduersarius per singularem doctriuam Iaocen.& omniũ in c. j. de his quæ fi. a prælа. firmat glo. in capitu.j. ne sede vacan. Mattæsil. in not. 155. Alber. Fulgo.& Ias. d.§. eã additio. ad decisio. Capellę tholosan. q.98. & tenet alienatio rei ecclesię facta sine solemnitate,si sit vtilis ecclesiæ, & est in electione ecclesiæ, an velit stare contractui, c.j. per glo.& Innocen.capitulo primo de his quę fi.à præla. vbi Abb. & alij apostila. ad Guid. Papa decisio. 156. & dicunt doctor in c. j. & c. iij. de his quæ fi. à præla. quòd alienatio per præ-
7 latum † facta de reb.ecclesiæ,sine consensu ca pituli non est ipso iure nulla, si ecclesia velit postea eam ratam habere Innocen. d.locis.Hostien.in c.fi.ne sed.vacan.& dictis locis vbi reci tat opiniones &tenet,quòd valet contractus p episcopum,vel prælatum factus sine consensu c. quia aliter non rescinderetur,& tñ rescinditur in c.si qua de rebus,xij. q. ij. idẽ tenet,Hostien. d. capitulo. primo. de his quæ fi.à præl.
8 vbi dicit,ꝙ alienatio facta per † præl.sine consensu capituli non est omninò irrita, quia sic non posset ratificari, quæ tamen ratificatur, & ratificari potest, cap. j. & iij. de his quæ fi. à prælat.& c. cùm nos;tenet Anto. de Butr. in d.c. j.ne sed.vacan. idem in c.j.& iij. allegatis, & c. cùm nos,& Franciscus de Zabarel. d. c. j. & iij. dicentes,quòd considerato tempore cõtractus est nullus,sed habendo respectum ad tempus futurum in quo capitulum potest ra-
9 tificare non est nullus,† plus dicit. Hostiẽ.quẽ sequitur Anto. de But. quòd alienatio per ꝑlatum sine consensu capituli facta adeò tenet quòd præstat causa præscribendi & confert titulum præscribendi,per tex. c. cura,de iure pa tro.extra vbi habetur quòd re ecclesiæ alienata per laicum sine espicopi authoritate & consensu donatarius illam tenere non potest nisi præscriptione longa sit tutus ,ergo ille titulus in validus dat causam perscribendi sequuntur Innocen. Hostien. Ioan. Andr. Anto. de But. d. c. cura.est Decis. Guid. Pap. decil.159. incip. duódecima conclusio.

SVMMARIVM.

1 *Contractus etiam in fauorem ecclesiæ factus hodie claudicare non potest.*
2 *Constitutio extrauagans ambitiose de reb. eccl. non alie. fuit in aliquibus locis recepta, in aliquibus verò minimè.*
3 *Contrahens ad hoc, vt facilius ad cõtractus ob seruationem cogi possit, cautella est, vt apponatur iuramentum.*
4 *Iuramentum principaliter dirigitur in Deũ, effectus verò concernit priuatam vtilitatem.*
5 *Clausula non obstante constitutione Pauli secundi apponi debet in cõfirmatione alienationis.*
6 *Alienatio etiam in casibus à iure permissis hodie inconsulto Romano Pontifice fieri non põt.*
7 *Nisi alienatio celeritatem desideraret.*
8 *Limitatur quoq; nisi res esset modici valoris.*
9 *Res modici valoris non comprehenduntur sub prohibitione alienationis.*

SED licet de iure communi & ordinario cõtractus factus in fauorem ecclesiæ potest claudicare,secus tamẽ est hodie de iure nouissimo ex dispositione extrauagantis ambitiose de reb. Eccles. non alien. in extrauag. comm. quia licet alienatio aliàs sit licita,& uti
1 lis ecclesiæ,† contractus tamen claudicare nõ potest;nam per dictam constitutionem extrauagantem prohibetur alienatio cum clausula inconsulto Romano Pontifice, ibi alienandi verò incõsulto Romano Pontifice, huiusmodi verba importare videntur, ꝙ hodie cõtractus alienationis rerum ecclesiæ nullo modo valere possit nisi Romano Pontifice consulto, & sic ipsa alienatio modo,de quo in ipsa extrauag. videtur reseruata Romano Põtifici tam licita, quàm illicita, & hoc ne detur occasio alienandi inconsultò, res ecclesiæ quod probatur per text. in cap. aduersas de immunit. eccles. ibi propter imprudentiam quorundã Romanus Pontifex primus consulatur,quem tex. inducit Abb. ex mente Ioan. And. & alio rum in c. fi. de eccles. ædif. vel reparan. pro illa quæstione, quando quis iurauit non alienare inconsulto Romano Pontifice, de qua etiam per Abb. & alios c. vt super de reb. eccles. non alien. vbi per illa verba posita in iuramento concludunt Doct. quòd est illicita alienatio, & vtilis prohibetur, d. c. aduersus,

quæ

quæ omnia idem arguunt in casu dictæ extrauag. nàm in ea inest eadem clausula, scilicet in consulto Romano Pontifice, & si ius ordinarium & antiquum differt à nouo & extraordinatio, ratio differentiæ potest esse, quia ius ordinarium simpliciter disponit non posse fieri alienationem huiusmodi sine licentia Episcopi; ius autem extraordinarium d. extrauag. strictius disponit, dum dicit in consulto Romano Pontifice, quæ verba sunt maioris efficatiæ, quàm illa verba sine licentia episcopi, & sic tam respectu superioris maioris, quàm respectu verborũ magis importare mihi videtur, quod dispositio extrauagantis magis stringat, ideò non est mirum si maiorem effectum pariat, aliàs dicta extrauag. videretur superflua, cùm satis superq; per ius ordinariũ dispositum fuisset; his ergo rationibus limitatio, de qua in d. glo. xij. q. ij. & in c. j. de reb. eccles. non alienã. in vj. quòd prohibitio alienationis de reb. ecclesiæ, non habet locum, quando alienatio est vtilis, non militat, dico illa limitatio de iure extraordinatio hodie propter d. extrauag. quæ cùm sit nota, non autem ignota, & non vagetur in incerto, sed reperiatur inserta sub volumine certo, idem operatur, quòd lex, vt dicunt Abb. & Doctores omnes in c. Pastoralis de fid. instru. & in l. cum prolatis, ff. de re. iud. & sic dicitur constitutio generalis, & vbiq; ligat, vt latè per Dom. Lud. Gomes. i proemio Reg. q. ij. nume. 15. q. v. num. 7. & hoc cre-
2 do † verisimum, vbi dicta constitutio à principio fuit recepta, vt in Ciuitate, & diocesi. Florentina, sed quia in multis locis à principio non fuit recepta dicta extrauagans, vt ius scriptum per consuetudinem legitimam, & præscriptam, sublata fuit, & non obseruatur; ideò dicta limitatio glo. quoad claudicationem cõtractus militat, pro vt in diocesi Imolensi, & alibi, vbi ex longæua consuetudine spatij xl. an. & vt vltra fuit præscripta, pro vt de iure requiritur per text. in c. fi. de consuet. vnde si quis in loco, vbi dicta extrauagans locum habet, vellet ecclesiæ suæ consulere, considerando contractum iam initum utilem esse. diocesi suæ ecclesiæ, prius habeat à Romano Põtifice confirmationem contractus, & et ea obtenta cogi faciat per iudicem competentem illum, qui contraxit cum ecclesia ad obseruãtiam dicti contractus, & hoc ne possit alle-
3 gari nullitas; † sed vt facilius cogi possit, cautela est, quòd in contractu apponat iuramẽtũ p ea, quæ habentur in d. c. debitores, el. primo de iure iur. & Beatus Thom. 99. q. per totã,
4 † quia iuramentum dirigitur in Deum principaliter, & principalis obligatio illi acquiritur, licet effectus concernat priuatam vtilitatem; & licet postea allegaretur nullitas, cõtract' q; allegari non posset, sicut dixi prius, haberetur confirmatio; accessorium tamen & sic iuramẽtum debet seruari, & sic isto casu etiam de iure extraordinatio contractus claudicaret etiam iuxta d. glo. quæ omnia aduocati notare debent pro vtilitate suorum clientum ecclesiæ
5 propriæ consulere volentium; † & aduertant quòd in obtinenda confirmatione apponere faciant clausulam, non obstante constitutione Pauli secundi, hec per D. Antoniũ de Prætis in suo tractatu de iuris episcop. desens. c. v. vbi dicit ista sæpe habuisse in facto in Archiepiscopali curia Florentina.

¶ Et de ista extrauaganti ambitiose dicit Gõdisal. Villadeg. in tracta. de leg. q. xj. quòd
6 hodie in casibus † à iure expressis, & permissis non licet alienare res cuiuscunque ecclesiæ, vel monasterij, aut pij loci inconsulto Romano Pontifice, & contrafacientes grauibus pœnis inuoluuntur, ex quo inquit infertur, quòd in huiusmodi alienationibus non poterit legatus authoritatem interponere sine speciali facultate à Papa concessa, per uot. per Specul. in tit. de leg. §. consequentes, vers. cęterũ, Io. Andr. in capitulo secundo de feud. quòd tamẽ si subesset summa necessitas, quæ tantam celeritatem desideret, quòd commodè authoritas Papæ expectari non posset, an non obstã-
7 te dicta extrauag. possit † fieri alienatio, dicẽdum est inquit, quòd sic, ad hoc glo. not. in c. placuit. xij. q. ij. text. in l. diuus. ff. de petit. hære. & l. tutor. qui repertoriũ, ff. de admin. tutor. §. j. hoc tenet Hugo. & Archid. in c. Abbatibus. xij. q. ij. & sic disputando terminauit Paulus in quæstione, quæ incip. condemnatus in vltimo membro; idem tenet Card. in Clem. j. de rebus eccles. non alien. facit tex. in c. final. de eccles. ædif. vel reparan. ex quibus infertur limitatio ad iura, quæ arguunt solemnitatem in rebus ecclesiæ alienandis, vt intelligantur, nisi tanta, & tam vrgens necessitas interueniret, quòd non possit obseruantia solẽnitatis prædictæ obseruari, vt est tex. cum glo. in d. c. placuit, & hoc modo inquit limitabis extrauag. ambitione.
8 ¶ † Limita etiam nisi res esset modica, vel modici ualoris, qđ satis innuit d. cõstitutio ad qđ ẽt facit text. in c. terrulas, xij. q. ij. hæc per dictum Gondisaluum Villadieg. d. loco, nec est mirum si dictus doctor limitat illam extrauagantem, vt non procedat, nec habere locũ censeatur in rebus modicis quia, vt dixi; supra in rub. de rerum mobiliũ alienarione, res
9 † modicæ & modici valoris benè possunt alie

AA 2 nari

nari,nec constitutione, seu prohibitione alienationis compræhendi intelliguntur; vt dixi dicto loco,nec etiã in casu, quo Prælatus iurasset res ecclesiæ non alienare per doctrinam Abb.in c.vt super, de reb.eccles. non alien.col. iij. vers.sed oppono,vbi dicit,ego dicerẽ,quòd aut res ecclesiæ est modica, seu modicæ vtilitatis, & tũc nõ icluditur sub iuramẽto de nõ alienando,quia non est verisimile,quòd superior voluerit illum illaqueare in istis modicis, cũ ista modica sint exẽpta ab omni solemnitate,& iuris dispositione,vt in c. valis,xij.q.ij.qa inquit iuramentum simpliciter præstitum debet intelligi secũdũ materiã subiectam. verùm quia ego non puto tex.dictę extrauag. intelligendum esse qualiter illum intelligunt dicti Gondisaluus & Anto. de pretis nec dicere illud quod dicunt, dicã aliquid quomodo talis intellectus mihi non videtur genuinus ad tex.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus costitutionis ambitiose de reb. eccl. non alien. ex authoris sententia.*

2 *Alienatio facta non seruata forma d. constitutionis ãbitiose vel sine licẽtia papę nulla est.*

3 *Res quæ seruando seruari non possunt & consuetæ emphyteuticari non comprehenduntur sub prohibitione d. extrauagãtis ambitiosæ.*

4 *Dictio aut sumitur alternatiuè, & disiunctiuè, non autem copulatiuè.*

5 *Lex noua debet aliquid vltrà ius cõmune operari.*

6 *Iura facta circà prohibitionem alienationum rerum ecclesiæ, sunt facta ne lędatur ecclesia.*

7 *Ratione cessante habet cessare effectus.*

8 *Constitutio ambitiosæ fuit facta in omni eius parte in vtilitatem ecclesiæ.*

9 *Iura omnia tam ciuilia, quàm pontificia tendũt ad ampliandum bona ecclesiæ.*

10 *Finis Canonum & legum factarum in rebus ecclesiæ fuit euitare damnum, & procurare vtilitatem ecclesijs.*

11 *solẽmnitas sufficit ꝙ interueniat posted.*

12 *Iura non volunt nisi effectum ad finem.*

13 *Lex prohibens alienationem sine certa solemnitate limitationem recipit; nisi contractus fiat vtiliter.*

14 *Contractus, si fuit vtilis minori, valet solemnitate requisita celebratus.*

15 *Alienatione prohibita non intelligitur prohibita illa quę fit in fauorem illorum, quorum fauore fuit facta prohibitio.*

16 *Emphyteusis licet facta sit sine debitis solẽnitatibus, tamen emphyteuta tenetur soluere canonem.*

17 *Contractus in fauorem ecclesię põt claudicare.*

18 *Papæ authoritas reddit contrahentem tutum absq; eo, ꝙ interueniat consensus alicuius prælati.*

19 *Alienationis de forma est, ꝙ adsit causa, & solemnitas copulatiuè.*

20 *Forma dat esse rei & ea deficiente substantia, & res perit.*

21 *Extrauagãs ambitiose habet locum, si fuit vsu recepta, quod probatione eget.*

22 *Extrauagans ambitiose in aliquibus locis nõ est vsu recepta.*

1 SENSVS dictæ extrauagãtis † costitutionis,& continentiæ videtur esse meo iudicio,vt sit interdicta omnium rerũ, & bonorum ecclesiasticorũ alienatio, omneq; pactum; per quod ipsorum dominium transfertur, cõcessio,hypotheca,locatio,& conductio vltra triennium, item infeudatio, aut contractus emphyteuticus, præterquàm in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphiteusim ab antiquo concedi solitis, & cum ecclesiæ vtilitate, & de fructibus,ac bonis quæ seruando non possunt seruari, & alienatio cõtrà formam ibi traditam facta sit nulla, & alienanti cõtrã dictam formam, vel incõsulto Romano Pontifice est ecclesiæ ingressus interdi-
2 ctus; hoc videtur cõtinere dicta † extrauag. ꝑ quod apparet, quòd hodie alienatio de reb. ecclesiæ,vel dispositio habet fieri vel ex forma illius, vel de consensu, seu licentia Papæ,aliter contractus est nullus. & incurritur in pœnas; & ex lectura dictæ cõstitutionis apparet, quòd infeudatio, & emphyteusis de reb' ab antiquo concedi solitis, ac de fructibus, & bonis, quæ nõ possunt seruari,ac de rebus ecclesiasticis in casibus à iure permissis, & cũ vtilitate ecclesiæ non videtur prohibita;immò ꝙ res ecclesiæ in casib' à iure permissis fructusq; illa, quę seruã
3 do seruari nõ † possũt,& res cõsuetę emphiteuticari non comprendantur d. extrauagantis ꝓhibitione, ergo in tali casu non videtur verum illud, quod generaliter dicunt dicti Gondisaluus Villa dieg. & Ant. de pretis. quòd hodie in casibus à iure expressis, & permissis non licet alienare res cuiuscunq; ecclesiæ,vel pij loci. inconsulto Romano pontifice;quia, si rectè inspicitur, hoc non dicit extrauagans, sed benè dicit, quòd alienanti bona ecclesiarum, monasteriorum,

ſteriorum, locorumq; piorum quorumlibet, in consulto Romano Pontifice, aut contra pręsẽtis cõstitutionis tenorem ſit ingreſſus eccleſiæ interdictus; vnde ſi ſit alienatio ſeruata forma constitutionis idest, ſi ſit alienatum in caſibus permiſsis, ſi ſint fructus, vel illa quę ſeruando ſeruari non poſſunt, vel quę conſueuerunt infeudari, aut emphyteuticari, quæ alienãtur, & cum eccleſiæ vtilitate, non eſt neceſſaria alia authoritas, aut ſolemnitas; ſed ſi non ſit facta alienatio cum forma, eſt nulla, ſi non ſit facta conſulto Papa; vnde quando nõ eſt ex forma conſtitutionis ambitioſe ſemper eſt nulla, ſi non ſit cum conſulto Papa, quia verba extrauagantis ſunt prolata clarè & ſpecificatè, ſine
4 aliqua dubietate, & cum dictione, † aut, quæ dictio regulariter ſumitur non copulatiuè, ſed alternatiuè, & diſiunctiuè, l. ſi ex toto. §. primo ff. de leg. j. l. titio, de leg. ſecundo Clem. j. verſ. quẽ etiã, & ibi glo. de conceſ. præben. vnde cùm clauſula incõſulto Roma. Pont. ſit poſita & prolata alternatiuè, non videtur ꝙ copulatiuè modò ſit intelligendum prolata; nec valet, ꝙ dicit idẽ Antonius, quòd ſi ſic ĩtelligeretur dicta extrauagans eſſet ſuperflua, quia idẽ diceret, quod dicit ius ordinarium, & antiquũ,
5 & lex noua † debet aliquid operari & importare vltra ius commune, quia reſpondeo quòd immò aliquid operatur, & operari poteſt, puta pone, quòd ſit alienatum in caſu à iure nõ ꝑmiſso, ſi ſit factum conſulto Papa in quo regulariter ſemper cauſa iuſta præſumitur valebit alienatio per ea, quæ deduco infra, in rubrica de authoritate prælat. & rubrica de alienatione non obſtan. iuramento vel in caſu, in quo defectus haberet ſupleri per Papam vel principem, ſolum. vt milies exemplificari poſſet, tunc clauſula intrat, & extrauagans non eſt ſuperflua, quia aliquid operatur, ſaltem declaratiuo modo declarando ius commune, quod in caſibus non permiſsis non eſt licitum, niſi conſulto papa; & Papa alienare poteſt res eccleſiæ in caſu a iure non permiſſo, nouam tamen legem condendo per Alber. in authen. hoc ius verſi. vtrum Papa. C. de ſacroſan. eccleſ. & per Archid. in c. non liceat xij. q. ij. ꝙ Papa poteſt facere caſum de non conceſſo cõceſſum per conſtitutionem; item videtur etiã aliquid operari vltrà ius cõmune, quia in caſibus a iure permiſsis, & ĩ emphyteuticari ſolitis contractus habet eſſe cum vtilitate euidenti, quia in talibus contractibus, ſufficit regulariter quòd forma iuris ſeruetur, quæ non requirit in omnibus prædictis caſibus euidentiã vtilitatis, vt per dictam extrauag. requiritur in illis verbis, & tunc eccleſiarum euidenti vtilitate; item per eandem extrauagantem vltrà pœnas iuris communis adduntur & aliæ pęnæ, nempe ſi ſit alianans pontificali, aut abbatiali dignitate ĩterdictio ab ingreſſu eccleſiæ & ſi per ſex menſes ſic interdictus durato animo perſeuerauerit, illis elapſis ſuſpenſio eo ipſo à regimine & priuatio beneficiorum, quorum res alenantiũ ipſo facto inferiorib' ꝑlatis ĩnflicta abſq; aliqua alia declaratione; ſuꝑ quo puto cõſiderandũ, attẽta maximè authoritate dictorum virorũ, quorũ authoritati licet ego acquiſcere debeo, tamen mihi ſuper dicta extrauagãti cogitanti iſtud verbũ dicere fuit viſum, & non eſſe tranſeundũ & talem ſenſum vel intellectum ad dictum extrauagan. dari vidi per famoſum aduocatum in vrbe prout deduco infra in caſibus, in quibus ſit alienatio ſine ſolẽnitate in caſu; itẽ quãdo bona feudalia vel emphyteuteca reuęrtũtur vt in fine. quia ſi contractus ſit vtiliter factus, & in vtilitatem eccleſiæ videtur durum, quòd nõ poſsit claudicare, et poſtea ratificari ab eccleſia, vel prælato, vt dicũt Doctores, eoq; magis; quia iu
6 ra † quæ facta ſunt circà prohibitionem alienationum rerum eccleſiæ, ſunt facta ad illum finẽ, ne eccleſia lædatur vel deterioretur eius
7 cõditio; vnde, ſi ſit † vtilis cõtractus, videt ceſſare ratio, & ceſſante ratione habet ceſſare effectus legis, quia dicit Bald. l. quecunque. C. de bon., quę lib. numero ſecundo quòd debet attẽdi vtilitas eccleſiæ, quia, ſi vtile eſt eccleſię, habet confirmari contractus, & valet confirmatio, & pręſumitur vtilis, ex quo
8 Pretor decreuit eſſe vtile &c. † & ſi bene inſpiciamus conſtitutionem, pendet ab omni parte in fauorem eccleſiæ, & eſt facta ad obuiandum fraudibus, pręiuditijs, & damnis eccleſiæ, & ne eccleſia in aliquo lædatur; non autem eſt facta ad obuiandum, vel impediendum vtilitates eccleſię, vnde non eſt interpretanda in odiũ eccleſię, quę eſt in fauorem eccleſię emanata, nec in odium retorqueri, que in eius comodũ fuit factà.

¶ Quia, ſi eccleſia non poſſet acceptare, vel approbare contractum ſibi vtilem, in ſui vtilitatẽ factũ, eſſet præcluſa eccleſiæ via acquiſitionis,
9 & vtilitatis, † quod eſſet cõtra iura omnia tàm Ciuilia, quàm pontificia, quę omnia tendunt ad fauendum & ampliandum bona eccleſiæ, quia eſt conceſſum eccleſijs, earumq; Rectoribus contrahere ad fauorem, eorumq; vtilitatẽ illis acquirendo abſq; authoritate epiſcopi, & ſolemnitate debita, not. in c. j. xij. q. 4. & eſt conceſſum eccleſię locare ad modicum tempus abſque leſione ſine ſolemnitate, Clemen. prima, eo. tit. c. fi. ne Præla. vinc. ſua. Auguſt.

Bero

Bero. in c. nulli de reb. eccles. non alien. col. 4. & propterea ego puto super hoc esse benè cogitandum, quia multa sunt in contrarium, quare contractus ecclesię vtilis non possit claudicare in fauorem ecclesiæ &c. pro quo vide, vltrà prędicta quę dixi in causis alienationum in causa vtilitatis, & in casibus alienationis sine solemnitate in casu xij. quia secundũ Corsetum in singulari incip. pupillus sr, finis Ca-
10 nonum, † & legum sacrarum in rebus ecclesiæ, fuit euitare damnum, & procurare vtilitatem ecclesijs, obtento fine, & effectu actus habet valere, licet in actu etiam non interuene-
11 rit solemnitas, † quę requirebatur; quia sufficit, quòd solemnitas interueniat postea, c. si qua de reb' 12. q. ij. & c. cùm nos, de his quæ
12 fiu. à Præla. † quia iura non volunt, nisi effectum ad finem, l. j. §. inde, ff. de no. op. nunc. per Rebuff. in compẽdio vers. nouus casus; &
13 dispositio statuti, † vel legis prohibens aliquid fieri nisi cum certa solemnitate semper habere intelligitur limitationem, nisi contractus fuit vtiliter, quia dicit Barbat. in cons. 60. quia si statuto cauetur, quòd contractus minoris non possit fieri, nisi cum consensu mondualdi si cõtractus sit factus sine tali solemnitate, & sit vtilis minori, quòd valebit etiam non interueniẽte solemnitate requisita, à statuto, quia talis dispositio statutaria recipit illam limitationem, nisi ille contractus esset vtilis minori, aut Pupillo. Idem per Angel. in cons. vltimo, quòd si statuto cauetur, quòd minor nõ possit se obligare, nisi cum certa solemnitate, si contraxit sine ea solemnitate, & contractus fuit vti-
14 lis minori † quòd nihilominus valet contractus sine solẽnitate requisita celebratus, & dicitur secundùm Bal. quòd ad hoc, vt solemnitas requisita in alienatione rei ecclesiæ interuenire habeat in actu ipso, vel post, quia attenditur, & attẽdi debet vtilitas; quia si vtilitas ecclesię adsit, quòd possit etiam post interuenire &c. & dicit Bal. eleganter in l. quicunq; C. de bon. quæ liber. quòd prohibita alienatione nunquã
15 intelligitur prohibita illa, † quæ fit in fauorẽ illorum, quorum causa, vel fauore fuit facta prohibitio; & aliàs, vt per nos in casibus alienationis sine solemnitate, in d. casu xij. pro quo faciunt ea, quę dicit Ias. in l. ij. C. de iur. emphyt. col. ij. vers. vnũ tamen. vbi dicit. quòd
16 si ecclesia concedat † rẽ in emphyteusim non seruatis debitis solemnitatibus, de quibus in Authen. perpetua, & Authen. si quas ruinas, C. de sacrosan. eccles. & c. vt super, de rebus eccles. non alien. quòd tamen emphiteuta ità tenetur soluere canonem, sicut si emphyteusis fuisset concessa cum debita solemnitate per tex. in .§. si verò, quem Angel. ibi in principio not. ad hoc in Anthenti. de non alienan. col. ij. per supradicta videretur dicendum, quòd ità non debet intelligi extrauagans, & quòd stante dispositione iuris cõmunis, & communi doctorum opinione in contrarium benè contractus
17 ecclesię vtilis posset in fauorẽ ecclesię † & pro illius vtilitate claudicare; quia iura, quę sũt facta in fauorem, non debent intelligi in odiũ vel contra fauorẽ interpretari; ego tamen sũ opinionis, quòd erit semper magis consultũ, & magis tutũ parti, si sẽper super alienatione concessione, conductione, vel quolibet contractu rei ecclesiasticæ consensum, & authoritatẽ Papæ adhibeat, qui pro sua omnimoda, & amplissima, quam habet, authoritate in rebus ecclesiæ tam iuris, quàm facti diffectus supplere potest, quia quando Papa in alienatione de rebus ecclesiæ suam interponit authoritatem,
18 tunc † contrahens est tutus absque eo, quòd interueniat consensus alicuius Prælati, vel capituli; per glo. & doctor. in c. potuit, de loca. consuluit Decius consilio 142. incip. pro tenui, solet tamen Papa committere alicui existenti in partibus, vt videat, an expediat illam rem alienare, & ad relationem illius authoritatem suam interponere, per Rebuff. in sæpe allegato compendio alien. rerum ecclesiæ versiculo tertiò requiritur. Facit quia episcopi iurant non alienare Romano Pontifice incõsulto, c. vt super de reb. eccles. non alien. per Innocen. & Hostien. ibi, licet illud iuramentũ sit, & intelligatur de rebus ad mensam spectãtibus, idest quæ pertinent ad proprietatem, & vsum ecclesię episcopalis per ea quę dicit Bal. in Authen. hoc ius C. de sacrosan. eccles. col. iij. vers. quæro igitur, & hoc ego sentio, quia
19 est de forma alienationis rei ecclesiæ, † quòd adsit causa, & solemnitas copulatiuè, nec alterum per se sufficeret, alioquin alienatio esset ipso iure nulla glo. & Abb. in c. j. de restit. in integr. per August. Bero. c. nulli, de reb. eccles. non alien. col. xxij. vers. tertium, vbi dicit, quòd
20 id ẽ de forma, † & forma debet seruari; forma enim dat esse rei, qua desiciente substantia, atq; res perit, vt ibi per eum. & hanc extrauaganti ambitiose dicunt videri habere locum, si fuit vsu recepta, nec sufficit illam allegare, nisi probetur receptam, & esse in obseruantia per decisionẽ Rotę. in decisi. Moedani manuscripta tit. de constit. & reb. ecclesię, vt deduco. infrà in quæstione ad quòd vsq; tempus locen. &c. & per eundem Moedan. in decisio. 250. in tit. de reb. eccles. & de locat. per glo. & doct. c. ij. de treg. & pac. Bal. in l. rem nouam. C. de Iud. & idem in rubrica de consuet. quia habere in

tur in decis. manuscrip. crescen. nume. 150. incip. prælatus de iurcran. quòd dicta extra uagans in aliquibus locis non est vsu recepta & in Decis. Moedan. 219. aliàs. 240. incip. nobile viro, tit. de locat. oportet ꝓbare, quòd sit in obseruantia ad d. glo. cap. j. de treg. Bal. in l. rem non nouam. C. de Iud. alia decis. Moedan. tit. de decim. nu: 4. itidē in manu scriptis.

¶ Paulus Quartus ad hanc extrauag. ambitiose respectum habuit, quando suam edidit constitutionem super reuocatione, annullatione, & cassatione alienationum de rebus Ecclesiæ, & in damnum ecclesiæ vel non seruatis de iure seruandis factarum; quia in ea inseruit ferè totum tenorem illius, vt est videre in d. constitutione edita sub datum Romæ anno. 1555. pridie idus Iulij, sui Pontificatus anno primo.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum debet continere nomina singulorum de capitulo consentientium.*

2 *Nomina singulorum non sunt describenda, quando tot essent, quòd in pelle pergameni nō possunt describi.*

3 *Syndicus quando constituitur ad vendendum debent exprimi nomina singulorum de vniuersitate.*

4 *Si vero Syndicus constituatur ad alia negotia in collegiis magnis, & concilio vnius populi necesse nō est nomina exprimere.*

5 *Tabellio est quidam testis.*

6 *Tabellio debet deponere per verba facti non iuris.*

7 *Notarius præsumitur quòd diligenter exercuerit suum officium.*

¶ ET IN tali canonicorum, vel clericorum cōsensu præstando requiritur, qđ

1 † exprimantur in instrumento nomina singulorum consentientium; quia non valet instrumentum, si diceret capitulum ecclesiæ nostræ Parisien. vel capitulum S. Petri Montis Pesulani, quia ità expresse tenet Bart. in alienatione rerum ecclesiæ, & rerum Ciuitatis in l. prima ff. de albo. scriben. per l. fi. ibi sigillatim vnumquenq; C. de vendit. rer. Ciuitat. & in alienatione rerum ecclesiæ in proprijs terminis tenuit Io. And. & Imola in c. quanto de his, quæ fiu. a præla. Ità consuluit Barbat. consilio 12. difficile col. vltima, secundo volu. quia aliter posset fieri fraus; nā alienatio duobus præsentibus fieret, & postea diceret capitulū ecclesiæ Montis Pesulani per Specul. in tit. de syndicis, hoc dicit idē in Syndici constitutione, Ità tenet Petrus Rebuff. in sæpè, d. compendio alien. rer. ecclesiæ versiculo quartò in tali, vbi dicit, & ità etiam dixisse, & tenuisse in arbore exceptio. in verbo ratione Syndici in littera. O. vbi inquit limita,

2 † quando essent tot, quod in pelle pergameni non possent describi, tunc in Syndici cōstitutione sufficiet dicere Vniuersitas Io. Fab. instit. de curat. §. fi. quem sequitur Alex. in cōs. primo quarto vol. pro quo vide quæ dicit d. c. quarto, de his, quę fiu. à præla. vbi dicit, ꝙ ibi cadit notabilis quæstio, verum nomina illorum de vniuersitate debeant describi in instrumento confecto super dispositis ab vniuersitate ipsa, & videtur hic tex. à contrario quod sic; nam, si absentium nomina non debēt describi, ergo nomina pręsentium sic, & hanc opinionem tenuit hic per quosdam Modernio res contrà; nam sufficit denotare Canonicos per nomen collectiuum, paria enim sunt exprimere per nomina propria, vel circū locutiones indubitatas, ad hoc. §. nominatim, instit. de exhered. liber.

Sed inquit Abb. aduerte, quòd multę sunt variationes, præsertim cùm agitatur quæstio in cōstitutione Syndici, vel procuratoris, Bar. tangit hanc quęstionem in l. j. ff. de albo scriben. vbi concludit,

3 † quòd si constituatur syndicus ad vendendum, debent exprimi nomina singulorum de vniuersitate, & videtur tex. in l. fi. C. de vend. rer. ad Ciuitat. pertinent. lib. x. nam videtur ille tex. velle requirere subscriptionem; idem in c. j. supra eo. vbi bonus

4 tex. si verò constituitur ad alia negocia, † tunc dicit quòd in collegijs magnis & cōcilio vnius populi nō est necesse exprimere nomina, arg. c. fi. de procur. sed si collegium est paruum, puta priores alicuius Ciuitatis, vel canonicorū, seu monachorum, tunc exprimuntur nomina ad hoc facit, inquit iste tex. sed Bald. in l. j. ff. de mag. conuenien. dicit quosdam tenere, vt semper debeant exprimi nomina singulorum,

5 quod videtur sibi tutius, † quia cùm tabellio sit quidam testis, vt l. dominus labor, ff. de testa. & facit c. cùm Io. de fid. instru. debet de-

6 † ponere notarius ꝑ verba facti nō iuris; nā, si notarius diceret capitulū, vel maior pars, hoc facere potius videtur, vt iudex, quàm vt testis quia sensu corporeo non potest Notarius cōprehendere, quòd illi præsentes faciant totū capitulum, vel maiorem partem, quia fortè aliqui ex eis sunt excommunicati, vel non sunt in sacris, vel sunt absentes à loco, vnde habeāt vocari; & ideo, vt appareat, an fuerit totum capitulum

pitulum, vel maior pars, debent ex primi nomi na eorum, qui interfuerunt; sed aduerte, quia nunquàm possũ concipere casum, in quo nota rius nõ habebat ĩ hoc negocio desponere iudi cio intellectus; nam si diceret Titius, & Petrus fecerunt hoc, non sequitur, quòd capitulum fecerit, oportet ergo quòd submittat illos facere totum, vel maiorem partem capituli, & in hoc deponit iudicio intellectus; & cùm aliter non possit explicare capitulum,
7 nisi iudicio intellectus, † præsumendum est, quòd notarius exercuerit diligenter officium suum, vnde Feder. de senis consi. 207. dicit, quòd si in instrumẽto dicitur talis Abbas cum talibus sex monacis facientibus totũ capitulum sic, & sic fecerunt, prima fronte præsumendum est, ibi interueniſſe totum capitulum, etiam si probetur, quòd per annum antè erãt ibi plures Monaci, & pro hoc facit text. in c. sequen. vbi præsumitur pro prælato, quòd habuerit consensum capituli afferẽtis, ergo cõ trarium incumbit onus probandi; vnde concluderem, quòd exceptis casibus à iure expressis non est necesse exprimere nomina singulorum, licet sit vtile &c. vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Notario dicenti, quòd ibi fuerunt duæ partes, non creditur, quia in hoc non consistit suum officium.*
2 *Excipiẽs contrà dictũ not arij atteſtantis duas partes fuiſſe præſentes, quid probare habeat.*
3 *Vtens instrumento probat contenta in eo, eo ipso, quòd non probatur contrarium.*
4 *Excipiens contrà instrumentum qualiter excipere debeat.*
5 *Maior pars attenditur numero, & dignitate.*
6 *Sufficit maiorem partem duarum partium consentire.*
7 *Minor pars, quando aliquid rationale allegat, impedit factum a maiori parte.*
8 *Maior pars non sufficit, nisi sit sanior, hęc enim duo copulatiuè requiruntur.*
9 *Maior pars non consistit tãtùm in numero, sed in dignitate, & authoritate, & merito personarum.*
10 *Numerus tantùm consideratur, quando plures tanquàm singulares aliquid faciunt, secus si tanquàm collegium.*
11 *Nihil est inęqualius, quàm vbi impar est prudentia, ibi sit par ius.*
12 *Multi homines, & pauci homines, & multi nomine pauci. re.*
13 *Vox prudentis magis ponderare debet, quàm insipientis.*
14 *Sanioritas consistit in authoritate, zelo, & merito.*
15 *Authoritas in quibus consideretur.*
16 *Zelus consistit in amico.*
17 *Maior pars numero præsumitur etiam sanior.*
18 *Numerus maior in dubio habet præsumptionem pro se.*

¶ SED, si opponatur, quod nõ fuit pręsens maior pars, vel quòd duæ partes non fuerunt canonicorum, est videndnm, cui incumbit onus probandi, & Guliel. in Speculo, in tit. de syndico, loquens in instrumento syndici constituti, vers. sed si ante litem, primo arguit, quòd excipiens habet probare, tũ quia omnia præsumuntur solemniter acta, tũc quia in sua negatione est implicatio affirmatiua, l. sciendum ff. de verb. sign. c. super de renuntiat. & hoc nisi sit præsumptio contrà cõstituentes, quia consueuerunt esse plures, arg. de synd. c. vno, item refert, quòd alij arguunt contra, quòd qui ostendit syndicatũ, habet probare solemnitatem affuiſſe, ff. de public. l. quicunque in fi. Nec obstat, quòd aliter excipit negando, C. de non num. per l. sed si excussione, concludit finaliter, quòd iudex benefaceret, si vtramq; partẽ ad probandum admittat, & ex officio veritatem inquirat, xxx. quæst. vltima, iudicãte, c. sup quæstione de off. deleg. §. intentionis, vt parcat laboribus partium, & expensis. Feder. de Sen. in consilio 143. ponit dicta cuiusdam scolaris tenentis expressè quòd opponenti incumbit onus probandi, sed idem Feder. in consilio 278. vbi format istam
1 quęstionem, videtur fateri, † quòd aſſertionis notarij dicentis, quòd ibi fuerunt duę partes, non stabitur, quia in hoc non consistit officium tabellionis, sed solùm in hoc, quòd A. & P. ad capitulum congregati fecerunt tale quid, esto quòd benefaceret Iudex vtriusq; partis velle probationes audire, & etiam ipse ex suo officio inuestigare, vt dicit Specul. tamen non videtur necessarinm, immò videtur, quòd
2 † excipiens habeat probare istam suam negatiuam, quæ habet in se implicatum affirmatiuam, maximè in facto antiquo; probabit enim, quòd vltrà nominatos in instrumento sunt alij canonici in sacris constituti, qui tũc temporis erant præsentes, & tot, quot in instrumento electionis, alienationis, vel syndicatus fuerũt nominati, non constituerunt duas partes, vel maiorem partem canonicorum vocandorum

ad hoc, not. per Ioan. And. in reg. infamibus in solutione de reg. iur. in vj. vel si velis dicere vtentem syndicatu, vel instrumento alienationis habere hoc probare, dico quòd hoc
3 † probabit eo ipso, quòd non probabis contrarium; dicit enim tales, & tales in instrumento nominatos esse canonicos, & non alios, vel dicet esse solùm duos alios vltrà quatuor nominatos, vel dicit solùm esse dare in instrumento nominatis in sacris ordinibus cõstitutos; certè cùm istę sint purè negatiuæ, & aliter probari non possint, tu, qui dices contrarium, probato; quod quidem si sic est de facili facere potest. Immò quoad hoc sufficit si produces instrumẽtum, quo appareat plures in illo nominatos capitulariter alicui actui vnà cum illis consensisse, & vocem in capitulo habuisse; probaueris enim possessionem saltem, quę tibi videtur sufficere ad hoc, quod not. per Specul. vbi supra; & ità inquit ego practicaui in anno præterito in ecclesia volterana Floren. dioce. poterit insuper probare per text. quod tunc si fecerit, potetit aduersarius absentiam probare, etiam si publicatæ essent attestationes, c. fortis, & c. ex
4 tenore de testi. Sed inquit † caue tu excipiens, qualiter exipias, nã si excipias electiõẽ, syndicatũ, vel alienationẽ nõ tenere, quòd nõ fuerunt tales & tales Canonici. &c. succũbes, non enim tua interest aliorum contemptum prosequi per not. per Feder. in consilio. 143. sed debes dicere, si excipis contrà syndicum, quòd non habet sufficiens mandatum eo, quòd nõ extitit cõstitutus à maiori parte duarum partium præsentium, & vocem habentium in illo. Similiter si excipis contrà alienationem, dicas eam non valere, quia non fuit seruata forma canonis, & maxime cùm nõ consenserit maior pars Canonicorum præsentium, & vocandorum, idem de electione, vt per Lauren. de Rodulph. in rep. c. fine exceptione q. sua 24.
5 Et maior pars attenditur † primò, in numero, secũdò in dignitate, l. maiorem, ff. de pact. non connumeratis seruientibus, sed ordinatis in ecclesiæ; & si quidã absunt, oportet duas partes ordinatorum esse presentes, & sufficit ma-
6 iorem † partem duarum partium consentire, l. j. & l. iij. de decret. ab ord. faciend. & ff. quod cuiusq; vniuarsit. l. nulli, & l. plane de præd. curial. ij. per glo. in authen. hoc ius porrectum, C. de sacrosan. eccles. sequitur Abb. in c. j. de his, quæ fiu. à maior. parte capi. vbi dicit, quòd maior, & sanior pars copulatiuè requiritur in negociis ecclesię explicandis, & in tex. d. c. j. & ibi per Abb. & aliós habetur, quod
7 † si minor pars aliquid alleget rationabile, impediet cõsensum, et factum a maiori parte. Sed illud, quòd allegat, habet probare coràm superiore, non autem coràm maiori parte per Abb. d. loco, ibi, quòd habet causam contradictionis probare coràm superiore etc. et pars consentiens debet esse maior, et sanior, dicit Abb. in cap. ecclesia vestra de electio. versiculo nota in versiculo ibi, quòd tàm in materia electionis, quàm in alijs dispositionibus faciendis per capitulũ non sufficit consensus maioris partis,
8 nec sufficiet maior pars, nisi illa sit † sanior; quia ista duo copulatiuè requiruntur; vnde non sufficit maioritas numeri sine sanioritate, per illum tex. quem ad hoc dicit esse notabiliter mẽti tenendum, quod etiam dicit procedere in
9 vniuersitate seculari, vt maior pars † non consistat in numero, sed in dignitatę, et authoritatę, et merito personarum per ea, quæ dicit Bar. post glo. in l. Pomponius, aliàs incip. si vni, ff. de re. iudic. vbi notabiliter dicit, quòd prædicta procedunt in his, quæ fiunt per plures, vt
10 collegium; Si verò per † plures tãquàm singulares, tunc consideratur numerus arg. l. si duo ex tribus, & l. inter pares, de re iud. ex quibus inquit Abb. infertur ad vnum, ad quòd nõ aduertitur communiter, videlicet quòd in disponendis per vniuersitatem, seu capitulum non debent dari voces per lupinos, quia tunc non potest apparere, quæ pars sit sanior; sed solùm quæ maior, respectu numeri, & tamen maioritas sine sanioritate non valet; Et hic, vt inquit plenius ĩ quadam epistola, nón debent solùm numerari personæ, sed ponderari sententiæ;
11 † Nil enim est inæqualius, quàm vbi impar est prudentia, ibì fit par ius, quasi dicat, sicut homines differunt in prudẽtia, quia, vt dicit Cicero,
12 multi † hõies, & pauci homines, multi nomine, pauci re, ità debet esse differentia in authoritate vocum, vt magis ponderet vox prudentis,
13 † quàm insipientis, seu parùm sapientis; & per eundem Abb. ibidem col. v. vers. in glo. fi. vbi dicit, quòd electio, & alia disponenda per capitulum, vel collegium debent fieri à maiori, & saniori parte; vbi declarat, quòd sanioritas
14 consistit † in authoritate, in zelo, & merito. Et
15 † authoritas consideratur in dignitatibus eligẽtium, & in prouectiori ætate, & in antiquiori institutione, & in maioribus ordinibus; quia
16 præcedentes in talibus habent voces † ponderosas. Zelus consistit in animo, qua scilicet intentionem elegerunt, an propter consanguinitatem, & amicitiam, aut ex corrup tella, seu præcibus, vel ex merito vitæ ipsius electi, vbi alia percurrit Abb. circà materiam electionis. Sed in ista materia alienationum nihil vidi notatum de sanioritate; & Doctores videntur trãsire omnes cũ maioritate numeri; quia id dicit

tex. in authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. quæ est canonizata x. q. ij. ea enim, quæ &c. ibi, maiori parte ibidem seruientium consen-
17 tiente &c. & † maior pars numero præsumi-
18 tur etiam † sanior; præsumitur enim in dubio pro numero arg. c. prudentiam, de offic. deleg. in c. quibus, x x. distin. concordat c. dudum, el primò de electio. per Abb. d. c. ecclesia vestra, iij. col. vbi dicit, quòd ista præsumptio admittit probationem in contrarium. &c. sequitur Alberi. in authen hoc ius. C. de sacrosan. col. ij. versi. contrarium, vbi dicit, quòd licet in electionibus faciendis maior pars intelligatur non inspecto numero sed dignitate; tamen inquit vidi communiter obseruari quo ad ea, de quibus hæc Authen. loquitur maiorem partem intelligi solùm numero attento.

SVMMARIVM.

1 *Consensus capituli est quid extrinsecum ad prælatum.*
2 *Solemnitas extrinseca non præsumitur.*
3 *Tutoris authoritas non præsumitur interuenisse nisi probetur.*
4 *Contradictio si fiat ante inuestituram, Abbas debet probare cõsensum capituli, si verò post, præsumitur consensus interuenisse.*
5 *Consensus præsumitur, quando sumus in actu, in quo tacitus sufficit consensus.*
6 *Possessor habet præsumptionem pro se in his, in quibus datur quasi possessio.*
7 *Consensus ad hoc vt clarè probetur, requiritur subscriptio.*
8 *Is, cuius interest, potest instare, vt doceatur de consensu.*
9 *Consensus expressus vbi requiritur, non habet prosumptionem pro se.*
10 *Concessio episcopi, quæ dicitur facta de consensu capituli, si de consensu non apparet, an præsumatur pro cousensu.*
11 *Ea demum insunt, quæ incontinenti fiunt, non quæ ex interuallo.*
12 *Subhastatio, tractatus, et huiusmodi præambula propter instrumentum factum super contractu principali.*
13 *Instrumenta antiqua habent præsumptionem pro se.*
14 *Solemnitas non præsumitur, quando ius exigit probationem solemnitatis.*
15 *Si ius exigit scripturam, non probationem, si enunciatur solemnitas, tunc præsumitur interuenisse.*
16 *Solemnitas, si non est enunciata, pro ea non præsumitur.*
17 *Scriptura, si non apparet, præsumitur, si non negatur.*
18 *Scripturam si ius non exigit, & actus est de recenti, an præsumatur selemnitas.*
Si vero de antiquo an præsumatur. nu. 19.
20 *Solemnitas extrinseca præsumitur, quando cũ antiquitate temporis concurrit alia præsumptio.*
21 *Assidui actus, & continuatio possessionis faciunt præsumi solemnitatem interuenisse, & titulum.*
22 *Patientia triginta annorum præsumitur solemnitas interuenisse, & cõsensus requisitus.*
23 *Antiquum factum quod dicatur.*
24 *Diuturnitas temporis facit præsumi omnia solemniter acta.*
25 *Præsumptio, quòd interuenerit solemnitas, tollitur, si non apparet de illa in scriptura, in qua requiritur.*
26 *Præsumptio, quòd interuenerit solemnitas, admittit probationem in contrarium.*
27 *Quando ex inspectione alienationis feudalis nõ apparet consensum domini interuenisse, non statur præsumptioni antiquitatis.*
28 *Probatio nulla est melior illa, quæ fit per euidentiam facti.*
29 *Negatiua hæc aliquid factum non fuisse probatur per inspectionem scripturæ.*
30 *Consensus capituli præsumitur ex diuturnitate temporis.*
31 *Licentia Papæ in testamento Cardinalis præsumitur ex diuturnitate temporis.*

¶ ET an præsumatur, ꝙ cõsensus in alienationibus factis interuenerit, nec ne, puto esse in hoc recurrendũ est ad doctrinam, & seu distinctionem Abbatis in c. ea noscitur, in fi. de his, quæ fiu. a prælat. vbi dicit, quòd ista quæstio est difficillima, nam est quærere, an solẽnitas extrinseca præsumatur; quia
1 consensus capituli est quid extrinsecũ † ad prælatum, & iura videntur velle, quòd solemnitas
2 extrinseca non præsumatur l. † quicũque. §. fi.
3 ff. de public. vbi dicit tex. quòd in † contractu minoris non præsumitur tutoris authoritas interuenisse, nisi probetur, ad idem tex. in l. sciendum, ff. de verbo. oblig. vbi Bar. subdẽs Abb. quòd Innocen. & Aegid. quos videtur sequi Ioan. And. dicunt, quòd aut fit contradictio antè

4 antè † inuestiturã, & Abbas habet probare consensum capituli; Aut fit post inuestituram, & præsumitur consensus interuenisse, nisi probetur contrarium, idem dicunt quando opponitur contrà procuratorem constitutũ ab Abbate, quòd non interuenit consensus conuentus; nam antè sententiam dicunt, quòd onus probandi incumbit procuratori, secus est post sententiam. D. Anton. distinguit latius, aut enim secundùm eum in instrumento dicitur, quòd conuentus consentit, & tunc statur instrumento, nisi probetur contrarium l. j. & ꝙ ibi not. C. fid. instru. & iure hast. fis. lib. x. bonus tex. in c. tertio loco de probatio. Si verò in instrumento solùm fit mentio de prælato, & si non negat, consensus capituli præsumitur, vt dicit apostilla. ibi; si verò negatur, & distingue, quòd aut sumus in actibus, in quibus tacitus
5 † sufficit consensus, qualiter diximus suprà in alienationibus ad tempus, & rerum modicarum, & tunc præsumitur. Si vero requiritur cõsensus expressus, qualiter diximus suprà requiri in alienationibus perpetuis, tunc dicit, ꝙ in actibus, in quibus est dare quasi possessio-
6 nem, præsumendum † est pro possessore, si stat tanquàm actor, non præsumitur pro consensu, nisi possessio sit antiqua. Facit quod not. i c. illud, de præsumptio. in alijs vero actibus dicit, quòd non præsumitur pro consensu, nisi fortè factum sit antiquum iux. not. in c. innotuit, de eo. qui fur. ord. rece. per Innocen. sed certè inquit Abb. hæc dicta sunt obscura, & non credo vsquequamqua vera, quia text. in c. j. supra eo. videtur in contrarium. vbi ad hoc, vt
7 clarè probetur † consensus, requiritur subscriptio, vt dicit glo. in c. ij. eo tit. tex. not. in c. j. de reb. eccles. non alien. in vj. vbi in alienatione facta per prælatum, & capitulum non præsumitur, quòd tractatus itercesserit; fortius ergo non debet præsumi expressus consensus; item non facit differentiam, an contradicatur à conuentu, aut ab extraneo; vnde breuiter dicerem, quòd aut conuentus contradicit allegãdo, quòd nunquã consenserit; & tunc in dubio puto, quòd onus probandi incumbit prælato, vt senserunt Doctores antiqui hic, dummodò contradicant debito tempore, iuxta ea inquit, quæ dixi in c. ij. eo. tit. & ridiculum esset dicere contrarium; nàm semper prælatus diceret capitulum consensisse, & difficillimum esset probare contrarium, argum. c. quoniã, de probatio. & c. si tantùm, vj. q. ij. Si verò cõtradicatur ab extraneo, & tunc si antè exequutionem actus, credo quòd onus probandi incumbit Abbati, etiam si sit actus, in quo sufficit tacitus consensus; quia non debet Abbas vagari cum iactura illius, cuius interesset; nam actus de se esset nullus, si non interuenisset cõ-
8 sensus, ergo † is, cuius interest, potest instare, vt doceatur de consensu, argu. c. causam, de iud. & eius, quod not. glo. in c. j. de electio. lib. vj. sed si opponitur, præsumitur consensus tacitus, & sic potest intelligi iste tex. cum glo. sed
9 vbi requiritur consensus † expressus, nunquã ego præsumerem, inquit, pro consensu, quia est solemnitas extrinseca, quæ nunquàm præsumitur, vt in iuribus præallegatis; aliàs iura frustrà requirissent scripturam in quibusdam casibus vt c. j. supra eo. cum similibus. Et per hoc obuiatur multis fraudibus, quæ in hoc possent euenire, pro qua materia est decisio Rotæ de preben. decis. 473. in nouis, incip. si apparet, vbi dicitur, quòd si adest aliqua concessio
10 episcopi, quæ dicatur facta de † cõsensu capituli, & de consensu non apparet, & sequatur tempus sufficiens ad præscriptionẽ, quòd sufficit. Et ibi vide etiam, an præsumatur assensus īteruenisse, vbi intelligit decisio id præsumi ad excludendã malã fidẽ in recipiẽte; faciũt in hac materia dicta Bal. in cons. 496. vol. v. incip. quidã prælatus, vbi i casu cuiusdã pmutationis antiquę factę de certis possessionibus ecclesiæ de annis. 80. ponit quæsitũ, an præmutatio præsumatur solẽniter facta, & an solemnitas præsumatur interuenisse, dicit respondendo primò quòd non; quia solemnitates, quæ interueniũt, sunt extrinsecæ, quæ regulariter non præsumũtur; & quia tractatus debeat interuenire diuersis temporibus ab ipsa permutatione, c. dudũ, de reb. eccles. non alien. vnde non præsumi-
11 tur fuisse, nam † ea demum insunt, quæ incontinenti fiunt, non quæ ex interuallo per doctrinam Innocen. in c. cùm in iure, de offic. delega. c. quoniam contra falsam, de probatio. c. innotuit, de eo, qui furtiuè ordin. suscep. tamen Bald. ibi tenere videtur contrarium per glo. quæ est vnica in iure, in l. j. C. de fid. instrum. & de iure hast. fiscal. lib. x. quæ dicit, ꝙ
12 † subhastatio tractatus, & huius modi præambula probantur per instrumentum factum super principali contractu, in quo tabellio de voluntate partium cõfitentium facit mentionem de istis solemnitatibus; & inquit, illa glo. loquitur in tractatu fiscali; ergo idem in ecclesia. Nec dicat aliquis consensio prælati, & capituli non nocet ecclesiæ, quia immò nocet, quandò totum capitulum cum prælato consentit; secus si esset maior pars capituli, & non integrum capitulum; præterea subdit Bald. ad hoc
13 facit, quia † præsumitur pro instrumentis antiquis; credibiliora enim sunt, quia antiquiora 5ꝯ. distinc. domino sancto, meritisq; Beato,

& not. per Cyn. C. de fid. instrum. l. emancipatione, & per Bal. d. loco, & per eundẽ Bal. in consilio 221 vol. j. incip. primò quæritur, vbi dicit, quòd decreta, & consensus, quæ adhibentur in alienationibus ecclesiasticis, interponantur per modum voluntariæ iurisdictionis, & inter consentientes, non enim, inquit, redduntur in inuitum, & citatum, ideò præsumitur interuenisse per Innocen. c. quoniam contrà, de probatio. & de eo, qui furtiuè ord. suscep. c. innotuit; item ex eo etiam præsumũtur interuenisse solemnitates, quia non præsumuntur contrahentes immemores salutis æternæ, vt ibi per eum, & pro hoc faciunt dicta per Abb. in c. in præsentia de renunciat. mihi col. 4. num. 14. vers. venio ad secundum, vbi querendo, an præsumatur, vel nõ præsumatur pro solemnitatibus gestis, dicit, quòd, si ius exigit
14 † probationem solemnitatis, standum est iuri, & tunc non præsumitur, c. j. de senten. excõ. lib. vj. & c. sacro, eo. tit. si non exigit proba-
15 tionem, sed exigit scripturam, † & tunc si in ea enunciarur solemnitas, illa præsumitur secundùm Doctor. de testi. c. Albericus, Innocen.
16 in c. super his, de accusa. si † solemnitas non est enunciata, & pro ea non præsumitur, quia acta ostendunt iusticiam; sic intellige Innocen. in c. fi. de eo, qui fur. ordin. recep. & quod not. Compostell. c. quod sicut, de electio. & quod ponitur eo tit. in genesi, cum hac temperie intellige, 7. q. j. præsentium, quod pro gestis extrà iudicium non præsumitur à iudice, & quod notat Archid. 9. q. ij. Lugdunen. & vide pro hoc Innocen. c. transmissa, de electio. & c. cùm olim de dolo. Si non apparet
17 scriptura, præsumitur, si non † negatur, vt per glo. d. c. quod sicut, Compost. c. dilectis, de consuetud. si negatur, non præsumiť, si ius nõ
18 exigit † scripturam; tunc, si actus est de recenti, solemnitas non præsumitur, si negatur, si nõ negatur, præsumitur, vt per glo. d. c. sicut, de
19 electio. & Compost. d. c. dilectus. Si de antiqua, præsumitur, sic dicunt Doctor d. c. Alber. de testi. talis tamen præsumptio faciliter tollitur probatione, per Innocen. d. c. innotuit quæ. nota; de hoc vide aliquid tactum per eundem Innocen. in d. c. cùm olim, per Abb. in c. sicut, de senten. & re. iudic. vers. nunc venio ad aliam; & vide etiam quæ deduco infrà in quæstione de authoritate, circà finem quęstionis; facit quod notať per Aymo. Crauet. de antiquit. temp. iij. parte. §. venio nunc, vers. primus casus; vbi dicit, quod cum antiquitate temporis concurrit alia præsumptio, puta possessio, vel quasi longi temporis sciente, & patiente aduersario, tunc tempus x. annorum dicetur
20 de antiquo, & illud sufficit, † vt præsumatur solemnitas extrinseca; exemplum alienata est res ecclesiæ, vel minoris, non apparet de solẽnitatibus requisitis, emptor possedit x. annos parte sciente, & patiente, certè post lapsum. x. an. præsumi videtur solemnitas extrinseca requisita in tali alienatione, habetur in c. peruenit, de emptio. & vend. Paul. de Cast. consil. 202. in causa confinium. ij. col. & consilio 375. ne sub æquiuoco. ij. col. circà med. vers. dicit aliquis, lib. j. Alex. consil. 45. in fi. lib. iij. Socin. consil. 208. col. iij. vers. respondetur ij. libr. Philip. Corn. consil. 348. colum. v. lib. iij. consilio. 145. col. fi. consilio 284. j. col. lib. 4. Bald. consilio 511. quidam prælatus. col. ij. antè med. lib. v. vbi dicit, quòd
21 † assidui actus, & continuatio possessionis nõ solùm faciunt præsumi interuenisse solemnitatem in alienatione rei ecclesiasticæ, sed etiã titulum; & multò magis id procedit, vt præsumatur solemnitas, & omnia solemniter acta si concurrunt possessio longissimi temporis, per Corn. consilio 109. in fi. lib. iij. faciunt ad ducta. per Alex. in consilio 29. lib. j. vbi acumulat latè in materia præsumptarum solem-
22 nitatum; vbi dicit † quòd ex patientia per 30. annos præsumitur interuenisse solemnitas, & consensus requisitus; & quòd factum antiquũ dicitur factum ante 40. annos; & secundùm
23 aliquos factum antiquũ intelligere † arbitrio iudicis per multa adducta per eum; facit Barba. in consilio 33. ij. vol. & ex diuturnitate tẽporis præsumitur omnia solemnia interuenisse Bar. l. qui in aliena. §. sed si non aderit. ff. de
24 † acquiren. hære. Rochus. de curte in tracta. de iure patro. in verbo, quòd pro eo. vers. sextò quæro. Abb. consilio 105. vbi dicit, quòd consensus episcopi, qui requiritur in acquisitione iuris Patronatus non præsumitur, cùm sit solemnitas extrinseca, vt ibi.

¶ Sed ista p̃sumptio videť tolli, si in scriptura,
25 † in qua requiritur solemnitas, de illa non apparet, vt per Paul. Cast. consil. 48. col. v. quia ista præsumptio non est tantæ efficatiæ, quin
26 possit † contrarium probari per Cyn. in l. si certis, quæst. x. C. de pact. Abb. consilio 61. col. fi. vers. item antiquitas, vol. j. Alex. cons. 113. vol. j. Socy. consilio 46. col. viij. vol. iiij. Dec. consil. 445. col pen. in fi. & consi. 564. col. ij. Cur. Iuni. consil. 130. col. ij. vbi ait, quòd sic limitatur communis opinio, & per Ias. in consil. 176. col. fin. ij. vol. vbi dicit,
27 quòd quãdo ex † inspectione alienationis feudalis non apparet consensum domini interuenisse, tunc non statur pręsumptioni resultanti
28 ex antiquitate † temporis, quia tollitur per euiden-

29 euidẽtiam facti, qua nulla est melior † proba
tio per Innocen. in c. proposuisti. de probat.
Constat enim quòd negatiua, scilicet aliquid
factum non esse, probatur per inspectionem
scripturæ, l. fi. vbi Bar. C. de reb. Alex. cons.
1. col. pen. in fin. 4. vol. idem Ias. consilio
140. col. ij. & consilio 148. col. pen. vol. 4.
Gozad. consilio 73. col. iiij. in fin. Ruin. consi.
49. num. 8. in fi. vol. iiij. Crauet. consil. 134.
num. 44. Socin. Iuni. consil. 56. col. iij. vol.
ij. vbi asserit hanc esse communem opinionẽ
Alciat. in tracta. præsumptio reg. iij. præ-
sump. decima, num. 6. & per Crauet. vbi su-
prà num. 15. vbi videtur concludere, quòd il-
lud, quòd non præsumitur solemnitas interue
nisse qñ ex inspectione actus, vel instrumenti
de illa non constat, habet intelligi, quando
ex ipso instrumẽto vel actu apparet, quòd par-
tes voluerunt ipsas solemnitates requisitas ad-
hibere, sed illas minus perfectè, aut ineptè
adhibuerunt, non autem quando penitus appa
ret, quòd sunt omissæ, quòd videtur verum;
quia dicit Alex. consil. 219. nume. 25. versi.
30 præterea. vol. vj. quòd consensus † capituli
præsumitur ex diuturnitate temporis, esto q
in vnione de eo nõ appareret; quia ille potuit
interuenire post vnionem factam ab ipso; idẽ
consil. 79. secundo dubio, j. vol. Aret. consil.
31 36. vbi dicit, quòd licẽtia † Papæ, quæ require-
batur in testamento Cardinalis, de qua non
apparebat, ex diuturnitate temporis præsumi-
tur, Dec. consil. 341. nume. 13. versi. non ob-
stat, vbi in instrumẽto nõ apparebat de solẽni
tatibus requisitis, & tamen determinat, quòd
propter antiquitatem temporis præsumuatur
interuenisse, vbi subdit quòd ratio est, quia se-
cundùm cautellam Paul. de Cast. consil. 81.
debet fieri instrumentum separatum de solẽ-
nitatibus requisitis in contractu alienationis
vnde non sequitur de solemnitatibus non ap-
paret, nec dicitur de eis in instrumento, ergò
non interuenerunt, quia prius antè instrumen-
tum interuenire potuerunt, Dec. consil. 409.
col. j. & consil. 558. col. ij. vbi dicit, quòd li-
cet decisio Castren. faciat præsumptionem, ta
men non videtur tollere præsumptionem cõ-
trariam, quæ insurgit ex antiquitate temporis,
Gozad. consil. 11. Ias. in l. sciendnm col. vij.
versi. teneo primam, ff. de veib. oblig. Roma.
consil. 252. tertio dubio, vbi dicit, quòd si
cõcessa fuerit diu immunitas alicui ab omni-
bus muneribus, de quibus ibi, præsumitur q
interuenerit solemnitas, & consensus ciuium
Felyn. in cap. sicut versic. tertiò fallit, de re iud.
& in colum. xviij. versic. dicta autem supra,
Afflict. decis. 368. colum. ij. Ruin. consil. 66.
nume. 4. volum. v. Rolan. à valle. consil. 99.
incip. viso statuto, vers. non obstat.

SVMMARIVM.

1 *Subscriptio nunquàm requiritur, nisi in casibus à iure expressis.*
2 *Subscriptio non est necessaria in alienatione rerum ecclesiæ, nisi tribus casibus scilicet venditione permutatione, & donatione.*
3 *Contractus requirens scripturam recipit substantiam à consensu contrahentium.*
4 *Consensus requirens scripturam, & subscriptionem per consensum prælati, & clericorum tenet, antè descriptionem, & subscriptionem.*
5 *Contractus emphyteuticus requirit scripturã.*
6 *Scriptura licet non sit à principio necessaria pro substantia contractus, oportet tamen q quandoq; fiat ad probandum actum.*
7 *Scriptura regulariter non est necessaria in alienationibus.*
8 *Subhastatio non est necessaria in alienationibus ecclesiasticis.*
9 *Leges statuta super rebus ecclesiasticis non ligant ecclesiã, nisi illas ecclesia acceptauerit.*
10 *Consuetudo remittens omnem solemnitatem requisitã in alienatione rerũ ecclesiæ nõ valeret.*

RVBRICA.
De subscriptione.

LIA quoq; solẽnitas,
quæ requiritur in alie-
natione rei ecclesiasti
cæ, videtur esse sub-
scripto, quæ habet in-
teruenire; quia in alie
natione habent se sub
scribere clerici, c. sine
exceptione, xij. q. ij. & c. primo & c. tua nup, de
his, quæ fiu. præla. q a, vt dicit, Abb. in c. nulli,
de reb. eccles. non alien. vers. item vbi, debet
interuenire authoritas superioris, consensus
capituli, & subscriptio clericorum. Item vt di-
cit idem Abb. in d. c. de alienatione rei eccle-
siasticæ requiritur nedum consensus canoni-
corum, sed etiam ipsorum subscriptio; subdẽs,
1 & facit hic Innocen. vnam † regulam, quòd
nunquã requiritur subscriptio, nisi ĩ casibus à
iure expressis, quod nota; & pro dicto adduco
rationem; nam regulariter in qualibet disposi-
tione

tione sufficit consensus, nec requiritur scriptura, l. pactum C. de pactis, glo. in c. j. de censib. lib. vj. ergo nisi specifice iure caueatur, vt fiat subscriptio, non est illa necessaria, & hodie in pluribus locis non seruatur, quod hic dicitur de subscriptione; & vide per Bellemer. in c. vltimo, de procurat. q. xiij. in c. j. de his, quæ fiu. in c. dudum de reb. eccles. nō alien. in cap. sine exceptione, xij. q. ij. vers. tertiò quæritur. Et satis posset dubitari nunquid posit tolli cō suetudine; nam esset intrare illam quæstionem, nunquid solemnitas requisita in alienatione rei ecclesiæ possit tolli; quia plerique tenuerunt, quòd non, vt idem videtur dicere Abb. in cap. nulli de reb. eccles. alien. ext. col. ij. ibi, & nota istud dictum quòd consuetudo non valet contrà solemnitatem, c. fine exceptione; &, quia loquitur indistinctè, potest inferri, quòd subscriptio eorum, qui sunt de collegio, non potest tolli per consuetudinem; quia ponitur in d. c. sine exceptione, &c. sed vt vides in d. c. tua, de his, quæ fiu. à prælat. assentire videtur, quòd subscriptio de consuetudine non sit necessaria, idem dicit Alber. in authen. hoc ius C. de sacrosan. eccles. vbi tenet,
2 † quòd in alienatione rei ecclesiasticę subscriptio non est necessaria, nisi in tribus casibus. s. venditione, permutatione, & donatione, vt d. c. tua, de his, quę fiu. à præla. & in casibus notatis per Archid. in c. sine exceptione, xij. q. ij. videtur dicere Rebuff. in tracta. de alien. rerū eccles. vers. quartò ibi, de consuetudine tamē non subscribunt canonici, vel monaci, sed omnibus præsentibus, Secretarius, vel Notarius in instrumentis alienationum, & alijs scribit, & ista dicitur quædam subscriptio, per Socin. in consil. 15. col. xiiij. vol. j. de consuetudine non seruantur solemnitates traditæ in authen. hoc ius porrectum, videlicet quòd contractus fiat in scriptis per Perusin. in c. j. eo tit. libr. vj. tamen ad probandum factum contractum oportet quòd fiat, vt per Innocen. & Io. And. post eum d. c. j. qui dicunt, quòd quidam legistæ tenent, quòd scriptura sit de substantia contractus alienationis ecclesiasticę, quod ta-
3 men Canonistæ negant, qui dicunt, † quòd, licet in scriptis redigi debeat, & subscribi, recipit nihilominus substantiam à consensu contrahentium, non à scriptura, vnde per consensū prælati, & clericorum valet, & tenet cōtractus antè descriptionem, & subscriptionem, & quādocunq; fuerit scriptus, & subscriptus valebit talis contractus, & agetur ex illo, & per Dominic. de Sanct. Gemin. in dicto c. j. i vj. vbi per præmissa deciditur, an contractus alienationis rei ecclesiæ debeat fieri in scriptis, & recitat Innocen. quosdam legistas tenere, quòd sic, & quòd substātia recipitur in scriptura sed Canonistæ hoc negant; quia, licet in scriptis redigi debeat, & subscribi, tamen substantiam recipit à consensu contrahentium, non à scriptu-
4 ra, † vnde per consensum prælati, & clericorū tenet contractus antè descriptionem, & subscriptionem, & quandocunq; fuerit descriptū, seu subscriptum siue tempore consensus, siuè post valet contractus, & agetur ex illo. Dicit etiam quosdam tenere sine scriptura, & subscriptione valere contractum alienationis ecclesię; & quinam sint contractus, qui requirāt scripturam, habetur per Specul. tit. de instrumen. edit. §. vbi nunc, quem allegat Roma.
5 consil. 103. vbi dicit, quòd † contractus emphyteuticus requirit scripturam, & quòd contractus, qui requirit scripturam, tacitè induci non potest; & dicit Franc. de Aret. consil. 123. quòd, cùm in contractu requiratur consensus vtriusq; partis, etiam ille consensus debet interuenire in scriptura per Apostil. ad Gemin. d. loco; immò dicunt etiam aliquos dicere sine scriptura, & subscriptione valere contractum alienationis rerum ecclesiasticarum; Sequitur Bal. in authen. hoc ius C. de sacrosan. eccles. vbi posita quæstione, nunquid in alienatione ecclesiastica sit necessaria scriptura, dicit, ī quit tex. hic quòd sic, sicut in l. iubemus, §. fi. infra tit. j. tu dic, quòd secundùm Canones valet
6 contractus sine scriptura; dicit † tamen Innoc. quòd, licet scriptura non sit necessaria à principio pro substantia contractus, oportet tamē, quòd quandoq; fiat ad probandum contractū esse factum, vt ipse notat in d. c. j. alij tamen dicunt, quòd scriptura non exigitur, quia decretales non requirunt, est decis. Rotę 135. nota, quòd vbi, in antiquis; & per Gemin. in c. dudum eo. tit. lib. vj. vers. & per præmissa; idē habetur quòd per consensum prælati, & clericorum tenet contractus antè descriptionem, & subscriptionem, quandocunq; fuerit descriptum, & subscriptum siue tempore consensus, siue post, valet contractus, & agitur ex illo. Dicit etiam quosdam tenere sine scriptura, & subscriptione valere contractus alienationis ecclesię idem tenet Aegid. Bellamer in c. sine exceptione vers. tertiò quęritur vbi dicit, ꝙ
7 in alienationibus † regulariter nōn requiritur scriptura, & per eundem in c. nulli in xj. q. & in c. non liceat iij. q. de reb. eccles. extra; & subdit Bellamer quòd illud, quòd habetur in c. sine exceptione, est in casu speciali. Et subdit idem Rebuff. d. loco, quòd in Frāncia in his alienationibus solent adhibere scripturam ab
8 initio; subdens etiam, quòd in † alienationibus ecclesia-

ecclesiasticis non requiritur subhastatio, cùm de iure Canonico non reperiatur cautum, & consuetudo non admisit has iuris ciuilis solẽnitates, c. j. de his, quæ fiu. à prela. nec etiam de consuetudine iuramentum ordinatoris admittitur iurantis nil esse factum in lesionem diuinę domus, per Innocen. d. c. j. vel quòd nuntius mittatur, qui referat prætium solutum in vtilitatem domus, & in l. magis puto, ff. de reb. eorum, seu aliæ solemnitates per ius ciuile scriptæ; subdens sed ille. §. hoc ius, ideo est in hoc decreti libro scriptus ad ostendendum affectionem, quam olim habebant Principes ergà ecclesias, per glo. d. c. j. vbi optimè per Gemin. vers. in fi. glo. vbi dicit, quòd, licet leges præcipiant interponi decretum in rebus minorum, de rebus ecclesiarum id non dicunt; Sed volunt interuenire consensum ordinatorum; nec etiam canones de tali consensu pręcipiunt nec de iuramẽto ordinatoris, quòd nihil sit mobile &c. & de subscriptione nihil fieri in lęsionẽ diuinæ domus, vel quòd ad similitudinẽ pupil-

9 li mittatur nuncius; nàm † leges statutæ super rebus ecclesiasticis non ligant ecclesiam, nisi illas ecclesia acceptauerit, 96. distin. benè quidem, in fi. in decreti autem interpositione, & alijs prædictis ecclesia non acceptauit leges, nec vsu, nec alio modo, ergò valet contractus, licet prædicta non interuenerint, vt per Gemi nia. ibidem, Guido Papa consil. 149. secundæ,

10 † non valeret tamẽ consuetudo remittens omnem solemnitatem requisitam in alienatione bonorum ecclesiæ tanquàm inducens grauamẽ ecclesijs, Abb. & alij in c. j. per illum tex. de cõsuet. & c. nulli. de reb. ecclesi. alien. Alex. cõs. 5. si vera sunt, col. pen. v. vol. & illa consuetudo dicitur contrà priuilegium, & libertatem ecclesiasticam, Abb. & alij in c. cum causa, de re iud. quod duodecim modis restringit Albertus Brunus in tracta. de forma, & solemnitate actus, rubr. quis possit dare, & tollere formam, versic. succesiuè, quos habuità Felyn. in d. c. causa, vt per Rebuff. d. loco.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi, si volunt alienare, debent habere consensum sui capituli.*

2 *Olim necessaria erat authoritas consilij prouincialis, vel trium episcoporum, qui deputabantur ab Archiepiscopo.*

3 *Decretum est sententia, per quam Iudex contractum fore iustum decernit authoritatem suam interponendo. &c.*

4 *Decretum interponitur antè contractum.*

5 *Authoritas est authorizabilis consensus, qui competit sibi ex publico officio, vel legitima administratione.*

6 *Consensus, siue collaudatio est multorum voluntas, ad quas res pertinet simul iuncta.*

7 *Episcopi, vel Abbatis authoritas, si non interueniat non valebit alienatio.*

8 *Canonici non possunt commutare domos sibi vt canonicis assignatas sine consensu supioris*

9 *Episcopi authoritas requiritur in alienatione siue transactione facta per rectorem ecclesiæ, vt valeat vltrà tempus eius vitæ.*

10 *Authoritas superioris interuenire debet, siuè fiat à regulari prælato, siuè à seculari.*

11 *Monachi non habent aliquam potestatem super Abbatem.*

12 *Alienatio bonorũ Hospitalis, quod nõ fuit fundatũ authoritate episcopi, nõ requirit solemnitatẽ requisitam in alienatione rerũ ecclesię.*

13 *Bona Hospitalium deputata sunt ad vsum pauperum, & sunt in protectione episcopi.*

14 *Bona Hospitaliũ si per rectores dissiparentur, quilibet de populo posset resistere episcopo negligente.*

15 *Venditio rerum legatarum pijs vsibus non requirit solemnitatem, siuè formam canonis, quia non sunt bona ecclesiastica.*

16 *Hospitalia non ædificata authoritate episcopi, non habent priuilegia piæ domus.*

17 *Præsidentes talibus Hospitalibus non gaudent priuilegio clericorum.*

18 *Restitutio in integrum peti non potest nomine hospitalis non fundati authoritate episcopi.*

19 *Bona hospitalis priuati à solo hospitalario pro libito voluntatis alienantur.*

20 *Bona hospitalis cum authoritate episcopi constructi cum eiusdem episcopi authoritate alienantur.*

21 *Bona obuenientia ex relictis, vel oblationibus, de facili vendi possunt.*

22 *Pactum interuenire potest in fundatione hospitalis, quòd nihil proprii possideat.*

23 *Mẽdicantes bona immobilia capere possunt, vt vendant.*

24 *Bona ex post obuenientia ecclesiæ, ità ecclesiastica dicuntur, sicut quæ antiquitus sunt assignata*

25 *Item pari modo priuilegiata, & alienabilia.*

26 *Episcopi tanquàm patres pauperum sine decreto alienant res hospitalium.*

27 *Hospitale fundatum authoritate episcopi potest* dici

dici locus pius & in alienatione rerũ suarũ requiritur solemnitas requisita in rebus ecclesiasticis, & nume. 28.
29 Alienatio si fiat per pupillum, vel ecclesiam sine solemnitate requisita, possessio non transfertur.
30 Authoritas praestita ex abrupto, properè, causa non cognita, non validat alienationem.
31 Ex temporis breuitate praesumitur, quòd authoritas fuerit praestita causa non cognita.
32 Decretum properè interpositum non tenet cõtrà ecclesiam, quia praesumitur fraudulenter extortum.
33 Celeritas actus inducit suspitionem fraudis
34 Fraus & dolus praesumitur cũ constat de dãno.
35 Consuetudo nõ valet, quòd non interueniat authoritas praelati, aut consensus capituli.
36 Consuetudo potest inducere, quòd tractatu praecedente singulorum cõsensus singulariter praestitus valeat.
37 Episcopo absente interuenire potest authoritas iudicis laici loco episcopi.
38 Episcopi authoritas, in cuius diocesi est ecclesia, cuius res alienantur, licet sub alterius diocesi res sit, posità requiritur.
39 Locus ecclesiae inspicitur, non locus rei vẽditae.
40 Tutius tamen est, quòd vtriusq; episcopi consensus interueniat, quod ad cautellam fit, non autem de necessitate, nume. 41
42 Ex Bar. tamen sententia sufficit alterius episcopi per se consensus, referuntur tamen tres aliae opiniones nume. 43.
44 Consensus superioris in alienatione rei ecclesiae requiritur ad relaxãdam potestatẽ inferioris.
45 Episcopus an possit bona suae ecclesiae alienare authoritate sua, & de consensu capituli.
46 Episcopus alienans rem suae mensae debet requirere authoritatem Archiepiscopi.
47 Authoritas in facto proprio non perficitur. Nisi quis palam & bona fide contrahat, & authoretur. 49.
49 Laicus habens decimam in feudum ab ecclesia non potest eam episcopo concedere, sed capitulo sic cum consensu episcopi.
50 Licentia papae vel alterius superioris episcopo non est necessaria.
51 Episcopus, si non posset sine superioris authoritate alienare, non etiam posset inferiori consentire.
52 Concedere, et cõcedẽti authorizare parificatur.
53 Episcopus, si iurauit non alienare inconsulto Papa, an possit alienare sine superioris authoritate.
54 Iuramentum est stricti iuris, & non ecedit casum suum.
55 Authoritas, vel tractatus duorum, vel trium episcoporum prouincialium non videtur necessaria.
56 Talis enim solemnitas non fuit obseruata à memoria hominum, nec requisita.
57 Alienatio facta sine episcopi authoritate an sit nulla ipso iure, vel pendeat in euentum consensus illius.
58 In iudicijs quasi contrahitur.
59 Vicarius habet iurisdictionẽ ordinarij, et interponit decreta voluntaria, & contentiosa.
60 Vicarius episcopi non potest authoritatem in alienationibus ecclesiasticis praestare.
61 Abbatis authoritas sufficit in alienatione rerũ ecclesiae sibi subiectae.
62 Episcopi consensus debet adesse in parochialibus ecclesijs.
63 Legatus de latere potest interponere suam authoritatem in alienationibus rerum ecclesiae.
64 Abbas & alij inferiores ab episcopo possunt authorizare alienationibus ecclesiasticis, si exempti sunt a iurisdictione episcopi.
65 Episcopus plus potest in alienatione rei ecclesiae, quàm abbas.
66 Abbates & priores regulares subsunt episcopo, quoad legẽ iurisdictionis, non quoad legẽ dioecesanam. & num. 68.
67 Authorizare in alienationibus rerum ecclesiae est de spectantibus ad legem iurisdictionis.
69 Praelatus exemptus à iurisdictione ẽpi authorizare potest ex priuilegio, vel praescriptione.
70 Consentire permutationi beneficiorum est de reseruatis episcopo, tamen inferior exemptus authorizare potest.
71 Abbas exemptus habet quasi ius episcopale, sed res proprij monasterii non alienat inconsulto Papa.
72 Minister fratrum minorum dicitur exemptus à iurisdictione episcopali.
73 Omnia iura episcopalia iurisdictionalia, quae sũt de lege iurisdictionis, transeunt ad Abbatem exemptum.
74 Patronus ecclesiasticus exemptus vices episcopi gerit.
75 Abbas, si sit exemptus, in alienatione de rebus Abbatiae debet requirere Papae authoritatem.

76 *Abbas exemptus si habeat ecclesias pleno iure subiectas potest authorizare alienationi rerum ecclesiæ sibi subiectę,*

77 *Sed in rebus proprij monasterij habet adhiberi Papæ authoritas.*

RVBR. DE AVTHORITATE prælati in alienatione interponenda.

LIA pariter solemnitas, quæ habet interuenire in alienationibus post consensum Canonicorum vel clericorum, est authoritas episcopi, et prælati, quia post tractatum, & consensum episcopus vel prælatus superior illius ecclesiæ, cuius res alienatur, si quidem bona sunt ecclesiæ capitulum, aut collegium habentis, suum in alienatione babet authoritatem interponere, cap. abbatibus, cap. placuit, xij. quæst. ij. cap. in venditionibus, 17. q. iiij. tenet Bald. in l. quicunq; C. de bon. quæ lib. per Specula. de emptio. & vendi. §. nunc dicendum restat, ad fi. & in tit. de rerum permut. c. j. vers. cæterum, & dicit Innocen. in c. statuimus de transactio. in verbo compositio, qui subsunt episcopis, eorum consensu vendant, vel componant; & qui subsunt Archiepiscopis, vendant eorum consensu, & est aliqua causæ cognitio, & decretum necessarium in alienatione hac, xij. q. ij. abbatibus. Abbates etiam cum cōsensu prælatorum
1 suorum alienare debent. Episcopi † autem si volunt alienare, debent habere consensum sui
2 capituli, si habent capitulum, si nō habent † sui Præsbyteri, xij. q. ij. placuit, & olim etiā erat necessaria authoritas concilij prouincialis, vel trium episcoporum, qui deputabantur episcopo ab Archiepiscopo c. casellas in fi. x. q. ij. Archidiaconi vel Abbatum, vel aliorum minorū iudicum anthoritas non sufficit in alienatione ecclesiarū suæ iurisdictionis, dicit glo. in c. dudum de reb. eccles. non alien. in vj. in verbo tractatus, in fi. Ibi & dicunt quidam, quòd in alienatione rei ecclesiasticæ non requiritur decretum, sed benè causæ cognitio, authoritas episcopi, & consensus Cleri, vbi glo. & Gemininia. paulò antè ponendo differentiam inter decretum, authoritatem, & consensum siuè collaudationem secundùm Innocen. & Ho-
3 stien. dicit, † quòd decretum est sententia, per quam iudex contractum futurum iustum fore decreuit, authoritatem suam interponēdo, vel aliquem in possessionem mittendo, vel mittendum declarando, l. si finita §. Iulianus, & §. si
4 fortè, ff. de dam. infec. & decretum † interponitur antè contractum, ff. de reb. eorum quæ
5 sub. l. magis §. non passim, & §. secus. † Authoritas est authorizabilis consensus, qui competit sibi ex publico offitio, vel legitima administratione, sicut sunt tutores, & curatores
6 ff. de author. † consensus autem siue collaudatio est multorum voluntas, ad quos res pertinet simul iuncta, vt ibi per eam glo. pro quo dicit Rebuff. in suo compend. alien. in verbo atq; consensu, quod non possunt Canonici, vel Monaci dissentiente episcopo, vel abbate alienare; quia non solùm requiritur consensus
7 fratrum, sed etiam episcopi † authoritas, vel Abbatis, quæ si non interueniat non valebit alienatio; quia dicit Abb. in c. j. de reb. eccles. non alien. vltimò nota, quòd ecclesiæ non possunt adinuicem res suas cōmutare sine licētia
8 supioris, nec canonicis † possunt cōmutare domos sibi, vt canonici assignatas sine licentia superioris, glo. melior in c. dudum de reb. eccles. non alien. in vj. in verbo dessensor, ibi & nihilominus episcopus suā interponet authoritatem, c. j. suprà eo, c. cùm apostolica de his, quæ fiu.ā prælat. & dicit glo. in c. j. x. q. ij. in verbo duos, quòd in alienationibus ecclesiasticis non requiritur authoritas episcopi, sed sufficit solus consensus episcopi cum canonicis, xij. q. ij. c. siuè. Idem tenuerunt Alan. & Vinc. in c. nulli de reb. eccles. non alien. & Hostien. in summa, eo. tit. §. iij. vers. res autem, & Gosfre. eo tit. in summa, §. primò secundum. Sequitur Lauren. de Rodulphis in c. sine exceptione, xij. q. ij. col. v. vbi dicit, quòd hoc credit uerissimum, & clarè probat inquit tex. in c. sine exceptione, & in c. placuit, xij. q. ij. Idem sentit Rebuff. in sępe allegato compendio alien. rerum ecclesiæ vers. sextò igitur, vbi utitur istis verbis sexto exigitur authoritas, siue licentia seu consensus episcopi, vt hic, & in d. §. hoc
9 ius. Item eadem requiritur authoritas episcopi in alienatione, & seu transactione facta per rectorem ecclesiæ, vt valeat vltrā tempus vitæ dicti rectoris per Innocen. in c. veniens de transactio. secundùm Bal. in margarit. versic. testator.
10 ¶ Et talis consensus, siuè † authoritas superioris ista habet interuenire, si alienatio fiat à regulari prælato, sicut si fiat à seculari per text. in cap. Abbatibus, xij. quæst. ij. & capit. in venditionibus, 17. q. iiij. vbi apertè habetur, quòd abbates non possunt alienare sine consensu episcopi. Nō habet obstare, tex. in Clem. j. eo. tit. vt clarè colligitur ex notatis ibidem

in glo. innuit, licet videatur contrarium per tex. in c. nullam, 18. q. ij. vbi videtur, quòd tota dispositio Monasterii, & rerum monasterij spectet ad Abbatem; per quem tex. videtur abrogata dispositio, d. c. abbatibus, et c. in venditionibus, refert glo. j. in sui principio in d. c. in venditionibus, et ità tenet ibi, et refert Archid. Sed veritas est in contrarium, quia tex. d. c. nullam, vbi dicitur, quòd tota potestas monasterij pertinet ad Abbatem, est intelligẽdus, quantum ad monachos secundùm glo. vel dicere potes secũdùm id, quod ibi dicebat Arch. referens verba Hostien. in c. j. de reb. eccles. non alien. scilicet, quòd ille tex. debet intelligi quoad regulam, & regulæ formam, & pertinentia ad illam, sed non quoad alienationẽ, quasi velit ille tex. quòd ita pertineat integra potestas monasterij quoad prædicta ad Abbatem, quod non ad monachos, idest ità pertinet ad abbatem super monachos, quod non habeant aliquam potestatem monachi super Ab-
11 batem. † Vel expone tota potestas idest prælatio, non enim est ibi alius prælatus; vnde habes, quòd Prelati etiam religiosi habent adhibere in alienatione rerum ecclesiæ cõsensum, vel authoritatem superioris per Lauren. de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. in quæst. 16.

¶ Sed quid de bonis Hospitaliũ? & puto quòd aliud sit, si hospitale non sit fundatum authoritate episcopi, & aliud si sit constructum cum episcopi authoritate, quia bona hospitalis, quod non est fundatum cum authoritate episcopi, benè quidem possunt alienari & distrahi absq; aliquo consensu, & authoritate episcopi, quia sine aliqua solemnitate interueniente distrahũtur, & alienantur, latè per Felyn. in c. de quarta, ij. col. de præscriptio. versi. & dicit, vbi dicit secundùm Paulum consil. 95. in fi. quòd
12 in alienatione † bonorum obuenientium tali hospitali non requiritur solemnitas, quæ requiritur in bonis ecclesiasticis; Fatetur tamen quòd relicta tali loco gaudent priuilegio relictorũ ad piam causam, videlicet ne patiantur distractionem falcidiæ. Nec Doctores suprà allegati dicũt specificè, quòd bona hospitalis priuati debent alienari cum solemnitate, sed loquũtur simpliciter; Est verum quòd Andreas Siculus in c. nulli, ext. eo. in prima col. versic. & pondera subtiliter, affirmat hoc per vnam considerationem, quam dicit nouam, videlicet quia
13 cùm talia bona sint † deputata ad vsum pauperum, & in protectione episcopi videntur fauore pauperum mereri tale priuilegium ad euitandam disceptationem alimoniæ ipsorũ pauperum. Sed inquit Fely. per hoc nõ recederem à prædictis; primò quia videretur, quòd Bal. in pluribus locis dixit falsum maximè ĩ Authẽ. hoc ius, dum dicit quòd collegium alicuius cõfraternitatis potest vendere bona ipsius fraternitatis, quę tantùm sunt deputata ad alimoniã pauperum. Secundò cùm imponantur graues pœnę alienantibus bona Ecclesiæ sine solemnitate, & maximè per extrauag. ambitiose, extrauag. commu. de reb. eccl. non alien. esset res noua dicere, quòd tales pœnæ haberent locum in omni alienatione rerum deputatarũ ad vsum pauperum. Tertiò quia disponens quod Hospitale non esset subiectum episcopo tacitè voluit, quòd episcopus non haberet authoritatem in aliquo contractu, vel distractu fiendo de bonis hospitalis, tanquàm magis confisus de rigimine & gubernio posterorum, quã
14 episcopi. Concedo tamen † quòd si bona dissiparentur, vel sine causa alienarentur per gubernatores Hospitalis, non dico per ipsum fundatorem, posset quilibet de populo ei resistere, & se ei opponere iniustè alienanti, quando Episcopus in hoc esset negligens per tex. singularem, & vulgatum in §. si autem locorum in Authen. de ecclesiastic. tit. Facit, quod dicit Lauren. de Rodulphis in c. sine exceptione
15 xij. q. ij. in quæstionibus, quòd in † vendendis rebus legatis ad erogandũ pauperibus, pijs vsibus non est seruanda illa forma canonis, quia non sunt bona ecclesiastica, l. si quis ad declinandam, C. de episc. & Cler. & dicit Bald. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. quòd relicta hospitalibus priuatis, pro vt sunt altaria quæ habent Nobiles in priuatis domibus, & pro vt sunt Hospitalia, quæ habent nobiles, & communitates, seu Ciuitates, in quibus episcopus non habet institutionem, vel destitutionẽ, quia non fuerunt fundata eius authoritate, sed proprius sunt profana, episcopus talia legata, & talia relicta capit, & distribuit inter pauperes habito respectu ad personas pau-
16 perum, non ad locum; † quia talia hospitalia non habent priuilegia piæ domus; non sunt enim constructa, aut ędificata authoritate episcopi, vt not. 18. q. ij. c. quodam in glo. & in Clem. quia contingit. ad fi. de re-
17 ligio. dom. Et præsidentes talibus † Hospitalibus non gaudent priuilegio clericorum, vt not. in Specul. de stat. Monach. versic. 36. Et credo quòd relicta facta istis hospitalibus non applicantur sibi, cùm ista domus sit prorsus sæcularis, & non priuilegiata; tamen inquit quia legatum est factum contemplatione pauperũ, episcopus capiat & distribuat inter pauperes.
18 &c. & in nomine istius † hospitalis nõ potest peti restitutio in integrum. Nec obstat infrà inquit

quit tit. primo l. orphanotrophos, quia debet intelligi de hospitali legitimè constructo cum authoritate episcopi. Et dicit Rebuf. in cõpen. alien. rerum eccles. versic. non tamen, quòd prohibitio de non alienandis bonis ecclesiæ non habet locum in hospitali priuato, in quo non habet institutionem episcopus, aut destitutione, quia non est fundatum eius authoritatem, c. quidã in glo. 18. q. ij. glo. in Clem. quia, in fi. de relig. dom. quia dicit Fely. d. c. de quarta, de præscriptio. quòd bona hospita-
19 lis † taliter fundati solus hospitalarius pro libito voluntatis alienat; Sed, si hospitale sit legitimè constructum, & cum authoritate episcopi, secus videtur, quia dicit Lapus de Castilion. in c. Zenodochijs de relig. dom. q. lxxij.
20 quòd † talia bona alienantur cum authoritate episcopi per glo. in Authen. de non alien. §. sancimus, c. inter dilectos, ext. de donat. Et format quæstionem, nũquid in alienatione bonorum mobilium hospitalis requiratur solemnitas iuris, quæ requireretur in alienatione rerum ecclesiæ, & soluit, quòd Petrus de bella pertica, vt refert Paul. in Clem. quia contingit, de religio. dom. dixit, quòd decretum est necessariũ in immobilibus, sed non in his, quę seruando seruari non possunt, vt in c. grauis, de restit. spoliat. allegat. C. de admi. tuto. l. lex quæ tutores, & subdit idem Lap. quòd ista faciunt ad propositum ad id, quod seruat Hospitale Sanctæ Mariæ nouæ de Florentia cuius Rector consueuit de triennio in triennium impetrare licentiam ab episcopo Florentino vendendi, & alienandi bona immobilia, quæ obuenire contingerit ipsi hospitali, & vigore ipsius licentiæ plurima vendit. Et quærit nunquid fieri possit de iure; respon. quòd non est dubium, quòd dicta licentia non sufficeret in bonis ecclesiarũ, vbi requiritur materia scilicet causa iusta, & forma tractatus, inferiorum & superiorum authoritas, sed talis licentia diffusa, vaga, & incerta non potest prædicta includere, sed in hospitalibus putat idẽ, si loquuremur de dote primæua, quæ constituta fuit, & sine qua episcopus pati non debet hospitale
21 de nouo erigi, † sed de bonis obueniẽtibus ex relictis, vel ex oblationibus putat secus. Ista enim facilius vendi possunt, quia causa semper est vniuersalis, perpetua, & iusta, vt distribuatur in vsus pauperum, quæ distinctio non placet Lauren. de Rodulph. in sua repet. in c. fine exceptione, xij. q. ij. q. xix. vbi dicit, quòd illa, quæ dicta sunt, quòd quæ de bonis obuenientibus ex relictis, vel oblationibus fideliũ, vel aliàs hospitalibus concessis possunt alienari, non autem illa, quæ sunt de dote primæua, quæ constituta fuit, posset procedere in hospitali, quod ex statuto, siuè pacto in fundatione apposito, aut ordinatione apostolica nil proprij posset possidere, sed quòd haberet omnia venundare, sicut esse dicitur de dicto hospitali
22 pdictæ S. Marię Nouę; † quod quidẽ statutũ, vel pactum de iure interuenire potest, vt per eundem Lap. in d. c. de Zenodochijs q. lxiij.
23 sicut dicimus de † mendicantibus; quia bona immobilia capere possunt, vt vendant & de illis vendant iux. not. in c. in præsentia de probatio. & de relig. dom. c. j. in glo. veterem, in vj. Item vel alio modo possemus id intelligere, quando videlicet euidenter, & notoriè constaret vtilius fore vendere oblata, seu relicta, & exinde eleæmosinam, & sustentationem pauperum euidenter fieri, sicut potest contingere, & ab experto videmus in d. Hospitale Sanctę
24 Mariæ Nouæ. Facit quia tã bona † obuenientia ecclesię ex post quàm quæ antiquitus sunt assignata pari modo sunt ecclesiastica, pari modo priuilegiata, pari modo non alienabilia per Innocen. c. vt super de reb. eccles. non alien. ibi, nec enim videmus quare plus de quibusdam, quàm de alijs intelligatur. Faciũt in materia, quæ refert Fabianus de Monte in suo tracta. de emptio, & venditio. 3. q. principali vers. 17. vbi dicit, quòd hospitalarij, qui tenent hospitalia ciuitatum possunt alienare bona hospitalium sine decreto Episcopi, l. orphanotrophos C. de episc. & Cler. & in Clẽ. quia contingit de relig. dom. quod colligitur ibi, dum æquiparatur tutoribus, & curatoribus,
25 Sed † Episcopi tanquàm patres pauperum benè alienant bona hospitalium sine decreto, vt in Authen. de eccles. tit. §. si quis in nomine col. 8. Itã notat Bald. in l. si prędia ff. de reb. eor. Bald. in d. l. orphanotrophos, vbi dicit, quòd bona hospitalium possunt vendi causa legitima subsistente, de quo plenius per eundem in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccle. per ea, quæ videtur tenere, & concludere Lauren. d. loco quòd bona hospitalium authori-
27 tate Episcopi fondatorum non possunt † alienari sine solemnitate; quia cùm taliter fundatum hospitale sit, & possit dici locus pius, in alienatione rerum illius habent interuenire illæ solemnitates, quæ regulariter interueniunt in alienatione rerum ecclesiæ, per Abb. in cap. nulli de rebus ecclesiæ non alien. per Cardinal. d. Clem. quia contingit, in fine, in alienatione rerum hospitalis taliter fundati ha-
28 bet † seruari solemnitas, quæ requiritur in alienatione rerum Ecclesię; & dicit Rebuff. in suo compend. alien. rerum eccles. in repet. c. fine exceptione, ĩ verbo, ne quis, quòd omninò est

interdicta alienatio rerum ecclesiæ; Item collegiorum; Item capitulorum, etiam per Imperatorem in §. nos igitur, Authen. de non aliē. re. eccles. col. ij. extenditur etiam prohibitio ad bona hospitalium, & leprosiorum, monasteriorum, etiam mulierum, & alius cuiuslibet loci pij, sic consuluit Alex. consilio.4. viso, num. vj. vol. 3. Et, si fiat alienatio vel per pupillum,
29 aut † ecclesiam sine solemnitate requisita, per alienationem taliter factam non transfertur possessio, per Bart. in l. si vir. ff. de acquiren. possessio.

¶ Et authoritas, quę habet præstari in alienatione, non debet præstari nisi maturè, causa co-
30 gnita, & benè considerata, quia præstatio † authoritatis facta ex abrupto, pcipitanter, & properè, causa non cognita, non validat alienationem, l. magis puto, §. ne possim, & §. præ-
31 tori, ff. de rebus eo. Et † ex temporis breuitate presumitur, quòd illa authoritas fuerit præstita causa non cognita, pulchrè consuluit Petr. de Ancar. cōs. 222. uisis facti narratione. Facit l. si fructu, §. si forte, vers. festinare nō debes, ff. ded am. insect. glo. c. iurgantium, de re iud. concludens, quòd, vbi authoritas fuit interposita non habita examinatione, & cognitione, vtrū talis alienatio esset vtilis ecclesiæ, non valet, ergo sequitur, ꝙ non est alicuius efficaciæ. Et si interponitur authoritas, vel decretū properè factū, nō benè cōsideratū nō tenet cōtrà eccle-
32 siā; † quia ꝓsumitur, ꝙ ꝑ exqsita media, & fraudulēter interponatur extortū, sicut est in cōtractu minoris, cui ecclesia æquiparatur per Doctor. c. j. de in integ. resti. quia ex breuitate temporis præsumitur, quòd causa non cognita sit processum, c. cùm ex litteris, de in integ. restit. Petr. Ancharan. consil. 322. & consilio 176. Barbat. c. ecclesiæ Sanctæ Marię, de cō-
33 stit. col. 38. & celeritas † actus inducit suspitionem fraudis, probat tex. cum glo. in l. si vē: tri, ff. de priuil. cred. vbi Bart. & per Bald. in
34 l. ea, quæ, C. de fideicom. col. xv. Et fraus, & dolus præsumitur maximè si damnum, & iactura sit inflictum ecclesiæ; quia semper præsumitur fraus, cùm constat de damno, Bald. in l. j. C. de interdict. matrim. īter tutor. & pupil. Et quòd authoritas non debeat præstari sine causæ cognitione dicit Geminian. consi. 48. incip. Præsbyter col. iij. vbi concludit, quòd, si non interuenerit causæ cognitio, non vale-
35 bit authoritas episcopi præstita, immò † non valeret consuetudo, quòd non interueniat authoritas Prælati, aut consensus capituli. Nec potest illud præscribi, glo. in Clem. vltima in verbo consentiente, eo. tit. & dicit Bald. in d. Authen. hoc ius, quòd consuetudo laicorum non valet. Consuetudo verò ecclesiarum disponens super iure personæ, vt potè quòd prælatus irrequisito capitulo alienet, etiam nō valet, c. cū causa, de re iud. idē, si disponat sup iure, vt potè quòd pro leui causa alienari possit, l. prohibere, §. planè ff. quòd ui, aut clam. Si verò disponat super omissione formæ, posset esse damnosa ecclesiæ, vt causæ cognitio, siuè tractatus, & non valebit, secus si non sit damnosa ecclesiæ, vt subscriptio, vel quòd Canonici singulariter consentiāt; & sic dum ex illa consuetudine ecclesiæ nil accrescit, nec decrescit, valet, c. dudum, eo. tit. lib. vi. vt per Rebuff. di. loco. Et quod videtur dicere Rebuff. de consuetudine, & Canonici præstent singulariter consensum, intellige quando præcessit tractatus, & deliberauerunt alienare; qa
36 tunc † singulorum consensus singulariter præstitus valebit; aliter enim nō valet consuetudo, quia grauosa Ecclesiæ, prout diximus in præcedenti quæstione de consensu. Et dicit Ioan. Bertachin. in tract. de epis. 4 parte, vers. trigesimò quartò quęro, quòd, si episcopus abest,
37 interuenire potest † authoritas iudicis Laici loco episcopi, quę sufficit secundùm glo. not. quæ hoc dicit in cap. suæ exceptione, xij. q. ij. ad quod facit tex. in l. bonorum, C. qui admitti. l. vbi absunt, ff. de tut. & cura. dat. ab his, id quod dicit esse notandum; ego legi, & perquisiui illam glo. & non inueni, quòd hoc dicat, & quia id mihi uisum fuit notabile, ideò cito locum, vt videas, an fortè meus Codex sit deprauatus, vel corruptus.

¶ Verùmquia aliquando reperitur, quòd ecclesia, cuius res alienatur, est in vna Diocesi, & sub vno episcopo, vel prælato, res verò, quæ alienatur est ī alia diocesi, & sub alio episcopo, vel prælato, isto casu est videndum, cuius episcopi & cuius superioris authoritas reqratur. Et est dicendum, quòd sit faciendum cum authoritate episcopi illius ecclesię, in qua est is,
38 qui alienat; & † quòd sit adbibenda authoritas illius episcopi, in cuius diocesi sit ecclesia, cuius res alienantur, quod videtur probari ex lectura tex. Authen. hoc ius porrectum, per illa verba accedente consensu ordinatoris, & maioris partis ibidem seruientium &c. vbi Bald. Quæro igitur quis est iste superior, tex. dicit, quòd est ille, qui ordinat prælatum, siuè Rectorem in illa ecclesia, & hoc est notan-
39 dum, quòd † non inspicitur locus, vbi sunt res positæ, sed locus inspicitur, vbi est ecclesia, cuius res venduntur. Vnde episcopus ecclesiæ, debet interponere authoritatem Tex. est hic inquit, & ita notat Innocen. in c. pastoralis de priuileg. glo. in c. huiusmodi in verbo duos,

x. q.

x. q. ij. Facit c. fi. 16. q. v. & Fely. in c. dilectus, ij. col. versic. vij. de rescriptis, vbi dicit, quòd ad interpositionē decreti super alienatione rei ecclesiasticę nō attenditur locus, in quo situm est prædium, sed vbi sita est ecclesia, quæ vult prædium alienare, & illius episcopus requirendus est secundùm Innocen. in c. pastoralis. Sequitur Archid. in c. venditionibus, circà med. 17. q. iiij. Imola in Clem. prima in vij. col. vers. sed quid si ecclesia sita, de reb. eccles. non alien. Rota de Iudic. decis. vj. in nouis. Petrus de Perusio in tracta. de vnione beneficio. c. x. Ludou. Rom. in l. ij. in principio, xj. col. versic. xj. ff. de verbo. oblig. Card. in Clem. prima §. sanè, vltima q. de iure patro. est glo. x. q. ij. c. hoc ius, versi. quid si necessitas, in verbo duos. Contrarium tenuit glo. in c. in venditionibus, 17. q. iiij. quæ dicit, hoc scias, quòd nullū prædium potest alienari inconsulto episcopo loci, in cuius diocesi situm est prædium, vt extrà de for. compet. sanè, per l. si prædium C. de præd. minor. Sequitur Roman. consil. suo 250. incip. horum bonorum.

40 Alij † dicunt, & est tutius, quòd vtriusq; episcopi consensus interueniat, arg. l. iuris peritos, §. j. ff. de excusat. tuto. Collectane. in c. nulli col. ij. de reb. eccles. non alien. idem videtur tenere Bal. in d. l. si prædium, quòd videlicet, vtriusq; episcopi interueniat in alienatione

41 authoritas, videlicet † ad cautellam, non tamen de necessitate, vt ibi per Cyn. & Doctor. & Angel. post Alber. in l. j. C. vbi per. tut. & Nicol. de neapol. in l. iuris peritos. §. j. ff. de exc. & temp. Alber. de Rosat. in rubr. C. de in lit. dan. tut. Bal. verò in l. j. C. de contrahen. emptio. dicit, quòd requiritur saltem decretum iudicis, vel episcopi loci, in quo contrahitur; Et subdit sufficere decretum vtriusq; diuisim. Nicol. de neap. vbi supra, dicit, quòd immò requiritur decretū Iudicis loci, in quo est res, quæ alienatur. Et, licet loquatur in alienatione rei minoris, tamen idem est in re ecclesiastica, cùm Doctores in hoc argumentatiuè, & mixtim loquantur. Sed Bar. in d. l. si

42 prædium, dicit † sufficere decretum cuiuslibet de per se, scilicet vnum sine altero, Guliel. de Mon. Laud. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. quòd sufficit authoritas episcopi, cui subest clericus alienans, etiam quòd res alibi sita sit. Paul. verò de leaz. ibi dicit, quòd, cùm petitur licentia Prælati, qui nō est episcopus, nō curatur, an sit eius diocesis, vel alterius, sed etiā esset quærenda authoritas episcopi, refert mul

43 tas opiniones; vt videlicet prima sit glo. in d. c. in venditionibus, vt episcopi accedat authoritas loci, in quo est situm prædium, quod alienatur. Secunda opinio Hostien. Innocen. c. pastoralis, vt videlicet ille episcopus authoretur, in cuius diocesi sita est ecclesia, cuius res alienatur. Tertia opinio est illorum, quæ habet vtriusq; decretum esse necessarium, sed Paul. de Leaz. tenet opinionem Innocen. & Hostiē. quia si consideretur interesse, nihil interest prælati, in cuius diocesi res sita est, sed benè interest prælati, cui subest ecclesia patrona rei, cū ad eum spectet cura ecclesiæ cum dote, & rebus suis, x. q. v. regenda, & c. decretum. Licet enim possit ecclesia pro ipsa re conueniri coràm episcopo loci, in quo res sita est. d. c. sanè, tamen conueniri potest etiam coràm iudice domicilij, l. fi. C. vbi in rem actio. Nec obstat secundùm D. Paulum, l. si prædium, quia loquitur in minore, in quo alia solemnitas requiritur, quàm in ecclesia, cùm requiratur decretum, quod est iudiciale, & in ipso actu præstatur, notatur de consuet. c. cùm consuetudinis, & c. j. eo. tit. & lib. & in Spec. eo tit. §. nūc dicendum, vers. hoc quoque; Sed in ecclesia sufficit consensus superioris, qui præcedere debet alienationem secundùm Archid. cap. j. de reb. eccles. non alien. in vj. Vnde non est mirū, si in alienatione minoris requiritur decretum iudicis, vbi est sita res, cùm ipse sit, qui de ea potest iudicare; sed in alienatione rei ecclesiæ

44 † consensus superioris requiritur ad relaxandam potestatem inferioris; quæ quidem relaxatio cùm non sit iudicialis, potest omni tempore fieri. Et facit Corset. in reperto. in verbo alienatione, vbi dicit, quòd in alienatione rei requiritur authoritas episcopi domicilij alienantis, & episcopi, vbi sita res est per Io. Andr. & Petr. de Ancharā. c. pastoralis, de priuileg. vbi concludit Petr. quòd in alienatione rei ecclesiæ, vbi principaliter quæritur de authoritate interponenda actui concernenti personam alienantis, iudex personæ censetur competens plusquàm iudex loci, in quo res sita est, sicut iudex, qui dat tutorem pupillo extenditur eius datio ad administrationem bonorum pupilli, quæ sunt sita extrà territorium, & l. non solū, §. qui. ff. de excusat. tutor. Idem de iudice interdicente, ff. de interd. Facit, quod not. Bart. in l. cunctos populus C. de sum. trinit. & fid. cathol. vt per Corset. ibi, Card. Zabar. in Clem. prima de reb. eccles. versic. 37. quęro. has opiniones latè per vnam columnam recenset, & finaliter videtur concludere, quòd vt in re minoris, ità in re ecclesiastica vtriusque iudicis requiratur authoritas vt ibi opinio Innocen. & seq. videtur mihi magis bona ratione suffulta pro cura, quam habere tenetur epise. ecclesiarum suæ diocesis, & rerum earundem

rundē quā opinionē. Inno. sequitur Bellamer. in c. Abbatibus xij. q. ij. col. x. vers. tertia quæst. vbi de hoc ponit questionem, & illa ad partes disputata concludit cum Innocen. & sequacibus, & respondet ad omnia obiecta, & adducta in contrarium, & per eundem in c. fine exceptione vers. quarto quæritur xij. q. ij. vbi de hoc quærit, & soluit, vt suprà. Item in materia non potest prælatus minor emere bona suę ecclesiæ cum authoritate maioris prælati suę ecclesiæ per Bald. in l. cùm ipse, C. de contrahen. emptio. Item nec in alienatione, quæ fit cum authoritate legati etiam si alienans iurauit non alienare sine authoritate episcopi, secundùm Bald. in additio. ad Specul. de dispensa. versi. qui iurauit.

45 ¶ Sed si episcopus† ipsę, vel capitulum alienare vult bona suę ecclesię, vel mēsę, an possit facere sua authoritate, & de consensu capituli, an verò requiratur authoritas archiepiscopi vel metropolitani, aut papæ, & puto quòd sit aduertendum, an iurauerit non alienare, an verò non iurauerit; Et, si non iurauit, videtur, ꝙ non requiratur authoritas archiepiscopi metropolitani, vel papæ per Innocen. c. j. de his quæ fiu. à præla. & c. statutum, de transactio. Recitat Archid. in c. fine exceptione, in versi. siuè meliora, xij. q. ij. Facit, quòd not. Inno. c. j. ne sed. vacan. in glo. magna, est glo. in c. j. versic. quòd si necessitas, x. q. ij. quæ dicit solum consensum episcopi sufficere cum capitulo, & ità tenuerunt Alan. & Vincen. in c. nulli de reb. eccles. non alien. Hostien. in summa §. iij. vers. res quæ, & Gofr. in §. j. & Lauren. in c. fine exceptione, vbi videtur casus cū c. preced. placuit Archid. d. versic. quòd si, qui adducit tex. in c. vt super, de reb. eccles. etiā intelligendo text. in licentia gratiosa, quia ex quo in corpore iuris est clausa, facta est ius cōmune, per not. in Authen. qua in prouintia, C. aduers. vendi. & c. priuilegia iij. distin. & cùm ille tex. concedat liberam alienandi facultatem videtur non requirere superioris authoritatem, per not. in c. de multa, depreben. c. licet de reg. iur. idem voluit Hostien. c. j. de his quæ fi. à præla. post Innocen d. c. statutū, & d. c. j. & in c. j. ne sede vacan. Sed glo. in c. j. de reb. eccles. non alien. lib. vj. dicit contrarium, scilicet quòd, si episcopus alienat rem

46 † mensæ suæ, requiritur consensus capituli, & authoritas archiepiscopi; quod etiā tenet Bal. in Authen. hoc ius, iiij. col. C. de sacrosan. eccles. vbi etiam dicit requiri authoritatem Papæ, si Episcopus non habet Archiepiscopū; Et ideò Bald. ibi firmat non posse episcopum vendentem rem suæ ecclesię suo contractui authorare contrà Innocen. in c. statuimus, de transac. Quinetiam non potest episcopus cōsentire alienationi rei ecclesię in ipsum factę secundùm Ang. not. in Authen. de eccles. re-

47 rum immobil. alien. col. v. † Authoritas enī in facto proprio non perficitur, l. j. §. sed si actor ff. de autho. tuto. x. q. ij. hic versus, in fi. c. fin. de instit. & glo. ordin. in Clem. fi. de de reb. eccles. nō alien. in Spec. de his quę fiu.

48 à pręla. in fi. † quod verùm est, nisi quis palā, & bona fide cōntrahat, & authoretur, id est pręsente Iudice, & amicis, vel propinquis eius, cū quibus contrahatur secundùm Bar. not. in l. frater à fratre, iij. q. xvj. col. ff. de cōdict. indeb. Bar. in l. fi. quod met. causa, & in l. tran-

49 sactione, vbi Bal. C. de trāsac. † Nec laicus habens decimam in feudum ab ecclesia potest eam episcopo concedere, ne episcopus in facto proprio authoretur, sed benè potest eam concedere capitulo cum authoritate episcopi, glo. in Clem. fi. de reb. eccles. non alien. Idē habetur per Archid. c. j. de reb. eccles. in vi. ibi sed demonstrat, ꝙ quando vult episcopus alienare, hoc non debet facere sine licentia sui superioris, quam ei debet ex iusta causa liberā impartiri; qua licentia habita non expedit, ꝙ ille episcopus cōuocet alios episcopos, sed illā alienationem forma seruata potest facere cum consensu sui capituli, vbi Gemin. versic in ea glo. Videtur decis. Guid. Papa 199. per Inno. & Hostien. c. vt super, de reb. eccles. per illū tex. sumpto arg. à speciali; Idem Innocen. in c. j. eo. tit lib. vj. videtur fuisse de mente Archi. c. j. eo. tit. d. libr. vj.

¶ Sed adducta pro prima parte videtur eē veriora per tex. c. placuit, cum seq. xij. q. ij. c. j. ext. eo. c. pastoralis, de his quæ fi. à præla. c. pastoralis, de donat. cum concordan. quę iura ad solemnizationem alienationis episcopi requirunt solum sui capituli, & cleri consensum,

50 per † quod patet, ꝙ Papę 4. vel alterius supioris non requiritur licentia; quia cùm id sit non modicæ dubitationis foret vtiq; expressum, si hoc iuris lator voluisset, sicut dicitur in c. ad audientiam, de decim. & in l. j. C. de caduc. tol-

51 len. §. nec aūt. Facit quia si nō posset episcopus sine superioris authoritate alienare, non posset & alteri inferiori sine eadem licentia authorizare, cùm tunc ipse alienare videatur, l. ij. §. omnia, C. de vet. Iur. enuclea. c. cum aliqui-

52 bus, de rescrip. in vj. vbi † parificantur concedere, & concedenti authorizare. Et potest dici secundùm Lauren. in c. fine exceptione, xij. q. vltima q. quòd id est ex priuilegio, & gratia concessum episcopo, quòd sine cuiusquam licentia possit alienare iuxtà not. d. c. j. versic.

quòd

quòd si, x. q. ij. Nec est istud mirum, quia videmus in episcopo alia spetialia eius priuilegia inducta, de quibus in Clem. j. iunctis not. per glo. in c. j. de for. compet.

Si verò iurauit non alienare nisi consulto
53 Papa aut superiore † & tunc dic, vt dico infrà in rubr. de alien. non obstat. iuram. de non alien. præst. vel dic secúdùm Aegid. Bellamer. c. abbbatibus, xij. q. ij. q; si episcopus alienat possessionem ad suam dignitatem, aut mensā pertinentem, & si non iurauit alienare suo superiore inconsulto, & tunc est superioris sui authoritas necessaria. Aut sum' i alienatione possessionis ad suū capitulū pertinētis, & tūc idē; Aut de alienatione possessionis ad aliam ecclesiam pertinentis, & tunc non est superioris authoritas necessaria, & est ratio, quia in sua diocesi solus episcopus est superior.

¶ Sed si iurauit non alienare inconsulto superiore, & tunc si vult alienare possessionē vel ad dignitatē episcopalem, aut capitulum pertinentē, & tunc expeditū est, q; si superioris authoritas, nō interuenerit qcquid agitur, ipso iure non valet, Clem. si vna de reb. eccles. §. j. Sed si agitur de alienatione ad aliquā suam ecclesiam inferiorem spectātem, tunc subdistingue, quia aut iurauit solùm non alienare possessionem ad suam, vel capituli sui mensam pertinentem, & tunc potest alienare, quia quæstio
54 non habet dubium, quia † iuramentum est stricti iuris, & non excedit casum sum; vel iuramentum non est restrictum ad possessiones episcopi, aut capituli, & tunc aut iurauit simpliciter non alienare & tunc iuramentum non impedit in casu concesso, & seruata solemnitate alienare, quia aliàs istud iuramentum cederet in damnum ecclesiæ. Aut iurauit magis strictè, videlicet non alienare sine licentia superioris, & tunc si in iuramēto est expressum tātùm genericè, & in numero singulari de possessionibus ecclesiæ seu de possessionibus ad ecclesiam pertinentibus, & tunc iuramentū ad catedralem ecclesiam restringitur, puta ad episcopum, vel capitulum, & episcopum, & capitulum communiter. Aut est expressum in numero plurali, videlicet non alienare possessiones ecclesiarum suæ diocesis, & tunc si potest haberi recursus ad superiorem, tunc superioris authoritas est necessaria, si nō potest haberi, potest alienari in casu cōcesso, & forma seruata, quia aliàs iste casus includeret damnū ecclesiæ, & vtilis prouisionis eiusdem quæ nō possunt iuramento includi.

¶ Per quæ quidem latè deducta clatè constat, q; ī alienationib' ecclesiasticis episcopus, Archiepiscopus, vel alius prælatus superior habet suā interponere authoritatem. Authori-
55 ritas verò, vel tractatus † duorum, vel trium episcoporum prouincialium, de quibus in c. casellas in fi. x. q. ij. non videtur necessaria, qa existēte casu necessitatis, vel vtilitatis alienationis, vocatio, & expectatio taliū episcoporum possent esse damnosa, & vtilitatem ecclesię impedire. Et iura, quę hoc dicunt sunt per contrariam obseruantiam abrogata, quia non est
56 in memoria hominis, † qui viuat, quòd talis solemnitas fuerit aut seruata, aut requisita, vt per Bellamer. d. c. abbatibus, x. q. ij. versic. iij. quæst. vbi in. iiii. q. dicit quòd solemnitas d. c. casellas, est hodie sublata, & sufficit quòd seruetur c. sine exceptione, & solemnitas c. i. & ij. de reb. eccles. in vi. & Clem. i. eo. tit.
57 ¶ Et si fiat alienatio sine authoritate, vel consensu episcopi, an sit nulla ipso iure, vel pēdeat in euentum consensus illius vltrà ea, quæ dico suprà ī rub. de cōsensu, versi. Et an si sit, & etiā infrà in hac eadem rub. versic. istæ sunt solemnitates, habetur per Bellamer. d. c. abbatibus, col. xix. nume. 32. §. i. versic. iuxtà quod quęro, quod glo. in c. seq. tenet in simili materia, q; contractus nō est ipso iure nullus, sed pēdet ab euentu, sed ipse tenet contrarium, quòd sit nullus contractus per glo. Bernard. c. vltimo ne sed. vacan. ext. quia sicut non tenet iudi-
58 tium, ità nec contractus, quia in † iuditiis quasi contrahimus, l. iii. ff. de pecul. vt ibi per eū.

¶ Sed est videndū, an vicari' episcopi, vel eius officialis possit hanc authoritatem in alienationibus ecclesiis pręstare & videtur dicendū, q; sic per Bal. in margarita, versic. vicarius, vbi dicit, quòd vicarius habet iuridictionē ordina
59 riam, & † interponit decreta voluntaria, & cōtentiosa per Hostien. c. clericus, de offic. ord. Et de officiali videtur glo. in cap. ij. de offic. ord. lib. vi. quę dicit, quòd officialis habet iurisdictionem ordinariam, & interponit decretum in alienationibus minorum, & in emancipationibus, & alia quæ sunt ad iurisdictionis necessariam exercitationem, l. quę inuicem, de offic. eius & c. fi. de iud. in vj.

¶ Sed veritas est in contrarium, quia iura ex-
60 presse nominant episcopum, cuius † industria est electa, est decis. Capel. Tolos. 97. vbi glo. cōfirmando dicit esse notandū, quòd vicarius generalis episcopi nō potest vicariū generalē, siuè spetialem constituere sine mandato & q; episcopus tenetur ex delicto sui vicarij.

¶ Et prælatus inferior ab epo, qui habet episcopalem iurisdictionē potest authoritatē suā īterponere ī alienatione rerū ecclesię sibi subiectę sicut dixit Ioā.' Bertachin. d. loco de plebano Sanctæ Mariæ da Potensano Firmanæ diocesis

cesis secundùm glo. in Clem. j. de reb. eccles.
non alien. quæ allegat. Innocen. c. statuimus,
de transact. Facit, quod habetur in clem. attē-
dentes, circà princip. de stat. mona. in Auth.
de alien. & emphyteu. quia habet iurisdictio-
nem episcopalem, vel quasi, c. Abbates de pri
uilegi. in vj. & ità seruatur in practica secun-
dùm glo. idem per Bart. in Authen. hoc ius,
versic. venio ad quartā ibi; & per hoc habes,
61 † quòd, si ecclesia subest vni Abbati, sufficit au
thoritas illius Abbatis, nec requiritur authori-
tas episcopi. Hoc tenet Ioan. And. in tit. de
reb. eccles. non alien. c. hac consultissima, in
Clē. quod inquit tene mēti, & dicit Io. de turre
Cremata, xij. q. ij. in summa, quòd in aliena-
tione rerum monasterij debet adesse cōsensus
episcopi, & abbatis, & omnium fratrum, aliàs
non tenet alienatio, cap. abbatibus, xij. q. ij.
17. q. iiij. in venditionibus; excipiuntur mo-
nasteria priuilegiata, quæ non subsunt episco
62 po. † Similiter & in parochialibus ecclesiis de-
bet adesse consensus episcopi, & præsbytero
rum, siuè clericorum illarum ecclesiarum; nā
ibi nec clerici possunt alienare sine consensu
episcopi, vt d. c. abbatibus, & c. placuit; Nec
episcopus sine ipsis, x. q. ij. si quis episcopus,
ergo in alienatione rerum ecclesiæ cuiuslibet
requiritur consensus episcopi, nisi ecclesia sit
priuilegiata &c. Et legat' de latere pari modo
63 potest † suam authoritatem interponere, &
consensum in alienationibus rerum ecclesiæ;
quia cùm hoc possit episcopus, & inferior præ
latus habens episcopalem iurisdictionem, po-
test & legatus, qui concurrit cū talibus in iu-
risdictione per Specul. in tit. de lega. §. conse-
quenter, versic. si. Archid. c. in venditionibus,
17. q. iiij. Ioan. Andr. in c. j. de feud.

¶ Et quòd Abbas, Prior, vel Pleban', aut alius
inferior ab episcopo possit authorizare in alie-
nationibus ecclesiasticis, est intelligendum, si
64 quidem talis Abbas, vel alius † sit exemptus
à lege iurisdictionis episcopi, & qui habeat in
ecclesia sua iura, quasi episcopalia per tex. qui
ità intelligitur in c. j. ext. de reb. eccles. non
alien. vbi August. Bero. in versic. in tex. intel-
ligas, inquit, de Priore, vel Abbate exempto à
lege iurisdictionis episcopi; & sic de eo, qui
in ecclesia sua iura quasi episcopalia haberet,
& cui ecclesia, quoad vtranq; legem, subiecta
esset, de quo loquitur tex. in c. Abbatibus, 18.
q. j. nam talis abbas, vel prior habet ius autho
rizandi in alienationibus ecclesiasticis, sicut
episcopus, sicut est in glo. in Clem. j. eo. tit. in
verbo proprij, & ità, inquit, hic tex. communi-
ter à Doctoribus ītelligitur; quem ità induco.
Nam hic æquiparatur abbas, & episcopus, vt
ergo bona sit æquiparatio, est intelligendum
de Abbate, qui sit similis episcopo, & iura ha-
65 bet, alioquin bona non esset, cùm † regulariter
plus iuris habeat, & possit episcopus in aliena-
tione rei ecclesiæ, quàm Abbas, qui absq; con-
sensu episcopi alienare non potest, d. c. in vē-
ditionibus, 18. q. iiij. nisi esset exemptus, glo. d.
66 Clem. j. quoniam regulariter † Abbates, &
Priores regulares subsunt episcopo, quoad le-
gem iurisdictionis nō quoad diocesanam, glo.
summæ x. q. j. c. Abbates c. monasteria, 18.
q. ij. nisi exempti sint, c. visis, vbi glo. 16. q.
ij. idem August. ibidē firmat hoc idem in vers.
redeo ad primum, vbi confutat opiniones, &
argumenta illorum, qui dicunt, quòd Abbates,
& priores possunt authorizare in alienationi-
bus ecclesiasticis; & dicit, quòd id intelligitur
de abbatibus exemptis, & hanc esse commu-
nem opinionem, & confirmando vtitur hoc
67 argumento, videlicet † authorizare in aliena-
tionibus rerum ecclesię, est de spectantibus ad
legem iurisdictionis, & non ad legem dioce-
sanam, vult glo. in Clem. vnica, de rer. permut.
in verbo cōferantur, iuncto tex. in c. sicut vni-
re de excess. præla. dum glo. ibi in verbo, requi
sito, allegat tex. in d. c. in venditionibus, in c. ab
batibus. &c. Sed ea, quæ sunt de lege iurisdi-
ctionis, spectat ad episcopum, non ad Abbatē
68 ī suis monasterijs, immò quoad illa † Abbates
cum monasterijs episcopo subsunt, nisi essent
exempti, vel ex speciali priuilegio, vel ex prę-
scriptione, per glo. in c. dilectus, de offi. ord. in
summa, x. q. prima, & in c. j. & in summa, 16.
q. j. ergo authorizare ad episcopum spectabit
regulariter, non ad Abbatem, etiam in aliena-
tionibus rerum monasterij. Et subdit, quòd cō
69 clusio cōmunis, immò omnium est, quòd † prę
latus exemptus à iurisdictione episcopi ex pri
uilegio, vel præscriptione, possit authorizare
in alienationibus rerum ecclesiæ, vt inquit hic
per Abb. & ad hoc cōmuniter allegatur Inno
cen. in c. statuimus, de transac. qui hoc voluit,
vt attestatur glo. in Clemen. prima in verbo
proprij, eo. tit. quæ dicit ità communiter ser-
uari, hoc idem tenet. Abb. d. cap. statuimus.
Facit in simili, quod voluit Abb. in cap. signi-
ficasti de for. compet. & c. quæsitum de rer.
70 permut. qui dicit, quòd quamuis † consentire
beneficiorum permutationi sit de reseruatis
iurisdictioni episcopali, vt ibi, & in Clem. j. de
rerum permut. tamen si sit prælatus inferior
Episcopo exemptus habens iura episcopalia
in suis ecclesijs, poterit ipse authorizate, & cō-
sentire, Bal. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan.
ꝙ abbas exemptus in alienatione rerū ecclesię
sibi subiectę interponerē potest ipse authoritatē

quia

71 † quia ipse habet in eis quasi ius episcopale, sed res proprij monasterij non alienat ipse Papa inconsulto per glo. c. dudū, & Clem. monasteriorum allega. & melius per Paul. de Castro d. Authentica Hoc ius vers. item debes scire. Vnde dicit Card. in d. cap. statuimus, ꝙ si moniales subiectæ fratribus minoribus vellent alienare, minister, vel Prouincialis authorizare poterit, Barba. conf. 40. præclarè col. iij. vol. j. & conf. 14. ij. vol. Clementissimi, Rebuff. in compend. alien. rer. ecclesi. versic. si tamen. Neq; cōsensus episcopi requiretur,
72 † quia minister fratrum minorum dicitur a iurisdictione episcopali exēptus, vt colligit ex tex. cum glo. & ibi Docto. in Clem. j. de electio. Quam quidem conclusionem vltrà latè deducta per eum in disputando confirmat idem Bero. multis alijs fundamentis, & argumentis; dicit tamen quòd si quis desputatiuè loquendo vellet oppositum tenere, facilè contrariam sententiam tueri posset. Pro quo ibi eum vide qui confirmat hanc opinionem, & communem conclusionem; quia ad Prælatū, & ad Abbatem exemptum, ad quem pleno iure ecclesiæ spectant, transeunt quoad suas ec-
73 clesias omnia iurisdictionalia, † & iura episcopalia, quæ sunt de lege iurisdictionis c. j. de priuileg. in vj. c. luminoso, 18. q. ij. iuncta glo c. visis, & in suma, 16. q. ij. Innocen. in d. c. statuimus, glo. in c. dilectis, de off. ordin. & in summa, x. q. j. cum simil. Sed authorizare est de lege iurisdictionis episcopalis, vt suprà, ergò &c. Et Innocen. in c. cùm plantare, §. in ecclesia, de priuileg. & ibi Hostien. dicit, quòd absque consensu, & authoritate patroni ecclesiastici exempti sacerdotes ecclesiæ non pos-
74 sunt res ecclesiæ alienare; † quia patronus Ecclesiasticus exemptus vices episcopi gerit per dicta eiusdem Bero. ibidem col. 6. versi. tertiò facit, nu. 25. & col. 9. vers. tertiò non ad uersāt nu. 28. Et s͠m Rebuff. in compēd. alien. rer. eccle. si abbas sit exemptus in alienatione, quam ipse facit de rebus abbatię, requiritur Pa-
75 pæ † authoritas p glo. suprà allegatā, Clem. j. in verbo proprij, hoc eod. tit. Et illa authoritas debet esse specialis, & expressa, l. negotiū C. de neg. gest. Vnde oportet, ꝙ Papa sciat, quare, & de quibus rebus sit licentia concedēda, Ioan. And. & Perusi. in c. fin. hoc tit. in vj.
76 nisi Abbas haberet ecclesias † pleno iure subiectas; quia tunc rector, vel rectores dictarū ecclesiarum, si velint, alienare, possūt cum consensu abbatis habētis iurisdictionem, quasi episcopalem, Innocen. c. cùm & plantare, §. in ecclesijs, de priuileg. Imola c. statuimus, de transac. idem per Bal. in authen. hoc ius iij. col. ꝙ Abbas exemptus in alien. rerū. ecclesi. sibi subiectarū interponit ipse authoritatem, quia ipse habet ī eis quasi ius episcopale, sed in
77 † rebus proprij monasterij habet adhiberi papæ authoritas per glo. c. dudum, & Clemen. monasteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum mortuo episcopo authorizat in alienationibus rerum ecclesiæ.*
2 *Capitulū sede vacante succedit in iurisdictione.*
3 *Capitulū sede vacante pōt omnia, quę ad metū, et mixtum imperiū pertinent exceptis paucis.*
4 *Consuetudo quòd consensus episcopi non requiratur in alienationibus rerum monasterij an valeat.*
5 *Authoritas episcopi si non ità interueniat tempore contractus, alienatio est nulla ipso iure, etiam si sit vtilis ecclesiæ.*
6 *Alienatio de rebus ecclesiæ sine solemnitatibus iuris facta valet, si facta sit melior conditio ecclesiæ.*
Secus in re minoris.
7 *Authoritas prestari debet in principio actus.*
8 *Authoritas sufficit, ꝙ in ipso actu interueniat, vel posteà* 15.
9 *Decretum est quædam permissio, seu habilitatio ad actum, & debet precedere.*
10 *Causa alia est, quæ dicitur fiendi, alia essendi, alia affirmandi, & approbandi.*
11 *Causa an præcedere debeat.*
12 *Causa præsumitur vtilis, ex quo prætor decreuit esse vtile.*
13 *Damnum pati is dicitur, cui aufertur commodum sibi proueniens.*
14 *Legum finis circà alienationem rerum ecclesiæ fuit euitare damnum, & procurare vtilitatem ecclesiæ.*
16 *Dispositio prohibens aliquid fieri, nisi cum solemnitate, limitatur nisi contractus sit vtilis.*
17 *Contractus, si sit vtilis minori, valebit etiam non interueniēte solemnitate requisita à statuto.*
18 *Vtilitas ecclesiæ vbi adest etiam post interuenire potest authoritas.*
19 *Alienatione prohibita nō intelligitur illa prohibita, quæ fit in fauorem illorum, quorum fauore fit prohibitio.*

SI verò mortuus est Prelatus, vel episco-
pus, qui regulariter authorizat in aliena-
1 tionibus rerum ecclesiæ, † capitulum ip-
sum sede vacante authorizat, quia mortuo
episcopo ius authorizandi transit ad capitulũ
2 sede vacante; quia est iurisdictionis, † in qua
capitulum succedit sede vacante, arg. c. his,
qui, de maior. & obed. Quod quidem etiam
suadetur, nam authorizare in alienatione est co
mune episcopo cũ capitulo; nec sufficit consen
sus episcopi, nisi et capitulum consentiat, c.
sine exceptione, xij. q. 2. cap. tua nuper, de his,
quę fiu. à prela. ergò mortuo episcopo hoc ius
ad capitulum spectabit, arg. c. vnica, ne sed.
vacan. in vj. Et hoc voluit glo. in Clem. vni-
ca, de rerum permut. per eundem Bero. ibi-
dem col. 6. vers. secundò mortuo. Facit tex.
in cap. ad abolendũ, & glo. ibi in verbo sede
vacãte ibi, ꝙ vacante sede iurisdictio remanet
penes capitulum per iura, quæ adducit. Et ꝙ
capitulum sede vacante possit interponere de
cretum in alienatione rerum ecclesiæ, tenet
Feder. in quęstionibus suis de potestate di-
spensandi, & statuendi, per tex. in l. ii. cap. de
his, qui in alter. vbi videtur velle ꝙ omnia, quæ
3 ad merum & mixtum † pertinent imperiũ ex-
ceptis paucis possit capitulum sede vacante fa
cere; quem sequitur Abb. in c. cùm olim, de
maior. & obed. Refert, & sequitur Io. Franc. pa
uin. in tracta. de offic. & pot. cap. sed. va-
can. q. x. primę partis versic. & aduerte in fi.

4 ¶ † Et an valeat consuetudo, ꝙ consensus epi
scopi non requiratur in alienationibus rerum
monasterij Gofred. in summa de reb. eccles.
in alien. tenet quòd sic; Innocen. in c. nulli
extra eo. idem tenet dũmodò talis consuetu-
do non sit onerosa ecclesiæ per Guid. in cap.
in venditionibus, 17. quæst. 4. sed ex quo talis
consuetudo potest esse grauosa ecclesiæ arg. c.
j. ex. de consuet. Et quia ad validatem aliena-
tionis ordinatæ de iure requiritur consensus,
consuetudo contrarium inducere non potest,
c. sine exceptione, xij. q. ij. c. cũ causa, de re iud.
Contrarium videtur dicendum, ꝙ tenet Host.
in summa de reb. eccles. vbi dicit, quòd opinio
Gofr. reprobatur per cap. dudum, & idem te-
net in c. nulli de reb. eccles. in vj. pro quo vi-
de Bellamer in c. abbatibus x. q. ij. col. ij. versi.
prima quæstio. & eũdem in rubr. de reb. eccl.
non alien. & c. nulli eo. in xix. q. & co. tit. in c.
dudum lib. vj. in iij. q. tertij notabilis.

¶ Et ista authoritas episcopi, vel archiepisco-
pi, vel alterius habet interuenire tempore cõ-
tractus; quia, si non interuenit tempore con-
5 tractus in alienatione rei ecclesiæ, † alienatio
non tenet, & est ipso iure nulla, etiam si sit vti
lis ecclesię, tenet Bald. in l. fin. §. necessita-
tem, vii. col. C. de bon. quæ lib. & Archi. xix.
q. ii. c. nullam. Per Doctor post. glo. in c. du-
dum de reb. eccles. non alien. in vi. Lauren.
de fat. in rub. eo. tit. lib. vi. & 29. q. & in v. q.
Et plenius per Anto. de But. in c. cùm vos de
his, quæ fiu. à præla. sed Paulus de Cast. post
glo. in l. cùm hi. §. si Prætor, ff. de transactio.
& in l. ii. §. i. ff. de offic. eius, cui mandat. est
6 iurisdict. dicit † valere alienationem factam
de rebus ecclesiæ etiam sine solẽnitatibus iu-
ris, si facta sit melior conditio ecclesiæ, secus
autem dicitur in re minoris, per glo. in l. si fun
dus, ff. de reb. eo. in tantum, quòd confirma-
tio episcopi sequens confirmat contractũ ini-
tum sine sua authoritate, si vtile est ecclesiæ, vt
tenet Bal. in l. quicunq;, prima col. C. de bõ.
quæ lib. & idem Bal. in Authen. res, quæ C.
cõmu. de leg. in fi. dicit valere alienationẽ, si cõ
ditio ecclesiæ sit facta melior, ꝑ not. in c. vt su
per de reb. eccl. nõ alien. sed de hoc vide, q̃ ad-
duçꝫ suprà in quæst. de cõsensu, vbi aliqua sũt.

¶ Quòd autem authoritas, quæ requiritur,
debeat adhiberi in ipso actu dicit Bald. in l. si
vxori prima col. C. de cond. inser. & in rubr. C.
de institu. & per Bal. & in l. si decretum, C. de
con. ser. mat. & per eum in marga. versic. dif-
7 ferunt, vbi dicit, ꝙ in principio † act[9] debet au
thoritas præstari. Bald. in l. obligari, §. tutor,
ff. de an. præstan. vbi subdit, quòd parũ etiam
antè potest præstari, nõ post, interueniẽte actu
cõtrario, glo. in l. ait Prætor, §. nõ solũ, ff. de mi
nor. dicit, quòd authoritas debet in continẽti,
& ex parte antè præstari, et ità consuluit Dyn.
per text. in l. itẽ §. si decuriones, ff. quod cu-
ius. vni. no. l. obseruare, §. pen. et ibi Doct. de
offi. procur. est decis. Capellæ Tholos. nu. 98.
vbi cõcluditur, quòd sufficit authoritas episco
pi ad hoc, vt transactio sit realis, et perpetua,
dummodò interueniat in ipso actu alienatio-
nis, seu transactionis, secus si post factum, per
Innocen et alios, quos d. decisi. citat. vbi glo.
8 dicit, quòd † sufficit, quòd authoritas episcopi,
quando requirit vel alterius, idest consensus
authorizabilis interueniat in ipso actu secun-
dùm quod verbum sonat vel modicum antè
vel immediate post per loca, quæ adducit. An-
gel. tñ ĩ l. si quis mihi. §. iussum. ff. de acquir.
hæred. dicit, quòd stante statuto, quòd au-
thoritas requiratur certo actu, põt ĩ ipso actu
interponi, vel in continenti post etc. vt per
Bertachin. in tracta. de episcopis quarta par-
te, q. 34. 35. per totũ. Et vide Bal. in l. que-
cunq;, C. de bon. q̃ lib. versi. sed quæritur, vbi
inquit, nunquid consensus episcopi accidens
post factum confirmat contractum, in quo re-
quiri-

quiritur authoritas episcopi, dicit Innocen, ꝙ sicut forma debet esse cōiuncta cū actu, alias non informat, ità licentia, decretum, & authoritas; de decreto est magis dubium, tamē glo. ord. dicit quòd interponi in cōtinenti debet, & ex parte ante; ità dicit glo. ff. de mino. l. ait Prætor, §. nō solùm in glo. sed cur secus, nam
9 vt ibi dicit, istud † decretum est quædam permissio, seu habilitatio ad actum, & semper debet precedere; quia est quædam potestatis liga
10 tæ relaxatio, sine qua inferior nihil potest; † tu dic, inquit quòd quædam sunt causę fiendi, sicut efficiens, & finalis; quædam sunt causæ essendi, sicut materialis, & formalis; quædam sunt causæ affirmandi, & approbādi, sicut quādo contractus de voluntate partium approbatur. Et confirmatur ità in proposito, quòd, si
11 decretum accipitur pro causa fiēdi, debet precedere, & pro causa essendi debet inesse. Si autem pro causa confirmandi potest sequi, & puto, inquit, in hoc attendi vtilitatem ecclesię, vt l. cum si, ff. de transactio. §. eam. Si vtile est
12 confirmari, valet confirmatio, & † præsumitur vtilis, ex quo Prætor decreuit esse vtile, vt ibi per Bal. sed quatenus ipse Bertachin. dicit, si contractus alienationis sit vtilis ecclesię, post sit confirmari per authoritatē episcopi ex post superuenientem, & sic quòd contractus potest claudicare. Vide quę scripsimus suprà de mēte modernorum in quęstione de consensu, vers. & quęrit Abb. vbi dicimus secundùm illos, quòd contractus talis hodie nō potest claudicare per tex. in extrauaganti ambitiose, de reb. eccles. non alien. extrauag. communi. vbi extrauagantem intelligunt, quòd hodie nō potest fieri alienatio inconsulto Romano Pōtifice, vbi vide, quę dixi circà intellectum ad illum tex. quia id non videtur dicere ille tex. sed benè dicit, quòd alienati Romano Pōtifice inconsulto, vel contrà formam d. cōstitutionis, sit interdictus ecclesiæ ingressus, cū aliis pœnis. Et ex forma dicta extrauagantis constitutionis potest fieri infeudatio rerum ecclesię, & emphyteusis in casibus à iure permisis, & de rebus, ac bonis ab antiquo concedi solitis cum euidenti ecclesiarum vtilitate, ac de fructibus, & bonis, quę seruando non possunt seruari. Item vsq; ad triēnium omnis res ecclesiæ conceditur, vt ibi in principio. Vnde, cùm iste sit tenor, & sensus, non video quomodo id dicere ex illo textu possint; quia in summa hoc benè dicit, ꝙ alienatio debet fieri cū forma istius constitutionis, sed si non fiat cum forma, non valet, nisi sit facta Romano Pontifice consulto. Vnde de intellectu, quem dāt præallegati moderni ad dictā extrauagantē, vt etiam non valeat, nec ratificari possit contractus ecclesiæ vtilis, ego valde dubito; quià, si benè inspiciamus constitutionem, tota est facta ad obuiandum fradibus, præiudicijs, & damnis ecclesiæ, & ne ecclesia in aliquo damnum patiatur; nō autem est facta ad prohibendum vtilitates, & commoda prouenientia ecclesiæ. Vnde non debet interpretari, id in damnū ecclesiæ, quod est factum in eius fauorem nec in sui odiū retorqueri, quod fuit ad illius cōmodū sancitum Nam, si ecclesia non posset acceptare, & confirmare contractum sibi vtilem, & emolumentosum, esset præclusa via acquisitionis, & vtilitatis ecclesiæ, & sic ecclesia esset dam-
13 nificata, † quia damnum pati dicitur etiam is, cui aufertur commodum sibi perueniens, l. ij. §. merito, vbi Bart. ff. ne quid in loc. pub. quod esset contrà iura omnia tàm ciuilia, quàm Pontificia, quæ omnia tendunt ad fauendum, & ampliandum bona Ecclesiæ; & propterea super hoc ego puto esse cogitandum benè; quia multa sunt in contrariū, quòd contractus in fauorē ecclesiæ non possit claudicare, vt suprà etiam dixi. Pro qua materia aliqua ego deduxi in rubr. de causa vtilitatis, & in casibus alienationum sine solemnitate, ca su xij. quia secundùm Corset. in singulari in
14 cip. pupillus, si finis † legum, & canonū factorum in rebus ecclesiæ fuit euitare damnum, & procurare vtilitatem ecclesiæ obtento fine, & effectu, actus habet valere, licet in actu etiam non interuenerit solemnitas, quæ regulariter requirebatur. Et sufficit, quòd solemnitas
15 postea † interuenerit, cap. si qua, de rebus, 12. q. 2. & c. cùm vos, de his quæ fiu. à Præla. quia iura non volunt, nisi effectum ad finem, l. 1. §. inde, ff. de nou. ope. nunc. per Petrum Rebuff. in compend. alien. rerum eccle. versic. nonus
16 casus, & dispositio † statuti, vel legis prohibens aliquid fieri, nisi cùm solemnitate, semper habere intelligitur illam limitationem, nisi contractus sit vtilis. Quia dicit Barba. in consil. 60. quòd, si statuto cauetur, vt in contractu minoris habeat interuenire consensus Mon-
17 dualdi, si ille contractus † est vtilis minori, valebit contractus etiam non interueniente solemnitate requisita à statuto; talis enim dispositio statutaria semper recipit illam limitationem, nisi ille contractus esset vtilis minori, vel pupillo. Facit, quod habetur per Angel. in suo consil. vltimo, quòd statuto cauebatur, ꝙ minor nō potest se obligare, nisi cum certa solemnitate, contraxit minor sine ea solemnitate, si contractus fuit vtilis minori, ꝙ nihilominus valuit contractus sine tali solemnitate celebratus, vbi etiam tenet Barba. se-

cundū Bal. quòd ad hoc, vt solēnitas requisita in alienatione rei ecclesię interuenire, habeat, vel in ipso actu, vel post, attēditur, & attēdi debeat vtilitas; quia si vtilitas ecclesiæ adsit, ꝙ
18 † possit etiam post interuenire, & dicit Bald. eleganter in l. quicunq; C. de bon. quæ libe.
19 † quòd prohibita alienatione, nunquàm intelligitur probibita illa, quæ fit in fauorē illorum, quorū causa, vel fauore fit prohibito, & aliàs, vt dico latè in casibus alienationis sine solemnitate in d. casu 12. Et in proposito videmus quottidie, quòd contractus facti de et super alienationibus ecclesiasticis etiā per multa tempora per prælatos in qualibet mundi parte confirmantur per Papā quottidie cum solitis clausulis si in euidentem.

SVMMARIVM.

1 *Papa est pater patrum, et concurrit cum omni prælato in potestate, & in iurisdictione.*

2 *Papa quando alienationi suam interponit authoritatē, nō requiritur consensus inferioris.*

3 *Papa solet committere alicui existenti in partibus, vt videat, an expediat illā rē alienari.*

4 *Commissarius si licentiam dat, valet alienatio, etiam si nō appareat de capta informatione.*

5 *Discusio, quæ mandatur commissario, habetur loco tractatus.*

6 *Rescriptum principis id operatur, quod decretum inferioris solemniter emanatum.*

EGo autem dico, quòd erit magis tutū & securum semper habere licentiam, & authoritatem à sede apostolica, & à Papa, qui in acclesiasticis rebus habet supremam potestatem, & authoritatē; quiq; est successor Petri, Vicarius Christi, cum omnimoda potestate; & qui locum Dei tenet in terris c. primo, vt ecclesi. benef. sine. dim. confer. Qui potest omnia feuda ecclesiarum infeudare, & cum alijs prælatis concurrit. Dicit enim Ioan.
1 Mon. quòd † Papa Pater Patrum cum omni prælato in potestate, & in iurisdictione concurrit, vt ipse notat in c. si eo tempore, de electio. in vj. refert Bald. in c. primo de his, qui
2 feud. dar. possu. in princip. † Quia quando, Papa alienationi suam interponit authoritatē, non requiritur cōsensus prælati inferioris, nec capitull, ꝑ glo. & Doctor in c. potuit, ext. loca. itā consuluit Decius consi. 142. incip. & pro te
3 nui. † Solet tamen Papa cōmittere alicui existenti in partibus, vt videat, an expediat illam rem alienari, & ad relationem illius authoritatem interponere. Alia etiā alienatio ex authoritate Papæ irritaretur; quia iure non facta, ità notatur in c. non liceat Papæ, xij. q. ij. refert Fely. c. ad audiētiā, de præscriptio. per Aegid. q. xii. & Petr. Rebuff. in allega. cōpend. aliē. rerum eccles. versic. tertiò requiritur, quia habetur per Abb. in consil. 41. quòd Bonifacius primò commisit episcopo Veronensi, vt se informaret de contentis in supplicatione &c. vbi concludit Abb. quòd per commissionem Papæ factam commissario, vt se informaret de contentis in supplicatione, & si ea reperiret ve
4 ra, daret prælato licentiam vendēdi. Si † postea licentia dicti commissarij sequatur, etiam si nō appareat de capta informatione, nec de tractatu, valebit contractus; quia discusio, quæ
5 mandatur † Commissario, habetur loco tractatus, & omnis solemnitas secundùm eum videtur remissa per commissionem, & indulgentiam Papæ, & satis est seruare verba rescripti. Vnde purè sine alia solemnitate, & authoritate potest iuridicè prælatus, vel Rector habita licentia commissarij alienare. Sequitur Capic. decisio neap. decis. 16. iij. col. nume. 4. & dicit Ioan. Bertachin. in tracta. de episcopis quarta parte q. xxxiiij. quòd Bar. in Authen. hoc. ius. C. de sacrosan. eccles. dicit in alienatione rerum ecclesiæ requiri authoritatē superioris, hoc est eius, qui i dicta ecclesia ordinat Rectorem. Sed hoc, inquit Bertachin. est verū, nisi authoritas Papæ accedat, quia tunc valet alienatio, etiam si episcopus non authoretur secundùm Bald. in l. illud. C. quand. decret. opus non est. Vbi dicit, quòd illud operatur re
6 scriptum † principis, quod operatur decretum inferioris solemniter emanatum; & quottidie, inquit, practicatur in ecclesijs, & hospitalibus, quæ impetrant à Papa alienationes quarundam rerum; quia, vt sumat tex. alio modo Bald. habēs verbum superioris non indiget verbo inferioris.

SVMMARIVM.

1 *Accipiens rem ecclesiæ à Papa tutus est, quoad ecclesiam militantem.*

2 *Papā nemo redarguere potest, nec de ipsius facto iudicare.*

3 *Alienatio facta authoritate Papæ dicitur facta legitimè.*

4 *Papa ex certa scientia potest quamlibet concessionem de rebus ecclesiæ facere.*

5 *Papa vendendo rem ecclesiæ dicitur rē suam alienare non alienam.*

6 *Prælatus nullus de mundo potest aliquid facere sine authoritate saltem tacita Papæ.*
7 *Papa sine consensu Cardinalium ciuitates ecclesia in feudum dare non potest, sed castrà sic.*
8 *Papa solus potest laico iurisdictionem temporalem, & alia iura pertinentia ad Romanam ecclesiam.*
9 *Papa de potestate absoluta omnia potest.*
10 *Alienans rem ecclesiæ malè, siue clericus siue laicus sit, peccat mortaliter.*
11 *Papa ratione peccati ligatur constitutione prohibitiua alienationis rerum ecclesiæ.*
12 *Papa licet maior sit omnibus, ratione tamen peccati efficitur inferior, & subditus.*
13 *Superior ratione culpæ efficitur inferior.*
14 *Inferior superiorem ligare non potest,*
15 *Papa absque causa rem ecclesiæ alienando peccare dicitur.*
16 *Cui plus committitur, ab eo plus exigitur.*
17 *Papa licet dominus sit omnium ecclesiarum, non tamen dicitur dominus rerum particularium ecclesiarum.*
18 *Papa ex causa non solùm alienat bona immediatè subiecta ecclesiæ Roma. Sed etiam res particularium ecclesiarum.*
19 *Papæ verbis circà causam non statur, etiam si non adsit aliqua suspitio contrà eum, vide tamen quid dicatur nume. 20.*
21 *Papa cùm asserit aliquid factum ex certa scientia, standum est eius assertioni.*
22 *Papa potest vendere possessiones ecclesiæ Romanæ necessitate cogente.*
23 *Alienatio facta à Papa contrà statum ecclesię Romanæ rescinditur per successorem.*
24 *Consensus Cardinalium, qui sunt capitulũ vniuersalis ecclesiæ, requiritur in infeudatione rei valde pretiosæ, vt est magna ciuitas, & nume. 32.*
25 *Papa non potest alienare ad malos vsus sed potest inuenire nouũ casũ licitæ alienationis.*
26 *Papa non potest condere legem vniuersalẽ sine Cardinalibus.*
27 *Papa est supra ius positiuum*
28 *Papa quandiu viuit, dominus est rerum ecclesię, & potest adæquare quadrata rotundis.*
28 *Papæ alienatio præsumitur ex rationabili causa facta.*
30 *Alienatio omnis papæ indistinctè sustinetur, dummodò non sequatur scandalum.*
31 *Papa res ecclesiæ alienando dicitur disponere in præiudicium ecclesiarũ potius super vsu quàm super dominio.*
33 *Papa põt remittere decimas & laicis ad tẽpus*
34 *Papa est omnia, & super omnia, & suprà ius, & contrà ius, & extrà ius, & numero 35.*
36 *Quando ex facto papæ scandalizatur vniuersalis ecclesia, non præsumitur in eo causa.*
37 *Papa præsumitur motus iusta causa, licet de ea non appareat.*
38 *Papa dicitur habere dominium rerũ ecclesiæ, sicut Christus, cuius est vicarius.*
39 *Papa, quando aufert rem alicui ecclesiæ, dicitur auferre administrationem potius, quã dominium,*
40 *Papa vtens motu proprio, vel ex certa scientia præsumitur vti absoluta potestate.*
41 *Papa nõ præsumitur vti plenitudine potestatis*
42 *Papa potest dare licentiam Monacho testandi de bonis ecclesiæ acquisitis.*
43 *Quicquid agitur à papa, benè, & sanctè actum cum causa præsumitur.*
44 *Papæ actus, & animus non in malam partem, sed in bonam interpretari debet.*

PAPA verò potest aliqua bona ecclesiæ alicui liberè donare, per Abb. consil. 41. versic. & instar, & cùm donat pręsumitur ex causa motus, c. cùm redemptor, xij. q. ij. c. à nobis de decim. & ibi per Hostien. Dicit & sequitur Capici. decis. neapo. 16. mihi col. iij. nume. 5. subdens secundùm ibi adductà per eum, quòd præsupposito quòd causa
1 non subesset legitima, tamẽ satis est tutus † accipiens, quoad ecclesiam militantem, cùm nemo possit in hoc Papam redarguere, glo. not.
2 in c. non est, de voto. nec de ipsius † facto iudicare, cap. nemo, ij. q. iij. &c. & dicit Deci. d. consil. 142. in princip. quòd alienatio facta
3 † authoritate Papæ dicitur facta legitimè, nec alia solemnitas requiritur, allegat Abb. d. consil. 41. col. iij. lib. primo, qui ad hoc allegat. tex. in cap. ad audientiam, el. ij. cum glo. de eccles. ædifi. vel reparan. Archid. xij. q. ij. c. an tepen. subdens idem Deci. ibi. quòd, licet cõcessio, de qua ibi, nec de consuetudine, nec de iure valeret, saltem habet valere, quia confirmatur à Papa, & authoritate summi Põtificis, qui voluit veros valores bonorum haberi pro expressis; quo casu videtur purgatum vitium subreptionis, quod subesse potuit, vt not. Anto. di But. consil. 2. col. fi. incip. visis. Feder. consil. 47. habita. Alexan. in l. j. circà fi. C. quand. app. Ioan. de anna. consil. 56. his, quæ in facto. Facit, quod not. Angel. in l. omnes, per illum tex. C. de præscrip. 30. vel. 40. an.

4 40. an. & aliàs vt per Dec. d. loco; quia † Papa ex certa scientia potest quamlibet concessionem de rebus ecclesiæ facere per ea, quæ idem Dec. d. loco latè deducit versic. modò respondeo. Et dicit Bald. in consil. 175. incip. Papa siuè ecclesia Romana, versic. præterea, ꝙ dominus Papa vendens rem ecclesiæ non vẽ
5 dit rem † alienam, sed suam; nam omnes res ecclesiarum sunt suæ, quoad plenam, & liberã
6 dispositionem, & nullus † prælatus mundi pôt aliquid facere sine authoritate saltẽ tacita Papæ; quia tanquã Pater Patrũ cũ omni prælato in potestate iurisdictionis cõcurrit, vt ibi p eũ. Et Bertachinus in d. tracta. de episc. quarta
7 par. q. 36. vers. ineuidenter, quęrẽdo an † Papa possit sine cõsensu cardinalium dare in feudum ciuitates ecclesiæ, respon. ꝙ non, sed castra sic; secundùm quod dicit Bal. in l. penult. C. de bon. quæ lib. vbi etiam subdit posse Papam vendere de rebus ecclesiæ non tamen ad impinguandum consanguineos suos. Et adde quòd potest Papa cõcedere in feudũ res cuius cumq; ecclesiæ secundùm Bal. in c. i. de his. qui feud. dare poss. quinetiã potest Papa sine cõsensu Cardinalium alienare de bonis ecclesiæ, vt not. in c. ad audientiam, & ibi Doct. de præscrip. licet contrarium notetur xii. quest. ij. non liceat Papæ, & vbi plenè per Archid. & p Ioan. Andr. in c. super eo, de hære. lib. vi. p Bal. in l. cùm multa C, de bo. quę lib. Archid. xij. q. ij. c. Abbatibus & c. cùm emptor, & videre est de stilo Ro. curiæ, quia in bulla alienationis semper Cardinales sese subscribunt, vel subscribere solet.
8 ¶ † Potest etiam solus Papa concedere laico iurisdictionem temporalem, & alia iura ptinentia ad Romanam ecclesiam, d. c. ad audientiam, & ibi Docto. de præscrip. Dicit tamen Paul. de Cast. in l. j. ff. de leg. quòd Papa nihil graue facere potest sine Cardinalibus, sed hodie prouisum est aliter per constitutiones sacri concistorij, quæ, inquit, an seruentur ignoro. Sequitur Ioan. Andr. in d. c. super, de hære, lib. vj. qui dicit, quòd nõn est verum de pote-
9 state ordinaria, † secus verò de potestate absoluta, quia omnia potest. Et tenet Alber. de rosa. in rub. ff. de leg. & per Gemin. in d. cap. super eo & per eundem Paulum de Cast. vbi suprà; quæ omnia notanda esse perpetuò dicit idem Bertachinus & per Abb. in c. per venerabilem qui fil. sint legit. versic. nota. ibi. iudicabunt, vbi dicit ꝙ Papa ardua non potest explicare sine cardinalibus, & ꝙ ad id tenetur de iure diuino. Disputat latè And. Barba. in tracta. de pręstan. Cardin. secunda q. basilica. primę partis, vbi multa adducit, & id tenet. Et est illa q̃stio facta, vtrũ possit itroduci quęstio, 4. ꝙ Papa nõ explicet ardua sine cardinalibus. Sequitur Io. mona. cap. super eo. de hęre. lib. vj. Franc. de Zabar. in rep. c. perpendimus. de sent. excom. sed contrarium tenet Alber. de rosa. in rubr. C. de legi. Ioan. And. & Gemin. d. c. super eo. & idem Barba. sibi contrarius, vbi se retractat consil. primo, primo vol. vnde pro concordatione dici potest, ꝙ de potestate ordinaria bñ procedũt primò deducta, secundò verò dicto de absoluta, p Martin. laudem. de Cardinalibus quæstione 45. qui ità cõcordat. Et quòd Papa solus possit alienare & dicit Abb. in c. ad audientiã, de præscrip. Fely. in reptor. in verbo Papa. Vide copiosè in hac materia adducta in vtramq; partẽ per Fely. in rub. de constit. vbi concludit, quòd illud, quod papa non explicat ardua sine Cardinalibus, procedit de honestate. Archid. in c. non liceat xij. q. ij. dicit, quòd Papa in casu licito potest benè alienare bona ecclesiæ, non tamen illa dare consanguineis, vt eos præ alijs diuites faciat, quia est peccatũ mortale. refert & sequitur Abb. in c. constitutus, iiij. col versic. aut queritur de alijs rebus. extra de relig. dom. Et dicit Augu. Berou. in c. nulli de reb. eccles. non alien. in princi. quòd hac constitutione prohibitiua alienationis rerum ecclesiasticarum ratione peccati mortalis, & excommunicationis, quam incurrit malè alienans, compre-
10 henduntur omnes homines † de mundo, siuè clerici sint, siuè laici; quia alienans rem ecclesiæ absq; causa, si sit Clericus, ac etiã cum causa si sit laicus, peccat mortaliter, c. episcopi, vbi idem Bero. de reb. eccles. non alien. c. & si ill̃i, xij. q. ij. quod ex eo demonstratur, quia alienans rem ecclesię indebitè excommunicatur, c. ij. de reb. eccles. non alienan. cum sequent. c.
11 de rebus, xij. q. ij. † Subdens idem Berou. ibidem, quòd hac ratione fortè etiam dici potest Papam etiam hac prohibitiua constitutione ligari, c. non liceat Pape, xij. q. ij. quoniam ratione peccati, & in concernentibus animam Papa ligatur & si non à canone, saltem à dictamine rationis canonis, sequitur Aegid. Bellamer d. c. non liceat. Refert Abb. in c. j. de cõstit.
12 Papa enim, † qui est maior omnibus, cui omnes subsunt, & ipse nemini subest, ratione peccati efficitur inferior, & subditus, & ab alto foro animæ iudicari potest, glo. not. in c. nemo viiij. q. iij. glo. in c. de constantinopolita-
13 na, xij. distin. † quòd ratione culpæ, & peccati superior efficitur inferior, & ideò inquit inferri potest, quòd, licet Papa non ligetur dispositione huius tex. q̃a emanauit à cõcilio, quò d est inferius Papa, c. nemo, c. cuncta per mundum

14 dum, ix. q. iij. † & inferior superiorem ligare non potest, c. inferior. xxj. dist. & c. inferior de maior. & obed. tamen ligabitur dictamine rationis huius canonis; quæ fundata est super
15 anima, & peccatū respicit; & † Papa absq; causa rem ecclesiæ alienando peccare dicitur. Archid. cap. non liceat. xij. q. ij. & ità debet intelligi ille text. cum his quæ glo. ibi voluit. Præterea si clerici, & laici alienando peccant vt in c. si quis Presbyterorū de reb. eccles. non alien. ergo & Papa, & ideò in alio seculo & grauius erit puniendus. vt per glo. in c. alio
16 rum ij. q. iiij. cui † enim plus committitur ab eo plus exigitur. not. in l. fi. cler. de episcopa. audien. vt per Bero. d. loco. Facit quia licet
17 † Papa sit dominus omnium ecclesiarum, & beneficiorum, quia Romana ecclesia est domina omnium ecclesiarum, & caput, c. in primis, ij. q. j. si Papa de priuileg. in vj. non tamen dicitur dominus rerum particularium ecclesiarum, & beneficiarum, c. non liceat xij. q. ij. & ideo absq; causa de potestate ordinaria nō potest ius alicuius ecclesiæ detrahere, & alteri cō cedere. tex. & glo. c. j. xxj. dist. Berou. in c. j. de reb. eccles. non alien. ex causa tamen po-
18 test; quia † Papa ob necessitates, aut vtilitates sedis apostolicę non solùm potest alienare bona immediatè subiecta ecclesiæ Rom. Sed etiam res particularium ecclesiarum declarat Paul. de Cast. consil. 414. lib. j. Bal. in c. j. in princip. nume. 5. qui feud. dar. poss. quem sequitur Prob. in addit. ad Ioan. mona. c. si. eo tēpore, de electio. in vj. Paris. consil. 103. lib. 4. Bellam. in c. non liceat, col. j. nume. 38. & nume. 59. xij. q. ij. Barba. consi. 63. nume. 17. lib. j. cum adduct. per Rip. de. ll. & con-
19 suet. 14. resp. num. 38. Nec de causa † statur verbis Papæ, etiam si non adsit aliqua suspitio contrà ipsam vt per Præposit. d. c. non liceat, x. q. ij. & Bellam. ibidē numero 46. & in cap. per principalem nume. 58. q. iij. vbi et dicit de papa exprimente causam in alienatione bonorū ecclesię, ꝙ requiritur partis citatio numero 108. aliàs de facili fieret frauf. legi per Aymon. Crauet. de antiquit. temp. prima parte numero 38. & consil. 175. nume. 2. Paris.
20 consi. 72. nume. 67. lib. j. † sed Abb. in cap. cùm venissent de iudi. Alex. consil. j. lib. ij. & Aegid. d. c. non liceat, tenent quòd Papæ asserenti causam creditur, & narratiuæ causæ Papæ plena fides est adhibenda, maxime quando super ea est fundata dispositio per ea, quæ tradunt Docto. in Clem. his, de probat. per Aymo. prima parte de antiquit. temp. cap. j. ij. & iij. Et multò magis, quando Papa decernit, quòd eius narratiuę stari debeat, vt aliquando solet, vt ego vidi motum proprium Clem. septimi in vna Romana causa pro capitulo Sācti Petri, per doctrinā Paul. de Cast. consil. 114. prima col. versic. item posito lib. j. Et cū Pa-
21 pa asserit † aliquod factum ex certa sciētia, stādum est eius assertioni, tamquàm assertioni factæ de facto proprio Curt. sen. consil. 65. Paris. consil. 3. lib. 4. & Dicit Bald. in l. penultima. C. de bonis quæ lib. quòd Papa potest vende-
22 re † possessione ecclesię Romanæ necessitate cogente, non autem causa ditandi consanguineos; subdēs dic, quòd posse etiam dicitur cùm iniustè facit, & tunc potest nisi esset cōtra statu
23 tū † ecclesiæ Romanæ, quia tunc successor rescindit, de hoc per Archid. xij. q. ij. c. non liceat Papæ, castra etiam ecclesiæ non est dubiū quòd potest infeudare bene meritis, cū etiā possit Imperator vt c. j. de nat. feud. per Ioan. And. in c. cū venissent de iud. sed ea cùm sunt
24 valde pretiosa, vt magna † ciuitas, debet interuenire consensus Cardinalium, qui sunt capitulum vniuersalis ecclesiæ, vt not. Archid. xij. q. ij. c. cùm redemptor, & c. Abbatibus, vt ꝑ Bal. d. loco, quia dicit Barbat. ad Bal. ibidem, quòd in arduis Papa debet habere consilium Cardinalium, per Ioan. Mon. in c. super eo. de hær. lib. vj. tex. in c. per venerabilem. §. rationibus, qui filij sint legitim. Et de istis arduis Barbat. ibi discurrit ad longum. Pro qua materia vide Fely. in c. ad audientiam ext. de pręscriptio. vbi dicit ad illud de Papa alienante in laicum bona Romanæ ecclesiæ, dicit Archid.
25 in c. non liceat, xij. q. ij. † quòd non potest alienare ad malos usus, sed pōt inucnire nouū casū licitæ alienationis, & nō pōt alienare cā lucupletādi consanguineos, vt erigāt palatia secundùm eum, quē comēdat Bal. in l. cū multa ad fi. C. de bon. quę lib. addens quòd benemeritis ergà sedem apostolicā potest dare castra in feudū, sed loca preciosa, vt sunt magnę ciuitates, non potest dare in feudum sine consensu cardinalium, qui sunt capitulum vniuersalis ecclesiæ; quia dicit Abb. in c. quęsiuit de his, quæ fiu. à maio. par. cap. quod Cardinales dicuntur assistere Papæ, & coadiutores in officio, nec ardua explicat Papa sinè cardinalibus, vbi allegat Archid. post Laur. xv. q. j. sunt quidam, dicentem mirabile dictum, quòd
26 Papa non potest † condere legem vniuersalē sine Cardinalibus super statu orbis, immò dicit Petr. de Ancher. consil. 305. incip. tres domini, col. pen. quòd oportet, vt in alienatione sit clausula derogans dicto Canoni nō liceat, allegat l. quoties, & l. rescripta C. de preci. imper. off. Sed in hoc tenuit contrarium Pau. de Cast. consil. 280. incip. in facto pręsenti, iij. col.

iij. col. intelligens dictum canonem de honestate, quia par in parē &c. c. innotuit de elect. vel loquitur, quando non subest causa rationabilis, & manifestè dilapidat; quia tunc inquit potest ei in faciem resisti, sicut Paulus Petro resistit in faciem, c. Paulus. ij. q. vij. idē ferè dicit Laur. de Rodul. in sua repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. quæstione xxxj. vbi querit, nunquid Papa possit alienare, & nunquid possit dare pecunias nepotibus, vt emant castra, respon. quòd tex. in c. non liceat Papæ, xij. q. ij. dicit, & disponit, quòd non, & idem ibi firmat Archid. post Hugon. Fatetur tamen, quòd nouam causam, seu nouum casum, vel modum alienandi posset Papa statuere, siuè adinuenire, sed illo nō dato, vel statuto tenet, vt alij, imò multò fortius non alienat non subsistente necessitate siuè vtilitate, & causa rationabili, & aliter faciendo, & in turpes vsus consumendo peccat mortaliter. Idem notat Ioan. de Legna. iu c. si quis Præsbyterorum, extrà. de reb. eccles. non alien. subdens idem Lauren. si tamen Papa aliter faciat, quamuis puniatur à DEO, & peccet, non tamen subijcitur pœnis
27 aliquibus legis positiuę; quia † Papa est suprà ius positiuum, c. proposuit de concessio. Prębē. sed Abb. in c. cū venisset, de indic, 4. col. dicit,
28 quòd Papa, quandiù viuit, † dominus est rerū ecclesiæ secundùm Hostien. ibidem, & potest adęquare quadrata rotundis, & omnia disponere, tanquàm dominus salua violentia fidei.
29 † Subdens, quòd licet Papa alienans bona ecclesiæ sine causa rationabili, & honesta, vt quia consumat in turpes vsus, vel dat cōsanguineis, vt eos præ alijs diuites faciat, vel vt construant palatia, peccat mortaliter; in dubio tamen est præsumendum, quod Papa ex causa rationabili faciat ad hoc, quod not. glo. in c. non est, de voto, & per legistas in l. fi. C. si contrà ius, vel vtili. pub. & l. præscriptione, eo. tit. Et hoc casu inquit Abb. saluo dictum Hostien. ex quo singulariter inquit Abb. nota quòd valet alienatio, quam Papa facit qualitercunq; facit. Et
30 omnis Papæ alienatio de rebus ecclesiæ † indistinctè sustinetur, dummodò non sequatur scādalum per Aegid. consil. 12. Tradit post alios, quos allegat, Fely. in c. ad audietiā de pręscrip. col. j. & ij. Facit quia princeps secularis ex causa potest rem priuati auferre, & alienare, l. Iutius, ff. de euictio. quod multò magis est admittendū in Papa, qui est dominus omniū rerum ecclesiarum, adeò quòd eas alienando po-
31 tius † dicatur disponere in præiudicium ecclesiarum super nsu quàm super dominio, Paul. de Cast. d. consi. 114. col. 2. lib. j. Et quòd sit præsumendū Papā alienare ex aliqua iusta, & rationabili causa, dicit Anto. de Butr. vbi Abb. nume. 15. c. constitutus. de relig. dom. per Abb. consil. 41. nume. 4. lib. j. Alex. consil. 91. nume. 81. num. 8. lib. iiij. Cornel. consil. 348. num. 18. lib. j. consil. 90. nume. 6. cōsil. 186. nume. 2. lib. 4. Soci. consil. 13. nu. 36. lib. j. Fely. c. quæ in ecclesiarum, num. 44. versic. an autem, de constit. lib. 19. in tracta. de pensio. q. x. & id procedit præsertim quando sumus in casu, in quo est verisimile, quòd aliqua iusta causa potuerit interuenire per Cyn. in l. fi. C. si contrà ius, vel vtilita. Abb. in cap. quantum de iureiur. Bellam. c. non liceat. col. xj. num. 15. versic. quid dicendum, xij. q. ij. Socin. consil. 13. nume. 35. allegato. & cons. 164. num. 9. lib. 2. p Præpos. in c. lege. dist. x. q in Papa ī dubio p̄sumitur iusta causa quoad forum iuditiale. Et habetur per Fabian. de Mōte in tracta. de emptio. & venditio. 3. q. principali, versic. 17. quòd Papa potest alienare res, & bona ecclesię, vt l. benè à Zenone, & in l. omnis, C. de quadrien. præscrip. & in l. valerius, ff. de iure fisci; per Ioan. And. in nouella in c. cùm uenisset, de iudic. Papa aūt necessitate cogēte pōt alienare possessiones ecclesiæ, & infaudare bñmeritis, cū In. perator idē possit, vt c. j. de nat. feud. per Io. And. d. c. cùm venisset, tamē ī magnis, & valde pretiosis, vt in magna Ciuitate, debet id facere de consensu Cardinalium, qui sunt capita totius vniuersalis ecclesiæ, per Archid. xii. q. ii. c. de reiemptore, & in c. ab omnibus, & quòd ibi not. C. de leg. nisi esset statui ecclesiæ Romanæ contrarium, quia tunc successor rescindere posset, xii. q. ii. non liceat, Ità Bal. in l. cùm multa, C. de bonis quæ lib. vt per Fabianum dicto loco. Addi potest, quod habetur in c. à nobis, de decim. &
33 quod ibi not. per Doctor quòd † Papa potest remittere decimas etiam laicis ad tempus, de quo ibi &c. Subdens idem Fabian. dicto loco, quòd Papa licitè alienat loca, de quibus nihil percipit per Bar. in l. id, quod apnd hostes, ff. de leg. i. & l. liber homo, la prima, ff. de verb. oblig. loquens de Regno Hierusalem concesso Regi Carolo; quia dicit Bald. in c. i. quali-
34 ter do. propri. prin. quòd Papa † est omnia, & super omnia; & in c. cùm super, de causa poss.
35 & propri. quòd Papa est supra Ius, † & contrà ius, & extrà ius; Sebast. sap. in appost. ad c. cùm venissent, de iudic. col. v. tamen refert Fely. d. c. ad audien. de præscrip. quòd Abb. animosè dicit in c. cùm venissent 4. col. de iudic. quòd si Papa in dando terras ecclesiæ sitis attinētibus, esset incorrigibilis, quòd posset deponi, quia non posset esse, quia scandalizaret ecclesiam; ideò de hoc, inquit, posset accusari in concilio

concilio iuxtà glo. in c.si Papa,40. dist. de qua inquit, Fely. memini in tabula mea super titulo de constitutionibus, in verbo concilium, & in verbo Papa. Subdit tamen Abb. ibi, quòd in dubio præsumitur causa per not. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. ideò valet alienatio, quam Papa qualitercunq; facit. Ipse alibi vult,
36 quòd, vbi ex facto Papę † scandalizatur ecclesia vniuersalis, non præsumitur in eo causa, vt posui, inquit Felyn. post ipsum in d. c. quæ in ecclesiarum, iiij. col. versic. limita quartò, & de verbis Archid. in c. non liceat Papæ, meminit idem Abb. in c. constitutus, 4. col. de relig. dom. & in c. dudum, el ij. xij. & penul. col. de electio. & consil. 42. incip. videndum est in effectum. iij. col. j. vol.
37 ¶ Tamē quicquid hoc sit † Papa semper pręsumitur iusta causa, & rationabili, cùm quid facit, esse motus, esto, quòd de ea non appareat, per ea, quæ dicit Cyn. in l. fi. C. si contr. ius vel vtil. publi. & in l. rescripta, C. de precibus Imper. offer. per Abb. in c. quinto, col. v. versi. si tamen Papa ext. de Iureiur. & in cap. cùm in causis, 2. not. de re iud. & per eundem in c. cōstitutus de relig. dom. idem Abb. c. cùm venisset, de iudic. per Fely. in c. quæ in ecclesiarū, de constit. col. ij. versic. quinta conclusio. Itē
38 ex quo Papa dicitur † habere dominium rerum ecclesiæ, sicut Christus, cuius est Vicarius in terris cum omnimoda potestate per ea, quæ dicit Fely. d. cap. quæ in ecclesiarum, de constitu. & dicit Paul. de Castr. consil. 281. quòd dominium rerum ecclesiæ propriè loquendo non est nisi apud Christum, cuius Papa est Vicarius cum omnimoda potestate in terris. Vnde
39 † cùm aufert rem alicui particulari ecclesiæ, potius auferre dicitur administrationem, quàm dominium, quia dominium est potius apud ipsum Papam, cùm sit apud ipsum Christum, cuius ipse est Vicarius, vel apud ipsam ecclesiam catholicam, quæ est vnica, cuius ipse est Princeps, Fely. in d. c. quæ in ecclesiarum de constit. col. 17. versi. quintò limita. & Pau. de Castr. consi. 414. j. vol. quod procedit maxime quando Papa facit informatus motu proprio, & certa scientia, quia tunc præsumitur
40 vti † absoluta potestate per glo. in c. ad hoc, in verbo elegerint. in fi. de rescrip. quia dicit Pet. de Anchara. consil. 305. præallegato, incip. tres domini, quòd, licet Papa super rebus ecclesiasticis habeat omnimodā potestatem, & ple-
41 nissimam, tamen hoc non est† verum nisi vbi, & quando apparet, quòd vult ea vti, & dicit Dom. Anto. in c. constitutus de religios. domi. quòd de rebus ecclesiasticis, & beneficialibus Papa potest disponere, prout vult, etiam sine causa, remouendo vnum à beneficio suo, per tex. in c. ij. de præben. Et hinc est, quòd in talibus multò magis potest authoritas Papæ, quā in alijs, vt per Abb. c. cùm à nobis, ij. col. versi. ego credo, de testa. & dicit Socin. in cons. 13. 1. vol. quòd Papa in beneficijs, & bonis eorum habet omnimodam potestatem, & absolutam c. 2. in princip. de concess. præben. lib. vj. per
42 quę concludit ibi Soci. quòd † Papa potest dare licētiam Monaco testandi, & disponendi de bonis ecclesiæ, & de bonis monasterio acquisitis. Et Abb. d. c. cùm venissent de electio. quòd Papa quandiù viuit, dominus est rerum ecclesiæ, & potest omnia disponere, & per Præposit. in c. lege x. distin. versic. 2. glo. quòd Papa liberius potest in rebus ecclesiarum, quàm princeps in bonis subditorum. Facit quia quicquid
43 † agitur à Papa, benè, & sanctè actum, & actū cum causa præsumi debet, quia non est licitū de sedis apostolicę iudico in terris iudicare, c. nemini, 17. q. 4. vel illius sententiam retractare propter Romanæ ecclesiæ primatum Christi munere in beato Petro diuinitus collatum; quia Papa nō habet in terris, qui de factis suis habeat illum iudicare, c. cuncta per mundum, & c. per præsentialē 9. q. 3. c. si principiū. 40. distin. eo maximè, quia in eo causa semper pręsumitur, iuxtà not. per Innocen. & Doct. in allegato c. quæ in ecclesiarum de constit. Fely. in c. fi. de Symon. Et actus, & animus Papæ nō
44 † in malam partem, sed in bonam semper, & meliorem interpretari, & accipi debet per Fely. in c. ex parte, el. primo, de offi. & pot. iud. de lega. Facit quia papa dicitur dominus rerum temporalium per illud Petri, dabo tibi omnia regna mundi, per Archidiac. quem refert Fely. in c. fi. de Symon. dixi aliquid in tracta. meo de Symon. prima parte, de Symon. in dispensatione Papæ, c. 21.

SVMMARIVM.

1 *Papa de plenitudine potestatis potest alienare quamcunq; rem ecclesiæ.*
2 *Alinatio papæ non requirit solemnitates, quæ requirūtur regulariter in alienationibus inferiorum.*
3 *Papa nō ligatur cōstitutionibus iuris positiui.*
4 *Antecessor successorem non ligat.*
5 *Papa potest alienare sine dubio, sed videndum est, an velit.*
6 *Clausula ex certa scientia facit præsumi principem velle, & vti plenitudine potestatis, & alia operatur, vt ibi.*
7 *Contra clausulam ex certa scientia non potest*

VNDE videntur Doctores facere con-
1 clusionem, quòd, si velit Papa, † potest alienare quamcunq; rem ecclesię de potestatis plenitudine, concludit Fely. in c. quæ in ecclesiarum, 17. col. de constit. Philip. Fransc. c. primo vltima col. de testa. libr. vj. dicit id communiter teneri per Doctor. Anton. Capic. in decisio. 16. nume. 1. Decis. Neap. per Fely. in d. c. quę in ecclesiarum, de constit. col. 17. 18. & 19. versi. & quamuis, vbi habetur, quòd, licet Papa super rebus & bonis ecclesiæ habeat plenissimam potestatem, tamen, hoc est verum, vbi apparet, quòd vult ea vti, & facit informatus, vel causa cognita, Clem. j. de proba. Rot. decis. 229. & 230. in no. per latè adducta per Aymon. Crauet. de antiquit. tempo. prima parte. §. non omitto ad fi. & quando Papa facit certitudinaliter per Fely. in c. cùm inter, de exceptio, vbi abundè, & in c. quæ in in ecclesiarũ, col. 15. vers. secũda declaratio, de constit. & versic. antecedente, Milu. in repert. verbi gratia, per quam; quia in alienationibus
2 Papę † non videtur, quòd habeant seruari solemnitates, quæ requiruntur regulariter in alietionibus inferiorum, quę & fieri non possunt Romano inconsulto Pontifice, extrang. ambitiose, quia maior solemnitas dari non potest; quia, vbi Papa concistorialiter, ut solet, disponit bona ecclesiarum, vel data certa determinata recompensa, aut certa forma, satis solemniter dici debet facta alienatio; postquàm non Papæ solùm, verùm & Cardinalium consiliũ, & deliberatio accessit, vbi meritò est præsumẽdum omnia solemniter acta fuisse, l. omniũ & ibi docto. omnes. C. de testam. Et eo maxime, qñ Papa mãdauit alienationẽ fieri sine alijs solẽnitatibus, & solẽnitates supplendo, cùm solẽnitates sint de iure positiuo introductę, qui-
3 bus, † Papa non ligatur. Et certum est, papam posse eas tollere, & supplere, vt in terminis alienationis ecclesiasticę dixit per ea, quę allegat, Alex.

Alex.consil.79.col.5. versi. circà sextum in j. vol. Et,quando Papa vult alienationes deffectu solemnitatis reuocare, habet intelligi, & referri ad alienationes non Papæ,sed inferiorũ prælatorum,in quibus solemnitates sunt necessariæ,neque ad alienationes factas in exequutione mandati Papæ consistorialiter, & data certa forma;prout ego vidi intelligi,& ponderari per famosum Doctorem in vrbe in vna Romana casalui Sancti Petri circà intellectũ bullæ Pauli quarti de reb. eccl.malè alien. Facit quia constitutio Simachi,c.non liceat xij. q. ij.quæ inhibet alienationem papæ, procedit,& procedere habet de honestate, non de necessitate,quia antecessor, † successorem nõ ligat & par in parem imperium non habet,c. innotuit de electio.c.fi.de rescrip. lib. vj. quia licet successorem deceat seruare ordinationem antecessoris, hoc non est ex necessitate, Fely. in c. accedens. col. iij. de rescrip. Paul. de Castr. consi.414. col. iij.nume.11.lib.j.

¶ Vnde est benè aduertendum quomodo, & qua forma papa facit, & alienationem concedit,& cum quibus clausulis cõcedat,decernat, mandet,& loquatur;quia si vult † Papa, nullũ dubiũ,est quòd potest,sed est videndum,an velit per Parif. consil.5. num. 112. per eundem consil. 39. nume. 18.primo lib. not. in c.cùm super,vbi Decius 4. not.de off. delega. prout Imperator res Imperij,si vult, alienare potest, per glo. c. ego Ludouicus 63. dist.quia si Papa facit concessionem ex certa sciẽtia, videtur ꝗ omninò suum effectum sortiri debet, quia clausula † ex certa scientia,facit præsumi principem velle, Bal.in l. omnes, in princip. C. de quadrien. præscrip.glo.in l. fi. verbo generali C.si contrà ius.Item facit præsumi principem vti absoluta potestate,glo.c.ad hoc,in fi.de rescrip.& supplet deffectum solemnitatum,licet non substantialia,Rota.decis.234. Papæ in nouis. Et ista clausula æquiparatur plenitudini potestates per Innocen.c.innotuit, de electio. Et plus operatur,quàm clausula motu proprio Fely. in c.causam,quę el 2. versic. quintò nota, de testi. & contrà istam clausulam non potest dari de defectu intentionis,nec quis cõtrà eam audiri debet; quia est credendum verum esse id,ꝗ princeps facit ex certa sciẽtia, nec tale factum potest in dubium reuocari,per Cur. Sen. in consi.65.nume.10.Parif.consil.3.num. 70. & consil.5. nume.121. lib. 4.

¶ Idem erit si fit gratia,& concessio cum clausula motu proprio, quę pari modo facit † pręsumi principem velle per Bald.in l.omnes, in princip.C. de quadrien.præscrip. Et facit præsumi ritè factum à Papa per Card. in Clem. ij. 4. q. de off. ordin. & tolit subreptionem,idem Card. in Clem. ij. & Clem. iiij. de pra ben. Et ista clausula sufficit pro verificatione narratorum Abb. in c. dudum, de præsump. Dec. in consi. 341. nume.5.† & contrà assertionem factam motu proprio non debet admitti probatio in contrarium per doct. in Clem. prima de probat.& in terminis alienationis factę per Papam tradit Paul. de Cast. consil.114 primo vol. Romano consil. 436. Fely. in c. quæ in ecclesiarum 23. col.versi. limita quintò.

¶ † Idem erit,si fit cum clausula de plenitudine potestatis, quę idem importat, ꝗ clausula ex certa scientia, q̃ equiparantur per Alex. consi. 16. col. pen. vol. v. Dec. consil. 116. col. ij. & importat,ꝗ facit præsumi factũ fuisse ex causa Aret. consil. 15. col. v. & includit ista clausula deffectus solemnitatis, non deffectus inhabilitatis, nec deffectus naturales.Et ĩcluditur sub verbis,quicquid principi placuit, legis habet vigorem. Bal. in tit. de pace constan. §. libellariæ j. col. & contrà istam clausulam nihil potest adduci,Bald. in procemio decretal. col. iiij. Parif. consil. 46. nume.43.lib. iij. & in consil. 1. nume. 79. & 80. & consil. 3. nu.79.lib. 4. vbi etiam dicit,ꝗ per illã clausulam supplentur omnes deffectus, & tollũtur omnia obstacula,ità vt vlterius non detur aditus † ad disputandum, & maximè quando agitur de rebus ecclesiasticis,ĩ quibus papa habet pleniorem potestatem;ac etiam clausula quorum tenores,quæ habet vim specificę & indiuiduæ expresionis,quę perinde operatur, ac si omnes deffectus in spetie fuissent enumerati, Anto. de Butr. in consil. 2. Casad. decis.x.nume. 2. & decis. 38. nume. 3. super reg. sarnen. in reg. de trien. q. 17. in terminis declarat.Parif. d. consil. 46. nume. 41. lib. 3.consi. 1.nume. 84.& consil. 11. nu. 6. lib. 4. Quæ clausulę simul iunctę in gratia, vel concessione alienationis ostendunt enixam voluntatẽ papę,& non potest dici,ꝗ papa nõ voluerit derogare iuri ecclesię aut supplere deffectus per Curt.d. consil. 65. nume.14.Parif. d.consil. 5. nu. 118.lib. 4. quia quando papa asserit aliquod factum de certa scientia, stãdum est eius assertioni tanqràm factę de proprio facto, Curt. d. consil. 65.Parif. consil. 3. nume.76. lib. 4. Et illud,ꝗ dicitur principem non censeri velle † pręiudicare, procedit quando sumus in dubijs, non quandò sumus in claris,in quibus papa declarat id, ꝗ vult, per Curt. d. consil. 65. Quia,cùm simus in materia rerum ecclesiarum, † sumus in illis,in quibus directò papa potest disponere, auferendo dominium alterius,& pro libito,et arbitrio suo disponere,

per But. in c. constitutus, vbi Abb. nume. 15. de relig. dom. Gemin. in c. gratiose, de rescrip. lib. vj. Abb. consil. 41. nume. 4. lib. j. Alex. consi. 81. nu. 8. lib. 4. Socy. cōsi. 13. nu. 36. lib. j. Corne. consil. 348. nume. 18. lib. j. consil. 90. nu. 6. consi. 186. nu. 2. lib. 4. Doctor. latissimè in c. quę in ecclesiarum, de constit.

¶ Et in hac materia alienationis, & dispositionis rerum ecclesiæ potest Papa supplere in cōtractibus, distractibus, & cōcessionibus factis, aut faciendis omnes defectus, & etiam substātiales, cùm non sit dubium, ꝙ princeps potest mutare substantiam, & glo. in c. j. de capell. monac. Curt. sen. d. consil. 65. nume. 9. versi. potest etiam mutare substantiam. Nam licet regulariter suppletio defectuum generalis non referatur ad deffectus substantiales, secus est, quando de eis est facta mentio in spetie, Abb. c. ij. nu. 5. versi. an autem suppletio generalis, de transac. Archid. in c. cenomanensem, nume. 1. 56. dist. declarat Gemin. d. c. j. in fi. & in d. c. cenomensem, quem refert & sequitur Fely. c. ij. 18. col. nume. 42. de rescript. Paris. consil. 3. nu. 53. lib. 4.

14 ¶ Et si adest clausula, vel decretum decernens irritum, & inane quicquid per quemuis ausum fuerit fieri, vel attentari cōtrà ordinationem, & gratiā, stat gratia, & nemo cōtraire aut contrà attentare potest; & si secus fiat, est irritum &c. Clem. j. de concess. preben. vbi Card. ad longum. Vnde cuilibet os clausum cuilibet manus ligatę.

15 ¶ Et, si adsit clausula, sublata cuilibet † aliter iudicandi, & decernendi facultate, facit papa, quòd sit denegata audientia cuilibet contraeunti gratiam apud quosuis iudices, immò ꝙ ab omnibus iudicibus itá iudicetur, Paris. cōsi. v. nu. 133. & consi. 38. num. 7. lib. 4. vbi etiam

16 vide, ꝙ dicit de clausula, † per quā papa contractum perpetuis futuris temporibus obseruari mandat consi. xj. nu. 8. lib. eodem. & Cur. Sen. consi. 65. nu. 13. vbi dicit, ꝙ eo casu constat de enixa voluntate principis, & quòd nemo debet admitti ad contradicēdum, & quòd ille, qui vellet admitti, incideret in pœnam, & crimen sacrilegij, l. disputari. C. de crimin. sacrileg. Et tantò magis, quando per alias clausulas Papam mentem suam declarasset, puta quando decreuisset, quòd concesio nō posset quouis modo impugnari, etiam ex eo ꝙ non constaret de veritate narratorum, per Paris. consi. 3. num. 80. lib. 4. & per eundem consi. 5. nu. 133. & cōsi. 38. nu. 7. lib. eo. ¶ Et ista clausula, sublata &c. operatur principaliter, quādo gratia, vel concesio, super qua ponitur, est nulla per Card. c. quia diligentia, nu. 5. ij. col. versi. iij. quæro, vbi Ioan. de Imola. nu. 6. versi. & hoc casu, de electio. vbi dicūt, ꝙ licet princeps nō possit sine causa auferre ius quæsitum, & ꝙ gratia, quæ aufert ius quæsitum non valeat, tamē,

17 si in illa † gratia ē apposita clausula, sublata &c. illa clausula operatur, quòd iudices nō possunt pronuntiare super nullitate illius gratiæ; & id etiam probatur ex his, quæ tradit Bar. in cons. 187. incip. domini priores, num. 4. vbi loquitur de laicis nulliter disponentibus in prӕiuditium clericorum, & concludit, quòd si fuit apposita illa clausula sublata &c. illa clausula saltem per indirectum operatur inualiditatem illius dispositionis, quia iudices non possunt aliter iudicare, tenet Abb. in repet. c. ecclesia Sanctæ Marię nu. 30. de constit. Refert & sequitur Alex. in l. Gallus, §. & quid si tantum, nu. 20. versi. secundò limitatur, & ibi Ias. nu. 77. & 78. ff. de lib. & posthu. Facit, quòd in simili casu dicit Bart. in l. fi. C. de Can. fruct. vrb. rom. lib. xj. nu. t. vbi dicit, quòd iudex in istis casibus debet dicere parti, fateor te habere bonum ius, sed illud non possum admittere, vel te audire, quia est mihi denegata facultas te audiendi.

¶ Quæ quidem clausulæ licet omnes sint coniunctim positæ in eodem contractu, gratia, vel actu, debent considerari tamen tanquàm diuersæ gratiæ per se, & principaliter cōsistētes, quo casu subreptio in vna parte non vitiat in alia per Abb. In c. cęterum, nu. 3. de rescrip. Ias. in l. 1. §. sed & si, nu. 15. versi. sextò adde, ff. de verb. obli. Dec. in c. de confirmationibus, vers. quia sunt casus separati, de confir. vtil. vel inu-

18 til. Facit, quia contractus † licet alias nullus, qui regulariter post factum validari non potest, benè validatur, & confirmatur si fit per papam confirmatus, vel ratificatus. per Collectā. & alios in c. veniens de transac. Decisio Tolosan. 98. in fi. textus, est decis. Rotæ. 230. in nou. vbi habetur, quòd confirmatio Papæ facta ex certa scientia supplet defectum solennitatum, & facit transactionem, quæ erat personalis, esse realem facit Alberic. in Authē. hoc Ius. c. de sacrosan. eccles. versi. vtrum papa. num. 15. vbi posita quęstione an papa posit alienare res ecclesiæ sine causa, dicit quòd non, nisi nouam legem condendo. ¶ Sed quia potest dubitari, quando causa in papa alienante subsit, vel non dicees, vt infrà, quòd vel notorium est, quòd nulla subest causa, puta quia papa cognatis, vel filijs suis secundùm carnem nullis præcedentibus meritis alienat, aut infeudat notabile mē-

19 brum patrimonij † beati Petri, & tunc non valet infeudatio, aut alienatio; quinimmò ꝑ hoc si papa esset incorrigibilis, & per hoc scandalū inferretur vniuersali ecclesiæ, posset papa deponi,

poni, Abb. in c. cùm venisset, de Ind. iiij. col. Refert Felyn. c. ad audientiam, de rescrip. Vel est certum, quòd causa subest, quia ille, cui conceditur notoriè suo sumptu defensauit ecclesiã,
20 & † est ces clara, quòd potest. Aut sumus in dubio, quòd causa potest, & non potest subesse, & Abb. vbi supra, quòd in dubio causa præsumitur, idem consi. 41. pen. colu. idem & But. in cap. constitutus, de relig. dom. Fely. in c. quæ in ecclesiarum, 17. col. de constitu. & 22. colu. vbi ponit hancmet distinctionem. Vnde, si in casu, in quo causa subesse potest, Papa adhibuit secum consilium Cardinalium, tunc causa esse præsumitur, per Archid. in c. non liceat 12. q. 2. Bal. in l. pen. C. de bon. quæ lib. sic pôt
21 intelligi Zabarell. consi. 238. Quia † quantum ad validitatẽ actus non videtur necessaria præsentia cardinalium, licet de honestare debeat adhiberi, per Card. in c. 1. in tit. epis. vel Abba. vbi loquitur tantùm de papa. In Imperatore autem, & in papa tenet Paul. Castr. in consil. 284. iij. col. & est magis cõis, quòd in arduis de honestate papa adhibeat cõsilium Cardinaliũ, Abb. in c. & gestis, de cler. nõ resid. Ias. in l. placet, C. de sacrosan. Barba. consilio. j. primo vol. & Bal. consi. 74. circa medium, quòd debet interponi consensus Cardinalium, ne esset suspitio dilapidationis, nõ quòd sit de necessitate, Ias. in c. 1. qui feud. da. poss. vbi Bald. clarius, ꝙ
22 † illud præsumitur factum sine fraude, quòd fit cum consilio sapientum. Aut non interuenit consensus Cardinalium, & procerum, & tunc si in concessione exprimitur causa, quæ tempore concessionis potuit interuenire, & adhuc præsumitur, vt præsumitur in inferiore, c. ea noscitur, per Card. Abb. & But. de his quæ fiu. à præla. Fely. in c. sicut. 15. col. vers. fallit primò de re iud. Alex. & moderni in l. sciendum de verb. oblig. aut allegantur causæ, quæ non potuerunt interuenire, vel nullæ enuntiantur causæ in concessione, & eo casu, vel papa largitur de bonis vnius ecclesiæ alteri ecclesię, & adhuc præsumitur causa per Doct. quos adducit Felyn. in c. quæ in ecclesiarum, 17. colu. de constit. ¶ Aut papa, vel alius princeps largitur de bonis sui principatus alicui personę priuatę, & tunc, si concedit personę coniunctæ, & nõ præsumitur; quia licet insurgat vna præsumptio ex dignitate, tamen propinquitas personæ in re magna facit insurgere aliam, l. data. C. de donat. l. pen. circa princip. ff. de bon. lib. Bar. in l. post contractum, ij. col. de donat. & in l. quæ dotis. v. col. ff. sol. mar. & ista præsumptio tollit aliam l. diuus. ff. de in integ. restitu. Bal. in l. siue possidetis, in fi. C. de probar. maximè quia est fundatã in ratione, & iure naturali, & illa est fundata in causa accidentali, & na-
23 turalis † est potior, l. qui habet cũ concord. ff. de tutell. & in his terminis loquuntur Archid. in c. non liceat, xij. q. ij. & Bald. in l. penul. C. de bon. quæ lib.

24 ¶ Et ista præsumptio etiam insurgit, quando infeudat personæ non cõiunctę sanguine; sed magna amicitia, & affectione ex honesta, vel turpi causa procedente, quia est eadem ratio, glo. in l. sed hoc, ff. de procu. & in c. requisisti. de testa. Cyn. & Salyc. in l. exigendũ, C. de procur. Et licet hoc possit non procedere, vbi consideratur affectio, & coniunctio, tamen, vbi cõsideratur sola affectio, sine dubio procedit, sicut in iudice, qui recusatur propter magnam amicitiam, sicut per coniunctionem sanguinis glo. & doct. in c. sanè, & c. suspitionis, de off.
25 deleg. & inter personas † prohibitus, & suspectus non præsumitur pro causa, etiam si allegetur, per Alex. in l. si donatione, ij. col. de collat. & consi. 55. primo vol. & consi. 101. 4. col.
26 Et si cessat† suspitio ex coniunctione personę, tunc potest fieri conclusio, quòd in principe præsumitur causa; et standum est ei, si aliqua causa potest excogitari, quæ sit legitima, & ita intelligitur dictũ Abb. d. c. cũ venisset. de iud. Et quod dicitur de præsumptione causæ in papa, intelligendum est, quando papa concedit motu proprio, non quãdo ad supplicationẽ partis, vt per Rom. consi. 436. Fely. in c. quæ in ecclesiarum, 23. col. vers. limita quintò; quia isto casu, quando motu proprio, & per viam legis, & constitutionis præsumitur semper iusta causa in principe, per Bart. quem alij sequuntur l. fi. iij. q. C. si contrà ius. Innocen. quem alij sequũtur in c. quanto. de consuet. Barb. consi. 47. 27. col. & consi. 51. 32. col. Claud. Scysel. sper. feud. qui feud. da. poss. versi. & isto casu. Item intellige, quòd causa præsumitur, nisi probetur de cõtrario, quia fortè probaretur causam expressam fuisse falsam, vel fuisse motum principem ex affectione inordinata, non aliqua ratione legitima, per id, ꝙ volũt Host. & Abba. in c. illud. de præsumptio. Cald. Lap. & Gemin. c. ordinarij. §. primo de off. ord. in vj. cũ alijs per Fely. ĩ c. sicut. 19. col. vers. tertiò aduerte. & 21. col. versi. octauò & vlti. de re iud. Quia, licet
28 dicatũ † ꝙ creditur verbis narratiuis papę, quãdo aliquid narrat, in quo se fundat, ità vt non possit probari contrarium, clem. j. de probat, respondetur, quòd procedit in beneficialibus, in quibus habet plenitudinem potestatis c. proposuit, de concess. præben. tamen circà bona ecclesiæ Ro. & aliarum videtur habere potestatẽ iure, & ratione regulatam per Archid. & Domin. c. primo x. q. 1. per Fely. in c. ad audientiã,

de re-

29 de rescrip. Et si alienatio † facta per Papam est tanta, & tam temeraria, ꝙ nulla potest cauillatione excusari, videtur ꝙ non valeat, quia tunc dicitur dilapidator nō Augustus, vel princeps, latè per Doctor. in procemio, ff. & in l. is, cui bonis, ff. de verb. oblig. secus si non sit tanta notorietas, sed potest infeudatio aliqua ratione excusari, quia tunc valet, per Archid. & Ang. cum alijs c. non liceat, xij. quæstione Ancharan. consil. 311. Et videtur ꝙ talis alienatio possit per successorem Papę reuocari dicendo suū prædecessorē fuisse deceptum, & circumuentum; quia, sicut potuit ille derogare canoni prohibenti alienationem, ità etiā iste successor poterit dicere hanc alienationē fuisse subreptitiam, & eius dicto stabitur. Facit tex. in c. cùm ex literis, de in integ. restit. quia vt dicit Fely. in d. c. ad andiētiā, de rescrip. in Papa tunc non præsumitur esse causa, cùm talis alienatio scandalizat ecclesiam vniuersalē, quia & Papa ligatur constitutione prohibitiua alienationis, Bellamer. decis. xij. incip. primò quæritur, iij. col. & benè faceret Papa, si quid viderit temerè, & sine causa rationabili factum, ipse recta censura compescat, licet malè faceret, si causam confringeret, & ità procedunt dicta Felyn. & Bellamer.

30 ¶ † Immò & ipsemet alienās poterit cōtrauenire facto suo, concludūt Doct. & Abb. in c. intellecto, de iureiur. glo. in l. iubemus, §. sanè C. de sacrosan. eccles. vbi concludunt Doct. ꝙ hoc procedit, etiam si ipse iurasset.

¶ Interim tamen tenet alienatio, nam licet dicatur damnosa, & ipse princeps dicatur dilapidator, per Paul. de Cast. d. consil. 284. tamen antequàm de hoc cognoscatur, & quandiu toleratur, valent gesta per eum, & nemo potest illi resistere, nec potest negari, quin habeat potestatem derogandi constitutioni prędecessoris per ea, quæ habentur in c. veritatis de dol. & contum. & in c. fi. de accus. & quod dicit Paul. de Cast. in alleg. cons. ꝙ Papæ dilapidanti potest resisti, intellige, quando notoriè scandalizaret ecclesiam, quia etiam posset deponi per Abb. in c. cùm venisset de iud. & resisti, intellige verbo & demonstrando prout fecit Paulus Petro c. Paulus ij. q. 7.

¶ Sed si alienatio esset talis, quæ contineret præiuditium irreparabile, & esset notoriè illicita, & tunc est licitum alicui priuato domino, aut reipublicę resistere de facto, si potest, ne ille habeat possessionem, per Doct. in c. si quādo, de rescript. & in l. vt vim de iust. & iur.

31 vbi si † superior vult afferre pręiuditium irreparabile, licitum est resistere de facto, per Pau. de Cast. quem sequuntur moder. in l. ij. C. de edict. diui. Adr. tollen. Alex. in l. naturaliter §. nihil commune, quinta fallen. 16. col. de acquir. poss. Abb. in c. veniens de test. Felyn. in c. cùm super, de re iud. Claud. Seysel in Specul. feud. qui feud. da. poss. versic. authoritate autem priuata, vbi dicit ꝙ in regno Franciæ parlamenta non admittunt tales alienationes, etiam si rex apponet omnes derogationes mundi, quia contrà illas admittunt procuratorem fiscalem regni, & illum cogunt insurgere, illoq; instante pronuntiant tales alienationes nullas.

¶ Næc Papæ moris est bona ecclesiæ alienare, vel dilapidare, immò conseruare, & amplia-

32 re, quia omnia † rescripta Papæ emanata super alienationibus faciendis, vel confirmationes, seu approbationes Papæ super factis, omnia dico sunt cum clausula, quatenus in euidentem vtilitatem, vel euidentem necessitatē. Nec est reperrire regulariter rescriptum, vel Papæ approbationem, seu cōfirmationem sine tali clausula, vel emanauerit per signaturam gratiæ, vel iustitiæ, vel per breue sub annulo Piscatoris, vel per viam sacrę Pœnitentiariæ, aut per viam officij contradictarum, aut per

33 literas camerales, † quia istis vijs, ego obseruaui talia expediri, quæ ob solitam clausulam, si in euidentem vtilitatem, vel necessitatem, vulgo si in euidenti appellantur. Vnde continent, vel expressam causam vtilitatis, quæ in rescripto exprimitur, vel tacitam, per quam fuit Papa motus; quia in eo, vt diximus, semper causa inesse prę sumitū, vel causa rationabili mot⁹; qa

34 † Papa est solitus committere alicui existenti in partibus, vt videat super narratis, & an expediat illam rem alienari; & ad relationem illius posteà authoritatem interponere, vt per Pet. Rebuff. in allegato compen. aliena. rer. eccles. vers. tertiò requiritur, vbi dicit, quòd aliàs alienatio etiam ex authoritate Papæ facta irritaretur, quia iure non facta, per not. in c. non liceat Papæ, xij. q. ij. idem habetur per Abb. cons. 41. vers. Bonifacius, vbi in casu alienationis faciendæ, de qua in d. consil. Papa commisit, episcopo Veronensi, vt se informaret de contentis in supplicatione, &, si narrata reperiret uera, daret illi Abbati licentiam vendendi. Vnde Papa pro vtilitate ecclesiæ in talibus occulatè procedere solet. Subdens idem Rebuff. d. loco in expositione c. sine exceptione, in verbo ne quis, quòd episcopus non potest alienare rem ecclesiæ, vt ibi, sine istis solēnitatibus, quia sicut ecclesia mater est religionis, ità eius patrimonium conseruari debet illæsum, l. iubemus, in fi. prima col. C. de sa-

35 crosan. eccles. sic † & propter malos prælatos prohi-

prohibita est alienatio, qui fortè omnia bona ecclesiæ alienarent, per Rofre. in tracta. libel. rubr. de reb. eccles. non alien. versi. prohibita; & licet, inquit, iste tex. prohibeat episcopo alienare, idem erit, & in Papa c. non liceat Papæ xij. q. ij. & in Cardinalibus idem statuitur, in d. cap. non liceat, ibi custodes; idem in archiepiscopo, & quocunq; alio prælato, vel Clerico per Præpositum in c. sequen. idem in Abbate, c. Abbatibus, eâ caus. & q. In rectoribus ecclesiarum idem dicitur in parte vltima tex. Idem in collegiatis, quos Bursarios dicunt, vt etiã
36 sine solemnitate hic posita bona † collegiorũ alienare non possint, etiam eadem ratione existente. Nam & de æconomo idẽ dicitur in d.l.
37 iubemus. C. de sacrosan. eccles. Nec † etiam capitula possunt alienare, vt in rubr. de his, quę fiu. à præla. sine consen. cap. ista probantur in c. nulli de reb. eccles. non alien. quod omnibus prohibet alienationem rerum ecclesiasticarum. Idem notant ibi Doctor. & pro his, est tex. in §. nos igitur, in Authen. de non alien. reb. eccles. vbi imperator extendit ad bona hospitalium, & leprosiorum, & monasteriorum, etiam mulierum, & alterius cuiuslibet loci pij, sic consuluit Alex. consil. 4. num. 6. 3. volu. Si verò necessaria causa fuerit, tunc alienare non poterunt sine authoritate episcopi, d. §. hos ius porrectum, C. de sacrosan. eccles. ibi
38 accedẽte consensu ordinatoris. Et † hæc authoritas aliquando vocatur consensus authorizabilis, vt ibidem dicitur, aliquando vocatur licentia, c. fi. de reb. eccles. non alien. in vj. ibi consensu apostolicæ sedis, c. Abbatibus supra co. ibi absq; permissu, & subscriptione episcopi, c. de cætero c. veniens, de transac. vocatur consensus in c. in venditionibus, §. etiam
39 17. q. 4. & Clem. j. eo. tit. † Non tamen requiritur decretum sicut in rebus minorum, quia iura hoc non dicũt in rebus ecclesiarum, siue authoritas episcopi, siuè consensus requiratur loco illius decreti, c. j. eo. tit. in vj. in instrumentis autem nomen ad euitandas opiniones solent Notarij apponere, talis episcopus enim dedit licentiam, authoritatem, & cõsensum super talis rei alienatione, Spec. in tit. de emptio. §. nunc dicendum vers. cæterum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus super rebus ecclesiarum, si fiat sine solẽnitatibus requisitis, ẽ ipso iure nullus.*
2 *Forma iuris si non fuerit seruata in alienatione rei ecclesiasticæ vitiat contractum.*
3 *Emens rem ecclesiæ sine solemnitate debita an sit tutus in foro conscientiæ.*
4 *Consensus solus sufficit de iure naturali, seu gentium.*
5 *Electus non seruata forma est tutus in foro animæ, si electio tenet de iure gentium.*
6 *Aequitas iuris naturalis præfertur rigori iuris positiui in foro conscientiæ.*
7 *Retineri illud bona conscientia potest, quod iusto titulo, & bona fide acquisitum est.*
8 *Procuratoris deputatio ad vendendum sine interuentu solemnitatum requisitarum in alienatione rerum ecclesiæ non tenet.*
9 *Contractus venditionis rei ecclesiæ factus sine solẽnitatibus, si sit vtilis ecclesiæ, an valeat.*
10 *Ecclesia vel minor potest ratificare contractũ adhibendo debitas solemnitatibus.*
11 *An, qui habuit rem ecclesiæ non seruata forma, & solemnitate, illam præscribere possit.*
12 *Scriptura an sit necessaria in alienatione rei ecclesiasticæ.*

ISTAE quidem sunt solemnitates, cum quibus habet explicari contractus alienationis, seu distractionis rerum ecclesiasticarum, &
1 † sine quarum interuentu si fiat, contractus est ipso iure nullus, c. sine exceptione, xij. q. ij. bona glo. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. c. j. in vj. & Clem. j. eo. tit. quę forma
2 iuris non seruata in alienatione rei ecclesiasticæ vitiat eam. Et facit haberi pro infecta, d. Clem. j. & ibi Card. §. j. de reb. eccles. fac. x. distin. Bertachin. in tracta. de gabel, iij. membro, octaua parte col. 7. nume. 41. versic. sed vlterius. Sed quid si sit facta alienatio in casu licito, & in ea non sint seruatæ istæ solemnitates, nec forma debita, sed interuenerit consensus illorum, qui habent interuenire, nunquid saltem in foro conscientiæ erit tutus iste, qui rem ecclesiæ habuit sine debita solemnitate, hãc quæstionem ponit Innocen. in c. plerisq; de imunit. eccles. vbi concludit, quòd iste talis
3 non † erit tutus; quia ex quo cõtractus est nullus propter deffectum formæ, non potest tenere rem cum bona conscientia, sine titulo. Idem tenet D. prouincialis omnium ecclesiarũ fol. 35. quia emẽs sine solẽnitate nõ est dominus rerum emptarum, & sic detinendo contrà voluntatem superioris est continuò in peccato mortali, not. in c. j. de constit. glo. in c. fin. eo. tit. in vj. Sed Dom. Anton. ibi tenet contrarium, dicit enim sufficere quoad forum conscientiæ, vt contractus teneat secundùm limites iuris naturalis, seu gentium. Nam de iure
4 naturali, seu gentium † sufficit solus consensus,

sus,& hæc opinio D. Anto. placet Abb.in c. j. de restit. in integ. pro qua adducit singulare dictum dicti Innocentij in c. quia propter, de
5 electio. vbi dicit, quòd † electus est tutus in foro animæ,si electio sua tenuit de iure gentium,licet non fecerit seruata forma tradita à iure positiuo; quia illa forma est introducta propter scandala, & deceptiones euitandas. Vnde ex quo omnia ista cessarunt, & interuenit verus consensus, satis est is tutus quoad Deum, & tenebis inquit Abb. menti semper illud dictum, quia valet in omni actu, in quo est prętermissa solemnitas iuris positiui, vt in foro animæ non teneatur quis sibi de hoc facere conscientiam,ex quo non interuenit sibi aliqua deceptio, & affuit consensus habentium actum explicare de iure naturali. Ex quo infertur,quòd in foro conscientiæ æqnitas iuris na-
6 turalis † præfertur rigori iuris positiui, & per eundem d. c. j. de restit. in integr. Sequitur in suo repertorio Corset.in verbo solemnitas;sed secundùm quendam Doctorem aduerte, quia D. Anto. & Abb.non videntur intellexisse dictum Innocen. quia ipse loquitur, quando nõ affuit bona fides in eo,qui emit, sed dolus vel fraus;quoniam, vt ipse etiam fatetur, non habetur tunc effectus formæ inductę, videlicet vt euitentur deceptiones, quę hic non euitantur,& titulus habetur pro non titulo; quia omne,ꝙ non est ex fide, peccatum est, c. fi.de præscrip. Iccircò illud cum bona conscientia
7 retineri non potest,quia † ad hoc vt cum bona conscientia possit retineri,requiritur iustus titulus,& bona fides secundùm eum, & ità etiã fuit loquutus Innocen. d. c.quia propter,dum dixit,ꝙ sine culpa non perdit electus ius sibi quæsitum,quando est omissa solemnitas, quia si culpa eius esset, ius proderet. Et sine dictis solemnitatibus non potest explicari actus licitę alienationis,nec etiam constitui procurator ad alienandum res ecclesiæ;quia pone quòd ab episcopo Florentino sit constitutus Titius ad alienandum certum prædium ecclesiæ, & certe est dicendum, quòd facere id non potuerit episcopus,nisi super ipso prędio alienando interuenerit tractatus, causæ cognitio,& deliberatio de alienando;primò enim debuerũt prędicta fieri, deinde sic istis peractis habet constitui Procurator per ea, quæ dicit Feder. de sen. in consil. suo 95. circã medium, versi. sed non puto.Refert, & sequitur Lauren. de Rodul. in sua repet. c. sine exceptione, xii. q. ij. consil. 54. Sequitur Socin. consil. 52. in principio lib. 4. Tiraquel. de leg. cõnubial.in verbo contracter glo. v. nume. 185. vbi dicit, ꝙ nõ valet deputatio procuratoris facta ad ven-

8 dendum, † si in deputatione non interuenerunt solemnitates requisitæ in alienatione rerum ecclesiæ,præsertim si non fuit factus aliquis tractatus, de quo debuit fieri separatim instrumẽtum & notarius debet attestari fuisse factũ in sua præsentia eisdem die & loco. Nec in hoc statur verbis alienantium, vt per Socin. ibidem nume. 4. & p Grama.decis. 79. num. 14.& seq. Aegid. decis. 671.

¶ Sed ꝙ valere non debeat contractus alienationis rei ecclesiæ factus sine solemnitatibus, etiam si sit vtilis ecclesiæ, videntur tenere Iacob. butrig. Alber. Bar. Angel.Fulgo.Paul.de Cast. & Ias. post alios, l. cùm hi, §. eam transactionem. nu. 2. vbi dicit, ꝙ omnes ità tenẽt, ff. de transact. Abb. c. nulli,nume.7. de reb. eccles. non alien.in c. vt super nume. 17. eo. tit. c. quæ in ecclesiarum, 4. not. vbi Fely. j. col. Aug. Berou. nume. 36. de constit. Socin. consil. 80. col. ij. versic. ad hanc obiectionẽ. Alciat. tit. j. nume. 17. in tracta.de verb. signif. in spetie attestatur esse cõmunem opinionem Dec. consil. 142. nume. 4. & consil. 282. nume. 6. versic. secundùm communem opinionem, Rip. in l. is cui bonis, nume. 47. ff. de verb. oblig.

9 ¶ Sed super hoc ego puto cogitandum † in casu vtilitatis per ea, quæ latè adduco infrà in casibus, in quibus fiunt alienationes sine solemnitate versic. item in casu vtilitatis, ad finem;& quia etiam aliter sentire videtur additio ad Abb. in c. quæ in ecclesiarum, in verbo in casu,quæ respondet ad allegatos Doctores & de constit. & multa in fauorem adducit; & quia per Innocen. & omnes in c. j. de his,quæ fiu. vbi limitant,& intelligunt dictã communẽ opinionem,ꝙ non valet alienatio sine solem-
10 nitatibus, etiam si sit vtilis, nisi † ecclesia vel minor ratificet contractum alienationis adhibendo debitas solemnitates;quia ratificando eum solemnitatibus,ꝙ facere ipsa ecclesia potest,licet hoc non possit eius aduersarius, vel contrahens, cum ea benè valet talis contract' sine solemnitatibus, glo. in c. j. ne sed. vacan. Matthes.in notabilibus, 255. not. Alber. Ful. Ias. d. §. eam, glo. in additio. ad capel.Tholosan. decis. 98.Facit glo. eadem ad decisionẽ vel quęst. 102. ad fi.

11 ¶ Sed vtrum qui emit, † aut habuit rem ecclesiasticam nõ seruata forma, & solemnitate possit rem sic habitam præscribere,& licet de iure ciuili videatur, ꝙ sic, quia spatio xl. annorum etiam sine titulo procedit præscriptio,& etiam sine bona fide l. omnes,& per totum de præscriptio. xxx. vel 40.an. & Tancred. etiam secundùm ꝙ refert Alber.in Authen.hoc ius,te-

net,

net, ꝙ talis titulus sufficit ad præscriptionem, modò emptor sit in bona fide, tamen de iure canonico res ecclesiæ taliter alienata non præscribitur per Bart. Brixien. quęstione. 144. in cip. esto ꝙ res, c. possessor malefidei. de reg. iur. in vj. & c. qui contrà, cùm ibi not. per Dyn. 96. distin. benè quidem. Et ibi glo. vbi Archid. Facit c. hoc consultissimo, de reb. ecclesi. non alien. §. j. per alia adducta per Alber. d. Authen. hoc ius, versic. item quæritur.

12 ¶ Et quia solet quæri, an in conficiendo actu alienationis rei ecclesiasticę soleat esse necessariè scripturæ tex. in Authen. hoc ius. C. de sacrosan. eccles. videtur dicere, ꝙ hic, vt l. iubemus, §. fi. C. de episcopis, & cler. tamen secundùm Innocen. quem refert Bal. in Authē. hoc ius, col. 4. versic. extrà quęro, non est necessaria scriptura, quia secundùm canones nō est necessaria scriptura, & valet cōtractus sine scriptura, tamen dicit, ꝙ est bonum adhibere scripturā; quia, licet non sit necessaria à principio pro substantiando contractum, oportet tamen, ꝙ quandoq; fiat ad probandum contractum esse factum, vt ipse not. in c. dudum, de reb. eccles. alij tamen dicunt, ꝙ scriptura non exigitur, quia decretales non dicunt.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles preciosæ quoad alienationis solemnitatem æquiparantur immobilibus.*

2 *Solemnitates requisitæ in alienatione rerum ecclesiæ debent adhiberi in alienatione rerū hospitalis, & cuiuslibet alterius loci pij.*

3 *Ecclesia si concedat in emphytheusim non seruatis debitis solemnitatibus, emphytheuta tenetur nihilhominus soluere canonem.*

4 *Cōductor rei ecclesiæ ad euitandam solutionē pensionis non potest opponere, quòd in locatione non interuenerint debitę solemnitates.*

5 *Ecclesia, et alia pia loca æquiparantur in solēnitate obseruanda in alienatione.*

ET istæ solemnitates adhiberi solent in rerum immobilium alienatione, & in rerum mobilium pretiosarū distractione, quia res mobiles pretiosę, quoad alienationis solemnitatem, † æquiparātur immobilibus, dixi suprà suo loco in rub. de mobili rerū alienatio. latè per Imolā in c. j. de depos. extrà in col. 8. vers. sed iuxtà prædicta per totum, per Alex. in consil. 4. 2. vol. iij. col. versic. ꝙ autem, vbi dicit ꝙ aliter factus contractus non tenet, & per Bal. Authen. hoc ius, C. de sacrosan. Ioan. And. Anto. de Butr. Imola. Et Abb. in c. nulli de reb. ecclesi. non alien.

¶ Et istæ solemnitates nedum debent adhiberi quando alienantur res alicuius ecclesię, sed

2 etiam quando † hospitalis, vel alicuius alterius loci pij per Alex. & allegatos Doctores d. locis, est tex. extrauag. ambitiose, extrauag. com. de reb. eccles. non alien. Vlterius vltrà casus prędictos, & solemnitates narratas in alienatione rerum ecclesiæ immobilium, & mobilium pretiosarum habet interuenire vnum aliud ex parte tamen emptoris; quia videlicet emptor habet conuertere pretium in causam illam, pro qua res alienatur, & habet esse sollicitus de tali conuersione, & vt id fiat, vt per eundem Imol. ibidem, & per Inno. ibidem antè; & per Imolā in illis verbis, Innocen. tamen, & similiter tex. d. Authen. hoc ius, solùm loquitur de re immobili, ideò de iure secus videtur dę re mobili; tutius tamen est propter vitandas opiniones probare idem in re mobili pretiosa, quādo venditur, & sic tunc sit sollicitus pretium conuerti in causam illam, propter quam fit venditio. &c. glo. est, quę dicit in Authen. hoc ius, in verbo in solutum, x. q. ij. Dico aliquid suprà in causa vtilitatis ad finem quæstionis. Sed vide quę dico infrà in quæstione, an & quomodo ex mut. oblig. eccles. & in quęst. an & quomodo ex contract. vel fact. &c. vbi est materia, quia regulariter id videtur intelligēdum in mutuo non in alijs contractibus, in quibus videtur, ꝙ sufficit, vt soluatur de mandato superioris, vt dictis locis.

¶ Vnum tñ aduerte, quod Ias. dicit in l. ij. C. de iure emphyteut. quod inqt est magnū in tē

3 pore præsentis tituli, videlicet † quòd, si ecclesiæ concedat rem in emphytheusim non seruatis debitis solemnitatibus, de quibus in Authen. perpetua, & in Authen. si quas ruinas, C. de sacrosan. eccles. & c. vt super, de reb. eccles. nō alien. quòd tamen emphytheuta ità tenetur soluere canonem ecclesię, sicuti si emphyteusis fuisset concessa cum debita solemnitate per tex. in §. si verò quem; vbi Angel. in j. not. in Authen. de non alien. col. ij. vt per Ias. d. loco col. ij. versic. vnum tamen, sed id puto esse in fauorem ecclesię, & si ex eo contractu adsit ecclesię vtilitas per ea, quæ dixi supra in causa vtilitatis, & rub. de casib. in quib. fit alienat.

4 sine solemnitat. casu xij. Facit quia † cōductor rei ecclesiæ, qui rem possedit, ad euitandam solutionem pensionis præteritæ non potest opponere exceptionem, ꝙ in locatione non interuenit consensus superioris, vt requiritur secundùm omnes ad not. per Innocen. & Abb. c. j. de his, quę fiū. à pręla. per Dec. c. quæ in

ecclesiarum de constit. Rota in manu script. decis. Crescen. 122. incip. non potest de pensio. Et istæ solemnitates, quæ adhibentur in alienatione rerũ ecclesiæ tàm adhibentur, si fit alienatio rei ecclesiæ, quàm si fiat alienatio alterius cuiuslibet loci pij. Quia ecclesia, & alia
5 loca pia æquiparantur † in solemnitate obseruanda in alienatione, quemadmodum enim ecclesia restituitur in integrum stanre læsione, ità loea pia si læsa reperientur, not. Io. Andr. in c. 2. de in integr. restit. lib. vj. à iure enim illa æquiparantur per not. in cap. requisiti, de testamen. not. Abb. post Hostien. in cap. nulli de reb. eccles. non alien. ij. colum. Facit extrauagan. ambitiose extrauag. comm. de reb. eccles. non alien. vbi tex. videtur prohibere alienationem rerum ecclesiarum, & aliorum piorum locorum per illa verba ecclesiæ, monasteria, & pia loca, &c. quia sicut res ecclesiæ non possunt alienari regulariter sine solemnitate, ità nec bona capellæ, per Angel. in Authen. de eccles. rerum immob. alien. col. v. per illum tex. & per tex. in Authen. de alien. & emphyteu. §. & hoc etiam, & in Authen. de non alien. §. vlt enim, & §. nos igitur, ibi actio pia constituit, & §. si minns col. j. secundùm Angel. vbi etiam dicit, ꝙ idem est in bonis fraternitatis laicorum, quæ pariter non alienantur sine solemnitate.

SVMMARIVM.

1 *Subbastatio, tractatus, & huiusmodi præambula probantur per instrumentum factum super principali.*
2 *Confessio prælati, & capituli præiudicat, quando totum capitulum cum prælato consensit.*
3 *Instrumẽta antiqua habẽt prę sumptionẽ pro se.*
4 *Temporis cursus licet non sit contractus, tamen assidui actus cum continuatione possessionis præsumptionem inducunt.*
5 *Solẽnitates extrinsecę licet nõ præsumãtur, tamen secus est, si diuturnitas tẽporis cõcurrat.*
6 *Sententia, à qua non est appellatum, habet iuris præsumptionem pro se, Item consensus capituli ob antiquitatem.*
7 *Verba enũtiatiua, quę respiciũt essentiã actus scripta de voluntate partiũ fidem faciunt.*
8 *Verba enuntiatiua, quæ non sunt ex eodem contractu non faciunt fidem.*
9 *Verba enuntiatiua non probant, vbi opus est scriptura.*
10 *Probatio per confessionẽ ęquipollet scripturæ.*
11 *Decreti interpositio facit præsumi omnia solẽniter acta, & numero 15.*
13 *Decreta, & consensus requisiti in alienationibus ecclesiasticis interponũtur per modum voluntariæ iurisdictionis.*
13 *Solemnitas præsumitur interuenisse.*
14 *Contractus solemniter celebratus præsumitur quando in instrumento fit mentio de solemtate, & interuentu decreti.*
16 *Authoritas sedis appostolicę præsumitur interuenisse, quando cum diuturnitate temporis concurrit scientia eius, cuius requirebatur consensus.*
17 *Decretum præsumitur interuenisse ex temporis diturnitate.*
18 *Solemnitas tractatus, & cõsensus capituli ꝑsumũt, licet in ĩuestitura nõ dicãt interuenisse*
19 *Emphyteuta, qui diu rẽ tenuit tãquã emphyteuta, et ꝑ ea soluit canonẽ, præsumitur solemniter institutus.*
20 *Vassallus, qui per decem annos possedit castrũ præsumitur vassallus, et inuestitus de castro.*
21 *Consensus directi domini præsumitur interuenisse ex patientia longi temporis.*
22 *Filius habitans per decem annos seorsum à patre præsumitur ab eo emancipatus.*
23 *Alienatio facta per pupillum, vel ecclesiam sine solemnitate requisita non trasfert possessionem.*
24 *Qui contrà iura mercatur, nullam inde possessionem acquirere potest.*
25 *Emens à prælato sine solemnitatibus, an si habeat bonam fidem præscribat.*
26 *Possessor, qui diu rẽ possedit pacificè, etiã sine titulo, non tenetur ad restitutionem fructuũ.*
27 *Solemnitas quælibet remissa intelligitur per commissionem, & indulgentiam Papæ.*
28 *Papa si mandat alienationem fieri, non requiruntur solemnitates.*
29 *Papa reuocans alienationes ex deffectu solẽnitatis, intelligitur reuocare alienationes inferiorum, nõ autem factas in exequutione mandati sui.*

SED an in alienatione rei ecclesiæ facta per prælatum præsumatur, quòd interuenerit omnis solemnitas, nec ne, videri possunt, quę adduco in rub. de consen. vers. & an ꝑsumatur, vbi videri põt; & vltrà ea videri possũt, q̃ doctè adducũt ꝑ Bal. ĩ suo cõs. 496. vol. v. incip. quidã ꝑlat', vbi in quadã ꝑmutatione antiqua anno. 80. q̃rit vtrũ ꝑsumat, ꝙ interueneris

nerit omnis solemnitas, vbi dicto prius, quòd extrinsecæ solemnitates non præsumuntur, pu ta tractatus, qui debet diuersis temporibus ab ipsa permutatione interuenire; vnde non præ sumitur inesse; quare illæ tantùm solemnitates interuenisse præsumentur, quę regulariter con tractui inesse solent, vtillę demum insint, quæ in continenti fuerunt, non autem, quę ex interuallo per tex. in l. quicunq; §. fi. de publi. per doctrinam. qnam adducit Innocen. in istis solemnitatibus, quòd non præsumnntur, nisi potuerint interuenire ex cohęrentijs ipsius contractus, in c. cùm iure, extrà de off. delega. c. quoniam contrà falsam, de probatio. c. innotuit de eo, qui furt. ordin. suscep. tamen post tenet contrarium per glo. vnicam in iure in l. j. C. de fid. instrum. & de iure hast. fiscal. lib. x. quæ habet, qnòd subhastatio, tractatus, &

1 huiusmodi præambula † probantur per instrumentum factum super principali contractu, in quo tabellio de voluntate partium confitentium facit mentionem de istis solemnitatibus, & loquitur glo. in contractu fiscali, ergo idem in ecclesia. Nec, inquit Bald. dicat aliquis con-

2 fessio prælati, & capituli non † nocet ecclesię, quia immò nocet, quando totum capitulum cum prelato consentit, secus si esset maior pars capituli, & non integrum capitulum, glo. singularis Authen. hoc ius C. de sacrosan. eccles. Et

3 ad hoc, inquit idem facit, † quia præsumitur pro instrumentis antiquis, credibiliora enim sunt, quia antiquiora, 50. distin. domino sancto, meritisq; beato, & not. per Cyn. C. de fid. instrum. l. emancipatione, vt per Bal. d. loco vbi deueniendo ad resolutionem secundi quę siti, an videlicet in casu illo præsumatur permutatio, dicit, quòd sic; quia licet solus cursus

4 † temporis non fit contractus, vel quasi, tamen assidui actus, & continuatio possessionis correlatione respondentis inducunt præsumptionem permutationis, et legitur, & notatur in l. pen. C. commu. diuid. diuisio enim inquit, de qua ibi loquitur, est quædam permutatio partis ad partem, vt plenè not. ff. de vsu cap. l. cùm solus. Facit quod legitur, & notatur l. duę filiæ, ff. pro socio, & nō solùm præsumitur contractus, vel quasi, sed eius solemnitas, est casus C. de pet. hæred. l. si filius, & l. qui in aliena, ff. de acqui. hæred. quia licet aliæ solemnitates extrinsecæ non præsumantur, d. l. qnęcumq; §. fi. de publi. tamen † fallit si diuturni-

5 tas temporis adsit, per Angel. in l. secundum ff. de verb. oblig. per tex. in l. si filius C. de pe tit. hæred. per Capic. decis. 16. vbi habetur,

6 † ꝙ pręsumitur pro sententia, à qua non est appellatum, & præsumitur pro consensu capituli

ob antiquitatem per D. Anto. de Butr. quem citat in c. ea noscitur, de his, quæ fiu. à prælat. per Socin. in consil. 115. incip. circà primam quæstionem j. vol. j. col. Et deueniendo ad responsionem tertij quæsiti, videlicet an ex quo prælatus cum capitulo in instrumento confessi fuerunt de dictis solemnitatibus, vtrum dicta confessio, & verba enuntiatiua faciant fidē

7 rei, dico, inquit idem Bal. quòd † quædam verba sunt enuntiatiua, quæ respiciunt essentiam actus, & talia verba scripta de voluntate partiū faciunt fidem, l. optimam, C. de contrahen. & committen. stip. nisi in personis contrahentibus esset inhabilitas, l. cum quis decedens, §. codicilis, ff. deleg. iij. & not. ff. de pro-

8 batio. l. qui testamentum. Si autem † verba enuntiatiua non sunt ex eodem contractu, vel dispositione, tunc non faciunt fidem, C. de testam. milit. l. ex verbis fortunato, cum sua materia; est tamen aduertendum, quòd, vbi esset necessaria scriptura de ipsis singulis actibus non probaretur per verba enuntiatiua generalia; vnde, si singuli tractatus requirerent scri-

9 pturā de per se, non † sufficeret scripturæ confessio facta verbis enuntiatiuis de actibus dudum præteritis, quia non interuenit sacramentum pro vt interuenire debet, & pro vt est de forma l. j. C. de iure emphyt. Verùmtamen nulla lex dicit, quòd isti tractatus non possent probari per testes, ergo scriptura non est de

10 substantia. Pręterea † probatio per confessionem æquipollet scripturæ, vt singulariter not. in Authen. de æqualit. do. §. aliud. Item legis præsumpito æquiparatur appocę. tex. est not. C. de Appoc. pub. l. quicunq; & sic de primo ad vltimum, inquit, concludendo sentio, quòd contractus præsumatur præcessisse permutationem, & omnia solemniter acta, &c. vt ibi per eadem Bal. Sequitur idem Bal in consil. 221. j. vol. vbi dicit, quòd in alienatione eccle

11 siastica, de qua ibi per eum, † ex quo superior posuit consensum, vel decretum, omnia præsumuntur solemniter, & legitimè facta, ī Spec. in tit. de emptio. & venditio. §. nunc dicendū, vers. breuiter scias, & inquit vera sunt maximè in factis antiquis, pro quibus magis pręsumitur per Innocen. c. Albericus, de testi. per Cyn. de fid. instru. l. emancipatione; præterea decre-

12 ta † ista, & isti consensus requisiti in alienationibus ecclesiasticis interponuntur per modū voluntariæ iurisdictionis, & inter consentiētes; non enim redduntur in inuitum, etiam ci-

13 tatum, & ideò pręsumitur † solēnitas interuenisse, notat. Innocen. in c. quoniam contrà falsam, extrà de probatio. extrà de eo, qui furt. ordin. suscep. c. innotuit. Item non pręsumi-

tur, quòd ipsi contrahentes sint immemores salutis ęternę; maximè cùm sint viri religiosi, l. fin. C. ad leg. fal. repet. & aliàs vt per Bal. d. consil. 221. j. vol. incip. primò quæritur, idem Bal. in consil. 314. vol. v. incip. in Christi nomine, vtrum dictus contractus, vbi dicit, quòd contractus præsumitur solemniter celebratus,
14 † & omnia solemnia in eo interuenisse, quando in instrumento fit mentio de solemnitate cum interuentu decreti. Vnde standum est instrumento cũ republica celebrato, alleg. d. glo. in d. l. j. C. de fid. instrum. & iure hast. fi-
15 scal. libr. x. & dictum Specul. † quòd, vbi inuenitur decretum superioris appositum in vẽditione, ibi præsumuntur omnia solemniter acta Specul. de emptio. & venditio. §. nunc dicendum versi. & breuiter scias. Et ex diuturnitate temporis in alienatione rerum ecclesię, præsumitur interuenisse authoritas sedis apostolicæ ad tradita per Doct. in l. si certis annis, C. de pact. & in l. qui in aliena, ff. de acqui. hær.
16 † sed id procedit, quando vnà cum temporis diuturnitate concurrit scientia, & patientia ei' cuius requirebatur consensus, Alex. in consil. 9. nũ. 8. lib. iij. & consil. 17. nume. 8. lib. 4. Afflict. decis. 107. nume. 7. versi. præterea, Aymon. in tertia parte de antiq. temp. §. j. nu. 18. in versic. secundo limita. Sed. vide Aymõ. Crauet. de antiquit. temp. §. venio, versi. prim' casus, vbi dicit, ꝙ videtur sufficere decenniũ cum scientia, & patientia Et dicit Fely. in cap. Alberic' extra de testi. ꝙ si reperitur instrumẽtũ cõtinens alienationẽ rei ecclesię, in qua requirebatur decretum superioris, & lapsum sit lon-
17 gum tempus, præsumitur † illud decretum interuenisse secundùm Petr. de Ancharan consi. 130. incip. ex consilijs. Hinc est, quòd, si emptor rei ecclesiasticæ possedit diu rem alienatam, licet in instrumento suo non dicatur de solemnitate adhibita, tamen præsumitur secundùm D. Anto. & Imol. in c. ea noscitur,
18 de his, quæ fiu. à prelat. Et † solemnitas, tractatus, & consensus capituli, quę requiruntur in alienationibus bonorum immobilium, præsumuntur, licet inuestitura non dicat, quamuis transierit longum tempus per Alex. consi. 79. j. vol. incip. circà primùm per Ias. qui refert in l. sciendum de verb. oblig. vbi Bar. & omnes Doctores tractãt de præsumptione solemnitatis. Sed vide & distingue, vt distinguo suprà in rub. de consensu prope finem. Facit Ias. in l. qui in aliena, ff. de acqui. hæred. versi. vltrà Bar. mihi nume. 48. ꝙ, si aliquis diu tenuit rẽ
19 tamquàm emphyteuta, & pro † ea soluit debitum canonem, præsumitur emphyteuta, & solemniter inuestitus, licet non possit ostendere inuestituram, aut instrumẽtũ emphyteuticũ; & idẽ inquit in eo, qui tamquàm vassallus per
20 † x. an. possedit castrum, præsumitur vassallus, & inuestitus de castro; & quando emphyteuta alienauit ius suum ex scientia, & patien-
21 tia longi temporis præsumitur, † ꝙ directus dominus consentit, quia non est multùm preiudiciale domino directo præsumere talem cõsensum, cùm saluum sibi remaneat ius directi dominij. Et filius qui per x. annos habitauit se-
22 orsum † à putre, præsumitur ab eo emancipatus. Facit quia si filius mortuo patre dicat certum fundum sibi suisse à patre donatum, eo quia per decennium viuo patre, & patiẽte eũ possedit, de fructibus pro libito voluntatis disponendo, certè hoc modo præsumitur, & probatur donatio, vt ibi per Ias. Sed, quia, inquit D. Lauren. d. loco, dicimus, quòd in alienatione rerum hospitalium habet interuenire decretum episcopi, est videndum quo tempore habeat tale decretum interponi, antè, vel post. Et quòd antè debeat interponi, dicit Io. de lignan. in c. si quis præsbyterorũ de reb. eccles. non alien. referens Paulum dixisse, quòd sic, Clem. quia contingit, de relig. dom. Et subdit quòd, si tu ponderas verba illius Clem. illa bona sortiũtur naturam bonorum ecclesiarũ, & decretum interuenit; quia etiam æquiparãtur bonis pupillaribus; habet enim fieri inuentarium; & ideò concludit interuenire debere decretum. Et dicit ibi plus, quòd non sufficit interuenire post contractum, sed habet interuenire, vel antè, vel in liminibus contractus, si volumus contractum esse validum.

¶ Et, si fiat alienatio vel per pupillũ, aut ecclesiam sine solemnitate requisita, per alienatio-
23 nem taliter † factam non transfertur possessio per Bar. in l. si vir. ff. de acquire. poss. Bal. in l. fi. C. si quis alteri vel sibi. Sequit Augu. Bero. in c. episcopi extrà de reb. eccles. non alien. col. iij. vers. quartò, vbi dicit, quòd ex simplici traditione facta ob simplicem alienationẽ rei ecclesiæ indebitè factam, non transfertur possessio, ꝓ vt possessio quid iuris, nisi quid aliud vltrà sequatur, violentia, aut inuasio, occupatio rei clandestinæ, vel violenta. Et est ratio, q a
24 † qui contrà legis, & canonis prohibitionem, ac contrà iura mercat, nullam inde possessionem acquirere potest, l. quemadmodum C. de agri. & censi. lib. xj. ditur ergo transferri solo occupatio, & detentio.
25 ¶ Sed an emens à solo prælato rem ecclesiasticam sine solemnitate, & nõ seruatis his, si habet bonam fidem præscribat, format de hoc quæstionem, 59. Ber. Brixien. Ioan. Andr. in c. hoc consultissimo, de reb. ecclesiæ. non alien.

alien. in vj. se remittit ad not. in c. cura, de iure patro. vbi habetur quod aut ipse præscribens errabat in iure, vt quia credebat valere contra ctum, qui non valebat, & tunc non præscribit, secus si errabat in facto, quia credebat prælatū vendidisse de consensu capituli, qui tamen consensus non interuenerat, & tunc præscribit vt per glo. in c. ij. de his, quæ fiu. à præla. & in c. de causa de præscrip. & per modern. in d. c. cura. Facit, quod not. Ang. in l. præscriptione, quib. non ob. long. temp. præs. quod si possessor diu
26 † pacificè possedit aliquam rem absq; controuersia quantumcunq; sine titulo, non tenetur ad restitutionem fructuum, allegat not. per Inno. c. cū venisset, de restit. in integ. ad not. in l. j. C. de ser. fugit. vbi habetur, quod multùm pro eo præsumitur, qui diu possederit. Sed istis ad longum deductis non obstantibus, si fit rescripto Papæ deputatus commissarius super alienatione facie[illegible]la, discussio, quæ mandatur commissario, & quæ fit per eum, habetur loco
27 tractatus, † & omnis solemnitas est remissa per commissionem, & indulgentiam Papę, & satis est seruare verba rescripti, vnde purè sine alia solemnitate, & authoritate potest iuridicè prælatus, & Rector habita licentia Commissarij alienare, per Abb. consilio 41. j. vol. per Anto. Capic. decis. 16. 3. col. nu. 4. quia re-
28 gulæ iuris, quæ se habent, quòd in † alienatione rerum ecclesiæ iam dictæ solemnitates requirantur, non habent locum, quando Papa alienationem ipsam fieri mandaret, seu disponeret, cùm dominus sit omnium ecclesiarum, not. in c. proposuit, de concessio. præben. Capic d. decisio. nume. j. quia alienatio papæ ex deffectu solemnitatis nō impugnatur, solemnitates enim requiruntur in alienationibus inferiorum, quæ etiam fieri non possunt Papa inconsulto secundùm aliquos in extrauag. ambitiose, extrauag. comm. hoc tit. cùm maior solēnitas dari non possit. Et ideò vbi Papa cōsistorialiter disposuit bona alienari certa aliqua recompensa, aut forma data, satis solemniter dici debet facta alienatio postquàm nō solùm Papæ, verùm & Cardinalium consilium, & deliberatio accedit, vnde præsumendum est omnia solemniter acta, l. omnium vbi Doct. C. de testa. eoq; maximè quando papa mandat fieri alienatione sine alijs solemnitatibus, & solemnitates supplendo, quas solemnitates, ex quo sunt de iure positiuo introductæ, cui Papa non subest, potest papa tollere, & supplere pro libito, vt in terminis alienationis ecclesiæ dicit Alex. consi. 79. col. 5. versi. circa 6. j. vol.
29 ¶ † Et, si Papa vult reuocari ex deffectu solēnitatis alienationes, est intelligendum de alienationibus inferiorum, in quibus solemnitates sunt necessarię, non in alienationibus factis in exequutione mandati Papæ consistorialiter etiam data certa forma, prout ego vidi ponderari bullam Pauli 4. editam in hac materia in causa Roma. Casalium, in allegationibus famosissimi aduocati. Per hęc sit dictum de solēnitatibus quę interueniunt in alienationibus rerum ecclesię. Sed quia multùm interest scire in materia ista, quid veniat appellatione ecclesię i casu alienationis, & an appellatione ecclesię veniant loca pia, & pari modo quid veniat appellatione rerum in materia alienationis ecclesiasticę, his duobus breuiter absolutis per duas questiones vel rubricas, dicemus de casibus, in quibus fit alienatio rerum ecclesię sine solemnitatibus, vt expresis casibus, et rebus, in quibus non fiunt alienationes sine solemnitatibus, habeas quoq; de casibus, in quibus res ecclesię possunt sine solemnitate distrahai.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ, & alia pia loca quoad solemnitatem seruādam in alienatione bonorū equiparātur.*
2 *Pia loca ob læsionem passam ità restituuntur in integrum, sicut ecclesia.*
3 *Ecclesiæ appellatione, in materia nostra cōprehenditur omnis pius locus.*
4 *Ecclesiæ appellatio propriè loquendo nō comprehendit monasterii, nec loca pia.*
5 *Pius locus, siuè religiosus intelligitur ille, qui fuit fundatus authoritate episcopi.*
6 *Bona loci fundati sine authoritate episcopi vēduntur sine solemnitatibus requisitis in alienationibus ecclesiæ.*
7 *Hospitale fundatum sine episcopi authoritate, non est perpetuum, & an gaudeat priuilegio relictorum ad piam causam.*
8 *Fraternitates, quæ sine episcopi authoritate fundatę sunt, non possunt dici pium collegiū.*
9 *Fraternitates disciplinatorum, et battentium, an dicatur pia loca.*
10 *Fraternitates an sint persona ecclesiasticæ.*
11 *Prohibitio de alienando non procedit in rebus fraternitatum.*
12 *Res relicta pauperibus in genere sine solemnitate alienari possunt.*

RVBR.

RVBR. AN IN MATERIA A'LIENATIONIS ecclesiasticæ, appellatione Ecclesiæ veniant loca pia.

ED, quia aliquando euenit, ꝙ alienantur bona nedum ecclesiarũ, sed et monasteriorũ, hospitalium, capellarum, oratoriorũ, aliorumq; religiosorum, piorumq; locorum, puto, ꝙ sit bonũ scire, an solemnitates, quę in alienationibus ecclesiasticis interueniunt, habeant interuenire solùm modò, quando bona ecclesiarum distrahuntur, an verò indistinctè in alienatione rerum cuiuslibet sacri, religiosi, pijq; loci. Et breuiter conclusiuo modo procedendo videtur dicendnm, ꝙ dicta solemnitas habeat internenire, nedum qnãdo bona ecclesiæ alienantur, sed etiam quando cuiuslibet alterius pij loci, quia quoad solemnitatem seruã
1 dam † in alienatione bonorum ęquiparantur ecclesiæ, & alia loca pia; Et prohibitio de non alienandis bonis ecclesiæ Constantino posita, de qua in l. iubemus C. de sacrosan. eccles. hodie est porrecta, & extensa ad omnes alias ecclesias, aliaq; pia loca, Authen. hoc ius canonizata, x. q. ij. & in corpore in Authen. eo. tit. §. quia verò leonis, quia dicit Hostien. in c. j. extrà de reb. eccles. non alien. Papa voluit in hoc approbare dictas leges, siue consti-
2 tutiones; quia, si ecclesia † lesa in integrũ restituitur, ità pari modo ob læsionem passam in integrum restituuntur etiam alia loca pia, dicit Ioan. Andr. in c. ij. de in integ. rest. lib. vj. quia ista a iure reperiuntur equiparata, c. requisisti, §. secus, extrà de testa. ibi & aliqua capellæ, vel monasterijs, aut alijs pijs locis &c. c. Xenodochijs, extrà de relig. dom. Sequitur. Abb. in c. nulli extrà de reb. eccle. non alien. in fin. Card. in Clem. quia contingit. de relig. dom. per Ioan. Andr. quem allegat Abb. c. ij. de in integ. restit. li. vj. vbi in restitutione dicit peri passu procedunt ecclesia, & alij loci pij. Est factus tex. extrauag. ambitiose extraua. comm. de reb. eccles. non alien. vbi monasteria, & alia pia loca &c. quia dicit Rebuff. in repet. c. sine exceptione in verbo ne quis, ꝙ omninò est interdicta alienatio rerum ecclesiæ. Item collegiorum, item capitulorum, etiam ꝑ Imperatorem §. nos igitur in Authen. de non alien. Extenditur etiam prohibitio ad bona hospitalium leprosiorum, & monasteriorum, etiam mulierum, & alterius cuiuslibet pij loci per Alex. cons. 3. viso 3. vol. Et in materia eius rubricæ appellatione ecclesiæ compre-
3 henditur omnis † locus pius, vt intelligantur prohibitæ alienari nedum res ecclesiæ, sed omnium locorum piorum, quia appellatio ecclesiæ hic largè sumitur; nam propriè loquendo
4 ecclesia non † comprehendit monasteria, nec loca pia, Ioan. And. c. ij. de in integ. rest. in vj. Abb. c. ij. de consuet. Bero. rubrica de reb. eccles. not. idem in c. nulli eo. col. antepen. nu. 86. vbi dicit, ꝙ quoad seruandam solemnitatẽ in alienatione rei æquiparantur ecclesia, & loca pia, & ità per communiter scribentes per Anto. & Ioan. de Imola ibidem, vt per Bero. idem. Et Lapus in d. c. de Xenodochijs, ꝙ ecclesia, & loca pia æquiparantur tantùm quoad authoritatem episcopi, & æquiparatio procedit quoad anthoritatem episcopi non quoad aliàs solemnitates, sed Petr. de Ancharan. quem allegat D. Anto. in c. nulli hoc tit. extrà in Clemen. per litteras, de in integrum restit. ca. dicit, ꝙ comumnis ęquiparatio suprà facta procedit in hospitalibus, & alijs pijs locis authoritate episcopi fundatis, secus in priuatis secundùm Bal. in Authen. hoc ius, & glo. c. quidã, xviij. q. ij. idem voluit idem Pet. in alijs locis allegatus per D. Andr. Et locus pius, siuè religiosus intelligitur ille, qui fuit fundat' authori
5 tate † episcopi, non quilibet locus celebrationi, & diuinus vel deuotioni, aut orationi ab aliquo deputatus, per doctrinam Innocen. in c. inter dilectos extrà de donat. ibi aliter autem si esset locus religiosus factus authoritate episcopi &c. Sequitur Bal. in Authen. hoc ius C. de sacrosanc. eccles. vers. sed hic qnæro, ibi respon. ꝙ non habeat priuilegibm pię domus, quia non est constructum authoritate episcopi. per glo. in c. quidam, 18. q. ij. & in Clem. quia contingit, de relig. dom. ad fin. in glo. ordinaria.

¶ Nam si hospitale, vel oratorium, aut aliqua religiosa alia domus, vel locus, siue capella sit
6 fundata non cum authoritate episcopi, † bona illius loci taliter fundati benè venduntur, alienuntur, aut distrahnntur sine omnibus prædictis solemnitatibus in rerum ecclesiæ distractione interuenientibus, puta si sit hospitale priuatum, vt habetur de altari, quòd habent nobiles in proprijs domibus, aut locus aliquis, qui sit deputatus celebrationi, & orationi, vt ferè est in palatijs magnarum personarum, in quibus episcopus non habet institutionem, nec destitutionem, quia non fuit eius authoritate fundatus per doctrinam Innocen. d. c. inter dilectos, de donat. Bal. d. Authen. hoc ius Imol. d. c. nulli, Bart. in l. constitutũ, ff. de testa. milit. quia non est pium, sed potius

pro

profanum, nec habet priuilegia piæ domus, nec præsidentes, & seu ministri talium locorũ, vel hospitalium gaudent priuilegio clericorũ per Anto. de Butr. in c. j. de for. compet. not. Bal. in l. orphanotrophos, C. de epis. & cler.
7 vbi dicit, q taliter † fundatum hospitale sine authoritate episcopi non est hospilale perpetuum, licet ibi seruetur hospitalitas de facto; nam potest dominus, vel fundator penitere p not. in Clemen. quia contrà agit, j. glo. & c. Paul. de Castr. consi. 295.

¶ Immò relicta, & seu legata facta tali hospitali non applicãtur eidem, cùm talis domus sit prorsus domus secularis, & non priuilegiata, tñ ex quo quomodolibet sit legatum, est contẽplatione pauperum, episcopus huiusmodi legata capiet, & distribuet inter pauperes habito respectu ad personas pauperum, non ad locũ; nec nomine talis hospitalis potest peti restitutio in integrum per Bald. d. Authen. hoc ius, vers. sed hic quæro, in fi. Habetur latè per Felyn. c. de quarta ij. col. de præscript. vbi dicit secundùm Paul. quem allegat consil. 295. in fi. & per Spec. de instru. edit. §. nunc aliqua, & versi. & scias, q in alienatione bonorũ obuenientium tali hospitali non requiritur solemnitas requisita in alienatione bonorum ecclesiæ; tamen fatetur, q relicta tali loco gaudent priuilegio relictorum ad piam causam, ne patiantur detractionem falcidiæ, & q Andreas Syculus c. nulli, j. col. vers. & pondera, dicit, q cùm talia bona sint deputata ad vsum pauperum, & sint in protectione episcopi, videntur fauore pauperum mereri tale priuilegium ad euitandum disceptationem alimoniẹ ipsorum pauperum. Et d. Pet. de Ancharan. d. Clem. per litteras, q hospitalium priuata non gaudent priuilegio ecclesiæ, sublimitat esse verum quantum ad priuilegia omnia, quæ habẽt aliæ ecclesiæ, sed benè quantum ad bona tale hospitale gaudet priuilegio loci pij, & ecclesiasticarum rerum; quia licet locus non sacer, aut religiosus, ex quo deficit ibi authoritas episcopi, est tamen pius, quia opera pietatis in eo exercẽtur, ex quo pauperes ibi ex eius bonis nutriuntur; ad q dicit habendam esse hospitalis considerationem, vt saltem talia bona sint priuilegiata, licet non loca, per text. quem multùm commendat in l. omnia priuilegia. C. de epis. & cler. ibi valde enim hoc necessariũ videtur, cùm exinde sit substentatio, & educatio orphanis &c. Sed subdit Felyn. ego p hoc non discederem à prædictis. Primò quia videretur, quòd Baldus in pluribus locis dixisset falsum, maximè in Authen. hoc ius. Secundò cùm imponantur graues pœnæ alienantibus bona ecclesiæ maximè per extrauag. ambitiose de reb. eccles. non alien. extrauag. comm. esset res magna dicere, q tales pœnæ haberẽt locum in omni alienatione rerum deputatarũ ad vsum pauperũ. Tertiò quia fundator disponens, q hospitale non esset subiectum episcopo, tacitè voluit, q episcopus non haberet authoritatem in aliquo contractu, aut distractu fiendo de bonis hospitalis tanquàm magis confidens de regimine posterorum, quàm episcopi; concedo tamen q, si per Gubernatores bona hospitalis dissiparentur, aut sine causa alienarentur, nõ dico per ipsum fundatorem, quãdo episcopus hoc negligat facere, possit quilibet de populo sese taliter iniustè alienanti opponere, & resistere, §. si autem locorum, in Authen. de eccles. tit.

¶ Fraternitates etiam, seu consocietates licet sint licitẹ, & collegium permissum, & capax not. xj. q. j. c. si quis, in glo. ordinaria, tamen possunt sine solemnitate res societatis alienari, quia corpus fraternitatum benè potest res suas
8 vendere. Nam, cùm † non sint fundatæ istæ fraternitates episcopi authoritate, non possunt dici pium collegium, sed omninò profanum, & seculare, & non priuilegiatum, vnde potest de suis bonis liberè disponere, sicut collegia secularia, l. j. §. quibus, ff. q cuiusq; vniuers. nom. per Bal. Authen. hoc ius, C. de sacrosã. eccles. qui dicitità se consuluisse. Quod quidẽ est verum, nam id appatet per eundem in cõs. 134. incip. factum 2. vol. vbi dicit, quòd fraternitas ex quo non subest episcopo, & in quã episcopus non instituit ibi priorem, nec destituit, non est collegium ecclesiasticum, cui si fit factum legatum ex quadam deuotione, tamen non est legatum factum ad pias causas. Ergo quarta canonica nõ debeẽ episcopo, vt ibidẽ. Et melius per eundem Bald. cons. 162. vol. v. vbi quærit, vtrũ fraternitates disciplinatorũ,
9 † & battentium dicantur loca pia, ità q illud, quod est distribuendum inter pia loca, possit eis concedi, & dicendum est, q istæ fraternitates viuentes sub disciplina, & quadam regula catholica, sunt collegia approbata, non tamen sunt pia loca, collegia, & domus eorum non sunt piæ domus. Vnde nec sunt pia loca, nisi habeant annexam ecclesiam, vel hospitale. Nam vita eorum est potius quidam localis, & honestus modus viuendi, quàm pius modus, & loca eorum non sunt diuino vsui pperuò deputata, cùm possint domũ, in qua cõgregantur, vendere, ac etiam confraternitatẽ destruere, l. j. & fin. C. de Collegi illicit. sec9 videretur si ipsa confraternitas esset ordinata ad sustentationem pauperum, in quorum vsũ

relicta

relicta sibi facta conuerterentur, quia tunc bene videretur esse locus pius, vt per Bald. ibidē. Sequitur Bar. in l. fin. C. de colleg. illicit. idē Bal. in l. id ꝙ pauperibus, 21. q. C. de episc.
10 & cler. † & an fraternitates sint personæ ecclesiasticæ vide per Docto. in c. j. extrà de stat. monac. Sed an sint loca pia vide per Corne. consil. 18. incip. circà, & consil. 347. incip. videtur, & consil. 307. incip. in hac; per Pet. Rebuff. in c. sine exceptione, x. q. ij. ver. non tamen procedit, vbi habetur ꝙ prohibitio nō
11 † procedit in rebus fraternitatū, q̄a sunt omnino prophanę, & nō sūt quoad hoc priuilegiatę, nec sunt bona ecclesiæ. Vnde possunt res illarum, sicut alia bona prophana, vendi sine solēnitate, l. j. §. quibus ff. ꝙ cuius. vniuers. notat Perus. c. j. extrà eo. Gemin. c. j. 42. distin. nec habent, inquit, locum in rebus Clericorū, quia non sunt ecclesiæ, & aliàs vt ibidem.

¶ Hæc autem prohibitio alienationis habet locum in oratorio, ac rebus oratorij, quia possunt vendi sine aliqua solemnitate per Perus. in c. j. in vj. Rebuff. idem vers. nec etiam.

12 ¶ † Res verò relictę pauperibus in genere, non tamen relictæ pauperibus talis certi loci, non recipiunt hanc prohibitionem, & solemnitatem, quia benè possunt alienari sine solemnitate & pretium inter paupéres distribui, l. si quis ad declinan. C. de episc. & cleri. & possit etiam exequutor, vel episcopus conferre dictas res pauperibus certi loci, & tunc acquiruntur dicto loco pleno iure, & de eis idem esset, ꝙ de alijs bonis aliorum hospitalium, ꝑ Bald. Authen. hoc ius, versi. quæro quòd, C. de sacrosan. Sequitur Laur. de Rodul. in c. sine exceptione, in suis quæstionibus, quas ibi facit.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio de alienando res ecclesiæ non est generaliter facta, sed de rebus immobilibus.*
2 *Permissum esse id intelligitur, quod non reperitur expresse prohibitum.*
3 *Mobilia non sunt prohibita alienari.*
4 *Mobilia non prohibētur alienari à iure ciuili.*
5 *Mobilia de iure canonico ꝓhibita sunt alienari*
6 *Peccunia importat totum illud, quod homines habent in terra.*
7 *Semel Deo consecratum ad Ius sacerdotum pertinet.*
8 *Generalia verba cuncta comprehendunt.*
9 *Verbum omnium omnia comprehendere debet.*
10 *Prohibitio alienationis rerum ecclesiæ, quæ comprendere debeat.*
11 *Rerum appellatione cōtinetur tota hereditas.*
12 *Rei appellatio latior est, quàm peccuniæ, licet appellatione pecuniæ veniant omnia, quæ sunt in mundo.*
13 *Dictio quicquàm, & dictio aliqua verificatur in re minima.*
14 *Rei appellatio in materia ista prohibitiua alienationis generalis est; Non tamen comprehendit ea quæ seruando seruari non possunt nec modica.*

RVBR. QVID VENIAT APPELlatione rei in materia alienationis rerum ecclesiasticarum.

ERVM quia meo iudicio interest scire hac in materia, quid sit prohibitum alienare, quid non prohitum, ex quo in hac materia omnes rubricę cātant de reb. eccles. non alien. puto optimū esse dicere, quid veniat, aut venire posit sub nomīe, vel appellatiōe rei, vt cognitis his, quæ prohibētur alienari, facilius ab alienando, & distrahendo abstineamus. Et, licet de hoc in multis locis incidenter sit dictum, ac forsan etiam taliter, ꝙ sit satis, tamen pro faciliori legentium cōmoditate iudico esse ad propositum, vt omnis materia in isto labore, quoad eius fieri posit, suam specialiter basim, suum locum, & sedem habeat, ad quam pro casus contingentia recurri posit.

¶ Primò igitur videtur, ꝙ appellatione rei in hac materia prohibitiua alienationis habeant venire tantummodo res immobiles, iura, & huiusmodi, non res alterius generis, quia res immobiles tantùm videntur prohibitæ alienari per tex. in l. iubemus C. de sacrosan. eccles. Authen. toto titulo, de non alien. aut permut. de alien. & emphyt. de ecclesiast. rerum immobil. alien. vbi apparet ꝙ tantùm est facta
1 † prohibitio alienationis rerum immobilium, & sic non generaliter, nec indistinctè. Vnde nomine rei in nostra materia venire intelligi debent tantùm immobilia, & similia non mobilia, vel res non specificatæ in prohibitione,
2 quia † quod non reperitur exprefsè prohibitū, regulariter semper esse permissum intelligitur, l. nec non, §. ꝙ eis ff. ex quibus caus. manu. Et in tex. in c. non liceat, extrà eo. tit. est tantùm prohibitum alienari res immobiles, per Hostien. c. j. de his, quæ fi. à prælat. habetur in glo.

in glo. in Authen. de non alien. in verbo huius-
3 modi, vbi dicit ꝙ † mobilia non sunt prohibita alienari. Ego autem nolo in hoc disputatiuè procedere, ne lectorem nausea, vel tædio afficiam, sed volo tātùm veritatem perstringere.
4 Verum igitur est, ꝙ iura † ciuilia non prohibent alienari res mobiles, sed talia iura nos non attendimus, quando à iure canonico contrarium stat determinatum,
5 † quia de iure canonico, & de iure ecclesiæ est bene prohibita etiam res mobilis alienari, primò per tex. in c. qui Christi, 12. q. 2. vbi pecuniæ ecclesiæ prohibetur
6 distractio, & † verbum pecunia importat totū illud, ꝙ homines habēt in terra & omnia, quorum domini sunt, pecunia vocatur, seruus, vas, ager, arbor, pecus quicquid horum est pecunia dicitur, c. totum prima q. iij. & ibi glo. dicit, ꝙ etiam iura complectitur nomen pecunia, l. pecunia, ff. de verb. sig. facit tex. in c. nulli
7 12. q. ij. vbi habet, † ꝙ illud ꝙ semel Deo consecratum est, siuè fuerit homo, siuè animal siuè ager, ad ius pertinet sacerdotum &c. est tex. in c. j. de reb. eccles. non alien. in vj. secundùm glo. c. 2. eo. lib. quæ dicit, ꝙ tam mobilia quā immobilia sunt prohibita alienari, ī verbo mobilia & ī c. nihil est, extrà de electio. habetur, ꝙ nihil omninò de reb. eccles. alienet, & verba
8 generalia † cuncta cōprehendunt l. de procu. de public. in rem actio. tex. in c. indemnitatib⁹, §. si verò de electio. in vj, ibi ita tamen ꝙ de rebus monasterij nihil alienetur, est tex. extrauag. ambitiose extrauag. Com. de reb. eccle. ibi omnium rerum &c. vbi terminus seu ver-
9 bum, omnium, omnia sui vniuersalitate † cōprehendere debet, l. serui. §. fi. vbi Bar. de leg. j. Abb. in c. consensus extrà tit. nostro nume. 5. ꝙ rem mobilem prælatus non potest alienare, tex. in c. relatum extrà de testam. ꝙ tam mobilia, quàm īmobilia penes ecclesiē remaneant Lauren. de Rodul. ponit in quæstione, quam facit an dispositio prohibitiua de non alienādo comprehendat tam mobilia, ꝙ immobilia per eum in c. sine exceptione, xij. q. ij. sua q. 27. Augu. Bero. in c. nulli extrà de reb. eccles. nō alien. & per eūdem Bero. in c. nulli, nostro tit. ꝙ rei appellatio est generalis, l. j. ff. si cer. pet. l. rei, ff. de verb. sig. sub rubr. sub prohibitione
10 alienationis rerum ecclesiæ † comprehenduntur ferè omnia. Nam primò comprehenditur res soli; Item coloni, seu mancipia rustica, quæ inter immobilia reputantur, c. nulli; Item pecunia destinata emptioni, quæ inter immobilia reputatur &c. Item annui Census, reditus, veluti decimæ, census, & possessiones, c. ecclesię, c. statuimus 16. q. j. Item vsufructus ecclesiæ debitus, vel in rebus ecclesię alteri venditus; Item, & aliæ seruitutes prædiales ad ius obuētionum, c. non liceat, 12. q. ij. Item vsus rerū, l. iubemus in fi. C. de sacrosan. eccles. Clem. j. eo. tit. Item. feuda, & iura emphyteutica, c. nulli e. fin. eo. Item res mobiles sacræ, & aliæ res, non superuacuæ, & quæ seruando possunt seruari, per Abb. c. consensus, extra eo.

11 ¶ Et dicit Bart. in l. j. C. de pact. † per illum tex. ꝙ appellatione rerum continetur tota hęreditas per tex. l. rei appellatione la prima ff. de verb. sig. vbi rei appellatione iura, & causa corporalia, & in corporalia, vt ibi in tex. & glo.
12 vbi tex. dicit ꝙ latior est † appellatio rei, quā pecuniæ & appellatione pecuniæ veniunt omnia, quæ sunt in mundo.

Facit tex. in c. fine exceptione, xij. q. ij. vbi prohibetur, ꝙ de rebus ecclesiæ quicquam nō alienetur, per quod verbum dicit Rebuff. ibi-
13 dem, ꝙ prohibentur † alienari tam res paruæ quàm res magnæ, quia dictio quicquam, & verbum aliqua, verificatur, etiā in re minima, Authen. habita, ne fil. pro patr. glo. in verbo omnia in Clem. de for. compet. Tiraquel. in repet. l. si vnquam C. de reuocan. donat. per glo. in extrauag. suscepti, §. fin. versic. Et si quicquam, ne sed. vacan. Deci. consil. 455. & consil. seq. Immò deponitur, qui prædium exiguum ecclesiæ, vel quicunque aliquid de iure ecclesię alienare præsumpserit, c. quicunque, el primo 17. q. 4.

Vnde per ista apparet, ꝙ res etiam quamtum vis exigua venit appellatione rei, & quòd rei appellatio in ista materia alienationis pro-
14 hibitiua † est generalis; sed res intelligi debet, prout dico in quæstione de mobiliū rerū aliē. in q. de fructu. alien. in quæst. de alien. illorū, quæ seruādo ser. nō poss. in quæstione de alien. non obstan. iuramen. & vt in diuersis casibus positis in rub. de casibus, In quibus fit aliena. sine solēnitate & alijs diuersis locis in p̄senti labore, in quibus apparet, ꝙ res modicę, fructus, & res quæ non possunt seruari, & similia non comprehenduntur appellatione rei in prohibitione ista, & propterea sit de hoc hactenus dictum.

SVMMARIVM.

1 *Res ecclesiæ mobilis præscribitur, vel vsucapitur spacio trium annorum.*
2 *Res ecclesiæ parua non pretiosa sine aliqua solemnitate alienari potest.*
3 *Mobilia quæ seruando seruari possunt comprehēdūtur sub prohibitione de nō alienando.*
4 *Ea, quæ magis expedi distrahi, quàm seruari*

non sunt prohibita alienari.

5 Mobilia, quæ non sunt pratiosa, vendi possunt sine solemnitate.

6 Res parua ecclesiæ, vel modica, vel inutilis, vel infructuosa alienari sine solẽnitate põt.

7 Prælatus de rebus ecclesiæ mobilibus, & se se mouentibus moderatè donare potest.

8 Consensus capituli non requiritur in alienatione rei paruæ ecclesiæ.

9 Bona prælati si distincta sint à bonis capituli possunt per prelatum solum ad illius vitam alienari.

10 Res parua alienari potest per solum prælatum, etiam si prælatus iurauerit res ecclesiæ non alienare.

11 Modica sunt exempta ab omni solemnitate.

12 Qui parum transgreditur non vituperatur.

13 Statutum loquens in debitore non habet locũ in debitore paruo.

14 Res modica non includitur sub iuramento de non alienando.

15 Superior non præsumitur, q̃ voluerit iurantẽ illaqueare in rebus modicis.

16 Res parua, & modica potest vendi absq; solemnitate, dummodò iusta causa adsit.

17 Lex quando vtitur verbis generalibus, puta nihil quicquid, & similibus, tunc modicum comprehenditur; quando sumus in materia peccati.

18 Res mobilis ad hoc vt alienari possit, tria requirũt.s. necessitas, modicitas, & inutilitas.

19 Qui plenam administrationem habet alterius non tenetur exquirere opinionem.

20 Prælatus si est solus collator feudi, solus potest vassallo remittere feloniam.

21 Capituli consensus requiritur in cõmuniter tãgentibus episcopum & capitulum.

RVBR. DE CASIBVS, IN QVIBVS fit alienatio rerum ecclesiæ sine solemnitatibus.

PRIMO quidem videtur, quòd res mobiles 1 ecclesiæ possunt benè alienari absq; aliqua solemnitate, & cõsensu alicuius superioris, optima glo. in c. Is cui, de electio. in vj. in verbo immobilia, ibi si voluisset Papa, quòd alia mobilia alienari non possent, hic generaliter loquutus non fuisset, quia etiam res ec-
2 clesiæ mobilis † præscribitur, vel vsucapitur spacio triũ annorũ, vt C. de prescrip. trigin. an. omnes, & Authen. de eccles. tit. §. pro temporalibus, col. xi. & tit. hæc constitutio innouat. glo. in §. res fisci, instit. de vsucap. Cardinalis Zabarel. in cap. primo de his, quę fiu. à prela. ibi aliàs non licet alienare voluntariè exceptis rebus mobilibus &c. Sed est intelligendum de paruis, pro vt in seqnẽti, & de re parua ecclesiæ non prætiosa, videtur quòd fieri possit etiã sine solemnitate aliqua distractio, & alienatio
3 pro libito. † Hanc quæstionẽ examinat Laurẽ. de Rodulph. in expositione capituli sine exceptione, xij. q. ij. q. sua 27. & arguẽdo in vtrãque partem, dicit primò quòd nõ, per tex. in c. sine exceptione, vbi generaliter, & indistinctè non alienantur res ecclesiæ, nec ibi dicitur magis de immobilibus, quam de mobilibus; Eadem autem generalitas habetur in rubricis tàm ex. in sexto, quàm in clementinis, quæ cãtant vbiq; de rebus ecclesiæ non alienandis. idem habetur in c. abbatibus, §. his omnibus, & c. placuit, xlj. q. ij. & c. hoc ius. vers. sicut autem, cum similibus, x. q. ij. quæ cum loquantur generaliter, nos distinguere non debemus, c. quoniam, de coniug. lepro. Videtur dicere glo. summæ, xij. q. ij. quæ primò ponit regulam, quòd res ecclesiæ non possunt alienari, deinde ponit, & exceptuat quatuor casus tantùm, & subdit, quòd res ecclesiæ, quæ seruando seruari non possunt, possunt benè alienari, etiam sine solemnitate; & ibi concludit, q̃ aliæ res sunt alienandæ cum solemnitate, preterea omnes excipientes à regula casus, excipiunt mobilia, quæ seruando seruari non possunt, per glo. in c. nulli, extrà. eo. tit. per Innocen. in c. j. de his quæ fiu. à præla. per Ioã. Cald. in c. si quis, de reb. eccles. non alien. su-
3 per verbo prædium † Ergo mobilia, quæ seruãdo seruari possunt, nõ exceptuantur, & sic stant sub prohitione de non alienãdo comprehensa, † 12. distin. hospitiolum c. non ne, de prę sumptio. cum simili. prædicta glo. est in cap. episcopus, super ead. q. j. in glo. ergo, sed Archid. ibi contrà, per tex. in c. cæterum de donatio. & per tex. in c. possessiones, 16. q. 1. In contrarium autem facit quòd notat. Hostien. Ioan. Andr. Ioan. de Lignan. in c. j. de his q̃ fiu. à prel. vbi à regula de nõ alienãdo exceptuant, nedum illa, quæ seruando seruari nõ possunt, sed & mobilia non ptiosa. Ad materiã illorum, quæ seruando seruari non possunt, vide quæ dico suprà suo loco in rub. de illis, quæ seruando &c. & per August. Bero. in

c. conſenſus, & c. nulli, de reb. eccleſ. nõ alien.
Ad idem facit, quod dixit Gofre. in ſumma eo.
4 tit. in §. prohibent, vbi dixit † etiam exceptua-
ri ea, quæ magis expedit diſtrahi, quàm ſerua-
ri, vt animalia ſuper vacua, & veſtes attritæ,
per tex. in l. vlt. C. quan. decret. opus non eſt,
quod etiam poſuit in c. nulli. extra eo tit. vbi
formabat punctualiter hanc quæſtionem, & di
cebat eſſe ſolemnitatem ſeruandam, alleg. eo.
tit. c. nulli & c. caſellas, x. quæſtio. ij. vbi equi-
parantur res mobiles, & imobiles quoad alie-
nationem, & ſubdebat, quòd Archid. in Authẽ.
hoc ius, quæ eſt in d. c. caſellas, quòd ſolemni-
tas ſeruari non debet ſequens Barto. Brixien.
quod probatur ſecundum eum in Authen. præ
5 dicta & hoc maximè procedit, vbi † mobilia
non ſunt pretioſa, & aliàs vt ibi per d. Lauren.
in d. quæſt. 27. vbi ad longum; vbi etiam con-
cludit, quòd fructus beneficiorum poſſunt vẽ-
di, & diſtrahi ſine aliqua ſolẽnitate. Eſt in ma
teria optima glo. in c. j. de his, quæ fiu. à præla.
vbi dicit, parua enim res eccleſiæ ſine hac
ſolemnitate alienari poteſt, vbi Hoſtien. dicit,
quòd non eſt licitum facere alienationes rerũ
6 eccleſię ſine ſolẽnitate, † vel niſi eſſet parua, vel
modica res in vtilis, & in fructuoſa, in qua nõ
requirit ſolẽnitas, vbi dicit etiã, quòd de rebus
7 mobilibus eccleſiæ † & ſe ſe mouẽtibus poteſt
Prælatus moderatè donare tertæ more conſi-
derato, & ibi Abb. in fi. quod in alienatione rei
8 eccleſiæ paruæ non requiritur † conſenſus ca-
pituli, tex. in c. continebatur, de his, quæ fiu. à
præla. vbi res modica videtur poſſe concedi
abſq; ſolemnitate, ità intelligit illũ tex. Feder.
de ſen. conſ. ſuo 51. quòd loquatur in conceſ
ſione rei modicę, ſecus eſſe dicendum in con-
ceſſione rei magnæ, in qua ſolemnitates inter-
uenire deberent. Refert Abb. d. c. contineba-
9 tur, ſubdens ibidem, † quòd vbicunq; bona
Prælati ſunt diſtincta à bonis capituli, tunc bo-
na poſſunt per Prælatum ſolum ſine conſenſu,
& ſolemnitate concedi ad vitam eius, & durã-
te vita illius, quia tunc ſolùm agitur de ſuo
præiudicio, idẽ Feder. conſ. 53. & p Hoſtien.
in ſumma, §. fi. per Doctor. in c. veniens, de
10 tranſactio. Immò res parua videtur, quòd poſ-
ſit alienari per ſolum Prelatum, etiã ſi Prelatus
iurauerit res eccleſiæ non alienare, etiam non
obſtante eius Iuramẽto per ea, quæ dicit Abb.
in c. vt ſuper, de reb. eccleſ. non alien. col. iij.
ibi ego dicerem, quòd aut res eſt modica, vel
modicæ vtilitatis, & tunc non includitur ſub
iuramento de non alienando, quia non eſt ve-
riſſimile, quòd ſuperior voluerit illũ illaquea-
11 re in iſtis modicis; † quia iſta modica ſunt
exempta ab omni ſolemnitate ex iuris diſpoſi

tione Item Abb. ibidẽ paulò ante verſ. in glo.
in verbo aſſenſu, vbi dicit, quòd in rebus mo-
dicis non requiritur conſenſus capituli expreſ-
ſus, ſed tacitus. Faciunt latè adducta per Bar-
bat. in ſuo conſ. 61. incip. ab Ione principiũ.
quòd conſilium eſt factum in iſta materia, Fa-
cit dictum per eundem Abb. in c. contineba-
tur prꝗallegato, de reb. eccleſ. non alienan.
quòd emens à ſolo Prælato rem eccleſiæ abſq;
aliqua ſolemnitate poteſt preſcribere, etiam
vbi res eſt prohibita alienari, non tamen intel-
ligitur res modica prohibita, per glo. In Au-
then. de here. & fal. §. ſine nobis, verſ. ad ſub-
ſtantiã, & ibi dicit Ang. quòd illa glo. facit ad
ſtatutum dicens, quòd nullus poſsidens apo-
thecã poſsit capi perſonaliter, quòd, ſi aliquis
poſsidet vilisſimam apothecam non gaudeat
12 commodo ſtatuti, & dicit Bal. in l. ij. † C. de
reſcin. ven. xij. q. quòd ille, qui paſſum trans-
greditur, non vituperatur, & dicit glo. in Au-
13 thẽ. minoris debitor, C. qui dar. † tutor. poſſ.
quòd ſtatutum loquens in debitore, non habet
locum in debitore paruo. Faciunt adducta p
Fely. in capitulo fi. §. is autem, de offic. & po-
te. Iud. delega. & Per Rebuff. in compendio
de rer. eccleſiaſtic. alien. verſ. tamen, quòd
ſunt aliqui caſus, in quibus iſtæ ſolemnitates
non requirũtur ex neceſsitate. Et primus eſt,
quando alienantur res minimi valoris, momẽ-
ti, vel vtilitatis, & cum alijs, quæ cumulatè, &
in infinitum adduci poſſent. Pro quo vide quę
cõgeſsi ſuprà in alienatione rer. mobili. verſ.
aliæ vero res mobiles, vbi etiã vide quid quo-
modo, & quando intelligatur modicum. Et
dicit Abb. in c. vt ſuper, de reb. eccl. nõ alien.
verſ. ſed oppono contra, quòd epiſcopus, vel
Prælatus res modicas eccleſię benè poteſt alie-
nare, non obſtante quòd iurauerit non alie-
nare; vbi ego dicerem, quòd aut res eſt mo-
14 dica, ſeu † modicæ vtilitatis, & tunc non in-
cluditur ſub iuramento de nõ alien. quia nõ
eſt veriſimile, quòd ſuperior voluerit illum il-
15 laqueare † in iſtis modicis, cùm iſta mo-
dica ſint exempta ab omni ſolemnitate, ex iu-
ris diſpoſitione, vt in cap. terrulas, xij. q. ij.
idem Abb. in c. fi. de eccleſ. ædifican. vel re-
paran. verſ. item puto, Ibi item puto hoc Iu-
ramentum non extendendum ad alienationẽ
rei modicæ, argum. xij. queſt. ij. cap. terrulas.
Facit quod habetur per Feder. de ſen. in ſuo
conſ. 202. & vide quod not. in c. vt ſuper, de
reb. eccleſ. non alien. & per Archid. in c. ab-
batibus, vbi proſequitur, an Prælati citrà epi-
ſcopum poſsint rem modicam alienare ſine
ſolemnitate, quia tex. in d. c. terrulas videtur
loqui, & habere locum in epiſcopo. Sed quod

posſint alienare rem modicā Prælati, ego, inquit Abb. ibi, allego bonum tex. in c. cæterū, de donatio. & in cap. ad hæc, & c. relatum. el ij. de testa. Habetur per Corſet. in reperto. in verbo alienatio, vbi dicit, quòd in concesſione rei modicæ facta per Prælatum ad vitam ſuſcipientis non requiritur ſolemnitas requiſita in alienatione perpetua, c. ij. de his, quæ fiu. à præla. quod eſt contrà c. perpetua, ij. q. ij. & c. nulli de reb. eccleſ. non alien. tenet Feder. de ſen. d. conſil. 51. ſecus autem ſi ſit res magna, quia tunc requiritur ſolemnitas iuris notatur per Ioan. And. in additio. ad ſpecul. de reb. eccleſ. non alien. ſuper rubr. in fi. Abb. c. ij. de his, quæ fiu. Et dicit Aug. Bero. in cap. nulli, extrà de reb. eccleſ. non alien. col. 23. verſ. limitatur, Hæc autem cōcluſio, quòd res parua, & modica poteſt vendi abſq; ſolemni-
16 tate, dūmodò adſit † iuſta cauſa, per Abb. habetur in c. fi. de eccleſ. ædific. vel reparan. qui hoc dicit, glo. in c. Abbatibus, & in ſumma, j. q. ij. Sed id non tenet idem Bero. in re immobili parua, aut modica, quia, inquit, videtur contrà tex. c. caſellas, x. q. ij. vbi epiſcopo generaliter prohibetur alienatio rei modicæ, vt ibi caſellas, itē tex. in d. c. ſine exceptione, c. tua nuper, & d. c. cùm apoſtolica, in illis verbis, nē quis epiſcopus de reb. eccleſiæ quicquam dōnare, vendere, &c. ibi verbum quicquam de rebus eccleſię, quod etiam res minimas comprehendit, ſubdens quòd, vbicunque ſumus in
17 † materia peccati, & in actu, in quo anima ligari poteſt, ſi lex, vel canon vtatur verbis vniuerſalibus, nihil, quicquid, aut ſimilibus, tunc modicum etiam, & minimum comprehenditur vt in caſu alienationis rei eccleſiæ, c. ſi quis Præsbyterorū extrà eo tit. d. c. non liceat Papę.

¶ Vlterius idem Berouls adducit tex. in c. j. 17. q. 4. cum ibi glo. vbi prædium magnum, vel exiguum vendi non poteſt ſine ſolemnitate, & iuſta cauſa, & inquit glo. ibi intellige exiguum, quod aliquam affert vtilitatem, & reſpōdet ad tex. in c. terrulas, vbi de re īmobili parua fit alienatio abſq; ſolemnitate conſenſus, & ſubſcriptionis capituli, quia ibi tria concurrerunt, videlicet neceſsitas rei, neceſsitas diſtrahendi, eratq; res minus vtilis, & incommoda; nam ex his tribus ibi iudicatur, quòd de per ſe quodlibet non ſufficeret, quia ſola neceſsitas hoc non operatur, c. j. eo. in vj. Clem. j. eo. Nec ſola modicitas, c. ſine exceptione, nec ſola vtilitas, c. vt ſuper, extrà eo. itē nec ſola incōmoditas, §. item prædium, §. ſicut, & §. ſi quas x. quæſt. ij.

¶ Item prælatus bona, quæ ſunt deſtincta, & ſeparata à bonis capituli ſolus de perſe ſine cō ſenſu capituli vſq; ad vitā ipſius vt dico ſuprà benè alienat. & alienatio tenet, cū agatur tātū de ipſius ſolius præiudicio, tenet Feder. de ſen. conſil. 54. Hoſtien. in ſumma, §. fi. Doctor. in c. veniens de tranſactio. Abb. in c. continebatur, de his, quæ fiu. à præla. Bertachin. tracta. de epiſc. 4. parte. q. 34. verſi. redeūdo, refert. ꝙ Abb. in c. cū nos, eo tit. tenet, ꝙ conſenſus capituli non eſt ſemper neceſſarius in negotijs eccleſiaſticis explicandis, ſed in illis tantùm, quæ ſunt communia inter prælatum, & capitulum, vt ibi per Bertac. verſic. in glo. & ſolus prælatus ſine cōſenſu capituli pōt ſeuda re bona eccleſiæ, ſi feudū ſit diſtinctum quid diſtinctum, & eius conceſsio ſit attributa epiſcopo per Bal. in c. j. de his, qui ſeu. da poſſ. Subdit Bal. & idem dico de conſilio, quia cōſilium capituli eſt præſcriptibile, & eſt expreſſum in tit. ſi de inueſtit. lis inter domi. & vaſſal. c. j. §. in clericorum, vbi dicitur ꝙ non requi-
19 ritur ſciētia fratrum, quia qui † plenam habet adminiſtrationem, alterius non tenetur exquirere opinionem, glo. in l. titium, §. j. ff. de admit. tit. vbi Bal. ſubdit, ꝙ ſi prælatus eſt ſo-
20 lus collator feudi, ſolus poteſt † remittere feloniam vaſſallo, not. extrà de ſent. excom. cap. cum deſideres, vbi habetur, quòd ſolus prælatus ſine capitulo nō remittit communem iniuriam, ſed ſuam propriam, ſic. Vnde, ſi collatio. feudi eſt ipſius, remittit ipſe feloniā, ſecus ſi collatio eſt ipſius, & capituli. Vnde Abb. c. cum vos. de his, quæ fiu. à præla. ꝙ in
21 communiter † tangentibus epiſcopum et capitulū requirītur capituli conſenſus, c. accedens de pręſcrip. Dec. conſil. 142. ꝙ ſi prælatus reperitur ſolus in eccleſ. abſq; capitulo tātum poteſt ſolus in alienatione bonorum, quā tum ſi eſſet capitulum, ipſe cum capitulo, not. in glo. in c. potuit de loca. vbi doctor.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus fructus beneficiorum vendere non prohibetur.*
2 *Venditio fructuum ad modicum tempus non includitur in prohibitione.*
3 *Fructus vendi poſſunt ad vitam beneficiati.*
4 *Fructus beneficiorum non ſunt ſpiritualitati annexi.*
5 *Fructus obligari poſſunt ſine cōſenſu epiſcopi.*
6 *Epiſcopus non poteſt facere ſtatutum, quin fructus eccleſiarum locentur, vel vendantur.*
7 *Canonicus vltrà tempus ſuę vitæ non poteſt locare fructus ſuæ præbendæ.*

8 Alie-

8 *Alienari possunt illa, quæ cōmodè seruari nō possunt.*
9 *Prælati, & alij quicunq; ecclesiarum præsidentes possunt fructuum alienationem facere ad modicum tempus.*
10 *Capituli consensus non requiritur in vēditione fructuum, quam facit episcopus ad modicum tempus.*
11 *Prælatus, qui iurauit non alienare Rom. Pōt. inconsulto, pōt nihilominus alienare fructus.*
12 *Modicum tempus quod esse dicatur.*
13 *Fructus percepti, & fructus percipiendi distinguntur.*
14 *Prælatus si dat fructus ad non modicum tempus, & pecuniam inde statim recipit, an valeat contractus.*
15 *Maior est vtilitas recipere præcium simul, quàm diuisim.*
16 *Prælatus vendere non potest ius colligendi fructus.*
17 *Prælatus an vendere possit fructus percipiendos, & se obligare ad illos traddendos, & numero 21.*
18 *quod oēs tangit, ab omnibus approbari debet.*
19 *Successor non tenetur stare contractui prælati prædecessoris, limita tamen, vt ibi habetur.*
20 *Prælatus vltrà tempus suum ecclesiam locare non potest.*
22 *Vendens fructus domus pro centum annis an dicatur alienare.*
23 *Catholici, qui cōtrà hæreticos sese accingūt, ea gaudent indulgentia quæ accedentibus in terra sanctæ subsidium conceditur.*
24 *Clerico est interdictum beneficium alienare.*
25 *venditio, vel locatio fructuum facta per prælatum non extenditur vltrà vitam suam, nisi interueniat authoritas episcopi.*
26 *Locatio si facta sit ad certum tempus, infrà quod moriatur locans, an successor teneatur stare contractui.*
27 *Fructus alienari possunt in præiudicium prælati, sed non successoris.*
28 *Concessio vsusfructus facta consanguineo ad vitam prælati valet.*

DIco pariter, quòd fructus ecclesiarum vendūtur sine solemnitate aliqua, videtur tex. in c. fi. ne præla. Vic. suas vbi fructus beneficiorum, & ecclesiarū
1 pretio † vendere potest Prælatus, nec videtur aliquo modo prohibitum, est tex. in Clem. j. §. fi. vbi dicit tex. quòd statutum de prohibitione alienationis redituum ecclesiasticorū non extenditur ad venditiones fructuum, vt ibi, &
2 glo. in verbo ad tempus, vbi dicit, quòd venditio fructuum ad modicum tempus non includitur in prohibitione per tex. qui dicit expresse in extrauag. ambitiosæ, de reb. eccles. non alien. ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt, extrauag. commun. & per Feder. de sen. consilio. 125. incip. quæritur an constitutio; & dicti fructus nedum venduntur ad certum tempus, & spe-
3 cificatum, sed & pro toto tempore vitæ † beneficiati, & ad vitam beneficiari, vel Prælati, p Præposi. in c. sed ad hæc j. q. j. vbi dicit, quòd fructus percipiendos ex præbenda, & beneficio emere licet, quia non sunt sacris adiuncti officijs, cùm etiam à laycis haberi possint, fructus enim beneficiorum non sunt, nec possunt
4 dici spiritualitati † annexi, & per Archid. d. c. sed hæc, j. q. j. est glo. in terminis in c. alienationes, xij. q. ij. quę habet, quod fructus præbendæ, & beneficij clericus potest vendere ad instar vsu fructuarij, sicut fructus decimarū, & oblationū possūt vēdi, licet hoc nō sit honestū, quia prohibitum non inuenitur, sed tñ cum cō consensu episcopi, subdens glo. sed certè quicquid dicat. Io. ego credo, quòd sicut Clericus potest vendere fructus prębendę suę sine con-
5 sensu † episcopi, ità obligare maximè ad modicum tempus, sicut tutor vendit fructus sine iudicis authoritate, est tex. apertus in c. vestra, ibi Abb. & alij Docto. extrà locat. vbi colli-
6 gunt Doctores, † quòd episcopus non potest facere statutum, quìn fructus ecclesiarum locentur, vel vendantur, quandoquidem id esset in præiudicium ecclesiarum, Abb. in c. ad audientiam ext. eo. tit. vbi dicit, quòd Canoni-
7 cus † vltrà tempus vitę sub non potest locare fructus suę prębendę, & si locauit ad certū tempus, & moritur antè locationem finitam expirat locatio, nisi interueniat authoritas superioris, &c. per Abb. in cap. nulli liceat, extrà. de reb. eccles. non alien. vbi dicit, quòd il-
8 la † quę commodè seruari non possunt, veluti sunt fructus, & vestes benè possūt alienari, nec est prohibitum, sequitur Mariam. Socin. sub consil. 32. incip. Omnipotens deus adsit ex his, j. col. versic. circa primam ibi non est dubium, quòd prædicta locatio de iure uiribus subsistit. Prælatus enim seu Rector ecclesię administrationem habens ne dum ad quatuor vel sex annos potest locare, & fructus vendere, sed etiam vsque ad septennium per tex. apertū in cap. fi. ne pręla. vic. suas. & hodie est etiam tex. apertus iuncta glo. & opinione communi quod

9 ni quod Prælati, Rectores † & alij quicũq; ad-
ministratores ecclesiarũ, Præsidẽtes, etiã reli-
giosi possunt locatioẽs, & fructuũ vẽditiones
ad tempus modicum facere, etiam soli, & nul-
lo capituli accedente consensu, in Clem. j. de
reb. eccles. non alien. Facit Calder. in consil.
suo viij. incip. si in venditione tit. de reb. eccle.
10 nõ alien. † vbi dicitur, ꝙ in vẽditione fructuũ,
quàm facit episcopus ad modicum tempus, nõ
requiritur consensus capituli, pro quo tex. in c.
tua nuper, à contrario de his, quæ fiũ. à præla.
& facit in consil. 7, antecedente incip. an iurãs,
11 † vbi tenet, ꝙ prælatus, qui iurauit nõ alie-
nare Rom. Pontif. in consulto potest alienare
fructus, vbi saluat glo. dicentem, ꝙ, qui alie-
nare est prohibitus, potest locare ad centum
12 annos; & communis opinio glo. † & Doctor.
in d. Clem. quòd modicum tempus intelliga-
tur infrà decennium, per l. fi. C. de præscrip.
long. temporis, & ff. qui, & à quib. l. fideico-
mis. §. Aristo. Et quamuis aliqui dicant hoc
esse arbitrarium, tamen communis opinio, &
communis obseruantia est, quòd intelligatur
de tempore minori decennio per iura prædi-
cta, & Ità probatur in multis legibus illius ti-
tuli, de præscriptio. long. tẽpo. x. vel xx. ann.
Ergo minus tempus x. annorum, non dicitur
longum, & sic dicitur modicum. facit etiam,
quod notat in l. j. §. quod ait, ff. de superfi. &
idem tenet Archid. de santo Georg. quẽ dicit
Io. And. post glo. illam fina. in Clem. j. de
reb. eccles. non alien. ità publicè respondisse.
Et sequitur Zabarel. Card. Floren. qui dicit
se ità pluries consuluisse, & quod ità obserua-
tur. Facit, quod tradit Ozer. in l. in venditio-
ne, §. j. ff. de bon. autho. iud. posiden. & pro
batur satis iudicio meo hæc opinio, quoniã an
te illã Clem. primam habemus tex. in c. fi. ne
Prælat. Vic. suas, quòd cum debeat locare vsq;
ad septennium absq; superioris authoritate, &
aliàs absq; solemnitate, quæ exigitur in aliena-
natione rerum ecclesiæ, de qua in c. sine exce-
ptione, & c. j. de reb. eccles. nõ alien. & d. Clẽ.
j. ergo. d. Clem. quæ non venit correctiuè ad
ius antiquum disponens, quòd ad modicum
tempus posit fieri talis locatio, & venditio
fructuum, debet intelligi de decennio; cum
ergo prædicta arrendatio &c. vt ibi per d.
Socin. Vide etiam latè per Lauren. de Rodul.
in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. q. 27. vers.
in venditione. autem fructuum perceptorum
non insisto, quia tales vendi possunt sine solẽ-
nitate, &c. & in versic. aut vendit fructus per-
cipiendos, &c. vt ibi per totum, & recensen-
do dicta eius dicit in q. 27. vers. in vẽditione,
13 vbi & in q. sua seq. num. 28. † distinguit in-
ter fructus perceptos, & fructus, percipiẽdos,
in venditione autem fructuum perceptorum
non insisto, quia tales vendi possunt sine solẽ-
nitate. Ad hoc benè facit tex. in clem. j. in fi.
de reb. eccles. non alien. & quod ibi not. glo.
fin. in principio, quæ dicit, locatio, & venditio
fructuum ecclesiæ ad modicũ tempus nõ inclu
ditur in prohibitione, & quòd notatur in Spec.
de hære. versi. in fauorẽ, & quod notatur in c.
alienationes, xij. q. ij. & ead. caus. & q. episco
pus, & 16. q. j. possessiones, in glo. fi. ĩ fi. & quod
ibi scribit Archid. Et faciunt notata in c. præ-
senti, de off. ordin. in vj. Nec habet, inquit, ob
stare tex. in c. j. de reb. eccles. non alien. qui
videtur esse in contrarium, quia ille tex. non
loquitur de concessione fructuum, sed de con
cessione, siuè de donatione perpetua iuris
percipiendi fructus, siuè decimas, & in q.
14 seq. 28. Idem Lauren. quærit, quòd si † Præ-
latus secularis dat fructus ad non modicum
tempus, & pecuniam inde statim recipit, nun-
quid valeat cõtractus sine solemnitate, & Pau
lus in Clem. j. format istam quæstionem, & ar-
guit per illum tex. à contrario sensũ contractũ
15 valere, præterea secundùm eum † maior ver-
satur vtilitas ecclesiæ in recipiendo simul, &
vnico contextu omnem pecuniam, quàm illã
recipere diuisim, & in partes, arg. ff. famil. Her-
cis l. planè & c. ex litteris de. pignor. vnde se-
cundùm eum in rei immobilis alienatione,
non in venditione fructuum habet seruati so-
lemnitas. In contrarium arguit idem Paulus,
quia in alienatione rei mobilis prætiosæ debet
seruari solemnitas, x. q. ij. hoc ius, sed tales fru
ctus beneficij ditissimi possunt ascendere ad
valorẽ maiorẽ, quã sit res pretiosa mobilis. Er-
go subest eadem ratio, ergo idem ius. Respon-
16 det, & soluit sic, † quia aut prælatus vendit
ius colligendi fructus, & eo casu putat, quòd
solemnitas sit necessaria, etiam in clerico secu-
lari; & idem, si concedit possessionem; & idẽ
etiam, si fiat venditio per modum locationis
perpetuæ, vt in c. nulli de reb. eccles. nõ alien.
17 ext. Aut Prælatus † vendit fructus percipien-
dos, ad quos tradendos se obligat Prælatus, &
tunc, si loquimur in Prælato; regulari habet,
seruari forma tradita in d. Clem. j. Aut lo-
quimur in Prælato seculari, & tũc aut tales fru-
ctus sunt sibi & alijs communes, & tunc est
necessarius consensus illorum, qui ius habent
in fructibus, c. proposuit de conces. Præben. &
c. nobis, xij. q. ij. c. volteranæ, & c. concesso.
quia fructus sunt Prælati tantùm, vt eos diui-
dat, argu. 1. dist. ius militare. Et quod omnes
18 tãgit † ab omnibus approbari debet reg. quod
omnes, in vj. Aut isti fructus sunt non cõmu-

b

nes,

nes, sed Prælati tantum alienantis, & valet alienatio in sui præiudicium, sed in successoris præiudicium non tenet, de quo habes dicere, pro-
19 ut per gl. in c. fi. ne præla. Vic. suas, quæ habet quòd successor non tenetur stare contractui Prelati predecessoris, nisi contraxisset nomine ecclesie, & pro vtilitate ecclesie, & pecunia inde recepta in vtilitatem ecclesie cõuersa esset, quia eo casu teneretur successor stare contractui, c. j. de solutio. xij. q. ij. c. hoc ius. Si verò non pro vtilitate ecclesie, sed vt ipse tanquàm Prelatus perciperet reditus, successor stare nõ
20 tenetur, c. ij. ext. de precar. quia † vltrà tempus suum Ecclesiam locare non potest, & si soluit aliquid vltrà, sibi imputet, quia hoc preuidere debuit, l. si quis domũ, §. 1. §. si alias, & §. si fructuarius, ff. locat. Cũ ista opinione principali transit Lauren. de Rodulph. d. c. fine exceptione. Idem repetit, & tenet idem Lauren. de Rodulph. in questione sua disputata, quam facit super validitate alienationis facte per Abbatẽ ad vitã recipiẽtis, que incip. quæstio trimebris, col. ij. versi. quintò dico, vbi dicit, dico, quòd istam quæstionem videtur terminasse Paul. in d. Clem. prima de reb. Eccles. & formabat eam in prælato seculari, & finaliter concludit isto
21 modo; † Quòd aut Prælatus vendit ius colligendi, & tunc solemnitas est necessaria, quæ similiter est necessaria, si cõcedit possessionem. Aut vendit fructus percipiendos, ad quos tradendos se se obligat Prælatus, & tunc aũt loqueris in regulari, & tunc habet seruari forma illius Clem. prime. Aut in seculari & tunc aut sunt communis alijs, & illorum est habendus contractus, & consensus. Aut sunt ipsius alienantis tãtùm, & valet alienatio in sui preiudicium, sed in preiudicium successoris dicendũ est, vt notatur in c. fi. ne Prelat. Vic. suas. Subdens, sed modò ad propositum; cùm iste alienat ius percipiẽdi fructus, quia eum constituit vsufructuarium in vita, ex quo solemnitatem non seruauit, per consequens alienatio non valet. Sed nec dùm in regulari, verùm etiam in seculari procedit, pro quo videtur etiam esse casus in c. non liceat, xij. q. j. ibi nec in vsufructum rura tradere. Subdens parimodo, & sic vides, quòd regularis etiam in casu alienationis fructuum habet seruare solẽnitatem à iure traditam, & aliàs, vt ibidem. Addens idẽ Lauren. in d. c. fine exceptione, quòd ad predicta facit, quod dicit Bar. in l. ij. §. instituto, ff. de leg. ij. qui ad questionem, in qua querit de il-
22 lo, qui † vendidit fructus domus pro centum annis, respondebat, quòd aut vendidit fructus constituendo ementi ius vsufructus in re, & tunc est alienatio, l. fi. C. de reb. alien. Aut non constituendo, sed obligando se actione personali ad dandos fructus Et tunc nõ est alienatio l. fi. C. de contrahen. emptio. & qualiter perpendatur, scilicet, quod constituerit vsufructus ius, vel ne notatur in l. fi. ità ff. de vsufruct. & fac. lege fundi trebatiani ff. de vsufruct. lega. Et vide quod scribit Ioan. de Fauen. in dict. Clemen. Et intellige verba Bartol. in prelato seculari, quia in regulari non procederet per d. Clemen. Vel dic, quòd immò etiam in regulari, cùm secundùm dictam distinctionem intelligi debeat tex. in d. Clem. secundùm quod videtur esse de mente Bar. qui illam Clem. debuit videre, primam tamen limitationem videtur sequi Paulus, vt patet ex predictis. Et vide etiam circà prædicta quod notatur in Specul. de hære. vers. in fauorem
23 † vbi habetur, quòd Catholici, qui Crucis assumpto charactere ad hæreticorum sese accingunt exterminium, illa gaudent indulgentia, & priuilegio, quæ accedentibus in terre sancte subsidium conceduntur, c. excõmunicamus, ext. de hæret. §. catholici, per quod patet, quod Clerici habebunt beneficia sua triennio, ext. de Iud. ad liberandum, in integra, & decimã, vel vigesimam pro hoc subsidio deputatam, quæ ecclesijs contingit, poterunt secum ferre, & si moriantur ante triennium, beneficia ipsa tenebunt creditores, quia hoc eis per Papam cauetur, aliàs sibi imputare deberent, qui eis pecuniam credidissent, l. si quis domum §. j. ff. locat. arg. ext. de reb. eccles. alien. vel non
24 alien. & clerico † interdictum est beneficium alienare, xij. q. ij. alienationes, sed expone ibi bñficium, idest ius beneficij, hic aũt alienat fructus, qđ eis licet, ext. ne pla. vic. suas, vel iura, c. fi. de locat. & cõduct. c. ij. & possunt capi in pignus pro debito, extra de fideiussori constitutus, vt per Specul. d. loco. Subdens idem Lauren. d. loco, quòd Archid. in c. alienationes, xij. q. ij. cum suis remissionibus clarè sentit, quod
25 si fiat † venditio, seu locatio fructuum p Prælatum, non extenditur vltra vitam suam, nisi interueniat authoritas episcopi; & sic p consequens videtur sentire, quòd vsque ad vitam valeat sine consensu episcopi, sed potest intelligi, secũdum distinctionem Pauli, vide etiam quod notat Ioan. Andr. Ioan. de Ligna. in cap. fin. ne prælat. Vic. suas, post Innocen. & Hostien. ibidem. Hec per Lauren. de Rodul. in d. repet. c. fine exceptione, xij. q. ij.
26 in q. 18. † Et an si fiat locatio ad certum tempus, & Prelatus infra tempus moriatur locans an successor teneatur stare contractui, vide p Innocen. Hostien. Ioan. Andr. & Ioan. de Lignano in c. fi. ne prelat. Vic. suas, per Archid. in

in supradicto c. allegato,& infrà in quæstione an,& quo modo,& in q. ad quod vsq; tempus &c.Et Cardinalis in Clem. j. de reb. eccles.nō alien. in sua disputat. 27. concludit, quòd in
27 † præiuditium prælati,vel rectoris fructus ecclesiæ alienari possunt, nō in præiuditium suc cessoris,per tex. sepe dictum in c. fi. ne præla. & refert Gen. & Matthę. dixisse,quòd in tēporalibus successionibus forma non est necessaria per glo.in c. ij. de his, quæ fiu.à præla.Innocen. in c.vnico, vt ecclesi. beneficia. Feder. de sen. consil. 52.incip. quidam prælatus cō-
28 soluit † valere concessionem vsufructus factā consanguineo ad vitam, licet consil. 143. voluerit debere interuenire cōsensum Papę. Sed Abb.c.fi.ne præla.notabiliter dicit posse recto rem locare pro toto tempore vitæ suę, & dicit hoc notari per glo. ibi,& per Hostien.in summa,de his,quæ fiu. à præla. §. fi.

SVMMARIVM.

1 *Vestes,fructus, & similia,quæ vsu consumuntur, possunt alienari sine solemnitate aliqua.*
2 *Mobilia preciosa non possunt alienari sine solemnitate.*
3 *Tutores, & curatores sine interpositione decreti vendunt vestes attritas, & animalia superuacua.*
4 *Peccunia vtrum sit de illis, quæ seruandò seruari non possunt.*
5 *Prælatus licet vendere teneatur ea, quæ seruando seruari non possunt, tamen iusta estima tione vendere debet.*
6 *Aestimatio iusta est communis secundùm tempus venditionis.*
7 *Ecclesia restituitur contrà alienationem factā per collusionem.*
8 *Bona, quæ seruando seruari non possunt, aliena ri possunt, licet sint restitutioni subiecta.*
9 *Ille, cui est interdicta alienatio, potest alienare res subiectas periculo, si consumuntur.*
10 *Solemnitas necessaria non est, quando prælatus concedit ad modicum tempus.*
11 *Argumentum à contrario sensu valet in iure.*
12 *Concessio ad vitam prælati facta valet, quando bona ipsius sunt distincta à bonis capituli.*
13 *Alienatio ad vitam alicuius, an requiratur necessaria in alienatione perpetua.*
14 *Rector ecclesiæ potest transigere super iuribus ecclesiæ immobilibus et spiritualibus, in prę-iuditium sui ipsius, quæ transactio valebit toto tempore, quo ipse ecclesiā possidebit.*
15 *Modicum tempus intelligitur infrà decenniū, & num. 16.*
17 *Alienatio perpetua dicitur, si fiat ad vitam, sed quoad quid dicitur temporalis. 18.*
19 *Solemnitates an requirantur, si fructus vendantur ad vitam, vel ad centum annos.*
20 *Ius in re quando dicatur constitutum.*
21 *Capituli taciturnitas habetur pro consensu in temporalibus locationibus.*
22 *Alienatio sine solemnitate valet, quando alienatur res, quam ecclesia grauata est alienare per fideicommissum.*
23 *Solemnitas non requiritur, quando fit alienatio rei, quæ retineri non potest.*
24 *Bona ecclesiarum, quæ propria retineri non possunt, sine aliqua solēnitate alienari possūt.*
25 *Solemnitas non est necessaria in venditione, quæ fit ex necessitate.*
26 *Fratres minores non possunt nec recipere, nec capere.*
27 *Fratres prædicatores possunt capere, vt vendant.*
28 *Ordo prædicatorum, & aliorum mendicantium, capax est ad acquirendum, sed non ad retinendum.*

ADDO etiam quòd illa mobilia ecclesię, quæ seruando seruari non possunt, possunt alienari absq; solēnitate aliqua, ve
1 luti sunt † vestes, quæ veterascunt,& vsu consumuntur,fructus, & similia, per tex.in extrauag.ambitiose,extrauagan.commun. de reb. eccles. non alien. ibi & bonis, quæ seruando seruari non possunt, per glo. in c. nulli liceat, eo.tit. ext. in verbo immobilia,ibi mobilia verò,quæ seruando seruari non possunt,pręlatus potest alienare ad instar tutoris, l. lex quę in fi. C.de admi.tutor. & l. vlt.C.quando decret. opus non est, habetur in glo.ī c. tua nuper de his,quę fiu. à prælat. in verbo tractatu,vbi di-
2 cit quòd † mobilia pretiosa non possunt alienari,quia est necessaria solemnitas,secus si sint de illis quę seruādo seruari non possunt, quia tunc benè alienantur Ioan. Andr. & Zabarell. d. c. nulli,quòd illa possunt benè vendi, quę magis vendi expedit,quàm retineri,vti vestes
3 attritę & animalia superuacua 3. † hinc sine interpositione decreti tutores, & curatores vendunt vestes attritas, & animalia superuacua. l. vult. in d. glo. allegata vbi Abb.melius mihi 2. col. quòd Pręlatus solus & de per se potest alienare bona illa mobilia ecclesię quę commodè seruari non possunt, velnti sunt vestes

vestes, quæ quotidie magis veterascunt &c. p
eundem in c. tua nuper de his, quę fiu. à pręla.
glo. in c. 2. de rebus ecclesię non alien. in vj.
in verbo immobilia ibi, nisi, quę seruando ser-
uari non possunt. glo in c. is cui, de electio.
in vj. in verbo immobilia, & p ea, quę adduco
supra suo loco in questione de alienatione il-
4 lorum, quę seruando seruari non possunt, † &
vtrum pecunia sit de illis, & vide per Augusti-
num Beroium in c. nulli de reb. ecclesię non
alien. col. 24. vers. limitatur etiā, et paulò post
col. 25. versi. in glo. in verbo, vbi id dicit quod
not. in l. fi. C. de vend. rerum ciuil. glo in c.
alienationes 12. q. 2. c. 1. eo. tit. in vj. in ver-
bo immobilia tex. in c. benè quidem 96. dist.
versic. Iniquum est glo. summę 12. q. ij. facit
l. Aristo. §. j. ff. de iur. deliber. vt per. d. Be-
roium ibidē; & paulò post idem Beroius vers.
& quamuis vbi dicit, quòd nedū pręlatus po-
test talia bona vēdere, sed quòd immò tenetur
illa vendere absq; solēnnitate, & alia iusta cau
sa, alioquin de mala administratione tenetur,
5 tamē † illa vendere debet iusto pretio, iustaq;
ęstimatione d. c. benè quidem & l. fi. in fi. C.
6 de administr. tut. † & iusta æstimatio est com-
munis secundum tempus, quo venderetur d.
l. fin. cap. in ciuitate c. nauigante de vsur. c.
7 cùm dilecti de empt. & vend. † Et si alienatio
esset facta p sordes cum damno ecclesię, & per
collusionem, ecclesia restituitur, not. in l. fi. C.
si aduers. vendit. & aliàs vt ibi per eū. Facit q
8 bona, quę seruando seruari non possunt, benè
possunt alienari, licet sint restitutioni subie-
cta per glo. Alex. & alios in §. res quę, l. Mar-
cellus ff. ad Trebell. vbi multi enumerantur
casus, in quibus est permissa alienatio bonorū
restitutioni subiectorum. Facit quod ha-
betur per Bal. in cap. venerabili de off. deleg.
9 prope fi. vbi ille, † cui est interdicta alienatio
potest alienare res subiacentes periculo, si sunt
res, quę consumūtur, nam qui talia dō alienat,
punitur d. l. qui tutor.
¶ ITEM nō videtur quod aliqua requiratur
10 solemnitas, † quando Prælatus concedit res
ecclesiæ ad tempus modicum, videtur esse tex.
in c. j. de reb. eccles. non alien. in vj. §. quia
etiam tractatus, vbi dicitur, quòd solemnis tra
ctatus soleat adhiberi in cōcessionibus rerum
ecclesiæ perpetuis, ergo in concessionibus non
perpetuis, sed ad tempus non requiritur, arg.
11 † à contrario sensu, quod valet in iure, & est
lex. l. j. ff. de off. eius, cui mandata est iurisd.
35. dist. qualis, glo. in c. cum apostolica de his,
q. fi. à præla. i verbo itellige, & glo. ibi i verbo p
petuus, ibi nota quòd in temporalibus non ita
læditur ecclesia &c. est doctrina Abb. in d. c. fi-
tinebatur in vers. limita, de his, quæ fi. à Præla.
12 limita † inquit, quòd vbicunq; bona Prælati
sunt distincta à bonis capituli, tunc benè po-
test per Prælatum solum sine consensu, & so-
lemnitate concedi ad vitam eius, & eius vita
durante, quia tunc solùm agitur de sui præiu-
dicio. Idem Feder. de sen. cons. 53. & melius
per eundem ibi in j. not. vbi dicit, nota quòd
concessio rei ecclesiasticę facta per Pręlatū ad
vitam recipientis tenet sine solemnitatibus re
quisitis in alienatione perpetua, nam vt patet
hic non fuit requisitus tractatus, nec habitus
consensus expressus, nec interuenit authoritas
superioris, & sic videt̄ iste tex. mirabilis cōtrà
xij. q. ij. §. perpetua. & c. nulli de reb. eccles.
13 non alien. nam id, † quod datur ad vitam ali
cuius, potest dici perpetuum, quoad hoc vt ser
uetur solemnitas requisita in alienatione per-
petua. Sed vide Feder. de sen. cons. 51. vbi vi-
detur intelligere istum tex. in concessione rei
modicę, secus est dicēdum, si res sit magna, tūc
enim interuenire debent solemnitates requisi-
tę in alienatione perpetua, vt d. §. perpetua
iuncta glo. Io. And. in additio ad Specul. de
reb. eccles. non alien. in fi. rub. & quòd con-
cessio temporalis, siuè ad vitam possit fieri si-
ne solemnitate, probatur per glo. fi. 16. q. 1.
c. fi. & in glo. j. ea. caus. ij. q. vij. c. j. & per
Archid. in c. j. de reb. eccles. non alien. in vj.
super verbo perpetuis, vbi patet expressè quòd
potest ad vitam fieri sine solemnitate conces-
sio. ad id etiam facit, quod not. Hostien. in sum
ma de his, quę fi. à Pręla. in fi. vbi dicit, quod
Prelatus potest facere concessionem ad vitam
de his, quę spectant ad suam mensam, alleg. eo
tit. c. tua ad idem, quod not. Io. And. in c. ve
niens de testa. super verbo promisisset, ibi ta-
men non valent, nisi ad vitam remittentis, de
donatio. c. ij. vt per Lauren. de Rodolphis in
quęstione, quę appellatur quęstio disputata ij.
col. vers. secunda particula &c. sequitur Cor-
setus in suo repertorio in verbo alienatio, vbi
dicit, quòd in alienatione, vel concessione rei
modicę facta ad vitam suscipientis per Pręla-
tum non, requiritur solemnitas requisita in
alienatione ppetua c. ij. de his quę fi. à Pręla.
quod est contra c. perpetua ij. q. ij. & c. nulli
de reb. eccles. non alien. Feder. de sen. cons.
51. et ibi per Hostien. in summa in §. fi. per
Doctores in cap. veniens de transactio. &
14 maximè Abb. ibi † Item nota & tene menti,
quòd super iuribus ecclesię immobilibus etiā
spiritualibus potest rector transigere, et com-
ponere in pręiudicium sui ipsius, ità quòd cō-
positio valebit toto tempore, quo ipse ecclesiā
possidebit, & ex hoc, & ex tex. nota singulari-

ter quòd Rector ecclesiæ potest contrahere super rebus ecclesiæ sine superioris authoritate, vt contractus duret toto tempore, quo ecclesiam possidebit, & est futurus Rector, & nescio alibi ità bonum tex. & ibi vide alios doctores. est tex. in cap. ad audientiam extra eo. tit. Clem. j. eo tit. in fin. vbi glo. dicit quòd
15 modicum tempus esse † potest decenniū, vel arbitrio iudicis, sequitur Marian. Socin in consilio suo 32. j. volum. col. j. versic. circa primam, ibi non est dubium, quòd prædicta locatio de iure viribus subsistit, prælatus enim seu Rector ecclesiæ administrationem habens nedum ad quatuor, vel sex annos potest locare fructus & vendere, sed etiam vsque ad septennium, text. est apertus in cap. fin. ne prælat. vic. suas, & hodie etiam est text. apertus iuncta glo. & appellatione communi, quòd prelati Rectores; priores, et alij quicunque administratores ecclesiarum, & præsidentes etiā religiosi possunt locationes & fructuum venditiones ad tempus modicum facere etiam soli, & nulli capituli accedente consensu in
16 Clemen. j. de rebus ecclesię non † alien: & communis opinio glo. & Doctor. ibi est, quòd tempus modicum intelligi habeat infra decennium per tex. in l. fin. C. de præscrip. long. tempo. & ff. qui & à quibus l. fideicommiss. §. Aristo. & quamuis aliqui dicant hoc esse arbitrarium, tamen communis opinio, & communis obseruantia est, quòd intelligatur de minori tempore decennio per iura prædicta, & ità probatur in pluribus legibus illius tituli de præscriptio. long. tempo. x. vel xx. anno. ergo minus tempus x. an. non dicitur longum, & sic dicitur modicū. facit, quod not. in l. j. §. quod ait ff. de superficie, idem tenet Archid. de Sancto Georgio, quem dicit Ioan. And. post glo. illam fi. in Clem. j. de rebus ecclesię non alien. ità publicè respondisse. Sequitur Zabarel. Floren. qui dicit se pluries ità respondisse & consuluisse, & quòd ità obseruatur. Facit quod tradit Bart. in l. in venditione §. j. ff. de bon. autho. iudic. posses. & probatur satis iudicio meo hæc opinio, quoniam ante illam Clemen. primam habemus text. in cap. fin. ne prælat. vic. quòd non habeat locare vsque ad septennium absq; superioris authoritate, & aliàs absque solēnitate, quę exigitur in alienatione rerū ecclesiæ, de quibus in c. j. de rebus ecclesi. non alien. & xij. q. ij. in summa & c. sine exceptione & d. Clem. j. ergo prędicta Clementina j. quę non venit correctiuè ad ius antiquum disponēs quòd ad modicum tempus possit fieri talis locatio, & vēditio fructuū, debet intelligi de decennio, vt per Socin. d. loco & dicit Petrus Rebuff. in compendio alien. rerū ecclesiæ versi. tertius casus est, quod
17 est secus in alienatione perpetua, † & dicitur perpetua, si fiat ad vitam Clem. j. eo. tit. c. ad audientiam & c. nulli extra eo. Domin. Gemin. in consil. 48. incipi. Præsbyter colum. ij. glo. in c. perpetue. x. q. ij. & c. possessiones 16. quæs. j. c. fin. de rescrip. in vj. & sic requiritur inquit
18 supradicta solemnitas. † Potest tamen dici hæc alienatio ad vitā tēporalis, quoad quid videlicet quoad temporis expresionem, glo. in c. j. eo. tit. in vj. immò solemnitates debēt interuenire in locatione decem annorum cōcludit Alex. consil. xvij. vers. instrumento, 4. vol.
19 Quòd † si vendiderit fructus ad vitam, vel ad centum annos, an requiratur solemnitas, respon. si constituat ementi ius vsufructus in re dicitur alienatio, & sic prohibita c. non liceat Papę xij. q. 2. ibi vsufructum rura dare, & l. fi. C. de rebus alien. non alien. secus erit si non cōstituat ius in re, sed actione personali ad dādos fructus tanto tempore si obliget, l. fi. ff. de contrahen. emptio. facit l. libert. ff. de annuis lag. cap. vestra de locat. Bart. in l. codicillis §.
20 instituto ff. de lega. 2. † & quando constituatur ius in re, & quando non, vide per Bart. in l. fundi ff. de vsufru. lega. Et licet in locationibus perpetuis requiratur expressus consensus
21 capituli, † tamen in temporalibus, & illis, quę fiunt ad tempus, sufficit taciturnitas capituli, quæ habetur pro consensu capituli glo. in c. ij. de his, quæ fiu. à præla. vbi Abb. dicit, quòd taciturnitas capituli habetur pro consensu in alienatione facta ad tempus, quia talis alienatio inconsulto capitulo facta ab eo censetur ratificata, nisi infra tempus à die scientiæ contradixerit. Et dicit simpliciter Alber. in Authen. hoc ius. C. de sacrosanc. versiculo sunt etiam, quòd prælatus potest concedere res ecclesię ad tempus sine solemnitate, c. j. in fi. vt ecclesiast. benef. & ibi per Innocen. & c. dudū de reb. eccles. non alien. Archid. c. alienationis 12. q. ij. & per Ber. in c. ij. extra eo. in glo. res ecclesiasticæ, vt per Alber.
22 ¶ Item potest fieri † alienatio sine solēnitate, quādo scilicet alienatur res, quam est grauata ecclesia alienare per fideicōmissum, quia benè tūc nulla solēnitate interueniente alienabitur, tenet Lapus de Castiliono. allegat. 26. disput. & c. Fely. in cap. in pręsentia col. xx. de ꝓbatio. Bald. in c. cū causa col. fi. de re iud. Hyppol. in sing. 132. incip. in alienatione, per Rebuff. in compendio alien. rerum eccles. vers. quintus quando, Hyppol. de Marsilijs in sing. q. 32. incip. alienatione rerū ecclesię, & refert Corset. ī suo repertorio ī verbo solēnitas, ꝙ solēnitas

23 tas, quæ exigitur in alienatione rei ecclesię nõ exigitur nec requiritur quãdo fit alienatio rei quæ retineri non potest per Guliel. de cuneo in l. cùm hi §. si pecunia ff. de transac.

24 ITem bona † fratrũ ordinis minorũ, & Prædicatorum hæremitarum, quorũ ecclesię nõ possunt propria retinere, possunt sine causa, sine solemnitate seruata, sine licẽtia superioris distrahi, & alienari per ea quæ dicũtur per Guliel. de cun. & melius Bald. in Authen. si qua mulier C. de sacrosã. eccles. col. iij. ibi sed si ponamus consuetudinem, vt dixi superius, nunquid potuerunt vendere non seruata solemnitate &c. respon. sic quia quando isti Prædicatores vendunt necessitate eorum status, nõ est necessaria solemnitas, nec causa quia vendũt necessitate eorũ status, cũ possidere, & retinere repugnet eorum statui, arg. l. ij. de reb. eorum vbi Paul. de Castr. quòd in alienatione rerum & bonorum quę capiunt religiones non vt retineant sed vt vendant non habet seruari solemnitas quia illa venditio fit ex necessitate prout exẽplificat i hospitali senensi q. oĩ anno tenet vẽdere q̃ illi obueniũt, & fratres mi-
26 nores † non possunt nec recipere, nec capere, quia ordo eorum non potest nec capere nec recipere, minores & alij mendicantes dicũt mendicantes ad possidendum, non ad vendendum, vt per eundem Bal. ibidem versi. & prædicta sunt vera, & versic. sed modo, quia benè
27 possunt † fratres prædicatores accipere, vt vẽdant si adsit consuetudo, sequitur Rebuff. in suo tracta. siue compen. alien. rer. eccles. versic. quintus inquit casus est, quando alienaret ex causa necessitatis, vt potè quia non est ecclesię proprium habere, vt est in Cordigeris, tunc enim possunt alienari sine solemnitate glo. est in c. vno in verbo domum de relig. dom. in vj. ita tenet Bald. in Authen. si qua Mulier. C. de sacrosan. eccles. per Paul. de Castr. authen hoc ius, Anto. de Butr. in c. in præsentia col. 7. versi. quintus casus de probatio. est facta decisio Rotæ. in manuscriptis Thomæ de tanis decisio. x. vbi legitur quòd
28 ordo † prædicatorum & cæteri mendicantes sunt capaces ad acquirendum licet non ad retinendum Cardin. consil. 102. decisio. 559. glo. in verbo domum c. j. §. confirmat de relig. dom. in vj. Feder. de sen. consil. 265. & in tali alienatione nõ requiritur solemnitas. & c. Deci. & Felyn. in c. in præsentia de probatio. et d. decisio. ...

SVMMARIVM.

1 Prælatus potest sine aliqua iuris solemnitate repudiare res, quæ nondum censentur in bonis ecclesiæ.
2 Res ante acceptationem nõ censetur ecclesiæ.
3 Prælatus qui potuit quærere ecclesiæ, & non acquisiuit tenetur ad interesse.
4 Prælatus an possit repudiare legatum factum ecclesiæ.
5 Prælatus an contrahendo præiudicare ecclesiæ possit.
6 Prælatus potest repudiare donationem factam ecclesiæ sine aliqua solemnitate, & quare diuersum sit in legato.

ITem possunt alienari sine aliqua solemnitate, res quæ nedum censentur in bonis ecclesiæ, puta res quæ præscribuntur, quæ nondum sunt acquisitæ ecclesiæ, vti sunt res legatæ ecclesiæ, quæ nondum sunt traditæ quas
1 Prælatus † benè potest sine aliqua solemnitate repudiare capitu. fin. de præscrip. & ibi per Doctor. tradit Feder. de sen. in suo consil. 94. per tex. in l. si sponsus §. j. ff. de donat. inter. vir. & vxor. per Ioan. Andr. in cap. cũ apostolica de his, quæ fiu. à prælat. Lap. alleg. 26. per tex. in l. qui autem ff. quæ in fraud.
2 cred. † quia ante acceptationem res non censetur ecclesiæ l. si quis ità ff. de condit. instit. sed quòd res legata acquirenda non possit sine solemnitate alienari, nec repudiari tenet Ancharan. in Clemen. j. eo tit. per tex. in l. magis puto §. fundum ff. de rebus eo. per text. in l. fin. C. de sacrosan. eccles. vbi in ecclesiam trasfertur dominium sinè traditione, per alias rationes de quibus ibi per eundem Petr. Ancheran. in c. cùm contingit de senten. excom. Oldrad. consilio 9. Socinu. in tracta. falen. reg. 110. ecclesiæ res, & ista opinio potest intelligi quòd non debet interuenire authoritas Archiepiscopi vel alia superioris extra proximè dictam per Prepofit. in c. sine exceptio.
3 xij. q. ij. in fin. † Prælatus tamen qui potuit querere ecclesiæ & non quæsiuit tenetur ad interesse per text. cũ ibi glo. in cap. quicunque xij. q. 4. sicut dicitur in tutore respectu Pupilli l. quicquid C. arbit. tutelæ, Perusin. in capitu. j. eo titu. in vj. Rebuff. prcallegato compendio de rebus ecclesiæ alien. versicu. sextus casus. † Sed an Prælatus possit,
4 vel non possit repudiare legatum factum

ecclesię vide per Abba. in capit. tua nuper de his, quę fi. à pręla. vbi disputat in vtranq; partem quęstionem concludit quod pręlatus non potest repudiare legatum nisi cum iusta causa, & si sine iusta causa repudiat potest cōpelli ad satisfaciendum ecclesię de suo per eū d. loco & vidę quę dico supra in rubrica de significat. verb. alien. versicu. Item repudiatio in qua materia vide distinctionem Barto. in l. iubemus nullum C. de sacrosan. eccles.
5 vbi posita questione an posset † preiudicare ecclesię contrahendo, aut aliud faciendo distinguit primo casu non potest pręiudicare nisi licitè contrahat, secūdo casu si loquimur in querendo potest pręiudicare Authē. Nestorianis. de hæret. C. aut in quęsitis, & si consensu capituli facit pręiudicat, aut sine & non pōt præiudicare & quod prælatus solus non pōt legatū repudiare sine solēnitate colligi videt̄ ex di-
6 ctis Paul. de Castr. in consil. 2. † quod est secus in donatione, vt dicit bene probari ex l. magis puto. §. fundum ff. de rebus co, & ratio diuersitatis est quia in donatione non aquiritur donatario nisi volenti, & non ignoranti, sed in legato sufficit factum testatoris solius, acquiritur enim ignoranti licet reuocabiliter. l. cum Pater §. fundo ff. de lega. 2. ergo legatum est quæsitum ipso facto, & per Angel. in summa in verbo alienatio §. vtrum Prælatus, & ibi vide in apostillis, quæ multa adducunt.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ res iniuste ab ipsa detenta alienari potest.*
2 *Ecclesia est cultrix, & auctrix iustitiæ.*
3 *Maritus qui ex consuetudine acquirit dimidiā partem vxori non lucratur ex conquestibus illicitis.*
4 *Societas non contrahitur inhonestarum rerum.*
5 *Prælatus qui habet conscientiam læsam alicuius rei alienæ, quā nomine ecclesiæ possidet an illam restituere possit.*
6 *Prælatus vel ecclesia alienū detinere nō debet.*
7 *Alienationis causa debet esse notoria.*
8 *Res ecclesiæ an dari possit in emphyteusim absque solemnitate.*

ITEM alienatur, & alienari potest res ecclesiæ quàm ecclesia detinet minus iustè, allegatur Ioan. Andr. in c. nulli ext. de rebus ecclesiæ non alien. & Bald. in Authen. si qua mulier C. de sacrosan. eccles. dicit Rebuff. in compend. alien. rerum ęccles. versic. quartus casus quod de hoc casu est dubitandum,
2 † quia ecclesia, quæ est cultrix iustitię, & auctrix cap. vno de feud. alien. non debet posse alienare rem alienam & quam iniustè detinet ideò est dicendum, quod non possit alienare in aliam personam, sed quod benè possit talē rem restituere sine solemnitate illi cui venit restituenda, & ità potest intelligi iste casus. fac. tex. in cap. j. 12. q. 4. simile videmus in
3 † marito, qui licet ex omnibus bonis aquisitis durante matrimonio ex consuetudine dimidiam partem aquirat vxori, & ea immobilia non potest alienàre sine vxore tamen ex cō quęstibus iniustè acquisitis, non lucratur vxor, vel maritus dimidiam partem, si fortè ex adulterio, aut alijs sit aquisitum per tex. in c. conquestus vbi Barbat. col. 3. de for. cōpet. arg.
4 l. quod seruus ff. de aquiren. poss. quia † in honestarum rerum non contrahitur societas, nec inde aquisitum communicatur. l. si fratres §. fi. cum leg. sequen. ff. pro soc. & expressim tenet Io. Lup. in repet. c. per vestras §. 65. fol. 4. de donat. inter vir. & vxor. allegantur vt supra dixi Ioan. Andr. & Bald. ad hunc casum, sed ego perlegens text. vtriusq; non potui de hoc inuenire ne verbum quidem in aliquo eorum sed videtur in materia glo. in c. j. 14. q. 4. tex. in l. quoties §. sicut ff. de admi. tutot. l. idem quod. §. fideiussorem ff. mandat & hec q̄stio ponitur & examinat̄ per Abba. in c. fi. de præscriptio. penul. col. versic. quar-
5 to glo. vbi posita quæstione an † Prælatus habens conscientiam læsam alicuius rei alienæ, quàm nomine ecclesię possidet debet ne restituere illam ei quem credit esse dominum illius respondendo dicit quod non, quia debet intimare ei cuius res est vt illā putat, quia capitulum habet bonam conscientiam licet prælatus habeat læsam per glo. in capitu. generalis 54. distin. & cap. bene el. ij. depost. prælat. & post recitatas tres opiniones doctorum distinguit, quod aut notoriè constat rem esse alienam, & tunc solus prælatus potest, & debet illam restituere, & ità intelligitur text.
6 in d. cap. generalis † quia non debet prælatus vel ecclesia alienum detinere, sed cognoscere bonam fidem c. per tuas de donat. & c. sæpe de restit. spoliatorum nec dicitur prelatus hoc casu alienare rem ecclesiæ, cum notoriè cōstat quod non est ecclesię, sed potius dicitur procurare negotia ecclesiæ cuius infamia purgatur in restitutione rei alienæ, aut non constat notoriè, & tunc aut solus prælatus scit, nec aliter potest probari, & debet tacere quia sibi soli non crederetur. 7. q. ij. et tantum, et c. placuit, & eadem causa q. 7. c. plerunq;, nec detinendo

detinendo Prælatus peccat, quia hoc facit vt persona publica, & conscientiam habet vt priuatus. aut potest probari per alios, & tunc cõsilium glo. est seruandum, nec credo quod Prelatus cum capitulo sufficeret ad illam rem restituendam, ex quo notoriè non constat rem esse alienam, quia sicut directè causa non apparente non potest Prælatus cum c. alienare cap, sine exceptione xij. q. ij. ità nec in directè, posset enim alias confingi fraus, notoria
7 † enim debet esse causa alienationis fiendæ c. j. lib. vj. de reb. eccles. non alien. & alias vt ibi per eundem Abb. vbi etiam vide in seq. q. vbi quęrit, & disputat, si dominus cuius res est possessa per ecclesiam rem ipsam repetit, & Prelatus habens conscientiam lęsam confitetur, nunquid pręiudicet ecclesiæ habenti bonã fidem &c. vbi vide pro hac materia, quę est sinonima, Item videtur quòd res eccles. possit dari in emphiteusim absq; solemnitate & quòd in emphiteosi non requiratur solemnitas per Azo. in summa i fi. C. de sacrosan. eccles. vbi dicit quòd ex cõsuetudine vniuersali prelati cõsueuerunt dare in emphiteusim res ecclesiæ cũ consensu collegij aut maioris partis eius sequi videntur Specul. tit. de emphiteosi §. nunc aliqua versi. vj. queritur Bal. in l. etiam in princ. ff. sol. mat. Doct. in c. ij. de feud. Paul. de Castr. consi. 136. primo vol. Alex. consi. 9. iij. vol. & seq. Iul. Clar. lib. 4. sent. §. emphiteusis. ver. & si dicas vbi dicit ꝙ in cõcessionibus emphiteuticis licet de iuris rigore solemnitates quæ seruantur in alienationibus ecclesiasticis seruari debent tamen hodie non seruantur & nihilominus de consuetudine valent ipse concessiones, & ꝙ ecclesia Romana talem, consuetudinem dissimulat & patitur & hoc inquit videtur sufficere ad hoc vt teneat contractus per Specul. & Azo. d. locis quos allegat.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio sine solemnitate procedit quando bona sunt consueta infeudari vel in emphiteusim dari.*

2 *Alienare non dicitur, qui confirmat veterem alienationem etiam si in alium transferas.*

3 *Prælatus solus habet potestatem alienandi secundum modum consuetum.*

4 *Solemnitas non requiritur in alienatione rei reuersę ad ecclesiam, quæ est de necessitate alteri concedenda.*

5 *Res si solita sit emphiteuticari, nouâ concessio non dicitur alienatio sed consuetudinis obseruantia.*

6 *Consuetudo facit viam apertam.*

7 *Inuestitura prima si cum solemnitate facta sit, secunda sine solemnitate fieri potest.*

8 *Alienatio in solitis alienari est permissa soli prelato sine solemnitatibus, de iur. communi, Item per constitutionẽ pauli secundi Item inspecta bulla pauli quarti num. 9.*

10 *Solẽnitas aliqua nõ requirit in re solita locari.*

11 *Ciuitates & loca Sanctæ Rom. ecclesiæ si reuertantur ad ecclesiam non possunt hodie de nouo alienari.*

12 *Prælatus non potest infeudare bona, quæ tempore sui ingressus reperit ĩcorporata ecclesię.*

13 *Bona in dubio presumuntur esse de mensa.*

14 *Eo ipso quòd ecclesia reperitur in possessione feudi, non ideo dicitur incorporatum nisi probetur quæ dicatur mensa.*

15 *Ecclesia si ad inopiam redacta sit, non poterit prelatus feudum ad eam reuersum alienare.*

16 *Alienari an possit res reuersa, cessante causa primæ alienationis & num. 24.*

17 *Prælatus cessante causa primæ alienationis, si neget re inuestire non videtur facere iniuriam heredibus primi feudatarij.*

18 *Verbum libere quid importet.*

19 *Prælatus licet inuestituram renouare possit, nõ tamẽ põt illã alterare in pręiuditiũ ecclesię.*

20 *Solitum alienari quid dicatur.*

21 *Solita alienari non dicitur res data ad tertiam generationẽ, si nunc cõcedi, uelit in ppetuũ.*

22 *Feudum reuersum potest iterum concedi dũmò cum vtilitate ecclesiæ.*

23 *Verbum expedit importat vtilitatem.*

ITEM alio casu videntur posse alienari res ecclesiæ absque solemnitate puta quando
1 bona † feudalia vel emphiteotica reuerterentur ad ecclesiam, quæ essent consueta infeudari vel emphiteusim dari tũc si nõ cesset & duret prima causa poterunt iterum concedi in feudum in emphiteosim iuxta consuetum modum sine solemnitate c. vt super vbi Doctor. eò tit. extra & maxime per Innocẽ. ibi q̃ vero de nouo erant ad ecclesiam deuolute uidebatur quòd non deberent dici de mensa episcopi & sic per consequens possent alienari arg. c. vltimo de feud. & est textus formatus in c. fi. de feud. extra ponit franciscus in. Curti. in tracta. de feud.

feud. ij. parte quęſ. iiij. & ſeq. & j. q. ij. col. & Card. Alex. c. j. col. 9. qui feud. dar. poſſ. Paul.
2 de Caſtr. conſ. 136. † quia nō intelligitur alienare, qui alienationem veterem inuenit, & eā confirmat etiam ſi in aliam transferat perſonā l. j. §. permittitur ff. de acq. quot. æſtiu. glo. in Authen. hoc ius in glo. fi. C. de ſacroſan. eccleſ. quæ dicit, quòd res eccleſiæ prohibita alienari benè poteſt alienari ſi adſit conſuetudo, probatur in c. j. in principio vbi hoc tenet Bal. per quos fi. inueſtit. fac. tex. in cap. ij. de feud. per Bal. conſ. 494. ij. vol. incip. in Chriſti nomine, beatæq; Mariæ, fac. tex. in c. vt ſuper de reb. eccleſ. non alien. extra ibi, nec alijs infeudauit, & ſine epiſcopi cōſenſu ſicut poteſt epiſcopus eaſdem alienare ſine conſenſu capituli ꝑ Cald. conſ. j. de his, quę fi. à Pręla. quia præſumitur, quòd vtiliter fiat, & non debet iſta facultas eccleſiæ adimi. & per Pet. Rebuff. in compendio de alien. rer. eccleſ. verſ. octauus caſus, Decius in terminis in d. conſil. 142. prima parte incip. & pro tenui j. col. ibi & predicta maxime haberēt locum, ſi iſta bona ſolita eſſent cōcedi quia tunc ſimpliciter abſq; alia ſolemnitate à prȩlato concedi potuiſſent cap. ij. de feud. not. Bar. in Authen. qui rem circa fi. C. de ſacroſan. eccleſ. in l. ſi vacantia C. de bon. vacan. lib. x. Cald. conſ. xj. in tit. de feud. Paul. de Caſt. in leg. etiam circa fi. ff. ſol. mat. vbi dicit quòd tali caſu abſq; alia cauſa bona eccleſiæ conceduntur, vt not. Alex. conſ. 14. incip. viſo, & cōſiderato col. fi. lib. ij. idem conſ. 189. col. vj. ij. vol. & conſ. 9. iij. vol. Decius d. loco col. ij. verſ. ſolum ſupereſt, ibi quia illud dictum intelligitur in rebus conſuetis dari in emphyteuſim, in quibus
3 ſolus prælatus † habet poteſtatem alienandi ſecundùm modum conſuetum, quia prælatus concedendo in feudū res ſolitas infeudari alienare non dicitur Abb. antiq. cap. ij. de feud. Bal. in margarita, in verbo prelatus, verſ. fi. & dicit Guliel. de cun. in l. cōtrà iuris, ff. de pact.
4 quòd, ſi res † peruenit ad eccleſiam, quam de neceſsitate habet alteri concedere, in iſta non requiritur ſolemnitas, tractatus, nec quòd interueniat authoritas ſuperioris, Barba. conſ. 61. incip. ab Ioue principium.

De hoc tex. eſt extrauagan. ambitioſe de reb. eccleſ. non alien. extrauag. com. ibi omnium rerum, & bonorum eccleſiaſticorum alienationem, omneq; pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſsionem, hypothecam, locationem, conductionem vltra trienniū, nec nō infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in caſibus à iure permiſsis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo cōcedi ſolitis. Sequit Ludo. Gomes. in reg. de trien. poſſ. quæſtio. 14. verſ. nec obſtat, vbi dicit ſecundùm aducta, & allegata ibi per eum, quòd Rota illo anno in vna Bononienſi nullitatis emphyteuſis concluſit rem emphyteuticam eccleſiæ ſemel cum ſolemnitate alienatam poſſe denuo alienari ſine aliqua ſolemnitate, ex quo iam ſemel fuit effecta alienabilis, & ꝑ Ioan. Bertachin. in tracta. de epiſc. quarta parte, decimò octauò quæro, ibi pro prædicta deciſione facit, quia emphyteuſis iterū poteſt dari alicui ſine ſolemnitatibus, quando res ſit ſolita dari in emphyteuſim, aliàs nō, ſecundùm Bar. in Authen. qui rem. C. de ſacroſan. eccleſ. An autem concedat feudū maſculo, vel fœminæ ſimul ſtante conſtitutione, vel conſuetudine, quòd feudum detur maſculo, per Bal. in c. j. ver. conſuetudo, qui feud. dar. poſſ. in vſib. feud. habetur ꝑ Bal. in conſ.
5 221. j. vol. incip. primò quæritur, † quòd, ſi res emphyteutica eſt ſolita emphyteuticari, in illius conceſsione non requiritur tractatus, q̄a hæc non eſt noua alienatio, ſed conſuetudinis obſeruantia, ſicut dicimus in feudis, vt in c. j.
6 qui feud. dar. poſſ. nam viam † apertam facit cōſuetudo, vt l. j. §. ꝑmittit̄ ff. de acq. quotidia. ęſtiua ſiu. de feud. c. ij. & iij. vt ibi per eundem Bal. in principio. Sed declara materiā hanc, & intellige vt per Abb. in c. vt ſuper, ij. col. de reb. eccleſ. non alien. ibi & eſt ſtatum; & vide, quæ ſcripſi ſupra de rerum immobil. alien. circa fi. Videtur in terminis facta deciſio Rotæ deciſ. puthei. de reb. eccleſ. deciſ. j. in manu ſcriptis in vrbe apud aduocatos, vbi habetur, quòd ſtante inueſtitura prima ſolemniter
7 facta, † poteſt fieri ſecunda ſine ſolemnitate, ſi verò non præcedat alia, tunc requiritur, quòd binus actus præcedat cum tempore 30. vel 40. anno. iuxtà Cur. in tracta. de feud. ij. par. q. iiij. & in j. q. ij. col. Card. Alex. in cap. j. col. ij. qui feud. dar. poſſ. Paul. de Caſtr. conſ. 136. vt in dicta deciſ. dicitur, quæ fuit facta in vnā bononiēſi emphyteuſi pro D. Aemilio de Blanchis; Et vide, quæ dico infrà in caſu, quò creditor rem ſibi legitimè pignoratam vendit ſine alia adhibita ſolemnitate; item eſt deciſio. Moedan. tit. de reb. eccleſ. & loca. num. 250. Poſt hęc vidi in vrbe allegationē famoſiſsimi aduocati ſup puncto, an in rebus eccleſiæ ſolitis locari vltrà triennium requiratur beneplacitum papæ, & ſedis appoſtolicę vel ſolemnitas, etc. vbi dicit negatiuè reſoluendū; nam, ſi inſpiciamus ius comune in ſolitis cōcedi, nedum locatio, ſed & ipſa alie-
8 natio rerū eccleſiæ † eſt permiſſa ſoli prelato abſq; ſolemnitatibus, & abſq; papæ conſenſu,

cap.

c. ij. vbi omnes de feud. Cald. eo. tit. conf. xj. Paul. de Cast. conf. 189. col. ij. vers. secun dò quia posito in ij. Subdens idem aduocatus, si inspiciamus extrauag. Pauli ij. ipsa extrauagans in solitis concedi non requirit papæ cōsensum, sed antiquo solita concedi excipit à sua ordinatione ad tradita per Dec. l. j. num.
9 25. de reg. iur. Si autem inspiciamus † bullā Pauli Quarti eam etiam minimè locum habeat, quia eas tantùm damnat alienationes, in quibus solēnitas à iure requisita non interuenit, & quæ sunt in damnum ecclesiæ, & quæ aliàs nulliter factæ sunt; in casu autem nostro nulla ex his qualitatibus habet locum, cùm simus in solitis concedi, nullæ à iure requiruntur solemnitates, non fuit etiam in damnum ecclesiæ, quia non probatur tempore contractus plus potuisse hoc tenimentum locari, & damnum cōsideratur de tempore contractus, l. si voluntate C. de rescinden. vend. cum adductis per Aymo. conf. 114. num. 16. cum simil. non est etiam facta hęc locatio aliàs nulliter, cùm neq; solemnitates, neq; consensus papæ aliàs requireretur, ideò cessantibus qualitatibus requisitis in bulla Pauli Quarti, eius dispositio in locatione, de qua agitur, non potest habere locū, Paris. conf. 52. nu. 26. vol. 4.
10 Facit quia ī re solita locari † nō requiritur aliqua solemnitas Deci. in Authen. qui rem col. pen. vers. prima cōclusio, Corn. conf. 181. col. iij. num. 16. vol. ij. Ruin. in conf. 149. num. ij. & conf. 161. num. 35. vol. j. Hodie tamē
11 † Ciuitates, & loca Sctæ. Romanę ecclesię solita infeudari, quę sunt reuersa, vel reuertētur, non possunt amplius infeudari, vel de nouo alienari, vel concedi per constitutionē Pij quinti desuper editam sub dat. quart. Calen. April. anno sui pōtificatus ij. anno 1567. Et clericus
12 siuè prælatus † non potest infeudare ea bona, quæ tempore sui ingressus reperit incorporata in ecclesię potestate & mensa, etiam si fuissent solita infeudari per Iacob. de Aluarotis in cap. vij. iij. col. vers. quæro cum glo. de his qui feud. dar. poss. in vsib. feud. sed hoc dictum Iacob. de aluarotis intellige, vt intelligit, & declarat Guid. Pap. conf. 154. circà finē, videlicet si bona sic reuersa non fuerunt de nouo infeuduta, sed quòd illa tenuerit prælatus sic per certum temporis spatium saltem p annum per Card. in c. ij. de feud. & Archid. immò etiam sine temporis præfinitione modò sint redacta ad mensam, & scripta cum bonis
13 de mensa, † & in dubio bona dicuntur, & præsumuntur esse de mensa p Innocen. Hostien. & Card. Floren. in cap. j. de cler. qui inuestit. sec. pro qua materia vide quod dicit Bal. d.
14 c. j. quòd eo ipso, † quòd ecclesia reperitur in possessione feudi nō ideò præsumitur incorporatum esse, nisi probetur; quæ dicatur mensa, & quid veniat appellatione mensę, tenet glo. & Bar. in l. cùm pater §. mensę ff. de lég. ij. Innocen. in cap. vt super extra eo. glo. & Ioan. And. in Clem. de exces. prela. pro quo vide quę deduco suprà de signifi. verbi alienatio vers. item dare rem in emphyteusim. Nota
15 tamen in hac materia, † quòd, si ecclesia esset reducta ad inopiam, feudum ad eam reuersum nō potest prælatus alienare, quia illud tunc prælatus debet pro sua ecclesia retinere, per Aluarot. in cap. j. col. 8. ad fi. & ibi Iac. de bel. & Cardin. ibi pen. vol. vlt. fallen. & ibidem Martin. lauden. circà finem, in vlt. fallen.
16 qui feud. dar. poss. Et pari modo † nō infeudat rem reuersam prælatus, si cessat causa primæ concessionis, & infeudationis, puta si fuit concessum feudum īfertile, vt coleretur, si red die fertile, & benè cultū, nō dēt prælatus denuò tamquàm rem solitam infeudare, per Doct. c. j. qui feud. dar. poss. secus si causa prima durat, puta si sit īfeudatū castrū, quod affert ecclesiæ sumptum pro custodia, & est modici reditus, quia benè potest, per Abb. in cap. vt super de reb. eccles. non alien. per tex. c. cum cessante, de appellat. Hanc limitationem refert Card. d. c. j. in princip. vlt. col. qui dicit hanc limitationem esse æquissimā, sed eā cōmunis practica non acceptat, quia est nimis rigorosa cō-
17 trà contrahētes cum ecclesia †. Sed videtur, q subsistente causa noua, vel cessante causa primæ infeudationis, possit prælatus retinere, nec facit iniuriam hæredibus primi feudatarij, si eos neget reinuestire, c. ij. de feud. ibi si videris expedire; Sed, si velit prælatus, videtur quòd possit, quia per illum tex. videtur relinqui suo arbitrio, per verbum si viderit, per ea, quæ not. Doct. in l. si sic, de leg. j. per moder.
18 in c. j. de constit. & subijcitur † ibi verbum libere, quod permittit in omni casu infeudatione, vbi prælato videbitur, glo. in Clem. dudū, de sepult. in c. j. de suplen. negli. prælat. latè per Claud. seyssel. in specul. de feud. qui feud. dar. poss. vers. septimò ergo limitatur. Et si
19 ce † prælatus possit renouare inuestituram, tamen non potest illam alterare in præiuditiū ecclesiæ in duriorem casum; puta si erat concessa pro masculo tantùm, concedere pro masculo & fœminis per Iac. de Bel. d. c. j. qui feud. dar. poss. vbi Aluaro. Ber. Capr. Martin. Laud. Cardin. in fi. iiij. colum. qui citat Bar. in Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccles. Bal. in Authen. si qias eo. tit. & in l. etiam ff. sol. mat. Cald. in rub. de feud. conf. xj. Imola in

l. ꝙ dicitur, ff. de verb. oblig. latè per eundē Claud. d. loco versic. octauò limitatur, vbi accumulat materiā. Et dic pro intelligentia, quòd
20 † illud dicitur esse solitū alienari, vel infeudari, quod bis in spatio 40. annorum fuit concessum, vt per Bal. in l. de quibus de leg. Imola in c. ij. de feud. Alex consil. 5. & consil. 9. iij. vol. per Dec. in Authen. qui rem, col. 8. C. de sacrosan. eccles. licet Claud. tract. secundo primo tit. qui feud. dare. poss. col. 16. versic. secundò procedūt supradicta, relatus in allegata decisio. Moedan. nume. 250. Alex. consil. 9. nume. 6. lib. 3. & consil. 5. num. 11. lib. 5. dicat, quòd res locata per x. annorum dicitur res solita locari vt etiā in decis. Moedan. 240.
21 de locat. & si res sit † data vel concessa in perpetuum, quę erat solita dari ad tertiam generationem, non est intelligenda solita dari, quia non fuit data isto modo, vnde nō valebit talis alienatio sine solemnitatibus, quia cùm dari isto modo non consueuerit, non potest concedi, vt de illis, quę sunt cōcedi solita ꝑ Afflict. decisio. 107. num. 2. in verbo sed maior pars. Sed
22 quòd † feudum, vel emphyteusis, quę reuertitur, possit de nouo concedi, est intelligendum cum vtilitate semper, & si expedit, per tex. in c. fi. de feud. versi. in primo, ibi in primo casu feudum decedentis liberè, si videris expedire,
23 concede; & verbum † expedit videtur importare vtilitatem, Instit. de his qui sunt sui, §. sed & maior, ibi expedit enim reip. ne sua re quis malè vtatur & c. l. cùius, la secunda ff. mandat. c. cùm expediat, de electio. in vj. c. per illorum de præben. & quòd debeant de nouo concedi cum vtilitate ecclesiæ, est tex. apertus in extrauag. ambitiose de reb. ecclesiæ nō alien. extrauag. com. ibi vt rebus, & bonis in emphyteusum ab antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum
24 euidenti vtilitate & c. † Et intellige, ꝙ res solita potest concedi sine solemnitate, puta quando eadem causa esset in secunda cōcessione, quę fuit in prima, puta sterilitatis. Sed, si res fuit cōcessa sterilis, & reuersa est pretiosa, non fit tūc concessio secūda sine solemnitate per Afflict. in constit. regni lib. 1. constit. Baiulos omnes, idem lib. iij. constit. incip. diuę memorię per Rotā beninitent. conclus. 13. & quando dicitur de re solita, itellige quādo illamet res esset solita; non quando alię, quia de vna ad aliam tanquàm diuersa non fit illatio d. conclusione.

SVMMARIVM.

1 Liberatio facta pupillo sine tutoris authoritate valet.
2 Alienatio facta in vtilitatem ecclesiæ valet.
3 Ecclesia potest sine solemnitate canonica facere contractum sibi fauorabilem.
4 Authoritas ex interuallo data valet, quando alienatio tendit ad vtilitatem ecclesiæ.
5 Solemnitas sufficit, quòd interueniat post factum, obtento fine ob quem requiritur.
6 Iura non volunt, nisi effectum ad finem.
7 Causa necessitatis, & vtilitatis permittunt recedi à iure communi.
8 Prohibitio alienationis non comprehendit alienationem fauorabilem ei, cuius gratia facta est prohibitio.
9 Episcopus qui iurauit non alienare, potest nihilominus in vtilitatem euidentem ecclesiæ alienare.
10 Iuramentum non est iniquitatis vinculum.
11 Minima sunt exempta à solemnitate, & iuris rigore.
12 Iuramentum non extendit se ad possessiones simpliciter inutiles.
13 Necessitas, & vtilitas æquiparantur à iure.
14 Contractus sine solemnitate celebratus, si sit vtilis ecclesiæ, est in opinione episcopi, vel rectoris, an velit contractum valere.
15 Locatio facta in vtilitatem ecclesiæ transit ad successorem.
16 Prælatus si locauit vtiliter nomine ecclesiæ & sine solemnitate, successor tenetur stare locationi.
17 Emphyteusis licet concessa sit non seruatis debitis solemnitatibus, tamen emphyteuta tenetur soluere canonem.
18 Alienatio facta per solum episcopum, si vtilis sit ecclesiæ, potest approbari per capitulum.
19 Pupillus contrahens sine tutore obligat, sed non obligatur.
20 Contractus ecclesiæ potest claudicare de iure ordinario, secus ex dispositione extrauagantis ambitiose.
21 Contractus sine debitis solemnitatibus celebratus etiam in vtilitatem ecclesiæ non valet.
22 Contractus an in dubio præsumendus sit vtilis ecclesiæ.

VIDETVR etiam, quòd res ecclesię possit alienare sine solemnitate, quando videlicet, alienatio esset facta in vtilitatē ecclesiæ, quia tunc, etiam si non interuenerit solemnitas canonica, valebit, argumento pu-
1 pilli ad ecclesiam, vbi † liberatio facta pupillo sine

ſine authoritate tutoris valet, glo. ſingularis
in l. ij. ff. de acceptila. Facit l. non eo minus
C. de procurat. vbi ſententia lata ad vtilita-
2 tem minoris valet, † ſic & alienatio eccleſiæ
ſine ſolemnitate, ità dicit Bald. in l. contrà iu-
ris ff. de pact. in finalibus verbis, vbi dicit, quòd
vbi agitur de fauore pupilli in contrahendo,
Pupillus habet idoneam perſonam. Subdens
3 ex prædictis apparet, † quòd eccleſia poteſt fa
cere contractum ſibi fauorabilem abſque ſo-
lemnitate canonica, non tamē poteſt ſe obliga
re, not. in l. cùm hi, §. eam ff. de tranſactio, vbi
tranſactio vtilis alimentario valet, & tenet
inconſulto prætore; & ibi etiam dicit idem
Bald. quòd valet vēditio prædij minoris, quan-
do hæc venditio continet manifeſtam vtilita-
tem minoris, vel eccleſiæ, allegat not. in l. ij. ff.
de acceptila. & quod notat in l. magis puto, §.
ſi extrà, de rebus eo. & per Bal. in l. quicunq;
4 C. de bon. quę liber. vbi dicit, quòd † valet
authoritas ſuperioris etiam data ex interual-
lo quando illa alienatio tenderet ad vtilita-
tem eccleſiæ, Corſet. in ſingu. incip. pupillus,
Nam, vbi in aliquo actu debet interuenire ali-
qua ſolemnitas habito reſpectu ad certum fi-
nem, tunc obtento fine, & affectu, per quem
introducitur ſolemnitas, licet non interuene-
rit, tamen actus valebit, & ſufficit, quòd ſo-
5 lemnitas † poſtea interuenerit, cap. ſi qua, de
rebus, 12. quæſt. ij. & cap. cùm vos, de his,
6 quæ fiu. à prælat. † quia iura non volunt, niſi
effectum ad finem, l. j. §. vide ff. de oper. nou.
nunc. per Rebuff. in compend. de alien. rerū
eccleſ. verſic. nonus caſus. Sequitur Barbat.
in ſuo conſilio 60. quem in hac materia fecit,
vbi dicit ſecundùm Angel. quem ibi allegat
colum. iij. quòd, ſi ſtatuto cauetur, vt in con
tractu minoris, debeat interuenire conſenſus
Mondualdi, ſi ille contractus eſt vtilis mi-
nori, valebit etiam non interueniente ſolem-
nitate requiſita à ſtatuto, quia talis diſpoſi-
tio ſtatutoria recipit illam limitationem, niſi
ille contractus eſſet vtilis minori, aut Pupillo.
Et dicit Cardinalis Zabarel. in Clemen. prima
de rebus eccleſię non alien. verſic. quintò quæ
7 ro, quòd † hæ duę cauſæ neceſſitatis, & vti-
litatis permittunt recedi à iure communi. Fa-
cit, quod habetur per Angel. in ſuo conſilio
vltimo, quòd ſtatuto cauebatur, vt minor non
poſsit ſe obligare, niſi cum certa ſolemnita-
te, & contraxit minor ea ſolemnitate, ſi con-
tractus fuit vtilis minori, nihilominus valuit
ſine tali ſolemnitate, vbi etiam tenet Barbat.
ſecundùm Bald. quòd ad hoc, vt ſolemnitas
requiſita in alienatione rei eccleſię interueni-
re habeat in ipſo actu, vel poſt, attendatur,
& attendi debeat vtilitas; quia, ſi vtilitas
eccleſiæ adſit, poſsit etiam poſt interueni-
re, & aliàs per eundem Barbat, d. conſilio
8 60. † Facit quia prohibita alienatione nun-
quàm intelligitur prohibita illa, quæ eſt in
fauorem illorum, quorum cauſa, vel fauo-
re fuit facta prohibitio, vt per Bald. elegan-
ter dicitur in l. quicunque C. de bon. quæ li-
ber. Sequitur Deci. in conſilio 142. primo
volum. ij. colum. ibi quartò etiam poteſt re-
ſponderi, quòd prohibitio ſtatuti non exten-
ditur ad caſum, de quo agitur, in quo alie-
natio fuit facta pro vtilitate eccleſiæ, argum.
xij. quæſt. ij. ſine exceptione, vbi alienatio,
quę in bonis eccleſię prohibetur, non habet
locum, quando alienatio cedit in vtilitatem,
& in beneficium eccleſiæ; notatur per glo. in
ſumma ead. cauſ. & quæſt. notatur in capit.
j. de rebus eccleſiæ non alien. in vj. Roman.
conſilio 316. circà ꝓpoſitam. Lap. alleg. 13 ſi.
& per alios adductos per Dec. dicto loco, Se-
quitur Anto. capit. deciſio 132. ibi Tertiò.
Facit glo. in d. l. cùm hi, §. eam tranſactionem,
ff. de tranſac. vbi dicit eſſe argumetum, quòd
ſi vendit eccleſia, vel minor in cauſam nō cō-
ceſſam, tenet vēditio, ſi fecit conditionem ſuā
meliorem, & ibi dicit Bal. per illam glo. quòd
valet venditio prędij minoris, vel eccleſiæ nō
accedentę decreto, quando hoc continet mani
feſtam vtilitatem eccleſiæ, vel minoris. Et facit
illud, quod habetur per Feder. de ſen. in conſi.
9 203. vbi ponit caſū, an epiſcopus, † qui iurauit
non alienare inconſulto Romano Pontefice, ſi
velit, an poſsit concedere alicui ſuo coniuncto
aliquam terrā in perpetuam emphyteuſim, pu
ta vnius Floren. cum dimidio, vel quid ſimile
& ipſius reditus aſcendant, puta ad annuos x.
ſolidos, & velit dictus coniunctus ibi ædificare
vnum molendinum, de quo habebit eccleſia
centum ſingulis annis, & in rei veritate, ſi ædi-
ficaretur per eccleſiam, haberet quolibet anno
ducentos, dicit, quòd ſi epiſcopus, vel Rector
de per ſe hoc non poteſt, epiſcopus poteſt con
cedere. Nec obſtat in tali caſu iuramentum, cū
non ſit præſumendum, quòd de tali cogita-
uerit, vel quòd ad huiuſmodi terrulas, ſiuè
minimas, etiam per iuramentum voluerit obli
10 gare illum ſuperior, † & iuramentum non eſt
iniquitatis vinculum, nec in damnum eccleſiæ
ſeruandum, c. quanto, de iureiura. c. veniens,
11 & c. ſicut, & huiuſmodi minima ſunt exēpta
à ſolemnitate, & iuris rigore, & per tex. in c.
terrulas xij. q. ij. Facit, quod habetur in glo. in
c. vt ſuper de rebus eccleſię non alien. quòd iu
12 ramentum † non extendit ſe ad poſſeſsiones
ſimpliciter inutiles. Refert, & ſequitur Laurē.

de Rodul. in repet cap. sine exceptione, q. 45. Et dicit Abb. in cap. vt super. de reb. eccles. nõ alien. ij. colum. versic. si verò iurauit, quòd prælatus causa vtilitatis potest alienare res ecclesiæ, etiam si iurauerit non alienare; ibi si verò iurauit simpliciter, & tunc puto, quòd in casu vtilitatis ecclesiæ poterit alienare; nam video, quòd in casu necessitatis ecclesiæ hoc iuramentum non astringit, c. fi. de eccles. ędif. vel reparan. ergo nec in casu vtilitatis; quia ne-
13 cessitas, † & vtilitas æquiparantur à iure notatur xij. q. ij. in summa, & dicit Anto. de Prat. in tracta. de iurisdictio. episc. c. v. j. col. quòd in alienationibus rerum ecclesiæ formaliter duo requiruntur, solemnitas scilicet, & iusta causa de iure antiquo, & ordinario, vt latè per Dec. consil. 142. vbi de materia; sed, si fauor ecclesiæ ad sit, secundùm idem ius antiquum dictus contractus valere potest non seruata dicta solemnitate, quod probatur per glo. & doctor in c. 1. in ver. sed, ne sede vacan. vbi habetur, quòd, licet contractus alienationis rerum ecclesiæ initus forma non serua-
14 ta sit nullus, tamen, † si contractus est vtilis fauore ecclesiæ, est in optione Episcopi, vel Rectoris, an velit contractum valere, nec ne, & in hoc concordant omnes per text. in c. ea quæ, xij. q. ij. ibi in iudicio erit episcopi constitutum, si pretium debeat recipi, nec ne, & propter hoc dicit Ias. in l. cùm hi, §. eam transactionem, ff. de transac. quòd contractus huiusmodi claudicat, quia ecclesia potest ipsum ratificare, non autem qui cum ea contrahit, per allegata ibi per eum, quod etiam voluit Deci. consil. 142. vbi dicit, quòd prohibitio statuti non extenditur ad causam, in qua alienatio fuit facta pro vtilitate ecclesiæ argumen to xij. q. ij. fine exceptione, vbi alienatio cedit in vtilitatem ecclesiæ; notatur etiam per per glo. in summa, ea caus. & quæst. de reb. eccles. non alien. in vj. cum alijs, de quibus ibi. Et facit, quod habetur per Laurent. de Rodulp. in sua quæstione, quę appellatur quęstio disputata, quę inseritur post suam repetitionē c. sine exceptione, xij. q. ij. incip. quæstio trimembris, col. ij. versic. nonò arguo, vbi arguit in illa dispositione, quòd locatio est alienatio, si fiat ad non modicum tempus; sed
15 † locatio facta in fauorem ecclesię, & eius vtilitatem etiam non seruata solemnitate valet, immò transit ad successorem. Ergo alienatio in vtilitatem ecclesiæ celebrata valebit, & transibit etiam ad successorem; maior est clara per not. in Clemen. prima, de reb. eccles. nõ alien. in glo. antepenult. minor est clara per glo. & Innocen. Ioan. Andr. & Ioan. de Lignan. in cap. querelam, ne prælat. vic. vt ibi per eum. Facit, quod habetur per Innocen. in cap. fin. ne prælat. vic. suas, vbi tenet, quòd,
16 si † prælatus locauit ecclesiam nomine ecclesiæ, & si vtiliter, successor tenetur stare locationi, secus si inutiliter. Subdens, & hoc ego intelligo, si non interuenerunt solemnitates debitæ, aliàs enim teneret contractus, licet posset restitui in integrum, vt ibi per eum. Pro qua materia facit, quod dicit Ias. in l. ij. C. de iur. emphyt. col. 2. versic. vnum tamen, vbi
17 dicit, quòd, si † ecclesia concedat rem in emphytheusim non seruatis debitis solemnitatibus, de quibus in Authen. perpetua, & Authen. si quas ruinas, C. de sacrosan. eccles. & ca. vt super de reb. eccles. non alien. tamen emphyteuta ità tenetur soluere canonē; sicut si emphyteusis fuisset concessa cum debita solemnitate, per text. in §. si verò, quam Augu. ibi in principio notat ad hoc in Authē. de non alien. colum. ij. & per Corset. in reperto. in verbo alienatio, & ibi dicitur, quòd alie-
18 natio † rei ecclesiæ facta per solum episcopū, si est vtilitas ecclesiæ, siuè sit alienatio perpetua, siuè temporalis, potest approbari per capitulum fauore ecclesiæ, & sic videtur con-
19 tractus claudicare, sicut † euenit in eo, qui emit à pupillo sine authoritate tutoris; nam ipse obligatur pupillo, nō autem pupillus obligatur ei, l. iubemus §. si quis à pupillo ff. de actio. empt. ità sicut potest episcopus Papam habere alienationem factam per capitulum, sic & è contrà, per Abb. in cap. j. de his, quæ fiun. à prælat. & sic respectu vtilitatis ecclesiæ
20 dictus † contractus potest claudicare de iure communi, & ordinario, secus autem ex dispositione extrauagantis Pauli secundi ambitiosę, quia licet alienatio aliàs sit licita, & vtilis ecclesiæ, contractus tamen claudicare non potest p infrà dicenda. Nā per dictam constitutionem extrauagantem prohibetur alienatio cum clausula inconsulto Romano Pontifice, huiusmodi verba importare videtur, quòd hodie contractus alienationis rerum ecclesiæ nullo modo valere possunt inkti Romano Pontifice inconsulto, & aliàs vt ibi per eum; super quo vide, quæ dico infrà rubr. de consen-
21 su, qui adhibetur. Sed q nō valeat † contract' etiam in vtilitatem ecclesiæ factus sine adhibitus solemnitatibus requisitis videntur concludere Iacob. But. Alber. Bar. Angel. Fulgo. Paul. de Castr. & Ias. post alios in l. cùm hi, §. eam transactionem, nu. 2. vbi dicit, q omnes ità tenent, ff. de transac. Abb. in c. nulli, nu. 7. de reb. eccles. non alien. in c. vt super nu. 17. eo. tit. & in c. quæ in ecclesiarum 4. not. & ibi Felyn.

Felyn.j.col.& August.Bero. nume. 36.de cõstit. Socin.consi.80.col.ij.in verbo ad hanc obiectionem, Alciat.in tit.j.num. 17. in tracta.de verb.signifi.in specie attestatur esse communẽ opinionem Deci. consi.142.nume.4.& consi. 282.nume.6. versi.secundùm communẽ opinionem, & Rip. in l. is cui bonis, nu. 47. ff. de verb.oblig. super quo cogita, quia antè dicta multùm vrgere videntur. Et secundùm illa sentit additio ad Abb. in c.quæ in ecclesiarum in verbo in casu, quæ respondet ad allegatos Doctores de constit.& multa in fauorem adducit, sed limita, & intellige dictã cõmunem opinionem, q̃ non valet alienatio sine solemnitatib', etiam si sit vtilis &c. nisi ecclesia, vel minor ratificet contractum adhibendo debitas solẽnitates, cùm illud facere possit, licet non aduersarius, per Innocen. & omnes in cap. j. de his, quæ fi.glo.in c.j.ne sed.vacan.Matthæs.in notabilibus, 255. not. Alberic.Fulgo. & Ias. d.5.cũ transactionem, glo.in additio. ad capell. Tolosan. decis.q. 98.& Bald.in c.j.de his, qui feud.

22 dare possunt, quærit, † quando est dubiũ, vtrũ contractus sit vtilis ecclesiæ, vel non, quid sit in dubio præsumendum; & dicit, quòd, si feudum est apertum, præsumitur, quòd sit vtile, aliàs secus, sed glo, quæ est Authen.hoc ius, in fin.dicit, quòd, vbi interuenerit plenus consensus ecclesiæ, idest Prælati, & capituli, præsumitur factum in vtilitate ecclesiæ processisse. Et ego, inquit, adduco generaliter, quòd, vbi est forma seruata, & decretum superioris interpositum, semper præsumitur factum pro vtilitate ecclesiæ argu. nota. ad hoc C. de predi.curial.lib.x. Vide, quæ dico in causa vtilitatis suprà, quæ spectant ad hunc articulum.

SVMMARIVM.

1 *Alienari possunt per prælatum res exiguæ, minus vtiles, & longè posita, si necessitas exegerit.*

2 *Necessitas potest esse tanta, quòd magna prædia possent alienari sine consensu capituli.*

3 *Iuramentum, quod præstat prælatus de non alienando res ecclesiæ, non extenditur ad alienationem rei modicæ.*

4 *Prælati citrà episcopum an possint rem modicam alienare sine solemnitate.*

5 *Minus vtilis res dicitur quandoq; respectiuè, quandoque simpliciter.*

6 *Res, quæ plus affert incommoditatis, quàm cõmodi, potest sine solemnitate alienari.*

7 *Res sterilis, etiam si sit subiecta restitutioni, alienari potest.*

1 PER prælatum verò absq; consensu capituli possunt alienari † terrulæ, vineolæ exiguæ, ecclesiæ minus vtiles, longè positæ, & paruæ, si necessitas sua sẽrit, c.terrulas, xij. quæst. ij. absque requisita solemnitate, vt per glo. ibi, quæ dicit, quòd hęc est sexta pars, in qua Gratianus proponit casus in quibus potest fieri alienatio sine consensu capituli, vbi etiam dicit, quòd exigua res dicitur non valens vltra xx.solidos, & varijs modis dicitur res esse modica per iura, quæ ibidẽ multipliciter adducit, & per Io. de Turre Crema. ibi, in quo ponit alium casum iustæ alienationis sine clericorum consensu, scilicet quando res sunt exiguę, minus vtiles, multũ distantes, vel longè positæ, vbi respondet ad obiectũ, quod fieri potest de tex. in cap. quicunque 17.q.4.vbi prohibetur alienari prædium etiã exiguum; &, si prelatus alienare præsumit, pœnam depositionis incurrit, quia, inquit, solutio habetur ex verbis illis, minus vtiles, aut longè positas, quia in d. cap. quicunque, intelligit de paruis rebus, & propinquis, quę sunt vtiles, hic verò de immobilibus paruis, & longè positis; quia, si magnæ sint, licet longè, & inutiles, non possunt alienare sine consensu clericorum, vel potest dici, quòd ille tex. loquatur in casu non concesso, & non exigente necessitate; & hoc vltimum, inquit, sequitur Lauré. hic, qui dicit,

2 quòd † tanta potest esse necessitas, quòd etiam magna prædia possent alienari sine consensu capituli, idem per Archid. ibidem per eadem verba, per Hostien. in c. j. ne Prælat. vic. suas. ibi, vel nisi esset res modica, inutilis, & infructuosa, in qua non requiritur hæc solemnitas, xij. q.ij.terrulas, Lauren. de Rodul. in sua repet.c.sine exceptione, xij. q. ij. quæstione 15. ponit quæstionem, an inferiores episcopo sine cõsensu possint terrulas alienare, & dicit, quòd sic, per tex. in d. c. terrulas, & sentit glo. in c. Abbatibus, xij.q.ij. In contrarium videtur facere tex. in d.c. Abbatibus, per quem tex. dicit Hugo, quòd est speciale priuilegiũ episcopi, vt possit alienare terrulas sine fratrum consensu, tamen tanta potest esse necessitas, quòd in his casibus alij prelati iustè alienarent sine cõsensu episcopi. Idem tenet Bellemer. d.c. Abbatibus col. 22. versic. tertiò quæritur, vbi dicit, q̃ in hoc episcopus in c. terrulas, & c. futuri est priuilegiatus, & q̃ hoc non debet extendi ad Abbatem, vbi vide, quia ibi ponit, et disputat quæstionem, vtrùm Abbas absque consensu capi-

tuli sui possit paruas res, vt paruas terrulas alienare, quam quæstionem propter sui ambiguitatem non videtur soluere ad plenum. Innocentius tamen in cap. ij. de his, quæ fiu. à præla. videtur sentire, quòd etiam inferiores possunt alienare, ibi enim loquitur tex. de Abbatissa, & Gofred. idem sentit in summa de his, quæ fiu. à prælat. §. in summa, cum quo Innocen. transit, idem Lauren. d. loco; idem tenet Ioan. de turre Crema. in summa, xij. q. ij. versi. quartum est, ibi in alienatione ergo rerum ecclesię episcopi debet esse consensus, & capituli, aliàs alienatio non tenet, nisi sint modicæ, & inutiles possessiones, quæ citrà hanc formam possunt ab episcopo alienari, vt cap. terrulas, per Abb. in c. fi. de eccles. ædifican. vel reparã. vers.

3 item puto, vbi dicit, quòd† iuramentum, quod præstat prælatus de nõ alienando res ecclesię, non extenditur ad alienationem rei modicę, argũm. xij. q. ij. terrulas. Facit Feder. de sen. cõsil. 202. Vide quod notatur in cap. vt super de reb. eccles. non alien. & Archid. in cap.

4 Abbatibus, vbi prosequitur, an† prælati citrà episcopum possint rẽ modicam alienare sine solemninate, quia tex. d. c. terrulas videtur loqui ĩ episcopo, sed quòd possit allego tex. bonum in c. cæterum, de donatio. in c. adhęc, & c. relatum, el. ij. de testamen. per Abb. d. c. fi. Et dicit Rebuff. ĩ sua expositione c. fine exceptione, xij. q. ij. idest in suo compendio alien. rerum eccles. in verbo item domus, quòd in tex. in d. c. terrulas ponuntur tria antequàm ommitti possit requisita solemnitas; primum est, inquit, quòd res sit exigua, & modica, probat ibi tex. terrulas, & ibi exiguas. Secũdò requiritur, quòd non sit ecclesiæ vtilis, ibi ecclesiæ minus vtiles. Tertio quòd necessitas adsit; Quartò considerãdum est, quòd, licet ex necessitate possit ommitti consilium fratrum, tamen aliæ solemnitates requiruntur, cùm hic, inquit, tantùm loquatur tex. de consilio fratrum, ergo de alijs nõ intelligitur, & aliàs vt ibi per eum vsque ad

5 finem suę repetitionis. Et quod †dicitur in tex. d. c. terrulas minus vtiles possessiones, intellige respectu, & comparatione terrarum, & possessionum magis vtilium, in qua alienatione est necessarius consensus capituli, item minus vtiles dicuntur aliquãdo simpliciter, & absolutè, tunc enim non est necessarius consensus capituli, vel tunc requiritur consensus ex honestate, & non ex necessitate, optima glo. in §. possessiones, in verbo assensu, quæ est glo. fi. c. vt super, de reb. eccles. non alien. ext. idem tenet Augu. Bero. in c. nulli, extrà eo. vt ad longum refero suprà in hac rubrica in secundo casu. Est in terminis decisio. Guid. Papæ

6 decis. 156. vbi habetur, quòd † res minus vtiles, & onerosæ, & quæ plus afferunt incommoditatis, quàm commodi, plus expẽsarum, quàm redditus, possunt benè per episcopum, vel alterum prelatum sine solemnitate alienari per iura, & Doctores in eadem decis. citatos. quã vide, vbi glo. ad illam dicit, quòd, vbi res esset parua, alienatio facta per prælatum sine consensu capituli valet indistinctè, per Innocen. in c. j. de his, quæ fiu. à præla. Subdens d. glo. vel apostilla, sed secundum D. Abb. videtur exigi tacitus consensus in alienatione perpetua rei paruæ, vt ipse Abb. sentit in d. c. j. in fi. & in c. ij. Archid. in c. terrulas, x. q. ij. tenet istud verũ in rebus inutilibus paruis, lõgè positis, secus ĩ magnis rebus, licet inutilibus, vel lõgè positis, quòd citrà debitam solemnitatem alienari non possũt nisi magna adsit necessitas. Vide, quæ dico infrà hac eadem in casu, quando alienatur res, vel domus plus expensarum &c. quæ fraternizant cum hic deductis, & cum deductis suprà

7 in rub. de rerum exigu. immobil. aliena.† Facit, quia res sterilis, etiam si sit subiecta restitutioni, benè potest alienari, & dicit glo. Alex. & alij in §. res quę, l. Marcellus, ff. ad Trebel.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus solus potest dare de reditibus ecclesiæ pro dotando monasterio constructo vsque ad quinquagesimam partem.*

2 *Et episcopus, vt sua magnificet sepulchra vsque ad centesimam dare potest.*

3 *Quod de vno negatur, de alio conceditur.*

4 *Absurdum est, quòd ex reditibus ecclesiæ alij abundarent, & ipsa esuriret, & quòd vni esset remissio, alij verò tribulatio.*

5 *Prælatus solus non potest de nouo construere monasterium, nec ecclesiam secularem, monasticis informare regulis sine cõsensu capituli.*

6 *Episcopus non solùm potest assignare quinquagesimã de reditibus, sed etiã de possessionibus*

7 *Donatio, siuè assignatio quinquagesimæ debet per prælatum fieri in vita, non in morte.*

8 *Testamentum morte confirmatur.*

9 *Episcopis tantùm datur priuilegium donandi quinquagesimam, non inferioribus prælatis.*

10 *Ecclesia fratrum minoris sunt exempta à iurisdictione episcopi.*

11 *Ecclesia exempta est in diocesi, licet non sit de diocesi.*

12 *Episcopus potest sibi eligere sepulturam extrà cathedralem.*

13 Episco-

13 *Episcopus quantumcumque abundans non pōt vltrà centesimam, vel quinquasimam donare sine superioris authoritate.*

14 *Episcopus, si vult constituere monasterium, aut secularem ecclesiam religiosam facere, potest donare quinquagesimam, si verò vult ecclesiam iam constructam magnificare pro suis sepulchris, centesimam.*

15 *Exceptio debet esse de regula.*

16 *Episcopus an dotando ecclesiam debeat habere consensum capituli.*

17 *Solemnitas iuris seruandæ non est, vbi alienatio eminet ex necessitate iuris.*

18 *Bona ingredientis religionem alienantur sine solemnitate pro satisfactione debitorum.*

19 *Abbas potest donare de rebus monasterij alicui, donec sit in seruitio monasterij.*

SED absq; consensu etiam clericorum, vel
1 capituli dari potest de † reditibus ecclesię, vel de possessionibus episcopatus per solū prælatum pro dotando monasterio cōstructo vsque ad quinquagesimam partem; & pro ecclesia seculari monasticis regulis informanda,
2 vel si sua episcopus † voluerit magnificare sepulchra, dare potest vsq; ad centesimam, dummodò ecclesiæ detrimentum non afferatur p tex. in c. apostolicæ, extrà de donatio. vbi glo. in verbo elegerit, dicit, quòd potest episcopus facere sine consensu capituli; sufficit enim hoc à iure semel esse concessum. Subdens disputando glo. per se non debet excedere, ergo per se illam potest concedere, quia quòd de vno
3 † negatur, de alio cōceditur. Sequitur Hostiē. ibi, & hoc potest facere sine cōsensu capituli, quia sufficit hoc semel à iure concessum esse. Sed hoc non facit Prælatus, si ecclesia habet te-
4 nues reditus, † quia & absurdum esset, q alij abundarent, & ipsa esuriret, & quòd vni esset remissio, alij verò esset tribulatio; & per eundem Hostien. ibidem in §. fi. per se non debet excedere summam à canone diffinitam; patet quòd per se potest vsq; ad illam summam donare, & sic hoc potest facere sine capitulo, vbi Ioan. And. &c. Sequitur Abb. ibidem, qui de-
5 clarando melius materiam dicit, † & conclusio est, quòd à principio non potest de nouo construere monasterium, nec ecclesiam secularem constructam monasticis informare regulis sine consensu capituli, & ità intelligūt tex. c. si episcopus, xij. q. ij. sed benè potest, quia hæc sunt acta cum consensu capituli, potest solus prælatus hanc donationem facere, quando tamen est necessaria, & ità intelligun-

tur alia iura, idem dicit Abb. in cons. 45. j. lib.
6 & episcopus † nedum potest facere hanc donationem de censibus, & reditibus ecclesiæ, sed etiam de possessionibus; puta assignando possessiones pro tali quinquagesima, quinimmò expedientius est ecclesiæ donare de possessionibus, quàm perpetuò donare quinquage-
7 simam partem reditnum, † & ista donatio quinquagesimæ, vel pensionum consignatio, habet fieri per prælatum in vita, & inter viuos, non in morte, vel in testamento, per Ioan. And. ibi elargiri, ergo in vita donare potest, & ideo ponitur sub hoc titulo; non tamen potest in testamento, vel legando; & per Abb. ibidem assignatur ratio, qua non possit Prælatus hoc in testamento, quia videlicet testamentum porrigitur ad tempus, quo non est futurus Pręlatus,
8 † quia morte confirmatur, c. cum morte, de celebrat. missa. ergo, cùm tūc non possit disponere, nec nunc in testamento, argu. l. cùm qui de iurisdict. omn. iud. & aliàs, vt ibi per eū. Et
9 dicit Abb. ibidem, † quòd istud est Priuilegiū episcoporum tantùm, non autem aliorum inferiorum prælatorum, quia iura antiqua, & noua solùm faciunt mentionem de episcopis, vt hic & c. bonæ rei, xij. q. ij. & c. si episcopus. Subdens quòd hanc donationem potest facere episcopus in sua diocesi tantùm; quia, si extrà suam diocesim vellet monasterium cōstruere, vel ecclesiam constructam magnificare, esset secus; & dicit, quòd d. Antō. putat, quòd
10 ecclesiæ exemptæ infrà diocesim, † puta ecclesijs fratrum minorum, quæ sunt exemptæ à iurisdictione episcopi, potest hanc episcopus donationem facere; quod, inquit, mihi satis
11 placet, † quia ecclesia exempta est in diocesi, licet non sit de diocesi, c. pen. de off. ordin. & est valdè vtile; quia sępè episcopi volunt magnificare ecclesiam mendicantium, quæ est exēpta à iurisdictione episcoporum. Addit Abb.
12 † quòd licet episcopo sibi eligere sepulturam extrà cathedralem, & potest ecclesiam, in qua sepulturam eligit, magnificare pro suis sepulchris, & episcopus potest hanc donationem non solùm de bonis spectantibus ad mensam, sed ēt ad ipsam ecclesiam cathedralē facere; & intellige quando bona sunt diuisa inter episcopum, & capitulum; tunc enim donat de mēsa, quia bona episcopatus tunc pertinent ad mēsam; sed, vbi bona sunt cōmunia inter episcopum, & capitulum, tunc omnia dicuntur esse bona ecclesiæ, & de illis potest hanc libe-
13 ralitatem exercere. † Et vltimò centesimā, vel quinquagesimam non potest episcopus, quantumcunq; abundans donare sine superioris authoritate; & ex quo hodie omnes episcopi iurant

iurant in manibus Papæ de non alienando, so-
lus Papa intelligitur in isto casu superior. Vn-
de episcopus non faciet, nisi de authoritate Pa-
pæ, & aliàs vt ibidem per Abb. vbi pulchrè.
Sed ꝓ hac materia est, quòd videatur Lauren.
de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij.
q. ij. cons. 50. vbi quæstionem hanc ponit, &
disputat in vtranq; partem, & ibi adducit opi-
nionem multorum, qui dicunt, quòd in isto ca
su est necessaria solemnitas, & aliorum etiam,
qui asserunt posse hoc expleri per solum Præ-
latum sine solemnitate; & aliorum etiam, quia
distinguunt, an posit hæc donatio fieri de re-
bus cathedralis ecclesiæ, an verò de rebus ec-
clesiarum inferiorum. Item an de fructibus,
& redditibus, an verò de possessionibus. Et idē
Lauren. de Rodul. ibidem q. 28. in fi. quòd
in cētesima, & quinquagesima est speciale, ꝙ
nō haberet seruari solemnitas. Vide Abb. in c.
pastoralis, de his, quæ fiu. à præla. sine consens.
cap. ij. col. versi. in glo. ibi, conclusio ergo glo.
est, licet multùm videatur dubitasse, quòd quin
quagesimā, seu centesimam potest episcopus
conferre absque consensu capituli sui, & intel-
14 lige in casu c. apostolicæ, de donat. † Nam, si
vult monasterium construere de nouo, aut ec-
clesiam secularem facere religiosam, permit-
titur ei à iure, vt possit pro dote donare quin-
quagesimam partem suorum redituum; si ve-
rò ecclesiam antè constructā vult magnificare
pro suis sepulturis, tunc pōt donare centesimā
portionē; & hęc litera facit pro opinione glo.
15 † nam exceptio debet esse de regula, vt nota-
tur de reg. iuris lib. vj. Vnde, cùm Papa faciat
hanc regulā, vt episcopus non possit quinqua-
gesimā donare de rebus ecclesię sine volūtate
capituli, & excipiat donationē istius quiquage
simę, vel cētesimę, ergo hęc donatio pōt fieri si
ne ipsius capituli consensu. Et hanc opinionē
tenuit Gofred. hic, & in summa, §. si ne quis
decipiat. authorita. iuris. 23. quæst. 5. qui pec-
cat. Pet. & Abb. pro concordatione opinionū,
& iurium, de quibus in glo. distinguunt, quòd
16 † aut episcopus vult de nouo construere ec-
clesiam, vel eam reformare monasticis regulis,
et debet habere cōsēsum capituli, c. si episcopꝰ
xij. q. ij. Aut ecclesiam iam constructam per
se vult dotare, & tunc potest sine consensu ca-
pituli & ità loquitur tex. in c. bonę rei. Nam
hoc casu episcopꝰ est obligatus, ex quo ecclesiā
construxit, vt in c. quod sicut, de ecclesi. ædific.
vel reparan. Et intellige quando episcopus cō
struxit prius cum consensu capituli, quia tunc
obligatio est orta respectu vtriusq;; & ratio hu-
ius distinctionis est, quia ī hoc vltimo casu alie
natio est necessaria, ideò non est necesse ser-
uare aliam solemnitatem; sed in primo casu
alienatio est voluntaria, cùm non sit adhuc or-
17 ta aliqua obligatio. † Et ex hoc collige, quòd
vbi eminet alienatio ex necessitate iuris, non
est seruanda solemnitas, secus vbi est volun-
taria, licet emineat propter necessitatem ho-
minum, & aliàs vt per D. Abb. d. loco &c.

¶ Alio quoque modo videntur etiam aliena-
ri posse res ecclesiæ per prælatum, vel Recto-
rem, seu Abbatem sine aliqua solemnitate,
puta quando alienarentur bona ingredientis
religionem, qui mandauerit illa vendi pro
18 satisfactione debitorum; quia talia † benè pos
sunt alienari sine solemnitate aliqua, vt voluit
Lap. de Castilio. allega. 26. Refert, & sequi-
tur Præposi. in c. sine exceptione, xij. q. ij. vers.
decimò fallit.

¶ De rebus ecclesiæ fieri quoque potest
alienatio sine solemnitate; Abbas enim potest
19 donare † de rebus, & bonis monasterij ali-
cui, donec sit in seruitio monasterij, vel epi-
scopi, sine consensu superioris, vel conuentus.
Et videtur, quòd valeat donatio, vel aliena-
tio, cùm non possit dici alienatio perpetua, nec
ad magnum tempus, cùm possit statim re-
pelli, tenet Ioan. Monac. in simili in cap.
hoc consultissimo, de reb. eccles. alien. in vj.
quamuis Ioan. Andr. teneat contrarium in c.
fin. de rescrip. in glo. iij. & super ea in vj. per
Lauren. de Rodulph. in cap. sine exceptione
xij. q. ij. q. 47.

S V M M A R I V M.

1. *Episcopus potest donare de mensa sua capitu-
lo suo sine superioris licentia.*
2. *Alienari non dicitur, quod in dominio rema-
net ecclesiæ.*
3. *Episcopus an possit donare ecclesiam loco egē-
ti ad ministrorum sustentationem.*
4. *Bona ecclesiæ sunt, & dicuntur bona egētium.*
5. *Bona ecclesiæ quoad vsum, & sustentationem
sunt pauperum, quoad dominum verò ec-
clesiæ.*
6. *Alienare prohibitus in forensem poterit alie-
re in ecclesiam, vel clericum.*
7. *Episcopus debet prouidere generaliter omni-
bus pauperibus.*
8. *Episcopus non subueniens pauperibus non
dicitur episcopus.*
9. *Clerici etiam laici indigentibus de bonis ec-
clesiæ subuenire tenentur, quatenus tamen
facultates suppetunt.*

10 Iurans

10 *Iurans non alienare bona ecclesiae potest ea donare capitulo.*
11 *Episcopus potest etiam donare canonico vni de capitulo.*

RES itidem ecclesiae absque solemnitate
1 alienari possunt. Nam episcopus † pót donare de mensa sua suo capitulo egeti sine superioris licentia, refert Ioan. And. in Specul. in tit. de his, quę fi. à prçla. §. j. in additio. quod quidam tenent, quòd sic, quia, si id potest religioso loco per tex. in c. consultationibus c. pastoralis ext. de donatio. fortius debet posse capitulo suo, cui plus debetur, c. requisisti, de testa. per quod non videtur ad alie nationem tendere, vbi per eum allegantur plu raiura. Videtur dicere glo. in Clem. si vna, de reb. eccles. nó alienan. in verbo ecclesiam, ibi declarari debuisset, an sit idem in donatione, quã facit episcopus capitulo suo de eo, quod spectat ad mensam suam, quod notat Hostien. de his, quę fiu. à prçla. c. nouit, & ponit casum de episcopo abundante, & c. egenti, & dicit, quòd valet. Nec obstat iuramentum de non
2 alienando, † cùm non sit propriè alienare illud, quod in domino remanet ecclesiae, & ab ecclesię retinetur, ff. de leg. ij. vnum ex familia, idem glo. ibidé in verbo consentiente, quãuis dicat, quòd esset tutius facere cum superioris authoritate. Facit quod notat Ioan. Andr. in mercurial. reg. qui tacet, & quod p Ioan. de Legna in c. nouit, de his quae fiu. à prçla. secundùm quae istud procedit etiam si episcopus iurauit non alienare. Refert, & sequitur Lauré. de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij. q.
3 ij. † Et an episcopus de per se possit donare ecclesiam loco egenti ad sustentationem ministrorum, vide per Hostien. in c. nouit praeallegato, & per glo. in d. Clem. si vna, eo tit. vbi dicit, quòd episcopus ità donando, & ità prouidendo egentibus facit, & exercet officium suum, xij. q. j. praecipimus, & aliàs vt ibi per
4 eum. Facit, † quia bona ecclesię sunt, & dicuntur bona egentium, est tex. in c. ij. de reb. eccles. non alien. vbi Abb. secundo not. q bona ecclesiarum sunt deputata principaliter p indigentibus, nó solùm clericis, sed etiam laicis; & dicit Abb. in c. j. eo. tit. quòd ecclesia de suis fructibus super abundantibus tenetur supplere laicis indigentibus, & etiam alteri eccle-
5 siae indigéti, q † bona ecclesiarũ sunt ecclesiae quoad dominium, sunt pauperum, & egentium, qnoad vsum & sustentationem, glo. in c. hoc consultissimo, de reb. eccles. non alienã.
6 in vj. in glo. speciali. † Facit quia prohibitus alienare potest alienare in ecclesiam, vel in clericum, quia talis prohibitio etiam per statutũ inducta intelligitur de forensi, vt in eum non possit alienari, quod statutum valet preterquã quoad ecclesias, vel Clericos, secundùm Bar. not. in l. filius famil. §. diui, iij. col. de lega. j. & in l. j. C. non lic. habe. & in l. dudum, de contrahen. emptio. & per Bar. in l. ea lege, vj. q. C. de cond. ob. caus. & in l. volunt, C. de fideicom. per Paul. de Cast. cons. 193. Feder. de Sen. cons. 79. sequitur Ioan. Bertach. q dicit se ità cõsuluisse, & pluries in facto respódisse, in tract. de episc. quarta parte, quest. 45. vers. quęro etiam, an prohibitus. Facit ad
7 quęstionem, quia episcopus † debet prouidere generaliter omnibus pauperibus, 82. dist. vj. quaestio. cum glo. 87. dist. c. j. & c. ij. Et benè aduertat episcopus, ne patiatur pauperem, & egentem fame perire, quia homicida esset, ac si mortem manibus inferret, 83. distin. cap. si
8 in prin. cum glo. Nec dicitur epus, † si pauperibus non subueniat, 81. distin. c. fratrem, & potius debet pauperibus, quàm parietibus ecclesiae ruentibus prouidere, xij. q. ij. gloria. & episcopus tenetur vel per se, vel per alium puidere cuilibet indigenti, 75. dist. sanctorum per Ioan. de Tur. cremã. c. videntes, xij. q. j. Facit, quod dicit Abb. in c. j. de reb. eccles. nó
9 alien. ext. vbi dicit, † quòd clerici etiam laicis indigentibus tenentur subuenire de bonis ecclesiae, quatenus illius facultates suppetãt, 26. q. j. c. 87. dist. c. j. vide tex. in c. videntes xij. q. j. fortius tenetur subuenire ecclesijs indigentibus, quod tamen intellige, quando aliquid superest vltrà necessaria; quia primò subueniendum est ministris proprijs, & necessarijs vsibus ipsius ecclesiae, c. pastoralis, de his quę fiu. à prçla. & c. de his, de eccles. aedificã. vel reparan. vt ibi per eum, Et dicit Bertachin. de Fir. in tracta. de episc. quarta parte, q. 45.
10 † quòd iurans non alienare bona ecclesiae potest ea donare capitulo, per Bal. in l. voluntas in lect. antiqua C. de fideicom. & in l. dudũ, C. de contrahen. emptio. Facit quod not. in Clem. fi. de rebus. ecclesi. non alienan. immò
11 etiam † canonico vni de capitulo potest episcopus donare, vt ibi notatur secundùm Bal. in d. l. dudum; pro quo facit, quia prohibitus alienare potest alienare in consortes, l. fi. C. nó lic. habe. mentio. lib. xj. & aliàs, vt p Bertachinum d. loco.

¶Pro hac materia. ã epus possit infeudare, & dare res episcopatus capitulo suo, vel habeat bona separata, vel cõia cũ capitulo, vide, quę deduco infrà in vers. item possunt alienarj bona ecclesię sine solénitate, qñ consuetudo aliud disponeret, in fi. vers. item fallit, qñ praelatus.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante potest suscipere pecunias mutuo pro necessitate ecclesiæ.*

2 *Quod intelligunt quidam procedere, quando copia superioris de facili haberi non potest, & magna imminet necessitas.*

3 *Ecclesia non obligatur ex mutuo, nisi interuenerit numeratio, & conuersio.*

4 *Contrahens cum ecclesia in tribus casibus debet esse sollicitus de conuersione.*

5 *Debitor ecclesiæ soluens rectori liberat ipso iure, licet non conuertatur in vtilitatem ecclesiæ.*

6 *Conuersio in vtilitatem an in dubio præsumatur, & an sufficiat confessio prælati cum toto capitulo.*

7 *Transactio facta super dubio conuersionis in vtilitatem ecclesiæ an valeat.*

8 *Rector ecclesiæ non obligatur per procuratorẽ recipientem mutuum, nisi in tribus casibus.*

9 *Mutuans factoribus præpositis ad colligendos fructus, vel ad castrorum custodiam, non potest repetere à dño, nisi sit in rẽ sua versum.*

10 *Confessio de in vtilitatem domini verso facta ab habente nullum mandatum non probat.*

11 *Creditor quando teneatur probare in vtilitatem ecclesiæ conuersum.*

12 *Confessio super precio non sufficit, nisi appareret solutum.*

13 *Mercator potest conuenire monasterium pro panno venditum Abbati pro vestiendis monachis licet non probetur conuersum.*

14 *Soluens censum rectori ecclesiæ liberatur, licet Rector non conuertat in ecclesiæ vtilitatem.*

15 *Confessio prælati cum capitulo an sufficiat, quando concurrunt coniecturæ.*

16 *Emens sine solemnitate, an sit tutus in foro conscientiæ.*

17 *Prælatus sine consensu capituli potest transigere super re, quæ non sit immobilis, vel mobilis preciosa.*

18 *Prælatus non potest compromittere super re, in qua non potest solus disponere.*

19 *Terrula aliqua potest episcopo alienari per capitulum premisso tractatu sine solemnitate.*

20 *Inferiores in minutis non habent necesse habere consensum episcopi.*

1 POSSVNT & in alio casu obligari res ecclesiæ absq; superiorũ authoritate, † quia sede vacãte capitulũ potest suscipere pecunias mutuo sine authoritate superioris pro necessitate ecclesiæ vocatis, ꝑ glo. q hoc tenet in c. capientes. §. ad hoc. super verbo aliũde, de electio. lib. vj. alleg. x. q. ij. precariç xij. q. iiij. quicunq;, cùm manifesta in hoc sit vtilitas ecclesiç, & cùm hoc negotium dilationem nõ capiat. Et ex tali mutuo obligatur ecclesia, & prçlatus successor. Facit, quod notat Io. xij. q. ij. placuit, in glo. fi. & ibi Archid. & Paul. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. & quod notat. Spec. in tit. de his, quæ fiu. à prelat. in fi. & sic dicit se consuluisse Lap. in vacatione hospitalis de alto passo. Pro, & cõtrà faciunt not. ꝑ Io. Andr. post Inno. & Hostien. in c. ij. ne sede vacan. in 2 fi. secundùm Lap. & Abb. † sed Io. de Imola restringit dictũ Lap. videlicet quando copia superioris de facili haberi non potest, et magna imminet necessitas, aliàs secus; quòd etiã placet Dominico, quia illud hospitale erat imediatè subiectũ Papæ, vnde difficile erat habere recursum ad Papã ꝓ licẽtia. Hoc ẽt casu poterit capitulum alienare bona pertinentia ad episcopum secũdùm Archid. per d. c. si qua, de rebus, vt referũt Ioan. And. & Domini. in d. §. ad hoc & aliàs vt per Io. Franciscũ Panin. in tracta. de offi. & potẽ. cap. sed. vacan. q. viij. secunda part. sed an capitulum &c. Et pro hac materia mutui vide ea, quæ dicit Bald. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. versic. vltorius, vbi di-3 cit, quòd † ecclesia non obligatur ex mutuo, nisi interuenerit numeratio, & conuersio, quia primò apparet, quòd exceptio non numeratæ pecuniæ perpetuò cõpetat ecclesiæ, quia non est propriè exceptio, sed potius nullitas ipso iure. Adde quod not. Dyn. in c. locupletari, de reg. iur. in vj. secũdò, inquit, dico, quòd requiritur conuersio in vtilitatem ecclesiæ, quia 4 dicit Innocen. quòd ille, qui † contrahit cũ ecclesia, debeat esse sollicitus de conuersione in tribus casibus expressis in iure, non in alijs. Primus quidem in mutuo; Secundus est in deposito; Tertius est quando res ecclesiæ venditur pro debito, vt hic, & c. grauis ext. de poss. Vnde inquit Bal. si Drapparius vendit pannum Abbati pro vestiendis Monachis, licet Abbas non conuertat, in hoc tamẽ tenetur monasterium. 5 Et, si debitor † ecclesiç soluat Rectori, licet Rector non conuertat in vtilitatem ecclesiæ, tamen ipso iure liberatur, vt not. Innocen. in c. grauis. Item dicit Innocen. quòd, vbi sacerdos non conuertit mutuum in vtilitatem ecclesiæ, tenetur creditori ipse sacerdos, ext. de pig. c. præsentium. & cum Innocen. transeunt ibi Domi. Anto. de But. & Imola. Subdens quero, 6 vtrum † in dubio præsumatur facta conuersio, & vtrũ sufficiat cõfessio Prælati cum toto capitulo

pitulo , glo. dicit hic, quòd sit valdè notabili-
ter ; Iac. de Aren. super hoc distinguit, vt hic
per eum ; ego autem dico, quòd huic cōfessio-
ni statur, si cōcurrant coniecturę aliquę cum
cōfessione ; puta , quòd Monachi nihil habe-
bāt de frumento, vel erāt nudi , nūc apparet, ꝙ
vixerūt de frumēto, & ꝙ sunt vestiti , arg. in-
frà de alim. pup. pręstā. l. fi. licet enim posset
hoc fuisse aliūde, hoc tamen nō pręsumitur, vt
7 l. si ventri §. fi. ff. de priuileg. credi. † Sed po
ne, ꝙ sup isto dubio est transactū , verū valeat
transactio, dicit Innocen. quòd transactio va-
let, nisi tempore mutui fuisset actum de tran-
sigendo super futuro dubio , quia ex hoc pre-
sumeretur fraus , ità not. Innocen. d. c. gra-
uis ; quod facit contra vsurarios, qui tempore
mutui faciunt fieri procuratorem ad confiten-
dum mutuum, vel ad transigendum . Subdens
quòd Rector ecclesię obligatur per easdem
personas , per quas obligatur priuatus, & sicut
obligatur priuatus , secundum Innocen. &
8 quòd † per procuratorem recipiētem mutuū
non obligatur , nisi in tribus casibus ; primus
est, quādo habet mandatum speciale ad acci-
piendum mutuum ; secundus est qñ est prę-
positus in contractu, vel negocio aliquo ; ter-
tius, quando est procurator generalis ad om-
nia cum libera, in istis enim tribus casibus ob-
ligatur dominus ex natura mandati, aliàs verò
non obligatur, nisi sit versum in vtilitatem do-
9 mini . Vnde , † si quis mutuat istis factoribus,
qui sunt prępositi ad colligēdos fructus, ad cu-
stodiam castrorum , istud non potest repeti à
domino, nisi sit versum in rem domini , ità no-
tat Innocen. ext. de fideius. c. quod quibus-
dam, & dicit hic Bar. ꝙ quādo quis habet mā-
datū pro alio ad certam causam, & tūc sufficit,
quòd recipiēs cōfiteatur ad illā causam se re-
cepisse, licet mētiatur l. j. §. nō autē, vers. quod
si pretijs, ff. de exercit. quādoq; habet mādatū
generale, & tūc nō sufficit eius cōfessio ad ob
ligandum dominus, sed requiritur probatio
per coniecturas , vt l. fi. de exercit. quandoq;
nullum habet mandatum ab eo, cuius nomine
pecuniam recipit mutuo , & tunc videtur, ꝙ
requiratur, vt expressè probetur pecuniam es-
10 se cōuersam in vtilitatem domini, † nec suf-
ficit confessio recipientis, l. j. §. quod si sic, ff.
de in rem verso, & l. Ciuitas , ff. si certum pet.
Et ideò glo. quæ est in corpore huius Authen.
quæ dicit , non sufficere confessionem Præ-
lati cum capitulo , meliùs dicit , quàm ista se-
cundùm Bar. vt per Bal. d. loco .
¶ Idem dicit Rebuff. in cōpendio alien. rerū
11 eccles. vers. quero quando, † quero, inquit, an
creditor teneatur probare in ecclesię vtilitatē
conuersum, respondetur in tribus casibus, pri-
mus est in mutuo facto ecclesiæ, quod non po
test repeti, nisi is, qui mutuauit, probet versum
in vtilitatem ecclesiæ per tex. in c. quod qui-
busdam, de fideiuss. vbi Barbat. plenè distin-
guit , tu illum videto, nec sufficeret confessio
prelati per ea , quę dicit Calde. cons. 110. in-
cip. quidam Prelatus in fi. Socyn. cons. 52. in-
cip. viso. col. iij. & cons. 92. incip. visio , nec
12 potest haberi fides de pretio , nec etiā † suffi-
ceret confessio super pretio , nisi appareret so-
lutū, vel in eam cām expositū, propter quā vē-
ditio fuit pmissa , tradit Panor. in cons. 41. in-
cip. saluatoris , col. ij. j. vol. Si tñ Prelatus, vel
alius Rector sit, qui nō couerterit in vtilitatem
ecclesię, tenebitur creditori de suo satisfacere,
p Innocen. & Card. in c. presentiū de pignor.
secūdus casus est, in quo est necessè pbare ver
sum in ecclesię vtilitatē in diposito, c. j. de de-
posito , & ibi ratio traditur formatiū p Doct.
Tertius casus est, quādo res ecclesię vēditur p
debito, tunc oportet probare pecuniā cōuersā
in solemnitatē debiti, vt §. hoc ius, C. de sacro-
san. eccles. Vnde in casu sequēti nō requirit,
13 vt pote † si mercator cōueniat monasteriū, di-
cēs se vēdidisse pannū Abbati p vestiēdis Mo-
nachis, quāuis nō conuerterit, in hoc tamē mo
nasteriū tenetur p debito ; &, si debitor soluat
14 † Rectori ecclesię cēsum, vel aliā rem debitā,
debitor est liberatus, licet Rector nō cōuertat
in ecclesię vtilitatē, Panor. & Imo. in c. grauis,
de depos. Dec. cons. 36. & pro tenui, col. ij.
15 quòd est notandū . Cōfessio † aūt Prelati cum
toto capitulo tūc sufficit, qñ sunt cōiecturę, vt
si nō appareat ꝙ Monachi aliūde habuerūt fru
mentū, vel Abbas ad alendū eos, vel pannū ad
induuendū, nam nō pręsumitur, ꝙ vixerint de
vento, vti lupus , l. fi. cum glo. de alim. pupil.
pręstan. licet aliunde habere potuissent ; hoc
tamen non pręsumitur, l. si ventri, §. fi. de pri-
uileg. credit. Bal. Authen. hoc ius col. iiij. &
seq. aliàs secus, vt ibi dicit glo. cōmunis tamen
sententia est in contrarium, quę hodie seruatur
p Socyn. cons. 15. visis, col. 7. j. vol. videlicet
ꝙ nō sufficiat probare p coniecturas; puta ꝙ
tempore contractus mutui ecclesia indigebat,
sed verè probari debet , vt in dictis tribus casi-
bus cōsuluit Calder. cons. 7. qualiter in rubr.
16 de probatio. † Et quādo solemnitates nō sunt
seruatæ , an in foro conscientiæ sit tutus, qui
emit sine solemnitate, & quòd non tenet Pro-
uentialis omnium eccles. fol. 35. cum non sit
dominus rerum emptarum sine solemnitate,
& sic detinendo cōtrà voluntatem superioris
est cōtinuò in peccato mortali p not. in c. j.
de constit. glo. in c. fi. illo titulo, in vj.

¶ Res ecclesiæ in alio quoq; casu possút aliena ri sine consensu capituli, & authoritate, quia,
17 † dummodò res ecclesiæ non sit immobilis, vel mobilis pretiosa, potest de illa sine consensu, & authoritate per prelatum, vel rectorem transigi per ea, quæ tradit Abb. in c. cótingit, de transac. vbi ad longum; & eodem modo de talibus rebus potest compromitti, vt ibi per eum; vbi in tali casu id dicit de compromisso,
18 quod dicit de transactione; † quia prælatus inquit nó potest compromittere super re, in qua non potest solus disponere, vnde nó potest cópromittere super re immobili, seu ad inferendum perpetuum præiudicium ecclesiæ sine authoritate superioris, & consensu capituli. Sed iste casus videtur vnus, & idem cum casibus j. ij. & iij. suprà suo loco positis.

¶ Si autem constitutione aliqua episcopatus cauetur, q nulla alienatio rerú immobilium fieri possit p clericos sine licentia episcopi, aliter verò facta nó valeat, & puniatur cótrafaciens
19 ipsius arbitrio, potest † vendi aliqua terrula episcopo per capitulú cathedralis ecclesię premisso tractatu sine alia solemnitate, vt per Io. And. qui ponit, & disputat istá quęstionem in reg. qui facit de reg. iuris in vj. vbi post multa tenet, quòd episcopus, qui intendebat reuocare tales alienationes, easq; rescindere, non venit audiendus, & poenis statuti locus non est, quia talis contractus valet de iure cómuni secundùm notata in c. abbatibus, xij. q. ij. vbi
20 † inferiores in minutis non habent necesse habere consensum episcopi, vt p Io. And. latè in præallegato loco, & p Lauré. de Rodulph. in repet. c. sine exceptione, xij. q. ij. Dico suprà in casu terrulæ vineolę &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona hospitalis fundati sine authoritate episcopi an sine solemnitate alienari possint.*
2 *Bona hospitali relicta gaudent priuilegio relictorum ad piam causam quoad detractionem falcidiæ.*
3 *Collegium alicuius fraternitatis potest bona fraternitatis alienare, quãuis sunt deputata ad alimoniam pauperum.*
4 *Bona hospitalis si dessiparentur, posset quilibet de populo resistere.*
5 *Forma canonis non est seruanda in alienatione rerũ legatarũ ad erogandum pauperibus.*
6 *Relicta hospitaiibus priuatis non habent priuilegia piæ domus.*
7 *Presidentes hospitalibus priuatis non gaudẽt priuilegio clericorum.*
8 *Restitutio in integrum peti non potest nomine hospitalis priuati.*
9 *Prohibitio de non alienando bona ecclesiastica non habet locum in hospitali priuato.*

VIDETVR etiá quòd alio casu alienari
1 possint res ecclesię sine solemnitate, putà quando † alienantur bona hospitalis, quod non sit fundatum authoritate episcopi; quia bona talis hospitalis possunt benè distrahi, & alienari, etiam nulla interueniente solemnitate, latè per Fely. in cap. de quarta 2. colú. de præscriptio. versic. & dicit, vbi dicit secundùm Paul. col. 95. in fi. quòd in alienatione bonorum obuenientium teli hospitali non requiritur solemnitas, quæ requiritur in bonis ec-
2 clesiasticis; fatetur tamen, quòd † relicta tali loco gaudent priuilegio relictorum ad piam causam, videlicet ne patiantur distractionem falcidiæ; nec doctores supra allegati dicunt specificè, quòd bona hospitalis priuati debeant alienari cú solemnitate, sed loquuntur simpliciter; est verum, quòd Andr. Sycul. in capit. nulli, extrà. eo. j. colum. versic. & pondera, subtiliter, affirmat hoc per vnam consideratiotionem, quam dicit nouam; quia, cùm talia bona sint deputata ad vsum pauperum, & in protectione episcopi, videntur fauore pauperum mereri idem priuilegium in alienatione ad euitandam disceptationem alimoniæ ipsorum pauperum; sed inquit Fely. per hoc non recederem à prædictis. Primò quia videretur, quòd Bal. in pluribus locis dixisset falsum, ma-
3 ximè in Authen. hoc ius, † dum dicit, quòd collegium alicuius fraternitatis potest vẽdere bona ipsius fraternitatis, quæ tamé sunt deputata ad alimoniam pauperú. Secúdò, cú imponantur graues pœnę alienationib' bona ecclesię sine solemnitate, & maximè per extrauag. ambitiosę, extrauag. commu. de reb. eccles. non alien. esset res noua dicere, quòd tales pœnę haberẽt locú in oĩ alienatione rerú deputatarú ad vsú pauperú. Tertiò quia fundator disponés, q hospitale nó esset subiectú episcopo, tacitè voluit q nó haberet episcop' authorizare i aliquo cótractu, vel distractu faciédo d bonis hospitalis, tanquã magis cófisus de regimine, & guberna-
4 tione posterorú, quá episcopi. † Cócedo tñ, q si bona dissiparentur, & sine causa alienarẽtur per gubernatores hospitalis, nedú p ipsú fundatoré, posset quilibet de populo ei resistere, & se ei opponere iniustè alienanti, qñ episcopus in hoc esset negligens, pe ptex. sing. & vulga. in §. si autem locorú, in Authen. de ecclesiasti. tit. facit,

tit. Facit, quod dicit Lauren. de Rodulp. in c. fine exceptione, xij. q. ij. in quęstionibus, quod
5 in vendendis † rebus legatis ad erogandum pauperibus, vel pijs vsibus, non est seruanda illa forma canonis, quia non sunt bona ecclesiastica, l. si quis ad declinandă, C. de episc. & cler. & alias, vt ibi per eundem, vbi in vtramq; partem disputando quęstionem multa notabilia adducit, & dicit Bal. in Authen. hoc ius, C.
6 de sacrosan. eccles. † quòd relicta hospitalibus priuatis, prout sunt altaria, quę habent nobiles in proprijs, & priuatis domibus, & prout sunt hospitalia, quę habent nobiles, & communitates, seu ciuitates, in quibus episcopus nō habet institutionem, nec destitutionem, qa non fuerunt fundata eius authoritate, sed propriè sunt profana, quòd episcopus talia legata, est talia relicta capit, & distribuit inter pauperes, habito respectu ad personas pauperum, non ad locum, quia talia hospitalia non habent priuilegia pię domus, quia non est constructum de authoritate episcopi, vt notatur xviij. q. ij. c. quidā, in glo. & in Clem. quia contingit,
7 ad fi. de relig. dom. Et presidētes † talibus hospitalibus nō gaudent priuilegio clericorū, vt notatur in Specul. de stat. mona. vers. 36. & credo, quòd relicta facta istis hospitalibus nō applicentur sibi, cùm illa domus sit prorsus secularis, & non priuilegiata; tamē, inquit, quia legatum est factum contemplatione pauperum, episcopus capiet, & distribuet inter pauperes.
8 Et † nomine istius hospitalis nō potest peti restitutio in integrum. Nec obstat infrà tit. j. l. orphanotrophos, quia debet intelligi, de hospitali legitimè constructo cū authoritate episcopi. Et dicit Rebuff. in compen. alien. rer.
9 eccles. vers. non tamen, † quòd prohibitio de non aliendis bonis ecclesiasticis non habet locum in hospitali priuato, in quo non habet episcopus institutionem, nec destitutionem, quia nō est fundatum eius authoritate, c. quidam in glo. 18. q. 2. & glo. in Clem. quia, in fi. de relig. dom.

SVMMARIVM.

1 *Clericus promotus ad titulum patrimonij pot absq; solemnitate vēdere bona patrimonialia.*
2 *Pretio qui fruitur, rem habere videtur.*
3 *Patrimonium, ad quod clericus fuit intitulatus, sibi subrogatur loco beneficij.*
4 *Subrogatum debet sapere naturam illius, in cuius locum est subrogatum.*
5 *Regula, quę habet, quòd bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegijs ecclesiarum, nō procedit indistinctè, sed venit limitanda.*
6 *Hodie quis non promouetur ad sacros ordines, nisi habeat beneficium, vel bona patrimonialia, quę non possint alienari.*

Ecclesiae res alio etiam modo possunt alienari sine solemnitate, quia cleri-
1 cus promotus ad titulū † patrimonij potest absq; licentia, & absque solemnitate vendere dicta bona patrimonialia per illud, quod dicit glo. in c. tuis, extrà de pra ben. in fi. licet secundùm aliquos sit secus, quia inde viuere debet, & onus ecclesiasticum sustinere, sed secundùm Tancred. dicit glo. quòd potest ven-
2 dere, quia qui pretio † fruitur, rem habere videtur, ff. de vsufruc. l. quia, cui pretio, & pōt illud patrimonium etiam donare, quia & beneficio ecclesiastico etiam posset renunciare, quod inquit glo. ego credo verius, p Fely. in c. de quarta, ext. de prescriptio. col. iij. vers. tertiò quia fundatur, ibi, sicut etiā de bonis patrimonialibus clericorū, ad quę intitulātur, q̄ a licet in multis equiperētur bonis ecclesiarū, tñ possunt vēdi sine solēnitate, allegat d. glo. se ipsū etiā citādo in c. ecclesia, ext. de constit. vbi in tertia col. vers. in glo. ij. latè disputando de priuilegijs, quæ competunt bonis patrimonialibus clericorum, dicit, quòd in hoc casu licet
3 quispiam posset adducere, † quia ex quo patrimonium, ad quod clericus fuit intitulatus, subrogatur sibi loco beneficij, nō videtur deinceps esse simplex patrimonium temporale, & profanū, sed quasi quędam spiritualis merces, & premium pro seruitijs adhibendis altari or-
4 dinatum, vt sic † subrogatum sapiat naturam illius, in cuius locum est subrogatum. instit. de actio. §. fuerat. Tamen, vt ibi per duas columnas ad longum videtur concludere, quòd
5 illud, † quod dicitur, bona patrimonialia clericorum gaudere priuilegijs rerum ecclesiarum, recipit vulgatam restrictionem, videlicet vt habeat locum in casibus suis, vt non sit generaliter verum, quòd patrimonialia clericorum gaudeant eodemmet priuilegio cum bonis ecclesiarū, ità tradit D. Anto. in c. si diligēti, vlt. col. vers. satis puto, de prescriptio. faciendo regulam, quòd gaudent priuilegijs ecclesiarum, vbi apparet expressum, vel est omnimoda ratio, aliàs nō, vt ibi dat tres instantias, vbi non equiparantur, & ibi eū sequitur Imol. & D. Abb. dicens se semper ita tenuisse, & aliàs per eundē Fely. d. c. ecclesi. col. v. vers. sed
6 nihilominus, & hodie † Romana curia, & vbiq; in terris Italiæ, quod credo euenire propter statuta cōcilij Tridētini, c. ij. sessio. 21. vbi pro-

 hibetur

hibetur, quòd quis non promoueatur ad titulũ patrimonij propter fraudes, quæ quotidie fiebant ordinatoribus; vnde cogebantur posteà clerici, vel sacerdos promoti ire ad mẽdicandum panem in vilipendium, & obrobriũ ecclesiæ, & cleri. Et obseruatur, quòd non conceditur licentia de promouẽdo aliquem ad sacros ordines, si non habet competens beneficium ecclesię, vel pensionem, nisi habeat bona patrimonialia taliter sibi data, & seu assignata, quæ non possint per eum alienari, vt ego iam pluries habui in facto, vt d. c. ij. d. sessio. 21. de decret. de reformat.

S V M M A R I V M

1 *Creditor habens rem ecclesiæ sibi pignoratam, illam sine aliqua solemnitate alienare potest.*

2 *Minoris res pignorata potest à creditore alienari sine solemnitate.*

3 *Creditor ecclesiæ an possit sine superioris licentia ingredi possessionem vigore pacti de ingrediendo.*

4 *Ecclesia est omnium effecta domina, & in ea cõmittitur sacrilegium.*

5 *Exequutio iuridica excusat à sacrilegio.*

6 *Res ecclesiæ, & minoris si à principio sunt solemniter pignoratę, possunt sine solemnitate vendi.*

7 *Bona prælati, si distincta sunt a bonis capituli, possunt ab ipso solo concedi, durãte eius vita*

8 *Prælatus solus gratia pietatis ad tempus alienare potest.*

9 *Alienatione prohibita non videtur prohibita alienatio ad pias causas.*

FIT etiam alienatio rei ecclesiæ absque
eo, quòd aliqua interuenire habeat solem
1 nitas; quia, † si creditor ecclesiæ habeat rẽ
ecclesiæ sibi legitimè pignoratam, benè potest
illam vendere pro assequutione sui crediti, absque aliqua interueniẽte solemnitate per Bar.
qui hoc dicit in Authen. hoc ius, C. de sacrosã.
Eccles. circà fin. ibi quæro pone, quòd ecclesia pignorauit fundum eo casu, quo sibi licet,
vnde creditor vult vendere pignus, verum debebit seruare solemnitatem huius legis. vel decretalium in venditione, respon. non, immò li-
2 berè poterit vendere, sicut rem † minoris, aut
alterius priuati, est tex. notabilis in l. pupillorum, §. j. de reb. eorũ. Et facit, quod adducitur
per Bar. in l. creditores, C. de pignor. in secun
3 da quæst. vbi q̃rit, † an creditor ecclesiæ possit
vigore pacti, & conuentionis factæ cum ecclesia de ingrediendo possessionem absque authoritate superioris, id possit de per se sine
iudicis decreto, aut authoritate, & licet aliqui
dicant, quòd non, maxime Innocen. c. verum
ext. de for. compet. qui dicit, quòd non licet
sine authoritate iudicis ecclesiastici, cùm eccle
4 sia † sit omnium facta domina, & effecta sancta sanctorum domini, & in eam committitur
sacrilegium, argu. 19. q. ij. c. nulli liceat, tamẽ
secundùm Hostien. in d. c. verum, quem sequitur Ioan. Andr. per tex. in c. cũ dilecti, videtur
secus, & hoc inquit Bar. ibidem, credo verùm,
si valida præcessit conuentio, vt l. si curialis, C.
5 de episc. & cler. Et facit, quia † exequutio iuridica excusat à sacrilegio, l. quãquam, in principio, de aq. plu. arcen. ad quod facit, quod notatur per Dyn. in l. pupillorum, §. j. de edend.
vbi dicit, quòd creditor potest vendere res ecclesiæ non seruatis solemnitatibus, quę aliàs
requiruntur, vt ibi per eundem Bar. per Abb.
d. c. verum; quia dicit Negusant. in suo tracta.
6 de pign. primo membr. artic. 6. † quòd res ecclesiæ, & minoris, si à principio solemniter pignoratæ sunt, vt de iure requiritur, possunt benè postea vendi per creditorem, non seruatis
alijs solemnitatibus aliàs in venditione rerum
ecclesiæ requisitis per ea, quæ ibi adducit. Et
vide pro hoc, quæ dico suprà in casu, quo res
emphyteutica, vel infeudata finito feudo, vel
emphyteusi reuertitur, quæ faciunt ad propositum præsentis casus.

¶ Pariter videtur, quòd alio modo possit alienari res ecclesiæ absque solemnitate, puta quã
7 do bona prælati † sunt distincta à bonis capituli, quia tunc per solum prælatum possunt cõcedi, & tunc sufficit concessio solius prælati vsque tamen ad vitam ipsius prælati, quia solùm
agit de suo preiudicio, & tenet Feder. de sen.
consil. 53. Hostien. in summa §. fi. de his, quæ
fiu. à prgla. per Doct. in c. veniens, de transactio. per Corset. in reperto. in verbo alienatio
& per Abb. in c. continebatur, ext. de his, quæ
fiu. à præla. ij. col. versic. limita omnia per ea,
quæ deduco infrà in quæstione an, & quomodo ex alienatione, vel faci. precessor. &c. Et q.
de mutuo, & q. ad q̃ usque tempus & hac eadẽ
rubrica in casu tertio, & suprà in quæstione de
rerum ecclesiastic. alienatione, in rubrica de
fructuum eccles. alienatione.

¶ Alio quoque modo possunt alienari res ecclesiæ sine solẽnitate, puta causa pietatis, quia
8 videlicet causa † pietatis prælatus solus potest
concedere alicui indigenti vnam possessionẽ
ad vitam suam, per Archid. in c. j. de reb. eccles.
non alien. Refert Abb. & tenet per tex. in c. possessiones, 17. q. 1. possessiones, iuncta glo. vt
per

per eundē Abb. c. contineebatur, de his, quæ fi, à præla. col. ij. versi. secundò limita per tex. &c.
Et dicit Socin. in consil. 116. col. j. quòd prohi-
9 ta † alienatione non videtur prohibita alie-
natio ad pias causas per tex. in l. si sponsus, §.
concessa, ff. de donatio. inter vir. & vxor. vbi
Bald. ad hoc ponderat.

S V M M A R I V M.

1 *Bona fraternitatum possunt alienari sine solemnitate.*
2 *Corpus fraternitatum non est pium collegium, nec priuilegiatum.*
3 *Prohibitio de non alienandis rebus ecclesiæ nō procedit in rebus fraternitatum.*
4 *Prohibitio de non alienandis rebus ecclesiæ nō habet locum in rebus oratorij.*
5 *Item non habet locum in rebus hospitalium priuatorum.*

DICO & secundùm Bal. in Authen. hoc
ius, C. de sacrosan. eccles. versi. sed quæ-
1 ro, quòd res, & seu bona † fraternitatū
benè possunt alienari licitè sine solem-
nitate; quia, licet istæ fraternitates sint licitæ, &
capaces, vt not. xj. q. j. cap. si quis clericorum,
2 in glo. ordina. tamen † corpus fraternitatum,
quia non est pium collegium, sed omninò pro-
phanum, seculare, non priuilegiatum, potest
de bonis suis disponere, sicut cætera collegia
secularia, vt in l. j. §. quibus ff. quod cuius. vni-
uers. nomi. & ità inquit Bald. ego consului. Et
dicit Rebuff. in sæpe allega. compend. alien. re-
3 rum, versic. non tamen, quòd † prohibitio de
non alienādis bonis ecclesiæ non procedit in
rebus fraternitatum; quia sunt omnino pro-
phanæ, & nō sunt quoad hoc priuilegiatæ, nec
sunt bona ecclesiæ. Vnde possunt res illarum,
sicut alia bona prophana vendi sine hac solem
nitate, l. j. §. quibus, ff. quod cuius. vniuer.
nomi. per Perusin. c. 1. eo. tit. glo. in c. si qui cle
ricorum, xj. q. j. & per Dec. consil. 73. Alex. cō
sil. 102. super primo, in septimo vol. Domin.
c. 1. 42. distinct.
4 ¶ † Nec pari modo habet locum in oratorio,
& in rebus deputatis oratorio requiruntur so-
lēnitates, de quibus in c. sine exceptione, Pe-
rus. id attestatur in cap. 1. de reb. eccles. non
5 alien. in vj. † Nec in hospitalibus priuatis, in
quibus non habet Episcopus institutionem,
nec destitutionem, quia non fuerunt fundata
eius authoritate, c. quidam in glo. 18. q. ij. &
glo. in Clem. quia, in fi. de relig. dom.

S V M M A R I V M.

1 *Bona relicta pauperibus in genere possunt sine solemnitate alienari.*
2 *Bona relicta pauperibus, si per episcopum assignentur pauperibus certi loci, ei acquiruntur pleno iure.*
3 *Legata ad erogandum pauperibus non sunt bona ecclesiastica.*
4 *Bona relicta religionibus vt vendant, non vt retineant, sine solemnitate alienari possunt.*
5 *Iura, & actiones quatenus non continent res mobiles nō preciosas sine solemnitate alienantur.*
6 *Prælatus non potest cedere liti & actioni competenti ad rem immobilem.*

LICITÈ & sine solemnitate secundùm
1 eundem † Bal. ibidem vēdi possunt bona
relicta pauperibus in genere, non pau-
peribus certi loci, & potest pretium denario-
rum inter pauperes distribui, l. si quis ad de-
clinandum, infrà tit. j. Posset etiam exequutor,
& episcopus conferre dictas res pauperibus
certi loci, puta pauperibus hospitalis misericor
2 diæ, & tunc † acquirerentur hospitali pleno
iure; & idē esset tunc, quod est de alijs bonis
aliorum hospitalium. Idē dicere videtur Laur.
de Rodulph. in rep. c. sine exceptione, q. 20.
vbi quærit etiam, an in vendendis rebus le-
gatis ad erogandum pauperibus, vel pijs vsi-
bus seruari habeat forma nostri canonis, & se-
cundùm Ioan. de Lignan. præallegatum ibi p
3 eum dicit, quòd non, † quia talia non sunt bo-
na ecclesiastica, l. si quis ad declinandum, C. de
episc. & cleric. quamuis sint subiecta oneri-
bus, sicut dicimus de patrimonialibus bonis,
ad quorum titulum quis promouetur, c. tuis
de præben. d. q. xx. Et per Paul. de Castro, in
4 d. Authen. hoc ius. vbi dicit † quòd id etiam
habet locum in religionibus, quibus potest re-
linqui, vt vendant, non vt retineant in proprie-
tatem, & vt capiant ad vendendum, vt est in fra
tribus prædi catorū. Fallit in fratribus prædi-
catoribus ex concilio Triden, Sess. 25. cap. iij.
vbi conceditur, quòd possunt habere & retine-
re possessionē, & in fratribus Sācti Frācisci mi-
noritis de obseruantia, quia illa venditio eorū
est ex necessitate. Nihil mirum igitur, si est
permissa sine solemnitate. Item id etiam pro-
cedit in hospitali Senensi, quòd tenetur omni
anno vendere possessiones, quæ ad ipsum per-
ueniunt; quia, nisi sic fieret, breui tempore oīa
essent sua. Vnde commune ciuitatis Senarum
itá

ità prouidit; licet illa prouisio non valet de iure secundùm Bald. tamen ea prę suposita non requiritur illa solemnitas, vt per Paul. de Castr. ibidem.

¶ Videtur & quòd sine solemnitate possint
5 alienari † iura, & actiones, quatenus concernant, & contineāt in se res mobiles, non preciosas, quæ regulariter absq; interuentu solemnitatis alienantur per ea quæ ponit Lauren. de Rodulph. in repet. sua c. sine exceptione, xij. q. ij. in sua quæst. 26. pro quo vide, quæ nos diximus suprà in rubr. de alienatio. reditu. iur. & action. vbi etiam recitauimus dicta dicti Lauren. quia quatenus contineāt, vel concernant res mobiles, mobilium iure censentur, vt
6 ibidem. Nam prælatus, † aut alius non potest cedere liti, & causæ, quia, si cedit actioni competenti ad rem immobilem, requiruntur solēnitates per Abb. in c. 1. col. ij. deposit. & c. cū pridem, de pact. Rebuff. in compend. alien. in verbo commutare; versic. nec poterunt.

S V M M A R I V M.

1 *Transactio fit sine solemnitate, si res, super qua transigitur, remanet ecclesiæ.*
2 *Si per transactionem res remanet, tunc conditio ecclesiæ fit melior.*

IN transactione quoque datur casus alienationis sine solemnitate, puta quando per transactionem res religiosa ecclesiastica alienari prohibita per transactionem remanet
1 penes † ecclesiam, & retinetur ab ecclesiā, vel prælato aliquo dato, vel facto per prælatum; quia tunc benè transigitur per prælatum sine alterius licentia, aut alia solemnitatē, tunc enim
2 redditur † ecclesiæ conditio melior, glo. not. in l. nulli. ff. de transactio. deduco latè suprà in rubrica de signifi. verb. aliena. versi. j. quòd trāsactio venit appellatione alienationis.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo disponere potest, quòd res ecclesiæ sine solemnitate alienetur.*
2 *Consuetudo tamen non valet, quæ omnem remitteret solemnitatem requisitam.*
3 *Consuetudo tollens omnem solemnitatem dicitur contrà priuilegium ecclesiæ.*
4 *Consuetudo, per quam in alienatione rei ecclesiæ receditur à forma canonica, an valeat.*
5 *Multa sunt de forma, quæ non sunt approbata de consuetudine.*
6 *Contractus super re ecclesiastica potest probari per testes.*
7 *Ius ciuile non potuit introducere solemnitatē in alienatione rei ecclesiæ.*
8 *Quare sit, quod hodie non tanta seruetur solemnitas in alienatione rerum ecclesiæ, quanta antiquitus seruabatur.*
9 *Alienatio facta à prælato ex consuetudine valet, si precium ī vtilitatē ecclesię versum sit.*
10 *Episcopus, uel prælatus nō pōt præscribere ius alienandi res ecclesiæ sine consensu capituli.*
11 *Concessio ad quartam generationem fieri non potest, quando ecclesia sit solita concedere ad tertiam generationem tantùm.*
12 *Emphyteusis, si solita sit concedi in lineam masculinam, non est concedenda in fœmininam.*
13 *Consuetudo, quæ tolleret substantialia contractus, non attenditur.*
14 *Prælatus cum consensu capituli an possit infeudare rem, in qua non habet directum dominium.*
15 *Prælatus potest infeudare laico, quando ecclesia rem aliter recuperare non potest.*
16 *Prælatus etiam cessante cōsuetudine potest rē modici momenti infeudare, vel emphyteusim concedere.*
17 *Prælatus potest infeudare suo capitulo, sed vide nu. 19.*
18 *Episcopus potest emere à capitulo domum, qua indiget.*
20 *Donatio facta ab episcopo de bonis mensæ suę capitulo, non præiudicat successori.*

SILENTIO quoq; haud prætereundum
1 esse existimō, quòd possit alienari res ecclesię sine solemnitatē, † quando consuetudo aliud disponeret; quia tunc benè potest omitti solemnitas derogādo solemnitatibus, c. cæterum de donat. ext. glo. in c. Abbatibus 12. q. ij. Card. Alex. in c. sine exceptione, xij. q.
2 ij. non valet † tamen consuetudo, quæ remittit omnem solemnitatem requisitam in alienatione bonorum ecclesiæ, tanquàm inducens grauamen ecclesię, per Abb. & alios in c. j. per illum tex. de consuet. & in c. nulli, extrà de rebus ecclesiæ non alien. Alex. consil. 3. incip. si
3 vera sunt, col. pen. 5. vol. † illa etiam consuetudo dicitur contrà priuilegium, & libertatem ecclesiæ, per Abb. & alios in c. cum causa, de re iud. & ibi Fely. Petr. Rebuff. in sępè allegato compendio, vers. septimus casus, & versic. quartò in tali casu, versic. nec etiam de consuetudine; per Alberic. in Authen. hoc ius, C. de

sacro-

sacrosan. eccles. in fi. Pro quo vide doctrinã Bald. in [illegible] ij. col. versi. tertiò dicebã, vbi po sita q̃stione [illegible] valeat cõsuetudo, per quam in alienatione res ecclesiæ receditur à forma canonica; vbi distinguit, quòd aut consuetudo disponit super iure personæ, puta quòd possit prælatus irrequisito capitulo alienare, & non valet ista consuetudo. Aut disponit super iure causæ, puta vt pro quacũque leui causa possit alienare, & donare, & similiter non valet ista consuetudo. Aut disponit super iure solemnitatis, vel formæ, & tunc refert, aut ommissio formæ potest esse damnosa ecclesiæ, puta ommissio tractatus, & nõ valet. Aut ommissio formæ non est damnosa ecclesiæ, & tunc potest consuetudo valere per iura ibi per eum adducta.

5 † Vnde multa sunt de forma, quę non sunt approbata de consuetudine, not. in c. dudũ, eo. tit. in vj. Vnde, si consuetudo habeat, quòd sufficiant singulares consensus cum expressione nominis singulorum, vt not. in d. c. & per Archid. in c. fine exceptione, in verbo siue meliora, ità quòd ecclesiæ per hoc non accrescit, nec decrescit aliquid, valet consuetudo, & per eundem Bal. ibidẽ. Facit, decisio Rotę in antiq. de consuet. decis. 134. quòd, vbi est consuetudo in aliqua prouincia, res ecclesiasticæ sub certa forma, quæ in iure exprimuntur, venduntur, valet consuetudo; illa enim solemnitas, de qua cauetur in Authen. hoc ius, hodie non videtur necessaria; vbi etiam vide, quia non requiratur

6 † scriptura, immò quòd contractus potest probari per testes. Pro quo vide Abb. in d. c. nulli, de reb. eccle. non alien. vbi dicit, quòd difficile est seruare in alienatione rerum ecclesiæ solẽnitatem Authen. hoc ius, secũdùm consuetudinem introductam, & refert Innocẽ. quòd. satis est obseruare consuetudinem illius ecclesiæ, de cuius rei alienatione agitur. Et dicit Io. Andr. se credere, quòd consuetudo non possit adimere solemnitatem, de qua in c. sine exceptione, sed benè solemnitatem Authen. hoc ius & consuetudo potest augere solemnitatẽ in c. sine exceptione. Et nota, quit, quòd consuetudo non valet contrà solemnitatem, c. fine exceptione. Subdens quòd consuetudo non est necessaria ad tollendam solemnitatem, §. Au-

7 then. hoc ius, quia † ius ciuile non potuit introducere solemnitatem in alienatione rei ecclesiæ; fuit enim prouisum per ius canonicũ, & aliàs, vt ibi per eundem Abb. vbi vide pro solemnitatibus seruandis in alienatione rerum ecclesiæ. Sequitur glo. & Bar. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. vbi dicunt, quòd, si consuetudo sit in contrarium, vt non seruetur solẽnitates, d. Authen. dict. cõsuetudo attenditur, et quòd solemnitas d. Authen. hodie nõ est necessaria in alienatione rerum ecclesiæ, quia ecclesia priuilegium istius Authen. non acceptauit, sed statuit aliam solemnitatem, puta de qua in c. sine exceptione xij. q. ij. Facit

8 quia † hodie in alienatione rerum ecclesię nõ tanta seruatur solẽnitas, quanta antiquitus seruabatur; quia antiquitus res erant tenues, & magis custodiebantur; hodie autem sunt amplissimæ; meritò tanta solemnitas non adhibetur, dicit glo. c. videntes, in glo j. & ibi Archid.

9 Et alienatio facta à solo † p̃lato valet, si pretiũ est versum in vtilitatem ecclesiæ, saltem si hoc est de consuetudine, per glo. in verbo promulganr, & ibi Specul. in c. cum causa, de senten. & re. iud. Sed in hac materia vide quod dicit glo. in Clem. ij. de reb. eccles. non alien. in verbo consentiente, quod videtur esse in contrariũ;

10 † quia episcopus, vel prelatus non potest aliquo temporis spatio præscribere, vt possit alienare res ecclesiæ sine consensu capituli; inquit enim ibi in fi. nõ puto hoc præscriptibile, quòd prælatus etiam in casu licito alienet sine consensu capituli, quàm glo. Paulus ibi sequitur, & respondet ad tex. in c. non est, de consuet. in vj. quòd ibi loquitur de consilio ommittendo. Idem tenet Ioan. Andr. in c. pastoralis, de donatio. Item ad hoc facit tex. in Clem. ij. in fi. qui excludit omnem consuetudinem contrariam; si enim aliud esset, sequeretur posse consuetudinem introduci, quòd episcopus mensæ sui capituli vnire, & dare posset ecclesias, & res ipsarum; quod quidem dicere, esset ecclesijs nimis onerosum, & fortè nimias donationes haberent per Lauren. de Rodulph. in c. fine exceptione q. 57. Facit in materia, q̃ in concessionibus rerum ecclesiarum attenditur, & attendi

11 debet cõsuetudo, † quia si sit solita ecclesia cõcedere tantùm in emphyteusim ad tertiam generationem, & sit facta concessio in quartam, non valet, nisi in generationibus permissis, nõ in superadita, & concessionis contractus sustinetur super tribus permisis. Et si sit consuetudo, q̃ tertia generatio intelligatur recipiens, filius, & nepos, vel q̃ incipiat à patre, vel à recipiente, debet consuetudo attendi, & seruari per adducta per Bal. in Authen. si quas, C. de sacrosan. eccles. versic. iuxtà hoc, cum vers. seq.

12 vbi & si sit consuetũ † emphyteucari in lineam masculinã, nõ debet in fœmininã emphyteuticari, Paul. de Cast. in l. etiam, ff. sol. mat. glo. in rubr. C. quæ sit longa consuetu. & ibi Bald. Et si res ecclesiæ sit solita emphyteuticari, non potest illa infeudari, nec præter modum solitum concedi, per Alex. consil. 9. lib. 3. vbi dicit, q̃ ad hoc, vt res dici possit solita infeudari, requiritur,

ritur, quod spatium sit xl. anno. ibi nume.6. Et dicit Alber. in Authen. hoc ius, in fi. quòd, licet seruatur consuetudo locorum in alienationi-
13 bus ecclesiasticis, tamẽ † nõ attenditur, si consuetudo tolleret substantialia contractus, puta quòd prælatus alienaret sine capitulo secundùm tamen Gofr. Azon. & alios, quos ibi allegat, dicit indistinctè teneri, quod in alienationib' rerum ecclesiæ attendit illud, quod est de consuetudine, vt per Speculatorem ibidem allegatum est. Et ex tex. capituli primi, qui feud: dare poss. per doctores ibi, & maximè per. Ias. colligitur, quod prælatus non potest res ecclesiæ infeudare de nouo, quando non est antiqua consuetudo in feudo.

¶ Quæ regula fallit secundùm Iac. de Beluis.
14 ibi † quando ecclesia non habet dominium directũ in re, sed etiam ipsa habet in feudum, nã tunc absque consuetudine infeudandi prælatus cum consensu capituli potest istam rem alteri infeudare, sicut vassallus, licèt non possit alienare sine consensu domini directi, aliàs cadit, tamen potest alteri dare in feudum sine cõsensu domini, c. 1. §. præterea de capitul. cor. c. imperialem, §. calidis, de prohibit. feud. alien. quam limitationem reprobat Ias. d. loco.
15 ¶ † Item limitatur ista regula, quando ecclesia nõ posset aliter recuperare rem suam, quia tunc prælatus ex consuetudine potest dare laico in feudum, c. ij. in fi. de feud. vbi Card. & Imola. Item limitatur quando conceditur in feudum, vel emphyteusim res immobilis ecclesiæ parui momenti, prædiolum, vineola, quia
16 † prælatus tunc põt etiam cessante consuetudine. Facit cõs. 130. Feder. vbi tenet, quod res modica ecclesiæ non continetur sub iuramento prælati, qui iurauit non alienare inconsulto Papa, c. vt super, & ibi not. de reb. eccles. per Angel. in §. hoc etiam in fi. in Authen. de alien. & emphyteus. vbi tenet, quòd res immobilis, vt terrula alienatur per prælatum sine illa solemnitate, & per multa alia adducta per Ias. in prædicto loco.
17 ¶ Fallit etiam, † quando prælatus infeudat suo capitulo, quod potest, etiam si non adsit consuetudo, quia eo casu res non exit de ecclesia, not. glo. in Clem. fi. de reb. eccles. nõ alien. Bal. in l. dudum q. pen. C. de cõtrahen. emptio. confirmatur per illud Io. Cald. consil. 11. incip. an feudatarius, quòd vassallus episcopi potest alienare feudum episcopatus in capitulũ, nõ requisito episcopi cõsensu, quod procedit & secundùm eum etiam si bona inter episcopũ & capitulum sint distincta, & id propter coniunctionem maximam, quæ est inter episcopũ & capitulum, c. nouit de his, quæ fiu. à prælat. propter quam coniunctionem nõ videtur episcopus in generali prohibitione suos exclusis-
18 se, c. ij. de postulan. Confirmatur quia † episcopus potest emere à capitulo dominium, quia indiget, quia non videtur exire extra ecclesiã, arg. l. voluntas C. de fideicom. contrarium tenet Card. Floren. consil. 37. incip. casus feudo
19 quodam, vbi consuluit, quod † episcopus non potest inuestire capitulum suum de feudo deuoluto ad episcopum, quia non licet prælato conditionem ecclesiæ facere deteriorem, quia concedendo, vel infeudãdo capitulo deterioratur episcopatus conditio, ex quo enim capitulum semper viuit, & nunquàm moritur c. si gratiose de rescrip. in vj. infeudãdo illi infeudatur sine spe deuolutionis, & quod redeat saltem per lineam finitam. Itẽ quia capitulum nõ poterit præstare seruitia pastoralia, sicut dr̃ de monasterio, c. in præsentia, de probatio. Facit Guliel. in Clem. ij. versi. quærit, de reb. eccles. quod si vassallus episcopi vult alienare feudum episcopi in capitulum, episcopus non potest authorare, nec capitulum de directo dominio inuestire, vbi dicit, quòd alienare in capitulum, est auferre ab episcopo, & hæc opinio est verior de iure, & non solùm vbi bona episcopi sunt disiuncta à capitulo, sed etiam quando sunt communia. Facit
20 Abb. in c. sicut, de iureiur. † quòd donatio facta ab episcopo de bonis mensæ suæ capitulo, non præiudicat successori, vt per Ias. qui feud. dare poss. col. x. pro quo vide, quæ in contrariũ ego deduco suprà in hac eadem rubrica, versi. item potest alienari de rebus ecclesiæ absque solemnitate, quia episcopus potest donare dè mensa suo capitulo &c.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio sine solemnitate permittitur ex causa equitatis, scilicet vt inculta efficiat fertilis.*
2 *Agricola, qui reduxit rem infertilem ad culturam, suam diligentiam deflere non debet.*
3 *Res, quæ fuerat inculta, redacta ad culturam, potest in emphyteusim concedi ipsi, qui reduxit, alteri autem non.*
4 *Res redacta ad culturam in dlli, qui reduxit, concedi possit, quando nulla promissio concedendi precessit.*

NOn adhibetur etiam solemnitas, tunc quando res ecclesiæ alienatur per solũ
1 prælatum † ex causa equitatis, puta quãdo terra inculta, & non fertilis datur ad cultiuandum, quia culta & extirpata benè potest concedi in emphyteusim illis, vel eorum hæredi-

hæredibus, qui eorum studio, & labore illam ad culturam,& fertilitatem reduxerunt, est in terminis tex.in c.ad aures, de reb. ecclesi.non alien. vbi Doctor.& maximè Hostien.vbi figurat casū in rustico,qui estirpauit terram incultam de licentia Prælati,cui prælatus promisit, quòd,si posset redigere eam ad culturam, accederet eidem, & posteritati suæ, & ideò, inquit,que processerunt de labijs eius,non faciet irrita secundùm vnū intellectum;& post multa dicit,quòd æquum est,vt talis alienatio fieri posit,ne alij à similibus retrahantur,sed potius inducantur,& hoc est priuilegium speciale istorum,idest taliter cultiuantium in fauorē ecclesiæ inductum.Alijs verò preter quàm cultiuantibus noluit Prælatus terras istas cōcedere,vel locare,sicut nec alienare, nec inquit Ho
2 stien.obstabit, quòd † terra sit meliorata multùm,quia hoc considerari non debet, ne agricolæ suam defleant diligentiam,& laborem.Sequitur Abb.in fine ibi, nunquid istæ terræ potuissent dari alijs in emphyteusim, dic, quòd non,nisi in casu aliàs concesso, & iuris seruata solemnitate;quia non sunt amplius syluę, sed terræ arabiles,sed estirpantibus, & suis hæredibus possunt cōcedi propter promissionem eis factam,& propter labores,& propter sumptus, quibus fraudari non debeut,& in Apostilla ad Abb. ibidem allegatur Roman. consil. 21. & 219.Pet.de Ancharan.consil.4.& consil.301. Sequitur Zabarel.in c.j.de his,quæ fiu. à præla.
3 Sequitur Ioan.de Imola ibidem, ibi † aduerte in quantum hic dicitur terram sterilem, & in cultam redactam ad culturam, posse concedi in emphyteusim;dicit Dom.Anto. procedere, quando conceditur ipsi,qui reduxit; alteri autem non possit concedi, sicut nec possit fieri, nisi subsistente causa legitima, & debitis solemnitatibus interuenientibus. Vnde secundùm eū hoc est priuilegium cultiuantium; & aduerte quia hoc videtur procedere, quando à principio fit de hoc instrumentum cum solemnitate debita,vel quando facta fuit conuentio, licet non fuit factum instrumentum; quia quis fuit
4 confisus in prælato.†Sed, vbi non esset factum instrumentum, nec precederet conuentio, an tunc debeat cōcedi illi, qui reduxit rem ad culturam,Ioan. Andr. & Flor. videntur innuere, quòd non,sed D.Petrus inquit,Imola videtur velle contrarium,quia secundùm cum eadem ratio reddetur; & per consequens idem videtur dicendum;possunt autē concordari opiniones,quia aut reduxit ad culturam de licentia prælati, non interueniente alia conuentione, & tunc procedit opinio Dom. Pet. Aut reduxit ad culturam sine licentia prelati,& tunc,q2 videtur quodammodò malęfidei occupando rem sine licentia,l.fi.C.vnde vi.videtur, quòd non teneatur prelatus concedere. in emphyteusim,si non vult, & sic posset intelligi Ioan. Andr.& Floren.satis tamen videtur, quòd de æquitate posit concedi,si velit,& sit etiam possit intellgi opinio Dom. Petri. Et ista alienatio potest dici fieri ex causa æquitatis,per Capiciū decis. 105.incip.in causa Monasterij,quam decisionem vide.Pro presenti quæstione est facta decisio. in terminis per Guid.Pap. quæstione 158. incip. alia. Et vide pro hac materia, quæ adduco infrà in rubr. an prælat. poss. consanguin.infeud.

¶ Videtur quoque,q̄ res ecclesiæ possit alienari etiam sine solemnitate, puta in casu transactionis, quando res remanet penes ecclesiā non si res vadat ad alium, quia tali casu videtur,q̄ prælatus possit benè transigere absque solemnitate per ea,quæ adduco suprà in significatione verbi alienatio ī rub. de trāsactio.

SVMMARIVM.

1 *Res ecclesiæ si plus expensarum, et incommodi affert, quàm vtilitatis, potest sine solemnitate alienari.*
2 *Res quando plus incommodi, quàm commodi afferre dicatur.*
3 *Episcopi possunt alienare domos in ciuitatibus positas, quæ plus expensarum, quàm vtilitatis afferunt.*
4 *Episcopus, qui iurauit non alienare Papa inconsulto, potest alienare dando in emphyteusim rem modici valoris.*
5 *Consensus capituli non requiritur in alienatione rei ecclesiæ, quæ sit magis onerosa, quàm vtilis.*
6 *Res ecclesiæ alienantur sine solemnitatibus tribus concurrentibus.*
7 *Commutatio rerum ecclesiæ potest fieri sine solemnitate, maximè cū rebus alterius ecclesię.*

IVDICIO meo videt ēt quòd possit fieri alienatio de rebus ecclesiæ absque solemnitate, † quando domus, vel res, quæ alie-
1 natur plus expensarū, & incomodi affert, quā vtilitatis percipit Rector: & in ea sustinenda, vel manutēda impendit multū; quia tunc videtur vtiliter gerere negotium pro camera; est tex.in c.non liceat Papæ,xij.q.ij. ibi nisi tantūmodo domus, quæ in quibuslibet vrbibus nō modica impensa sustentantur. Item tex.in c. sine exceptione eo.§.item domus vrbium, ibi

domus vrbium, vel castrorum, quæ ecclesiæ plus incommodi, quàm vtilitatis afferunt, licet Rectoribus ecclesiæ vendere vel commutare, vbi Ioan. de turre Cremata, ibi hic videtur inci pere sexta pars quęstionis; ĩ qua ponit aliquos casus, in quibus potest episcopus inconsulto capitulo alienare res ecclesię; & ponit hic Gratianus vnum casum istorum, scilicet quando sunt domus, quæ plus incommodi, quàm vtilitatis ecclesiæ afferunt, in quo casu dicit licere Rectoribus ecclesiarum illas alienare, & ibi
2 etiam Cardinalis Alex. † Et dicũtur plus imcõ modi, quàm cõmodi afferre, quando in singulos annos plus exponitur ĩ reparationibus, quã ex emolumentis recipiatur, per ea adducit Rebuff. in compend. alien. in verbo item domus. &c. Sequitur Hostien. in c. de his, quæ fi. à pręla. per illa verba; vel nisi esset modica res vilis, & infructuosa, in qua non requiritur hæc solẽnitas, xij. q. ij. terrulas, & exceptis domibus in ciuitatibus, quę maiorum sumptuum sunt, quã fructuum, xij. q. ij. non liceat Papæ, vbi Ioan. de Turre versic. ad secũdum ibi, idem est de alijs possessionibus modicis, & inutilibus, quę plus afferunt oneris, quàm conferant vtilitatis, & licitè dantur in emphyteusim, vel alium vsum, vel mercedem. Facit tex. in c. item domus, c. fugitiui c. cùm liceat, x. q. ij. & glo. in summa Hugo. Archid. ibidem. Innocẽ. Hostien. Henric. Boic. Franciscus Zabarella, c. nulli, de reb. eccles. non alien. Hostien. in summa eo. tit. §. ex quibus, versic. quintò quia commoditatis, glo. in c. j. de his, quę fi. à præla. quam ibi sequũ
3 cur Hostien. & Cardi. dicentes † ꝙ episcopi possunt alienare etiam domos in ciuitatibus existentes, quæ sunt maioris oneris, quàm vtilitatis, & maioris incommodi, quàm commodi. Feder. de sen. consil. 403. in quo consilio refert Card. Floren. in c. j. extrà de his, quæ fiu. à
4 præla. quòd † prælatus, qui iurauit non alienare inconsulto Papa potest alienare dando in emphyteusim rem exigui valoris, quia iuramentum non debet extendi ad grauamen ecclesiæ nec ad id, ꝙ est indeterminatum ecclesiæ per Anto. de But. d. c. j. referens ꝙ Doctores tenent, quòd episcopus potest alienare domos, quæ sunt minoris reditus, quàm sumptus sine solemnitate, idem tenet Hostien. in summa de his, quæ fin. à præla. §. ex quibus, vbi di-
5 cit non † requiri consensum capituli in alienãdis rebus ecclesię, quæ sunt magis onerosę quã vtiles. Gnd. Pap. q. 156. vt est videre d. loco
6 Sed Rebuff. d. loco dicit, quòd † nõ alienantur sine requisitis solemnitatibus, nisi adsint tria, primò ꝙ res sit exigua, & modica, secundò ꝙ non sit ecclesię vtilis, tertiò ꝙ ad sit necessitas, quartò est considerandum, ꝙ licet ex necessitate ommittatur consilium fratrum, tamẽ aliæ solemnitates habent seruari, sed ista credo potius procedunt in exiguis, quę non afferunt plus incommodi, quã cõmodi. Item videtur,
7 ꝙ † cõmutatio rerum ecclesiæ possit fieri sine solemnitate, maximè cum rebus alterius ecclesię per ea, quę deducit Luca, de penna in l. j. col. ij. cum seq. C. de fid. instrum. & iure hast. fisca. lib. x. vbi disputat in vtranque partem, an in commntatione rei ecclesiæ cum re alterius ecclesiæ interuenire solemnitates habeant requisitæ in alienationibus ecclesiasticis; Refert Rebuff. in c. sine exceptione, in verbo commutare, licet ibi teneat contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei ecclesiæ sine solemnitate fieri potest ex causa remunerationis.*
2 *Quattuor casus, in quibus potest fieri alienatio sine solemnitatibus*
3 *Promissa pro remuneratione seruitij præstanda sunt.*
4 *Promissor nuda promissione obligatur.*
5 *Ex simplici verbo secũdũ canones quis efficaciter obligatur, daturque aduersus eum actio.*
6 *Merita debent verificari, nec creditur assertioni prælati attestatis se seruitia recepisse.*
7 *Clericus potest donare in remunerationem etiã in præiuditium successoris.*
8 *Donatio facta de bonis ecclesiæ ex causa remunerationis videtur licitè facta.*
9 *Assertio prælati confitentis se recipisse seruitia, quando ecclesiæ non præiudicet.*
10 *Confessio prælati quando præiudicare possit ecclesiæ.*
11 *Seruitium prælato præstitum ecclesiæ videtur exhibitum.*
12 *Alienatio remuneratoria sine solemnitate viribus subsistit.*
13 *Alienatio remuneratoria indistinctè fit de mobilibus, secus de immobilibus, & nume. 14.*
15 *Alienatio fieri potest ob seruitia per modũ cõcessionis fructuum, non per modum alienationis dominij.*
16 *Alienatio est causa legitima alienationis rei ecclesiasticæ.*
17 *Successor obligatur ex promissione facta de remunerando. & nume. 18.*
19 *Causa remunerationis habet locum, etiam si remunerandi essent serui.*

20 Conces-

20 *Concesio terræ in vsufructum facta alicui ob remunerationis causam an sine superioris licentia valeat.*

21 *Possessio potest concedi sine solemnitate causa remunerationis.*

22 *Successor non debet reuocare possessionem vsque ad tempus præstitutum.*

23 *Prohibitus alienare potest alienare ex causa necessitatis, et causa remunerationis seruitiorũ.*

24 *Decimæ, cũm sint spirituales, non possunt dari pro seruitio temporali.*

25 *Episcopus an posit rem alicui concedere, qui ecclesiam in futurum promittat deffendere.*

26 *Episcopus ratione stipendij nomine precaria potest concedere vsumfructũ rei ecclesiæ alicui, qui ecclesię deseruiat.*

27 *Vsufructuarius non præscribit.*

28 *Scriptura requiritur in precaria, & in concessione ad vsumfructum rei ecclesiæ.*

29 *Labores, merita, & seruitia, ex forma iustitia debent remunerari.*

30 *Seruitium prælato præstitum videtur ecclesiæ impensum.*

31 *Clericus viuere habet de bonis ecclesiæ ipse cũ suis famulis.*

32 *Accipiens pro seruitijs impensis debet probare seruitia.*

33 *Donantis uerba asserentis pro seruitijs donare an probet seruitia præstita fuisse.*

34 *Doctores non debent legalem sententiam trahere contrà domum Dei*

35 *Remuneratio non debet esse immoderata.*

36 *Remuneratio fieri potest de bonis illius ecclesiæ, cui seruitia præstita sunt, non alterius.*

1 Remunerationis etiam causa & pro impensis seruitijs remunerandis pôt alienari res ecclesiæ absque solemnitate est tex. in c. liberti ecclesię in fi. xij. q. ij. ibi pro remuneratione impensi obsequij res ecclesiæ possunt vtiliter donari, vbi Ioã. de Turre Cremata dicit, quòd ibi incipit nona pars huius quæstionis, in qua Magister Gratianus inducit alios casus, in quibus licitè possunt res ecclesiæ
2 alienari; † & ponit quatuor; primus est remunerationis obsequiorum pręstitorum; secundus est miserationis; tertius est alimoniæ pauperum; quartus est redemptionis captiuorum. & est tex. in cap. quicunque, quod est capitulũ seq. vbi illa, quæ præstantur in remuneratio
3 nem obsequij pręstiti rata manent; & † quæ sũt promissa pro remuneratione seruitij, debent præstari, & promissio absolui, etiam si promissio fuerit nudis verbis, & nulla stipulatione interueniente concepta; quia isto casu potest dici, quòd competit actio ex nudis verbis, vel ex pacto nudo conditione ex canone, vt per glo.
4 ibidẽ, † obligatur enim nuda promissione promissor, & tenetur ad promissum persoluendũ; Ioan. de Turre Cremata ibidem, vbi Archid. q videtur posse dici, quòd agitur ex pacto nudo, si videtur per legem, & Canonem, & oritur inde actio; & teneas etiam inquit incõnctanter, quòd secundum canones ex simplici ver-
5 bo † aliquis efficaciter obligatur, & competit actio contrà eum; vt hic, & est ratio, quia veniendo contrà simplex verbum mortaliter peccat, & ideò, quæ procedunt de labijs, irrita fieri non debent, & aliàs vt ibi per eum. Pro quo vide, quæ dicit Feder. de seu. in consil. suo 51. vbi dicit, quòd tenetur ad talem remunerationem, si adsint merita, & causa remunerationis vera existat; & per eundem consil. 285. Abb. in sua
6 disputat. incip. augerio. quia merita † debent verificari, & non sufficit confessio prælati asserentis se recepisse seruitia, & merita, & remuneratio non debet excedere mensuram meri-
7 torum, & † potest clericus donare in remunerationem, etiam in preiuditium successoris, c. illud. 16. q. vj. per Alex. consil. 55. primâ parte vbi dicit verum esse, si de seruitijs constat aliter, quàm per confessionem prælati, Ioan. Andr. in additio. ad Specul. ĩ rub. de reb. eccles. non alienan. latè per Ias. in consil. 116. 4. vol.
8 versic. nec obstat, vbi donatio † facta de bonis ecclesiæ ex causa remunerationis videtur licitè facta, quia tali casu est licitum prælato alienare res ecclesiæ, per Abb. in c. consensus, de reb. eccles. non alien. per Bar. in l. iusta causa, per illum tex. ff. de manumiss. vindict. Abb. in cap. cùm in officijs, de testa. versic. quartò fallit. & per alios adductos per Ias. d. consil. 116. vbi dicit, quòd merita debent esse æqui-
9 ualentia remuneratione. † Et quòd dicitur, quòd confessio prælati asserentis se recepisse seruitia, & merita, non nocet ecclesiæ, intellige, quòd non nocet, si sit extraiudicialis, & p mo dũ volũtarię iurisdictionis, secus ẽ si in iuditio sit facta, puta quia conuentus in iuditio à famulo pro salario, vel alia persona pro remuneratione iudicialiter confiteatur merita, & seruitia recepisse, quia tunc benè talis confessio nocet, & præiudicat ecclesiæ; Prælati enim confessio nocet, & præiudicat ecclesiæ, si Prælatus confitetur in iuditio per modum contentiosæ iurisdictionis, nõ autem si per modum volũtarię iurisdictionis, ità cõcludit And. Barbat. in suo cons. 8. incip. sapientur doctissimus

simus x. col. vers. etsi quispiam dicat, ij. vol.
10 Et quando † prælati confessio preiudicet, vel præiudicare possit ecclesiæ, vide per Abb. in c. fi. pen. col. vers. quintò & vltimò mihi num. 43. de præscriptio. & per Fely. ibidem versi. generaliter autem quando confessio. Et debet solui salarium de bonis ecclesiæ tam si seruiuit ecclesiæ, quàm si seruiuit Prælato, quia seruitiū
11 † Prælato præstitū, & exhibitum, ecclesiæ præstitum videtur, dicit in terminis Socin. in cōs. 66. incip. consilijs nostris, col. iij. vers. preterea etiam habemus, vbi dicit, quòd, licet Prelatus res ecclesiæ non possit alienare non interuenientibus solemnitatibus, de quibus in
12 c. sine exceptione xij. q. ij. tamen † remuneratoria alienatio viribus subsistit sine illis solemnitatibus; est bonus tex. in c. liberti, §. per remunerationem, xij. q. ij. c. relatum, de testa. Traditur per Ioan. Andr. in additio. ad Spec. in rubr. de reb. eccles. non alien. per tex. in l. Iubemus nulli, C. de sacrosan. eccles. not. glo. in fi. Clem. j. de reb. eccles. nō alien. per tex. in c. quicunq; xij. q. ij. & c. illis 16. q. j. Facit tex. in c. fi. de preca. sed Bar. in l. iubemus in princip. C. de sacrosan. eccles. intelligit, ꝙ
13 propter † remunerationem seruitiorum exhibitorum possit fieri alienatio de mobilibus tātùm, de immobilibus verò non ità indistinctè, ibi quæro vtrum ecclesia possit alienare remunerando eos, qui fecerunt seruitia, tex. videtur, inquit, velle quòd sic à contrario sensu, ibi ad seruitia collati beneficij. Dic breuiter quod de rebus mobilibus potest sine dubio, c. relatū ext. de testamē. De immobilibus verò si quidē beneficium est collatum, non potest, reuocare; sed, si non est collatum, tunc sic, & per Paul. de Castro ibidem vers. Tertiò nota, quòd prelatus ēt sine solemnitate requisita potest remunerare benemærentes de bonis ecclesiasticis propter seruitia impensa ecclesiæ, vel sibi, quod tamen est intelligendum, si de talibus beneficijs, & seruitijs appareat, non enim statur verbis ipsius prælati, quia posset hoc dicere in fraudem, & colorare, vt hic arg. in l. fi. fortè, de pecul. castren. & quod not. in l. si donatione, C. de collatio. Item intellige de rebus mobilibus prælati tam in vita, quàm in morte, & sic in præiudicium successoris, ad quem illa deberent pertinere, not. in c. relatum ext. de
14 testam. Sed † de immobilibus non quantum ad perpetuam alienationem, sed quantum ad tēporalem, & moderatè benè posset, Ibi Bald.
15 dicit, † quòd de iustis seruitijs, & meritis pōt benè prælatus de bonis ecclesiæ remunerare, non per modum alicuius concessionis, alienationis domini, sed per modum concessionis fructuū ad modicum tempus, latè per Dec. in cons. 174. j. parte in c. & ꝑ ternui &c. Facit, quod habetur per Lauren. de Rodulph. in q. sua, quæ appellatur questio disputata, quæ inseritur post repetitionē suā c. sine exceptione incip. questio. trimembris, col. ij. vers. Item
16 causa est legitima, vbi dicit, † quòd remuneratio est causa legitima alienandi res ecclesiæ, q̄a pro remuneratione faciēda benè possunt alienari c. ecclesiasticis, xij. q. ij. & xvj. q. j. c. prepositiones ij. q. iij. clerici, & q. vj. c. illud, im-
17 mò † in tantum est ista causa sufficiens, quòd
18 obligat successores, d. c. illud, Immò, † quod plus est, si non fuisset facta remuneratio, sed solùm promissio de remunerando, obligatus est ipse successor, ad implementum talis promissionis, ità per Archid. j. q. j. sunt nonnulli, ad
19 fi. questionis. Et, quod † plus est, præfata sibi locum vendicant, etiam si isti remunerādi forent pueri, vt not. Archid. post Vincen. in d. c. possessiones, vt ibi per eundem Lauren. & per eundem paulò post ibidem in alienatione seruorum non subsistente causa remunerationis, non est dubium, quòd eadem requiritur solemnitas, quæ in alijs rebus ecclesiæ; sed vbi subest meritum causa remunerationis, solemnitas non requiritur, vt in c. consensus, de reb. eccles. nō alien. & in c. si quos, de seruis, & c. episcopus, qui mancipium, xij. q. ij. not. Ioan. de Lignan. Ioan. Andr. post Hostien. in c. j. de his quæ fiu. à præla. super glo. secūda, vbi enumerātur casus à regula exceptuati; Et paulò ante ibi sextò adduco pro parte ista tex. ꝑ quem videtur terminari questio, de qua ibi ꝑ
20 eū, an † videlicet valeat concessio terræ in vsu fructum facta alicui sine superioris authoritate ex causa remunerationis, in c. quicunq; suffragio, xij. q. ij. quod capitulū loquitur in quolibet Prælato; & si dicatur, quòd immò casus est ibi in contrarium eo, quòd ibi disponitur, ꝙ per concilium prouinciale debet ipsa donatio, siue concessio ex causa remunerationis confirmari, respondeo, quòd in ea parte est hodie ipsi capitulo derogatum; hodie enim illud non seruatur, licet olim obseruaretur c. casellas, x. q. ij. secundùm Hugo. & Archid. post eum. Septimò adduco alium tex. vbi etiam dicitur esse casum in c. possessiones, suprà allegato vbi patet expressè, quòd possessio potest subsistē-
21 tet causa remunerationis concedi sine solemnitate; nec est curandum, an tēporalis sit magis, quàm perpetua, & ibi patet secundùm lecturam glo. Hug. & Lauren. Octauò adduco alium tex. in cap. illud, ead. caus. & quest. de quo suprà est facta mentio, etsi ad alium effectum, ibi enim videtur casus apertus de hoc,

secundùm

secundùm lecturam Archid. & etiam glo. di-
22 xit enim glo. ij. in fi. † quòd vsq; ad tempus
prestitutum non debet reuocari successor, vt p
Lauren. d. loco, & dicit Bertachin. de Firmo
in tracta. de episc. quar. parte, quadragesimò
quintò quęro vers. iuxtà præmissa in fi. vers.
23 adde, † quòd prohibitus alienare potest alie-
nare etiam ex causa necessitatis; Item causa
remunerationis seruitiorum secundùm Bar. j.
constit. ff. in principio vltima col. per tex. in
l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. adde not. p
Bal. in l. imperialem de prohib. feud. alien. p
Feder. in §. liuellarie, quib. mod. feud. amit.
& in l. hac ædictali §. his illud, C. de secund.
24 nupt. Fac. quia licet † decime, cũ sint spiritua
les, non possint dari pro seruitio temporali, c.
cùm pridem, de pact. tamẽ fructus decimarũ
ad mensam episcopi spectantes benemeritis
asignari possunt, per Cardinalẽ Zabarel. Clẽ.
j. de reb. eccles. non alien. vers. decimò sextò
quęro. Et quærit Bertachin. de Fir. in tracta.
de episc. quarta parte, quinquagesimò quartò
quæro, vers. nunquid autem an episcopus pos-
25 sit † concedere ad vitam pro pẽsione quatuor
librarum aliquam rem alicui tanquàm bene
merito, qui ecclesiam in futurũ promittat de-
fendere, & dicit, quòd talis concessio non te-
net in pręiuditium successoris secũdùm Oldra.
cons. 223. quẽ sequitur D. Lauren. facit tex.
26 in c. sępè, xij. q. ij. vbi episcopus † ratione
stipendij nomine precarię potest donare bona
ecclesiæ ad vsufructum ad tempus alicui, qui
deseruiat ipsi ecclesiæ; puta terras, & similia;
& de hoc debet fieri scriptura, ne possit post-
modum superuenientia temporis allegari pre
scriptio. Nam per quantumcunq; tẽpus pos-
sidet non præscribit, c. Clerici, 16. q. iij. quia
27 est vsufructuarius † tantùm, qui non pręscribit,
§. fructuarius, instit. p quas person. nob. acq.
& durante illo seruitio durabit stipendium, &
ideò dicit nomine precariæ, quia quemadmo-
28 dum in precaria debet interuenire † scriptura,
ità & huiusmodi concessione ad vsufructum,
facit tex. in c. prepositione, 16. q. j. vbi dici-
tur, quòd huiusmodi bona possunt cõcedi cle-
ricis pro meritis, aut monasterijs religionis in-
tuitu; aut peregrinis, si necessitas largiri sua-
serit, sic tamen, vt hæc ipsa non perpetuò, sed
temporaliter habeantur, quia quòd labores,
29 merita, & seruitia remunerentur, siuè † recõ-
pensentur, est ex forma iustitiæ, quia talia de-
bent præmio, vel pretio solui, & recõpensari,
c. charitatem, & c. ecclesiasticas, xij. q. ij. glo.
in c. ad vestrã, in vers. sufficere de reb. eccles.
non alienã. & hoc procedit siuè seruitium sit
impensum ecclesię, siuè prælato viuenti præ-
stitum, quia dicit Abb. in c. relatum, el ij. versi
30 culo item nota, extrà. de tracta. quòd † serui-
tium impensum, vel prestitum prelato viuenti
videtur & intelligitur ecclesiæ impensum, vn-
de de bonis ecclesiæ talis seruitij habet fieri re
muneratio, c. per suas, vbi idem Abb. de dona-
31 tio. quia clericus † habet viuere de bonis eccle
siẽ ipse cum suis famulis, quibus habent solui
salaria ob seruitia clerico præstita, per Abb. in
c. consensus, extrà de reb. eccles. non alien. vbi
dicit, quòd prelatus licitè remunerat de bonis
ecclesiæ eos, qui exhibuerunt obsequia eccle-
siæ, & in margine ad Abbatem ibi allegatur
Alex. consil. 101. j. lib. & Oldrad. consil. 278.
& dicit Bar. in l. iubemus, la secunda versi. quę
ro vtrum, quòd pro remuneratione illorum,
qui exhibuerunt seruitia, possunt alienari res
ecclesiæ, vt ibi per eum, vbi vide glo. in versic.
permissum, quæ dicit, quòd etiam de immobi-
libus bonis ecclesiæ debet fieri remuneratio, et
prælatus potest donare in remunerationem
seruitij suę ecclesiæ collati, etiam in pręiudi-
tium successoris, 16. q. vj. Illud, per Alex. consil.
55. prima parte; vbi dicit verum, si de seruitijs
constat aliter, quã per confessionẽ, Io. Andr. in
additio. ad Specul. in rub. de reb. eccles. non
32 alien. id quod nota pro eo, quòd † qui talia ac-
cipiunt à prælatis, vel Rectoribus pro seruitijs
impensis, habent probare seruitia, nec eis suf-
ficit sola prælati, vel clerici confessio extraiu-
dicialiter & vt suprà diximus facta, asserentis
se id legare, vel dare pro seruitijs impensis. Se-
quitur Pet. de Ancharan. Clem. j. de reb. eccl.
33 non alien. vbi dicit q, si quis † donauit aliquid
alicui pro meritis, & bonis seruitijs habitis, si
quidem ille potest liberè donare nullis præce-
dentibus meritis, tunc ista verba enuntiatiua
inducũt probationem inter easdem partes; sed
si quidem de necessitate requirerentur merita,
& aliàs donare non posset, tunc illa verba non
probant merita pręcessisse, vt in casu nostro, vt
34 ibi per eum. Nec † remuneratio habet esse im
moderata, quia dicit Ioan. Andr. in additio. ad
Specul. in rub. de reb. eccles. non alien. de quo
dam prelato, qui consanguineis suis, qui ipsum
fecerunt promoueri, concessit tanquàm be-
nemeritis, & pro seruitijs impensis vltrà duas
partes reditus episcopatus sui, quousq; viue-
ret, & consilio cuiusdam Doctoris fuit factum
instrumentum ità solemniter, quòd eius succes
sor vix potuit obtinere, quòd rescinderetur, &
finaliter obtinuit propter immoderatã remu-
nerationem. Et dicit, quòd illi doctori malè po
stea successit, quem illimet, quibus seruiuit, ex
pulerunt de omnibus bonis suis, & meritò, q̃a
35 non † debent Doctores, vt ipse dicit, donum
Dei

Dei scilicet scientiam, quam eis tribuit Deus, trahere ad talia iniqua compendia contrà donum Dei. Refert Paul. de Castr. in l. iubemus, ij. col. C. de sacrosan. eccles. Augu. tamen Bero. in c. cõnsensus, de reb. eccles. non alien. col. 6. versi. ex quibus, videtur tenere, quòd in alienatione rerum ecclesiæ pro renuntiatione ob merita debet interuenire solemnitas, & quòd merita habeant esse pro legitima causa tantùm, vt ibi per eum. Vide pro hac materia, quę dico suprà in rubr. de signifi. verbo. alien. versic. item donatio, & prælat' benè potest donare annuos reditus ecclesię alicui pro benemeritis suis, vt per Abb. in cap. perpetuas ij. not. de donat. cum alijs multis adductis per Ias. in cons. 73.

36 † Et quòd dicitur, ꝙ potest dari de bonis eccle się illi, ꝗ contulit beneficia, seruitia, vel merita ecclesię, intelligi habet, si illi ecclesię contulit, de cuius bonis remuneratur, non alij per Rotę decis. in manuscrip. decis. Acorambo. incip. potest prælatus donare, vbi bona ecclesię donata per prælatum filijs cuiusdam militis, qui accubuit in bello contrà turchas, declarantur reuocata à dictis filijs per reuocationem factã per Clem. vij. generaliter de omnibus bonis in detrimentum ecclesiæ non obstante, quòd donatio fuisset confirmata per Leonē, quia miles nõ videtur accubuisse particulariter ꝓ illa ecclesia, sed pro ecclesia vniuersali, vnde non debuit remunerari de bonis particularis ecclesię.

SVMMARIVM.

1 *Res ecclesiæ sine solemnitate alienari possunt in casu necessitatis.*

2 *Tutor in casu necessitatis potest inuẽtario non cõfecto pupilli bona administrare. & nu. 15.*

3 *Necessitas potest esse tanta, quòd prælati sine consensu episcopi alienare possunt.*

4 *Exempti, qui habẽt superiorẽ in remotißimis partibus necessitate vrgente, iustè alienant.*

5 *Limitatio ad regulam, quæ exigit solemnitatẽ in rebus ecclesiæ alienandis.*

6 *Ecclesia, quæ non põt propriũ habere, põt alienare sibi relicta sine solemnitate, & nu. 7.*

8 *Hospitale Senense habet vẽdere annuatim possessiones, quæ illi proueniunt.*

9 *Res, quam ecclesia esset grauata restituere per fideicommissum, potest sine solẽnitate alienari.*

10 *Necessitas non habet legem.*

11 *Necessitate vrgente potest episcopus disponere de beneficio patronali aliter, quàm eius natura exiget.*

12 *Dominus si non vult sine causa consentire permutationi beneneficij, potest episcopus hoc facere sine consensu patroni.*

13 *Propinqui, qui ex forma statuti consentire debent in contractu minoris, si requisiti denegãt consentire, necessitate vrgente superior mãdare poterit, vt actus expediatur.*

14 *Consensus, qui aliàs requiritur, non est necessarius in casu vtilitatis, vel necessitatis.*

15 *Necessitate vrgente potest episcopus alienare bona ecclesiæ cathedralis non obstante iuramẽto de non alienãdo inconsulto Rom. Pont.*

17 *Papa necessitatis gratia potest alienare bona ecclesiarum inferiorum.*

18 *Papæ asserenti de causa necessitatis creditur.*

19 *Alienatio facta causa necessitatis est postmodùm ratificanda.*

20 *Necessitatis appellatione in materia ista intelligitur de extrema necessitate.*

21 *Iura, quæ dicunt solemnitates requiri, in alietione, quæ fit propter necessitatem, intelligũtur de necessitate, quæ dilationem patitur.*

22 *Necessitas potest esse tanta, quod etiam magna prædia possent sine solemnitate alienari.*

23 *Clericus potest bona ecclesiæ alienare ex causa necessitatis.*

24 *Clericus alienat sine solemnitate, si subest summa celeritas, & necessitas iuris, secus si propter necessitatẽ hominum.*

25 *Necessitatis causa possunt alienari res ecclesiæ non obstante iuramento.*

26 *Necessitates, & vtilitas æquiparantur à iure.*

27 *Clerici licet sede vacante nihil disponere habeant de rebus ecclesiæ, tamen, si subest magna necessitas, aliqua possunt alienare.*

28 *Iudex necessitate vrgente præstat autoritatẽ facto minoris non habentis tutorem.*

29 *Necessitatis causa potest episcopus aliqua alienare ĩ minoribus ecclesijs mortuo sacerdote.*

30 *Prælatus vrgente necessitate potest res ecclesiæ preciosas alienari.*

31 *Ex mutuo à capitulo sede vacante gratia necessitatis contracto ecclesia, & prælatus successor obligantur.*

32 *Necessitas non excludit solemnitatem inductam ex iuris dispositione, sed inductam ex consuetudine.*

33 *Necessitate vrgente res nihilominus alienari poterit, etiam si relicta sit ecclesia sub conditione, ne alienetur.*

Quando

QVANDO autem vrget necessitas, tunc
etiam bona ecclesiarum possunt alie-
1 nari, & alienantur † sine solemni-
tate, quia quando est necessarium alienare, tũc
alienatio potest benè fieri sine solemnitatibus
requisitis, dicit Hostien. in c. j. de his, quę fiu. à
prælа. vbi excepit multos casus, in quibus po-
test alienari res ecclesiæ sine solemnitate, & in-
ter alios, cùm est necessaria alienatio, ibi exce-
pta necessaria alienatione; quia si summa adest
alienandi necessitas, quæ tantam requireret ce-
leritatem, quòd superioris authoritas expecta-
ri non posset, & quæ consuli superiorem non
pateretur, benè potest fieri alienatio, dicit opti
mè Abb. in c. fi. de eccles. ædifican. vel reparan.
col. fi. ibi omnia prędicta arbitror vera cessan-
te summa necessitate. Si autem immineret sũ-
ma necessitas alienandi, & tantam celeritatem
requireret, quòd superiorem consuli nõ patia
tur, tunc puto alienationem posse fieri consen-
su Papæ, vel alterius superioris, cui fuit iura-
mentum taliter præstitũ eo minimè requisito,
argu. l. tutor, qui repertoriũ, ff. de admini. tut.
2 vbi † in causa necessitatis potest tutor Inuen-
tario non confecto administrare bona pupilli.
quòd quidem aliàs cessante necessitate facere
non potest per glo. in c. placuit, xij. q. ij. in ver-
bo necessitas, ibi ergo in necessitate possunt
eis inconsultis, per Archid in c. Abbatibus, ea.
3 caus. & quæst. ibi, † sed tamen tanta posset esse
necessitas, quòd in his casibus alij prælati iu-
stè alienarẽt sine episcopi consensu, & Ioan. de
Fan. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. dicit
in casu illius Clem. posse fieri alienationem im
punè illa solemnitate non seruata, si necessitas
non capit tantam dilationem. Et tenet Paul. in
disput. condemnatus. Ad hoc allego bonũ tex.
in simili in c. nullus res ecclesię, 17. q. 4. Et hęc
nota, ĩquit, quia faciunt ad multa, maximè pro
4 exemptis † habentibus superiorem in remotis-
simis partibus. Facit tex. in c. nihil, de electio.
& tex. in l. si longius, ff. de iud. & c fi. de sepult.
lib. vj. Et vide ad id multas concordantias in c.
cùm ex literis, de restit. in integr. in glo. in ver-
bo locorum distãtia, Io. de Ligna. in Clem. ne
in agro, de stat. regul. & aliàs, vt ibi per eundẽ
Abb. d. c. fi. Sequitur Gondisl. Viladieg. in suo
tracta. de lega. quæst. xj. j. in fi. vbi allegat mul-
tos, quos allegat Abb. suprà. Ex quibus, inquit,
5 infertur † limitatio ad iura, quæ exigunt solem
nitatem in rebus ecclesiæ alienandis, vt intel-
ligantur, nisi tanta necessitas, & tam vrgens in
terueniret, quòd non posset obseruantia solẽ-
nitatis prædictæ obseruari, vt est tex. cum glo.
de c. placuit, xij. q. ij. & hoc modo limitabis di-
ctam quæst. Pauli, Petri. Rebuff. in suo cõpen.
de aliena. rerum ecclesi. versic. quintus casus,
ponit, quòd ex causa necessitatis potest aliena
6 ri sine solemnitate; vt pote † quando ecclesia
non potest proprium habere, vbi est in cordi-
geris, tunc tenentur alienare, & poterunt sine
solemnitate, glo. in c. vno in verbo domum, de
relig. dom. in 6. Ità tenet, inquit, Bal. in Authen.
si qua mulier, C. de sacrosan. eccles. Anto. But.
in c. in præsentia, col. 2. versic. quintus casus, de
probatio. Facit Paul. de Castro d. Authen.
hoc ius, versic. sed episcopus, vbi dicit, quòd in
7 alienatione † rerum religionum, quæ capiunt,
non vt retineant, sed vt vendant, vti sunt fra-
tres prædicatores, non seruãtur solemnitates;
quià illa venditio fit ex necessitate, & est neces
8 saria venditio; & prout est in † hospitali senen-
si, q̃ regulariter annuatim habet vendere cer-
tas possessiones, q̃ illi omni anno proueniũt.
9 Idem † si alienarentur res, quam ecclesia esset
grauata per fideicommissum alienare; quia tũc
etiam, si sine solemnitate alienaret, valet alie-
natio, ita tenet Lap. allega. 26. disputat, quem
refert Fely. in c. in præsentia. col. 20. de proba-
tio. Bal. in c. cum causa, col. fi. de re. iud. Refert
Hipply. singul. 132. in alienatione. Facit ad
10 hæc quia † necessitas non habet legem. Facit
11 quia † si imminet necessitas, per quam pro vti
litate ecclesię moueretur episcopus ad dispo-
nendum de beneficio patronali aliter, quàm
eius natura exigat, tunc etiam potest episcop⁹
propter dictam necessitatem ĩminentẽ dispo-
nere per doctrinam Abb. in c. cùm accessis-
sent, de constit. Facit quod notant Domini de
Rota decis. 307. incipic. permutatio in nouis,
12 quòd, si dominus † non vult sine causa con-
sentire permutationi beneficij, potest episco-
pus hoc facere sine cõsensu eius, quia Patronus
non debet impedire magnam vtilitatem eccle
się. Faciunt dicta Abb. in c. nullus, extrà de iur.
13 Patro. quòd, † si ex forma statuti requirat̃ con
sensus propinquorum in contractu minoris,
& ipsi requisiti denegant consentire, vbi atten
ta necessitate imminente non debent denega-
re, potest superior stante dicta necessitate man
dare, vt contrahat, & ità dicit se consuluisse, &
14 in casu † necessitatis, vel vtilatis nõ requiritur
consensus, qui alias requireretur per Innocen.
in c. cùm pridem, de renuntiat. & per Fely. d.
c. cùm accessissent, de constitutio. vbi dicit, q̃
in casu necessitatis non requiritur consensus
illius, qui aliàs requireretur, per Innocen. in c.
nisi cùm pridẽ de renuntiat. & per tex. elegan-
tem in l. tutor, qui repertorium, ff. de admin.
15 tuto. † vbi tutor in casu necessitatis potest in
uentario non confecto administrare bona pu-
pilli, quod aliàs cessante necessitate facere non
potest

potest;& per illũ tex.inquit Felyn.decidit Ab-
bas in c. fi. in ij. col. versic.omnia prædicta,de
16 eccles.ædif. vel reparan. quòd,† si imminet
necessitas alienandi bona ecclesiæ cathedralis,
& exigit tantam celeritatem, quòd superior
consuli non potest, potest episcopus alienare
non obstante iuramento de non alienatio in-
consulto Romano Pontifice cum alijs latè per
d. Felyn d. loco adductis.
17 ¶ † Et pro causa necessitatis probabilis po-
test Papa alienare bona ecclesiarum inferiorũ
per Archid.Bal. Dom.Bellem.Turre Crem.in
c. nõ liceat,xij.q.ij.Bal.in l.fi.C.de bõ.quæ lib.
Fely.in c.ad audientiam, de præscrip. Paul. de
Castr.in consil.414.lib.j.vbi pro hac conclusio
ne adducit fundamenta validissima, & solidis-
18 sima. † Et Papæ asserenti de causa necessitatis
creditur Abb. in c.cùm venissent,de iud.Alex.
19 consil.j.lib.2. Aegid.d. c. non liceat.† Et licet
in casu vrgentis necessitatis possit alienari res
ecclesię absque solemnitate,tamen Bald. in tit.
q feud.dar. poss.c.j.putat,ꝙ talis alienatio erit
de necessitate ratificanda post factũ, & debet
fieri ratificatio solemniter iuxtà not. in l. Pom
ponius scribit,ff.de nego.gest.Refert,& sequi-
tur Ias.ibidem col.8.versic.tertiò limita.
¶ Et in casu nostro non est intelligendum de
20 omni necessitate, † sed de extrema necessita-
te per ea,quæ dicit Marian. Socin.in tracta.de
oblatio,q. libello,3.col.nume. 15. ibi simile vi
demus in ecclesia,quòd, licet subsit necessitas,
vel legitima causa alienandi,non tamen potest
alienari res ecclesię regulariter prohibita sine
solemnitatibus requisitis,traditur xij. q.ij.c.iu-
stus,c.sine exceptione,c.alienationis. Quam-
uis enim necessaria causa incumbat, tamen for
tè poti⁹ expedit minori aliam rem, quàm istã;
quia responderi potest, quòd nos loquimur,
quando vellet prouidere existenti in extrema
necessitate, ità ꝙ non esset locus liberalitati,&
aliàs vt per eum d.loco.Et Cardinalis Zabarel
la in Clem. j. nostro tit versic. quintò nota, ꝙ
hę duę causæ vtilitatis, scilicet & necessitatis,
permittũt recedi à iure communi; & quod di-
cunt iura, quòd in alienationibus, quę fiunt
ex necessitate debet seruari solemnitas,intelli-
21 gitur de necessitate, † quæ non exigit tan-
tam celeritatem,quòd non possit expectari,&
peti licentia, consensus, authoritas,vel petita
expectari,vbi etiam de tali necessitate,quę re-
quirit celeritatem talem exemplificat de ciba-
ria familiæ; vel inquit, finge, quòd non facilè
poterit obseruari solemnitas,quod, inquit,po-
test in multis causis constringere. Faciũt dicta
Archid.in cap. Abbatibus, xij.q. ij.quòd tanta
22 † posset esse necessitas, quòd etiam magna
prędia possent sine solemnitate licitè alienari,
idem tenet Ioan. de Turre Cremata in c. Ter
rulas, eadam xij. q. ij. facit, quod dicit Cardi.
in Clem. j. in principio de reb. eccles. nõ aliẽ.
23 quòd † clericus potest alienare bona ecclesiæ
ex causa necessitatis, & pro reparatione do-
mus ecclesiæ ruentis pro debitis soluendis, ꝑ
molendinis, ne pereant, pro emendo castro,
vel fundo vicino, non pro emendis fulgidis
vestibus; &c. Et idem ibidem q. 29. quòd po
24 test Clericus † alienare sine solemnitate, si
subest summa celeritas, & necessitas ecclesiæ,
puta etiam quando res esset tempore peritura,
quo casu videtur. esse pro necessitate licitum
discẽdere à regulis iuris, & quòd possit rela-
xari iuris stricta dispositio per ea, quæ haben-
tur in l. per hæred. de acquir. her. vbi Bar. &
Lud. Roman. Pro hac materia vide Abb. in c.
pastoralis,de his,quæ fin. a præla. vers. in glo.
24 in fi. vers. & ex hoc collige,vbi dicit,quòd † si
alienatio eminet ex necessitate iuris, tunc nul
la est seruanda solemnitas, secus vbi emineat
voluntaria propter necessitatem hominum,
facit Abb. in c. vt super de reb. eccles. nõ aliẽ.
25 iij. col. vers. si verò iurauit, † vbi dicit, quòd
in casu necessitatis possunt alienari res ecclesiæ
non obstante iuramento,ibi si verò iurauit sim
pliciter, & tunc puto, quòd in casu vtilitatis
ecclesiæ poterit alienari. Nam video,quòd in
casu necessitatis ecclesiæ hoc iuramentum nõ
astrigit,c. fi. de ecclesiæ ædifican. vel reparan.
26 ergo nec in casu vtilitatis, † quia necessitas
& vtilitas æquiparatur à iure, not. xij. q. ij. in
summa,per Innocen. in c. cùm omnes,decon-
stit. Et dicit glo. in c. si qua xij. q. ij. in verbo
27 rescisso, quòd,licet Clerici † sede vacante ni-
hil habeant disponere de rebus ecclesiæ, vt x.
q. ij. si quis episcopus, & 75. distin. quoniam,
quia sede vacante nihil est immutandum,sede
enim vacante non possunt immutare statum,
c. nouit, ext. ne sed. vacan. tamen dicit, si est
magna necessitas, clerici possunt aliqua alie-
nare secundùm Hugon. vt 71. dist. fraterni-
tatẽ,& arg. infra. eo. precarie,tamẽ vers. de au
28 thoritate superioris; † nam & Iudex præstat
authoritatem facto minoris eo tempore, cùm
non habet curatorem, vt not. C. qui admitti
29 ad bon. pos. Item † in minoribus ecclesiijs po
test episcopus aliqua alienare mortuo sacerdo
te tempore necessitatis; x. q. ij. si quis episco
pus, subdens glo. ibidem & nota, quòd con-
tractus, quem faciunt Clerici mortuo episco-
po,tenet ipso iure,sed restituitur ecclesia,si ꝓ-
bet se læsam, sic est in contractu minoris, qui
non habet curatorem; vt C. de in integ. re-
stit. si curatorem. Et dicit Bertachin. in tract.

di episc. quarta parte versi. vigesimò sextò quę
30 ro, quòd si magna subsit † necessitas ecclesiæ, solus Prælatus sine capitulo potest res ecclesię pretiosas alienare. Facit quia capitulum sede vacante potest suscipere pecunias mutuo sine authoritate superioris pro necessitate ecclesię vacantis, per glo. in c. cupientes, §. ad hoc electio, lib. vj. super verbo aliunde, alleg. tex. in c. precariæ, x. q. ij. xij. q. iiij. quicunque, cùm manifesta in hoc sit vtilitas ecclesiæ, & cùm hoc ne-
31 gotium dilationem non † capiat, & ex tali mutuo obligatur ecclesia, & prælatus successor. Facit, quod not. Ioan. xij. q. ij. placuit, in glo. fi. quod not. Spec. in titul. de his, quæ fiu. à præla. in fi. & sic dicit se consuluisse Lap. in vacatione hospitalis de alto passo, sed Ioan. de Imo la restringit dictum Lap. videlicet quando copia superioris de facili haberi non potest, & magna imminet necessitas, aliàs secus; quod etiam placet Dominico, quia illud hospitale erat immediatè subiectum Papæ; vnde difficile erat habere recursum ad Papam pro licentia. Hoc etiam casu poterit capitulum alienarę bona pertinentia ad episcopum secundùm Archid. per tex. d. cap. si qua, de reb. eor. per Ioan. Andr. & Domin. d. c. ad hoc, vt per Ioan. Frāç. Panin. in suo tracta. de offic. & potesta. cap. sed. vacan. q. viij. secundæ partis, versic. sed an capitulum. Et aduerte, quòd debemus intellige-
32 re, quòd ista † necessitas non excludat solemnitatem inductam ex iuris dispositione, sed solemnitatem inductam ex consuetudine, vltrà, præter iuris solemnitatē; quoniā ꝓpter magnā necessitatem res alienari posset non seruata illa solemnitate, quę esset præter ius commune dummodò iuris communis solemnitas seruaretur per Abb. in c. fi. de eccles. ædif. vel repa. quę etiam ob magnam, & euidentem necessitatem ommitti non potest, per glo. in c. j. versic. sed ne sed. vacan. rationē reddit Aug. Bero. in c. nulli de reb. eccles. non alien. quia stante magna, & euidenti necessitate solemnitas inducta ex consuetudine præter ius, esset grauior ecclesiæ, ergo ommitti potest, vt per August. d. loco col. 23. versic. tertiò limitatur. Facit in hac materia ꝙ dicit Claud. Seysell. in Specul. feud. qui feud. dar. poss. versi. ista tamē, vbi dicit, quòd non intelligitur prohibita alienatio, quę fit ex causa extremę necessitatis, vbi non subest alia res, quę posit alienari, respicit personam prohibitam, ità cōcludunt Io. Andr. But. Abb. & Cardin. Alex. in c. verum, de condit. apposit. Aret. in consil. 22. vbi subdit, quòd
33 si † tria copulatiuè concurrunt, ꝙ sit magna necessitas, ꝙ ista respiciat ecclesiam, cui res est relicta sub ista conditione, ꝙ res non posit alienari, versi, tertiò ꝙ non subsit alia res, quę posit alienari, quòd tunc etiam potest alienari res relicta, cum pacto quòd non alienetur.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus potest alienare rem ecclesiæ benemerito dando eundem de suo ecclesiæ.*
2 *Prælatus non benemerito dare non potest rem ecclesiæ etiam dando tantumdem de suo.*

LEGARE potest prælatus, & donare alicui benemerito rem ecclesię, dādo tamē tantū de suo proprio ecclesiæ, quātū aufert, sine aliqua solēnitate, c. si episcopus xij. q. v. iun
2 cta l. nec adiecit, ff. pro Soci. † sed prælatus dare non potest de bonis ecclesiæ non benemerito etiam dando tantumdem ecclesiæ de suo sine cōsensu, & tractatu capituli, c. si quis qualibet, & ibi glo. & Docto. 12. q. ij. per August. Berou. in c. nulli, extrà de reb. eccles. non alien. col. 23. per eundem in c. consensus, col. 5. vers. in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Res ecclesiæ sine solemnitate in illis casibus alienari possunt, in quibus res minor sine solemnitate alienantur.*
2 *Res ecclesiæ facilius alienari possunt, quàm res minorum.*

1 RES † ecclesiæ alienantur etiam sine solemnitate in casibus, in quibus res minorum absque solemnitate iuris vendi, aut alienari possunt, de quibus habetur per glo. in rubr. & ibi in nigro. C. quan. decret. opt. nōn est, cum ibi not. Nam, si hoc conceditur in alienatione rerum minoris, ergò & in alienatione
2 rerum ecclesiæ, † quæ facilius alienari possunt, habetur per glo. in l. si fundus sterilis, ff. de reb. eor. iunctis notatis in summa, 12. q. ij. per August. Berou. in c. nulli, de reb. eccles. non alien. col. 23. verbo vbi, vers. limitatur etiam.

S V M M A R I V M.

1 *Peccunia ecclesiæ, quæ est in reditu, alienari à prælato sine solemnitate potest.*
2 *Peccunia ecclesię si destinata sit ad compara-*

tionem stabilium, vel aliàs non sit loco fructus, alienari sine solemnitate non potest.

1 PECUNIA quoque ecclesiæ,† quæ est in fructu,& reditu,potest alienari per Prelatum sine solemnitate aliqua, & ad libitū ipsius,vt de alijs fructibus ecclesiæ potest liberè disponere,quorum ipse est vsufructuarius,August.Berou.in c.nulli,de reb.eccles.nō
2 alien. col. 18. versi. circà vltimum,† si tamen pecunia sit destinata ad comparationem stabilium,vel ad credendum,aut negotiandum,aut pecunia sit de proprietate ecclesiæ, aut de venditione rei stabilis ecclesiæ redacta, aut pecunia non modica,est secus, dico suprà in quæst. de pecun. eccles. alienatio.

SVMMARIVM.

1 *Iura, & actiones ecclesiæ, quæ dantur ad mobilia, quæ seruando seruari non possunt; alienantur sine solemnitate.*

2 *Actiones, quæ vltrà triennium non durant, possunt dici de rebus, quæ seruando seruari non possunt.*

3 *Actio iniuriarum descendens ex lege cornelia dicitur de rebus, quæ seruando seruari non possunt.*

4 *Actio redhibitoria dicitur de rebus, quæ seruando seruari non possint, ideò à solo prælato, ei cedi potest.*

1 ALIENANTVR etiam † absque solemnitate iura,& actiones, ac nomina debitorum ecclesiæ, pro quibus datur actio personalis non ad mobilia,nec ad illa mobilia, quæ possunt seruando seruari, quia talia iura non possunt cedi,vel alienari sine solemnitate, sed illa iura,& actiones,quę competunt ad illa mobilia, quæ seruando seruari nequeunt, &
2 illæ actiones, † & iura,quę vltrà triennium tempus non durant,quę possunt dici de rebus,quę
3 seruando seruari non possunt, vt est † actio iniuriarum discendens ex lege cornelia,l. si non conuitij, C. de iniur.& actio.& actio, quæ datur ex lege Iulia repetundar. vt in l. ij. ff. ad leg.Iuli.repet. nota. Instit. de perpet.& temp.
4 actio.in glo.magna,in fi. Item † actio redhibitoria,l.quod si nolit,§.si quid,ff.de ędilit.edict. & aliæ similes actiones,quæ benè possunt cedi per solum Prælatum absque solemnitate ; ex quo sunt de bonis, quæ seruando non possunt seruari per Augu. Bero.in c.nulli,ext. de reb. eccles.col.30.versi.vide vltrà alios.

SVMMARIVM.

1 *Res ecclesiæ si à laico detineatur ità vt euelli ab eo non possit, poterit ab episcopo alteri ecclesiæ concedi.*

2 *Item fortè & alteri laico concedi poterit,qui rem illam ab ecclesia agnosceret.*

3 *Ecclesia si aliter recuperare rem suam non posset,tunc prælatus illam in feudum concedere posset.*

1 POSSVNT quoque alio casu alienari res ecclesię absq; solemnitate, puta † quādo res ecclesię detinentur à laico, à quo euelli non possunt, vt est ius decimandi, aut aliud de bonis ecclesiæ, quia tunc episcopus etiam sine consensu capituli, & absque consensu superioris poterit alteri ecclesię concedere,& valebit concessio,etiam si concessio ,& alienatio esset grauis ecclesiæ,& hoc est specialiter inductum, vt res ecclesiæ è manibus laicorum extrahantur, vt est tex. not. in c. cum apostolica
2 12.q.2.idem † quoque fortè etiam posset dici quando concederetur non alteri ecclesię ; sed laico,qui rem illam ab ecclesia agnosceret,puta in feudum cum maiori ecclesiæ vtilitatis;nā si hoc fit vt res è manib' extrahatur tunc solus episcopus poterit,quamuis res magna esset,vt colligit in c. fi. de feud. facit not.in c.j. de vsur. & c.fi.16.q.j. Aug.Bero.in c.j. de rebus ecclesiæ non alien.col.18.nu. 42. versic. addas etiam casum &c. videtur dicere Ias.qui feud. dare
3 possi.col.8.versi.tertiò limita, quando† ecclesia non posset aliter recuperare rem suam, tunc etiam sine consuetudine prelatus posset dare laico in feudum c. ij.in fi. de feud. vbi Card.& Imola, & per Bal. ibi quinta col. subdens Ias. addo bonum simile.Angel. in §. hoc etiam in fi. de alien.& emphyt.quòd quando est vrgens necessitas res ecclesiæ etiam ex toto alienatur absque solemnitate requisita,

SVMMARIVM.

1 *Prælatis potest sine causa & solemnitate permutare res ecclesiæ sibi subiectæ, cum rebus alterius ecclesiæ pariter sibi subiectæ.*

2 *Quòd tamen declaratur procedere si ambarum consensus concurrat.*

Item

ITEM alio casu alienatur res ecclesiæ sine causa, & solemnitate, vt per August. Bero. in c.j.de reb. eccles. col. iij. versic.not.j.vbi dicit, quod licet episcopus, seu prelatus absq; iusta causa, & solemnitate non possit donare, vendere, vel aliter alienare res temporales ecclesię, vel etiam non possit illas permutare absque
1 iusta causa, & solẽnitate requisita† tamẽ poterit permutare res suæ ecclesiæ sibi subiectæ cum rebus alterius sibi subditę pariter absque alia iusta causa, & solemnitate, vt per illũ tex. & alia iura, quæ ibi adducit, & per eundem ibidem in prima col. in principio nume. 10. quòd non licet prælato absq; causa alio titulo, quàm permutationis rem vnius ecclesiæ subditę in aliam ecclesiam sibi subditam transferre, dummodò hoc ambarum partium consensu faciat. Subdens breuius sumendo, vel sic, & bre-
2 uius interueniente † consensu ambarum partium Prælatis potest res suarum ecclesiarum indistinctè pmutare, sed nõ aliter trãsferre, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Bona ecclesię obligari possunt sine solemnitate in genere.*
2 *Prælatus cõtrahẽdo potest generaliter pro obseruatione cõtractus obligare bona ecclesię.*

1 BONA ecclesię etiam obligãtur, & obligari possunt sine solemnitate, puta quando obligantur genericè & non in specie, arg. text. à contrario sensu, c. nulli, de reb. eccles. nõ alien. vt per Abb. ibi, nota spetialis Hypothecæ, quod prælatus non potest specialiter obligare rem vnam ecclesię, in genere verò potest obligare etiam sine licentia episcopi, vt hic,
2 à contrario, & tenent Docto. † ex hoc potes dicere, quod prælatus contrahendo potest generaliter pro obseruantia contractus obligare bona ecclesiæ sine licentia episcopi, & in hoc tenemendi istum text. à contrario sensu, vt ibi, per Abb. Vide aliquid suprà in rubr. de signifi. verbi aliena. versi. item pignoratio.

S V M M A R I V M.

1 *Decimæ, quæ à laico possidentur, de illius manu ab episcopo reuocari possunt; & alteri ecclesiæ dari etiam sine cleri, vel capituli consensu.*
2 *Decimæ à laico possessæ possunt benemeritis ecclesiæ assignari, & in pauperum eleemosynam dari.*
3 *Vtile est ecclesiæ, vt ab ea recognoscatur vtile dominium.*

VIDETVR etiam quòd in alio casu alienentur, & alienari possint res ecclesiæ
1 sine solemnitate, quia decimę† detentę à laico de manu illius possunt reuocari, & alteri ecclesiæ assignari, & solo ipsius episcopi sine cleri, vel capituli consensu sufficiẽte per tex. & ibi glo. in verbo episcopi, in c. cùm apostolica, de his, quę fi. à pręla. vbi glo. not. quod ibi est vnus casus, in quo episcopus solus sine capitulo, vel clero potest alienare, quod habet locũ, & procedit quando decimę possidentur à lai-
2 co, quę non possent de manu laici extrahi; † qa ęo casu possunt etiam assignari benemeritis ecclesię, & indigenti, & pauperi in sustentationẽ, & eleemosynam dari, x.q.j.c.pen. & fi. siuè sint laici, siuè clerici illi, quibus assignãtur, vt per Cardinalem Zabarel. Clem. j. de rebus eccles. non alien. versic. decimò sextò quęro, vbi etiã dicit, quod si decimæ sint possessę, per ecclesiam quia debent in ecclesię vtilitate remanere, quod non possunt assignari alicui personę priuatę perpetuò iure proprietatis, secus si sint possessę per laicos quę non possunt de mandato ipsorum extrahi, quia tunc benè licet, quia non est
3 inquit † inutile ecclesię, quod ab ea recognoscatur vtile dominiũ propter multos causus in quibus ad ecclesiam poterunt reuerti, d. c. potuit, vt ibi per eum, & per Abb. in d. c. cũ apostolica; quod ecclesiastica possessa à laicis titulo legitimo possunt conferri alteri ecclesię, quàm ei, ad quam pertinent etiam solius episcopi consensu interueniẽte, vt per eũ vers. nota. hic. Ad supradictos casus, in quibus apparet quòd plati possunt disponere de rebus ecclesię absque requisitis solemnitatibus, quia multoties accidit, quòd disponant etiam donando vel suis, vel extraneis de rebus vt fructibus ecclesiasticis, videtur quòd non inconueniens sit, ut possit addi quæstio, quam feci, de qua infrà.

S V M M A R I V M.

1 *Iura Ciuilia tam antiqua, quàm noua non permittunt alienationes rerum ecclesiasticarum, nisi in aliquibus casibus.*
2 *Iura canonica iubent res ecclesiæ custodi, tamquàm ipsam ecclesiam.*

3 *Non reperitur textus, aut glo. dicens, quòd res ecclesiæ possit donari, vel aliàs distrahi.*

4 *Episcopus non potest quicquam de rebus ecclesiæ suæ alicui donare, nisi ad meliora prospiciendo.*

5 *Donare potest, qui habet dominium rei.*

6 *Donatio propriè est, quando aliquis dat ea mente, vt statim velit accipientis fieri.*

7 *Prælatus est procurator rerum ecclesiæ non dominus.*

8 *Dominium rerum ecclesiæ secundùm aliquos est penes Christum, sed secundùm alios est penes ecclesiam. 9.*

10 *Donari dicitur illud, quod nullo iure cogente conceditur.*

11 *Donare est perdere, & num. 12*

13 *Clericus de bonis per ecclesiam acquisitis non pôt in testamẽto donare, vel aliter disponere.*

14 *Episcopus qualiter habeat disponere de rebus ecclesiæ.*

15 *Episcopi res priuatæ debent esse distinctæ à rebus dominicis.*

16 *Epus quare habeat res ecclesiæ in potestate.*

QVAESTIO PRIMA AN PRAElatus possit disponere de rebus ecclesiæ, etiam donando inter viuos, vel in testamento.

Vaererer autem an Prælatus possit disponere de rebus ecclesiæ etiam donando, idest possit Prælatus de rebus ecclesiæ donare, non videtur certè probabilis quæstio, cùm non videatur in se probabile dubium contine-
1 re; quia, si inspiciamus primò † iura ciuilia, vt potè iura antiquiora, & primò facta incipiendo à cõstitutione Leonina, quæ est l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. deinde deueniamus ad iura authenticorum tàm in titulo de non aliẽ. aut permutan. & titulo de alien. & emphyteu. quàm in titulo de ecclesiast. rer. immobil. aliẽ. solutio est, in quibus locis sunt leges factæ circa alienationes rerum ecclesiasticarum, nusquàm reperies, quòd sit licitũ donare res ecclesiæ modo, vel forma aliqua, immò si permittitur aliqua de illis, vel ob ineuitabilem necessitatem, puta prò vrgentis ætis alieni solutione, vel euidenti vtilitate ecclesiæ conce-
2 ditur. Et † ad iura Canonum deueniendo habetur x. ij. cap. ea enim, quòd ea, quæ ad beatissimæ ecclesiæ iura pertinent, vel post hac peruenient, tanquàm ipsam sacrosanctã, & religiosam, intacta, conuenit inuiolabiliter obseruari, & custodiri; &, si inspiciamus xij. quæstio. prima, & xij. quæstio. ij. per totum, vbi hæc habetur materia, videmus, quòd res ecclesiæ debet custodiri, & curæ demandantur Prælatis, qui illas dispensare possunt Canonicis pro causis, & in casibus à iure expres-
3 sis, & permissis. Nec † inuenire est tex. aut glo. dicentem, quòd res ecclesiæ possint alicui donari, nisi cum maiori, aut tantundem vtilitatis, vt in tex. in c. episcopus qui, xij. q. ij. aut aliàs distrahi, nisi causa necessitatis, vtilitatis, pietatis, & incommoditatis, vt per glo. xij. q. ij. in summa, quia habetur in tex. in c. sine ex-
4 ceptione, xij. q. ij. quòd † episcopus de rebus ecclesiæ suæ quicquam donare non potest, nisi ad meliora prospiciendo; idem habetur in tex. in c. tua nuper ext. de his quæ fiu. à Præla. ibi ne quis episcopus de rebus ecclesiæ donare, promittere, vel vendere audeat, nisi faciat, vt meliora prospiciat; eadẽ litera legitur in c. cũ apostolica, eo. tit. de his, quæ fiu. à Præla. & dicit glo. in c. nulli liceat, ext. de reb. eccles. non alien. in verbo alienare, non liceat, inquit alienare nisi prò vtilitate ecclesiæ c. sine exceptione. Nec prælati possunt donare rem eccle-
5 siæ aliquo modo, quia donare † est dominium in re donata habentis; quia donatio dicitur à dãno quasi damnidatio, l. senatus, ff. de dona-
6 tio. caus. mortis. §. j. Et donatio † propriè est quando aliquis dat ea mente, vt statim velit accipientis fieri, nec vllo casu ad se reuerti, & propter nullam aliam causam facit, quàm vt liberalitatem, & munificentiam exerceat, ff. de donatio. l. j. in principio. Vnde nihil mirum videri debet, si hoc facere non possit Prælatus
7 de rebus ecclesiæ, qui † est procurator rerum ecclesiæ, non dominus per tex. qui dicit in c. fraternitatem, ext. de donatio. vbi habetur, cùm episcopus, vel prælatus quilibet sit rerum ecclesiæ procurator, non dominus, conditionẽ ecclesiæ meliorem facere debet, non deteriorem; ergo cùm Prædecessor tuus graues donationes in rebus episcopatus fecerit in detrimentum ecclesiæ, donationes huiusmodi, quæ de iure non tenent, indulgemus, vt tibi liceat reuocare; idem dicit Innocen. in c. cùm super, de caus. possess. & propriet. vbi quærendo
8 penes quem † possit dici esse dominiũ rerum ecclesiæ, ponit duas opiniones; prima est quòd nõ prælatus, sed Christus habet dominium, & possessionem rerum ecclesiæ, vnde quicunque

homines

homines ecclesijs offerũt dicũtur offere Deo,
xij. q. ij. nulli liceat, & c. qui abstulerit, & xij.
9 q. j. res, & c. videntes; secunda opinio † est, quod
ecclesia, idest congragatio fidelium habet pos-
sessionem, & proprietatem; Vnde dicit Inno.
quòd, si aliquando inueniantur hæc bona Deo
oblata esse episcoporum, prælatorum, aut ca-
pitulorum, debet intelligi, quòd sunt eorum
quoad gubernationem, & canonicam dispen-
sationem, & dicũtur etiam esse pauperum quo
ad sustentationẽ, 16. q. j. c. quoniam. Subdit
Innocen. ibidem, quòd hæc bona propter vtilita
tẽ cõmunẽ diuisa sũt iter ecclesias diuersorũ lo
corũ authoritate sũmorũ Põtificũ, & episcopis,
& alijs prælatis cõcessa extitit administratio co
rũ xij. q. j. vidẽtes, & c. precipimus. Refert, &
sequitur Abb. in repet. c. cùm esset, ext. de te-
stam. col. mihi num. 13. nec ex eo quia pre-
latus habet liberam administrationem & di-
spositionem in fructibus, & rebus ecclesiæ;
ideò est dicendum, quòd possit donare, vel pro
libito disponere; quia respõdet Abb. ibidem,
quòd, licet habeat administrationem, debet ta-
men dispensare ad eum vsum, ad quem res fue
runt destinatæ, & institutę; &, si contrariũ facit
talis dispensatio, reuocatur, c. si quis de seruis,
xij. q. ij. & c. monemus, & c. diaconi, xij. q. j.
Vnde, si stat institutum à iure, quomodo res ec
clesiæ habeant dispensari, & quomodo præla-
tus illas dispenset, c. quatuor, c. de reditibus,
cum similibus, xij. q. ij. non videtur de illis
esse permissa aliqua donatio, quia donari dici-
10 tur illud † quod nullo iure cogente concedi-
tur, l. donari ff. de reg. iuris; & donare est per
11 dere, l. filiusfamilias in pricipio ff. de not. pac.
tex. in l. contrà iuris §. fi. ff. de pact. allegatis per
Dec. in cõs. 174. j. vol. incip. & per tenui vbi
dicit quòd ideò prelatis, & administratoribus
donatio absolutè prohibetur, c. ij. de donatio.
l. pactum curatoris, C. de pact. Et postquam
venditio rerum ecclesiæ prohibetur, ex qua ec-
clesia non in totũ afficitur incommodo, quia
recipit pretium, multò magis donatio rerum
ecclesiæ est prohibita censenda, que dicitur dã
nosa datio, Paul. in l. contrà iuris §. j. ff. de do
12 natio, quia donare † est perdere, l. filius famia
lias ff. de donatio. per Petrum Rebuff. in sua
expositione c. sine exceptione, xij. q. ij. in verbo
donare. Facit, quod dicit glo. in d. ff. de pig.
in verbo fruatur, quæ dicit, quòd Clerici possũt
dici vsuarij, quia non possunt vendere, nec te
13 stari, nec donare. Facit, quia † de rebus per ec
clesiam acquisitis clericus non potest in testa-
mento donare, nec de eis disponere, c. cum os
heijs, c. ad hæc, c. relatum el. secundo de testa.
Acumulaui in meo tractatu spoliorum eccle-
siasticorum in q. de potestate cler. vel præla.
in principio quęst. 15. Facit quod legit in can.
apostolorum canon. 37. omnium rerum ec-
14 clesiasticarũ curam † episcopus gerito, & eas
dispensato, quasi inspectante deo, non licitum
autem ei est. quipiam ex eis sibi tamquam pro
prium asumere, aut cognatis suis elargiri, quę
deo dedicata sunt, quòd si pauperes illi sint, vti
pauperibus subministrato, non tamen horum
prætextu res ecclesiæ venundato, & in canone
15 39. eo. habetur quòd † manifestè habent esse
res priuatæ episcopi à rebus dominicis, & pri-
uatas res episcopus cùm moritur prolibito di-
spenset, & relinquat, & ne res priuatæ cum
rebus dominicis confusę, & implicatæ vnà al-
teri impedimentum, & læsioni causet.
16 ¶ † Et in canone 40. eo. episcopus in pote-
state habeat res ecclesiæ, vt illas pro suo arbi-
tratu dispenset cũ Dei timore, & summa sol-
licitate, per præsbyteros, & diaconos in pau-
peres erogentur, & ad necessarios vsus suis, &
hospitio exceptorum ipse percipiat, ne ipse po
steriore loco habeatur, quàm cæteri, ordinauit
enim lex Dei, vt qui altari seruit, de altare ve-
nat, & quòd nemo suis stipendijs multat.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus in rebus ecclesiæ est vsufructuarius.*
2. *Prælatus ad instar tutoris potest alienare mobilia, quæ seruando seruari non possunt.*
3. *Vsufructuarius fructus perceptos seperatos à solo reconditos facit suos.*
4. *Prælatus potest de fructibus ecclesiæ liberè disponere.*
5. *Prohibitum in vno in cæteris videtur esse permissum.*
6. *Deus nobilissimus est.*
7. *Nobilium moris est donare.*
8. *Clerici viuentes, & sui compotes moderatè valent aliquid eleemosynæ intuitu erogare.*
9. *Militare non est peccatum.*
10. *Donatio valet siue in vita, siue in morte facta sit.*
11. *Clericus debet de redditibus ecclesiasticis alere suos consanguineos.*
12. *Exequutores testamentarij laudantur, qui in propinquos pauperes testatoris bona distribuũt.*
13. *Clericus de fructibus ecclesiæ potest dotare sororem.*
14. *Clericus cùm incipit ægrotare, desinit esse vsufructuarius, & incipit esse vsuarius.*
15. *Clericus habet simplex beneficium vsq; ad die*

mortis

mortis æquiparatur vsufructuario.

16 *Clericus de fructibus sui beneficij potest satisfacere suis creditoribus, dummodò ecclesia non patiatur detrimentum.*

Multa sunt in contrarium, quòd immò prælatus habet liberam dispositionem in rebus ecclesiæ, vt quod velit,
1 possit facere de i lis, quia Prælatus † in rebus ecclesiæ est vsufructuarius, & vsufructuario cõparatur, dicit glo. in c. ex literis, extrà de probationi. ibi licet prædia ecclesię non sint propriè clericorum, agere tamen possunt clerici finiũ reg. cùm habeant ius in illis, scilicet vsufructũ, l. nj. ff. fin. reg. §. suum, idem glo. in c. fi. de pecul. cler. in verbo obitus, ibi quòd beneficati ab ecclesijs vsufructuatijs comparentur, videtur dicere litera text. ibidem, ibi videlicet vsque ad diem obitus sui possideat, idem in tex. in c. relatum, el ij. de testa. ibi per ecclesiã acquisita ad eam in clericorum obitum deuoluantur; dem in glo. in c. nulli, extrà de reb. eccles. n m alle.
2 in verbo immobilem, ibi † imobilia verò, quę seruari non possunt, potest Prælatus alienare ad instar tutoris, l. lex, C. de admi. Tut. & l. vlt.
3 C. vbi decret. op. nõ est; & vsufructuarius † fructus perceptos separatos à solo, & reconditos facit suos taliter, quòd illos ad hæredes etiam transmittit, est tex. notabilis in l. defuncta. ff. de vsufruct. Bartol. in l. fi. §. frui, ff. de iure fisci, & Doctor. in l. Iulianus, §. fructibus, ff. de actio. emp. Salyc. in l. fructus, C. de actio. empti. l. arboribus, §. Iulianus, aliàs si iuri. ff. de vsufru. facit tex. in c. cæterum, extrà de donat. vbi valet donatio facta de bonis, ac rebus ecclesiæ cõsiderata loci cõsuetudine, ac rei donatæ quãtitate, vbi dicit Cardinalis Zabarella vers. ter-
4 tiò nota, quòd † prælatus potest de fructibus ecclesię liberè disponere, & conferre etiam cessante consuetudine per tex. iuncta glo. in cap. nulli, de reb. eccles. non aliem vbi fit prohibitio, quòd per clericum non alienentur res immobiles suæ ecclesię, & per glo. ibi dicitur, quòd mobilia, quæ nõ possunt seruari seruando, possunt alienari; quia, si sunt prohibita alienari immobilia tantùm, potest dici, quòd mobilium sit
5 permissa alienatio, quia † quod in uno est prohibitũ, in cæteris esse videt permissum, & è cõtrà, l. nãc Prętor, & ibi Bar. ff. de Iud. Facit, quòd dicit Innocen. in c. veniens, de præscriptio. nu. 5. quòd prælati habent administrationẽ liberam cum donatione modicę rei, quod est secus in alijs administratoribus, non enim ità est arctandus administrator Dei, sicut adminastra-
6 tor hominis, quia De' nobilissimus est, arg. ff.

7 de donatio. l. filius. Et † est moris nobilium donare, ff. de natu. rest. l. quæris, & ideò maior, & liberalior est potestas prælatorum, quàm aliorũ administratorũ secũdùm eũ ibidẽ, & tenet Bal. in repertorio ad Innocen. in verbo Prælatus, & habetur in tex. in c. ad hęc, de testa. quòd
8 clerici † viuentes, & sui compotes moderatè valent aliqua de bonis ipsis non ratione testamẽti sed eleemosynę intuitu erogare, & in tex. & in c. relatum, ext. de testa. el ij §. licet. quòd, licet mobilia per ecclesiã acquisita de iure in alios pro morientis arbitrio transferre nõ possunt, consuetudinis non est improbandę, vt de his pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui viuenti seruiuerant, vel sint cõsanguinei, vel alij, iuxtà seruitij meritum conferantur de fructibus ecclesiasticis, potest prælatus erogare in pauperes c. pastor. j. q. ij. & c. clericos 16. q. j. quoniam 12. q. 4. sicut non sunt, Archid. in c. statutum, §. assessorẽ, de rescrip. in vj. per Abb. in c. ad hæc de testa. in principio, & in fi. & tales erogationes debeat facere considerata consuetudine, & facultate ecclesię, & datur exemplum, vt si est consuetudo in terra, vbi est Abbatia, quòd Abbas det viginti, aut centum solidos, aut rẽ mobilẽ de bonis ecclesiæ pauperi vel nobili egenti, aut puellæ maritandę. Et dicit Ioan. Andr. in d. c. cæterum, quòd, si esset cõsuetudo loci, quòd episcopus causa pietatis faceret vnum, aut duos milites, & pro eis militãdis expenderet, talis consuetudo non improbaretur, dummodò non grauetur ecclesia,
9 quia militare † nõ est peccatum, 23. q. j. militare, & cùm prędicta inquit liceat sine consuetudine speciali, putat Hostien. quòd ratione consuetudinis valebit donatio simpliciter facta, si forsan donatarius non nimis egeat. Et consuluit Hostien. quòd prælatus in istis faciendis sẽper habeat Deum antè oculos, & quòd donatarius caueat à vitio ingratitudinis, & quòd, licet prelatus possit hoc facere de fructibus superfluentibus, non tamen causa istorum habet obligare ecclesiam, vel habet parentes ditare,
10 vt ibi per eum Ioan. And. † & hęc erogatio, siuè donatio valet, siuè fit facta in vita siuè in
11 morte, d. c. ad hęc, & c. relatum el ij. & † clericus potest immò debet de redditibus ecclesiasticis alere suos consanguineos, c. j. de cohabit. mulier. & cler. c. omni, iuncta glo. 9. i distin. c. non satis, 86. distin. Et dicit Ancheran. in con
12 sil. 437. quòd † sunt laudandi executores testamenti, qui in propinquos pauperes testatoris, vel defuncti bona distribuunt, & secundũ doctrinam Abb. in c. peruenit, ext. de arbit. cle-
13 ricus † nedũ põt alere suos, sed de fructibus ecclesię potest dotare sororẽ per eundem in c.

habit mulier, et cler. quod clericus, qui magis tenetur exercere actũ charitatis, potest dotare & alere consanguineum de reditibus ecclesię si sit inops; dummodò constituat dotem ad necessitatem suę conditionis, nõ ad põpam fasti diositatis & per Angel. de clauas. in verbo dos. versic. quintò glo. in decis. Tolosan. q. 289. Et habetur tex. ad literam in c. vnico de cler. non resid. in vj. quòd clericus facit fructus beneficij suos, & in eis dominium acquirit, item dicit Hostien. c. fi. de pecul. cler. quòd, si clericus habet beneficium, quod in se habeat administrationem, quamdiu viuit, & sanus est, in fructibus illius beneficij equiparatur vsu fructuario, vnde de fructibus potest donare, licet
14 moderatè, c. cęterũ de donatio. † Quando verò non est sanus, sed incipit ęgrotare, tunc desinit esse vsufructuarius, & ex vsufructuario incipit esse vsuarius, & vsum tantum habet, & aliquantulum etiam plus, quia potest aliquid in
15 eleemosynam erogare. † Si verò clericus non habet administrationem, sed tantùm simplex, vel personale beneficium, veluti canonicatum, quantùm ad fructus faciendum suos equiparatur vsufructuario, quia sẽper facit fructus suos vsq; ad diem mortis, & de ipsis etiã testari potest arg. c. requisitis §. illud de testam. est decisio Rotæ in antiq. incip. cũ camera apostolica, & alia decisio in eisdem antiquis num. 330. in tub. de oblig. & solutio. incip. nota quòd clericus; vbi habetur, quòd clericus habens administrationem benè obligat fructus beneficij, quia est vsufructuarius, si verò sit clericus simplex idest simpliciter beneficiatus, etiam post mortem fructus creditoribus possunt applicari; qa ille semper equiparat vsufructuario, subdẽs ibidẽ Hostiẽ. & hoc seruat consuetudo ge
16 neraliter vbiq;. Facit quia † clericus de fructibus sui beneficij potest satisfacere suis creditoribus, dummodò ecclesia nõ patiatur detrimẽtum ministris ecclesię, & alijs oneribus incumbentibus, per Ioan. And. Hostiẽ. Anto. de But. Zabarel. Speculum, Imola cap. ij. de fideiusso. vbi dicit Specul. istam esse communem opinionem, & Collecta. in c. odoardus. de solut. dicit, quòd in curia seruat, quòd cleric' q' fuit admissus, cedẽs fructibus sui beneficij, vt satisfaceret suis creditoribus per Anto. c. olim ij. de restit. spol. tenet Ioan. Andr. & Prepos. in c. reprensibilis, de appella. glo. decis. Tolosa. q. 313.

SVMMARIVM.

1 *Prelatus nec donando, nec aliter disponendo res immobiles ecclesiæ alienare potest.*
2 *Res steriles si ecclesiæ donatę fuerint, qualiter ecclesiæ consulatur.*
3 *Donatario interdictum est, & sub pœnis cõminatum, ne res ecclesiæ sibi donatas recipere audeat.*
4 *Res ecclesiæ non donantur, nec distrahuntur, nisi in casibus à iure expresis.*
5 *Prælatus gratia pietatis potest concedere rem ecclesiæ alicui indigenti in vitam suam.*
6 *Res ecclesiæ causa pietatis possunt alienari & donari.*
7 *Episcopus potest ex causa ecclesiam ipsam & res eius donare alteri.*
8 *Episcopus est legitimus administrator ecclesiæ sibi subiectæ.*

STANTIBVS prædictis pro intelligẽtia veritatis ego puto, quòd sit bonum distinguere, videlicet quòd aut loquimur de rebus ecclesię, aut de fructibus, aut in vita, aut in morte; quia ista multùm inter se differunt. Et diuersimodè à iure cẽsentur, & diuersomodo per Doctores tractantur. Et rerum ecclesię alię sunt immobiles, alię mobiles, & quã
1 tum † ad res immobiles nedum non potest p̃latus illas donare, sed ne quidẽ disponere alio modo alienando, quia habetur in tit. de eccles. rerum immobil alien. & solutio, quòd generaliter sit prohibitum alienare, vel distrahere res ecclesię, vbi glo. in verbo quocircà, dicit quòd omne ius alienationis est prohibitum, immò, si
2 steriles † res sint donatę ecclesię per aliquem & ob earum sterilitatem ecclesia sit in aliquo damnificata, seu iacturam, aut detrimentum passa, tales res debent dantibus, vel eorum hęredibus restitui, qui tantum de eorum facultatibus recompensent ecclesiam, quantum damnum ob illorum dationem vel receptionem substituerit, §. hoc autem, in Authen. de alien. & emphyteusi. Item nedum donatio est permissa rerum immobilium, quòd immò est prohibitum alienare ipsas ruinas, & ea quę omninò sunt destructa, & pauimento iacent, §. quod autem. Authen. de non alien. aut permutan. &
3 nedum est permissum donare, sed † immò est interdictum, & cominatum sub pœnis, ne res ecclesię sibi donatas quis recipeř audeat, quia in tex. in §. si quis Authen. de non alien. aut permutan. si quis donatam sibi rem ecclesię accipere presumat, perdit rem donatam, & aliud tantundem de sua substantia ecclesię restituat,
4 & recompensare tenetur, † quia res ecclesię non donantur, nec distrahuntur, nisi in casibus à iure expresis, causis, & solemnitatibus interuenientibus; de quibus diximus suprà suis locis,

cis,& de quibus per Abb. in c.cum apostolica de his,quę fiu.à prela. quia sine causę cognitione,siuè tractatu,sine consensu capituli, vel Rectoris, sine authoritate superioris, de talibus nō pōt disponi,vt per Abb.dicto,loco & per ea, quę ad lōgū nos suprà deducimus. Si verò ista sint vel parua, incommoda, & infructuosa,aut aliàs damnosa,benè quidem possunt alienari etiam sine tot solemnitatibus, puta vendendo,permutando, in emphyteusim concedendo,sed donando non, notaui c. terrulas, xij. q. ij.per tex.in c.non liceat Papę, eo. in fi. & per tex. in c. sine exceptione, eo. in fin. vbi Ioan.de Turre Cremata;licet dicat Archid. in
5 c.j.de reb.eccles.nō alien. † quòd prelatus causa pietatis solus potest concedere alicui indigenti in vitam suam vnam possessionem,quem refert,& sequitur Abb.per tex.ī c.possessiones, 17.q.j.iuncta glo.vt per eundē in c.continebatur,de his,quę fi.à pręla.col.ij. versic. secundò limita.Sed siuè dicamus, quòd intelligatur ad vitam concedentis,vel ad vitam recipientis,talis concessio non est donatio proprietatis, sed fructuum tantummodò, quod benè potest facere ad vitā suā plātus,quia sibi soli præiudicat,qui poterat tales fructus sibi approriare,& in suos vsus conuertere per Abb. in c. continebatur,de his,quę fi.à pręla.& ꝙ valeat etiā facta ad vitā pauperis accipientis causa pietatis,
6 quia causa pietatis benè possunt † alienari,& donari res ecclesiæ,quia de illis debetur alimonia papuperibus,c.aurum,xij.q.ij.cum simi
7 libus. † Ex causa tamen potest episcopus ipsā ecclesiam,& res eius donare alteri,& concedere, xij. q. ij. si episcopus,& c.seq.de donatio.c. Pastoralis, & c. consultationibus, de his, quæ fiu. à præla.vt per Gemi. in c. dudū de reb.eccles. non alien.versi.in ea glo.& ratio est secun
8 dùm Hostiē.quia †episcopus est legitimus administrator ecclesiæ sibi subiectę, & pro illa agere,& defendere pōt,vt per Gemin.d.loco.

SVMMARIVM.

1 *Res mobiles preciosæ non alienantur nisi cum causis,& solemnitatibus & à iure expressis.*
2 *Res immobilis, et mobilis p̄ciosa alienari nō pōt.*
3 *Prælatus sine consensu superioris alienare non potest etiam rem mobilem.*
4 *Clericus donare non potest rem mobilem ex Thesauro,quam inuenit.*
5 *Consuetudo,quòd prælatus donet, non valet in rebus immobilibus, nec immobilibus p̄ciosis.*
6 *Res mobilis non præciosa potest à prælato in vita donari,si adsit consuetudo.*
7 *Ecclesia si ex pluribus modicis,siuè paruis donationibus sit læsa,non reuocatur totum,sed tantum,quod est vltrà licitum.*
8 *Nisi diuisio commodè fieri non posset, quia tūc totum reuocaretur.*
9 *Alienatio rei ecclesiæ ad sui validitatem duo requirit.*
10 *Prælatus donationem ecclesiæ damnosam facere non potest.*
11 *Consuetudo loci dat iurisdictionem.*
12 *Prælatus modicam donationem facere potest, etiam cessante consuetudine.*
13 *Prælatus etiam regularis potest aliqua donare de rebus ecclesiæ.*
14 *Tutor licet non habeat proprietatem in bonis pupilli,aliqua tamen donare potest.*
15 *Filius habens liberam pecculij administrationem aliqua secundùm ipsius qualitatem donare potest.*
16 *Prælatus de rebus ecclesiæ eleemosynam facere debet.*

Res verò mobiles,vel sunt pretiosæ,vel
1 modici momēti,† & si quidē pretiosę nō donantur,quia tales res non alienantur per prelatū,nisi cum causis, & cum solemnitatibus à iure expresis,& requisitis.l.lex quę,C.de admi,tutor.per glo.in c. tua nuper, de his,q̄ fi.p̄la.in verbo tractatu,q̄ dicit,ꝙ mobilia pretiosa non possunt alienari,quia est necessaria solemnitas,melior in glo.in c.is cui,de electio.in vj.ibi puto etiā quòd mobilia pretiosa in casu licito possunt alienari. Sequitur Hostien.in c. nulli de reb.eccles.non alien.vbi di-
2 cit,ꝙ res † imobilis,& mobilis p̄tiosa alienari nō potest,ibi immobilē, neque mobilem pretiosam;melius ibidem per Abb. versic. in glo. ij.ibi nota,quòd prelatus alienat bona mobilia quę commodè seruari non possunt, ea verò quę commodè seruari possunt,non alienantur sine solēnitate; nam inquit res immobilis, & mobilis pretiosa equiparantur quoad solemnitates alienationis, idem in c.tua nuper de his, quę fi.à prela.2.col.versi.in ea glo.ibi,quòd bona immobilia,& mobilia pretiosa, quę seruari possunt,equiperanrur quoad solēnitatem adhibendā ad earū alienationē.Idem ꝑ Hostien.in c.1.de his,quę fi.à Pręla. ibi, etiā exceptis his, quę seruando seruari nō possunt, nō pretiosis, vbi etiam Ioan.And.Idem dicit Abb.in c.consensus, de reb. eccles. non alien. ibi exequu-
3 tio,infertur,† quòd rē etiā mobilē nō pōt prælatus alienare sine consensu superioris,& dic quòd requirit solēnitas requisita in rebus immobilibus,

mobilibus,quod dic inquit Abb. vt per glo i c.
tua,de his, q̃ fi. à prela. ideſt,quòd mobilis res
4 ſit pretioſa vt ibi per eũ., quia rem † mobilẽ ex
theſauro, quẽ inuenit clericus,donare nõ põt
nec etiã re eccleſię nimis pretioſã per Hoſtiẽ.
in c.cęterũ de donatio.§.datę rei vbi Io.Andr.
immò dicit Abb.in c.cæterũ de donatio. quòd
5 ſi † adſit cõſuetudo,quòd prelat' poſsit dona
re,illa conſuetudo nõ intelligitur,nec valet in
rebus eccleſiæ immobilibus,nec in rebus eccle
ſiæ mobilibus pretioſis,quia in his non valet cõ
ſuetudo tanquã dãnoſa eccleſię,& habetur per
Gemin.in c.hoc cõſultiſsimo,de rebus eccleſię
nõ aliẽ.in vj.verſi.quero quia,quòd in donatio
nibus de rebus mobilibus nõ põt dari certa re
gula,quia ſcđm quod donũ ẽ magnũ, paruũ,
tenet,vel nõ tenet donatio.Itẽ habita conſide-
ratione an donator eſt paruus,aut magnus,vel
donatarius,bene vel non benemeritus.
6 Si † verò res mobilis eccleſiæ non eſt pretioſa,
ſed parui momẽti,poteſt quidẽ bene à prelato
in vita donari,ſi quidẽ de hoc adſit cõſuetudo,
eſt tex.apertus,in c.cęterũ ext.de donatio. vbi
quãtitas rei donatæ,et loci cõſuetudo facit do
natũ ratũ & irritum haberi, idẽ habetur in tex.
in c.fraternitatẽ eo.vbi tantũ donationes gra-
ues factæ per epiſcopũ de rebus eccleſiæ, & q̃
afferũt detrimentũ eccleſię,mãdãtur reuocari,
vbi glo.in verbo graues inquit ergo à cõtrario
ſẽſu ſi nõ ſunt graues nõ reuocãtur, ſubdens
7 glo.† quòd ſi p minutas, aut paruas plures do
nationes eccleſia ſit læſa,quod nõ totũ reuoca
tur, ſed illud tm̃ quod eſt vltra licitũ arg. C. de
donatio ſi quis argentũ. §.in ſeruis aũt, & xlj.
q.ij.ſi quis de ſeruis &c. ſuper quo dicit Abb.
quod glo.apertè nõ eligit quid iuris,ſed cõclu
dit inquit,quòd,ſi conſtat quia donatione gra-
uetur eccleſia , vt pote quia multæ ſunt factæ
ſeparatim,tũc reuocabitur ſolũ illa,p quã eccle
ſia grauat̃,idẽ vbi fuiſſet donatio,et ſeparabilis
reſpectu rerũ,vt ſolũ reuocetur illud, quod eſt
vltra legitimũ modũ.l.ſancim'.C. de donatio.
8 c.ſi quis,de ſeruis xij.q.ij.† ſi uerò non põt cõ
modè fieri diuiſio puta quia donauit aliquã rẽ
indiuiſibilẽ,& tũc reuocatio fit in totũ, vt p eũ
ibidẽ ſubijciẽs,Abb.in fi.quòd illud,quod dicit
Io.And.non eſt verũ, videlicet q̃ valet dona-
tio,ſi capitulũ cõſentit,ſed cõceditur reſtitutio
9 in integrũ,quia †ad hoc,vt teneat alienatio de
rebus eccleſię duo requirũtur,videlicet quòd
ſeruet̃ ſolẽnitas debitã,ď qua in c.ſine exceptio
ne xij.vt fiat i caſu licito. Si ergo donatio ſit fa
cta in caſu illicito,eſt ipſo iure nulla quantũcũ
que conſenſerit capitulũ, ſecus ſi fuerit facta
in caſu licito,puta ſi prælatus cauſa pietatis do
nauit rem eccleſiæ cum conſenſu capituli;nam
tunc ſi donatio eſt grauoſa multùm eccleſia
reuocabitur per in integ.reſtit.ſecus, vbi caſus
nõ erat licitus,puta quia donauit in caſu à iure
non conceſſo &c. ſubdens d.glo in verbo in cõ
10 ſultis d.c.fraternitatem,quòd † prælatus non
poteſt facere donationẽ eccleſię damnoſam ẽt
conſultis Canonicis,x.q.ij.hoc ius, & glo.in d.
c. cęterũ,dicit quòd verè Prelatus põt facere
11 donationẽ, ſi adſit conſuetudo loci,q a cõſue-
tudo loci, dat iuriſdictionẽ, & tribuit liberiorẽ
adminiſtrationẽ, l. prohibere ff.q̃ ui,aut clam,
§.non tantum & cap. ea noſcitur de his , quæ
fin.à prælat.immò ſentit Abb.in d.cap. frater-
12 tatem,verſ. fin.in glo.quòd † donatio modica
poteſt fieri per Prælatũ,etiam ſi non adſit con
ſuetudo,dum reprobat glo.quæ vnum dicit in
principio,& aliud. in fin. nam inquit glo. in
fin. apertè ſentit Prelatum non poſſe etiã mo-
dicum donare, niſi concurrat cõſuetudo,aliud
tamen videtur ſentire glo.ſequen.in principio,
& facit inquit iſte text.à contrario ſenſu , nam
hic ponderatur,quòd donationes erãt graues,
à contrario ergo non graues tollerantur , nec
fit mentio de conſuetudine ; quia dicit Abb in
d.c.cęterum ſummendo tex. quòd in conſide-
rando an valeat donatio facta per prelatum
de rebus eccleſiæ,duo ſunt attendenda rei do
natæ quantitas,& loci conſuetudo;quia præla
tus modicam rem donare poteſt,vbi adſit cõ-
ſuetudo. Subdens etiam Abb. in j. not. quòd
13 † Prelatus etiam regularis poteſt aliqua dona
re de rebus eccleſiæ, & hoc ratione admini-
ſtrationis liberę,quam habet in rebus eccleſiæ.
14 quemadmodũ † tutor non habet proprietatẽ
in rebus pupilli,& tamen aliqua donare poteſt
iuxta illud,quod habetur in l.cùm plures,ff.de
admi. tutor. ità & prælatus. Ad idem allegat
pulchrũ tex.in l.filius,de donatio. vbi habetur,
15 quòd ſi filius † habet liberam aminiſtratio-
nẽ peculij,poteſt aliqua donare attenta tamen
qualitate filij,ità poteſt dici in prælato , habet
enim liberam adminiſtrationẽ i rebus eccleſiæ
vt in c.nobis de electio.in fi.in c.is cui, eo. lib.
vj. ſubdens Abbas ibidem quòd glo. fin. dat
ad tex.duos intellectus,primus eſt videlicet,vt
ĩtelligatur tex. quòd poſsit Abb.,vel prelatus
facere erogationes in pauperes,& ponunt exẽ
plũ doctores in cõſuetudine quorũdã locorũ;
ſecũdùm quã prelatus dat puellæ pauperi mari
tãdę xx.vel xxx. vel nobili paupi,& iſte ĩtellect'
licet ſit verus i ſe,nõ tñ cõuenit literę,q a,ſi de
tur paupi,nõ eſt tũc neceſſaria cõſuetudo, q a
16 de †rebus eccleſię p̃lat' habet facer̃ eleemoſy-
nã 16.q.j.c.om̃, & c.de reditib', c.cognouim',
12.q.2.ideò,inquit,datur alius intellectus , vt
intelligat̃ de vera donatione , quã facit p̃latus

alicui non pauperi, puta amico, vel cõsanguineo, tũc & valet donatio, si cõcurrit cõsuetudo & intelligunt Doctores in rebus nõ immobilibus, neque mobilibus pretiosis, quia in his nõ valet consuetudo, tanquàm damnosa ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus an cessante consuetudine rem modicam donare possit.*
2 *Prælatus cessante consuetudine absq; rationabili causa nihil donare potest.*
3 *Ecclesia ad hoc, vt habeat amicos pro sua defensione, licitè aliqua leuia fiunt.*
4 *Donatio de mobilibus certã regulam nõ habet*
5 *Prælatus gratia remunerationis potest aliqua dare facienti opus, uel seruitium ecclesiæ.*
6 *Donatio rei mobilis non preciosę & si valeat, tamẽ tutius est, quòd fiat cũ cõsensu capituli,*
7 *Alienatio rei ecclesiæ sine solemnitate nõ valet, nisi esset parua, vel inutilis.*

1 QVAERIT † deinde Abb. nunquid prę
latus posit rẽ modicã donare etiã sine
consuetudine, & respondet secũdũ
D. Anto, quòd, si vult prelatus aliquid donare
de fructibus, benè potest donare illos, quos fa
cit suos, etiã sine cõsensu capituli. Si verò vult
donare aliã rẽ mobilem ecclesiæ, & tũc, si esset
minima, nõ requiritur cõsuetudo, neq; consen
sus capituli. Si verò non est minima, oportet, ꝙ
cõcurrat consuetudo, & si enormiter læditur
ecclesia, nõ valet cõsuetudo; & ex his dicit Ab
bas videtur sentire, quòd requiritur consuetu-
do, vbi res est nõ minima; sed contrariũ sentit
glo. in c. præcedenti; sed, inquit idẽ ego crede-
2 rẽ, ꝙ cessante consuetudine nihil donare põt
prelatus absq; causa rationabili, sed cũ causa ra
tionabili sic, puta quia recipit seruitiũ ab illo,
& vult eũ remunerare, vel quid simile. Nec ob
stat, inquit, ꝙ suprà dixi de pupillo, quia tutor
donat quãtũ expedit pupillo, & nõ aliter;ità
3 & ꝑlatus, si expederet ecclesię, nã † vt ecclesia
habeat amicos ꝓ sua defensione, licitè posũt
aliqua leuia fieri, & dicit Cardinalis Zabarel. ĩ
d. c. cęterũ, quòd de bonis mobilius pretiosis,
idẽ habet intelligi, quod de ĩmobilibus, quòd
videlicet clericus nõ posit donare, secus ẽ de
mobilibus nõ pretiosis; & dicit glo. in c. hoc cõ
sultisimo de reb. eccles. non alien. in vj. quòd
4 de mobilibus † certa regula dari nõ potest; qa
secũdùm donum aut paruũ, aut magnũ tenet,
vel non tenet datio, seu donatio, & si dator est
vel paruus, vel magnus, vel donatarius, bene-
meritus, vel non meritus per iura, quę ibi ad-
ducit. Et refert Imola, ĩ d. c. fraternitatẽ in fine,
de donatio. Io. And. dicentem, ꝙ litera habet,
prohibitã esse donationẽ rerũ ecclesię, an hoc
sit intelligendũ in omnibus rebus, dicit, quòd
ĩtelligi debet de rebus immobilibus, & etiã de
rebus mobilibus pretiosis. Mobilia autẽ modi-
ca, nõ pretiosa possunt prelati donare, maximè
si hoc consuetudo habeat, aut suadeat, & vult
litera hęc à sensu cõtrario, dũ dixit graues; &
5 dicit etiã Io. And. quod facienti † opus, vel ho
nestũ seruitiũ ecclesię potest prælatus aliquid
dare gratia remunerationis puta medico, vel
procuratori, aut aduocato, xij. q. ij. c. quicũq;.
Nec poterit successor illã reuocare, 15. q. vj.
c. illud, & idem Imola in c. cęterũ, de donatio
in fi. secũdùm D. Floren. quòd si prelatus do-
net rẽ mobilẽ nõ preciosam, sed moderatè do
nat, valebit donatio etiã cessante cõsuetudine
secũdùm eũ ꝑ tex. in c. ꝑcedenti, à cõtrario sẽ
su, vbi ĩprobat̃ donatio ex eo, quia fuit immo-
derata, & sic non modica, quod tene menti; in-
6 quit tamen propter † opiniones vitandas tu-
tius videtur, quod fiat cũ cõsensu capituli, nisi
consuetudo aliud haberet, idem habetur ꝑ Ho
stien. in c. j. de his, quę fi. à pręla. sine cõsen. ca-
7 dit. vbi dicit quòd † non est licitũ facere aliena-
tiones de rebus ecclesię sine solemnitate, nisi
esset parua, vel modica res, inutilis, & infru-
ctuosa, & excipit res mobiles, & se mouentes,
de qbus ĩquit põt ꝑlatus moderatè donaf. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Minimum vel modicum intelligitur, quod non sit vtile ecclesia.*
2 *Clericus alienans cadit in penã, & põt deponi.*
3 *Prædium ecclesiæ etiam exiguum non potest alienari.*

1 SED istud minimũ, † vel modicũ est intel-
ligendũ, quòd debet esse tale, quod nõ sit
vtile ecclesię, quia, si sit aliter, non videtur
2 licitũ, † cleri⁹. enĩ alienãs cadit in pęnã, & põt
deponi ꝑ glo. in c. quicunq; 17. q. 4. per illud,
3 quod habetur in tex. ibidẽ quia † pręдиũ etiam
exiguũ ecclesię non potest alienari, quod vide
tur esse contrà tex. in c. terrulas, xij. q. ij. sed ille
tex. intelligitur, quòd loquatur in predio vtili,
quia, licet sit exiguũ, alienare non debet.

S V M M A R I V M.

1 *Modica & parua à iure non habentur in consideratione.*
2 *Restitutio pro modica læsione non datur.*
3 *Dolus in modica summa non præsumitur.*

4 Actio

4 *Actio iniuriæ pro modico non datur.*
5 *Rector ciuitatis de minimis Syndicãdus nõ est.*
6 *Cardinalis pro modica re symoniam committe re non præsumitur.*
7 *Modicum & nullum æquiparantur.*
8 *Modica res attendi non debet.*
9 *Summa minima quot modis dicatur.*
10 *Modicum dicitur respectu qualitatum & conditionum personarum.*

NEc mirũ videri debet, si de rebus modi
cis põt disponere, dare & donare prælatus,
1 quãdoquidẽ † illa, quæ modica sũt, vel
parua, iura nõ curãt, aut habẽt ĩ cõside
ratione; de modicis. n. nõ curat pretor, l. scio, ff.
2 de in integ. rest. vbi pro modica lęsione nõ datur
restitutio integrũ, & p tex. in l. si oleũ, ff. de do
lo; vbi pro re modica nõ datur actio de dolo, nec
3 dolus † pręsumitur in modica summa p tex.
in c. cũ te, de re iud. vbi glo. ĩ verbo minimè, col
ligit argumẽtũ, quòd p modico nõ datur actio
iniuriæ, & alibi colligit Bald. quòd de minimis
5 non est curandũ, & rector † Ciuitatis nõ est de
minimis syndicãdus, & de minoribus nõ est fa
cienda scrupulosa inquisitio propter liberum
arbitrium voluntatis, quod natura hominibus
6 tribuit, l. si seruus veritus, ff. de leg. j. & † p mo
dica re Cardinalis non pręsumitur committe
re Symoniã, c. & si q̃stiones, ext. de Symõ. & de
minimis præsumitur elargitio, & donatio amo
re Dei per Bar. in l. quæ dotis, ff. sol. mat.
¶ Nec est sine ratione, quòd modicũ non sit
7 curandum, † quia modicum, & nullum æqui-
parãtur, c. licet causam, de probatio. c. cùm te,
de re iud. & causa modici damni nõ receditur
à iure, in Spec. §. sexto. versic. vt autem, de loca.
8 & † modica res non debet attendi, l. si quis fun
dum, ff. loca. & modicum, & exiguum varijs
9 modis dicitur, nam † minima summa aliqua di
citur, quę vsq; ad x. lib. auri, alibi vsque ad xx.
marcas, alibi vsq; ad duos aureos, ff. de dolo, si
oleum; alibi ad 50. solidos, l. j. de defens. Ciui-
tat. glo. in c. auteriorum, ij. q. vj. glo in. c. terru-
las in verbo exiguas, & 12. q. ij. vbi dicit, quòd
varijs modis dicitur aliquid esse modicũ; quia
10 videtur, quòd † modicũ dicatur respectu quali-
tatum, & conditionũ psonarũ, quia res modica
vni põt esse magna alteri, homo. n. tenuis fortu
nę seruat porcellũ veluti oculũ, & veluti rẽ ma
gnã, p glo. ĩ l. illicita, §. nec tenuis, ĩ verbo hoĩe,
ff. de off. Præsid. melius glo. in l. sed si susceperit
in verbo modica, ff. de iud. vbi dicit, quod duo põ
do auri sũt res modicę respectu personarũ, si-
cut si ait Commissa Matilda aliquãtulũ terræ
concedo illi ecclesiæ, quę tamen terra in xxx.
milliaria extenditur, & ratio est quòd dicit mo
dicum, quia modica erat respectu personę do-
nantis; & inter pauperes, & viles personas cau-
sę de porcello dicitur magna causa &c.

SVMMARIVM.

1 *Quantitas parua, & magna, & quæ parua causa, & magna dicatur relinquitur arbitrio iudicis.*
2 *Impensa modica dicitur arbitrio iudicis.*
3 *Modicum & nimium dicitur attenta qualitate rei, & personæ secũdùm iudicis arbitriũ.*
4 *Clericus de rebus ecclesiæ potest solùm de modicis donando in vita disponere.*

1 QVæ verò, † & quando dicatur magna,
& parua quãtitas, q̃ magna, & q̃ parua
cã dicatur, relinqtur arbitrio iudicis,
sc̃dm qualitatẽ, & gradũ psonarũ,
p Inno. Card. & alios c. fi. §. is aũt, de off. & põt
iud. de leg. p glo. ĩ l. eatenus, ff. de vsufru. accre
2 scen. in verbo pertinet, ibi, † Sed q̃ erit modica
ĩpensa in pdictis, respõ. duorũ aureorũ, vel dic
melius iudicis arbitrio, & dicit Imola in c. cete
rũ, quod, vt quid dicatur nimiũ, vel nõ, stabitur de
terminationi cõsuetudinis, si de illa appareat
aliàs videtur, quod arbitrio superioris, hoc poterit
determinari argu. c. de causis, de off. de leg. qui
habebit considerare quantitatem, seu valorem
rei, & in hac materia concludit Anto. Corset.
3 ĩ tracta. de minim. † quòd minimũ, & modicũ
dicitur attenta qualitate rei, & personę secũdũ
iudicis arbitriũ; ad quod facit bonus tex. in l. legi
timos. ff. de leg. tut. & quod legitur, & notatur
in c. & si quęstiones, extrà de Symõ. vt per eun
dem prima parte circà principiũ. d. tractatus.
Vide, quę suprà dico in rubr. de rerum mobili
alienatio. in d. cap. Aliæ verò res ecclesiasticæ,
vbi diffusius. Et per hæc pauca credo, quòd sit
4 clarum in iure, quòd clericus † de rebus eccle-
siæ põt solùm de medicis paruis, vel minimis
donando disponere in vita, in reliquis autem
quòd sit ei donare interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus benemeritis donare potest.*
2 *Prælatus remunerare potest, non concedendo dominiũ, sed vsumfructũ breue ad tempus.*
3 *Abbas donare potest vnam possessionẽ alicui, qui seruit ecclesiæ, donec sit in seruitio.*
4 *Labores, & seruitia debent recompensari precio, vel præmio.*
5 *Seruitium præstitum prælato viuenti videtur ecclesię impensum.*

6 *Clericus habet viuere de bonis ecclesiæ ipse cũ*
suis famulis.
7 *Prælatus licitè remunerat de bonis ecclesiæ eos,*
qui exhibuerunt seruitia ecclesiæ.
8 *Res ecclesiæ alienari possunt pro remuneratio-*
ne eorum qui exhibuerunt seruitia ecclesiæ.
Etiam in præiuditium successionis. 9.
10 *Accipiens rem ob seruitia præstita ecclesiæ, te-*
netur probare seruitia impensa fuisse.
11 *Remuneratio si fieri potest de bonis mobilibus.*
fieri debet non de immobilibus, & circa mo-
bilia, distingue, & nu. 14.
12 *Merita debẽt esse æquiualentiæ rebus donatis.*
13 *Seruitia impensa prælato debent præstita fuis-*
se contemplatione ecclesiæ.
15 *Affectio non cadit in pecuniam.*
16 *Res immobilis ob benemerita concedi potest de*
ficientis mobilibus & pecunia.
17 *Prælatus rem immobilem magni pretij quoad*
directum dominiũ concedere non pôt.
18 *Obligatio ad antidota operatur, vt bona aliàs*
à iure alienari prohibita alienentur.
19 *Qualibet res alienari prohibita propter bene-*
merita alienari potest.

CONTRA autem istam Regulam Petr.
Rebuff. in suo compendio, in expositio-
ne tex. c. sinè exceptione, in verbo dona
re, ponit quatuor limitationes, per quas
nititur probare, quòd prælatus potest de bo-
nis ecclesiæ etiam donando disponere. Primò,
1 inquit, fallit quando prælatus vellet donare be
nemeritis, quod potest, c. si quos, xij. q. ij. quia
id non intelligitur donare, sed soluere potius
debitũ naturę, l. Aquilius, ff. de donatio. l. sed si
lege §. consuluit, ff. de petit hęred. c. cùm in of-
2 ficijs, de testam. potest enim † prælatus remu-
nerare non concedendo dominiũ alicuius rei,
sed vsufructũ ad breue tempus, Innoc. in c. cũ
in officijs, ext. de testam. Bal. in l. iubemus, col.
iij. in pricipio C. de sacrosan. eccles. Addo quia
3 Abbas † de rebus ecclesię, & sine solẽnitate all
qua pôt donare etiã vnã possesionẽ alicui, qui
seruit ecclesię, monasterio, vel cõuentui, donec
sit in seruitio, & valet donatio, cùm non possit
dici alienatio ꝑpetua, nec ad magnũ tempus,
cũ possit statim repelli, tenet Io. Monachus in
simili in c. hoc consultissimo, de reb. eccles. nõ
alien. in vj. quamuis Io. And. teneat contrariũ
in cap. fi. de rescrip. in glo. iij. & super ea, in vj.
per Lauren. de Rodulph. qui dicit in reper. c.
sine exceptione, xij. q. ij. 47. q. Nec ista pôt dici
donatio, sed potius recepta ꝓ seruitijs, & meri
4 tis recõpensatio, † & solutio, quia de iure labo
res, & seruitia accepta debent recõpensari pre
tio, vel præmio, c. charitatẽ, c. ecclesiastic⁹, xij.
q. ij. in glo. c. ad nostram in verbo sufficere, de
reb. eccles. non alien. & not. Abb. in c. relatum,
versi. Item nota, ext. de testam. quòd seruitium
5 impensũ, † & pręstitũ prelato viuenti videtur
ecclesię impẽsum. Vnde de bonis ecclesię talis
seruitij remuneratio fieri pôt, c. ꝑ tuas, vbi idẽ
6 Abb. de donatio. ext. quia clericus † habet vi-
uere de bonis ecclesię ipse cũ suis famulis, qui
bus debent solui salaria ob seruitia clerico im-
pensa. Idem Abb. in c. consensus de reb. eccles.
7 non alien. ext. dicit quòd † prelatus licitè remu
nerat eos de bonis ecclesię, q adhibuerũt serui
tia ecclesię, & in margine ad Abb. ibidem alle-
gatur Alex. consil. 101. j. lib. & Oldrad. consil.
178. & dicit Bar. ĩ l. iubem⁹, la scd'a vers. quę-
8 ro vtrũ, C. de sacrosan. eccles. † quòd pro remu
neratione illorũ, qui exhibuerunt seruitia, pos-
sunt alienari res ecclesię, vt ibi ꝑ eum, vbi vide
glo. in verbo permissum, quę dicit, quòd etiam
de ĩmobilibus bonis ecclesię debet fieri remu-
9 neratio, & † p̃latus potest donare in remunera
tionem seruitij suæ ecclesię collati, etiam in ꝑ-
iudiciũ successoribus, 16. q. 6. illud; Alex. cõs.
55. prima parte, vbi dicit verũ id esse, si de serui
tijs constat aliter, quàm per cõfessionẽ prelati
Io. And. in additio. ad Specul. de reb. eccles. nõ
10 alien. quod nota pro eo, quòd qui talia † acci-
piunt à prelatis, vel Rectoribus pro seruitij im
pensis, habent probare seruitia, nec eis sufficit
sola prelati confessio asserentis se id legare vel
dare pro sibi impensis seruitijs. Sed subdit Re
11 buff. d. loco, quòd hæc remuneratio, si † possit,
debet fieri de bonis mobilibus ecclesiæ, non de
immobilibus, vt per Doctor. in d. l. Iubemus,
& in c. fi. de pecul. cler. sic Ias. consil. 716. 4.
12 vol. mihi quoq; Et † merita debẽt esse ęquiua
lentia rebus donatis, c. relatum, ext. de testam.
ibi iuxtà seruitij meritũ, ità consuluit Dec. cõs.
174. & ꝓ tenui, & dicit Corset. in suo reperto.
ĩ verbo alienatio, ꝙ ĩ recõpensationẽ, & remu
nerationẽ seruitiorũ impensorũ nedũ ecclesię,
sed p̃lato pôt alienare, & seu infeudare p̃latus
13 bona ecclesię, & ĩtellige si prelato sint impẽsa
seruitia intuitu, & contemplatione ecclesię, c.
ꝑ tuas de donatio. approbat Abb. ĩ c. extrà prę
sentiũ, de pignor. & August. in c. consensus, de
reb. eccles. nõ alien. col. 4. ver. vnde, cogita, de-
14 stinguit, quòd in † primis est facienda remu-
neratio de mobilibus, erga quę tãtã affectionẽ
ecclesia nõ habet, vt de mobilib⁹ nouiter acq-
sitis, c. relatũ de testa. vel de pecunia, in quã si-
15 militer † affectio nõ cadit, l. ĩ nũmis, ff. de ĩ lit.
iur. quia dicĩ de rebus, quę seruãdo seruari nõ
possunt, l. lex quę, §. penult. C. de admi. tutor.

l. in-

l. inter stipulantem, §. si stipulante. cum §. seq. cum glo. ff. de verb. oblig. Si verò nō existent
16 huiusmodi † bona mobilia, nec pecunia, tunc prælatus potest cōcedere ob benemerita etiā res immobiles ecclesiæ, quoad vtile dominum,
17 d. c. p tuas, c. ad aures. Si verò † vellet cōcedere imobilia quoad directū dominium, tūc non potest concedere res magni pretij, sed modici, vt terrulam, vineolam viginti solidorum, d. c. si quos, vbi hec distinctio probari videtur, facit tex. c. iij. & not. c. ij. de donat. & l. à dicto Pio, ff. de re iud.

¶ Et ex prædictis habes notabilem effectum
18 obligationis naturalis ad antidota, † quia ob illam possunt alienari bona, aliàs à iure alienari prohibita pro remunerandis benemeritis, d. c. quicunq;, d. c. si quos, & dicit Bart. in Proœmio ff. in fi. vlt. col. & in l. iubemus, C. de sa-
19 crosan. eccles. quod quælibet res † alienari ,p hibita propter benemerita alienari potest, & ratio est, vt colligi potest ex not. per Abb. in rubr. de don. vbi ipse post alios effectus huius obligationis ad antidota ponit, & dictum Bar. quòd posset hoc procedere simpliciter in prophanis, sed in rebus ecclesiasticis fortè ità simpliciter, & indistinctè verum non esset, vt ibi per eundem August.

SVMMARIVM.

1 *Donatio valet si donans tantundem de suo donet ecclesiæ.*
2 *Clericus potest de bonis ecclesiæ testari, si tantundem de suo ecclesiæ contulerit.*
3 *Rector ecclesiæ potest testari de expensis factis per eum causa ecclesiæ.*
4 *Clericus tantundem conferens ecclesiæ testari pōt, si ante alienationem confert, secus si post.*

IN præallegato quoq; loco dicit D. Rebuff.
1 quòd fallit alio modo, scilicet quando † donans rem ecclesiæ tantundem donaret ecclesiæ, cuius rem donat, quia tunc valet donatio iuxta rei collatæ modum, c. consensus, & c. seq. vbi declarant Docto. de reb. eccles. nō alien. c. iniustum in fi. xij. q. ij. sed tutius est, inquit, in hoc adhibere solemnitates. Addo quia dicit Abb. in c. cùm in officijs ext. de testam. quòd Clericus non potest testari de fructibus ecclesiæ, aut de facultatibus per ecclesiam acquisitis, nec aliter de ipsis bonis dispo-
2 nere, nisi in casibus ibi p eū enumeratis; † puta si Clericus, aut prælatus tantundem de suo ecclesiæ contulerit, quantum ipse velit relinquere de ecclesiæ facultatibus, & in simili per
3 Socin. cons. 13. j. vol. num. 39. quòd † rector ecclesiæ potest testari de expensis factis per eū causa ecclesiæ. Et quod dicitur, quòd Clericus potest testari de rebus ecclesiæ, si tantundem de suo confert ecclesiæ, intellige si tantundem confert ante alienationē, non post, quia si post, videtur facere ad euitandum pœnam depositionis, vt talis damni restauratio, siuè recompēsatio, sibi non proderit per ea, quæ dicit Abb. in c. cùm esses, in rep. de testa. vers. quintò principaliter, circà fi. col. ante peu.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus sine solemnitatibus donare aliquid potest consanguineis pauperibus per victu, & vestitu.*
2 *Consanguinei prælatorum, quorum causa prælati effecti sunt, exigunt contractus gratuitos ab eis.*
3 *Promotores vnius episcopi extorserant gratuitum contractum ad vitam ipsorum ascendentem ad duas partes redituū episcopatus.*
4 *Consanguineis suis quis tenetur prius subuenire, quàm extraneis.*
5 *Frater tenetur dotare sororem sibi ex latere patris coniunctam.*
6 *Frater tenetur alere sororem.*
7 *Frater clericus tenetur ad dotandam sororem.*
8 *Clericus habens vxorem & filios potest eos pascere de reditibus ecclesiæ.*
9 *Consanguineis minus est peccatum dare, quàm extraneis.*
10 *Prælatus tenetur suis consanguineis competēs subsidium conferre.*

1 FALLIT etiam ipsa regula, quando Prælatus † vellet aliquid donare consanguineis pauperibus, scilicet pro victu, & vestitu tantum, c. quisquis, xij. q. ij. c. non satis, 26. dist. & præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquàm tribuas, ne filiorū panem canes cōmodant. c. si cupis, 16. q. j. nec Prælatus consanguineos suos debet facere procuratores, ne res ecclesiæ lędantur, & fraus fiat legi, c. episcopus, xij. q. j. nam cōsanguinei, quorū causa Prælati facti sūt, exigūt cōtractus gratuitos ab eis ad vitā fierj, vel contractus locationem seu venditionem fructuū ad longissimum tempus pretio confessato, vt per Ioan. Andr. in additio, ad Specul. in tit. de
3 reb. eccles. non alien. in rubr. vbi plus † dicit,

sciui

fcini ego epifcopum, à quo promotores fui extorferunt gratuitum contractum ad vitam ipforum afcendentiũ ad duas partes redituum epifcopatus expreffum caufa feruitiorum, quæ impenderant ecclefiæ, & promittebãt impendere, quandiu viuerent, & inftrumentum fuit fuper hoc fplenniter formatum, & de confenfu capituli, fed malè fuccefsit dictanti, & tali cõfanguineo; & meritò fic debet accedere his, qui fanctam Dei domum ad talia trahunt; hoc maximè faciunt nobiles, vt reditus domus per ipfum augeantur, non enim verentur fructus epifcopatus, & aliorum beneficiorum mifcere cum patrimonialibus, quare omnia fic coniuncta coruuut, vt vulgò intueri licet, vt ibi per eum. Addo ego ad falletiam, quòd in d.c. non fatis, 86. diftin. habetur, quòd quis prius tene-
4 tur † fuis confanguineis fubuenire, quàm extraneis, voluit Ancheran. in conf. 437. vbi dicit, quòd funt laudandi exequutores teftamenti, qui in propinquos pauperes teftatoris, vel defuncti bona diftribuũt. Et dicit Abb. in cap. peruenit ext. de arbitr. quòd quemadmodum
5 de iure † ciuili frater laicus tenetur dotare fororem, quæ dotem non habet, & quæ fit coniuncta ex parte patris, vt per glo. in l. cùm plures, & ibi Doctor. §. pen. ff. de admi. tut. & in
6 l. vero omne C. eo tit. & ficut † eam tenetur alere in cafu necefsitatis, ità & dotare, cùm longè fit fauorabilior caufa dotis, quàm caufa alimentorum. Item fimiliter eft dicendum,
7 quòd frater clericus teneatur ad fororem dotandam, cùm Clericus teneatur magis exercere actum humanitatis, & charitatis, quàm laicus, c. j. & quod ibi not. de emptio. & venditio. Subdens ibidem, & credo quòd cum bona confcientia, fi Clericus non habet bona patrimonialia, poterit dotare fororem, vel aliam confanguineam de fructibus ecclefiafticis, ac reditibus beneficiorum, & dicit glo. in c. om-
8 minò, 31. dift. ꝙ † clericus habens vxorem, & filios poteft eos pafcere de reditibus ecclefiæ; ergo à fortiori, & dotare, quia dicit glo.
9 in c. peruenit. j. q. iij. quòd minus † eft peccatum dare confanguineis, quàm extraneis, 86. dift. nõ fatis, & hæc eft ordinata charitas quãuis grauis puniatur, quia propter affectionem magis læditur ecclefia; quia dicit Abb. in cap. inquirendũ de pecul. cler. quòd Prælatus debet, immò tenetur de reditibus ecclefiæ competens fubfidium conferre fuis confanguineis, immò potius tenet fuis amicis, quàm alienis.

S V M M A R I V M.

1 *Papa bona vnius ecclefiæ alteri ex caufa concedere poteft.*
2 *Epifcopus poteft donare aliquid de menfa fua capitulo egenti.*
3 *Epifcopus donando fuo capitulo non videtur alienare, nec ad alienationem tendere.*
4 *Prælatus donare poteft fructus ad fuam menfam fpectantes loco religiofo egenti.*
5 *Bona ecclefiæ funt, & dicũtur bona egentium.*
6 *Ecclefia de fuis fructibus fuperabundantibus tenetur fuplere laicis indigentibus, & alteri ecclefiæ indigenti.*
7 *Alienare prohibitus poteft alienare in ecclefiam, vel in clericum.*
8 *Statutũ prohibens alienationem nõ valet quo ad ecclefias, vel clericos.*
9 *Epus debet generaliter prouidere pauperibus.*
10 *Epifcopus curare debet, ne egentem fame perire permittat.*
11 *Clerici etiam laicis indigentibus tenentur prouidere, quatenus illorum facultates fuppetunt.*
12 *Miniftris ecclefiæ & neceffitatibus proprijs primò fubueniendum eft.*
13 *Iurans non alienare bona ecclefiæ poteft illa donare capitulo.*
14 *Epus donare poteft vni canonico de capitulo.*

FALLIT quoq; inquit Rebuff. d. loco in
1 papa, † qui bona vnius ecclefiæ alteri ex caufa concedere poteft, glo. in c. conftitutus, in glo. à quocunq; derelig. dom. in c. j. 12. dift. Præpofit in c. non liceat, xij. q. ij. facit, quod refert Ioan. Andr. in additio. ad Specul. de his, quæ fiu. à Præla. §. j. quòd dicunt
2 quidem epifcopum † poffe donare aliquid de menfa fua capitulo egenti, etiam fine confenfu, vel authoritate fui fuperioris; quia fi id poteft loco religiofo, vt habetur in c. inconfultationibus, & c. paftoralis ext. de donatio. cui poteft donare epifcopus ecclefiam, multò fortius fuo capitulo, cui plus obligatur, c. re-
3 quififti; ext. de teftam. † quia donando fuo capitulo non vr̃ alienare, nec ad alienationẽ tẽdere; nam fic donatum non diftrahitur ab ecclefia, vel extrà ecclefiam, fed in ecclefiã remanet, vbi allegat plura iura; dicit enim glo. in Clem. fi vna, de reb. ecclef. non alien. in glo. declarari, quòd, fi epifcopus donat aliquid, ꝙ fpectat ad fuam menfam, fuo capitulo, valet donatio, fecundùm quod dicit Hoftien. in cap. nouit, de his quæ fiu. à Præla. vbi ponit cafum de epifcopo abundantè, & capitulo egente, vbi dicit, quòd in tali cafu poteft donare etiam nõ obftante iuramento de non alienando cum nõ

fit

sit propriè alienare, quod in dominio remanet ecclesiæ, ff. de lega. ij. l. vnum ex familia; dicit tamen, quòd esset tutius illud fieri superioris authoritate. Facit quod not. Ioan. Andr. in quest. mercuriali in reg. q. tacet, & Io. de ligna no in c. nouit allegato, secundùm quem prædicta procedunt, etiam si iurasset prælatus non alienare, vt dixit ibi Hostien. & pro hoc vide quæ scribit in d. Clem. Paul. de Zen. & Ioan. de lignano, &. Feder. de sen. cons. 162. etiã
4 † fructus, & prouentus ad suam mensam spectantes potest prælatus loco religioso egenti ad sustentationem donare per tex. in c. cęterùm, c. possessiones, & c. pastoralis, de donatio. & nedũ fructus iam perceptos potest prælatus religiosus sine consensu in eleemosynã dare, sed etiam alia præter quam fructus, per. Lauren. de Rodulph. in expositione cap. sine exceptione, xij. q. ij. in quest. 48. & 49. Facit
5 ad hoc, quia bona † ecclesię sunt, & dicuntur bona egentium. est tex. in c. ij. de reb. eccles. non alien. vbi Abb. notat, quòd bona ecclesiarum sunt deputata principaliter pro indigentibus, non solùm clericis, sed etiam laicis;
6 & dicit Abb. in c. j. eo. tit. † quod ecclesia de suis fructibus super abũdantibus tenetur supplere laicis indigentibus, & etiam alteri ecclesiæ indigenti, quia bona ecclesiarum sunt ecclesiæ, quoad dominium, pauperum, & egentium, quoad sustentationem, glo. in c. hoc cõsultissimo, de reb. eccles. alien. in vj. in glo.
7 speciali. Facit quia prohibitus † alienare põt alienare in ecclesiã, vel in clericum, quia tales prohibitiones etiam per statutum indúctę intelligi habent de forensi, vt in eum non pos-
8 sit alienari, quòd statutum valet, † præterquã quoad ecclesias, vel clericos, secundùm Bar. notabiliter in l. filius familias, §. diui, iij. col.
9 de legat. j. Facit ad hoc, quia † episcopus debet generaliter prouidere pauperibus, 82. dist. vj. cons. cum glo. 87. dist. c. j. & c. ij. & benè
10 habet episcopus aduertere, ne egentem, & pauperem permittat fame perire, quia homicida esset, ac si mortem manibus inferret, cap. j. In principio, 83. distin. Facit, quod dicit Abb. in cap. j. de reb. eccles. non
11 aliẽ. quòd † clerici etiam laici indigentibus de bonis ecclesiæ, quatenus illius facultates suppetant, tenentur prouidere, 16. q. j. cap. fi. fortius tenentur subuenire alijs ecclesijs indigentibus, quod tamen intellige, quando ali-
12 quid superest vltrà necessaria, quia, † primo est subuiendum ministris proprijs, & necessarijs vsibus ipsius ecclesiæ, c. pastoralis, de his, quæ fiu. à Præla. & c. de his, de eccles. ędif. vel reparan. vt ibi per eundem Abb. & dicit Bertachin. de firm. in tracta. de epis. quarta
13 parte cons. 45. quòd iurans † nõ alienare bona ecclesiæ potest illa donare capitulo per Bal. in l. volũtas, in lectura atiqua, C. de fideicom. & in l. dudum, C. de contrahen. emptio. facit quod notatur in Clem. fi. de reb. eccles. non
14 alien. † immò etiam canonico vni de capitulo potest episcopus donare, vt ibi notatur secundùm Bal. in l. dudum, ibi per eundem Bertachin. Et hæc dicta sufficiunt pro nunc circà res ecclesiæ in vita, & vita durante.

SVMMARIVM.

1 *Donatio sicuti in vita, ità & in morte prohibita est.*
2 *Quidquid acquirit sacerdos intuitu ecclesiæ, ad ecclesiam pertinet.*
3 *Clerici testari non possunt de mobilibus per ecclesiam adeptis, viuentes tamen moderatè de illis disponere possint.*
4 *Mobilia & si in alios pro morientis arbitrio transferri non possint, tamen, si ità est consuetudo, potest aliquid erogari pauperibus.*
5 *Clericus intuitu eleemosynę aliqua donare potest, sed non in testamento disponere.*
6 *Episcopus potest, dum viuit, dare centesimam, vel quinquagesimam ecclesiæ per eum cõstructę, sed non potest relinquere, vt post mortem donetur.*
7 *Testamentum morte confirmatur.*
8 *Clericus testari non potest de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, fallit in quatuor casibus.*
9 *Alienare prohibitus in contractu, non potest alienare per vltimam voluntatem.*

ET, quemadmodum in vita, & vita durãte est interdicta donatio, & distractio
1 rerũ ecclesiæ, ità pari modo, † & in morte prohibita per tex. in cap. j. de testam. vbi clericus prohibetur testari de rebus ecclesiæ, & ecclesiæ intuitu acquisitis, per illa verba tex. quicquid verò ecclesiæ ante ipsius consecrationem fuisse cognoueris, vel in episcopatus ordine prędictũ episcopũ acquisiuisse, in eiusdẽ ecclesię dominio cõseruet; Idẽ habet in c. cũ i officijs, eod. vbi acquisita per ecclesiã remanẽt penes ecclesiã, nec clerici de illis ex testamẽto,
2 vel ab intestato disponũt, vbi glo. not. † quod quicquid acquirit sacerdos, vel q. libet alius cleric' intuitu ecclesię ad ecclesiã ptinet; idem in c.
3 ad hæc, quod clerici † testari non possunt de mobilibus per ecclesiam adeptis, viuẽtes tamẽ & sui

& sui compotes valent aliqua de bonis ipsis moderatè non ratione testamenti, sed eleemosynę intuitu erogare in ægritudine constituti; Idem habetur in c. relatū, el secūdo eo §. licet,
4 vbi habetur, quòd † licet mobilia per ecclesiā acquisita de iure in alios pro morientis arbitrio transferri non possint, tamen si ità est cōsuetudo, potest de his aliquid erogari pauperibus, & religiosis locis, & his, qui viuenti seruierint, aut sint consanguinei, aut sint extranei iuxtà seruitij meritum aliqua conferri. Et dicit Abb.
5 in c. ad hæc vers. nota quòd † licet clericus possit de rebus ecclesię aliqua donare intuitu eleemosynæ, non potest tamen quicquam de his disponere in testamento, & sic potest quis facere per se, quod relinquere non potest per aliū faciendum post mortem. Simile dicitur in epi-
6 scopo, qui non † potest, dum viuit, dare centesimam, vel quinquagesimam ecclesiæ per eum constructę, vel construendæ, non tamen potest relinquere, vt post mortem donetur, vt in c. quia Io. xij. q. ij. not. doctor. in c. apostolicæ, de donatio. Et potest esse diuersitatis ratio, nā
7 testamentū † morte cōfirmatur, vt c. cū morte de celeb. missa. effectus ergo confertur in tempus, quo nō est futurus prælatus, ideò non potest in aliquo disponere de facultatibus ecclesiæ in testamento, ad hoc l. eum ff. de iuris. om. iud. sed quando vult disponere, dum viuit, non prohibetur, quia hoc facit tanquàm administrator ecclesiæ, & ex hoc inquit nota practicam, quam debet seruare clericus, si de rebus ecclesię vult aliqua intuitu eleemosynæ, vel per remunerationem seruitij erogare, vt actualiter donet, dum viuit, non autem relinquat conferenda post mortem, idem Abb. in c. cùm in of-
8 ficijs, ibi quædam sunt † bona acquisita intuitu ecclesię, vel de facultatibus ecclesiæ, & de his clericus nō pōt testari, & hic, & c. 1. vt c. sinū, xij. q. v. nec aliter de ipsis bonis in alios disponere. Sed id fallit in quattuor casibus, videlicet primò si tantumdem cōtulerit clericus de suo, quātum voluerit relinquere, clericus de facultatibus ecclesiæ; secundò si adest consuetudo, quia illa stante potest testari de mobilibus, & modicis; tertiò intuitu eleemosyne, quam clericus potest facere etiam in ægritudine constitutus; quartò in remunerationem acceptorum seruitiorum. Facit pro hoc, quia prohibi-
9 tus † alienare in contractu, non potest alienare per vltimam voluntatem, & per Bal. in c. quia v. de iud. & Laud. de fa. in l. in quorum C. de pignor. 17. col. Vide omnino per Bald. in l. ea lege, lj. q. C. de condit. ob. caus. & in lege si quis, §. certum, C. de secund. nupt. & in l. cùm seruus, §. fin. de leg. j. & glo in rubrica C. non lice. habita. me. lib. xj. per Bal. in l. si ita, §. ea lege, de verbo. obliga. & not. in l. penult. §. Iuli. de legat. ij.

SVMMARIVM.

1 *De fructibus facilius disponitur, quàm de rebus ecclesiæ.*
2 *Prælatus habet liberam fructuum administrationem.*
3 *In fructibus dicitur agi de prælati præiuditio.*
4 *Clericus, qui habet ecclesiam habentem administrationem, quandiu uiuit, & sanus est, æquiparatur vsufructuario.*
5 *Clericus cum administratione cùm incipit infirmari æquiparatur vsuario.*
6 *Clericus, qui non habet administrationem, habet omnimodam in fructibus dispositionem.*
7 *Clericus an rem mobilem ecclesiæ preciosam alienare possit.*
8 *Acquisita ab episcopo de peccunia ecclesiæ cedunt episcopatui.*
9 *Minimum quid dicatur, statur consuetudini, vel ea deficiente arbitrio superioris.*
10 *Prælatus an possit donare aliquid non minimum, quod non læderet ecclesiam.*
11 *Relictum clerico non habenti administrationē præsumitur relictum intuitu personæ.*
12 *Canonici dicuntur habere simplex beneficium & dicuntur habere bona sui canonicatus ad dispensandum.*
13 *Bona præbendarum sunt ecclesiæ, quamquàm sint diuisa per præbendas.*
14 *Pius quartus fecit constitutionem super acquisitis de simplicibus beneficijs.*
15 *Clericus si emit equum de reditibus ecclesiæ, equus est ecclesiæ.*
16 *Verbum generaliter prolatum generaliter debet intelligi.*
17 *Clericus de bonis ecclesiæ sufficit quòd habeat victum, & vestitum.*
18 *Clericus de altari viuere debet non luxuriari.*
19 *Prædium emptum de pecunia præbendæ fit ecclesiæ.*
20 *Clericus non habet dispensare res ecclesiæ nisi in suas necessitates & eorum, qui sibi inseruiunt.*
21 *Clericus qualiter de rebus ecclesiasticis mobilibus ac fructibus ecclesiæ disponere possit.*
22 *Prælatus non potest aliquid consanguineo diuiti*

niti, qui nec sibi, nec ecclesiæ seruiuit, donare.
23 *Episcopus, & præsbyter de fructibus ecclesiæ & mobilibus poterit seruitoribus mercedes relinquere.*
24 *Clericus in ægritudine constitutus in piam causam reditus ecclesiæ donare, & erogare potest, moderatè tamen.*
25 *Clericus, dum sanus est, in pios vsus liberè de mobilibus erogare potest, nulla præfinita quantitate.*

NVNC autem his paucis dictis de rebus dicamus aliquid de fructibus, & de fructibus ecclesiæ videtur aliter dicendū, quā
1 de rebus ecclesiæ, quia † de illis faciliua fuit dispositum per ea, quæ habentur per Abb. in c. 1. de deposi. vbi interpretando dicta Innocentij dicit, quòd facilius soluuntur debita ecclesiæ de fructibus, quàm de rebus alijs eccle-
2 siæ; pro quo adducit, quòd † prælatus habet liberam administrationem fructuum, c. cum nobis de electio, ext. & in vj. c. is cui; Vnde quemadmodum inquit potest fructus de nouo distrahere contrahendo, ità debet posse eos distrahere pro cōtractibus initis. Item addit quòd
3 in † fructibus agitur de preiudicio ipsius prælati, quia ex eis viuere debet & per eundem in c. quod quibusdam, de fideiuss. col. 2. vbi dicit quòd, si mutuum factum nomine ecclesiæ potest solui reditibus beneficiorum absq; distractione rerum ecclesiæ, tunc si mutuum est factum prælato, & capitulo, habet solui, & non est necesse probare versionem; & paulò post ibidem; nam prælatus & capitulum habent liberam administrationem fructuum; ergo ex fructibus satisfaciendum est creditori; licet versum non probetur; & ibidem, aut mutuum fuit receptum à solo prælato, & tunc credere, quòd in vita prælati non est necesse creditori probare versionem, quia prælatus habet liberam administrationē fructuū, & omnia administrat excepta alienatione imobiliū, c. is cui, de electio. lib. vj. & c. cū nobis, in fi. de electio. ext. Facit quod not. Hostien. in c. veniēs de transactio. & per eundē Hostien. in c. fi. de pecul. cler. quòd clericus, vel prælatus potest in vita pro libito disponere; & distinguit ibidem inter clericum habentem ecclesiā, seu beneficium, quod habeat administrationem, & quod non
4 habet; quia † si habet, quandiu viuit, & sanus est, æquiparatur clericus, vel prælatus vsufructuario, qui facit fructus suos. Vnde donare potest, sed moderatè, c. cæterum de donatio. & si
5 incipit infirmari, † tunc nō est amplius vsufructuarius, sed æquiparatur vsuario; aliquid tamē plus habet, quàm vsuarius, quia eleemosynam facere potest, c. ad hæc de testa.
6 ¶ † Si autem non habet administrationem, sed simpliciter, & personaliter sit beneficiatus, habet omnimodam in fructibus potestatem, & omnimodam dispositionem; quia quantum ad fructus suos faciendū æquiparatur vsufructuario, & facit illos suos vsq; ad obitum, ac de eis etiam testari potest, c. si requisiti, §. illud, de testam. & ità dicit Hostien. seruari de consuetudine, quę quasi vbiq; obtinet generalis. Hanc opinionē sequitur, & approbat glo. in c. præsenti, de off. ordin. in vj. in verbo reseruari, q glo. vt dicit Abb. in c. fin. de pecul. cler. multùm inualuit apud omnes. Idem dicit Abb. in c. cùm in officijs, de testam. ibi, sed alia opinio multùm inualuit apud omnes de consuetudine; & approbare illā videtur Rota. decis. 855. in antiq. incip. cum Camera apostolica, & dicit Ioan. de Imola in d. cap. cæterum, secundùm D. Anto,
7 quòd, si † prælatus velit rem mobilem ecclesię pretiosam alienare, aut vult facere donationē de reditibus, quos facit suos; quod quando fit, notatur per glo. in c. præsenti, de off. ordin. lib. vj. §. porò, & tunc potest donationem facere in quantacunque quantitate voluerit, etiam sine cōsensu capituli, vel superioris, ex quo sūt sui. Nec obstat, inquit, quod habetur in c. olim, el secundò, de priuileg. quia ibi non loquitur de fructibus, sed de mobilibus acquisitis ecclesiæ; quia pecunia, quam episcopus, qui erat re-
8 ligiosus, acquisierat, cedit † episcopatui, c. 1. 18. q. j. Ideò non poterat de illa disponere in quantitate immoderata, sed quando esset moderata sic in fructibus.

¶ Aut agitur de preiudicio solius prælati, ideò potest donare in quantacunq; quantitate vūlt cùm prælatus possit de illis disponere. Si verò vult donare de fructibus, quos non facit suos, tunc, si vult donare aliquod minimum benemerenti, potest etiam sine consensu capituli, ēt non subsistente aliqua consuetudine. Et quod
9 dicatur minimū, † vel non, stabitur determinationi consuetudinis, si de illa apparet, aliàs videtur, quòd arbitrio superioris hoc poterit determinari, arg. c. de causis, de off. deleg. qui habet considerare quantitatem seu valorem rei.
10 ¶ Si autē vult donare † aliquid, quod non sit minimum, non tamen lædere ecclesiam enormiter, & tunc sine consensu capituli non poterit, nisi hoc habeat consuetudo, & cum consensu capituli, hoc posset. Si autem uellet immoderatè donare, tunc non posset etiam cum cōsensu capituli, licet hoc consuetudo haberet; quia talis consuetudo vti onerosa ecclesijs non valeret.

Oo Sed

¶Sed inquit Abb. illa glo. mihi nunquàm placuit, quia per tex. in c. requisiti, quem allegat, & in quo se fundat, nō probat in iure eius intentio; quinimò potius ille tex. facit contrà,
11 quàm pro ibi. n. tm dr, q † Relictu clerico nō habēti administrationē, sed tātùm simplex bñficiū habenti, psumitur relictum nō intuitu ecclesię, sed psonæ, & sic acquiritur psonæ, nō ecclesię. Facit optimus tex. in c. epus, 14. c. j. vbi pbatur,
12 quòd canonici, † qui simplex habere dicuntur beneficium, non habent bona sui canonicatus, vt propria, sed vti ad dispensandū. Et præbendæ, cùm procedant de rebus ecclesiæ, non dantur canonicis simpliciter, vt de eis faciant, quod volunt ex reditibus, sed vt primò necessaria percipiant per se, si quid supest, debent expendere in vtilitatem ecclesiæ, quia
13 inquit Abb. in c. relatum, el secundo, † bona præbendarum sunt ecclesiæ, quanq; sint diuisa per præbendas, vnde per hanc diuisionem non perdunt bonam naturam suam, quia bona ecclesiæ cedunt pijs vsibus, non autem vt canonicus posit de eis testari ad libitum. Vnde bona istorū simpliciter beneficiatorū ità sunt, & debent dici res ecclesiæ, sicut bona habentis administrationem, & sunt diuisa per præbendas, vt cōmodius percipiantur necessaria. Sed
14 † hodie in acquisitis de simplicibus beneficijs habemus specialem, & particularem prouisionem per Pium quartum factam, vt videlicet de talibus non posit taliter beneficiatus disponere, nisi habeat ad hoc speciale apostolicū priuilegium, aut adsit in loco consuetudo legitimè præscripta, vt per breue prælibati Pij Magistro Francisco odescalco directum, sub datum die vj. marcij. anni 1560. anno sui pōtificatus, primò per ea verba, quoad bñficia simplicia, nisi ex priuilegio apostolico seu ex consuetudine legitimè præscripta. Idem reperitur in breue eiusdem Pij Matthęo Minali generali suo Thesurario sub die xxx. Iulij, eiusdem anni 1560. de quo in meo tractatu spoliorū propediem edendo. Facit quod dicit glo. in
15 c. res quæ, xij. q. j. quæ habet, quòd, † si clericus emit equum de reditibus ecclesiæ, est ecclesiæ, non proprius, & reditus potest esse de quocunq; beneficio tam administrationem ha
16 bente, quàm non habente, ex quo est † verbū generaliter prelatum, non particulariter, quod generaliter habet intelligi, l. de pretio, de public. in rem actio. Faciunt, quæ leguntur & notantur, 44. dist. in principio, vbi dicit glo.
17 quòd de rebus † ecclesiæ sufficere debet clerico, quòd habeat necessaria tantùm, & illa necessaria arctantur ad victum, & vestitum; &
18 tex. ibidem habet, quòd clericus † de altari viuere habet, nō luxuriari, nec ibi fit distinctio qualitatis beneficij, habeat, vel non habeat administrationem, in terminis dicit Angel. in summa, in verbo emptio, vers. vtrum em
19 ptum; quòd, † si clericus de pecunia præbendæ emat prædium, non potest illud postea amplius dare etiam intuitu pietatis, licet pecuniam præbendæ potuisset dare; quia prædium sic emptum statim fit ecclesiæ; eandem glo. reprobat Abb. in cap. cùm esses, in repet. num. 23. idem in c. cùm in officijs, de testa. item in c. ij. de decim. Nec pari modo illa glo. placet Archid. in c. statutum, §. assessorem, de rescrip. in vj. Idem tenet Innocen. in c. Iudeorum, de ętat. & qualitat. qui dicit indistin
20 ctè, quòd clericus † non habet dispensare res ecclesiæ, nisi in suas necessitates, & illorum, q sibi inseruiunt, & pōt donare p remuneratione seruitij, vbi Innoc. nullā facit differētiā, an bona, & res sint bñficiati simplicis, vel alterius generis. Idē tenet Dom. de San. Gem. & Frā. in d. c. psenti, de off. ordin. col. v. Barb. in tracta. de pręstan. cardi. prim. par. q. iij. nu. 80. Idē in c. req̄sisti de testam. num. 34. idē in c. fi. de pecul. cler. num. 14. Beltran. in cons.
21 258. ij. vol. Ias. cōs. 75. vol. 3. † quia clericus de reb' ecclesiasticis mobilib', ac fructib' ecclesię pōt solùm ī ęgritudine cōstitut', & si sit cōpos mētis, dare, & disponere pauperib', locis religiosis, & his, q sibi honesta exibuerūt seruitia, ēt si tales fuerīt sibi sāguine, aut affinitate cōiuncti, c. ad hęc, c. relatū de testā. & idē pōt donare, dū sanus est, ex iusta causa, dūmodò moderatè donet, c. ceterū, de donat. Item dicit Abb. in c. relatū, el secundo vers. nota. q clericus in ęgritudine, de qua postmodùm decessit, pōt aliqua mobilia ecclesię cōferre religiosis locis, & pauperib', & his, qui sibi seruiūt, sinè cōsanguinei sint, sinè extranei, secundùm seruitij meritū. Ex quib' verbis infertur quòd in pauperibus, & locis religiosis sufficit ad erogationem faciendam sola charitas. Sed in illis, qui non sunt paupéres, vel non sunt loca religiosa, requirit, quòd pcedat aliquod ser
22 uitium; ex quo infero secundò † quòd consanguineo diuiti, qui non seruiuit ecclesiæ, vel prelato, non potest prelatus aliquid conferre, etiam de mobilibus ecclesię; & pōdera, inquit, ibi verbū aliquid, quod denotat quādā moderationē; non enim debet oīa mobilia ecclesiæ dispēsare in ęgritudine; quia dicit Specul. in tit. de stat. monach. vers. 57. quòd episcopus,
23 † & pręsbyter non tamen religiosus de fructibus ecclesia suæ, & mobilibus sibi ratione ecclesia acquisitis poterit seruitorib' mercedes relinquere, & donare, & remunerare eos, l.

Iube-

iubemus, C. de sacrosan. eccles. dum tamen id non fiat in fraudem, vt quidam faciunt legantes nepotibus, & consanguineis suis maximas, & diuersas pecunię quantitates sub nomine remunerationis perceptorum seruitiorū ab illis contrà iura, vt 65. dist. non satis, & dicit Did. Conoruuia. Doctor excellens Hyspanus, in c. cùm in officijs, de testa. vers. sextò de his, quòd per text. in c. ad hæc, eo probatur, quòd
24 clericus † in ęgritudine constitutus causa donationis inter viuos potest reditus ecclesiæ in piam erogare causam, modò i donatione mode
25 ramine vtat, si ex ea ægritudine decedat. † Sed si in bona existēs valetudine velit in pios usus aliquid de bonis mobilibus erogare, id agere poterit liberè, & id agere nulla præfinita quantitate, quod probatur etiam in c. quia Io. iuncta glo. xij. q. v. not. Abb. & maximè per finalia verba, Ancharan. Imola. Barba. in d. c. ad hęc. Vnde oportet à viuente fieri traditionē horū bonorum, quæ donantur, Barbat. d. loco. ij. col.

SVMMARIVM.

1 *Clericus de bonis ecclesiæ regulariter disponere non potest, fallit in quatuor casibus.*
2 *Clericus quicquid acquirit de rebus ecclesiæ, debet ecclesiæ conferre, aliàs punitur.*
3 *Præbenda datur canonico pro suis necessarijs, & si quid superest, debet in communes usus ecclesiæ expendi.*
4 *Canoniens vtitur rebus ecclesiæ tanquàm sibi creditis ad dispensandum, non tamquā suis.*

DICIT autē Abb. in c. cū in officijs, eo. tit. de testam. quòd clericus de bonis in tuitu ecclesiæ, vel de facultatib' ecclesię acquisitis non pôt testari, aut aliter de ipsis bo
1 nis disponer regulariter, nisi † in quatuor casibus; primò si clericus tātundē de suo ecclesię côtulerit, quantū vult relinquere, vel disponer, xij. q. ij. si quis qlibet, e ad. caus. q. v. si epus; secūdò de rebus mobilib', & modicis, si adsit cōsuetudo; tertiò pôt donare intuitu eleemosynę, quā clericus pôt facere i īfirmitate côstitutus; quartò qñ clericus vult remunerare honesta recepta seruitia tā à cōsanguineis, quā ab extraneis, d. c. relatum, §. licet de testa. vbi etiam idē Abb. Et isti sunt casus, in quibus videtur permissum licitè clerico disponere, & testari de fructibus ecclesię, nec vltrà istos casus alios enumerat, nec in eis iura, quæ allegant, magis distinguunt in fructibus non habentis, quàm habentis administrationem, quia idem Abbas in c. cū esses, in repet. col. 8. dicit ante nu. 22.
2 de testam. quòd indistinctè quilibet † clericus quęcunq; acquirit de bonis ecclesię, debet eon ferre ecclesiæ, aliàs punitur, per tex. in cap. j. xij. q. iij. Et in hac materia est, inquit, in terminis tex. §. fin. c. seq. xij. q. j. vbi expressè habetur de clerico non habente administrationē.
3 & dicitur ibi, † quòd prębenda datur canonico pro suis necessarijs, & si quid deductis necessitatibus superest, illud in communes vsus ecclesię expēdat; eundē tex. alleg. idē Abb. in c. fi. de pecul. cler. dū cōfutat d. glo. d. c. psenti, de off. ord. & similis tex. habetur in §. his ità respondetur, c. epus 14. q. j. vbi habetur expssum, quòd canonicus † non vtitur rebus eccle
4 sie, tanquā reb' suis, sed tanquā rebus sibi creditis ad dispēsandū, quia ipse in rebus ecclesiæ est procurator. Pro hoc est bonus tex. in c. videntes, xij. q. j. vbi habet, quòd ideò fuit ordinatū, quòd bona, quę offerebant ecclesię p x. fideles ad fidelitatē cūsuetes, reseruarent ecclesiæ, & nō amplius vēderētur, vt olim, & à principio fiebat, vt ex fructib' eorū necessaria tribuerent egentib' in cōmuni vitā ducentib', quia nō est vera secūdùm Abb. d. c. cùm esses, ead. col. 8. & q. & p eundē in Rubr. de pecul. cler. in fi. illorū opinio, qui dicūt, quòd clericus siuè prælatus faciat fructus beneficij suos, nec ad hoc, vt de illis sibi prouideat primò, & de superfluis deducta sua prouisione dispēsēt in vsus pios, nō vt de illis possit vel testari, vel p libito suæ volūtatis facere, quia est de hoc bonus tex. in c. si quos, de seruis, xij. q. ij. vbi donatio facta reuocatur, & p non facta habetur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus de reditibus ecclesię potest donare illos reditus, quos facit suos.*
2 *Clericus potest donare reditus, quos facit suos mediante labore suæ personæ.*
3 *Clerici de illis fructibus, qui sunt eorum vsui deputati, videntur posse donare.*
4 *Episcopatus est patrimonium episcopi quantū ad dispensationem.*
5 *Prælatus non habet in fructibus, ac prouentibus ecclesiæ, nisi victum pro se, & suis.*
6 *Beneficiatus ad hoc, vt possit testari tria requiruntur.*
7 *Distributiones quotidianæ, ac alia huiusmodi, quæ dantur ratione personalis exercitij, liberè acquiruntur clericis.*
8 *Pensionarius pro libito potest de pensionibus disponere.*

9 *Pensio non est ecclesiasticū beneficiū, sed quid in temporalitate consistens.*

10 *Clericus dominus est fructuum beneficij perceptorum.*

11 *Recitantur tres opiniones, qualiter de fructibus beneficij clericus disponere posit.*

1 ADDIT & idē Abb.in c. cæterum de donatio. quòd clericus de reditibus ecclesiæ potest donare illos reditus, quos facit suos; puto ego, quales sunt distributiones quotidianæ & huiusmodi, vt habetur in c. vnico, de cler. non residen. in vj. † Item de his quę acquirit clericus mediante labore suæ personæ, puta de salario, aut emolumentis, quæ acquirit inseruiendo alicui pro capellano, & huiusmodi. Item de fructibus beneficij illam partem, quæ est sibi pro necessitatibus suis, & suorum ex canonum dispositione asignata, si tamen illam clericus in suum vsum & alimoniā conuertat, vel alijs disponat, quia taliter vtendo, & fruendo, seu disponendo facit suam non aliter, vt per Abb. in c. reprehensibilis ext. de appella. sed sanctus Thomas. q. 175. arti. 6.
2

3 vers. ad septimū, dicit, quòd † clerici de illis, fructibus, qui sunt eorum vsui deputati, videntur posse donari, & prout sibi libet disponere; quia de illis eadem est ratio, quę de propriis eorum bonis, quorum paulò ante dicit esse sibi liberam dispositionē. Facit tex. in c. indicatū

4 89. disti. vbi dicitur, quòd † episcopatus est patrimonium episcopi, & debet intelligi quantū ad dispensationem; quia clerici sunt dispensatores, & habent potestatem dispensandi res ecclesiæ; & per prædicta, ac per alia, quæ ibi aducit Abb. nulla est differentia inter habentem administrationem, & non habentem; innuens quòd tam sunt bona ecclesiæ ex simplici beneficio peruenta, quàm ex beneficio administrationis acquisita, quia talis distinctio iure non probatur, per Card. Zabarel. c. fi. de pecul. cler. col. fi. circa finem per illa verba, secundo casu, licet, vt prędixi, quidam distinguunt inter beneficia simplicia, vel non simplicia; Item alij distinguūt inter clericos seculares, & regulares, tamen tales distinctiones iure non probātur; & ibi paulò inferius secundo casu indistinctè potest etiam donando; quia dominus est fructuum, & æquum esset statuere, quòd de omnibus fructibus; per quæ concludunt Abb. &

5 Zabarel. quòd prælatus † non habet in fructibus, ac prouentibus ecclesiæ nisi victum pro se, & suis, & illo deducto ius in ecclesia, & in pauperes illos fructus canonice dispensandi. Super qua quidem materia dicit Geminian. in cap. præsenti, de off. ord. in vj. quidam intelligunt glo. in d. cap. præsenti, vt loquatur de simplici beneficio, vt quilibet habens simplex beneficium testari posit, quod dicunt falsum, & contrà tex. in cap. relatum, qui loquitur in canonico, & sic cōsequenter in habente simplex beneficium, qui tamen non potest, & hoc inquit fateor. Sed glo. rectè intellecta est verissi-

6 ma, & id nō dicit, sed benè dicit, † quòd ad hoc vt beneficiatus posit testari, tria requiruntur; primum quòd non habeat administrationem, secundùm quod beneficium sit simplex; tertiū quòd illud obueniat sibi personaliter tantùm & consequenter tales fructus concessi ratione stipendij personales, quibus concurrentibus potest disponere, & testari, & aliàs vt ibi per eum, quia sic intelligendo benè precedent, quæ dicit glo. & ea quæ dicit Abb. qui intelligit, quòd glo. loquitur in simplici beneficio tātùm, & non autem de fructibus, qui obueniūt

7 ratione seruitij personali; quia † destributiones quotidianæ & alia huiusmodi, quæ dantur, & distribuantur clerici ratione laboris, & exercitij personalis, acquiruntur clericis ad liberam eorum dispositionē, per tex. in c. fi. de cler. nō resid. in vj. per Dida. couar. cap. cùm in of-

8 ficijs, de testa. nu. 4. † quod ego quoque puto posse dici de pensionibus, ac de pensionum fructibus, de quibus clericus, vel pensionarius videtur posse pro libito disponere, adeò quòd pensiones decursas, & non exactas per pensionarium, eius hæredes exigi, & recupera-

9 ri possunt; quia pensio non est † ecclesiasticum beneficium, sed quid profanum in vera temporalitate consistens, per Fely. & alios in c. ad audientiam, el secondo, de rescrip. in Clem. j. vbi Card. & Imol. de supplen. negli. prælat. Et refert Imol. in c. fi. de pecul. cler. quod D. Flo-

10 ren. tenet indistinctè, quòd † clericus sit dominus fructuum beneficij perceptorum, & quòd de illis posit quoquo modo, & pro quātacunque quantitate ī vita disponere liberè, & sine

11 aliqua difficultate. † Vnde inquit, in hoc sunt tres opiniones, vna videlicet, quæ multùm restringit potestatem clericorum, quæ habet videlicet, quòd vltrà necessaria clericus non disponat, quæ fuit opinio Innocen. in capitu. iudeorum de ætat. & qualitat. Ioan. Cald. in cap. statutum, §. assessorem, Abb. in cap. cùm esses, in repet. secunda, quæ dat magnam potestatem circà fructus, quæ fuit D. Floren. Tertia Hostien. qui distinguit in titulo habēte & non habente administrationem, vbi idem resoluit, quòd opinio Innocen. & sequatiū sit uera de iure, & quòd clericus posit moderatè donare de fructibus saltem, si adesset cōsuetudo,

suetudo, & opinio Hostien. qui dicit, quòd ità seruatur, quòd possit tollerari consuetudo, si adsit, & quòd de consuetunine valeat, & sit bona eius opinio, vt ibi per eum.

SUMMARIUM.

1 *Clericus sicuti non potest disponere de omnibus fructibus, ità nec de acquisitis de fructibus ecclesiæ,*
2 *Clericus non facit eos fructus suos, qui supersunt deductis expensis, & necessarijs.*
3 *Acquisita de fructibus ecclesiæ sunt ecclesiæ.*
4 *Clericus non dicitur dominus, sed procurator.*
5 *Si quis habuerit argētum etiam alia huiusmodi pars eius non erit dominus.*
6 *Sacerdos si quid emat proprio nomine de fructibus ecclesiæ, res efficitur ecclesiæ.*
7 *Prælatus sicuti alienans rem ecclesiæ debat ab administratione amoueri, ità & si fraudat ecclesiam appropriando sibi, vel alteri acquisita ex fructibus ecclesiæ.*
8 *Clericus si de fructibus ecclesiæ emit equum, equus est ecclesiæ.*
9 *Quicquid acquirit clericus intuitu ecclesiæ, ad ecclesiam pertinet.*

QVOD autem dictum fuit, quòd prælatus, vel clericus nō faciūt fructus suos, nec disponant de illis pro libito, sed illos habent dispensare canonicè iuxtà mo
1 dum à iure & canone traditum, † idem debet intelligi, & dici de acquisitis, vel comparatis de fructibus ecclesiæ, de quibus pari modo videtur, quòd clericus non possit disponere pro libito suæ voluntatis; quia, vt dico, stante q
2 clericus † non faciat eos suos, qui supersunt deductis expensis, & necessarijs, vt p Archid. in c. statutum, de rescrip. lib. vj. refert Dom. de Sanc. Gemin. c. presenti, de off. ord. lib. vj. per tex. in c. j. xij. q. iij. & ità intellexit Bartolomæ Brix. illum tex. patet quòd res acquisitæ de bonis ecclesiæ non sunt clericorū, quia clerici debent ea, quæ supersunt deductis necessarijs pauperibus erogare, aliàs iniquè agūt.
3 Vnde † empta, vel acquisita ex fructibus ecclesiæ sunt ecclesiæ, c. episcopi xij. q. j. & consequenter solus vsus competit clerico, licet Archid. d. c. d. loco fateatur, quòd clerici sūt perceptorum fructuum domini, & habēt eorum proprietatem, quantum ad fidem, & debitam dispensationem faciendam, & istā partem Archid. veram credit Geminiani. d. loco, quia illum optimè probant iura, quæ allegan-
4 tur; † quia clericus nō dicitur dominus, sed procurator. Facit optimè tex. in cap. clericus xij. q. j. per totum illum tex. & maximè in illis verbis, si autem ego pars domini sum, & funiculus hęreditatis eius, non accipio partes inter cæteras tribus, sed quasi leuita, & sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens altaris oblatione sustentor, habens victum, & vestitum his contentus ero, & nudam crucem nudus sequor; & per illa verba paulò ante pars mea dominus, nihil extrà dominum haberi potest;
5 quòd si † quippiam habuerit puta aurum, argentum, possessiones, vel variam supellectilē, partis eius non erit dominus; optima glo. in c. quia nos, ext. de testam. in glo. j. ibi, item nota, quòd de bonis ratione ecclesię acquisitis testari non possunt; optimus tex. in c. placuit, xij. q. iij. vbi glo. in vj. dicit, quòd speciale pro
6 ecclesia, † q, licet sacerdos aliquid suo emat nomine de pecunia ecclesiæ, res illa statim facta est ecclesiæ. Abb. in cap. j. vers. nota ibi, de pecul. cler. quòd res empta de pecunia, aut fructibus ecclesiæ, licet emptio sit nomine ementis, efficitur ecclesiæ, & acquisitum ecclesiæ debet remanere ecclesiæ, nec de eo potest clericus disponere. Abb. in c. fi. in princip. de pecul. cler. Ludo. Rom. cons. 159. incip. super eo, quod, quia vt dicit idem Abb. in c. præsbyter, eo. vers. item nota, prælatus nō est Dominus fructuum beneficij sui; nam, si efficeretur dominus, posset acquirere sibi de reditibus secundùm libitum, cuius contrariū inquit deciditur. Subdes ibidem, quòd quem-
7 admodum † prælatus alienās iam acquisita p ecclesiam debet à gubernio ecclesiæ ammoueri, & administratione priuari, ità pari modo si fraudat ecclesiam in acquirendo, vti quia acquisita ex reditibus ecclesiæ appropriat sibi, vel alteri; idem Abb. in c. inquirendum, eo. optima glo. in c. res ecclesiæ, xij. q. j. quæ ha
8 bet, quòd, si clericus † de reditibus ecclesiæ emit equum, equus est ecclesiæ, bona glo. in c. cùm in officijs, de testam. quę multa allegā-
9 do dicit, † quòd quicquid acquirit sacerdos, vel quilibet alius clericus intuitu ecclesiæ, ad ecclesiam pertinet, & aliàs, vt ego dico ad lōgum in meo tractatu, quem conscripsi in materia spoliorum ecclesiasticorum, in quęstione de potestate clerici, vel prælati, vers. in acquisitis verò, vbi vide pro tota presenti hac quæstione ad longum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *De fructibus, qui beneficiato obueniunt ratione tituli tantùm, non potest prælatus vltrà necessaria disponere.*

2 *Bona ecclesiæ cùm proueniant ex eleemosynis, & oblationibus fidelium, de illis non debet clericus se, & suos ditescere.*

3 *Communis opinio inualuit, quòd hodie clerici sibi appropriant omnes fructus ecclesiæ.*

4 *Clericus debitor ex vsu curiæ potest dare fructus sui beneficij creditoribus in solutum.*

5 *Clerici personaliter beneficiati ex generali cõsuetudine faciunt fructus suos.*

6 *Episcopi olim recipiebant meditatem oblationum suæ prouinciæ, secus hodie.*

7 *De reditibus episcopalis ecclesiæ fieri debent quatuor portiones.*

8 *Deputatum ad fabricam an possit conuerti in alium vsum.*

9 *Episcopus potest facere, quod vult de portione episcopi.*

10 *Idem iudicatur de fructibus vsui clerici deputatis, quod iudicatur de proprijs eorũ bonis. Clericus habet participare de fructibus ecclesiæ, quatenus indiget, p victu & uestitu. 10.*

11 *Bona ecclesiarum sunt pauperum*

12 *Prælatus primò sibi, & ecclesiæ seruientibus prouidere debet, reliqua verò, quæ supersunt fidelibus ministrare.*

13 *Moderatè accipitur etiam, si in puncto exceda tur, nam immodicus excessus tãtũ damnatur.*

14 *Prælatus non tenetur ad restitutionem illorũ, quæ sunt deputata ad alimenta prælati.*

15 *Episcopus pauper dicitur, qui non habet victum & vestitum.*

16 *Clericus de fructibus, qui dantur seruienti tãtùm in diuinis, veluti sunt distributiones quotidianæ, & similia, potest disponere sicut laborator de diurno denario.*

17 *Clericus acquirit distributiones quotidianas taliter, quòd illos facit suos.*

18 *Clericus potest testari de distributionibus quotidianis.*

19 *Distributiones quotidianæ non augent corpus præbendæ.*

20 *Distributiones quotidianæ non computantur in valorem fructuum.*

21 *Clericus potest locare, & vendere operas suas etiam spirituales.*

22 *Clericus habens præbendam distinctam non potest de illius fructibus disponere, secus si præbendæ non sint distinctæ.*

23 *Capellani ammouibiles possunt disponere de salario sibi statuto.*

24 *Clericus de fructibus, qui non debentur ob titulum, nec deseruienti, sed quia sunt authoritate appostolica reseruati, disponere potest.*

25 *Pensiones decursas hæredes pensionarij exigere possunt.*

26 *Pensio, quæ assignatur pro beneficio ecclesiastico, reputatur vt beneficium ecclesiasticum.*

27 *Pensiones hodie regulariter assignãtur de certa portione alicuius mensæ, & etiam laico assignari possunt.*

28 *Pensionarius æquiparatur vsufructuario.*

29 *Vsufructuarius facit fructus suos adeò, quòd illos etiam transmittit ad hæredes.*

30 *Pensio, cùm assignetur, vt pensionarius cõmodius sustentari valeat, videtur assignari in causa alimentorum.*

31 *Legatarius, cui debentur alimenta, transmittit ius exigendi præterita ad suos hæredes.*

32 *Pensionum decursarum ius competit hæredibus pensionarij.*

33 *Fructus lucrati per pensionarium dicuntur proprij.*

34 *Pensio est hæredum pro rata fructuum perceptorum.*

35 *Acquisita per clericum de fructibus distributionum quotidianarum, & pensionum, sunt propria ipsius clerici.*

IN hac igitur materia pro cognitione veritatis meo iudicio est distinguendum inter qualitates redituum, vel fructuum ecclesiasticorũ, vt ibi distinguo, quia iudico, quòd de omnibus indistinctè non sit habenda eadem
1 ratio; quia videlicet aliqui † fructus sunt, qui obueniunt prælato, seu beneficiato regulariter ratione tituli tantùm, non alia ratione, vel causa; vel sit beneficium habens, aut non habens administrationem, quia nihil refert, per Abb. in rep. cap. cùm esses. de testa. & c. fi. de pecul. cler. puta reditus, qui veniunt ex prædijs, domibus, cẽsibus, terris, locis, beneficijs, aut alijs ex rebus ecclesiæ, vel oblationibus; qui debentur prælato, aut beneficiato ex eo, quia est in beneficio ecclesiæ, aut prælatura institutus, & & seu intitulatus. Et de istis, quòd vltrà necessaria pro uictu, & substentatione sua, & suorum

rum non possit disponere prælatus, nec de eis dispensare, vel disponere, nisi moderatè, & in modis licitis à iure expressis, & de his fructibus loqui iura, per Abb. in c. cùm esses, suprà adducto, & per alios suprà allegatos doctores; quorum opinio mihi magis iure fundata videtur, ac magis bono, & æquo consona eo, quia,
2 cùm bona † ecclesiæ omnia prouenerint, & proueniant regulariter ex eleemosynis, & oblatione Christi fidelium, & propterea ad vsus pios collata, de eis clericus non debet posse se, & suos ditescere, vel in alios modos, & vsus, quā sit à iure statutū, disponere, cuiuscūque generis sint beneficia, vel habentia administrationem, vel non habentia, vel curata sint, vel simplicia, idq; eò magis, quia sic intelligendo videtur intellectus ecclesię fauorabilis, pro qua sēper habet fieri benigna interpretatio; quamuis dicat Abb. in c. peruenit ext. de fideiussor. mi-
3 hi nume. 12. circà fin. quòd communis, † opinio inualuit, quòd hodie clerici nedum non contentantur de cōuenienti portione fructuū per eorum necessarijs, sed appropriāt sibi omnes fructus, & de eis disponunt ad libitum. Subdēs ibidem, vnde visū fuit curię, & iudici-
4 bus, quòd sit melius, vt clericus † debitor det fructus sui beneficij creditoribus in solutum pro ære alieno soluendo, quàm vt expendat in aliam causam, idem in c. reprehensibilis, de
5 appellat. in additio. nu. 20. † esse consuetudinē generalem apud omnes, quòd clerici personaliter beneficiati faciunt fructus suos, in decima distin. glo. c. præsenti de off. ordin. in 6. idem videtur dicere Abb. in c. fi. de pecul. cler. ibi sed glo. apud omnes multum inualuit. Sed, cū hoc sit in præiudicium ecclesiæ, & contrà ecclesiā, nescio an appellari potius vsus, quàm curruptella, vel abusus debeat, quoniā dicit Andr. de Isern. ī constit. reg. in rubrica de decimis prestādis, quòd per ius canonicum & statutum quo modo fieri habeat emolumentorum ecclesiæ diuisio, seu dispositio, quia videlicet de obligationibus fiunt tres partes, de decimationibus, & alijs debitis prælato, 4. xij. q. ij. c. de reditibus, ad quarum notitiam apparet, quantùm est onus prelatorum; & pauci hodie peccatis
6 exigētibus saluāt se. Sed dic, inquit, quòd † olī in primitiua ecclesia episcopi ꝓpter paupertatem recipiebant medietatem oblationum suæ prouinciæ, xij. q. ij. c. antiquos postea verò receperunt tertiā, eo c. & q. & c. de his, postea quartam xij. q. ij. & c. contrà & c. præcedenti; hodie autē de oblationibus nihil, quia illa tertia, quæ postea fuit quarta, seruaē pro fabrica ecclesię, pro qua oblationes proueniunt. Sed, si episcopus vellet labere onus fabricæ, posset illam habere, x. q. iij. placuit, & in c. vnio; nā alia tertia oblationum est pauperum, alia clericorum illius ecclesię; sed, si clericis non sufficeret illa tertia, accipient clerici tertiam pauperum, sic & episcopus, aliàs seruatur pauperibus. Et si nō sint pauperes, seruatur futuris pauperibus
7 vt not. in d. c. vnio. † Item de reditibus episcopalis ecclesię, inter quos videtur esse quarta decimarum, & aliorum iurium debitorum prælato, c. de quarta ext. de præscriptio. fiunt quatuor partes, & quatuor portiones, vnam habet episcopus, aliam clerici pauperes, aliam verò fabrica ecclesię. Et si non indiget fabrica, seruatur pro futura fabrica, vel emitur inde possessio ad opus ecclesię, c. de reditibus, c. præcedēti, & c. nobis, xij. q. ij. Vnde est hæc, & alia diuisio, in quarta parte, quàm diuisio oblationum, quæ in tres diuiditur portiones; & dicitur hoc in c. vnio. Quantum autem ad fabricam ecclesiæ, tene quod not. Innocen. cap. fi. de his, quæ fiu. à maior. parte, scilicet vt si tertia, vel quarta sufficit fabricæ, non grauentur inde alij clerici, aliàs omnes clerici cōtribuere compel
8 luntur, c. 1. de eccles. ędif. vel reparan. † Et an deputatum ad fabricam possit conuerti in aliū vsum, vide tex. vbi Archid. in c. 1. x. q. j. c. gloria episcopi, xij. q. ij. Subdens idem Isern. quantū
9 ad partem episcopi, de ea potest prælatus facere, quod vult, sicut de suo pro se scilicet deputato, nec censetur sicut res ecclesiæ illud, quod pro suo vsu deputatum est; idem tenet Sanct. Tho. quæstione 185. art. 6. vers. ad septimū, ꝙ
10 clerici † de his fructibus, qui sunt vsui eorum deputati videtur esse eadem ratio, quę est de proprijs bonis eorum, de quibus habuit pro libito dispositionem, & dispēsationem sed Abb. in c. reprehensibilis, de appellatio. intelligit ꝙ sit suum, si clericus in sui alimoniam conuertat, & in suam sustentationem, quia † clericus habet participare de fructibus ecclesiæ, quatenus indiget ad necessitatem sui victus, & non aliter. Decimus ad lōgum in quęstione nostra, an clericus de fructibus beneficij in victu nō consumptis in tracta. spolior. ecclesiastico. Subdens idem Isern. ibidem, vnde si hæc portio sibi sufficit, debet esse contentus alias duas portiones pauperibus, & fabricæ seruare, & si su-
11 perfit, dabit illa pauperibus, † quia bona ecclesiarum pauperum sunt, xij. q. ij. c. indignè. Et gloria episcopi est prouidere pauperibus, & quicquid habent clerici pauperum est, 16. q. j. c. vltimo in glo. De istis bonis debent intelligi hęc capitula, & quęstiones, & ij. q. j. cap. fin.
12 quòd † primum sibi, & ecclesiæ seruientibus prouidere debet de bonis ecclesię, reliqua, quæ supersunt, fidelium vsibus ministrantur, si episcopus

episcopus non dat pauperibus peccat dando alijs vel moderatum vsum in abusum conuer-
13 tendo; † quòd non punctualiter in his accipien
dum est scilicet si excedunt i puncto: Sed, si sit
immoderatus excessus, consanguineis tamen
dignis dabit de his, vt dicit Hostien. c. episco-
14 pus, x. q. ij. non † tenetur tñ ad restitutionẽ
horum, quia deputata est hæc portio ad alimenta prælati, Sanct. Thomas secunda secundæ circa fi. in tit. de his, quæ pertinet ad statum episcopi, 7. q. De alijs verò portionibus, si quid accipiat, dicit ibi, quòd tanquàm de alienis prę latus tenetur ad restitutionem, quod est intelligendum, nisi egeat; quia tunc ea, quæ debet dare pauperib⁹, dabit sibi; ipsi pauperi, & illis,
15 q. sibi ministrant, x. q. ij. episcopus, † & ille dicit
pauper episcopus, qui non habet victum & vestitum pro se, & ministris suis, quod attenditur secundùm dignitatem personę prçlati, de quo per Hostien, d. c. episcopus, vt per eundem Hiern. d. loco.
16 ¶ † Alij verò fructus sunt, qui obueniunt clerico non ratione tituli tantùm, neque ex eo, q̃a est in beneficio institutus, vel intitulatus, sed q̃a in ecclesia in diuinis horis, & Dei laudibus deseruit, velnti sunt illi fructus, reditus, vel prouentus, qui dantur tantùm seruienti, quos non percipit clericus, si nõ seruit, veluti sunt distributiones quotidianę, quæ dantur pro seruitio in diuinis personaliter impenso, quæ pro quotidiano seruitio quotidie distribuũtur, & huiusmodi, de quibus habetur in c. vnico, de cler. nõ
17 resid. per quem text. apparet, quòd † clericus
acquirit distributiones quotidianas taliter, q̃ illas facit suas; & quòd de illis potest pro libito disponere, & testari per illa verba, ibi rerũ sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas; videtur tenere Lauren. in Clem. fi. de præben. dicens quòd talis seruiens fideliter diuino officio facit fructus suos, & potest sicut laborator de denario diurno disponere; pro vt D. Flori. ibi. Faciunt adducta per Oldrad. consil. 18. incip. ex virtute gratiæ. Facit. etiam quod voluit Domin. in d. c. vnico, vbi di
18 cit, quòd † Clericus potest testari de distribu-
tionibus quotidianis; & hoc dicit tenere Guliel. in extrauag. suscepto extrauag. Ioan. xxij; quia distributiones quotidianæ dantur pro labore impenso, & in multis locis dantur in pa-
19 ne, & in vino, † & in huiusmodi non augent
corpus præbendę, sed debentur propter operã p̃sonæ arg. l. j. secundo resp. ff. si mens fal. mod. dicer. ff. pro. soc. l. si donbus, §. si in coeunda, & in c. licet nobis, de pręben. Facit optimè tex. in extrauagan. postulasti. extrauag. com. de præ-
20 ben. vbi distributiones, † quę dantur illis, qui
horis intersunt, sunt exclusæ ab impositione collectę fructuum primi anni, & si impetratur beneficium certi valoris, distributiones quotidianæ non sunt computandæ in valorem fructuum, quia illę dantur ratione certi ministerij puta clericis interessentibus diuinis, & non sũt de corpore beneficij, nec sub illo cõprehendũtur, legit, & notatur in c. licet. de prębẽ. per Io. Andr. & in d. c. vnico de cler. non resid. in vj. in nouella, & per eũdem in additio. ad Specul. in tit. de concess. præben. § in illis, facit c. fi. de cõcess. præben. § in illis verò in vj. vbi distributiones quotidianę sunt aliud quàm illud, quod datur ratione præbendæ. Rota decis. 134. in nouis; eadẽ Rota decis. 405. in antiquis. Nicola⁹ de Vbaldis i tracta. de suc. cler. ab intesta. §. sextò quero. vbi multa cõtrà hæc adducit in cõtrarium, sed id dicit se facere gratia disputationis, de quibus clericus videtur posse ad libitum donare, disponere, dispensare, & contractare, cùm ei obueniat in præmium, & solutionem laboris, & ministerij suę personę, vt per excellentẽ Doctorẽ D. Did. couarunias c. cùm in officijs ext. de testa §. tertiò eadẽ; & §. quintò ex prin-
21 cipali, qui licitè clericus † potest locare, immò
vendere operas suas; etiam spirituales per Innocen. in c. quoniam, ne præla. vic. suas, quia dicit idem D. Vbal, d. loco versic. sextò quæro, quòd præbendę nihil in hoc habent commune cũ distributionibus quotidianis, in quibus clericus habet multò maius ius, quã in p̃bẽdis, de quibus clericus potest dispensare, sicut mercenarius, & rusticus de lucro operis diurni; q̃a
22 canonicus † habens prębendam distinctã non
potest de illius fructibus, nec testari, nec disponere, ex quo dicitur habere administrationẽ, per Innocen. in c. nouum genus, de decim. & est casus in c. relatum, de testam. Secus si prębendę non sunt distinctę, sed quia omnia veniunt in communi, et postea distribuuntur singulariter tantùm, videlicet pro singulo, & pro quolibet, quia de istis benè potest disponere, &
23 testari. Idem † videtur dicendum de eis, qui
habent capellanias ad nutum in ecclesijs amouibiles; quę non dantur clericis in titulum, sed datur eis certum stipendium in anno in pecuniam, qui de tali stipendio possunt disponere, quia datur eis intuitu personæ, & pro labore.
24 ¶ † Fructus autem alij sunt, qui non debentur habenti titulum nec deseruienti in ecclesia in diuinis, sed quia sunt tertio authoritate apostolica vel alia ex fructibus, vel emolumentis alicuius ecclesiæ reseruati ex aliqua causa regulariter vel concessi; prout sunt fructus in aliqua ecclesia alicui reseruati, pro vt est in fructua-

rijs,

rijs, quibus fructus reseruantur, vel conceduntur, & pro vt sunt pensiones, & pensionũ fructus, qui non debentur, nec ratione tituli, nec seruitij, sed sola Papę, aut alteri⁹ sui poris ordinatione, et cõcessione, ad id beneficiũ habẽtẽ, vel ecclesię obligantis, de quibus habetur per Caccialup. Gig. Paul. de Roma. in eorum tractatibus de pensione in principio, & per totũ.

¶ De quibus quidẽ idẽ quoque venit dicendũ, quod de suprà dictis distributionibus, quia de pensionibus, ac pensionum fructibus clericus, vel pensionarius videtur posse pro libito dispo-
25 nere, adeò † quòd pensiones decursas, & non exactas per pensionarium eius hæredes exigere, & recuperare possunt, quia pensio non est ecclesiasticum beneficium propriè, sed quid profanum in mera temporalitate consistens ꝑ Felyn. & alios doctores in c. ad audientiam, el secõdo, de rescrip. in Clem. j. vbi Card. Imola.
26 & alij de supplen. negli. † præla. intelligendo non de pensione, quæ consueuit assignari pro beneficio ecclesiastico, quæ reputatur vt beneficium ecclesiasticum, sed de pensione, quæ est certa portio ex aliqua mensa, vel beneficio ex causa ad tempus, non perpetuo separata, per Lauren. in Clem. præallegata & per Gig.
27 in principio sui tractat. de pensio. quales † sũt hodie regulariter pensiones, quæ etiam laico assignari possunt, vt per Doctor. in c. quamuis, vbi Archid. & Fran. secundo not. de præben. in vj. Imol. d. Clem. j. col. vj. versic. quærit Guliel. de reb. ecclesi. non alienan. Bald. & post eũ Felyn. in d. c. ad audientiam. Item quia pensio-
28 narius † videtur ęquiparari vsufructuario, q̃a pẽsio extinguitẽ morte, vt vsufructus morte vsufructuarij, §. finitur autẽ Instit. de vsufruct.
29 & vsufructuarius facit fructus suos, & adeò quòd illos etiam transmittit ad hæredes per
30 tex. in l. defuncta, ff. de vsufruct. Item † quia pensio assignatur pensionario, vt commodius sustentari valeat, & sic videtur assignari in eam sam alimẽtorum, Gig. in tracta. de pensio. quęstione 51. mihi nume. 12. Roman. consil. 388. incip. i casu præpositi thematis; & is, qui habet
31 legatum † pro alimentis, taliter ius habet in eo, quòd decedens trãsmittit ius exigendi præterita alimenta non soluta ad suos hæredes, l. vsufru. §. fi. ff. de vsufru. pet. l. fructus. in fi. cũ l. seq. ff. de rei vendic. l. qui vsufructũ, §. fi. l. quęsitum, l. defuncta. ff. de vsufruct. faciunt adducta per Alex. consil. 40. in fi. incip. perspectis his, 3. vol. Gig. d. loco consil. 52. vbi dicit quòd
32 ius exigendi pensiones † decursas, & pensionario eius vita durante non solutos, competit hæredibus clerici defuncti, cui dicta pensio erat reseruata per multa, quæ ibi adducit; vbi inquit, ergò erit firmata conclusio, quòd pensiones decursæ in vita pensionarij non exactæ transeunt in ei⁹ hæredes, siuè ab intestato decesserint, siuè testamentum condiderint. Vnde tales fructus exacti, & non exacti efficiuntur pensionarij omninò, & in eis acquirere videtur dominium, quãdo de eis potest testari, & ab intestato decedens ad hæredes, & consanguineos illos transmittere, & ità inquit sæpè consului & Rotam iudicasse intellexi. Ità etiam dicit sẽ fisse Paulum de Rom. in suo tracta. de pensio. q. viij. versic. primò ecclesiastica pensione, vbi
33 dicit, quòd † fructus lucrati per pensionariũ dicuntur proprij, & in illius dominium transeunt, & ab eo donari possunt per tex. in l. ædibus §. vltimo ff. de donatio. idem Gig. quæst. 53. vbi tenet, quòd pensio debetur hæredibus pensionarij, si tempore quo moritur, fructus sunt percepti, & paulò post ibidẽ tenet, quòd
34 pensio † erit hæredum pro rata fructuum perceptorum, & ante illum tenuit Ioan. Baptist. Caccialup. in suo tractatu. de pensio. Sed quòd pensio nõ sit quid merè profanũ, merè temporale, sed potius, ꝙ sit, vel appareat, aliquod ius ecclesiasticum, puta quia semper reseruatur, vel imponitur authoritate Papæ, vel ordinarij in casibus ei à iure permissis, quia regulariter reseruatur clerico, vel personæ ecclesiasticæ, vnde propterea videretur, quòd in pensionibus non haberent succedere hæredes, dico aliquid in meo tracta. de spolis. ecclesiasti. in q. de potesta. cleri. &c.

¶ Vnde, si fructus distributionum quotidianarum secundùm communem opinionem, & pensionum, secundùm aliquos, sunt omninò clerici, quoad dominium, & quoad omnimodam dispositionem in vita, in morte, in testamento, & ab intestato, est quoque necessariò
35 dicendum, † quòd quæcunque de talibus acquirant clerici, omninò pari modo facient sua, ac de eis pro libito, vt de suis bonis proprijs, possint disponere, arg. eorum quæ dicta sunt superius à contrario sensu; quòd vti acquisita de fructibus ecclesię, qui non sunt clericorũ, efficiuntur ecclesię, non clericorum; ità acquisita de fructibus, qui sunt ꝓprij clericorũ, nõ ecclesię efficiantur clericorum, & sint ad eorum liberum arbitrium, & dispositionem.

¶ Ex quibus ad laudem Dei omnipotentis sit absoluta ista quæstio. verùm quia legis, & canonum permissione possunt clerici, & prælati euenientibus casibus de rebus ecclesiæ disponere, etiam quòd non disponere iurauerint, etiam contrà formam iuramenti, hic annectã questionẽ, an prelatus possit res ecclesię cõsanguineis infeudare, ẽphyteuticare, vel alienare.

SVMMARIVM.

1 Oeconomis & ordinatoribus clericorũ phibet. ne alienent immobilia sibi coniunctis secũdũ genus, & secundùm iura matrimonij.
2 Ecclesia nullo modo alienat in quinq; casibus.
3 Alienatio, quæ aliàs valeret, quandoque non tenet ratione personæ, in quam fit.
4 Prohibitus contrahere in sui personam, videtur etiam prohibitus in personam propinquorum & affinium.
5 Prælatus prohibetur conferre ecclesiastica officia propinquis.
6 Episcopus obnoxius est concilio, si voluerit vsurpare rem ecclesiæ, vel dare potestatem propinquis suis, vt per eos lædatur ecclesia.
7 Amor & carnalitas est vnus è quattuor modis, quibus humanum iudicium peruertitur.
8 Episcopi cæci sunt ergà nepotes.
9 Clerici constituere possunt feudum, sed non dare cognatis.
10 Faciliores sunt homines in personis coniunctorum ad fraudandum ecclesias.
11 Consanguinitas facit præsumi dolum in collationibus, & resignationibus beneficiorum.
12 Liberalitas primò debet exerceri in domesticis & suis.
13 Patri infideli an potius, quàm extraneo fideli ambobus indigentibus subueniendum sit.
14 Ordinata charitas quæ sit.
15 Prælatus non reprobatur, qui consanguineum egentem magis idoneo non egenti præfert in simplici beneficio.
16 Consanguineos suos prælatus alit de bonis ecclesiæ.
17 Prælatus tenetur de bonis ecclesiæ dotare sororem indotatem.
18 Consanguineis minus est peccatum dare, quàm extraneis.
19 Episcopus qui potest conferre beneficia, potest quoque conferre consanguineis affinibus, & amicis.
20 Prælatus potest consanguineis suis concedere in feudum, & emphytheusim.
21 Nisi alia ratio prohibeat, puta si consanguineus esset potentior.
22 Iura episcopalia non possunt in emphyteusim concedi, nisi ex antiqua consuetudine.
23 Loca Sanctæ Rom. ecclesiæ reuersa ad sedem apostolicam hodie non possunt infeudari.
24 Administrator, qui potest alienare, in personã consanguinei alienare non potest.
25 Prælatus consanguineo potest concedere in feudum rem solitam in emphyteusim dari.
26 Prælatus de nouo potest infeudare propter insignia merita inuestiti.
27 Res ecclesiæ consanguineis concedi non potest, quando res ecclesiæ per eos euerteretur, secus si essent boni, & honesti.
28 Consanguineis prius est subueniendum, quàm extraneis.
29 Rector ecclesiæ potest vnam rem de ecclesia auferre, dummodò tãtumdem ecclesiæ de suo conferat.
30 Oeconomus non habet tantùm iuris in bonis ecclesiæ, sicut prælatus.
31 Contrà œconomum facilius præsumitur, quã contrà prælatum.
32 Tutor palam rem pupilli emere potest.
33 Ius canonicum quando tradit certam formam, non est curandum quid statuatius ciuile.
34 Oeconomus est, cui res ecclesiæ gubernanda committitur.
35 Res ecclesiæ infeudari potest, quando concessio palam fieret bona fide, & sine læsione ecclesiæ.
36 Papa potest dare castra in feudum benemeritis ergà sedem appostolicam.
37 Papa habet in bonis, & rebus ecclesiæ amplissimam potestatem,
38 Alienatio, quam papa facit, valet qualitercunque fiat.
39 Exequutor testamentarius potest alienare bona suis coniunctis, aut eligere eos in pauperes.
40 Exequutor potest eligere suum filium in pauperem.
41 Prælatus potest rem ecclesiæ suo consanguineo concedere, si fraudis cessat suspitio.
42 Prælatus potest rem modicam consanguineo concedere non obstante iuramento.
43 Prælatus, qui tantũdẽ de suo ecclesiæ dedit, potest rem ecclesiæ concedere consanguineis.

QVAE-

QVAESTIO SECVNDA, AN prælatus possit res ecclesiæ consanguineis infeudare, emphyteuticare, vel alienare.

Ixi aliquid sparsim in hoc toto opere, an prælati possint, vel non possint suis consanguineis res ecclesiæ emphyteuticare, infeudare, aut alienare; verùm quia ista mihi visa est notabilis materia, decreui, quæ sparsim hic sunt dicta recogliendo, & alia ab extrà ex dictis doctorum excipiendo, ex omnibus insimul congestis vnam formare quæstionem, huicq; materiei suam basim, & locum dare particularem pro meliori legentium cõmoditate; vt pro necessitate, & casus cõtingentia, sine alia cartharum reuolutione, & sine labore recurri possũt. Hoc autem per aliqua contraria eundo attingam, quia sic magis dilucidata habetur veritas.

¶ Primò igitur videtur dicendum quòd nullo modo possit prælatus suis consanguineis infeudare, & emphyteuticare res ecclesiæ, quoniam id videtur expressè à iure & nominatim prohibitum, per tex. qui dicit ad literam in Authē. de aliē. & emphyteu. §. hoc verò, versi. œco-
1 nomi, vbi prohibetur † œconomis, & ordinatoribus clericorum, quod non faciant locationes em phyteusis, emptiones, & hypothecas rerum immobilium ecclesiæ parentibus, filijs, & illis personis, quibus secundùm genus, & secundùm matrimonij iura sunt coniuncti, per ipsos, aut personam interpositam. Vbi glo. in verbo con-
2 cedimus, habet, quod in quinque † casibus ecclesia nullo modo alienat; primus est quando à principe res est data; secundus quando monasterium, aut ecclesia alienatur; tertius quando œconomus emeret, aut cognato venderet. Idē in glo. in verbo personis in Authen. de sanctissimis episcopis, §. Deo autem, & per tex. ibi exceptis personis, quas per aliā legem hoc facere prohibemus, dispositio tex. d. Authen. est Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. eccles. vbi not. Paul. de Castr. quod ille tex. semper allegatur contrà prælatos, qui concedunt suis cõsangui-
3 neis res ecclesiæ, quia, inquit, licet subsit iusta causa alienādi, & adhibeatur omnis forma, nō tamen tenet alienatio ratione personæ, in quam fit, quod est intelligendum etiam si negotium palam fiat, & bona fide. Sequitur Bal. ibidem, vbi
4 dicit esse notandū, quod † vbicũque quis prohibetur à contractu celebrando in sui personam, videtur prohibitus etiam in persona propinquorũ, & affinium, qui pari modo prohibētur accipere. Dicit Card. ī c. j. 6. col. q. feu. da. poss. vbi Ias. 5. col. quintò limita, est glo. in c. j. ī verbo Archiepiscopus qui success. ten. & in c. 1. §. j. vers. hæc omnia, si de inuest. inter dom. videtur tex. cum glo. in c. peruenit, prima q. iij. Facit Archid. c. nō liceat, xij. q. ij. Sequitur Beltran. Capri. c. 1. j. col. qui succes. & ibi Lauden. Bar. in d. Authen. quibuscunque.

¶ Et non solùm hoc tangit consanguineos, sed etiam affines per verba text. d. Authen. in corpore, vnde sumitur, ibi videlicet & quibus secundùm genus, & secundùm matrimonii iura coniunguntur, & per glo. d. Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. in verbo cognatis, ibi cognatis, vel affinibus, & Bald. ibidem in principio, ibidem videtur prohibitus etiam in persona propinquorũ, & affinium. Barba. ad Bald. in verbo in feudum versic. quæro vtrum, de his qui feud. idem ad Bal. in Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. eccles. ibi intelligitur de cõsanguineo propter genus, & propter nuptias &c. Facit pro hoc text. in c. decenter 89. distin.
5 vbi † prælatus prohibetur ecclesiastica officia conferre propinquis, vel fauore coniuncti, vbi glo. dicit ideò esse, quia prælati sunt magis pro in ad dandum coniunctis personis, quàm alijs; & delictis, quæ fiunt frequentius, magis est obuiandum; quia sepius, & fortius prohibetur fornicatio, quia potius peccatur hoc genere, & magis punitur, qui interficit vxorem, quā matrem; proniores enim sunt homines ad illud delictum committendum, quàm istud; & magis subuenitur mulieri, cùm intercedit, vel fideiubet, quàm cùm dat, ex quo est pronior ad intercedendum, quàm ad dandum. Itē & alia ratione prohibetur dare propinquis, quia semper pſumitur quod res ecclesiæ, lateter & occultè lędantur per eos. Et habetur in text. in c.
6 episcopus, x. q. ij. quod si † episcopus vsurpare voluerit res ecclesiæ, vel dare potestatem filijs, vel quibuscunque personis propinquis suis, vt per eos latentur lędantur res ecclesiæ, ille sit obnoxius concilio, vbi glo. dicit, ideò esse, quia præsumitur, quod hoc carnali amore faciat; nam in hoc casu carnalitas inducit suspitionē vt in alio casu spitionem elidit, vt in c. à nobis
7 extrà de cohibita. mulier. & cler. † qua amor, & carnalitas est vnus è quatuor modis, quibus humanum iuditium peruertitur, c. quatuor xj. q. iij. dicit Alberic. d. Authen. quibuscunq;, quod in boc casu alienationum rerum ecclesiæ cõiũctio sanguinis inducit præsumptionem fraudis. Idem habetur decisum in text. ī c. quisquis, 12. q. ij. ibi, non liceat autem ei fraudare quic-

quam ex illis, vel cognatis proprijs dare, quæ Dei sunt, item in tex. in c. peruenit, 1. q. iij. vbi
8 dicit glo. ꝙ licet † sit minus peccatum dare consanguineo, quàm extraneo de bonis ecclesiæ, tamen censetur peius, quia prælati prouidendo de rebus ecclesiæ consanguineis enormiter ledunt ecclesias; vel exponendo uerbū grauius dicit grauius, idest communis, quia in quit cæci sunt episcopi ergà nepotes 8. q. ij. dilectissimi; vnde tantus impetus eorum omnia effundendi nepotibus fuit restringendus, l. nec in ea. ff. ad leg. iul. de adulter.

¶ Et habetur in glo. in verbo Archiepiscopus,
9 qui successo. feud. dare ten. ꝙ † clerici possunt constituere feudum interuenientibus tantùm illis, quæ habentur in tit. de his qui feud. dare poss. Sed licet feudum dare possint, non tamen cognatis dabunt. Item in glo. in verbo in clericorum, si de inuestit. inter dom. & vassal. ibi ꝙ autem hic dicitur, ꝙ clerici feudū dare possunt, cognati tamen excipiuntur, quibus dare prohibentur, licet potius hodie agnatis, quàm extraneis huiusmodi beneficia à clericis concedantur, & dicit Bal. in Authen. quibuscunque,
10 quod id eo est, quia † faciliores sunt homines in personis coniunctorum ad fraudandum ecclesias, vel alios, per tex. in l. nihil, §. facilior. ff. de bon. liber.

11 † ¶ Facit quia † consanguinitas, & carnalitas facit præsumi dolum, & fraudem in collationibus, & resignationibus beneficiorum, Abb. per illum tex. c. t. vltimo not. de cler. non residen. & donatio inter personas coniunctas præsumitur simulata.

¶ Per ista videntur quidem arceri omninò cōsanguinei, & coniuncti prælati à participatione rerum ecclesiasticarum, & videtur ꝙ nullo modo possint res ecclesiæ talibus personis concedi.

¶ Sed multa sunt in contrarium, nam primò videtur esse tex. in cap. non satis, vbi secundùm ordinationem charitatis, & ordinatam charita
12 tem liberalitatis † primò debet exerceri domesticis, & suis, ibi item perfecta liberalitas fide, causa, loco, tempore commendatur, vt primò operetur circà domesticos, vbi dicit glo. verū, nisi extraneus indigeret ad mortem, domestici verò non; tunc enim extraneus est præferendus, & tenemur etiam id facere consanguineis, & infidelibus, & hereticus per eandē glo. & glo. 30. dist. c. t. vbi posito casu, cui ma
13 gis † tenemur subuenire patri infideli, an verò extraneo fideli indigentibus ambobus, & dicit ꝙ ista est quęstio tenebrosa, & aqua in nubib' aeris, & tenet ꝙ patrē, qualiscunq; sit, tenemur præferre in illis, quæ sunt officij, pietatis, & misericordiæ in prouidendo ei de necessarijs immò præferre eum etiam sancto, nisi tamen extraneus fidelis magis egeret, quia tunc est ei subueniendum postposito patre, & text. d. cap. non satis semper ad hoc allegatur, quòd de bonis ecclesię prælatus tenetur primò suis subuenire, & quòd fortius tenetur subuenire suis, quàm extraneis, iuxtà illud, ordinauit in me charitatem. Et dicit glo. cap. quiescamus,
14 42. distin. secundùm Ambrosium † ordinata charitas est vt primò Deus, secundò parētes, tertiò filij, postea domestici, vltimò extranei diligantur; subdens & dicit Ambrosius, quòd ꝑsonarū habet esse dilectus in misericordia impendenda, & est doctrina Abb. in cap. in eo. extrà de hæret. quòd clericus de bonis ecclesiæ potest licitè subuenire suis consanguineis, modò eos diuites non faciat, & eis subueniat in necessitatibus, sicut & alijs indigentibus, & tenetur magis subuenire istis, quàm extraneis, & dicit Io. And. et Hostien. in c. tua, de ętat.
15 & qualitat. quòd non reprobaret, si † prælatus consanguineum egentem non indignum præferret magis idoneo non egenti in simplici beneficio, cùm & talibus quoque prouidere teneatur, cap. non satis 86. distin. cap. 1. de coha-
16 bita. mulier. & cler. cap. relatum de testa. † Et de bonis, ac reditibus ecclesię prælatus alit suos consanguineos, per tex. cap. omni, iuncta glo. 31. distin. Ancharan. consil. 437. immò de
17 dictis fructibus tenetur † dotare sororem, vt de iure ciuili frater laicus tenetur sibi ex parte patris coniunctam, quæ dotem non habeat, ꝑ glo. in glo. in l. cùm plures, & ibi doctor. §. pen. ff. de admin. tut. & in l. non omni, C. eo. tit. cùm clericus magis teneatur actum humanitatis exercere, quàm laicus. Subdens, & credo, quòd clericus non habens bona patrimonialia, poterit dotare sororem, vel aliam consanguineā de fructibus ecclesiæ. Et dicit glo. in cap. per
18 uenit j. q. iij. quòd minus † est peccatum dare consanguineis, quàm extraneis. Sequitur Abb. cap. inquirendum, de pecul. cler. quòd prælatus debet, immò tenetur de reditibus ecclesiæ competens subsidium subministrare suis consanguineis, & amicis. Facit illud in l. præses, C. de seruit. & acq. quòd agris tuis sitientibus alij rigandi non sunt.

¶ Quid igitr̄ dicendū stantib' istis in cōtrarium? videtur respondendum esse, quòd adducta ꝑ contrarijs loquūtur & intelliguntur de fructibus, & de beneficijs, de quibus habet subueniri necessitatibus personarum prædictarum indigentium. Vnde non percutiunt quęstionem propositā, quæ est facta super stabilibus, & immobilib', an possint infeudari, emphyteuticari,

ticari, vel alienari; quia dicit Bal. in Authen. quibuscunq;, nota quòd hæc Authentica nõ
19 habet locum in beneficialibus, † quia si episcopus potest coferre beneficia, potest coferre etiam consanguineis, coniunctis, affinibus, & amicis, vt per Innocen. in c.j. de ętat., & qualitat. ibi per eum allegatum.

¶ Doctores autem in hoc articulo aduertunt ad duo, primò quòd tex. in d. Authen. quibuscunq;, & in corpore, in quantum interdicit cõ sanguineis accipere contractum emphyteusis, locationes, & infeudationes de rebus ecclesię, loquitur in œconomo, & cõsanguineis, & affinibus œconomi, non autem prælati, in quo est diuersa ratio, & qui habet, ex quo est spõsus ecclesię, in reb' illius liberiorẽ administrationẽ.

¶ Secūdò canones, q id iterdicūt cõsāguineis, videntur habuisse considerationem, quòd ista coniunctio personarum posset esse suspecta alicuius fraudis, & lęsionis in rebus ecclesiæ, meritò fuit sic statutū; sed in casu, quo cesset fraudis, vel læsionis suspitio, ex quo cessat rõ, videtur secundùm doctores, quòd habeat cessare effectus, & legis dispositio, & eo casu benẽ posit etiam consanguineis infeudari, locari, emphiteuticari, & alienari; quia Iacob. de beluis. in vsibus feud. tit. ij. determinat, quòd
20 prælatus benè potest † cõsanguineis suis concedere in feudū, & emphyteusim res infeudari, & emphyteuticari solitas. Quod quidem, etiam tenet Archid. in c. episcopus, x. q. ij. qã stante, quòd ecclesia non lęditur, quia consanguineus recipit ęqualibus pactis, & ęquali cõditione, sicut alius extraneus, cessat ratio prohibitionis secundùm Archid. Sequitur hanc opinionem Bal. in Authen. quibuscunq; C. de sacrosan. eccles. vers. ext. glo. cum limitatione tamen, quam ipse facit, videlicet nisi alia
21 † ratio prohibeat, puta quia cõsanguineus, cui fieret contractus, esset potentior arg. eorum, quę not. in l. si ità, §. ea lege, ff. de verb. oblig. Subdit, quòd loquitur in cõsuetis alienari arg. l. pater §. quindecim, ff. de lega. Idem tenet Feder. de Senis in suo consil. 210. & Archid. d. loco tenet, si tamen consanguineus sit honestus x. q. ij. d. c. episcopus.

¶ Non relinquo tacitum id, quod Bal. dicit in tit. de his qui feud. dare poss. vers. quæro vtrū, vbi ponit quęstionẽ de feudo, an prælatus rem cõsuetam infeudari possit consanguineo suo in feudum concedere, vbi dicit, quòd glo. ordinariæ tenent, quòd non potest per tex. d. Authen. quibuscunq;. Sed, inquit, tn dic quòd potest hoc facere prælatus, sed habet inspici, an persona sit onerosa nec ne ecclesię; quia, se sit onerosa, non potest, iuxtà not. in c. fi. de reb. eccles. non alien. si de hoc est, inquit, consuetudo, & per eam seruitium recipitur. Nec obstat d. Authen. quibuscunq;, quia loquitur de iure communi, sed nos sumus in iure cõsuetudinario, non ità rigoroso, quia feuda dantur gratis, sed contractus emphyteuticus non datur gratis, & ideò non est eadem ratio prohibendi. Subdens, & est, inquit, expressum infrà à cõtrario sensu infrà de cap. extraord. sum mopere, §. dicitur etiam, vbi tex. dicitur etiã, quòd si coniunctæ personę gratia tale feudum dederit, ex eo duos consimiles vassallos acquirere posset, inutile est beneficium, & loquitur in feudo ecclesiastico; sed clarius Bal. idem in c. cęterum ext. de iudic. col. 4. versi. item scias. ibi sed nunquid episcopus posit in feudare suos consanguineos, sicut alios, resp. sic x. q. ij. c. episcopus, per Archid. scias tamẽ
22 quòd iura † episcopalia nõ possunt aliquibus in emphyteusim concedi, nisi ex antiqua consuetudine, c. perpetua, ead. causa & quæst. ho-
23 die tñ ciuitates, † & loca San. Rom. ecclesiæ solita infeudari non possunt modo aliquo de nouo infeudari, per bullã pij. v. sub anno 1567. editam.

¶ Et Abb. in cap. vt super, ext. de reb. eccles. non alien. ponit hanc quęstionem, nunquid prelatus posit consanguineo suo concedere rem ecclesiæ in emphyteusim, vel secum contrahere alienationem rei ecclesiasticę, & dicit, quòd de hoc videtur tex. in Authen. quibuscũq; C. de sacrosan. eccles. vbi habetur, ꝙ licet qbuscũq; modis alienatio rei ecclesiæ facta pmittatur, nõ tamẽ licet œconomo, vel eius cõsanguineis rem ecclesiæ accipere per quẽ tex.
24 tenẽt cõmuniter legistę, † quòd vbicũq; administratori permittatur alienatio, non põt illam facere in personam consanguinei, quia est suspitio læsionis propter consanguinitatem, Bar. tamen & Bal. in d. Authen. tenent quòd rem
25 solitam † in emphyteusim concedi, & infeudum potest prælatus concedere suo consanguineo, quia cessat hoc casu pręsumptio lęsionis, & fraudis, cùm aperta sit via huius lęsionis.

¶ Est doctrina Bal. in l. j. ff. de rerum diuisio. col. iij. num. 20. vigesimò quintò quęritur an prelatus de antiquuo feudo posit suos consanguineos inuestire, & dicit Iac. de beluis. ꝙ sic, quia non est suspitio, quòd ius ecclesię fiat deterius; & idem in antiqua emphyteusi, cùm non sit prohibitum, immò fauorabilior quis esse dẽt suis, quã extraneis in l. antepen. ij. lect. ff. de pact. secus est, si velit aliquam rem de nouo facere feudalem, vel emphyteuticam, vt C. de sacrosan. Authen. quibuscunq; & Bal. in c. j. in princip. se de inuestit. inter dom. & vasal.

vâsal. lis oriat. dicit ex glo. ibi colligi ꝙ prælati nô possunt infeudare de iure agnatis, licet de côsuetudine secus, quę preualet. Et Bal. in c. de priore, de appella. quòd glo. in cap. j. qui succe. ten. dicit ꝙ prælatus non pdt côcedere feudum ecclesiæ suis consanguineis, quia præsumitur ambitiosa concessio; dicit Bal. esse verum hoc de nouo, sed antiqua feuda potest refirmare, l. j. §. fi. ff. de aq. quot. ęsti.
26 tamen † si prelatus infeudat de nouo propter insignia merita inuestiti, benè valet infeudatio, arg. l. si pater ff. de donatio. & intelligitur de nouo infeudare, non quoad res, sed quoad personas, immò Bal. d. c. j. dicit, quòd immò prælatus de iure potest infeudare consanguineis, si tamen agnati sunt idonei, sicut quando prælati exequutores pauperum possunt bona distribuere consanguineis, si sunt pauperes iuxtà glo. in l. illud C. de sacrosan. & hanc opinionem, quòd nedum attenta consuetudine, sed etiam de iure posit prælatus infeudare consanguineis, tenet Aluarot. d. c. j. vbi vltrà iura adducta per Bal. & Iac. de Bel. allegat Archid. x. quæst. ij. c. episcopus, quia ex quo ecclesia non læditur, quia consanguineus capit cum eisdem côditionibus, quibus extraneus, cessat ratio prohibitionis, Facit Feder. de sen. conf. 52. incip. quidam prælatus exemptus, dicit quòd capitulum, & vsus præstatio, versi. quibuscunq;, per quę iura videtur ꝓhiberi, ne res ecclesiæ in perpetuum consanguineis con cedantur cognatis, vel agnatis, procedunt quando consanguinei sunt tales, quòd per eos
27 res ecclesię † penitus euerterêtur, secus si essêt boni, & honesti viri, & aliàs non esset causa suspitionis, quia tunc cessat causa prohibitionis, alleg. Archid. d. c. episcopus, in fi. & quod not. 89. dist. c. decenter subdês d. c. vt super. ¶ Et in hac materia sequitur Feder. de sen. d. conf. 210. vbi posita quęstione, nunquid prælatus, qui iurauit non alienare sine licentia superioris, posit consanguineo suo concedere rem valoris vnius floreni cum dimidio in emphyteusim, vbi determinat, quòd sic, quia non obstat iuramentum, non obstat consanguinitas in istis minimis, quia ratione fraudis fuit in ducta illa prohibitio, sed hic presupponit omnem fraudem cessare, & cessante fraude melius est contrahere cum consanguineis, quàm
28 cum extraneis; nam † prius debemus subuenire consanguineis, quam extraneis 85. dist. non satis, quod not. glo. 51. dist. c. omninò, & c. j. de cohabit. mulier. & cler. & Abb. ibidem vbi concludit, quòd dictum legistarum non est verum; quòd, vbi administratori permittitur alienatio non pôt illam facere in personâ consanguinei, quia tex. d. Authen. ad hoc allegatus loquitur in œconomo, quòd non putat procedere in prælatis ecclesię, qui habêt administratiouê in rebus ecclesiæ magis amplam,
29 & magis liberam, quia prælatus, † & rector cuiuslibet ecclesiæ potest vnam rem de ecclesia auferre, & tenet alienatio, dûmodò de suo tantundem ecclesiæ conferat, & sic habet priuilegium, vt res ecclesie posit alienare sine vtilitate; satis enim est, quòd ecclesia non deterioretur, per tex. valde singularem, c. si quis qualibet, iuncto §. pręcedêti, xij. q. ij. & d. tex. videtur, quòd etiam in fauorem consanguineorum potest prelatus hoc facere, vt etiam sentit ibi Archid. & idem Archid. c. precarie, x. q. ij. vbi dicit, quòd sicut extraneis, ità & consanguineis potest prælatus beneficia ecclesiastica concedere. Et subdit Abb. d. c. vt super in fi. quòd Authen. quibuscunq; modis,
30 loquitur in œconomo, † qui non habet priuilegium, sicut prælatus, nec tantum iuris in bonis ecclesiæ iuxtà not. per glo. v. q. iij. c. fi. & œconomus est magis suspectus, quàm sit prælatus, quia prælatus est proprius sponsus ecclesiæ. Et pro hoc, inquit, concluderem, quòd prælatus posset contrahere cum côsanguineis de reb᷒ ecclesiæ sicut cû extraneis, licet œconomus non posit, nisi vt prædixi. Idem tenet Abb. in conf. 41. prima parte vers. item omnis solemnitas in illis verbis, videlicet per hoc etiam tollitur obiectio, quæ fit, quòd isti emptores côsanguinei erât Abbatis, nâ alienatio prohibitur fieri consanguineis ꝑꝑ præsumptionem fraudis, quæ fraus omninò hic cessat, cùm de authoritate episcopi eis fuerit alienatio facta; cùm autem cessat fraus, etiam côsanguineis alienatio fieri potest, per Feder. côs. 27. Bar. Authen. quibuscunq; in fi. ego etiã vltrà alios dico, quòd illa Authen. loquitur in œconomi consanguineo, non prælati, nam œconomus non habet ità pingue ius sicut prę latus, not. v. q. iij. cap. j. in glo. item facilius
31 † præsumitur contrà œconomum, quàm contrà prælatum; quonimmò allego tex. not. ꝙ prælatus potest alienare, & dare suis bona ecclesiæ, si tantundê de suo patrimonio confert ecclesiæ, ità quòd non est necesse, vt ecclesia melioretur, sed sufficit, quòd nô deterioretur, vt notabiliter probatur in c. si quis qualibet, cum §. præcedenti xij. q. ij. & expressius ead. caus. q. v. si episcopus, per Ioan. And. Innocencium c. cùm in officijs de testa. fortius ergo poterat vendere suis pro iusto pretio, & ne
32 cessitate ecclesiæ, cùm † & ipse tutor posit palam emere rem pupilli; l. pupilli, ff. de author. tut. Item ius ciuile non potuit hoc prohibere,

hibere, quia satis est, q per canones non repe-
33 ritur prohibitũ; cùm enim † ius canonicũ certã formã tradit in alienatione rei ecclesiæ, non est curandum, quid statuat ius ciuile, per Innocen. & glo. d. cap. 1. de rebus ecclesiæ non alien. vt p Abb. d. conf. 41. Imol. in d. c. vt super 7. col. in fi. refert, quòd ibi Petr. de Ancharan. eodem modo respõdet ad d. Authen. quibuscunque, quòd loquatur quando fit alienatio rerum ecclesiæ per œconomum, secus si per prælatum. Imol. dicit quòd ista solutio tuta nõ videtur, quia ratio suspitionis ità militat in prælato sicut ĩ œconomo, sed ideò tex. dicit de œ-
34 conomo, quia œconomus † est, cui res ecclesiæ gubernanda committitur, 80. distin. c. quia in quibusdam, & c. volumus, & l. omnes, C. de episc. & cler. not. in c. Imperatorum de iur. cal. & propter hoc non faciens differentiam inter prælatum, & œconomũ tenet, quòd prælatus nõ possit suis cõsanguineis dare rẽ ecclesiæ in perpetuum, sed benè ad tempus, cùm non sit prohibitum; sed idem Imol. refert, quòd idem Feder. tenet, quòd etiam perpetuò potest concedere consanguineo, modò sit bonæ opinionis consanguineus; & cum Fœder. concordat Petr. de Anchara. ibi, tandem dicit Imola q quando concessio fieret in perpetuum, puta in feudum, aut emphyteusim consanguineis, videtur quòd talis concessio non possit fieri, quia per tales concessiones prælati consanguineis factas solent communiter ecclesiæ lædi, vt per Bar. d. Authen. quibuscunque. Facit q habetur j. q. iij. in tex. & in glo. c. peruenit, & quod not. per glo. in cap. decidentis 89. distin. tamẽ quia Archid. in d. cap. episcopus tenet contrarium & glo. in d. cap. decidentis in alia solutione
35 quando † ista concurrerent, scilicet quòd consanguinei essent bonæ famæ, & palam fieret concessio, & bona fide, & sine lesione ecclesiæ, opinio Feder. & Petri de Ancharan. vt suprà videt cõmunior opinio, p qua opinione ego esse prædictis oĩbus concurrentibus, non solũ in infeudando, & emphyteuticando antiquitus solita, sed de nouo, attentis rationibus adductis, & maximè attento, quòd per canones non videtur expressè prohibitum, sed tantùm per ius Imperatoris, quod non attenditur in alienationibus ecclesiæ, in quibus certa forma à iure pontificio est tradita; & etiam attento quòd per contrariam charitatem videtur euerti ordinatio charitatis, quia ordinata charitas ĩcipit à se ipso à suis, si indigent, quia de reditibus ecclesiæ est licitum clerico iuuare propinquos inopes, c. omninò vbi Archid. & Gemin. 31. distin. cap. iij. vbi Abb. de arbitr. anan. cap. qualiter, & quando, el secundo 13. col. de accusat.

¶ Et quid in papa, potes videre per Archid. in c. licet, xij. q. ij. & per Felyn. in c. ad audientiam, de præscrip. in principio, vbi dicit, quòd
36 papa † potest dare castra in feudum benemeritis ergà sedem apostolicam de perse solus, licet loca pretiosa, vt sunt magnæ ciuitates, nõ possit nisi de consensu Cardinalium, qui sunt capitulum vniuersalis ecclesiæ; & , licet nõ possit alienare ad malos vsus, nec dare consanguineis, vt eos diutes faciat, tamen potest nouum casum licitæ alienationis inuenire; & , quia papa potest infeudare omnia feuda ecclesiarum quia est pater patrum, & concurrit cum omni prælato in potestate, ideò potest infeudare sicut ille.
37 ¶ Et cũ † papa habeat in bonis, & rebus ecclesiæ amplissimam potestatem, quando vult ea vti potest, per Petrũ de Ancharan. cons. 305. incip. tres domini, quia in papa quãdo aliquid facit, aut alienat, semper præsumitur esse causa per not. in c. quæ in ecclesiarum de cõstit. ideò potest etiam suis attinentibus infeudare; quia
38 alienatio, † quã papa facit, valet, qualitercunq; illam facit per Abb. in c. cùm venissent, iiij. col. de iud. Felyn. in cap. ad audientiam, de præscrip. prope principium, per quem videt innui quòd benè papa possit suis attinentibus terras ecclesiæ dare, & infeudare, nisi tamen nõ dando esset incorrigibilis. Quia non posset esse, quin in tali casu non scandalizaretur ecclesia meritò, vt ibi per eum. Facit in hac materia coniunctorum, & consanguineorum, quia si per testatorem bona aliqua sint relicta pauperibus nõ nominatis, vel specificatis, sed pau-
39 peribus in genere, † exequutor testamẽtarius potest vendere bona suis coniunctis, aut eligere suos coniunctos in pauperes illos, quibus relictum fuit, si tamen sunt verè pauperes, & dummodò faciat hoc palam exequutor, & bona fide, per Bal. in l. id quòd pauperibus, mihi col. vj. vers. septimò quæritur, num. 20. C. de
40 episc. & cler. immò † exequutor potest suũ filium eligere in pauperem, si tamen filius sit verè pauper; hoc tamen procedit, dummodò ipsi patri non acquiratur vsufructus; quia si nõ facit cum fraude, benè pater exequutor potest nominare filiũ per eadem, Bal. in l. tutor. §. quæ tutoris, ff. de excusa. tut. Vnde ex dictis doctorum in hac materia elicitur conclusio af-
41 firmatiua, † quòd, vbi cessat suspitio fraudis, potest prælatus rem ecclesiæ suo consanguineo concedere, ità per Feder. d. conf. 210. post Archid. in cap. episcopus x. q. ij. vbi dicit, quòd quatenus id fit bona fide, absq; lesione ecclesiæ, & ipse consanguineus sit bonæ opinionis, & famæ, valet concessio, aliàs secus. Et

ex

ex hoc infert Bart. et alij etiam in Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. eccles. quòd rem solitam dari in emphyteusim, vel in feudum potest prælatus concedere consanguineo, dummodò non nimis potenti secundùm Bal. quoniã isto casu cessat omnis suspitio, & psumptio fraudis, & læsionis, cùm sit aperta via tali alienationi.

42 Infertur etiã secundũ † Feder. d. loco, & doct. d. Authen. quòd rem modicam, etiam non stante iuramento potest cõcedere prelatus cõsanguinco, forte quia sibi commoda nimis, nec inde ecclesia enormiter leditur, primò quia in istis minimis non obstat iuramentum, quia suspitio fraudis ex ipsa consanguinitate cessat ratione modicitatis rei; immò dicunt, quòd cessante fraude potius est cõtrahendum cum cõsanguineo, quàm cum alijs, quia potius est subueniendũ consanguineis, quàm extraneis cap. non satis, 86. distin.

Item infertur, quòd in concessione fienda intuitu eleemosynę, consanguineus indigens prę ferre debet exteris. Infertur etiam secundùm

43 Abb. quòd † prælatus, qui tantumdem dedit de suo ecclesiæ, potest rem ecclesiæ concedere consanguineis, & propinquis suis, c. si quis qua libet, 12. q. ij. ꝙ non est ex alio, nisi quia tunc ecclesia non læditur, cessat suspitio, et præsumptio fraudis.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopi præstant iuramentum Sanctissimo Papæ, de non alienando bona ecclesiæ, ad quam promouentur.*

2 *Hodie quilibet prælatus à Papa promotus iurat non alienare eo inconsulto, & nu. 17.*

3 *Prælati, & inferiores beneficiati iurant de nõ alienando in manibus ordinarij.*

4 *Iuramentum de non alienando est necessarium, & præsumitur præstitum.*

5 *Iuramentum licitum semper est vsquequaque seruandum.*

6 *Iuramenti definitio*

7 *Iuramentum quamuis super obligatione nulla sit appositum, nihilominus est seruandum.*

8 *Iuramentum debet aliquid operari, habetque vim clausulæ, si non valet quod ago &c.*

9 *Prælatus fructus ecclesię ad tempus vendere, & locare potest.*

10 *Concessio ad modicum tempus non dicitur alienatio.*

11 *Prohibitus alienare, usquequò fructus vendere, seu locare possit.*

12 *Prælatus si nõ finita prima locatione relocat ad alios nouem annos, nunquid valeat locatio.*

13 *Prælatus rem ecclesiæ modicã alienare potest.*

14 *Modica sunt exempta ab omni solẽnitate iuris.*

15 *Prælatus potest alienare dando in emphyteusim rem exigui valoris non obstante iuramento de non alienando.*

16 *Rex potest donare de rebus Regni moderatè quam iurauerit non alienare.*

18 *Iurans non alienare bona ecclesiæ potest illa donare capitulo, et vni canonico de capitulo.*

19 *Iuramentum non extenditur, nisi ad alienationem bonorum mensalorũ.*

20 *Prohibitum alienare põt alienari in cõsortes.*

21 *Prohibitus alienare extrà familiam potest donare vni de familia.*

22 *Prohibitus alienare extrà familiam, si alienat, liberatur soluens pœnam.*

23 *Prohibitus alienare extrà familiam potest alienare partẽ alterius per ipsum redemptã.*

24 *Prohibitus alienare potest alienare in extraneum, si non sit, qui reuocare possit.*

25 *Prohibitus alienare de consensu illorum de familia in extraneum alienare potest.*

26 *Cautella quomodò prohibitus alienare, extrà familiam possit alienare.*

QVAESTIO TERTIA, DE ALIENATIONE NON OBSTANTE IURAMENTO DE NON ALIENANDO PRÆSTITO.

1 QVIA episcopi † immediate Sãctissimo papæ subiecti ad episcopatum promoti, vel tempore cõsecrationis solenne præstant iuramentum Sanctissimo papæ, vel eius sedi apostolicæ de nõ alienando bona ecclesiæ, ad quã promouentur, immò in bulla corũ promotionis imponitur talis iuramenti præstatio; alij verò subiecti metropolitanis iurant metropolitanis ipsis, cap. vltimo, de eccles. ædifican. vel reparan. glo. in c. intellecto, ext. de iureiur. & c. vt super ext. de reb. eccles. non alien. vbi glo. in verbo sacramento, nota qui episcopus qui immediate Sãctissimo papæ subest iurato ei fidelitatem, quòd non alienabit bona ecclesiæ, nec infeudabit de nouo; & idem iuramentum

rum præstant alij episcopi suis metropolitanis, & per Abb. in c. vt super, versi, in glo. in ver.
2 hodie † seruatur de consuetudine, quòd quilibet prælatus promotus p papam vel eius mādato consecratus iurat sibi non alienare eo inconsulto, & per eundem in c. tua, de ecclesijs ædifican. vel reparan. primo not. vbi nota primò quòd episcopus iurat non alienare bona ecclesiæ, quandoque iuret nō alienare bona mēsæ suę, quandoque iurat non infeudare de nouo, c. de feud. hodie verò prælati præstant iuramentum magis generale. Iurant enim non alienare Romano pontifice inconsulto, quod iuramentum ipso facto præstant etiam non exempti si confirmationem, consecrationem,
3 vel palium à papa non recipiunt; ꝙ etiā † faciunt prælati, & inferiores beneficiati in manibus ordinarij, vel illius, à quo ad dignitatē promouentur, per Bal. in c. j. in princ. iij. col. versic. quęro, de his, qui feud. alien. poss. & est stilus Ro. cur. vel consuetudo, vt prælatus tale præstet iuramentum per Docto. pluribus locis per Ioan. Andr. & Abb. in cap. ego enim de iur. iur. §. & docto. c. ij. de feud. Et ex quo istud
4 iuramētum † est necessarium quodammodo, & præstari consuetū præsumitur semper præstitum, tenet Rota in manuscriptis. decis. Crescen. de iur. iur. 149. incip. iuramentum quod. Et video, quod i multis casibus alienant et alienari possunt licitè bona talium ecclesiarū, vel beneficiorum, etiam non obstante taliter præstito iuramento; ideò iudico non esse extrà propositum materię nostræ si aliquid dixerimus de alienationibus ecclesiasticis, quæ fiunt non obstante iuramento, & an, & quomodo res ecclesię possint alienari per prelatū, qui de illis non alienandis iuramentū pręstitit.

¶ Videtur igitur primò quòd, cùm tale iuramentum de non alienandis bonis ecclesię sit in fauorem ecclesiæ, & sit consonum & cōformę dispositioni iuris tam ciuilis, quàm canonici super prohibitione alienationis rerum ecclesię, de quo suis titulis habetur in vtroq; iure, sit seruandum, et seruari debeat, quia ex eo, quòd est pro iure, et non contrà ius, videtur licitum; et iuramentum licitum seruari, et custo-
5 diri debet, quia † iuramentum licitum semper est vsque quaque seruandum, c. quantò §. si vero, c. cùm quidam, §. illi verò, extrà de iureiurā. saltem ob reuerentiam, et ob respectum Dei, qui in iuramento vocatur in testem; quia iuramentum est obligatio animę alicuius ad ali-
6 quid asserendum vel seruandū † Deo in testē vocato per Cyn. & Bal. in Authen. sacramenta, C. si aduers. vend. licet enim obligatio, super qua est pręstitum iuramentum, sit nulla, et de iure diuino, siue de iure canonico, veluti est obligatio vsurarum, in qua interuenit iuramen-
7 tum, licet † dico nulla sit obligatio, tamen iuramentum super hac obligatione factum est seruandum, glo. est in c. debitores, de iureiurā. in glo. cogi, quæ dicit, & sic patet, quòd licet non teneat principale, tenet tamen accessoriū, & in casu nostro dicunt, & tenent Io. Andr. & Ioan. de Lignan. in c. vt super, de reb. eccles. non alien. ꝙ si prælatus iurat non alienare bona ecclesiæ, non potest alienare etiam in casibus à iure ꝑmisis, & idest indistinctè est verū, quia iuramentum debet aliquid operari. Facit doctrina Abb. in cap. fin. de eccles. ædifican. vel reparan. ad fin. ibi ex quo nota, quòd iuramentum de non alienando bona ecclesiæ, intelligitur largo modo siuè directè, siuè indirectè contingat bonorum, & iurium alienatio. Facit ꝙ legitur, & notatur in cap. nulli de
8 reb. eccles. non alien. Item † iuramentum debet aliquid operari, hoc est, quòd habeat vim clausulæ, si non valet quod ago, vt ago, valeat, vt valere potest, l. cùm potest, §. filius matrē, ff. de leg. 2. & c. ad nostram, de iureiur. per Bart. in l. si quis pro eo. ff. de fideiussor. & in l. sciendum, ff. de verb. oblig. per Abb. in c. vltimo de eccles. ædifican. vel reparan. col. j. versic. & ex hoc, & ex tex. & dicit Gemin. in c. dudum nostro tit. lib. vj. versic. an autem quòd, si episcopus iurauit non alienare inconsulto Romano Pontifice, vel Archiepiscopo, tunc sine eorum licentia non poterit alienare, c. ego enim, de iureiuran. c. perpetuus, & c. si super, de donat. Aut non iurauit alienare, & tunc non requiritur authoritas illorum, quia non reperitur iure cautum.

¶ Istis tamen obstantibus in multis casibus, quos infrà adducemus, veritas sese habet in cōtrarium, in quibus prælatus res ecclesiæ nō obstante iuramento alienare potest. Nam primò
9 videtur, quòd † prælatus possit benè fructus ecclesiæ locare, & vendere ad tempus, per tex. in clem. j. in fi. de reb. eccles. non alien. etiā non obstante taliter præstito iuramento. Dicit Io. Andr. in Spec. in rubr. vbi dicit, quòd Io. de Deo lib. vi. facit istam quæstionem de eo, qui iurauit non alienare, vel pignorare, an ex causa possit fructus locare, & vendere ad tempus, de quo dic, inquit, vt habetur in Clem. j. eo. tit. in fin. id enim permittit talibus ad modicum tempus; idem dicit Paulus in d. Clem. j. idem habetur per Ioan. de Ligna. in c. si quis præsbyterorum, extrà de reb. eccles. non alien. eo.
10 quia concessio † facta ad modicum tempus non est, nec dicitur alienatio per ea, quæ dicit glo. in Clem. j. eo. tit. in verbo locationes, vbi

dicit,quòd locare non est alienare, si fiat locatio ad modicum tempus,vt ibi;& dico ego aliquid suprà de significatione verbi alienatio, versic,Item sub nomine alienationis venit locatio.Vnde ista ratione ex eo,quia non est alietio,potest dici,quòd non includatur talis concessio in forma talis iuramenti. Idem habetur per Abb.in c.fi.de ecclesi.ædifican.vel reparan. col.fi.versic.vlterius. vbi quærit, an prælatus, qui iurauit non alienare,vel pignorare bona ecclesiæ suæ, possit fructus pensionũ vendere ad x.vel xx. an.Guido,inquit Abb.dicit,quòd sic, per tex.in l.pen.§.quæritur,ff.de leg.ij.Nec obstat l. fi.C. de reb. alien. non alien. quia ibi rem alienauit, hic verò pensionem, vel ipsius
11 pensionis fructus;tenet etiam † quòd prohibitus alienare locare potest in centum annos; & hoc tenet glo.i d.l. pen.§.instituto, sed glo. hoc reprobat in Clem.j.de reb.ecclesi.nõ aliẽ. quia prohibitus alienare potest vendere fructus,seu locare, dummodò non faciat ad magnum tempus,vt per tex.iũcta d.glo. d.Clem. j.& dic vt ibi notatur,& in margine ibi ad Abba.quæritur, quid si vẽderet quis fructus ecclesiæ,ad jx.annos tantùm,& dic quòd id potest, quia ista non est alienatio;postea quando sunt
12 elapsi † duo,vel tres anni,si vendit,vel relocat ad alios ix. annos incahoaturos in fine primi nouennij nunquid valeat,dic, ꝙ & isto casu nihil valet, quia censetur facta in fraudem,& est species alienationis, per Card. in d.Clem.j. §.fi.pen.q.de reb.ecclesi.non alien.Ad hoc cap. quanto de priuileg. quod benè nota, quia milies videbis.

¶ Item quoque videtur dicendum,si res ecclesiæ sit parua,vel modica,prælatus videtur posse alienare licitè de per se, etiam non obstantè iuramento per eum præstito de nõ alienando per ea,quæ habẽtur per Abb.in c.vt super,ext. de reb.ecclesi.non alien.ibi,ego dicerem, quòd aut res est modica, seu modicæ vtilitatis,& tũc non includitur sub iuramento de non alienando,quia non est verisimile,ꝙ superior voluerit
14 illum illaqueare in istis modicis,cùm ista † modica sint exempta ab omni solemnitate iuris, & dispositione,vt in c. terrulas xij.q. ij.

¶ Iuramẽtum ergo simpliciter præstitũ debet intelligi secundùm materiã subiectã p ea quæ notantur per Innocen. in c.per tuas, de arbitr. idem dicit Abb.in c.fi.de ecclesi. ædifican. vel reparan.col.fi.ibi item puto hoc iuramentum non esse extendendum ad alienationem modicæ rei arg.xij. q. ij. c. terrulas. Facit quod dicit Feder.de sen.cons. 202. vide quod notat in c. vt super,de reb. ecclesi. non alien. Archid in c. Abbatibus,xij.q.ij.vbi prosequitur, an prælati citrà episcopum possint rem modicam alienare sine solemnitate &c. Facit quod habetur in decis.156.Guid.Papæ per ea, quæ dicit Cardinal.Floren.in c. t.de his quæ fiu.à præla. & ꝙ refert Feder.de senis in consil.403.ꝙ prælatus, qui iurauit non alienare inconsulto Papa, potest alienare dando in emphyteusim rẽ exigui valoris,quia iuramentum non debet extendi ad grauamen ecclesiæ. Facit quod dicit Petr.de Anchara.in c.intellecto,extrà de iure-
16 iuran. vbi dicit, quòd rex † potest donare de rebus regni moderatè non obstante iuramento de non alienando per eum præstito,quia iuramentum intelligitur de graui donatione, nõ autem modica,vel moderata;item iuramentũ est stricti iuris, ideò debet restringi arg. c. penult.de iureiurand.& hoc notabis,inquit, sem per,nam reperio Feder. idem sensisse in suo cõ
17 silio. 204. nam † hodie prælati communiter iurant non alienare inconsulto Papa, & ità debet intelligi iste tex.ꝙ non obstante iuramẽto poterit iste alienationem facere, vt ibi per eum col.iij versic.sed oppono contrà.Et habetur per Bal. in l. voluntas in lectura antiqua C.de fideicõ.& in l.dudũ,C.de cõtrahẽ. empt.
18 quòd iurans non alienare bona † ecclesię potest illa donare capitulo, immò etiam canonico vni de capitulo. Facit quod not. in clem.fi. de reb.ecclesi.non alien. Refert & sequitur Bertachin.de fir.in tracta.de episc.quarta parte q. 45. & dicebat Hostien. in c.pastoralis, de his,
19 q̃ fi. à præla.quòd iuramẽtum † de non alienã do res ecclesiæ, ꝙ prestant episcopi,& alij prę lati,non extenditur nisi ad alienationem rerũ & bonorum mensalium c.fi.de ecclesi.ædificã. vel reparan. Sequitur Ioan.Bertachin.de firm. in tracta.de episcopis quarta parte quatragesimò quintò quęro, addẽs quòd pro hoc facit,
20 quia prohibitus † alienare potest alienare in consortes,l.fi.C.non lice.habe. mentio. lib. xj. cùm pater §.16.& 15. habetur i l.si dom',§.fi. de leg.j. & in l. si mihi, & tltio, de verb. oblig. & in l.volũtas,& ibi Bart.C.de fideicom.quod est verum secundùm Bal. ibi in prima col. nisi sit eadem ratio prohibitionis,quod nota, & ad de quòd facit ad hoc, quia prohibitus vendere
21 extrà familiã potest † donare vni de familia, puta sorori secundùm Bal.in d.l.volũtas,j.col. quinetiam potest dare in dotem sorori suę,vel eius viro,vel etiam constituere sibi dotẽ potest fœmina prohibita alienare,Bal.in secunda col. Vide notata in authen.res quæ, C. commu.de lega.Paul.de Cast.consi.13.vbi ponit,an certa res prohibita alienari à testatore possit in dotẽ
22 dari; nota tamen,† quòd prohibitus alienare extrà familiam,si alienat liberatur soluẽs pœnam,

nam, quam si non soluit, familiæ debetur res
alienata secūdùm Bal. not. in l. j. xj. q. C. de his,
23 quæ penę nomine; potest † autem prohibitus
alienare extrà familiam alienare partem alte-
rius per ipsum redemptam, vt habetur d. §. xv.
& per Bar. ibi. Item pōt alienare in eū, qui fuit
de familia tempore mortis, vel tempore testa-
menti, secundùm Bal. in d. l. voluntas, in fi. Itē
24 potest † alienare in extraneum, si in familia
nullus sit, nisi alienans, quia non sit qui reuo-
care possit secundùm Paul. de Castr. consil. 43.
25 Itē pōt alienare † de consensu illorū de fami-
lia in quemcunque entraneum, l. qui Romæ. §.
cohęredes vbi Dyn. Bar. & Doctores. de verb.
oblig. Facit l. nihil, §. omnibus, de lega. j. l. quo-
ties & ibi Bart. & doctor. C. de fideicom. Item
potest alienare partem sibi aliter, quàm per
ius acrescendi, acquisitā, tenet Bald. Imola &
Io. de por. in l. si testamēto in princip. de vulg.
& pupil. Item si alienetur primò in vnum de
familia, pōt ille secūdus in extraneū postea alie
nare, d. §. xv. vbi Bar. et tenet Bald. d. l. volun-
tas, ideòq; Rainer. de forli. in d. §. xv. dat cau-
26 tellā, quòd † prohibitus alienare alienet in vnū
de familia, quia tunc postea res alienata po-
test in extraneum alienari, quod nota, vt per d.
Io. Bertachin. d. loco.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non obstante iuramento potest aliena re res ecclesiæ ex causa necessitatis, vel vtilitatis.*
2 *Iuramentum simpliciter præstitum restringitur ad alienationem illicitam.*
3 *Necessitas, & vtilitas equiparantur à iure.*
4 *Iuramentum habent vim clausulæ, si non valet quod ago. &c.*
5 *Iuramentū ligat strictius iurantē, & quandoq; accumlat forum foro.*
6 *Iurans residere in ecclesia potest se absentare ex causa necessitatis, vel vtilitatis ecclesiæ.*
7 *Iuramentum de non alienando Romano Pontifice inconsulto, quid operetur.*
8 *Consilium qui petere tenetur non potest etiam licite disponere consilio prius non petito.*
9 *Licentia debet præcedere, amplia etiam in casu licito num. 16.*
10 *Necessitate summa vrgente, quæ maximam requirat celeritatem, alienatio inconsulto Papa fieri poterit.*
11 *Legatus de latere an possit dare licētiam alienandi contrà iuramentum.*
12 *Legatus de latere non potest disponere de his, quæ Papa specialiter sibi reseruauit.*
13 *Res modicæ, vel modicæ vtilitatis sub iuramēto de non alienando non includitur.*
14 *Res quando nō est modica, an non obstante iuramento de non alienando, alienari possit.*
15 *Alienatio facta contrà iuramentum valet, sed contrafaciens est periurus.*
17 *Prælatus an consanguineo suo rem ecclesię in emphyteusim concedere vel secum contrahere possit.*
18 *Administrator cum potestate alienādi, in personam consanguinei alienare non potest.*
19 *Prælatus, qui iurauit non alienare, an consanguineo suo cōcedere possit rem valoris unius floreni cum dimidio.*
20 *Consanguineis prius est subueniendum, quàm extraneis.*
21 *Prælatus sicut extraneis, ità & consanguineis beneficia ecclesiastica concedere potest.*
22 *Prælatus de reditibus ecclesiasticis consanguineis, & amicis suis potius, quàm aliis subsidium conferre potest.*
23 *Frater tam clericus, quàm laicus tenetur dotare sororem, quæ dotem non habeat.*
24 *Clericus habes vxorem, & filios, potest eos pascere de reditibus ecclesiæ.*

1 VIDETVR ēt quòd † eueniente casu
necessitatis sit licitum prȩlato res eccle
siæ alienare, etiam non obstante iuramē
to de non alienando per eum prȩstito.
Item et eueniente casu vtilitatis ecclesiæ, quia
necessitas, et vtilitas in materia nostra æqui-
paratur, et quod dicitur de casu necessitatis,
censēt dictū de casu vtilitatis, quia dicit Abb.
in c. fi. de eccles. ædifican. vel reparan. quòd iu-
2 ramentū simpliciter prȩstitū de rebus ecclesiæ
non alienādis restringitur ad alienationem il-
licitam; nō autem ad alienationem necessariā;
et eadem ratione puto idem in alienatione,
quæ fit ad vtilitatē ecclesiæ; nam necessitas et
3 vtilitas † in hoc æquiparantur à iure, c. sine
exceptione, xij. q. ij. et quod not. in summa sūt
verba Aegid. Bellamerȩ in c. Abbatibus col. 5.
nume. 6. versi. sed cōtrà, vbi dicit causa necessi-
tatis, et vtilitatis ȩquiparantur, et in vtraque
causa, etiam non obstante iuramento præla-
tus alienare potest; subdens et idem posset di-
ci, vbi esset casus pietatis, vt pro redemptio-
ne captiuorū, c. aurum. Facit quod in simili no
tāt Innocē. in cap. cùm omnes, de constit. Sub-
dens Abb. et ex hoc, et ex tex. arguo, quòd iu-

ramentum præstitum in materia iuris restringitur, & restringi habet ad limites iuris, optimus tex. in l. fi. C. de condict. indebit. et l. fi. ff. de his, qui satis. cog. & vide q notat Innocen. in c. per tuas. de arbitri.

¶ In contrarium autem facit, quòd iuramentũ
4 debet aliquid operari, hoc est, † quòd habeat vim clausulæ, si non valet, quod ago, vt ago, valeat, vt valere potest, l. cùm pater, §. filius matrẽ, ff. de leg. ij. & in c. ad nostras. de iureiur. per Bart. in l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. & in l. sciendum, ff. de verb. oblig. potest tñ dici, quòd primum procedat quando iuramẽtum potest
5 per se operari; nam † adducit vinculum, & ligat strictius ipsum iurantem, vt non contraueniat, & quandoq; accumulat forum foro, vt c. fi. de foro compet. in vj. & vide bonum text. in c. ex parte tua, de cler. resid. vbi iurans residere
6 in ecclesia † potest nihilominus iuramento nõ obstante se absentare pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ. Vel iuramentũ per se parũ, aut nihil operatur, & tũc habet vim illius clausulę si non valet, quod ago, vt ago. Subdens Abb. ibi-
7 dem in materia, sed quęro, an † idem sit dicẽdum hodie in illo iuramento de non alienãdo Romano Pontifice inconsulto, Io. Andr. dicit, quòd non, quia hoc iuramentum ex vi verborũ debet intelligi etiam de licita alienatione, siuè sit iuratum Papæ, siuè inferiori prælato; videt enim Papa, vel inferior tale iuramentum recipiendo à subiecto voluisse obuiare, ne quid indiscretè agatur, & prouidere ecclesiæ etiam in licitis alienationibus; nam de illicita alienatione non potest intelligi, quia illa etiam de superioris licentia fieri non debet. Quidam tamen consuluerunt contrarium dicentes, quòd etiã hoc iuramentum debet extendi solùm ad illicitam alienationem; sed dicit Io. And. quod isti consulentes non potuerunt posteà eorum consilium defendere, & contrà eos inducit text. in c. aduersus de imunit. eccles. in ver. propter imprudentiam, vbi etiam necessaria, vel vtilis contributio non fit inconsulto Papa, ne quid indiscretè agatur, fatetur tamen Io. And. quòd hoc esset de facto corrigendum, quia est multum ecclesijs grauosum, cùm ratione talis iuramenti impediantur sæpè prælati facere contra tractus aliàs vtiles de proximorum prælatorũ licentia; & cum Io. Andr. dicit Abb. q omnes transeunt, & inquit mihi placet, & pro hoc adduco talem rationem. Certum est, quod recipiens tale iuramentum videtur sibi reseruare consilium, vt patet ex vi verborum; sed astri-
8 ctus ad petendũ consiliũ † super aliqua re nõ potest etiã licitè de illa disponere consilio pri' non petito, c. cùm in veteri, de electio. cap. cùm olim, de arbit. cap. nouit de his, quę fiu. à prę la. Bart. in l. j. §. si plures, ff. de exercit. Idem puto dicendum de iuramento præstito de non alienando sine licentia papę, vel alterius; nam licẽ-
9 tia debet † pcedere, c. licet de regul. iuris hoc tenet Ioan. And. post Hostiẽ. in c. 1. de his, quæ
10 fi. à præla. Omnia prædicta † arbitror esse vera cessante summa necessitate, si autem immineret summa necessitas alienandi, & tantam celeritatẽ requireret, q superiorem consuli non patiatur, tunc puto alienationem posse fieri cõsensu Papæ, vel alterius, cui fuit taliter iuramẽtum pręstitum, minime requisito, arg. optimo l. tutor repertorium, ff. de admi. tut. vbi in causa necessitatis potest tutor inuentario non cõfecto administrare bona pupilli, q aliàs cessante necessitate facere nõ potest, ad id quod not. Io. xij. q. ij. fine exceptione, & c. placuit, & Hugo, & Archid in c. Abbatibus, ead. cau. & q. Io. de san. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. vbi dicit in casu illius Clemen. posse fieri alienationem impunè illa solemnitate non seruata, si necessitas non capit tantam dilationẽ. Tenet Paulus in sua disputatione condemnatus; bonus tex. in simili in c. nullus res ecclesiæ, 18. q. 4. & inquit Abb. hæc nota, quia faciunt ad multa maximè pro exemptis habentibus superiorem in remotissimis partibus; vbi subdit Abb.
11 an † legatus de latere possit dare licentiam alienãdi contrà hoc iuramẽtũ, vide, inquit, per Spec. in tit. de dispensa. §. consequenter, versic. cæterum, vbi concludit; quòd nõ, argu. tex. in c. venerabilem, de electione, & credo, quòd optimè loquatur, quia non potest disponere in
12 his, † quæ Papa spetialiter sibi reseruauit, vt c. q trãslatione, de off. legat. secus dicit ipse Specul. in versi. seq. in iuramento præstito inferiori prælato; nam tunc, cùm ipse concurrat cum quolibet plato prouintię suæ, quicunquę sit ille, poterit legatus talem licentiam dare, nam iuramentum illud est præstitum habito respectu ad dignitatem, & non ad personam prælati, quod dicit verum in versic. fi. nisi is, cui ille iurauit, sit prælatus alterius prouincię, quia cũ illo non concurrit, licet fateatur, quòd circumscripto isto iuramento possit legatus dare licẽtiam rectori alienandi bona quæ sunt in prouincia sua, licet prælatus istius rectoris sit in aliena prouincia. Clarius in hac materia videtur distinguere Abb. in c. vt super, de reb. eccle. non alien. col. iij. versic. sed oppono cõtrà glo. vbi facta opositione contrà dictum glo. quòd nec etiam ex causa vtilitatis ecclesiæ, ex quo iurauit, potest ille Archiepiscopus alienare, distinguendo dicit, ergo dicerem, quòd aut res
13 est modica, † & seu modicę vtilitatis, & tunc

non

non includitur sub iuramento de non alienando; quia non est verisimile, q superior voluerit illum illaqueare in istis modicis, cũ ista modica sint exépta ab omni solénitate & iuris dispositione c. terrulas xij. q. ij. iuramétum ergo simpliciter præstitum debet intelligi secũdùm materiam subiectam ad ea, quæ not. Innocen. in c. per tuas, de arbitri. Item iuramentum est stricti iuris, ideò debet cestringi, & non latè interpretari, arg. c. penult. de iureiur. Et hoc inquit Abb. notabis semper; nam reperio Feder. consil. 204. dicentem, q hodie prælati communiter iurant non alienare incõsulto Papa & sic debet intelligi iste tex. vt nõ obstãte iuramento
14 poterit iste hãc alienationem facere. Aut † res est non modica, & tunc distingue formam iuramenti, aut iurauit non alienare simpliciter, aut non alienare inconsulto Papa, aut non alienare sine licentia superioris. Si verò iurauit simpliciter, & tunc puto, q in casu vtilitatis ecclesiæ poterit alienare; nam video, quòd in casu necessitatis ecclesiæ hoc iuramentũ nõ astringit, c. fi. de ecclesi. ædifi. vel reparan. quia necessitas, & vtilitas æquiperantur à iure vt not. xij. q. ij. in summa, not. Innocen. in c. cùm omnes, de constit. Refert ergo illud iuramentum ad alienationem illicitam, vt sic metu iuramẽti prælatus abstineat facilius ab alienatione illicita; nam regulariter à iure prohibetur alienatio, c. si quis c. nulli, de reb. eccles. non alien. & iuramentum est stricti iuris; debet ergo intelligi secundùm iuris dispositionem, vt non alienet scilicet illicitè, prout iura disponunt.

¶ Si verò sit iuratum non alienare inconsulto Papa, & sic secundùm secundùm formam, tunc inquit intellige tex. secundùm opinionẽ Innocen. q fuit concessum alienare illi gratia spirituali; nam taliter præstito iuramento non potest, nec debet fieri etiam licita alienatio Papa inconsulto; hoc enim important illa verba c. aduersus, de imunit. eccles. colligit in c. vlt. de imunit. eccles. Item necesse est, vt verba intelligantur de alienatione aliàs licita, nam inconsulto papa non faceret illicitam, & ità volunt communiter Doctores in d. c. fi. de eccles. ædifican. vel reparan. Et q qui taliter iurauit, videatur iurasse non alienare etiam in casu permisso, videtur esse communis opinio, per Doct. in c. fi. de eccles. ędif. vel reparã. in c. 1. de reb. eccles. in vj. c. 1. de his, quæ fi. à præla. adeò vt plerique doct. loquantur per verbum impeditiuũ potestatis, etiã in casu licito, vt nõ pōt nõ valet, impeditur, per q videtur dicendum, q alienatio sequuta in casu permisso contrà iuramentum esset nulla, & non valeret.
15 ¶ Sed in contrarium est veritas, quam tenet Rota in manuscriptis decis. Crescen. 150. incip. prælat' in rubrica de iurciuran. vbi deciditur, q valet alienatio facta in casu licito cõtrà iuramentum, licet contrà faciens sit periurus per Doct. in l. si ità quis. §. ea. ff. de verb. oblig. canonistæ in c. licet mulieres, de iur. iur. in vj. Corne. consi. 322. iij. vol. quia intelligit Rota q tale iuramentum non facit alienationem licitam nullam, licet faciat illum, qui alienat piurum est decis. in terminus Guid. Pap. q. 153. vbi episcopus, qui iurauit non infeudare Romano Pontifice inconsulto, non potest bona suæ mensæ episcopali non solita infeudari infeudare, si non iurauit, tunc non requiritur Papæ authoritas.

¶ Si verò sit iuratum non alienare sine licentia superioris, & sic secundùm tertiam formã, & tunc pari modo inquit dicendum est, quòd non possit alienare etiam licitè sine licentia, nam nõ potest intelligi de alienatione illicita, quia illa non fit etiam cum licentia superioris,
16 & de † significato huius verbi licentia est, vt debeat peti primo licentia etiam in casu licito, quasi quòd superior reseruet in se cognitionẽ, vtrum casus sit licitus nec ne, per tex. in fi. cap. licet de reg. iur. hæc per Abb. in c. vt suprà, de reb. eccles. non alien. Facit quod habetur in decis. Guido. Papæ decisio. 249. vbi habetur, q stãte tali iuramẽto nõ debet fieri alienatio, & si fiat, q est nulla, sed possumus in hoc quoque casu dicere idem, & tenere, q in allegata Rotę decis. tenetur de iuramento præstito Papæ arg. à maiori ad minus. Et Abb. d. loco. ponit in materia quæstionem, videlicet nunquid prælatus possit consanguineo suo concedere
17 rem † ecclesię in emphyteusim, vel secũ contrahere alienationem rei ecclesiasticæ, & dicit, q videtur de hoc tex. notabilis in Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. eccles. vbi habetur, q quibuscunque modis alienatio rei ecclesiasticæ facta permittatur, non tamen licet œconomo, vel eius consanguineis rem ecclesię accipere; & faciunt ibi legistæ festum de illo tex. adducẽtes, q vbi administratori permittitur alienatio, non potest illam facere in personam cõ
18 sanguinei, † quia est suspitio læsionis, ꝑpter cõsanguinitatem, & est illa Authen. canonizata, x. q. ij. hic vsus præstatio. Doctores tamen ibi, & maximè Bar. & Bal. dicunt, quod rem solitam cõcedi in emphyteusim, seu in feudum potest prælatus concedere suo consanguineo, quia cessat hoc casu presumptio fraudis, & lęsionis, cùm aperta sit via huius alienationis, nisi secundùm Bal. vellet concedere consanguineo potentissimo, sentit et Bar. post Iac. quòd modicã rem potest consanguineo cõcedere, & sic trãseunt

ſeunt legiſtę cõmuniter ibi. Sed reperio Feder. de ſen. præallegato conſilio, vbi firmat contrarium; format enim
19 † quæſtionem, nunquid prę latus, qui iurauit nõ alienare in emphyteuſim rem valoris vnius florini cum dimidio, & reditus quinq; ſolidorũ, nam expediebat propter vicinitatem habere illam petiolam tertię, & determinat finaliter, quòd ſic, quia non obſtat iuramentum in iſtis minimis, nec obſtat conſanguinitas, quia ratione fraudis fuit inducta illa prohibitio, ſed hic præſuponit omnem fraudẽ ceſſare. Item ceſſante fraude melius eſt contrahere cum conſanguineis, quã cũ extraneis,
20 nam † prius debemus ſubuenire cõſanguineis, quàm extraneis, 86. diſtin. nõ ſatis. Facit, quod not. glo. 3 1. diſtin. c. omninò & c. 1. ſuprà de eo habit. mulier. & cler. vt per Abb. ibidem, vbi cõcludit quòd non, & tenet, ꝙ dictum legiſtarũ ſit verum, ꝙ, vbi adminiſtratori permittitur alienatio, non poteſt illam facere in pérſonam conſanguinei; quia Authen. ad hoc allegata loquit in œconomo, quod non putat procedere in prælato eccleſię; nam reperio inquit tex. val de ſingularem, xij. q. ij. ſi quis qualibet, iuncto. §. præcedenti, vbi dicitur, quòd rector cuiuſcũque eccleſiæ poteſt vnam rem de eccleſia auferre, dummodò de ſuo tantundem eccleſiæ conferrat, & ſic habet priuilegium, vt res eccleſiæ poſsit alienare ſine vtilitate; ſatis enim eſt, quòd eccleſia non deterioret, & videtur tex. in c. ſi quis præallegato, quòd etiam in fauorẽ conſanguineorum poteſt prælatus hoc facere, vt etiam ſentit ibi Archid. & facit quod not. Archid. x. q. ij. precarie, vbi dicit, quòd ſicut
21 extraneis, † ità conſanguineis poteſt prælatus beneficia eccleſiaſtica concedere, vt per Abb. d. c. vt ſuper in fi. vide inquit Abb. d. c. vt ſuper in fi. ꝙ d. Authen. quibuſcunque modis, loquitur in œconomo, qui non habet priuilegium, ſicut prælatus, nec tantum iuris in bonis eccleſiæ iuxtà not. per glo. x. q. iij. c. fi. Item œconomus eſt magis ſuſpectus, quàm ſit prælatus, q; prælatus eſt proprius ſponſus eccleſiæ, & pro hoc inquit concluderem, quòd prælatus poſſet contrahere cum conſanguineis de rebus eccleſiæ, ſicut cum extraneis, licet œconomus non poſsit, niſi vt p̃dixi. Addo ego quod dicit Abb. in c. inquirendum de pecul. cler. quòd prælat᷑
22 de reditibus † eccleſiaſticis habet conferre ſubſidium ſuis conſanguineis, & ꝙ immò potius tenetur ſuis, & amicis, quàm alijs; & per eundẽ Abb. in repit. in c. cùm eſſes, de teſta. mihi fiu. 31. vbi cleric᷑ poteſt teſtari de bonis eccleſię, ſi tantumdem eccleſiæ contulit de bonis ſuis, antequàm teſtatur, & dicit Ancharan. conſil. 437. quòd ſunt laudandi exequutores teſtamẽti, qui in propinquos pauperes teſtatoris, vel defuncti bona diſtribuunt. Item addo ꝙ dicit Abb. in c. peruenit extrà de arbitris. quòd quẽ
23 admodum † de iure ciuili frater laicus tenetur dotare ſororem, quæ dotẽ non habeat, quæ ſit ei coniuncta ex parte patris, vt per glo. in l. cùm plures, & ibi doctor. §. pen. ff. de admi. tut. & in l. non enim C. eo tit. & ſicut eam teneẽ alere in caſu neceſsitatis, ità & dotare eũ longè fauorabilior ſit cauſa dotis cauſa alimentorum; ità ſimiliter eſt dicendum, quòd frater clericus teneatur ad ſororem dotandam, cùm clericus teneatur magis actum humanitatis exercere, & charitatis, quam laicus, c. 1. & ꝙ ibi not. de emptio. & venditio. Subdens ibidem. & credo, quòd cum bona conſciẽtia, ſi clericus non habet bona patrimonialia, poterit dotare ſororẽ, vel alia conſanguineã de fructibus eccleſiaſticis, ac reditibus beneficiorum, & dicit
24 glo. in c. omninò 31. diſt. quòd † clericus habens vxorem, & filios poteſt eos paſcere de reditibus eccleſię, ergo à fortiori, & dotare; q; dicit glo. in c. peruenit j. q. iij. ꝙ minus eſt peccatum dare conſanguineis, quàm extraneis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus qui iurauit non alienare inconſulto Romano Pontifice, an poſsit in perpetuam emphyteuſim terram concedere, ſuper qua emphyteuta molendinum ædificet &c.*
2 *Iuramentum non eſt iniquitatis vinculum, nec eſt in damnum eccleſiæ ſeruandum.*
3 *Iuramenta illicita ſeruari non debent.*
4 *Alienans rem eccleſiæ cum iuramento de non repetendo, debet nihilominus reuocare, ſi in præiudicium eccleſiæ alienatio facta ſit.*
5 *Prælatus, qui iurauit non alienare Romano Pontifice inconſulto, ſi impetrauit licentiam non facta iuramenti mẽtione, valet impetratio, & nume. 9.*
6 *Epiſcopus quinquageſimum reditum dare poteſt alicui eccleſiæ non obſtante iuramento.*
7 *Epiſcopum nemo poteſt accuſare, quòd templũ Dei ædificat.*
8 *Epiſcopus de bonis antiquæ eccleſiæ nouam eccleſiam conſtruere tenetur, ſi eccleſia parochialis multum diſtat, ità quòd populus illuc concurrere non poteſt.*
10 *Epiſcopus, qui iurauit non alienare ſine licentia Archiepiſcopi, an de licentia Papæ alienare poſsit, non facta mentione dicti iuramenti.*

11 Alienatio

11 *Alienatio facta ab eo, qui iurauit non alienare, an valeat.*

12 *Alienans in praeiudicium ecclesiae, etiam si iurasset, nihilominus repetere potest.*

13 *Practica ad reuocandum à se alienata.*

14 *An qui iurauit non alienare compromittere possit.*

15 *Clericus sine authoritate diocesani non potest compromittere.*

16 *Iuramentum de non alienando amplectitur tantum res, quae sunt de mensa.*

17 *Iuramentum Abbatis de non alienando non se extendit ad id, quod non est de mensa.*

18 *Bona mensae episcopalis alienari possunt ad vitam alienantis.*

19 *Praelatus non potest venire contrà factum suum, & confessio praelati in eius praeiudiciũ valet vita eius durante.*

20 *Mensae bona non sunt, quorum vtile dominium non est penes ecclesiam, vel episcopum.*

21 *Bona dicuntur esse de mensa praelati, quorum directum, & vtile dominiũ est penes ecclesiã.*

22 *Bona de mensa esse praesumuntur, quorum proprietas, & vtilitas fuit longissimo tempore penes ecclesiam.*

23 *Bona de nouo ecclesiae acquisita dicuntur esse de mensa ipsius.*

24 *Praelatus si per annum penes ecclesiam retinuit bona reuersa, quae solita erant infeudari, praesumitur illa applicare mensae.*

25 *Bona reuersa si notentur in libro aliarum possessionum mensae, dicuntur esse incorporata mensae.*

26 *Quis talis esse praesumitur, quales sunt illi, inter quos numeratur.*

27 *Bona reuersa ad ecclesiam si possideantur per xl. annos, amplius infeudari non poterunt.*

28 *Possidens per x. annos videtur declarare bona esse mensae incorporata.*

29 *Praelatus iuramento non obstante necessarias alienationes facere potest.*

30 *Praelatus non obstãte iuramento alienare põt, quae sunt nullius, vel modicae vtilitatis.*

31 *Praelatus in casu permisso alienare potest, iuramento simpliciter praestito non obstante.*

32 *Iuramentum de non alienando sine licentia superioris impedit alienationem etiam in casu licito.*

33 *Licentia debet prius peti, quàm fiat alienatio.*

FACIT ad materiam casus, qui ponitur per Feder. de sen. in suo consilio. 203. quẽ recitat Lauren. de Rodul. in repet. capitu li fine exceptione, xij. q. ij. in sua quest. 45.
1 vbi ponit, an episcopus, † qui iurauit nõ aliena re inconsulto Romano Põtifice bona ecclesię si velit, an possit concedere alicui suo coniun to aliquam terram imperpetuam emphyteusim, puta vnius floreni cum dimidio, vel quid simile, & ipsius reditus ascendant puta ad annos. x. solidos, & velit dictus coniunctus ibi aedificare vnum molendinum, de quo habebit ecclesia censum singulis annis, & in rei veritate, si ędificaretur per ecclesiam, heberet quolibet anno ducẽtũ, & dicit quòd, si cõmodè hoc non potest facere episcopus, vel rector de per se, quod episcopus vel rector potest cõcedere dicto cõsanguineo; nec obstat in tali casu iura mentum, cùm non sit presumendum, quòd de tali cogitauerit, vel ꝙ huiusmodi terrulas, vel minima voluerit per iuramentum obligari, &
2 iuramentũ † non est iniquitatis vinculum, nec in damnum ecclesię seruari debet c. quanto, de iur. iur. c. veniens & c. sicut, & aliàs vt per Lauren. d. repet. & d. quaest. vbi ad longum casum hũc ponit, & recitat. Facit ꝙ habetur in tex. in c. itellecto extrà de iureiur. vbi q alienat bona suae dignitatis cum iuramento de non reuocãdo alienationem, qui tamen primò iurauerat non alienare, potest alienata reuocare non obstante iuramento de non reuocando praestito, ꝗa primũ iuramẽtũ est licitũ, secũdũ verò, illi-
3 citũ, & illicita iuramẽta † seruari nõ debent c. si diligẽti de foro cõpet. quia vt glo. dicit d. c. intellecto, iuramenta, quae fiunt in damnũ suę dignitatis, nõ iuramẽta sed periuria, siue teme raria sunt censenda c. sicut el secondo, de iureiuran. vnde ille, qui praestitit sua authoritate, potest venire cõtrà & reuocare malè alienata vt ibi per eã; & habetur in glo. in cap. si quis de reb. ecclesię nõ alien. in verbo alienator, quòd
4 si quis alienat in praeiudiciũ † ecclesiae, etiã si iurasset non repetere, reuocare debet alienationem non obstante iuramento, cùm tale iumẽtum, sit illicitũ. Facit quod dicit Fely. in c. constitutus, de rescrip. secunda col. versi. limitã praedicta secundùm Ioan. Andr. qui allegat,
5 quòd, si prelatus † iurauit non alienare inconsulto Romano Pontifice, & impetrauit à Papa licentiã non facta mentione de iuramento, valet impetratio, quia non venit contrà iuramẽtum. Sequitur Bal. c. 1. ix. col. super verbo antiquis, qui feud. dare poss. subdens, quòd, si iurauit non alienare sine licentia Titij, quia satisfit iurameto habita licẽtia Titij; secus si iurasset non alienare sine metropolitani; tunc enim

enim si petitur licentia à Papa, facienda est mentio illius iuramenti.

6 ¶ Itē facit illud, ꝙ † episcopus potest dare de suæ ecclesiæ reditibus quinquagesimam partē alicui ecclesiæ, vel pijs locis etiam sine consen su capituli, etiam non obstante iuramento per eum præstito de non alienandis rebus ecclesię de quo in c. tua, de ecclesi. ædifican. vel reparā. & c. intellecto, de iureiur. vt habetur in glo. in c. pastoralis de his, quæ fi. à præla. in glo. in verbo salua. ibi videtur manifestè, quòd episcopus potest dare quinquagesimam, vel centesimam partem sine consensu capituli non obstante iu ramento de non alienandis rebus ecclesiæ. Ne

7 mo † enim potest episcopum accusare de eo, ꝙ templum Dei ædificat, xij. q. ij. aurum, habetur per. Lauren. de Rodul. in sua repet. capi tuli sine exceptione. xij. q. ij. q. 50.

In alio quoq; casu potest episcopus alienare de bonis ecclesiæ non obstante iuramento præ

8 stito de non alienando; quia si † ecclesia parochialis multùm distat ità, ꝙ populus nō potest concurrere illuc pro diuinis audiendis, & recipiendis, nisi cum magna difficultate, potest, im mò tenetur episcopus in tali casu & ob talem populi indigentiam nouā ecclesiam construere, & de bonis ecclesiæ antiquæ, nouæ, vel de nouo erectæ contribuere, & alienare tali non obstante iuramēto per tex. vbi Abb. & alij in c. tua extrà. de ecclesi. ædifican. vel reparan. Sed

9 quid si † episcopus iurauit non alienare sine licentia Papæ, & impetrauit ab eo licentiā alienandi non facta mentione de iuramento, an si alienat, valeat alienatio, & respondet Lauren. de Rodul. in sua repetione capituli sine exceptione, xij. q. ij. quæst. 39. quòd Ioan. Andr. & Ioan de Ligna. in c. vt super de reb. ecclesi. non alien. & alijs in locis ibi per eū recitatis, tenent quòd sic, quia habuit licentiam, nec fit aliqua trangresio iuramenti; benefacit, inquit, idem Lauren. quia aliàs dicta licentia non erat necessaria; ad idem facit ꝙ not. Io. Andr. in c. ij. sup versic. verisimile, de fili. præsbytero. in vj. nor. Faciunt & alia, quę ibi adducit ipse Laurē. vbi

10 etiam † quærit, quòd, si episcopus iurauit non alienare sine licentia archiepiscopi, & alienauit de licentia Papæ non facta Papæ mentione de iuramento prædicto, an teneat alienatio, & tenet, ꝙ non valet alienatio non facta mentione dicti sic præstiti iuramenti; & ratio potest esse; quia, si expresisset, fortè Papa non dedisset talē licentiam; potuisset enim imaginare ꝙ non sine causa Archiepiscopus non arctasset ad tale iuramentum; quę quidem causa D. Papæ foret incognita. Item quęrit nunquid va-

11 leat alienatio facta ab eo, † qui iurauit non alienare; respōdet, quòd in ecclesia non valet, & est speciale in ecclesia, vt non valeat; in alijs autem valet, sed iurans, & alienans est periurus, ità tenet Ioan. de Ligna. præallegato loco. Pro quo vide notata per Innocen. & per Ioan. Andr. & alios modernos in c. dilecto, de preb. & ꝙ not. in q. mercuriali, in reg. quod semel. de reg. iur. in vj. & ꝙ not. Archid. eo. lib. in c. duobus, de rescrip. & de præben. c. si à sede. Facit in hac materia, quod habetur per d. Lauren. d. repetione, quæst. 68. vbi qrit an illi, qui agit ad reuocationē malæ alienationis, posit opponi de iuramento, quia iurauit non venire contrà cōtractum à se factum, & dicit glo. in c. si quis præsbyterorum, de reb. ecclesi. non alien. in ver

12 bo alienator, quòd qui † alienauit in præiudicium ecclesiæ, etiam si iurasset repetere, & reuocare potest dictam alienationem, etiam nō obstante iuramento, & talē sic præstitum iuramentum sit illicitē præstitū de iur. iur. c. intellecto; Ioan. Andr. distinguit videlicet quòd aut sic iurans primò iurauit in sua promotione non alienare, aut non. Primò casu procedit dictum glo. quia primò præstitum iuramētum est seruandum, idest iuramentum, ꝙ primò præstitit in sua promotione de non alienādo; quia tale iuramentum fuit licitum, meritò seruandum. Secundo casu idest si non iurauit in promotione de non alienando, est secus, quia tunc iuramentum de non contrauenendo cō tractui obstaret, & ità loquit tex. in c. cùm venissent, de iustit. & dicebat Hostien. ibidem ꝙ hoc dictum est verum, quod obstat, quando potest aliter consuli, aliàs autem non obstaret, huic iuramētum, quin posit contrauenire. Et hoc placet Ioan. Cald. in d. c. si quis; licet hoc nihil est dicere, nam quis dubitat, quòd aliter potest consuli? cùm si est dare ibi clericos, vel patronos, vel patronatus, vel superior suus ibi sit, poterūt agere. Itē poterit agēs petere relaxationem, ꝙ in fauorem ecclesiæ, & ordinum recipientium de facili relaxare debeat superior.

13 Adde practicā quia † in hoc casu dicit Bald. in l. j. C. ne quis in sua cau. ꝙ episcopus potest agere nomine ecclesiæ ad reuocandum à se alienata; item quòd procurator ab eo constitutus pari modò coràm constituente id potest. Sed ibi agere, & venire debet nominē & pro parte ecclesiæ, non episcopi constituentis. Sed consultius esse dicit, si episcopus procedat in hoc per inquisitionem contrà detentorē, quia in istis casibus nulla obstabit, nec opponi poterit etiam iuramenti exceptio, vt ibi. per eundem Bald.

¶ Et in materia quærit idem Lauren. de Ro-

14 dul. in consil. 43. † nūquid, qui iurauit nō alienare,

nare, posſit compromittere, & reſpondet ſecũ
dùm Hoſtien. & Ioan. And. poſt eum in c. poſt
tempora, de arbitris, ꝙ non poteſt, & hoc ea
ratione, ne occaſione ſententiæ contigeret fie-
ri alienationem, aut eccleſiam grauari. Idem
habetur ibidem per Ioan. de Ligna. in verbo
15 licentiam, quia clericus † ſine authoritate dio-
ceſani non poteſt compromittere, vt eccleſia
obligetur, per Hoſtien. & Io. Andr. in c. perue-
nit, de arbitr. per tex. in c. regenda, x. q. j. de cæ-
tero, de tranſactio. & c. cùm tempore, in fin. de
arbitris. Specul. de arbit. §. reſtat. verſic. ſed nũ
quid clericus, & §. finitur, verſ. ſed nunquid ꝓ-
latus in fi. idem dicit Ioan. de Ligna. d. c. perue
nit, ſuper glo. fi. Feder. de ſen. conſil. 89. Refert
Lauren. de Rodul. d. loco q. 44.
16 ¶ Tale etiam † iuramentum de non alienã-
do Romano Pontifice inconſulto præſtitum ꝑ
prælatum amplecti tantùm videtur, & conti-
nere res, quæ ſunt de menſa, nec extendi ad il-
la, quæ non ſunt de menſa per ea, quæ deducit
Bal. in conſil. 374. v. vol. in fi. vbi dicit, quòd ſi
ſit ſub aliquo Abbate exempto aliquis priora-
tus habens bona diſtincta, & prior illius loci
velit alienare, poterit hoc facere cum conſen-
ſu Abbatis, quia Abbas illa fungitur vice epi-
ſcopi in authorizando, not. in c. 1. extrà de re-
bus eccleſiæ non alien. vnde in caſu illius con-
ſilij domus, quæ non eſt de menſa Abbatis,
ſed de menſa prioris benè potuit alienari
17 tali non obſtante iuramento, quia † iuramen-
tum Abbatis de non alienando Romano Pon-
tifice incõſulto non extendit ſe ad id, quod nõ
eſt de menſa, c. vt ſuper, vbi Hoſtien. de reb. ec-
cleſ. non alien.
18 ¶ Immò videtur, † ꝙ alienari poſſint bona
menſæ epiſcopalis, & ꝙ valeat alienatio, ſi qui-
dem ſit facta ad vitam alienantis tantùm, & ei⁹
vita durante, quia id tenit Rota in deciſio. ma-
nuſcrip. deciſio. Moedan. tit. de reb. eccleſ. ſi
tranſactio. deciſio. 7. in vna coram Marſicano
inter Ioan. Aluarot. & epiſcopum Lamacen.
vbi poſito dubio, an teneret alienatio, ſi epiſco
pus alienauit bona menſæ ſuæ ad cõmodũ ſuũ
ad vitã tantùm cum iuramẽto de nõ veniendo
contrà, attento ꝙ epiſcopus tempore promo-
tionis præſtitit iuramentum de nõ alienando,
& propoſita bis in auditorio cauſa domino-
rum vota ſemper fuerunt paria; tandem alia
vice propoſita fuit deciſum ꝙ non obſtante
primò iuramento per prælatum de non alie-
nando ſolito prǽſtari alienatio bonorum mẽ
ſæ epiſcopo pro eius vita valeret, ſiuè alienatio
eſſet iurata, ſiuè non, ſiuè eſſemus in inſepara-
bilibus puta epiſcopi, vel in inſeparabilibus pu
ta epiſcopi, & eccleſię ſimul, vel capituli & per
ipſum prælatum non poteſt retractari, & maxi
mum fundamentum fuit per Aret conſil. 113.
vel 114. Abb. c. cùm veniſſent de inſtit. col. 4.
19 Gemin. conſil. 369. col. vj. quia non † poteſt
prælat⁹ venire contrà factũ ſuũ, & confeſsio fa
cta à prælato in eius præiuditium vita eius du
rãte valet, Dominicus in c. cõſtantinopolitana
Fely. c. fi. col. fin. de præſcrip. & idem dicitur in
tranſactione durãte vita prælati trãſigentis,
tex. vbi Abb. & docto. in c. veniens de tranſac.
Roman. conſil. 369. vt in deciſio eiuſdẽ Moe-
dan. titu. de reb. eccleſ. iureiur. & de tranſac.
20 nume. 251. & bona ea † non dicũtur eſſe de mẽ
ſa eccleſiæ, vel prælati, quorum vtile dominiũ
non eſt penes ipſam, aut ipſum, vt ſunt bona
data in feudum, vel emphyteuſim per glo. in
Clem j. de exceſſ. præla. in verbo ad menſam,
per communiter doct. in c. vt ſuper de reb. ec-
cleſiæ non alien. Vnde talia bona quoquomo-
do reuerſa poſſunt denuo dari in feudum, &
emphyteuſim ea ratione, quia non ſunt de mẽ-
ſa, c. 2. de feud. & c. 1. in princip. qui feud. da.
poſſ. ꝙ eſt verum, ſi in continẽti darentur non
ĩ feudum, vel emphyteuſim, ſed ſi menſæ prius
aplicarentur, tunc non poſſet, per tex. in d. cap.
vt ſuper. & Faciũt Doctores, d. c. vt ſuper pro
cognitione iſtius materiæ multas concluſio-
nes videlicet.
21 ¶ Quod illa † bona dicuntur eſſe de menſa
prælati, vel rectoris, quorum dominium vtile,
& directum ſpectat ad ipſum, d glo. d. Clem.
j. & ſequuntur doctores d. cap. vt ſuper, quan-
do videlicet non ſunt conſueta dari in feudũ,
vel emphyteuſim, & ſi ſint conſueta dari in feu
dum, vel emphyteuſim, quando poſt reuerſio-
nem ſunt aplicata expreſsè menſæ ſecundùm
Abb. qui ponit hunc caſum pro indubitabili,
d. c. vt ſuper.
¶ Et ſecundùm Abb. ibidem & alios in dubio
22 illa bona † prǽſumuntur eſſe de menſa, quorũ
bonorum proprietas, & vtilitas fuit lõgiſsimo
tempore penes eccleſiam, per tex. in c. viden-
tes, xij. q. j. vbi talia bona deſeruiunt neceſsita-
tibus menſæ, et vtilitatibus eccleſiæ vel aliorũ
indigentium, nec ſunt talia bona conſueta dari
in feudum, aut emphyteuſim.
23 ¶ Item bona † de nouo data, conceſſa, & do-
nata eccleſię, vel ſimili modo acquiſita, dicunt
eſſe de mẽſa ipſius eccleſiæ, q̃a vidẽtur data, vt
ſint in vtilitate, & in bonis ipſius eccleſiæ, & ob
id de menſa per Innocen. & Abb. ibidem, vnde
talia bona non poterunt alienari per eum, qui
iurauit non alienare.
24 ¶ Et ſi prælatus † bona ſolita infeudari, aut em
phyteuticari reuerſa tenuit apertà per annũ pe
nes eccleſiam, qui non infeudauit, præſumitur

illas applicasse mensæ ecclesiæ per Archid. in cap.1.35.quæst.viij.Bart.in l.si vacantia,C. de bon.vacan.lib. x. vbi Io. de plat. Referunt scribentes d.c.vt super,Floren. c.ij. de feud. & ibi Abb.qui mouetur primò quia solùm noua feuda prælatus infeudat, idest quæ nondum sunt de mensa ecclesiæ facta, idest quæ de nouo sūt aperta,c.ij.de feud. Sed noua feuda,vel de nouo aperta non dicuntur post anni curricula,vt in d.c.1.35.quæst.viij.vbi nouæ nuptiæ dicuntur infrà annum,non postea, l.interdū,§.quorum de publica .Est text. pro hoc in c.vt super allegato,vbi Innocen.ꝙ si Archiepiscopus tenuit per annū istas res penes ecclesiā, videtur illas incorporasse.

25 ¶ Item si † bona infeudata,& emphyteuticata reuersa per officiales ad id deputatos notentur in libro aliarum possessionum, & rerū mensæ,dicuntur esse incorporata, & aplicata mensæ,per Bart.et Angel.in d.l.si vacantia, & in l. si quando, la. ij. eo. tit. vbi, res vacantes dicuntur in corporatę fisco, per descriptionem factā in libro illarum,rerum, quæ sunt de mēsa;quia D.Archid.dicit in c.contrà morē,c.homo librum,cap.isiforus, xv. distin. cap. si Ro-

26 manorum 19.distin.ꝙ quis † præsumitur esse talis,quales sunt illi,inter quos numeratur,vel est descriptus.

27 ¶ Item bona,† quæ reuersa ad ecclesiam possessa sunt per xl.annos,videntur ità esse effecta de mensa, ꝙ amplius infeudari non possunt, per Ioan.de Imol.in c.vt super, de reb. eccle. non alien.nec refert,ꝙ prælatus fuerit in bona fide, & quòd ignorauerit rem esse fraudalem, quia illus scientia non curatur, cùm id potuerit pro vtilitate ecclesiæ facere; ego benè puto,ꝙ possint dici de mensa ; sed ꝙ non possint de nouo infeudari,id mihi non videtur.

28 Immò dicit Andr.Barba. d.c. vt super,ꝙ † in dubio prælatus possidendo per x. annos videtur declarasse bona esse incorporata,& acquisita mensæ ecclesiæ arg.l.si filius,C.de pęn.habetur l.qui aliena,§.j.ff. de acquir. hære. habetur in l.pen.C.comm.diuid.l. cùm post,de iure dot. vbi decennalis possessio inducit præsumptum animum acquirēdi ius, & dominium de nouo, quantò fortius iam acquisitū retinēdo. ¶ Et in hac materia de alien.obstan. iuramen. de non alien. &c.ex dictis doctorum in c. vt super de reb.eccles.non alien.potes ellicere plures conclusiones.

29 ¶ Primò quia † non obstante iuramento potest prælatus necessarias facere alienationes, c.extirpandę §.j.de præben.& c.1.eo.tit.lib.vj. quia in tali iuramento non venit comprehensus iste casus.

30 ¶ Secūdò potest † prælatus non obstante tali iuramento alienare ea, quæ sunt nullius, vel modicę vtilitatis secūdùm Imol.& Abb.ibidē.

31 ¶ Tertiò non obstante † iuramento simpliciter præstito de non alienādo potest alienare in casu permisso firmant Car.Imol.& Abb.ibidem & per Bellemer. in cap.Abbatibus. col.5. versic.sed contrà.12. q.2.

32 ¶ Quartò qui † iurauit non alienare incōsulto superiore, vel Romano Pontifice non potest etiàm in casu licito alienare sine licentia Papæ,per Ioan.And.in c.fi.de ecclef.ędif.cum quo alij magis communiter transeunt,quia tale iuramentum debet aliquid operari,nā etiam in casu illicito sine iuramento non posset fieri alienatio inconsultò Papa,vt d.c.fi.

33 ¶ Quintò ex dictis † Abb.est,ꝙ prius licentia petatur,quàm fiat alienatio etiam in casu permisso, quia hoc importat verbum licentia, c. licet,ad fi.de regula facti c. cùm in veteri, plenius per Lauren.& moder.in c. sine exceptione,xvij.& 18. q. vbi plura Laurē. de hoc dicit, & per Io.Andr.D.Anto.& Imol.in c.vt super, id declaratur etiam si in petitione licentię nulla fieret mentio de iuramento,cùm ab illo petitur,cùm tale iuramentum præstitum est, per tex.d.c. vt super, in fi. quia cùm iuramentum habeat annexam conditionem,nisi licentia petatur, quàm primum petitur,cessat iuramentum;iccircò non est necesse de ipso iuramento facere mentionem,secus tamen si ab alio petatur licentia, quàm ab illo, cui sic iuratum fuit, quoniam tunc debet de iuramento haberi mentio &c.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non obligatur ex mutuo exbursato prę lato, nisi constet versum in vtilitatē ecclesiæ.*

2 *Contractus, qui gratia alterius tantùm geruntur, non obligant ecclesiam, nisi in quantum versum est in eius vtilitatem.*

3 *Contractus non vtiliter factus forma seruata tenet, sed ecclesia potest in integrum restitui.*

4 *Depositum si fiat penes prælatum, ecclesia obligatur ad reddendum.*

5 *Exceptionem post sententiam proponere non licet, nec noua instrumenta producere.*

6 *Solutum ex causa iudicati non dicitur indebite solutum saltem ciuiliter.*

7 *Exceptio doli obstat ei, qui per calumniam falsum allegans obtinuit sententiam, etiā aduersario, & iudice consentientibus.*

8 Dolus

8 *Dolus non infertur scienti.*
9 *Contrahens cum ecclesia tenetur probare pecuniam versam in vtilitatem ipsius.*
10 *Prælati sunt prompti ad recipiendum mutuū, & feneratores ad mutuandum.*
11 *Versum esse in ecclesiæ vtilitatem probare necessarium non est, vbi pro satisfactione oportet peruenire ad distractionē rerū immobiliū.*
12 *Prælatus liberam fructuum administrationem habet.*
13 *Depositum dicitur factum apud ecclesiam, quā do fit in præsentia prælati, & capituli.*
14 *Seruo si pecunia mutuata sit, oportet probare versam in domini vtilitatem.*
15 *Mulier si cum viro, vel alio sit obligata, probāda est versio in rem eius.*
16 *Abbas si emit pannum, mercator necesse non habet probare pannum versum in vtilitatē, & vestimenta Monachorum.*
17 *Ecclesia licet non teneatur, quando non probatur versio, tenetur tamen ipse sacerdos, & eius hæredes.*
18 *Ecclesia ex deposito ne tenetur, nisi quatenus lucrum sentiat.*
19 *Ecclesia non restituitur, si eius dolo desiit res esse apud eam.*
20 *Culpa lata dolo æquiparatur.*
21 *Ecclesia in restitutione minori æquiparantur.*

QVAESTIO QVARTA, AN, ET quomodo ex mutuo obligetur ecclesia.

EPISCOPVS, prælatus, vel rector plerūq; pro subuentionibus, reparationibus ecclesiæ, vel illius rerū, aut pro alijs causis cū mo uētibus accipiunt mutuo pecunias nomine ecclesiæ, vel pro ecclesia. Vnde vel eueniente tempore solutionis, vel mortuo prælato creditore intentante contrà ecclesiam cum successore, vel cum alijs pro ecclesia venientibus, oriuntur lites, & discordiæ & dubia, an ad solutionem talis mutui teneatur. Iudicaui igitur ad præpositum quęrere, an & quomodo ex mutuo sit obligata, aut obligari possit ecclesia; ego nolo hic procedere per cōtraria, ne inani lectura verborum mētem lectoris defatigem; Sed (quod vtilius puto) conclusiuè procedendo deducam, quæ pro hoc articulo hinc inde recolegi ex dictis doctorum.

¶ Et videtur primò quòd ecclesia non sit obligata pro mutuo exbursato episcopo, vel prælato, † nisi manifestè in vtilitatē ecclesiæ constet illud conuersum esse; & redundasse, dicit tex. apertus in Authen. hoc ius porrectum canonizata x. q. ij. c. eadem, in versic. is creditor hic intelligatur, qui, quod credidit, probat in vtilitatem religiosæ domus processisse secundùm q̄ ità intelligunt illum tex. Innocen. Hostien. Abb. & alij, in c. 1. de depo. & c. q̄ quibusdā, de fideiussor. Idē probat in tex. in c. 1. extrà de deposi. vbi habetur, quòd ex quo pecunia deposita tata non constat in vtilitatem ecclesiæ conuersam, non vult Papa, quòd ad illius solutionem astringi possint canonici; idem habetur in c. quod quibusdam, extrà de fideiussor. ibi in tex. nisi forte in vtilitatem domus ipsius manifestè constiterit redundasse &c. dicit glo. in d. c. in verbo vtilitatem, ibi tenetur ecclesia in quātum in rem eius versa est &c. idem glo. in d. c. q̄ quibusdam, de fideiussor. Faciunt ea, quæ habentur per Innocen. in d. c. 1. de deposi. vbi dicit, quòd non solùm † in mutuo, sed & in alijs contractibus non tenetur ecclesia, nisi in quantum versum est in eius vtilitatem, quod intelligimus verum in contractibus, qui fiunt alterius gratia tantùm, si autem fiunt gratia ecclesiæ, puta in emptione, locatione, & consimilibus est secus, sufficit enim q̄ vtiliter concurrit, l. verum §. sciendum ff. de minor. & §. seq. nisi in mutuo, quòd licet contrahat gratia ecclesia, nō tamen tenetur nisi versum sit in vtilitatem ecclesiæ, x. q. ij. hoc ius. Immò † & si non vtiliter contrahat ecclesia, dummodò forma seruetur, contractus tenet, sed reuocari potest per restitutionem in integrum, l. si quid. C. de præd. minor. c. 1. de in integ. restit. nec credimus quòd in aliquo contractu nisi in mutuo, ille qui cōtrahit cū ecclesia debeat esse solicitus, quòd pecunia quam ei pro contractu dat, in vtilitates ecclesiæ conuertatur, vel expendatur, quia hoc cautum non reperitur. Subdit ibidem Innocen. quod pari modo est speciale, vt quando pro debitis soluendis fit venditio rei immobilis ecclesiæ, emens sit curiosus, vt pretium cōuertatur in vtilitatem ecclesię, immò priori creditori soluere debet, vt i Authē. de ecclesia stie. tit. §. sancimus nec aliàs peteret nisi hæc faceret, sicut diximus in mutuo, sicut hoc ipsū speciale est in mutuo ciuitati facto, l. ciuitas. ff. si cer. pet. & in muliere consentiente instrumētō creditoris, Authē. si qua §. & in seruo. C. ad senat consul. Velleian. in alijs autem contractibus, vel venditionibus non sic est adhibēda diligen-

diligentia. Subdens idem Innocen. quando au
4 tem † apud prælatum, & ecclesiam aliquid de
ponitur, tunc ad reddendũ ecclesia obligatur;
tamen tunc etiam non videtur teneri, nisi ali-
quod lucrum ex deposito senserit arg. l. licet, ff.
deposit. §. si filius, & si sit super mutuo cotrà
quod per ecclesiam poterat excipi, quod non
erat conuersum in eius vtilitatem, vel ꝙ aliàs
non erat debitum inter partes transactum, vel
iudicatum, & agatur actione in factum ex re
iudicata, aut cõdictione ob causam, vel ex stipu
latione aut præscrip. verbis, vt detur illud ꝙ in
transactione conuenit, aut illud quod est iudi-
catum, non poterit excipi ꝙ illud debitum de
quo iudicatum, vel transactũ, non sit cõuersũ
in vtilitatem ecclesiæ, nisi iuuet se ecclesia, vel
recurrat ad beneficiũ restitutionis in integrũ
contrà rem iudicatam, vel cõtrà transactionẽ,
vt c. si aduersus rem iud. & c. si aduersus tran-
5 sactionem, quia † post sententiam non licet
exceptionem proponere, nec noua instrumen-
ta producere, extrà de re iud. inter suborta. c.
de exceptio. præscrip. c. 1. extrà de transactio.
quia solutum ab ecclesia ex causa iudicati, vel
ex causa transactionis repeti non potest, ex eo
quia indebitum, & sine causa sit solutum, cùm
6 non sit in debitum † saltem ciuiliter, nec sine
causa soluit, ex quo transactum est, vel iudica-
tum est, ff. famul. hercis. l. cùm pater. ff. de iud.
de qua. §. fi. ff. de condi. indeb. in summa sub-
dens Innocen.

¶ Quidam tamen dicunt & fortè bene, quòd,
si quis sciens indebitum, vel non conuersum
in vtilitatem ecclesiæ transigisset, eo casu da-
tur repetitio per conditionem ex iniusta cau-
sa, quia calumniosa est huiusmodi transactio,
ff. de conditio. indebit. in summa, in principio,
7 ij. q. iij. §. notandum, quia ille, qui † per calum-
niam falsum allegans, sciens iniustam obtinuit
sententiam, etiam aduersario & iudice consen
tientibus, obstat ei exceptio doli, & ibi eorũ cõ
sensus non excusat à militia arg. l. si prætor. §. j.
ff. de iud. quia dicunt quidam, quòd in hoc ca-
su res iudicata non tollit conditionẽ sine cau-
sa. Alij tamen in sententia contrarium dicunt
& intelligunt illum §. tantùm, vt habeat locũ
quãdo sentẽtia fertur contrà absentem pro ali
quo præsente scienter falsum allegante, & hoc
videtur verum, scilicet, ꝙ ecclesia possit repete
re illud, quod dedit ex calumniosa transactio
ne, quando credidit conuersum in vtilitatem
8 ecclesiæ, & non erat; quia † si sciret non con-
uersum, & scienter transigeret, tunc non pos-
set repetere, scienti enim non infertur dolus, l.
j. ff. de actio. empt. in fi.

¶ Sed hoc verum, quòd ecclesia [redacted] potest re
petere, nisi tamen contrà illam fuisset dolosè
actum, puta tempore, quo primus contractus
mutui fiebat in fraudem, fuisset ordinatũ, vel
conuentum, quòd subsequenti tempore fieret
transactio super primo contractu mutui; aut
auxilium, quod habebat ecclesia in contractu
mutui, tolleretur ei in contractu transactio-
nis; nam hoc casu satis dici posset, quòd etiam
si vterque sciret non conuersum in vtilitatem
ecclesiæ, tamen ecclesia repetens datũ ex cau-
sa huiusmodi transactionis, repeteret per con
dictiones ex iniusta causa, & contrà agentem
ex tali transactione datur exceptio, quia datur
sicut repetitio, quando sit fraus de contractu
ad contractum alterum vel eundem eodem tẽ
pore celebratum, l. si sponsus, §. circà ff. de do-
nat. inter vir. & vxor. eadem ratione debet da-
ri repetitio, si fraus sit de contractu ad contra-
ctum, qui alio tempore fieri debet, cùm æqua-
lis sit fraus vtrobique, & sola fraus est causa re
petitionis. Quidam tamen dicũt, quòd semper
licet ecclesiæ venire contrà trãsactionem ini-
tam fraudulenter scientibus, & consentienti-
bus ambabus partibus, C. de transac. l. praeces, si
autem transactio dicatur nulla, vt si conuenia
tur, quòd aliquid detur pro vsuris, hæc transa-
ctio nec actionem impedit, nec exceptionem,
hæc per Innocen. d. loco quæ ad longum de-
scripsi quia ad propositũ mihi facere visa sunt.

¶ Idem habetur per Abb. d. c. 1. versic. in glo.
prima, extrà de deposito, vbi dicit secundùm
eundem Innocen. quòd contrahens cum ec-
9 clesia tenetur † probare pecuniam versam in
vtilitatem ipsius, ad hoc vt efficaciter possit
actionem exercere contrà ecclesiam, sed hoc
non indistinctè, sed in contractibus, qui fiunt
cum ecclesia gratia tantùm concedentis, vt in
deposito, quod fit gratia deponentis. Item spe-
ciale est in causa mutui, Authen. hoc ius por-
rectum allegat. in glo. alias non est necesse ꝓ
bare versum; postmodum dicit, quòd solum-
modò est speciale in causa mutui, in alijs verò
contractibus initis cum ecclesia hoc non est
necesse probare, quia non repetitur iure cautũ
nisi in mutuo; si ergo venderem ecclesiæ vel
emo ab ecclesia, vel commodatum concedo.
potero agere contra ecclesiam, licet non pro-
bem versum in vtilitatem ipsius, & est inquit
Abb. notabile dictum, & quotidie allegatur, &
ratio spetialitatis in mutuo est, inquit idem, qa
10 prælati † sunt prompti ad recipiendum mu-
tuum, & feneratores sunt promptiores ad mu
tuandum, vnde si indifferenter teneretur ec-
clesia, tunc de facili bona eius alienarentur,
fuit ergo meritò istis casibus obuiandum, &
idem videtur dispositum in ciuitate in l. ciui-
tas

tas ff. si cer. pet. subdens; & videtur hic Innocē. secundùm vnam opinionem elegātissimè hoc
11 dictum restringere, dicit enim ꝙ etiam † in mutuo non est necesse probare versum in vtilitatem ecclesiæ in casu, quo pro satisfactione oportet peruenire ad distractionem rerum immobilium, quasi secus, si posset satisfacere de fructibus, adducit pro hoc tex. x. q. ij. hoc ius porrectum in versi. & is creditor, vbi opponitur dictio hic, quasi versum deberet probari per creditorem in illo casu, vbi oportet distrahere bona immobilia pro satisfactione, vel mobilia pretiosa; & vt dixi est dictum singulare & in corpore vnde sumitur illa Authen. canonizata per Gratianum non adest illa dictio, hic, saltem in omnibus libris vel communiter. Et potest allegari vna ratio pro hoc dicto Inno.
12 nam prælatus habet † liberam administrationem fructuum vt in c. cùm vobis, de electio. & in c. is cui eo. tit. lib. vj. vnde quemadmodum potest fructus distrahere de nouo contrahendo. Ità debet posse ipsos distrahere pro contractibus initis. Item in fructibus agere de præiudicio ipsius, quia ex eis viuere debet, vt ꝑ Abb. d. c. 1. deposito, vbi dicit quòd in casu dicti capituli fuit necesse probare versum in vtilitatē ecclesiæ, quia pecunia non fuit commendata, siuè depositata ecclesiæ, sed particulari personæ, secus à contrario sensu si fuisset commendata ecclesiæ; vbi subiungit, quòd depositum
13 tunc † dicitur factum apud ecclesiam, quādo fit in præsentia prælati & capituli, nam prælatus, & capitulum repræsentant ecclesiam cap. requisisti, extrà de testa. & c. scire vij. q. ij. subiūgit secūdū Io. Andr. quòd, quando depositum fit penes sacristam deputatum ad custodiam valorum sacrorum, tunc debet fieri in præsentia capituli, & prælati, vt fit obligata ecclesia, secus si fiat penes sacristam deputatum ad recipiendum deposita, & ad custodiam depositorum, pro vt est in hospidali sanctæ Mariæ ciuitatis Senarū, vbi multi transeuntes, & peregrini multa pretiosa deponunt, de quibus fidelissimè etiam post multum tempus fit restitutio, quia tunc obligatur ecclesia, nec requiritur præsentia illorum, quia satis est, quòd illū a principio deputauit ad depositata recipiēda

¶ Et vide Imolā in d. c. 1. vbi ad longum materiam tractat, vbi recensendo dicta doctorum dicit, ꝙ vt in mutuo requiratur versio in vtilitatem ecclesiæ ad hoc, vt ecclesia intelligatur obligata, ꝙ secundùm Hostien. fuit speciale in odium fœneratoris, & in fauorem ecclesiarum quia tamen oportet ecclesiasticas personas frequenter mutuum contrahere, & creditores fœneratores, & auari sunt prompti & parati ad dandum mutuum c. manifestè extrà de vsuris. Item ne contigeret ista occasione passim seu indistinctè distrahi bona immobilia ecclesiarū & consequenter ne desint alimenta pauperibus, fuit super hoc specialiter prouidendum, vt in l. iubemus nulli, C. de sacrosan. eccles. & in Authen. de nō aliē. in princ. & per totum in d. Authen. hoc ius. Subdens ibi col. 4. versic. item ꝙ in mutuo secundum speciale est, quòd creditor habet esse sollicitus, vt vertatur in vtilitatem eccclesiæ, quod in alio contractu non requiritur, & est simile in seruo; quia si pecu-
14 nia fuit † sibi mutuata, oportet probari pecuniam versam in vtilitatem domini, vt dominus obligetur. L. iij. §. sed & si sic, & quasi per totū ff. de in rem vers. Dat etiam simile in muliere
15 obligante † se cum viro, vel cum alio, quòd requiratur, quòd probetur versio in res eius, l. antiquæ. C. ad velleian. & per eundem Imol, ibi col. 6. vers. & aduerte. vbi materiam concludere videtur; habetur quòd Bal. in Authē. hoc ius. C. de sacrosanc. eccles. colligit ex dictis Innocen. quòd in tribus casibus requiritur probari versionem primò in contractu, qui fit gratia alterius, exemplum est in deposito, secundò in mutuo, tertius casus est quando vēditur res ecclesiæ, & aliàs secundùm eum non est necesse probare versionem, & per hoc infertur quòd
16 si Abbas emit † pannum pro vestimentis monachorum, nō est necesse, quòd mercator, qui vendidit pannum, probet pannum versum in vestimenta, vel vtilitatem monachorum; dicit etiam Innocen. esse verum, quòd quando debitum ecclesiæ soluitur prælato, liberabitur soluens etiam si non probetur versio pecuniæ solutę in vtilitatem; Item eundem Innocen. velle, quòd, si sacerdos recipiat pecuniam mutuo
17 nomine ecclesiæ, † licet non tenetur ecclesia si non probetur versio, tamen tenebitur ipse sacerdos & eius heredes, vt per eundem Innocē. in c. ex pręsentibus de pignor. extrà, & satis ēt probatur in §. si vero quis, in Authen. de alien. & emphyteu. colla. ix.

¶ Et deueniendo idem Imol. ad cōclusiones, & quid tenendum in materia, & incipiendo à deposito, quæ est materia tex. d. c. 1. dicit secū-
18 dùm Innocen. ꝙ ex deposito † facto, ecclesia non tenetur, nisi quatenus lucrum sentiat arg. L. iij, §. si filiis. ff. de precario, vbi dominus non tenetur ex fideiussione facta per seruum vel filium, nisi quatenus tendat in vtilitatem domini vel patris, & ità videtur intelligere literam istam Innocen. in quantum à contrario sensu innuit ecclesiam teneri, si res fuit ecclesię commendata, seu deposita, Dom. verò Anto. & de flo. simpliciter videntur velle per istum tex.

tex.à contrario sensu ecclesiam teneri, quando res fuit ecclesiæ deposita, potes inquit dicere quod de iure obligata videtur ecclesia, quãdo depositum factum est ecclesiæ per istum tex. sed potest tunc esse dubium, an potest ecclesia se iuuare aduersus dictam obligationem per restitutionẽ in integrũ, si res nõ reperiatur esse penes ecclesiam, vnde potest dicere, quòd si ex
19 dolo † ecclesiæ & sic prælati & capituli desijt res esse penes ecclesiam, tunc non potest restitui ad instar minoris, qui non restituitur in delictis, l. ex causa §. nunc videndum ff. de minor. quia dolus prælati, & capituli videtur nocere ecclesiæ per tex. cùm glo. not. in c. dilectus extrà de ord. cognit. in glo. iij.

¶ Si verò ex culpa lata prælati & capituli desijt res esse penes ecclesiam, tunc dicunt Ioan.
20 Andr. & alij quos recitat, quòd † cùm lata culpa æquiperetur dolo, l. quod nerua ff. deposit. & l. j. §. penultima. ff. si mensf. fal. mod. dix. etiam tunc non restituitur, sed inquit idem, quòd minor possit restitui aduersum latam culpam est tex. cum glo. nota. in l. nisi exigitur ff. de eden. eadem ratione videtur quòd ecclesia possit restitui aduersus illam, cùm æqui-
21 peretur † minori c. 1. de in integrum restitu. not. per glo. in l. iij. C. quando ex facto tutor, & hoc videtur intelligendum, nisi quatenus aliquod lucrum peruenisset ad ecclesiam ex ipso deposito.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum si soli prælato factum, sit non tenetur ecclesia, nisi quatenus probatur versio.*
2 *Prælatus videtur æquiparari tutori, vel curatori minoris.*
3 *Vbi est eadem ratio, idem ius est statuendum.*
4 *Satis esse videtur, quòd prælatus, qui mutuum recipit, cogatur satisfacere de fructibus ab ipso receptis.*
5 *Mutuum si prælato & capitulo fiat an ecclesia teneatur.*
6 *Ciuitas & ecclesia nunquàm tenentur ex mutuo, nisi versum sit in earum vtilitatem.*
7 *Alienatio quando fit ad certam causam, debet emptor esse solicitus, vt pretium vertatur in illam causam.*
8 *Mutuum si fiat prælato & capitulo, vel alteri de consensu prælati, et capituli, ecclesia tenet.*
9 *Sed quæritur an hoc casu ecclesiæ restitutio in integrum competat.*
10 *Mutuum si prælato & capitulo fiat ecclesia tenetur, sed potest restitui, nisi probetur versio.*
11 *Minor debet probare minorem ætatem, & læsionem, fallit in mutuo.*
12 *Ecclesia quando petit restitutionem, læsionem probare debet, fallit in mutuo.*

Et deinde deueniendo ad mutuum dicit, tu potes concludere quòd, vel mu-
1 tuum † est factum soli prælato, & tunc non tenetur ecclesia, nisi quatenus probetur versio. sicut nec obligatur minor ex recepto mutuo nomine ipsius minoris, per ipsũ tutorem vel curatorem, nisi probetur versio in rem ipsius minoris, l. iij. C. quando ex facto tut. hoc tenuit D. Cynus in Authẽ. hoc ius, pro
2 hoc quia prælatus videtur † æquiperari tutori vel curatori minoris, vt voluit glo. in c. qualiter, & quando, el secondo de accusat. Facit quod habetur in §. orphano, in Authen. de ecclesf. tit. quamuis non per omnia æquiperentur, vt est glo. c. fi. v. q. iij. vbi ponit aliquas differentias inter tutorem, & curatorem ex vna parte, & prælatum ex alia parte, tamen quia in casu præ-
3 senti est eadem † ratio, idem ius debet constitui, c. translato de constit. & c. ij. de translatio. & ff. ad l. aquil. l. illud; videretur tamen satis esse, quòd ipse prælatus recipiens mutuum pos-
4 sit conueniri, † & cogi satisfacere de fructibus ab ipso prælato expectatis c. peruenit extrà de fideiussor. & in §. si verò quis in Authen. de alien. & emphyteu. & quod nor. Innocen. in c. ex præsentibus, de pignor. subdens & quod dixi de prælato recipiente mutuum nomine ecclesiæ, multò fortius procedit in alia particulari persona recipiente mutuum nomine ecclesiæ, etiam si sit beneficiatus in ecclesia.
5 Interdum mutuum fit † prælato, & capitulo & eo casu est dubiũ, an ecclesia teneatur, si non probetur versum in vtilitatem ecclesiæ, Azo inquit tenet, quòd sic, & eius opinionem sequitur glo. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. circa finem, idem tenuit Lauren. & Gofr. vt refert Archid. x. q. ij. hoc ius, idem Bart. in Authen. hoc ius, & idem videtur velle. Cyn.
¶ In contrarium tenet glo. in §. si verò quis, in Authen. de alien. & emphyteus per illum text. & per id, quod habetur in Authen. hoc ius ad fin. in quibus locis videtur indistinctè dici, quòd ex mutuo facto nomine ecclesiæ non tenetur ecclesia, nisi probetur versio, & cum illa glo. trãsit ibi Iacob de belui, & cũ ea videtur transire Innocẽ. dũ dicit indistinctè ex mutuo teneri ecclesiam, nisi probetur versio, idem voluit in c. quòd quibusdam, de fideiussor, vbi dicit, quòd ciuitas & ecclesia nunquàm tenentur

tur, ex mutuo nisi sit versum in vtilitatem ecclesiæ, idem videtur sequi Archid. in d. Authē. hoc ius, subdens Imola quòd D. Anto. nititur, concordare istas opiniones.

¶ Et dicit, quòd aut pecunia fuit mutuata in certam & determinatā causam, & eo casu nō credit sufficere pecuniam esse mutuatam p̄ lato & capitulo, vel ipsi prælato consentiente capitulo, & oportet quòd probetur versio p̄ illud, quod habetur in d. Authen. hoc ius, & dicto §. si verò quis, qui tex. secundùm eum non possunt cauillari, quia ibi fuit contractus factus cum prælato, & capitulo, & tamen non sufficit mutuum factum esse prælato & capitulo, nisi aliter probetur versio in illam causam determinatam, pro qua erat factum mutuum; sed certè si benè ponderentur dicti text. inquit Imola non loquuntur de facto mutuo, sed benè loquuntur quando fit alienatio rei immo-

7 bilis † ad certam causam, videlicet; vt satisfiat creditoribus, quo casu emptor habet esse solicitus, ut pretium vertatur in illam causam, pro qua fit venditio, & sic, vt de eo satisfiat creditoribus; fortè, inquit, voluit dicere D. Anto. quòd vti quando fit alienatio ob certam causam, emptor habet solicitare, quòd preiū vertatur in illam causam, ità eadem ratione debet creditor esse solicitus, quando fit mutuum in certam causam, & in illam conuertatur.

¶ Aut pecunia non fuit mutuata in certam, & determinatam causam, sed simpliciter & secundùm hoc inquit videtur, quòd opinio glo. in Authen. hoc ius porrectum ad finem, & illam sequentiū habeat locum, quando mutuū est simpliciter factum prælato, & capitulo, & tunc non est necesse probare versionem, opinio verò glo. in §. si verò quis, & sequentiū habet locum, quando mutuum fit mediante determinata causa, quia tunc solicitus & curiosus debet esse creditor, vt vertatur in illam causam, atq. d. Authen. hoc ius. Sed quia ipse Imola dicit, quòd ista distinctio, an mutuū fiat in certa causa, an verò simpliciter, non videtur benè iure probari, maxime quia Innocen. vult, quòd ecclesia nunquàm teneatur ex mutuo, nisi probetur versio, quia inquit, in hoc articulo, vt vides sunt variæ doctorum opinio-

8 nes; potes dicere quòd vbi fit mutuum † prælato & capitulo consentiente capitulo, & idē si fiat alteri de consensu prælati & capituli, quòd tunc ecclesia ex tali contractu est obligata ex tali mutuo, videtur esse tex. in c. quod quibusdam, extrà de fideiusso. vbi idē tenet Io.

9 And. super glo. sed dubium † tunc esse potest, an ecclesia potest petere restitutionē in integ. si non appareat de versione, & certè videtur dicendum, quòd sic, ad instar. mutui facti minori cum authoritate curatoris, qui potest restitui, si non probetur mutuum versum in eius vtilitatem, vt est tex. in l. j. & ij. C. si aduersus credit. & istud videtur etiā voluisse Cyn. in d. Authen. hoc ius, vbi videtur concludere quòd si prelatus solus recipit mutuum, ipso iure nō teneatur ecclesia, nisi probetur versio, sed vbi

10 recipit † mutuum prelatus cum capitulo tūc de iure tenetur ecclesia, sed potest restitui si non probetur versio per creditorem; & pro hoc benefacit, quia ecclesia æquiperatur minori, vt d. c. 1. extrà de restit. in integ. & ideò debet posse restitui, sicut minor; & ad hoc non tenetur cum effectu, si petat restitutionem, nisi probetur versio per creditorem, & hoc modo posset intelligi dictum Innocen. hic & in d. c. ꝗ quibusdam & glo. in d. §. si verò quis; & li-

11 cet aliàs minor † debeat probare minorē ętatem & lęsionem, l. nam & postea, §. si minor, & ꝗ ibi not. ff. de inreiur. cùm speciale sit in mutuo, quòd non tenetur probare lęsionem, & sic eo ipso præsumitur læsus, qui allegat læsionem, nisi creditor probet esse versum in vtilitatem eius, idem videtur eodem modo in ec-

12 clesia dicendum, videlicet quòd licet † aliàs quando ecclesia petit restitutionem debeat probare lęsionem secundùm ea, quæ habentur in d. c. 1. de in integr. rest. in isto casu quando agitur ex mutuo cōtrà eam, erit secus, quia nō erit necesse probare læsionem, sed sufficit allegare læsionem, vel ecclesiam fore læsam, nisi probetur versio per ipsum creditorem; & hoc videtur procedere, siuè mutuum sit receptum in determinatam causam, siuè in non determinatam, & siuè agatur de alienatione rei immobilis, siuè mobilis ecclesiæ; videtur tamen per id, quod superius dixi, quòd prelatus, & ipsi de capitulo, qui recipiunt mutuum, possunt conueniri, & cogi, vt de fructibus ad ipsos spectātibus satisfaciāt ipsi mutuanti c. peruenit de fideiussor. & pro quo etiam Bald. in suo consil. 350. vol. 3. incip. in Christi nomine, sicut ciuitas & ecclesia, vbi dicit, quòd ciuitas & ecclesia ex mutuo non obligantur, nisi pecunia in vtilitatem versa sit, sed benè obligatur persona mutuam pecuniam accipiēs, & per consequēs inquit non obligat talis contractus successorē in dignitate, vel officio, l. ciuitas. ff. si cer. pet. Authen. hoc ius, C. de sacrosan. eccles. not. ff. de neg. gest. l. si Pap. post princip. Quòd autē pecunia versa fuerit in vtilitatem ecclesię, creditoris est probare, quia ex hoc creditor fundat intentionem suam, & quia ista est causa substantialis quoad esse obligationis, ergo necessaria, quoad probationem esse, quia fundamēta inten-

intentionis probanda sunt per affirmantem & agentem,l.qui accurari,ff.de accusat.l.actor ꝙ asseuerat,C.de probatio. subdens Bald. in casu illo,quòd prælatus non est persona habilis ad obligandum ecclesiam ex mutuo, nisi sequatur versio, nã nõ habet in hoc mandatũ à lege vel canone,nec eius confessio nocet ecclesię,C.de nouat.l.non abstulit & ff. deposit. l. si quis inficiatus, præterea cùm agat de alio per alium obligando,ille,qui vult taliter obligare, debet esse curiosus,vt vertatur in vtilitatem hoc probatur vt legitur & notat.l.doli mali ff. de nouatio.in fi.nec sufficit verbum,vbi requiritur factum,l.si fortè ff.de Castrens. pecul. Et subdit Imola d. loco ꝙ illa,quæ sunt dicta de mutuo, in isto casu debent intelligi dicta quando mutuum est fęneratitium,quia id videtur ibi sensisse Hostien.dũ dicit ꝙ speciale est in odiũ fęneratorum,& vtilitatem ecclesiarum sequitur Ioan.And.ibidem,idem tenet glo. in l.j.& ij.si aduers.cred.C.vbi Bar.& per Cyn. in Authen. hoc ius, & hanc esse communem opinionem, & dictum Innocen.qui dicit ex mutuo indistinctè nunquàm teneri ecclesiam nisi probetur versio,haberet intelligi ex vsu,& ex eo,quia nũquàm constringit ꝙ mutuum non sit feneratitium,vt experiẽtia & vsus quotidianus docet & vtinam nõ esset cum nimis magnis vsuris, ità intelligunt d.Anthen. hoc ius Cyn.& Pet. de belui. vt ibi refert Alber.ĩ verbo nota,benè hunc,ibi nota ꝙ creditor habet probare creditum esse versum in vtilitatem ecclesię ꝙ intelligunt Cyn.& Pet.belui.in creditore sub vsuris mutuante & per Archid.in c.hoc ins x. q.ij. per eundem Alber.in l.j. C. si aduers. cred. ibi iura enim pręsumũt cõtrà vsurarios,vsurarius enim& cupidus deuiat a veritate,subdẽs & idẽ ĩtelligunt de creditore ecclesiæ,quia si mutuũ non sit cũ fęnore vel vsura, videtur esse iniquũ ꝙ creditor oneretur ad probandum versionẽ; subdens Alber.vnum ꝙ dicit notandum,ꝙ si minor est diligens & industriosus, est præsumptio ꝙ pecuniam vtiliter expenderit, & tunc non incũbit probatio creditori licet hanc opinionem,quę fuit Azonis,aliquis improbet.

¶ In contractu autem commodati facti gratia ecclesiæ dicit idẽ Imola satis videtur, quòd si sit factũ ꝑlato & capitulo,ꝙ nõ tenetur arg. huius tex. vt non posset petere restitutionem nisi probet lęsionem, quia quòd sufficiat allegare læsionem,licet non probetur,videtur speciale in mutuo, si Authen. sic dicit commodatum soli prælato videtur,quòd ecclesia non teneatur, nisi probet versio, vel nisi appareat rẽ stare penes ecclesiam per hunc tex. in contractu autem emptionis,vel venditionis quòd si fiat venditio rei immobilis videtur,probare illud,de quo habetur in Authen.hoc ius,qui emptor debet esse sollicitus, vt pretium cõuertat in satisfaciendo creditoribus,aliàs non poterit rem habere,vt ibi dicitur; in alijs autem venditionibus,videtur quòd sufficiat, quòd sit facta per prælatum & capitulum cum solemnitate capituli sine exceptione,xij. q. ij. eo casu, quo illa requiritur, nam tũc tenebit cõtractus,nec poterit ecclesia restitui, nisi probet lęsionem, & sic voluit Innocen. & quod dixi quando fit venditio rei immobilis idem dicit, Flo. et D. Anto.quando fit vẽditio rei mobilis pretiosę, quæ pariter non potest alienari sine solemnitate capituli sine exceptione,vt habetur in simili in l.lex. quæ de adm. tut. et dixi ego suprà suo loco in rubrica de rerum mobilium alienatione, Innocen. tamen inquit Imola, et similiter tex.d. Authen. hoc ius solùm loquuntur de re immobili;Ideò de iure videtur secus de re mobili,tutius tamen videtur propter vitandas opiniones probare idẽ in re mobili prætiosa,quãdo venditur,vt sic emptor teneatur esse sollicitus, vt pretium cõuertatur in causam,propter quam sit venditio.

¶ Et subsequenter quęrit ibi Imola quid iuris, si mutuum fiat prælato,an censeatur vti factũ ecclesiæ,et respõdet ꝙ D.Anto videtur voluisse quòd sic,in quantum dicit, quòd capitulum repræsentat ecclesiam,vt habetur in c.relatum el secũdo de testam.sed glo.in Authen.hoc ius in fi.videtur requirere, quòd si habeat censeri factum ecclesiæ, debet esse factum omnibus de ecclesia,et sic prælato et capitulo;facit cap. nouit de his, quę fiu. à præla. et cap. quanto,potes dicere inquit Imola,quòd si est administratio capituli diuisa ab administratione prelati,ꝙ tunc possit procedere dictũ D. Antonij;facit ꝙ not.in c.edoceri de rescrip. quod tamen dicit intelligendum, nisi esset magna quantitas,quæ mutuo sumetur;quia tunc videtur,quòd debet interuenire etiam consensus prælati,per id ꝙ not.Innocen in c.1. de procurat.vbi vult.quòd licet prælatus haberet administrationem bonorum ecclesiæ,tamen in negotijs arduis vel magnis tenetur requirere cõsensum capituli;vbi autem fit mutuum soli ꝑlato, siuè habeat administrationem diuisam à capitulo, siuè habeat administrationem cum capitulo, siuè solus habeat administrationem bonorum communium prælati,et capituli ꝑ vt de iure videtur esse hoc vltimum per ea,quę not.d.c.edoceri,non obligabitur successor,nec ecclesia,nisi probetur versio,per tex. in l.iij.C. quando ex facto. tut. et per hoc cognosci potest, an benè dixerit Bald. in Authen. hoc ius, in eo,

in eo, quod dicit, q̄ si Abbas emit pānum pro vestiendis monachis, q̄ tunc panarius, qui vendit pannum, poterit agere contrà ipsam ecclesiam, & sic an procedat, q̄ tunc ex tali contractu Abbatis obligetur monasterium, quia videtur dicendum q̄ sic, si Abbas haberet administrationem bonorum monasterij, ex quo iste non est contractus mutui, nec agitur de alienatione rei immobilis ecclesiæ, & ideò videtur quòd teneatur ecclesia petere restitutionem in integrū si fortè esset læsa ecclesia in pretio panni, vel si fortè appareret, quòd culpa prælati per quem pannum fuit emptum, non processit ad talem effectum, vel aliàs ad vtilitatem ecclesiæ, vel monasterij, arg. eorum quæ habentur in l. siue habere. §. interpositio. ff. de admi. tutor. secus si casu fortuito perijsset, quia tunc nihilominus tenebitur ecclesia, arg. l. verum. §. sciendum, ff. de minor. & aliàs vt ibi per eundem Imolam.

¶ In hac materia habemus textum formalem in c. quod quibusdam, de fideiussor. extrà vbi si prælatus accipit mutuum vltrà summam cō muni prouidentia constitutam, non obligat ecclesiam, nisi quatenus in eiusdem vtilitatem redundauit, vbi dicit glo. in verbo vtilitatem, q̄ tunc agitur actione de in rem verso vbi Abb. sed agetur actione de in rē verso, puto etiam q̄ potest agi actione negotiorum gestorum, si mutuum habuerit respectum ad ecclesiam, & non ad personam subiectam, cui mutuum concessum, arg. l. si pupillo. ff. de neg. gest. Et si dicas actionem non competere, quia contrà voluntatem ecclesiæ videtur mutuum factum, si vltrà formam cōstitutam aliquid fuit receptū, hoc contrarium facit valere Innocen. per l. fi. C. de neg. gest. vbi dicitur illam actionem cessare, quando quis gesit alterius negotium eo inuito. Vnde dicit Innocen. quòd hic agitur de in rem verso, & ideò oportet quòd duret versum, quia aliàs non competit illa actio. Sed certè inquit Abb. hoc dictum non est verum, quia si presuponeremus, quòd ecclesia contradicēte esset factum istud mutuum, cessaret actio de in rem verso, quia non debes te ingerere in negotijs meis me inuito l. si pro te ff. mand. & q̄ not. Bar. in d. l. fi. vnde dico aliter, q̄ ecclesia statuendo certam summam non videtur contradicere vltrà summam, si illud conuertit in vtilitatem suam, & appareat de uersione, quia in dubio non videtur quis prohibere propriā vtilitatem, vt not. in reg. qui tacet, de reg. iur. li vj. Item dico quòd possit agi actio. neg. gest. intelligendo pro vt suprà dixi, vt ibi per eum, notat Innocen. d. c. q̄ quibusdam, quòd quando aliquis contrahit mutuum, vel quemcunque alium contractum cum procuratore, debet diligenter inspicere tenorem mandati l. diligenter ff. mandat. quia, si illud excesit, non tenetur dominus, nisi in quantū probaret versum in vtilitatem domini, vel nisi illud, quod facit, sit consequentium mandato, vt est cautio de euictione, & similia. Sed caueat iste procurator, qui ad hoc mandatum non habet, nec pecuniam mutuam accipiat, quia iura nunquàm dominum obligant, l. fin. C. quod cum eo, nec potest obligare pignus, l. antepen. ff. quod iussu, & si prælatus constituat procuratorem ad procurandum villam, aut præbendam cum libera administratione, mihi videtur inquit idem Innocen. quòd potest agere nomine eius pro vtilitatibus villæ, vel præbendæ, & potest ei solui debitum, quod eis debetur & pacisci, & hac ratione videtur quibusdam quòd etiam possit mutuum contrahere, sic tamen quòd non obliget personam domini, sed res tantùm villę vel præbendæ, quas administrandas recipit, in margine ibi ad Innocen. allegatur, quod idem tenet Pet. de Ancharan. in consilio 332. incip. pro clariori decisione, col. ij. circà fi. Si autem haberet generalem administrationem omnium bonorum domini, tunc fortè posset obligare dominum, & hoc ex eo maximè probatur, quia talis procurator potest facere institorem, & ex contractu cum tali institore habito obligabitur, & procurator generalis, qui instituit, & dominus. ff. de instito. l. cuicunque §. fin. & l. seq. ex quo sequitur quòd multò fortius ipse procurator generalis dominum obligabit, etiam mutuam pecuniam accipiendo; ciuitas tamen & ecclesia nunquā in mutuo obligatur, nisi sit versum in vtilitatē ciuitatis, & ecclesiæ, ff. si cer. pet. ciuitas, secus tamen est in priuato, vt not. in summa, C. si cer. pet. §. vbi autem accipit, vt per Innocen. d. c. q̄ quibusdam, vbi multa allegat, & ibi dicit Imola in notabilibus, quòd ex cōtractu mutui inito cum particulari de ecclesia cum consensu prælati, & capituli, quòd videtur obligari ecclesia, licet aliter non probetur mutuum esse versum in vtilitatem ecclesiæ, dum tamen fuerit receptum intrà summam communi prouidentiam taxatam, aliàs non obligatur ecclesia nisi manifestè probetur versio in vtilitatem ecclesiæ; & sic videtur quòd non sufficiat versio p̄sumpta, sed videtur requiri manifesta, & idem Imola in glo. fi. in fi. dicit, nota benè glo. istam quia ex illa videtur decidi quęstio, qua quæritur, an pro mutuo facto per ecclesiam teneatur ecclesia, nam videtur concludere, quòd sic, si fuit factum intrà summam taxatam à capitulo, etiam si non probetur alia versio, secus si

fuerit receptum vltrà summam taxatam, quia tunc non tenebitur ecclesia, nisi probetur pecuniam versam in vtilitatem ecclesiæ. Sed inquit idem contrà istam conclusionem facit quod habetur in c. hoc ius x. q. ij. vers. is creditor, vbi videtur quòd non teneatur ecclesia, nisi probetur versio. Sed Giul. nato. hic dicebat, quòd ibi loquitur quando ille, qui recipit mutuum, non erat prelatus ecclesiæ, nec habuit mandatum, secus si fuisset prælatus, vel habuisset mandatum, quia tunc secundùm eum tenetur ecclesia, licet non probetur versio, quando summa nō est taxata, vel si est taxata, recipit intra summã, aliàs secundùm eum sequeretur absurdū, quòd, si aliquis mutuaret pecuniā prælato ituro ad curiam pro negotijs ecclesiæ, deberet ire cum ipso prælato, & esse curiosus, vt videret, qualiter expenderentur ipsæ pecuniæ, quod videtur esse inconueniens. Sed vbi recipitur vltrà summam taxatam, tunc bene debet probari versio, & aliàs vt ibi per eum Et idem paulò post vers. Item aduerte dicit d. Floren. dicit summā taxatam posse exemplificari, puta quando prælatus & conuentus determinauerūt, quòd opus erat tanta quantitate, & quod quicunque ex eis melius posset, procuraret illam inuenire mutuo; & paulò post, nam dicitur summa communi prouidentia taxata quādo ex statuto, vel alia dispositione, vel consuetudine ordinatio est in ecclesia, quòd si contigat aliquod mutuum contrahi, possit prælatus vsque ad tantam summam communi prouidentia contrahere, & non vltrà sine consensu capituli, & tunc dicetur summa communi prouidentia taxata, quia si prælatus vel habens administrationem recipiat mutuum intrà summam, obligat ecclesiam, licet non probetur versio secundùm D. Anto. post Ioā. Andr. quē refert ibi & idē dicit posse ī simili dici in cōtractu donationis, si in ecclesia esset taxata summa, quia illam poterit facere prælatus, dummodo taxatio non sit immoderata, & sic poterit, quod habetur in c. cæterum de donat. vt ibi per eundem Imolam.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia ex actu gesto cum particulari non habente mandatum ab ea tenetur, in quantum versum est in eius vtilitatem.*

2 *Versio in vtilitatem ecclesiæ probanda est, quando propter restitutionem mutui oportet distrahere bona immobilia, vel pretiosa mobilia.*

3 *Res prohibita alienari prohibetur pignorari.*

4 *Consilium populi habet liberam facultatem distrahendi bona ciuitatis, non sic in prælato & capitulo.*

5 *Versio in ecclesiæ vtilitatem probanda non est quando de reditibus ecclesiæ satisfieri potest.*

6 *Prælatus, & capitulum habent liberam administrationem fructuum, & nume. 8.*

7 *Delictum prælati & capituli nocet ecclesiæ.*

9 *Prælatus non potest ecclesiā obligare vltrà tempus vitæ suæ, nisi ex vtilitate, vel necessitate ecclesiæ.*

10 *Prælatus non obligat ecclesiam recipiendo mutuum pro facto suo, nisi recipiat pro sua sustentatione.*

11 *Successor non tenetur ad debita per prædecessorem contracta, nisi illa probentur versa in vtilitatem ecclesiæ.*

12 *Ex mutuo facto particulari de ecclesia intrà summam taxatam ecclesia obligatur.*

SED Abb. in d. c. quod quibusdā, videtur mihi quod pulchre in hac materia distiguit, & eam distinctionem valde approbat, & commendat D. Andr. Sicul. ibidem ij. col. vers. si apponit &c. dicit enim in notabilibus, quòd ex contractu inito cum particulari de ecclesia non obligatur ecclesia, nisi quatenus pecunia esset versa in vtilitatē ecclesiæ, & ex hoc nota

1 & ex tex. quòd ex actu gesto † cum particulari non habente mandatum ab ecclesia, teneatur ecclesia, in quantum versum est in eius vtilitatem; Doctores inquit in hoc passu vario modo loquuntur, & prosequuntur nunquid mutuās ecclesiæ, aut particulari de ecclesia teneatur in repetitione pecuniæ probare pecuniam mutuam fuisse versam in vtilitatem ecclesiæ, ego inquit non insistam in eorum verbis, sed ponam vnam distinctionem, quam nouissimè concepi. Aut enim propter restitutio

2 nem mutui oportet distrahere † bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiæ, & est necesse probare versionem, etiam si pecunia fuisset mutuata prælato, & capitulo Authen. hoc ius porrectum x. quæstio. ij. intelligendo pro vt intellexit Innocen. & benè in cap. 1. deposit. & probatur hoc ratione, nam si directè non possunt prelatus, & capitulum alienare alia bona sine euidenti necessitate vel vtilitate, xij. q. ij. c. fine, sic nec indirectè possunt recipiendo mutuum, occasione cuius oportet peruenire ad distractionem bonorum argu. in reg. cū quid vna via, de reg. iur. lib. vj. ad idem quod not. Bart. in simili in l. in quorum, ff. de pignor.

3 vbi dicit, quòd, si res † prohibetur alienari, prohibetur

hibetur pignorari quia per pignorationem ꝑuenitur ad distractionem c. nulli de rebus ecclesiæ non alien.l.fi.C.de rebus alien. nõ alië. Bart.in l. ciuitas ff.si cer.pet.vbi sentit,ꝙ si mutuum est factum præsente prælato & capitulo non est necesse probare versum, sicuti si fieret mutuum ciuitati præsente concilio populi,
4 sed dico † ꝙ non est bonum simile,quia concilium populi habet liberam facultatem distrahendi bona ciuitatis,sed non sic prælatus, & capitulum d.c.fine exceptione,& hoc casu credo quòd sit necesse verè probare quòd ecclesia tunc indigebat,vt not.Authen.hoc ius porrectum.C.de sacrosan. eccles. vt Guliel. de cun. & Ioan.Andr.refert hic,nam iura in hoc exigunt veram,non præsumptiuam versionem d. Authen.hoc ius.

¶ Aut potest satisfieri de reditibus ecclesiæ absque distractione rerum,& tunc si mutuum
5 est factum prælato,& capitulo,non est necesse probare versionem,de hoc est casus hic si benè ponderatur,nam si non exigitur probatio versionis,quando mutuum est receptum cum consensu prælati & capituli,ergo fortius non exigitur quando mutuum est factum ecclesiæ præsentibus prælato & capitulo,& hoc casu posset procedere dictum Bart.in l.ciuitas præallega.
6 quod est rationabile,nam prælatus, & capitulum habet liberam administrationem fructuũ ergo ex fructibus satisfaciendum est creditori, licet versum non probetur,hoc idem videtur probare argumentatiuè tex in cap.1. de deposit. vbi versum exigitur, quando contractus fuit initus cum particulari,non cum tota
7 ecclesia, ad hoc facit,quod delictum † prælati & capituli nocet ecclesiæ, vt not. c. ij. de ord. cog.& in reg.delictũ de reg.iur.in vj.Aut mutuum fuit receptum à solo prelato, & est maius dubium ; Sed crederẽ, quòd in vita prælati non est necesse creditori probare versionem arg.hic,nam hoc solum exigitur,quando particularis de ecclesia recipit mutuum sine licẽ-
8 tia abbatis,in abbate ergo nõ † est necesse ꝓbare versionem pro hoc, quia prælatus habet liberam administrationem fructuum , & oĩa administrat excepta alienatione imobilium c. is cui, de electio. lib. vj. & c. cùm vobis in fi. de electio ext. nec obstat tex. l.ciuitas,quia loquitur in administratore ciuitatis,qui non habet tantam potestatem in rebus ciuitatis, sicut prælatus in rebus ecclesiæ ad hoc, quod not. glo.v.q.iij.c.fi.& xij.q.j.c.duo sunt genera.Sed
9 post mortem † prælati,puto non teneri ecclesiam,nisi probetur versum,quia non potuit vltrà tempus vitæ suæ ecclesiam obligare,nisi ex necessitate , vel vtilitate ecclesiæ , ad hoc probandum est necesse probare versionẽ, ad hoc faciunt not.in princip.c.fi.ne præla.vic.suas,c. ex præsentium,de pignor.& per Hostien. in c. veniens de transactio .Facit ꝙ dicit Abb. in c.
10 1.de testamen. ꝙ prælatus † non obligat ecclesiam recipiendo mutuum pro facto suo,nisi tamen receperit pro sua sustentatione,quo casu potest,& obligat ecclesiam secundùm Doctores,& pro hac opinion.vide Innocen. infrà tit.proximo c. 1. vbi hoc apertè sentit, nam di
11 cit ibi successorem † non teneri ad debita contracta,ꝑ prædecessorẽ,nisi probentur illa versa esse in vtilitatem ecclesiæ,Hostien. tenet ibi non esse necessarium,quia litera ibi exigit solũ quòd pro necessitate ecclesiæ fuerint contracta,ergo satis est probare,quòd tunc iminebat ecclesiæ necessitas recipiendi mutuum, & pro sectò ille tex. multum facit pro hac opinione, quę mihi videtur equior.nam vt dicit Guliel. de cun.durum est,quòd mutuans prælato volenti ire ad curiam pro necessitate ecclesiæ debeat esse sollicitus, ꝙ pecunia expendatur pro necessitate ecclesiæ,vel si mutuat pro agris colendis,debeat ire vel mittere testes ad illam ad videndum versionem, & hæc opinio satis placet in prælato adde Cardinalem consil. 133. & consil.95.& consil.71. & ibi quid de monachis nigris Cal.consil.1.de solutio. vt in margine ad Abb.& facit iste tex.inquit Abb. per locum à speciali,dum solum exigit probationem versionis in particulari de ecclesia , & illa Authen.hoc ius potest intelligi,vt suprà dixi,quã do peruenitur ad distractionem rerum , & ad tex.in l.ciuitas , fuit responsum, nec habemus alia iura q̃ exigant probationẽ versionis,quan
12 doque mutuum † fuit factum particulari de ecclesia puta monacho vel canonico,& tunc si intrà summam taxatam ab ecclesia,non est necesse probare versionẽ, quia mutuum videtur factum ecclesiæ, vt sic probatur.Si verò nulla summa est taxata,vel est receptum vltrà summam , tunc est necesse probare versionem ad hoc,vt teneatur ecclesia.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum receptum à prælato pro ecclesia an præsumatur ab eo conuersum in ecclesiam.*
2 *Qui bene fecit in præterito presumitur in futurum benè agere.*
3 *Versio presumitur,si probetur, quòd ecclesia tẽpore mutui egebat pecunia.*
4 *Confessioni prælati statur,si cum ea concurrãt aliquę coniecturę.*

5 *Confessioni recipientis statur quando ille, qui confitetur, habet mandatum ad illam causam.*

6 *Confessio recipientis non sufficit, quādo requiritur probatio versionis in vtilitatem.*

7 *An sufficiat probare, quòd ciuitas egebat illa pecunia tempore, quo administrator præsente populo accepit mutuum.*

8 *Ciuitas & ecclesia nunquàm in mutuo obligantur, nisi sit versum in eorum vtilitatem.*

9 *Versio videtur probata eo, quòd mutuum fuit factum prælato & capitulo.*

10 *An sufficiat probare prælatum, qui suscepit mutuum, solitum esse diligentem.*

11 *Et quid si cum diligentia prælati concurrat necessitas ecclesiæ.*

VERUM, quia per supradicta ī casu mutui requiritur versio in vtilitatem ecclesiæ, aliàs videtur quòd non sit obligata, est videndum an si mutuum recipiatur à præla
1 to pro ecclesia, præsumitur † ab eo cōuersum in ecclesiam, vel sufficiat confessio prælati cū toto capitulo, an verò requirat̄ alia ꝓbatio, Alber. in d. Authen. hoc ius secūdùm glo. Odof. & qui tenet ꝙ, si plat' sit industriosus diligēs & cōsuetus facer̄ vtilitatem ecclesiæ, talis confessio prælati cum prælato sufficit hac ratione, ꝙ
2 presumptio est, ꝙ qui benè † fecit in preterito, eundem in futuro bene agere. Et hoc inquit habet locum, cùm creditor vult repetere ab ecclesia, secus si ab ea persona, cui mutuauit, & id etiam illi placet ista ratione, quia graue & quasi impossibile esset creditori hoc probare ꝙ versum esset, & posset hoc redundare in dānum ecclesiæ, quæ tempore necessitatis non reperiret, qui ei subueniret, & qui cum illa cōtrahere vellet, & Bald. in Authen. hoc ius mouet istud dubium in versic. quæro vtrum, vbi quærit vtrum in dubio præsumitur facta conuersio, & vtrum sufficiat confessio prælati cum toto capitulo, & dicit ꝙ glo. ibi tenet quòd sic, valde notabiliter in glo. probabit. ibi ergo forte per præsumptionem, vt quia prælatus est diligens, & ecclesia tunc indigebat, nō autem habet probari, vbi quilibet nummus sit datus, vt ff. de exercit. l. fi. vt habetur in glo. in c. hoc ius x. q. ij. in verbo probat, ibi, sed inquit creditor ità curiosus erit, vt semper teneat̄ scire ad quem vsum cōuertatur hæc pecunia, sed secundùm hoc nullus inueniretur, qui cum ecclesia cōtraheret, ff. de minor, l. ꝗ si minor, sed
3 dicit ꝙ † sufficit probare, quòd ecclesia tunc temporis egebat pecunia, l. lutius ff. de exercit. ne si nimia sublitate circa res ecclesiæ laboremus, illa subtilitas ei in perniciē vertatur l. pē. C. ad Trabell. & glo. d. Auth. hoc ius dat aliū modum, per quem præsumatur, quòd sit facta versio, vel quia omnibus de ecclesia simul dedit, per quos potest deterior ecclesiæ fieri condītio, l. iubemus. §. si quādo eo. ego dico inquit Bal. ibidem quod huic confessioni statur, si cōcurrant coniecturæ aliquæ cum confessione,
4 puta quòd monachi † nihil habebant de frumento, vel erāt nudi, nunc verò apparet, quòd vixerunt de frumento, & ꝙ sunt vestiti, arg. infrà, de alim. pub. præstan. l. fi. & licet hoc posset fuisse aliunde, hoc tamen non præsumitur, l. si neutri. §. fi. de priuileg. credit. super quo dicit Bar. in d. Authen. vers. venio ad vltimam par-
5 tem, quòd quandoque aliquis † habet mandatum ad recipiendum mutuum pro alio ad certam causam, & tūc sufficit quòd ille, qui recipit cōfiteatur ad illam causam si recipisse, licet mētiatur, l. j. ff. de exercit. §. non autem vers. quod si in pretijs; quandoque habet mandatum generale, tunc non sufficit eius confessio ad obligandum dominum, sed requirit probatio per præsumptiones, ità loquitur d. l. j. ff. de exercit. quandoque videtur, ꝙ requiratur ꝙ expressè
6 probetur † pecuniā esse conuersam in vtilitatē eius, & tunc non sufficit confessio recipientis, l. j. ff. de in rem verso. & ff. si cert. pet. l. j. pro vt potest dici in hoc vltimo casu esse iure ecclesiæ, quæ est priuilegiata in hoc, & est speciale, ꝙ mutuum expressè probetur esse in vtilitatem eius versum, vt ecclesia teneatur, dicit Ias. in l. ciuitas alleg. ff. si cer. pet. circa fi. ibi offertur pulchrū dubium, pone quòd ciuitas indigebat
7 illa pecunia † tēpore, quo administrator præsēte populo, vel consilio accepit mutuum, nunquid sufficiat, dato quòd aliter non probetur pecuniam esse versam in vtilitatem. Vbi dicit quòd antiqui tenebat, quòd sufficeret per tex. in l. fi. ff. de exercit. sed Salyc. Paul. de Castr. & alij communiter scribētes, tenēt, & benè quòd ille tex. in d. l. fi. habeat locū in persona priuati nō in priuilegiata persona, vt est ecclesia & ibi doctores annumerat, qui faciunt super hoc cōmunē opinionem, pro qua communi opinione dicit ꝙ d. Alex. ibi inducit text. in c. quod quibusdam, extrà de fideiussor. in verbo manifestè constiterit, & licet forsan possit responderi, quòd illud verbum verificatur etiam in præsumptionibus legum; tamen inquit cōclude, quòd illa lex. fi. nō habet locum in ciuitate idem dic in ecclesia, quia ciuitas, & ecclesia
8 nunquàm † in mutuo obligantur, nisi sit versum in vtilitatem, dicit Innocen. in cap. quod quibusdam de fideiussor. vers. si autem haberet, & per eundem in cap. 1. deposit. col. j. ibi sicut

sicut hoc ipsum speciale est in mutuo ciuitati facto Bald. consil. 350. v. volum. pro quo vide, quæ dicit Imola in d. c. 1. de deposit. mihi col. 9. versic. qualiter autem probetur versio eo casu, quo expediens est illam probari, & concludit inquit, quòd diuersi modi traduntur circà illud, nam glo. in d. Authen. hoc ius
9 ad fi. dicit quòd satis videtur † probari versio eo quòd mutuum fuit factum prælato, & capitulo glo. vero in §. si vero quis in Authen. de alien. & emphyteu. tenuit contrariũ. D. Anton. hic dicit, quòd si mutuum est receptum ob certam, & determinatam causam, tunc procedit secunda opinio. arg. eorum quæ habentur in d. Authen. hoc ius, si autem pecunia sit simpliciter mutuata prelato, & capitulo, tunc procedit prima opinio, alius modus est secun-
10 dùm aliquos, quòd probetur † prælatum, qui suscepit mutuum, fuisse diligentem, qui consueuit esse diligens in alijs negotijs arg. l. non omnes, § ab arbitris, ff. de re militar. sed istã opinionem reprobat glo. in d. §. si verò quis, & illam reprobant communiter doctores, quòd illa coniectura non videtur esse sufficiens, vt habetur in d. Authen. hoc ius ad fi. & facit etiam, quod habetur in l. iij. §. sed si sic. ff. de in rẽ verso. vn-
11 de alij dixerunt quòd alius modus † probandi versionem est, si probetur prælatum consueuisse diligentem esse, & ecclesiam tunc habuisse indigentiam de eo, propter quod mutuum accipis, puta reparatione ecclesiæ vel quod monachi indigebant vestitu, vel frumento, vel vino, pro victu, & hoc casu si apparet indigẽtia, cessaret, quia reperitur ecclesiam esse reparatam, vel monachos iductos vestibus, vel fuisse alimentatos pane & vino, licet non apparet specificè ꝙ pecunia mutuo recepta fuit cõuersa in indigentiã ecclesiæ vel monachorum, tamen satis videtur, quòd præsumptione probabitur versio, & præsumetur subuentum indigentiæ ex pecunia mutuata, arg. l. scienter, §. fi. ff. de priuileg. credit. per id quod notauit Bart. in l. cum seruus. ff. de verbo. oblig. & ꝙ habetur in l. fi. C. de alim. pup. cum alijs copiosè per eum adductis. Subdẽs ibidẽ paulò post Imola.

SVMMARIVM.

1 Versio in ecclesiæ vtilitatem an probetur ex confessione prælati & capituli.
2 Confessio solius prælati non nocet ecclesiæ.
3 In regulariter prohibitis, & certo casu permissis non statur verbo dicentis factum esse in casu permisso.
4 Testimonium visus est excellentius omni testimonio.
5 Aedificia vento non reficiuntur.
6 Confessio administratorum per viam voluntariæ iurisdictionis non debet præiudicare ecclesiæ.
7 Creditor tenetur probare versum in vtilitatẽ ecclesiæ primò in causa mutui.
8 Secundò in causa depositi.
9 Tertiò quando res ecclesiæ vẽditur pro debito.
10 Debitor soluens rem debitam est liberatus, licet rector non conuertat in vtilitatẽ ecclesiæ.
11 Confessio prælati cum toto capitulo sufficit, quando sunt alia coniecturæ, veluti si non apparet Monachos aliunde frumentum vel pannum non habuisse.
12 Rector, qui non conuertit in vtilitatem ecclesiæ, tenetur creditori de suo satisfacere.
13 Versionem per coniecturas probare nõ sufficit.
14 Procuratoris confessio de recepto an valeat in præiudicium domini, quando re vera non recipit.
15 Creditor releuatur ab onere probandi versionem, quãdo post breue tempus, quo creditor mutuauit ecclesiæ, emit prædium tanti valoris, vel soluit debitum tantæ quantitatis.
16 Pecunia mutuata ecclesiæ ex causa necessaria si requisita sit, an teneatur ecclesia.
17 Venditio si debita solemnitate seruata facta sit, & pretium casu fortuito sit deperditum, an creditor sit securus.
18 Versio in vtilitatem ecclesiæ qualis esse debet.
19 Ecclesia tenetur restituere tantum, quantum est meliorata, licet plus fuerit expensum.

ITem aduerte quòd vltrà modos, de quibus dixi, probandi versionem factam in vtilitatem ecclesiæ, dicunt alij, quòd est alius
1 modus, si videlicet prælatus † & capitulum confitentur pecuniam versam in vtilitatem ecclesiæ, vbi dicit ꝙ. D. Anto. ibi concludit, quòd si solus prælatus confitetur versionem, non probatur versio per eius confessionẽ, per id ꝙ habet in Authen. hoc ius & in d. §. si verò quis in Authẽ. de alien. & emphyteusi, & quòd con
2 fessio solius plati † non nocet ecclesiæ; si verò fit cõfessio prælati & capituli, tũc glo. in d. Authen. hoc ius & Cyn. ibi videtur velle, quòd talis confessio præiudicet, & ꝙ factum prælati habet nocere ecclesiæ; habetur in l. Iubemus nullam C. de sacrosan. ecclesiæ & cap. dilectus de ord. cog. & cap. 1. de dolo, & contum. glo. verò

verò in §. si verò quis allegato videtur tenere contrarium, videlicet quòd dicta confessio nó præiudicat, nec sufficiat. Idem tenet Bal. in Authen. hoc ius, & ibi Guliel. de cun. aliàs secúdú cum daretur materia dilinquendi, nam forte sic confiteretur, & postea diuiderent pecuniá inter se, ideò tali confessioni non est standum arg. eorum quæ habentur in l. qui testamentú ff. de probatio & in l. cùm quis decedens. §. titia de leg. iij. vbi patet, quòd in regulariter pro
3 hibitis, & certo † casu permissis non statur verbo dicentis factum esse in casu permisso, & dicit Bald. eleganter in consil. 350. 3. vol. Incip. Christi nomine, sicut ciuitas & ecclesia æquiparátur, quòd versio mutui in vtilitatem ecclesiæ dupliciter probatur, vno modo per apertá facti naturam, puta per uisum videntem, & ex
4 pensum in causam, testimoninm † enim visus est excellétius omni testimonio Instit. de grad. §. sed cùm magis.

¶ Alio modo probatur per coniecturas, & à posteriori, quia apparet ꝙ refectio est facta, sed nó apparet ex qua pecunia, ná præsumitur ex ea pecunia, quæ in hoc fuit mutuata, nec
5 enim vento † reficiuntur edificia, sed cum magno sumptu, & opera, ad hoc facit C. de vsur. pupil. l. fi. &c. Facit ꝙ habetur per Ioan. Andr. in Specul. super rubrica de rebus ecclesiæ non alien. vbi dicit, quòd si per ecclesiam fit donatio alicui tanquàm benemerito de aliquare nó habet stari demeritis, & circà probationé meritorum assertioni partiú. Facit ꝙ habetur in l. si forte ff. de castren. peccul. in l. si donatione, C. de collatio. sequi videtur Archid. in c. hoc ius, x. q. ij. & hanc opinionem sequitur etiam
6 D. Anto. ex eo, quia confessio † talium administratorum per viam voluntariæ iurisdictionis non debet præiudicáre, per id quod habetur & not. in l. certum, §. sed an ipsas ff. de confess. & aliàs vt ibi per Imolam, idem tenet Imola in cap. quod quibusdam extrà de fideiussor. col. x. vers. item non obstat, & vers. iuxtà prædicta vbi tenet, quòd per confessionem non potest modo aliquo probari versio, & per Rebuff. in suo compendio alien. rerum eccles. versic. quæro quando, ponuntur tres casus, quando creditor teneatur probare conuersum in vtilitatem
7 ecclesiæ. Primus est in † mutuo facto ecclesiæ, quod non potest repeti, nisi is, qui mutuauit, probet versum in vtilitatem ecclesiæ per tex. c. quod quibusdam, de fideiussor. vbi Barbat. plené distinguit. Secúdus casus, in quo est
8 necesse † probare versum in ecclesiæ vtilitaté, in casu depositi, c. 1. de deposit. & ibi ratio per manus traditur turmatim ꝑ doctores. Tertius
9 casus est, quando † res ecclesiæ venditur pro debito, tunc oportet probare pecuniam cóuersam in solutioné debiti, d. §. hoc ius, vt pote si mercator conueniat monasterium dicens se vendidisse pannú Abbati pro uestiendis monachis, quamuis Abbas non conuerterit, in hoc tamen monasterium tenetur pro debito; & si
10 si debitor soluat † rectori ecclesiæ censum, vel aliam rem debitam, tunc est liberatus, licet rector non cóuertat in ecclesiæ vtilitaté Abb. & Imola in d. c. 1. Decius in consil. 16. incip. &
11 pro tenui col. ij. subdens Rebuff. † confessio prælati cum toto capitulo sufficit, quando sút coniecturæ, vt si non appareat, quòd monachi aliunde habuerunt frumentum, vel Abb as ad alendum eos, vel pannum ad induendum, nam non præsumitur, quòd vixerint de vento, veluti lapus, l. fi. cum glo. de alim. pupill. præstan. licet aliunde habere potuissent, hoc tamé non præsumitur, l. si uentum, §. fi. ff. de priuile. cred. Bal. in Authen. hoc ius, Cardinalis tamen consil. 110. incip. quidam prælatus in fi. dicit quòd confessio prælati non sufficit, idem tenet Soc. in consi. 52. viso. col. 1. iij. vol. & consi. 92. viso. nec potest haberi fides de pretio, nec etiá sufficeret confessio super pretio, nisi appareret solutum, vel in causa expositum, propter quam venditio fuit permissa, tenet Abb. cons. 41. saluatoris, col. ij. 1. vol. si tamen prælatus,
12 vel alius † rector non conuerterit in vtilitaté ecclesię, tenebitur creditori de suo satisfacere, per Innocen. & Cardin. in c. præsentium de pignor. vt per Rebuff. d. vers. quæro quando, et per eundem ibi in vers. confessio prælati, habetur quòd communis sententia est in hoc casu, quę habet seruari, videlicet quòd non suffi-
13 ciat probare per coniecturas, † puta quòd tépore contracti mutui ecclesia indigebat, sed vere probari debet, vt in supradictis tribus casibus consuluit Calder. consil. 7. qualiter, Rubrica de probatio. tenet Socyn. consil. 15. visis col. 7. 1. vol. & ibi per eundem Rebuff. Facit ad materiam illud, quod habetur per Ioan. Bertachin. in tract. de episc. quarta parte, §. quinquagesimò tertiò quęro, vers. adde, vbi dicit, quòd
14 confessio de recepto facta à procuratore † nó valet in pręiudiciú domini, nisi re vera ꝓcurator. recipit secundùm Bald. in l. ad hoc, C. de quadr. pręscriptio, quod est verum, si procurator habet mandatum ad recipiendum mutuum, vel etiam ad confitendum, quia intelligit scilicet ad confitendum de pecunia recepta tantùm, non de non recepta, ità singulariter tenet Bart. in l. ij. in fi. ff. si cert. pet. & in l. non obstulit C. de nouati. secus tamen esset in procuratore habente mandatum pinguius, scilicet ad confitendum recepisse, etiam si re vera non

non receperit, ꝙ nota pro ista materia confessionis.

¶ Item videtur etiam ꝙ ex coniectura creditor exoneretur ab onere probãdi versionem,
15 puta si infrà † breue tempus, quo creditor mutuauit ob necessitatem ecclesiæ, appareat, ꝙ ecclesia emit prædium, aut possessionem vtilẽ tanti valoris, aut soluit debitum tantæ quantitatis, quia tunc ista præsumptio sufficit ad exonerandum creditorem, ne aliud probare teneatur, not. per Azo. in summa, in Authẽ. de exhiben. rer. versic. de quarta, tenet Iaco. de Aren. & Alber. in Authen. hoc ius, C. de sacrosan. versic. item consueuit.
16 ¶ Et in materia solet queri, an † teneatur ecclesia, si pecunia, quam creditor ecclesiæ pro causa necessaria mutuauit, sit deperdita, & quã nis possit dici, ꝙ non per text. d. Authen. hoc ius, quæ non vult ecclesiam teneri, nisi sit versum in vtilitatem: Item quia iure minoris non tenetur ecclesia ex mutuo, nisi sit locupletata, item quia nõ videtur versum, nisi duret versũ, tamen per tex. in l. seruus. ff. de in rem verso, qui videtur textus factus in casu, & per alia, quę adducit Alber. tenetur ꝙ contrà ecclesiam potest agere creditor, vt per eum d. Authen. hoc ius, C. de sacrosan. versic. consueuit, per quod etiam dicit esse decisum dubium, an, si ecclesia
17 vendidit rem † debita solemnitate seruata, & pretium casu fortuito sit deperditum, creditor sit securus, vbi dicit, ꝙ sic, nec ecclesia petit restitutionem.

¶ Et quia posset dubitari, an sufficiat qualis qualis versio, vt ecclesia sit obligata, pro quo vide, quod Abbas in d. c. quod quibus, vbi vltrà alios limitat hanc materiam, quòd teneatur ecclesia probata versione, vt non habeat locum
18 in qualibet versione, † sed tunc quidem, quando est vtile ecclesiæ illam versionem esse factã ità ꝙ ecclesia verisimiliter fecisset de proprio, aliàs secus; pono exemplum, inquit, particularis recipit mutuum, & fecit fieri nobile ædificium in loco non expedienti, ità quòd graue esset ecclesiæ, & damnosum illum sumptũ fecisse vel illum approbare, nam hoc casu credo ecclesiam non teneri per illud, quod habetur in simili in l. fundo ff. de rei vend. nam non potest dici, quòd pecunia sit versa in vtilitatẽ ecclesię, si non expediebat ecclesiæ in illũ vsũ conuerte
19 re; Item per eãdem, † l. puto, quòd ecclesia tenetur solùm restituere tantum, quantum est meliorata, licet plus fuerit expẽsum; & si plus fuerit meliorata, quàm expensum, solùm tenetur ad expensum, satis probatur in simili d. l. fundo, & ratio est, quia hoc casu ecclesia non tenetur ex contractu, ex quo non dedit mandatum, sed actione de in rem verso, ergo solùm tenetur ad id, in quo est meliorata, & hæc procedunt, vbi particularis non habebat aliquam administrationem, saltem peculiarem, aliàs autem tenetur ipse superior in quantum patitur peculium, seu administrationem superioris, ità per Innocen. in c. cùm olim. el secundo de priuileg. in contractibus factis pro monacho sine licentia Abbatis, vt per Abb. ibidem; Facit in hac materia, quod habetur per Abb. in cap. 1. de in integ. rest. vbi Abbas loquendo de sumptibus, qui habent refici conductori, vel emptori rei ecclesiasticæ in casu restitutionis in integrum, ponit exemplum, quòd emptor seu conductor expendit centum, & facit meliorationem in ducentum, vtrum ei teneatur ecclesia restituere centum, an verò ducentum, & dic, inquit, quòd centum tantùm est obligata restituere per illum tex. in eo, ꝙ dicit, ꝙ debet restituere sumptus, non autem valorem meliorationis; Sed inquit Abbas dubium maius est, quid si expendit centum, sed non fecit rem meliorem, nisi in quinquaginta, nunquid ecclesia teneatur restituere centũ, an quinquaginta solùm? & puto quòd quinquaginta tãtũ, quia iste tex. mandat restitui sumptus propter meliorationem ibi factam. Si ergo melioratio non est facta, nisi in quinquaginta tantùm, dũtaxat quinquaginta debent restitui, & imputandum est illi, qui impudenter facit sumptus.

SVMMARIVM.

1 *Conuersio in vtilitatem ecclesiæ duobus modis fieri potest, in perpetuum scilicet, & temporalem vtilitatem.*
2 *Mandatarius habens mandatum vsq; ad certã summam, potest etiam pia temporali vtilitate accipere vsq; ad illam summam.*
3 *Versio vbi est probanda, oportet quòd probetur vera versio, nec sufficit apparens.*
4 *An si mutuum sit receptum, & versum sit in ecclesiæ vtilitatem, non tamen duret versum, ecclesia teneatur & nume. 5.*
6 *Prælatus recipiendo vltrà summam taxatam videtur recipere contrà mandatum.*
7 *Negociorum gestor faciens impensam contrà prohibitionem domini non obligat eum.*
8 *Generalis dispositio debet generaliter intelligi.*
9 *Quid dicatur conuerti in vtilitatem ecclesiæ.*
10 *Vera vtilitas non est dare in feudum.*
11 *Tempus contractus attendi debet.*
12 *Emptor debet esse curiosus, vt precium conuertatur*

uertatur in ecclesiæ vtilitatem.
13 *Vtilitas indicanda est arbitrio boni viri.*
14 *Versum esse sufficit in vtilitatem temporalem, quando expediebat ecclesiæ illum sumptum facere.*
15 *Mutuans alicui respectu ecclesiæ habet actionem de in rem verso, & actionem negociorum gestorum.*
16 *Non debet quis me inuito se ingerere in negotijs meis.*
17 *Non præsumitur quis velle prohibere id, quod sibi est vtile.*
18 *Episcopus potest mutuare pecuniam ecclesiæ sine superioris authoritate.*
19 *Mutuum fauore ecclesiæ in dubio præsumitur.*
20 *Mutuans pecuniam fiscalem punitur.*
21 *Fiscus & ecclesia æquiparantur.*
22 *Recipiens pecuniam mutuo ab ecclesia, si emat prædium, an sibi vel ecclesiæ acquirat.*
23 *Nepos Cardinalis emens possessiones ex pecunia à patruo sibi mutuata sibi acquirit.*
24 *Quantitas pecuniæ distinguit mutuum à donatione.*
25 *Quantitas data alicui an præsumatur donata, mutuata, vel depositata.*
26 *Capitulum sede vacante potest suscipere pecunias mutuo sine authoritate superioris.*

POSSET dubitari, quo modo posset fieri ista conuersio in vtilitatem, ad quod videtur responderi per Innocen. in d. cap. quod quibusdam, versi. vtilitatem, vbi dicit,
1 quòd duobus modis † videtur fieri conuersio, & quid dici conuerti in vtilitatem; primo modo dicitur conuerti id, quod conuertitur in ré ecclesiæ, & in posterum duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ędificium, & consimilia, & sic accipitur hic, & ff. de impen. in re dotal. fact. l. j. & iij. & quasi per totum. Dicitur & alio modo conuerti in vtilitatem ecclesiæ etiã id, quod non accipitur ad perpetuam vtilitaté, sed temporalem, puta pro colendis agris, & domibus non necessarijs, aliàs tamen vtilibus faciendis & magnificè, & vtiliter, sed tamen ecclesiæ non sufficit tantas expensas facere, & ideò hoc inspecto non est verè hæc vtilitas, & idé in alimétis monachorũ, quos voluit parcè viuere, sed ipse multa expendit, quæ vtilia fuerũt, sed tamé nimis grauabatur, & ipsi paucioribus poterant esse contenti, licet cum difficultate, l. si fundo ff. de rei vendi. Quando ergo
2 sit mandatum, seu † prouisio, quòd accipiat quis mutuum vsque ad certam summam, præterit talis obligare, & accipere etiam pro temporalibus; sed vltrà summam non pro temporalibus, sed pro perpetuis semper tenebitur.
¶ Et secundùm D. Ioã. de Imola. Ibidem col.
3 9. versic. circà quartum, habetur quòd casu quo probari debeat † versio, oportet, quòd probetur vera versio, & sic non sufficit apparens, & realiter non existens; si autem probetur vera versio, & tunc si fuit temporalis pro sui natura, puta pro agris ecclesiæ colendis ad fructus recipiendos, videtur, quòd talis versio sufficit, ex quo ecclesia est lócupletata ex tali versione, arg. reg. locupletari, de reg. iur. in vj. nec obstat. l. iij. ff. de impens. quia loquitur in expensa facta per maritum pro colendis agris dotalibus, quã nõ potest repetere à muliere, quia percipit fructus ipsorum agrorum, in quos facta est expensa, l. pro oneribus, C. de iure dot. Sed hic mutuãs pro colendis agris ecclesiæ, nõ recipit fructus ipse, sed ipsa ecclesia, ideò conueniens est, ꝙ teneatur ecclesia in cuius vtilitatem pecunia est conuersa; interdum versio sui natura est perpetua, vt quia facta fuit pro reparatione ædificij, sed posteà ædificium perijt casu fortuito, & sic non durauit, hoc casu est dubium, an sufficiat talis versio, vt possit agi contrà ecclesiã; nam videtur ꝙ sic inquit per istum tex. dum simpliciter videtur velle, quòd sufficiat pecuniam mutuam versam in vtilitatem ecclesiæ, ad id ꝙ habetur in l. sed an vltrà §. j. ff. de neg. gest. & istud inquit videtur tenere. D. Floren. sed Innocẽ. hic videtur velle cõtrariũ, qñ vltrà sũmã taxatã recipit mutuũ, secus quãdo intrà summã recipit, vel quando
4 summa est non taxata, potest † concordari opinio, quia si mutuum sit receptum per particularem de ecclesia non habentem administrationem aliquam, nec aliquod mandatum, vel per aliquem extraneum, sine aliquo mandato receptum sit mutuũ pro ecclesia, videtur quòd non teneatur ecclesia, licet mutuum sit receptum pro ecclesia, nisi duret versum, l. si pro parte, § versum, ff. de in rem vers. vbi in simili patet, quòd, si extraneus gessit negotia pupilli non tenetur pupillus, nisi vtiliter gesserit, & duret vtilitas, ergo eodem modo idem dicendum in ecclesia, quæ æquiparatur minori, c.
5 1. de in integ. rest. Si verò † per prælatum habentem administrationem receptũ sit mutuũ, tunc, si fuisset receptum intrà summam taxatam, vel sine erat taxata, videtur sufficeř, ꝙ vtiliter fuerit factum, licet non durauerit, vt voluit Innocen. hic, & probatur per id, quod habetur in l. iij. § sufficit, ff. de contrar. iud. tutelli. vbi in simili sufficit, quòd administrator datus

tus minori vtiliter gesserit, licet nō durauerit, vt not. Bar. in l. si pupilli, in princip. ff. de neg. gest. Si verò per prælatum, aut rectorem habẽtem administrationem receptum sit mutuum, vltra summam taxatam, tunc videretur, quod non sufficit factam esse versionem in vtilitatẽ ecclesiæ, nisi duret, vt hic dicit tamen contrarium puto verius, ex quo est prælatus habens administrationem, qui recipit mutuum pro ecclesia arg. l. j. §. sufficit, de contrar. indi. tutel. & per istum text. in quantum simpliciter videtur velle, quòd pro eo, quod recipiatur vltrà summam, obligetur ecclesia, si versum sit mutuum in vtilitatem ecclesiæ, nec distinguit an durauerit, vel non. Nec obstat, si dicatur, ꝙ
6 prælatus recipiendo vltrà † summa taxata videtur recipere contrà mandatum arg. c. noui, de præsumptio. & sic non debet obligari ecclesia per l. fi. C. de neg. gest. quia responderi potest, quòd verum est, quòd videtur satis posse dici recipere contrà mandatum, quo ad hoc, vt non obligetur ecclesia ex tali mutuo, si non probetur versio; si autem videtur prohibitus recipere vltrà, si probeť versio vt hic, satis colligi pōt, aliàs sequereť, ꝙ, si esset receptum mutuũ vltrà summã taxatã, & versum esset in vtilitatẽ ecclesiæ, & duraret, nō posset repeti; quia,
7 vbi quis facit expensã † in negotio domini contrà eius prohibitionem, non obligat eum etiã si vtiliter gesserit negotium domini, & duret vtilitas, vt patet in d. l. fi. c. de neg. gest. & ideò non est dicendum, quòd in casu proposito omninò intelligatur prohibitus prælatus recipere vltrà summam, sed solum in casu, in quo non probetur versio, licet illa nō durauerit, ex quo facta fuit, si probetur per prælatum, videtur quod obligetur ecclesia per illum text. & per tex. in d. l. iij. §. sufficit, & per id, ꝙ not. Bart. in d. l. si pupilli, in princip. & istam partem putat de iure veram Imola quem sequitur. D. Florẽ. licet Innocen. Ioan. Andr. Pet. & D. Anto. sequantur opinionem Innocen. quam inquit tenementi propter authoritatem ipsorum, vt ibi per eundem Imolam, & opinio hæc Imolæ nō videtur esse sine ratione attenta generalitate tex. in d. c. quod quibusdam, quæ habet, quòd semper si sit versum, datur pro verso actio, nec distingunt, an duret, vel non duret versum; vnde
8 de generaliter † prolata dispositio generaliter habet intelligi; &, cùm lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & si ex etimologia vocabuli mutuum de meo fuit factum tuum, tu ex meo fuisti semel locupletatus; & satis est, quòd aliquo tempore ex meo res tua fuit melior, & conditio rei tuę fuit meliorata. Vnde, si illã tũc vẽdidisses pluris, respectu mei vendidisses, meritò debes mihi teneri, maximè cum si non duret, vel si desijt durare melioratio vel versio, non fuerit culpa mea, vel facto meo.

¶ Addo D. Petrum Rebuff. in suo compendio rer. ecclesiæ alienationis in expositiõe tex. capituli sine exceptione, xij. q. ij. in verbo vt meliora, vbi querit, quando dicatur conuerti in vtilitatem ecclesiæ, & respondet, ꝙ conuer-
9 titur, quando † cõuertitur in rem ecclesiæ duraturam, puta in emptione alicuius rei, seu ædificium, vel aliam rem, l. t. & ij. ff. de impens, in re dota. facit c. ꝙ quibusdam, de fideiussor. Itẽ inquit Dicitur conuerti in vtilitatem ecclesiæ etiam si ecclesia non haberet perpetuam vtilitatem sed temporalẽ, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, seu alijs, l. in fundo l. sumptus & l. si fund. ff. de rei vend. Dominic. in d. §. hoc ius xj. q. ij. c. ea, col ij. vbi dicit, quòd
10 non est vera vtilitas, † nec etiam quando datur in feudum, licet retineatur homagium, & ob defectum homagij non præstiti res posit cadere in commissum, quia non debet attendi ad versa fortuna, l. inter. §. sacram, ff. de verb. oblig. Bellamer consil. 33. incip. quod si, col. 14. versic. quod ad secundam difficultatem, & sufficit, quòd tempore contractus dicatur vtilis, licet efficiatur deterior; quia attenditur, & attẽ
11 di debet † tempus contractus, l. si voluntate, C. de rescind. vend. Calderin. expresse consil. 5. in rubrica de rer. permut. per text. in l. sed an vltrò. §. j ff. de neg. gest. refert. Rebuff. d. loco. Facit ꝙ colligit Syluest. in summa in verbo alienatio versic. vigesimò sextò quæro quomodo intelligitur vtilitas ecclesiæ, pro qua fit alienatio, & dico inquit secundùm Lauren. ꝙ oportet pretium rei venditæ esse versum in vtilitatẽ ecclesiæ, sic illam vtilitatem esse perpetuam, & euidentem, vt in ædificijs perpetuis, emptionibus alienarum rerum, vel solutionẽ debiti gra-
12 uis, & emptor debet esse † curiosus, vt videat, quòd sic conuertatur, sed tamen, inquit, Zabarell. super Clemen. monasteriorũ, eo tit. dicit non esse necesse, quòd duret versum in vtilitatem ecclesiæ, & glo. x. q. ij. c. & enim §. hoc ius, dicit, quòd non oportet emptorem scire ad quem vsum pecunia conuertatur, sed sufficit probare, quod ecclesia tunc indigebat; vel
13 potest dici, † quòd vtilitas ista iudicanda est arbitrio boni viri, sicut quando omnibus consideratis iudicatur, quòd ecclesia benè facit, vel quia ĩde recipit reditũ maiorẽ, vel si parẽ, autẽ minorem, tamen commodiorem, vel aliquid tale, ità, inquit, de mente glo. d. §. hoc ius in verbo probat. Nec inuenitur aliquo iure cautum, quod oporteat emptorẽ tutũ fieri de ista vtilitate, sed sufficit sibi rem emere iusto pretio,

reliquum relinquere conscientię vendentiũ vt in d. summa. Facit in hac materia, ꝙ dicit Abb. in d. c. quod quibusdam, de fideiussor. col. iij. Sed aduerte inquit quidam exigunt, vt hoc casu duret versum tempore actionis, sed quando mutuum fuit receptum precedentibus casibus, non requiritur vtilitas perpetua, sed sufficit temporalis, & hoc videntur velle Innocē.
14 & Hostien. & intelligerem † dictum eorum, quando non expediebat ecclesiæ facere illum sumptum temporalem. Si autem ecclesia tenebatur facere illum sumptũ, nihilominus quantumcunque non duret versio, in dubio credo ecclesiam teneri, quia ecclesia dicitur facta locupletior, sicut in simili dicitur in pupillo, ff. de solut. l. pupillo. pone inquit exemplum, particularis de ecclesia recipit mutuum, quod conuertitur in necessaria alimenta ministrorum ecclesiæ; nam licet non duret hęc vtilitas, nihilominus ecclesia est locupletior, quia si non habuisset pecuniam mutuam, expendisset de suo; vide per eundem Abb. ibi, qui per intellectum, quem ibi dat in fine, concordat scriptu-
15 ras, in vers. in glo. in verbo ꝙ vltrà † actionē de in rem verso, quòd etiam putat posse agi actione negotiorum gestorum, si mutuans habuerit respectum ad ecclesiam, & non ad personam subiectam, cui mutuum concessit, arg. optimo in l. si pupilli, ff. de neg. gest. Et si diceres actionem istam non competere, quia contrà voluntatem ecclesiæ videtur mutuum factum, si vltrà formam constitutam aliquid fuit receptum, hoc contrarium facit vacilare Innocen. per l. fi. C. de neg. gest. ibi tex. notabiliter dicit cessare illam actionem, quando quis gessit negotium alterius, c. inito. vnde dicit Innocen. ꝙ hic agitur actione de in rem verso, & ideò oportet, quòd duret versum, quia aliàs non competit illa actio; sed certè hoc dictum non est verum; quia, si præsuponeremus, quòd ecclesia contradicente fuisset factum istud mutuum, cessaret actio de in rem verso; non
16 enim debes te ingerere † in negotijs meis me inuito. l. si per te. ff. mand. & ꝙ ibi not. Bart. Vnde dico aliter, quòd ecclesia statuendo certam summam non videtur contradicere vltrà summam, si illud conuertit in vtilitatem ecclesiæ, si appareat de versione, quia in dubio non
17 videtur quis † velle prohibere illud, quod sibi est vtile, & ad vtilitatem suam, vt not. in reg. qui tacet de reg. iur. lib. vj. Item dico, quòd posset agi actione negotiorumgestorũ intelligendo, vt suprà dixi, vt per eundem Abb. d. loco.

¶ Et in hac in materia mutui est sciendum,
18 quòd episcopus † benè potest mutuare pecuniam, quæ est ecclesiæ sine authoritate superioris, p Bal. qui ità tenet in l. etiã, C. de fideicom. immò nulla solemnitas requiritur in eius alienatione secundùm glo. xij. q. ij. in summa, per tex. in l. lex qui tutores, §. fi. C. de admi. tut. l. fi. C. quand. decre. opus non est. 96. dist. benè, &
19 scias ꝙ in dubio † præsumitur mutuum fauore ecclesiæ, cui expedit, ꝙ dominium transeat in recipiētem propter periculum, quod posset contingere secundùm Bal. in d. l. etiã, si aduertat prælatus, quia peccat mortaliter peccuniam ecclesiæ mutuando, quinetiam excommunicatur secundùm Archid. & Ioan. santa. in cap.
20 qui Christi, xij. q. ii. Item † punitur mutuans pecuniam Fiscalem, quia deportatur, & bona eius confiscantur, l. ij. C. de his, qui ex pub. romu. per ac. lib. x. recipiens verò punitur pęna quadrupli, l. j. eo. tit. fiscus autem et ecclesia
21 æquiparantur, † l. fi. C. de sacrosan. eccles. c. r. de in integ. restit. in vj. sed circà hoc vide quæ dico suprà in q. de rer. mobil. alienat. in alienatione illorum, quæ seruando seruari non possunt, vbi dico de pecunia, immò vide rubricã de pecunię ecclesiasticę alienatione.

¶ Adde his quæstionem, quam ponit Ioan. Bertachin. incidenter in tracta. de epis. quarta parte quadragesimò quartò quæro, versic. in-
22 cidenter, vbi quærit an si recipiēs † pecuniam mutuo ab ecclesia emat prædium ex ea, an sibi acciquirat, an verò ecclesiæ, & dic inquit, quòd sibi acquirit, & secus est, si prælatus, vel monachus ęmat de pecunia ecclesiæ, quia ecclesiæ acquiritur etiam ipsis inuitis, & contrarium paciscentibus cum venditore tenet Bal. in l. etiam C. de fideicom. ad fi. vbi etiam subdit non valere contractum emptionis, & venditionis cum pecunia ecclesiæ scientibus emptore, & venditore, sed res empta de pecunia ecclesiæ est ecclesiæ, nisi pecunia ecclesiæ fuerit alteri mutuata, quia per mutuum transiuit dominium pecuniæ in recipientem, qui postea emens ex ea sibi acquisiuit, non ecclesię, secus verò si emat de pecunia ecclesiæ non mu-
23 tuata secundùm Bal. d. l. etiam. Vnde, † si Cardinalis mutuat pecuniam nepoti ad emendũ possessiones, nepos emēs ex ea sibi acquirit, tenet Bald. in c. ecclesia vt lit. pend. quod verum credo, nisi constet de fraude, l. fraus, de leg. l. mancipia, C. si quis alte. vel sibi, secus si pecunia esset ecclesiæ, l. quoties. C. de rei vendi. refert ad longum Ioan. Bertachin. in tracta. de episc. quarta parte, quadragesimò quartò quęro, pro quo vide omninò Bal. d. c. ecclesia, vbi pulchrè assignat rationes, quare ex pecunia ecclesiæ mutuata alteri non ecclesiæ acquiritur immò ꝙ in taliter acquisitis ecclesia non habet etiam hypothecam, vbi etiam subdit Bald.

ꝙ, si

24 q. si nõ apparet, † fuerit vel ne mutuata ista pecunia nepoti prelati, vel Cardinalis, ad id dignoscendum attendi debet quantitas pecuniæ, quæ si sit magnæ quantitatis, præsumitur mutuata si parue, vel mediocris ex affectio ne personarum præsumitur donum, l. virum, ff. de donat. inter vir. & vxor. glo. in l. eum quid ff. si cert. pet. Et pro hoc vide quæ dicit Abb. in c. & si quæstiones de symo. vbi dicit, q. si fit da
25 ta pecunia alicui, puta sit dictum, † tolle hanc pecuniam, ad dignoscendum an sit donatio, mutuum, aut depositum, habent considerari circonstantiæ qualitates, tam dantis quàm accipientis. Nam à dãte pauperi facilius præsumitur libera donatio quàm a paupere diuiti item debet considerari quantitas muneris nã de facili quis non præsumitur conferre libere ea quæ sunt maximi pretij quia nemo præsumitur iactare suum item tempus donationis nam quis facilius præsumi debet donare alicui instãte necessitate alicui, quã vbi nulla sub est necessitas quia ex præcedẽtibus cõiecturis presumi debet aliquãdo mutuũ aliquã depositũ aliquãdo donatio in dubio cessantibus istis cõiecturis habet præsumi mutuum aut depositũ non donatio stante eo q. præsumitur nemo iactare suum vt ibi per eundem Abb.
26 ¶ Addo vlterius ad materiã † q. sede vacante capitulũ põt suscipere pecuniã mutuo sine authoritate superioris pro necessitatibus ecclesię vacantis per glo. quæ hoc tenet in c. cupientes. §. ad hoc super verbo aliunde de electio. lib. vj. alleg. x. q. ij. præcarie xij. q. iiij. quicunq; cum manifesta in hoc sit vtilitas ecclesiæ & eũ hoc negotium dilationem non capiat & ex tali mutuuo obligatur ecclesia & prælatus successor not. ad longum Ioan. Fran. pavin in tracta. de off. & pot. cap. sed. vacan. q. iij. secundo prædictis versi. sed an capitulum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus successor est quasi hæres præcessoris.*
2 *Successor non tenetur in debitis descendentibus ex de delicto, vel quasi.*
3 *Ecclesia non conficiens inuentarium an teneatur vltra vires hæreditarias.*
4 *Communis est opinio quòd ecclesia teneatur si non fecerit inuentarium.*
5 *Successor tenetur tantum ad solutionem debitorum contractorum pro vtilitate ecclesiæ.*
6 *Prælatus obligans ecclesiam pro alienis debitis est suspensus ab administratione.*
7 *Prælatus accipiendo mutuum pro sustentatione sua obligat ecclesiam.*
8 *Ecclesia tenetur prælatum alimentare.*
9 *Beneficiatus habens patrimonium non tenetur viuere de patrimonio.*
10 *Successor non tenetur ad debita contracta pro necessitate patrimonij præcessoris.*
11 *Successor tenetur ad debita contracta tempore infirmitatis prædecessoris.*
12 *Doctor, qui præstitit patrocinium episcopo carcerato & eidem mutuauit pecunias pro necessitatibus eius habet successorem obligatũ.*
13 *Debita contracta à beneficiato habente patrimonium, an successorem vel hæredem sequantur.*
14 *Parrochiani nisi necessaria præstent sacerdoti suo, ille habet iustam causam subtrahendi diuina.*
15 *Prælati sibi caueant, vt pecuniam ecclesiæ donatam, vel nomine ecclesiæ mutuo sumptam in ecclesiæ vtilitatem vertant.*
16 *An sufficiat probare casum necessitatis, vel etiam probanda sit versio.*

QVESTIO QVINTA, AN ET quomodo ex alienatione, contractu, aut facto præcessoris teneatur successor.

QVONIAM prælatus, dum viuit diuersimode disponit, & contra hit etiam alienãdo de rebus ecclesiæ, vel ecclesiæ nomine, vel suo, etiam non ab re putaui ponere quæstionem, an ex contractu præcessoris obligetur successor, vt recolectis, quæ sparsim scripta in hoc articulo inueni per doctores materia alienationũ ecclesiasticarũ magis discussa & in plures partes ac mẽbra disputata facilior legenti, & magis aperta appareret, simulq; vt habita super hoc articulo etiam discussione, facilius sciret successor, quos posset sui precessoris cõtractus reuocare, quibus acquiescere, & à quibus non recedere; & rem breuiter perstingẽdo, nec eundo p cõtraria, ne nausea vel tedio lectorem afficiam, dico, quòd in multis casibus successor tenetur stare contractui precessoris, & approbare gesta per eum; in multis verò non, diuersimode, & diuersis respectibus ¶ Nam vt habetur in tex. in c. 1. extrà de solutio,

tio, sicut filius hæres patris, qui ei in hæreditate succedit, tenetur seruare contractus, & approbare illius gesta, & soluere debita ab illo, dum viueret, côtracta, ità pari modo prelatus successor tenetur ad præcessoris prælati debita soluendum, in cuius prælatura succedit; si quidem debita sint contracta pro ecclesiæ, aut prælaturæ necessitate; quia, vt dicit glo. ibidem
1 prælatus † successor est quasi hæres præcessoris, 23.q.8. conuenior, xij.q.ij.c.vj. vbi glo. subdit, quòd tenetur ad omnia debita, si non fecit inuentarium; si fecerit tenetur in tantum, in quantum se vires hæreditatis extendunt, & hoc in debitis descendentibus ex côtractu, vel quasi, sed in debitis, quę descendunt ex delicto, vel quasi, non tenetur, nisi quantum ad eum peruenit, vel nisi cum defuncto lis fuerit contestata, l. vna C. ne delict. defunct. licet secundùm canon. videatur ꝙ hæres tenetur etiam ex delicto defuncti, c. vltimo de sepult. & c. in litteris de rap. sequitur Abb. ibidem in fi. vbi dicit quòd est quæstio notabilis in ecclesia, an te-
3 neatur vltrà vires hæreditarias, si non confecit inuentarium, glo. in d. c. 1. de testamen sentit ꝙ sic, Bald. contrà in l. fi. C. de iure delib. & expressius Bart. in l. j. C. de sacrosan. ecclesi. nam fiscus non tenetur, vt not. in d. l. fi. ergo nec ecclesia; hæreditas enim delata ecclesiæ intelligitur delata in quantum non est onerosa ecclesiæ, nec per indirectum bona ecclesiæ alienentur, quæ directò alienari non permittuntur, nisi requisitis interuenientibus, & habetur in margine ibi ad Abbatem, quòd si persona ecclesiastica sit, instituta contemplatione religionis, nunquàm tenetur vltrà vires hæreditarias, dato quòd non fecerit inuentarium, aliàs
4 secus; Sed † cõmunis opinio est, ꝙ immò ecclesia teneatur, si non fecerit inuentarium, sicut & miles hodie per tex. in §. fi. in Authen. de hære. & fal. iuncta. glo. in l. miles in principio ff. de re iud. sed habet restitui in integrum, ita tenent, Card. Imola glo. & canonistæ, in d. c. 1. de testa. Angel. Alex. Imola. in l. fi. §. fi. C. de iure deliber. p Lud. Rom. in rubr. de acqre. hæ
5 re. & aliàs vt ibi. Et aduerte † ꝙ in tex. in d. c. 1. benè dicitur, quòd tenetur successor ad solutionem debitorum contractorum pro necessitate ecclesiæ, quia ad aliena debita non videtur, quòd teneatur, per ea quæ habentur in c. 2. eo. tit. de solut. vbi inhibet, ne quis grauare audeat ecclesiam sibi commissam, pro alienis debitis cum decreto, ꝙ si secus attentatum fuerit, quòd ad solutionem talium debitorum ecclesia non tenetur, vbi notat Abb. ꝙ si præla-
6 tus obligat † ecclesiam pro alienis debitis est suspensus ipso facto ab administratione spiritualium, & ecclesia ad talem obligationem nõ tenetur, & paulò post ibidem, ex quo infertur, quòd siuè prælatus fideiubeat pro alio, siuè recipiat mutuum, siuè alienationem, obligatio nemq; in se, semper incurrat penã huius capituli. Idem si recipit mutuum pro facto suo obligando ecclesiam, nisi tamen receperit pro sua
7 sustentatione † secundùm doctores, nam tunc non obligat, nec obligare dicitur pro alienis, sed pro proprijs ipsius ecclesiæ & Abb. in d. c. 1. de solutio. dicit, quòd in debito contracto per plãtũ obligatĩ ecclesia, ẽt post mortẽ cõtrahentis dũmodò pbetur, ꝙ p necessitate ecclesiæ debitũ fuit cõtractũ; subdẽs ꝙ si platus cõtraxit debita pro sua sustẽtatione, tenetur successor, quia pro necessitate ecclesiæ taliter con trahendo contraxisse videtur, quia ecclesia te-
8 netur † prælatum alimentare per ea, quæ idẽ Abb. dicit in c. ex præsentium extrà de pignor. in principio vbi dicit, quòd sacerdos debet viuere de reditibus ecclesię c. cùm secundùm, de præben. est facta decisio. rotæ 855. in antiquis item alia decisio. 37. decis. in vltimis ambæ incip. cùm camera apostolica. & facit dictum Innocen. in c. episcopus de præben. vbi dicit, ꝙ
9 beneficiatus habens † patrimonium non tenetur viuere de patrimonio, sed potest cũ bona conscientia viuere de bonis ecclesię, & idẽ dicit Ioan. de lignan. in clemen. gratiæ, de rescrip. subdens Abb. quòd cùm sacerdos in illo tex. gratia illius pignorauerit bona ecclesiæ p sua sustentatione, & necessitate, non debet cõpelli hæres sacerdotis ad dicta bona redimendum, sed prælatus successor in prælatura,
10 aut beneficio; quia, si sacerdos, † aut prælatus contraxit debitum, non pro sua necessitate, aut pro sua sustentatione, sed pro alia causa, & pro alia necessitate, puta pro necessitate sui patrimonij conseruandi, puta quia domus sua propria patrimonialis minabatur ruinam, vel vinea sua erat inculta, quia ad talia debita non est obligatus successor & ex hoc secundùm Abb. ibidem potes notare singulariter,
11 quòd, † si beneficiatus tempore infirmitatis suæ contraxit multa debita pro sua necessitate corporali, tenetur successor in beneficio illa debita soluere, & sic inquit Abb. ibi extẽdo dispositionẽ capituli primi de solutio. vbi dicit tex. quòd successor in beneficio tenetur debita prædecessoris soluere pro necessitate ecclesiæ contracta, idem dicit per supradicta si pro necessitate propriæ personæ; est decisio Rotæ in manuscriptis corâm Putheo in tit. de solutio. vbi in vna Zanioren. pecunia, quidam
12 doctor præstiterat † patrociniũ episcopo carcerato, & ei mutuauerat pecuniã pro eius necessi-

cessitatibus, fuit conclusum successorem teneri ad omnia; quia, cùm ista fuerint debita contracta pro necessitate personæ episcopi, successor tenetur, per Abb. d. c. præsentium & in c. per tuas ij. not. de dona. & salarium etiã propter seruitium & operam præstitam ipsi prælato ad not. per Abb. in c. relatum col. ij. de testame. Iaso. consil. 222. versic. similiter lib. ij. in decisio. Fabij peregrini episcopi vestani Auditoris Rotę decis. xiij. manuscripta apud aduocatos in vrbe; & subdit Abb. d. loco in secundo not. secundò nota ex hoc dicto, seu ex tex. sic intellecto quòd res ecclesiæ possunt pignorari vel obligari pro sustentatione rectoris; sed aduerte quia Ioan. Andr. sentit vnum, quia li-
13 cet † beneficiatus habeat patrimonialia, tamẽ debita contracta pro sua sustentatione incubunt ecclesiæ, & non hæredi, de quo dubitare se dicit Abbas, & ideò distinguit, q aut ecclesia erat impotens ad sustentandum rectorem aut erat potẽs; primo casu si impotentiã fuit à principio tempore quo acceptauit ecclesiã, dico inquit in dubio, quòd debita incubant sibi, & hæredi, nõ autem ecclesiæ, quia est quòd sibi imputet quare acceptauit ecclesiam minus potentem; nam hoc casu tenetur viuere ex industria, & sic fortina ex patrimonio, non autem vendere bona ecclesiæ vel pignorare, seu obligare per tex. not. cum glo. 21. q. 1. capi. 1. facit c. victum. 91. dist. Si verò ecclesia est facta impotens post factum adhuc dicerẽ idẽ, vt non debeant bona ecclesię vendi, vel pignorari pro sustentatione sacerdotis, sed debeat agere sacerdos contrà parrochianos, vt pręstent sibi necessaria, ex quo seruitur eis in diui-
14 nis, & est † causa licita subtrahendi parrochianis diuina, bona glo. de consec. dist. prima cap. omnis christianus. Secũdo casu quando ecclesia est potens, tunc fateor, q, si sacerdos nõ habet ad præsens, vnde se sustentet, & contrahat debita sub spe soluendi de fructibus percipiendis, sed morte præuentus non potest hoc facere, tunc satis æquum est, vt successor teneatur, & hoc casu procedit dictũ Io. And. & not. Et hæc nota inquit, quia non sunt discussa per alios, vnde debita pro sustẽtatione, & pro illius infirmitatibus contracta per prælatum debent solui per successorem, quia talia sunt debita ecclesiæ, & non debita aliena; & ità inquit Abb. d. c. primo, ego pluries respondi in facto in istis maximè rectoribus ecclesiæ, qui in infirmitate sua multa debita contrahunt, ex quia decedũt, nam illa successor tenetur soluere, q ego intelligerem de fructibus extantibus, vel de acquisitis de fructibus, aut de intuitu ecclesiæ mobilibus relectis per defunctum, de quibus camera apostolica, quæ succedit in spolijs vel hæres defuncti, obtenta licentia testandi, vel successor ĩ ecclesia tenetur debita soluere dictis Rot. decisionibus; quia si de imobilibus est, esset intelligendum vt per glo. & Bar. in l. Iubemus la secũda C. de sacrosan. e. illud 16. q. vj. Alex. cõs. 55. prima parte vbi habetur q etiã de immobilibus habent solui debita, & remunerari seruitia præstita prælato, quia seruita præstita prę lato sunt impensa ecclesiæ, ego tali casu nõ in telligo, nisi cũ causa, & cum interuentu requisitarum solennitatum. Et in margine ad Abb. d. capitulo primo de solutio. in verbo aliẽnis in litera 6. citatur Innocen. in capit. pastoralis extrà de priuileg. vbi dicit, quæ dicantur debita aliena, & quæ propria; & credo quod hoc, dicatur per illa verba Innocen. in d. c. pastoralis ibi, nec potest ille, cui data est ecclesia, vendere vel pignorare possessiones huius ecclesiæ pro soluendis debitis eius ecclesiæ, cui donata est; & si qua relinquantur huic ecclesiæ in vtilitatem huius ecclesiæ conuerti habent, & breui-
15 ter † dicimus, quòd caueat sibi prælatus ecclesię cui donatio facta est, & quòd si accipiat mutuum nomine hujus ecclesiæ, conuertat pecuniam in vtilitatem illius ecclesię, quia aliter de bonis eius non soluetur debitum, hoc autem ità distinctè faciat prælatus ecclesiæ, cui donatio facta ẽ, alioqn sacrilegus erit, & aliàs vt ibi. Et ista debita sic pro necessitate contracta habent solui à successore, si sint versa in vtilitatẽ ecclesiæ, & tunc intelliguntur esse contracta pro necessitate, quando sunt ità versa, & non aliter, vt interpretatur tex. Innocẽ. d. c. j. vt ibi, sed iste intellectus Innocen. non placet Abbati d. c. j. qui sequitur opinionem, & dictũ Ho-
16 stię. quia satis † est, quòd probetur casus necessitatis, nõ quòd sit necesse probare versionem in vtilitatem ecclesię, sed solũ requiritur, quòd pro necessitate ecclesiæ debitum fuit contractũ, sufficit ergo secundùm Hostien. probare casum necessitatis, licet Innocen. exigit, vt probetur, versio, sed dictum Hostien. mihi plus placet, per ea quæ dixit idem Abb. in c. quòd quibusdam de fideiussor. vbi tenet quòd solũ in mutuo, & in contractu mutui sit necessaria probatio versionis in vtilitatem, vbi Imola, & alij; sed de hoc vide quæ deduco in præcedenti quæstione.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus successor tenetur etiam ad expensas funerales.*

2 *Prælatus ex bonis ecclesiæ est alendus.*

3 Præ-

3 *Prælatus sumptibus ecclesiæ est sepeliendus, & ob hoc potest largiri centesimam.*

4 *Funeram expensæ aliæ concernunt solatium animæ, aliæ consolationem viuorum.*

5 *Sponsa tenetur ad funeris impensus quando pater est impotens.*

ET prælatus successor ne dum tenetur ad debita pro sustentatione & infirmitate contracta, sed etiam ad expensas fu-
1 nerales. † per ea quæ refert Bertachin. in tracta de episcopis quarta parte quinquagesimò quartò quæro versic. vltimo non est silentio, vbi dicit ꝙ prælatus successor tenetur ad funeralia, & ad sumptus infirmitatis sui præcessoris, quia ecclesia arctatur ad id onus cum ex
2 bonis ecclesiæ sit † alendus prælatus, xij. q. 1. illi autem qui. 16. q. 1. quoniã quicquid j. q. ij. clericos. Item debet de eisdem curari infirmus c. 1. & e. de rectoribus, de cler. egrot. facit l. verbo victus de verb. sign. & ꝙ not. in l. alimenta
3 C. de neg. gest. Item † debet sepeliri prælatus vel rector sumptibus ecclesiæ etiam si velit episcopus vel prælatus ipse pro hoc largiri potest centesimam bonorum ecclesiæ, xij. q. ij. bone rei c. apostolicæ de donatio ꝙ tamen intellige scilicet in vita quia id non potest in testamento disponere pro magnificando sepulcro suo secundùm Ioan. Andr. & dot. d. c. apostolicę, ꝙ tamẽ non est in prælato inferiori, qui tantũ largiri non potest, & intellige sepelliri debere sũptibus mensæ suæ etiam separaris à mensa capituli secundũ D. Pet. de perus in tracta. de horis canon. c. 8. vbi etiam plene vide quid de Papa quid de Cardinali, & quid de Abbate, & q. d de alijs clericis cuius sumptibus sint sepeliẽdi.

¶ Sed quod dicimus de expensis funeris, quę habent fieri per prælatum successorem & ad quas tenetur successor nõ est meo iudicio simpliciter & indistinctè intelligendum, sed cum distinctione, videlicet quàm tradit Abb. in c. vt præterite col. j. versic. & expedientis extrà de electio. quia expensę funerũ aliæ sunt concernentes solatiũ animę aliæ concernentes consolationem, & pompam viuorum quia expensæ concernentes remedium & solatium animæ defuncti, debent fieri de bonis prælaturæ per successorem in prælatura quantumcumq; prę latus habuerit proprium, expensæ verò quæ fiunt ad solatium & pompam viuorum veluti magnus apparatus funerũ inuestibus, & alijs similibus, non sunt soluendæ à prælatura vel à successore in prælatura. Sed ab heredibus, & de istis intelligit Decius in suo consil. 157. quãdo dicit simpliciter quod expensæ funeris & funeralia pertinent ad hæredem bonorum nõ autem ad successorem in beneficio. Ità declarat Petrus Repuff. in suo enchiridio iudic. ecclesiast. not. 159. quia licet aliàs sponsa tenea-
5 tur † ad funeris impensas quando instituitur hæres. vel quando est diues, ex quo afficeretur iniuria si sponsus in sepultus remanserit & pater ẽ impotens, l. census & l. ꝙ si nulla de relig. sump. funer. tamen ecclesia nõ tenetur ad impensas funeris rectoris vel prælati quæ fit ad solatium viuorum puta ad longam pompam & vestes lugubres, licet teneã ad illã quę fit solatio animæ puta pro candelis & aliquibus venictibus ad illum funus ista habẽtur per Abb. in sua disputatione quæ incip. Sempronius clericus in primo dubio refert benedictus canofilus ĩ exposirione cõstitutionis extrauagantis ãbitiosæ de rebus ecclesiæ alien. secundò suo tractatu, tit. de sepulturis est decisio Antonij capicij in terminis facta dicisio 84. quàm vide pro præsenti materia an videlicet cultra serica sepulchrum marmoreum vestes lugubres & aliæ impensæ funeris debeantur de spolijs an verò de hæreditate, vbi concludit quod camera apostolica quæ hodie loco successoris in spoglijs & bonis relictis per rectorem defunctum subintrat tenetur tantùm ad impensas quæ tendunt ad remedium animæ defuncti, veluti sunt impensæ quæ fiunt circà clericos confluentes ad officium & exequias sepulture in quibus inquit capitius tenetur ecclesia & si defunctus alium hæredem habeat in patrimonialibus, non ad impensas quæ tendunt ad viuorum solatia, veluti est apparatus funeris constructio sepulturæ præciosa exequiarum pompa; quod multi induantur vestibus luctuosis, &c. idem habetur per Ioan. Francisci paninũ in tracta. de officio & potest c. sed. vacan. q. viij. secũdæ partis ad fi. ibi similiter & expẽsæ quæ fiũt pro exequijs prælati defũcti debẽt fuit fieri de bonis prælaturę secundùm Card. Floren. qui ità pluries consuluit per text. i n c. bonę el secundo de electio Calder. consil. 1. & 2. de solutio, in expensis cõcernentibus solatium & remedium animæ defuncti arg. c. ad apostolicę de donatio d. c. bonę rei xij. q. ij. c. vbi periculum de electio lib. vi. secus est in expensis quæ concernunt pompam, vti magnus appparatus vestium & similium, vt ibi per eum, dicimus aliqua in nostro tractatu de spolijs ecclesiasticis in quæstione de debitis prælati soluendis de fructibus ecclesiæ & spolio circà finem quæstionis.

SVMMARIVM.

SED an contractui locationis factæ per præcessorem teneatur stare successor in prælatura seu rectoria succedens videtur dicendum q non, quia, si beneficiatus ante tempus finitum locationis moriatur, ex-
1 tinguitur locatio, quia † clericus æquiparatur vsufructuario vel vsuario c. fin. de pecul. cler. glo. in c. præsenti de off. ordin. in vj. per Hostien. d. c. fi. & ideò extinguitur sicut ius vsufructuarij, c. consultationibus, de donatio. c. fi. de pignor. & vide Bal. in l. j. C. de iure emph. j. col. versic. septimò in retinendo, qui dicit,
2 q successor † in ecclesia non tenetur stare conductori, & per Alex. qui ponit ad hoc multas limitationes in l. filio, §. fi. ff. solut. mat. glo. & Doctor. in c. ad aures, in versic. tunc de reb. eccles. non alien. quia vt habetur per Ioan. Bertachin in tracta. de episc. quarta parte quinquagesimò quartò, versic. iuxtà prædicta prælatus non tenetur stare colono præcessoris sui, arg. l. si filio, §. 1. & ibi Doct. ff. solut. matr. secundùm Bal. in l. Iubemus in principio, C. de sacrosan. eccles. & l. 1. §. cùmq; ex stipulatu, de rei
3 vxor. actio. &, si conductor † soluit pensionẽ, non habebit illam à successore in beneficio, nisi sit conuersum in vtilitatem ecclesiæ, & per Hostien. in c. 2. ne præla. vic. suas quia, cùm cle-
4 ricus † vel rector res ecclesiæ vltimo tẽpore vitæ suæ locare non possit, imputare sibi habet conductor, quia pecuniam pro locatione locatori soluit vltrà tale tempus, quia hoc prouidere, & considerare debuit, glo. est magistralis in c. fi. ne præla. vic. suas. in fi. sed in isto casu glo. illa distinguit; videlicet quòd, si locator
5 moriatur † antè finem locationis, successor tenetur stare contractui tribus concurrentibus, si nomine ecclesiæ, & pro vtilitate ecclesiæ sit contractum, & pecunia inde recepta sit versa in vtilitatem ecclesiæ, per cap. 1. de solutio. xij. quæst. ij. hęc huius placiti, & cap. quicunque 1. de deposit. 35. distin. ecclesiæ principis, in fi. que & x. q. ij. hoc ius §. & is creditor, & cap. 1. de deposit. 35. distin. ecclesiæ principis in fi. Si verò non pro vtilitate ecclesiæ, sed vt ipse tanquàm perciperet reditus ad firmam, successor stare non tenetur, c. 1. de precar. quia vltrà tempus suum ecclesiam locare nõ potuit, & si
6 soluit aliquid † conductori, sibi imputet, quia hoc præuidere debuit, l. si quis domum, ff. loca. §. j. & §. si aliàs, & §. si fructuarius, quam glo. affirmat ibi Innocen. vbi dicit, q, si nomine ecclesiæ, vtiliter locauit prælatus, tenetur successor. Subdens & hoc ego intelligo, si non interuenerunt solemnitates debitæ, aliàs enim teneret contractus, licet posset restitui in integrum. Si verò suo nomine locauit, non inten-
dnes

dens ad hoc obligare ecclesiam, non tenetur successor; sed nec hæres defuncti, sicut nec hæres vsufructuarij, nisi in quantum ad eum peruenerit, ff. de loca. l. si quis domum, §. hic subiugit, & hoc est verum, inquit, Innocen. in ministro, vel prælato ecclesiæ, scilicet quod successor tenetur habere ratum, quod factum est à præcesso-

7 re, sed † in canonico præbendario secus esse dicimus, quia ille nunquam potest locare præbendam suam vltrà tempus vitæ suæ, licet de illa possit agere, & conuenire, sicut legitimus administrator.

¶ Sequitur Bald. in l. emptore, C. locat. idem

8 in margarita in verbo prælatus, quòd † si prælatus contraxit nomine suæ personæ, successor in beneficio non tenetur ex tali contractu, si autem contraxit nomine officij, tunc successor in d. beneficio tenetur, ad not. in c. fi. ne præla. Alex. in consi. 160. Socyn. cōsi. 34. 3. vol. Rota in nouis 232. eadem Rota. decis. Moed. 240. in manuscriptis incip. locatio ad 18. annos Socyn. consil. 32. lib. 1. Bal. consil. 255. Abb. secit lib. 1. Hoc verùm inquit Bal. in rectore, vel prælato, secus est in præbendario, qui non obligat successorem; quia loco vsufructuarij censetur præbendarius, non loco procuratoris ecclesiæ, sed prælatus et rector vtroque nomine censẽtur, est ergò differentia, quis contrahit, & quo nomine, & vbi, dixi, inquit, Bal. teneri successorem; est verùm si contractus est legitimus, non in præiudicium ecclesiæ, aliàs non, vt quia nō in vtilitatem ecclesiæ, sed personæ redundauit vbi non tenetur successor, quia obligatio non est in rem, sed in personam scripta; quod tene menti, inquit, Bald. ibi. Est consilium eiusdem Bal. in consil. 472. vol. v. vbi concludit secūdū Innocen. in c. fi. ne præla. vic. suas in casu, quẽ ibi ponit Bal. videlicet an si decedat rector ec-

9 clesiæ, † qui rem locauit recepta pensione pro multis annis, quod aut locat administrator ecclesiæ, aut administrator præbendæ. Primò casu si locatio est facta nomine ecclesiæ, & ex causa probabili successor tenetur stare colono, ne cōtrahentes cum prædecessore decipiantur legis pmissione, et autoritate. l. iubemus §. sane omnis, C. de sacrosan. ecclesi. Nam, cum iste potuerit ecclesiam obligare ex licito contractu, meritò tenetur stare successor; secundò casu in ad

10 ministratione præbendæ iste non potest † obligare successorem, ratio est, quia obligatio personalis non sequitur fundum, l. emptor. ff. loca. quia præbendarius habetur ad instar vsufructuarij, & quia iste non contrahit nomine ecclesiæ, quia non est administrator ecclesiæ, nec nomine fundi, quia fundi dominus nō est, nec habet consensum, sed contrahit pro nomine suę personæ; ideò successorem rei, vel ministrum non obligat, arg. C. de decu. l. prouidẽ-

11 dum lib. x. & hæc inquit vera, nisi ex † parte istius locatoris interuenerit fraus, vt quia se repudiaturum prælaturam promittit in illa locatione, l. filiæ meæ. ff. solut. matri. & l. creditor, ff. manda §. huius in fi. Faciunt dicta Ho-

12 stien in d. c. fi. ne præla. vic. suas. quod si † hæres defuncti prælati, qui anticipatos affictus percipit, est soluendo, ipse successori tenebitur, l. fi. C. de here. Instit. si aut non erit soluendo, ipse conductor tenebitur, & sibi suam imputabit

13 culpam; damnum † enim, quod quis culpa sua sentit, sibi non alteri imputandum est, c. damnum de reg. iur. in vj. & ità tenuit Francisc. de Ramponib. in quodam suo consil. quod est inter consilia Calder. in rubrica de loca. consil. vij. & Corne. consi. 67. incip D. Ioan. Baptistę ij. vol. sequitur & refert. Hiero. Gig. in tracta. de pensio. consil. 88. in principio. Ibi nam videmus,

14 inquit, quòd, † si prælatus rem ecclesiæ locauit per aliquos annos, & pro toto tempore locationis, pecuniam recepit demum moriatur, talis solutio non nocet successori suo in illa prælatura, c. fi de pecul. cler. & videtur esse casus in l. si quis domum, § j. ff. loca, & habetur, inquit, per Doctor in c. fi. ne prælat. vic. suas. Subdens confirmatur, inquit, quia videmus,

15 quòd studentes in theologia, † qui sunt priuilegiati, vt per quinquennium fructus suorum beneficiorum, & prębendarum integrè percipiant aliqua consuetudine contraria non obstante, vt habetur in c. super, Specul. de magist. & in c. licet, de pręben. non tamen pensionem, siuè fructus suorum beneficiorum pro toto quinquennio recipientes possunt successoribus præiudicare, vt not. Abb. Hostien. & Ioan. And. d. c. sup vbi idẽ Gigās paulò post rationẽ redens dicit ideò esse, quod anticipata solutio facta prælato successori non nocet, quod ex eo

16 est, inquit, † quia prælatura vacat morte prælati, & fructus, qui post obitum prælati prouenient etiam ante nouam collationem, successori spectant, c. relatum, de testa. c. præsenti, de off. ordin. in vj. & ideò dicit Abb. in c. fi. ne prę la. vic. suas, ij. col. quod quicquid perceptum fuit post mortem præcessoris ante beneficium collatum, potest successor petere ab hæredibus pcessoris, vel ab beneficij conductore; Ideò cum certus esset soluens de prædictis sibi imputet quia non prospexit, quod euenire potuit in huiusmodi ad talem casum, vt not. Dyn. in l. inter stipulantem, §. sacrā, ff. de verb. oblig. vbi vide dictum Gigant. per totam illam 88. quæstionem, quam facit, quod pensionarius habens annuam pensionem cum potestate illam transferendi,

ferēdi, recepta à rectore bñficij anticipata pē
sione pro tribus futuris annis, illā transtulit in
Sempronium, an Sempronius exigere poterit
pensionem à rectore beneficij pro illis tribus
annis, pro quibus soluta fuit priori pensiona-
rio; & quærit Abb. in c. 1. de probatio. verum
17 successor † in dignitate teneatur ex contractu
inito per præcessorē, & dicit ꝙ sic, si fuit initus
nomine dignitatis, etiam si fuerit initus cum
subdito suo, ità tenet Cyn. in l. digna vox, C. de
leg. & Ioan. And. & communiter etiam si talis
sit Papa, vel Imperator; & facit l. cæsar, ff. de
publicán. & etiam quia talis obligatio est de
18 iure naturali, † cui princeps submittitur; facit
Clemen. pastoralis, §. cæterum, de senten. & re
iud. refert Syluester in summa in verbo digni-
tas, nume. 4. & quod dicunt Innocen. & Bald.
in margarita, quòd canonicus præbendarius
ex suo contractu non obliget successorem; Idē
affirmat Ioan. Bertachi. dicta quarta parte, §.
quinquagesimò quartò, versu. quæro quid de
canonico, dic eum non teneri stare locationis
sui præcessoris, c. fi. ne præ. vic. suas, & ibi glo.
& docto. & glo. in c. alienationes, xij. q. ij. quæ
19 glo. habet, ꝙ canonicus † potest vendere fru-
ctus præbende ad instar vsufructuarij, l. arbo-
ribus, ff. de vsufru. sicut fructus decimarum &
oblationum possunt vendi, licet hoc non sit
honestum, quia prohibitum non inuenitur, sed
tamen cum consensu episcopi, c. nulli extrà de
reb. eccles. nō alien. nisi ad modicum tempus,
c. præterea extrà de cens. & de transa. extrà, de
cætero, subdens glo. sed quid si obligauit ad
quinquennium, nunquid stabit successor con-
tractui, & respondet, ꝙ sic, si nomine ecclesiæ
contraxit, & cum episcopi authoritate, secus
erit si nomine suo cōtraxit, quia tunc nō stabit
successor, l. lex vectigali, ff. de pigno. sed certè
inquit ego credo, quòd sicut clericus potest vē
dere fructus præbendæ suæ sine consensu epi-
scopi, ità obligare maximè ad modicum tem-
pus, sicut tutor vendit fructus sine authoritate
20 iudicis. Sed ꝙ canonicus † non teneatur stare
locationi præcessoris Archid. in d. c. alienatio-
nes tenet, quòd sit verum, quando fundus lo-
catus erat fertilis, secus si sterilis, quia tunc vti-
liter locauit, idem tenet Hostien. in c. nulli de
reb. eccles. non alien. Bald. in l. emptorem, C.
locat. & in l. si quis domum, ff. eo. tit. & i l. j. C.
de iure emphy. quia, vt per eundem Io. d. loco,
21 locatio † facta per præbendarium finitur mor-
te locantis, vt per Bar. d. l. si quis domum, in
principio 3. not. ff. locat. per glo. & Abb. d. cap.
fi. vbi dicunt esse verum, si locatio sit facta no-
mine proprio, non si nomine ecclesiæ; quia ca-
nonicus successor tenetur etiam stare condu-
ctori secundùm Bal. d. l. j. j. col. & Doct. in l. si fi
lio, §. fi. ff. solut. matr. sed gesta facta nomine
prædefuncti canonici ratificare non tenetur
22 successor in canonicatu; quia successor † suc-
cedit in præbenda, in iuribus canonicatus suc-
cedit capitulum, per doctrinam Bart. in l. bo-
norum, ff. rem rat. haber. per Dyn. in reg. ratū,
in vj. per Innocen. in c. quod sicut, de electio.
23 creditor † verò missus in possessionem ex secū
do decreto tenetur stare colono secūdùm Bar.
in l. in vēditione, §. j. ff. de bon. aut. iud. posidē.

SVMMARIVM.

1 *Locatio rei ecclesiæ facta ad centum annos dicitur alienatio.*

2 *Natura locationis factæ ad lōgum tempus est, vt transfertur dominium.*

3 *Locatio ad viginti nouē annos prohibita est, nisi ex causa vtilitatis.*

4 *Locatio ad longum tempus quando permissa est, requiritur solemnitas iuris in alienationibus requisita.*

5 *Prælatus potest locare in quinquennium cum clausula, quòd finito vno quinquennio aliud incipiat.*

6 *Prælatus potest locare ad nouem annos.*

7 *Locatio ad triginta annos dicitur perpetua nō autem ad 29.*

8 *Locatio facta à prælato etiam ad tempus permissum non valet, quoad successorem.*

9 *Successor non tenetur stare locationi etiam facta ad modicum tempus.*

10 *Consanguineis locari potest fraudis suspitione cessante.*

11 *Consanguineis plus est subueniendum, quàm extraneis.*

12 *Oeconomus non habet eandem iuris præsumptionem, quam prælatus.*

13 *Alienatio fructuum non extenditur vltrà vitam locatoris, et ideò successorē non obligat.*

14 *Conductor, qui anticipata solutione conduxit, sibi imputare debet, si ante completam locationem beneficiatus successorem habuerit.*

15 *Prælatus pro tempore vitæ suæ de fructibus disponit.*

16 *Locatio potest fieri per rectorem ad modicum tempus.*

17 *Administrator ecclesiæ plus iuris in contrahēdo habet, quàm administrator præbendæ.*

18 *Consilium, quomodo posint negotiatores sibi*

 proui-

prouidere, quando rem ecclesiæ anticipata solutione conducunt.

19 *Locationes anticipata solutione non posse fieri ex Consilij Tridentini decreto.*

20 *Conductor anticipata pensione tenetur successori, si locator interim moriatur.*

21 *Successor tenetur stare legitimè gestis per prædecessorem, non malè gestis nume. 23.*

22 *Successor ligatur pacto successoris, si debitum fuit contractum pro vtilitate ecclesiæ.*

24 *Papa potest rescindere gesta prædecessoris cõtrà statuta ecclesiæ, item & successor in regno.*

25 *Successor in prælatura an possit ratificare gesta nomine prælati prædecessoris.*

26 *Canonicus successor succedit in præbenda, in iuribus canonicatus succedit capitulum.*

27 *Successor non tenetur stare contractui facto in diem, vel sub conditione.*

28 *Successor stare tenetur inuestituræ, vel infeudationi prædecessoris, si iam perfecta sit, aliàs secus.*

29 *Prælatus superior potest reuocare illicitam infeudationem.*

SED, si locatio sit facta ad longum tempus, puta ad centum annos per prædecessorem, successor in episcopatu stare illi non tenetur secundùm Bald. c. 1. versic. consuetudo, qui feud. da. poss. in vsis. feud. φ credo verum, nisi talis locatio facta sit cum solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum ec-
1 clesiasticarum; cùm locatio rei ecclesiæ † facta ad centũ annos sit alienatio secundùm, Dyn. & Bart. contrà glo. in l. codicillis, §. instituto, de lega. secundo; Ioan. de Imola in l. si filio, §. fin. ff. solut. matr. glo. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. & ideò prohibita est, vt latè deduco suprà in significatione verbi alienatio versi. itẽ venit locatio si quidem sit ad longum tempus,
2 quia talis locatio, est alienatio, & † est de natura talis locationis, φ trasferat naturalis possessio fundi, vel rei locatæ p glo. in l. si quis ante ff. de acq. poss. & in l. iij. §. ex contraria, eo. tit. & in l. si vt certo §. si duobus ff. cõmod. per Alex. in consil. 1. lib. 4. col. iij. versi. non insisto. Immò
3 etiam ad 29. ann. nisi ex † causa vtilitatis in Authen. de alien. emphyteu. §. locationis secũdùm Bal. in l. quęcumq;, in principio C. de bõ. quæ lib. aliàs enim fieri non potest, et facta irritatur in totum secundùm Bal. ibidem, & cũ
4 permissa † est requiritur solemnitas iuris in alienationibus requisita, c. alienationes, xij. q. ij. secundùm Bal. vt suprà quia prælatus nõ potest locare res ecclesiæ in perpetuum, vel ad vitam suam, vel ad vitam conductoris, quia nõ locat nisi ad modicũ tempus secundùm Doct. & maximè Ioan. de Imola in l. si filio, §. fi. ff. sol. matr. & not. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. & Bal. in l. iubemus, in principio C. de sacrosã. eccles. Sed hoc verum est, nisi cum solemnitate iuris, scilicet cum consensu superioris, & conuentus, si sit, per Clem. per Lau. in rubrica eo.
5 tit. lib. vj. vltima q. Item † potest locare in quinquennium com clausula, φ finito vno quinquennio, aliud incipiat secundùm Lap. decis. xij. & But. in c. ad apostolicę, de donat. Bald. in tit. qui feud. dare poss. in vsibus feud. 4. col. & an hodiè possit fieri locatio ad annos. 29. ex forma Consilij Tridentini vide infrà in q. seq.
6 Item potest locare † ad nouem annos secundùm Bal. d. l. iubemus. & Doct. & Imol. d. §. fi. quod verum est etiam consanguineis suis, quibus ad longum tempum locare nõ potest, nec in emphyteusim dare, nec aliter alienare, nec pecunias ecclesię cõcedere secũdùm Bal. in Authen. in quibuscunque, C. de sacrosanc. eccles. Refert Ioã. Bertachin. in tracta. de epis. quarta parte quinquagesimò quartò quærò, vbi addit, & φ dixi suprà in perpetuum intel-
7 lige, scilicet de xxx. ann. quia locatio † ad xxx. ann. dicitur perpetua, non autem locatio ad 29. annos secundùm Bal. in additio ad Specul.
8 de loca. versi. locatio ad 29. an. & quod † dico, suprà φ potest locare de quinquennio in quinquennium, & ad nouem annos, & φ valet locatio, intellige quoad ipsum locantem, non quoad successorem, & dum viuit ipse quia locatione tali durante non potest expellere conductorem; sed, si præmoriatur ante finitum locationis tempus, locatio extinguitur; quia prælatus æquiparatur vsufructuario, cuius morte extinguitur vsufructus, vt dico suprà vnde successor tali locationi stare non cogitur, quia
9 successor † in beneficio, vel ecclesia non tenetur stare etiam locationi factę, etiam ad modicum tempus, nisi locatio facta fuerit in vtilitatem ecclesiæ, & pecunia sit versa per Card. in Clem. j. §. fi. de reb. eccles. non alien. & in c. fi. & ibi doctor vbi Abb. sicu. ne præla. vic. suas.
10 & circà illud, † quod dicit de consanguineis, quibs non potest locari in emphyteusim, dari ad longum tempus, nec aliter sit res ecclesiæ alienari, secus esse dicit Abb. in c. vt super, de reb. eccles. non alien. extrà ad fi. maximè quando cessat fraus, vel suspitio fraudis, quia φ non possint res ecclesiæ consanguineis concedi, fuit prohibitio facta ratione fraudis, vnde in caso quo cesset fraus, vel fraudis suspitio, puta in re minima, vel in re solita emphyteuticari, vel in

vel in causa vtilitatis, tenet Abb. ibi, quod est melius contrahere cum consanguineis, quam
11 cum extraneis, quia plus debemus † subueniare consanguineis quam extraneis, 86. distinct. non satis, vt ibi per eundem, vbi respondet ad tex. in Authen. vbi est prohibitio, quod loquitur in Oeconomo, qui non habet aliquod priuilegium, sicut prælatus habet, qui potest au-
12 ferre † rem ecclesiæ, dummodo ecclesiæ tantundem refundat, aut illam indemnem conseruet, per tex. quem dicit esse singularem, in c. si quis q libet, xij. q. ij. & oeconomus est magis suspectus, quã platus qa platus est pprius ipsus ecclesiæ, non sic Oeconomus vt ibi per eũ, & clarè videtur sentire Archid. d. loco quod,
13 si fiat venditio, seu † locatio fructuum per prælatum, ex tali contractu non tenetur successor, ex quo contractus talis venditionis, vel locationis non extenditur vltrà vitam locatoris, & si locator censum, vel pratium locationis recipit pro pluribus annis, nec contractus transit ad successorem, puta quia non solemniter celebratur, nõ nomine ecclesiæ, sed proprio prælati nomine mortuo locatore, tenet Archid. quod successor, & hæres tenetur restituere pro rata temporis, si hæredem habet, si non habet,
14 sibi impudet conductor, † qui hoc prouidere habuit, & prospicere; hoc enim euenire posset, l. si quis domum, §. r. ff. locat. refert Lauren. de Rodulf. in sua repet. c. fine exceptione xij. q. ij. in q. 27. 28. Et quod hæres locatoris teneatur, intelligit Innoc. d. c. fi. ne præla. vic. suas, quòd tenetur, si & quatenus ad illum peruenit; & quod successor teneat pro rata ĩtelligo ego pro rata
15 tẽporis vsq; ad diem † mortis, quia pro tẽpore vitæ suæ, & pro tempore, quo viuit prælatus de fructibus etiam vendendo disponit per ea, quæ dicimus supra. Est consilium Bald. in materia, in consil. 472. vol. iij. an locatio facta per rectorem ecclesiæ ad non modicum tempus, vel ad modicum, teneat in præiudicium suc-
16 cessoris, & inquit non est dubium, † quod locatio potest fieri per rectorem ad modicum tẽpus, quod est decennium secundùm consuetudinẽ, licet Ioan. And. non firmet in tit. de reb. eccle. non alien. tamen ità est verum, quòd non dicitur longum tempus, hinc ad x. annos, vt C. de præscrip. longi temp. per totum; sed ponamus, in quit, quòd iste rector interim moriatur, & in primo anno perceperat pensionem pro nouem annis, quid fiet. Archid. xij. quæst. ij. alienationes, dicit, quòd successor non tenetur stare colono, nec emptor fructuario, nisi iste contractus fuisset cælebratus pro vtilitate ecclesiæ cum authoritate superioris, not. de hoc in l. emptorem, C. loca. Subdens secundùm In-

nocen. vt dico suprà hoc quòd aut locet vti
17 administrator ecclesiæ, † aut vt administrator pbendæ primò casu, quidẽ si locatio est facta noĩe ecclesiæ, & ex causa probabili, successor tenetur stare colono, ne contrahentes cum prædecessore, decipiantur iuris permissione. quia iste benè potuit obligare ecclesiam ex contractu licito, meritò stare tenetur successor Secundo autem casu non potest obligare successorem, ratio est, quia obligatio personalis non sequitur fundum, quia prabendarius habetur loco vsufructuarij, & quia iste non contrahit nomine ecclesiæ, quia non est administrator ecclesiæ, nec nomine fundi, quia fundi dominus non est, nec habet consensum, sed contrahit pro nomine suæ personæ, ideò successorem non obligat, argum. l. prouidendum,
18 C. de decu. libro decimo. Sed cauti negotiatores, qui prouident, & prospiciunt casum mortis, sibi prouident, quando alicui prælato locanti prædia, vel res ecclesiasticas, censum, vel pretium locationis anticipatæ pro multis annis, vel pro aliquo tempore soluunt, & exbursant, procurant, quod prælatus confirmare faciat contractum celebratum à Papa, qui solet in sericum clausulis, vel saltem substantialiter facta mentione in specie de anticipata solutione in motu proprio, vel breui Papæ de super expedito, qua confirmatione obtenta sunt cauti, quia Papa pro tali anticipata solutione obligat ecclesiã, & quemcunque in illa successorem, quo casu obligatur successor, qui contractui stare tenetur, etiam si precessor alienauerit omnes fructus integros prælature, vel beneficij pro vt quotidie videmus, & vidi ego præsenti anno episcopum non posse residere in episcopatu; quia propter alienationem fructuum factam per præcessorem suum anticipata solutione pro duobus annis authoritate Papæ confirmatam, non habebat vnde viueret; vnde necesse habuit pro subuenimento habere recursum ad Sanctissimũ Pium quartũ & sedẽ apo-
19 stolicã & in consil. Tridentino † sub pio quarto sessione 25. c. xij. incip. magnam, fuit statutũ locationes ecclesiarum represẽtata pecuniã anticipatis solutionibus non posse fieri, nec factas tenere in præiudicium successorum, nec eas debere confirmari in Romana curia, vel extrà nec posse fieri de rebus ecclesiæ locationes ad 30. annos, nec ad 29. annos, nec ad bis viginti nouem annos, & factas non teneri, in hæc verba constitutionis videlicet magnam ecclesijs perniciem afferre solet cum bona repræsentata pecunia in successorum præiudicium alijs locãtur, omnes

igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præiudicium successorum valide intelligantur, quocunque indulto, vel priuilegio non obstante, nec huiusmodi locationes in Romana curia vel extrà eam confirmentur; non licet etiam Iurisdictiones ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputā di vicarios in spiritualibus locare, nec conductoribus per se, aut alios eas exercer aliterquā concessę etiam à sede apostolica factæ subreptitiæ censeantur; locationes verò rerum ecclesiasticarum etiam authoritate apostolica cō firmitas santa Synodus irritas decernit, quas à triginta annis citrà ad longum tempus, siuè vt in nō nullis partibus ad 29. annos, seu bis. 29. vocant factas Synodus prouincialis, vel deputandi ab ea in damnum ecclesiæ, & contrà canonicus sanctiones contractus fuisse iudicabunt. Cui constitutioni, & edicto causam dedit prædictus episcopus minorensis, qui in cō cilio dum tractabatur de residentiæ decreto faciendo, vt ipse mihi retulit reclamauit, non posse residere in ecclesia sua minorēsi, quia ab ea eius præcessor locando reditus omnes fructus anticipatis solutionibus pro duobus futuris annis abstulerat. Facit q̄ habetur per fer

20 ret. consil. 151. conductor, † q̄ si conductor fructuum soluit pensionem anticipatam non perceptis fructibus, & locator interim moriatur, tenetur ad eandem summā successori, qui non tenetur stare colono, nisi pecunia recepta esset versa in vtilitatem ecclesię, q̄ intellige de fructibus perceptis post mortem locatoris, secus si in vita locatoris percepti essent licet, nō venisset tempus soluendi, quia tali casu deben tur de iure hæredibus locatoris, quando data esset facultas testandi.

¶ Et in hac materia secundùm prædicta po-

21 tes tenere q̄ successor † teneē stare cōtractui, & legitimè gestis, & in vtilitatem ecclesiæ, vel necessitatem per pręcessorem per ea, quæ recenset idem Ioan. Berthachin. d. loco versic. quæri potest, vbi posito quæsito, an successor obligatur ex contractu præcessoris, ad debitū & ad forum, & si in eo fuit renuntiatum priuilegio fori; & dicit, q̄ sic per doctrinam Bal. in c. qui. suc. di. vbi inquit, vide omninò, & not. in c. dilecti, & ibi Doct. de for. cōpet. & glo. not. in c. fide pact. in vj. per c. 1. de solut. quòd liga-

22 tur pacto præcessoris, quòd verum est, † si debitum fuit cōtractū pro vtilitate ecclesiæ, alias nō p̄ not. in c. 1. & 2. de solut. glo. in c. fi. de off. ordin. In vj. Abb. antiq. in d. c. 1. Bal. in margarita in verbo successor, Idem in l. ij. C. de lib. preter. Paul. de Castr. consi. 51. per Innocen. in c. cum secundùm de præben. quia successor in

23 ecclesia teneē † ratificare gesta præcessoris secundùm Archid. in c. decessorum, 25. q. ij. j. col. & ratio est, secundùm Bal. in margarita in verbo dignitas, versi. 1. quia succedit in onere, & honore, sed malè gestis non est obligatus, stare, Immò illa reuocare debet quia donationes in damnum ecclesiæ, & in consultis canonicis facta per præcessorem debet episcopus successor reuocare, c. fraternitas extrà de donatio. p̄ Bal. in l. quicunque, C. de bon. quę lib. vbi etiā

24 loquitur in Papa, qui potest † rescindere gesta pręcessoris contrà statnta ecclesiæ facta. Facit quia successor in regno potest reuocare donationes factas per præcessorem in enormem lesionem regni, per Bal. in additio. ad Specul. de instrum. editio. ix. col. versic. quid si, res, & Spec. in §. nunc autem in fi. col. versic. quid si Imperator, vel rex, Paul. de Castro consil. 76. incip. & frustra, vbi etiam dicit, q̄ & ipsemet donans potest reuocare. Subdens idem Ioan. Bertachin. d. loco, & quia tetigi paulò antè de

25 ratificatione, quæro hic, an successor † in prelatura posit ratificare gesta nomine prælati præcessoris, & inquit dic, q̄ sic, in dubio, vel si sunt gesta nomine tanquam prelati, & nomine ecclesiæ, secus si nomine tanquam prelati secū dùm Bart. not. in l. bonorum, ad fi. ff. rem. rat habe. de quo etiam per Bar. in l. si quis, §. si creditor, ff. de solut. Dyn. in reg. ratum, in vj. secus tamen dicit Bart. in d. l. bonorum in canonico cuius nomine gesta non possunt ratificarī per

26 successorem in canonicatu, quia successor † canonicus succedit in præbenda, sed in iuribus canonicatus succedit capit. scd'm Bar. & Dyn. vt suprà & Innocē. in c. quod sicut, de electio.

27 Contractui † tamen præcessoris sui facto in diem, vel sub conditione non tenetur stare successor, nec illum approbare; per ea quæ haben tur per Bal. in c. 1. quid iuris, si Abb. su. inuest. de feud. sed inuestituræ, vel infeudationi factæ per præcessorem de rebus ecclesiæ benè stare debet successor, vt est doctrina Archid. in c. decessorum. xxv. q. ij. Bal. in c. 1. in verbo. marchio, qui feud. dare poss. q̄ est verum, si infeu-

28 datio fuit perfecta, † secus est, si inchoata tantum, quia illam successor perficere non tenetur secundùm ea, quę dicit idem Bal. in c. 1. qui succe. idem, & si præcessori concessa fuerit licentia infeudandi per Papam quia nō tenerur sncceffor infeudare secundùm Bald. d. verbo marchio, quin etiam successor non tenetur inuestire de feudo illum, cui eueniente die præcessor concessi feudum, & inuestitnit de feudo duratnro vsq; ad illum diem secundùm Bald. not. in c. 1. 2. col. quid iuris si post alienationē feudi inuest. de feud. in vsibus feud. Pro qua

materia

materia vide benè Bal. d. locis, vbi in d. c. 1. di-
29 cit, quòd prælatus † superior mediatus potest reuocare infeudationem illicitè factum per prælatum inferiorem de re ecclesiastica sed an prælatus superior mediatus infeudet, vel infeudare possit vide eundem Bald. c. 1. iiij. col. qui feud. dare poss. in vsib. feud. & an prælatus possit remittere feloniam vassalli ecclesiæ idē Bald. c. 1. vj. col. qui feud. dare poss. in vsib. feud.

¶ Repilogando autem in hac materia Didac. canariu. lib. variar. resolut. secunda rubrica an successor vniuers. vel sing. ten. in hac quęstione an successor stare teneat locationi factæ per prælatum, tria dubia proponit, quæ videntur, vt ipse dicit articulum enodare.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus in rebus non pertinentibus ad dignitatem videtur similis tutori rem minoris locanti.*
2 *Successor non tenetur stare locationi factę nomine præcessoris.*
3 *Mortuo locatore fructus pertinent ad successorem, & illi reseruantur.*
4 *Locatio morte finitur.*
5 *Conductor pariter non tenetur stare locationi etiam si successor velit.*
6 *Resignatarius successor non tenetur stare locationi.*
7 *Prælatus locator est ecclesiæ rerum administrator legitimus.*
8 *Locationi factæ nomine ecclesiæ successor tenetur stare.*
9 *Successor in beneficio nō tenetur stare colono.*
10 *Locatio non valet sine consensu habentis regressum.*
11 *Regressum habens debet citari in alienatione bonorum.*
12 *Locatio decem annorum dicitur alienatio.*
13 *Successor recipiens rei locatæ pensionem, an censeatur ratificare contractum à præcessore factum.*
14 *Locatio nomine prælati differt à locatione nomine ecclesiæ facta.*
15 *Præbendarius nunquam vltrà tempus vitæ suæ locat.*
16 *Successor non tenetur stare locationi quinquennij, nisi sit facta in vtilitatem ecclesiæ.*
17 *Alienatio facta præsente capitulo, & tacente, est ipso iure nulla, & ideò successor non cogitur eidem stare.*
18 *Episcopus successor tenetur stare compromisso facto per præcessorem quando hoc fit vtile ecclesiæ.*
19 *Episcopus successor tenetur exequi mandatum per Papam suo præcessori factum.*
20 *Successor an succedat in officio exequutoriæ testamenti delatę præcessori suo.*
21 *Prælatus an teneatur ad penam incursam per præcessorem.*
22 *Successor quando teneatur in casu mutui contracti per præcessorem.*
23 *Successor vna persona intelligitur*
24 *Regulariter successor obligatur ex facto præcessoris.*
25 *Ro. Pont. ecclesiam, & successorem obligat.*
26 *Episcopus successor tenetur prouidere ordinatis sine titulo per suos præcessores.*

PRIMO an prælatus locauerit res ecclesiæ non pertinentes ad dignitattem, ad sumptus, & alimenta prælati tanquam bonorum ecclesiæ administrator, & rector, an verò rem ipsius dignitatis, cuius fructus & reditus aduictum, vestitum, & onera
1 degnitatis spectant; quia in priori spetiæ † prælatus videtur omninò similis tutori rem pupilli, & minoris locanti, l. si tutelæ, ff. de admi. tut. Secundò si rector res ecclesiæ locauit ad tempus iure permissum nomine ipsius prælati, & ad propria commoda huic sic factæ loca-
2 tioni stare † non tenetur successor; quia ista locatio fuit morte finita per glo. communiter approbatam in c. fi. ne pręla. Rota. in nou. 232. Anchar. consil. 16. Paul. de Castr. consil. 2. lib. 1. Socyn. consil. 32. lib. 1. & consil. 34. libr. iij. vbi dicit hanc opinionem communem eo po-
3 tissimum argumento, quia † mortuo rectore, qui locauit fructus pertinentes ad successorē, & illi reseruantur c. pręsenti, de off. ord. in vj. c. relatum el secundo de testa. nec amplius ad defuncti ius attinet, ideò locatio eius morte extinguitur, & propterea siuè dicamus rectorem
4 vsufructuarium, siue vsuarium locatio † morte finitur, nec ei tenetur successor stare, l. si quis domum, §. 1. ff. loca. Abb. in quæstione Sēpronius clericus, dubio quinto idque procedit
5 etiam † si successor velit stare locationi, quia eius consensus parum prodest, si nolit conductor, qui non tenetur parimodo conductioni stare, Abb. dicto dubio, Rota. d. loco. Socyn. d. consil. 32. Anan. d. c. vltimo idem erit dicendū vbi rector ecclesiæ, qui locauit beneficia, renū-
6 tiat, quia resignatarius † successor non tenetur stare locationi, Paul. de Castr. consil. 4. libr. 1. glo.

glo. cõmuni opinione allegata, & ꝑ Dominic. consil. 17. tertiò an teneatur successor stare locationi factæ per prælatum nomine ipsius ecclesiæ, et ad eius commodum, nempe cum reditus rei locatæ ad ecclesiam ipsam, non ad ipsum rectorem spectent, idque multi dicunt verum, d. l. tutellæ, ex quo prælatus locator est
7 ecclesiæ rerum administrator † legitimus per Anton. d. c. vltimo & per Abb. in d. quæstione Sempronius, Angel. consil. 245. num. 6. Socyn. d. cõs. 32. col. ij. lib. 1. stare ꝙ multi asseruerũt successorem minimè cogi posse stare locationi, nisi illa sit vtilis ecclesiæ, per glo. d. c. vltimo communiter approbatam, per Anan. & Abb. ibidem Socyn. d. consil. 34. colum. iij. Rota. decis. 232. vbi Abb. & Anan. tenent medium vt videlicet opinio glo. procedat vbi non apparet locationem factam in ecclesiæ vtilitatẽ prima & aparenti facie, sed si prima & aparenti examinatione contractus, & locatio sit vtilis ecclesiæ Antonij sententia obtinet. Et respondendo idem Didac. dicit debere considerari vnum, ꝙ omnes, qui tractant istam quæstionem vnanimiter tenent locationem ad tẽpus in ea diffinitum fieri potuisse per rectorẽ, absq; alterius authoritate, quia si fieri non potuit nihil, est ꝙ controuertatur.

8 ¶ Sed si fieri potuit † & facta sit nomine ecclesiæ à rectore, qui habet ecclesiæ tenuis patrimonij administrationem, non est ratio, quare à contractu recedat successor, prælatus enim est legitimus administrator rerum ecclesiæ, sicut tutor est rerum pupilli, & si locauit nomine ecclesiæ, eiusq; negotium gessit, & valuit contractus, habet teneri successor ecclesiæ, sicut tenetur successor, qui alteri tutori in administratione tutellæ tenetur; nec refert vtilis sit contractus vel inutilis, quia, si sit damnificata ecclesia, restituitur, & vt ibidem per eundem Didac.

¶ Videtur esse decisio. Rotæ in terminis decisio. Thomæ de Tanis. decisio. 32. in manuscri-
9 ptis, vbi habetur ꝙ † successor nõ tenet̃ stare colono in beneficio per Abb. in c. fi. ne præla. vic. sua. nisi fuerit contractum nomine ecclesiæ & in vtilitatem ecclesiæ per Gemin. consil. 17. Cald. 1. & de loca. vbi dicit in consi. 1. ꝙ de vtilitate debet apparere, aliàs successor non tenetur, & eo tit. consil. 7. Angel. consi. 245. vbi etiã habetur, ꝙ, si sit facta locatio ad nouennium in euidentem vtilitatem, cum confirmatione sedis apostolicæ sine facta mentione habentis
10 regressum ad beneficium, non valet † locatio ad similitudinem de pensione reseruatã per titularem sine consensu habentis regressum de pensio. Gigas. quæst. 79. & facit ratio, quia in confirmatione huiusmodi debebat fieri mentio aut citari, si erat legitimus contradictor ille qui habebat regressum, licet aliàs successor futurus, qui est in certus, non vocetur, sed ille, qui certus est, vocari debet; & i sui præiuditium sine eo locari non potuit. Facit text. in c. nuper, de donatio. inter vir. & vxor. Rota. in nouis 232. si prælatus. Item est decisio alia in decisio Puthei. in tit. de reb. eccles. secunda decis. manuscripta, quæ fuit facta in vna bononiensi nullitatis locationis inter Cardinalem tranen. & Albatum consignariũ, ꝙ in aliena
11 tione bonorum † debet citari habens regressum, & fuerunt moti domini, quia locatio fuit facta in vtilitatem prælati quæ non obligat successorem not. in c. fi. ne præla. vic. suas, Alex. consil. 160. vol. 6. Socyn. consil. 34. vol. iij. incip. materia Rota in no. decis. 232. Secus si in vtilitatem ecclesiæ seruata iuris solemnitate, d. decisio. c. 1. de solutio. Facit c. veniens. c. de cætero de trãsacti. vbi successor nõ tenet̃ stare trãsactiõi, ꝑdecessoris qa locatio excedebat x.
12 an. & tanti temporis † locatio est alienatio, Bar. in l. codicillis, §. instituto, ff. de lega. ij. Io. And. & Innocen. in c. 1. de reb. eccles. Ias. consil. 192. 1. vol. stante etiam Paulina prohibente vltrà triennium; nec papa confirmasset, si ei fuisset expressum, ꝙ erat regressus, ad tex. in c. postulasti, vbi Abb. de rescrip. Et locator non potest locare, nisi ad eius vitam, non in præiuditium alterius, c. nuper de dona. inter vir. & Papa nõ tolit ius quæsitum, c. super eo, de off. de lega. est decisio. Rotæ. 232. in no. Facit decis. Rotæ.
13 233. in nouis. incip. ex præmissis, vbi † successor recipiens rei locatæ pensionem ex locatione facta per suum antecessorem, non censetur ratificare contractum locationis, nisi pro tempore & rata temporis, pro qua pensionem recipit; quia contractus locationis per mortem locantis fuit finitus, & contractus semel extinctus non reuiuiscit, c. ex trãsmissa, de renuntiat.

¶ Sed melius in decis. anteced. si p̃latus, vbi di
14 stinguitur, ꝙ vel est facta † locatio per prælatum nomine suo, non intendendo aliter ecclesiam obligare. Et successor non tenetur stare contractui locationis factæ ad certum, vel modicum tempus, quia talis censetur personalis obligatio, quæ morte finitur c. 2. de præca. Si vero nomine ecclesiæ vtiliter, & seruata solemnitate, & forma iuris, tunc successor tenetur stare contractui, & locationem obseruare, c. 1. de solut. vbi Ioan. And. in nouel. & id procedit in prælato habente in administrationem locante bona prælaturæ ad vtilitatem ecclesiæ debita solemnitate seruata; Secus est in præbẽ-
15 dario, qui † numquam vltrà tempus vitæ suæ locat,

locat; vnde prima obligatio & primus contractus est personalis; secundus est realis, & in dubio semper personalis præsumitur, vt in dicta decis. vbi habetur, q contractus vt primo modo factus sit ipso iure extinctus morte locantis, quia vltrà vitam suam non potuit obligare successorem suum.

¶ Sed est videre consilium Alex. consil. 160. in vj. vol. quod est factũ in materia incip. viso, vbi posito casu de locatione quinquẽnij tenet
16 q successor non tenetur illi stare, † nisi sit facta in vtilitatem ecclesiæ, & pecunia inde recepta sit conuersa ad commodum, & beneficium ecclesiæ, vbi multa adducuntur.

¶ Vnde concludi potest, q illud, q dicitur successorem non tenetur stare locationi sui antecessoris, de quo per glo. c. fi. ne præla. intelligitur, quando ipse prælatus locauit, vt ipse perciperet reditus, quia clericus in beneficio comparatur vsufructuario, cuius ius morte finitur, c. illud. 16. q. 6. Archid. c. alienationes versic. adde sic & locare 12. q. ij. secus autem sit, si locatio sit facta nomine ecclesiæ; & pro vtilitate ecclesiæ, quia tunc contractus non est personalis, sed realis, latè Socyn. consil. 34. 3. vol. materia præsens, vbi declarat quid in dubio, quãdo non liquet, an locatio sit facta nomine ecclesiæ, q, si ille, qui locat, habet administrationem rei locatæ, vt puta prælatus, rector ecclesiæ, & huiusmodi contrahendo censetur contrahere administratoris nomine, & facere contractum realem non personalem; nec curatur an exprimat nomen proprium, an appellatiũ, & q præponatur, l. fi. de instit. per Bar. in l. post mortem §. j. ff. quando, ex fact. tu. & in terminis per Specul. de arbitro. §. finitur versi. quid si prælatus, Card. & Abb. in c. licet, de proba. idem Card. Clemen. fin. vj. col. de procura. per quæ probatur, q quando prælati contrahunt super re, super qua habẽt potestatẽ cõtrahẽdi, censentur contrahere nomine illius, cui bona administrant, & sic nomine ecclesiæ, si administrant bona ecclesię, quod procedit in illis, qui possunt contrahere, veluti si sit prælatus, si sit rector ecclesię, qui possunt administrare, & cõtrahere, not. in c. edoceri, extrà de rescr. c. 2. de loca. latè Abb. c. fi. ne præ. versic. q autem, secus sit, si non habet administrationem, exemplum dat in canonico, qui regulariter non habet administrationem rerum suæ præbendæ; qui si locat rem præbendę, non obligat successorem, vt per Doctores, d. c. fi. ne præla. infert Card. q ex quo canonicus non obligat successorem, in dubio contractus per eum celebratus censetur personalis, non realis, & ex præcedentibus, & sequẽtibus conijcitur, q sit nomine ecclesię, licet nõ sit expressum, puta si sit cõtractum super re ecclesiæ, & si pro contractu, vel locatione, illiusq; obseruatione sint obligatæ res, & bona ecclesiæ per Did. couaru. in c. requisisti nu. 4. de testib. Innocen. d. c. fi.

¶ Et de vtilitate, & quomodo contractus sit vtilis ecclesiæ vel non, dixi suprà in casu vtilitatis, & in casibus, in quibus sine solem. in casu vtilitatis, & deprehenditur fuisse meo iuditio vtilẽ, si locatur res pro maiori pretio, vel pẽsione, quæ bucusq; stetit locata pro minori; & si contractus sit celebratus interuenientibus requisitis. Et ex instrumentis etiam locationum terrarum vicinarum Bart. in l. ij. C. de rescind. vend. col penul. versic. circà primum Bar. Socyn. consil. 8. col. 5. lib. 1. de qua vtilitate debet apparere per Cald. consi. 1. de loca. vbi inquit de qua vtilitate intelligo, q appareat, sed Abb. in c. fi. ne præla. col. fin. versic. sed Dom. Anto. declarat q aut contractus fuit initus apparenter in damnum ecclesiæ, & non tenetur ei stare successor, quia non potuit antecessor deteriorare conditionẽ ecclesiæ, c. 2. de dona. aut apparenter contractus videbatur initus in vtilitatem, & tunc tenet contractus, sed prætextu lesionis potest peti restitutio in integrum, c. 1. de in integ. restit. Subdens Socin. d. consil. 34. q ista duo, scilicet q sit nomine ecclesię, & cũ vtilitate, requiruntur copulatiuè; vnde non sufficit alterum interuenire, vt per eum, d. consil. 34. col. 3. versic. ista duo; nam, inquit, q fiat vtiliter, & necessarium, quia si inutiliter, non potuisset fieri locatio realis sine authoritate superioris, ad not. in c. veniens de transactio. Itẽ q nomine ecclesiæ, quia quamuis contractus esset vtilis ecclesiæ, & prælatus voluisset non obligare ecclesiam, sed se tantùm personaliter teneri, tunc etiam nõ obligatur successor; ideò inquit, ista duo requiruntur copulatiuè per authoritates per eum citatas, sed Rota. in no. de loca. addit tertium videlicet seruata solemnitate iuris, & tunc non aliàs dicit, q tenetur successor stare contractui, & locationem obseruare versi. verò, & versi. in dubio, subdens dicta decisio. q in dubio præsumitur potius personalis, quam realis.

¶ Et pari modo successor non stat alienationi, quam facit antecessor præsente capitulo, & tacente, quia talis alienatio est ipso iure nulla, po
17 nit hãc quæstio. † Bartholomę. Brixien. q. 68. episcopus quidam, vbi ità tenet. Sequitur Archid. c. sine exceptiõe, 12. q. ij. in fi. & c. id sacerdotes. 16. q. iij. in fin. Alber. in Authn. hoc ius. versic. in super, C. de sacrosanc. idem in l. digna vox. C. de lega.
18 ¶ Item episcopus † successor tenetur stare compro-

compromiſſo facto per præceſſorem ſuum per notata in c.præſentata, & ibi Doct. & præſertim Imola de teſti.quod eſt verum,ſi tali compromiſſo ſtare ſit vtile eccleſiæ, aliàs non,vt tenet Spec. in tit.de arbitr. §. finitur, verſic. ꝙ ſi prælatus,& Lanfran.Brixien.eo. tit. vj. parte ſ. col.per Ioan.Bertachin.in tracta.de epiſ.quarta parte verſic.quinquageſimò quartò, verſic. poſtremò quæritur, licet ſucceſſor in dignitate non ſuccedat in compromiſſo,Bal.in l. ij.§.ſed & ſi quis,ij.col.verſic. pone quòd quidam, C. communia de lega. addo glo. vltimam in Clē. ſi.de procurat.ad ſi. Spec. in tit.de arbitr. §. finitur,in ij.col.verſi.quid ſi prælatus,Bal. in tit. qui ſuec.tene.feud.confir.j.col.verſic. an autē compromiſſum ; plenè per Bart. vbi ponit, & diſputat q̄ſtionē in l.qui liberis,§.j.ij.col. verſ. vltimò hanc legem induco, ff. de vulga.& pupil.& ibi per Alex.4.col.in ſi. verſic. extrà glo. titigit hic Bart. cum concord.

19 ¶ Epiſcopus quoq; † ſucceſſor tenetur exequi, & obſeruare præceptum mandatum, vel commiſsionem factam per Papam ſuo præceſſori,ſecundùm Doct.poſt.glo.in l.tale pactum §.ſi.ff. de pact. & an ꝑlatus ſucceſſor ſuccedat

20 in officio † exequutoriæ teſtamenti delati præceſſori,vide ꝑ Spec.de inſtru.æditio.§. 14.verſ. ſed quid erit in prælato,& Bart.in.d.§.hæc verba,d.l.qui liberis,qui tenet,quòd ſic, ſi ſuit appoſitum nomen appellatiuum; vide etiam per Bart. in l. à filio, in principio ff. de alim. lega. Bald.in.l.ſi.26.q.C.de hære.inſtit. & in l. cùm proponas,C.de ſideicomm.

21 ¶ Pariter prælatus † ſucceſſor tenetur ad pœnam incurſam, & commiſſam contrà prælatū præceſſorem, vel per prælatum præceſſorem ità demum ſi ad eam teneatur præceſſor nomine prælaturæ,non ſi nomine proprio ex ꝑprio delicto;tunc enim ſucceſſor non tenetur, niſi quatenus ſua prælatura ſit locupletata ſecundùm Bar. in l.j.ff. de priuat.delict.per not. in c.dilecti de ord.cog. refert Ioan. Bertachin. dicto loco.

22 ¶ In caſu autem mutui contracti † per præceſſorem tenetur ſucceſſor,ſi probetur mutuū eſſe verſum in vtilitatem eccleſiæ, per tex.in c. 1.de depoſit.vbi Innocen. Imola, Abb.& alij, & cap. ꝙ quibuſdam de fideiuſſor.vbi Abb. & Imola ; eſt bona glo in c.dilecti de foro cōper. in glo.contrà,vbi habetur,ꝙ licet propriū nomen anteceſſoris ſit expreſſum, ad ſucceſſorē tamen extenditur reſcriptum, & hoc ideò quia nomine eccleſiæ,& pro ipſius eccleſiæ vtilitate mutuum hoc contractum fuit, & ideò ſucceſſor conuenitur per reſcriptum impetratum contrà anteceſſorem.Nec obſtat expreſsio no

23 minis,quia vna perſona † intelligitur vt ibi ꝑ d.glo.Dixi ego aliqua ſuprà in q.an, & quomodo ex mutuo obligetur eccleſia, vbi etiam dixi,quid in cauſa depoſiti, quid in mutuo, & commodato. Credo igitur quòd in iſta mateteria benè poſsit firmari regula, quòd ſemper

24 intelligatur,† & intelligi habeat ſucceſſor eſſe obligatus ex contractu,vel facto, aut alienatione præceſſoris,ſi videlicet alienatio,cōtractus, vel diſtractus factus per præceſſorem ſit factus cauſa legitima requiſita, & debitis ſolemnitatibus interuenientibus à iure requiſitis,Authē. hoc ius,x.q. ij. c.ſine exceptione, xij. q.ij.toto tit.extrà & in vj.de reb.eccleſ.non alien.& Cle

25 men.j.eo.titu.vel Romano Pontifice conſulto,qui eccleſiam,& ſucceſſorem in illa obligat extrauag.ambitioſo eo. tit.extrauag. commu. & in hac materia vide tex.cum glo.& Innocē. in c. cùm ſecūdùm,extrà de preben.quòd ſuc-

26 ceſſor † in epiſcopatu tenetur de neceſſarijs ꝑuidere ordinato,ſine titulo per ſuos præceſſores quouſque illi prouideatur de beneficio, quod eſt inquit,Innocen. ad euitandum obrobrium paupertatis clericorum; & quia pauperibus clericis in vita clericorum prouideri poteſt;Item quia omnia clericorum ſunt pauperum per iura, quæ ibidem adducit Innocen.

¶ Hanc regulam,& determinationem facere, & formare videtur Alber.in l.digna vox. C.de leg.col.penul.verſic.cùm quæritur,ibi aūt con trahendo, aut alienādo, tunc aut contractus, & alienatio eſt facta in caſibus à iure permiſſis; & tunc ſucceſſor tenetur ſeruare, vbi vide pro hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Locari poteſt res eccleſiæ ad modicum tēpus.*

2 *Locari res eccleſiæ poteſt ad modicum tempus ſine ſolemnitate.*

3 *Locatio ad longum tempus de rebus eccleſiæ expreſsim eſt prohibita,*

4 *Locatio ad decennium dicitur ad longum tempus, & ideò eſt prohibita.*

5 *Locatio ad longum tempum tempus cenſetur alienatio.*

6 *Locatio ad longum tempus prohibetur, etiam ſi agatur, quòd nullum transferatur dominium.*

7 *Prohibitum alienare poſſe vſq; ad centum annos locare verum non eſt.*

8 *Locatio ad decem annos ideò eſt prohibita, qui ex ea dominium vtile transfertur.*

9 Præ-

9 *Prælatus qui iurauit non alienare, an sit periu-*
rus si locet ad decem annos.
10 *Alienare propriè dicitur, qui vtile dominium*
transfert.

QVAESTIO SEXTA DE LOCATIONE rerum ecclesiasticarum.

VONIAM locatio rei
ecclesię est contractus
frequens, & quotidia-
nus, & admodùm con
ducit in materia eccle
siasticarum rerum alie
nationis de eo habere
notitiam , vltrà supe-
rius dicta i rubrica de significatione verbi alie
natio in versic. item sub vocabulo alienatio-
nis venit locatio, & vltrà suprà deducta in quę-
stione an & quomodo ex alien. vel contractu
præces. ten. succ. aliquid dicendum videtur, vs-
que ad quod tempus res ecclesiasticæ loca-
ri possint.
1 ¶ Et profectò est clarum, quòd res † ecclesiæ
possunt locari ad modicum , & breue tempus
per tex. in Clem. j. de reb. eccles. non alien. c. fi.
ne præla. vic. sua. vbi locatio potest fieri ad sep-
tennium vbi glo. Bernardi. interprętatione
Panormit. habet, licere Rectori fructus sibi ip-
si ratione offitij, dignitatis, & beneficij pertinē
tes ad tempus suę vitę locari , quod non vide-
tur probari in d. text. quia ibi de locatione ad
septenniū habetur, ad vitam verò ne verbū qui
dem habetur per Anan. ibi nu. 7. & permissum
2 est locare † rem ecclesiæ ad modicum tempus
absq; læsione sine solēnitate, c. fi. ne pręla. Clē.
j. Aug. Bero. in c. nulli de reb. eccles non alien.
3 4. col. versi. 2. conecssum. Locatio † verò ad tē-
pus longum de rebus ecclesiæ expressim est ꝓ
hibita, c. nulli extrà eo. tit. & Clem. j. & licet sit
arbitrio iudicis, quantum intelligatur longum
tēpus, Rota in no. decis. 232. si prælatus, tamē
4 locatio in huiusmodi rebus facta ad dicenniū
dicitur facta ad lōgum tempus, & ideò est pro
hibita , & non tenet, nisi in ea interuenirēt illa
solemnia, quæ regulariter interuenire habēt ex
disputatiōe iuris Canonici in alienatione rerū
ecclesiæ, idest solemnitates capituli sine exce-
ptione 12. q. ij. c. dudum extrà eo. in 6. vt d. de
cis. vbi requiritur ad hoc vt locatio facta ad lō
gum tempus teneat, & successorem obliget ꝙ
sit facta nomine ecclesiæ, sit in vtilitatem eccle
siæ, & sit seruata forma, & prælatus administra
tionem habeat quia videtur esse secus in præ-
bendario, & simplici beneficiato, qui numquā
locat res suæ præbendæ vltrà tempus vitę suę,
5 vt d. decis. quia † talis locatio cēsetur alienatio
glo. Card. & alij in d. Clē. j. in verbo locationes,
Abb. in c. vestra. de loca. & in c. iij. vt lite pen-
den. Lap. allega. 80. Alex. cons. 17. lib. 4. Dec.
consil. 42. & est communis opinio secundùm
Abb. d. c. vlti. ne præla. Dec. ī cons. 204. Barba.
in rubrica de reb. eccles. non alien. per Socyn.
consil. 32. lib. 1. col. j. probatur in l. vltima ff. si
ager. vect. cū glo. ibi, et ī l. sine ꝑfinitione ff. de
pœn. Bar. in l. j. §. quod ait, ff. de superfi. Bal. in
l. iubemus ij. col. C. de sacrosan. eccles. & Bart.
d. §. quod ait , dicit esse communem opinionē
6 Paul. de castr. cons. 4. lib. j. & id procedit † etiā
si in tali locatione ad longum tempus expres-
sè agatur, quòd nullum censeatur translatum
dominium, quia cōmoditas fructuum , quę ad
longum tempus transfertur, habetur pro vera
alienatione in materia prohibitiua ad euitan-
dam fraudem, Bald. in Authen. hoc ius per Fa-
bian. de Monte in tracta. de emptione 4. q.
principali.
¶ Per quod apparet, quòd non est verū illud ,
quod habet glo. in l. codicillis, §. instituto , de le
7 ga. ij. quod prohibitus † alienare potest locare
ad centum annos, quæ est singularis secundùm
Bald. nouel. de dote. septima parte priuileg.
1. Et est communiter reprobata per Bal. in l. si
domus. §. si fundus, ff. de leg. 1. vbi secundùm
Alex. ibidem saluat illam Bal. duobus modis
si videlicet sit actum, ꝙ per talem locationem
non trāsferatur dominium vtile, quo casu non
posset dici alienatio, sed transactio solius com
moditatis reseruato omni dominio ; & etiam
quando esset actum , ꝙ tot essent locationes ;
quot sunt anni , et d. glo. est etiam singularis
quia locatio ad decennium censetur prohibi-
8 ta, † et alienatio dicitur , cùm ex ea dominium
vtile transfertur, l. j. et ij. ff. si ag. vestig. Dyn.
Bart. et alij in l. j. §. quod ait, ff. de superficie. Fe
der. consil. 123. Salyc. in l. fi. C. de rebus alien.
Paul. de Castr. in l. manumissiones, ff. de inst.
et iur. Alex. in l. filius, §. vltimò. ff. solut. matr.
Tiraquel. in lib. de retract. §. 1. glo. 14. nu. 79.
¶ Vnde videtur non verum illud , quod dicit
Calder. in c. cùm contingat, de iureiuran. quod
9 non est † periurus Prælatus, qui iurauit nō alie
nare res si eas locauit ad x. annos, vel xx. quia
id iure non procedit, quia locatio rerum eccle
siæ ad longum tempus , et sic ad decennium
prohibita est , sicuti alienatio per Bald. in c. in
principio col. penul. de his qui feud. dar. poss.
vbi dicit quòd in prohibitione alienationis re-
rum ecclesiæ facta prælatis , appellatione alie-
nationis continetur locatio ad decem annos
10 nam et propriè † alienat, qui vtile dominium

transfert. Bald. post glo. in c. 1. §. noui verò, per quos fiat inuestit. idem Bald. in c. 1. §. aut si liuellario, quib. mod. feud. amitt. dictum Calder. reprobat. Abb. in c. intellecto de iureiur. & ꝙ locatio excedēs x. annos sit alienatio dicit Bar. in l. codicillis, §. instit. de lega. ij. Ioan. Andr. & Innocen. c. 1. de reb. eccles. non alien. Ias. cōs. 29. j. vol. est decis. Rotę. in decis. Moedā. 240. vel. 270. in manuscrip. quæ si sit facta per prælatum cum consensu capituli & superioris authoritate ex causa legitima, & in vtilitatem ecclesiæ ligat successorem, aliàs non, quamuis dicatur per se, & suos successores, quinimmò & tunc morte locantis extinguitur, nec postea validatur, licet successor statutā recipit pensionem Rota. in no. decis. 232. incip. ex præmissis, vbi habetur, ꝙ licet aliqui de dominis rotantibus inclinarent in contrariam partem, tamen hæc opinio præualuit.

SVMMARIVM.

1 *Locatio rei ecclesiæ non potest fieri ad vitam alicuius.*

2 *Locatio ad vitam requirit solemnitates requisitas in alienatione.*

3 *Locationem ad vitam posse fieri, quando non esset quis victurus x. annos.*

4 *Vita longæui hominis est vsque ad centum annos.*

5 *Modicum tempus dicitur nouennium quoad prælatos seculares, quo verò ad regulares definitur arbitrio iudicis.*

6 *Locatio videtur permissa ad vitam prælati.*

7 *Decimarum locatio ad vitam recipientis non est prohibita per lateranense concilium.*

8 *Alienatio bon. mensæ facta per episcopum cum iuramento ad eius vitam valet.*

9 *Successor recipiens pensionem ex locatione antecessoris censetur ratificasse locationem pro rata temporis pensionis receptæ tantùm.*

10 *Locatio non valet in præiudicium habentis regressum ad ecclesiam.*

11 *Locatio rerum ecclesiæ vltrà triennium prohibita est per extrauagantem ambitiose.*

12 *Beneficium olim poterat concedi ad firmam vel ad vitā beneficiati.*

13 *Lex, quæ à subditis ab initio non fuit recepta, nullam vim obtinet.*

14 *Lex semel recēpta potest per consuetudinem legitimè præscriptam tolli.*

15 *Extrauagantem ambitiose nō sufficit allegare, sed requiritur quòd sit vsu recepta.*

16 *Statutum præsumitur publicatum ex antiquitate temporis.*

17 *Statutum loco publicationis sufficit, quòd editum sit in publico consilio.*

18 *Statutum quamuis non publicatum ligat, si sit in volumine statorum insertum.*

19 *Locatio an valeat cum clausula quòd tot sint locationes, quot sunt triennia.*

20 *Pactum de renouando rem alienari cōcedi prohibitam non valet.*

20 *Locatio facta vltrà tempus permissum videtur valere intrà tempus licitum.*

21 *Vtile per inutile in separabilibus nō vitiatur.*

22 *Locatio sine insinuatione facta vitiatur in excessu tantùm.*

23 *Locatio facta intrà tempus permissum non valet etiam respectu temporis liciti.*

24 *Negatiua cum dictione aliquod etiam in qualibet parte vitiatur.*

25 *Actus non valet modo quo valere potest in his, quę dependent à voluntate duorū, et agitur de obligatione contrahenda.*

26 *Electio consiliariorum facienda ad vnum annum, si fiat ad tres annos non valet etiam ad vnum annum.*

27 *Locatio facta vltrà tempus permissum, non sustinetur in tempore, in quo sustineri poterat.*

28 *Distinctio Decij inter contractum emphyteuticum ad generationes, & locationem ad tempus contractum.*

29 *Infeudatio facta in masculos & fœminas, quæ debebat fieri tantùm in masculos, sustinetur in masculis.*

ITEM ex præmissis deduci videtur, quòd pari modo locatio rei ecclesiæ non potest fieri † ad vitam alicuius, quia est locatio perpetua, & ad longum tempus tex. vbi glo. in versic. eius in Clem. j. de reb. eccles. vbi Ancha. Card. & Imol. Alex. in consil. 119. lib. iij. & consil. 165. li. ij. Dec. cons. 204. & habet in Authē. de non alien. §. in emphyteu. c. ex literis de cōstit. Authen. præterea C. de sacrosan. quia in lo-
2 catione † ad vitam requiritur illa solemnitas iuris, quæ est requisita in alienationibus rerū ecclesiæ per glo. in Clem. j. in verbo non ha-
3 beat, & Domin. in consil. 47. sed fortè † hæc locatio ad vitam potest admitti sine istis solemnitatibus, vbi verisimili coniectura potest præsumi, & eius vita locationi apponitur, non victurum esse x. annos iuxtà cumputationem l. hære-

hæreditatum ff. ad l. fal. quia Card. d. Clem. ver. tertiò nota dicit, quòd talis ad vitam concessio vti ambitiosa est restringenda, quia vita hominis
4 longæui † est centum annorū, quamuis plures moriantur citrà quinquaginta, quàm vltrà quinquaginta annos. Et quod dicimus suprà de locatione esse licitā ad modicum tempus, & prohibitam ad longum, & longum tempus dici decennium, ità quod locatio possit benè
5 fieri ad 9. annos, id procedit † quoad prælatos seculares, quoad verò Monachos, siuè prælatos regulares modicum tempus non erit nouennium, sed difinietur arbitrio iudicis glo. in Clem. j. in verbo modicum, quam esse communiter approbatam dicit Alex. in l. familias, §. vltimo, col. penul. ff. solut. matr. Immò ad vitam
6 prælati, vel beneficiati locantis † videtur esse iure permissum locatio; vltra verò vitam suam non, cùm cōparetur prælatus, uel beneficiatus vsuario, vel vsufructuario, cuius mortē finitur vsus vel vsufructus, l. si quis domum §. j. ff. loca. Abb. in quæstione Sempronius, dubio v. Rota in no. 232. Soc. cōs. 32. Anan. c. fi. ne præla vic. vbi glo. magistralis; immò est decisio Rotę in decisio. Moedan. decisio prima, de decim. & locato. in manuscriptis, quòd locatio decima-
7 rum † ad vitam recipientis non est prohibita per concilium lateranense, per glo. in cap. quāuis de decimi. vbi habetur, quòd fructus decimarum possunt concedi laico ex causa ad tempus vitæ suæ, idem tenet Abb. c. ad hæc Hostiē. Anchatan. Anto. in c. quamuis de decim. Feder. consil. 51. incip. idem prælatus Ias. consil. 783. col. 4. vol. iij. Item alia decisio eiusdē tit. de reb. eccles. & de transactio. decis. vij. vbi alie-
8 natio bonorū mensæ † facta per episcopū cum iuramēto ad eius vitam vallet non obstante iuramento præstito de nō alienādo per Aret. consil. 113. vol. 114. Abb. c. cùm venissent de institu. col. 4. Gemin. consil. 369. col. 6. & in aliæ eiusdem Moedan. decisio 250. tit. de reb. eccl. & de locat. Et in materia locationis successor
9 recipiens pensionem † ex locatione antecessoris non censetur ob hoc ratificasse locationē pro omni tempore, quo fuit facta, sed tantùm pro tempore ratæ pensionis, Rota. decis. 233. in nouis incip. ex præmissis est Decis. Puthei j. & ij. de locat. in manuscrip. nec valet locatio
10 in præiuditium † ad regressum habentis, etiā si sit confirmata per Papam, qui non tollit ius tertio quæsitum, etiam si dicatur, quòd ligat successores, per decis. Moedan. 240. in manuscriptis de locat. incip. locatio. melius in decisio. Acocambo. eō. tit. nu. 42. incip. locatio, vbi habetur quòd locatio facta ad longum tempus vigore cōmissionis si in euidentem, quæ regulariter ligat successorem, non comprendit habentem regressum.

¶ Sed quorum ista? cùm habeamus hodie de iure nouissimo extrauag. ambitiose in rubrica præsentis tituli extrauag. comm. per quam ex-
11 pressè † prohibetur locatio rerum ecclesię vltrà triennium, etiam sub pœna excommunicationis, et alijs pœnis, & ista extrauagans per Paulum Papam quartum videtur confirmata & renouata per suam, quā edidit Bullam, seu extrauagantem editam super rebus ecclesiæ malè alienatis, de qua dico in tit. siue rubrica de pœnis malæ factæ alienationis. Nam idem Paulus suam formauit respectum ad hanc extrauag. ambitiose habendo, vt apparet per illa verba in ea inserta, & dicitur per Boer. decisio.
12 224. mihi nume. 2. † quòd olim licitum erat dare beneficium ad firmam ad septennium, & etiā ad mortem beneficiati vsq; c. fi. iuncta glo. ij. quā cōmēdat Abb. sicul. ne pla. vic. sua. & glo. c. fi. 16. q. j. Feder. de sen. consil. 123. Hostien. in summa de his, quæ fiū à præla. §. fi. tamen hodie p extrauag. Pauli veneti sitam in tit. de reb. ecclesiæ non alien. incip. ambitiose, est prohibitum locare fructus vltrà triennium sub pœna excommunicationis, vt ibi, quòd inquit malè seruatur; caueant ergo tam tradēs, quàm recipiēs à censuris. Subdens decisio & hoc verum, si rector det ad firmam clerico, quoniam laico cōcedere non potest c. secundum in fi. ne cler. vel monac. nisi ex magna necessitate, vt per Abb. ibi vers. circà tertiam partem, quia tunc fieri potest talis, vel consimilis concessio laico, vt dicta decisione.

¶ Quidam tamen asseuerant eam extrauag. per consuetudinem contrariam sublatam esse, & talem consuetudinem validam fore, & id conatur probare Rochus de Curt. in c. vltimò, de consuetu & sentit Syluester in summa in verbo alienatio §. xv. vt sentit Didac. couar. in libr. ij. variar. ressolutio. cap. 16. versic. quintò sunt, vbi in hoc distinguit, quòd aliud, si ea cōstitutio nō fuit ab initio recepta, & aliud, si semel fuit recepta, & per consuetudinem sublata, quia in primo casu certum, & clarum est,
13 quòd lex nullam † vim obtinet, quæ ab initio non fuit recepta à subditis, l. de quibus ff. de legi. c. in istis, §. leges, iiij. distin. vbi scribit Domi. leges dorieæ ea conditione, & intentione, vt nō aliter obligent, vel ligent, quàm si fuerint à republica receptæ, vel in glo. in c. de tregua. & pace glo. in l. rem nouam, §. patroni, C. de iud. & est communis opinio, vt per Didac. ibidem quia maximè præsumitur, quòd illa lex, quæ non recipitur à rep. illi non conueniat; aliō
14 verò † casu non est dubium, quòd lex semel recepta

pta poteſt per conſuetudinem legitimè præ-
ſcriptam tolli, c.fi.de conſuetud. & ſanè opti-
mè dici poteſt legem non fuiſſe receptam tūc,
quando Principe ſciente per aliquot actus cō-
trarios excluditur,eo autem ignorante;vbi per
decennium lex negligitur, & omittur, Imola.
& Felyn.iu c. 1. de tregua. & pace Iaſ.in d.l.rē
noń nouam,§.patroni.Et per hanc diſtinctio-
nem, inquit, apparet qualiter intelligi habeat
illud,quod Rochus ſcribit, potuit nanque ea
conſtitutio non recipi,& recepta cōtraria tolli
conſuetudine,ità vt nunc ius antiquum ſit ob-
ſeruādum;apud hyſponos,inquit, dubium eſt,
an ei conſtitutioni ſit derogatum, vidi etenim
ſæpe eam adduci, & tractari in aliquibus con-
trouerſijs,& quandoq; admiſſam, quandoque
negletam fuiſſe, vt ibi per Didac. Vidi ſuper
hoc deciſio. Rotę in deciſio. Moedan. manu-
ſcriptis in tit.de conſtit.de reb.eccleſiæ,ꝙ non
15 ſufficit † allegare extrauagantem Pauli ſecun-
di prohibentem alienationem bonorum eccle
ſiæ,ſed eſt neceſſe,ꝙ ſit vſu recepta, & in com-
muni obſeruantia,& ſit recepta moribus vten-
tium per glo.& doct.d.c.1.de tregua.Bald.d.l.
rem non nouam, C. de iudic. Bald. in rubrica
de conſuet.col.v.& per eundem Moedan. de-
ciſ. 250. de rebus eccleſię & loca. & in manu-
ſcriptis etiam deciſ. Creſcen. deciſ. 150.incip.
prælatus iurans in tit. de iureiur. habetur ꝙ d.
extrauagans in aliquibus locis nō eſt recepta.
eſt eiuſdem Moedan.deciſ.tit.de decim. nu.4.
& 219.aliàs 240. incip.nobili viro tit.de loca.
deciſ. Boerij deciſ. 224. vbi dicit ꝙ d. c. extra
uagans malè ſeruatur ſed ſuꝑ hoc uide q̃ addu
cit Petr.beneiutendi. in concluſione.13. quæ-
rebatur in cauſa,verſi.nec obſtat, vbi dicit, ꝙ
cùm d.extrauag.ſit præceptum,cùm prohiben
do diſponat,& ideò cenſetur neceſſaria,& im-
ponat penam,cùm etiam compeſcat rebelles,
& ſuperioris iuſſa ſeruare tenemur, et qui illa
nō ſeruat,peccat cùm extrauag. ſit impreſſa cū
alijs in corpore iuris alligata,quotidieque Ro.
Cur.pro eius obſeruantia pronuntiat, & non
poteſt dici,ꝙ nō ſit moribus vtētium recepta.
Facit quia ſtatutum præſumitur publicatum
16 ex antiquitate † temporis;quæ facit, vt omnia
ſolemnia ad validitatem ſtatuti interueniſſe
præſumantur,et loco publicationis ſufficit, ꝙ
17 ſtatutum † editum ſit in publico conſilio ſa-
piētium,et de eo facta ſit ſcriptura per Angel.
§.fi.in Authen.de nō eligen. ſecundo nub.quē
ſequitur Alex. conſil.39. nu. 5.vol.3.item fa-
cit,quia ſtatutum quamuis non publicatum,ſi
18 ſit † in volumine ſtatutorum inſertum, et ar-
chiuio publico,vbi quotidie haberi poteſt co-
pia, nihilominus ligat Bald. l. ij. verbo ſeruus
autem ff. de orig. iur. Sequitur Corne. conſil.
156.col.2.in principio vol.3.vbi inquit,ꝙ ſta-
tuta conſilij,vel reformationes ligant,licet nō
fuerint bannitæ,ex quo ſunt in Archiuo publi
co,& quotidie haberi copia poteſt,vnde de eis
ignorantia prętendi non poteſt, latè per Rolā.
a valle in conſil. 99. incip. viſo ſtatuto verſic.
tertiò non obſtat.

¶ Sed circà materiam iſtius extrauagantis am
19 bitioſe quæritur,an valeat † locatio rerum ec-
cleſiæ ad nouem annos, vel ad ſex annos cum
clauſula in inſtrumento,quòd tot ſint locatio-
nes, quot ſunt triennia, & finito primo trien-
nio tunc facta ſit,& facta cenſeatur noua loca
tio,& videtur dicendum, quòd talis cōtractus
valeat, etiam in ſecundo, & reliquis triennijs
ꝑ Doſtrin.Bal.in c.1.§.ſi liuellario,quib.mod.
feud.amit.& in l.volūtas C.de fideicom.quòd
ſi locatio fiat ab initio ad plures annos verè di-
ſtinctis locationibus per tempora à iure per-
miſſa,nulla locatio ex his iuri contraria eſt.

¶ Sed in cōtrarium eſt inſignis text.in Authē.
de non alien.§.quod autem dictum eſt, verſic.
20 nec illud,colla.ij.vbi tres alienari,aut concedi
prohibita,ſi ad lōgum tempus ad nouē annos
concedatur, cum pacto de renouando ad ali-
os nouem annos aut cum expreſſa renouatio
ad alios annos,à iure permiſſos finita prima lo
catione, tale machinamentum non tenet,nec
ea locatio ualet vltrà tēpus à iure permiſſum,
tenet Cyn.in l.j.C.de iure emphyt. Alber.in l.
pluribus §.1.ff.de verb.oblig.in fin.Cardin.in
Clem.j.§.fi.q. vltima Anchar.conſil.57.Lapus
allega. 12.Iaſ.in l.manumiſsiones ff. de iuſt. &
iur. Alex. conſil. 165. libro ſecundo, Bal. in l.
modeſtinus,ff.de donatio.Bal.conſil.327. lib.
3.& conſil.392.lib.v.vbi ſimilem cautellam re
reprobant, quorum opinionem communem
aſſeuerat Alex.in l. ſi filiofamil. §. vlti. ſub.nu.
25. ff. ſolut.matr. vnde non ſunt admittendę
iſtæ conuentiones,quę manifeſtæ fiunt in frau
dem legis;facit ad hoc diſpoſitio concilii Tri-
dentini ſeſſ.25. c. xj.in fi.quę tollit locationes
eccleſiaſticas 30,29.& bis. 29. annorum.
20 ¶ videtur & quòd, ſi ſit facta † locatio rerum
eccleſiæ vltrà triennium, & ad octo annos de-
beat valere ſaltem quoad tres annos à dicta
cōſtitutione permiſſos;& quòd,ſi reſcindatur,
vel non valere declaretur,intelligatur id ad an
nos triennium excedentes,per Bald.in Authē.
ſi quas ruinas,C.de ſacroſan.eccleſijs. Paul.de
Caſtr.in Authen. qui rem, C.eo. tit.Imol.in c.
ex parte de ſeud. Alex. conſil.38. lib.2.quorū
opinio communis eſt ſecundùm Iaſ. & Dec.in
d.Authen.qui rem, Tiraquel.in lib.de retract.
parte vltima nume.144. Facit quia in ſepara-
libus.

21 libus † vtile non vidatur per inutile, l.j. §. sed & mihi, ff. de verb. oblig. & in reg. vtile, de reg. iuris in vj. & in summis, & in tempore; quia cō sistunt in quantitate nnmerabili, separabilis est excessus, & excessus tantùm vitiatur; & in cætero quòd non excedit, & sic in residuo remanet firma, & valida dispositio, sicut in donatio
22 ne † excedente quingentos facta sine insinuatione, quæ non censetur vitiata, nisi in excessu, & valida est, & efficax in summa à iure permissa, l. sancimus la penultima C. de donatio.

¶ Verùm istis sic deductis non obstantibus lo
23 catio † in casu figurato facta est, & censetur omninò nulla, & inualida, quia id expresśim dicit tex. in d. extrauag. in illis verbis, locationē aliter factam nullius omninò esse roboris, simi lia ferè verba habentur descripta in Authen. de non alien. §. in emphyteusim, habetur text. in Clem. j. de reb. eccles. vbi dicitur, nec recipien-
24 ti ius aliquod acquiri, negatiua † enim cum dictione aliquod, etiam in qualibet parte verificatur, glo. in Clem. j. de for. compett. in versic. aut earum, vbi Cardin. Felyn. in c. pastoralis de off. deleg. in principio col. iij. Ias. in Authen. ex causa. C. de liber. præter. Domin. in consil. 35. Ias. in l. cùm qui, col. ij. de off. eius. Facit in hoc,
25 quia in his, † quæ pendent à voluntate duorū, & agitur de obligatione contrahenda, si actus non valet, vt fit, nō debet posse valere eo modo, quo fieri, & valere potest, Bar. communiter in hoc approbatus in l. j. d. §. si quis ità, ff. de verb. oblig. Facit vlterius, vt habetur per Roman. consil. 66. quòd stante statuto, quòd ele-
26 ctio † consiliariorum fiat ad vnum annum, & non vltrà, si sit facta ad tres annos, non valet etiam ad annum duntaxat.

¶ Sic sanè in locatione rerum ecclesiæ facta
27 ad longum † tempus, vel vltrà tempus a iure permissum, non sustinetur in tempore, in quo fieri poterat, sed in totum est nulla per Bart. & Ias. in d. Authen. qui rem Ias. in l. j. C. de iure emphyt. Lap. alleg. 80. Imol. in l. qui dicitur, ff. de verb. oblig. Matthæus Afflict. Dec. 107. & aliàs vt per Didac. d. loco versic. 2. licet vbi secundùm quosdam, quos allegat pro concordatione in hac quæstione doctorum discrepā-
28 tium, dicat distinguēdum † esse inter contractum emphyteuticum ad generationes conuentum, & locationem ad tempus cōtractam & in primò casu habet locum opinio Baldi, & sequatium, quam dixit esse communem; in posteriori verò casu, idest in locatione ad tempus contracta, habere locum & loqui. Bart.

¶ Et ratio diuersitatis esse dicit, quia in contractu emphyteutico tot concesśiones, & locationes esse censentur, quot sunt generationes, & licet fiat in plures generationes, in effectu, & virtualiter repetitur, & renouatur cōcessio in qualibet generatione, & aliàs vt ibi. Sed vide contrarium in materia feudali, vbi infeu-
29 datio † facta in masculos, & fœminas, quę debebat fieri tantùm in masculos de iure, vel cōsuetudine, vel in tertiam, & quartam generationem, quæ tantùm in tertiam fieri poterat, sustinetur in masculis, & in tertiam generatiotionem, vt latè ego deduco infrà in quæstione de infeudatione rerum ecclesi. rubr. cas. in quibus præla. versic. hic non est.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagās ambitiosæ intelligitur habere locū in rebus, ex quibus fructus quolibet anno percipiuntur.*
2 *Emphyteutica cessans in solutione canonis per triennium non cadit à iure suo, quando ex tali re non percipiebantur fructus quolibet anno.*
3 *Mandatum ad locandum vltrà triennium fieri non potest.*
4 *Mandatum datum ad locandum pluries finitur elapso primo triennio.*
5 *Rector locat fructus sui beneficij ad vitā suā.*
6 *Ratio diuersitatis inter locationem rei, & locationem fructuum.*
7 *Vsufructus competens ingredienti monasteriū non transit in monasterium, sed tantùm commoditas percipiendi fructus*
8 *Vsufructus non potest in alium transferri.*
9 *Fructus annales possunt capi ex secundo decreto, non vtile dominium &c.*
10 *Fructuum commoditas non dicitur alienatio.*
11 *Locatio, quæ sapiat aliquid spiritualitatis, est symoniaca.*
12 *Locationes factæ ad longum tempus irritantur decreto Concilij Tridentini.*
13 *Solutiones anticipatæ non habent præiudicare successori.*
14 *Consilium, quo posśint locationes fieri vltrà tempus extrauag. ambitiose.*
15 *Conductor rei ecclesiæ, qui rem possedit, ad cuius tandem pensionis solutionem non potest opponere, quòd non interuenit consensus superioris.*

ET extrauagans autem ambitiose intelli-
1 gitur habere locum † in illis rebus ecclesiæ, quæ quotannis coluntur, & ex quibus

bus quolibet anno fructus colligitur; quia, si
rès ecclesiæ sint talis conditionis, vt ex eis
quolibet triennio tantùm vnicus fructus col-
ligatur, poterunt tales benè in nouem annos
locari, ità interpretatur Andr. Barba. in rubri-
cà de reb. ecclef. non alien. nume. 52. pro quo
facit quod dicit Bald. in l. eadem col. j. C. loca.
2 quod emphyteuta † cessans à solutione em-
phyteusis per triennium nó cadit à iure em-
phyteutico, si ex re emphyteutica quolibet bié
nio vnicus colligitur fructus; est enim tunc ne
cessarium, quòd cessetur à solutione canonis
per sex annos per Alex. in l. diuortio, §. j. col. fi.
vbi Ias. §. quod in anno, iij. not. ff. solut. Ias. in l.
ij. col. ij. C. de iure emphyt. & in Authen. qui
rem. C. de sacrosan. ecclef. tex. in l. si sic. ff. qué-
admod. ser. amit. Catellan. cotta in dictione
emphyteuta priuati, Ias. d. l. ij. meminit num. 4.
& nume. 52.

¶ Et dicta extrauagans constitutio, quòd res
ecclesiæ non locentur vltrà triennium, habet
intelligi, vt non tantùm locatio vltrà trienniũ
3 non valeat, sed nec † etiam mandatum ad lo-
candum posit fieri vltrà triennium, vel si fa-
ctum sit non teneat.

¶ Atq; ideò, si mandatum alicui detur ad lo-
candas res ecclesiæ, erit intelligendum ad trié
nium tantùm, quo finito procurator non po-
terit absque noua commissione & nouo mã-
dato, etiam in aliud triennium res ecclesiæ lo-
4 care; idem si mandatum † expressim detur ad
locandum bis, & ter, & pluries ad triennium;
tamen mandatum finitur elapso triennio pri-
mo p Dec. consil. 282. vbi dicit, quòd alioquin
possit fieri fraus iuri canonico prohibenti, si
quis ex mandato administratoris possit habe-
re potestatem perpetuã, vel vltrà triennium
ad locandas res ecclesiæ; esset etenim quædam
perpetua locatio, etiam si mandatarius ad trié
nium tantùm res ecclesię locaret, & illo finito
ad aliud trienniũ, quòd est annotatione digna.

¶ Et dicta extrauagans placet quibusdam, ꝙ
intelligatur facere prohibitionem in rebus tã-
tùm ecclesiarum, ità ꝙ prohibeat res tantùm
locare, vti fundos, prædia, & loca ipsarum, non
fructus, & reditus ecclesiasticos, ad aliquod be
neficium, vel ecclesiã pertinentes, quia de istis
locationem posse fieri vltrà triennium aliqui
arbitrãtur, nec de fructibus intelligẽdam esse
Pauli prohibitionem, ꝙ eo probatur l. regia. ix.
tit. 17. parte prima & per opinionem Panor. in
5 c. fi. ne præla. vic. suas. vbi dicit † ꝙ rector lo-
cat fructus sui beneficij ad vitam suam alleg.
Feder. de sen. consil. 50. Hostien. in summa de
his, quæ fi. à præla. Couarruias. variarum reso-
lut. ad quòd vsque tempus &c. versi. vj. visum.

6 ¶ Et militat diuersa ratio inter † ista duo, in-
ter locare rem & locare fructus rei ecclesiæ;
quia si res locatur ad longum tempus, trãsfer
tur vtile dominium rei l. j. cum l. seq. ff. si ager
vectigal. secus cum sola fructuum commodi-
tas transfertur quia nullum tunc dicitur trans-
ferri dominiũ, dicit Bar. in l. interest C. de vsu-
fru. & habita. & per eundem melius in l. cum
titio ff. ad l. falcid. in illis verbis sed benè có-
moditas percipiendi fructus vendi potest l. ne-
cessaria §. fi. ff. de peric. & comod. rei vend. idẽ
Bar. in l. j. C. petit. bon. subla. libr. x. Bal. in l. di-
uersas. C. manda. Bal. in Authen. ingressi. C. de
7 sacrosan. ecclef. ꝙ vsufructus † competens per
sonæ ingredienti monasterium non transit in
monasterium, sed tantùm commoditas perci-
piendi fructus eius vita durante; facit l. vsufru.
ff. solut. mat. Deduco multa infrà in rubrica de
vsufru. & possessio. rei ecclesię alien. quo loco
8 videre poteris, ꝙ vsufructus † non potest in
alium transferri, quia est quid inseparabile à
persona, & si transferatur est alienatio, §. fini-
tur, instit. de vsufru. & tamen fructuum com-
moditas potest licitè transferri, d. l. necessariò
§. cùm vsumfructum, ff. de peric. & commod.
tenet glo. in l. arboribus §. vsufructuarius in
verbo vel donat. ff. de vsufru. & glo. in verbo
cedend. d. §. finitur, Paul. de Cast. in l. si vsufru-
ctus nume. 5 ff. de noua. Bart. in l. si finita. §. si
de vectigalibus, quem omnes sequuntur, ff. de
dam. infecto, vbi concludunt ꝙ ex secundo de
9 creto possint capi † fructus annales & aliæ có
moditates fundi feudatarij, emphyteutæ, vel
vsufructuarij, licet vtile dominium, siue ius feu
datarij, emphyteutæ, vel vsufructuarij adiudi-
cari non posit; quia alia, inquiunt, est fructuũ
commoditas, aliud vtile dominium, & Alex.
in d. §. si de vectigalibus dicit id esse commu-
niter approbatũ per eum nu. 16. Felyn. in cap.
quæ in ecclesiarum de constit. num. 87. versic.
sexta declaratio, vbi inquit potest alienare fru-
ctus feudi, etiam locando eos ad longum, vel
longissimum tempus, & si sit expressè dictum
ꝙ nullum vtile dominium trasferatur in con-
ductorem, vbi Bal. & per Innocen. in c. ad au-
dientiam de reb. ecclef. non alien. Imola in l. si
10 domus. §. fi. ff. de lega. 1. & nó potest † dici alie
natio rei quando sola fructuum commoditas
trãsfertur, vt per eundem Fely. ibidem p Rip.
in l. obligatione. nume. 7. ff. de peg. de qua fru-
ctuum commoditate intelligit text. in c. cùm
nobis, & c. is cui, de electio. in vj. Abb. c. 1. nu.
9. extrà deposit. glo. in c. quædam in verbo ter
minum, ne præla. vic. sua. vbi dicitur, ꝙ vltrà
tempus suum locare prælatus non potest, &
ibi Abb. nu. 3. vbi dicit ex illa glo. colligi, ꝙ p-

latus

latus locat fructus toto tẽpore vitæ suę Ho-
stien.in summa de his,quæ fi à præla.§. fi. et in
casu fructuum intelligitur loqui Feder.de sen.
consil.52.quem citat Abb.nume.3.quã mate-
riam intellige,et distingue,vt deduco suprà in
rubrica allega.de vsufru.et poss.rei eccles.aliẽ.
¶ Sed est aduertendũ ad vnum quando fiunt
locationes rerum ecclesiæ,ne videlicet locator
11 aliquid † locet,ꝙ sapiat aliquid spiritualitatis,
quia esset locatio symoniaca,prout ego vidi ca
sum ĩ decisio.Rotæ decisio.Puthei manuscrip.
tit.de reb.ecclesiæ,vbi fuit facta locatio eccle-
siæ cum omnibus bonis & facultate conferẽ-
di beneficia, & locatio sic facta fuit facta pro
affictu, & pensione scutorum 1200. in qua
decisione domini fuerunt diuisi,tamen omnes
inclinauerunt, ꝙ si probaretur, ꝙ etiam sine
facultate conferendi bona arrendata fuissent
pro scutis 1200.ꝙ locatio non esset symonia-
ca,& teneret;idque est hodie per expressa ver-
ba in consilio Tridentino prohibitum, sessio.
25.c.xj.incip.magnam,in decreto de reforma
tione,vbi ẽt locationes hodie, q̃ fiunt de rebus
ecclesiæ etiam authoritate apostolica confir-
matę à triginta annis citrà ad longum tempus,
seu ad 29.annos, seu ad bis viginti nouem an-
nos,sunt nullæ & irritæ Triden.Consil.25.ses-
sio.c.xj.incip.magnam ecclesijs;item quæ fiũt
anticipata aliqua solutione d. sessio. & c. quæ
non habent valere in præiuditium successorũ
in illis verbis,ibi omnes igitur hæ locationes si
anticipatis solutionibus fient nullatenus in p̃-
iuditium successorum validę intelligãtur,quo-
cunque indulto, aut priuilegio non obstante;
nec huiusmodi locationes in Romana Curia
vel extrà eam confirmentur &c.pro quo nota
13 ꝙ tales † anticipatę solutiones non habent p̃-
iudicare successori,sed secus locatori,cui benè
præiudicare possunt, decisio. Rotæ per Moe-
dan. decisio. 8. in manuscriptis tit. de constit.
vtili vel immutil. vbi confirmatio alienationis
rerum mensæ est valida,licet non sit expresũ,
ꝙ fuit alienatum cum anticipata solutione.
14 ¶ Cupienti autem † facere locationẽ,vel con
cessionem rei ecclesiæ vltrà tempus dictæ ex-
tranagantis Paulinæ,vel vltrà modum, & for-
mam in ea contentam,necessarium puto,ꝙ cõ
sulat Romanum Pontificem,& sedem aposto
licam, a quo confirmatione obtenta habebit
tutam locationem, tam in foro poli, quàm in
foro fori, tunc forma rescripti obtenti seruata
valebit locatio, & locatori pensionem soluet
coudnctor præteritam,licet etiam soluere te-
neatur conductor,qui rem detinet et ecclesiæ,
etiam sine rescripto & confirmatione aposto-
15 lica;quia conductor † rei ecclesiasticę,qui rem
possedit ad euitandam solutionẽ pensionis p̃-
teritæ,non potest opponere exceptionem, ꝙ
non interuenit consensus superioris,vt requi-
tur secundùm omnes, ad not. per Innocen.et
Abb.in c.1.in principio,de his,quæ fi.à præla.
per Dec.in c.quæ in ecclesiarum 5.not.de cõ-
stit.Ias.in l.ij.versic. vnum tamen ij. col. C. de
iure emphyt. not. per glo.et Bart. in l.cùm hi,
§.eam transactionem, de transact. decis. Rotæ
in manuscrip. Crescen. 122.incip non potest,
tit.de pensio.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest non modò res Rom. ecclesiæ infeudare,sed etiam omniũ aliarum ecclesiarũ.*
2 *Papa vel princeps alienare non possũt rem magnam tendẽtem ad deformitatẽ principatus.*
3 *Res magna est attenta qualitate principatus iudicis arbitrio.*
4 *Rem magnam alienant papa & princeps,si aliũde quàm a Papatu,vel principatu proueniat.*
5 *Res magna non alienatur, nisi subsit causa.*
6 *Quę sit causa legitima ad hoc, vt res magna alienari possit.*
7 *Quæ sint attendenda ad cognoscendum, an causa fuerit.*
8 *Consilium cardinalium adhibetur à Papa in arduis tantùm iuxtà communem opinionem.*
9 *Amicitia, & magna affectio eandem habent præsumptionem, quam coniunctio sanguinis.*
10 *Iudex ità recusatur propter magnã amicitiam, sicut propter sanguinis coniunctionem.*
11 *Causa in papa & principe præsumitur cessantibus suspitionibus.*
12 *Causa præsumitur in Papa, quando disponit motu ꝓprio, secus si ad supplicationẽ partis,*
13 *Causa præsumitur in certis casibus,nisi de contrario probetur.*
14 *Verbis narratiuis Papæ quando super eis se fundat creditur.*
15 *Papa legibus est solutus,nec eum prædecessores sui ligare potuerunt.*
16 *Princeps per viam constitutionis generalis potest inducere vnum nouum casũ alienationis.*
17 *Constitutio facta intuitu certarum personarũ, licet generaliter loquatur, censetur rescriptum particulare.*
18 *Causa præsumitur in Papa, quando constituit per viam motus proprij.*
19 *Quid si per viam rescripti.*

20 Aliena-

20 *Alienationes profusas poterit successor reuocare, immò & ipsimet alienans.*

21 *Alienatio licet prætendatur damnosa, valebit tamen, quousque non fuerit reuocata,*

22 *Consilium non cogit Papam, quia subest Papæ.*

23 *Excommunicatio lata per Papam contrà sibi legitimè de facto resistentem non ligat quo ad Deum.*

24 *Effectus alienationis validæ, & inualidæ.*

25 *Princeps potest derogare constitutioni factæ per antecessorem de non alienando rem modicam.*

26 *Alienatio facta sine causa non tenet in foro conscientiæ.*

QVAESTIO SEPTIMA, DE INfeudatione rerum ecclesiæ per Papam.

QVAMQVAM aliquid dixerim de infeudatione rerum ecclesiasticarum suprà in rubrica de significatione verbi alienatio versic. item venit sub nomine alienationis dare aliquid in feudum, & in quæstione an prælatus possit cõsanguineis res ecclesiæ infeudare, tamen, quia de hac materia puto non posse satis dici, tum propter sui altitudinem, tum etiã propter sui frequentiam, & quia in prænarratis locis materiam sicco pede per transiui, ex eo quia non erat locus ibi proprius huius materię per tractandæ, ad maiorem euidentiam, & declarationem legentium hic annecto, quæ ex dictis doctorum inter legendum collegi, ratus quò defusius materia erit cõgesta, eò leuior & facilior erit in facti contingentia legenti labor. Vnde rem agrediendo, est vidẽdum an, & & per quos possint res ecclesiæ infeudari; & nemini de hoc dubium esse debet; quia id potest fieri & per papam, & per alios inferiores prælatos.

1 ¶ Nam primò papa † non solùm potest infeudare res Rom. ecclesiæ, sed etiam omnium aliarum ecclesiarum, & concurrit cum omni prælato, ità eleganter dicit Bald. in c. 1. in principio j. col. qui feud. dar. poss. vbi Cardi. & Ias. in j. col. Felin. c. ad audientiam de præscrip. j. col. in fi. Bal. consil. 292. ij. col. in fi. Ioan. Mon. c. si eo tempore de electio. in vj. Paul. de Castr. cõs. 156. Alex. consil. 3. v. vol. Bal. c. 1. de nat. feud. idem c. 1. de proba. Abb. in c. quæ in ecclesiarũ, de constit. Facit dicunt Docto. in cap. solite de maio. & obed.

2 ¶ Rem tamen † magnam papa, vel princeps cuius alienatio tendat ad deformitatem sui principatus, nõ potest alienare, ità refert Abb. concludunt omnes communiter in c. intellecto de iureiur. Bar. in l. prohibere, §. planè, ff. vi aut clam. Card. in c. 1. qui feud. dar. poss. Card. & Ias. in prælud. qui alleg. multas quotas maximè Bal. in procem. C. & in c. licet causam 5. col. de probat. & in c. in generali si de feud. fu. controuers. latè per Claud. Seysell. qui feud. dar. poss. in Specul. feud. versic. limita secundò conclusionem prædictam. Magnitudo autem

3 rei &, quæ sit res † magna relinquitur arbitrio iudicis attenta qualitate principatus eius, qui donat arg. glo. l. sed & si iusti, §. 1. ff. de iud. & in §. sed ex his legibus, versic. facultates. Instit. de attil. tut. Bar. & alij in l. si constante ff. solut. matr. in principio, repet. in quæst. primę partis per Alex. consil. 1. vj. col. v. vol. clarius Abb. in consi. 3. ij vol. xxj. col. 26. dubio.

¶ Sed Papa, vel princeps non possit infeu-

4 dare rem magnam, limita † & intellige, si sit de Papatu, vel de principatu, vel de regno; sed si res sit aliunde proueniens, videtur secus, quia videtur, liberè de ea possit disponere, per Abb. in consil. 3. ij. vol. 26. dubio xxij. col. id intellige, nisi sit res incorporatiua Papatui, vel principatui per doctrinam Bart. in l. si conuenerit §. si nuda, ff. de pig. actio. cum concorda. traditis per Alex. ibidem & per Alex. consil. 151. lj. vol. iij. col. Barba. consil. 4. secundo dubio j. vol. & consil. 88. col. fi. & quomodo quid ĩcorporatũ dicatur vide remissiuè per Claud. Seysell. d. loco versic. secundò restringe.

5 ¶ Item intellige † non potest infeudari, vel alienari res magna, nisi subsit causa per Card. c. 1. qui feud, dar. poss. & per eũdem in prælud. circa med. x. col. Paul. de Cast. consil. 180. incip. in facto præsenti Bald. in l. pen. C. de bon. quæ lib. vbi dicit esse de mẽte Archid. in c. nõ liceat xij. q. ij. idem Castrẽ. in consil. 303. vol. iij. Fely. c. ad audientiam, de præscrip. j. col.

6 ¶ Et causa legitima talia infeudandi, vel alienandi esse potest, puta quando fit ob bonum publicum, puta ad pacem acquirendam, vt fit sæpius l. itẽ si verberatum, §. j. ff. de rei vend. per tradita per glo. & Doct. in c. quæ in ecclesiarum de constit. & in l. fi. C. si contrà ius & in l. j. ff. de constit. puta etiam quando infeudaret in remunerationem benemeriti per Isern. in c. imperialem, §. præterea ducatus, versic. nec dominus, de prohib. feud. alien. vbi tamen id intelligit, quando non potest alio modo remunerare benemeritum, & dicit tunc dicitur fieri ob publicam vtilitatẽ; sed si infeudet aut donet suis propinquis, aut domesticis, qui suæ

fuę personæ priuatum aliquod præstiterunt obsequium familiare non tendens ad publicã vtilitatem, non videtur tunc illa esse rationabilis causa per Archid. c. non licet. xij. q. ij. Bal. in l. penul. de bon. quæ lib. C. Fely. in c. ad audientiam allegat.

7 ¶ Ad cognoscendum verò † an causa fuerit, attenditur, quia aut est notorium, ꝙ nulla sub est causa, puta q̃ à Papa cognatis, vel filijs suis secundùm carnem nullis præcedentibus meritis infeudarit notabile membrum patrimonij beati Petri, & non valet talis infeudatio maximè si Papa esset incorrigibilis, & ꝑ hoc inferretur scandalum vniuersali ecclesiæ per Abb. in c. cùm venissent de iud. Fely. d. c. ad audientiã vel est certũ, ꝙ causa subest, puta quia ille, cui fuit concessum feudum, notorium est, quòd defendit ecclesiam suo sumptu, & tunc valuit infeudatio, & potest fieri maximè in omnibus casibus, in quibus infrà dicetur licere id prælatis, vel est dubium quia potest esse, & non esse causa, & per Abb. d. loco causa præsumitur, & idem Abb. consil. 41. j. vol. idem & But. in capi. constitutus de relig. dom. Fely. in c. quæ in ecclesiarum. xvij. col. de constit. sed Fely. d. c. ad audientiam dicit ꝙ Abb. in hoc voluit blandiri Papæ, quia ipse Abba. in c. q̃ in ecclesiarũ de cõstit. voluit, ꝙ vbi ex facto Papę scãdalizat̃ ecclesia, nõ ꝑsumitur in eo causa, sed nõ debuit reprehẽdi Abbas, quia in d. c. quę, loquitur quã do constat causam non subesse, & in d. c. cùm venissent, quando põt subesse causa, & ità ipse Felyn. distinguit d. c. quę. 22. col. v. cõclusionę.

¶ Vnde si in infeudatione Papa adhibuit consensum Cardinalium, & princeps procerum potest dici causam subesse, & præsumi, & hoc est ꝙ volunt Bald. Archid. suprà adducti dum dicunt, ꝙ in alienatione rei magnæ requiritur consensus Cardinalium per Felyn. vbi suprà & per Zabarel. consil. 138. quem refert Abb. d. c. ad audiẽtiam, ꝙ & rex quando disponit de rebus, quæ tendunt in magnum præiuditium sui regni, possit, & debeat ꝑsumi fecisse rectè, & cum legitima causa, debet disponere cum consensu maioris partis procerum.

Quia quantum ad validitatem actus Cardinalium, & procerum non videtur præsentia necessaria, vel consensus, licet de honestate debeant adhiberi, Card. c. 1. in tit. episcopis uel Abb. vbi loquitur tantùm in Papa, de Imperatore autem, & Papa per Paul. de Castr. consi.

8 284. & videtur † esse magis communis, ꝙ in arduis tñ Papa adhibeat consiliũ Cardinaliũ per Abb. in c. & gestis de cler. non resid. Iaſ. in l. placet. C. de sacrosan. eccles. latè Barba. cons. 1. j. vol. & tenet Bald. consil. 274. circà med. ꝙ debet interponi consensus Cardinalium, ne esset suspitio dilapidationis, non ꝙ sit de necessitate, & per Iaſ. in c. 1. qui feud. dar. poss. vbi ẽt Bald. qui ibi dicit, ꝙ illud præsumitur factum sine fraude, ꝙ fit cum consilio sapientum. Facit text. & Doct. ibi in l. trãsactione, C. de trãsact. Et, si non interuenit consensus Cardinalium, vel procerum, & si exprimitur causa, quę tempore infeudationis potuit interuenire, causa præsumitur in Papa, sicut præsumitur in prælato, c. ea noscitur, vbi Cardin. Bart. & Abb. de his, quæ fi. à præla. Fely. c. sicut de re iudic. per Alex. & moder. in l. sciendum de verbo. oblig. Paul. de Castr. consil. 384. Si verò nullę allegãtur causæ, vel quæ allegantur non potuerunt interuenire, & tunc aut papa largitur vim ecclesiæ de bonis alterius ecclesiæ, & adhuc præsumitur causa, Fely. c. quæ in ecclesiarum allegato, aut alicui personæ priuatæ, & si quidem personæ coniunctæ & non præsumitur, quia licet vna sit præsumptio pro dignitate, tamen propinquitas personæ in re magna facit insurgere aliam, l. dicta, C. de donat. & l. penul. circà principio, ff. de bon. lib. quia alia præsumptio tollit illam, l. diuus, ff. de in integ. restit. maximè quia ista fundatur in ratione, & iure naturali, & illa in causa accidentali, & naturali præ ualet, l. qui habet in principio, ff. de tutel. ità intelligit Archid. in c. non liceat xij. q. ij. Bal. in l. pen. C. de bon. quę lib.

9 ¶ Et eadem præsumptio † insurgitur, quando infeudat non personæ coniunctæ sanguine, sed amicitia, & magna affictione ex honesta, vel turpi causa prouenienti, quia est eadem ratio per glo. in l. sed & hoc, ff. de procur. & c. requisisti, vbi Doct. de testa. per Salyc. Cyn. & moder. in l. exigendum, C. de procur. Barba. in l. cùm acutissimi, 16. col. C. de fideiuſ. & cõs. 5. ij. vol. & licet æquiparatio ista consanguineorum ad valde amicos fortasse non procederet in casibus, in quibus loquuntur glo. & Doct. præallegati, scilicet in casu d. l. exigendum, & d. l. acutissimi, quia ibi non consideratur sola affectio, sed etiam coniunctio, quæ habet perpetuam causam, tamen hoc procederet, vbi cõsideraretur sola affectio sine aliquo dubio, si-

10 cut videmus † in iudice, qui ità recusatur propter magnam amicitiam, sicut propter coniunctionem sanguinis, gl. & docto. c. fanè, cap. suspicionis de off. delega. & c. cum speciali de appella. faciũt dicta per Alex. in l. si donatione iij. col. de collat. & per eum consil. 55. ij. col. j. vol. ꝙ inter personas prohibitas, & suspectas non præsumitur pro causa, etiam si allegetur.

¶ Et eadem præsumptio, & suspitio insurgeret, quando Papa vel princeps solitus esset plu-

ra patrimonialia taliter infeudare; quia, licet
per vnicam alienationem non diminueretur
in immensum papatus, aut principatus, tamen
multis concurrentibus præsumeretur faciliter
contrà eum arg. l. omnes, §. à barbaris, ff. de re
milit. Est de mente Bal. in prælud. & aliorum
vbi dicit, quòd princeps non potest alienare,
quia sic esset in potestate sua deducere suum
patrimonium, vel principatum ad nihilum, idē
dicit Iserni. in c. Imperialem, §. prætereà duca-
tus, versi. nec dñs. iij. col. de probib. feud. alien.
Fed. & Lauden. c. 1. qui feud. da. possu. Cardi. in
prælud. ix. col. cum seq. vbi Ias. in 26. col.

11 ¶ Si verò † cessat suspitio, & præsumptio con-
sanguinitatis, & amicitiæ, & consuetudinis alie
nandi, vel aliæ causæ similes, tunc potest fieri
conclusio vera, quòd in principe, & papa præsu
menda est causa, & standum est ei, si aliqua cau
sa excogitare posit, quæ sit legitima, ità intelli
gitur dictum Abb. in c. cùm venissent, de iud.

12 ¶ Sed quòd † præsumatur causa in papa, intel
ligi debet, quādo infeudar, & disponit de rebus
ecclesiæ motu ꝓprio, secus si ad supplicationē
partis, quia tunc in illis, quæ sunt de genere ꝓ
hibitorum, vt alienatio rerum magnarum, nō
præsumeretur causa, per Roma. consi. 436. Fe
ly. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. versic. li-
mita quintò, 23. col. sed Paul. de Cast. in consi.
284. videtur dicere contrarium quantum ad
alienationes, quæ fiunt ex contractu, quia in
istis non cadit motus proprius, cùm requira-
tur consensus vtriusq; partis, l. 1. §. conuētio-
nes, ff. de pact. & est verū eius dictum quoad
alienationes, quæ fiunt titulo oneroso. Sed
prædicta procedunt In concessione, quæ fit ti
tulo lucratiuo, & ex mera liberali gratia.

13 Et licet † causa in papa, vt dicit suprà, præsu-
matur, tamen id intelligitur, nisi de contrario
probaretur, puta quia probaretur causam ex-
pressam esse falsam, vel fuisse papam motū ex
inordinata affectione non ratione legitima,
per Hostien. in c. illud. de præsump. Cald. Lap.
& Gemin. c. ordinarij §. 1. de off. ord. lib. vj. Fe-
ly. cap. sicut. 19. col. 3. aduerte. de Iud. non ob-
14 stante † quòd verbis narratiuus papæ, quādo
super eis se fundat, credatur, adeò quòd de cō
trario ꝓbari nequeat, clem. 1. de probat. quia
respondetur, quòd illa clem. loquitur in bene-
ficialibus, in quibus habet papa potestatis ple-
nitudinem, ità Abb. in c. ad audientiam de præ
script. vbi Fely. 4. col. quòd videtur secus in bo
nis ecclesiæ romanæ, vel aliarum, in quibus pa
pa haberè videtur potestatem iure, & ratione
regulatam, per Archid. & Gemy. in c. 1. x. q. 1.
Sed quòd habeat papa regulatam potestatem
in rebus ecclesiæ, intelligitur, nisi in infeuda-
tione, vel dispositione, quam faciat, deroget iu
ribus in contrarium prohibeutibus, quia, si eis
15 deroget, valet dispositio, ex quo † papa est le-
gū nexibus solutus, quem ligare non potue-
runt prædecessores sui, l. digna vox., de leg.
Bal. c. primo ad fi. qui feud. da. possu. glo. & Ar-
chid. in c. non liceat allegat. vbi etiam Ang. di-
centes, quòd papa potest inuenire nouum ca-
sum alienationis, præter expressos à iure, idem
Pet. de Ancheran. consi. 311. & Paul. de Castr.
consi. 284. dummodò tamen alienatio non tē-
dat in notoriam dilapidationem; vnde valet
dispositio, nec requiritur clausula non obstan-
te &c. Idem expressius Abb. in d. c. cùm venis-
set, vbi vult, quòd in papa indistinctè semper
præsumitur causa. Et talis alienatio valebit ef
fectualiter, quia nemo potest dicere, quòd non
fuerit legitimè facta, quia papa non habet su-
periorem, & qui eius facta iudicet in terris, c.
ad honorem ext. de autho. & vsurpalij. Idem
volunt omnes, qui dicunt, quòd talis alienatio
in foro conscientiæ non excusat papā; nam
sentiunt quòd in foro contentioso valeat per
Abb. consi. 41. incip. videndum. colu. pen.
quia papa non ligatur canonum, aut iuris po-
sitiui dispositione glo. in cap. primo versi.
omnibus, vbi Fely. de vtilit. & papa in rebus
ecclesiæ habet omnimodam, & totalem dispo-
sitionem cap. per principalem, consi. iij. cap.
ij. in principio de præben. in vj. Fely. cap. quæ
in ecclesiarum. Et in hac materia alienationū,
& infeudationum pro dilucidiori intelligentia
16 potest dici, quòd aut princeps † vult per viā
constitutionis generalis inducere vnum nouū
casum alienationis licitæ vltrà casus à iure ex-
pressos, vel eis similes, & tunc sine dubio, quia
Papa ità habet authoritatem legis, & canonis
condendi, vt sui antecessores, qui expressos ca
sus alienationū statuerunt, per doctrinam Ho-
stien. in c. non liceat, vbi Archid. Gem. & alij,
12. q. ij. quia princeps, nec sua, nec antecessoris
sui lege ligari non potest, concludunt omnes
in c. primo de constit. & in c. quæ in ecclesiarū,
vbi Fely. ad longum dicto titulo, & in l. fi. C. si
contrà ius, aut vtilitatem publicam.

17 ¶ Sed est † aduertendum, quòd constitutio nō
sit facta intuitu, & respectu certarum, & parti-
cularium personarum, quibus sint factę aliquę
alienationes; quia, licet constitutio, aut lex
quoad verba sit facta generalis, & reuera sit fa
cta ad fauorem tertij ad validandum aliquam
alienationem, aut alienationis contractū, tunc
illa lex non censetur constitutio generalis, vel
lex vniuersalis, sed vt rescriptum particulare,
& de ea censetur, vt de rescripto particulari ha
betur in l. j. §. fi. vbi glo. ff. de dol. except. Bar. in

l. omnea

ii. omnes populi, vltima. q. v. q. principalis, ff. de iust. & iur. per Ias. qui accumulat in l. prima. ff. de leg. Fely. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ. 46. col. 18. q. et c. cùm omnis de constitu. Et quando constaret, quòd emanasset ad instantiã alicuius, cui esset infeudatum, aut concessum, ex eo solo fraus præsumitur per dictam glo. & ibi Bar. in l. 1. C. de bon. vacan. lib. x. vbi Bart. tangit, an in dubio papa præsumatur fecisse quod motu proprio, an verò ad partis supplicationẽ,
18 vel instantiam; quia, quando † papa per viam motusproprij cõstituit, in eo semper iusta fuisse præsumitur causa, Bar. quem omnes sequuntur in l. fi. C. si contrà ius. per Innocen. quẽ omnes canonistæ sequuntur cap. quanto, de consuet. Barba. consi. 47. 27. col. et consi. 51. colu. 32. primo vol.
19 ¶ Si verò † papa facit actum per viam rescripti, si quidem rescriptum sit emanatum in forma communi, puta cùm dicitur in rescripto, sicut proinde factum &c. & est dicẽdum quòd non valet, d. cap. non liceat, & in c. nonnulli, de rescrip. vbi glo. & doct. per Bar. in consil. 196. incip. ciuitati camerini in secundò, dubio, vbi dicit, quòd si rescriptum sit factum ex certa scientia, est secus, quia illud quòd primò esset inualidũ, & inualidè factum confirmatur, quia quãdo papa facit aliquid ex certa scientia, videtur omne obstaculum tollere, l. idem Vulpian. ff. de excus. tuto. per Barto. d. loco vbi loquitur quãdo papa confirmat alienationes, et concessiones, quas facit existens cardinalis. Si verò rescriptum habet clausulam derogatoriam, & tunc si alienatio, vel concessio sit talis, et tanta, quæ nulla possit excusatione, vel cauillatione excusari, tunc dicitur etiam quòd non valet, quia tunc non videtur augustus, vel princeps, sed dilapidator, per doct. procemio. ff. vbi etiã disputant de donatione Constantini facta beato Siluestro Papę per doct. in l. is cui bonis ff. de verbo. obliga. dum loquuntur de notoriè prodigo. ¶ Sed si adsit non tanta notorietas, sed potest infeudatio aliqua ratione, causa, vel colore excusari, & tunc videtur, quòd valeat, per Archid. et Anchara. in locis allegatis sed quid si sit clausula derogatoria in genere, et an sufficit, quòd appareat de certa scientia, dic vt per doct. d. c. nonnulli, vbi per Fely. latè, et per eum in cap. quæ in ecclesiarum, 16. col. de constit. in col. 16. per quæ adducta apparet, nonne sit verum, quod ponit Paul. de Cast. cõsil. 284. quòd vbi actus non potest aliter valere, est interpretandum, quòd actus de potestatis plenitudine, quę doctrina non videtur vsquaq; tuta, nisi vbi apparet de certa scientia.
20 Sed † p̄fusas dictas alienationes reuocare poterit successor, dicendo suum prædecessorem deceptum circumuentum, sicuti alienans potuit derogare canoni alienationem prohibenti; Et potest dicere hanc infeudationẽ, et alienationem subreptitiam, et obreptitiam, et illius assertioni, et dicto stabitur exemplo tex. in cap. cum ex literis de in integ. restit. et quod ibi notant doct. vbi papa restituit aduersus sententiam sui præcessoris, allegans fuisse eidem subreptum, benèque faciet, si quod viderit temerè, et fine rationabili factum successor recta censura compescat. Sed benè malefaceret si causa reuocationis, aut retractationis nõ existente causa contingeret; et ità procedit cõsilium Bellamer. per Fely. adductum vt suprà. Immò & ipsemet infeudans, & alienans taliter & tali modo poterit contrà infeudationem, & alienationem suam cõtrauenire, & eam rescindere, & reuocare; dico abunde in rubrica de pęnis, & reuocatione malefactæ alienationis infrà, Abb. & cõmuniter doctor. in c. si quis presbyterorum vbi glo. in verbo alienatores, de rebus eccles. non alien. & in cap. intellecto, extra de iureiur. idq; procedit, etiã si iurauerint non reuocare, non contrauenire, quia tale iuramentum non seruandũ, vt ibidem in tex. & gl.
21 Quousque † tamen in feudatio, alienatio, & dispositio, aut concessio non sit reuocata, vel retractata, tenebit & valebit; nam, licet prætẽdatur, quòd fuerit damnosa, & princeps fuerit dilapidator, vt per Paul. de Cast. d. consil. 284. tamen quousq; non sint cognitum super hoc, & quandiu factum tolleretur, valent gesta per eum, & nemo potest ei resistere; & cùm sit papa, & princeps, non potest negari, quin habeat potestatẽ derogandi constitutionibus, & legibus sui prædecessoris, cap. veritatis. de dol. & contum. rap. si. de acusa. cum ibi doctor. & illud quod dicitur, papæ potest resisti in faciem, quando dilapidat, intellige, quia vbi notoriè ecclesiam scãdelizat, quòd potest deponi, vt per Abb. in cap. cùm venissent, de iud. vel resisti, scilicet verbo, & demonstrando, prout fecit Paulus apostolus petro, cap. paulus. ij. q. vij. vel per concilium generale citrà depositionem papæ, non quidem eum cogendo quia conciliũ non
22 † cogit papam, cùm cõcilium subsit papæ, per communem conclusionem doctorum. Fely. in c. 1. 8. col. iij. ampliatione. de constit. tamen potest eum ad hoc inducere. Authoritate autem priuati alterius inferioris non licet papæ resisti, multominus si concilio non liceat, quia papa nõ habet iudicem in terris, cuius iudicium sibi soli Deus reseruauit, & ei non potest dici, cur ità facis? nec quicquam illi opponi, Bald. in proæmio decretalium per Fely. in cap. nõnulli

de rescrip. ¶ Sed si alienatio esset talis, cuius exequutio contineret præiuditium irreparabile, et esset notorium, quòd esset illicita, & sine cã facta, puta si papa infeudaret magnũ forta litiũ, vel comitatum alicui potenti, quod postea non posset ex illius manibus auferri, vel recuperari, nisi cum magna difficultate, tunc secundùm aliquos licitum est alicui personæ priuatę, vel reipublicę de facto si potest, ne ille potens habeat possessionem, per notata in cap. si quando. de rescrip. per Moder. in l. vt vim, post glo. de Iust. & iure. vbi volunt doct. quòd vbi superior vult afferre præiuditium irreparabile, licitum est resistere de facto, facit Pau. de Cast. quem sequuntur modern. l. ij. C. de edict. diui Adri. tollen. latius Alex. in l. naturaliter §. nihil commune, v. fallen. 16. col. ff. de acqui. poss. Abb. cap. veniens, ij. col. de test. Fely. in capi. cũ
23 super. pen. col. de reiud. et licet papa † in tali casu excommunicaret, debet humiliter talis excommunicatio tollerari, quæ non ligat quoad Deum, si recta conscientia, & ad bonum publicum fuit concurrentibus præmissis, vt in cap. literas de restit. spol. per Claud. Seysell. in specul. feud. qui feud. da. poss. vers. authoritate aũt. ¶ Sed nullus iudex, si constat de mente principis, potest sua authoritate talem contractũ infringere, aut rescindere, antequàm vel per rescriptum ipsius alienantis, aut successoris, vel per cõstitutionem rescisus esset, vel factus rescindibilis, vel rescisio commissa. Et iste est
24 † effectus intelligere, an alienatio teneat, licet posit, & debeat rescindi, quia valet donec sit rescisa; an verò non valeat, & tunc potest res ab eo auferri absq; reuocatione, & tenetur restituere fructus, l. si præd. C. de præd. min. cap. si quis. de reb. eccles. cum distinctione tamen doct. an error iuris ad lucrandum fructus excuset, Bar. in l. sed & si lege. §. scire autem, ff. de petit. hære. Fely. in cap. de quarta, x. col. de præscrip. Barba. consi. 40. primo vol. Seysell. vbi su
25 prà. versic. Item nec. Et si † aliqua constitutio sit facta per antecessorem, per quam prohibentur princeps posse alienare rem modicã, etiam in casu à iure concesso, quòd princeps ex quo ista prohibitio censetur facta in præiuditium administrationis successorum, quia per eam eis interdicitur administratio à iure concessa per ea, quæ habentur in l. is cui bonis, ff. de verb. oblig. quia est ignominia principis, cuius proprium est exercere liberalitatem per Innocen. & Io. And. in cap. gratia. de suplen. negli. præla. lib. vj. tamen licet principi tali constitutioni derogare, & valebit alienatio, etiam cõtrà illius formam, modò nõ sit contrà formam iuris.

26 ¶ In foro † autem conscientiem tene, quòd vbi non adest causa, non tenet facta alienatio, & alienans quoad Deũ non est tutus, per Archid. cap. non liceat. 12. q. ij. Abb. cap. cùm venissent. de iud. Bal. post Innocen. in c. bone. el ij. de postula. præla. Abb. cap. constitutus. de relig. dom. per Card. in c. j. de Epis. vel Abba. vbi dicit, quòd in talibus papa plus peccat, quàm alij.

SVMMARIVM.

1 *Infeudare potest res ecclesiæ solitas infeudari prælatus habens titulum.*
2 *Legatus Papæ res ecclesiæ Rom. sine speciali licentia infeudare non potest.*
3 *Prælatus infeudat solita infeudari cum cõsensu capituli.*
4 *Caducitatem solus prelatus remittere non põt, sed requiritur consensus capituli.*
5 *Capitulum sine episcopi cõsensu infeudare potest, si feudum ad illud in totum spectat.*
6 *Infeudatio rerum solitarum infeudari fieri potest sine solemnitate.*
7 *Prælatus solita infeudari de nouo infeudare potest, etiam finita inuestitura, & re iam ad ecclesiam deuolata.*
8 *Prælatus non obstante iuramento de non alienando potest facere reinfeudationes.*
9 *Prælatus reinfeudare potest, etiam si sint regalia.*
10 *Prælatus reinfeudare potest rem reuersam & per crimen feloniæ commissæ.*
11 *Prælatus infeudare potest etiam suis consanguineis.*
12 *Prælatus infeudare rem reuersam non modò potest, sed etiam de honestate tenetur.*
13 *Ratio quare res solita infeudari prælatus reinfeudare potest.*

DE INFEVDATIONE ecclesiastica per prælatos.

IS paucis dictis de infeudatione rerũ ecclesię per papam, aliquid referam de illis, quæ inueni scripta per doctores de infeudatione ecclesiastica per prælatos inferiores. Et primò cùm actum fuerit de personis infeudantibus, idest quæ infeudãt, & quæ infeudare possunt, dicemus etiã de rebus

bus quæ infeudari possunt, pariter & solent.

¶ Et videtur primò quòd possit infeudare archiepiscopus, episcopus, abbas, abbatissa, & prępositus res ecclesiæ, quæ infeudari consueuerunt, & infeudari sunt solitæ per tex. qui dicit in cap. primo qui feud. da. poss. item & vltrà istos nominatos quilibet alius prælatus, & quilibet clericus beneficiatus, qui habet sui beneficij administrationem, cap. j. de cler. qui inuestit. sec. gl. & doct. in cap. j. qui feud. da. possunt verba tex. in cap. j. Epis. vel Abb. ibi & alijs ec-
1 clesiasticis personis. Et hoc intellige de prælato, & beneficiato, qui habet titulum beneficij, quia si non habet titulum, ut est in beneficio manuali, quod datur ad nutum superioris, & amouetur, est secus quia taliter beneficiatus non potest infeudare, per verba text. d. capi. t. epis. vel Abb. ibi, & tituli vocantur, per Bal. Aluaro. Martin. Laud. & Card. ibi. Et id etiam procedit, si prælatus sit immediatus, quia prælatus superior regulariter non infeudat bona ecclesię inferioris per Bal. in cap. 1. qui feud. da. poss. vbi allegat glo. quæ dicit in Authen. de alien. & emphyt. & ibidem Card. idem Bal. in capit. primo episco. vel Abb. & ibi Iser. Martin. Laud. & Bertran. Capri, qui extendit quòd etiam non potest super hoc induci cõsuetudo, quia est cõtrà prohibitionẽ, c. j. epis. vel Abb. vnde id etiã nõ potest legatus de latere, in ecclesijs inferioribus suæ legationis, concludit Bal. d. cap. 1. 4. col. qui feud. da. poss. per tex. in cap. de ecclesia sticis. 15. q. ij. vbi Archi. vbi etiam dicunt, quòd
2 legatus † papæ non potest infeudare res ecclesiæ rom. sine speciali licentia per Bar. in l. prohibere, §. planè, in fi. ff. quòd vi aut clam. per eũdem in consi. 184. ciuitatẽ camerinæ, Bal. in c. 1. de vasal. qui contrà constit. lotar. & in l. pen. C. de bon. quæ lib. Fely. in cap. ad audien. ij. col. de præscrip. Sed aduerte, quòd doctores pdicti loquuntur, & id dicunt in rebus non solitis infeudari, & in magnis feudis, quia in infeudari solitis, & in illis, quæ potest quilibet prælatus in sua dioecesi, benè potest legatus papę in prouincia, cui præest immediatè nomine papæ de rebus ecclesiæ roman. vt est de mente dictorũ doctorum, quia habet plenam administrationem, sicut prælatus. Et quòd dicitur quòd prę latus superior non infeudat rem ecclesiæ inferioris, id non intellige simpliciter, & indistinctè, quia si ecclesia vacat, inferiorem benè est receptum, quòd potest infeudare per Bal. In c. primo qui feud. dare. poss. per not. in c. cùm deputati de iud. ibi etiam Card. circà fi. Innocen. c. olim de restit. spol. Bal. c. cæteri de iud. capitulum tamen sede vacante res ad mensam ecclesiæ deuolutas in casu, quo Episcopus posset, non videtur posse infeudare per dicta per omnes in c. illc, ne sed. vacan. Abb. & Fely. in c. olim de off. ord. in c. adoceri v. col. de resc. rip. & tamen limitat procedere in c. cathedralis ec-
3 clesiæ. Et quod † prælatus infeudet solita infeudari, intelligit Card. in cap. 1. qui feud. dare. poss. scilicet cum consensu capituli, non absq; , vbi multa allegat, sed Bal. ibidem quando infeudatio fit in casu licito, dicit quòd non est necessarius consensus capituli, per tex. in cap. 1. § in clericorum. si de inuestit. inter. val. & do. vbi habetur, quòd non est necessaria scientia fratrum, ergo nec consilium, nec cõsensus, & adducta per Carolin. si brnè inspicias, non loquuntur in alienatione per renouationẽ inuestituræ in casu permisso, opinionem Bal. sequitur Ias. ibidem & Cald. de consuet. vltima. q. Fely. in c. cum causa v. col. de re iud. Bertrãd. Capri. d. c. 1. Fely. in c. edoceri de rescrip. doct. in c. ij. qui feud. dare. poss. Feder. de Sen. consil. 109. quidam prælatus Roma. cons. 70. Pau. de Cast. consi. 134. viso instrumento & cons. 106. Farit dictum Bald. d. c. 1. quòd si episcopus est solus collator feudorum, potest solus remittere feloniam sine capitulo, quẽ ibi sequitur Ias. sed Card. ibidem in v. col. circà hanc quæstionẽ
4 concludit, quòd prælatus † non potest remittere solus caducitatem, sed requiritur consensus capituli, & dicit quòd est communis opinio omnium in cap. potuit de locat. licet dicat, quòd ibi Imola tenet cõtrarium, quia aliud est concedere de nouo, aliud est concessum nolle habere, l. magis puto. §. si fundus, ff. de reb. eo. istam opinionem tanquàm communem refert Ias. in l. 1. 67. col. de iure emphy. versi. tertiò & vltimò quæro declarans, quòd procedit quando prælatus habet collegium; nam prælatus, qui non habet collegium, potest ipse solus facere, tamẽ ex quo in casu quo res spectet ad prælatum solum sine capitulo, videtur dicendum, quòd prælatus solus sine capitulo potest rem deuolutam ad ecclesiam liberè infeudare; ità etiam videtur, quòd possit remittere feloniã; Et ea quæ sunt adducta in contrarium intelliguntur, quando res, quæ deuoluitur spectabat tam ad capitulum, quàm ad prælatum, & ad vtrunq; spectabat ius inuestiendi de feudo, vel dic, quòd aliud in feudo, aliud in emphyteusi.
5 ¶ Et pari modo † si feudum spectat ad capitulum in totum, in quo nihil commune habet capitulum cum episcopo, capitulum poterit infeudare etiã sine consensu, vel authoritate episcopi not. gl. & doct. d. cap. edocere. de rescrip. nec etiam si prælatus inferior facit talem infeudationem habet necesse adhibere consensum superioris, quia id potest facere, siue etiam sit sim-

simplex abbatissa per Bal. d. c. j. qui feud. da.
6 poss. 5. col. Vnde generaliter † potes facere regulam, quòd in infeudatione rerum taliter reuersarum solitarum infeudari, & taliter deuolutarum potest fieri infeudatio, & reinuestitura simpliciter, & absq; solennitatibus à iure in alienationibus ecclesiasticis requisitis, vt per doct. omnes in allegatis locis, per Lauden. in in c. j. ij. col. Episc. vel Abba. Bar. & Angel. in l. si vacantia. C. de bon. vacan. lib. x. Butr. c. in presentia de probat. per Ro. consi. 70. Card. c. 1. ij.
7 qst. iij. q. feu. da. poss. Et quòd † prelatus pôt solita infeudari de nouo concedere, & reinfeudare, procedit nedum in rebus, & feudis quorũ petitur reinuestitura prima inuestitura nondũ finita, sed etiam in finitis; & ad ecclesiam iam reuersis, & deuolutis; de primo enim habetur in tex. in cap. ij. de feud. quia etiam si velit prelatus non potest denegare, vt in casu. d. c. ij. Et nedum si solùm est finita inuestitura, & res solùm est reuersa, vel deuoluta; sed etiam si illã deuolutam reuersam ad suas manus ecclesia tenuerit per spatium temporis, modò tamẽ nõ fuerit incorporata, vel res effecta de mensa, & etiam si vnus prælatus retinuerit penes se, successor mediatus vel imediatus reinuestire potest per Odof. in summa qui poss. fac. inuestit. per tex. in c. 1. de cler. qui inuestit. fe. vbi Bald. & alij Hostien. in summa §. quis possit. per text. cap. ij. de feud. per Iser. cap. 1. qui feud. da. poss. vbi Card. & Aluarot. concludit, quòd licet successori, quod licuit prçcessori. Et id etiã † po-
8 test prælatus, quamuis iurauit non alienare bona ecclesiæ, quia tali non obstante iuramento potest facere istas reinfeudationes, cap. ij. vbi glo. & Abb. de feud. Ias. in c. 1. 4. colu. qui feud. dare poss. vbi Card. & Bal. vbi dicit etiam si iurauit non alienare Ro. pontifice incõsulto, & impetrat licentiam infeudandi res solitas infeudari nulla mentione facta de iuramento, valet impetratio, ità per omnes. in cap. vt super. de reb. eccles. & cap. fi. de eccles. ędifi.
¶ Sed, si iurauit non alienare nisi consulto superiore, aut sine licentia superiorum, tunc non potest infeudare siue consensu, etiam in casu licito, quia illa verba nõ stant sine operatione; & si velit intelligere in casu illicito, sensus foret absonus, & in congruus, quia tunc etiam cũ consensu superioris infeudatio esset non licitã per doct. d. cap. fi. Et cap. vt super, quod Abbaś d. c. fin. limitat duobus modis, primo nisi esset res modica, cap. terrulas. 12. q. ij. Abb. d. c. vt super. vbi Imola. Ias. in cap. 1. qui feud. da. poss. secundo quando immineret magna necessitas; & esset difficile habere consensum, l. tutor qui. C. de admi. tut. Archid. in c. terrulas. Bal. cap. 1. qui feud. da. poss. Et quando iurauit non alienare superiore inconsulto vltrà formam iuris in casibus à iure expressis, benè potest alienare etiam superiore non consulto, cap. ij. de feud. ubi qui iurauit non infeudare de nouo Rom. pontifice inconsulto potest infeudare ea, quæ sunt infeudari solita; de hoc vide, quæ deduco infrà in quæst. de alienatione non obstante iuramento de non alien. præstit.
9 ¶ Et dicta regula † quòd prælatus potest infeudare solita infeudari, procedit etiam si illa sint regalia per doct. communiter & glo. ij. in d. c. ij. qui feud. ubi Iac. de Belui. Beltran. Capri. Bal. Iser. & Card. intelligentes illa esse regalia, quæ sunt data à principe ecclesiæ; id tenẽt Bal. & Laud. cap. 1. ij. col. Episc. vel Abb. qui respondent ad tex. in §. ea verò in Authẽ. de aliẽ. & emphy. quòd ea, quæ dantur ecclesiæ à manu regia non queũt alienari, quod intelligunt quoad totalem alienationem, vel quantum ad infeudationem, quando vel vbi non esset consuetum per Laud. d. c. j. qui feud. da. poss. id etiã intelligunt posse fieri, & si regalia sint iura, quę ecclesia consueuit infeudare per Bal. c. fi. in fin. Episc. vel Abb. Aluarot. c. 1. iiij. col. qui feud. da.
10 Item † potest infeudare prelatus neudum rem reuersam per finitam infeudationem, & Inuestituram, sed etiam reuersam per crimen feloniæ comissæ per Petr. de Anch. cap. ij. de feud. & vlterius videtur, quòd illemet, qui culpa cecidit à feudo, potest de feudo reinuestiri, etiam si in rescripto diceretur, quòd res reuersa ad ecclesiam deberet alteri infeudari, idem Anchar. consi. 70. casus talis est.
11 Vlterius † videtur, quòd prælatus possit etiã rem solitam infeudare, etiam suis consanguineis, & personis coniunctis, dum tamen consanguineus sit aliàs persona honesta, & ecclesiæ non onerosa, per Iac. de Belui. Bal. Bertran. capri. in cap. 1. qui feu. da. Bald. in Authen. quibuscunque, C. de sacrosan. & in cap. ceteri, de iud. & in cap. 1. si de inuestit. inter. do. vbi Aluarot. Bal. cap. de priore. de appellat. & Archid. in c. Episcopus. x. q. ij. Feder. de Sen. cons. 52. Iser. cap. 1. qui success. ten. Abba. in cap. vt super. de rebus eccles. non alien. vbi pro hac opinione, quæ est communis multa adducit licet text. in d. Authen. quibuscunque sit contrà, & contrã etiam tenet glo. cap. 1. verbo Archiepiscopus. qui success. ten. & in cap. 1. §. 1. versi. hæc omnia, si de Inuestit. inter do. glo. cap. peruenit. 12. q. iij. Card. cap. j. qui feud. da. poss. Bar. in d. Authen. quibuscunq; tamen opinio prima est cõmunis & ad tex. Authen. quibuscumq; respondetur, quòd loquitur in œconomo, de quo nõ ità lex confidit, sicut de prelato, qui est sponsus & pro

et pro ista communi opinione Bal. in d. c. 1. qui feud. da. poss. dicit esse tex. à contrario sensu in §. sumopere de capi. extraor. ibi etiam quòd si coniunctæ personæ gratia tale dederit feudũ, quòd ex eo duos similes vasallos acquirere posset, inutile est beneficium, et loquitur in feudo ecclesiæ. Aduerte tamen, quòd licet ista communis opinio sit vera, tamen si sit facta infeudatio personæ coniunctæ, et sit dubium, an sit licita vel ne, de facili attenta coniunctione personæ præsumitur fraus. Quia licet prælatus de re nondum ad ecclesiam deuoluta inuestire possit, tamen non potest inuestire consanguineo, nec consanguineo infeudare per Bald. in conclusionibus. quas facit qui success. tene. et Lauden. in cap. j. eo. et per glo. ibidem pro qua materia vide quæ ego deduco in q. an præla. poss. res ecclesi. cõsan. infeud. emphy. vel alien. infrà vbi multa cumulo.

12 ¶ Et nedum † episcopus, vel prælatus potest reinuestire, et reinfeudare feudum, et rem ad ecclesiam reuersam sed immò de honestate tenetur, per dictum Bar. in l. j. §. permittitur. ff. de aqu. quot. æstiua vbi dicit, quòd si sit finita emphyteusis, tenetur prælatus concedere descendẽtibus illius, in cuius persona fuit finita, aliàs fit illis iniuria, et si non facit immò inuestit alteri, ab hoc grauamine possunt appellare per not. in cap. bone. el primo de postul. præla. et in l. nullus. C. de decur. lib. x. dicit in terminis. nostris Petr. de Anchara. consi. 170. in fi. ij. col. per Bal. in cap. ex transmissa. de renuntiat. per Alex. in consi. 80. secundò dubio 1. vol. et consil. x. vltima col. Roman. consi. 22. iiij. dubio et consi. 70. secundo dubio Ias. in l. ij. 1. colu. C. de iure emphyt. vbi aliquid dicunt de dicto Bart. in d. §. permittitur illud limitando per Paul. de Castr. consi. 136. viso instrumẽto 1. col. ibi potius erat fienda renouatio in persona dictorũ hæredum, quia aliàs eis fuisset facta iniuria, et potest prælatus rem solitam concedere, et infeudare electus confirmatus tantùm à papa, licet non sit consecratus per Bal in cap. j. qui succ. eff. tene. per tex. in c. transmissum, de electio. cum ibi notat. et per Fely. in c. cam te. iij. colu.

13 de rescrip. et ratio † quare possint fieri tales infeudationes per prælatos de feudis ecclesiasticis esse videtur, quia in rebus feudalibus ecclesiæ, & feudis ecclesiasticis ecclesia habet tantùm proprietatem nudã, & vassallus habet vtile dominium; vnde non dicuntur ista feudalia bona de mensa ecclesiæ priusquam sint incorporatã, Lauden. in c. j. epis. vel Abb. Bald. in c. 1. qui feud. da. glo in clem. frequens. de exces. præla. Innocen. et Imola in cap. vt super de rebus eccle. Anni. et Abb. in c. ij. de feud. Item alia etiam est ratio, quare ista solita infeudat prælatus, quia alienare non dicitur, qui rem solitam alienari concedit, sed qui de nouo concedit, glo. & doct. in c. ij. de feud. vbi Abb. & per Ias. consi. 227. iiij. col. vol. ij.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non infeudat solita infeudari, quando solitum processit per vim.*

2 *Prælatus non potest infeudare, quando res data est ecclesiæ cum pacto quòd non possit alienari.*

3 *Prælatus non reinfeudat, quando ecclesia est ad inopiam redacta.*

4 *Prælatus non infeudat, si causa primæ infeudationis cessat.*

5 *Prælatus primam inuestituram in præiudicium ecclesiæ alterare non potest.*

6 *Nisi ex causa legitima cum consensu tamen superioris.*

7 *Infeudatio facta vltrà modum consuetum, an valeat intrà modum permissum.*

8 *Dictio pœnitus quid importet.*

9 *Responsio ad Authen. qui rem C. de sacrosan. eccle.*

10 *Res solità emphyteuticari reuersa ad ecclesiam an possit in feudum concedi.*

11 *Res solitæ pluribus infeudari non possunt soli personæ concedi.*

12 *Mensura sicuti in prælato tolleratur, ita immẽsitas non commendatur.*

13 *Prælatus accusatus de dilapidatione, non põt res reuersas infeudare.*

CASVS IN QVIBVS PRAELATVS reuersa non infeudat.

Erv'm quia non procedit simpliciter, & indistinctè, quòd res solitas infeudari infeudat prælatus, sed habet aliquid in contrarium, an nectam casus, quos obseruari, in quibus inueni, quòd regula non procedit. Nam † primò,
1 non videtur procedere quando istud solitum, & ista consuetudo processisset, & esset inducta per vim, & violentiam, per not. per Io. Andr. in c. fi. de reb. eccles. in nouell. per Iac. de Belui, & Bald. in cap. 1. qui feud. da. poss. Hæc minus procedit, quando prælatus vellet infeudare rem

rem feudalem adhuc non reuersam, nō adhuc deuolutam ad ecclesiam, vel mensam, capit. 1. qui success. ten. & cap. 1. de cler qui inuesti. fec. ponunt Card. Aluarot. & Iaso. D. Marti. Laud.
2 in cap. 1. qui feu. da. poss. Nec minus id procedit, quando res, quæ infeudatur, est data ecclesiæ cum conditione, & pacto, quòd alienari non possit, quia tunc infeudari non potest, Aluaro. et Ardizo. cap. 1. qui feu. da. tenet Lap. in authen. hoc ius. C. de sacrosan. quia vbi concurrit prohibitio hominis cum prohibitione legis, impeditur, quòd etiā in casu permisso non potest fieri alienatio. per tex. in c. nihil. §. fi. versi. sic tamen. de electio. glo. in c. venerabili, de off. delega. vbi Host. & Abba. Cuma. & Imo. in l. filiusfamil. §. diui de legā. j. vbi Alex. quòd vbi prohibitio testatoris est iuncta cum prohibitione legis operatur, quòd impedit alienationem etiā aliàs permissam, id quod non videtur procedere in casu magnæ necessitatis, & quando necessitas respicit ecclesiam, & non subsit alia res, quæ possit alienari, ex quo possit illi necessitati subuenire, quia tunc non intelligitur prohibitum alienari; videntur concludere Abba. Card. But. & Io. And. in c. verum de cōd. apos. Archid. in c. apostolicos. 12. q. ij. Aret. cons. 22. Item etiam quando necessitas respiceret rem ipsam alienandam, vt in illis, quæ seruando nō possunt seruari glo. & Doct. in c. fin. de accusa. & exemplum esse etiam potest in re immobili, quæ perueniat ad manus tiranni, vel potentis, q̄ esset difficilis, immò sine spe recuperationis.
3 ¶ Item † non procedit quòd res reuersa reinfeudetur, quando ecclesia, ad quam reuertitur, post primam infeudationem est de pauperata, & ad inopiā reducta; quia tūc prælatus nō potest reinuestire, sed debet pro ecclesia retinere, Iac. de Belui. Card. & Aluarot. cap. 1. 8. col. qui feud. da. quia tuis agris sitientibus alij nō sunt rigandi, & prima charitas, & ordinata incipit à
4 se ipso. Non infeudat † etiam rem reuersam, si cessat causa primo factæ infeudationis, puta si fuit infeudatum prædium, quia infertile, inutile, incultum, &c. quòd modo reuertitur fertile, vtile, & benè cultum, quia certè non poterit prælatus infeudare de nouo, sed debet retinere pro se, & ecclesia decidit Abb. in c. vt sup. vers. est rō. de reb. eccl. nō alie. & hāc limitationē dicit ibi eē verissimā & rōnabilē. Sequitur Card. d. c. 1. qui feud. da. vbi dicit, quòd hoc est æquissimū, sed in fine dicit in practica hoc non acceptatur, quia videtur minus rigorosum contrà contrahentes cum ecclesia. Sed ego, pro ut aliqui, etiam putarem; quòd eueniente noua causa, & cessante veteri causa posset prælatus feudum reuersum retinere, nec vllam facere iniuriam descendentibus primi feudatarij, si non velit eos de feudo de nouo reinuestire, ꝓpter verbum, si videris, in c. ij. de feud. sed si velit, puto quòd possit infeudare, quia per illud verbum videtur sibi in suo arbitrio remissum per illum tex. iuxtà dicta doct. in l. si sic, in principio de lega. primo, Moder. in c. 1. de constit.
5 Restringitur pariter † regula de infeudādo re uersa; quia prælatus non potest infeudare alterando in præiuditium ecclesiæ solitam inuestituram, & infeudationem, pone in duriorem casum; puta si erat concessum pro masculis tantùm, non potest infeudare pro masculis & fœminis, ità intelligunt. Martin. Laud. Iac. de Belui. Aluarot. Bertran. Capri. in c. 1. qui feud. da. Cald. de feud. consi. xj. Cuman. consi. 99. incip. quædam possessio in primo dubio, vbi etiam quærit Card. an possit prælatus diminuere cēsum ecclesiæ, quòd non potest nisi cum solennitatibus, & alijs requisitis in alienationibus rerum ecclesię, & nec potest facere duriorem ecclesiæ conditionem, vel causam; quia, si fit solitum infeudari laico, non potest infeudare alteri ecclesiæ, quæ non potest præstare ea seruitia, quæ prestat laicus, vel quæ non ità de facili potest amittere feudum, Zabarel. consi. 34. primo dubio Alex. consi. 9. iij vol. vbi idem dicit, quando concederetur alicui communitati, vel personæ magis potenti per Bal. in Authenti. si
6 quas ruinas, C. de sacrosan. ¶ Et hoc † quidā restringunt, nisi ex causa legitima, puta si sit cōcessum feudum pro masculis tantùm, prælatus propter aliquod notabile seruitium concedit etiam pro fœminis per text. in c. ij. §. profecto, de l. Conradi, per quem sic intelligunt Aluaro. Iac. de Belui. & Card. in c. j. qui feu. da. Martin. tamen Laud. ibi tenet contrà, quòd etiam vbi subest causa alienationis, non potest de se prælatus, nisi cum consensu superioris, quia consuetudo infeudandi non extenditur, l. de quibus. ff. de legi cap. auditis. de præscript. Et ista opinio videtur vera de iure; quia etiam vbi subest causa legitima, puta remunerationis, tūc etiam requiritur consensus papæ, & solennitas requisita in alienationibus per tex. in cap. per tuas vbi Abb. & Imola. de donat. Hostien. eo. tit. §. quis possit, sed potest communis opinio saluari, quādo diminutio est modica, & de causa apparet.
7 ¶ Hic autem non est omittendum pulchrum dubium, de quo per Bal. in cap. 1. qui feud. da. poss. iiij. col. an si sit facta concessio in feudum vltrà modum consuetum, puta cōsuetudo est, quòd infeudetur masculis tantùm, infeudatum est masculis, & fœminis, an valere debeat infeudatio, quoad masculos saltem, si nō quoad

fœminas, Bal. ibi tenet, quòd sic, quia ex quo illud, quod fiat licitum, potest diuidi, & separari ab illo, quod non est licitum est separabile ab illicito, vtile non habet vitiari per inutile, l. elodia, ff. de acqui. hære. sequitur eum Lauden. ibi Card. Alex. Ias. in authen. qui rem. C. de sacrosan. eccles. Alex. in l. j. §. pen. colu. pen. & in l. quod dicitur, circa fi. ff. de verb. obliga. Bal. in authen. si quas ruinas, C. de sacrosan. vbi dicit esse casum ad literam in §. neque illud, in authen. de alien. & emphyt. hanc opinionẽ vt æquiorem, & veriorẽ sequitur Paul. Castren. d. authen. qui rem, tenet Roma. d. l. j. §. si stipulanti. de verb. oblig. vbi dicit, quòd mirum videtur sibi de Bartolo, qui in dicta authen. qui rem, dixerit contrà casum §. neq; illud, Bal. in l. si pupillorum §. fi. de reb. eo. Imola. cap. fi. de fer. & in c. ij. in fi. de feud. Alexan. consi. 38. consideratis secundò volu. Aret. in d. §. si stipulanti, & in l. quod dicitur, eod. titu. colum. penul.

¶ In contrarium tenet Bar. in authen. qui rẽ allegata, qui tenet, quòd tota concessio est vitiata, & in totum non valet, & quòd vtile est vitiatum per inutile, mouetur per tex. in cap. 1. §. fi. de l. Conrad. vbi cùm conceditur feudũ vltrà tempus, & modum licitum, & solitum, in totum feudum aufertur; mouetur etiam quia feudum, & emphyteusis, non conceditur in perpetuum, nisi adsit consuetudo, & consuetudo non porrigitur, vel extenditur à principio vltrà id, quod agitur, l. j. §. Iulianus, ff. de itin. actuq; tenet Angel. per illum tex. in §. emphyteusim, de alien. & emphyteu. per verba tex. nec quod sit habere aliquod robur peni-

8 tus sinimus, per dictionem † penitus, quæ importat omninò, & in totum, l. ambiguitate, C. de vsufr. per Alex. in l. qui vsufr. de verb. obli. Pro cõcordatione Io. de Imola in d. l. quod dicitur, distinguit dicẽs, quòd debet attendi forma i cõcessionibus, & verba sub quibus, est cõcessa, vel prolata; quia si fit vniformiter, puta concedo vsq; in quartam generationem, vbi non debebat concedi nisi in tertiam, vel isto modo concedo pro omnibus descendentibus vtriusq; sexus, vbi non solebat concedi, nisi pro masculus, & tunc infeudatio penitus est nulla. Aut loquitur distributiuè cum distributione casusi, puta isto modo dicens, videlicet pro masculis & etiam fœminis, & poterat tãtùm concedi masculis, aut isto modo videlicet, in quartam & quintam generationem, & erat tantùm licitum in quartam, & tunc valet pro parte licita, pro parte verò non licita non, per opinionem Bal. & sequacium.

¶ Sed isti distinctioni videtur contrariari communis conclusio modernorum, in l. centurio, ff. de vulga. & pupil. quia videlicet in dispositionibus vniformibus, quæ vno contextu, & vnica oratione concluduntur, nec sunt reiterabiles, verbum distributiuum non facit censeri, quòd sint plures dispositiones, vt ibi per doct. Alex. in d. §. stipulanti distinguit, quòd vel illa extensio, & ampliatio concessionis vltrà tempus debitum affert nocumentum feudatario, qui aliquid fortè pro ea obtinẽda plus soluit, & non valet, & in totum infringitur; Si verò nullum habet interesse feudatarius, tunc pro tempore, & pro parte valida tenet infeudatio, & facta distributione temporis vel casuum valet, quatenus & pro parte, qua est licita secundùm opinionem alteram, quæ opinio est communis, vt per Ias. d. authen. qui rem. Sequitur Aret. in d. l. quod dicitur, à communi opinione non videtur recedendum, & ad tex.

9 in d. † authẽ. qui rem, qui videtur in expugnabilis, responderi potest, vt per Aret. in d. §. si stipulanti, vt illa dictio omninò impropríetur, vt non in totum, vel ipso iure annullet actũ, sed in ea parte tantùm, quæ sit contrà legem; puta si de iure possit in masculis, & sit dictum in masculis, & fœminis, valeat in masculis, & sustineatur actus in parte validæ, & inutile non trahat secum etiam vtile, prout secundùm subiectam materiam fit, in l. in causæ §. fi. cum l. seq. ff. de minor. cap. inhibitio, & cap. ij. de clandestin. desponsa. vel secundùm aliquos intelligi ge illum tex. vt sit sensus, quòd illud, quod fiet aliter, quàm suprà fuit dictũ, & vltrà id, quod est permissum, illud tantùm, non tota vniuersalis cõcessio, nullum sit ipso iure, vt relatiuum referatur præcedentia cum sua qualitate, l. lecta. si cer. pet. vel posset intelligi, quando vtile esset taliter coniunctum cum inutili, & permissum cum prohibito, vt disiũgi & separari nequiret, & esset non separabile. Et ad tex. in §. similiter de l. coradi, potest responderi, quòd propter contemptum, quem facit vassallus erga dominum in disponendo de feudo contrà formam sibi concessã, ideò ei aufertur feudũ.

10 ¶ Et ex his potest inferri ad quæstionem, an videlicet res solita dari in emphyteusim reuersa ad ecclesiam possit in feudum concedi, de qua per Alex. consi. 9. ij. vol. vbi concludit, quòd non, vbi dicit etiam procedere, licet aliquo respectu cõtractus, qui fit, sit ecclesiæ vtilior illo, qui est solitus fieri; quod videtur verum, quando id posset respectiuè esse vtile, & damnosum ecclesiæ, ità quòd magis accedit damno, vel sumus in dubio; Sed, quando sumus in casu, quod euidenter apparet de vtilitate, & commodo ecclesiæ ex tali immutatione, tunc

Zz

ne, tunc benè potest infeudari res, quæ erat solita emphyteuticari, quia benè prælatus potest in melius mutare statum rei ecclesiasticæ per Card. in cap. j. epis. vel abb. ità tenet, & terminat Paul. de Cast. in consi. 138. dubium facit, ità intelligitur loqui Bald. in c. cùm ordinem, 9. col. de rescrip. q̃ is, qui tenebat rem in emphyteusim, si obtinet posse habere in feudum, debet tantundem ecclesiæ ex feudo, quãtum præstabat ex emphyteusi.

11 † Vltimò quòd prælatus infeudet rem reuersam, restringitur, vt non procedat, si prælatus plura feuda vnicæ personæ concedere vellet, quæ essent solita concedi diuersis, quia tali casu non potest, quia tunc præsumitur fraus, & dilapidatio per Bal. in rubrica qui success. ten. not. in l. ij. C. de reb. alien. non alien. quia sicut in prælato mensura tolleratur, ità immensitas

12 † non commendatur, capit. olim de acusa. & Bal. in cap. 1. ad fin. qui feud. da. poss. Aduerte

13 † tamen, quòd prælatus, qui est accusatus de dilapidatione rerum ecclesiæ, non potest res reuersas infeudare, quia tunc intelligitur interdicta ei administratio per Io. Blan. in sũma de feud. per Bald. in tit. hic potest esse titu. qui success. ten. vbi dicit, quòd prælatus, qui est dignus depositione nõ tamen est accusatus, aut inquisitus, potest infeudare, & tenet per eum facta infeudatio, per Io. And. in c. quapropter vij. col. de electio. in nouella Laud. Aluaro. & Card. in loco suprascripto, per doct. in c. cùm non liceat. de præscript.

SVMMARIVM.

1 *Bona mensæ alienari, aut infeudari à prælato non possunt.*

2 *Prælatus an bona reuersa, & reperta penes ecclesiam reinfeudare possit.*

3 *Status ecclesiæ immutatur spacio 30. annorũ de iure ciuili, & de iure canonico quadrag.*

4 *Prælatus reuersa incorporare potest, sed incorporata non potest alienare.*

5 *Res non dicitur incorporata, quando possessio ab alio, quàm ecclesia fuit occupata.*

6 *Bona mensæ infeudari possunt de licentia superioris.*

7 *Licentia data vni prælato de alienando, quando transeat in successorem.*

8 *Necessitate vrgente potest prælatus infeudare cum consensu capituli etiam non solita infeudari.*

9 *Alienatione concessa multò magis infeudatio concessa intelligitur.*

QVAE, ET QVOMODO res dicantur de mensa.

1 HIS paucis dictis, q̃ prælatus rem reuersã, & solitã infeudari potest infeudare, est etiã dicendum quòd res non solitas infeudari, & res, † quæ sunt de mensa, id est res, quarum dominium directum, & vtile est penes ecclesiam, & quæ non sunt emphyteutica, neque feudataria, prout bona mensæ, declarat Abba. in c. ij. 2. not. de feud. & per Alex. consi. 79. primo vol. quòd prælatus non potest nec infeudare, aut alienare, nisi cũ cõsẽsu capituli, & cũ alijs solemnitatibus, vt p̃ cum secunda colu. ibidem, quod tamen intellige, quòd non potest scilicet sine solennitate requisita in alienationibus rerum ecclesiæ, Abb. & omnes in capitulo ad nostram, de rebus ecclesiæ nõ alien. Lauden. cap. j. qui feud. da.

¶ Et pro maiori intelligentia, quæ sint res mẽsæ vltrà illud, quod dicit Abb. d. c. ij. qui dicit bona mensæ esse bona, cuius dominium directum, & vtile est penes ecclesiam, & per eundem melius post Innocen. cap. vt super colu. iij. de reb. ecclesi. quòd bona, quorum proprietas, & vtilitas ad ecclesiã pertinet, & quæ fuerunt longo tempore in bonis ecclesiæ, dicuntur de mensa; quia necessitatibus mensæ, & vtilitatibus ecclesiæ, & aliorum indigentium deseruiunt; bona autem, quorum proprietas est ecclesiæ, & alius habet vtile dominium, vt sunt feuda, & emphyteutica non sunt de mensa, vt per doct. ibi Gig. in tracta. de pensio. in principio. Dicimus quòd sunt aliqua bona, quæ semper fuerunt de mẽsa ecclesiæ, nec vnquàm fuerunt in feudum concessa, & de istis non est dubitandum, vt per Abb. in d. c. vt super. de reb. eccles. non alien. item bona nouiter pleno iure acquisita, quæ pari modo sunt de mensa, ità Abb. ex mente Innoc. vbi suprà.

2 † Alia bona sunt, quæ per ecclesiam sunt concessa in feudum, aut aliàs alienata, quæ modò sunt reuersa, & non amplius reinfeudata, reemphyteuticata, & reconcessa, & de istis secũdùm diuersas circonstantias dubitatur, an sint incorporata nec ne mensæ; quia aliqui dicũt, quòd eo ipso, quòd ecclesia reperitur in possessione feudi, vel rei reuersæ, præsumitur facta de eo mensæ incorporatio, Bal. in cap. j. versi. vlti. nota. de cler. qui inuestit. sec. tamẽ quia in tex. l. iij. C. de bon. vacã. lib. x. requiritur, quòd ad hoc, vt intelligatur facta incorporatio, vt inscribatur

inscribatur in libro, vel tabula rerum mensæ, op. Bald. reprehenditur p Martin. Lauden. capit. primo epis. vel Abb. per Aluarot. in c. primo qui feud. da. poss. Aliqui dicunt, quòd, si feudum reuersum stetit penes ecclesiam, absque eo, quòd reinfeudet per annum, non est nouum feudum; vnde prælatus, qui iurauit non infeudare, nisi noua feuda, non poterit infeudare illud, vnde videtur, quòd si stetit per annum penes ecclesiam, videtur effectum de mensa, Archid. c. j. 15. q. 8. & in cap. j. de reb. eccle. lib. vj. quem sequitur Abb. d. c. vt super, & Zabarell. in consi. 34. incip. circà primum dubium. Si tamen prælatus fructus illius percepit, vt fecit de alijs bonis mensæ, à qua opinione discutit Angel. in l. si vacantia de bon. vacan. lib. x. & Aluarot. in cap. j. qui feud. da. poss. Laud. c. j. epis. vel Abb. Alia fuit opinio Andr. de Iser. cap. j qui feud. dare. poss. quòd ex quo

3 status † ecclesiæ non immutatur de iure ciuili, nisi spatio. 30. an. de iure can. 40. quòd veres ista intelligatur ecclesiæ incorporata, si fuit per ecclesiam per tantùm tempus possessa, sequuntur Laud. in c. j. epis. vel Abb. Imola. d. c. vt super. ista opinio non placet Card. in cap. j. epis. vel Abb. vbi respondet ad illud, de mutando statu ecclesiæ, quòd illud intelligitur de immutatione, quæ fit in deterius, non in melius, quia tunc secus, Bar. verò in d. l. si vacantia, C. de bon. vacan. lib. x. quòd tunc ista bona reuersa, vel vacantia dicuntur de mensa, & mensæ incorporata, quando per officiales, computistas, vel deputatos sunt descripta in libris cũ alijs rebus de mensa, vel quãdo prælatus hoc declarauit, quòd volt, quòd sit istud feudum reuersum de mensa; Sequitur Abb. d. c. vt super, & Ancharan. consi. 155. quæ sententia nõ videtur arridere Imolæ in c. ij. de feud. dicenti, quòd non est in facultate prælati, & cum toto capitulo immutare statum ecclesiæ; sed potest responderi, vt per Cardinalem suprà, scilicet de bono in malum, vel in deterius, sed in bonum, & in melius secus.

¶Sed in istis controuersijs dico esse tenendũ, quòd vel est facta incorporatio expressè, puta quia prælatus declarauit velle rem esse de mẽsa, vel quia per officiales est in libris rerũ mensæ descripta, aut annotata; & tunc nemini dubium, quia benè potest † prælatus, si vult bona

4 na reuersa incorporare, licet non possit bona incorporata alienare, cap. vt super, allegato, cap. ij. de feud. Vel non apparet de aliqua incorporatione, & tunc dic, quòd aut constat, quod prælatus retinuit penes se non animo incorporandi mensæ, sed quousq; inueniret bonũ vasallum, cui infeudaret, aut propter aliam iustã causam temporalem, & tunc non est incorporata, etiam si longo tempore tenuisset prælatus, quia cessat animus, ità procedit dictũ Imolæ, & Card. in d. c. vt super, fac. Innocen. in c. bone el ij. de postul. præla. Aut verò est dubiũ, quia prælatus tenuit aliquo tempore, nec tamen expressè incorporauit, nec apparet, quòd non habuit animum incorporandi, & tũc dic, quòd si tenuit per tempus longissimum puta 30. annorum, videtur esse clarum, quòd præsumitur incorporata, & noluisse prælatus amplius in feudum concedere, argu. c. si quis. per 30. si de feu. fu. cum ibi not. & per not. d. c. vt super. Sed, si res reuersa non fuit per tantum tempus, sed per minus, & tunc dic, quòd si prælatus de ea disposuit, & illã tenuit, prout alias res mensæ, puta vltrà perceptionem fructuũ, si locauit cum alijs rebus, vel posuit rationem cum suis factoribus, vel illam pertractauit in omnibus, & per omnia, vt alias res de mensa, & ità quòd non apparet, quòd inter illam, & alias fuit differentia aliqua; & tunc videtur, quòd cursu. x. annorum intelligatur incorporata, l. proculo, ff. de procura. Bar. Bal. & alij in l. cùm oportet, C. de bon. quæ lib. Alex. consi. 92. ij. vol. Roma. consi. 205. & consi. 418.

¶Istis autem coniecturis cessantibus, erit arbitrio iudicis præsumere incorporationem ex qualitate personæ, rei, & quantitate temporis, l. j. §. si. ff. de iur. delib. & d. c. vt super, & prædi-

5 cta sunt † intelligenda, quando rei deuolutæ possessio peruenit in ecclesiã; quia, si alius occupauerit illius possessionem, & possiderit, est secus; ità limitat Ancharan. allegã. consi. 155.

6 ¶Item res de mensa infeudare pôtest prelatus de licentia superioris cum causa, & solennitate; & licentiam impartiri potest ei legatus de latere, si fit de illius prouintia per Imola. in c. ij. de feud. nisi prælatus præstitisset iuramentum de non infeudando Ro. Pontifi. in consulto; quia tunc legatus non potest, Aluarot. cap. 1. qui feu. da. poss. per Spec. in titu. de

7 lega. §. nunc ostendendum. Et licentia † data vni prælato de infeudando, aut alienando transit in successorem, si quidem sit per modũ præcepti, l. quia ff. de iuris. om. iud. secus si per modum licentiæ, nisi tamen sit sub nomine dignitatis c. quoniam de off. delega.

Addo quòd prælatus non potest etiam infeudare sine requisitis solennitatibus rem, quam in feudũ tenet ecclesia ab alio, e concludit Lauden. in cap. j. §. fallen. qui feu. da. possu. vbi Ias.

8 7. col. secunda fallen. Si verò magna † est necessitas ecclesiæ benè, potest prælatus cum cõsensu capituli quascũque res infeudare, etiam non solitas infeudari, c. ad vestram. extra eod.

Iac.de Beluis.in c.j.qui feu.da. & vt præstringatur materia,potes facere regulam generalem, quòd vbi reperitur † permissa alienatio
9 totalis rei ecclesiæ,fortius debes dicere,quòd est pmissa infeudatio, quia infeudatio est alienatio partis scilicet vtilis dominis arg. l.videamus,§.iurare,ff.de in lit.iuran. quia illa, quæ sunt prohibita alienari,non possunt infeudari,cap.j.§.fi.versic.& res.per quos.fi. inuestit, quia infeudare est alienare.c.t.& ij.de feud.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ,cùm sint inter spirituales res annumeratæ,per laicum possideri non possunt.*
2 *Decimæ alicui in successionē non conceduntur.*
3 *Fructus decimarū, et ecclesiastici reditus ad septennium vendi possunt.*
4 *Decimæ non possunt dari pro seruitio temporali.*
5 *Concessio percipiendi fructus decimarum ad modicum tempus fieri potest,non tamen infeudari,vel earundem ius locari potest.*
6 *In feudo transfertur vtile dominium.*
7 *Papa potest laico per suum priuilegium spiritualia iura conferre.*
8 *Decimæ laico ad vitam concedi possunt.*
9 *Ius decimandi, & eius infeudatio concedi non potest.*
10 *Locata decima intelliguntur locati fructus decimarum.*
11 *Venditio iuris,quod vendi non potest,intelligitur respectu commoditatis.*
12 *Ratio quare ius decimādi infeudari nō possit.*
13 *Infeudatio decimarum, quæ nunquam fuerunt infeudatæ,fieri non potest.*
14 *Quid in solitis infeudari.*
15 *Alienare nón dicitur, qui rem concedi solitā concedit.*
16 *Decimæ ad ecclesiam reuersæ de nouo infeudari,& concedi possunt.*
17 *Decimæ ante concilium Lateranense infeudatæ, & reuersæ alteri laico infeudari non possunt.*
18 *Decimas laici cum animæ periculo tenent ex concessione ante concilium.*
19 *Prohibitio respiciens rem, & personam est fortior prohibitio.*
20 *Infeudatio facta laico post lateranense concilium non valet.*
21 *Capacitas vnius non est trāsmissibilis in aliū.*
22 *Papa etiam laico decimas infeudare potest.*

QVAESTIO OCTAVA
De decimarum infeudatione.

SED quoniam aliquādo suboriūtur dubia, oriuntur lites,& controuersiæ in decimarum concessionibus, putaui esse ad propositum hic describere, quæ circà decimarū infeudationem annotaui ex dictis doctorum, & illorum disceptationibus,qui valdè contendunt, an & quomodo laicis decimæ infeudari, & in feudum conce-
1 di possint. Nam decimæ † cùm sint spirituales res,& inter res spirituales annumeratę, non videtur esse permissum à iure, quòd laicis infeudari, aut in emphyteusim cōcedi possint; quia attenta spiritualitate non possunt per laicum possideri, cap.j.16.q.7.& c. causā quæ,de præscript.& laici decimas nō possunt nisi cum peccato retinere,j.q.iij.peruenit,nec videntur posse aliquo modo dari laicis in feudū, quia decimę sunt cibus in domo domini, cap.reuertemini,16.q.j.& c.decimas. q. 7. & debent illis persolui,impēdi,& dari, à quibus spiritualia recipiuntur; Item etiam alia ratione non possunt infeudari laicis,quia feudū transit ad hæredes,& successores, decimæ ve-
2 rò non † conceduntur alicui in successionē, cap.ad hæc,extra de decimi, Sed immò videtur in contrarium,per tex.in c.ij.de locat.vbi deciditur,quòd possint prouentus decimarū locari personis,cum quibus conditio ecclesię fiat melior,diocesani Episcopi statuto contra-
3 rio non obstante; quia tales fructus, & † ecclesiastici reditus possunt etiam vendi ad septennium,c.fi.ne prælat.vic.sua, vbi Abbas intelligit etiam ad 9.annos, est tex.in terminis in c.ij.de feud.vbi habetur, quòd non obstante iuramento de nō alienando per prælatum, præstito feudum alienatur,& alienari permittitur, & tenet Abb.in c.prohibemus,de decimis,quòd decimæ possunt locari,& vendi laico in tempus vitæ suæ cum authoritate tamē superioris clem.j.de reb.eccles. non alien. & dicit Cardinalis in clem.j.de reb eccles.versi.
4 xvj.quæro. quòd licet † decimæ,cùm sint spirituales nō possint dari pro seruitio temporali,tamen benemeritis,pauperi, & indigenti fructus decimarum,assignari possunt, & debent, in sustentationem & eleemosinam siuè clerici sint,siuè laici.
5 ¶ † Verùm in hac materia doctores distinguūt, videlicet, quòd aut loquimur de concessione percipiendi fructus decimarum, & de cōcessione

cessione ipsorum fructuum decimæ, aut loquimur de infeudatione iuris decimandi, & iuris decimalis; quia primo casu potest fieri concessio de fructibus, etiam laico, dummodò tamen concedantur ad modicum tempus, vt est tex.& ibi Abbas glo. & alij d.c.vestra & in c. quamuis.de decim. ponit Aluarot. cap.j. in principio.qui feud.dar.poss. vbi Card. col, 2.Cuman.consi.82.quia causa decimalis Ias. in l.fi.nu.78.C.de iur. emphyt. Sed aduerte, quòd licet possit fieri locatio de fructibus decimę,& licet fructus decimarum locari, & in simplicem locationem concedi possint, non tamen possunt infeudari, & in feudum dari. Nam feudum nullo modo concedi potest etiam in fructibus, nec etiam ad modicū tempus,quia in feudo trasfertur vtile dominium, c.j.§.fi.quib.caus. feud.amit. quia infeudatio est alienatio,cap.j.& ij.de feud.est de mente Hostien.in summa.§.quis possit,versic. sed nunquid decimas,de feud.per Abb.in cap.ad hæc de decim. vbi quærit nunquid indistinctè possit concedi decima laico,& dicit,quòd in feudum & emphyteusim concedi non potest,subdens d.c. ad hæc nec etiam potest laicò locari,vel aliquis contractus super ea iniri per quem videatur facta alienatio, c. nulli de reb.eccles.non alien. sed benè ad tempus modicum potest concedi,etiam pro certa pensione, d. c. vestra, inquiens in effectu docti volunt, quòd non potest iniri contractus, per quem trasferatur directum, vel vtile dominium, & intelligit quando conceduntur fructus decimarum; nam ius decimandi, cùm sit ius spirituale, etiam ad modicum tempus laico concedi non potest,gl.in c.quamuis. de decim.c.ij.de iud.& Abb.ibidem versi. sed primò dicit quòd nec episcopus, aut alius citrà papam potest fructus, & ius decimarum, & decimandi ad magnum tempus laico concedere; & est ratio quia nullus citrà papam potest laicum capacem reddere iuris spiritualis, cap.ij.de iud.& ibi not. & glo.33.dist.§. verū

7 quia papa † si vult,potest per suum priuilegiū cōcedere laico iura spiritualia,scilicet vt possit excommunicare,beneficia conferre, decimas possidere,per glo. not.in cap. adrianus, 63.dist.glo.in c.imperium x.dist.& 25.dist.in summa Abb.in c.causam de rescrip. glo. in c. ad vestram,& in c.lector,33.dist.latè Apostila. ad Abb.in c.ecclesia sanctæ Mariæ de cōstit.in verbo potestatem excommunicandi.

¶ Vnde non possunt fructus decimarum concedi,aut dari in feudum, quandoquidem per infeudationem vtile trasfertur dominium, & alienatur,cap.1.§.fi.quib. caus. feud. amittat. vbi feudi traditur deffinitio, quia vsufructus rei in feudum datæ trasfertur in accipientem proprietate rei penes dantem remanenté.

8 Benè † tamen decimę possunt concedi laico ad vitam,dicit glo.in cap. quamuis de decim. quam sequitur Abb.ibi dicens, quòd non,videtur d. glo. ab aliquo morderi, eandem approbat Abb.in c.ad hæc eo.tit. in fi.vbi dicit, quòd ex causa possunt fructus decimarū concedi laico in tempus vitę suæ, per glo. inquit multùm singularem,d.c.quamuis,pro qua facit,dicit,iste tex.dum ponderat,quòd iure hæreditario &c. tamen Abb.d.cap.quamuis subdit,quòd id non potest sine consensu superioris.clem.1. de reb. ecclesi.non alien. & ibi est reuera tex.& glo.in verbo eius, quòd locatio quæ fit ad vitam,censetur perpetua, l.j.ff.pro soc.not.in c.perpetua.x.q.ij.& eam glo.sequūtur ibi doctores cōmuniter & sequitur Alex. in consi.pen.incip.visis, & narratis in themate,vol.iij.sed inquit Abb.cùm locatio ad vitā sit locatio perpetua,d.c.perpetua, cum ibi gl. & concessio tanti temporis non fit de decimis,quia trasfertur vtile dominium,quod nō potest,posset saluari dictum glo.propter dubium temporis;quia, cùm possit laicus decedere intrà modicum tempus,non videtur concessio perpetua, sed temporalis, facit Hostiē. in summa,§.quis possit constituere, versi. sed nunquid,de feud.vbi quærēdo an clerici possint dare decimas in feudum , tenet quòd nō secundùm quod propriè feudum accipitur; fructus inquit,benè possunt ex causa dari laico,non tanquàm titulus,sed tanquàm beneficium arg.32.distin.si quis verò; ergò decimæ idest res ipsæ possunt dari in feudum dicit ipse Hostien.secundùm Ioan.sed tamen id non transibit ad hæredes,vt ibi per eum. Sequitur Rebuff.in tracta.de decim.quæst.x.versic. fallit nu.31.vbi dicit, quòd fructus decimarū possunt possideri per laicum per breue tempus puta in locatione vnius anni,cap.tua ext. locat.c.fi.ne præl.vic.su.& ex causa possunt locari ad vitam,glo.c.quamuis,Bertachi.in tracta.de episc.secunda parte.q.61.

9 ¶ † Si verò loquimur de concessione iuris decimarum , & seu de infeudatione iuris decimandi,videtur sine aliquo dubio clarū, quòd nec infeudari, aut aliquo modo concedi ius decimandi non potest laico, quia cùm ius decimarum sit merè spirituale, per laicum possideri non valet,glo.in c.quāvis.de decim. tex. in c.j.16.q.7.cap.causam,de præscript.glo. in cap.ad hæc extrà.de decim.Abb. d.c.causam. Abbas d.c.ad hæc,vbi dicit hoc verum, si fiat cōcessio laico per episcopum,aut aliū, quàm

per papam; quia si per papā est secus, qa benè papa hoc laico concedere potest, ibi quia nullus citrà papam potest ius decimandi laico concedere, et est, inquit, vt dico suprà, ratio quia nullus citrà papam potest laicum capacē facere iuri spiritualis, cap. ij. de iud. fac. primo loco suprà pro ratione dubitandi adducta, est tex. d. c. prohibens, vbi decimæ, vel oblationes ecclesiæ laicis concedi non possunt, & prælatus contrafaciens venit puniendus, sumat Abb. tex. d. c. causam, laici ius decimandi non præscribunt, quia illud possidere nō possunt, & Abb. d. cap. prohibemus, ij. not. nullus prælatorum potest decimam concedere laico, est enim Ius spirituale, cuius laicus non est capax, cap. massana, c. sacrosancta, de electio.

¶ Et est adeò verum, quòd ius decimandi
10 non potest infeudari, quòd si locentur † ipsæ decimæ, idest ipsum ius decimandi, quia tunc indubitatè non valet secundùm Abba. d. c. ad hæc, de decim. quòd tunc impropriaretur verba, & intelligeretur loco tibi decimas, idest decimarum fructus, attento quòd in effectu ad hoc tendit iste contractus per id, quod vult Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, ff. de publi. j. col. cum concor. traditis per Alex. consi. 110. alias 118. perspectis verbis. iij. volum. est de mente Io. Blanc. in summa huius tit. §. item quæritur, qui expresse dicit, quòd decimæ possunt concedi laico in feudum, vel emphyteusim ad modicum tempus, per Claud. Seysel. Spec. feu. quæ res, in feu. secunda limit.

¶ Et si prælatus locat decimas laico, non quidem ius locare dicitur sed percipiendorū fructuum commoditatem Barba. cap. ij. nu. 4. de
11 loca. sic quoque † si quis vendat ius, quod vēdi non potest, venditio sustinetur respectu cōmoditatis Socin. consi. 7. ad fi. versi. tertia cōclusio vol. iij. late Bar. in l. cotem. §. qui maximos col. ij. versic. hoc premisso, ff. de public. fac. reg. quòd nemo præsumitur velle, nisi q de iure potest Alex. consi. 122. colu. prima 4. lib. & dispositio simpliciter facta non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatem per. Dec. consi. 218. nu. 3.

¶ Et quòd ius decimandi non possit laico in feudari, vel concedi videtur manifesta ratio,
12 † nam istud ius consequuntur sacerdotes ex ministerio altaris, & spiritualium ministratione, quæ ab alijs, quàm à clericis ministrari nequeunt; vnde est vt ius percipiendi decimas est spirituale, nec laicis regulariter potest cōpetere, Sanct. Thom. & Gaëtaro, secunda secundę q. 87. ar. iij. & quolibet, ij. art. viij. tex. c. causam de præscrip. cap. ij. de iud. Did. Couar. variar. resol. lib. j. c. 16. versi. iij. hinc apparet,

¶ Sed in hoc dic, quòd aut loquimur de iure
13 † decimarum, & de decimis, quæ num quàm fuerunt infeudatæ, & de infeudatione de nouo facta, vel facienda, & indubitatè est dicendum, quòd non potuit, nec potest fieri, quia id fuit expressè laico prohibitum, d. c. quamuis, cap. prohibemus, cap. ad hoc allegatis, et cap. vestra in fi. de locat. & per alia allegata. Aut de illis, quæ fuerunt infeudatæ ante concilium lateranense. Aut de illis quæ fuerunt infeudatæ post dictum concilium, quia primo casu infeudatio decimarum, & iuris decimandi valet & tenet facta ante conciliū, quia tunc temporis, cùm ecclesiæ, & ecclesiarū bona essent vexata ab hereticis & saracenis, pro defensione illarum fuit inductum, vt possent istæ decimæ, & iura decimandi concedi laicis, vt illa ab oppressoribus defenderent, & saluarent, glo. in c. quanuis de decim. i verbo cōcesserit, ibi & ea fuit causa, quare olim antiquitus dabantur in feudum laicis &c. per Io. Andre. Anton. de Butr. & omnes alios post eum cōmuniter in cap. cum apostolica, de his quæ fi. à prælat. vbi Abbas, versi. vlt. hic dicit, quòd olim, vt ecclesia haberet auxilium à Christianis dispensatiuè concessit, vt laicis possent decimæ infeudari & id ante concilium lateranense, quòd vt refert Io. And. fuit celebratum de anno 1079. tempore pōtificatus Alex. iij. id quod postea fuit reuocatum vigore dicti cōcilij, concessæ tamen ante illud concilium remanserunt penes vasallos, & illos, quibus fuerant infeudatę, vnde etiam laici hodie, subdit, sine peccato possident decimas, quas habuerunt ab antiquo ante illud concilium prohibitiuum, sequitur Alex. consi. vj. vol. j.

14 ¶ Si verò † sumus in secundo casu scilicet in illis decimis, quæ fuerunt infeudatæ post concilium lateranense, & tunc puto subdistinguēdum, quòd decimæ, quæ fuerunt infeudatæ, vel vult quis infeudare, aut fuerūt vel sunt de concessis ante concilium, & post conciliū reuersis ad ecclesiam, aut de infeudatis, & concessis post, & aut per papam, aut per prælatos laico, & aut per laicum alteri laico.

¶ Et primo casu pro parte affirmatiua videtur esse glo. quæ id dicit in cap. prohibemus, de decim. in verbo laicos, ibi & de consensu episcopi possunt transferri in alios laicos in feudum si laici isti habēt decimas ab antiquo, tenet Card. Floren. in c. ex parte de feud. referens se ita consuluisse, sequitur ibi Io. de Imola. vbi subdit, quòd opinio istā glo. & Cardin. communiter tenetur; tenet Ias. consi. 155. in fi. incip. redemptoris, secundo vol. & Card. ibi arguit ad vtramq; partem, videlicet quòd licet

ect prælatus potest regulariter infeudare res solitas, & infeudari consuetas, tamen non potest decimas, in quibus est spetialis prohibitio. cap. prohibemus, tamen decidit, & tenet quòd potest infeudare prælatus, quia inquit, solùm reperitur prohibitum, ne de nouo infeudentur decimæ post lateranense conciliũ, sed quando prælatus concedit, eas quæ sunt solitę concedi ante dictum concilium, non reperitur prohibitum, licet vnus laicus non potest infeudare alteri; idcò vt valeat infeudatio, dicto casu est necesse, quòd simpliciter, et purè ille, qui vult remittere, cedat in manibus prælati, & deinde prælatus infeudet alteri, & ita dicit obseruari; vt ibi per eundem. Videtur hanc opinionem tenere Paul. de Castr. in cons. 138. incip. dubium facit, vbi tenet, quòd ex quo decima est solita infeudari, potest illã prælatus laico etiam infeudare, quia quod dicitur in cap. prohibemus, cap. quamuis, & c. ad hæc, de decim. & c. vestra, locat. & 17. q. 7. in venditionibus, & in tit. epis. vel abb. versi. feudi ibi per eundem adductis, procedit, & intelligitur in rebus, quæ essent de mensa, & in quibus ecclesia haberet directum dominium, & nullus alius vtile; subdens, si ergo titius dictam decimam renuntiauit, vt alius inuestiretur iure feudi, & fuit factum, non potest dici alienatio noua, sed cõtinuatio antiqua, & alienare † non dicitur, qui concedit rem concedi
15 solitam & cõsuetam, glo. in c. ij. de feud. istius opinionis est Did. Couar. variarum. resolut. de decim cap. 16. versi. pręter hæc, per tex. iuncta glo. cum cõmuni opin. doct. d. c. prohibemus, & cap. cũ & plantare §. 1. de priuileg. per Hostien. Ioan. And. & Abb. d. c. prohibemus. Hęric. cap. quamuis de decim. Imola c. ij. de feud. col. pen. Zasius in tracta. de feud. parte quarta ad fi. Hostien. in summa de feud. §. quis possit col. ij. Curtius in tracta. de feud. ij. parte. q. 8. Boer. in consuetud. Bituricen. de consuet. pręs
16 dial. §. vndecimo, subdens Couar. † ibidẽ, quod etiam procedit in his decimus, quæ antiquo feudo extincto ad ecclesiam redeunt, quæ post sunt, vt aliæ res infeudari solitæ reuersæ de nouo infeudari, & concedi, vt per prælegat. doct. & Ber. d. §. xj.

17 ¶Sed pars negatiua, quòd decimæ ante † cõcilium infeudatæ post reuersæ non possint alteri laico infeudari per prælatum, aut concedi, videtur in iure verior, & magis communiter à doctoribus approbata, pro qua est Ioan. And. in c. prohibemus per illum tex. pro qua opinione Imola in c. ij. de feud. dicit esse text. in d. c. cum apostolica ad fi. de his quæ fi. à prę lat. vbi spetialiter permittitur laico tales decimas detinenti, quòd illas concedat alteri ecclesiæ, quàm parochiali, & sic pSupponit, quòd concedere non potest laico; quæ pars secundùm Imolã videtur verior, quem sequi videtur Ias. in cap. j. qui feud. da. poss. Opinionem hanc sequitur Abb. in c. prohibemus dicens, quòd omnes doctores ibi ità communiter sentiunt, refert etiam, & sequitur Felyn. in c. causam quæ, versi. facit etiam ad hoc de præscrip. hanc opinionem amplectitur Calder. in cons. primo de decim. vbi dicit quòd episcopus nõ potest decimas ecclesiæ, ab antiquo concessas in feudum, si reuertantur ad ecclesiam, de nouo infeudare, quia concilium concessit à principio, vt laicis possent infeudari decimæ, quæ erant spirituales, ergo inquit postquàm sunt reuersæ in ecclesiam, non possunt iteratò in feudari, quia laici sunt incapaces talis iuris spiritualis, subdens & in cap. ad apostolica, permittitur, quòd illæ antiquæ decimæ possint trasferri clericis, & sic notabiliter voluit excludere laicos, & cùm dicta permissio infeudationis sit odiosa, idcò est restringenda; subiungit nec obstat tex. in c. ij. de feud. quia ibi loquitur de feudo temporali, quod benè potest cadere in laicum, secus ergò de spirituali iure, vt ibidem, facit Abb. in d. c. prohibemus,
18 vbi dicit declarando tex. quòd laici † tenent cum periculo animæ decimas, quas tenẽt per concessionẽ ante concilium, quia timendum inquit est, ne Deus prouocetur, cùm ex necessitate illa concessio fuerit eis facta. Hãc opinionem Io. Andr. tenet Aluarot. in c. j. colu. x. qui feu. da. poss. tenet Card. Alex. in c. j. §. sciendum in fi. de feud. cog. Martin. Laudẽ. ibidem vltima col. vj. fallen. se remittit ad dicta Ioã. de Lignano. in c. ad hæc de decim. dicens quòd pro opinione Io. And. vidit consiliam illustriũ doctorum videlicet D. Christophori de Castiliono, & D. Fulgos. consulentium pro dicta opinione, Hostien. in summa de feud. videtur tenere indubitanter, quòd prælatus non potest renouare, vt per eum ibi §. quis possit, versic dic quòd nullo modo.

¶Sequitur Claud. Seysell. in Specul. feud. quę res. in feud. da. poss. causa. ij. versi. nihilominus vbi dicit, quòd opinio. Io. And. & Hostien. ac sequaciũ est communis, & verior, & quòd in isto casu decimarum reuersarum post concilium, & ante concilium infeudatarum prælatus non potest decimas reuersas infeudare alteri laico, per tex. d. c. cum apostolica inducendo tex. vt per Abb. & Imol. Quia si posset tale feudum alteri laico concedi cum consensu episcopi, cui dubium esse potest, quòd concedi etiam posset ecclesiæ alteri, & tũ quod possit infeu

infeudari alteri ecclesiæ ponit tex. ibi pro du-
19 bitabili; quia, cùm † prohibitio respicit rem, & personam, est fortior prohibitio, ex quo accipiens est incapax per ea, quæ habentur in l. si ità quis, §. ea lege ff. de verbo. oblig. cum ibi not. ità formaliter inquit respondet D. Card. d. §. sciendum in fi. de feud. cog. Vnde inquit cùm in casu nostro prohibitio superuenit post alienationem, quæ fuit facta ante concilium lateranense, quod concilium prohibuit, ne de cætero fiat, illa præcedens alienatio non derogat huic prohibitioni post superuenienti, sed immò è contrà hæc prohibitio, licet non annullet preteritam alienationem, impedit tamen futuram, facit, tex. in cap. j. in principio in tit. epis. vel abb.

20 ¶ † Si verò sumus in infeudationibus factis de nouo post prohibitionẽ lateranensis concilij, & si quidem factæ sint laico per prælatũ, nemini dubium, quòd tenere non videntur, c. quamuis, cap. prohibemus, cap. ad hæc, de decim. c. vestra, in fi. de locat. quia factæ sunt stãte prohibitione de non infeudãdo laicis, quorum inhabilitas non potest sanari per alium, quàm per papam, quia solus papa potest facere laicum habilem, & capacem rerum spiritualium, & spiritualitatis, & in hoc casu militant eã, quæ suprà deduxi in versicu. si verò loquimur de concessione. Immò si per papam post concilium esset facta infeudatio decimarum, quę post fit reuersa, quo casu videtur res effecta alienabilis & quòd possit de nouo infeudari, adhuc est dicendum, quòd per prelatum non potest, ex quo impedimentum alienationis respicit incapacitatem personæ, quia licet papa fecerit vna vice aliquem capacem, non ab hoc fit, quin decimæ non sint spirituales per Seysell. d. loco versic. & ex præmissis,
21 quia capacitas † vnius, & inducta in vno, non videtur transmissibilis ĩ alium, cap. petijsti. 7. q. j. c. sanè de priuileg. extrà.

¶ Si verò simus in infeudationibus, & concessionibus decimarum factis per papam, & tũc dic quòd siuè de factis ante concilium non finitis, siuè de factis ante concilium, & finitis vel reuersis, & post per papam renouatis, siuè de cõcessis, & seu infeudatis de nouo post cõcilium, quòd de infeudationis validitate non
22 est dubitandum, quia papa benè † potest decimas infeudare etiam laico, & tenet infeudatio secundùm omnes not. Imol. in capit. cum apostolica de his, quæ fi. à præla. col. 6. per Innocẽ. Io. And. in c. quod sicut, de electio. per Fely. in cap. causam, ij. col. de præscrip. p Abb. in c. ad hæc, de decim. per Claud. Seysel. in Specul. feud. tit. quæ res in feud. dar. poss. causa. ij. versi. & ex præmissis.

SVMMARIVM.

1 *Laicus si à laico decimas post lateranense concilium habuit, non videtur valere.*
2 *Laicus si renunciat decimas in manibus prælati, poterit prælatus alteri infeudare.*
3 *Laicus in laicum decimas transferre nõ põt.*
4 *Honestius est, quòd alia ecclesia possideat decimas, quàm quòd stent in manibus laicorũ.*
5 *Decimæ alteri laico cum consensu episcopi infeudari non possunt.*
6 *Cautella vt laicus alteri laico decimas renunciare possit.*
7 *Prohibitio respiciens personam fortior est, quàm respiciens rem.*
8 *Compromittere laici in laicum non possunt super decimis concessis ante concilium.*
9 *Compromitti super decimarum commoditate potest, sicuti de vsufructu.*
10 *Laici non possunt nec potuerunt alteri laico infeudare decimas post laterañese conciliũ.*
11 *Decretale Honorij papæ cauetur ne, laici alteri ecclesiæ decimas relinquant, quàm ei cui debentur.*
12 *Alex. Tertius fuit ante conciliũ lateranense.*
13 *Decima concessa Titio et suis potest in præiudicium suorum à Titio remitti ecclesiæ.*
14 *Dictio aliquomodo quid importet.*
15 *Ecclesia, quæ dedit decimas eo ipso, quòd bona temporalia non habet probatur, quòd nõ fuit compensata.*

QVAESTIO NONA

De concessione decimarum facta per laicum laico.

SI verò sumus in casu, quando laicus alteri laico concessionem, & infeudationẽ decimarũ fecit, & tũc
1 si laicus † habuit decimas post conciliũ lateranense, & non videtur dubium, quòd non potest per c. quamuis, & alia iura superius allegata, per quæ appareẽ expressè prohibitum laicis habere decimas. ¶ Si verò laicus habuit decimas ab antiquo ante concilium, & tunc glo. in c. prohibemus in verbo laicos, de decim. expressè dicit, quòd trasferre potest in alium laicum, si habuit

si habuit in feudum illas ab antiquo saltem de consensu episcopi, immò quòd nec etiam clericis potest infeudare sine dicti episcopi cósensu, subdens glo. quòd si non habet laicus illas in feudum, sed de facto possidet, nullo modo potest trasferre, nec in laicum nec in clericum, nec etiam de episcopi consensu, hanc opinionem glo. sequitur Cardin. floren. in c. ij. de
2 feud. vbi dicit, quòd, licet † laicus non possit alteri laico decimas, quas obtinet etiam ante cócilium infeudare, tamé si cedat decimas in manibus prælati simpliciter, & purè, & deinde prçlatus infeudat alteri, valet, & tenet infeudatio., & ita, inquit ille, obseruatur, tenet Paul. de Cast. in consi. 138. dubium facit, vbi dicit ꝙ si Titius decimam renuntiauit, vt alius inuestiretur iure feudi, & fuit factum, quòd nó potest dici alienatio noua, sed continuatio antiqua, & alienare non dicitur, qui concedit rem concedi solitam & consuetam, sequitur hanc opinionem Ias. qui refert dicta Card. in c. j. qui feud. dar. poss. mihi col. 3. nu. 13.
3 In contrarium † videtur esse tex. in d. c. prohibemus, vbi expressè cauetur, quòd laicus in alterum laicum decimas non trasferat, etiam si laicus dictam decimam etiam cum titulo possideat, ità summat Abb. tex. & expresse videtur innuere tex. in c. quamuis, ibi quidam prælatorum decimas eis disponere indulgent, & Abbas in d. c. prohibemus propter verbum aliquo modo, dicit esse notandum, quòd omnis modus translationis est inhibitus laicis, vnde inquit non possunt dare, nec vendere, nec permutare, nec infeudare, nec similes contractus decimarum traslationis facere. Et ibi reprobat glo. dicentem, quòd laicus habens decimas ab antiquo in feudum potest illas dare alteri laico cum authoritate episcopi, dicens quòd contrarium sentiunt omnes doctores ibidem, & quidem inquit verius, primò per tex. illum, qui hanc translationem prohibet indistinctè, & facit inquit tex. in c. quamuis, & in c. fi. & apertè hoc probatur in c. cùm apostolica, vbi ponitur speciale, vt laicus de authoritate episcopi possit concedere alteri ecclesiæ, quia non multùm refert, quæ ecclesia habeat dummodò extirpetur de manu laici, quæ ratio omninò cessat, qñ vult concedere alteri laico, quia, si posset concedere laico, hoc tenderet in magnum præiuditium ecclesiæ, cui debetur decima. Ná per mortem ipsius sine filijs deuolueretur ad ecclesiam, sed per concessionem alteri laico factam, qui habet, & potest habere filios impediretur deuolutio ad ecclesiá. Facit idem Abb. in c. cùm apostolica, vbi dicit, quòd est speciale in spiritualibus, quòd vt citius redeant ad ecclesiam, fuit statutum, vt non possint laici vasalli decimas in alios trasferre maximè laicos. Nam in eo tex. fuit, inquit, admissum fauore ecclesiæ vniuersalis, vt ille laicus posset in aliam ecclesiam trasferre decimas, & non in ecclesiá, cui debebantur, vt facilius ista spiritualia eriperentur à manibus laicorú. Nam † melius est,
4 & honestius, ꝙ alia ecclesia possideat, quàm quòd stent in manibus laicorú, præsertim cùm omnes ecclesiæ sint in vna ecclesia, & membra ecclesiç vniuersalis, 24. q. j. loquitur, & cap. pudenda, 1. q. 7. facit Fely. in c. quæ in ecclesiarum de constit. col. 23. versi. quinta declaratio, vbi dicit, quòd laicus habens decimas in feudú ante concilium lateranense non potest eas alteri infeudare per tex. in c. prohibemus, & ibi doct. de decim. nisi quando concedit eas ecclesiæ, vel loco religioso cum consensu episcopi, per tex. cap. cùm apostolica de his, quç fi. à prçla. an autem possit † cum consensu episcopi al-
5 teri laico infeudare, inquit communiter tenetur quòd non per Io. And. c. ij. de feud. per tex. d. c. cùm apostolica à speciali, & ibi etiam per doctor. & per D. Abb. d. c. prohibemus, & per eúdem in sua disput. quæ incipit Augerio, 12. col. versi. secúdò principaliter, ex quo sequitur, ꝙ decedéte tali feudatario sine successione ecclesia, ad quam decimæ, reuertuntur, non potest eas alteri laico infeudare, sed inquit D. Card. Florentinus in d. c. ij. in x. q. tenet contrarium in vtroq; dicto dans cautellam, quòd, si
6 † talis vult dare decimam alteri laico, renuntiet eá in manibus episcopi, qui potest posteà alium inuenire, & idem gl. ij. d. c. prohibemus, & hæc opinio, inquit, præualet de consuetudine secundùm Imola. d. c. secundo, licet communis opinio sit in contrarium, vt per Fely. ibidé, tenet hanc opinionem Claud. Seysell. in Specul. feu. tit. quæ res, in feud. dar. ij. causa versic. nihilominus, vbi dicit, quòd opinio Io. Andr. & Hostien. cum sequacium, est communis, & verior; quia, inquit, si posset laicus tale feudú concedere alteri laico cum consensu episcopi, cui esset dubium, quòd posset etiam, & multò magis alteri ecclesiæ, & tamen tex. d. c. cú apostolica hoc ponit pro dubitabili. Nec obstat, inquit, quod dixi suprà, quòd licet concurrat duplex prohibitio alienationis legis videlicet, & hominis, tamen res solita infeudari pôt iterum concedi in feudum, si sit ad ecclesiam reuersa; quia illud procedit quando causa prohibitionis respicit solùm rem, secus si personá,
7 † quia tunc fortior est prohibitio, ex quo accipiés est incapax, per ea, quæ not. in l. si ità quis, §. ea lege, ff. de verb. oblig. ità inquit respondet formaliter D. Card. Alex. in §. feudú. de feud.

cognit. Facit 'consilium Calder. consil.j. de
decim.num.383.ibi cùm in cap.cum apostoli-
ca permittatur,quòd illę antiquæ decimæ pos-
sunt trãsferri clericis, sic notabiliter voluit ex-
cludere laicos; & cùm dicta permißio infeuda
tionis sit odiosa , ideò est restringenda , vt ibi
per Calder. & Fely. in c. causam de præscript.
qui dicit,quòd laicus potest præscribere deci-
mas contrà alium laicum de dictis decimis an-
te concilium inuestitum,quia cùm ille inuesti-
tus posit de illis paucisci, potest etiam ius ea-
rum cõmuni præscriptione amittere per Car-
dinalem,qui ita sentit in consi.147.incip.notũ
sit vniuersis, & dicit,quòd dictũ Card. alibi nõ
legit,& videtur mirum, quòd capacitas indu-
cta in vno sit in alium trasmissibilis contrà tex.
cap.petisti.7.q.j.& cap. sanè de priuileg.nisi in
quit forsan dicas quòd spiritualitas annexa rei
erat antè concilium apta cadere in laicum ex
concessione episcopi, vbi tenendo opinionem
Io.Andre.quæ secundùm Imolam est verior,
& tutior,quòd ius decimale benè posit con-
cedi per laicum cum consensu episcopi alteri
ecclesiæ,& secus sit , si alteri laico ; & dicit ꝙ
dictum Card.posset procedere quando deci-
mæ essent concessæ simpliciter laico ante con
cilium pro se,& successoribus , per rationẽ per
D.Cardinalem adductam . Sed si esset con-
cessum feudum decimarum laico,& descendẽ-
tibus ex eo vsq; ad certum tempus,Cardinalis
dictum nõ procederet,cùm esset ratio , ex quo
ille non potest tale feudum alienare , ergo nec
præscribere , quia præscribere est alienare , &
militat ratio,quã in simili ponit Abb. d.c.ꝓhi
bemus,ꝙ ecclesiæ efficeretur deterioris con-
ditionis propter acquisitionem noui feudata-
rij fortè diutius duraturi .
¶Sed ex quo idem Cardi.in consilio 94.nobi-
8 les viri,dicit quòd super decimis concesis lai-
cis ante concilium non potest per laicos com-
promitti in alterum laicum per tex.in c. con-
tingit de arbitr. & quia Rot. decis.ij.de iud. in
no.& de decim.ij.in antiquis vult,quòd minor
in causa decimarum potest esse sine consensu
patris in iudicio , id quòd est propter depen-
dentiam,quam retinent decimæ à spiritualita-
te ; Vnde Cardinalis & Rota inquit , sentiunt
quòd durat laicorum incapacitas in decimis
etiam ante concilium concesis, & laici tolle-
rantur in decimis eatenus,quatenus à iure cõ-
muni, vel speciali ad hoc sunt habilitati , dicit
quòd valde dubitat de eo, quod dicit,quòd lai
cus illas posit contrà aliũ laicum præscribere,
stante quòd incapacitas in laico quoad deci-
mas est inducta post concilium,vt per eum .
¶Facit secundùm Rebuff.in tracta. de decim.
quæst.10.nu.9.quòd Bal.consi.247. non reuo
candis,v. vol.consuluit , ꝙ dum est quęstio in-
ter detinentẽ decimas, & feudatarium de tali
quæstione potest fieri compromissum,& tran-
sactio inter eos,& in eorum præiuditium,cap.
vno,de controuers.inter vasal. & al. de benef.
quia non intelligitur compromissum factum
de iure spirituali decimarum, super quo nõ va
let compromissum, capitulo contingat de ar-
bitr., sed de cõmoditate, de qua compromitti
9 potest,sicut si vsufructuarius compromitteret
de vsufructu , non enim intelligitur compro-
mittere de ipso iure inseparabili à persona, sed
de ipsa commoditatè per not. in l.1. C. si pig.
da. quia de fructibus decimarum potest fieri
compositio ratione temporis præteriti, glo. in
c.vt super de rebus ecclesi.non alien.Bald.in c.
per tuas de arbitr.& compromissum valet su-
per fructibus decimarum per Lanfrã. in clem.
dispendiosam col.4.de iud.Pet.de Ancharano
in suo cons.34.incip.in hac causa,de præscrip.
¶Faciunt dicta Rebuff.in d.suo tracta. de de-
cim.q.decima num.xj.vsque ad nume. 31. vbi
10 dicit, †& tenet,quòd laici nõ possunt,nec po-
tuerunt decimas post concilium lateranense al
teri laico infeudare, vel concedere cap.prohi-
bemus,de decim.quia quod fit post prohibitio
nem,nullum est,l.j.& iij.ff. quod vi aut clam ,
ideò inquit decimæ ab illo tempore in laicum
traslatæ nunc retineri non possunt, & in hoc
conuenit omnis turba doctorum . Subdens
& ego etiam teneo idem de decimis, quæ ante
dictum concilium lateranensæ legitimè nõ fue
runt acceptæ,quia decimæ Dei sunt leuit.27.
omnes decimæ Dei sunt, & sunt sanctuarium
Dei,cap.ecclesias.13.q.j.ideò laici eas obtine-
re non possunt , quia illarum sunt incapaces,
quia vsus decimarum,& oblationum diuini iu
ris est,& ad seculares peruenire non potest , c.
fi.16.q.j. nempè Deus illas asignauit filijs le-
ui,& sic clericis,ideò laici sunt facti illarum in
capaces à Deo . Et ea ratione inquit conciliũ
lateranense prohibuit laicis trãsferre decimas
in alios laicos,quia laici vsurpauerant, & cùm
esset difficile ecclesiæ ab eorum manibus eas
recuperare,vt quantò posset citius ad ecclesiã
reuerterentur,statuit,quòd in alios laicos tras-
ferre non possent, cogitans,quòd laici in mor-
te eas relinquerent ecclesiæ, cùm in alios lai-
cos trasferre non possent ; subdens Rebuff. &
si eo tempore exequutores concilij diligentes
fuissent,laicos illas ad restituendum ecclesiæ in
morte coegissent,sacramentis & sepultura de-
negatis eisdem , & si id vni potenti fecissent ,
omnes resipuissent,& decimas restituissent .
11 Et per † decretalẽ Honorij papæ , quam Re-
buff.

buff. ibidem recitat num. 21. versi. immò Honorius, quæ non est in impressis, laicus non poterat relinquere decimas alteri ecclesiæ, quàm ecclesiæ, cui debebantur.

¶ Nec inquit concilium concedit laicis, vt easdem decimas teneant, aut eius filij, aut successores, quia ista prohibitio non inducit concessionem, quia inducta ad priuationem non operantur concessionem, l. legata inutiliter, ff. de lega. j. vnde iuquit & per verba. d. decretal. & concil. patet, quòd etiam ante concilium laici erant incapaces decimarum, & peccabant detinendo decimas, ideò licet eas ante concilium habuissent, trasferre tamen in alios non poterant, quia nunquàm in illis ius habere potuerunt, à Deo enim decimæ filijs leui. j. clericis, & sacerdotibus reseruatæ fuerunt, quicquid inquit dicant doctor. aute, vel post concilium, nã Alex. iij. c. ad hæc prohibet decimas dari laicis, & quòd, si eis sint datæ, illas statim sub excommunicationis vinculo resignent, ecce igitur quod tam antè concilium, quàm post laici sunt prohibiti decimas habere ex præcepto Dei, quia

12 Alex. iij. fuit † ante concilium lateranense, immò illud congregauit in fine sui pontificatus, ergo per illam decretalẽ id ante concilium statuerat. Immò vsq; de tempore Vrbani secundi in concilio Turonẽsi fuit statutum, quòd decimæ & aliæ res ecclesiæ, in feudum laicis concedi nõ possent in rubrica episcopis, vel Abb. in vsib. feud. & illud cõcilium fuit celebratum Turonis de anno 1096. per Archid. cap. fi. §. illas. eo. tit. in vj. Henric. Boic. in c. quamuis, de decim. ergo laici erant incapaces, & prohibiti ante concilium lateranense subdens declarãdo verba tex. d. c. prohibemus, quòd prohibitio est, ne trasferantur in laicos cuiuscunque status, aut conditionis existãt, ideò nec etiam in filios successores, c. in canonibus, 16. q. j. nempè concilium lateranense eos excepisset, si excipi voluisset, cap. ad audientiam. eod. tit. immò prohibuit successionem, c. ad hæc, eo.

13 ¶ † Et si decima sit concessa Titio, & suis, potest illam Titius etiam in præiudicium suorũ successorum remittere ecclesię, & tenet remissio in præiudicium suorum, Bar. in l. qui romę, §. flauis, ff. de verb. oblig. quamuis hoc sit contrà communem, vt per Ias. ibidem. Quia laicus decimam de iure tenens benè potest illam vendere ecclesiæ, & tenet venditio, nec habet locum retractus per proximiores, & ita inquit fuit pronuntiatum pro episcopo Constantiẽsi in Curia, quia decima est reuersa ad suam naturam, ideò non potest in laicum iterum redire, c. prohibemus, l. si vnus, §. pactus. ff. de pact.

¶ Et idem Rebuff. declarando tex. d. c. prohibemus, dicit quòd per verbum possint iuncta negatiua, ne importatur necessitas, & sic tollitur omnis facultas in contrarium faciendi, gl. in c. j. de reg. iur. in vj. adeò quòd est remota laicis omnis potestas trasferendi decimas in quoscunq; alios, etiam si eas ante dictum concilium haberent, quia de illis tantùm, quas ante concilium habebant, loquitur concilium lateranense dũ dicit nõ trasferant, non enim potuit præsagire de decimis, quas obtinerent deinceps, sed de his, quas detinebant. Et propter

14 † verbum aliquo modo dicit quòd est interdictus omnis modus trãslationis feudi, venditionis, donationis, permutationis, & his similes, & sic nullo titulo, spetie, vel casu; subdit ostenditur etiam in fine tex. prohibitionem concilij lateranensis etiã extendendam tam ad detinẽtes ante concilium, quàm post, cùm dantes & recipientes astringat, nempè si laicus donauerit decimas laico, vel instituit etiam suum filium laicum, ille non poterit decimas recipere, immò si receperit tanquàm raptor bonorum Iesu Christi Christiana carebit sepultura, subdens & est iste verus intellectus capituli prohibemus.

¶ Et prosequendo materiam dicit, quòd si decimæ sint infeudatæ ante concilium à Dño seculari alicui laico, non potest ille laicus etiam nunc retinere, capitulo dudum de decim. nisi dominus se iure illas habere probet, vel ecclesiam compensauerit de re maiori, de quo constare debet, capitulo ea enim, §. sed & permutare, 10. q. 2. capitulo j. de rerum permut. Doct. in c. 1. de reb. ecclesi. non alien. Dec. consf. 341.

15 viso puncto. & † sic cùm ecclesiæ, quarum decimas laici retinent, non habeant aliqua bona temporalia, eo ipso probatur, quòd non fuerunt pro decimis compensatæ, ergo illæ decimæ de iure retineri non possunt, etiam per mille annos possesæ. Nec est quærendum, an infeudatio fuerit facta vel ne, quia cùm sit facti non præsumitur, sed benè quærẽdum est à quo facta fuerit, & an is, qui fecit, facere potuerit, l. si quæramus, ff. de testa. subdit immò à solitis præsumemus eas vsurpatus à laicis, c. fi. de restit. spol. in vj. ibi, quia eas iniustè occupasse verisimiliter præsumuntur, cap. quamuis, de decim. vt ibi per eundem Rebuff.

¶ Quia si concesio decimarum sit facta à laico alteri laico, & sic ab eo, qui potestatem concedendi non habuit, nullius est momenti, quia quicũque decimas primitias, & oblationes per potestatem secularem obtinet, proculdubio contrà Deum & sanctorum patrũ nititur sanctiones, quinimmò & qui accepit, & qui tradit, raptor, & sacrilegus iudicatur, cap. causa, in fi. de verb. sig. ideò super his nõ potest aliqua su-

peruenire præscriptio, vt per Rebuff. ibidem nu. 10. vers. igitur, vbi subdit, ideò dicerem has omnes decimas à laicis infeudatas à curatis cō trà detinentes inre peti posse, & ecclesias his spoliatas restituendas.

SVMMARIVM.

1 *Laicorum non est exigere decimas.*
2 *Agens restitutorio contrà eum, qui iure communi iuuatur, debet docere de titulo.*
3 *Præscriptio non est, vbi non datur possessio.*
4 *Possessio tanti temporis, cuius memoria nō est in contrarium, laicum in possessione tuetur.*
5 *Detentio per tempus immemorabile nō habet vim tituli in laicis.*
6 *Fama si concurrat cum possessione immemorabilis temporis, facit præsumptionem pro priuilegio.*
7 *Ecclesia pro decimis sitis in districtu suæ parochiæ habet intentionem in iure fundatam.*
8 *Allegatio tituli ante conciliū cum possessione īmemorabili circà ius decimādi sufficit laico.*
9 *In dubio iudicandum est id, quod pro anima est tutius.*
10 *Multos in inferno cruciari, qui decimas restituere voluerunt.*
11 *Decimæ sunt Dei.*
12 *Laici retinentes decimas sunt excommunicati.*
13 *Quod etiam per concilium Turonense statutum fuit.*
14 *Religiosus sine consensu episcopi decimas de manu laicorum recipere non potest.*
15 *Prælatus, si laico decimam cōcedit, à statu suo succidatur.*

SED quid si non apparet de concessionibus antè vel post concilium propter temporis longinquitatem, & reperiuntur decimæ in manibus laicorum ab illis exactæ, ab illis possessæ, poterunt ne per prælatum, vel ecclesiam de manibus eorum dictæ decimæ auferri, an verò stante illorum possessione erit præsumendum de bono iure laicorum? & videtur, quòd decimæ debent vendicari ab ecclesia de mani-
1 bus laicorum, quia † est ecclesia, quæ exigit à laicis decimas, & laicornm non est exigere, & ecclesia habet fnam intētionem fundatam de iure cōmuni toto tit. ext. de decim. &, nisi per laicos prohibetur contrarium, debet ecclesia obtinere cap. ad decimas de restitu. spol. in vj. vbi glo. in verbo præsumitur, dicit, quòd laicus spoliatus de decimis, & de perceptione decimarum, si intentat restitui cōtrà ecclesiam, vel prælatum spoliantem, non auditur in possessorio per tex. in c. causam de præscri. vbi est tex. quòd laicus non potest possidere decimas; vnde cùm sit præsumptio contrà eum, non debet audiri, nisi probet, se legitimè decimas fuisse assequnutum, vbi dicit Io. Andr. secūdum Io.
2 Monacū ibi agens restitutorio † iuditio contrà eum, qui iure communi iuuatur, debet docere de titulo, aliàs sucumbit; hanc opinionem tenent Io. And. in Specul. rubrica de restitu. spol. Anto. & Abb. in cap. si diligenter de præscrip. col. pen. Fely. in c. ad petitionem de acusa. nu. 17. Alex. in l. naturaliter §. nihil commune, 7. falen. ff. de acqui. poss. contrarium tenent. Bart. Brixien. in glo. 13. q. j. cap. j. quòd laicus spoliatus de decimis in primis debet restitui, cuius opinio in practica seruatur in Galia, Guid. papa. q. 288. Couar. variar. resolut. de decim. versicu. ex qnibus deduci.

¶ Nec est aliquid, si laicus allegat se tanto tempore possedisse, quòd legitime prescripsit, non potest. n. laicus præscripsisse decimas, quia illas non potest possedisse, quia spirituales, vnde nec præscripsisse, cap. causam de præscript.
3 quia † præscriptio non est, vbi non datur possessio cap. fine possessione, de reg. iuris in vj. tenent Hostien. Io. Monac. in c. cum apostolica de his quæ fi. à præla. Archid. in c. ij. de decim. lib. vj. & dicit Abb. in d. c. causam, quòd nulla temporis præscriptio in decimis, & huiusmodi spiritualibus iuuat laicum, vbi allegat Io. And. & Io. Monac. in c. ij. de præben. lib. vj. quòd laici non possunt præscribere spiritualia, etiā per tantum tempus, cuius initij memoria non existat, id quod etiam dicit Abb. procedere in spiritualibus annexis, quæ non possunt possideri, nisi de priuilegio, cap. de iure. ext. de iur. patro. Paris. consi. 25. Vidi consilium iiij. vol. Cuman. consi. 83.

¶ Verùm his non obstantibus, ex quo laici per priuilegium papæ, & sedis apostolicæ possunt cum titulo, & legitimè possidere decimas, & esse capaces iuris decimandi per priuilegium, prout fuerunt effecti habiles, & capaces antè lateranense concilium, D. Anto. de Butr. Ioan. And. & alij in c. cùm apostolica, de his, quæ fi. à præla. videntur tenere quòd possit iure præscriptionis decima per laicum acquiri, ibi enim ponnnt quæstionem, quòd laicus erat in possessione feudi decimalis, & ecclesia, quæ volebat illas vendicare, dicebat quòd laicus illas obtinuerat, & possidebat post lateranense concilium, laicus verò dicebat, quòd obtinuerat ante concilium; & ibi concludunt doctores,
4 quòd, si laicus † potest probare possessionē tātì tempo-

temporis, cuius non sit memoria in contrariũ, per talem probationem apparebit concessionem fuisse factã ante concilium lateranense, vnde ecclesia non vendicabit, sed laicus obtinebit non molestari; refert & sequitur Alex. in consil. 9. primo volu. est decis. capell. Tolosan. nu. 439. vbi glo. Sed Abb. d. c. cum apostolica secundùm Io. Andre. ibidem dicit, quòd id procedit duobus concurrentibus, si videlicet laicus possederit decimas tanquàm vassallus, tanto tempore, & quòd sit fama, quòd illas habuit ante concilium, & cum ista opinione inquit trãseunt hic vt plurimum doct. quæ videtur opinio satis æqua, quia alias propter difficultatem probandi veniret laicus suo bono iure priua-
5 tus; detentio tamen etiam † per tempus immemorabile non habet vim tituli in laicis, sequitur Bal. consi. 418. præsupposito Paul. de Cast. consi. 138. dubium facit.

¶ Sequitur Felyn. d. c. causam. de præscript. ij. colum. vbi dicit, quòd licet spatium tanti temporis, cuius initij memoria non exstat in contrarium, idem operatur, quod priuilegium, c. super quibusdam, de verb. sig. tamen hoc non procedit, & fallit quando præscribens est incapax per Abb. ibi, & in c. quanto, de consuet. & per alios ibi per eum cumulatè citatos.

6 ¶ Sed † limita hoc, nisi cum possessione tanti temporis concurrat fama priuilegij decimarũ obtenti, quia propter difficultatem probandi rem adeò antiquam, ne pereat ius partis, præsumitur pro priuilegio; subdens & non dicas, ꝙ solum tempus hoc inducat, sed præsumptio priuilegij probata diuturnitate famæ; Imola, Bald. & Card. d. c. cum apostolica, vt ibi per eũdem Fely. versi. limita dupliciter. Sed Imola. d. c. cum apostolica dicit in vers. vlterius, quòd si laicus est in posessione feudi decimarum alicuius parochiæ, si ecclesia velit illas vẽdicare, dicens quòd concessio est facta post conciliũ, & laicus ẽ contrà dicat factam ante, quòd secũdùm Hostien. laicus probare debet, vel quòd ante concilium habuit, vel quòd authoritate
7 apostolica, tenet, quia † ecclesia agens pro decimis sitis in districtu suę parochæ habet suam intentionem fundatam de iure communi, capit. ad decimas, subdẽs & Io. And. & D. Ant. tenent, quòd si laicus probat, quòd in feudum eas possedit per tempus, cuius initij nõ existit memoria in contrarium, & quòd communis opinio vel fama, est sic ad glo. ad fi. in cap. j. de præscript. in 6. quòd laicus obtinebit, subdens & quoad communem opinionem, & famam probandam potest intelligi, quòd communis est opinio, & fama, quòd illas semper tenuerit in feudum, vel potest intelligi, quòd est communis opinio, quòd habuit ante concilium, & quia D. Flor. dicit, quòd fortè ista non probabit de facili, ideò D. Anto. dicit, quòd sufficit, quòd alleget præscriptionem tanti temporis, quòd non habeat initium, quòd videlicet titulus sibi concessus fuit antè concilium, nã tunc præsumetur propter possessionem tanti temporis, est decisio capellæ Tolos. num. 439. vbi glo. quæ multa ad hoc allegat; Sed est cautella, quòd ecclesia vendicet decimam tanquàm ad se spectantem, cùm sit in sua parochia, nec dicat illam concessam laico post concilium, ne videatur se astringere ad hoc probandum; nã constito quòd decima sit in sua parochia, laicus succumbit, nisi probet illam sibi concessam antè concilium, vel authoritate papæ, vel nisi probet præscriptionem tanti temporis, cuius initij non existat memoria, & alleget cõcessam fuisse antè concilium. Subdit, nec obstat quòd laicus non præscribit decimas etiam per tẽpus immemorabile, quia est illarum incapax, quia hoc casu laicus non tenebit decimas ex præscriptione, sed ex vi præsumptionis, quia præsumetur illas adeptus tempore permisso, j. ante concilium lateranense, ex quo tanto tempore possedit per Socyn. consi. 115. incip. dirigat. versi. nec obstat particulariter col. 5. num. 37. ubi recitat hanc opinionem tenentes, pro quo facit, quia non est verisimile, quòd tanto tempore fuisset permissus in possessione, si non habuisset ius; vnde, inquit, dictum Hostien. procederet, vbi possessio esset recens, non antiqua, vel si antiqua, non tamen tantùm, quòd non exstaret initij memoria, secus vbi extaret memoria. Concludunt ergo. Imo. & Ant. de But. ibi, ꝙ sufficit, quòd probet laicus de possessione immemorabili, & alleget, quòd habeat titulũ antè concilium Lateranense, nec erit necesse probare de aliqua fama priuilegij, vel quòd laicus possedit decimas tanquàm vassallus ecclesiæ, quia volunt episcopi, quòd sufficiat tẽpus immemorabile possessionis cum allegatione tituli ante concilium; hoc idem tenet Alber. in dictio. 10. vers. 16. vbi si nescitur, an decima, quã posidet laicus, sit de antiquis datis ante concilium, vel post, quòd si possedit ab immemorabili tempore recognoscendo ecclesiam, vt decet, præsumitur de antiquis, & quòd laicus possidẽs per tempus immemorabile decimas prę sumatur de illis inuestitus ante concilium, tenet Raphael. cuma. consil. 83. quia decimalis Alex. consi. 6. viso themate, & in fauorem laici in hoc articulo consuluit Barba. consi. 35. sapienter, vbi dicit per communem doctorum
8 opinionem in cap. apostolica, quòd † allegatio tituli ante concilium cum possessione immemorabili

morabili circa ius decimandi sufficit laico, & præsumitur nedum titulus,& concessio, sed & præscriptio antè concilium,& sic tempore habili. In hac opinione residet Fran. Balb. in tracta. de præscript. septimò quæro ad fi. quæstionis, sequitur Iac. de Sancto Geor. in tracta. feud. in ver. cum mero & mixto, Alciat. decimo responso. & Balb. d. loco. limitat præfatam conclusionem, vt procedat respectu ecclesiæ, in cuius præiuditium laicus decimas non præscribit, sed non respectu priuati; vnde si sint, inquit, tales decimæ, quas laicus iustè possidet, vt quia de ipsis laicus fuit inuestitus ante concilium, vel addo ego, si per papam post concilium, alius laicus benè potest eas præscribere contra ipsum laicum tempore communi, quia de illis potest pacisci per Card. consi. 146. notū sit, per Fely. d. c. causam de præscrip. Cuma. d. consi. 83. & quòd sola temporis immemorabilis possessio, siuè fama de titulo ante conciliū sufficiat, tenet Couar. Variar. resol. de decimis versi. sed si dubitetur, & vltrà alios citat Ancha. & Card. d. c. causam Rip. in cap. ij. col. fi. de iud. quiquid inquit dicat Abb. cap. apostolica, & etiam Fely. d. c. causam & in c. contingat de for. compet. quòd est necessaria ꝓbatio famę, quòd laici decimas titulo habeāt ante concilium; Subdēs illud tamen fortè requiritur, ꝙ saltem ex fama constet laicos titulo feudi decimas possedisse, per Rip. d. c. ij.

¶Sed vide quod Rebuf. in materia dicit, quòd non est quærendum an infeudatio decimarum fuerit facta nec ne, quia cùm in feudatio sit facti non præsumitur, sed benè quærendum est à quo facta fuerit, & an qui fecerit, facere potuerit, l. si quęramus, ff. de testa. Immò à solitis prę sumemus eas vsurpatas à laicis cap. fi. de restit. spol. in vj. ibi quia eas occupasse iniustè verisimiliter præsumuntur, cap. quamuis de decim. Subdens Rebuff. d. tracta. de decim. nu. 48. ver

9 sicu. & in dubio, quòd in dubio † iudicare debemus id, quòd est animæ tutius, & securius, cap. iuuenis de sponsal. sed securius est animæ iudicare decimarum vsurpationem, vt satisfaciamus, & eas restituamus, quas prædecessores nostri iniustè detinuerunt, ergo &c. subdēs & ob

10 hoc † credo multos in inferno cruciari, qui noluerūt decimas restituere, prout idem Rebuff. ibi nu. 7. versi. aduerte, refert de Carolo Martello qui obtinens victoriam cōtrà saracenos, qui ab Hispania venientes bona, & templa Galliæ denastauerant, ac qua transierant, destruxerant, volens de laboribus suis nobiles, & regni proceres recompensare, nō disentientibus episcopis decimas eisdem nobilibus, & regni proceribus dedit, iurans se omnia ecclesijs, & maiora si diu viueret repensurum. Quod non fecit, sed eius sacrilegij causa nō multò post mortuus est, ad inferos delatus, vt se eum vidisse Beatus asserit Eucherius episcopus arelatē. magnæ santimoniæ tunc temporis vir, & fuit eius cadauer sepultum in ęde Sancti Dionisij, in eius sepulcro post aliquot annos ingens serpēs fortè diabolus in spetie serpentis inuentus est, ex suo autem cadauere, & ossibus nihil omninò iuuentum est, adeò quòd multi cōiectabāt eum cum corpore, & anima in inferno ob tale decimarum egregium, & scelestum facinus sepultum, subdens Rebuff. ecce magnum contrà decimarum detinētes exemplū &c.

Subdens idem num. 16. versic. quòd decimæ,

11 quia † cùm decimæ sint Dei leuit. 27. ibi omnes decimę Dei sunt, & sunt sanctuarium Dei, ideò laici eas obtinere non possunt, quia sunt illarum incapaces, & vsus decimarū, & oblationū, qa quod diuini iuris est, ad seculares omninò peruenire non potest, cap. fi. 16. q. 1. nempè Deus assignauit eas filijs leui, & sic clericis, igitur laici à Deo optimo maximo illarum fuerūt facti incapaces vsq; de tempore veteris testamenti, & sic ante concilium lateranense, quod ex post superueniens non statuit de nouo, sed declarauit mentem Dei, quia semel Deo dicatum ad humanos vsus trasferri non potest, c. semel de reg. iu. & ea ratione statuit cōcilium, quòd laici decimas in alium non trasferant, quia laici eas vsurpauerant, quas cùm non facilè ecclesia posset ab eis recuperare, vt citius quàm posset ad ecclesias decimæ reuerterētur ex illorum manibus adhibendo, quod potuit remedium, statuit, quòd in alios transferrè non possint, cogitās, quòd laici saltem in morte decimas suis ecclesijs relinquerent, cùm in alios laicos trasferre nōn possent. Facit quia laici

12 † retinentes decimas sunt excommunicati c. ij. de reb. eccles. non alien. & antè etiam decreta Concil. later. fuerat statutū, quòd laici essent incapaces decimarum, & detinendo decimas peccarēt, habetur in decretal. ad hæc, de decim. vbi statuitur per Alexā. iij. quòd decimæ laicis in feudum non dentur, & datæ per eosdem statim ecclesiæ restituantur, sub excommunicationis vinculo, & illa decretal. emanauit antè d. cōcilium lateranense, immò Alex. iij. fuit, qui cōcilium illud cōuocauit Romę paulò ante mortem suam. Immò etiam vsq; tempore Vrbani in concilio Turonensi id statutum fuit, vt in

13 † rubrica episc. vel Abb. in vsib. feud. quòd cōcilium fuit celebratum de anno 1090. Hēric. Boich. in c. quamuis, de decim. Archid. cap. fin. §. illas de decim. in vj. vnde siue spectes tempus antè concilium, siue post, laici semper habiti

biti

biti sunt incapaces iuris decimarum, concludit Rebuff. ibidem nume. 23. versi. itaque & in versi. seq. nota inquit quòd tex. in c. prohibemus, dicit laicos detinentes, quia laici verè dicuntur detinentes, non possidentes, quia non possunt possidere, quod est verbum iuris, l. possessio, ff. de acquirē. poss. quia cùm sint in capaces, non possunt possidere, sed cùm non possideant, detinent, qđ est facti, d. l. possessio & l. stipulatio, §. hæc quoque de verb. oblig. subdēs & in tex. dicitur quòd in alios laicos non trasferant pondera, si in alios, ego prohibitum erat trasferri in laicos cuiuscunque generis, quia in definita æquipolet vniuersali, l. si pluribus. ff. de leg. ij. Vnde nec etiam in eorum successores, etiam filios potest laicus decimas transferre, quia id non dicit concilium lateranense, & si id voluisset, dixisset. Immò prohibuit, ne in eis succedatur, cap. ad hæc, eo. & aduerte, quod in tex. d. c. prohibemus sunt verba, non potest, & negatiua præcedens importat necessitatē, & tollit omninò facultatem faciendi in contrarium, glo. in c. primo de reg. iur. vnde est remota laicis omnis potestas trasferēdi decimas in quoscunque laicos, etiam si ante concilium haberent, quia concilium loquitur de illis, qui habebant antè concilium, dum dicit non trasferant, quia non poterant præsagire de decimis, quas obtinerent deinceps, & propter verbum aliquo modo ille tex. excludit omnimodā träslationem, puta feudi venditionem, donationē, permutationem, emphyteusim, conditionē vt cap. nulli de reb. ecclesi. non alien. & cùm prohibitio concilij astringat, tam dantes, quàm recipientes, extenditur tam ad detinentes ante concilium, quàm post, nempè si laicus donauerit decimas laico, vel in illis suum etiam filium instituerit, quia ille non poterit decimas recipere, immò si receperit tanquàm raptor bonorum Dei Christiana carebit sepultura secundùm Rebuff. d. loco. versi. ostenditur nume. 30. vbi dicit, quòd iste est verus intellectus c. pro-
14 hibemus, qui tandiu latuit, subdens † in lateranensi est inhibitum concilio ne aliqua persona religiosa decimas de manu laicorum sine consensu episcoporum recipiat cap. cum apostolica de his quæ fi. à prela. cap. cùm plantare de priuileg. si religiosi non possunt recipere à laicis, multò fortius non poterunt laici recipere decimas à laicis, & cùm decimæ sint à Deo assignatę sacerdotibus solis, qui quotidie Deo seruiunt, quibus licet has decimas, & oblationes comedere, quia in veteri testamento prohibuit dominus filijs Israel panes sanctos comedere, nisi tantummodò Aaron, & filijs eius, ergo est dicendum, quòd nullo modo laici de-
15 cimas detinere debent, & si quis † prælatus vel sacerdos laico decimam concesserit, à statu suo, sicut arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidatur, cap. quãuis de decim. vt ibi per eũ.

SVMMARIVM.

1 *Quinque requisita ad hoc, vt res dicatur solita infeudari.*
2 *Quantum tempus requiratur, vt res dicatur solita infeudari.*
3 *Consuetudo, quòd res dicatur solita infeudari, minori spacio ann. xl. non valet.*
4 *Actus quot requirantur.*
5 *Res consueta infeudari dicitur, quando sunt elapsi 40. anni, & quando ità bis fuit concessa.*
6 *Consensus capituli an requiratur ad validitatē consuetudinis.*
7 *Consentire quis debeat in alienationibus ecclesiæ cathedralis, & ecclesiarum inferiorum.*
8 *Consuetudo debet esse rationabilis, non autem grauosa ecclesiæ.*
9 *Bona fides præscribentiũ est quoq; necessaria.*
10 *Solitum infeudari quomodo intelligatur.*
11 *Res solita infeudari non dicitur, nisi prima cõcessio sit valida.*
12 *Res possessa, vt feudalis, in dubio præsumittur solita infeudari.*

QVAESTIO DECIMA.

Quæ requirantur, vt dicatur res solita infeudari.

Ed, quoniam prælatus solita tantùm infeudari, solita emphyteuticari, & solita alienari, infeudare, & alienare posse videtur, nō solita verò, non nisi cũ causa, & solénitate, & vt suprà proximè, est necesse pro rei, & veritatis cognitione, & intelligentia scire, quare, & quomodo in hac materia intelligatur solitum, & quid requiratur ad hoc, vt quid dicatur solitum infeudari, emphyteuticari, & alienari; &
1 Doctores † videntur in hoc facere quinque requisita, videlicet tempus, actus, consensus, consuetudo, bona fides, ista dicunt requiri, vt res dicatur solita infeudari, vt per docto. maximè Iac. de Belui. Lauden. & Cardin. in cap. primo qui feud. dare. poss. & sine istis non possit dici de iure

2 de iure solitum. Et circà † tempus, vt ad primum requisitum deueniatur, quantum habeat esse, videntur esse variæ puniones, nam glo. in d.c.primo in verbo antiquitus, refert duas opiniones, vna videlicet, vt non sit memoria hominum in contrarium, rem aliter processisse, alia quòd sufficiant.30.anni l.j.in fin. cum l.seq.de aq.plu.arcen. Azo.& Nicol.de Neap.quòd sufficiat tempus 30.an.l.competit, & l.omnes.C. de præscript.30.vel.40.an.Iac.de Beluis.d.c.j. requirit spatium 40.ann.quia cū infeudatio sit alienatio, l.cùm non solum, §.filius, C. de bon. quæ lib.cap.nulli de reb.ecclesi. non alien. ext. ad inducendum talem consuetudinem tātum tempus videtur sufficere, quia tantum sufficit ad alienationem rerum ecclesiasticarum, Authen.quas actiones.C. de sacrosan. ecclesi. sequuntur istam opinionem Iserni.Lauden. Cardin.d.c.j.qui feud.da.poss.Imol.in c.ij.de feud. Bal.in l.de quibus, 14.col.de leg. Sed Bald.in d.cap.primo distinguit, aut talis infeudatio est manifestè vtilis ecclesiæ, & præscribitur 30.an. aut manifestè damnosa, & præiuditialis, & requiritur tempus immemorabile, vel sumus in dubio, & tempus 40.an. requiritur; hanc distinctionem sequitur Aluarot.d.c.j.in fin. cum seq. ista opinio Bal.non placet Martin. Laud. nam quòd valeat consuetudo damnosa ecclesiæ per tempus immemorabile est contrà tex. in capitulo j.de consuet.lib. vj. qui tex. limitat iura loquentia de præscriptione tanti temporis, vbi non sit minus ecclesiæ onerosa, & quod Bal.dicit de 30.ann. dicit, quòd indistinctè ad præscribendum rem ecclesiæ requiritur, & sufficit tempus xl.an.Bertrā.Capri.d.cap.primo, cōcludit, quòd ad talem consuetudinem inducendam sufficit tantum tempus, per quod populi consensus deprehendatur, & deprehendi possit, l.de quibus de leg. & cùm id non reperiatur in iure expressum, residet arbitrio iudicis, l.j.§.fi.ff.de iure.delib. Vnde cùm istæ sint opiniones doctorum in materia consuetudinis traditę per doctores in l. j. & ij. C. quę sit long.consuet.& d.l.de quibus, & c. fi. de consuet.& nil noui, & nihil spetialiter reperiatur in nostra materia, ex quo ista cōsuetudo infeudandi est in pręiuditium ecclesiæ in rebus, quæ sunt de mensa, & non infeudari solitis, quòd secundùm communem opinionē doctorū in allegatis locis non valeat † ista consuetudo, nisi
3 per spatium xl.ann. quæ opinio est communis doctorum in nostra materia, vt per doctores in antedictis locis.

4 ¶† Circa verò actum, vel actus, qui requiruntur esse facti in tali materia, quod est secūdùm requisitum, videtur quòd requirantur saltem duo actus facti, idest quòd saltem bis per vnū prælatum, vel per diuersos res fuerit infeudata, per Iac.Ardiz.in summa, in rubrica qui poss. dare feu.Beluis.in c.primo qui feud.dar. possu. vbi Aluarot. Laud.Card.Imola.cap.ij.de feud. 14.col.Alex.consi.9.iij.vol. & consi. v. 5. vol. D.Andre.de Iser.cap.j.qui feud.da. poss. tenet quòd vnicus actus sufficit cum cursu xl. ann. Bertrand.Capri.in d.c.j. quòd sit arbitrarium iudicis, an vnicus actus sit talis, quòd deprehēdatur tacitus consensus capituli. Tamen ego concluderem secundùm quod concludunt doctores communiter in materia consuetudinis, quòd non sufficiat vnicus actus, sed duo requirātur, ex quo iura requirunt frequentiā actus, ēt si actus sint notorij, vt per Bar. & alios, d.l. de quibus, vt per Ias.ibidem colum. xij.latè per Abb.in c.fi.de consuet.col.xij.versi.dubitatur, vbi tenet, quòd vnicus actus sufficit, si habet tractum successiuum ad ann. 40. per Afflict. decis.305.num.10.incip.Io.Fran.Balb. in tracta.de præscrip.prima parte princip.20. & vltra.q.Bertachin.de episc. 4. parte quarta limitat.12.q.versi.vlterius quæro.nume.55. Iason consi.155.col.2.versi.quartò facit, & consilio 196.secunda col.versi.vnde succedit, & d. cō-
5 silio 155.dicit, quòd res consueta infeudari, dicitur tunc, quando sunt elapsi 40. anni, & bis itā fuit concessa itā per Iac.de Beluis.quem referunt, & sequuntur canonistæ in cap. ex parte.de feud. Alex.consi.374.viso themate. Bal. in l.de quibus, de leg.18.col.versi. quæro ergo quantum tempus requiratur, Rapha. Cuman. consi.129.incip.quædam possessio erat solita dari in feudum, Andre.de Iserni.c. j. de his qui feud.da.poss.quòd ista consuetudo non est pręscripta, nisi spatio 40.an.secundùm canon. secundùm ius ciuile 30.quibus fures, & latrones sunt tuti, & sic oportet quòd 40. anni sint lapsi, quòd quis tenuit in feudum rem, etiam si semel tantùm hoc tempore data fuerit in feudum, alias non esset consuetudo, cap. cùm ecclesia, de causa poss.

¶ Quoad consensum autem quod videtur tertium requisitum, & videtur omninò quòd ad validitatem consuetudinis requiratur consensus capituli expressus, aut saltem tacitus, vt est de mente præfatorum doctorum, & præsertim Lauden.Aluarot.Card.in d.c.j.qui feu.da.poss. per Alex.consi.9.iij.vol.si tamen prælatus non habet capitulum, puta quia propter guerrā ecclesia est destructa, tunc recurritur ad Abbatē & alios in c.j.de his quæ fi.ā præla.in illa quęst. cuius consensus requiratur in alienatione rei ecclesiæ inferioris collegiatæ, vt illius requiratur scientia, & consensus præsumptus, cuius

authoritas

authoritas requirebatur ad alienationem, quia loco canonicorum adhibebit consensum aliorum honestorum clericorum, arg. 55. distin. si fortè, 17. q. 4. cap. nullus, vt per Abb. in c. primo, de his quæ fi. à præla. vbi etiam ponit, quis
7 † habeat consentire in alienationibus ecclesiæ cathedralis, et ecclesiarum inferiorũ, quòd videlicet in cathedralis consentiat capitulum, in inferiorũ aũt est episcopus, qui alienat, & tunc collegium, si sit collegiata ecclesia, consentiat, vel rector, si sit non collegiata; si verò non sit ipse episcopus, qui alienat, sed sit collegium, faciat de authoritate episcopi; si verò non sit collegiata, rector alienat cũ authoritate episcopi.

¶ Quartò requiritur consuetudo, quæ consuetudo debet esse rationabilis, non damnosa, aut
8 grauosa ecclesiæ † nimis per text. in cap. fi. de consuetudi. tenent Iac. de Belui Lauden. Cardin. in cap. primo, qui feu. da. poss. Alexan. in d. consil. 9. iij. vol. & damnosa intelligitur diuersimodè.

9 ¶ † Quintum requisitum est bona fides præscribentium per tex. in cap. fi. de consuet. cap. j. eo. tit. in vj. & glo. in c. pen. eo. tit. & lib. Abb. in c. cùm ecclesia sutrina, de causa poss. & ppri. 12. colum. per Iac. de Belui. Martin. Lauden. & Card. in d. c. j. qui feu. da. poss.

10 ¶ † Istam materiam rei solitæ infeudari intellige, & declara vt per Cardin. d. c. j. & Paul. de Cast. in consi. 134. incip. viso, quòd cum dicimus solitam infeudari, aut nitimur ex aliquo statuto superioris, & tunc solum, & vnicum statutum sufficit, si statutum sit conditum ab potestatem ad id habente, per Bald. in Authen. si quas ruinas, C. de sacrosan. ecclesi. Aut innitimur ex sola, & simplici consuetudine, & tunc omnia supradicta quinque requisita sunt necessaria. Aut constat, quòd semel res fuit licitè, & soleniter infeudata, & quòd infeudatio est facta legitimè, puta cum interuentu papæ authoritatis, & interuenerunt alia requisita in alienatione ecclesiastica, & tunc non requiritur aliqua consuetudo, nec quicquam aliud, probatur cap. ij. de feud. cap. j. epis. vel abb. Imol. l. 1. vbi Bar. C. de Imponen. lucra. describ. lib. x. idẽ Bar. in l. pater, §. quindecim de lega. iij.

¶ Vnde procedit, quod dicitur de re solita, aut quando vna præcessit legitima infeudatio, aut præcesserunt ad minus duæ illegitimæ cum bona fide eorum, qui acceperunt cõcurrente spatio xl. an. & intellige quod dicit Alex. in d. con-
11 sil. 9. quòd † ad hoc, vt dicatur res solita infeudari, oportet quòd prima concesio sit valida, quia intelligitur vbi vna tantùm præcessit, vel non concurrit tempus xl. an.

¶ Et præfata intelliguntur, vbi constat de ini-
12 tio concessionis, & de progressu, sed cùm † sumus in dubio, si est, & fuit res possessa, vt feudalis, præsumitur solita infeudari per ea, quæ habentur in cap. cum apostolica de his quæ fi. à præla. & in l. qui in aliena ff. de acquir. hære. tangunt Laud. & Cardin. in cap. primo episco. vel abb. quinimmò per solum vnicum actum prælatus dicetur esse in possessione infeudandi, cap. cum sutrina, de causa possess. & propri. Iserni. in cap. j. qui feud. dar. poss. vbi dicit quòd ius æquius, & vtilius statuit pro ecclesijs, vt tũc prælati, & rectores earum infeudent, quando consueuerunt; vnde si præcessores consueuerunt in feudum dare ità quòd consuetudo dandi erat inducta, & si vnus prędecessor non dedisset, posset successor dare, argu. quæ not. de leg. cum de consuet. nisi à prædecessore fuisset illud feudum retẽtum in dominio per 30. an. quia eo casu erit inducta consuetudo non dandi per tantum tempus, quia immutatur rei cõditio, quia & personæ, si tanto tempore quis curiæ seruiuisset, & tanto tempore acquiritur ius vassallagij; item secus, quando prædecessorum quidam concessissent rem in feudum, quidam nõ arg. ff. de alim. & cib. l. mella. §. sed si, nam inspicitur, quid vltimus prædecessor fecerit per 30. an. & si bis, aut ter data esset res in feudum, duæ vices facere videntur consuetudinem, l. iij. C. de episc. aud. & per hoc probatur quasi possessio, scilicet quòd sit in quasi possessione concedendi rem illam in feudum, & idẽ Iser. ibidem paulò ante dicit, quòd si prælatus tempore sui introitus ad ecclesiam inuenit feudum apertum in vero dominio, quia nondum erat à prædecessore concessum alteri, dummodò aliàs sit datum in feudum, dabit & ipse in feudum, nam sufficit prælato inuenire, quòd fuit data res in feudum, & quòd feudum est apertum, nam dabit & ipse.

SVMMARIVM.

1 *Quinquagesima pars precij, vel estimationis rei in emphyteusim concessæ domino soluitur.*
2 *Exempti à muneribus propter filiorum numerum, an excusentur à quinquagesima.*
3 *Quinquagesima in aliquibus locis minuitur, & in aliquibus locis laudemium appellatur.*
4 *Laudemiũ semper debet solui domino directo, etiam si secundus emphyteuta alij vendat.*
5 *Emphyteuta si duobus soluit, cui debeatur laudemium.*
6 *Dominus prior semper est requirendus.*
7 *Quid si non apparet, quis dominus sit prior, aut maior.*

8 *Contractus si ressolutus fuerit, an domino duplex laudemium debeatur.*

9 *Redimens rem ex pacto de retrouendendo tenetur etiam ad laudemium solutum per emptorem.*

10 *Venditor pro retrouenditione, quæ fit, an teneatur ad aliud laudemium 11.*

12 *Laudemium non debetur domino directo ad ratam precij communis æstimationis fundi venditi cum pacto de retrouendendo.*

13 *Emphyteuta si vendat domino directo non tenetur soluere laudemium.*

14 *Laudemium an debeatur domino proprietatis, vel domino vsufructus.*

15 *Fructus est vtilitas ex re vel propter rem proueniens.*

16 *Inuestitura ex inductione in possessionem noui emphyteutæ non potest per substitutum adimpleri.*

17 *Clausula pro se successoribus suis, & cui dederit, quid operetur in hac materia.*

18 *Laudemium debetur etiam de ædificio ab emphyteuta superædificato.*

19 *Laudemium ad debeatur ex contractu nullo.*

20 *Laudemium non debetur ex contractu conditionali ante euentum conditionis.*

21 *Laudemium non debetur ex distractu.*

22 *Laudemij exactio non requirit traditionẽ rei, nec precij solutionem.*

QVAESTIO VNDECIMA
De laudemijs pro alienationibus, & inuestituris soluendis.

I verò per emphyteutam fiat aut venditio, aut permutatio, vel cessio, vel iuris sui emphyteutici, vel suorũ melioramentorũ, quæ græco vocabulo emponemata tex. appellat, alicui alteri, domino directo pro consensu, quem præstare debet pro inuestitura nouo emphyteutæ facienda pro accipiendo eundem in emphyteutam suum, & suum debitorem, pro subscriptione sua, & pro immissione illius in possessionem, pro noua inuestitura nouæ personæ facienda, & quia inuitus cogitur nouum debitorem recipere contrà formam iuris, in qua receptione ne fortè afficiat damno, solui debet quinqnagesima pars pretij, vel ęstimationis rei in emphyteusim concessę, & sic ad rationem duorum pro centenario, per Fulgo. consi.6. Aret. consi.41. Alex. consilio v. & 123.

2 lib.v. Brun. consi.44. vbi declarant † etiam an ab ista quinquagesima excusent illi, qui propter numerum filiorum à muneribus realibus excusantur per Cagnol. in l. ij. C. de pact. inter empt. quæst. 82. vltim. versiculo per text. in l. fi. §. & ne auaritia, C. de iure emphyt. per glo. ibi in verbo ptij, & in verbo æstimationis, quæ inquit hoc dari pro renonatione, quę quinquagesima hodie secundùm consuetudinem est reducta ad trigesimam per Hostien. in summa, de loca. §. quid sit, versi. & dominus, vbi dicit, quòd non licet domino occasione ista exigere

1 vltrà quinquagesimam partem pretij, vel æstimationis loci, qui ad aliam personam trasfertur, loco cuius quinquagesimæ quasi generalis consuetudo trecentum induxit, tantùm enim io quàm pluribus locis accipitur pro laudissimo &c. sed Io. de Imola. in c. potuit, extra loca. col.7. versi. item quando fit donatio, secũdùm Cyn. quem ibi adducit io l. fin. C. de iure emphyt. ait quòd illud, quod dicitur de quinqua-

3 gesima † soluenda, quando confertur emphyteusis in alium, de consuetudine io aliquibus locis non seruatur, & in aliquibus locis minus soluitur, quàm quinquagesima, quæ in aliquibus partibus appellatur laudemium; quia fortè datur pro laudatione, & approbatione, quã facit dominus recipiendo nouum emphyteutam. In aliquibus verò locis nihil soluitur, vt ibi per eundem; in aliquibus locis, vel ecclesijs vidi solui quinque pro centenario valoris rei; in aliquibus plus, in aliquibus minus, & variè secundùm locorum varietatem.

¶ Et quòd ex venditione, quam facit emphyteuta, vel de iure emphyteutico suo, vel de meliorамentis suis quinquagesima, siuè laudemium solui debeat domino directo, vltrà text. in d. l. cùm dubitabatur, C. de iure emphyt. in verbo pretij, qui datẽ dicit, per glo. ibi, quæ exponit pretij, idest quando venditur, & ibi Doctor. habetur Specula. de loca. §. nunc aliqua, versi. centesimò quæritur, vbi dicit quòd si emphyteuta volẽs vendere vel ius suum, vel suas meliorationes denuntiat ecclesiæ, quæ si ei det licentiam vendendi, & dicat ei vende in nomine domini, quia volo quinquagesimã, tunc liberè nihil vlterius expectato potest vendere. Et per eundem in versic. 104. quæritur si ecclesia concedat prædium alicui, vt reddat ecclesiæ quartam partem fructuum, si vendit ius suũ non tenetur requirere consensum domini, nec dominus habebit pro subscriptione, aut confirmatione contractus laudemium, secundùm inquit sententiam rusticorum, qui dicere solent, quòd

quòd tasca seu quarta pars dominium non im portat, nec pro ea laudemium debetur, sed id non procedit, si cõcessio prædij fuerit, inquit, emphyteutica, & contractus emphyteusis. Vn
4 de domino directo semper debet solui laudemium, etiam si secundus emphyteuta vendat alteri emphyteusim, quia domini directi ille tertius emptor debet habere consensum per Spec. in §. nunc aliqua. versi. 126. Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. col. xij. versi. octauò quæro. nu. 48. Subdens ibidem d. versi. 104. Specul.
5 q si emphyteuta, qui mihi † soluit annuatim duodecim denarios censuales, & tibi certã partem fructuum, velit ius suum alteri vendere, quòd in solutione laudemij, & cui debeat solui laudemiũ, mihi ne, an verò tibi, inspici debet, quis nostrum sit primus, idest quis nostrũ primus emphyteusim cõcessit, quia inquit potest benè esse, quòd ego dedi alicui in emphyteusim pro certa pensione, & ille post de consensu meo concesserit alteri, retenta sibi reditnum certa parte, quo casu à me est consensus requirendus, & laudemium mihi solui debet. Et è contra est possibile, quòd tu dederis mihi rem in emphyteusim, retinendo tibi loco consensus quartam partem, & ego post de tua voluntate alteri concesserim, mihi annuã pensionem retinendo, quo casu in euentum, quòd sequatur emphyteusis alienatio, tu ad cõsensum præstandum requiri debes, & tu habere debes
6 laudemiũ, quia semper† maior, siue prior dominus requirendus est. Sequitur Ias. in l. fin. C. de iure emphyt. col. xj. versi. sextò quæro, vbi addit vlterius alium casum, quia potest esse, q ego concessi tibi rem in emphyteusim, vt mihi solueres 12. denarios annuos, & Titio quartam partem fructuum, & isto casu ego deberẽ habere laudemium; subdẽs quòd decisio Specula. est quãdo sumus in casu, in quo apparet, quis nostrum concessit in emphyteusim, quia concessor habet ipse habere laudemium; Sed quid in dubio quando non apparet, quis no-
7 strum concessit, & secundùm † Io. Fab. & Specul. tenet, quòd in dubio vtriq; est soluendum, & ab vtroque consensus requirendus.

¶Et, si emphyteuta vendidit emphyteosim, & post sit ressolutus contractus, puta consensu ipsarum partium, an pro renouatione domino competit duplex quinquasima, aut duplex
8 laudemium, tanquàm† pro duabus venditionibus, an verò pro vna; vel melius sit dicendum, quòd dominus teneatur reddere laudemium, quod primo recepit, tanquàm quòd cesset causa, ob quam recepit, remittit se Iaso. ad dicta Guliel. de Cun. & Alber. in l. ab emptione. ff. de pact. vbi Castrẽn. quòd si dominus rei emphyteuticæ concedat licentiam vendendi saluo iure laudemij sui, quia debet aliquid recipere pro laudatione, & emphyteuta vẽdat, postea ressoluatur, an inquit debebit habere semel, vel bis, aut nihil; & inquit si quidem sit facta ressolutio, vt ex tunc, quia fingitur nõ facta, & tũc nihil debebit habere, si verò ex nũc, tunc si est simplex ressolutio, debebit semel habere, & si est noua vẽditio, debebit habere bis, & hæc inquit colliguntur ex dictis Guliel. hic, vbi Bart. & Ias. quòd si ressolutio fiat ipso iure, non soluitur, & ideo si cõtractus deficiat, quia conditio adiecta non venit, ex quo nullus est contractus nulla gabella, nullum laudemium soluitur. Si verò res ematur cum pacto de retrouendendo, tunc quia ressolutio non fit ipso iure, videtur esse soluendum laudemium, Purpurat. ad Ias. d. l. fi. c. de iure emphy. col. 13. versiculo vndecimò quero. & Cagnol. in l. ij. C. de pact. inter emp. q. 82. posita quæstione, quòd quidam emit rem emphyteuticam cum pacto de retrouendendo infra. x. annos, & persoluit laudemium, venditor volens redimere depo-
9 nit pretium, quærit an vltrà pretium teneatur & laudemium soluere emptori, vbi post multa in contrarium adducta tenet, quòd laudemium solutũ emptori restitui debet, quia aliàs in damno & iactura remaneret, tenet Tiraq. de retract. conuentio. §. vj. glo. ij. versi. sed quid de laudemijs nu. 3. & versi. antecedenti nu. 2.
10 Subdens† Cagnol. quòd pro retrouenditione, quæ fit, tenetur iterum venditor soluere laudemium secundùm Iac. de Sancto Georgio, sed secundùm theoricam Alberici, Angel. Pauli Cast. cùm sit simplex ressolutio, non noua venditio, semel tantùm laudemium debetur, vn-
11 de inquit in terminis illius legis, cùm fit restitutio, non autem noua venditio, non noua emptio, semel tantùm soluitur laudemium, vbi ad euitandam geminatam solutionem laudemij dat cautellam, vt non fiat pactum de retro uendendo fundum restitutio pretio, vt ibi per Cagnol.
12 ¶Subdens idem d. l. ij. q. 89. quòd si sit facta venditio fundi enm pacto de retrouendendo, laudemium non debet solui ad ratam pretij communis æstimationis fundi, & ad ratam cẽtum, si centum fundus communiter æstimabitur, quia debet habere respectũ ad pactum de retrouendẽdo, & ad onus dicti pacti, quod facit fundum minus valere ratione oneris annexi, & pretium, quod reperietur, cõmuniter inspecto & considerato illo onere taxandum erit, & de pretio illo taxato erit soluendũ laudemium, quia laudemium soluitur de pretio rei emptæ, l. fi. C. de iure. emp. & consequenter

minus erit pretium, minus laudemium. Sed an in casu venditionis factæ cnm pacto de reuendendo, pendente tempore facultatis redimendi debeatur, & peti posfit laudemium, Tiraquel.d.loco tenet quòd non, quia ex venditione facta cum pacto legis commissoriç, vel additionis in diem non debentur laudemia, donec venditio pura, aut irresolubilis sit facta, per Petr.Iac.quem allegat in titn.de actio. in rem, pro re emphyt.Guid.papa decis.48.est etiam aduerteudum, quòd tale pactum verbis directis in contractu vẽditionis appositum ipso iure contractum ressoluit, & facit illum haberi pro infecto glo. & Doct.in l. ab emptione, ff.de pact.& ex contractu huiusmodi non soluitur laudemium, vt dicimus infrà versicu. Sed quid si res emphyteurica.

¶Si vero per emphyteutam ipso domino directo venditur ius emphyteuticum, vel venduntur meliorationes, tunc quidem non soluitur
13 laudemium, nec per eum in prctio quinquagesima retinetur, quia quinquagesima debetur propter consensum præstitum emphyteutæ in tertium alienanri, l.ij.C.de iur. emphyte. versi.& ne auaritia, vbi Alber. Item ex eo quia dicit tex. ꝙ cùm dominus velit emere, tãtum soluere debet, quantum emphyteuta ab alio inuenit, in d.tex.versi. & ne hac occasione quòd non esset, si dominus quinquagesimam retineret, Alber.in l.quòd si vno, ff.de in di. adiectio. & per alios, quos refert Ias.d.l. fi. teneutes, ꝙ cùm quinquagesima soluatur domino pro noua inuestitura, & pro receptione noui emphyteutæ, in qua receptione fortè dominus afficeretur damno propter mutationem personæ, & quia in boc grauatur, quia nouum debitorem innitus recipit, qnod est contrà ius commune, l.si mandato, in principio.ff. mand. quod non soluitur in casu, quando dominus emit, in quo omnia cessant.

14 ¶Sed multi tenent, ꝙ laudemiũ, quod soluit̃ ꝑ renouationem debitoris emphyteuta vendente, vel cedente, non vr̃ deberi domino proprietatis, sed domino vsufructuario, per Ioan. And.in Spec.§.nunc aliqua versi. 93. quæritur de loca.verbo qui tabernas, vbi dicit quòd si sit legatus vsufructus omnium bonorum sitorũ vltra flumen, inter quæ bona adsit emphyteusis, quòd vsufructuarius debet habere pretium renonationum, l.vsufructũ legato, §. t. & ij.& l.item si fundi, ff.de vsufr.lega.quia inquit constat istas obuentiones cõtineri appositione bonorum, l.bonorum, ff.de verb.signi. & fructus
15 est vtilitas ex re, vel propter † rem proueniẽs, l.fructum ff.de reg.iur.& licet tempore legati facti non debeãtur actualiter, tamen spe debẽtur, l.spem, C.de dona.l.multum interest, ff. de hære.aut actio.vend.etiam quia vsufructuario debetur omnis vtilitas etiam ex incorporalibus proueniens, etiam si de quinquennio in quinquennium proueniret, & vbi debetur omne proueniens ex obligatione conuentionali, sic & omne quod prouenit ex obligatione legali deberi debet, quia non est minoris efficatiæ; & qnod debetur ex renouatione inuestituræ, videtur nonum incrementum legato implicitum, quod detectum legatario cedit, l. fin. de vsufru.tenet Oldra.consi.24. quod domine Huber. de eun. loquens de patre vsufructuario rerũ aduentitiarum Filiorũ.l.fi.§.filijs autem, C.de bon.quæ lib.Alber.in l.vsufru. lega. col.ij.versi.item quæro, ff.de vsufr. & in rubrica C.eo.tit.Castren.qui tamen non firmat in l.ij.C.eo.tit.Alexan.in l.diuortio, §. si fundum col.pen.sol.mat.Tiraqu.de retractu.§.fi.titnli. j.versic.ex quo nostrates nume.106.vbi id firmat per multas auctoritates, & iura quæ cumulat, est de hoc communis opinio vt per Socyn.consi.70.nu.31.lib.iij. Refert Iulius Clarus §.emphyteusis lib.4.quæst.23.versi. si. per Guid.papa decis.477. vtrũ proprietarius, vbi habetur quòd si sit proprietarius, & vsufructuarius, proprietarius est, qui debet laudare & inuestire, sed laudes pertinebunt ad vsufructuarium contrà Ias.d.l.fi.col.xij.versi. octauò quæro, C.de iur.emphyt.vbi allegat glo.& Specul.sed pro hac opinione faciunt ea, quæ deduco in sequẽ.quia cùm laudemium soluatur pro eo, quòd dominus directus recipit nouum in emphyteutam debitorem, illum inuestit, inuestituræ consentit pro subscriptione, pro labore inuestitnre pro ponendo in possessione, Guid. papa.decisi.101.si quis rem, qui labores, & qui actus debent explicari per ipsum dominum, uec possunt per substitutam personam, vel pro
16 curatorem adimpleri notabiliter glo. in l.j.ff. de procu.in verbo vel nollunt, in fi.Ias.l.fin.C. de iur.emp.in priucipio, vbi dicit quòd dominus tenetur nouũ emphyteutam inuestire non per procuratorẽ, sed per se ipsum, vel per literas, ant per aliam scripturam testes habentem &c. vnde domino directo, non vtili laus deberi videtur.

¶Sed quid si emphyteuta vendat, aut alienet emphyteusim, vel melioramenta de voluntate domini, puta quia sic connenit, aut sic pactum fuit inter eos per clausulam in instrumẽto pro se, & suis hæredibus, & cui dederit apponi solitam, an isto casu, quia secundus emit à primo de consensu domini, requiratur alia renouatio, alia inuestitura, & an reqniratur solutio laudemij, & videtur, quòd non, id exprefsè tenet Ioan.

Ioan. de Anan. consi. 90. quia dubium, Ancha. consi. 63. motiua iudicis, sequitur Iaf. l. fi. colu. x. versi. sed antequàm C. de iure emp. Contrarium videtur verius per Saly. d. l. fi. col. j. versic. sed iuxtà primùm Socyn. Iunior consi. 70. nu. xj. & post numerum 27. lib. iij. dicit esse communem opinionẽ, & est ratio, quia solutio laudemij fit propter nouam inuestituram, vnde nihil refert, an primus emphyteuta potuerit vendere domino irrequisito, aut non, sed solùmodò an nouus acquisitor opus habeat noua inuestitura, vel recognitione à domino directo, sequitur Iulius Clarus, §. emphyteusis libr. iiij. senten. q. 23. versi. sed quid si, habetur per Bal. d. l. fi. versi. sed iuxtà, vbi dicit, quòd licet per illa verba pro se & successoribus suis, & cui dederit emphyteuta possit alienare sine consensu domini, quia verba debent aliquid operari,

17 tamen inquit fateor, quòd per illa verba non intelligitur facta remissio quinquagesimæ; quia, licet alienetur sine nouo consensu, tamen soluitur, & solui habet quinquasima, & secundum istam doctrinam Bal. ego obseruo prædicare. Et nedum soluitur quinquagesima, siuè laudemium de valore areæ, siuè loci primò in em-

18 phyteusim concessi, sed etiam soluitur de valore, siue de æstimatione ædificiorum super ædificatorum; nam si dedi alicui in emphyteusim aream parui valentem, super qua sunt ædificata ædificia magni valoris, puta palatia, turris, aut similia, quia ædificium cedit solo, l. j. §. quod ait. ff. de superfi. &, quia superficies est pars loci, debet solui quinquagesima, vel laudemium valoris, & æstimationis nedum areę sed & superficiei, & superædificatorum omnium, tenet Iaf. d. l. fi. col. xj. versi. quartò quæro, quod dicit verum, saluo nisi inter dominum directũ, & emphyteutam pactum in instrumento inuestituræ fuisset appositum, vt apponi solet, quòd superficies, & illud quod per emphyteutã fuisset super dicta area ædificatum, esset, & esse deberet proprium dicti emphyteutæ, & illud emphyteuta iure proprio teneret, & tenere haberet, quia eo casu quinquagesima tantũ valoris, & æstimationis nudæ areæ, & loci deducta superficie solui debet, istud enim pactum, & ista conuentio est contractus licitus.

19 ¶ Sed quid si res emphyteutica sit nulliter vẽdita, nulliter cõcessa, & alienata, an ex tali nulliter facta concessione debeatur domino laudemium, & videtur, quòd non, quia ex contractu nullo, nulla debet solui gabella, quæ à statuto de omni contractu solui iubetur, dicũt Bart. Bald. & Paul. de Castr. l. vltima §. fin autem, C. com. de lega. vbi etiam Corne. & Iaf. col. ij. per Bal. in l. non dubium, ij. not. & ibi Fulgo. col. x. & Iaf. col. ij. C. de leg. & quòd ex contractu nullo non debeantur laudemia, dicit per verba expressa Io. Fab. d. l. vltima col. ij. verbo in irritũ, & in l. j. C. quan. lice. ab emptio. disced. Refert Tiraq. de retrac. §. j. glo. ij. §. sed alia, nu. 7. vbi multa cumulat.

20 ¶ Nec † minus videtur deberi laudemium, si venditio, vel alienatio, aut concessio sit conditionalis ante euentũ conditionis per Guid. Papa. consi. 126. de anno domini, secundò dubio, refert. & sequitur Tiraquel. de retract. §. j. glo. ij. versi. ex quibus fit, nu. 22. quia de huiusmodi contractu non debetur Gabella, nec etiam de legatis conditionalibus statuto iubente gabellam solui de cõtractu, & legato, Bar. in l. cum Titio ff. ad le. fal. Bal. in l. annalibus, C. de lega. Socin. sequitur & refert l. j. ij. colum. versi. ex quibus, ff. de vulg. & pupil.

21 ¶ † Nec minus videtur soluendum laudemiũ ex distractu, siuè quando partes spontè discedunt à contractu restituta vicissim inter se re, & pretio, de secũdò discessu, siue distractu non debetur laudemium, nec altera gabella ẽt statuto iubente, Guliel. de cun. Alber. Angel. Paul. de Cast. in l. ab emptio. ff. de pact. Tiraq. de retract. §. j. glo. ij. versi. nam quod ad hoc nu. 39.

22 ¶ † Nec secundùm aliquos exactio laudemiorum requirit rem esse traditam, & rei traditionem ex venditione sequutam, vel pretium esse, vel non esse solutum, quia ad perfectionandam venditionem, quæ solo consensu perficitur, non videtur necessarius actus traditionis, Fran. Aret. in l. si fideiussor, §. meminisse, col. ij. versi. super secundo ff. de lega. primo, dicit Tiraquel. vbi supra versi. ego verò scio nu. 48. ꝙ dominus potest petere laudemium ex venditione ante traditionem, etiam si lis sit inter emptorem, & venditorem super traditione rei, quia sufficit rem esse venditam, l. j. & ij. C. de rescin. vend. per Bertran. consi. 199. viso casu lib. primo, qui tenet, quòd debetur laudemium ẽt si contrahentes antè traditionem discesserint à cõtractu; & id ratione dictum videtur, quia emptor licet non sit dominus antè rei traditionem, tamen habet actionem ad rem sibi tradẽdam, & ad dominium sibi trasferendum, l. ex empto, in principio, ff. de actio. emp. & l. in cõuentionalibus in fi. ff. de verb. oblig.

SVMMARIVM

1 *Emptor non autem venditor tenetur ad laudemij solutionem.*

2 *Acquirens tenetur ad gabellam vigore statuti soluendam.*

3 Emphy-

3 *Emphyteuta nouus dicitur, qui priori in inuestitura comprehensus non est.*

4 *Comprehensi in inuestitura non tenentur ad solutionem quinquagesimæ, nec inuestituram petere.*

5 *Feudatario mortuo tenentur filij, vel nepotes inuestiturã petere.*

1 ET ad † solutionem laudemij, aut quinquagesimę tenetur nõ emphyteuta qui vendit, aut alienat, sed qui emit, & recipit ab eo, & sic secundus emphyteuta, est glo. quæ dicitur in l. fi. C. de iure emphyt. in verbo auaritiæ, in verbo recipere, quæ dicit à nouo emphyteuta, & sic vult, quòd nouus emphyteuta, & acceptor est, qui tenetur, soluere laudemium domino; sequitur Ias. in d. l. fi. colum. xiij. versi. primò quæro, vbi dicit, quòd ità ob-
2 seruatur; subdens † Bal. in l. si is qui pretium, ij. col. C. de ædil. actio. quòd quando in statuto non fit mentio, quis teneatur contractus solue rẽ gabellam, regulariter intelligitur teneri acquirens, & sic emens non vendens, per tex. in l. debet, circa fi. ff. de ædil. actio. Bal. in rubrica
3 C. de reb. cred., & † nouus emphyteuta secundùm Saly. ibidẽ vij. col. ille dicitur, qui in priori inuestitura non est comprehensus, nec nominatus, idem tenet Bal. ibi. iij. col. versic. item quinquagesima, vbi dicit quinquagesimam deberi domino à nouo emphyteuta, & dicitur nouus, qui sub priori inuestitura non est comprehensus, idem habetur per Gozad. consi. 65. per totũ, & maximè in principio, & Ias. ibi subdit,
4 quòd, si quis habeat † emphyteusim pro se, & filijs, ac nepotibus, isti filij, & nepotes non tenentur ad solutionem alicuius quinquagesimæ, siuè ad soluendum laudemium domino, immò nec tenentur nouam inuestituram petere, per glo. in authen. si quas ruinas, glo. secun-
5 da supra verbo, debetur, C. de sacrosa. † eccles. licet sit secus in feudo, quia mortuo patre filij, vel nepotes tenentur petere inuestituram, & facere se inuestire infrà annum, & diem à die mortis, aliàs feudo priuarẽtur, cap. primo quo temp. mil. inuestit. in vsi. feud. idem tenet Bal. allegato loco, quòd, si quis recepit pro se, & filijs, & nepotibus, nec filij nec nepotes tenebuntur ad istam quinquagesimam, nec minus isti tenentur nouam inuestituram recipere, licet sit secus in re feudali, quia feudo finito per mortem prioris sequentes tenentur infrà annum, & diem petere inuestituram; refert, & sequitur Gozadin. in consi. 65. nu. primo & numero 13. per Iul. Clar. in §. emphyteusis lib. 4. senten. q. 23. versi. vlterius quæro, & in regno Neapolis per mortẽ prioris filij, vel nepotes infrà dictum tempus petunt inuestituram, & soluunt medietatem fructuum vnius anni.

SVMMARIVM

1 *Laudemium an debeatur ob permutationẽ rei emphyteuticæ.*

2 *Laudemium quare soluatur.*

3 *Laudemium an debeatur ob donationem rei emphyteusis.*

4 *Laudemia in aliquibus casibus non debentur.*

5 *Laudemium an debeatur ob alienationem rei feudalis.*

6 *Dominus non cogitur inuestire rusticum de feudo.*

7 *Laudemium in re feudali diuersimode soluitur secundùm locorum consuetudines.*

8 *Ex contractu, in quo venditor constituit se nomine emptoris possidere, possessione nundum tradita, non debetur laudemium.*

9 *Clausula constituti, vel vsufructus retentio, non facit vt res committatur.*

10 *Traditione vera facta dominus contrà emptorem agere potest ad commissum.*

11 *Res emphyteutica dari potest in dotem filiæ, aut filio in donationem propter nuptias.*

12 *Res emphyteutica si data sit in dotem, an soluatur laudemium, æstimatio quãdo emptionem faciat.*

13 *Laudemium an debeatur in alienatione facta in vltima voluntate.*

14 *Locatio ad x. annos dicitur ad longum tẽpus.*

15 *Locatio ad longum tempus est alienatio.*

16 *Alienatione interdicta censetur prohibita alienatio ad decem annos.*

17 *Emphyteutæ nõ possunt locare ad decẽ annos.*

18 *Emphyteutæ si diuidunt inter se rem emphyteuticam non debetur laudemium domino.*

19 *Res litigiosa etsi alienari non poßit, potest tamen inter socios diuidi.*

20 *Laudemium non soluitur de alienatione necessaria.*

21 *Dominus ob negligentiam in recipiendo emphyteutam amittit laudemium.*

22 *Dominus potest moram purgare commissam in non recipiendo emphyteutam.*

23 *Laudemium in aliquibus casibus nõ debetur.*

24 *Laudemium an debeatur, quando res in solutum datur.*

25 *Laudemium an debeatur ex transactione.*

26 Laude-

26 *Laudemium debetur ex diuisione.*

27 *Laudemium an ex venditione annui reditus, vel vectigalium debeatur.*

28 *Laudemium debet solui attenta quantitate precij, & vlterius attenta quantitate donata.*

29 *Laudemiũ an debeatur ex venditione rei subiectæ retractui.*

30 *Euictionis potestas tollit intellectum acquisitionis.*

31 *Res subiectæ restitutioni sub conditione possunt pendente conditione alienari.*

32 *Laudemium an debeatur ex contractu ipsius retractus.*

33 *Contractus retractus, quia fit ex necessitate, non obligat ad laudemium.*

ISTA autem quinquagesima soluitur, vt est dictum, quando fit alienatio emphyteusis per venditionem; quid cùm fit permutatio, donatio, infeudatio, cõstitutio pcarij,
1 aut alia alienatio? Et † pro permutatione rei emphyteuticæ de iure nulla debent solui laudemia, quia in permutatione nõ interuenit pecunia, de consuetudine tamen Franciæ in patria dalfinuatus ex permutatione media laudemia debentur Guid. papa decis. 92. incip. de consuetudine, vbi ponitur casus, quando in permutatione emphyteusis ab alia parte interuenit res immobilis cum aliqua parte pecuniæ, quia res in excambium data non est ęqualis, & tunc dicit, quòd iuxtà d. consuetudinem medium laudemium deberi potest, Alcia. de verb. sig. fol. 8. versi. quapropter, idem in l. ij. in principio nu. 19. ff. de verb. oblig. Iac. à Sancto Georgio in tracta. de rodis. siue operis. col. x. versi. sed ponamus, Tiraq. de retractu, §. 30. hic finis, in fi. sed contrarium, quòd immò solui debet laudemium, videtur tenere Iul. Clarus, §. emphyteusis lib. iiij. sent. q. 23. versi. sed quęro, & videtur esse eadem ratio in permutatione, quæ est in alijs contractibus, quia soluitur laudemium domino propter receptionem, quam dominus facit de nouo emphyteuta, & propter nouam inuestituram, quam cùm teneatur facere ei, cui fit permutatio, etiam inuitus, & inuitus recipere & admittere nouũ debitorem, meritò debetur, nec bona ratio videtur illa, quæ in d. decisione exprimitur, quia scilicet non interuenit in permutatione pecunia, cùm nec etiam interueniat pecunia in donatione, & tamen per verbũ æstimationis in tex. d. l. fi. videtur intelligi etiam contractus donationis, & quilibet alius contractus, per quẽ res emphyteusis alienetur, nam glo. in verbo pretij dicit intelligi, quando venditur emphyteusis, post in verbo æstimationis subdit, videlicet quando alio titulo trasfertur, intellige quàm venditionis, super quo puto cogitandum, quia ratio solutionis laudemij ob nouam inuestituram faciendam, ob nouum emphyteutam recipiendum, ob nouam subscriptionem, & cõsensum, ob de nouo tradendam eidem posses-
2 sionem militat, & militare videtur etiã in permutatione, licet contrarium tenere videatur Cyn. Bal. Angel. in l. quæritur, ff. de stat. homin. vbi dicũt, quòd, si emphyteuta permutat rem valentem centum cum re valoris sexaginta, & quòd reliquum recipit in pecunia, laudemium debetur ex illa pecunia, non ex re.
3 ¶† Pro donatione autem rei emphyteuticæ quòd solui debeat laudemium, videtur clarũ per verbum æstimationis in tex. d. l. fin. quod verbum benè adaptatur ad causam donationis, & ad donationem secundùm Doctor. ibidem, vbi Bal. col. iij. versi. item nota, quòd alternatiuè dicit pretij, vel æstimationis, ideò dicũt doctores, quòd hæc pars secunda locum habet in donante, vt tunc res debeat æstimari, idem Bal. ibi paulò antè versi. an emphyteuta, in fin. vbi dicit, quòd opinio gl. potest tolerari, quòd si emphyteuta donet domino irrequisito, non propterea incidit in pœnam, dummodò vadat ad notificandum domino, & quinquagesimã offerat, & donatarius petat sibi inuestiturã fieri, & hoc faciat sine mora, Ias. ibidem columna 19. versi. sequitur posteà quartum, nume. 68. vbi dicit, quòd verba tex. propriè adaptantur ad donationem propriè, & stant inquit Ias. propriè siue vlla violentia, vnde inquit laudemiũ etiam pro donatione emphyteusis debet præstari, quia etiam vltrà verba text. militat eadem ratio soluendi laudemium in contractu donationis, quæ militat in alijs cõtractibus per Bertrand. consi. 123. nu. 1. lib. iiij. Iulius Clarius, §. emphyteusis lib. 4. senten. q. 23. versi., sed quæro; habetur per Io. de Imola c. potuit colu. vij. versi. itẽ quando fit donatio, extra. loca. Guid. papa. decis. 46. incip. an emphyteuta, vbi habetur, quòd licet emphyteuta posit donare domino irrequisito, tamen donatarius debet recipere rem donatam de manu domini directi, & illi soluere quinquagesimam per laudemia, aliàs cadit in commissum. Subditã & est veritas, quia sic subuenitur domino directo circà preseruationem iuris sui emphiteuticarij, quia donatarius recipiendo inuestiturã ab ipso domino directo, & sibi soluendo laudemia obligatur in futurum domino ad solutionem canonis, & aliorum iurium emphyteuticorum

per

per doctores,& authoritates in d.decis. adductas,idem habetur decis.48.incip. est etiã, vbi in fi.enumerantur aliqui casus, in quibus non
4 debẽtur laudemia,Saly.l.fi.suprà allegata, col. ij.versi.non obstat,vbi tenet,quòd emphyteuta potest donare etiã irrequisito domino, nec propterea incidit in pœnam, modò vadat, & notificet domino,& quinquagesimam offerat, & donatarius petat sibi inuestituram fieri, & id faciat absq; mora, licet contrarium tenere videat̃ Spec.§.nunc aliqua,de loca. versi.107. ¶Si verò feudum,aut res feudalis vendatur, non videtur quòd aliqua debeatur quinquagesima,quia id non reperitur aliqua lege cautũ, quòd pro tali vẽditione soluatur laudemium;
5 †Sed in hoc videtur seruari debere illud,quod est de consuetudine locorum, quia in aliquibus curijs,& prouintijs seruatur,quòd pro inuestitura rerum feudalium ad instar rerum emphyteuticarum exiguntur,& soluuntur laudemia, vt in prouintia Delfinatus, & Sabaudiæ vbi ab emptore soluuntur laudemia,Guid.papa decis.415.ego emi,vbi habetur,quòd dominus directus non potest recusare recipere emptorem rei feudalis offerentem præstare fidelitatem domino cum recognitione homagij, & si recusat,quòd curia solet ratione, & iure superioritatis mãdare per literas domino, quòd retineat ipsum,quòd si recuset facere, ipsa curia solet tales emptores retinere, & inuestire, & mandari eos conseruare in possessione, etiã si sit ille emptor rusticus, quo casu dominus
6 non tenetur inuestituram facere,quia non cogitur inuestire rusticum,Spec.in titu. de feud. versi.30.quæritur curia mandat inuestire, & eo recusante curia inuestit,& pro ignobilitate, & rusticitate duplex laudemium domino per inuestitum solui mandat, vt d. decis. In regno Neapolis audio,quòd pro feudorum, aut feudalium alienatione non soluitur laudemium, sed benè soluitur curiæ ꝓ regio assensu nescio quid paruum. Et in curia Sabaudiæ ex consuetudine illius patriæ pro re feudali, quæ de dominio Illustrissimi illius principis mouetur,laudemium soluitur, & est sexta pars pretij venditionis rei, & sic pro quolibet floreno Sabaudiæ pretij alienationis rei duo grossi Sabaudiæ exiguntur,& sit gratia de quarta parte,& sic de quatuor florenis pro laudemio debitis vnus remittitur, & aliquando à principe
7 pars,vel totum donatur contemplatione personæ debentis illud soluere,aut propter benemerita per Hiero.Cagnol.in l.ij.C.de pact.inter empto.q.82.versi.fi.
8 Si quis † verò rem emphyteoticariam vendat sine consensu domini directi,& vẽditor instrumento constituat se tenere precario nomine emptoris, quousque emptor realem fuerit adeptus possessionem,aut sibi retineat vsufructũ, ex quibus constituto, & retentione vsufructus transit possessio in emptorem, l. quisquis. C. de donat.res non videtur cadere in cõmissum, nec ex ista alienatione,aut translatione potest dominus directus petere sibi solui laudemiũ, aut quinquagesimam, quia contractus à reali traditione nudus non facit rem committi per Bal.in tit.quib.mod.feud.amit.§.fi. faciũt not. per eum §.deniq;,quę sit causa benefic.amittẽ. Saly.in l.ij.C.de iur. emphyt. quia quod dicitur,vt per clausulam constituti, vel retentionem vsufructus,transit possessio in emptorẽ, non procedit,nec est verum, vt res committatur, cùm iuris factione illud procedat, quia vt dicit Bal.in l.ab emptore,ff.de pact.licet interueniat constitutum,aut quid simile, tamen adhuc est obligatus venditor ad realiter tradẽdum rem venditam; nam ante traditionem realem non dicitur omni perfectione perfecta venditio, per glo. in l.si quis rem,ff.de actio. empt.& in l.perfecta,C.de rescind.vend. vnde res emphyteutica donata, vel vendita ex simplici constitutione precarij, aut alia ficta traditione non cadit in commissum, nisi sequatur realis apprehensio possessionis sine consensu domini directi; nec minus ex simplici constitutione precarij,aut alia ficta traditione dominus directus potest petere ab emptore laudem,antequàm emptor accipiat realem possessionem, & est iuri consonum & rationi; nam cùm laudemia de iure debeantur domino directo pro labore inuestituræ, & ponendo eum in possessionem realem rei venditæ, l.fi. C. de iure emphyt. cum in constituto precarij aut alia ficta traditione iste labor domini directi non interueniat; Sequitur quòd non debetur laudemium,quia cessante causa cessare debet effectus, cap. cùm cessante,in principio extra. de appella.& sic dominus directus ex tali ficta traditione non poterit agere ad commissum, nec laudemia petere; Sed semper habebit actionem personalem ad canonem contrà primum emphyteutam,donec emptor rei emphyteuticariæ accipiet realem possessionẽ, & ca-
10 su † quo accipiat sine laude domini directi, peterit dominus directus agere contrà emptorẽ ad commissum, habetur latè in decis. Guid. papę decis.101.incip.si quis,in fi.decisionis. ¶Et si res emphyteutica data sit per patrem in dotem filiæ, aut filio in donationem pro-
11 pter nuptias,ꝙ fieri † potest Authen. de non alien. aut permutan. reb. eccles.§. emphyteusim, ità tamen quòd res sit eo iure, quo erat apud

apnd patrem dantem,c.nuper,extra. de dona. inter vir.& vxor.si quidem data sit res æstimata,& apretiáta tali æstimatione,quæ faciat venditionem,pone dos est in centum, res emphyteutica est data,& assignata pro quinquaginta, & tũc laudemium domino solui debet, & eius consensus requiri,argum.l.quoties. C. de iure dot.quia tunc vendita esse intelligitur,ff. de iure dot.l.plerunque,§.fin autem.

¶ Si verò sit data inæstimata,& tunc nec solui tur laudemium,nec consensus domini requiritur, d.§.emphyteusim argum.l.dos,ff.sol.mat. per Specu.de loca.§.nunc aliqua,109.& 110.

12 vbi distinguit,quòd si sit data ab extraneo in dotem alicui mulieri,tunc sit simplex donatio respectu mulieris,& ista non requirantur; Idē si à patre, qui det in dotem filiæ non existenti in eius potestate,idem tenet Hostien. in summa,de loca.§.quid sit de natura, versi. nunquid ergo,Saly.in l.fi.C. de iure emphyt. licet Iaso. col.12.versi.nonò quæro, teneat, quòd si res emphyteutica data sit in dotem, siuè sit æstimata,siue non,indistinctè quòd non soluatur laudemium,quia ista videtur alienatio necessaria,non voluntaria,pro qua non soluitur laudemium,secundùm adducta per eum,ibidem in q.vij.& per Tiraq.de retractu.§.1. glo. 14. versi.ex his fol.329.nu.108.

¶ Et pro materiæ declaratione videtur in dubio,quòd regulariter æstimatio facit emptionem,l.j.vbi glo.& l.quoties,& l. si inter, C. de iure dot.not.in l.æstimatio,ff.sol.mat. Alexā.in l.si ex conuentione,num.2.C.de pact.& in cōsilio.79.nu.ij.lib.v.quòd tamen non procedit, si apparet,quòd æstimatio est facta solùm ad finem cognoscendi valorem rei,vt possit probari,si postea fundus per maritum damnificetur, quia tunc ęstimatio nō facit emptionem; & pari modo non procedit,si ęstimatio fiat postea,quia tunc non facit emptionem; Item procedit,si maritus est soluendo, aliàs æstimatio rei dotalis non facit emptionem,Ias. in d. l. ex conuentione,Neuizan.in Sylua nuptiali lib.2. nume.69.& num.71.vbi facit regulam,quando æstimatio faciat emptionem cum ampliationibus,& limitationibus suis.

13 ¶ † Si autem res emphyteutica sit concessa alicui,vel per viam legati, aut per viam hæredis institutionis instituēdo extraneum, potest dominus directus à legatario, aut hærede instituto,pro confirmatione, dictæ emphyteusis, & præstatione consensus ad nouam inuestituram petere, & exigere licitè laudemium per glo.quæ dicit in l.fi.C.de iure emphyt. in verbo æstimationis,dum glo.in verbo pretij dicit intelligi debere,quantum ad venditionem, & in verbo æstimationis, scilicet quando alio titulo lucratiuo,ità intelligit,& tenet Ias.d.l.fin. C.de iure emphyteu.versi.decimò quæro. col. 13.num.50.sequitur Salyce.ibidem,& ibi Bal. vbi Saly.quòd legatarius debet inuestituram petere,& quinquagesimam soluere, prout legatarius,vt per eum in fin.secunda col. & Bal. etiam in c.litera.pen.col.de dila.tenet Ioan.de plat.l.j.in fi.de fund.pa.lib.xj.Alber.in l.ex hoc edicto §.alienare.de alien.iud.mutā.tenet Hugo.allegatus per Specul.in §.nunc aliqua.versi.114.de loca.quamuis Specul. non resideat. facit Decis.Guid.papa. decis.48.

¶ Sed quid si per emphyteutam res emphyteutica sit locata vltrà decem annos, & sic ad longum tempus,an ex tali locatione,aut concessione debeat,aut possit peti,exigi, vel solui laudemium, & videtur dicendum quòd sic,

14 quia locatio ad x.annos,vel vltrà x.annos est, & dicitur locatio ad longum tempus, ita communiter tenetur per doctores dicit Bart.in l.j. §.quod autem,ff.de super, & ità de consuetudine seruatur,vt dicit in l.Iubemus la secunda col.iij.C.de sacrosan.eccles.Anto. de But. in c. fi.ne pręla.vic.sua.Card.in clem.j.§.fi.iiij.q.de reb.eccles.Paul.de Cast.consi.iiij.circa primū dubium.1.col.versi.ad secundum primo volu. vbi concludit, quòd locatio facta ad nouem annos non dicitur facta ad longum tempus sed benè quando fit ad decem annos, vel vltrà dicitur facta ad longum tempus,& dicit ita cō muniter per doctores teneri,idem Bal. consil. 392. decimi nomine, locatio rerum ecclesiæ.

15 † Et locatio ad longum tempus est alienatio, & de tali locatione idem iudicatur, quod de alienatione quia de natura talis locationis est,quòd trasferatur possessio not. in l. si quis antè,ff. de acqui.poss.& in l.si vt.certo,§.si duobus,ff.commod.& etiam transfertur vtile dominium,l.j.in fi.cum l.seq. ff. si ager. vectigal. latè per Alex.consi.219.lib.iij.ad fi. consilij & libri,per Io.de Imola.in c.potuit de loca. colu.

16 x.versi.item potest quæri.& prohibita alienatione talis locatio interdicta esse censetur, Fely.in c.quę in ecclesiarum versi.vbi aūt,de const.Anchara. in clem. monasteriorum de reb. ecclesi.non alien.vnde si est alienatio, vt de vēditione,& de donatione, ac alijs contractibus alienationis soluitur laudemium, ità de huiusmodi locatione ad longum tempus solui debet per Alex.consi.165.incip. visis duobus. libro secundo versi.sed ità,vbi & ità in proposi-

17 to † quòd prædicti emphyteutæ habentes vtile dominium non possunt, nec de iure cōmuni locare ad longum tempus,nisi consentiente domino,& soluta quadragesima iuxtà tex.in l.

fi.C.de iure emphyt.& per Dec.consi.204.diuino implorato in causa Reuerēdiss.prima parte,quod est consiliū vltimum, vbi nam prohibita alienatione,vel venditione,locatio ad longum tempus est quoque prohibita, & ideò inquit sicut de venditione facta per emphyteutam solui debet laudemini,l.fin.C.de iure emphyt.ita pariter de locatione facta ad longum tempus laudemium debetur,vt per Alex.cōsi. allegato.165.subdit Dec.& eodem modo inferri videtur,& concludendum est in locatione facta ad vitam alicuius,vt ibi per Dec.

18 ¶ † Si verò plures habentes inter se vel feudū, vel emphyteusim communem inter se diuidunt,pro huiusmodi rei feudalis, vel emphyteuticæ diuisione non videtur deberi laudemiū domino,per dicta,Guliel. de cun. & Bar. in l.& ideò,in principio.ff.de cond.furt. vbi licet Bar.referat,quòd quidem tenent quòd sic, sed quòd debet solui à prouocante ad diuisionem,non à prouocato, tamen finaliter terminat, quòd isto casu dominus nullum habebit laudemium, quia talis diuisio semper videtur esse necessaria, non voluntaria alienatio per tex.l.fi.§.exceptus,in verbo aut diuisionis, C.

19 de litig.& in §. primo † Authen. de litig. vbi habetur,quòd alienatio rei litigiosæ aliàs prohibita,& permissa, quando hæredes, vel socij inter se diuidunt, quia censetur alienatio necessaria,refert.Ias. in l.fi.C.de iure emphyt. colum.xij.versicu.septimò quæro,subdens quòd

20 ista decisio est † limitatio ad d.l.fin.quæ vult, quòd quinquagesima soluatur domino de alienatione,quæ fit,vt intelligatur scilicet,de alienatione voluntaria,non de necessaria,habetur per Guid.papa.in decis.411. incip. dominus directus,versi.sed an.ex.

¶ Et si dominus directus elapsis primò duob' mensibus datis sibi ad deliberandum,& responsum dandum,ad denuntiationem sibi factam per emphyteutā vendentem, vel vendere volentem,an velit emere ius emphyteuticum vel melioramenta, & deinde facta alienatione in alium,infrà alios duos menses ad id à iure assignatos neglexerit illum, cui est facta alienatio,vel venditio recipere in emphyteutam, & inuestire, illumq; in possessionem inducere,

21 † videtur quòd dominus amittat laudemium, & quòd per negligentiā suam non possit laudemium, vel quinquagesimam aliquo modo petere, maximè si non habuit iustam causam contradicendi, per Salyce.d.l.fi.colu. pen.vbi dicit quòd dominus ob talem negligentiā patiatur pœnā amissionis laudemij, id quòd est verum, nam cùm istud laudemium soluatur propter receptionem non nouum emphyteutam,propter nouam inuestituram, quam facit nouo emphyteutæ,dicta causa cessante,cessare debet laudemium,refert & sequit̄ Ias.d.l.fi. colum.13.versicu.sextodecimò quæro, vbi sub-

22 dit quòd † secundùm Salyce.ibidem dominus potest moram istam lapsus duorum mensium purgare,& sic non perdet laudemium,per tex. in l.mancipiorum.ff.de optio.lega.sed hoc intelligit Ias. ibidem re integra, idest si fundus emphyteuticus nondum alienatus, vel secundus emphyteuta nondum est inuestitus, & inductus in possessione emphyteusis,per primū, quod fieri potest,vt ibi per eum, pro quo Bal. in l.acceptam in vj.q.C.de vsur.

23 ¶ † Pro qua materia vide Hier. Cagnol. in l. ij.C.de pact.inter empto. & vendit.q.82.vers. fi.vbi enumerat casus aliquos,in quibus cessat solutio laudemij,vbi dicit, quòd non debetur de bonis hæreditarijs,legatis, vel fideicōmissis relictis,neque de diuisione rerum, vt per Albertum Brunum consi.44.col. fi. & per Siluestrum in summa in verbo emphyteusis versic. xx.quæritur,vbi enumerat quinque casus, in quibus laudemium nō exigitur,habetur in decis.Guid.papa.decis.48.incip.est etiam.

24 ¶ † Sed quid si res emphyteutica sit data in solutū,an ex tali datione debeatur laudemiū, & cùm dare in solutum sit vendere,& datio in solutum sit vt vēditio,per Cyn.Bar.Bal. Salyc. & Ang.in l.libera.C.de sen.Oldra.consi.37.ad primam q.Alber.in l.j.C. [illegible] om. vt. iud. dicit ob hoc Guid.papa,quòd laudemium debetur domino ex datione in solutum, sicut venditione vt per eum consi.46. in facto præsupponitur colu.ij.versi.plus posset, Tiraquel. de retract. §.primo glo.14.§.similia quoque verba, versi. & vbique nostri,nume.4.& versi.nec ex ea numero x. quòd pariter ex datione in solutum necessariū soluitur laudemium, vt puta quando res per iudicem datur in solutum, & adiudicatur, æquè debetur laudemium, ac si pars vendat per eundem Tiraque. ibi numero 14. versicu.ex quo Bald.

25 † Ex transactione quoque debetur laudemiū maximè si res, quæ interuenit in transactione datur,non quando relinquitur penes possidentem,per Stefan.Bertran.consil. 321. viso casu in princip.lib.primo,refert & sequitur Tiraqu. in retracta.vbi supra versi.ex quo et̄.nu.63.

26 ¶ † Debetur quoque laudemium ex diuisione,pone quando ex diuisionibus, quibus tota res emphyteutica vni tribuitur, debentur laudemia pro partibus coherendum latè per Corser.in decis.Tolosa.75.item fuit quæsitum,vbi Aufre. qui multa allegat, per Bertran.consilio 112.puto in fi.lib.1.& consi.78. ex casu secūdo du

do dubio libro iiij. Iaſ. in l. vltima, col. 12. verſi. vij. quæro C. de iure emphyt. Tiraq. vbi ſuprà verſi. ſed & tu vide num. 77. & per eundem Tiraque. d. tit. de retractu. §. vj. glo. j. nu. 1. 2. 3. vbi
27 per eum, an † annui reditus, ex venditione vectigaliũ ſolui debeant laudemia, vbi vide.
28 ¶ Et laudemium non ſolùm debet ſolui attenta quantitate pretij exburſati per emptorem, ſed etiam attenta quantitate vltrà pretium donata per eundem venditori, puta quod accedit, quando eodemet inſtrumẽto emptor vltrà pretiũ donat venditori ſummam pecuniæ dicens donationem propter merita, quia cũ ea donatio ſit facta in eodemmet contractu, vel ſtatim poſt, videtur eſſe facta contemplatione, & cauſa ipſius venditionis, & eſſe veluti acceſſio pretij eiuſdem venditionis, vt quę etiam in ſit, l. iuriſgentium, §. quinimmò, ff. de pact. & ideò ex vtraq; ſumma ſolui debere laudemiũ, eumq; appellationem donationis fuiſſe appoſitam in fraudem domino, niſi probetur ea merita interueniſſe, quæ huiuſmodi donationẽ mereantur, l. qui teſtamento. ff. de proba. per Tiraquel. de retractu. §. j. verſi. quero ſecundò, numero, 19. glo. 18. in quo ſubdit, quòd inſpiciẽda eſt rei venditæ vera æſtimatio, & an illi conueniat primum pretium ſine additamento alterius ad glo. & ibi Bar. l. j. §. j. ff. de ſuperficie.
29 ¶ † Sed quid in venditione facta, quæ eſt ſubiecta retractui, pro conſanguineis, aut affinibus, quæ vel vigore ſtatuti, vel alicuius conſuetudinis poteſt auocari per conſanguineos, aut affines à quocunque emptore, vel ratione, & ſeu iure prothomiſeos, per vicinos habẽtes domos, vel loca contigua rei venditæ, nonne de tali venditione debet ſolui laudemium? & licet videatur quòd nõ, per not. in l. fi. §. ſed quia C. com. de lega. vbi habetur quòd quæ certo die relicta, & quæ reſtitui alijs diſpoſita, aut ſubſtitutioni ſupoſita, alienari prohibẽtur, vbi Bald. colum. prima, ſi contractus reſcinditur tãquàm inualidus, quòd ex illo non debentur
30 laudemia, vel alia gabella, quia † poteſtas euictionis tollit intellectum acquiſitionis, l. poſtulante, ff. ad Trebell. ſed ei ſit quædam transfuſio, vt cap. conſtitutus, de in integ. reſtit. vt eſt propriè in caſu propoſito, tunc debent ſolui, not. Guliel. de cun. l. ab emptione, ff. de pact. ſequitur Bar. in l. ſi id quod colum. penulti. ff. de verb. oblig. contrarium ſentit Steſan. Beltran. conſi. 311. punctus quæſtionis, lib. 4. col. j. verſicu. pręterea, tamen quia Bar. ſecundùm Dyn. Pet. & Cyn. in d. l. fin. §. ſin autem, tenet, quòd
31 res † ſubiectę reſtitutioni ſub conditione poſſunt interim ante conditionem alienari, glo. in l. cùm pater, §. libertis. ff. de leg. ij. per adducta per Corne. conſ. 234. videtur in preſenti. ad fi. lib. iij. & iterũ conſ. 294. vſ prima facie col. iiij. lib. iiij. certè ſi alienentur, quamuis poſtea reuocetur alienatio, tamen debetur gabella, quæ à ſtatuto ſolui iubetur ex alienatione p Paul. de Caſtr. qui ſequitur ibidem, & Iaſ. ibidem. §. ſed quia noſtra maieſtas, vbi optimè declarat, maximè nume. 9. per Tiraquel. de retractu. §. 29. glo. ij. §. potuiſſet tamen, nume. 2.
32 ¶ † Ex contractu verò ipſius retractus ipſius auocationis, vel redemptionis, an debeat ſolui laudemium, & ſubdit ibidem Tiraq. in verſic. & hæc quidem, quòd ſecundùm quidem conſuetudines locorum Franciæ, ibi per eundem adductorum non videtur deberi ex tali retractu laudemium, id quod de iure procedit, per doctrinam Bal. in l. cùm dotem, verſi. modò extrà, C. de iure dot. quòd ex vno contractu in alium transfuſo, prout eſt cõtractus retractus, & huiuſmodi, non debetur, niſi vna gabella ex ſtatuto diſponente, quòd ex quolibet cõtractu debetur gabella, ſequitur Bertachin. de firmo in tracta. gabella. quinta parte princip. q. v. verſiculo de contractu verò; facit pro hoc, quia cõtractus retractus fit ex neceſsitate primi con-
33 tractus, & inuito emptore, ideò ex † eo nõ debetur laudemium per Guliel. de Cuneo, Bart. Bal. Fulgo. Paul. de Caſt. in l. & ideò, ff. de cõd. fur. per Gulielm. & Alber. in l. ex hoc, §. j. ff. de alien. iud. mut. cauſa. fact.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio ſi non rectè facta ſit, incrementum contingens eſt ipſius eccleſiæ.*
2 *Accipiens rẽ eccleſiæ non ſeruata forma amittit melioramenta.*
3 *Eccleſia repoſcit res malè alienatas cum fructibus.*
4 *Augumentum contingens rei cum ſolemnitate alienatæ videtur cedere lucro vẽditoris.*
5 *Comitatu aucto an ſit augendum gabellæ preciũ, vel potius lucro conductoris cedat.*
6 *Gabellarum emptores futurum emunt euentũ.*
7 *Menſura videtur conſiderari, quando conſtituitur precium pro numero menſuræ.*
8 *Veroſimile inter contrahentes attendi debet.*
9 *Augumentum facto emptoris proueniens eius lucro cedit.*
10 *Augumentum & acceſsio, ſicut incommodum & periculum ad emptorem pertinet.*
11 *Dotalis rei æſtimatæ commodum & incommodum ad maritum pertinet.*

12 *Fructus & functionis grauamen ad emptorem pertinent post perfectum contractum.*
13 *Argumentum valet ab oppositis.*
14 *Accessorium sequitur naturam principalis.*
15 *Augumentum ad emptorem pertinere commu niter approbant scribentes.*
16 *Augumentum perfecta venditione ad emptorem pertinet & re non tradita.*
17 *Augumentum tamen apparens cedit proprietario.*
18 *Augumentum in contractu conditionali pertinet ad venditorem.*
19 *Venditio quando dicatur perfecta in rebus, quæ consistunt pondere, numero, vel mẽsura.*
20 *Venditio gregis quando perfecta sit.*
21 *Regula est, re solemniter alienata incremẽtum ad receptorem pertinere.*

QVAESTIO DVODECIMA de augmento rei alienatæ, & cui cedat.

VIA sæpe dubitari cõtingit, vel cùm reuocatio rei ecclesiasticæ alienatę intentatur, vel cùm fit rei restitutio, ad quẽ pertineat medij temporis augmentum, & incrementum, ad ecclesiã ne, aliũue reuocantem, an verò ad illum, à quo reuocatur, & ad illũ, qui restituit; Ideò, quæ de incremento huiusmodi per doctores dicta inueni, & collegi, in medium adducere propono, vt de concernentibus materiam hanc particularius, quàm fieri per me possit, sit tactum.

¶ Et pro declaratione materiæ præsuppono, quòd aut rectè, & validè est facta rei ecclesiæ alienatio, aut non rectè, & iuridicè facta. Et si
1 † quidem fuit non rectè facta, puta quia non interuenerit in ea causa, & solennitas, vt suprà suis locis fuit dictum, tunc, quia non est trãslatum nec dominium, nec possesio, quia lex inhibet fieri alienationem contrà formam traditã, ff. & C. de fund. dotal. per totum, Authen. hoc Ius. x. q. ij. cap. fine exceptione, 12. q. ij. non possumus dicere, quòd incrementum, & illud quod accessit rei, sit alterius, quàm ipsius rei, l. si ego, §. si nuda, ff. de publician. glo. in l. item si fundi §. sed si metalla, in verbo pertinere. ff. de vsufru. glo. j. in l. de quibus ff. de leg. cùm augmentum immitetur naturam illius, cui accrescit per Socin. consi. 153. & consil. 254. & per consequens sit ecclesiæ, ad quam res pertinet, nulla existente alienatione, & nullo existente contractu, est tex. apertus in l. Iubemus, la prima C. de sacrosan. eccles. §. sanè, vbi prædia ecclesiæ præter formam, & modum alienandi traditum alienata vendicantur ab ecclesia vnà cum fructibus, pẽsionibus, & accesionibus, totius medij temporis, vt tanquàm à nullo penitus empta, aut vendita teneantur, quia ea, quæ contrà leges fiunt, pro infectis haberi debent; condu
2 cens † aut accipiens rem ecclesiæ non seruata forma, quæ seruari debet, & non seruatis seruãdis amittit melioramenta, quæ ibi fecit, quia debentur ecclesiæ propter eius malam fidem, dicunt Imola, & Barba. in c. qui res, in fi. de rebus ecclesiæ nõ alien. Augu. Bero. in c. presbyterorum eo. tit. Fely. in c. cùm causam, nu. 28. & 29. de re iud. idem Barba. consi. 63. nume. 8.
3 lib. primo, & res malè † alienatas ecclesia reposcit cum fructibus, cap. apostolicos cap. mouemus, cap. si quis, cap. vulterane, cap. statuimus, xij. q. ij. deduco latè in rubrica suprà an cõtra. mal. alien. & rubrica de pęn. malè fact. alien.
4 ¶ † Si verò alienatio est facta causa & solemnitate interueniente, aut cum authoritate sedis apostolicæ, vel aliàs validè. quo casu potest dici alienatio facta titulo trãslatiuo dominij; & tunc multi argumentantur, quòd augmentum, aut incrementum, quod contingit, cedat commodo, & beneficio, ac lucro alienatoris, aut venditoris, primo per tex. in Authen. vt de ter. sit. num. cler. §. sed quoniam, & per tex. in c. cùm .m. ferrarien. de constit. vbi habetur, quòd in statuto de certo, & determinato numero personarum semper intelligitur, quòd insit conditio, nisi reditus crescat, & augmẽtatus sit, quia auctis facultatibus numerus vltrà determinatum numerum augeri debet, per Abb. Fely. &
5 alios d. c. cùm .m. & per † Angel. d. Authen. in finalibus verbis, vbi dicit, quòd ille tex. facit ad q. Titio vendita est gabella totius comitatus pro tanto pretio, propter exercitium factũ per commune Perusij contrà ciuitatem Cortonij comitatus Perusij multùm augmentatus est propter vnionem alterius comitatus, quæritur, inquit an sicut augmentatus est dictus comitatus, ità augmentari debeat pretiũ Gabellę, & inquit iste tex. videtur dicere, quòd sic, subdẽs sed de hoc vide per Guliel. de Cun. & in l. item si fundi, ff. de vsufru. Dec. tamen in d. c. cùm .m. versi. iiij. not. dicit, quòd Moderni hoc non affirmant, sed ex quo in dicto casu augmentum fuit apparens, non latens, videtur hoc affirmabile, & declarando materiam videtur facere differentiam etiam an augmentum sit in fructibus, an in alia re, quia si in alia re, videtur, quòd spectet ad venditorem, l. rutilia polla

polla,& l.in lege.ff.de contrahen.empti. vbi vē dito lacu augmentum.x.pedum, quod excreuit, accrescit venditori, augmentum verò fructuum,& periculum spectat ad emptorem gabellarum,per Bal.in l.cùm fundus,C. de solut. dicentem,quòd si emptores lacus Perusij multum lucrantur,illis inuidere non debemus, sicut si essent in damno,eis non esset sucurren-
6 dum,quia † emptores gabellarum emunt futurum euentum,& qualiscunq; sequatur euētus ad eos spectat,qui etiā vsufructuario ęquiparantur,ad quem omnium fructuum euentus,qui sequatur, pertinet per latè adducta p Dec.d.c.cùm enim.ij. col.

¶ Et pro opinione tenentium,quòd augmentum spectat ad venditorem,ponderatur tex.in l.Iulianus,§.si Titius,ff.de actio.empti. vbi accessio,& incrementum rei venditæ mensuratæ, vel datæ ad mensuram antè traditionem sequutam acrescit venditori, non autem emptori,vbi Bar.declarat,inquiens, Intelligo au-
7 tem † ad mensuram fieri, quando constituitur pretium pro numero mensuræ, secus si vendo tale prędium pro mille, & dico quòd sunt centum iugera,quia tunc non venditur ad mensuram,sequuntur Bald.Salycet. & alij in l.j.C.de peric. & comm.rei.vend.
8 ¶ † Facit etiam,quia inter contrahentes inspici,& attendi debet illud,quod est verisimile,& vt actus agentium non operentur vltrà illorū intentionem, & mentem,l.si quis l. nō omnis cum ibi not.ff.si cer.pet.quia stante regula, ꝙ nemo præsumitur iactare suum, est verisimile quòd venditor noluerit augmentum,& incrementum contigens dare emptori, ne contrà regulam iactare suum videatur vendēdo rem vili,quæ pro tempore futura esset pretiosa, &
9 valde vtilis. Et si augmentum † contingat opera,& labore venditoris,tunc sine dubio nō cedit emptori,sed venditori potius, tenēt Iac. de Aren.Cuman.Nicol.de Neapo. Alex.in l.si ex toto,nu.6.de leg.primo.
10 ¶ † Sed veritas esse videtur in contrarium,ꝙ immò augmentum,& accessio contingens spectat,& pertinet ad emptorem,pront periculū, & incommodum ad illud pertinet, dicit text. apertus in §.cùm autem,§. sed si post emptionem,Instit.de empt.& vendit.l.id quod, ff. de pericul.& commod.rei vendit. quia d.§. sed si, habet tex.quòd si post emptionem aliquid per aluuionem fundo accessit, id omne ad emptionis commodum pertinet,quia eius esse debet commodum,cuius & incommodum, idem in tex.in l.id quod ff.de pericul. & commod. rei vend.& in l.j.C.de pericul.& cōmod. rei vēd.
11 † Et rei æstimatę datę in dotem commodum, & incommodum pertinet ad maritum, l. cùm in dotem,in fi.C. de iureiur. & in l. fructus.C.
12 de actio.empt.vbi fructus † post perfectum in iure contractum spectant ad emptorem, ad quem & functionis grauamen pertinet,& in l. Iulianus. §. si fructibus de actio. empti. & in l. pen.C.de actio.empt. vbi post venditionē pecudum foetus pecoris emptori debentur ipso resundcute venditori expensas, quas circà pecus fecerit,& in l.Iulianus, §.si fructibus. ff. de actio.emp.si damnum sit illatum in revendita,puta ex causa damni infecti, aut aquæ pluuię arcen. legis aquilie interd. ꝙ vi aut clam, actio emptori præstatur, & si quid ex operis seruorum, vecturis iumentorum, aut nauium sit quæsitum emptori pręstatur,& in d.l. Iulianus,§.idem celsus,versi.quid si tibi,si pars fundi de communis pro indiuiso possessi sit vendita, & antè traditionem moto iuditio cōmuni diuidundo,in quo totus fundus eidem venditori sit adiudicatus,totus fundus, & sic alia dimidia,vel alio pars non vendita emptori præstari debet,& d.l.§.si quid seruo,si seruo vendito aliquid ante traditionem sit donatum, & hæreditates,aut legata seruo relicta,& ꝗcquid ex operis etiam venditori præstitis seruus acquirit, id omne emptori serui præstari debet, & in l.ij.§. sicut,ff.de hæred. vel actio. vend. lucrum omne & damnum contingens emptorē respicit.
13 ¶ † Et facit quia valet arg.ab oppositis, vt eadem sit contrariorum disciplina,per doctor.& maximè Alex.ibi nu.ij.in l.si ex toto, de lega.j. & rubrica de acquir. poss. qui vt persecta emptione omne periculum ità omne commodū ad emptorem pertinet,l. secundùm naturam, ff.de reg.iuris,& cap.qui sentit,eo. tit.in vj. & bonum est argumentum de augmento ad diminutionem,l.in ratione la secunda ff.ad l. fal. l.pen.vbi Bal.C.de solut.Rebuff.in l.prima nume.106.C.de sen.quæ pro eo.quod inter.
14 ¶ Facit in casu nostro, quòd de † accessorio idem iudicatur,quod de principali,l.si ex toto allega.de lega.j.cum ibi adductis per Alexā. c. accessorium,de reg.iur.in vj.cap.quoniam,§.si autem de concess.præben.in vj. vbi dicit Gemin.quòd qui habet priuilegium, vt possit trāsire per territorium aliculus sine solutione pedagij,aut Gabellæ,transibit etiam sine solutione per territorium eidem additum,& Alex. d. l.si ex toto,infert,quòd augmētato regno pars augmentata subijcitur dispositioni constitutionum, & legum totius regni, & regi debet sub Gubernio totius regni, vbi appostilla multa accumulat in addit.incip.augmentata.

¶ Facit quod habetur per Angel. in Authen. de æqualit.dot. ꝙ si princeps concedat alicui

merum

merum & mixtum imperium in comitatu, eadem concessio etiam intelligitur facta in augmento expost ad dictum comitatum sequuto, facit quod potest adduci de emphyteuta, ad quem doctores in, l. j. C. de iure empit. videtur velle, quòd omne augmentum rei emphyteuticæ contingens spectare habeat, ad quem etiã spectat commodum diminutionis. Hanc opi
15 nionem † videntur approbare omnes scribentes indistinctè, Dyn. d. c. qui sentit inquiens, quòd post venditionem perfectam omne cõmodum accedens rei venditæ ad emptorem pertinet, ità pari modo & omne incommodũ, Bar. d. §. si Titius, d. l. Iulianus de actio. empti. quòd venditione purè & simpliciter facta cõmodum superueniens, etiam ante traditionẽ emptori acquiritur, vbi Paul. de Castr. nume. j. quòd venditione perfecta sicut omne periculũ peremptionis, vel deteriorationis post contingens spectat ad emptorem, ità & lucrum ex post superueniens eidem acquiri debet, idẽ tenet Christofor. porc. & Aret. d. §. cùm autem, versi. sed si post, Instit. de empti. & vendit. Fely. d. c. cùm. m. Ferrariensis, nu. 5. de constit. Philip. Dec. consi. 4. per totum verbis claris, quòd natura contractus emptionis est, quòd sicut damnum, ità commodum rei venditę emptori debetur, latè Rip. d. l. si ex toto, numero 4. de leg. primo & tunc venditio perfecta esse dicitur, & perfectus emptionis & venditionis cõtractus, simulatq; de pretio inter partes fuit conuentum, per tex. d. §. cùm autem, Instit. de emptio. & vendit.

16 ¶ † Et hæc conclusio, quòd augmentum cedat emptori, videtur procedere, nedum perfecta emptione, & sequuta traditione rei, sed ét non sequuta aliter traditione, qua non sequuta videtur, quòd venditor remaneat aliqualiter etiam dominus, l. ancillam, vbi Salyce. C. de actio. empt. d. §. cùm autem in fi. Inst. de empt. ibi quia sane, qui nondum rem emptori tradidit adhuc ipse dominus est, quia etiam nõ tradita re venditione perfecta commodum, & periculum spectat ad emptorem, extendit, & ampliat, ità Aret. d. §. cùm autem, num. 6. & doctores in d. l. Iulianus, §. si Titius, de actio. emp.

17 ¶ † Et hæc conclusio limitatur, vt procedat in augmento intrinseco, veluti est in maiori æstimatione rei, & etiam in augmento extrinseco, sed latenti, & non aparenti, vt d. l. id quod ff. de peric. & com. rei vend. in augmento aluuionis, quod dicitur incrementum latens, §. præterea quod per aluuionem, Instit. de rer. diuisio. per doctrin. Dec. allegatã in d. c. cũ. m. Ferrariensis, & in suo consi. 4. nu. iij. versic. 4. in casu, vbi adducit tex. in l. item si fundi, §. huic vicinus, ff. de vsufr. vbi incrementum aluuionis, quod est incrementum latens, accrescit vsufructuario, apparẽs verò incrementum puta insula in flumine nata iuxtà fundum nõ pertinet ad vsufructuarium, sed proprietati, & ꝓprietario accedit, & hoc si quidem separatus sit vsufructuarius à proprietate, vt puta per locationem, emphyteusim, feudum, censum aut alium modum, vt ad vnum vtile, ad alium, directum pertineat dominum, quia vbi latet incrementum, vsufructus augetur, vbi autem apparet, separatum fructuario non accedit.

18 ¶ † Secondo loco limitat, vt procedat ista cõclusio, si alienatio, & venditio sit pura, & simplex, non si conditionalis; quia, si sit conditionalis, omne contingens incrementum ante impletam conditionem ad venditorem pertinet. etiam si conditio esset tacita, puta vendo tibi fundum, quem dico esse centum iugerum ad rationem vnius auri pro singulo iugere, quia venditio non dicitur perfecta, nisi facta, & sequuta mensuratione; augmentum antè mensurationem superueniens est lucro venditoris, nisi venditor fuerit circà hoc dolosè versatus, quia tunc in odium eius doli lucrum peruenit ad emptorem, d. l. Iulianus, §. Titius, ff. de act. emp. l. quod sæpè, §. in his, ff. de contrahen.
19 empt. vbi declaratur, † quando in illis, quæ cõsistunt numero põdere, & mensura sit, aut intelligatur perfecta venditio, & ad id intelligendum videtur, quod ius stet in modo prolationis, vel conceptionis verborum venditionis; quia inquit tex. si omne vinum, oleum, frumentum, vel argentum quantumcunque existat venierit vno pretio, puta pro centum, simulatq; conuenerit de pretio perfecta est venditio; si verò venierit, non vt omne sed vt vinum, & oleum in singulas metretas, argentum in singulas libras; do exemplum vendo tibi argentum hoc totum librarum 50. pro centum aureis ad rationem duorum aureorum ꝑ singula libra, gregem hanc centum capitum pecudum pro ducentum aureis ad rationem duorũ aureorũ pro capite, tunc quia pro numero metretarum librarum, & numero corporum pretiũ statutum videtur, dico quòd venditio non est perfecta, simulatq; est conuentum de pretio, sed tunc, cùm ad numeratum, appensum, & admensum fuerit, quia venditio quasi sub hac conditione facta intelligitur, vt in singulas metretas, singulos modios, quos quasúe fuerit admensus, singulas libras, quas apenderis, singula corpora, quæ adnumeraueris; subdit
20 tex. quã si gre † venierit, si quidem vniuersaliter vnico pretio, statim conuento pretio est perfecta venditio; si verò in singula corpora certo

ra certo pretio, tunc secus, quia statim sequuta fuerit adnumeratio, intelligetur perfecta emptio, non antè, per Bar. d. §. Titius, Bal. in l. prima 4. opp. C. de peri. & com. rei vendit. Bar. in consi. incip. in quæstione d. cioli de cantiano, Alex. in consi. 90. incip. viso. versi. sed ita est, quod omnis venditio, Paul. de Cast. consilio. 377. in causa, quæ vertitur, Saly. d. l. j. num. 3. C. de perie. & cõm. & quando posit dici venditionem factam ad mensuram, habetur per Bar. d. §. Titius, Felyn. c. significante numero 7. de rescrip. per Socin. in l. demonstratio falsa. iij. col. num. x. versi. ex quo videtur inferri, vbi optimè declarat.

21 ¶ † Vnde re quidem benè & solemniter alienata per ecclesiam in aliquem emptorem, aut receptorem potest firmari regula, quòd incrementum spectat, & pertinet ad emptorem, aut receptorem, quia si quidem diceret ad ecclesiam vendentem, aut alienantem, esset contrà ius dicere, quia per venditionem, & iuridicam alienationem nullum sibi in re remanet ius, nulla actio; suo enim consensu, & suo facto à se omne ius, quod in eadẽ re habebat, abdicauit, l. id quod vestrum de reg. iur. & ecclesiam velle, quòd incrementum rei, quæ ad aliam personam spectat, ad se pertineat, videtur pari modo contrà ius, & contrà conscientiam, quod non fert ecclesia, quæ non vult locupletari cum alterius iactura.

Et pro eo, quod propter varietatem contractum alienationum, aliquid posset in vno contractuum esse diuersum ab alio, & aliud in vno, aliud in altero, pro maiori dilucidatione materiæ, & pinguiori declaratione subnectam, quod reperij de augmento aliquorum contractuum alienationum ecclesiasticarum.

SVMMARIVM

1 *Augumẽtum extrinsecum est, quod accedit rei per aluuionem vel aliter.*
2 *Agri limitati incrementum non recipiunt.*
3 *Dominus propter sterelitatem tenetur pro rata remissionem mercedis conductori facere.*
4 *Contrahentes non præsumũtur de futuris cogitasse.*
5 *Fructuarius habet fortius ius, quàm colonus conductor.*
6 *Colonus sibi nullo modo, sed domino possidet.*
7 *Colonus ad longum tempus dicitur naturaliter possidere.*
8 *Augumentũ intrinsecum cedit conductori.*
9 *Molendini pensio an sit augenda si conductor multum lucratur propter aliorum molendinorum destructionem.*
10 *Contrariorum eadem debet esse dispositio.*
11 *Augumentum insolitum verosimiliter à contrahentibus non fuit cogitatum.*
12 *Mercedis remissio ob sterilitatem fit colono ex natura locationis.*
13 *Pensio est augẽda si casu fortuito vbertas eueniat ex insueta arborum aut satorum excrescentia.*
14 *Pensio non augetur si fructus valent vltrà solitum.*
15 *Sterilitas vnius anni compensatur cum vbertate postea contingente.*

QVAESTIO DECIMATERTIA
cui cedat augmentum rei locatæ.

VAMVIS per locationem rei ecclesiæ non posit dici alienationẽ factam, nisi sit locatio facta ad longum, vel longissimum tempus, vt dico supra in rubrica de signifi. verbi alienatio suo loco, tamen, quia locatio rei ecclesiæ est materia frequens pro dubio, quod circa rei locatæ contractum posset contingere, recensebimus, ea, quæ per doctores dicta de augmento locatæ rei reperimus.

¶ Et in hac materia meo inditio dupliciter potest considerari augmentum, augmentum videlicet quòd accedit rei, & augmentum quòd accedit fructibus, vel alio modo augmentum extrinsecum, vel augmentum intrinsecum.

1 † Extrinsecum est, quod rei accedit, ponè quãdo rei locatæ venit incrementum, puta quãdo per aluuionem, aliterùe res locata augetur per accessionem alterius fundi terræ, & glebæ illi factæ vi fluminis, aut aliàs, & tale augmentũ videtur, quòd accedat, & accedere debeat locatori, & in beneficium locatoris contingere. Primò quia id videtur actũ inter partes, quia locando locator intra fines locationis expressos rem, quam locat, limitare, & restringere videtur, & quod agitur attendi debet, & verba debent referri ad tempus contractus, & debet considerari res in contractu specificata, & pro ut in contratatu limitata, designata, & mensurata, l. rutilia polla, ff. de contrahen. emptio.

2 quia † agri restricti ad suos fines, & suas cohærentias incrementum non recipiunt, per text. in l. in

in l.in agris,ff.de acqui.rer.dom.vbi dicitur, q in limitatis agris ius aluuionis locum non habet,facit tex.in l.cancelauerat de his quæ in testa.delen.& in l.age eum geminiano,C.de träsact.cum similibus,vbi sumitur regula,quòd limitata causa limitatum producit effectum.

¶ Et si incrementum,aut accessio cederet beneficio conductoris,esset cötrà ius,& iustitiã, quia damnum,quod in re locata contingit, ad locatorem pertinet, & locatorem respicit,
3 qui propter † sterilitatem tenetur damnum resarcire conductori,& pro rata cöductori mercedis remissionem facere,per tex.in l. ex conducto,§.si ius tempestatis, versi. sed & si ager, ff.loca.per Bar.in l.si vno,§.vbicunque nume. j.in fi.& in l.si merces,§.ius maior,nume.6.ibi quandoque colonus allegat fundi casmositatem,ff.loca.latè per Imolã in c. propter, extra locat.vbi magistraliter materiam pertractat, & concludit,quòd locator semper tenetur ad resarciendum colono, & ei remittendum mercedem,quoties passus fuerit damnum vltrà dimidiam iusti pretij. Vnde si locatori damnũ contingens ascribi debet,meritò nimirum si illi quoque. Et lucrum,incremētum,& augumentum superueniens ascribi debet, cùm sit secundùm naturam, quòd ad illum pertineat commodum, ad quem & damnum pertinere dignoscitur l.secũdùm naturam,ff. de reg. iur. facit qa augmētũ superueniens post rem locatam,& post locationem,est quid de futuro, de
4 quo non potuit esse cogitatum,quia† de futuris non præsumitur in contractu cogitatum,p not.in l. fi. C. quæ res.pig. ob.poss.l. qnicquid astringendo,de verb.oblig.ità videtur concludere Bal.in suo consi.370.incip.magnifica, & Illustr.domina lib.primo, vbi si locatis possessionibus per modum territorij pro certa annua pensione,si post intrà eosmet confines rerum locatarum locator aliquid obtinuerit,aut asequutus fuerit pone per sententiam, illud de nouo obtentum, acquisitũ, vel asequutum ad locatorem pertinet,non ad conductorem.

¶ Nec obstat huic conclusioni tex.in l.item si fundi,§.huic vicinus,ff.de vsufr. vbi quicquid venit per latens augmentum,puta per aluuionem fructuario,non domino acquiritur, quia
5 responderi potest,quòd aliud † est in fructuario,aliud in colono, vel conductore; quia in fructuario est fortius ius, fructuarius enim habet vtile dominiũ & naturaliter sibi possidet p doctor.communiter,in l.naturaliter, vbi Iaso. specialiter asserit esse communem opinionem, ff.de aequi.poss.Alex. & alij in l. sciendum, §. possessor,ff.qui satisd.cog.& in l.diuortio, §. si fundum, ff.sol.mat.vbi Alex.num.ij.vbi æquiparatur emphyteuta, & fructuarius in eo, q ambo habent vtile rei dominium.

6 ¶ † In colono verò est secus,quia colonus nullo modo sibi possidet, sed possidet domino, per tex.in l.iij.§.quòd si seruus & l. quamuis, §.primo,de acquir.poss. vnde non benè arguitur de fructuario ad colonum,quia esset arguere de maiore ad minus affirmatiuè,quod argumentum in iure non procedit,per glo. capitulo cùm in cunctis,extrà de electio. Et responsio hæc procedit in colono ad modicum tem-
7 pus,& conductore,sed si esset † colonus ad lõgum tempus,secus esset,quia talis colonus dicitur naturaliter possidere, sicut fructuarius, glo.in l.si vt certo,§.duobus vehiculum, ff.cömod.immò habet dominium in re conducta, sicut emphyteuta,l.j. §. quod autem,ff. de superfi.l.j.in fin.cum l.seq.ff.si ager vectigal. per Iaf.d.l.iij.§.ex contrario,col.13.versic. item in quantum,ff.de acqui.poss.vnde id posset limitari,vt procederet in colono ad modicum tēpus,non in colono ad longum tempus, cui vti emphyteutæ, & vti fructuario superueniens augmentum latens acquiritur. Deduco latè in rub. de remiss.merced.vbi põt videri,infrà.

8 ¶ † Si verò augmentum fit in fructibus, aut contingat augmentum intrinsecum propter hubertatem, vel valorem pretij fructuum, & tunc an tale augmentum cedat conductori, an locatori, videlicet propter tale augmētum debeat augeri pensio, & videtur dicendum, quòd si hubertas contingat casu fortuito, benè tunc augmentum cedat locatori,& augeatur pensio sibi solui consueta, secus si contengat augmentum casũ consueto, aut coloni ingenio, industria, vel diligentia; quia tale augmentum cedit colono,& conductori, & pensio non augetur, videtur dicere glo.in l. si merces,§.vis maior,in verbo cui aliàs, ff. loca. quã glo.aut eam appellat Bal.in addit. ad Spec. tit. de loca.versi.emphyteuta,col.4.refert Iaf. in l. prima versi.istam licet communem,C. de iure emphyt.sequitur Bar.d.§.vis maior, vbi ponit,
9 † quòd si locaui tibi molendina pro certa pensione, expost alia molendina vi, & impetu aquæ sint destructa, ità quòd propter aliorum molendinorum destructionem, vel amotionẽ multum lucrares, pensio tibi venit augenda, sequi videtur Abb.in c.propter,versi.sed quæro,in fi.extra locat.vbi posito,& facto quæsito, an propter hubertatem debeat augeri pensio, sicut propter sterilitatem per locatorem colono fit remissio,concludit per d. glo. quòd aut contingit hubertas, quia fructus multùm valent vltrà solitum, & non debet fieri augmentatio,aut diminutio propter vtilitatem pretij,

quia

quia contractus recipit substantiam suam, & conditio tacita est purificata collectis fructibus. Aut bubertas cōtingit propter industriā coloni, & non debet augmentari pensio, ne sua diligentia sibi sit damnosa, & suus labor sibi luctum afferat, arg. l. fi. C. de aluuio. aut huber tas contingit propter bonitatem rei, & tunc parimodo non fit augmentatio, quia dominus locauit bonitatem rei meliori pretio, quo potuit, uel contingit hubertas, aut augmentatio casu fortuito, puta locaui tibi molendinum, ex quo tu conductor solebas percipere quinquaginta, nunc quia alia molendina sunt ruinata, aut quid simile soles percipere cētum, isto casu est facienda augmentatio, & pensio augeri debet per colonum locatori pro rata; nam sicut propter casum fortuitum contingē tem fit remissio pro rata ad sterilitatem excedentem vltrà dimidiā solitæ pensionis, ità etiā in casu contingentis hubertatis casu fortuito debet fieri pensionis augmentatio, & auctio.

10 † quia contrariorum eadem debet esse dispositio, 32. dist. hospitalium, l. j. ff. de bis qui sunt sui, de qua augmentatione deduco in rubrica de remis. mercedis, vbi de remissione mercedis propter sterilitatem, & habetur per Abb. in c. prohibemus in fi. extrà de censib. & ratio ad supradicta esse potest, quia primò de augmen

11 to † in solito verisimiliter a cōtrahentibus nō fuit cogitatum, per Bal. in additio. ad Specul. loco præallegato Ias. d. loco. nu. 79. quia de futuris contingentibus in contractibus non præsumitur fuisse cogitatum, & solùm in contractu veniunt illa, de quibus verisimiliter potuit esse cogitatum à partibus cōtrahētibus, not. in l. fi. C. quæ res. pig. oblig. Item alia ratio, sicut propter sterilitatem, & alios casus similes fit

12 colono mercedis remissio, quod † est de natura contractus locationis, l. ex conducto. §. j. l. merces, §. vis maior, ff. loca. Salycet. in l. licet, C. eo. Alex. consi. 107. nu. 6. lib. 3. consi. iij. nu. 11. lib. primo Ias. & alij in Authen. qui rem, C. de sacro san. eccles. Ità pari modo venit dicen dum, quòd propter magnā & insolitā huber tatem, quòd sit augenda pensio, vt contrario-

13 rum eadem sit dispositio, † facit dictum Andreæ de isernia §. si quis de manso, col. iij. vers. dic ergo, in colono. de controuers. inuestit. vbi quòd si casu fortnito euenit hubertas ex insueta excrescentia arborum, aut satorum, augenda erit pensio, si diligentia coloni, aut consueto casu, non quia si eueniet sterilitas ex debilitate rei, vel consueto casu, non fieret remissio, secus si eueniret sterilitas inconsueta, & incogitata, vt ibi per eum.

14 ¶ † Limitat predicta Bar. vt procedāt quando colonus multū lucreretur propter fructuū abundantiam, quia tunc augetur pensio, secus si quia fructus multùm valent vltra solitum, quia tunc pensio non augetur, sicut non fit remissio, si propter vitium fructuum conductor sentiret damnū, l. ex contrario, §. j. versi. si quan tum, ff. locat. vt per Bar. d. §. vis maior, nu. 8.

15 ¶ † Item & alio modo limitat, vt nō fiat augmentum pensionis, si vnus annus præcesserit sterilis, quia sterilitas illins anni habet cōpensari cum fertilitate, & hubertate ex post cōtingente, l. si vno, ff. loca. Paul. de Cast. d. §. vis maior., nu. 5. & licet Paul. de Castro. ibi tenere videatur contrarium, quòd nullo modo augeri debeat pensio, sed lucrum omne sit conductoris, qualecunque, & quantumcunque sit magnum, tamen ego puto non esse recedendum ab opinione Barto. quæ videtur communiter approbata per Imolam, & alios in c. propter, extra loca. Imola. ibi versic. vlterius potest, vbi hoc latissimè prosequitur.

SVMMARIVM.

1 *Censuarius contractus quomodo fiat.*
2 *Censuarius habet ius firmius quàm emphiteuta.*
3 *Censum soluimus de re nostra.*
4 *Differentia inter cēsuarium & emphitæutam maxima.*
5 *Augumentum quodcunque proueniens rei cēsuatæ ad censuarium pertinet.*
6 *Census soluitur superiori in signū subiectionis.*
7 *Subiectio denotatur per quamcunque solutionem magnam vel paruam.*
8 *Census si soluitur priuato nō est propriè cēsus.*
9 *Pensio soluitur ratione fructuum.*
10 *Pensio imposita ratione fructuum debet augeri auctis facultatibus.*

QVAESTIO DECIMAQVARTA, cui cedat augmentum rei censuatæ.

NEc est absonum vt videamus cui cedat, vel cedere debeat augmētum, incremētum, vel additio, quæ accedit ad rem, vel rei censuatæ, & pro qua soluitur annuus cēsus alicui, & an propter tale incementum census, vel cēsus solutio augeri debeat, & licet propter verba tex. in c. prohibemus. extrà de censi. census no-

uus non posit imponi, nec vetus augeri, quia,
1 cùm contractus censuarius vno modo fit, † cũ vendo rem alicui trasferendo in emptorē omne, quod habeo, tam directum quam vtile dominium cum onere quòd emēs rem teneatur certum conuentum annuum censum vel reditum soluere cap. cōstitutus, de relig. dom. Imola, in c. ad audientiam el secundo de rescrip. & contractus censualis sit similis illi, quo agri vectigales constituuntur, l. j. §. j. ff. si ager. vectiga. & censuarius potest cessare per mille annos in census solutione & non cadit à iure glo. c. constitutus, vbi Abb. Imola & Ias. d. l. ij. Abb. c. j. de
2 in integ. restit. † Socin. consi. 167. lib. ij. Bero. q. 14. vnde censuarius habet ius firmius quàm emphyteuta, & res concessa per talē contractū alicui tali censu reseruato concedenti trãslato vtili & directo dominio in concessionarium donatarium vel emptorem est plenariè effecta illius, cui cōceditur, vnde de re nostra censum
3 soluimus. Meritò per † qualecunque proueniens augmentum rei censuatę non debet nec imponi de nouo nec vetus census impositus augeri illi, cui census soluitur, quia augmentū tale spectat omne ad censuarium, ad quem spectat tam directum quàm vtile dominium rei censuatæ in seipsum pleno iure trãslatæ, & dif
4 ferat † à contractu emphyteutico, in quo non trasfertur nisi vtile dominium, & emphyteuta priuati cessans per triennium, ecclesiæ verò, p biennium cadit à iure suo, l. ij. C. de iure emphyt. c. fi. extrà. loca. quod est secus in censuario, quòd potest cessare per mille annos sinè periculo caducitatis, tamen glo. in c. prohibemus, de cēsi. in verbo nec veteres, tenet quòd auctis facultatibus ecclesię censuatæ potest cēsus augeri, sed Abb. ibidem versi. in glo. dicit ꝙ
5 glo. sequens, sed vult dicere quòd glo. antecedens in verbo census, hoc limitat vt ꝓcedat respectu pręsentationis, aut procurationis, non autem respectu census; sed quia, inquit illa glo. non reddit cationem, nec doctores id explicant, propterea dic, quòd census ideò non
6 augetur, quia inquit, aut soluitur superiori, & talis solutio fit in signum subiectionis, vel in recognitionem superioritatis, & tunc nō augetur, quia nihil refert, quòd soluatur multum,
7 an paruum, nam † per quamcunque solutionē, vel magnam, vel paruam denotatur subiectio, cap. omnis anima, extrà de cēsi. facit d. c. constitutus de relig. dom.
8 ¶ † Aut census propriè soluitur priuato, & nō est propriè census, nec debet augeri auctis facultatibus, & ratio quia in contractu censuali transit dominium ex toto in recipientem, glo. d. c. constitutus, Bar. l. j. ff. de publican. vnde augentur facultates ipsius, non illius, cui census
9 soluitur. Secus † est in pensione, quam quis soluit ratione fructuum, quos quis percepit de alieno, nam propriè conductor soluit pensionem, subdens Abbas ibidem, quòd si eccle-
19 sia † sit donata monasterio ad vsus proprios, & monasterium reseruata sibi pensione concessit eam alteri, debet auctis facultatibus augeri pēsio, quia talis pensio fuit imposita ratione fructuum, quemadmodum diminueretur diminutis facultatibus, vt ibi per eum.

¶ De censu verò alterius generis, pone quando annuus reditus sup aliquo fundo, prædio, vinea, palatio, vel domo emitur, quia in eo contractu non trasfertur nec directum, nec vtile dominium, & emptor tantùm habet reditum emptum, & fundum hypothecatū, nihil altinet dicere, quia non est pręsentis materiæ, quia in emptorem talis reditus non est trãslatum nec dominium, nec possessio, de quo dicimus in rubrica de cōstitutione annui census illius quod venditione, vbi bullas santissimorum pontificum talis emptionis, vel venditionis facultatē concedentium inseruimus, vt d. rubrica est videre.

SVMMARIVM

1 *Augmentum rei feudalis accrescit domino, non autem vassallo, si limitatè sit feudum cōcessum.*
2 *Seruitium commensuratum præstatur per vassallum, si feudum sit limitatè concessum.*
3 *Initium contractus inspiciendum.*
4 *Quid si feudum non limitatè, sed simpliciter sit concessum.*
5 *Reseruatio alicuius iuris ostendit, quòd non totaliter est facta concessio.*
6 *Distinctio in materia ista non fit inter augmētum latens, & apparens.*
7 *Feudatarius habet ius firmius, quàm fructuarius.*
8 *Augumentum proueniens industria vassalli, acquiritur vassallo.*
9 *Augumentum contingens intrà rem vassallo acquiritur.*
10 *Seruitutes acquisitæ per vassallum rem emphyteuticam sequūtur.*
11 *Iurisdictio acquisita per vassallum acquiritur ipsi, non domino, vel castro.*
12 *Iurisdictio est quid separatum à castro.*
13 *Melloramenta facta industria vassalli ad eum spectant.*

14 Domi

14 *Dominus directus, si auget rem infeudatã, & sibi nihil reseruat, remittere, & donare vassallo videtur.*
15 *Pensio an sit augenda ob incrementum, quod superuenit.*
16 *Petere quis non debet, cuius contrarium non esset petiturus.*
17 *Furtum committitur etiam in vna galina.*
18 *Modicum consideratur, vbi datur opera rei illicitæ.*
19 *Incrementum magnum dicitur respectu rei, cui accedit.*

QVAESTIO DECIMAQVINTA
cui cedat augmentum rei infeudatæ.

ST pari modo videndũ, cui accrescat augmentum, & accessio facta rei infeudatæ, & in hac materia videtur dicendum, quòd feudum vel fuit concessum limitatè, siuè ad mensuram, veluti do tali infeudum viginti iugera talis territorij, aut non limitatè, sed simpliciter pone concedo tibi id in feudum. Et
1 primo† casu augmentum, & accessio accrescit domino, non autem vassallo, exemplo tex. in l. rutilia polla ff. de contrahen. emptio. vbi vendito lacu cum decem pedibus circa lacum, si vltrà contingat aliquod augmentum superueniens, illud non accrescit, nec acquiritur emptori, vel illi, cui fuit concessum feudum, quia venditio est facta limitatè, & ad mensuram. Vnde non plus datum quàm concessum intelligi debet, ità intelligit illum tex. Ripa. in l. si ex toto, de leg. primo; facit id, quod habetur in tex. l. in lege, ff. de contrahen. emptio. vbi conuentio, quòd venditor sibi referuat lapidicinas existentes in fundo, comprendit tantùm lapidicinas, quæ apparebant tempore conuentionis, vel venditionis, non illas, quæ expost apparuerunt, vel expost fuerunt inuẽtę, vnde videtur, quòd si dominus concedit in feudum hoc modo, videlicet cõcedo vassallo territorium meũ, quod est in tali loco, in feudũ, intelligi dẽt tantùm tempore concessionis feudalis, non de ex post superueniẽte; Item facit tex. in l. in agris, ff. de acquir. rerum dom. quod in agris limitatis ius aluuionis locum non habet, concordat tex. in l. j. §. insula, ff. de flumin. vbi insula in flumine non fit illius, cui agri limitatè sunt concessi, vnde limitati agri incrementum non recipiunt; Item facit, quia dominus concedendo sub assignatis spatijs, cohærentijs, mensuris, & terminis, videtur in eis feudum taxare, & vassallus feudum sic taxatum, & limitatum recipere, l. cùm certus, ff. de tritic. vin. & oleo lega. vbi cùm certus numerus amphorarum vini legatus sit ex eo vino, quod in fundo semproniano natum erit, si minus natũ sit, quàm fuerit numerus legatus, nõ plus, quàm natum sit, debetur, quia verbum illud, quod natum erit, vicem taxationis obtinet.
2 ¶ Facit quia si feudum est limitatè cõcessum, versa vice per vassallũ præstatur domino commensuratum seruitium, & cùm non augeatur in seruitio, non videtur quoque, quòd augeri debeat in feudo, ex natura proportionabiliũ, seu correlatiuorum, & ex natura causæ, & effectus, quia causa commensurat semper suum causatum, ità per Bal. in c. j. §. si quis de manso. col. ij. versi. & est ratio, de controuersi. inuestit. Facit vltimò quia natura demonstrationis, est demonstrare ea, quæ sunt, non alia, & ideò in-
3 spicitur, † & inspici debet tẽpus, quo fit actus, & initium, quo celebratur contractus, l. si quis vinum §. si actum, iuncta glo. in verbo demonstratum, ff. de tritic. vin. per Bald. d. §. si quis de manso. col. 2. circà fi.
4 ¶ † Si verò feudum concedatur non limitatè, non coherentiatè, sed simpliciter, per Bal. d. loco subdistinguitur, quia vel dominus concedens aliquid in infeudatione, vel concessione reseruauit, & tunc omne augmentum, & accessio cedit domino concedenti, nisi vassallus probet sibi etiam de incremento inuestituram factam fuisse. Aut dominus infeudans simpliciter concessit, nihil prorsus sibi retento, vel reseruato, & eo in casu omne incrementum contingens vassallo cedit, cap. j. §. si quis de manso, de contro. inuestit. per Bal. ibidem, vbi figurando casum secundùm Iac. de Bel. dicit quòd, si inter dominum, & vassallum sit contentio de incremento feudi, si dominus aliquid sibi reseruauit, tunc probatio est vassalli, si nihil sibi retinuit; & vassallus possidet, tunc statur iuramento vassalli, aut non possidet vassallus, & tunc incrementum amittit, nisi probet legitimè, & aliàs vt ibidem.
¶ Et ratio istius subdistinctionis esse videtur,
5 quia reseruatio † alicuius iuris, vel partis ostẽdit, quòd non totaliter, nec in totum est facta concessio, nec totaliter totum est infeudatum, vnde per reseruationem venit declarata intentio concedentis, quòd voluit feudum limitare, quæ ratio cessat, si nihil reseruato est facta de toto, vel simpliciter infeudatio; hanc distinctionem faciunt, & sequuntur, d. Andre. de Isernin.

d. §. si quis de manso. & Bald. ibidem, & habe
tur per Bar. in l. de quibus secunda lect. num.
2. vbi Ias. col. ij. versi. aggredior, ff. de leg.
6 ¶ † Et id procedit, quod omne augmẽtum esse de-
bet, vel dñi vel vassalli, vel sit augmẽtũ latens,
vt aluuionis, vel sit augmentum apparens, ve-
luti est insula in flumine nata, primò per tex.
d. §. si quis de manso. in illis verbis ibi omne
incrementum, quia nihil excludit, qui omne di
cit, l. Iulianus de lega. primo, l. à procuratore,
C. manda. & tex. simpliciter loquitur nõ distin
guendo, vel de augmento discreto, vel de con
tinuo, aut cõiuncto, vnde nec nos distinguere
debemus, arg. l. j. ff. de aleu. item quia tex. d. §. si
quis de manso, est noua tex., & cùm non expri
mat, vel de augmento discreto, vel continuo,
& cùm potuerit, & omisserit, habetur pro omis
so, arg. §. sin autem, C. de caduc. tollen. ità sen-
tit And. de Isernia d. §. si quis de manso, versi.
nec refert. Nec obstat, quod in vsufructuario
sit distinctio inter latens, vel patens incremẽ
tum, l. si fundi, §. huic vicinus ff. de vsufru. vbi
latens augmentum vsufructuario, patens verò
7 domino acquiritur. Quia † feudatarius ha-
bet ius firmius, & magis forte, quã habeat vsu-
fructuarius; feudatarius enim transmittit post
mortem suam ad hæredem, ius autem fructua
rij morte finitur; vnde nihil erit mirum, si plus
iuris erit in feudatario, vt habeat vtrumque in
crementum latens, & apparens, quàm in
fructuario, qui non habet nisi incrementum
latens, vt per dictum d. Andre. de Iserni. &
Bal. d. §. si quis, & per Ias. d. l. de quibus,
glo. tamen in d. §. si quis de manso, in ver-
bo reseruauerit, videtur sentire contrarium,
distinguendo videlicet, quia si augmentum
erit latens, puta aluuionis augmentum, quòd
tunc tale augmentum pertineat ad vassal-
lum de feudo inuestitum, si verò sit aparens
pone insula in flumine nata, tunc augmentum
pertineat ad dominum directum feudi, quę gl.
vt refert Ruin. consi. 7. num. 12. lib. primo, est
per doctores cõmuniter approbata sed Iulius
Clarus in lib. 4. senten. in §. feudum q. 88. dicit
quòd d. glo. sibi non placet, nec sibi satisfacit,
quia cùm proprietas feudi sit domini directi,
quicquid illi accedit, debet accrescere feudi do
mino, nisi aliter ex tenore ipsius inuestiturę ap
pareret, propterea inquit esset equiuis dicere,
quòd omne incrementũ accedens feudo absq;
industria vassalli respectu proprietatis, acquira
tur domino, respectu verò vtilis dominij ac-
quiritur vassallo. Sed quicquid dicat ipse Cla
rus, mihi placet opinio Iserniç, & Bal. secũdùm
quod suprà distinguitur, si sibi concedens ali-
quid reseruauit, vel non reseruauit, & si sibi ali
quid reseruauit, omne incrementum, vel sit la-
tens, vel sit apparens concedenti, vel dño de-
bitum sit, sit simpliciter sit facta cõcessio, quòd
augmentum, ciuiuscunque generis sit, debea-
tur vassallo.
8 ¶ † Limitat suprà dictam distinctionem Bald.
d. §. si quis, vt non procedat, quoties augmen-
tum prouenit industria, labore, vel opera vas-
salli, quia tunc illud tale augmentum acquiri-
tur vassallo, vt per Bal. ibi versi. & nota secun-
9 do loco, † etiam idem Bal. ibi limitat quoties
augmentum superueniens contingat intrà rẽ,
puta si in fundo feudali vassallus ædificat Ca-
strum, aliudùe intrinsecum commodum, vel
ædificium fabricet, quia sine dubio omne id va
sallò spectabit vt per Bal. d. loco.
10 ¶ † Si verò seruitus aliqua fuerit per vassallũ
pretio acquisita in beneficio feudi, vel rei feu-
dalis, illa seruitus & iura etiã inseparabilia, quæ
per vassallum acquiruntur feudo accedunt, &
rem feudalem sequuntur, & per consequens
feudo finito, & infeudatione vnà cum feudo
ad dominum directum perueniunt, non ad hæ
redes vassalli, ad quos feudum non transit, &
hoc communiter sentiunt doctor. vt per Bero.
in q. 96. nume. 6. relatum per d. Iuliu. Clar. d. §.
feudum, & per Aluarot. d. §. si quis de manso.
11 ¶ † Sed si vassallus acquirit iurisdictionem Ca
stro sibi infeudato, quam dicti Castri tempo-
re infeudationis non habebat, & acquirunt ab
alio, nõ ab infeudante, quòd illa iurisdictio nõ
accrescit feudo, nec domino directo feudi, sed
vassallo & hæredib' illius, & finita ĩfeudatione
ad illum, vel eius hæredes peruenit, ità per Bal.
eleganter cap. primo §. è contrario nu. 4. de in
uestit. de re alien. fact. & hanc opinionem se-
quuntur communiter omnes per Ruin. consi.
12 14. & ratio potest esse, quia † iurisdictio nõ est
ius inseparabile à castro, nec annumeratur in-
ter inseparabilia, immò quid separatum à Ca-
stro, quod de perse subsistere potest, meritò si
feudo non accrescit per Iul. Clar. d. loco. in fi.
vbi posita questione an de melioramentis fa-
ctis per vassallum in feudo, finita infeudatio
ne debeantur domino directo, vel vassallo, aut
13 illius hæredibus, dicit, quòd, si sint † meliora-
menta facta industria vassalli, ad vassallum
spectant, vt per Aluarot. d. §. si quis de manso,
sed est in electione domini vel soluere æstima
tionem dictorum melioramentorum, vel pati,
quòd tollantur, cap. primo. §. si vassallus, hic fi-
nitur lex corradi, vbi idem Clarus ponit quo-
modo fieri debeat æstimatio dictorum melio-
ramentorum, vbi est videre.
¶ Et pari modo si augmẽtum prouenit facto
domini directi, puta quia dominus augeret feu-
dum,

dum, totum augmẽtum cedit lucro ipsius vasſalli, & nihilominus ſeruitium non augetur;
14 quia † quando homo facit augmentum, & homo ſibi non prouidet, & ſibi non retinet, remittere, & donare videtur, per Iſern. d. §. ſi quis de manſo. vnde inſpici ſolet, quæ ſit, vel fuerit voluntas infeudantis, & an voluerit ſimpliciter, vel limitatè infeudare, quia in dubio concedẽs quid in feudum ſimpliciter, nihil vlterius dicẽdo, videtur totum dare, totum infeudare, quia indefinita ęquipolet vniuerſali, l. ſi pluribus de lega. ſecundo, cum ibi not. And. de Iſernia. d. §. ſi quis, verſi. in dubio.
15 ¶ Sed, ſi incrementum perpetuum quod ſuperuenit accreſcit, & cedit vaſſallo, an ob tale augumentum perpetuum augeri debeat penſio, ſiuè ſeruitium, ſuper hoc And. de Iſernia, qui ponit de hoc quæſtionem in d. §. ſi quis, de manſo, concludit, quòd vel augmentum eſt tãti valoris, vel pluris quanti eſt totum feudum, cui accreuit, & tunc augetur ſeruitiũ pro modo valoris ipſius incrementi, vel feudum fuit auctum, vel incrementatum in parte, & particulariter, & tunc non augetur ſeruitium, ſiue penſio, quòd ſecundum eum correſpondet diſtinctioni de damno, & detrimento, quia ſi cõtingit damnum de toto, imputatur domino directo feudi, ſi contingit de parte, & tunc imputatur feudatario, ſicut eſt in emphyteuta, in l. prima C. de iure emphyt. quia contrariorum eſt eadem diſciplina, l. fin. §. ſi filius, ff. de lega tertio. Iaſ. & alij in rubrica de acquir. poſſ. fa-
16 cit, quia non † debet quis petere illud, cuius cõtrariũ non eſt petiturus, l. fi. C. de ſolut. & modicum non curatur, l. in rebus §. poſſunt. ff. cõmod. l. omnino. ff. de Impẽſ. in re. dot. fact. per Iaſ. in c. primo nume. 22. qui feud. da. poſſ., & in cauſis, & caſibus feudorum ęquitas maximè ſeruatur, quę ĩ paribus cauſis paria iura deſiderat, c. hac editali §. fi. de pac. iur. fir. Vnde ſicut dominus non agnoſcit particulare damnum, ità quoque particulari incremento gaudere nõ debet.

¶ ſed Immo videtur contrà, etiã quòd modicum incrementum habeatur in cõſideratione,
17 quià † etiam in vna galina furtum committitur, §. galinarum, Iuſtit. de rerum diuiſio. tradit glo. in proęm. decretal. & in c. cùm te in ver. magna. de ſenten. & re iudicat. Bal. in l. 1. §. de exercito. nant. caupo. ſtab. & ſtatutum puniens comburentem domum habet lo-
18 cum in cobꝛrente domunculam, ſed † ſolutio eſt, quòd in his, & ſimilibus eadem ratio eſt in modico, quæ eſt in toto, cùm in modico delinquens det operam rei illicitæ ſcilicet furto, & incendio, per doctores d. §. galinarum, Ias. d. cap. primo num. 25. verſi. contra tamen, qui feud. da. poſſ. ſed in caſu noſtro in quo tractatur da augmento ſeruitij, magnitudo rei aliud exigit, nec ea ratio militat in parte, quæ & in toto, quam reſponſionem comprobat Iſernia. per tex. in l. ſed ædiles, §. ſi quis mulierem, ff. locat. vbi inante nato in natario non augetur penſio, ſine naulum quia, vectura infantis magna non eſt, ergò à contrario ſenſu, ſecus ſi magna eſſet, & per eundem Iſernia. magnum dicitur incremetum reſpectu rei, cui accedit, ſci-
19 licet ſi ſit ſuprà vires, & ſupra † valorẽ eius per tex. in l. ex annuo, in principio. ff. de donat. inter vir. & vxor.

SVMMARIVM

1 *Augumentum latẽs quòd emphiteutæ, apparens autem quòd domino ducto acquiratur.*
2 *Fæudatarius vtile dominium habet.*
3 *Argumentum à minori eſt neceſſarium & nũquã fallit, ſecus in argumento ſimili.*
4 *Tributarius habet dominium directum & vtile.*
5 *Fructuarius non habet ius ita forte ſicut emphitæuta.*
6 *Augumentum inſolitum, de quo veroſimiliter partes nõ excogitarunt, nõ cędit emphiteutę.*

QVAESTIO DECIMASEXTA.

cui cedat augmentum rei emphiteuticæ.

DE augmento quoq; em phyteuſis vel rei ĩ emphyteuſim ↄceſſæ ↄtingẽti dicemus, & cui cedat tale augmẽtũ, vidẽtur varię opiniones doctorũ, nam vna opinio
1 videt, vt † diſtinguatur inter augmentum latens, & augmentum apparens, vt quidem latens augmentum, velnti eſt augmentum, quod accreſcit per aluuionem, quod dicitur augmentum, ꝙ latenter accreſcit emphyteutæ acquiratur. Si verò patens ſit augmentum, pone quando inſula eſt orta in flumine, tunc non emphyteutæ, ſed domino directo acquiritur iuxtà diſpoſitionem text. in l. item ſi fundi, §. huic vicinus, ff. de vſufru. vbi hoc ſtatuitur in fructuario, & domino directo; ſimile habetur in glo. in cap. primo §. ſi quis de manſo, ſi de inueſt. contro. fuerit. de fructuario &

& domino directo in glo.reseruauerit, & glo. in l.de quibus ff.de leg.& in l. prima in glo. fi. C.de iur.emphyt.cum hac opinione trāsit simpliciter Iuli.Clar.in 4.lib.sententiarum §. emphyteusim q.41.& in §.feudum eo. lib. q. 88. & ratio illius opinionis potest esse, quia cùm in casu isto non reperiatur nec ius scriptum, nec consuetudo,ad quem spectet augmentum contingens emphyteusi,recurritur ad simile legis,quod est per legem expressum in fructuario,cui cedit augmentum, si fuerit augmentū latens,secus si fuerit patens per text.d. §.huic vicinus, vnde secundùm hoc simile debet determinari,licet etiam reperiatur simile consuetudinis aliter dispōnetis in c.1.§. si quis de mā so allegat.

¶ Alia opinio est,quæ fuit opinio Petri.& suorum sequacium in l.prima C. de iure emphyt. quòd augmentum quemadmodum non cedit feudatario,itá nec cedere debet emphyteutæ, iuxtà dispositionē d.§.si quis de manso,arguen-
2 do à simile,feudatarius † habet vtile dominiū, §.rei autem de inuestit.de re alien.fact. emphyteuta habet vtile dominium vt not.d.l.ergo vt augmentum non accrescit feudatario, itá nec emphyteutę,sequitur hāc opinionē Iac.de Rauena Martin.Bal.quos refert Iaf.in l. prima C. de iur.emphyt.num.79.

¶ Sed ista opinio non videtur tenenda, tum quia in casu nostro habemus simile legis,quod magis attendi debet, quia casus noster est de eo,cuius materia est lege comprehensa, vt dictum est, tum etiam quia arguere de fructuario ad emphyteutam,est arguere de minori ad maius,quod argumentum est maioris concludentię,quia est simile de feudatario, quia ar-
3 gumentum à minori est necessarium, & numquàm fallit, sed argumentum à simili est benè fallax,l.fi.§.pen.ff. ad municip. l. comparationes C.de fid.instr.& quęlibet probatio est fortior,quàm similitudo,& comparatio,§. si verò nullus,authen.de fid.instru.per Saly.in l.prima num.8.C.de iure emphyt.

¶ Alia,& tertia opinio est,quòd omne augmē tum contingens,vel sit latens, vel apparens sē per sit emphyteutæ,& semper emphyteutæ acquiratur,pro quo adducitur primò tex. in l. ij. C.de aluuio.vbi emolumentum & augmētum proueniens tributario omne accrescit simpliciter nulla facta ibi distinctione de lātenti, vel apparenti,nec de continuo,vel discreto. Verùm ad tex.illum potest responderi, quòd loquitur in tributario,qui habet dominium directum,& vtile,per text.in l. & in prouintiali.C. de seruit. & aqua.vbi Bal.& non in emphyteu-
4 ta,† qui habet solùm dominium vtile,per Iaso. in d.l.de quibus versi.& licet in tributario.

¶ Secundo loco facit arg.à contrarijs, vt illud iuris sit in augmento, quod iuris est in diminutione,l.secundùm naturam ff.de reg.iuris,quia sicut damnum omne particulare contingens rei emphyteusis non damnum totale est emphyteutę,& per emphyteutam suportari habet simpliciter nulla facta distinctione, vel sit magnum,vel paruum,vel latens, vel apparens sit detrimentū,seu iactura,itá pari modo de augmento, vel emolumento contingenti censeri debet,quod vel sit latens,vel apparens, & aliàs cuiuslibet generis,vel quantitatis, id omne ad emphyteutam perueniat,& pertineat, l.j.in fi. C.de iur.emphi.tenet Iac.de Aren.Alber.Bar. & alij in l.j.C.de iure emphyt.& Ias.ibidem nume. 79. vbi dicit,quòd quemadmodum omne damnum vel sit apparens,vel latens,nisi sit dā num totale,& totius rei interitus semper pertinet ad emphyteutam,itá omne augmentum, omne emolumentū contingens emphyteutæ esse debet; nec propterea potest angeri pensio,vt contrariorum eadem sit disciplina.

5 † Nec obstat illud,quod allegatur de fructuario,qui non habet ius,itá fortè sicut emphyteuta,quia ius fructuarij nō est durabile post mortem,immò morte finitur, per tex.in §. finitur. Iustit.de vsufru.ius verò emphyteutę est transmissibile ad hæredes,vnde nō benè infertur de vno ad alium, quia esset arguere à minori ad manus,per doctor. in l. prima C. de iure emphyt.vbi Ias.nu.79.

6 † Sed hoc limitat multùm signanter Bal.in addit.ad Specul.de loca.col.4.versi. emphyteuta, vt videlicet id procedat in augmento consueto,secus sit in augmento insolito, de quo verisimiliter partes non excogitarunt,per glo. quā allegat in l.si merces,§.ius maior in ver. cui in fi.per Ias.d.l.prima c.de iure emphyt.num.79. versi.Item licet.

SUMMARIUM

1 *Meliorationes in domo factæ dicuntur, p quas domus est facta melior, & itá affixæ sunt, vt pars domus efficiantur.*

2 *Domus cum instrumento si legata sit, non veniunt instrumenta patrisfamilias sed domus.*

3 *Reparationes loci sunt, per quas loci facies cō seruatur.*

4 *Emphyteuta, qui sui culpa cecidit ab emphyteusi perdit meliorationes.*

5 *Emens scienter rem subiectam restitutioni amittit meliorationes.*

6 Edificium

6 *Aedificiũ factũ super solo ecclesiæ spectat ad ecclesiam.*
7 *Clericus testari non potest de meliorationibus per eum factis in rebus ecclesiæ.*
8 *Impensæ paruæ factæ per maritum in re dotali non repetuntur.*
9 *Melioram sciẽter solum alienum videtur animo donandi facere.*
10 *Aedificans bona fide in fundo alieno recuperat expensas.*
11 *Expensas gratia fructuum factas pōt possessor semper deducere.*
12 *Consuetudo dictat, quòd aut dominus patiatur ædificium auferri, aut soluat precium meliorationis.*
13 *Pater si ædificium in solo aduentitio construxerit, poterũt alij fratres pro parte sumptuũ sibi pertinenti retinere fundum.*
14 *Vassallus si ædificium fecerit in feudo, an meliorationes deducere poterit.*
15 *Fundus datus in solutum si industria creditoris melior factus sit, non restituitur debitori etiam minori.*
16 *Expensarum aliæ sunt necessariæ, aliæ vtiles, aliæ voluntariæ, & nu. 22.*
17 *Expensæ gratia fructuum tribus modis fiunt.*
18 *Naturalis ratio postulat, vt sumptus fructuũ soluantur non modò bonæ fidei possessori, sed & prædonibus.*
19 *Remittens ex simplicitate retentionem, quam habebat propter fructus, potest cōdicere possionem.*
20 *Media via eligitur in eo, qui quando in bona, & quandoque in male fide fuit.*
21 *Quid de expensis in reficiendo factis.*
23 *Sumptus facti in re alteri restituenda, an & quomodo veniant repetendi.*
24 *Quid de sumptibus factis in re aliena.*
25 *Facit quis aliquando de suo in suo, aliquando de alieno in alieno, aliquãdo de alieno in suo, aliquando de suo in alieno.*
26 *Pacta & conuentiones circà sumptus, & melioramenta sunt seruanda.*

QVESTIO DECIMASEPTIMA.
De meliorãmentorum in reb. eccle. factorum refectione, siuè refusione.

Impensae quoque & melioramenta, quæ fiũt in rebus ecclesiæ, vel per emptorem cōductorem, emphyteutum, colonũ, feudatarium, vassallum, aut alium, qui titulo vel aliàs rem ab ecclesia obtinuit, quæ faciunt rem maioris valoris, vel pretij, quàm fuit tempore concessionis, non debent esse sine aliqua consideratione, quippe quæ vt plurimùm sunt facta magna cum impensa, industria labore, & temporis iactura impendentis.

¶ Et pro declaratione terminorum, præsentis materiæ, est bonum scire, quæ dicantur meliorationes, siuè melioramenta, & quæ dicantur
1 reparationes; & meliorationes † factæ in domo aut loco, illę dicuntur, per quas domus est facta melior, dum tamen sint ità affixæ, vt pars domus efficiantur, pone si in domo sit facta vna camera, vnus furnus, aut cellariũ, quia ista sunt pars domus, & causa domus fiunt, ff. de impens.l.quod dicitur §. fi. cum l.seq. l. Iulianus §.fi.cum l.seq.ff.de actio.empt.

¶Si verò nō sint ità affixę, vt sint pars domus, aut loci, vt quia possunt ꝓ libito amoueri, tūc nō sunt propriè meliorationes, sed sunt instrumentũ, & instrumenta, & si quidem gratia domus erant, videntur instrumenta domus, puta quia apponuntur gratia tempestatis arcendæ, aut ventotum, vel incendij.

¶Si verò non sint facta gratia domus, sed gratia patrisfamilias, puta quia sunt cassæ, lecticæ, perticæ ad tenendum pannos, armaria non affixa, sed leuabilia, ista dicunt̄ patrisfamilias, nō
2 domus. Et † siquidē sit legata domus cum instrumento, talia instrumenta patrisfamilias nō veniunt. Sed instrumenta domus tantũ. Sed secus, si legatur domus prout instructa est, quia tunc benè etiam ista veniunt, l. quæsitum §.si domus ff.de fund.instru.
3 ¶† Reparationes verò sunt, per quas pristina forma, vel facies domus, vel loci conseruatur absq; dilatione, productione, vel depressione, puta si sint refecti parietes, qui minabātur ruinam, aut tectum, idem enim sonat reparare, ꝙ reficere, l.iiij.§.pen.ff.de itin.actuque, & l.j.ff.de via pub.§.si quis & l.j.§.si quis ædificium, ff.de op.no.nunc.habetur per Paul.de Cast. in cōsi. 377.incip.quantum ad illa quæ, prima parte.

¶Et aggrediendo materiam per aliqua contraria procedẽdo, quo modo magis veritas habetur, & elucescit, videtur quòd impensæ factę in re huiusmodi non debeantur, nec per eum, qui impendit, repeti possint, sed rei, vt pars illius

lius accedant,& penes rem remaneant,in multis casibus,primò per tex.in l.ij.C. de iure em-
4 phyt.vbi habetur,ꝙ emphytcura,qui culpa sua cecidit ab emphyteusi,perdit meliorationes in re emphyteutica factas, & efficiuntur domini directi quantumuis cum magna iactura, labore,& industria impendentis factæ,per Bald. de feud.hic finitur lex.§.si vassallus, & ità dicit seruari de consuetudine Bal.in l.senatus, in prin-
5 cipio de leg.primo. Idem dicitur † si meliorationes sint factæ in re subiecta restitutioni in euentum alicuius conditionis,quam scienter, qui impendit in melioramentis emit, quia ex quo emit scienter,nō repetuntur, sed emptor illa perdit propter malam fidem eius secūdùm aliquos; Sed ego dico quia ex quo sciuir, & impēdit,videtur ea rei donasse,per tex.vbi not. omnes in l.fi.§.fi.C.communia. de lega. idem Bal.in l.si duobus,§. emptor C. communia de lega. Sed hoc intellige,nisi melioramenta fuissent adeò necessaria, quòd illis non factis res perijsset,tunc talia melioramenta non perdit, sed repetit impendens,l.domum,circà fi.C. de rei uend.vbi omnes,not.Ias.d.§.fi.ij.not.

¶ Facit quod habetur per Alex. consi. 44. visa facti narratione,col.ij.versic. fortificantur, lib.
6 iij.quòd si † augmentum, vel ędificium fuit factum super solo ecclesiæ,spectat ad ecclesiam, quia solo cedit ædificium, l.ij.ff. de rei vend. l. labeo,§.ex diuerso ff.de acqui.rer.dom.subdit, facit quia regulariter quando finitur ius emphyteutæ, melioramenta facta in emphyteusi redeunt ad dominium,l.ij.C.de iure.emphyt., & si vassallus fecit additamentum aliquod rei infeudatæ,diuidi non potest à feudo,& acquiritur domino feudi,maximè si separari non pòtest à feudo,vt ibi per eum.

¶ Facit qnod habetur per Abba. in c.fi.de pe-
7 cul.cler.in princip.quòd clericus,siuè † prælatus de meliorationibus per eum factis, & impensis in rebus ecclesiæ non potest testari, nec testamento disponere, quia remanent acquisita ecclesiæ, & per eundem paulò post in secundo not.quòd si prælatus ex industria suę personæ fecit rem ecclesiæ meliorem,non potest repetere,quod impendit ex sua industria,sed cedit ecclesiæ,subdens licet sit aliter,si impendit de suo patrimonio,in meliorando rēs ecclesię, quia benè id,quod impēdit de suo, ipse & eius hæres poterit repetere,per tex.& ibi glo. xij.q. iiij.c.ij.

8 ¶ † Facit quia impensæ paruæ factæ per maritum in re dotali non repetuntur per maritum, qui propter coniunctionem personarum videtur donasse, l.omninò ff.de impen.& l. virum, ff.de donat.inter vir.& vxor.

¶ Idem habetur per Salyc.in l. domum, C. de rei vend.col.iij.versi. oppono verbo,vbi si quis impendit vel meliorauit circà solum alienum, quòd non potest repetere etiam sumptus ne-
9 cessarios,quia sciens † solum alienum, & illud meliorans,vel in illud impendens, videtur facere non animo repetendi, sed donandi potius, Iustit.de rerum diuis.§.ex diuerso, lo primo ff. de acquiren.rerum dom.l.adeò not.glo.in l. si area ff.de cond.indeb.

¶ Et habetur in l.redemptores,ff.de rei vend. quòd qui ex conducto ædificat in solo alieno, facit ædificium domini,vnde nō potest meliorationes repetere,vbi Bar. quòd tale ædificatū cedit solo,fac.l.ij.C. de ser. & aq. vbi habeť ꝙ domiuium illius operis,quod fit in aliena possessione, pertinet ad eum,cuius est possessio. Et habetur in Authen. qui rem,C.de sacrosan. ecclesi.vbi qui rem ecclesiæ conducens illam deteriorat,& per biennium cessat soluere, repellitur,cogitur soluere pensionem pro præterito,resarcit damna illata, & meliorationes im pensas non repetit,vbi glo.fi.quòd id fit culpa illius,qui damnum sentit,vnde sibi imputet.

¶ Contrarium immò videtur quòd impensæ factæ & melioramenta iri re debentur, & per euincentem rem,aut fundum refundūtur, per tex.apertum in l.in fundo ff.de rei vēd.vbi qui
10 † in fundo alieno, quem imprudens emerat, ædificauit bona fide credens, se id non emisse, recuperat expensas factas.

¶ Idem legitur in l.sumptus,ff.eo.tit.vbi sumptus facti per bonæ fidei possessorē in prædiū quod post apparuit alienum, exceptione doli mali recuperantur,nisi tamen ante litis contestationem tantundem de fructibus, qnantum sumptus important, percepit,quia tunc fit cōpensatio,vbi Bar.nor.casum in quo bonæ fidei possessor antè litis contesta non lucratur fructus,licet eos sumat,quia eos compensat cum sumptibus. Et habetur in l.Iulianus,ff.eo. ꝙ possessor,qui ab initio fuit bonæ fidei, ex post, malæ fidei,quod edificauit potest tollere, & au-
11 ferre. ¶ † Et si expensæ fiunt causa fructuū, possessor potest semper illas deducere,l. fūdus qui dotis ff.famil.hercis.per Bart. in l.in fundo ff.de rei vend.quia inquit.tex.d,l. fundus nullus casus interuenire potest, qui id genus deductionis expensarum, quæ fiūt pro fructibus, ità quod non deducuntur,impedire potest,vbi glo.in verbo hoc genus, iura concordantia adducit. ¶ Facit tex.in l.si in area in fin. ff.de cond.indeb.quòd si quis,tùm putaret se hæredem,insulam hęreditariam fulcisset,quòd nullo alio modo quàm,per retentionē rei impensas recuperare potest,vbi glo.fi. dicit secūdùm Ro.ꝙ id

Azo. q id est de stricto iure, sed de æquitate da bitur isti, qui impendit, vtilis actio. neg. gest. ad impensas, vbi Paul. de Cast. dicit esse notandum, quòd tex. loquitur in impensa. de nouo facta, & in ædificio de nouo facto, pro qua impensa non competit nisi retentio, quia non reputatur impensa necessaria licet vtilis, sed pro impensa facta in reficiendo datur actio, quia talis impensa reputatur necessaria, l. dominum, C. de rei vend. id quod dicit ibidem Paul. de Castro. habuisse in facto. de quodam Florentino, qui emerat vnam possessionem à nõ domino, in qua bona fide pulchra fecerat ædificia valẽtia duplum possessionis, quem conabatur adiuuare ex æquitate legis, & actione in factum, ex æquitate, si me & titium, ff. si cer. pet. sequitur Ias. ibidem secundo not.

Facit tex. in l. iij. §. similiter, C. de aluuio. & palud. vbi agrorum possessores sumptus, quos fecerunt ad reducendũ agros, & paludes ad frugalitatem, & fertilitatem non perdunt. Et tex. in l. intrà vtile, §. vendentibus ff. de minor. vbi minor intentans restitutionem in integũ non ordinariè, vt debet contrà curatores, vel administratores suos, sed contrà possessores pro prędio, vel possessione recuperanda, tenetur præstare omnes impensas in prædio, vel re restituẽda per possessorem bona fide factas, sequitur Bal. in l. si duobus §. emptor, vltimò opono. C. communia de lega. vbi opono inquit, quòd meliorationes non debent perdi, l. iij. §. primo C. de aluuio. & d. §. vendentibus vbi soluendo obiectum dicta iura inquit loquuntur in bonæ fidei possessore, secus quando sumus in mala fide; subdens paulò post, quòd si iste emptor, de quo ibi, ædificauit ibi domum, & vult eam diruere, & lapides exportare, videtur quòd pos-
12 sit, quia † consuetudo dictat, quòd dominus aut patiatur ædificium auferri, aut soluat pretium meliorationis, quod inquit etiam de consuetudine seruatur in emphyteusi ecclesiarũ, vt tit. hic finitur lex, deinde de consuetud. reg. incip. cap. si vassallus in feudo; si enim res incideret in commissum propter culpam non soluentis canonem, vel quia veniretur contrà pactum, tunc meliorationes accrescerent ad vtilitatem ecclesiæ, quia per se subsistere non possent, l. ij. C. de iure emphyt.

¶ Et dicit Bal. in authen. excipitur C. de bon. q
13 lib. versi. quæro pater, quòd, si pater construxit ædificia in fundo aduentitio, mortuo patre alij fratres pro parte sumptuum sibi cuiq; pertinenti retinere possunt fundum, quia magna expensa non pertinet ad vsufructuarium, & hoc suadet, inquit, æquitas, d. l. intrà vtile, & d. §. vendentibus.

¶ Et p Bal. in tit. hic finitur lex. do. fa. §. si vassallus, quòd si vassallus ædificium fecit in fendo, & ipsũ sua pecunia meliorauerit, illo mortuo dominus feudi, aut patietur ædificium tolli, aut soluet hæredi pretium meliorationis; idem inquit est, si vassallus sua pecunia feudo seruitutem acquisiuit; Subdens quòd id est,
14 † quando feudum reuertitur propter generationem finitam, secus est, quãdo reuertitur culpa vassalli, quia tunc vassallus perdit meliorationes, quas fecit, nam cùm perdit principale, perdit & accessorium, l. ij. C. de iure emphyte. nec habet locum retentio pro expensis, quia in fendo, & emphyteusi id est in pœnam, quia in pœnam sui delicti cadit à iure suo.

¶ Facit Bal. in l. senatus ff. de lega. primo, vbi dicit, quòd finito iure dotali maritus potest eleuare ædificium, & tollere, quod fecit in fundo dotali; & potest hoc ius etiam alteri legare, & cõcedere, & est arg. quòd idem in emphyteusi per generationem finitam, secus si propter culpam, quia tunc meliorationes sunt domini, l. ij. C. de iure emphyt. & consuetudo videtur hoc obseruare. Subdit quòd hoc non habet locũ † in domibus intrà ciuitatem, quia non possunt derui, dicit tamen inquit Pet. quòd potest res detineri, donec sibi satisfiat de materia, idest quanti valerent illa detracta, & habetur, in l. pen. ff. loca. quòd colonus, qui eijcitur ob non solutam pensionem, recuperat impensas vtiles factas.

¶ Facit idem Bal. in l. cùm pro pecunia, C. de
15 solut. quòd fundus † datus in solutũ industria creditoris melior factus, non restituitur creditori etiã minori, & est inquit ista lex vtilis emphyteutis, & feudatarijs, qui etiam sollicitudine, & cultura hberiores fundos fecerunt, & cariores, vt per hoc nec fundus, nec emphyteusis eis auferri possint, quod enim contingit prosperitate fortunæ, aut industria ipsorum, ad eorum commodum debet cedere.

¶ Et dicit Specula. tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 31. quæritur, quòd augmentum, siuè accessiones, siuè meliorationes rei emphyteuticariæ sunt emphyteutæ, cap. potuit, extrà eo. & l. fi. C. de iure emphyt.

¶ Licet præmissa cũ primo loco deductis non repugnent, quia ex inductione iurium suorum apparet, quòd in diuersis terminis loquuntur, & sic, quòd sunt diuersa, non aduersa, tamen pro maiori declaratione materiæ, huberiori, & pinguiori intelligentia adduco distinctiones, quæ per doctores tam ciuilistas, quàm canonistas in hac re sunt traditæ.

¶ Et primò glo. in l. in fundo ff. de rei vend. in
16 glo. fi. distinguit, quòd † impensarum aliæ sunt

Esc necessa-

necessariæ, aliæ vtiles, aliæ voluntariæ; & impensæ necessariæ sunt illæ, quæ si factę non forent, res erat aut peritura, aut deterior futura; vtiles, quæ rem meliorem faciunt & deteriorem esse non sinunt, & ex quibus reditus acquiruntur, veluti cùm facti sunt arbusti, & pastinationes in re vltrà quàm sit necesse, & his impensis aliquando adiectum fuit pistrinum, & horreū factum.

¶ Impensæ voluntariæ aliàs voluptuariæ sunt illæ, quæ speciem duntaxat ornant, non etiam fructum augent, veluti sunt viridaria, aquæ salientes, incrustationes, loricationes, picturæ, vt per tex. in l. impensæ. de verb. sig. vbi glo. declarat, ꝙ pastinatio est plantatio arbusti, idest arboris, ne ruat terra in futuris annis, vel dicitur pastinatio vineæ, & glo. in verbo in his, dicit quòd si horreū, & pistrinum reficiat, venit inter impensas necessarias, si verò de nouo fiat, venit inter impensas vtiles, vel inquit dic secundū rerum qualitatem, quòd impensa istorum aliquando dicitur necessaria, aliquando vtilis.

17 ¶ Item aliæ † impensæ fiunt pro fructibus, quod euenit tribus modis, videlicet quia alię causa fructuum quærendorum, vt in arando, fodiendo; aliæ causa colligendorum, vt in triturando, vindemiando; aliæ causa conseruandorum, vt in cōducendis horreis & similibus, per tex. & ibi glo. in l. si à dño. §. fi. vbi glo. fi. dicit, huiusmodi expēsæ omninò deducuntur, & deduci debent de fructibus, cùm nullus casus sit, qui talium sumptuum in fructibus factorum deductionem impedire posit, l. fundus qui, in fi. ff. famil. hercis. & dicit tex. d.

18 §. fi. quòd naturalis † ratio postulat, vt isti sumptus non solùm debeant solui bonæ fidei possessori, sed immò & prędonibus quia Bal. in l. si quis sciens C. de rei vend., quòd si quis mala fide posidet agrum meum, & proprijs manibus, & propria opera coluit, si ego ab eo repeto fundum, & ipse dicat quòd velit dimidiam fructuum tāquàm laborator pro operibus suis, dicit quòd non est admittendus iste, vt colonus partiarius, vt petit, sed benè quòd ex fructibus posit deducere, quantum sit pretium operarum, quia omnis malæ fidei possessor deducet impensam factam causa fructuum percipiendorum, l. fundum, ff. famil. herciscund. vbi subdit quòd ille, qui

19 propter † fructus habebat retentionem, & sua simplicitate retentionem omisit, habet remedium, quòd potest condicere possesionem propter retentionem, l. quòd si nulla, ff. de lega. primo, glo. in l. qui exceptione, ff. de cond. indeb. quod inquit Bal. est verius.

Aliæ impensæ fiūt gratia rerum, l. iij. §. nos, ff. de impens. in re. dotal. fact. vbi tex. dicit multum interesse; an impensa sit facta ad perpetuam rei vtilitatem, an ad eam, quæ non spectet ad pręsentis temporis vtilitatem, an ad eam, quæ ad pręsentis anni fructum; quia si ad pręsentis anni, cum fructibus pręsentis anni venit compensanda; si verò non ad pręsentis anni, tunc necessarijs impensis compensanda.

¶ Si vero ad perpetuam vtilitatem, & tunc aut fuit facta pro de nouo faciendo, vel de reficiendo, si de nouo faciendo, & fuit bonæ fidei semper, secundùm aliqos habet exceptionem non actionem, secundùm aliquos & actionem, tamen iudex variè ex personarum, causarumque qualitate constituit.

20 Si verò † non fuit semper in bona fide, sed cępit esse in mala fide, tunc eligitur media via, l. Iulianus; ff. de rei vend., vbi qui ab initio fuit in bona fide, & post malę fidei fiat, potest tollere, ꝙ ædeficauit, & expensas non potest doli exceptione retinere, vt per Bar. ibidem.

¶ Si vero semper fuit malę fidei, videtur impensas, quas in re fecit, donasse. §. ex diuerso. Iustiti. de rer. diuisio. nullum enim sibi obligare voluit impendens, l. in hoc iudicio ff. com. diuid.

21 ¶ Si verò in † reficiendo, & pro reficiendo, siquidē per bonæ fidei possessorē, tunc aut necessariò, aut vtiliter, & habet tunc reficiens ad retinendas, & conseruandas impensas doli mali exceptionem in totum, aut refecit non necessariò vel vtiliter, sed voluntariè, & eo casu pmittiť reficiēti auferre, ꝙ impendit sine læsione prioris status rei; sed de eo, quod percepit de fructibus, & in fructibus fit compensatio cum impensis, licet aliàs bonę fidei possessor faciat fructus suos; sed hic, si petat sumptus cogitur compensare, l. sumptus, l. emptor. ff. eo. & si simus in impensis voluntarijs, si dominus est paratus tantum dare, quantum his rebus ablatis est habiturus possessor, ei fiat potestas. Si verò sit malę fidei possessor, impensas necessarias factas in reficiendo non per exceptionē doli, sed officio iudicis consequiť, & non habet locum officium iudicis nisi ipse, qui est malę fidei rem posideat, & impensas non vtiles auferre potest, sine tamen læsione prioris status rei, voluntarias autem impensas perdit, quod est verius secundùm glo. quæ ponit in l. in fundo, ff. de rei vend. in glo. fi. & in hac materia vltra glo. præallegatam restrictiuè distinguit Salycet. in l. domum, C. de rei

22 vend. col. fi., quòd impensarum † aliæ sunt necessariæ, aliæ vtiles, aliæ voluntariæ, necessariæ

ſariæ ſunt quibus non factis eſt peritura res,
vtiles quibus factis res eſt melior futura, vo-
luntariæ quibus factis eſt delectabilior ventu-
ra, l. impenſæ, ff. de verb. ſig.
Aliæ fiunt ad perpetuæ rei vtilitatem, aliæ
fiunt gratia fructuum tantùm; cùm igitur quę-
ritur an & quo iure ſumptus facti in re alteri
23 reſtituendæ veniant repetẽdi. Dic † aut ſunt
facti in re propria ſpe tamen aliena, ſeu ſpe alte
ri reſtituẽda, vt in re dotali, cuius dominus eſt
maritus, ſed ſoluto matrimonio eſt reſtituẽda,
& de hoc nil attinet dicere, quia eſt factus titu
lus de impenſ. in re. dot. In re tamen ſub con-
ditione legata, interim alienata ſi medio tem-
pore per emptorem in ipſius rei vtilitatem ſit
facta impenſa, glo. in l. emptorem ff. de rei vẽd.
tenet, quòd impenſa poteſt deduci doli excep-
tione; nec fit aliqua fructuum compenſatio.
24 Vel † ſumptus ſunt facti in re aliena, & tunc
dic, quòd aut impendens habuit animum donã
di, aut animum repetendi, aut dubitatur; pri-
mo caſu nullo iure petit, l. adeò, §. ex diuerſo,
ff. de acqui. rer. dom. ſecundo caſu, ſi impendit
contrà voluntatem domini, & non repetit, l. ſi.
de neg. geſt. aut impendit de voluntate domi-
no, & poteſt repetere tam excipiendo, quàm
mandati agendo, ſi voluntas fuit talis, quæ
mandatum inducat, l. qui pupillæ, ff. de neg.
geſt. vel impendit pręter domini voluntatem,
& repetit, vel actio. neg. geſt. vel alia actione ex
aliquo præambulo contractu reſultante. Ter-
tio verò caſu, quando videlicet dubitatur quo
animo impendit, tunc dic, vel impendẽs habuit
cauſam à domino, & repetit actione ex cõ-
tractu, l. in rebus §. poſſunt, ff. cõmod. vel non
habuit cauſam à domino; & tunc vel impen-
dit in re aliena, quam ipſe impendens non poſ
ſidebat, & non repetit, quia videtur donare, In
ſtit. de rerum diuiſio. §. ex diuerſo. Vnde eſt
conſilium, quòd proteſtetur, vel quid tale fa-
ciat impendens, quòd de animo repetendi ap-
pareat, l. neugenius, ff. de neg. geſt. Aut im-
pendit in re à ſe poſſeſſa, & tunc ſi impendit cã
fructuum, & repetit, ſiuè bona ſiuè mala fide
fiunt, l. fundus, ff. famil. hercis.
¶ Aut impendit in perpetuam rei vtilitatem,
& tunc vel impenſa eſt neceſſaria, aut vtilis, aut
voluntaria; Si ſit neceſſaria & tempore quo
impendit impẽdens ſit bonæ fidei, ſeruat ſum-
ptum, & impenſum iure retentionis, ope exce
ptionis doli, l. paulus ff. de exceptio. ſi verò tẽ-
pore quo impendit eſt malę fidei, tunc repetit,
vel ſeruat impenſam iure retentionis implorã
do officium Iudicis, non per modum excipiẽ-
di. Si verò impenſa eſt vtilis tantùm, & tunc
aut bona fide impendit, & tunc ſiuè reficien-
do, ſiuè de nouo faciendo ope doli exceptionis
tuetur, l. ſi in area ff. de acqui. rerum dom. & l.
j. C. de infan. expoſi. iudex tamen ex perſonis,
& rebus variè conſtituet. Aut mala fide im-
pendit, & tunc tollit impenſam ſine læſione
prioris ſtatus rei, & hoc ſi impenſa tolli poteſt,
aliàs ſibi impẽdenti imputetur, & vbi tolli poſ-
ſunt, dominus, ne tollantur, poteſt offerre tan-
tum, quantum valerent abraſæ d. l. in fundo.
¶ Si autem impenſa ſit voluntaria malæ fidei,
poſſeſſor illam perdit, bonæ verò fidei tollit im
penſam, ſi poteſt, non aliàs, niſi ſint factæ im-
penſæ in re venali, quia eo caſu vti vtiles impẽ
ſæ benè repetuntur, l. quòd ſi, ff. de impenſ. &
tunc ille tuetur exceptione doli mali, vel offi-
cio iudicis, & ſi quid de fructibus percepit, pro
rata perceptorum fit compenſatio hincinde,
ſiuè habeat titulum lucratiuum, vt l. ſumptus ff.
de rei vend. ſiuè habeat titulum oneroſum, vt
en. tit. l. emptor, & hoc quãdo tempore impẽ-
ſæ factæ res erat aliena non impendentis per
Salyc. d. l. domum, C. de rei vend. clarè p Aret.
§. ex diuerſo verſi. certè illud in fi. Inſtit. de re-
rum diuiſio. vbi magiſtraliter diſtinguit, faciũt
dicta Cyn. relata per d. Aret. ibi, quòd aliquan-
25 do † quis facit de ſuo in ſuo, aliquando de alie
no in alieno, aliquando de alieno in ſuo, ali-
quando de ſuo in alieno; vbi de ſuo in ſuo facit
totum ſuum eſt, vbi de alieno in alieno, veluti
ædificãs in ſolo Titij de materia Sẽpronij, iſto
caſu licet ſolo cedat, tamen agi poteſt ad exhi
bendum, & vendicabitur, niſi ex depoſitione,
ſiue deſtructione appareat deformitas ciuita-
tis, l. in rem §. item quicunque, ff. de rei vend.
vbi de alieno in ſuo facit, tunc cedit ſolo mate-
ria, tamen ſi tolli poteſt ſine deformitate ciui-
tatis põt agi rei vẽd. d. l. ſi rẽ § fi. & l. j. ff. de tig.
iniuncto. quarto caſu vbi de ſuo in alieno, re-
fert an bona fide ſemper, an mala fide ſemper,
an verò à principio fuit bonæ fidei poſſeſſor,
& ex poſtfacto malæ fidei vt not. in l. ſi area,
ff. de rei vendic. & d. l. in fundo, vt per Areti.
d. loco.
¶ Iſta diſtinctione & declaratione primo & ſe-
cundo loco ſuprà adducta ſunt adinuicem con
26 ciliata. † Et ſiquidem ſumptus & melioramẽ-
ta ſunt facta ex pacto & conuentione, vt fieri
ſolet inſtrumentis inueſtiturarum, locationũ,
infeudationum, emphyteuſis, & ſimilium in
plantando, eleuando arbores, vites, fabricãdo,
ædificando, reficiendo, vel aliàs, tunc pacta, &
conuenta ſeruato, modo non ſint pacta contrà
iuris diſpoſitionem, & ſint conuentiones à iure
regulatæ, quia aliàs rata non habentur, l. con-
trà iuris, l. incisgentium, §. ſi paciſcar, § prætor
ait, ff. de pact. cap. cùm pridem. & cap. ſi. extrà,

de pact. Bar. in l.ij. C. de iure emphyt. & si nõ interfuerit pactum, vel conuẽtio melioramẽtorum, & pro solutione, & seu refusione illorũ, tunc impendens consequitur melioramenta secundùm iura superius tam primo, quàm secundo loco adducta in casu suo iuxtà prænonominatam distinctionem. Et pro maiori huberioriq; materiæ intelligentia deducemus de melioramentis refundendis vel non ex diuersis contractibus.

SVMMARIVM

1 *Melioramenta facta super rebus feudalibus nõ indistinctè pertinent ad dominum.*

2 *Melioramentum naturale quoad directum dominium, domino feudi & successoribus pertinet.*

3 *Melioramenta industrialia, quibus natura cooperatur, quibus pertineant.*

4 *Dominium directum non acquiritur vassallo, sed vtile.*

5 *Vassallus repetere potest quicquid bona fide ratione sui vtilis dominij impendidit.*

6 *Melioramenta ciuilia sequitur fundum.*

7 *Castrum quandoque vni infeudatur, & iurisdictio spectat ad alium.*

8 *Melioramenta licet quandoque ad dominũ spectent, impensæ tamen factæ per vassallum eidem per dominũ solui debent.*

1 PRIMO igitur melioramenta, quæ sunt facta super rebus feudalibus non vtique indistinctè refundi debent aperto vel reuerso feudo ad dominũ, nam præsuppositis primò tribus generibus melioramentorũ, quæ considerantur per doctores, videlicet primò melioramenta naturalia, industrialia, tertio loco ciuilia; & naturalia esse, in quibus sola natura operatur absque opera hominis; industrialia, in quibus plus hominis industria, quàm natura; & ciuilia, in quibus solùm operatur industria per Guid. Papa. decis. 169. sicut in simili dicimus de fructibus naturalibus, industrialibus, & ciuilibus. l. fructus, ff. de vsuf. Bar. & glo. in l. ex diuerso, ff. de rei vend.

¶ Certi autem iuris est, quòd melioramenta, quæ naturaliter fiunt, aut obueniũt cursu temporis feudo, aut rei feudali, acquiruntur domino directo feudi, & soli feudalis pars efficiuntur, veluti dicitur de melioramento, aut incremento, quod fit per aluuionem feudo, l. item si fundi, §. huic vicinus, ff. de vsuf. glo. in l. de quibus ff. de leg. §. prætereà, Instit. de rerum diuisio. vbi quod vsufructuariẽ rei accrescit, quoad ꝓprietatẽ acquiritur dño, & quoad vsufructũ

2 vsufructuario, ità pari modo melioramentum naturale quoad directum domino feudi, suisque hæredibus, & successoribus, & feudatario, suisq; hæredibus quoad vtile, quod vsufructus quidam esse cẽsentur glo. Præposi. And. de Iserni. & alij in §. si quis de manso, de contro. inuestit. in tex. ibi fidelem posse retinere incrementum iure feudi, & sic solùm respectu vtilis dominij, vt per Præposi. & Iserni. ibi; vbi etiam dicunt, quòd incrementum naturale, quod feudo applicatur, est eiusdem naturæ, nec est alia res à feudo; vnde ratione dicti incremẽti, nec vassallo seruitium augetur, nec pro eo alia inuestitura requiritur, vnde sicuti feudum nec alienari, nec in vsufructum dari potest, & sicuti ad filios, & descendentes transit ex pacto, vel prouidentia, & natura feudi per glo. et doct. c. in præsentia, extra de proba. cap. j. an agnati vel filij, cap. j. de alien. feu. pat. & cap. j. de success. feud. ità pari modo melioramenta naturalia, super quibus finito feudo vassallus, & hæredes sui nullum ius habent rem retinendi, quia opera, industria, aut impensa eorum non prouenerunt ex. glo. & doct. ibi in l. pen. ff. loca. cap. j. extra. de in integ. rest.

3 ¶ In melioramentis verò industrialibus, quæ fiunt, & proueniunt præsentialiter opera, impẽsa, & industria vassalli cooperante natura, vel facto naturali, veluti sunt ædificia in re feudali facta, arbores plantatæ, aggeres erecti, fossæ, & huiusmodi, vt habetur d. c. j. §. si vassallus, & capitulo j. §. ex contrario, primo responso, de inuestit. de re alien. fact. distinguendum videtur, quòd, si melioramentum factum feudo, potest à feudo separari, & est vt quid diuersum. & res alia à feudo, de per se subsistens, veluti cùm vassallus emit prædium rusticum, vel vrbanum iuxtà rem feudalem, vt illi accederet, & illi inseruiret causa maioris commodi, l. prædijs, §. Balneas. de leg. iij. & eo casu melioramentum est acquisitum vassallo pleno iure, & eo defuncto ad hæredes, & successores suos etiam extraneos transit, vt d. §. ex contrario, vbi glo. in verbo subsistere, id tenet, quia quoties res est diuisibilis &c. & ibi Bal. vbi quærit, vassallus additamentum fecit feudo, quæritur an accrescat feudo, resp. quòd si id, quod additum est, potest de per se subsistere, & illud non accrescit, feudo, vel non est de per se subsistens, & accrescit feudo.

¶ Si verò melioramentum industriale per se stare non potest, nec est de per se subsistens sed est vnitum rei feudali, quod quodammodo pars rei censetur, tale melioramẽtũ durãte feudo

do quoad vtile dominium pertinet ad vassallum & illius successores in feudo per doctrinã Bal. in. §. si quis. de manso, secũdo oppnno. de controuersi. inuestit., quia inquit ibi istud est intrinsecum augmentum, vnde apparet, quòd duráte feudo tale melioramentum industriale quoad dominium directũ ad dominum spectat, quia directum non acquiri-
4 tur † vassallo, sed solùm vtile secundùm Bal. d. loco. tum ẽt quia quicquid ædificatur, aut seritur solo cedit, Iustit. de rerum. diuisio. §. ex diuerso, per Alex. conf. 44. incip. visa facti narratione. lib. iij. versi. corroboratur col. 2.

¶ Si verò feudum sit apertum, & finitum, si melioramentum est, in quo modica impensa vassalli interuenit, tunc tale melioramentum est propriũ ipsius domini feudi absque aliqua refectione, aut refusione vassallo, vel eius hęredibus facienda, dicit glo. doctor. & maximè Præposit in cap. j. §. si vassallus, hic finitur lex &c. ¶ Si verò iuteruenit non modica sed magna impensa, opera, vel industria vassalli si quidem culpa vel dolo vassalli feudũ reuertatur, tunc melioramentum reuertitur vnà cum feudo ad dominum, arg. l. ij. C. de iure emphyt. & etiam l. fi. latè. Bal. in. l. & duobus § emptor. C. cõmunia de lega. doctor. in allegato §. si vassallus, Bal. d. §. si quis de manso, habetur latè declaratum per Guid. papa. decis. 169. incip. sed quid si vassallus meliorauerit feudum, & per eundem decis. 438. incip. emphyteuta, quæ decis. loquit in termi nis emphyteutæ non vassalli, sed de vno potest inferri in aliquibus ad aliud.

¶ Si verò feudum sit reuersum sine culpa, & dolo vassalli, pone quia est ĩuestitura, vel linea finita, tunc dominus feudi habet electionem, vt vel vassallo siue eius hæredibus æstimata melioramenta soluat, æstimando rudera, & ædificia deruta, siuè vt patiatur, quòd melioramenta tollantur, seu abradantur, dicit & tenet Iaco. de beluisio. d. §. si vassallus per illum tex. & not. in. l. sed & si quid in principio, ff. de vsufru. & hoc videtur magis communi-
5 ter teneri, quia cùm † feudatarius, aut vassallus bona fide ratione sui iuris, & sui vtilis dominij in feudo aut re feudali ædificauerit, impensas repetere potest, & quousque æstimatio sibi soluatur, aut dominus patiatur ædificatum tolli, & remoueri potest retentione vti, per doctor. cõmuniter, d. §. si vassallus, per Saly. Bal. l. ij. C. de rei vend. Bal. in Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccle. Bal. in. l. pen. ff. loca. & ità seruatur de consuetudine per Bal. d. l. ij. est decis. Guid. papa d. decis. 169. Paul. de Cast. in consi. 270. incip. viso puncto col. 3. versi. sed certè.

6 ¶ Si verò † melioramenta facta per vassallum sint melioramenta tertij generis id est melioramenta ciuilia, quæ fiunt nihil in eis natura operante, sed sola hominis diligentia, opera, & industria parantur ad instar fructuum ciuilium, in quibus sola industria interuenit, & de quibus p Bar. in l. ex diuerso, ff. de rei vend. per Abb. qui multos citat in cap. grauis mihi col. ij. & tertia, num. 3. de restit. spolia. vbi latè de qualitate fructuum ciuilium, ad quorũ similitudinẽ etiam ista appellantur melioramenta ciuilia, in quibus sola hominis industria interuenit, veluti sunt seruitutes reales iurisdictiones, liberationes, immunitates, exẽptiones & alia id genus paratæ & acqsitæ sola acqrẽtis industria, arte, vel labore, de qbus in c. j. §. ex 3rio vers., si verò de inuesti. de re. aliẽ. fact. & huiusmodi melioramenta vel additamenta, quæ tanquàm pars feudi, vel fundi censentur, feudo accedunt, & vt accessoria seu di feudum concomitantur, quia inseparabilia sunt à feudo, & sine feudo non sunt subsistentia, ideò vt inseparabilium inseparabile est iuditium, ità de illis, quæ non sunt separata à feu do, nec separabilia à feudo, debet idem iudicari quod de feudo, & non diuerso à feudo. d. §. ex contrario, vbi Bal. & omnes, Bald. ibi sentit diuersum in iurisdictione, quæ fuit acquisita p vassallũ vbi dicit, quòd mœnia Castri possunt spectare ad vnum, iurisdictio ad alium, & pro Bal. facit quod vidi in vsu seruari, quia Castrũ
7 † solum est infeudatum vni, & ad aliũ spectat iurisdictio, & Castrum est vnius, iurisdictio est alterius, tamen dominus Præpositus ibi tenet contrarium, vnde dic ex communi conclusione doctorum, quòd huiusmodi iura inseparabilia, melioramenta ista ciuilia feudo accedunt, & rem feudalem sequũtur, & finito feudo vnà cum feudo ad dominum feudi reuertuntur.

8 ¶ † Sed licet talia melioramenta sint feudi, tamen impensæ factæ per vassallum in illis acquirendis, vel parandis debent solui, aut refundi per dominum vassallo, vel vassalli hæredibus, vnde tam vassallus, quàm illius hæredes etiam extranei, quousque sit sibi de impensis in talibus melioramẽtis, vel additamẽtis satisfactũ, possunt vti retẽtione rei feudalis per tex. d. §. si vassallus iunctis ibi notatis cum latè adductis per Guid. papa. in sua decis. 169. superius allegata per Augu. Bar. in quæstio. 96. incip. illud etiam Bal. in Authen. excipitur C. de bon. quæ lib. Ias. in. l. in emphyteuticarijs col. 7. nu. 28. versi. quid autem.

Summarium

SVMMARIVM

1 *Emphyteuaicus cōtractus est, vbi res datur ad meliorandum.*
2 *Emphyteuta cessans in solutione perdit melio ramenta.*
3 *Emphyteusi finita per generationem finitā, me lioramenta non efficiuntur Domini.*
4 *Quare fit, quòd in contractu emphyteusis po natur clausula ad meliorandum.*
5 *Pactū, quòd finita generatione res reuertatur ad dominum cum melioratione, valet.*
6 *Melioramenta si per emphyteutā non perdun- tur, quid obseruetur.*
7 *AEstimatio melioramentorum qualiter fieri debeat.*
8 *Melioramenta an durante emphyteusi leuari possint.*
9 *Emphyteusi finita quid recuperare possit em- phyteuta.*
10 *Emphyteuta ædificans in solo emphyteutico non videtur facere animo donandi.*
11 *Donandi animus an præsumatur insciēter ædi- ficante in solo alieno.*
12 *Melioramenta facta in villa restituenda sub cō ditione deduci, vel repeti possunt.*

¶ SI verò melioramenta sint facta per emphyteutam in emphyteusi, vel re emphyteutica, an reuertente emphyteusi ad dominum directum debeant solui per eū emphyteutæ, vel eius hæredibus, & videtur primò quòd sic, per doctrinam Bal. in rubrica de iure emphyt. versi. contractus emphyteuticus, vbi dicit, quòd contractus emphyteoticus est, vbi dicitur ad emphyteusim, idest ad melioran-
1 dum, & emphyteuta † cadens ab emphyteusi nō dimittit domino meliorationes, est dictum Specul. de loca §. nūc aliqua, 131. quæro, quòd augmentum, siuè accessiones, siuè meliorationes sunt emphyteutæ, c. potuit extra. loca. l. ij. C. de iure emphyt. est tex. notabilis in feudis, qui clarè dicit in cap. vnico, §. si vassallus, in tit. consuetudines, reg. hic. incip. vbi si vassallus cō struxit domum, aut ædificium in vinea, vel terra, quæ cadat in commissum propter cessationem solutionis, vel aliàs, dominus directus te netur resarcire emphyteutæ, vel vassallo, impē sam. factam in domo ibi constructa, est decisi. Guid. papę. q. 438. incip. emphyteuta in princi pio; facit glo. in l. colonus. ff. loca. quæ videtur velle, quòd, si emphyteuta ecclesię cesset in solutione, perdat melioramenta facta fauore ecclesiæ, secus fit, si sit priuati; & quòd melioramenta nō debeant perdi dicit Bal. in l. si duobus §. emptor. versi. oppono quòd, C. communia de lega per tex. in l. ij. §. j. de aluuio. & l. intrà vtile, §. vendentibus ff. de minor. faciunt cō traria supra secundo loco deducta.

2 ¶ Sed secus videtur, quòd immò emphyteuta si cessat in solutione, melioramenta per eum facta perdit, & efficiuntur soli, & domini directi, quia dicit Specul. in tit. de loca. §. nunc aliqua versi. secundo quæritur, quòd contractus emphyteusis est contractus meliorationis cap. fi. extra. loca. & melioratio est tam ex parte dantis, quàm ex parte accipientis; ex parte dantis, quia recipit annuam pensionem, & quia quicquid plantatur, seritur, ædificatur, finito contractu emphyteutico ad illum pertinet, cuius est solum, l. ij. C. de iure emphyt. ad accipientem, quia ipse vtitur, fruitur, & suas meliorationes posсidet, & dicit Bald. in l. in emphyteuti. C. de iure. emphyt. secundo not. quòd in d. casu meliorationes cedunt domino, idem Bal. in l. Se-
3 natus. de lega. primo quòd † emphyteuta per finitam generationem non perdit ædificium factum in re emphyteutica, secus si sit finita emphyteusis per culpam, quia tunc meliorationes sunt domini, d. l. ij. C. de iure emphyt. subdens, & cōsuetudo videtur hoc obseruare Bal. & Iaco. Aluaro. in c. j. §. si vassallus tit. hic finitur lex. & Bald. in l. fi. §. emptor, C. cōmunia de lega. versi. sed contrà, vbi dicit quòd de consuetudine obseruatur in emphyteusi ecclesiarum quòd dominus aut patiatur ædificium auferri, aut quòd soluat pretium meliorationis; subdēs si enim res incideret in cōmissum propter culpam non soluentis canonem, vel quia veniretur contrà pactum, tunc meliorationes accrescerent ad vtilitatem ecclesiæ. Idem Bal. l. j. ff. loca. & in l. in rem actio, §. fi. ff. de rei vend. idē Bal. in l. j. C. de iure. emp. ij. col. versi. quartò remouendo, ibi nam emphyteuta cadens ab emphyteusi non potest remouere emponemata, nam olim concedebatur emphyteusis ad hunc finem, vt per emphyteutam melioraretur, & talis melioratio habebatur loco pretij, & per Bar. in l. colonus, ff. loca. vbi dicit, quòd emphyteuta, vel sit emphyteuta ecclesiæ, vel emphyteuta priuati, quando eijcitur ob non solutam pensionem, suas meliorationes non repetit, &
4 ratio † est, vt ibidem, quia aliàs emphyteuta minorem pensionem, quā colonus soluit, & ideò consueuit apponi in instrumento, q dat in emphyteusim ad meliorandum, vbi Paulus de Castro, versi. quantum, refert doctores ibi tenere; quòd emphyteuta expulsus, siuè sit emphyteuta ecclesiæ, siuè priuati, non potest melioratio-

nes

nes suas repetere. Sequitur Ias. in l. in emphyteuticarijs col. 7. versi. septimò principaliter nume. 27. quòd emphyteuta cadens ab emphyteusi propter canonem non solutū perdit omnia melioramenta, quæ fecit in fundo emphyteutico, nec illa potest à domino petere, aut eorum æstimationē, vbi declarat quo modo istud quòd emphyteuta perdat melioramenta, intelligatur, videlicet quando emphyteuta cecidit ab emphyteusi propter culpam suam, scilicet propter cessationem solutionis; addo ego etiā quia deteriorauit, & quia alienauit, aut aliàs contrauenit pactis, & conuentionibus, quę seruari debent per Bal in l. fi. §. emptor. versic. sed contrà C. communia de lega.

¶ Si verò sit finita per generationem, aut lineā finitam, aut propter finitum tempus insertum, tunc melioramenta non perduntur, Specul. d. §. nunc aliqua. tit. de loca. versi. 131. & Bal. d. l. fi. §. communia de lega. per Cuman. cons. 202. incip. monasterium, est decisi. Guid. papę. decisi. 438. incip. emphyteuta, & est communis opinio per Dec. consi. 518. vol. 3. circà med. in communibus opinio. Matthæi iuriscons. verbo emphyteusis. Subdens Ias. ibidem secundùm Bar. in l. iubemus nulli §. sane C. de sacrosan. eccles. quòd licet non perdantur melioramenta per tempus, vel generationem finitam, tamen valet pactum factum in contrarium, vbi Bart. dicit se habuisse quæstionem de facto, cū
5 † quædam ecclesia concessisset aream in emphyteusim cum hoc, quòd ibi fieri deberet ædificium, & quòd finita generatione concessionis area simul cum ædificio transiret ad ecclesiam, quòd huiusmodi pactio valuit, & debet adimpleri per tex. d. §. sane.

6 ¶ Et in casu quo emphyteuta melioramenta non perdit, obseruatur, quòd vel ecclesia, vel dominus directus eligat alterum de duobus & ità seruat consuetudo, quòd aut soluat valorem ruderum, aut ædificatum tolli patiatur per Bal. qui ità tenet in §. si vassallus. hic finitur tex. deinde incip. & per eundem in §. si quis de manso, cap. j. de controuersia inuestit. versi. extrà quęro, vbi disputans qualiter
7 fieri debeat ista æstimatio, tenet, quòd † talis æstimatio debeat fieri, nō prout valet ædificiū integrum, incorruptum, sed prout valet ruina ipsa, rudera ipsa ab ædificio separata, vt per eundem ibi & in d. Authen. excipit C. de bon. quæ lib. & in l. in feudo. iij. nota. ff. de rei vend.

8 Et an durāte † emphyteusi possit emphyteuta melioramenta leuare, videtur dicendū, quòd possit, si dominus non vult soluere æstimationem, quia dicit Bal. d. §. si quis de manso versi. extrà quæro in feudo, quòd vassallus quandocunque velit etiam durante feudo potest elenare ædificium, dum tamen legem non offendat, per tex. in l. cætera, ff. de lega. j. sequitur Ias. in d. l. in emphyteuticarijs colu. 7. nu. 30. per Bal. in l. in fundo. 3. nota. ff. de rei vend.

Et Ias. ibidem dicit addendum esse, quòd emphyteuta finita emphyteusi non per culpam, sed per generationem finitam, vel tempus insertum completum recuperat nedum melio
9 ramenta, aut eorum æstimationem, sed † etiā quoscunque sumptus necessariò factos in re emphyteutica, dummodò tamen sint tales, qui de iure non pertineant ad emphyteutā, subdit Ias. & hoc casu emphyteuta non compensat fructus perceptos, quia illos acquirit iure dominij, per Bal. in. l. emptor, ff. de rei vend. per glo. ibi singularem in verbo superfluum, de qua Bal. fecit festum, quòd non est alibi in iure, vt ab eodem audisse testatur Angel.

10 ¶ Hec emphyteuta † ædificans in solo emphyteutico videtur facere animo donandi, immò videtur facere pro se & hæredibus suis, licet sit regula quòd quicquid scienter ædificatur in solo aliena cedit solo, & cedit illi, cuius est elegans doctrina Bal. in. l. si inferiorem C. de rei vend. versi. quæro, vbi posita quæstione an præsumatur animus donandi in scienter ædificāte in solo alieno respondet, quòd aut
11 ædificans habet à domino causam, pone quia sit colonus, inquilinus, & emphyteuta, & tunc nonquàm præsumitur animus donandi, aut non habet causam à domino, & tunc quia scienter impendit in alieno, videtur habere animum donandi, quia in hoc non potest cadere alia coniectura, & aliàs vt ibi per eum, & per Bal. in. l. iij. C. communia vtriusque iudicij. Bal. & Imola. in. l. Senatus supra al legata, Areti. in §. ex diuerso in fi. Iustit. de rerum diuisio. sequitur Ias. in. l. in emphyteuticarijs, col. 8. num. 33. versi. vltimò circa. facit Bal. in. l. cùm pro pecunia. C. de solutio. vbi dicit, quòd illa est vtilis lex pro emphyteutis, & feudatarijs, qui sollicitudine, & cultura fundos huberiores fecerunt, & cariores; quod enim contingit prosperitate fortunæ, aut industria ipsorum, ad eorum commodum debet cedere.

¶ Et ad materiam emphyteusis, & feudi facere videt illud, quod dicit Alex. consi. 123. lib. primo incip. discussis hæsitationibus col.
12 fi. versi. quo autem, vbi ille, qui fecit † melioramenta in villa restituenda sub cōditione aliquas possessiones super territorio acquirendo, licet

licet talia melioramenta sint facta soli, tamen ipse & hæredes illius, qui fecit impensam dictorum melioramentorum pro hæreditarijs portionibus ad impensam talem agere poterũt, nec fructus percepti per meliorantem, vel hæredes pendente conditione, sub qua fundus ex dispositione testatoris veniebat restituendus, computantur in impensis; Immò impensæ vltrà fructus peti possunt, glo. in.l. emptor, ff. de rei vend. vbi Bal. & Ang. sequit Bal. in.l. domus de lega. j. vbi pulchre.

SUMMARIUM.

1 *Colonus est in prædio rustico, inquilinus in vrbano.*

2 *Colonus ex natura contractus non tenetur meliorare, sed emphyteuta sic.*

3 *Colonus repetit quod necessariò, vel vtiliter in re conducta impendit.*

4 *Aedificans scienter in fundo alieno an præsumatur habere animũ donandi.*

5 *Colonus non repetit impensas duraturas durãte sua conducta tantùm.*

6 *Impensæ factæ in desboscãdo, arando, & serẽdo non sunt reficiendæ.*

7 *Plantatio vitium, & arborum sponte facta non dicitur impensa necessaria.*

8 *Impensa parua facta in plantatione salicum, & similium non est soluenda.*

9 *Impensa si sit maior, quàm vtilitas, vel è contrà semper repetitur, quod est minus.*

10 *Emphyteutæ, si cadunt culpa sua, impensas & melioramenta non repetunt.*

11 *Platæ cohærent solo, & ideò non patiuntur abrasionem.*

12 *Possessor bonæ fidei compensat fructus cũ impensis vtilibus.*

13 *Impensa facta in ædificio necessario indistinctè repetuntur.*

14 *Quid in impensis voluntarijs, & vtilibus.*

¶ Colonus & inquilinus, quorum alter
1 videlicet † colonus est in prędio rustico, inquilinus verò est in prædio vrbano glo. Saly. & alij in.l. emptorem, C. loca., & conductor prædij vel loci, si faciunt in re conducta aliquas impensas, melioramenta, vel additamenta, videtur quòd de iure repetant, & repetere possint, per tex. in l. colonus ff. loca. vbi Bar. in principio, quòd colonus eiectus propter pensionem non solutã repetit expensas vtiliter factas, & in primo notabili ibi, quòd colonus potest facere expensas vtiles, & necessarias in re conducta, & paulò pòst in oppositionibus, tu dic inquit indistinctè, quòd simplex colonus meliorata recuperat, emphyteuta verò, qui propter non solutionem eijcitur, siuè sit ecclesiæ, siuè priuati, suas meliorationes non repetit, & ibidem Paulus de Cast. versicu. quantum, quòd ille text. loquitur in simplici colono, qui benè potest repetere meliorationes factas, siuè conduxerit ab ecclesia, siuè ab
2 alio, & dicit † quòd ratio diuersitatis est duplex; primò quia simplex colonus non tenetur rem meliorare ex natura contractus, sed emphyteuta sic, quando emphyteuta conducit, vt melioret, dicitur enim ab emponema, quod est melioratio; ex quo si melioravit, fecit illud, ad quod tenebatur, vnde emphyteuta nõ repetit; Et emphyteuta, quia tenetur meliorare, restauratur in alio, quia modicam soluit pensionem, sed colonus soluit magnam; & ista inquit tene menti, quia quotidiana. Item est tex. in.l. dominus horreorum, §. in conducto,
3 ff. loca. vbi in conducto fundo si † conductor sua opera aliqd necessariò, aut vtiliter auxerit ædificauerit, instituerit, cùm id non conuenisset ad recipiendum, quod impendit, cum domino ex conducto experiri poterit, vbi Bar. Castren. & alij quòd expensæ factæ per conductorẽ necessariò, aut vtiliter possunt repeti à cõductore actione ex cõducto, vel in pensionem imputari, si non sit soluta, aut etiam exportari, si fiat commodè, & velit conductor, vbi declarant, quòd tunc dicuntur necessariæ quando fecit conductor vt res periret, aut deterior fieret, aut vt habitari posit, & istæ expensæ indistinctè repetuntur.

¶ Vtiles verò non repetuntur indistinctè, sed ità demum, si sint factæ ex voluntate locatoris tacita, vel expressa, vel si non adest voluntas, repetuntur, si non sunt nimis graues locatori, dummodò propter easdem res fuerit effecta maioris pretij; & quia per colonum istæ impensæ sunt factæ in re aliena, & quia habuisse videtur impendens animum obligandi dominum, ideò ad has repetendum datur impendenti actio ex contractũ, si pręcesit contractus inter colonum, & dominum, vel actio neg. gest. si non præcesit, vt ibi.

¶ Facit Bal. in.l. ij. C. de rei vend. vbi quærit,
4 an † in scienter ædificante in fundo alieno prę sumatur animus donandi, vbi respondet, quòd aut ædificans habet à domino causam, puta quia est colonus, inquilinus, emphyteuta, & tunc non præsumitur facere animo donandi; aut non habet causam à domino, & tunc quia impendit scienter in alieno, videtur habere

bere animum donandi, quia in hoc non potest cadere alia coniectura, vt ibi per eum; facit dictum. Bal. in rubrica de Iure emphyt. versi. contractus emphyteuticus, quòd superficiarius, & conductor ad longum tempus nõ perdunt, nec dimittunt domino melioramenta sua, sed illa repetunt, si sint melioramenta, quæ possunt separari, Ias. in.l. in emphyteuticarijs col. 7. versi. quid autem sit, numero 28. C. de iure emphyt. idem l. j. eo. col. 5. versi. inter cæteras vbi tenet, secundùm Bal. quòd emphyteuta tenetur ad magnas impensas, & nihil pro eis potest à domino petere, secus in colono, vel inquilino, qui non tenea tur, immò si impensam fecerint, vel computant in pensionem, vel repetunt à domino, l. dominus §. j. l. colonus. in principio ibi glo. & Bar. l. sed addes, §. inquilinus el secundo l. ex conducto in principio cum glo. verbo reficitur ff. loca. glo. in l. sed cùm fructuarius, §. j.
5 ff. de vsufr. subdit tamen, si colonus † fecit impensas non perpetuò, sed durante sua conducta duraturas, quia videtur fecisse ad vtilitatẽ suã, nihil repetit à domino, l. diuortio, §. impẽdia, ff. sol. ma. l. in rebus, §. possunt ff. commod. per Bar. in l. impensæ ff. de impens. & l. prædia, §. antepen. ff. de fund. instruct. vbi ponit, an colonus teneatur propria impensa purgari facere aggeres, & fossata, aut facere fieri de nouo, ità vt nihil repetat à domino, vbi terminat, ꝙ pro tempore vsus sui tenetur, secus si perpetuam vtilitatem habeat, l. ædiles in verbo quicunque autem, ff. de via. pub. l. j. ff. de loc. pub. vbi Bar. quòd conductor non tenetur propria impensa facere purgari viam publicam ante domum conductum, & si fecerit reficiũtur impensæ, vel ei computantur in pensione, vt ibi per Ias. idem Ias. in l. quominus, col. 22. versic. primo casu, num. 149. ff. de flum. quòd si conductor reficit molendinum, impensam recuperat à domino, vbi multa adducit, idem in Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccles. col. 3. versi. vltimò nota, quòd emphyteuta ecclesiæ, vel colonus cessantes in solutione per biennium perdunt melioramenta, idem in emphyteuta priuati contrarium, quod tenet in l. in emphyteuticarijs de iure emphyteutico, secus est in colono, vel inquilino priuati, & in additio. ibidem ex ratione assignata per Bar. & Paul. de Castr. in d. l. colonus infert, quòd colonus, aut conductor in perpetuum, vel ad longum tempus, si expellitur ob non solutionem, quòd non perdit melioramenta, vti euenit in emphyteuta, quia ratio, quæ est in emphyteuta cessat in cõductore, vt ibi. ¶ Faciunt dicta Paul. de Castr. consi. 27 t. in Christi nomine viso puncto, quod consilium est factum in causa refusionis melioramentorum, vbi declarando materiam
6 dicit, quòd † disboscatio terrarum, prediorum, quæ pertinuit ad culturam, non est impensa reficienda, quemadmodum expensæ arandi, & serendi non debentur, quia factæ causa fructuũ quærendorum, quæ veniunt cum fructibus cõpensandæ, l. diuortio §. impendia, ff. sol. mat. itẽ quia ex disboscatione percipitur vtilitas propter ligna, quæ recoliguntur, & quia terra disboscata, arata, & seminata reddit in duplum.
7 † Et plantatio vitium, & arborum, licet pertineant ad perpetuam rei vtilitatem, quia durãt vltrà tempus conductionis, si sponte sit facta, quia non sit necessaria, dicitur vel vtilis, vel voluntaria, & si sint arbores non fructiferæ, & nulla vel modica resultat vtilitas, quæ pertinẽt dũtaxat ad pulchritudinem, vel amenitatem, & decorum fundi, quia sunt, & dicuntur tunc impensæ voluntariæ, non repetuntur, & sunt effectæ pars fundi, & lucro fundi cedunt, nec anelliũtur à fundo; si verò ex eis percipitur vtilitas, vt si esset oliuetum, aut arbores necessariæ ad vitium sustentationem, tunc benè expensæ debentur, & per viam actionis peti possunt, l. dominus, §. j. ff. loca. nec in talibus habet locum abrasio, l. si fundi ff. de rei vend. vnde colonus, qui fecit tales impensas, & qui impendit in re aliena, habet actionem etiam ex conducto pro talibus vtilibus plantationibus, d. l. dominus horreorum, §. j. & etiam habet exceptionem, l. colonus, ff. loca. & hoc procedit, quando expẽsa plantationis esset magna, & oliuarum, aut
8 vinearum. † Si verò sit expẽsa parua, & quasi nulla, veluti est in plantatione salicum, & opiorum, in quorum plantatione nullus est quasi labor, vel expensa, nec in sustentatione, si positi sunt ad sustentationem vitium, quoniam nõ fodiuntur de per se à vitibus, sed sufficit eis vitium sarritio, & licet ex eis recipiatur magna vtilitas, attamen nihil refundendum videtur, l. omninò ff. de impens. l. hactenus, ff. de vsufru. l. in fundo, ff. de rei vẽd. vbi habetur, quòd si maior sit vtilitas, quæ accessit fundo ex impensa, quàm sit ipsa impensa, non repetitur, nisi illud, quod impensum fuit, & e conuerso, si maior est impensa quàm vtilitas, non repetitur nisi
9 æstimatio vtilitatis, vt sic † semper illud repetatur, quod est minus, vnde si nulla fuit impẽsa, nil repetitur.

¶ Et quia prædicta possunt procedere in colono, qui colit mediante mercede, qui potest repetere expensas vtiles, quæ respiciunt perpetuam vtilitatem fundi, & fortè tunc etiam si sint perpetuæ, d. l. omninò ff. de impen. in fi. & etiã in marito, qui sustinet onera matrimonij,

quæ expensæ possunt excedere fructus dotis, qui maritus non repetit paruas expensas propter coniunctionem personarum, sed immò videtur eas donasse, l. virum ff. de dona. inter vir. & vxor.

10 ¶Sed in † colonis illis, qui colunt ꝑ paruissima pensione, cuiusmodi sunt emphyteutæ, idē venit dicendum, quod dicitur in emphyteutis, qui cùm cadunt culpa; & facto suo à iure emphyteusis, impensas & meliorata non repetūt, vel parua sint, vel magna. Secus si non culpa, sed pone per finitam generationem vel finitū tempus, quia tunc meliorationes per emphyteutam non perduntur, vt dico suprà, licet modicam pensionem soluat, & receperit ad meliorandum. Quod venit dicendum in istis conductoribus ad non modicum tempus conducentibus, cùm eadem sit in illis in omnibus & per omnia ratio, quæ in emphyteuta, & licet in §. si vassallus, tit. hic finitur lex. &c. & per Bal. ibidem sit dictum, quòd est in electione domini, aut soluere impensas meliorationis, aut permittere eas auferri, id non procedit in plantis, sed in ædificijs, quæ aufferri possunt, quæ non vniuntur cum terra, sed dicuntur cohærere solo per abrasionem, quia † plantæ vniuntur, & dicuntur cohærere solo maximè postquàm radices emiserunt, & in eis non cadit abrasio, d.l. si fundi possessor, ff. de rei vend. vnde non possunt cogi coloni ad illas exportādum, si nolūt, sicut nemo potest cogi ad patiēdū eas exportari, vt equalitatis ius seruetur, l. pen. in fi. C. cōmun. diuid. nec fructus, quos ex talibus perpetuis meliorationibus perceperūt, sibi in dictis meliorationibus computant, quia & maritus percipit, & si perpetuam rei vtilitatem respiciunt, pretium meliorationum recuperant; l. diuortio in fi. ff. sol. mat. similiter in emphyteuta, satis enim est, quòd differant eas recuperare vsq; ad solutum matrimonium, & finitā emphyteusim, vel conductionem, qui debent interim in recompensatione fructibus gaudere &

11 (margin at "lo per abrasionem")

12 eosdem lucrari non † obstante text. l. sumptus, ff. de rei vend. qui loquitur in bonæ fidei poss. qui nullam causam habet à domino percipiendi fructus, vnde licet eos propter suam bonam fidem lucretur, tamen cum impensis vtilibus compensat vsque ad concurrentē quantitatem, sed coloni, qui causam fructus percipiendi habent à domino, & eos lucrādi, qui fortiorem habent causam cum fructibus, non cōpensant, l. colonus, l. dominus, §. j. ff. loca. vt per Paul. de Castro. d. consi. 270. subdens idem Castren. ibidem, quòd si † ædificia sunt necessaria, puta prò laboratoribus, qui aliter non possent laborare, tales impensæ sunt necessariæ, vnde in distinctè refundendæ, si factæ probentur ab eis, à quibus causam habuerunt, l. j. ff. de impens.

13 (margin at "stren. ibidem")

14 ¶† Si verò impensæ sint voluntariæ, & vtiles, tunc locum habet dispositio c. j. §. si vassallus, finitur, vt in feudatario, ità in emphyteuta; Et pari modo in istis conductoribus, qui assimilātur emphyteutis, sicuti in simili cōtractus innominati indicantur secundùm naturam contractuum nominatorū, quibus assimilantur, l. cū qui §. si rem ff. commo. & aliàs, vt ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Facere de nouo, & reficere differunt.*
2 *Possessor bonæ fidei est, qui credit tradentem esse dominum.*
3 *Bonæ fidei possessor doli exceptione expensas recuperat.*
4 *Bonæ fidei possessor indistinctè lucratur fructus à melioratione causatos.*
5 *Impensa facta in reficiendo reputatur necessaria.*
6 *Impensa si facta sit in vna re, non potest alia retineri.*
7 *Maritus non recuperat impensas paruas.*
8 *Aedificans in fundo, quem in prudēs emerat, officio iudicis impensas recuperat.*
9 *Impensæ facta bona fide in serendo; vel plantando, officio iudicis repetuntur.*
10 *Quid de impensis factis in reficiendo.*

DE emptore quoque, & possessore bonæ fidei, qui in re empta, aut bona fide possessa, vel de nouo ædificauit, aut refecit, vel quouis modo meliorationes fecit, videtur aliquid dicendum; & secundùm doctores cum aliqua distinctione, quia aliud venit dicendum, si sint bona fide, aliud si in mala fide, aliud si à principio in bona, deinde superueniente tempore in mala; & aliud si impensæ sint factæ in reficiendo, aliud si in de nouo faciendo; & aliud si in fructibus, & causa fructuum, aliud si gratia rerum; & si sit impensum aut in perpetuam rei vtilitatē, aliud si necessariò impensum, aliud si vtiliter, aliud si voluntariè. Quia si emptor impendit in perpetuam rei vtilitatem, gratia rerū, siquidem in faciendo de nouo, quia facere de nouo, & reficere inter se differūt, l. iij. §. pen. ff. de itin. actuque pri. vbi tex. dicit quòd facere longè aliud est, quàm reficere, siquidem dico de nouo fecit, vel ædificauit cū bona fide credendo tradentem fuisse dominū, quia posses-

2 possessor † bonę fidei dicitur q credit tradentē esse dominum, per Bar. in l. si existimans ff. pro socio, & qui possidet domini cogitatione, quòd semper præsumitur in eo, qui percipit fructus,& commoda,Bar.in l. apud antiquos, secundo not.vbi Bal.versi.item nota.C. de fur. tunc ad repetendum meliorationes,& impensam tali emptori datur, & competit cōtrà euincentem doli exceptio, per tex. in l. si in area, in fi. ff. de cond. indeb. & tali impēdēti subueniturper rei retentionem, vt ibi in tex. in fi. & in l. paulus, ff. de itin. actuque priuat. vbi q in solo alieno ædificauit, non aliter sumptus consequitur, nisi possideat, & dominus soli euincat, & tunc opposita doli mali exceptione; idem habeť in l. in hoc iudicium ff. com, diuid. vbi habetur quòd ille, qui impendit in fundo, quod suum proprium existimabat, cùm vindicatur fundus, impensæ, vt pars fundi, per doli mali exceptionem per impendentem retineri possunt, facit tex.in l. ij. C. de seruit. & aq.tex.aptus in §.ex diuerso,versi.certè Instit. de rerum diuisio.vbi possessor in solo à se possesso ædificans bona fide, si dominus petat solum, nec soluit pretium materię, & mercedis fabrorum, exceptione doli mali repelli potest; vbi Aretin. sumando tex.,quòd possidens alienum fundum, in quo bona fide ædificauit, potest expensas ædificij ope exceptionis retinere; & tn nota, quòd ædificans in solo alieno bona fide non tantū consequitur pretium materiæ, sed etiam mercedem fabrorum.

¶ Idem habetur in tex. in l. sumptus.ff. de rei vend. vbi sumptus facti in prædio per bonę fidei possessorem doli exceptione officio iudicis retinetur, & facta compensatione illorum cū fructibus perceptis, illud, in quo summam fructuum excedunt, à domino prędium euincente impendenti persoluitur, vbi Bar. quòd † bo-
3 næ fidei possessor doli exceptione expensas recuperat; & Bal. ibi quòd sumptus facti à possessore in re non sunt in actione, sed in excep-
4 tione. Bonæ tamen † fidei possessor, qui fecit melioramenta in re, indistinctè lucratur fructus respicientes ratam melioramentorum, id est fructus à melioratione causatos, pone prędium quod prius sine melioramentis fructuabat decem ex causa melioramentorū fructuat xv. illa, qui bona fide fecit malioramenta, lucrabiť ille quinque ità tenet Paul. de cast. cōs. 386. visis & ponderatis per text. in l. cæterū in fi.ff. de rei vend. refert Anto. negusa. de pig. quarto membro secundę partis versi. decima conclusio col. v. nume. 20. Facit dictū Paul. de Cast. in d. l. si in area, C. de cond. indeb. vbi qui emit fundum, & in eo fecit bona fide ædificia, ad ædificata habet retentionem, vbi dicit se habuisse de facto in quodam, qui emit prædium, & in eo ædificauit, à quo fuit p condēnationem prędium euictum, nulla opposita exceptione impensi, vel per ignorantiā, aut in aduertentiam procuratoris, vel aduocati; vnde putat, ꝙ possit repetere, vel recuperare etiam potest condemnationem, & exequutionem per actionem in factum ex æquitate, l. si in titium.ff. si cer.pet., eo maximè, cùm dominus sit locupletior ex re possessoris, & eū iactura illius, & hoc quando impendit in de nouo faciendo, vt in ædificando, secus quando in reficiendo, quia tunc non competit exceptio;
5 sed datur actio, † quia eo casu impensa reputatur necessaria, per tex. in l. domū, C. de rei vēd., vt per Castren. d. l. si in area, & per Alberi. ibidem, per Specul. de exceptio. vers. sed pone, vbi ponit, an qui sit condemnatus non facta mentione expensarum, si in exequutione sententiæ velit retinere rem, donec soluantur expensę, tenet Ias. d. l. si in area, vbi sumando tex. dicit, ꝙ ei, qui bona fide ædificauit, pro impensa facta ius retinendi competit, vbi subdit secundùm
6 Alberi. ità ibi tenentem, quòd si habeam plures res alienas pro impensa facta in vna re, nō possum retinere aliam, id quòd intellige, si quidem sint res separatæ, non connexæ non vnico contractū, & vnico pretio venditę, vt dico in fi. præsentis rubricę. Quod etiam procedit in marito, qui si impendit in res dotales, quòd ob hoc non potest res ditinere, l. vnica, §. sed nec ob impensas C. de rei vxor. actio. & l. quòd dici-
7 tur, ff. de impens. in re dot. fact. sed id † credo procedit, si quidem impensa sit non magna, vt per Ias. ibidem in sequentibus, vbi loquitur de marito impendente in exactione nominum debitoris vxoris, vbi secundùm glo. in l. j. ff. de impens. dicit quòd maritus tales impensas factas non recuperat, vbi citat doctores super veritate illius glo. disceptantes, & tenentes, quòd nō procedit in magnis impensis, sed in paruis, & dixi ego etiam suprà in contrarijs, facit doctrina Bal. l. fi. §. fi. versi. sed cōtrà C. communia de lega. Facit tex. in l. in fundo. ff. de rei vendi. vbi
8 † qui impendit ædificando in fundo, quem imprudēs emerat, officio iudicis, qui variè ex personis, causisq; constituet, impēsam recuperat vbi Bar. ibi tertiò ponit casum, in quo suggerit expensas deduci, & Bal. ibi quòd petitor debet refundere impensas possessori factas in re, si ipse petitor eas erat facturus, vel si est rē destructurus, si verò sit re cariturus, tunc non refundit, sed permittitur possessori abrasio, nisi abrasi æstimatio offeratur, vt ibi per eum, facit tex. in l. domos. de lega. primo, vbi expensæ fa-

& in reparatione rei sub conditione legatę repetuntur, vbi Bar. & Bal. quòd expensę factę in tali reparatione repetuntur à legatario inspecto valore rei; facit l. qua ratione ff. de acquir. rer. dominio, in fi. principij. optima glo. in l. in fundo, in verbo deducto, ff. de rei vendic. facit tex. in l. si quis sciens, C. de rei vend. §. sane, vbi
9 q. bona fide † in agro seminauit, vel plãtauit iuris authoritate sumptus factos recuperat, doli mali oposita contrà euincentem dominium exceptione; habetur instit. de rerum diuisio. §. qua ratione, vbi qui in alieno agro seminauit, licet sata cedant solo, in quo sunt sata, tamē per exceptionem doli mali potest sese tueri, vt sibi illud, quod in seminando impendit, reddatur, vbi Angel. sumat, & notat tex. quòd seminans bona fide potest se exceptione tueri, vt sibi expensæ reddantur; Facit tex. in l. qua ratione, ff. de acqui. rer. dom. vbi ad literam habetur idē; est consilium Paul. de Castro factum in terminis consi. 17. incip. in causa. Et hæc in bonæ fidei possessore, qui de nouo fecit, & ædificauit,
10 † sed erit secus, si in reficiendo, quia si quidem refectio fuit vtilis, aut necessaria, ad repetendū impensum, & melioramenta, tunc habet doli mali exceptionem in totum; Si verò refectio fuit voluntaria, tunc ei est permissum aufferre refectum, sine tamen lęsione prioris status rei, nisi tamen dominus paratus sit tantum dare, quantum habiturus est possessor his rebus ablatis; sed in impensæ refectionæ compensat illud, quod habuit possessor de frutibus, per glo. quæ iura adducit l. in fundo, in glo. deducto, ff. de rei vendic. vbi materiam istam ponit, & declarat.

SVMMARIVM.

1 *Impensę factę à malę fidei possessore an reptei possint.*
2 *Ædificium factum de aliena materia in fundo alieno non cedit solo.*
3 *Quæ actio detur domino alienæ materiæ.*
4 *Ædificiū cedit solo, quamdiu durat in figura ędificij.*
5 *Alienare videtur imponens propriam materiam in solo alieno.*
6 *Ædificiū factum in alieno fundo non semper animo donandi præsumitur factum.*
7 *Malę fidei possessor non repetit impensas in re aliena factas etiam si dominus factus sit locupletior.*
8 *Fallit duobus casibus.*
9 *Impensę repetuntur per actionem, per exceptionem, & per officium Iudicis.*
10 *Malę fidei possessor an possit auferre vtiles impensas.*
11 *Malę fidei possessor impensas vtiles per separationem abradit, necessarias per officium Iudicis recuperat.*
12 *Impensas necessarias non faciens tenetur ad interesse.*
13 *Picturę non patiuntur commodam abrasionē.*
14 *Melioramenta in re restitutioni fideicōmissarię subiecta facta per emptorem malę fide perduntur.*
15 *Quid in illo qui quando bonę fidei quandoque malę. & num. 16.*
17 *Superuenientia malę fidei aliquid semper immutat.*
18 *Præsumptio malę fidei nō turbat præscriptionē. Mala fides superuenies æquiparatur malę fidei subsistenti à principio.*

1 SI † vero simus in mala fide, & in malæ fidei possessore, tunc videtur esse secus dicendum, quia si malæ fidei possessor in re sic per eum possessa de nouo faciendo, aut ædificando impendit ex quo videtur, quòd nullum voluit taliter impendendo obligare, & videtur donasse, nullam habet de iure impensi repetitionem; videtur dicere tex. in l. in hoc iudicium ff. com. diuid. & per tex. in §. ex diuierso instit. de rer. diuisio. vbi tex. de hoc etiam rationem reddit, quia scienti solum esse alienum potest obijci culpa, quòd ędificauit temerè in eo solo, quod intelligebat esse alienum, vbi tex. habet, quòd qui de propria materia in solo alieno domū ædificaui, domus est effecta illius, cuius est solum, vnde si ædificium sit destructum, materiam etiam repetere non potest, quia de voluntate illius videtur alienata ex quo non ignorabat, quòd in solo alieno ædificabat, & quod dicit tex. ibi intellige quando malę fidei possessor ædificauit, vel fabricauit de sua materia, quòd illam amittit, si scienter fabricauit in solo non suo, sed si
2 non de sua † materia, sed de materia alterius ædificauit, est secus, quia tunc materia non perdit sed à pristino domino vendicatur, & recuperatur vtili actio. neg. gest. l. si pupilli §. si quis ita, ff. de neg. gest. ibi si & tuum gesit sciens &c. & per tex. in l. ij. C. eo. vbi pupillus tenetur neg. gesti. si ex negotijs gestis est factus locupletiori, declarat glo. l. in fundo. verbo deducta, ff. de rei. vend. & hic est casus, quā do de alieno in alieno per Aretin. d. §. & ex diuerso, de rerum diuisio. per distinctionem, quā ibi

ibi recitat, puta quãdo quis ædificat in solo Titij de materia Sẽpronij; quia, licet solo cedat, tamen poteſt agi ad exhibendum, & vindicabitur, niſi ex deſtructione reſultet ciuitatis deformitas, d. l. in rem §. item quicunque, maximè cùm alteri per alterum iniqua conditio aſſerri non debeat, l. non debet de reg. iur. & hoc ſi ædificium ſit deſtructum, quia benè tunc materia poteſt vindicari, & competit domino tunc materiæ actio ad exhibendum, nõ autem ſi eadem cauſa manet, & non ſit dirutum ædi-
3 ficium, quia permanente † ædificio licet dominus materiæ remanet dominus, licet ſit ĩ ſolo alieno collocata, & ædificium ſit factũ alienum, tamen non agit ad materiam, ſed benè ad duplum actio. de lig. iniunct. quia lege 12. tab. fuit prouiſum, quòd ædificia non reſcindantur, ne reſultet ciuitatis deformitas, §. cùm in ſuo. Inſtit. de rerũ. diuiſio. vbi Aret. quòd ædificium cedit ſolo, ſed materia, ex qua fit ædificium, remanet antiqui dominĩ, quam tamen repetere non poteſt, quandiu durat ædificium, & eo durante non datur rei vend. vbi not. eſſe caſum, in quo domino non datur rei vendicatio, & dicit talem dñum eſſe dominum ſine effectu, & reddit rationem de hoc, quare non agitur ad materiam repetendam, ne ædificia deſtruantur, ne ſequatur ciuitatis deformitas, & eſt ratione publicæ vtilitatis in tãtum, quòd, ſi vellet ipſe ędificans tignum in iunctum, & materiam ipſam reſtituere domino, & ità ædificium deſtruere, ad pœnam dupli euitandam, non poſſet propter publicum aſpectum, quia publica vtilitas prefertur ſuę vtilitati priuatæ, eſt doctrina Bal. in l. ij. C. de rei vend. vbi ſumat, quòd ſoluto ædificio materia reddit ad priſtinum, nõ ad ædificãtem,
4 vbi not. quòd † ædificium cedit ſolo, quandiu durat in figura ædificij, ſed diſſoluto materiato materia reuertitur ad priſtinam conditionẽ, vbi ſubdit, quòd quãtum ad materiæ repetitionem diſſoluto ædificio etiam prædo poteſt recuperare per verba tex. ſiuè in bonæ, ſiuè in malæ fidei poſſeſſore, & per eadẽ ibidẽ queritur, ſi quis ingreditur rem alienam, & ibi ędificat, quis poſſidet dominus ne, an verò ingrediens, & dicit quòd ædificans, vt per eum, & per Aret. d. §. ex diuerſo. in principio not.
5 quòd † eo ipſo, quòd quis ſuam materiam imponit in ſolo alieno, videtur alienare materiã ſuam, & per conſequens tali alienatione videtur perdere dominium; & qui ſcienter ædificat in ſolo alieno, videtur donare, ex quo ſequitur, quòd etiam dirupto ædificio non poteſt dominium cementorum vendicare, quod videtur ex dicta tacita donatione, & alienatione perdidiſſe, & in l. domum. C. de rei vend. habetur, quòd de eo, quod per malæ fidei poſſeſſorẽ in re impendit, nulla venit habenda ratio, & nullam impendens habet repetitionem, quia non fecit tanquã gerens negotium illius, cuius res erat, ſed ille tex. vbi dicit glo. & dicemus infrà, loquitur in reficiendo, non in de nouo faciendo, ſed hoc debet intelligi, vt diſtinguit Aret. d. §. ex diuerſo quòd ſi ſemp fuit malæ fidei, ideò non repetit, quia donare videtur, ſed aliqui contrà, quòd immò repetit, niſi probetur, quòd animo donandi, glo. inquit Aret. tenet opinionẽ primã, Cyn. tenet ſcdam; nam aliquis poteſt in alieno ædificare ſcienter, non tamen animo donandi, puta
6 quando † in fundo locato, & commodato mala fide feci, quia non domini cogitatione, l. cũ apud. C. de fur. tamen ædifico, vt pleniorem, & commodiorem vſum habeam, eo caſu impenſum, & ædificatum repeto, l. ij. C. de rei vend. in fi. ſed intellige, quòd tunc nõ repeto, cùm ſine cã poſsideo, qa tunc donaſſe videor, & ideò inquit in hoc articulo, quãdo quis ędificat mala fide, diſtingue aut ædificans, vel impendens habuit aliquam cauſam poſsidendi, aut non habuit, ſi non habuit, tunc non repetit, vt per ſuprà adducta, & d. l. ij. in fi. ſi cauſam habuit, & tunc dic, quòd repetit, niſi appareat, quòd fecit animo donandi, ff. de donat. l. ſi cùm aurum, & per Bald. d. l. ij. C.
7 de rei vend. ex quo eſt deciſum, quòd † ſi emphyteuta habens ius in re, vel cauſam à domino, vt eſt commodatarius, inquilinus, colonus, ædificat etiã ſcienter, repetit vt ſuprà ſuis locis fuit dictum, & per doctores, quos ibi citat Aret. Sequitur Philip. Corne. conſi. 222. ij. volu. in principio, & conſi. 243. eo. vbi firmat,
8 quòd † impenſæ factę à malæ fidei poſſeſſore in re aliena repeti nequeunt, etiam quòd dominus per illas factus ſit locupletior. per Neguſan. in tracta. de pig. col. ij. verſi. prima igitur quarto membro, quintæ partis.

¶ Sed hoc fallit in duobus caſibus, quando dominus habebat venalem rem melioratam, & propter impenſam voluntariam malę fidei poſſeſſoris illa res pluris vendita fuit, l. niſi ff. de rei vend. eo caſu dictas impenſas malæ fidei non perdit, reputantur enim tales impenſæ quaſi vtiles, & neceſſariæ, non voluntariæ tãtùm, l. quod ſi ff. de impenſ. Secundò fallit, quando antè impenſam factam malę fidei poſſeſſor denuntiauit domino, vt rem repeteret ſi putaret illam ſuam eſſe, qui tamen non repetijt, & poſſeſſor fecit impenſam, l. aut ſi antè ff. de impenſis. iſtis duobus caſibus malę fidei poſſeſſor repetit expenſas voluntarias, ponit

nit Negusan. in tracta. de pig. columna quar-
ta quarto membro secunde partis.versi. deci-
ma conclusio .
¶ Ista autem superius deducta habent, & ha-
bere locum intelliguntur in eo, qui mala fide
in re aliena impendit in de nouo faciendo,sed
9 res se habet secus, † si impẽdit, vel impendisse
dicitur in reficiendo, quia siquidem necessa-
riò impendit per officium iudicis conseruat
sumptus, quos necessariò in re fecit, non per
viã exceptionis, & dictũ iudicis officiũ nõ ha-
bet locum, nec efficaciter p impẽdentẽ implo
ratur, nisi cùm ille, qui est in mala fide, & qui
impendit, rem possedit, fac. glo. in l. domum
in verbo nulla C. de rei. vend. vbi dicit quòd
impensæ repetuntur per ,a, & ,e, per ,i, & ,o,
idest per actionem, per exceptionem, per offi
cium iudicis.
10 ¶ Si vero † malæ fidei nõ fecit necessarias im
pensas, sed vtiles tantùm, tunc dic quòd potest
auferre, & abradere sine tamen læsione prio-
ris status rei, p tex. in d. l. domũ C. de rei vend.,
alij etiam dicunt, quòd si fecit expensas volun-
tarias, pót nihilominus auferre, sed secũdùm
aliquos illas perdit, per glo. quæ id ponit in l.
in fundo, ff. de rei vend. in glo. deducto. per
tex. aperium in quo est materia d. l. domũ vbi
habet, ꝙ illius, ꝙ malę fidei possessores impen-
dunt in re mala fide possessa, nulla ratio habe-
ri debet, nec habent aliquam repetitionem; ni
si tamen necessarios sumptus fecerint & si vti-
les data eisdem licentia auferendi, vbi glo. in
verbo fecerit opponit de l. j. C. de insan. ex-
pos. vbi nullæ expensæ etiam necessariæ non
seruantur, sed soluit obiectum, quòd ibi est spe
tiale in odiũ furis, & in l. in area. vbi pari mo
do nec etiam necessariæ possunt peti, & soluit
quòd ibi in de nouo faciendo. tex. verò in l. do
mum loquitur in reficiendo, quæ duo inter se
differunt, vt ibi per glo. & Bal. cũ Bar. ibidem
11 sumant tex. quòd malæ fidei possessor recupe
rat expensas, necessarias per officium iudicis,
vtiles detrahit, idest per seperationem abra-
dit, & ansert, & per eũdem paulò post in fin.
primę col. versi. venio. dicitur, quòd ad repetẽ
das istas expensas non competit exceptio, sed
officium iudicis, vnde inquit reus conuentus
ad restituendum rem, non dicit excipio, quia
dolo facis, nisi refundas expensas, sed dicet do
mine iudex iste iustè petit, tamen, quia ego fe
ci in re impensas necessarias, & vtiles, implo-
ro vestrum officium, vt non cogar rem resti-
tnere, nisi meis mihi refectis expensis; subdens
quòd cum ista non sit propriè exceptio, quòd
istud officium iudicis potest implorari, etiam
post datum terminum ad excipiendum, & per
Paul. de Castr. ibidem vbi in sumario tex. dicit
quòd malæ fidei possessor non recuperat expẽ
sas nisi necessarias, & eas non per actionem,
sed per retentionem, si vtiles per abrasionem,
modo abrasio fiat sine læsione, & paulò post
in versi. tertium dictum, dicit quòd habet intel
ligi de expensis necessarijs, qbus nõ factis fuis
se res pitura, aut deterior futura, siuè cõsistant
in faciendo de nouo, sine in reficiendo vetus;
12 nam, si † eas non fecisset, fuisset ei imputãdũ,
& teneret ad interesse, vñ non imputatur, si fe
cit qnia fecit tanquàm in re sua, & si non ha-
buit animum obligando dominum, non re-
cuperat illas per actio. neg. gesti. sed per re-
tẽtionem, non per viam exceptionis, sed offi-
cio indicis, subdit idem Castrẽ. quòd est aducr
tendum, quòd si res, in qua sunt factæ impẽ-
sæ, non exstaret, non esset, quòd posset reti-
nere, ideò eas perderet in rei vẽd. sed in peti-
tione hæredi. in qua veniunt omnia, licet illa
res nõ exstaret, possunt retineri alię res pro ta
libus impensis necessariò factis.
¶ Et si expensæ vtiles consistunt in reficiendo
vetus ædificium repetuntur, & ità debet intel-
ligi inquit quartum & vltimum dictum leges.
Si verò in de nouo facieudo, non repetuntur,
sed videntnr donatę, vnde non etiam possent
abradi, nisi ex abrasione abradens aliquam
vtilitatem consequatur, quia aliàs etiam non
13 posset; pone exemplum † in picturis, quia ab
radens videtur facere abrasionem potius vt
dño noceat, quàm vt prosit sibij, vt per eũdem
Castrẽ. ibidem. vbi dicit d. tex. deberet limita-
ri, si quid esset adiunctum per aplũbationem,
puta quòd ædificium esset factum solo, etiam
per ferruminationem, vt si fierent plantatio-
nes, ant seminationes, quæ post radices emis-
sas sunt vnitæ solo; vel si fumus fuisset appo-
situs, non haberet locum, abrasio per iura,
quæ ibi adducit; pro qua materia fac. tex. in l.
domos. ff. de leg. facit Negusã. i tracta. de pig.
quarto mẽbro quintę partis, col. 5. versi. nona
14 cõclusio; vbi tenet ꝙ † melioramenta facta p
emptorẽ i re subiecta restitutioni fideicõmissi
siquidẽ emit scienter, perduntur propter eius
malam fidem, nisi melioramenta fuissent adeò
necessaria quòd illis nõ factis res perijsset, tũc
.n. non obstante mala fide repetuntur, l. do-
mum, C. de rei vend.
15 ¶ Si verò simns † in casu, quòd non fuit sem
per bonę, & semper malę fidei, seu pro aliquo
tempore bonę, pro aliqno tempore malę fidei
pone à ptincipio bonæ fuit, deinde cępit esse
malæ fidei, tunc pro recuperandis, & seu repe-
tendis expensis, eligitur media via per tex. in
l. Iulianus, ff. de rei vendic. vbi, si ędificaui in
area,

area, cuius ego fui emptor bonę fidei, & tépore quo ædificaui sciebam alienam, ex quo certus non debui in alienam aream ædificium ponere, non competit mihi pro ædificato doli mali exceptio, sed possum benè sine dispendio dñi tollere ædificatum, tenet glo. in l. in fundo quę est l. seq. & glo. d. l. Iulianus, quæ dicit in ver
26 bo tollat. quòd qui † fuit, & durauit bona fide, seruat omnes expēnsas ꝑ exceptionē; qui semper malæ fidei, videtur donasse, ideò non seruat, non repetit, Instit. de rer. diuisio. §. ex diuerso & ff. de acqui. rer. dom. l. adeò §. ex diuerso; si autem à principio fuit bonæ fidei, & post cępit esse malę fidei, eligitur quędā media via, vt d. l. sequitur Bar. ibi, vbi sumando tex. dicit q̃ à principio fuit bonæ fidei ex post malę, quòd ędificium potest tollere, non expēsas doli exceptione retinere. Nec mirum si propter superuenientiam malę fidei fiat ista al
27 teratio, † quia superuenientia malæ fidei aliquid semper immutat, quia mala fides superueniens impedit pręscriptionem cœptā de iure canonico c. veniens & ibi doctor. ext. de pręscrip. Bar. in l. j. C. de vsuca. trāsfor. vbi dicit secus de iure ciuili per Fely. in c. vigilāti col. fi. ext. de præscrip. versi. & nota, vbi dicit, quòd si probaretur etiam post pręscriptionem quòd eā currēte posidens fuit in mala fide, clarum est, quòd pręscriptio non prodest, sed hoc est,
28 verū, † vbi cōstat de mala fide verè, secus vbi pręsumptione tantùm, quia talis præsumptio malę fidei, quæ præsumitur affuisse in cursu pręscriptionis, non turbat eam completā l. fi. in fi. C. vnde vi, vbi Bart. quāmuis id non for-
29 mat ibi Fely. † & mala fides superueniēs ęquiparatur malę fidei subsistēti à principio quoad fructus l. sed si lege §. de eo autem, vbi Bart. ff. de pet. hære.

SVMMARIVM.

1 *Emptori debentur expensę factæ circa rem meliorandam.*
2 *Emptor perdit melioramenta, quando alienatio fuit illicita.*
3 *Emens rem ecclesiæ sine solemnitatibus præsumitur in mala fide.*
4 *Bonæ fidei possessor fructus perceptos cum sumtibus & laboribus compensabit.*
5 *Malę fidei possessor perdit precium cum expēsis, laboribus, & fructibus.*

VERVM quia res ecclesię nō sunt simpliciter, & indistinctè ꝯtractabiles, vti sūt res alterius generis, quia nō venduntur, non donantur, non alienantur, nisi seruata forma à iure tradita, cū causa, & solemnitate, de qua suprà in rubrica de causis, & solennitatibus suis locis abundè dicimus, idem Fely. in c. cùm cām col. 8. numero 28. versi. sumptus, de sen. & re iud. dicit, ꝙ sūptus quos fecit emptor circà rē meliorandā debenī sibi, l. in fundo, l. sum-
1 ptus, ff. de rei vend. nō † attento quanti valeāt nunc melioramenta, sed quantum fuit expensum ꝑ eis faciendis, & si tm̄ de fructibus ꝑcepit, quòd est sibi satisfactum de sumptibus, &
2 laboribus, compensabit, sed † hoc intellige, inquit, ꝙ est satisfaciendū emptori de melioratione, quando res fuit alienata cū debita solennitate, & fortè ecclesia ratione læsionis petit restitutionem in integrum, secus est quādo res fuit illicitè habita, quia sicut emptor perdit tunc precium, ità fortius & melioramēta, Spec. de emptio. & vend. §. nunc dicendū ad fi. Io. de Imol. in c. ij. in fi. de reb. eccle. nō alien. vbi quærit quid si ille, à quo repetitur res ecclesiæ, illam meliorauit, an debeat sibi satisfieri de melioratione & sc'dm Vincē. ī Spec. quem ibi citat; concludit, ꝙ sic, quòd inquit videtur intelligendum, quando res fuit alienata cum debita solennitate, secus videtur, quando illicitè fuit habita, nam emptor tunc perdit pretium, l. iubemus C. de sacrosanc. eccl. sic multò magis videtur, quòd non debeat satisfieri de melioratione, tamen subiungit idē Fely. ego dicerem, quòd, si emptor fuisset bonę fidei, ei essent restituenda melioramenta, licet contractus fuisset illicitus, sicuti de æquitatę canonica restituit ei pretium; secus si malæ fidei, quia ad pretium etiam contrà vēditorem non agit, & vbicunque quis emit rem ec-
3 clesiæ † sine solēnitatibus iuris canonici, tunc præsumitur in mala fide, adeò vt nullum ei cōpetat remedium ad repetendum, recuperandumúe pretium Abb. in c. si diligenti ext. de præscrip. apostil. ad Fely. d. c. cùm causam, & iste talis in bona fide, quia cùm habeat rem illicitè, non dicitur habere rei dominium iustū,
4 sed tenere rem iure possessionis tm̄, † compensat cum sumptibus, & laboribus fructus, quos percepit, per glo. Bal. & Angel. in l. emptor ff. de rei vend. quia si ratione non solius possessionis, sed dominij, etiam vtilis, non compensat, sed petit eosdem, adeò quòd emphyteuta restituēs rem finito tempore non compensat expensas cum fructibus, per Bal. ibi; cùm ergo in casu nostro iste pcepit iure dominij, licet ex re subiecta restitutioni, nō videret teneri ad cōpensandum, nisi dicas, quòd glo. d. l. emptor intelligit de iure dominij iusti, vt ibi in emphyteuta, & hic dominium erat iniustum

iustum, meritò dicitur percepisse fructus iure solius possessionis meritò, cōpensat; & hæc videntur procedere in emptore bonæ fidei; quia,
5 si † sit malæ fidei, perdit expensas, labores, fructus, & pretium, per Fely. d. loco. col. fi.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides præsumitur ex titulo.*
2 *Bona fides ex longa possessione causatur, etiā sine titulo.*
3 *Præscribens bonam fidem debet allegare, & allegata præsumitur.*
4 *Bona fides regulariter præsumitur.*
5 *Bona fides in venditione exigitur duobus temporibus.*
6 *Testium dicta etiam non in figura iudicij inducunt bonam fidem.*
7 *Fama sæpè à veritate discordat.*
8 *Bona fides in incorporalibus præsumitur.*
9 *Titulo probato præsumitur bona fides etiam contrà antiquiorem possessorem.*
10 *Possessoris assertioni dicentis se esse in bona fide standum est.*

ET pro faciliori materiæ intelligentia, & declaratione addemus, quæ de bonæ & malæ fidei possessore collegimus ex dictis doctorum; quia videtur, quòd ille semper pſumitur esse in bona fide, qui habet
1 titulū puium, quia bona † fides semp pſumitur ex titulo dicit Bal. in l. fi. col. 8. versi. potest aūt C. de edict. diui Adri. ibi item quoad bonam fidem, quæ ex titulo præsumitur, & titulus debet probari per scripturam, non per meros testes. Bal. ibi, & quòd bona fides præsumatur ex titulo ponderat tex. in l. penul. C. de præsc. long. temp. & l. apud antiquos C. de fur. Bar. in l. prima §. ij. 3. col. versi. venio ad se. glo. de itin. actuq̄ue. Archid. in cap. j. de præscrip. in vj. Innoc. in c. cùm venisset, 4. col.
2 versi. item nota, de in integ. resti., & † etiam causatur ex longa possessione etiam sine titulo, Bal. & Ang. in l. pen. C. quibus non ob. long. temp. & præsumitur ex possessione 30. an. sine titulo l. finali C. vnde. vi, per Innocen. d. cap. cùm venissent, versi. item nota, circà fi. immò pſumit ex qualibet possessione, modò aliud non appareat per Abba. sicul. in
3 cap. si diligenti 9. col. de precar. & † bona fides in præscribente debet allegari, & allegata præsumitur l. si adulterum §. idem pollioni ad leg. Iul. de adulter. Alex. in l. rē alienā. ff. de pig. actio. idē consi. 76. ij. parte Fely. in c. fi. quinta col. de pſcri. & bona fides, & titulus ad præscribendum causatur in hærede ex dicto vnius viri notabilis dicentis rem emptam fuisse à pře meo, per glo. in l. Titio fundus, de cond. & demonstra. Bal. in l. iuditia C. de rei. vend. Bar. Ang. & Alex. in l. j. ff. de eo. per quem fa. Fely. c. de quarta de præſ. in fi. vij.
4 col. & † bona fides præsumitur regulariter, & semper, optimè glo. Instit. de vsucap. in principio verbo qui bona fide, ibi ꝙ præsumitur, si à domino credat se emere, l. qni à quolibet ff. de contrahen. emp. vel putat vēdētē habere ius vendendi, l. bonæ fidei emptor, ff. de verb. sig. subdens quæ bona fides præsumitur semp, l. verius ff. de probat. per glo. Instit. de actio. §. j. Bar. in l. quemadmodum C. de agri. & cen si. lib. 11. nu. 3. p glo. allega. Instit. de vsucap.
5 in pricipio, vbi in additio. habet ꝙ † in vēditione bona fides exigitur duob' tpibus videlicet tpe contractus, & tempore traditionis; in alijs verò ɔ̄ctibus sufficit tpe traditionis, nec nocet posterior scientia. ¶ Et quomodo probetur bona fides in præscribente, dicit Bart. in l. celsus 3. col. versi. sed vtrū, ff. de vsucap. & glo. in verbo probetur, per Cepol. de ser. vrba. c. 20. Specul. in tit. de preca. ij. col. versi. item pſcriptio, videlicet qa probatur bona fides eo, quia non probatur mala fides, glo. c. 7. quæstione iij. dilectio. vbi dicit quòd illi, qui probauit præscriptionem, si non potest probare titulum, & bonam fidem, permittitur ei iurare, quòd bona fide possederit rem illam, & quòd iusto titulo habuit eam, vbi dicit ꝙ in probanda præscriptione si quis probauit cursum temporis, si allegat titulum, præsumo ratione temporis habere titulum.

¶ Et dicit Bal. in c. j. §. si duo j. col. de pac. ten.
6 quòd † dicta testium etiam non in figura iuditij inducunt bonam fidem, & per eundum in l. j. C. vbi cauſ. stat. quòd bona fides causari potest nedum ex iustis rōnibus, sed ex iniustis, & temerarijs, per glo. ibi, & concludit Bal. in cap. vigilanti de præscrip. quòd si emi ab eo, qui habet titulum, & possedi longissimo tempore inconcussè, tamen est publica & generalis fama, quòd illa res est ecclesiæ, quòd per hoc ego non dicor habere malam fidem,
7 quia † fama sæpè à veritate discordat, & magis præsumitur pro titulo, quàm pro ipsa. Nec teneor credere nisi quòd credit bon' vir, idest iudex, qui in facto alieno non debet credere nisi probationibus, ideò nec ex vno teste debeo habere conscientiam læsam, facit glo. in l. si dictum §. si cùm poterit ff. de euictio. quòd ex relatione tertij inducitur mala fides, sed intellige vbi non est titulus, & dicit Bald. in l.

iuditia

iuditia col.fi.C.de rei vend. quòd per famam potest probari iustissima credulitas tituli, per quam inducitur bona fides,& dicit Bart.in l.fi. ff.pro soc.quòd dictum serui, vel procuratoris mei,vel eius, cui successi,tribuit iustam causā erroris,per tex.in l.celsus,ff.de vsucap. vide ꝑ hac materia But.in c.peruenit.18.col. versi.ij. dicit glo. de censi. Bald. in l. quoties C. de rei vend.Fely.in c.vigilanti & c.si diligenti,de præscrip.& c.si.eo.Cepol.de ser.vrban. cantel. xx. & per alios,quos cumulatè adducit Fely.d.c.si diligenti,col.3.versi. modò in fi. & ibi conclu-
8 dit Abb.quòd in incorporalibus † præsumitur bona fides, nisi appareat antiquior possessor; & eo casu si secūda possessio durat 30.an.purgat præsumptionem malæ fidei. Sequitur Innocē.in c.innotuit de eo,qui furti.ord. suscep. & Imola in c.ij.post eundem Innocen.volu. fi. de in integ.rest. dicit quòd quasi possessio eligentium contrà ius præsumitur malæ fidei; limitatur tamen,nisi sit longa possessio, quia dicit But.in c.cùm ecclesia.x.col.de caus.poss. & prop. quòd in possessione contrà ius exigitur titulus,& longum tempus, vt præsumatur bona fides,& per eundem in c. peruenit. 16. col.
9 de censi.quòd probato † titulo præsumitur bona fides, etiam contrà antiquiorem possessorē, Alex.consi.58.quarta parte Paul.de Cast. consilio 153.Bal.l.fi.C.de edict. diui adri.Tollen. 15.opp.sed communis opinio contrà,quòd & sine titulo præsumatur bona fides, vbi non est antiquior possessor,per Fely.in c.si diligēti, de præs.col.ij.versi.pro opinione communi &c.
¶Et quòd dicitur.quòd bona fides cōsistit in animo,& in conscientia, vnde est standum asser-
10 tioni † bonæ fidei possessoris,glo.in §.aliæ, Insti.de actio.& in c. significasti lo primo de homicid.hoc fallit,vbi est præsumptio in contrarium,l.siuè possidetis,C.de probatio.Bart.in l. inter omnes §.rectè,ff.de fur.latè per Fely.d.c. si diligenti,de præscrip.ij.col.versi.se dicas, vbi in fi.dicit,quòd in dubio semꝑ bona fides præsumitur,maximè ī successore,nisi publica vox, & fama præsumptionem elidat.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides præsumitur in possidente titulo à lege reprobato.*
2 *Denuntiatio facta alicui,ne emat,inducit præsumptionem malæ fidei.*
3 *Mala fides præsumitur in eo, qui non curauit videre mandatum procuratoris.*
4 *Contrahens sine solemnitatibus requisitis à iure malæ fidei præsumitur.*
5 *Mala fides authoris præsumitur continuata in successores in arduis.*
6 *Mala fides præsumitur ex occupatione & fama publica.*
7 *Mala fides præsumitur in mittente falcem in messem alienam.*
8 *Item ex nimijs cautellis adhibitis.*

1 MALA verò fides præsumitur esse, quādo quis contrà iura mercatur, & possidet cum titulo reprobato à lege, quia si possidet cum tali titulo semper præsumitur malæ fidei,per verba Bar.in l.quemadmodum,C.de agri.& censi.versic. nota. ex hoc num.3.& regula,qui contra iura mercatur.
2 † Et ex denuntiatione sibi facta,ne emat, quis præsumitur esse in mala fide,per tex.in l.si fundum,C.de rei vend.vbi denuntiatio facta à domino,ne quis emat, constituit emptorem malæ fidei possessorē, verba Bar.in l. qui debitor, §.si quis,ff.de his,quæ in fraud.cred.vbi inquit denuntiatio inducit malam fidem; & paulò post in resolutione cōtrarij per eum adducti, quòd denuntiatio facta ab eo, qui habet ius denuntiandi, inducit malam fidem in denuntiato; idem Bar.in l.non solùm §.morte,ff.de no. op.nunc.& per not.per eundem in l. celsus.ff. de vsucap.,& dicit Angel.in l.eum,qui §.publiciana,ff.de public.quòd confessio probat ma-
3 lam fidem, & ille † præsumitur esse in mala fide,qui non curauit videre mandatum procuratoris,nisi tamen à fide dignis fuisset ei assertū de mandato,per Bar.in l.qui fundum,§.fi.ff.ꝓ empto.& l.fi.post glo.ibidem eo.titulo,& habetur per Bal.in l.si solennibus,C.de rei vend. qꝛ qui allegat priuilegium,& dixit se præscripsisse,præsumitur esse malæ fidei, capitulo ad decimas de restitu.spolia.in vj.,& ex quo quis cùm
4 non † iit cum solennitatibus requisitis à iure ciuili,vel municipali præsumitur malæ fidei,ꝑ Lud.Ro.in l.fi.pen. col. de vsucap. glo. parua. in l.1.C.de fid.instru.lib.decimo Bar.in l. 1.C. de præd.Cur.libr. decimo,& habetur per Bal. in l.quoties,C.de rei vend.ad fi., quòd,qui procurauit habere titulum, præsumitur malæ fidei,quando vocatus in iudicium, aut timēs vocari hoc procurauit,per dictū Oldradi, quod ibi Bal.extollit,& per glo.in l.si dictū §. si cùm poterit,ff.de euictio.quòd ex sola relatione tertij inducitur mala fides, intellige tamen verū, ibi,vbi non est titulus,& scientia rei alienæ etiā sine mala fide impedit præscriptionem,glo.& Bal.in l.nec creditores,C.de pig.actio.& Abb. in consi.19.secundo not. quòd verosimilis notitia testamenti facit hæredem præsumi malæ

 fidei

fidei possessorem, & habetur per Imol. in c. fi.
col. v. de præscrip. ꝙ eo ipso, quòd apparet
rem esse alienam, & eam à te posideri sine ti-
tulo, præsumeris esse in mala fide, & per Abb.
in cõsi.iij.secundo vol.nitar in prẹsenti. 24.col.
5 versi. 16.quęstio habeẽ, ꝙ in facto † arduo, si-
cuti est in occupatione vnius feudi dignitatis,
mala fides authoris præsumitur continuata in
quoscunque successores, Bellamer. decis. 128.
si vnum, vbi dicit quòd valet collatio beneficij
patronalis facta per exequutorem datum ad
collationem episcopi, si episcopus vltimo loco
contulit beneficium, vti non patronale.
6 ¶ † Item præsumitur esse mala fides in eo, qui
occupauit vsque tamen ad 30.an. tantùm l. fi.
vbi Bar.C.vnde vi, Item quis præsumitur ma-
læ fidei ex fama publica, quòd res erat aliena,
per dicta Bar.in l.celsus, ff.de vsucap.item præ
sumitur malæ fidei statim, quòd incipit scire rẽ
à se possessam esse alienam, 33.q.ij. si virgo; Itẽ
præsumitur esse quis in mala fide, qui emit rẽ
ab exequutore, nisi probet per famam, vel con
iectnras, quòd venditor erat exequutor; per
Bal.in l.j.C.de reb.alien. non alien.
7 ¶ † Item præsumitur mala fides in eo, qui mit-
tit falcẽ in messem alienã per Bald. in l. fi. 15.
op.C.de edict.diui, Adri.
8 ¶ † Item præsumitur mala fides ex nimijs cau
tellis adhibitis, per Bald. in l. non ex eo, C. de
euictio.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius & superficiarius meliorratio-
nes repetere possunt.*
2 *Creditor debet vel reficere vel cauere de dam
no infecto.*
3 *Vsufructuarius magnas impensas in reficiendo
factas repetit à domino proprietatis, paruã
non repetit.*
4 *Vsufructuarius videtur constitutus procura-
tor in rem suam.*
5 *Modica impensa non videtur concernere per-
petuam rei vtilitatem.*
6 *Maritus in re dotali cõparatur vsufructuario.*
7 *Vsufructuarius potest ædificium quod ædifica-
uit tollere.*
8 *Hæres vsufructuarij finito vsufructu impen-
sas repetere potest.*
9 *Superficiarius cõtractus quomodo perficiatur.*
10 *Differẽtia inter emphyteutã, & superficiariũ.*
11 *Vsuarius expensas in domo vsuaria factas non
repetit.*

¶ VSVFRVCTVARIVS verò, & superfi-
ciarius videntur pari modo posse repe-
1 tere meliorationes, quas † fecerũt, quia
cùm teneantur meliorare rem, nec habe
ant ad meliorandum, & scienter in fundo solo,
aut re aliena impenderint, ex quo habent cau-
sam à domino, videntur non animo donandi,
& suum iactandi, sed animo potius obligandi
dominum, & ab eo repetendi, impendisse; vnde
nimirum si possunt repetere, & impensam re-
cuperare; videẽ de fructuario dicere tex. aper-
tus in l.ęquissimum §.fructuarius, de vsufru.ff.
vbi habetur quòd fructuarius causam proprie
tatis non potest facere deteriorem, meliorẽ be
nè facere potest, vbi glo.colligit, ergò quòd ne
cessarias, & vtiles impensas fructuarius facere
potest, quia declarando tex. inquit omnes istæ
species impensarum, vtilium, & necessariarum
faciunt rem meliorem, l.impensæ de verb. sig.,
nisi tamen faciens immutet statum rei, quod
non videtur posse; videtur etiam posse facere
voluntarias expensas, vt eod.l.hactenus §.nera
tius, sed inquit non potest cogi ad aliquas faciẽ
das, nisi sint modicę, d.l.hactenus §. modica.
vbi glo.in verbo pertinere, dicit quòd aliàs re-
pelliẽ ab vsufructu.l.hoc ãplius, §.fi.ff. de dam.
2 infec.id quod est etiam in † creditore, qui ha-
bet vel reficere, vel cauere de damno infecto,
aliàs à suo iure priuatur, l. quod de creditore,
de dam. infe. & quæ sit impensa modica dicit
gl.ibi, quòd erit in arbitrio iudicis, l.j.§.fi.ff.de
iure delib.vbi glo.subdit, quòd, si quid vltrà il-
lam modicam impensam impendit, vsufru-
ctuarius repetit à proprietario, l.eum, C.de vsu
3 fru.vbi glo.& Bald.quòd omnis † impensa vel
parua, vel magna, quæ accidit in reficiẽdo, sem
per pertinet ad vsufructuarium, sed magnam
repetit à dño proprietatis, paruam verò non,
l.damni.§.& cuius ff.de dam.infest. Sed in quã
tum glo. ibi dicit, quòd vsufructuarius repetit
magnam per viam actio.neg. gest. id non pla-
cet Bar.quia, cùm vsufructuarius impendat in
reficiendo, de necesitate nõ potest petere per
actionem neg.gest. vnde repetet per actio. in
factum, l.prætor.§.his verbis, de bon. aut. iud.
poss. vel repetet per actionem vtilem mand.,
4 † quia vsufructuarius videtur constitutus pro-
curator in rem suam à domino circà curã rei,
l.j.cum l.seq.de no.op.nunc.& aliàs vt per Bal.
ibidem, qui non attento hoc tenet, quòd com-
petit actio.vtilis neg.gest.idem tenet Saly. ibi-
dem versi.concludo, vbi firmat regulam, quòd
vtiliter impendens in re aliena animo illã sibi
obligandi habet actio.neg.gest., vbi in princi-
pio tenet, quòd pro necessarijs, & pro vtilibus
expẽsis datur actio fructuario, ad instar mariti

qui habet ius vtendi, & fruendi, cui etiam pro voluntarijs impensis datur repetitio, vt ibi per Salycet. vbi dicit, quòd tota impensa modica spectat ad fructuarium, tota magna impensa spectat ad proprietarium, & quæ magna, & quæ parua dicatur est in arbitrio iudicis; & in versi. quintò quæro, idem Salyc. dicit quòd totam expensam non petit fructuarius, quia pro rata spectat ad ipsum fructuarium, & versicu. quæro tertiò tenet, quòd fructuarius potest cogere dominum proprietatis ad faciendum magnam impensam per iudicem, antequàm ipse fructuarius impendat, & eo non faciente priuabitur sua proprietate, sicut è contrà fructuarius dificiens priuatur suo vsufructu, l. cùm fructuarius, ff. de vsufru. l. hoc amplius, ff. de dam. infect. & Paulus de Castro. ibi reddit ratione, quare impensa modica debeat fieri per vsufructuarium, magna verò per proprietariũ, quia
5 impensa † modica non censetur cõcernere perpetuam vtilitatem rei, sed temporalem perceptionem fructuum, ideò pertinet ad fructuarium; impensa verò magna, quia censetur concernere vtilitatem perpetuam rei, pertinet ad proprietarium, cuius proprietas est perpetua,
6 prout simile dicimus in marito, qui licet sit dominus rei dotalis, quia tñ habet restituere soluto matrimonio cõparat̃ vsufructuario, & ideò expensas factas ad perpetuam vtilitatem rei repetit ab vxore, secus si concernebant temporalem vtilitatem rei, quia tunc censentur factæ pro sua fructuum perceptione, l. diuortio, §. impẽdia, ff. sol. mat. & per eundem ibidem quòd fructuarius licet non teneatur facere magnam impensam de sua bursa, si tamen imminet necessitas, ne res deterioretur debet denuntiare proprietario, quòd illam faciat, aliàs possit sibi culpa imputari, si proprietarius ignorabat;
7 ¶ † Et si fructuarius aliquid ædificauit in fundo, aut prædio vsufructuario, potest ædificium tollere vel auferre; nisi res sit fixa, & sequuta dissolutione ædificij, aut ædificati potest vendicare, dicit clarè tex. in l. sed & si qd, ff. de vsufru. vbi glo. iiij. verbo refringere dicit quòd nõ potest vsufructuarius ædificium extirpare, sed benè potest agere ad æstimationem, vel si sit dissolutum potest vindicare, nisi donare voluerit, vel nisi æstimationem sit iam consequutus, vel nisi istam impensam ad fructuarium spectabat facere, puta quòd fuisset impensa pro fructuũ pceptione, quæ regulariter ad ipsum spectat, vt dico suprà; & secundùm Alber. non potest tollere, vel refringere, cùm sine læsione prioris status fieri non possit, quod est secus in inquilino, qui refringit & tollit, ff. loca. sed addes. §. si inquilinus.

8 ¶ † Et si vsufructuarius fecit impensas in re an finito vsufructu eius hæres possit impensas repetere, & quòd sic, habet̃ in decis. Guid. papæ. decis. 438. incip. emphyteuta in fi. vbi apostilla. in verbo tenere. citat Specul. in §. nũc aliqua, tit. de loca. versi. secũdo & versi. 160. licet malè, quia Specul. loquitur ibi in emphyteuta.
¶ Idem quoque videtur dicendum de superfi
9 ciario, & pro intelligentia istius † contractus superficiarius est cum vendo tibi superficiem talis fundi, aut domus pro x. & dabis mihi in recognitione directi dominij singulo anno vnũ nũmum, per Bal. in Rubri. C. de iure emphyt. & melius si vendo tibi vtile dominium talis rei, ille est contractus superficiarius, per Bal. in l. j. eo. titu. C. vnde melioramenta facta in re ꝑ superficiarium non perduntur sed repetũtur, per Bal. in allegata rubrica versic. contractus em-
10 phyteuticus, vbi dicit quòd emphyteuta † cadens ab emphyteusi dimittit domino meliorationes, quia ad meliorandum accepit, secus inquit est in superficiario, & conductore ad longum tempus, si meliorationes possunt separari l. sed addes. §. si inquilinus, ff. loca. tenet Ias. in l. j. col. 9. versi. dicit etiam Bal. num. 45. C. de iure emphyt. vbi reprehendit Barto. in l. j. ff. de superfi. contrarium tenentem, quòd melioramenta superficiarius non repetit, idem Ias. tenet in l. ij. C. eo. tit. col. 7. versi. quid autem in melioramentis factis per superficiarium, num. 28. & apostilla. ad Bar. d. l. prima citat Bal. in d. l. ij. C. de iure emphyt. tenentem contrà Bar.
11 ¶ † Impensæ verò factæ per vsuarium in domo vsuaria sibi relicta in reficiendo, per eundem, vel hæredes non videntur posse repeti; quia expensæ refectionis ad eum pertinere videntur, videtur dicere tex. cum glo. in l. si domus, ff. de vsuc. & habita.

SVMMARIVM.

1 *Conductores & eorum hæredes, qui volunt detrahere melioramenta, probare debent illa per eos facta fuisse.*

2 *Possidens non præsumitur fecisse melioramenta, quin potuerint ab alijs fieri.*

3 *In refundendis melioramentis attenditur sem per quod minus est.*

4 *Emptor, vel conductor, si de fructibus est tantum lucratus, vt sibi sit de expensis satisfactum, nihil vlterius consequi debet.*

5 *Impensa duratura per tempus tantùm, quo percipiuntur fructus, cum fructibus compensatur.*

6 *Pali annales pro sustentatione vitium non repetuntur, secus si sint duraturi.*
7 *Aestimatio expensarum factarum in aedificijs, ad quod tempus referatur.*
8 *Expensae non repetuntur, nisi sit impensum, &élioratum.*

1 Conductores verò, † illorum haeredes, & quicunque sint, qui volunt detrahere, vel sibi refundi melioramenta, necesse habent ostẽdere, aut sese dicta melioramenta causasse, aut per eos facta, aut causata fuisse, quibus ipsi successerunt, vel titulo vniuersali, pone per viam haeredis institutionis, vel titulo particulari, puta per viam legati, aut donationis, cum cessione iurium illis competẽtium per ea, quae legunt & not. per glo. Cyn. Bar. & alios in l. si nõ, C. de his, quę vi. met. caus. vbi Bar. prima col. versi. quaero quòd si praetiũ, quod si non probent, in causa de facili succum
2 bent; Quia † non valet dicere, isti sunt in possessione, ergo melioramenta sunt eis refundenda, & restituenda, quia benè potuerunt esse facta ab alijs, à quibus ipsi possidentes nullum titulum, vel causam habuerunt vniuersalẽ, aut particularem, quo casu non trãsiuisset ad istos ius excipiendi, per Bal. d. l. si non, sequitur hãc opinionem Paul. de Castr. consi. 270. viso puncto col. 4. versic. ad vnum secunda parte, quod consilium est totum in causa refusionis meliorametorum, tenet Bart. in l. in fundo ff. de rei vend. ibi requiritur, quòd expensa sit facta, & fundus factus locapletior, sed quòd non sit necessaria cessio, & quòd ius retentionis, quod competit possessori, transeat, in successorem dicto in fi. presentis rubricae,
3 ¶ Et in † refundendis melioramentis non attẽditur, neque refunditur quantum est expẽsum, vel quãtum est melioratum simpliciter, sed attenditur semper, & refunditur semper quod minus, pone sunt impẽsa. x. melioratio est in quindecim, solũ x. sunt debita, sola decẽ repeti possunt; sunt impensa decem, melioratio est tantùm in quinque, quinque tantùm debentur, quinque repetũtur per tex. l. in fundo, ff. de rei vend. ibi, & si plus pretio fundo accessit solùm quod impensũ, vbi glo. declarat. in verbo plus. tenet Paul. de Cast. consi. 270. incip. viso puncto, secunda parte col. 3. versi. item quod dixi, vbi ponderando dicta verba, d. l. in fundo patet inquit, quòd si maior est vtilitas, quae accessit fundo ex impensa, quàm sit ipsa impensa, nõ repetitur, nisi quod impensum est; & sic è cõuerso, si maior esset impensa, quàm vtilitas, nõ repetitur nisi aestimatio vtilitatis. vt sic semper illud, quod minus est repetatur; vnde, si nulla fuit impensa, nil repetitur, item si modica, vt in casu de quo ibi per eum, est de hoc tex. in capit. j. extrà de restit. in integ. vbi habetur apertè, quòd sumptus, non valor meliorationis refunditur, quem ad hoc ponderat ibi Abba. in prima col. versi. sed circà; vbi dicit, quòd, si emptor, vel conductor in melioratione expendit ducentum, & meliorem fecit solùm in cẽtum, quòd tantum centum repeti possunt, & si expẽdit centum, & solum meliorem fecit in quinquaginta, solùm quinquaginta debentur; & imputandum est illi, qui imprudenter fecit sumptus, aliàs inquit ecclesia posset pati damnum, & nũquàm desisteret à petitione restitutionis,
4 subdens in eo casu, quòd si ille † emptor, vel cõductor est tantum lucratus de fructibus, quòd est sibi satisfactum de expensis, & labore, non debet consequi aliud ab ecclesia, & sic desistere à petendis expensis in meliorationibus, vt ibi per eum, fac. Bar. in l. domos, ff. de lega. primo, vbi si haeres in reficiendo aedificium expendit centũ, & tantùm post superuixit, quòd ędificium non potest verisimiliter durare, nisi ad alios quinque annos, fiet aestimatio non quantum tunc, cùm refecit, expendit reficiens, sed quantum nunc, & modò valet, vbi Bal. si haeres in reficiendo domum impendit centum, & fortè superuixit plures annos, ità quòd vtilitas ex pensae non duraret, nisi fortè quinq; annis, certè aestimabitur, quanti modò valet in isto tempore, & quantum potest durare, non quantum expendit haeres; melius declarat ibi Paul. de
5 Cast. versi. interdum, vbi dicit, quòd † si impensa, quae fit, est duratura per tempus tantũ, quo quis est percepturus fructus, vt est custodia rei, & eo casu dicit, quòd fructus compensat cum impensis, l. iij. §. vos. ff. de impens. interdum ex pensa est duratura vltrà illud tempus, non tamen perpetuò, & eo casu fit ęstimatio, & inspicitur quantum valet hodie, cum res repetitur; vnde, si expendit centum, & nunc cùm res repetitur, illa impensa parùm est duratura, in tantum quòd non remanet vtilitas ex ea vltrà decem, decem possunt repeti; subdit nota pro il-
6 lis, qui † recipiunt vineam ad certum tempus, & ponunt ibi pallos; nam si annuales, nõ repetunt impensas, & palli sunt duraturi per decennium, locatio autem durat vsque ad quinquenium, repetuntur pro dimidia, quia pro dimidia temporis impensa seruiuit sibi, pro altera dimidia seruit domino, cui restituitur, ideò ab eo repetit. Subdit Castren. quòd eo modo dicendum est è conuerso, si tempore, quo impensa fuit facta, propter illam res non fuit facta melior, & maioris pretij propter qualitatẽ temporis,

poris, quia pone erat guerra, & tempore, quo restituitur vel repetitur res reperitur maioris pretij, inspicitur inquit & inspici debet tẽpus, quo repetitur & tempus pręsens vt ibi per eũ, tenet Negus. in tracta. de pig. quarto membro. quinta parte col. iij. versi. sexta conclusio, habetur in allegato consilio eiusdem Pauli de Castro. 270. incip. viso in subscriptione. D. Angeli Ioannis perigli in fi. ad dictum consilium sese
7 subscribentis, vbi dicit, quòd æstimatio † ædificiorum, de quibus in d. consilio, & æstimatio expensarum factarum in illis debet fieri habito respectu non ad tempus, quo factæ sunt, sed ad tempus pręsens per tex. d. l. domos. vbi si hęres in reficiendo domum sibi legatam expẽdit centum, posteà superuenit, quòd ædificium verisimiliter durare non potest, nisi quinque annos, æstimabitur, prout nunc valet, & non ꝑ eo, quod hęres expendit, cùm interim hæres commoditatem dicti ædificij habuerit.

¶ Vnde ad hoc, vt expensæ melioramentorum debeantur, non sufficit tantum esse impẽsum, nisi res etiam sit tantum meliorata, vnde ista
8 duo copulatiuè † requiruntur, quòd sit impensum, & quòd sit melioratum, per tex. d. l. in fundo, vbi glo. & alij, Abba. d. c. primo de in integ. restit. nu. 4. & in cap. quod quibusdam, numero 9. de fideiusso. & cap. ad nostram 3. not. de reb. ecclesi. non alien. vnde sis cautus in capitulãdo & probando dictas expensas, vt cõcludas tam circà quantitatem expensæ, quàm circà meliorationem rei, deducendo quod in tantum est preciosior propter expensas, vt per Negusan. in tracta. de pig. quarto membro quintæ partis col. 3. versi. ista ergò duo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio melioramentorum potest fieri, et probari in exequutione sententiæ.*
2 *Exceptio melioramentorum non impugnat ipsam sententiam.*
3 *Sententia non mittitur exequutioni, nisi facta liquidatione melioramentorum.*
4 *Sententia in dando differt à sententia, quæ sonat in faciendo.*
5 *Vna res non potest retineri pro melioramentis factis in alia re.*
6 *Ius retentionis transit in singularem successorem.*
7 *Retentio non habet locum, quando quis possidet cum vitio, dolo, vel delicto.*

1 VNDE in hac materia concludas secundùm doctores, † quòd etiam si possessor, qui fecit melioramenta, esset condemnatus ad restitutionem rei nulla facta mentione expensarum, & melioramentorum, tamen in ipsa exequutione sententiæ poterit excipere de dictis melioramentis, & illa ꝓbare, & interim rem retinere, donec illa sibi soluantur Paul. de Cast. consi. 17. in causa, quę vertitur in fi. & in consi. 270. secundo vol. viso pũcto, per Bar. & alios, d. l. in fundo, ff. de rei vẽd. Negusan. d. loco, tenet Tiraquel. vbi multos citat. in tetract. conuentionali, §. vij. versi. nonò declara, immò & tertius emptor de huiusmodi melioramentis etiam factis non per se, sed ꝑ alium authorem suum potest in exequutione sententiæ excipere, l. in hoc iudicium, §. primo versi. sed is, qui ff. commod. per Tiraq. ibidem, versiculo decimò declara. Et ratio esse vide-
2 tur, quia exceptio † melioramentorũ non impugnat ipsam sententiam, sed potius respicit exequutionem sententiæ, vnde hic non militat dispositio l. peremptorias, C. senten. resci. non posse. vbi Bal. prima col. tenet Corne cõsi. 147. quia causa col. fi. secundo vol.

¶ Et si sit lata sententia, quòd possessor restituat rem solutis tamen prius sibi expensis me-
3 lioramentorum, antè liquidationem † melioramentorum non debet procedi ad exequutionem sententiæ, sed exequutio debet suspendi vsque ad liquidationem factam, etiam si actor vellet præstare cautionem de soluendo, quando erit liquidatum, per Paul. de Castr. d. consi. 270. ij. col. vbi facit differentiam, an conditio, sub qua est lata sententia, sonet in faciendo, an sonet in dando; quia, si in faciendo videtur, ꝙ possit per æquipolens adimpleri, & sic per cautionis præstationem; si in dando sit secus, quia præcisè debet adimpleri per iura, quæ eodem consi. adducuntur, tenet Tiraquel. de retractu conuentionali §. vij. versi. octauò declara per tex. in l. cùm seruus, in fi. ff. de condit. & demonst. l. item liberatur, §. j. ff. quib. mod. pig. quia inquit generale est, vt res, in quibus expẽsas fecimus, quarum ratio habenda est, per retentionem seruare possimus per iura, quæ alle-
5 gat. ¶ † Et pro melioramentis factis in vna re non potest quis vti retentione in alia, l. si nõ sortem, §. si centum ff. de condit. indebi. l. planè versi. adducat, cum glo. ibi ff. de petit. hæredit. Paul. de Cast. allega. consi. 270. per Tiraquellum, vbi multos citat de retract. conuentio. §. vij. versi. 7. declara. vbi tenet secundùm Paul. de Cast. allega. consi. 270. quòd sententia iudicis, qui cõdẽnauit bona restitui solutis melioramẽtis, dẽt exequutioni mãdari ĩ reb. nõ melio-
ratis,

ratis,non refusis expensis meliorationũ in alijs rebus factarum. Sed id intellige inquit idem Tiraquell. in versi. seq. si res sint separatæ,nõ si annexę,& vnico contractu, & pretio venditæ,quæ non dissolui, aut separari debent,quia tales res sic vnitæ, & vnico contractu, & pretio conuentæ benè possunt retineri vsq; ad refectionem melioramentorũ in alijs rebus eisdem connexis factorũ, quia inquit Tiraquell. doctores, & nuncupatim Paul. de Cast. loquũtur de rebus prorsus separatis. Et per eundẽ Negusa. in fi. dicti quarti membri, d. tracta. de pig. versi. duodecimò habetur in materia, ꝙ
6 ius retentionis † quod competit possessori, qui fecit melioramenta, transit etiam in singularem successorem illius sine alia cessione, per tex. in l. in hoc iudicium §. impendia versi. sed si is, qui à me emerit, ff. com. diuid. & not. per Alex. in l. qui exceptionem, §. si pars,
7 ff. de cond. indeb. Sed † ius istius retentionis cessare videtur, quãdo res meliorata, de cuius retentione agitur, peruenisset ad possidentem cum vitio, dolo, aut delicto, quia tunc omninò non habet locũ aliqua retentio, cap. fi. de ord. cog. l. j. §. rediguntur, ff. quorum leg. & ità not. per Salyc. in l. fi. C. commoda.

SVMMARIVM.

1 *Remissio debetur conductori ob anni sterilitatem secundùm vulgi opinionem.*
2 *Remissio debetur, quando deductis impensis, quid fuit collectum, non ascendit ad dimidium pensionis.*
3 *Remissio quando conductor non precepisset dimidium illius, quod erat consuetum.*
4 *Remissio debetur, quãdo conductor esset vltrà dimidiam iusti pretij deceptus.*
5 *Sterilitas iudicatur secundùm vulgi opinionẽ.*
6 *Remissio non debetur pro quolibet damno.*
7 *Bona fides est, ne quis decipiatur vltrà dimidiam iusti precij.*
8 *Excessus vltrà dimidiam dicitur etiam si sit in vno nummo tantùm.*
9 *Lex, si taxatiuè loquatur, nihil addi, vel superinduci potest.*
10 *Emphyteuta si deficiat in vno numo tantùm, eius solutio nihil prodest.*
11 *Damnum intolerabile est, quando deceptio in mercede contingit vltrà dimidiam.*
12 *Remissio mercedis debetur modò ex quocunq; casu eueniat, cui resisti non potest.*
13 *Remissio non fit, si casus eueniat in recolectis & à solo separatis.*
14 *Carentiæ sunt habentium, sicut priuationes habituum.*
15 *Incursus latronum tribuit colono remissionem.*
16 *Fructus pendentes non sunt coloni.*

QVAESTIO DECIMA OCTAVA, De remissione mercedis conductori vel emphyteutæ facienda.

QVONIAM in materia locationis, emphyteusis, aut alterius cuiuslibet concessionis in rebus ecclesię, est materia frequentissima, quia vt plurimùm ꝑ prælatos res ecclesiæ locãtur, emphyteuticãtur, censuãtur, infeudantur aut similibus titulis concedũtur, & propter sterilitatem, aut aliàs multipliciter in huiusmodi rebus sic concessus damnũ, & iactura contingit, propter quod cõductori, vel emphyteutis, aut huiusmodi cõcessionarijs venit facienda restauratio & seu restaurum, aut resarcimentum, ideò puto, quòd non erit ab re, aliquid dicere de remissione mercedis, & quomodo, & quando, quibus, & à quibus sit facienda.

¶Per Bar. igitur & alios in l. si merces, §. vis maior, ff. loca. eundem Barto. & alios in l. licet C. eo. & Paul. de Cast. in l. ex conducto. j. §. ff. loca. Butr. & Imol. in cap. propter sterilitatem, extrà eo. multę ponuntur opiniones de remissione facienda per locatorem, vel concedentem, tamen existis multis opinionibus tres tantùm videntur communiter approbari, vt vi
1 delicet tunc † debeatur remissio conductori, quando est in illo anno sterilitas secũdùm vulgi opinionem, quia vulgo tenetur, ꝙ sit sterilitas, est glo. quæ dicit in l. si vno in principio, ff. locat. glo. in l. licet C. locat. tenet Salyc. quĩ dicit hoc cõmuniter teneri Io. And. & alij in c. propter extrà loca. Alex. cõsi. 107. iij. vol. versi. & per ista, Bar. in d. l. si vno §. vbicunq; secundo loco, quando id nõ potest constare iu-
2 dici, tunc debetur remissio, quando † deductis impensis, quod fuit collectum, aut perceptum non ascendit ad dimidium pensionis, nec ad dimidiũ pretij ꝓmissi pro una quaque locatione, per Alex. consi. iij. vol. j. incip. viso instrumẽto concessionis iij. col. versi. tamen nõ prętermisso, in illis verbis, idem si attento pretio, quod soluitur & deductis sumptibus occurrẽtibus circà perceptionem reditus, reperitur cõductor deceptus vltrà dimidiam iusti pretij, vt

quia

quia fructus, qui supersunt non ascendnnt ad dimidiam pretij promissi pro vnaquaque loca tione per Iac. de Areti. & Bart. d. l. licet, & ibi Pal. Bar. in l. si vno, §. vbicumque. ff. locat. But. Imola. & Abb. in cap. propter extrà. loca. Tertiò loco debetur remissio, quando damnum esset tantum, quòd conductor non percepisset di
3 midium illius, † quod erat solitũ percipi, quia tunc illa læsio est tanta, quæ sufficit ad inducendum, quòd remissio concedi debeat, est de mẽte glo. in l. si vno allega. in principio per Azo. in summa C. eo. tit. per Alex. allegat. consili. iij. eo. versi. & Alex. in consi. 107. tertio vol. versi. non omitti, vbi pariter, quòd tunc fit remissio, quando damnum est tantum, quòd conductor non percipit dimidiam eius, quod est solitum
4 percipi, & † quando attenta pensione, quæ soluitur, vel quæ soluta est sumptibus concurrẽtibus in fructibus conductor est vltrà dimidiã iusti pretij deceptus, vt si fructus, qui supersũt non ascendunt ad dimidiam pretij debiti, quia tunc inquit Alex. conductor dicitur affici magno incõmodo approbat Bal. d. l. licet & aute eum Cyn. & Bar. ibi, vbi Bal. dicit, quòd annus sterilis est, in quo non percipitur dimidia eius, quod cõsueuit cõmuniter pcipi, & Abb. d. c. propter versi. iij. opinio, vbi inquit Abbas, cùm contractus sit contractus bonę fidei, bona fides non patitur conductorem debere sine sua culpa sustinere tantum damnum.

¶ Post opiniones relatas, & reiectas p rõnes per eum adductas, declarat clarè Io. de Imola. d. cap. propter ij. col. versi. in glo. ibi etiam seminis, inquit enim potes in hac materia con-
5 cludere, quòd vel apparet † sterilitas secundùm vulgi opinionem, & sufficit ad hoc, vt debeat fieri remissio; & si de vulgi opinione non apparet, & tunc vel tantum fuit recollectum, quod sufficit ad bis seminandum, idest vel est recollectum semen seminatum, & tantundem; & multò fortius, si semen non sit recollectum, & tunc censetur sterilitas esse, & remissio facienda. Si verò est facta recollectio vltrà semen, & in plus, quàm fuerit semen, aut sumus in his, in quibus non interuenit semen, vt in pratis, vineis, & alijs huiusmodi, & eo casu distinguit, quòd aut deductis primò sumptibus non remanet tantum recollectum, quod ascendit ad dimidiam partem pretij, vel dimidiam annuæ pensionis, quam soluit, & tũc videtur esse sterilitatem inquit secũdùm Iac. de Aret. vel est recollectum tantum, quod superat, & est vltrà dimidiam, & eo casu etiam subdistinguit, quòd aut est perceptum minus dimidia eius, quod consuenit percipi, aut vltrà dimidiam, & tunc non censetur sterilitas per glo. d. l. si vno, & Azo. ibidem, & sic remissio non datur pro quolibet damno, & p
6 qualibet exiguitate, † quia, vt detur, damnum debet esse intolerabile, & exeguitas fructus debet esse tanta, vt colonus magno incommodo afficiatur, per Imolã d. cap. propter, quia dicit Bal. d. l. licet, C. eo. versic. vj. quæro q propter exiguitatem fructuũ, vel paucitatem nõ fit remissio, nisi si sit tãta exignitas, quę excedat sterilitatem, & ideò inquit non procedit libellus, in quo petitur remissio propter fructuum exiguitatem, quia non cõcludit de iure, & Bar. in l. exconductor, §. si ius ff. locat. & l. merces §. vis maior sumat tex. quòd propter damnum cõtingens in fructibus, si sit damnum intolerabile, debetur remissio. Vnde non satis est pro verificatione sterilitatis causatiuæ remissionis, vt damnum sit in dimimidia tantùm, sed immò est opus, quòd sit in aliquo vltrà dimidiam p not. in l. ij. C. de rescin. vend. per Bar. d. l. licet per eum ibi allegata, vbi recitando opiniones, quando dicatur sterilitas, quia alij dicunt inspici vulgi opinionem, alij quando semen nõ recolligitur, tex. inquit hic dicit iuxtà bonam
7 fidem haberi rectè, † & est inquit bona fides, vt aliquis non decipiatur vltrà dimidiam iusti pretij, infrà dimidiam bona fides hoc tolerat, vt l. ij. & l. si voluntate, C. de rescinden. si ergo sunt recollecti ità modici fructus, quòd soluendo pensionem remanet deceptus vltrà dimidiam iusti pretij, tunc debet fieri computatio, ità inquit credo, quòd debet intelligi ista materia, Imola d. c. ppter col. v. Petr. Philip. Corne. consi. 128. ij. volu. & vltrà dimidiam
8 intelligitur excessus, † etiam si sit in vno nũmo tantùm, in vno solido tantùm, nam & iste dicitur excessus, quia vnus nummus auget numerum, & remouet numerum taxatum à sua taxatione, vnde taxatione dimidię ratione vni' nummi positi in excessu exceditur à terminis suis, sicut in põdere vnus nummus appositus, & alijs ęqualibus bilancis facit præponderare,
9 quia † vbi lex taxat, debemus esse contenti terminis legis, nec possumus aliquid super adere, vel superordinare, legitur, & not. in l. si non fuerint, §. fi. ff. pro soc. per Bal. d. l. ij. versi. sed nũquid d. l. ij. de rescinden. C. mihi
10 col. vj. & si in solutione, † quam promitto facere p emphyteusi õi anno, deficit vnus denarius, solutio est imperfecta defectiua, & perdo rem, & cado ab emphyteusi, & à iure emphyteutico not. in l. res bona fide, vbi glo. notabilis, ff. de contraben. emptio. per Bal. in rubrica C. eo. tit. de contrahen. emp. q. x. idem Bal. in l. minoribus C. de his quib. vt indig. p Angel. in l. meminisse, & in l. qui hęredi ff. de cond.

cond.& demonst.videtur dicere,& tenere glo. in l.res bona,ff.de contrahen. emptio. & Paul. de Cast.d.l.ex conducto,§.si vis,versi.sed que-
11 ro.dicit,quòd tunc in emptione damnum est intolerabile, quando cum mercede contingit deceptio vltrà dimidiam,vt cùm pensio est xx. & non recoligit nisi 8.vel 9.vnde soluendo haberet damnum in xj.quod est vltrà dimidiam, idem si in dimidia,vt si recoligeret x. quia dānū pateretur in dimidia,vnde sicut in emptione deceptio vltrà dimidiam rescindit, ità hæc debet fieri remissio xx.vel xj.vt non soluat,nisi quod recollegit,& residuum remittatur; si autem recolegit vltrà decem,vel vltrà dimidiam, puta xij.tunc soluit totam pensionem, patitur damnum de 8.quæ non sunt dimidia,nec vltrà dimidiam,vnde dicitur potius exiguitas, quā sterilitas,& tale damnum pertinet ad colonū, & nihil debet diminui de mercede, sequitur Abb.& alij in d.c.propter Abb.3.col.versi.tertia oppo.

¶Et debetur remissio mercedis,quocunq; ca-
12 su † sequatur sterilitas, modò veniat per vim, cui resisti non possit,per verba tex.in l. ex conducto,§.si vis,ff.loca.ibi omnem vim,cui resisti non potest,dominum colono præstare debere seruius ait,vnde omnis casus,cui non potest resisti, vel veniat potentia diuina,vel humana in remissione facienda debebit à domino præstari colono; vt per Bar. d. §. si vis, qui dicit ꝙ hoc est contrà d. glo. in l. damnum C. locat. quæ dicit quòd locator tenetur de diuina tantùm vi, non autem de humana, quòd tamen est contrà tex. in d. §. si vis, vbi tex. inter casus præstandos per dominum colono enumerat incursus hostiles, & sic vim humanam; vnde Bar. ibidem intelligit tex. d. l. damnum,vt loquatur in rebus coloni tantùm, in quibus damnum contingens non præstatur à domino,nec ab eo fit remissio, puta in fructibus nō pendentibus, qui spectant ad dominum, & pro quibus tenetur ad mercedis præstationem,
13 sed † in recollectis,& à solo separatis,qui sunt coloni, & pro quibus dominus nullum subire potest periculum remissionis, idem Bar. d. l. damnum vbi Bal. sed melius per Bal. in l. licet tertiò oppono C. locat. vbi declarando legem damnum,dicit quòd ibi damnum accedit in rebus coloni, meritò si à domino pro dicto dāno non fit remissio, quia fructus pendentes domini sunt, l. si apes, §.j. ff. de fur. subdens, & ideò si colonus fructus percepisset, & eodem casu amisisset eos, nō fieret remissio,quia dānum cōtingisset in rebus coloni, iam enim fructus sui facti sunt, l. si seruus, §. locaui, ff. de fur.sed donec pendent in agro, damnum contingens in eis cōtingit in re domini, & ideò no
14 cet domino,quia carentiæ † sunt habentium, sicut priuationes habituum, l. Titio vsufructus ff.de cond.& demonst.per Bal.ibidem,vbi sub dit in materia,& adde,quòd colonus non facit fructus suos,nisi sit soluta merces, aut habita fides de mercede,glo.d.§.locaui,clarè per Imo la.d.c.propter.extra locat.col.v.vers.sed certè,
15 vbi dicit, quòd incursus latronum annumeratur inter casus, qui præbent colono potestatē petendi remissionem,nec obstat inquit tex. in d.l.damnum,quia potest intelligi, quando dānum datur in fructibus iam recollectis,& sic à terra separatis,quia tunc si corrumpuntur, aut vi hostium auferuntur,postquàm sunt recollecti,dominium ipsorum erat coloni, l.si illas, §. j.ff.de fur. &c. secus quādo fructus non erant
16 recollecti,sed pendentes,quia tūc † interim nō sunt coloni,l.fructus,pendentes,ff.de rei vend. ideò subdit,si propter casum fortuitum contingētem afficitur colonus magno incommodo, benè debet fieri remissio. Bar.d.§.si vis,vbi sumat tex.si propter casum contingentem in fundo,vel fructibus antequàm separentur à solo. fit remissio,si damnum sit intolerabile, secus sit, si contingit in fructibus iam collectis,sequitur Paul.de Cast.d.§.si ius,vbi dicit,quòd plura requiruntur,vt talis casus induceat remissionē, puta quòd sit casus insolitus,quod afferat magnum incommodum,quòd contingat ante separationem fructuum à solo,subdens potest dici idem,si erant separati à solo, non tamen portati domum,vt segetes in paleis,si ignis est missus,& omnes abstulit,vt hic dicitur de exercitu auferente.

SVMMARIVM.

1 *Remissio non debetur colono si actum est per pactum, vt sterilitas ad colonum pertineat.*
2 *Remissio nō debetur, si sterilitas contingat culpa colono.*
3 *Remissio non debetur,si colonus dimisit agrū incultum.*
4 *Item non debetur,quando fit compensatio cum hubertate sequentis, vel precedentis anni.*
5 *Lex in singulari loquens propter identitatem rationis resoluitur in pluralitatem.*
6 *Annus fertilis quomō compensatur cum sterilitate anni precedentis.*
7 *Venditori decepto vltrà dimidiam iusti precij quomō iustum precium suppleatur, item & colono.*

8 Colono

8 *Colono tota remittitur pensio, si deductis sumptibus nihil de fructibus percipit.*
9 *Colono partiario nulla debetur remissio.*
10 *Fundus pluribus modis locari potest.*
11 *Quod tempus sit attendendum in facienda remissione mercedis.*
12 *Chasmositas est ruina versus abissum.*
13 *Remissio non debetur ob fructuum vilitatem.*
14 *Remissio non debetur ob quamcunque fructuũ paucitatem.*
15 *Remissio non debetur propter defectum possessionis, vt quia vinca est vetusta.*
16 *Tempestas grandinis in agro Placentino quottannis est solita euenire.*
17 *Remissio mercedis debetur etiã ex contractu stricti iuris.*
18 *Contractus innominatus iudicatur secundùm naturam illius contractus, cui assimilatur.*

¶ SED multi sunt casus, in quibus dominus non teoetur remittere colono propter casum, & vim, cui resisti non potest, quia pluries illa regula limitatur, quia primò
1 fallit † si inter locatorem, & colonum fit conuentum, quòd sterilitas spectet ad colonum, & quòd propter sterilitatem non teneatur præstare aliquid dominus, tunc dominus non remittit colono, est casus in l. licet, C. eod. titu. l. si quis fundum, in principio. ff. locat.
2 ¶ † Secũdus casus est, quãdo sterilitas cõtingit culpa, & defectu coloni, q̃a tũc nulla debetur remissio, videtur casus in cap. propter, extrà loca. p verba tex. ibi siuè culpa coloni &c. per tex. in l. merces, §. culpæ autẽ, ff. eo. est enim æquum damoum, quod culpa conductoris venit, Id à locatore non præstari.
3 ¶ † Tertius casus est, cũ colonus dimisit agrũ incultum, & sine cultura, & illo anno contingit sterilitas, nam potest dici sterilitatem intulisse, cùm non fuerint percepti fructus, nec nascituri, ex quo ager fuit incultus, l. ex cooducto, §. quidem, ff. eo.
4 ¶ † Quartus casus est, quãdo fit cõpẽsatio cũ hubertate sequẽtis, vel præcedentis anni, quando proximè precedens, vel subsequens annus habuit hubertatem, per tex. in c. propter extrà locati, vbi casus in fine; hosmet casus enumerat Bar. in l. si merces, §. vis maior allega. Idem videtur etiam dicendũ, licet annus sit alius, quã proximè præcedens, quia cum illius hubertate sterilitas compensabitur, modò sit annus illiusmet locationis, per doctrinam Hostien. io summa §. quæ actiones, eo. tit. per Io. de Imola. d. c. propter col. v. versi. quid autem, dicens, quòd licet prima facie videatur dicendum, quòd oon quia tex. d. c. propter, loquitur io singulari de hubertate anoi precedentis vel sequentis, tamẽ D. Hostien. d. loco id videtur tenuisse, quia est eadem ratio, & per consequens idem ius debet
5 statui, & tex. in † singulari loquens propter idẽtitatem rationis debet ressolui io pluralitatem, sicutè contrà plurale ressoluitur in singulare, quandoque ratione suadente, l. iij. §. negotia, ff. de neg. gest. Innocentius d. capitulo propter tenet contrarium, sed inquit Imola ratio Hostien. est ratio iustior, & nobilior, & Bald. d. l. licet versi. decimò quæro, vbi quærit, quis sit iste annus, qui supplet vicem alterius, & respon. q̃ præcedens est suppletiuus, sequens est suspeosiuus, donec venerit, & tunc cùm venerit supplebit, & si dominus supplet, & post sequatur annus fertilis, quòd suppleuisse oon nocet domino videtur tenere cum Innocẽtio, quamuis potest dici, quòd Bal. oõ loquatur in isto casu, subdens Imola sed quod dicitur, q̃ sterilitas debet compensari cum hubertate præcedentis. vel subsequentis anni, habet locum quãdo annus hubertatis, & annus sterilitatis continẽtur sub eadẽmet locatione, & sunt anni vniusmet locatioois, vt per Bal. & Saly. in d. l. licet, C. locat. idem dicit Bal. d. l. licet, d. loco in illis verbis, & hæc vera sunt in eadem conductiooe, & in eodem contractu &c.
6 ¶ † Hubertas verò, & annus huber, aut fertilis suppletiuus damni propter sterilitatem secundùm Paulum de Cast. in l. ex conducto, §. si vis tempesta. ff. locat. in fi. esse videtur, quando aliquid percipitur vltrà pensionem, puta pensio est xx. percipitur vltrà vigiti, omne illud, quod vltrà percipitur, compensatur cum sterilitate anni præcedentis, vt per eundem Castren. ibidem. Saly. d. l. licet, C. loca. versi. quæro secundò quòd hubertas, & annus huber tunc esse dicitur, qui sterilitatem supplet, quando aliquid percipitur vltrà illud, quod omni anno solitum est percipi, & cùm illud plus, quod percipitur quantum esse debeat, non sit à lege determinatum, relinquitur iudicis arbitrio, & in vulgari opinione; melius idem Saly. in l. si vno, io principio versi. nunc quæro, ff. loca. vbi inquit concludo hubertatem esse, quando vltrà consuetũ noo modicum, sed multum percipitur, relinquendo tamen hoc in iudicis arbitrio, & vulgi opinione; vnde, vbi videbitur iudici, quòd non multum sit perceptum, illud erit lucro conductoris, & non dicetur huber annus, sed lucrosus, & sic non dicetur hubertas suppletiua sterilitatis.

¶ Et secundùm Bal. d. l. licet. tunc censetur hubertas damni suppletiua, quando cõiunctis

annis locationis neuter de dictis annis dicitur sterilis, vel secundùm Nico. de mata, quem allegat, tunc intelligitur, quando percipitur vltra cómunem modum tantum, quod exinde possunt suppleri expensæ factę in anno sterili, & solùm pensio anni sterilis; & postremò concludit, quòd tunc demum intelligatur esse hubertas, quando confusis annorum reditibus factis calculis introitus, & exitus apparet, quòd colonus non remanet deceptus vltrà dimidiã iusti pretij, quia si vniuersa locatione inspecta emergat damnum tolerabile, idest quod non sit vltrà dimidiam, quòd tunc nulla debeatur remissio; secus si sit intolerabile, puta vltrà dimidiam iustæ mercedis; dat exemplum, puta quòd in vno anno nihil in frumēto collectũ est, in oleo autem suppletum est, cùm totius anni vnus fructus sit l. diuortio, §. quod in sementē ff. sol. mat. quia velamine hubertatis sterilitas opitulatur, secundùm glo. in l. si vno, ff. loca. & l. licet. C. eo. hubertas debet esse excedens duplum illius, quod est consuetum ꝑcipi, & per Io. Aud. in d. cap. propter extrà locat. habetur, quòd tam circà hubertatem, quã sterilitatē statur cómuni opinioni vulgi.

¶ Sed hubertas tunc in effectu esse videtur, puta quando est consuetum de fundo percipi triginta, & sunt percepta quadraginta, illa decem plus faciunt hubertatem, & cōpensantur illa decem cũ sterilitate, ista videtur esse opinio Imolę. d. cap. propter, quæ secundùm Aegid. bossium in tracta. de remis. mercedis, videtur magis approbanda, vt per eundem charta tertia quæ concordat cum opinione Salycceti, quæ opinio videtur cōiter per doctores recepta, vt ibi per eum, & secundùm Francischi. Lucan. in tracta. de fis. & eius priuilegijs, 4. partę num. 8. hubertatem dicimus, quando, vltrà frequentem, & regulariter consuetũ percipitur; & in quantum hoc vltrà se se extendat, est arbitrio iudicis ad vulgarem opinionem recurrendũ allegat Bal. Cyn. & alijs in l. licet. Sed Imola vbi suprà in versi. vnde iuxtà prædicta declarat benè, vt si sit consuetum percipi 30. corbes, & anno precedenti sint percepti 40. in anno sequenti x. illa decem percepta. in d. anno præcedenti, quando fuerit 40. percepta, contribuentur cum illis decem, quæ sunt percepta in dicto anno sequenti, vnde remanebit sterilitas tãtùm in alijs x. & sic in tertia parte illius, quod est consuetum percipi, ad quod cōsuetum semper fit remissio; vnde pro illa tertia parte fiet remissio. Subdens Imola ibi, quòd
7 sicuti, si † venditor est deceptus vltrà dimidiã iusti pretij non sufficit, quòd emptor tantùm suppleat, vt venditor non reperiatur deceptus vltrà dimidiam, sed oportet quòd suppleat totum iustum pretium, ita inquit dicam in proposito, si reperitur colonus deceptus vltrà dimidiam eius, quòd consueuit percipere, debet fieri remissio in toto eo, quòd reperitur deceptus vltrà, & non debet sufficere, quòd restauretur taliter, quòd non censeatur vltrà dimidiã deceptus, sicut nec sufficit in ꝓctu, emptionis & venditionis, cùm eadem ratio sit vtrobiq;, & eiusdem etiam regulæ rægulantur l. j. & ij. ff. locat. & concludendo idem Imola declarat,
8 quomodo ꝓ rata fieri debet remissio, quia † si deductis sumptibus factis colonus nihil de fructibus percipit, tunc venit remittenda tota pensio, quia ista est eo casu congrua rata remissionis, ex quo nihil fuit perceptum, arg. l. illud. §. minus, ff. de tribut. Si aut aliquid fuit perceptum per colonum, & illud perceptum sit tantùm quòd ascendit ad dimidiam illius, quod percipi consueuit, tunc non censetur sterilitas, quia damnum non transcendit dimidiã introitus consueti, idcò non est tractandum de remissione eucius casus nō venit, nisi cùm cōtingat colonum damnificari in magno incomodo, & in damno intolerabili, & sic vltrà dimidiam secundùm iura.

¶ Si autem aliquid sit perceptum, & illud sit minus dimidia eius, quod consueuit percipi, tunc fiet remissio pro rata, puta si sit consuetum percipi 30. & x. solùm sunt percepta, quia tunc est sterilitas in duabus partibus de tribus, & in 20. de triginta fiet remissio pensionis ꝓ rata, & sic pro duabus partibus pensionis, & per consequēs solùm pro tertia parte soluetur pensio, idest colonus soluet tantùm illa x. viginti remittuntur, si pensio sit 30.

¶ Si verò cōsuetum est percipi xv. & sunt percepta sex, de quibus sex quinque faciunt tertiam partem xv. soluetur pēsio pro tertia par- & vna corbes vltrà tertiam partē quinta pars vnius alterius tertiæ partis, & pro 4. partibus vnius tertiæ in quibus est sterilitas, & sic pro alia tertia, in qua similiter est sterilitas, fieri debebit remissio mercedis, & sic in effectu solũ tertiam partē mercedis soluet colonus, & vnã quintam partē vnius tertiæ partis in residuo, & idem in similibus, subdit Imola & ex supradictis potest inferri, quòd aliud est, quando agitur de hubertate ad finem, vt augeatur pensio, quia eo casu numquàm est hubertas, nisi sit perceptum id, quod est consuetum, & etiã vltrà hoc dimidia eius, quod consueuit percipi, secus si solùm dimidia, vel minus vltrà fuerit percepta.

¶ Et aliud est quãdo agitur de hubertate vnius anni fertilis compensandi cum sterilitate alterius

rius anni sterilis, quia tunc satis est, quòd vltrà solitum aliquid sit perceptum, etiam si non sit vltrà dimidiam illius, quod percipi consueuit, sed solùm dimidia, vel minus, vt per Imolam d. loco. faciunt pro istis, quæ habentur per Angel. cōsi. 311. Alex. consi. 112. j. vol. & consi. 114. Bal. consi. 182. j. vol. & Cepol. cautella 88. & cautella 188. in quibus locis habetur quando, qualiter, & pro quo damno, vel quali debeatur remissio.

¶ Et aduertas secundùm Imolā d. loco quòd dicta de mercedis remissione intelliguntur habere locum in colono, qui habet prædium cōductum pro certa annua mercede pecuniæ, qui dat mercedem respectu redituū, quos recipit, quia talis benè propter cladem in fructibus datam, & sterilitatem potest potere remissionem, sed secus † si colonus sit partiarius, scilicet, qui habeat fructus ad partem, & qui recipit fundum colendum ad medietatem fructuum, quia tali nulla debetur remissio, sed tenetur præstare medietatem fructuum tempore sterilitalis, sicut tempore fertilitatis, l. si merces §. vis maior ff. locat. tunc enim tam locans, quàm conducens pro rata sua portabit onus, quia inter eos quodāmodo in fructibus percipiendis est contracta quasi quædam societas, vt p Imolā versic. & aduerte, q a dicit Bar. in l. si merces, §. vis maior, versi. tertiò not. quòd inter colonum partiarium, & seu mediarium, & dominum, non est propriè locatio, sed societas, vnde inquit dic si fundus locatur ad partem fructuum, est societas, quia dominus ponit terram, alius in quærendis fructibus ope-
10 ram; aut fundus † locatur certa mercede consistēte in pecunia, & est propriè locatio, aut conceditur ad mercedem certam non in pecunia, sed in vino, frumento, oleo, tunc est contract⁹ innominatus æquiparatus locationi, idē habetur p Abb. in cap. propter versi. in ea glo. extrà loca. vbi dicit quòd qui colit agrum cōductum mercede constituta non in pecunia, sed in alia spetie, puta pro modio frumenti, tunc illa non est locatio propriè, nisi interueniat pecunia numerata, sed est quasi locatio, sed in casu nostro iudicatur quasi locatio propter vicinitatem & similitudinem, & paulò post Bar. d. loco, quòd attento, quòd inter dominum & colonum partiarium est cōtracta societas, quòd inter eos non agitur ex locato vel conducto, sed est agendum actione pro socio, & talis contractus non transit ad hæredem coloni, sicut nec transit societas; si locatur ad pecuniam, tunc agitur ex locato, quia est verè locatio.

11 ¶ Et in † facienda remisione mercedis quale tēpus attendit debeat, tempus ne contractus, an verò tempus recollectionis fructuū, Bar. in d. §. vis maior dicit, ex quo censentur à principio venditi fructus nasciturі, quòd ob hoc debet attendi tempus contractus; sed, cùm in casu nostro sit attendenda bona fides, quæ non patitur, vt colonus magno afficiatus incōmodo, & dimittatur damnificatus vltrà dimidiam iusti pretij, videtur, quòd opinio Bar. non procedat, quādo attēdendo tempus contractus resulteret illa damnificatio, sed quòd potius sit cōsiderandum secundùm bonam fidem, ideò non tempus cōtractus, sed tempus collectionis fructuum, per Io. de Imola. d. c. propter. 3. col. versi. sed aduerte, & per Fulgos. d. §. vis maior, & per Aegid. Bos. in tract. de remiss. merced. cartha secunda versi. secundo quæro.

¶ Doctores pro illius declaratione in materia multimode quærunt, & presertim idem Imola in d. cap. propter col. 6. versi. quandoque, quid si colonus petat remissionem in casu chasmosi
12 tatis, quæ est † ruina versus abissum, qua ruina, terræmotu, vel ruinositate fundus locatus perijsset, & videtur quòd debeat fieri remissio per tex. qui dicit expresse l. ex conducto, §. sed
13 si ager ff. loca. Si verò colonus † allegat fructuum vilitatem, vt quia parum valeāt, licet sint in magna copia percepti, & eo casu frustra petit remissionē, quia tunc nō potest dici fuisse sterilitatem, sed potius fertilitatem, & abūdantiam; idem erit, si petat sibi remitti allegando fructuum vitiositatem, vt quia nō sunt ità boni, vti esse consueuerunt, vt quia fortè vinum est magis acerbum, quàm esse consueuerit, vel frumētum non est fortè ità benè vnitum, sicut esse cōsueuit, vel male granitum & tunc pari modo nō potest peti remissio, d. l. si vno, §. cū quid, & l. ex conducto, in §. j. & ratio est vt per Bar. §. vis maior, quia si fructus
14 sunt collecti; aliquando † colonus allegat fructuum paucitatem, & tunc si paucitas non est tanta, quæ inducat sterilitatem, quòd qualiter fiat diximus suprà, nec afficiatur colonus magno incōmodo, nō conceditur ei remissio,
15 d. §. cùm quid, d. l. si vno. nec † pari modo ei debetur remissio, quando illam petit propter defectum possessionis, puta vinea est vetusta, & propter vetustatem non fructificat, aut parū fructificat, per tex. in §. j. l. ex conducto, ff. eo. vt per Imolam ibidem, nec pariter datur remissio, si euenerit sterilitas consueta, de qua
16 pars verisimiliter sciuisse potuit, vt † euenit in grandine in partibus Lombardiæ in agro Placentino, quæ quia quotannis est solita, vt audio, ideò non requirit remissionem, d. l. ex cō-

ducto,§.sed si ager,& §.seq.sed secus si veniret præter solitum, & consuetum, & taliter quòd de eius qualitate verisimiliter inter contrahentes non possit dici cogitatum per Alber.in d.l. licet, qui dicit quòd in Lombardia grandines non fit remissio, quia inquit sæpe accidunt per Aegid. boss. d. suo tracta. de remiss. vbi etiam dicit, quòd si solis calor nimis feruens nõ assuetus accedat in aliquo anno in Ciuitate Mediolani, ꝙ res componitur per eum ibi cartha 8.

¶ Nec minus ei debetur remissio, si colonus allegat fructuum vitiositatem, quia fructus percepti sunt corrupti, l.ex conducto, §.si qua tamen vitia, & quod dictum est in casibus re-
17 missionis faciendæ, procedit etiam † si non simus in contractu simplicis locationis, & sic in contractu mero bonæ fidei, sed immò etiam si simus in contractu locationis, qui transiuerit in stipulationem, & in contractu stricti iuris, quia illa stipulatio, quæ est subrogata loco cõtractus bonę fidei, debet trahi ad materiã actionis bonæ fidei, l. si enm §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio. Immò etiam si contractus locationis transiuerit in cõtractum innominatum, do vt facias, vel facio vt des, quia contractus
18 innominatus † debet iudicari secundùm naturam illius contractus nominati, cui assimilatur, l.j.§.si quis seruum, ff. deposit. l. naturaliter, ff. de pręscrip. verb. modò tamen traslatio facta de locationis contractu in stipulationem, & trãsfusio vnius contractus in alterũ nõ sit facta animo nouandi, quia tunc esset magnum dubiũ, per Imolam d. cap. propter col. quinta.

SVMMARIVM.

1 *Multi enumerantur casus quibus remissio mercedis fit.*
2 *Vis omnis, cui resisti non potest parit casum remissionis.*
3 *Colonus tenetur de casu fortuito, si actum hoc sit.*
4 *Colonus, si suscepit casum, & casu eueniente substantia rei deficiat, nõ remanet obligatus.*
5 *Colonus non tenetur de casu fortuito, si casus locatoris culpa eueniat.*
6 *Periculi susceptio non intelligitur, si culpa locatoris procedat.*
7 *Remissio non fit quando sterilitas præsumitur ob iram Dei cuenisse.*
8 *Suscipiens in se periculum casuum non tenetur de casu insolito.*
9 *Casus quãdo dicatur casus insolitus, de quo nõ præsumitur cogitatum.*
10 *Suscipiens etiam casum non præuisum non tenetur de casu, de quo etiam prudentissimus non cogitasset.*
11 *Clausula generalis cõprehẽdit similes expssis.*
12 *Suscipiens in se periculum, an videatur suscepisse etiã alterius casus periculum habentis maiorem rationem.*

¶ MVLTI autem casus, in quibus fit remissio habentur enumerati in l.ex cõ
1 ducto, §.primo allegato quando† tẽpestas calamitosè contingit, casus fluminis, casus graculorum, & sturnorũ, casus incursus hostium, casus quando labes, quę est ruina, quæ cœli vitio prouenit, vt tẽpestatis, pruinę, verminum ex aeris intemperie prouenientiũ vt locustæ edaces, & alij vermiculi, niues imo deratæ, vt in l.licet C.eodem tit.locat. per glo. ibi in verbo luces item vredo, idest ventus fructus vrens, in riparia nostra orientali liguriæ vulgo appellatur il Garbino, qui vt quidã ignis vrit, per glo.allegat.§.primo vbi Bal. solis feruor non assuetus, d.§.j.terræmotus, qui própar te, pro qua contingit, parit conductori remedium remissionis, per Bar.d.l.merces, §.vis maior item incendium, vt §.fi.d.l.ex conducto.verùm quia multi alij casus esse possunt, & possunt contingere, quos esset enumerare, & explicare impossibile, ideò ad dignoscendum eos, & pro declaratione illorum, vt ante etiam dixi per iurisconsultum tradita est rẽgula generalis ibidem, per quam contingentia casuum huiusmodi nobis esse nota de facili poterit; Quòd
2 † omnis vis, cui resisti non potest, parit casum remissionis faciendæ, & remissionis petendæ colono, d.§.j.vnde habes, quòd si vis sit, cui possit resisti, puta vis, vel casus ꝑ quẽ vitio rei conductæ, cui posset occurri, eueniat sterilitas, non procedit causa remissionis.

¶ Sed secus est, si aliter inter partes sit actum,
3 † quia benè colonus tenetur de casu fortuito, si sit actum, Bar.d.§.vis maior.

¶ Vnde videtur, ꝙ propter contingentiam casus fortuiti occursi diuina, vel humana fortuna, cui occurri non potuit, si sit sequuta sterilitas, quòd remissionis beneficium colono debetur. Sed si conductor lege contractus suæ cõductionis obligatus sit præstare casus fortuitos in præiuditium petendæ remissionis non tenetur indistinctè præstare omnem casum, nec ad omnes casus præstandum est obligatus; Quia,
4 si quis † suscipiat in se casum fortuitum præstandum, & casu eueniente rei substantia deficiat,

ciat, ex tali obligatione non remanet conductor obligatus, per doctrinam Bal. in l. licet, C. locat. vbi ponit de molendino conducto in flumine Tyberis, quod impetu fluminis fuit destructum, pro quo petitur per locatorem pensio; quia, licet locator contrà conductorem negatem se teneri, quia chasmate perijt, & est destructum, replicet hoc nihil esse, quia scire debuit fluminis Tyberis naturam, & vitium loci, quia in arena erat locus mobilis, aptus ruinæ, tamen, quia chasma est in substantia rei conductę, dicit non teneri, quia pro re, quæ non est, non debetur pensio, vel merces aliqua, dicunt verba tex. in l. ex conducto, §. primo, ibi sed & si ager terræ motu ità corruerit, vt nusquā sit damno domini esse oportet, oportet. n. enim p̄stari agrum conductori, vt frui posśit, per Bar. in l. si vno, § vbicunque, & per eundem in l. si merces, §. vis maior, ff. loca.

5 ¶ † Nec pari modo conductor ad præstationē casus fortuiti tenetur, si casus venit culpa domini vel locatoris, & culpa dicitur siue facto in iusto aduersarij, siue iusto id obuenerit, pone vel quando locator iustè infert bellum, vel iniustè eidem locatori infertur, latè per Rip. in tracta. de peste. Bar. in l. cotē ferro, col. ij. ff. de publica. idem Bar. in l. si vno, §. item cùm quidam, vbi dicit, quòd casus contingens ex parte locatoris, propter quem impeditur vsus conductoris, inducit repetitionem mercedis, per Corne. consi. 12. col. 3. vol. 4. & consi. 38. quamuis col. pen. secundo vol. Alex. cōsil. 84. est factum consilium Alex. consi. 84. in 6. vol. incip. ponderatis, vbi latè, quòd susceptio periculi non intelligitur, si procedat facto, vel culpa locato-

6 ris, vnde † etiam si locator nihil faciat, & tamē cùm interpellatus potuit resistere, & obuiare, & non restitit, tenetur per Corne. d. consi. 12. Immò vt per eundem Rip. d. tracta. de peste nu. 34. ponitur alia limitatio ad remissionem mercedis non faciendæ præcedente culpa con

7 ductoris, puta † quando conductor non solueret decimas, quia pręsumitur sterilitatem obuenisse ob iram Dei, cap. reuertimini, 17. q. j. glo. Perus. Gemin. in c. j. de decimis in vj. & ideò si inquilinus, in cuius domo tantùm pestis irrepsit, est vir sceleratus, vsurarius, blasphemus, sodimita, aut aliàs notoriè vitiosus, sibi esset denegāda remisśio, sequitur Imola, qui idem dicit d. c. propter. col. 12. vbi dicit aliud esse, quando decimę non soluerentur ex consuetudine.

8 ¶ † Et pari modo conductor suscipiens in se periculum casuum non tenetur, quando casus euenit insolitus per doctores in §. quæsitum l. sed & si quis ff. si quis caut. adductos per Rip. d. tracta. num. 97. vbi dicit, quòd est communis opinio doctorum in d. §. quæsitum, per tex. in l. fistulas, §. frumentarię, ff. de contrahen. empt. non enim præsumitur cogitatum de tali casu,

9 vbi etiam per d. Rip. habetur, quando dicatur casus insolitus, de quo non præsumitur cogitatum, pro quo videre est Dec. consi. 7. penu. col. Alex. consi. 108. 3. vol. Corne. d. consi. 12. & cōsilio 182. in hac consultatione. Bal. consil. 145. 3. vol. & consi. 147. Angel. consi. 176. Anan. cōsilio 76. Bal. consi. 119. 3. vol. consi. 79. quinto

10 vol. † id quod in tantum procedit, quòd non teneatur de casu fortuito insolito, etiam si conductor susceperit in se omnem casum fortuitum, tam præuisum, & cogitatum, quā nō præuisum, non cogitatum, quando occurrit casus, de quo nullus etiam prudentisśimus cogitasset per Corne. consi. 23. ij. vol.

11 ¶ † Et si quis suscepit in se aliquem specificum casum fortuitum præstandū cum adiecta clausula generali, & omne periculum, & d. Ripa. d. loco. nu. 77. dicit communem opinionem doctorum esse, vt omnis casus similis expresso cōprehendatur, vbi Ripa. declarat, quis casus dicatur similis, vel maior, vel minor.

¶ Et an suscipiens in se vnius casus pericu-

12 lum videatur suscepisse in se etiam alterius casus periculum habentis maiorem rationem, videri potest per Ancharan. consilio. 150. & quis sit, vel dicatur casus fortuitus & improuisus videri potest per Cepolam consi. 33. col. iij. ¶ Et quando conductor suscepit in se periculū casus fortuiti, Ripa in d. tracta. de peste dicit quòd tenetur, etiam si culpa aduersarij præcedat casum, & casus contingentiam, culpa tamē in non faciendo, quia satis est, vt aliquid operetur, tamen inquit minus debet operari, quàm fieri posśit.

SVMMARIVM.

1 *Locatio ad non modicum tempus transfert vtile dominium.*

2 *Emphyteutę an debeatur remisśio mercedis ob damnum vel iacturam.*

3 *Remisśio non fit in pensione emphyteutica, quæ soluitur respectu dominij tantùm.*

4 *Sterilitas quęcūque fructuum non tribuit spē remisśionis emphyteutę.*

5 *Emphyteuta, si propter guerram colere fundū non potuit, an teneatur soluere pensionem.*

6 *Remisśio mercedis pedagij an ob guerram debeatur conductori.*

7 *Emptæ rei periculum quodcunque cōtingens pertinet ad emptorem.*

8 Condu-

captus ab hostibus,& nulla spes esset illum recuperandi.

¶ Sed Imola ibidem tenet contrarium, qui declarãdo dicit, quòd inundatum ab aquis censetur de perditum, donec duret inũdatio, l. si inũdatione, §. j. ff. de peric. & comm. rei. vendi. ergo eodem modo, & eadem ratione debet dici deperditum id, quod non potest pp vim hostium possideri, & facit quòd durante isto tempore, quo per guerram non potest coli, dominus præstare non potest patientiam, sicut non posset quando res tota perijsset, ergo interim inquit non debet teneri emphyteuta ad pensionem soluendum, cui dominus non præstat patientiam, ad quam tenetur, tenet Bart. in l. j. C. de Peric. emp. D. Ant. d. c. potuit Iac. de Aré. & Cyn. in l. prima Bal. Saly. & Angel. Ancharã. d. c. potuit. ¶ Nec obstat quòd emphyteuta nunquàm liberatur, nisi res tota perijt, quia in isto casu guerræ fictione iuris cẽsetur interim tota perijsse, ex quo propter vim hostium patiẽtia haberi non potest, sicut & si fuisset ab aquis inundata; nec minus obstar, quòd ob sterilitatem emphyteutæ nõ fit remissio, quia illud est, quia benè habetur patientia vtendi re emphyteutica, licet propter sterilitatẽ fructus nõ percipiantur; nec pariter obstat quòd emphyteuta præstat pensionem in recognitionem domini, quia ex quo iuris interpretatione durante impedimento belli cẽsetur tota res perijsse, quia non præstatur per dominum patientia, nõ potest haberi recognitio, sicut nec quando verè res tota perijt; vnde inquir concludo, quòd emphyteuta non tenetur ad pensionẽ, vel fictũ præstandum pro illo anno, vel tẽpore, quo durante bello nihil percipere potuit; sed secus, si aliquos fructus percepisset, quia tunc pro illo anno non possit cẽseri res perempta, vnde nõ deberet fieri remissio, & est communis inquit opinio, à qua non est recedendum in iudicando, & consulendo, quæ opinio mihi videtur vt magis æqua, magis amplectenda.

6 ¶ † Sed quid si aliquis emat, vel à communitate, vel ab aliquo pedagium, vel fructus, & redditus, qui percipiunt, & percipi possunt ex pedagio, & ex ædificijs, & ex molendinis ipsius communitatis, vel locatoris ad x. an. pro mille floren. soluendo quolibet anno pro rata dictæ quantitatis, si contingat, quòd nihil potuit percipi ex pedagio propter guerram in partibus, aut prope rem locatã, nec ex ædificijs vel molendinis propter inundationem aquarum, an debeatur conductori remissio pro tẽpore, quo nihil percepit, & licet prima facie videat diceri dum, quòd nõ, quia cùm ista sit emptio, omne

7 † periculum, vel damnum, in re empta contingens habet spectare ad emptorem, l. prima C. de per. & com. rei vend. & contrà videatur esse locatio, ex quo annuatim aliquid debebat solui, cùm id sit propriè de natura locationis, l. prima C. de iure emphyt.

¶ Pro declaratione istius dubietatis, & materiæ est inspicienda forma contractus, & verba contractus sub quali forma sint prolata considerandа; quia, si sint prolata iu forma, quòd clarè apparet, quòd fuit emptio, vel quòd fuit locatio, tunc secundùm naturam emptionis, & locationis est dicendum; Sed, si sint prolata taliter, quòd dubitatur de qualitate contractus, an sit venditio, aut locatio, Bar. in q. sua quæ incip. quando ponimus, quæ est quarta quæstio, in ordine, quæ est facta in ista materia, dicit ꝙ tunc ad dignoscendum qualis fuerit cõtractus celebratus, attenditur, & attendi debet quantitas pretij, & qualitas solutionis, idest quando, & qualiter fiat, & fieri habeat solutio, per nor. in l. j. §. j. ff. de superficie. cõcludens Bar. quòd, si solutio fit annuatim, quia videtur cõtractus locationis, & conductionis, fieri debet remissio, non obstante etiam, quòd forsan in contractu, et in contrahendo verbo emo, vel vendo contrahentes fuissent vsi, cùm latè sumpto vocabulo conductor etiam appelletur emptor,

8 cùm † quodammodo conductor videatur emere rem, quam conducit, l. si, iuncta glo. C. locat. vnde non videtur absonum attenta qualitate dicti contractis quòd sumatur verbum emi, pro cõduxi, nec pari modo quòd forsan vsi sint verbo pretio, quod est verbum contractus emptionis, quia nihilominus tale verbum conuenit etiam & conuenire potest contractui locationis, l. qui insulam, §. qui eidem, ff. loca. Azo. in summa. C. locat.

9 ¶ † Sed si simpliciter est factus contractus emptionis, non distinguendo, nec distribuendo aliter per annos & annuatim solutionem pro rata annorum, sed solùm simpliciter emendo pro mille, quia attento quòd solutio nõ fit annuatim, est contractus emptionis, & esset emptio, non debetur aliqua remissio, quia censetur emisse potestatẽ percipiendi redditus ex pedagio, & ex molendinis, & sic quodãmodo quandam spem, vt ille, qui emit iactum retis, ideò si nihil percipitur, nihil remittitur, l. si iactum ff. de actio. empt. vnde id dicit Bar. est,

10 quia quando † solutio fit annuatim, in dubio ille contractus est censendus contractus locationis, per glo. in l. j. §. j. ff. de superficie. Sed Imola in cap. propter. col. pen. versi nec obstat etiam prædictis, dicit quòd id, quod dicit Bar. procederet in casu dubij, quando ex verbis contractus non resultaret clarè forma, & qualitas

qualitas contractus, puta ciuitas concessit publicano pedagium, & reditus, qui percipiuntur, & percipi possunt ex illo, & ex molendino per tempus .x. an. pro mille annuatim soluendorum pro rata; nam tunc, cùm sit facta simplex concessio, nec appareat, an sit facta vel venditio, vel locatio, benè potest dici esse dubium, an sit facta vel venditio, vel locatio, & tunc procedit doctrina Bar. quòd per solutionem fiendam annuatim præsumatur locatio. Idem posset dici quando in contractu fuisset dictum, quòd communitas vendidit, & locauit pedagium, quia tunc non potest esse simul locatio & venditio, & oportet vel quòd sit locatio, vel venditio, quòd alterum dictorum verborum vendidit, & locauit impropríetur ex mente partium, & ideò in dubio poterit impropriari verbum vendidit, per rationem adductam per Bar. per illud, quod habetur iu l. cæsar ff. de publican.

¶ Sed quando simpliciter, & clarè venditur pedagium, & reditus ipsius pedagij, tunc quia ex verbis clarè apparet, quòd est venditio, & contractus venditionis, & emptionis, non indigemus alia interpretatione, l. ille aut ille, §. cùm in verbis ff. de legi. & glo. d. l. j. §. j. ff. de superficie, & debet intelligi quando est dubium de qualitate contractus, sed est secus, quando sumus in certis, vbi non est opus coniecturis vulgara regula. Nec pati modo obstat illud, quòd licet sit emptio & venditio, tamen debet iudicari secũdùm naturã locationis, cui assimilatur, l. j. §. si quis seruum, ff. deposit, quia tex. ibi loquitur quãdo est cõtractus innominatus, qui benè debet iudicari secundùm naturã contractus nominati, cui magis assimilatur; sed non est idem, quando sumus in contractu expressè nominato venditionis per verba specifica, qui habet suam spetialem naturã, secundùm quam & non aliam debet indicari.

11 ¶ Subdit Imola d. loco ex mẽte Petri in † casu, quo sint venditi fructus plurum annorum pro vno pretio non distributa solutione per annos, sed simpliciter pro certo pretio, quòd aut est venditum ius vsufructus pro certo pretio, & eo casu si aliquo tempore fructus non percipiuntur, nõ fit remissio, & periculum spectat ad emptorẽ, item si sit vendita fructuum perceptio, l. nec emptio ff. de contrahen. emptio.

12 Si taũt emuntur fructus ad certũ tẽpus ꝓ certo pretio, & tunc aut exprimitur certa quantitas fructuũ, puta si emantur x. corbes fructus nasci turi ex fundo Serano, tunc si pauciores, quàm sint venditi, nascantur, fit remissio pretij pro rata, l. si. debitor, §. j. ff. de contrahen. emp.

13 Aut † vendũtur fructus futuri ex certo fundo pro pluribus annis pro certo pretio non determinata qualitate fructuum, & eo casu si emens ex forma contractus propria eius authoritate poterat percipere fructus, & tunc, quia censetur venditus vsufructus fundi, periculum spe stabit ad emptorem sine spe alicuius remissionis, secus si de manu vendentis, quia tunc nõ cẽsetur venditus vsufructus, ideò pro rata debetur remissio. Aut non apparet, an emptor posset sua authoritate, vel de manu venditoris percipere, & tunc si sit dictum vendo tibi fructus, si qui percipiantur, & tunc videtur vendita spes, vt in simli per illud, qnod habetur in l. ꝙ si in venditione, ff. de hæred. & actio. Aut simpliciter venduntur fructus futuri, & tunc si omnes fructus simpliciter venduntur, videtur actũ, quòd emptor sua authoritate percipiat, & sic videtur vsufructus esse venditus; secus si pars vsufructus sit vendita, quia tunc agi videtur, quòd de manu vendẽtis percipere debeat.

14 ¶ † Et si quis emit fructus vnius anni tãtùm, dic inquit, quòd hoc casu debent attendi verba contractus, quia si dicitur, emit fructus talis anni, erit emptio, & venditio, cuius periculum à die initi contractus spectabit ad emptorem; si autem dicatur, quòd conduxit fructus talis anni, erit conductio, l. qui saxum, ff. de donat. & hoc quando venduntur fructus

15 futuri, si autem † fructus pendentes emantur, est clarum, quòd periculnm est ipsius, habetur iu l. manu §. cùm emptio, de cõtrahen. emptio. per Bar. in l. cotem ferro, §. fi. ff. de public. per Imola. d. cap. propter, in fine.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticus contractus, est cùm conceditur res immobilis ad meliorandum cum annua pensione.*

2 *Canon competens quis dicatur.*

3 *Pensio iusta dicitur, quæ cumulata in spaciũ viginti annorum ascendit ad veram æstimationem.*

4 *Feudum non datur principaliter propter pecuniam, sed propter amorem &, honorem.*

5 *Emphyteuta pacta seruare debet.*

6 *Emphyteuta statuto tempore canonem soluere debet, etiam si non sit interpellatus.*

7 *Emphyteuta qua die teneatur soluere pensionem, si nibil dictum pacto sit.*

8 *Pactũ, ꝙ emphyteuta non possit expelli, si cessauerit in solutione, non est obseruandum.*

9 *Emphyteuta per quod tempus cessans soluere canonem*

canonem expelli possit.

10 *Emphyteuta si promissit pœnam rato manante pacto potest expelli etiam soluta pœna.*

11 *Dominus propria authoritate expellere potest emphyteutā ob non solutionem pensionis, melius tamen hoc iudicis authoritate fit.*

12 *Emphyteuta lapso biennio vel triennio iniustè possidet.*

13 *Pactum, quòd cessante emphyteuta in solutione, liceat domino ingredi propria authoritate quid operetur.*

14 *Iuxta causa impedimenti excusat emphyteutā.*

15 *Emphyteuta ob canonem non solutum an cadat ipso iure.*

16 *Factum hominis sæpè requiritur in eo, quod fit ipso iure.*

QVAESTIO DECIMA NONA,
De solutione canonis emphyteutici, & de moræ purgatione circà solutionem.

NEC est profectò inconueniens, aut à materiã nostra aberrans, quòd aliquid dicamus etiam de canonis solutione;
1 cōtractus † autem emphyteusis est, cum conceditur res immobilis ad meliorandum alicui, qui pro hoc dat certã quantitatem, & post se constituit daturū certam modicam annuam pensionem in recognitionem directi dominij in recompensationem fructuum percipiendorum, glo. in c. potuit in verbo emphyteuta extra loca. Ias. in l. j. C. de iur. emphyt. in principio, vbi dicit, & tenet, ꝙ verior opinio est, quòd certa quantitas non detur in emphyteusi, sed solùm constituatur certa modica annua pensio, Bar. in l. si mihi, & Titio, ff. de verb. oblig. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 5. & illa modica pensio annuatim soluenda constituta est, & appellatur canon emphyteusis, d. glo. d. c. potuit, & dicit Specul. in tit. de emphyteusi §. nunc aliqua, versi. sextò quæritur, quòd emphyteusis solet fieri pro certa pensione, quãti solet esse reditus minus sexta parte, nisi sit emphyteusis domus, aut rei ruinosæ, quia tunc plus minuitur pēsio; & Alex. in consi. 79. 3. col. versi. circà quintum, lib. primo, quòd in emphyteusi canon compe-
2 tens debet † iudicari ille, qui ascendit ad reditum, qui percipitur ex re ipsa facta diminutione vj. partis scilicet si fructus ascēdunt ad duo decimam, competens canon erit in x. in authē. perpetua, C. de sacrosan. eccles. vbi Bar. Specu. vbi suprà disputat, & distinguit circà qualitatē rei, quæ datur in emphyteusim, qa inquit, si sit inutilis res, quæ datur ĩ emphyteusim, quæ nullos reditus habeat, tunc inquit Specul. in versi. si autem res ecclesiæ, quæ datur, quòd dabitur in emphyteusim qualitercunque potest, & si sit res pretiosa nullos tamen reditus vel modicos reddens, re subtiliter æstimata assignari debet
3 iusta pensio, & iusta dicitur pensio, quæ cumulata in spatiū xx. an. ascendit ad veram rei æstimationem, & verum rei valorem, vt per Spec. ibidem, & per Corne. consi. 201. incip. visis, & consi. 285. viso. iij. parte, & per eundem consil. 265. incip. circà, prima parte, vbi ponit, quæ sit iusta pensio in his, quæ sunt modici valoris, & pro feudo pari modo constituitur modica pensio, & modica pensio soluitur, quia feudum nō
4 datur † principaliter, propter pecuniā, sed propter amorem, & honorem concedentis domini, cap. j. de feud. dat. inuicem, Alex. consi. 79. j. lib. incip. circà primùm 4. col. versi. hoc proba.
5 ¶ † Et iste canon debet solui per emphyteutā conuentis temporibus, quia pactiones & conuenta debent per emphyteutam obseruari, l. ij. vbi Ias. primo not. C. de iure emphyte. vt per Specul. in §. nunc aliqua, de loca. versic. 88. vbi dicit, quòd pensio de re emphyteutica est soluenda prout conuenerit inter partes, aliàs inter tres vices poterit solui canon, dummodo ante calen. Ianuarij l. placuit, C. de collat. fund.
6 pat. ¶ † Vnde emphyteuta statuto tempore debet soluere canonem promissum, etiam si non sit ei nuntiatum, quòd soluat, quia non est requirendus, quando statutum tempus illū ad monet, capitulo potuit, de loca. in fi. vbi glo. in verbo statuta, dicit quòd eo casu creditor siue dominus directus non debet vrgeri ad petitionem, l. creditor, C. de pig. l. quidam, C. de admi nist. tut. si verò emphyteuta non soluit intrà tē pus à iure statutum, non videtur eo ipso quòd non soluit rescisa, aut resoluta emphyteusis maximè si dominus patitur emphyteutam perseuerare, arg. cap. ij. de precar. quia si post recipit pensionem videtur refirmare contractū, Spec. de loca. §. nūc aliqua, versi. 23. & 83. quod maxime procedit in emphyteusi ecclesiastica in qua numquàm cadit emphyteuta, nisi velit ecclesia, quia si velit ecclesia potest vel illum expellere, vel posteà soluentē retinere, quia id est in electione ecclesię, etiam si ceciderit in commissum, Specul. vbi suprà versi. tertiò quęritꝰ.
7 ¶ † Si verò non sit conuenta, vel statuta dies solutionis canonis, vel pensionis, tunc circà solutionem, & solutionis tempus est standum cōsuetudini regionis, quæ iam hoc casu debet

Iii attendi

attendi & si consuetudo aliqua non apparet, tunc attende, quòd minimum est, idest in fine anni. glo. & Bar. in l. idem, C. loca. vbi. glo. quærens quo tẽpore sit soluenda pensio, resp. quædam leges videntur velle, quòd in principio, & si non soluit cessans expellatur, d. l. ędẽ, quædam in medio, sicut in salario, quod fiscus dat patrono suo, l. per hanc §. sexcenti, C. de aduo. diuer. iud. quædam volunt, quòd in fine sicut cùm aliquid debetur in diem, l. j. ff. de migrã. §. si pẽsio; subdẽs glo. tu dic primò seruari, quod actum est, quod si non apparet, tunc serua morem ragionis, l. cùm delanionis §. asinam ff. de instit. lega. quod si nõ apparet, tũc serua quod minimum est, idest in fine anni, l. semper in obscuris ff. de reg. iuris & l. semper in stipulationibus, tenet Abb. cap. propter de loca. versi. sed quæritur, Bar. in l. si seruus cõmunis, §. fi. ff. de stip. ser. vbi concludit, quòd obligatio comittitur in principio, sed exequutio nõ fit, nisi in fine, subdens glo. d. l. ædẽ, ꝙ licet conductor non tenetur soluere nisi in fine anni, tamen si non soluet, potest expelli, maximè post tempus soluendæ mercedis ita, &

8 taliter, quòd, si locator † vel dominus promissit conductorem non expellere, etiam si cesset soluere, & si expelleret, promisit pœnam, potest nihilominus expellere, & non tenetur ad pœnam, l. quæro, §. inter, ff. loca. sequitur Firman. in tracta. de gabellis secunda parte col. 6. versi. quintodecimò quæro quòd conductor domus, aut fundi non soluens pensionem potest expelli statim, & priuari commoditate fruendi re conducta, l. ædem l. vtiq; ff. de dam. in fect. Bar. in l. ij. C. de iure emphyt. & in l. iij. quinta quęst. prĩc. C. de pig. vbi dicit esse verũ etiã propria authoritate, tenet Bal. in l. certa C. vt in poss. lega. Alber. in authen. q rem. C. de sacrosan. versi. & ideò distingue, q a si tractatur de expellendo colonum, & tunc si est colonus ad non modicum tempus, & expectatur biennium, si ad modicum, & expellitur primo anno, nisi sit actum in cõtrariũ, subdit eadem glo. quòd colonus expulsus tenetur nihilominus ad solutionem pensionis, l. colonus in princip. vbi Bar. ff. loca. quod dicit verum etiam ad integram pensionem, & pro toto tempore, quia facto & culpa sui fuit expulsus, glo. Bar. & alij d. l. ædem. C. loca. Firmã. d. loco.

9 ¶ † Emphyteuta autem cessans per biennium in solutione canonis emphyteutici iustè de emphyteusi expelli potest, c. potuit extrà loca. vbi glo. quòd hoc est in emphyteusi ecclesiastica, in qua biennium sufficit, in emphiteusi verò priuata est secus, quia non biennium, sed triennium requiritur authen. hoc ius C. de sacrosan. eccles. §. qui rẽ & l. ij. de iur. emphyt.

10 subdens glo. ibidem, quòd, si † conductor, aut emphyteuta promisit soluere pœnam rato manente pacto, si non soluat pensionem, & dominus petat pœnam, & nihilominus velit eum expellere, potest argu. leg. qui fidem, ff. de transac. l. pacto, l. cùm proponas, C. de pact. sequitur Ias. d. l. ij. col. 48. num. 144. versi. in ea glo. vbi tenet, quòd in vim clausulæ rato manente potest dominus ab emphyteuta pœnam exigere, quam si non soluerit, promisit soluere & eum de emphyteusi deijcere per Imola cap. potuit de loca. versi. in ea glo. in fi. Specul. §. nunc aliqua versi. 36. cũ duob. versi. seq. de loca. vbi dicit, quòd dominus vel ecclesia stante dicta clausula potest agere ex contractu ad eijciendum emphyteutam, & agere ad pœnã ex stipulata, & sic pœnam exigere, & illum expellere per Bar. d. l. ij. versi. quæro quando & glo. c. potuit in ver

11 bo expelli, dicit † quòd in tãtum est verum, ꝙ emphyteuta cessans soluere per bienuium põt ab emphyteusi expelli, quòd id etiam potest propria authoritate dominus, si canonem debito tempore non soluit, d. l. ij. & x. q. ij. hoc ius §. qui rem, ibi pertimescat crimen, cùm sibi arbitrium suæ voluntatis, & vltionis sit concessum, l. deuotum, C. de met. lib. xij. sed melius facit dominus, vel ecclesia, si authoritate iudicis hoc fecerit, l. iij. C. de pig. c. pastoralis extra de priuileg. sentit glo. d. l. ij. in verbo repellere, dicit id esse tutius Innocen. d. c. potuit, qui dicit, ꝙ dominus potest propria anthoritate emphyteutam expellere, sed melius, vt id fiat iudicis authoritate, vbi Abb. sentit in contrarium, quòd videlicet id procedat in colono, qui potest ꝓpria authoritate expelli, qui colonus nullum habet ius in re, merito potest propria anthoritate expelli, si non soluit debito tempore, secus in emphyteuta, qui habet ius in re, qui non debet propria authoritate expelli per simile in l. creditores, C. de pig. & hæc opinio inquit tutior est, maximè propter scandala vitanda, quæ sequi possent, Alber. anthẽ. qui rem, C. de sacrosa. versi. & ideò distingue Specula. §. nũc aliqua, versi. 48. quòd hoc potest procedere, quando constat emphytentam non soluisse infrà tempus debitum, secus si negat se emphyteutam, vel dicat non esse elapsũ tempus soluendi, vel dicat se soluisse, & in solutione canonis non fuisse cessatum, aut allegat aliquod ius in re emphyteutica sibi competere, de quo se paratum offerat ecclesię de iure respondere, quia tunc per negationem res efficitur dubia, ecclesia vel dominus tunc non

poterit

poterit expellendo ius dicere, præsertim si copiam iudicis habent, arg. l. iij. ff. ad exhiben. §. idem & C. vnde vj. l. non ab re, ibi sine causa legibus coniuncta, subdit glo. d. cap. potuit, quòd, si emphyteuta tradidit alij possessionem, talis possessor à domino propria authoritate non deijcietur de possessione, arg. l. si colonus, ff. de vi, & vi arma. Specula d. versi. 48. illud autem certum est, quòd si emphyteuta alij tradidit possessionem, vel ipse ab alio sit inde expulsus, tunc dominus authoritate propria non deijciet talem possessorem, d. l. si colonus, Abb. cap. potuit allega. in glo. in verbo potuisse ext. de loca.

¶ In hac materia expulsionis emphyteutę nō soluentis authoritate propria, aut authoritate iudicis, Bar. d. l. ij. C. de Iure emphyt. versi. hoc pręmisso, dicit & tenet, quòd aut dominus vult expellere emphyteutam de possessione contradicentem, resistentem & exire nolentem, & authoritate sua non potest, l. non est singulis, ff. de reg. iur. aut non vult expellere, sed ipse dominus vult ingredi, & turbare emphyteutam in possessione sua non totaliter expellere, & tunc potest, quia, cùm dominus habeat ciuilem possessionē, l. mole & ibi not. de præs. 30. ann. ratione suæ ciuilis possessionis potest ingredi possessionem, & emphyteutam turbare; & facit quod dicit Bal. sequendo Specu. in c. j. §. ad hæc de pace iura. firma. ꝙ emphyteuta non potest de facto vnquàm expelli, nisi culpa eius esset liquida, & nihil in de lictum allegaretur, & per eundem Bal. in d. l. ij. C. de iure emphyt. versi. quæro an quòd dominus emphyteutam non soluentem propria authoritate expellit, si cōstat de emphyteusi, aliàs secus, qa possessor nō debet ius suū indiscussum relinquere, & proprietarius suam ciuilem possessionem non negligere, & ideò proprietario est licitum insistere, & possessori resistere, & neuter dicitur vim facere, quia iustè facit proprietarius, non iniustè facit possessor, vnde vtriq; licet ad arma deuenire, & aduersarium viribus superare, cap. inter dilectos de fid. instru. vbi Innocē. D. Io. de Imola in c. potuit extrà locat. col. 16. versi. quæ igitur opinio, post multas varias recitatas doctorum opiniones pro intelligētia veritatis ad istum passum, & pro concordandis opinionibus dicit, quòd aut emphyteuta resistit de facto tamquàm volens priuare dominum sua ciuili possessione, & tunc videtur, quòd sit licitum pro sua defensione domino ipsum emphyteutam expellere per ea, quæ habentur in l. iij. §. cùm igitur de pignor. & c. olim causā, de restit. spoliat. aut emphyteuta, licet resistat de facto, resistit ne expelletur protestās tamē, quòd non intendit dominum priuare sua ciuili possessione, sed defendere suam naturalē, quod videtur posse protestari per id, quod habetur per glo. & doct. in l. vna C. vti possed. & videtur quòd possit resistere, & contradicere, & sic procedat, quod dicit Barto. dicta l. ij. In dubio verò si de facto resistit, ne dominus intret possessionem, videtur facere violētiam respectu possessionis ciuilis per illud, ꝙ legitur & not. in l. clam possidere, §. fi. cum l. seq. ff. de acq. poss. subdit Imola, quòd ex quo in l. ij. C. de iure emphyt. & in d. c. potuit videtur indistinctè, quòd post lapsum biennij, aut triennij possit emphyteuta expelli, videtur dicendum quòd id possit propria authoritate, & licet emphyteuta dicatur possidere naturaliter, & protestatur quòd non intendit ei ponendo se in sua naturali, priuare dominum
12 sua ciuili, tamen ex † quo lapsum est bienniū vel triennium, indebitè & iniustè emphiteuta possidet, & sic possidendo in consequentiam iniustè videtur turbare, & violentiam inferre circa ciuilem possessionem domini per id, quod habetur in l. vim facit ff. de vi & vi arma & ideò ex eo quia videtur facere violentiā domino in ipsa ciuili possessione, possit dominus propria authoritate emphyteutam expellere, ex quo aliter nisi eo expulso non potest benè desisti à violentia & turbatione ciuili, sic igitur in proposito, quia non videtur posse desisti à violentia, & turbatione ciuili, si emphyteuta retineat naturalem, ex quo retinet indebitè, videtur quòd possit eundem dominus expellere, vt per Imolam ibidem, vbi id comprobat optimis medijs confutatis contrarijs. Tenet hanc opinionem & sequitur Ias. d. l. ij. C. de iure emphyt. col. 28. versi. in ea glo. ibi colonus vbi per quinq; columnas hanc opinionem disputat & defendit, subdens in versi. prędicta omnia procedunt, quòd tantò magis ea opinio est amplectenda, & tenenda, quan-
13 do † in contractu emphiteutico adest pactū, quod quotidie in instrumentis emphyteuticis apponi solet, quòd si emphyteuta cessauerit in solutione canonis per biennium continuum, tunc sit licitum domino ingredi propria authoritate, & corporalem sibi possessionem capere; quia vigore talis pacti, vel conuentionis licet domino contrà emphyteutam resistentē, & contradicētem in possessionem ingredi sua ipsius propria authoritate secundùm quod cōcludit Salic. ibi col. 6. quem ipsemet allegat, reiectis per eundem Ias. ibi in contrariū oppositis.
14 ¶ † Sed, si emphyteuta cessauerit in soluendo

canonem, vel pensionem iusta aliqua eã, aut obstaculo impeditus, nõ videtur quòd debeat expelli, vel priuari iure suo, etiam si sit lapsum, vel bienniũ, vel tẽpus statutum, aut conuentũ, puta quia emphyteuta esset detentus in carceribus, qui dicitur legitimè impeditus, tenet in terminis D. Anto. de But. in cap. significante, 4. not. de pigno. per Ias. in l.ij.C. de iure. emphyt. col. 17. versi. vigesimò primò, vbi subdit, quòd si emphyteuta in casu isto ipso iure caderet, deberet restitui virtute clausulę generalis.

15 Pro quo facit, quia † licet quidam teneant, quòd emphyteuta ob canonem non solutum post biennium non cadat ipso iure ab emphyteusi, sed per sententiam per tex. in l. ij. C. eod. tit. vbi habetur emphyteutam ità demum repellendum, si dominus hoc voluerit; vnde videtur, quòd petitio domini, vel ecclesię est porrigenda, vt per Roman. in consi. 212. Alexan. consi. viij. vol. 3. tenetur, quòd requiri habeat sententia, & licet etiam contraria opinio, quòd immò ipso iure cadat, sit magis vera, per Specul. in tit. de emphyteusi, §. nunc aliqua versic. quadragesimò septimò per Hostien. & Anto. de But. in c. potuit extrà loca. Salyce. in d. l. secũda, quòd emphyteuta ecclesiæ, qui stetit per biennium, quòd non soluit, sit ipso iure priuatus absque aliqua sententia declaratoria secundùm communem opinionem, quã attestatur. D. Anto. d. loco. & per Dec. consil. 146. prima parte, veruntamen, licet ius hoc faciat, tamen indiget ministerio volentis, & volentis ecclesiæ secundùm Spec. d. loco quia, licet cessauerit per biennium in solutione, non cadit, nisi ecclesia eum cecidisse velit not. Bar. d. l. ij. per verba tex. ibi si non voluerit, & per doct. ibi communiter, & per Bal. in Authen. qui rem, in fi. C. de sacrosan. eccles. dicens, quòd priuatio emphyteusis propter canonem non solutum non est in facto esse, sed in potentia fieri domino volente, vt not. etiam de feudo, vt per eundẽ Bal. in l. fi. in fi. de reuocan. dona. vbi inquit, quòd etiam si dictum fuerit, quòd ipso iure feudum reuertatur, intelligitur tamen domino volen-

16 te; sępæ enim † in eo, quod ipso iure fit, facto hominis est necesse, vt in compensatione, quæ licet ex legis dispositione fiat, & fieri habeat ipso iure, tamen obiectio hominis de ea opponẽtis, vel allegantis est necessaria Instit. de actio. ad fi. tit. & præteritione ruptum est testamentum, & tamen obiectio est necessaria, C. de lib. præte. l. maximum, §. scimus, etiam si emphyteuta non soluit infra tempus à iure statutum, tamen non est rescisa emphyteusis, maximè quandiu dominus patitur emphyteutam rem tenere; quia immò si recipit, post pensionem, tacitè refirmatur contractus, Specul. d. titu. locat. §. nunc aliqua, versi. 83.

SUMMARIUM.

1 *Canon emphyteuticus totus & integer solui debet.*
2 *Emphyteuta, qui minus soluit, legem contractus non seruat.*
3 *Censualis contractus recipit remissionem ex superuenienti casu.*
4 *Actum nihil videtur, cùm aliquid superest agendum.*
5 *Emphyteuta si pro parte soluit, pro parte non propter paupertatem excusatur.*
6 *Emphyteutæ hæredes si plures sint, & vnus pro parte sua soluit, alij non, an oẽs veniant expellendi.*
7 *Emphyteuta Canonem per partes inuito domino soluere non potest.*
8 *Obligationis conditio non debet mutari ex facto hæredum.*
9 *Dominus si diuisioni consentit sibi præiudicat.*
10 *Hæres si cessat in solutione canonis, an cadat à iure emphyteũtico.*
11 *Emphyteuta si minus debito per errorem soluat an possit expelli.*
12 *Obligatio dandi differt ab obligatione, quæ cõtinet factum.*
13 *Emphyteuta domino consentiente potest soluere pro multis annis anticipata solutione.*
14 *Oblatio debet fieri congruo tempore.*
15 *Debitum præsumitur ex annua solutione decẽ annorum.*
16 *Vini & bladi precium cursu tẽporis variatur.*
17 *Emphyteuta pro tribus annis solutionem anticipare potest.*

1 CANON autem emphyteuticus debet solui totus, & integer, nec sufficit quòd in parte soluatur; quia, si deficit vnus nummus, cadit à toto, pœna enim quæ additur dationi in totum committitur, etiam si in parte cessetur, l. stipulationum aliæ, §. si tu sortem ff. de verb. oblig. l. hæredes. §. idem iure

2 ff. famil. hercis. quia † emphyteuta, qui minus soluit, legem contractus non seruauit, l. etiam si patris, ff. de leg. primò & l. si quis in graui, ff. ad sillanian. §. si quis tabulas, ij. respõ. Et si pro parte tantùm perderet dominus ex partis cessatione, compelleretur dominus ad communionem cum emphyteuta inuitus, contra tex. in l. si

in l. si non sortem, §. si cẽtum, ff. de cond. indebit. per Alber. in authen. qui rem, C. de sacrosan. versi. in ea glo. vbi dicit esse † secus in
3 contractu censuati per c. constitutionis §. si. de relig. dom. & c. propter de locato adduct. vbi fit remissio ex superuenienti casu fortuito, quæ debet cõmensurari ipsi casui; in emphyteuta verò in isto casu agitur ad penam contumatiæ vt per Alber. ibidem.

¶ Specul. in tit. de loca. §. nunc aliqua versi. 29. de hoc quęrit, & inquit, si partem pensionis soluit, & in parte per biennium, & vltrà cessauit, videtur, quòd totam amittit, & quòd partis solutio non prodest ad vitandam pœnam l.
4 hæredibus §. in illa, ff. famil. hercis. † quia nihil videtur actum, cùm aliquid superest ad agẽdum nec videtur edere, qui in totum nõ edit, nec videtur defendere, qui in totum non defendit, 7. q. j. nihil l. penul. de eden. C. & l. si defensor, ff. de inter. actio. vbi adductis etiam multis pro parte contraria tandem concludit
5 distinguendo, qa si † emphyteuta cessauit ꝓpter paupertatem, quòd excusatur pro parte quam soluit, nec cadit à toto, arg. ff. de colla. bo. l. j. §. si cum duobus, & c. olim el Tertiò de restit. spoli. subdens, vel die, quòd propter paupertatem excusatur in totum, si soluere integrè peratus sit.

¶ Si verò cum totũ soluere potuerit, propter cõtumatiam partẽ tantùm soluit, tũc nõ ꝓdest solutio partis, immò res sibi auferri potest.

6 ¶ Facit quia † si emphyteuta decessit pluribus relictis hæredibus, ex quibus vnus soluit partem suam alij verò non, quòd oẽs videntur expellendi, tenet Hostien. in summa de loca. §. si. versi. quid si ex pluribus. per Alber. in l. ij. C. de iure. emphit. col. v. versi. si emphyteuta decisit, vbi etiam dicit, quòd existentibus duobus emphyteutis obligatis insolidum, cessatio vnius alteri nocet, & preiudicat; Habetur clarius per eundem Specul. de locat. versi. septimò quæritur, quòd si emphyteuta decedat duobus hęredibus relictis, quorum vnus soluit, alter non, quòd vterque expelli potest, l. cùm idem, ff. famil. hercis. nec proderit ei, qui soluit, solutio sua, ne tributorum præstatio confundatur; dicit hoc glo. magistralis, à qua omnes id accipiunt, in l. communi, ff. cõmuni diuidun. nam & si defunctus, dum viueret, partem tãtùm solueret, expelli posset, arg. de ver. oblig. in exequutione, & arg. l. quamdiu C. de distra. pig. nec debet ius immutari ex persona successoris, l. ij. ff. de verb. oblig. §. si. & licet è contra posit dici, quòd si tota res comittitur, propter partem non soluentis, vnus punitur propter peccatum alterius, & pęna vlterius extenditur, quàm reperiatur in excedente delictum contrà. tex. in cap. quæsiuit, extra quę si. à maio. parte cap. & alteri per alterum iniqua conditio afferri non debet, l. non debet, de reg. iur. tamen inquit Specul. quamuis soluens deijciatur, non tamen damnificatur propter alium nõ soluentem, quia agit contrà eum, & ab eo suum interesse consequetur iuditio famil. hercis. l. hęredes. §. in illa, sed ista responsio, quam Specul. dat mihi non placet, nec videtur generalis, quia posset dari casus, quòd propter paupertatem, aut propter alium cõtingentem casum ille, qui soluit, non poterit suũ interesse consequi ab eo, qui soluere cessauit, vnde melius quadrat distinctio, quam suprà fecit idem Specul. de paupertate, & contumatia, quia si per contumatiam oẽs expellantur, si per paupertatem sit cessatũ, sit secus.

7 ¶ † Facit quia emphyteuta non potest soluere canonẽ inuito dño per partes, sed semel totum & integrum tenetur soluere, Paul. de Cast. in l. quidam æstimauerunt ff. si cer. pet. ergo nec hęredes debentes canonem possunt dicere, quòd volunt soluere vnusquisque ꝓ sua parte, quia obligatio ad canonem est realis, licet ipse hæredes diuidant inter se, tamen quilibet tenetur insolidum ad censum, d. glo. in l. cõmuni ff. comun. diuid. in verbo confunderetur, quę habet, quòd si hęredes emphyteutæ inter se diuiserunt rem emphyteuticam, vnus soluit ꝓ parte sua canonem, alter non, tota res incidit in comissum, quam glo. sequuntur ibi cõiter dactor. sequitur Alex. cons. 7. ij. col. v. vol. Hostien. in suma. §. si. de locat. Specul. & Io. And. allegatis locis suprà Dyn. Bar. & Ludo. Roma. in l. fraudati, ff. de publican. quia ad euitationem pœnę particularis solutio nõ sufficit, d. l. in exequutione §. si. ff. de verb. ob-
8 lig. & † ex facto hæredum non debet mutari conditio primæ obligationis, l. ij. §. ex his. ff. de verb. oblig. tenet Feder. de Senis cons. 228. incip. duo fratres, est decis. facta in terminis Matthæi. de afflictis. decis. 153. incip. venditur, vbi est casus, quòd duo collaterales vel vicini, qui iure congruo euicerunt ab emptore domum emphyteuticam ecclesiæ vtriq; vicinam aut proximam, & inter se illam pro rata diuiserunt, tenentur insolidum ad solutionem canonis, & vnusquisq; potest à domino, vel ecclesia insolidum, & pro toto conueniri, non pro parte, maximè si ecclesia, vel dominus directus nõ consensit illorũ diuisioni, quia, si
9 dominus † cõsensit dictæ diuisioni, sibi præiudicauit, et stante consensu, si vnus soluit partem suam, alter cessauit per biennium soluere, part

pars non soluentis tantùm incidit in cōmissū, nō pars soluētis, vt dicta decisione; Facit simile de consensu, quod ponit Ias. d. l. ij. C. de iure emphyt. col. mihi 49. versi. in ea glo., ibi neq; poterit, vbi posita quęstione quomodo, & per quam viam domino succurratur, si primus emphyteuta fecit secundum emphyteutam, circà secundum emphyteutam, vt dominus possit ab eodem secundo canonem habere, dicit ꝙ, si secundus emphyteuta est factus de voluntate, & consensu domini, & per dominum, vel de eius voluntate inductus in possessionem, dominus benè ab eo consequetur canonem, vel pensionem, quia cum eo videtur quasi contraxisse, ratione cuius contractus sibi competitur personalis actio ex. l. fi. versic. necessitatem. C. de iure emphyt.

10 ¶ † Hæres verò emphyteutæ ignorans rem emphyteuticam cessans soluere canonem, licet secundùm quosdam, quia habet iustam causam ignorantiæ, videtur, quòd non debeat expelli, quia qui habet iustam causam ignorātiæ non est improbus, l. non videtur ff. de reg. iur. tamen de stricto iure cadit, quia cum hæres sit eadem persona cum defuncto, ea tenetur scire, quæ sciebat defunctus, l. cùm hæres. ff. de diuers. & temp. nec eius ignorantia domino debet esse nociua, sed benè, quia iustam habet causam ignorantiæ, restituitur in integrum ex clausula generali, si qua mihi iusta causa &c. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua, vers. 18. quæritur, & id maximè ꝓcedit, vbi hæres ignorabat, cui soluere deberet, & pari modo cadet, si hæreditas, cui debet fieri solutio, iacet, sed tamen ex dicta clausula generali fiet illi restitutio in integrū, vt per Specul. dicto loco in duobus versicu. sequen.

11 ¶ † Sed quid si emphyteuta soluit minus debito per errorem, an debeat expelli de emphyteusi, & videtur quòd non, quia ille, qui facit ꝙ scit, satis implet, licet in aliquo erret, per Bald. in l. prima 3. col. versi. decimò ratione, C. de hære. actio. & vt dico suprà eo. versi. sed hoc procedit, scientia est, non ignorantis, quæ hominē obligat, l. super seruis, qui milit. non poss. contrarium videtur per Specul. in §. nunc aliqua; de loca. versicu. 29. quæritur, vbi solutio partis non prodest ad pœnam vitandam, & nihil actū esse videtur, cum aliquid agēdum superest, nec defendere videtur, qui in totum non defendit, & per eundem Specul. in tit. de abitr. §. fi. ver-

12 sicu. quid si plura, vbi dicit quòd † refert, quòd sit in obligatione, vel dare, vel facere, quia si dare, prout est in emphyteusi, tūc si ꝓ parte fiat, contrà pœnam insolidum committitur, & exigitur, etiam si de marcha restat vnus denarius ad soluendum tantùm, l. stipulationum aliæ, §. si sortem. ff. de verb. oblig. & l. in exequutione §. pen. & C. de distr. pig. quandiu, subdit Spec. & hæc vera sunt, quando aliquid dandum est ab vno, cæterùm si à pluribus, tunc pro parte committitur, & exigitur, l. qui duobus, l. qui habere, l. plautius, l. qui fundus ff. de cond. indeb., nisi tamen illi plures loco vnius succederent, & loco vnius habeantur; exemplum do, quando pluribus concessa est emphyteusis, qui tenētur quilibet pro rata. item quando est concessa vni, qui post relinquat plures hæredes, qui loco vnus habentur; addo, si verò sumus in casu hæredum, vel successorum, in quibus admittatur probabilis ignorantia, tunc, si in parte talis hæres cesset soluere, cadit quidem, & committitur pœna quo ad totum, sed in integrum restituitur, vt diximus suprà.

13 ¶ † Et si emphyteuta timens casum caducitatis obcessationem solutionis sequendam volēs sibi, & suis hęredibus in futurum prospicere, & sic velit pro multis annis anticipatè canonem soluere, an possit, & videtur, quòd possit id facere accedente consensu domini, vel ecclesiæ, cui emphyteusis soluitur; nam quod certo die promissum est, statim dari potest, ff. de solut. ꝙ certo die l. placuit C. de collat. fund. patrimoni. Specul. in §. sequitur, versi. fi. de locat. dat formā institutionis talis anticipatę solutionis, & tenet in §. nunc aliqua, versi. 32.

¶ Sed si dominus directus, aut ecclesia nollit accipere huiusmodi anticipatam solutionē ca

14 nonis, non potest cogi, quia † oblatio debet fieri congruo tempore, l. si soluturus, ff. de solut. vt enim ecclesia non potest emphyteutam ante tempus ad soluendum cogere, l. licet C. de cond. indeb. ecclesia pari modo non cogetur recipere, vt ęqualitas seruetur arg. l. si cùm dies ff. de arbitr. §. si arbiter, tenet Bal. in l. eum qui, ff. de ann. lega. idē in l. statu liberis, §. qui si seruus, ff. de statulib. Bal. Cyn. Ias. & alij in l. ij. C. de iure emphyt. Ias. versi. 22. quæro Guliel. de cun. & idem Bal. in l. plures, in fi. de fid. instru. quia generalis solutio tot annorum posset afferre incōmodum domino ad probationem recognitionis dominij; quia per solutionem an-

15 nuam † x. annorum præsumitur debitum l. si certis annis, C. de pactis, si vnica sit solutio ꝓ x. vel pluribus annis, quia nō esset idem, sibi in hoc preiudicatur, per Cyn. & Bal. in l. ij. de dot. promissio. Bar. in l. eum qui. allega. & inuitæ ecclesiæ etiam illud, quod melius est, præstari non potest, l. nō posse, ff. de vsufru. habet enim suspectum futurum præiuditium. l. ij. ij. resp. ff. sol. mat.

¶ Sed istam conclusionem limitat Bar. in d. l. eum

eum qui, nisi emphyteuta velit soluere pro pluribus annis, & facere cautum dominum, & ecclesiam pro omni anno, & interesse, quod ob hoc incurrere posset ob probandam recognitionem dominij, & de hoc eidem domino facere in amplissima forma instrumentũ, quia tunc secũdum Bar. cauto facto domino, & indemni conseruato, posset fieri anticipata solutio dicto rum annorum. Sed ex eo quia damnum, & interesse posset contingere, & resultare, etiam ex alia causa ecclesiæ, & domino, quàm ex causa difficultatæ probationis circa recognitionẽ dominij, puta quia emphyteuticus canõ posset esse, & solui in frumento in blado, in vino, & alijs huiusmodi, quæ multùm interest, quòd soluãtur debitis temporibus, & multùm interest, quòd potius soluantur vno tẽpore, quàm alio, vno die quàm alio, propter pretij & valoris varietatem, ideò Ias. non admittit d. limitationẽ, & tenet quòd non possit inuita parte fieri solutio canonis plurium annorum semel, & vni-
16 co contextu, quia † viuum, & bladum, quod debes ad tempus, quod cursu temporis potest vel deteriorari, vel in pretio meliorari, non cogor ante tempus recipere, est doctrina Guliel-
17 mi de Cuneo. in l. plures. de fid. instru. † emphyteuta tamen, licet non possit anticipare solutionem pro x. vel pro multis annis, tamen potest pro tribus annis benè anticipare per tex. in l. placuit, C. de collat. fund. patri. lib. xj.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta cessans soluere canonem si creditor est domini pro tanta summa non cadit à iure.*
2 *Compensatio non fit ipso iure.*
3 *Canon emphyteuticus potest solui ei per penitus extraneum.*
4 *Solutio procũris et negociorũ gestoris prodest emphyteutæ.*
6 *Solutio censũs facta per tertium etiam eius nomine prodest habenti ius.*
7 *Dominus non cogitur ab alio quàm emphyteuta acceptare Canonem.*
8 *Emphyteuta citatus ad soluendum canonem, si non soluit per lapsum sex mensium cadit à iure suo.*
9 *Censum soluere denegans potest excõmunicari.*
10 *Emphyteuta si sit periurus in solutione Canonis potest feudo priuari.*
11 *Iuramentum regulatur secundùm naturam actus, super quo interponitur.*
12 *Emphyteuta si rem amittit, perdit et fructus*
13 *Emphyteuta expulsus tenetur ad solutionem Canonis temporis præteriti.*
14 *Emphyteuta ob non præstationem pẽsionis per 40. annos videtur liberatus.*
15 *Perditum non est, quod retinetur in bonis.*
16 *Possessionis suã causam nemo sibi mutare põt.*
17 *Diuturna præstatio facit præsumptionem emphyteusis, & conductionis.*
18 *Diuturna prestatio non facit præsumere quem esse vassallum.*
19 *Detinens rẽ diu & soluens per 40. annos præsumitur emphyteuta.*

SED Emphyteuta creditor domini in tanta summa, vel maiori, quàm se ostendat pensio, vel canon, non solutus, si cesset per duos annos in solutione, etiam si antè lapsum biẽnij de compensatione non opponat, prout opponere debet secundùm aliquos, tamen non cadit à iure, quia odio pœnæ, & ad pœnam euitandam compensatio fit ipso iure secundùm not. per glo. & doct. in l. si constat, ff. de compensat. per glo. & Bal. in l. 1. eo. tit. quia cùm hic agatur de euitatione pœnæ, ne ipse emphyteuta cadat à iure suo emphyteutico, intelligitur ipso inte opposita compensatio, etiam si non fuerit opposita ante tempus biennij, tenet Imola in c. bona fides extra. deposit. 9. col. per Ang. in l. semel mora, ff. sol. mat. Io. Fab. & Io. de Platea in §. in bone fidei. Instit. de actio.

¶ Et dicit Specul. in § nunc aliqua de loca. ver
2 sicu. 79. quæritur, quòd, si † emphyteuta cessauit soluere pensionem vltrà biennium, & ecclesia velit eum expellere, & ipse alleget, quòd ecclesia sibi tenetur ex aliqua causa in maiori quantitate, quàm sit pensio, vel canon, & compensationem opponat, siuè dicamus compensationem fieri ipso iure, & ex hoc potest se defendere, ne expellatur, quia nec res incidit in commissum, l. si ambo, §. cùm autem alteri, ff. de compensa. & pari modo se se tuebitur siuè dicamus, quòd compensatio non fiat ipso iure, si tamen ante lapsum biennij sit obiecta compensatio, & ego adderem etiam post lapsum biennij statim antè voluntatem ecclesiæ declaratam per ea, quæ adduco in fine de morę purgatione.

3 ¶ † Et canon ipse emphiteuticus potest nedũ solui per ipsum emphyteutam, sed etiam per aliam personam, etiam penitus extraneum, & solutio prodest ipsi emphyteutę, nam creditor emphyteutę potest benè soluere canonem pro fundo emphyteutico sibi obligato, & per solutionem

tionem ab eo factam durat emphyteusis in emphyteuta per tex. qui dicit in l. lex vectigal., in verbo tā debitor, quàm creditor ff. de pignor, quem tex. ibi Bar. & Ang. ad hoc notant, per quam solutionem conseruatur, & hypotheca creditoris, & ius emphyteuticū sui debitoris.

4 ¶ † Item si soluit quis vti procurator, vel vti negotiorum gestor pro emphyteuta & illius nomine prodest solutio sic facta pro emphyteuta, etiam si emphyteuta cessauerit per bienniū, per tex. in l. soluēdo, & in l. qui vtiliter, ff. de nego. gest. quia quando tractatur de conseruatione iuris realis, vt est in casu emphyteutę nō soluentis, semper factum negotiorū gestoris prodest ad illius iuris conseruationem, & retentionem, per tex. in l. arboribus, §. quid tamen, ff. de vsufru. tenet Angel. d. l. lex vectigal. Roman. cōsi. 103. incip. viso. Ias. l. ij. C. de iure emphyt. versi. 25. quæro.

5 ¶ † Immò plus si tertius, qui nullum ius habet in re, qui etiam suo proprio nomine soluit canonem, vel pensionem emphyteuticam, per talem solutionem prodest emphyteutæ, qui cessauit triennio soluere, ità quòd non potest expelli, licet, si nō fuisset facta talis solutio, debuisset à iure cadere, & expelli, & id per regulā suprà adductam, quando tractatur de conseruando iure reali, quia tunc non refert, à quo soluatur, aut cuius nomine, aut quomodo, modò soluatur, vel solutum sit, d. l. arboribus, §. quid tamē, & magis clarè habetur in l. qui fundum ff. quē ad mod. ser. amita, videtur tex. in terminis in l. forma. §. si cùm ego. ff. de censi vbi habetur,

6 quòd solutio † census, aut canonis facta per ius non habentē suo ipsius soluentis nomine prodest habenti ius quoad conseruationem iuris sui censualis, vel in terminis nostri emphyteutici, tenent Specul. & Ioā. And. §. nunc aliqua de loca. 82. quæritur, Bar. d. l. arboribus §. quid tamen Bal. in l. solemnibus de rei vend. C. idē

7 d. §. quid tamen; Sed hoc procedit volente, & canonem acceptante domino directo; & si ipse velit, quia tertius ipso domino inuito nō soluet, nec dominus cogi potest acceptare; quia, cùm emphyteuta, et feudatarius teneatur canonem soluere in recognitionem dominij directi penes dominum existentis, & id non possit fieri per tertium, meritò non soluet tertius inuito domino, nec dominus cogitur, tenet Bal. in l. acceptam vltima col. 25. q. ff. de vsufru. vbi Saly. in fi. vlt. quęstionis, nec pari modo si nollit dominus accipere solutionem canonis à tertio, si tertius vel offerat, vel consignet, aut deponat, talis oblatio, consignatio, aut depositio proderit emphyteutæ; quia, cùm in casu isto solutio non possit fieri à tertio inuito creditori, ità nec oblatio, vel depositio Ias. d. l. ij. versicu. 27. quæro.

8 † Immò ad hoc, vt possit expelli emphyteuta non videtur quòd sit necessarium expectare cursum biennij, quia immò multò ante potest expelli, vbi enim emphyteuta sit citatus ad soluendum canonem, & cessat soluere per lapsū sex mensium, potest expelli per doctrinā Angel. & Bar. in l. locorum C. de omni ag. deser. vbi Bar. in additione. ait, quòd requiritur in ecclesia cessatio biennij, vt emphyteuta possit expelli, l. ij. C. de iure emphyt. verū est inquit, & procedit vbi ecclesia non citauit emphyteutam, vt veniret ad solnēdum canonem, sed vbi citauit, non erit necessarius cursus biennij, sed sufficit lapsus sex mensium per hanc legem, quod inquit singulariter nota, quia pulchra limitatio est. Vnde dicebat Innocen. in c. significa-

9 uit, extra de censi. quòd deneganst soluere cēsum potest excommunicari.

10 Immò videtur, quòd emphyteuta, † qui nō soluit tempore conuento in instrumento emphyteusis iurato, vt qui non seruauit pactum iuramēto firmatum, & seu periurus amoneatur, & repelli vt periuris debeat à fundo, videtur dicere Bal. quem ibi sequitur Fely. in c. querellam, extra. de iureiuran. Bal. in fi. vbi dicit, quòd conductor, qui non obseruat pactum, potest expelli ab vsu illius anni, per quo non soluit, quòd iurauit, sed non à perpetuo vsu aliorum annorum, pro quibus vult soluere pensionem; fallit inquit si est periurus, nā tunc potest in totum remoueri, nisi tamen paupertas excuset; subdens Bal. conclude, quòd vbi est iuratum non subintelligitur illa clausula, si per bienniū non soluerit, per illum tex. & glo. fi. ibi in fi. vbi habetur, quòd ille debet priuari ecclesia, eo quia per biennium non soluit, tum quia fuit periurus voluntate, non necessitate, pro quo Alexā. consi. 131. quarto vol. j. col. & consi. 118. vlti. col. eo. vol. Abb. consi. 72. Iaso. in l. ij. C. de iure emphyt. versi. nonò quæro. vbi licet, inquit, in contrarium videatur regula, quòd iuramentū

11 † in aliquo actu interpositum intelligatur, & reguletur secundum naturam, et qualitatem illius actus, super quo interponitur, & recipiat omnes qualitates et cōditiones, quas ille actus de sui natura habet, l. fi. de non num. pec. ff. vnde in casu isto ità demum intelligi debeat periurus, si cessauit soluere per biennium; tamē inquit Ias. ibidem, non inuenit qui contradicat dicto Baldi, et addit Alex. consi. 85. incip. non pato id, de quo quæritur lib. j. vbi ad hoc Alex. inducit benè tex. in l. si quis maior, C. de transa. et cum Baldo transit.

12 ¶ Addo vlterius ad prędicta, quòd † emphyteuta

teuta à tempore, quo poteſt dici ob ceſſationẽ ſolutionis penſionis priuatus, perdere videtur omnea fructus, quos poſt idem tempus in emphyteuſi perſeuerās percepit, vna cum ipſa re à qua cecidit, per Ang. in Authē. de non alien. §. ſi verò, col. ij. Bal. in l. ſi pater, C. de vſuſru. per not. in l. ſi defuncto, ff. eo. Bar. Socy. conſi. 267. non inutilis, verſi. poſtremò prædicta, ſecunda parte, quòd emphyteuta cadena à iure ſuo pro pter non ſolutionem canonis tanto tempore, quòd non poteſt mora purgari, tamen poſsidēs omninò tenetur reſtituere omnea fructua à tempore, quo res incidit in cōmiſſum, ſequitur Bal. in additio. ad Specul. de loca. verſi. pactum cum emphyteuta, & quicunque ſit, quā do neſcitur, quis ſit vel emphyteuta, vel merua conductor cadit, & expellitur ſi per biennium in ſolutione ceſſet, per Bal. in add. ad Specul. in verſi. ſi neſcitur, de loca.

13 ¶ † Et nihilominus emphyteuta expulſus non euitat ſolutionem canonis temporis præteriti, authen. qui rem, C. de ſacroſan. eccleſ. Bar. in l. ij. C. de iure emphyt. vbi etiam Salyc. in in xxij. q. & ibi Bal. quarta col. per Angel. etiā in l. ſed & ſi lege, §. perſtituta, ff. de in ius vocan. Bald. in additio. ad Specul. §. nunc aliqua, verſi. emphyteuta, eccleſiæ, vbi emphyteuta eccleſiæ licet cadat à iure ſuo, tamen tenetur ad ſolutionem penſionis, ſubdens ſecus eſt ſit emphyteu ta priuati, licet Ludo. pont an. in ſingula. in verbo donatio, verſicu. ego declaro, dicat quòd non, ſed quod dicit eſt verum in emphyteuta priuati, non eccleſiæ, vt per Bal. ſuprà.

14 ¶ Additur ſuprà ſcriptis quòd ſi † emphyteuta non præſtat pēſionē domino per 40. annos, liberationem acquirere videtur, quia ſi dominus ad ſolutionem canonis contrà eum agat, ipſe ſe tāti temporis præceptione tuetur quia curſu, & lapſu tanti temporis munitus contrà omne ius tutus eſſe videtur, & omne ius ſubla tum l. an omnes, C. de præſ. 30. an. & ſi longiſ ſimo tempore excurſo negetur canonem ſoluendum eſſe ius petentis vel agentis vacilat, quia per negationem res efficitur dubia, & ex diuturnitate tanti temporis eccleſia, ſi quam habebat poſſeſsionem ciuilem, illam amiſsit, l. licet. ff. de vſuſru.

¶ Sed videtur per Specul. in contrarium in §. nunc aliqua verſi. 44. quia ex quo eccleſia ſemel conceſsit in emphyteuſim, poſsidet ciuiliter, vnde contrà eccleſiam non poteſt præſcribi, & eccleſia quod poſsidet, habet in bonis, vn de contrà eam non poteſt præſcribi, quia ne-

15 mo poteſt † dicere deperditum, quod retinetur in bonis, l. nec vtilem, ff. ex quibus cauſ. ma ior. vt per eūdem Specul. ibi, vbi per multa iura id probat, & ſignanter per caſum legis in l. male, C. de præſ. 30. an. & c. illud extra de exceſ. præla. Et c. conſtitutus de relig. dom. quod inquit eſt verū, ſi emphyteuta rem vti emphyteuticam tanto tempore tenuit, ſecus ſi vt ſuā poſſedit, quia ſecundùm dominum Rofred. ſi emphyteuta per mille annos poſsideat, & non interuertat poſſeſsionē, ideſt quod dominū veniẽtem non admittat, nunquàm præſcriberet, vt d. l. male, licet enim penſionem non ſoluat, & fingat in animo ſuo, quòd rem illam vt propriam poſsideat, ei hoc in nihilo prodeſt,

16 quia nemo † cauſam ſuæ poſſeſsiouis mutare poteſt, l. nemo, C. de acqui poſſ. ſequitur Iaſ. d. l. ij. C. de iure emphyt. verſi. primo numquid ſi emphyteuta ceſſauerit per 40. an. & pau lò poſt verſi. tertiò quæro. vbi dicit quòd nemo ſua ſo la voluntate poteſt cauſam ſuę poſſeſsionis im mutare. Sed benè facto interueniente, l. cùm fundum, & l. colonus, ff. de vi & vi arma. per quo Bald. & Salyc. in l. neque, poſt glo. C. de vſuſru.

17 ¶ Facit in hac materia, quia ſi quis † tanquàm colonus, cenſuarius, vel emphyteuta ſoluit per ſpatium x. annorū vel amplius, per talem diutinam ſolutionē, & præſtationem dominus, vel eccleſia recipiens contrà illum ſoluentem præ ſcribit, per ea, quæ dicit Bal. in l. litibus C. de agri. & cenſi. lib. xj. vbi etiam Bar. per talem diutinam præſtationem dicit, quòd quis præſumitur emphyteuta aut colonus, ità vt in futurum cogi poſsit ad ſoluendum, & in ſolutione

18 perſeuerandum, ſed † non eſt idem in vaſſallo, quia cum in eo tractetur de mutatione ſtatua ſuæ perſonæ, quæ non mutatur ex diutina præ ſtatione, & deſacili, vt ibi per eum, ideò ſecus per multa iura, & authoritates, quas ibi idē Iaſ. adducit.

¶ Et ſi quis rem tenuit tanquàm emphyteuta ab aliquo, quem recognoſcebat in dominū, qui tamen non erat dominus, nec ille erat emphyteuta, cui tamen ille detinens longo tempore penſionem perſoluit, per talem longā temporis ſolutionem, & præſcriptionem eſt ius quæſitum recipienti, vnde ſi id proceſsit per 30. an. benè poteſt recipiens agere caſu quo contingat rei vend. contra eum, Spec. in §. nūc aliqua verſi. 53. ſequitur Iaſ. in d. l. ij. col. 54. verſ. quin tò quæro.

19 ¶ Et ille, qui diu tenuit rem, & emphyteuſim ſoluit per annos. 40. præſumitur eſſe emphyteuta per not. in l. cùm de in rem verſo, ff. de vſur. glo. in l. ij. C. de iure emphyt. Et emphyteuta, qui per xl. an. poſſedit, & canonem ſoluit, licet non habeat inſtrumentum præſumitur in inueſtitura emphyteuſis renouatus, per

Specul. in tit. de loca. §. nunc aliqua versic. 64. quæritur & versi. antecedenti 63. vbi habetur, quòd si quis per 30. annos soluit pensionem, alicui credēs se habere ab illo in emphyteusim non apparente in effectu quòd aliquam rem teneat ab illo, præsumitur, & est ex hoc sufficiēs probatio, quòd tenet ab eo, nec potest ab eo expelli, arg. l. si. de fund. patr. C. lib. xj. & l. fin. ff. de vsu., & cùm de in rem verso ff. de aqua pluuia. arcen. & si emphyteuta neget se velle soluere censum domino, cui per multos annos soluat, dominus est manutenendus in sua possessione exigendi, & emphyteuta cogatur soluere nō obstante illius renitentia, & negatione c. querellam, extra de electio. si tamen pensione soluta, emphyteuta referat quæstionem, negando emphyteusim, & se emphyteusim tenere, veniet absoluendus, nisi dominus de suo bono iure docuerit, & hoc si soluit per aliquod tempus, per quod non possit dici præscriptū, quia, si sit facta solutio per tempus præscriptionis, erit tutus dominus præscriptione, & emphyteuta cogetur, non obstante eius obsistentia, vt d. versi. 63.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta qui cessauit soluere Canonem potest moram celeriter purgare.*

2 *Moræ purgatio infrà quantum tempus fieri possit.*

3 *Verbum statim, & verbum celeriter quomodo intelligatur.*

4 *Tempus impositum à lege non impedit purgationem moræ.*

5 *Pactum, quod deseruit iuri communi, videtur esse ius commune.*

6 *Iuramentum moræ purgationem impedit.*

7 *Declaratione domini facta lex ipso iure exequutionem facit.*

8 *Exequutio si fit ipso iure, mora non potest purgari.*

9 *Voluntas domini impeditiua purgationis moræ sufficit, quòd sit vel tacita, vel expressa.*

10 *Declaratio voluntatis domini constituit emphyteutam in duplici mora.*

11 *Dominus recipiendo canonem pro tēpore decurso à causata caducitate sibi præiudicat.*

12 *Receptio in casu ignorātiæ non nocet recipiēti.*

13 *Protestatio ecclesiæ operatur, vt receptio pensionis sibi non præiudicet.*

14 *Prælatus solus recipiens pensionē ecclesiæ collegiatæ non præiudicat.*

15 *Ecclesia, in qua non sit capitulum, præiudicatur per receptionem rectoris.*

16 *Dominus si primò expulit, & post vult pensionem, an audiatur.*

17 *Quid si dominus à receptione mercedis incæpit, & post vult expellere.*

18 *Idultum à papa obtentum, quòd per canonem non solutum non cadat emphyteuta, nullum est.*

19 *Emphyteuta, qui pro tribus annis vltimis soluit, præsumitur semper soluisse.*

20 *Emphyteuta si probet se soluisse pro anno præterito res ab eo auferri non poterit.*

21 *Vnica solutio facta pro tribus annis non operatur tantum quantū tres solutiones distinctę.*

22 *L. quicumq; C. de apochis lib. x. in quibus habeat locum.*

23 *Emphyteuta, qui per plures annos cessauit soluere, si pro duobus annis soluit, videtur pro primis duobus soluere.*

24 *Onus probandi solutionem Canonis incumbit emphyteutæ.*

25 *Solutio pensionis per emphyteutam fieri debet per instrumenta, aut partis confessionē, aut per quinque testes.*

26 *Emphyteuta ecclesiæ tenetur pensionem apportare ad domum prælati.*

27 *Debitum onere subiectionis ad domum creditoris est soluendum.*

28 *Remedium, per quod consulitur emphyteutæ, quando dominus recusat Canonem emphyteuticum recipere.*

QVAESTIO XX.

de moræ purgatiōe ob cessatā solutionē canonis.

EMPHYTEVTA verò si cessauerit in soluendo canonem etiā per biennium, non statim cadit à iure emphyteusis, nec statim expelli debet, quia † etiā post
1
tale tempus potest moram celeriter purgare, & celeri satisfactione sibi consulere, per tex. in c. potuit, & in c. propter, §. si. in fi. de locat. extra, idem ferè habetur in c. si quis præsbyterorum, de reb. ecclesię, nō alie. ibi nisi fortè alienator, & qui acceperit celeri restitutione sibi prospexerit, & ità, inquit glo. d. c. potuit in verbo celeri, patet, quòd emphyteuta

phyteuta potest morã purgare offerendo canonem post biennium, sicut alienator, vt d. c.
2 si quis, sed † est videndum quantum tẽpus trahat secum ista celeris satisfactio, & infra quantum tempus mora purgari debet, glo. d. verbo celeri, allegat plures opiniones, vt videlicet vsque ad sententiam, & dummodò purgetur antè sententiam; alia opinio, vt purgari debeat antè litem contestatam; alia vt infrà modicum tempus, quod celeris satisfatio requirit, & ꝙ sit, & intelligatur x. dierum tantùm, vel quàm citus, vel quàm citò potuit, vt ff. ad tertul. l. ij. §. confestim, & reprobat glo. opinionem illorũ qui dicebant, quòd emphyteuta potest euitare pœnam vsque ad litem contestatam, quia inquit hoc posset differri vsque ad duos annos, ad vnum, tres, vel plures, post statutũ biennij tempus, & sic non esset celeriter, & qui faciet antè litem contestatam, & litis contestationem expectans, videbitur facere potius timore pœnæ, quàm voluntate, & interpellabitur coràm iudice, & tamen tempus statutum interpellat, subdit glo. dabo modicum tempus post lapsũ bienoij, & illud modicum, cùm non sit à iure determinatum, cõsiderabitur arbitrio iudicis, quod appellatur arbitrium boni viri per iura, quæ ibi allegat, glo. in c. si quis allegato in verbo celeri intelligit celeriter satisfaciat, idem satisfaciat antè quàm lædatur ecclesia, Abbas in d. c. potuit, in glo. in verbo celeri, secundũ Innocen. ꝙ celeriter quis dicitur satisfacere, si exactus in iudicio, vel extrà soluit sine termini præfixione, & multò celerius, si nullam expectat interpellationem, sed spontè soluit sequi videtur Specula. in tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 84. quæritur, & Hostien. d. c. potuit dicit quòd non expectetur requisitio, & opinio d. glo. de modico tempore arridet Abbati, nam inquit est profectò intelligendum de modico tempore, quia verba illa tex. ibi, sibi consulere studuisset, denotant & importanr, vt sine aliqua requisitione ipsemet sibi celeriter consulat; ideò bonus iudex arbitrabitur, quando poterit dici sibi celeriter prouidisse post bienniũ, ꝑ Auchar. an. cõsi. 418. quidã ser antonius per totum illud consilium, quod est factum in materia infrà quantum tempus mora non soluentis canonem posśit purgari, facit, test. in l. si ita quis. §. si iactura. ff. de verb. oblig. vbi tex. habet
3 verbum † statim, & ibi communiter dicitur, ꝙ id statim, quo modo debet intelligi, relinquitur arbitrio iudicis, Io. de Imola in d. c. potuit de locat. col. 12. versi. in ea glo. ibi ipsum &c. sequitur opinionem glo. vt verbum celeriter quomodo intelligatur, sit in arbitrio iudicis, qui iuxtà qualitatem personæ, & rei, & alias circunstantias, aliter, & aliter arbitrabitur; nam in emphyteota diuite, & valde pecunioso minus tempus poterit arbitrari, quàm in non diuite, neque pecunioso, & si in dubium fuerit reuocatum, quòd iudex malè fuerit arbitratus, poterit appellari per illud, quod legitur, ĩquit, & nor. per glo. in c. super his, de acus. extra, & in l. si qua pœna. ff. de verb. sig.

¶ Et Bal. in margarita in verbo emphyteuta dicit, quòd emphyteuta potest purgare moram infrà modicum tempus post biẽnium, & quod modicum tempus est vnius mensis, vel duorũ mensium tempus, vt de Iud. si debitori, & de compensa. l. si. vel x. dierum vt l. promisso. ff. de constit. pec. & hoc in biennio legati, quia tem
4 pus, quòd est appositum à lege, non impedit purgationem moræ, licet in pœnam fiat translatio dominij, & reuertatur ad ecclesiam ipso facto, quod videtur mirabile cõtrà Dynum in l. si seruus, §. sequitur, ff. de verb. oblig. vbi habetur contrarium, quòd vbi in pœnam fit traslatio dominij, non habet locum purgatio moræ, sed in hoc inquit est speciale de æquitate canonica, idem est si istud bienniom est conuentionale, & inter potestates conuentum; nã istud
5 pactum, quòd † per omnia deseruit iuri communi, videtur potius esse ius commune, quàm pactum, l. 4. §. si quis in glo. ibi non vterq;, vbi habetur, quòd quando tempus à iudice statutum consonat cum tempore legali, est legale, nam homo exprimit, arg. ff. de adoptio. l. si arogator, sed hoc verum, nisi sit appositum iura-
6 mentum, quia, vbi † est appositum iuramẽtum, mora purgari nõ potest, l. si quis maior, vt per Bal. ibidem, vbi etiam subdit, quòd emphyteuta, qui intrà duos menses post biennium satisfacit, dicitur satisfacere celeriter, allegat Abb. hoc dicentem in cap. ij. de frig. & malefici, credo textum Bal. deprauatum, quia id non dicit ibi Abb.

¶ Sed in hac materia, moræ purgationis videtur distinguendum, & destingui debere, quia aut quærimus, in emphyteuta, qui cessauit per bienuium, vel triennium canonem soluere, possit moram purgare, antequàm dominus, lapso biennio declaret voluntatem suam, & declaret se velle emphyteutam cecidisse, & eo casu videtur dicendum esse, quòd sic, quia tunc nulla regula impediens moram purgari obstat, vel quærimus, nunquid posśit moram porgare postquàm dominus declarauit, se velle eum cecidisse, & est dicendum, quòd non potest pur-
7 gare, quia facta vel † sequuta declaratione domini directi, vel ecclesiæ lex ipso iure executionem facit, ergo nulla moræ purgatio admitti debet, & Barto. Veron. aliàs Cepola. in cau-

 tellis

tellis cautella, 183. incip. tu scis, dat cautellã, vt emphyteuta non possit moram purgare ob cessationem solutionis, iuxtà tex. in d.c. potuit videlicet, quòd dominus, aut ecclesia elapso biennio declaret, vel protestetur, etiam absente emphyteuta, quòd non vult, nec intẽdit vel-le, vel habere dictum emphyteutam pro emphyteuta, quia tunc non potest amplius motã purgare, quia aliàs non facta dicta protestatione, & declaratione credit, quòd possit motam purgare, id quod videtur rectè dictum, quia, licet emphyteuta cessauit per biennium in solutione canonis, tamen ipso iure lex non facit contrà eum exequutionem, quia ipso iure non cadit, immò requiritur expressa voluntas domini expressè declarantis se velle, quòd cecide rit, dicit tex. in l. ij. C. de iure emphyt. in verbo si dominus voluerit, ibi Bar. & alij, & Ias. ibi in 5. not. vnde declarata domini voluntate post cessationem biennalem, emphyteuta statim in telligitur priuatus ipso iure, nec alia sententia declaratoria requiritur, ergo non videtur lo-
8 cus purgationi morę, quia vbi exequutio † fit à lege ipso iure, ibi nõ potest mora purgari, l. tra iectitiæ, §. de illo, ff. de actio. & oblig. l. is, cui, vbi Bar. ff. de lega. secundo, Bar. & doctor. in l. si insulam ff. de verb. obliga. vbi tractatur materia purgationis motæ abundè.
9 ¶ Et † illa voluntas domini declinata, impeditiua purgationis moræ sufficit, quòd vel sit tacita, vel expressa, vt per Abb. consi. 67. vol. ij. incip. in causa quæ vetitur. ij. col. per Alex. consi. 106. incip. viso themate. iiij. col. iiij. vol. Bar. & Alex. d. l. si insulam Alex. 17. col. vbi dicit, ideò in cap. potuit, de locat. extrà, mora purgari potuit, quia ex quo non erat facta ipso iure nisi domino volente, & idem est, si fiat declaratio voluntatis non per verba declaratoria, aut protestatiua, sed per actum facti, puta quãdo dominus fecisset actũ propter cuius gestionem veniret declaratum, quòd ipse dominus nollet amplius, quòd emphyteuta perseueraret in emphyteusi, exemplum ego daiẽ pro nunc, puta si lapso biennio dominus rem emphyteuticam vel alteri locasset; vel alteri in emphyteusim cõcessisset, quia ille actus esset declaratiuus mẽtis, & volũtatis domini, quòd nõ vult amplius habere illum pro suo emphyteuta dãdo rem alteri, dicit & tenet Ludo. Roman. consi. 103. incip. viso propositę quæstionis themate. ij. col. & confirmatur ista opinio,
10 quia sequuta † declaratione volũtatis domini emphyteuta est cõstitutus in duplici mora, vna per lapsum temporis legalis, vel conuenti, alia per declarationem domini, quæ geminatio impedit omninò motæ purgationem l. traiectitiæ §. de illo. ff. de actio. & oblig. Roman. consi. 252. incip. quæritur primò, latè per Ias. d. l. ij. C. de iure emphyte. col. 21. versi. alia & tertia ratio.
11 ¶ Et in materia si † dominus, vel ecclesia ab emphyteuta, qui soluere cessauit per biẽnium pensionem, recipit canonem non pro tempore prætetito, sed pro tẽpore posteriore, idest pro tempore decurso post lapsum biẽnij, & pro tẽpore decurso à causata caducitate, sibi ecclesia vel dominis prejudicat, & videtur mora purgata, & emphyteusis refirmata, & reintegrata, vnde emphyteuta illo ꝑtextu non poterit amoueri, aut expelli arg. l. ij. C. de iure do. impet. & l. fi. §. fi. ff. de inoff. testa. vt expressum in tex. in cap. constitutus, de relig. dom. prope fi. quia cũ quis, vbi opus est, non vtitur iure. quod habet, ei videtur renuntiare, maximè cùm illud ius sit odiosum, arg. ff. de iniust. rup. l. filius & l. hæreditatem §. filius ff. de Castren. pecul. immò recipiẽdo pẽsionẽ iuri suo quoad hoc renuntiare intelligitur, l. post diem, ff. de leg. cõmis. cap. ex ore extrà de his quæ fi. à ma. Specul. de loca. 13. quęritur §. nunc aliqua fuit opi. aliquorum dominorum de rota, in nouis decis. 233. de loca. incip. ex premissis.
¶ Sed hoc procedit si dominus recipiens, quãdo recepit, sciebat rem fuisse deuolutã, & fa-
12 ctã caducam, quia talis † receptio in casu ignorantiæ non nocet recipiẽti, nec prodest soluẽti, l. mater, ff. de inoffic. & C. eo. tit. l. si quando §. fi. l. fi. C. de fur. & l. legitima ff. de petit. hære. & tertia quæst. jx iudicas, scientia enim non ignorantia hominem obligat, l. super seruis, qui milit. non poss. C. lib. 12. & l. generali. C. de tab. lib. 10. & l. si dictum §. pen. ff. de euictio. l. pecuniæ. §. j. ff. de vsur. & si ec-
13 clesia † recipiens pensionẽ protestata sit, quòd recipit sine pręiuditio suorum iurium, & saluo iure, quòd non ꝑ hoc non sit factum pręiuditium, quominus soluentem expellere possit ab emphyteusi propter suam caducitatem, receptio non nocet, & prodest protestatio arg. ix. q. iij. saluo. & de electio. cap. cumana, & l. fi. ff. de eo. quod cer. lo. & l. ij. ff. si quis caut. quia si eum expellere vellet, potest, & nihilominus pensionem petet, habetur in glo. in cap. potuit extra loca. in glo. expelle, Ias. in l. ij. in fine principij. ff. si quis cautio. Bal. in cap. primo, quo tẽpore miles in vsib. feud. Alex. consi. 14. lib. ij. Curt. Sen. consi. 81. Specul. §. nunc aliqua, de loca. versi. 25. quęritur.
¶ Et in hac materia dicit d. glo. d. cap. potuit, quòd clarũ est id in domino priuato, sed non idem videtur simpliciter, & indistinctè dicendum in ecclesia, quia inquit in priuato pla-
num

num est q̃a recipiẽdo pẽsionẽ iuri suo renũtia
14 uit, l. post diẽ, & l. præced. §. fi. ff. de leg. † com. sed in ecclesia, si solus prælatus absq; c. recipit pensionem, non est ecclesiæ præiudicatũ circa expulsionẽ, q̃a ecclesia, nõ obstãte tali receptione, vel solutione, poterit nihilominus talem emphyteutã expellere, sec⁹ si receptio fit facta p p̃latũ de cõsensu cap. vel ex post ratificãte c. q̃a cũm eccl'æ sit liberũ, aut emphyteutã expellere, vel pẽsionẽ petere, eligẽdo vnũ, alteri vr̃ renuntiare, quod tenet Spec. vbi s̃ versi. 26. q̃rit, vbi inq̃t quod tñ intellige, si sciẽter factũ est, secus si ignorãter, vel cum ꝓtestatione. Subdẽs, si aũt p̃latus solus recepit, nõ p̃iudicat, q̃a eccl'a nõ possit expellere, nisi tñ postmodũ cõsensus cap. accesserit, cap. pastoralis de his quę fi. à præ
15 la. si verò id fiat ꝑ rectorẽ solũ alicuius eccl'ę in qua eccl'a nõ sit capitulũ, oĩnõ p̃iudicatur eccl'ę recipiẽdo, q̃a post receptionẽ nõ põt amplius illũ expellere, exẽplo defensoris ciuitatis, q̃ recipiẽdo pari modo ciuitati in hoc p̃iudicat, l. aduersus. C. de vsur. idẽ inq̃t vr̃ in defensore eccl'ę l. iubemus nullã, C. de sac. san. eccl'ę sequitur hoc Io. de Imo. d. c. potuit in gl. expellere, vbi id dicit ẽt tenẽdũ in p̃lato collegiatę, q̃ põt hoc facere i p̃iuditiũ eccl'ę ẽt sine capitulo ſm Do. Florẽ. dicẽtẽ; ꝙ in hoc casu nõ est aliter distinguẽdũ, an eccl'a habeat, vel nõ habeat capitulũ, seu collegiũ, q̃a ẽt si habeat, tñ ſm eũ solus p̃latus sine cõsensu cap. poterit recipiendo pẽsionẽ p̃iudicare eccl'ę in iure expellẽdi, & id ea rõne, q̃a ius expellendi emphyteutã, q̃ cessauit ꝑ bienniũ soluere, nõ est nec esse dr̃ penes eccl'am, nisi cũm eccl'a voluerit, q̃a emphyteuta nõ cadit ipso iure ex eo solùm, quia cessauit, sed q̃a postquam cessauit, sic voluit dñus, aue eccl'a, vñ sic vr̃ agi de iure acq̃rẽdo, nõ aũt de iure q̃sito, in quo iure acq̃rẽdo p̃latus benè põt p̃iudicare eccl'ę negligẽdo acq̃rere, & recipiendo pensionem negligere, expellere emphyteutam vt per Imolam ibidem.

¶ Et in hoc articulo expulsionis emphyteutę, & receptionis canonis Ias. in l. ij. C. de iure emphyt. col. 43. versi. ego autẽ vltimò post multa hinc inde allegata, & disputata cõcludit facien
16 do tres casus principales, videlicet ꝙ aut † dominus primo expulit, & post vult pẽsionẽ, & eo casu, si emphyteuta sit eccl'ę, & benè põt ẽt pẽsionẽ habere, authẽ. qui rẽ, C. de sacrosc. eccl'ę. Si verò sumus in emphyteuta priuati, & tũc non põt petere nisi sit in principio expulsionis ꝓtestatus de sibi iure reseruato, quoad petitionem pensionis; in colono vero subdit Ias. est clarũ, ꝙ si primò expellat, põt adhuc pẽsio peti in l.
17 colonus ibi ꝑ eũ allegata. Aut verò † incæpit à receptione pẽsionis, & post vult expellere, & tũc distingue, inq̃t, vel recepit pensionẽ t̃pis p̃teriti, vel futuri, & primo casu q̃n recepit p̃teriti t̃pis, & tũc aut recipit cũ protestatione reseruationis iuris expellẽdi, & tũc põt ẽt expellere aut recipit sine ꝓtestatione, & simpliciter, & si ignorãs caducitatẽ recipit, & põt expellere. Si verò recipit ꝓ t̃pe futuro, idest ꝓ t̃pe decurso post caducitatẽ cãtam, & post bienniũ lapsũ, & tũc aut fit ꝓtestatus, aut nõ, recipiẽdo sibi piu dicauit, vñ nõ põt expellere ꝑ Ias. d. loco ꝑ tex. in l. ij. §. nõ male ff. de excep. doli. & l. q in futu
18 rũ ff. de pact. † & si emphyteuta habeat indultũ à Papa ꝑ quod ꝑ p canonẽ solutũ nõ possit cadere à iure emphyteutico, ꝙ oĩnõ cadit, nec tale rescriptũ illũ iuuat, q̃a fuit nullũ, & nulliter obtẽtũ Bal. in l. si à te. C. de pact. inter empt.

¶ Et si p̃latus petat rẽ eccl'æ vt caducã ex eo q̃a fuerit cessatũ in solutione, non vr̃ posse obtinere in hoc iudicio si emphyteuta vel conductor affert tres annales solutiones vltimas cõtinnatas, quia per illas præsumitur in præteritũ semper soluisse per tex. in l. quicunq; C. de Apoch. public. lib. 11. ꝑ Io. And. c. lr̃æ de dilatio. Ias. in l. si certis annis col. ij. versic. adde principal'r C. de pact. arg. l. ꝓcula. ff. de ꝓba. ex p̃sentibus. n. præterita metimur, l. sicut §. superuacuũ ff. quibus mo. pig. Bal. d. c. lr̃æ Specula §. nunc aliqua, versi. 27. q̃ritur de locat. Crauet. cõsi. 313. vbi hãc materiã tractat. incip. debitor cẽsus glo. & doct. in l. ij. C. de iur. emphy. Cyn. l. ij. C. de dot. prom. vbi Bal. ¶ Et id nõ solũ ꝓcedit in solutione tributarij in quo casu loquit̃ l. q̃cũq; verũ ẽt in Canone, & solutione Canonis emphyteutici, Rota. in no. decis. 304. Spec. d. versi. 27. & Io. And. in additio ibi: Bar. in l. ij. col. fi. versi. q̃ro q̃s vbi Bal. col. 4. versi. sed qualiter vbi Alber. nu. 7. Cyn. nu. 6. C. de iur. emphyt. Bar. d. l. q̃cũq; Paris. ꝯsi. 108. nu. 31. Et in emphyteusi eccl'æ sufficere solutionẽ duorũ annorũ tenuit Hostiẽ. in summa §. fi. versi. hoc aũt, de loca. licet illũ reꝓbet Io. And. & ꝯrriũ teneat ĩ additio ad Spec. d. versi. 27. & Ias. d. l. ij. versi. secũdò limitauit col. 56. Idẽ ꝓcedit ẽt in solutione decimarũ ꝑ Boer. decis. 236. & id verũ ẽt si ĩ lib. ĩ quo apparet de tribus vltimis solutionibus nõ apparet descriptũ aliq̃d de solutionibus t̃pis anterioris, ita Bal. d. l. q̃cũq; versi. itẽ quæro exactor. Idẽ ꝓcedit ẽt in solutione collectarũ vt adducẽs tres solutiones annales vltimas continuatas cẽseat semp in p̃teritũ soluisse, Iaso. d. l. ij. col. 56. versi. nũq̃d aũt de iur. emphyt. trigo. singul. 125. Bal. d. c. lr̃æ in fi. Idẽ ẽt ꝓcedit in colono siue cẽsuario, Bal. d. c. lr̃æ ibidẽ Ang. §. scire aũt ĩ fi. authẽ. de nõ alien. Ancha. c. potuit col. pen. vnũ tñ singulari 58. de loca. Iaso. d. l. ij. col. 56. versi. nũq̃d Socy. ꝯsi. 218. nu. 3. vol. iiij.

calcan.

calcan.ꝯſ.45.col.fi.deciſ.Toloſa.225.cremen. ſingular.78.trigon.ſing.125.idē ſimiliter dici debet de obligato ad ſolutionē pēſionis, qui ſi ꝓbet ſe tribus annis vltimis ꝯtinuatis ſoluiſſe ſemp in ꝑpetuū ſoluiſſe pſumit Gigas de pēſio qſti.81.id ꝙ ꝓcedit ēt ſi ſolutio eſſet diſtributa ꝑ qnquēnia,qñ ꝯſtaret de ſolutione ſimili mō triū qnquenioru,Bal.d.l.qcunq; verſi.itē qro, vbi ēt ſubdit ꝓcedere ēt ſi poſt quā docuit de tribus ſolutionibus ceſſauerit in ſoluēdo, qa nihilominus eſt pſumptio ꝙ in pteritū ſoluerit. Id ꝙ ēt ꝓcedit in oblatione facta de tribus annis ꝯtinuis vltimis Deci.ꝯſi.650.col.fi.& id pariter ꝓcedit ēt ſi debitū foret iuratū ꝑ gratuin ꝯſi.121.col.ij.2.vol.ſed requirit ad hoc vt talis intret pſumptio,ꝙ dictæ ſolutiones quietationes aut ꝯſeſiones ſint factæ oēs diuerſis tpibus & ſingulæ ſingulis annis nō aūt vnico cōtextu Bal.d.l.qcūq; j.queſt.idē ī l.2.C.de dot. ꝓmiſ. Bal.Ancha.Io.And.d.c.lræ Iaſ.d.l.ij. d. col.55. verſi.limitarē,Caſan.In cōſuetud.ſol. 212.col. 3.& 381.col.j.Alex.ad Bar.d.l.qcūq; apoſtilla, ad deciſ.Toloſa.225.cremenſ.ſing.78.Trigō. ſing.125.Bal.de pſumpt.tertia parte col.11.limita. & ſolutiones debent eſſe annales, nō ſemeſtrales aut trimeſtrales,Alex.ꝯſi.105.verſi. contra iſtud,vol.iij.contrarium tenet Bald.d.l. quicunq; verſi.item quæro,Iaſ.in l.diuortio.§. qui in anno.ff. ſolut. mat.ſac.Alex. conſi.107. col.2.verſi.& ad hoc non obſtat. volu.iij. affirmat eandem rationē verſari in ſolutione ſemeſtrali, & trimeſtrali ꝗ ī annale,& dicta ꝓcedūt in ſolutione debiti prouenientis occaſione rei quia, eſt ſecus in debito ex obligatione perſonali proueniente, Bald. d. l. quicunque verſiculo item quæro,per cremen. ſing.79. ponit Gabriel. in ſuis commun. concluſ. concluſ. 11. ꝑ ampliationes & limitationes lib. primo.

23 ¶ Et ſi † emphyteuta ceſſauit ſoluere per ſex vel iiij.annos, & ſoluit pro duobus, in dubio videtur ſoluiſſe pro primis duobus annis, l. cū pluribus ff. de ſolutio. & licet videatur quòd parū interſit,pro quibus videatur ſoluiſſe, ſiuè pro primis, ſiuè pro vltimis, quia cùm reſtet ſolutio facienda pro duobus annis,ſemper res eſt commiſſa, tamen intereſt aliquid ſecundùm ea,quæ ſuprà proximè diximus.

24 ¶ Et onus † probandi ſolutionem canonis, vel penſionis emphyteuſis eſt de incumbentibus emphyteutæ,non autē domino, tenet glo. in l.ſecunda C. de iure emphyt.in glo.magna, ſequitur Iaſ.ibidem col. 45.verſi. in ea glo.ibi vt ergo, quòd emphyteuta tenetur probare affirmatiuam ſe ſoluiſſe, non autem tenetur dominus volens illum expellere hanc negatiuā probare ſibi non fuiſſe biēnio ſolutum, quamuis iſtud ſit fundamentum intētionis ſuæ, ſubdens quòd omnes nemine diſentiente ibi enim hoc tranſeunt ſcribentes communiter, & per Bal. ibidem in additio.col.5.vbi etiā in verſic. Sed in caſu ſecundùm glo. dicit quòd emphy-
25 teuta probabit ſe ſoluiſſe per † inſtrumēta,aut per partis cōfeſsiones, & per teſtes, & teſtes debent eſſe non minus quinque, & rogati, l. teſtium,C. de teſti. & authen. rogat. eo.ſubdit Bald. quòd ratio eſt, quia contractus iſte, & quod ex eo debetur, in ſcriptis eſt celebratus, & per ſcripturam ipſam, ergò inquit non minus ſufficiunt.

¶ Et ſolutio canonis emphyteutici eccleſię eē videtur ſauorabilis, quia emphyteuta tenetur
26 illum ſoluere † in domo eccleſiæ, vel creditoris, & ad domum prælati illum apportare, videtur dicere, & tenere Bal. in l. acceptam, 12. quæſtione verſi. ſed nunquid, C. de vſur, ibi in caſu propoſitæ quæſtionis, vbi Peruſinus emphyteuta, qui eſt obligatus ſoluere eccleſiæ x. Florentię,tenetur ire Florentiam,ad ſoluendum, motus Bal. quia debitor eſt eccleſiæ, & debitum paruum, pro quo ſi eccleſia haberet accedere aut mittere Peruſium, plus haberet incommodi, quàm vtilitatis ex dicta emphyteuſi, tenet Innocen. in c. ſignificante, extra de pigno. tenet idem Bal. in l. cùm quidam, C. de condit. inſer. verſi. modò quæro,
27 quòd ſi † debitum eſt cauſa alicuius obſequij reuerentiæ, vel ſubiectionis onere,vt ſunt cenſuales, & victuales, qui ſunt quodammodo ſubditi, quòd pro ſoluendo debito tenentur ire ad domum creditoris, & ibi ſoluere, ſi ve-
28 rò prælatus †, qui habet recipere cenſum vel emphyteuſim latitat, vel non compareat,quia forte nollet emphyteuticum canonem recipere, emphyteuta remedium habet, quòd proteſtetur, quòd atulit cenſum, & eſt ipſe paratus, & quòd illud alicui perſonæ idoneæ conſignat, & deponat, vbi etiam Bal.ſubdit, quòd,ſi emphyteuta portet canonem ad domum domini, ſi in itinere derobetur, aut ei per vim canon auferatur, liberatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei eccleſiæ malè facta nulla eſt incipiendo à iure antiquiſſimo.*

2 *Oeconomus an ob malè factam alienationē ſit offitio ipſo iure priuatus.*

3 *Lex ſi imponit pœnam amiſſionis, ipſo iure ſtatur eius dicto.*

4 *Verbum præteriti temporis importat ipſo iure, & quid in verbo futuri temporis.*

5 Tabel-

5 *Tabellio, qui contractum male alienationis celebrat, exilio mulctatur.*

6 *Casus, in quo ecclesia potest locupletari cum aliena iactura.*

7 *Donatam rem ecclesiæ recipiens datum cum tantumdem de suo restituit.*

8 *Creditor accipiens in pignore rem immobilem ecclesiæ, quod dedit amittit.*

9 *Emptor monasterij punitur, quia nulla est emptio, & precium solutum cedit in vtilitatem ecclesiæ.*

10 *Ius canonicũ exigit, quòd res ecclesiarum alienentur cum certis solemnitatibus.*

11 *Alienatio etiam facta in casu licito contrà formam traditã à iure canonico nulla est.*

12 *Res ecclesiæ sunt bona Christi.*

13 *Auferens quid patri & matri asserens hoc nõ esse peccatum reus est homicidij.*

14 *Rapiens bona ecclesiæ homicida est.*

15 *Detentor rerum ecclesiæ est conueniendus, licet exhibeat authorem suum.*

16 *Conuentus rei vendicatione iuditio possessorio nõ potest dominum noĩare.*

17 *Ecclesiæ habenti optionem conueniendi non fit præiuditium per electionem.*

18 *Ecclesia, quæ suum à possessore consequuta est, potest adhuc agere ad pœnam contrà alienantem.*

19 *Condemnatus ex sua contumacia bona froute cessionem petere non potest.*

20 *Regula iustè possidet, qui prætore authore possidet, procedit in rebus priuatorum.*

21 *Sacrilegium quid sit.*

22 *Sacrilegium tribus modis cõmittitur.*

23 *Sacrilegij pœna quandoq; spiritualis est.*

24 *Sacrilegij pœna quandoq; rei, quandoq; personæ applicatur.*

25 *Sacrilegij pœna durior est de iure Ciuili.*

26 *Honestiori loco natus mitius puniendus est.*

27 *Pœna canonica ab ecclesia infringi potest.*

28 *Qualiter puniatur ille, qui manu armata ĩ vicum alterius ad malefaciendum venerit.*

29 *Iniuriæ tot sunt, quot sunt inuasores.*

30 *Pœnæ legales & conuentionales possunt extendi in infinitum.*

31 *Incendiarius est excommunicatus, & quæ requirantur ad hoc, vt absolui possit.*

32 *Rapiens res ecclesiæ tenetur in decuplum.*

33 *Fur, qui antequã cõueniatur, rem restituit, an pœnam euitet.*

QVAESTIO XXI.
de pœnis malæ factæ alienationis.

VIA eueniente casu
malè alienationis fa-
ctæ de rebus ecclesiæ,
est prouidendum de-
remedio ecclesiæ pro
illius conseruanda in-
demnitate, & pro recu
perãda re malè aliena-
ta, vt sciamus quid agendum tunc, & quo iu-
re esset experiendum, volui ponere de pœnis
malè factæ alienationis rerum ecclesiæ; & si
alienatio sit facta malè, & non secundùm for-
mam, & modum à iure traditum, videtur pri-
mò quòd sit nulla, irrita & pro non facta alie-
natio siue contractus, & quòd taliter contra
1 ctãtes in multas inciderint pœnas. Primò † in-
cipiendo à iure antiquissimo per tex. qui di-
cit ad literam in l. iubemus C. de sacrosan. ec-
cles. §. prædia, vbi predia ecclesiarum alienata
præter modum, & formam ibi tradita vendi-
cantur, cum fructibus, pensionibus, & accessio
nibus totius medij temporis ecclesiæ, vt tan-
quã penitus à nullo empta, vel vendita tenean
tur; quia ea, quæ contrà leges fiunt pro infe-
ctis habenda sunt, vbi emptori imponitur pœ
na, videlicet quia amittit omne commodum,
& omnem fructum emptionis, ac pretium ex
bursatum, & ea, quæ causa talis emptionis, &
acquisitionis donauit, quæ omnia cedunt lu-
cro, & commodo ecclesiæ.
¶ Et œconomus, qui vendit, priuatur, & pri-
uari habet officio œconomatus, &, si quod dã
num propterea venit ecclesiæ de venditis bo-
nis, resarcitur, remanente ecclesiæ vel ecclesia
sticis personis etiã pro huiusmodi actione con
trà hæredes, vbi vide per Bart. & Bald. an talis
2 † œconomus sit, vel intelligatur ob talem ma
lè factam alienationem priuatus officio, vel ad
ministratione ipso iure, an verò priuandus ve-
niat per sententiam, super quo sunt notãda eo
rum dicta, quia seruiunt ad cognoscendum co
gnoscenda pariter hodie de prelato malè alie-
nante; nam dicunt, quòd est aduertẽdum, quo
modo, & per quæ verba lex, vel canon loqui-
tur, dicit enim Bar. ibidem in versi. quæro vlte
rius, glo. dicit quòd iste œconomus non est ip
so iure priuatus, sed venit priuandus per sen-
tentiam, dicit enim tex. priuetur, non priuatus
sit, & vide inquit glo. tuam, & nota & signa est
3 quando † lex imponit pœnam amissionis, vel
rei, vel actionis, si exprimatur in ea ipso iure,
vel per sententiam, tunc certè stamus dicto, vt
l. commissa ff. de public. vel distingue, aut vti-

4 tur verbo præteriti, † an præsentis temporis, vti priuatus sit, & tunc intelligitur ipso iure; aut vtitur verbo futuri temporis, & intelligitur per sententiam, vt hic, nisi addatur dictum mox, vel dictio statim, quia tunc intelligitur ipso iure, aliàs secus; cùm non esset statim, vt in authē. de incest. nup. §. primo colla, prima, & dixi inquit ī l. imperator de iure fisc. vt per Bar. ibi, vbi in margine multa dicuntur; super quo vide latius per Bal. & copiosius distinguit ibidem versi. quintò quæritur glo. per Petr. de Ancharano in c. j. de rescrip. & c. cùm secundùm.
5 leges de hæret. in vj. & tabellio, qui † contractū malę alienationis celebrauerit, exilio mulctatur; iudex verò, qui contractum talem celebrari mandauerit, dignitate, & bonis omnibus priuatur, quæ applicari habent ecclesiæ, quam lædere voluit, vt per glo. ibi in verbo bonorū, vbi dicit glo. in verbo munera, quòd in isto ca-
6 su † in odium emptoris, & fauore ecclesiæ ecclesia locupletari potest cum aliena iactura, idem habetur in tex. in authen. de non alien. §. sicut autem damnosus, vbi Imperator interdicit fieri per aliquem donationem, vel venditionem prædiorum sterilium, vel minus idoneorum, & mandat, qoòd contractus habeatur, p̄ nō facto, & paulò antè ibidem in §. quia verò Leonis pœnas, quas Leo Imperator solùm decreuit in venditione bonorum ecclesiæ, de quibus in d. l. Iubemus, prorogat Imperator, & extēdit etiam ad donationes, permutationes, perpetuas emphyteuses, & pignorationes in rebus immobilibus; Subdēs quòd si quis præsumat emere rem ecclesiasticam, vel pthochiū, cadat à pretio, & res empta cum fructibus medij temporis exigatur pro ecclesia, & nulla sibi competat actio contrà ecclesiam, vel domum sacram, sed tantùm contrà œconomum venditorem in eius proprijs substātijs, vt metus suæ substantiæ cauere faciat à talibus, quem Dei timor cauere non fecit; qui verò rem ecclesiæ
7 † sibi dono datam accipere ausus est, restituat cum tantundem de suo ecclesiæ, & qui permutationem cum ecclesia fecit, subiaceat pœnæ, & datam sibi rem amittat, quæ redeat ad ecclesiam, & datum per eum ecclesiæ remaneat actione pari modo illi reseruata cōtrà eū,
8 qui cum eo contraxit, & si † creditor in pignore corporali eligat accipere rem immobilem ecclesiasticam puta domum, agrum hortum, vel huiusmodi, aurum, vel illud aliud, quod dedit, amittat, & illud applicetur ecclesiæ, remanente pariter sibi actione cōtrà œconomum, aut alium, qui cum eo contractum talem celebrauit.

¶ Et si quis perpetuam, vel temporalē ecclesiæ emphyteusim accipere præsumpserit non seruata inquit nostræ legis forma cadat ab emphyteusi, & quod per eum sit datum, ecclesiæ applicetur; subdens quòd eædem pœnæ seruādæ sunt & aduersus eos, qui sacrata vasa contrà formā legis, aut pignori dant, aut vendunt,
9 aut conflant, & qui † pariter ecclesias, aut monasterium ausus fuit emere, in hoc puniatur, quòd emptio sit nulla, & pretium per eum solutum cedat in vtilitatē ecclesiæ, hypotheca superbis omni sublata; vbi, glo. in verbo habeat dicit, quòd in istis casibus ecclesia benè, & de iure potest locupletari cum aliena iactura culpa eius, qui aliqualiter accipit, vel accipere præsumit res ecclesiæ; & idem Imperator in authen. de alien. & emphyteu. easdem pœnas ponit; ait enim, quòd si præter formā ibi traditā contractus fiat, vel super mobilibus, aut immobilibus rebus, quòd res, super qua fuit contractus celebratus, reddi debet ecclesię, vel religiosę domui cū medij temporis fructibus, penes ecclesiam pari modo remanente pretio antè dato, vel ea re, quæ pro permutatione, aut alia qualibet occasione fuit data, & si fiat emphyteusis pręter & contra formam dictæ legis, eadem res ecclesiæ reddatur, & emphyteuta persoluat pactum, seu conuentum; & si donetur res ecclesiastica, eadem cum fructibus medij temporis, & alia res tantundem valoris restituatur ecclesiæ; & si fiat hypotheca contrà hanc formam, creditor perdat illud, quòd ei debetur, res vēditionali locò reddatur, tabellionibus talia stipulantibus exilio mulctandis.

¶ Et deueniendo ad ius canonicum, habetur
10 in glo. in summa xij. quest. ij. quòd res † ecclesiarum habent alienari cum certis sollemnitatibus, & olim quidem dicit glo. duo de vicinis episcopis intererant, & de causa alienationis cognoscebant, & subscribebant, x. quæst. ij. casellas in fi. & infrà eo. quocumq; suffragio, & 17. quest. iiij. nullus, sed hodie, inquit, sufficit consensus capituli, & episcopi, vt cap. sine exceptione xij. quest. ij. etsi res sit modica, & necessitas magna, non est necessarius consensus capituli, cap. terrulas eo. in rebus monasteriorum alienaudis requiritur consensus abbati, capituli, & episcopi cap. abbatibus, eo. 17. quest. iiij. in venditionibus, idem in ecclesijs parrochialibus, ibi enim consensus sacerdotis requiritur, cap. placuit infrà eo. x. quest. ij. si quis episcopus; subdit glo. quòd si fiat, vel fa-
11 cta reperitur alienatio † contrà dictam formā, est nulla, licet sit facta in casu licito, cap. sine exceptione eo. sed facta cum dicta forma, ęt in casu non concesso tenet ipso iure: arg. ex. de his quæ fi. à præla. sine consensu, capitu. sed

ista secunda pars glo. quòd alienatio cum sollemnitate in casu non licito tenet, nõ videtur vera, quia illam reprobat Abbas. in cap. cum causa, extra. de senten. ibidem defectu casus liciti probatur hic, nam prohibetur alienatio rei ecclesiæ à iure, ergo alienatio est nulla, si non sit in casu concesso, l. non dubium, C. de leg. & in reg. ea quæ contrà ius, de reg. iur. lib. vj. & aliàs, vt ibi per eum, & eandem glo. dicit communiter esse reprobatam Cardin. Alexan. in d. cap. sine exceptione, & ibi Lauré. de Rodul. in sua repetitione, & dico suprà in quęst. de sollemnitatibus, quæ interueniunt in alienationibus ecclesiæ, & de defectu casus liciti ad longum; & habetur in cap. primo eo. xij.
12 quæst. ij. quòd pecuniæ † ecclesiæ, & res ecclesiæ sunt bona, & res Christi, quia proprietas, & possessio rerũ ecclesiæ est penes Christum, latè per Abb. in repet. cap. cùm esses, extrà de testa. vnde per illum tex. qui aufert, fraudat, vel rapit res ecclesię, incurrit pœnam homicidij, & vti homicida dãnatur, idem habetur, in cap.
13 qui abstulerit, eo. vbi qui abstulit † aliquid patri, & matri, & dicat, quòd hoc facere non sit peccatum, reus est homicidij, & auferendo ecclesiæ aufert patri, & matri, vt ibi in tex. quia pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit, mater verò nostra ecclesia est, quę nos in baptismo regenerauit, ergò qui Christi pe-
14 cunias, & ecclesiæ † rapit, & fraudat, homicida est, vbi subdit glo. quòd qui non pascit patrem, vel matrem, homicida est, & in cap. quicumq; eo. habetur, quòd quæcumq; persona prædia ecclesiæ inuaserit, vel à seculari principe suscipere ausus fuerit, incurrit pœnam excommunicationis, vbi glo. in verbo à quocunq; dicit, quòd semper detentor rerum ecclesię,
15 est † cõueniendus, licet etiam exhibeat authorem suæ venditionis, sed est intelligendum, quando possidet nomine suo, non nomine alieno, q a si nomine suo, possessor est, semper conueniendus, nec tunc est necesse vocare illum, cuius authoritate possidet, vt extra de lit. non cõtesta. quoniam, subdens glo. scias, quòd
16 licet † conuentus rei vendicatione possit dominum nominare, non tñ potest, si sit conuentus iudico possessorio, vt hic, vbi etiam glo. distinguit intrà rem mobilẽ, & immobilem, facit glo. in cap. monemus, eô. xij. quęst. ij. quæ dicit, quòd qui alienauit, potest conueniri, item
17 & qui possidet; & cùm ecclesia habeat optionem, quem volet conueniendi, si primò cœpit vnum conuenire, & posteà velit aliũ cõuenire, non fiet ei præiudiciũ aliquod per electionem l. vltima. C. si tut. vel cur. et si ecclesia
18 suum consequuta est † à possessore, potest etiã agere contrà alienantem ad pœnam, quia pœna vnius non liberat alium, & ecclesia, quæ suũ consequuta est à possessore, non potest cogi ad cedendum iura, & actionem, et contrà alienã-
19 tem, quia bona fronte nõ potest † potere cessionem, qui ex sua contumacia fuit condemnatus ibi per eandem glo. & glo. ibidem in d. c. quicumq; in verbo consensu dicit, quòd quis non potest retinere rem ecclesiæ, etiam si illam
20 habeat ab Imperatore, quia illud, † quod dicitur iustè possidet, qui authore prætore possidet, l. iust. ff. de acq. poss. habet locum in rebus priuatarum personarum.

¶ Et habetur in tex. in c. prędia eo. quòd ille, qui vexare præsumit prædia diuinis vsibus traditæ, & humanis illa vsibus applicare, & Deo, cui sunt tradita, subtrahere, pœnam sacrilegij incurrit, & vt sacrilegus iudicatur.

21 ¶ Et de sacrilegio † quid sit, & quę pœna sit sacrilegij vide per glo. in c. sunt q̃ 17. quæst. iiij. quæ dicit, ꝙ sacrilegium magistraliter varijs modis describitur, vno modo vt sit rei sacrę violatio, siuè in se, siuè in alio, & hic appellatur res, siuè sit res ipsa sacra, siuè ipsa perso-
22 na ecclesiastica. Cõmittitur † autẽ tribus modis sacrilegium, vel cùm sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro, vel nõ sacrum de sacro, aufert, per tex. in c. quisquis 12. quæst. 4. Im-
23 ponitur autem † pro sacrilegio quãdoque spiritualis pœna, vt si committatur in persona ecclesiastica, quia talis est excommunicatus ipso iure, eo cap. si quisquis; sed si inre ecclesię fit sacrilegium, tunc post trinam monitionem est excommunicandus, d. c. quisquis. Item imponitur pro sacrilegio pœna pecuniaria, quãdoque maior, quandoque minor, d. c. quisquis, &
24 c. si quis contumax, & pœna, quæ † imponitur pro sacrilegio, quandoque applicatur rei, quandoque applicatur, seu præstatur personæ secundùm quod iniuria est illata; quia, si iniuria est facta personæ, pœna est præstanda personę iniuriatæ, cap. parrochianos extra, de sent. excom. si rei facta est iniuria, tunc ipsi rei est præstanda, cap. si quis in 17. q. iiij. & cap. de hoc autem, extra, de symonia, sed secundùm leges seculares de iure ciuili durior pœna imponitur,
25 † pro sacrilegio, l. sacrilegium, ff. ad l. Iul. pecul. vbi habetur, quòd pęnam sacrilegij habet pro consul pro qualitate personæ, pro rei conditione, temporis, ætatis, & sexus, vel seuerius, vel clementius statuere, & scio multos ad bestias damnasse sacrilegos non nullos, etiam viuos exussisse, alios in furcas suspendisse; sed moderanda pœna & vsque ad bestiarum damnationem eorum, qui manufacta templa esfregerunt, & dona Dei noctu tulerunt; cæterùm, si

aliquid interdiu modicũ ex templo tulit, pœ-
26 na metalli corcendus est; aut † si honestiore loco natus est, is sit deportandus in insulam, & aliàs vt ibi in tex. in d. l. sacrilegij, & habetur in c. in antiquis xij. quæst. ij. ex lectione euangelica, quòd si aliquid defraudaui, reddo quadruplum, vbi tex. subtractor quadruplum restituat, qui res ecclesiæ inuadit, vbi notat glo. ꝙ
27 est arg. quòd ab ecclesia † potest infligi pena canonica, idem habetur in capitulo seq. ibidẽ vbi fit summariũ, quòd inuasores rerum ecclesiæ puniantur iuxtà formam, & tenorem legũ secularium, vbi habetur, quòd ille, qui manu
28 † armata vsque ad quatuor homines in vi cum alterius ad malè faciendum venerit, ille, qui prior est, pro illicita præsumptione componato solidos nonigẽtos, sequaces verò eius vnus quisque solidos 80. si verò incendiũ fecerint, sibi nouies tantùm componant, si vero prędã in quadruplum restituant, vbi glo. not. ꝙ ideò est, quòd omnes sese componunt, quia quot
29 † sunt inuiariatores, tot sunt iniuriæ, l. si plures, ff. de iniuri. & pœna vnius nõ liberat aliũ, l. item mela. ff. ad l. aquil. §. sed si plures, & habetur ibi, in glo. componat, quòd pœna legalis,
30 † & conuentionalis nedum possunt excedere quadruplũ, pro vt habetur, in text. in §. omnes Instit. de accusa. sed possunt extendi in infinitum secundùm qualitatem negotij, vel delicti; sed, si habetur respectus purè ad rem ipsam, tunc sufficit pœna qnadrupli, & in glo. si verò
31 habetur, quòd incendiarius † est ipso iure excommunicatus, nec prius obsoluitur, quàm satisfaciat, & iurat se id amodò nõ facturum 23. quæst. 8. si quis membrorum, & si fuerit excõmunicatus non potest absolui nisi à papa, cap. tua, extrà de sent. excommunicat. & secũdùm leges capite punitur incendarius, l. capitulum, §. nũquàm, ff. de pœn. vbi habetur, quòd si quis intra opidum, vel propter inimicias, vel ob prędam aliquid exarserit, igne crematur, sed si villam cõbusit, lenius punitur, l. qui ædes, ff. de incen. ruin. subdens non inuenio, quòd incendarius sit ipso iure excommunicatus, nisi incendarius ecclesiæ, extrà de appell. capit. in literis, quæ sunt notanda pro damnis, quæ ex incẽdio inferri possunt ecclesijs, & ecclesiæ rebus. Itẽ legitur in c. in legibus xij. quæst. ij. quod si quis ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum est rapuerit, vel rapi consenserit, sit sacrilegius, damnum in quadruplum restituat, & canonicè pęniteat, & summatur ẽt ille tex.
32 quòd rapiens res ecclesiæ tenetur in decuplũ, vbi glo. dicit, quòd in illo quadruplo rei persequutio computatur, vt Instit. de vi bon. rap. in princip. sed in furto est rei persequutio, præter pœnam furti Insti. de oblig. quę ex delict. in fi. 79. distin. decenter. contrarium videtur in capitulo fraternitas, vbi habetur, quòd ecclesia ea, quæ fuerunt, sibi oblata habet recipere sine aliquo augumento, vbi glo. pro euitandis contrarijs multipliciter respondit videlicet, intelligẽdo de augmento innaturali, illegitimo, quia aliàs est, si augmẽtum sit naturale, & legitimũ, idest interesse; quia tunc benè quidem potest recipere cum augumento. Nec est verum, inquit, glo. illud, quòd dicunt quidam, quòd, si
33 fur, † vel predo vult restituere rem antequàm conueniatur, seu in iudicium trahatur, pœnã euitat, quia immò non sufficit raptori restituere rem ad euitandum pœnam, l. non prodest, ff. de vi. bon. rap. ve dic iquit alio modo, quòd non est ecclesia, quæ parat pęnam, sed iudex ex officio suo eam infinget, & dabit ecclesiæ, cui sanctitas ignoscendi gloriã dereliquit, l. si quis, C. de episc. & cler. vel dic. inquit, quòd non potest petere interesse, quòd est extrà rem, vel illud interesse, si fortè occasione rei sublatæ familia, vel pecora mõrtua sunt, l. si sterilis, §. cũ per venditorem, ff. de actio. emprio. & vend. & vltimo glo. ad penitus euitandam omnem contrarietatem figurat casum tex. vt quidam confessus fuit sacerdoti suo se fecisse furtum & quęrit, an pœnitentia debeat ei iniungi, vt illam rẽ restituat cum pœna, & respondet, quòd non, & sic inquit contrariã non tangunt casum.

SVMMARIVM.

1 *Vẽdi cimilia, & vasa sacra, nisi pro causa captiuitatis non possunt.*
2 *Pœna malè alienationis res ecclesiæ & nu. 3.*
4 *Nemo rem ecclesiæ sua vsurpare debet.*
5 *Ecclesia in recuperanda re malè alienata habet optionem conueniendi possessorem, vel eum, qui alienauerit.*
6 *Prælati non debent aliquid de bonis ecclesiæ transferre in manibus principum.*
7 *Donator, assensator, venditor rerum ecclesiæ honorem perdit.*
8 *Quilibet admittitur ad accusandum contrà malè alienantem.*
9 *In interdicto vnde vi veniunt restituendi omnes fructus percepti, à tempore deiectionis.*
10 *Possessor non benę fidei in rei vendicatione tenetur ad fructus, qui percipi potuerunt.*
11 *Titulus, qui habetur pro non titulo non excusat.*
12 *Distrahentes res ecclesiæ aliter quàm per iura tradditum est Anathemate feriuntur.*

13 Excom-

13 *Excommunicari nemo debet, nisi trina praecedat admonitio.*
14 *Prędia alienata debēt átiquę culture reuocari.*
15 *Res ecclesiæ absente Episcopo distracta reuocantur.*
16 *Alienans prædium ecclesiæ mulctatur amissione sui bonoris.*
17 *Pœna, quam incurrit, qui vexat prædia ecclesiæ dedicata.*
18 *Ecclesia habet carcerem, & pœnam relegationis infligit.*
19 *Alienatio rei ecclesiæ prohibetur largissimè sumpto vocabulo.*
20 *Alienatores rei ecclesiæ excōmunicantur, nisi rem restituant.*
21 *Locatio facta à Canonico, inconsultis alijs reuocari debet.*
22 *Alienatio rei ecclesiæ vacātis facta sine causa, & non præcedente tractatu non valet.*
23 *Prælati prohibentur, ne submittant bona immobilia, & iura ecclesiæ laicis personis.*
24 *Submissiones rerum ecclesiæ requirunt specialem licentiā Papæ.*
25 *Prælatus, qui obligat ecclesiam pro alienis debitis, est suspēsus ipso facto ab administratione.*
26 *Satisdatio maleuolum tutoris animum non immutat.*
27 *Religiosus, qui concedit ad vitam, est suspensus ab officio, nisi ex vtilitate, vel necessitate.*
28 *Alienatio rei ecclesiæ sine solemnitatibus facta est ipso iure nulla.*
29 *Annullatio actus dicitur esse pœna.*
30 *Alienans, & in quem alienatio fit, est excommunicatus, & ibi enumerantur aliæ pœnę malè factæ alienationis.*
31 *Prælatus malè alienans rem ecclesiæ, tenetur de suo patrimonio ecclesiā indēnē cōseruare.*
32 *Conducens, vel aliās accipiens rem ecclesiæ nō seruatis seruandis amittit melioramenta.*
33 *Extrauagātis ambitiosę quę dr̄ paulina tenor.*
34 *Constitutio Paul. 4. super resceisione alienationum bonorum ecclesiasticorum.*
35 *Pius quartus motu proprio reduxit Bullam Pauli quarti ad terminos iuris.*
36 *Verbum irrita importat ipso iure.*
37 *Possidens rem ecclesiæ ex contractu nullo tenebitur etiam fructus restituere.*
38 *Qui ecclesiæ bona vsurpat Anathema est.*
39 *Alienatio de facto celebrata non facit incidere in pœnas.*
40 *Prælatus malè alienans an si conseruat ecclesiā indemnem, euitet pœnā delicti.*
41 *Clausula generalis refertur ad omnia præcedentia.*

HABETVR pariter in tex. in c. apostolicos eo. xij. quæst. ij. quòd nemo episcopus, vel † alius vendat, aut alienat
1 ciminilia, & vasa sacrata, nisi pro causa captiuitatis, & quòd si quis aliquid contrà ausus fuerit pœna sit, quòd deponatur, vti preuaricator diuinarum rerum, & præceptorum, vbi notat glo. quòd depositio est pœna malè alienantis res ecclesiæ, vt infrà inquit eo cap. quisquis, & capitulo nō liceat, & cap. statuimus, sed contrà inquit extra de rebus ecclesiæ nō alien. cap. si quis præsbyterorum, & cap. quòd sicut, extra de electio. in fi. & l. ex hoc edicto, §. si qs alienauerit, ff. de alien. iud. mutan. cauſ. fact. ex quibus omnibus habes inquit, quòd pena non incurritur, si statim prouideatur indemnitati ecclesiæ, & ecclesiam indemnem reddat, vel conseruet, arg. contrà ff. de vi. bon. rap. l. nō prodest, habetur, quòd non sufficit prædoni ad euitandum pœnam rem restituere, sed glo. inquit in isto casu penæ infligendæ alienanti ma
2 lè res ecclesiæ † stare intendo decretali si quis præsbyterorum, vbi habetur, quòd alienatio facta de rebus ecclesiæ non tenet, & alienantes excomnnicantur, nisi rem restituant, & quilibet clericus potest contradicere alienanti, & rem alienatam cum fructibus petere.

¶ Item quæ pœna, siue quę pęnitentia sit imponenda inuasoribus, & prædonibus, qui vasa sacra ecclesiarum, & reliqua diuino cultui dedicata pollutis manibus arripuerunt, & quasi prophana illa contractant, habetur in cap. de uiro ead. xij. quæst. ij. vbi dicit tex. quòd ta
3 lia cōmittentes, cùm ad † pœnitentiam reuerti accelerauerint, debent hoc modo puniri, vt stent vno anno extrà ecclesiam Dei, cuius sacratissima vasa extrà ritum fidei Christianę diripiendo auferre non dubitauerunt; secundo verò anno stent antè fores ecclesiæ sine communione, vbi glo. declarādo dicit, ꝙ primo anno stent extra cimiteriū, quod violauerint; Secūdo anno iuxtà fores eccłę; Tertiò verò anno ecclesiā Dei ingrediatur & inter audiētes astēt sine oblatione non manducantes carnem neq; bibentes vinum, præterquā in diebus natiuitatis, & resurrectionis dominicæ dieb⁹; Quarto ꝓterea anno, si his prioribus tribus annis eorū fructuosus fuerit labor pœnitentiæ, cōmunioni fidelium restituantur, & tota mentis inten-

tione talis sacrilegius spōdeat talia se vlterius
facturum, nnnquā & corpus, & sanguinē do-
mini suscipere mereatur, & vsq; ad septimū
annū tribus in hebdomada diebus esu carniū
& vini potatione maneat pęnitens. Item habe-
tur in tex. in c. monemus eo. quòd nemo epis
4 copus vel † sacerdos audeat rem suæ ecclesiæ
vsurpare, vel sanctis locis oblata causa amici-
tię, vel timoris auferre, quod si facere præsūp-
serit, subiacebit sine dubio pœnis canonicis, &
compelletur oblatum ecclesiæ restituere, vbi
dicit glo. in verbo reddere, quòd pro hmōi re-
5 cuperandis, potest conueniri † ille, qui alie-
nauit, item & possessor; & cùm ecclesia habeat
optionem, siuè electionem cōueniendi quem
velit, sibi nō p̄iudicat si primo cępit vnū conue
nire, & postea illò omisso conueniat aliū; & si
semel suum consequuta fuit ab vno, potest ad
pœnam agere contra alium, quia pœna vnius
non liberat alium, secus si vellet agere ad in-
teresse, quia consequuto semel ab vno, non
agit contrà alium; nec cogitur ecclesia vni sibi
soluenti facere iuris, & actionis cessionem cō-
trà alium, quia qua fronte petit cessionem ille,
qui ex sua contumatia condemnatur?
¶ Item habetur jn tex. in cap. quisquis eo. ꝙ,
6 si quis episcopus aut abbas † aliquid de salarijs
episcopi, vel monasterij In manus principum,
vel alterius personæ transferre ausus fuit, irri-
tum sit, quod datum esse constiterit; quia res
ecclesiasticę habent dispensari tanq̄ Deo con-
tenplante; & si episcopus in hoc calliditate sit
vsus in damnum ecclesiæ, non tradatur prin-
cipibus emptoribus ager, vel locus, sed cleri-
cis, si calliditate vsus sit princeps, puta quòd
emerit, vel à colono agrum, vel à clero, sit irri-
ta venditio, & res restituatur episcopo, vel mo
nasterio; episcopus vel abbas hoc faciens abij-
ciatur tanquàm; qui dispenset, quæ non colli-
git, vbi dicit glo. quòd, licet colonus tradat alij
possessionem, ideò ecclesia non perdit pen-
sionem; C. de acq. poss. l. vltrà.
¶ Item habetur, in cap. non liceat Papæ eo.
quòd non est licitum alienare prædium eccle-
się aliquo modo pro aliqua necessitate, nec ru
ra in vsufructum dare, nisi domos, quæ in vrbi
bus nō modica impēsa sustentantur, & si se-
7 cus fiat, sit pœna, quòd † donator, assēsator, &
venditor honorem perdat, &, nisi restatua-
tur, sit anathema cum eo, qui dedit, vel qui re-
cepit; sit etiam ista pœna quòd quibuslibet
personis ecclesiasticis ꝯdicere, & cum fructi-
bus alienata reposcere, quod in qualibet eccle
sia est seruandum; & habetur ibi in glo. quòd
quilibet admittitur ad accusandum, & ad ac-
8 cusationem contrà malè † alienantem, & ibi in
glo. si. habetur qnòd etiam fructus rei aliena-
tæ possunt peti, subdens & est sciendum, quòd,
si agitur per interdictum aliquod ad petēdam
rem cum fructibus, tunc restituantur omnes
fructus percepti à tempore, à quo est propo-
situm interdictum, nisi tamen interponatur in
9 dictum vnde vi, quia in eo † veniunt restituē-
di omnes fructus percepti à tempore deiectio
nis, vt ff. de interdicti l. interdictis, & l. j. ff. de
vi. & vi. armat. §. ex die, si verò non agitur in-
terdicto, sed rei vēdicatione si quidē possessor
est bonæ fidei, possessor non restituit; nisi fru-
ctus perceptos à tempore litis contestatæ, vel
qui culpa sua non sunt percepti, vel perceptos
ante litem contestatam, non tenetur restitue-
re, sed tantùm exstantes, vt l. certum est, C. de
rei vendi. & §. post inchoatam Instit. de off. tu-
10 tor. si verò sit possessor † non bonæ, sed malæ
fidei, restituet tam perceptos, quàm qui perci-
pi potuerunt, cap. grauis extra de rest. spoliat.
& l. si nauis, §. gn̄aliter, ff. de rei vend. & d. l.
certum est, si verò malæ fidei possessor titulum
habuit propter talem titulum excusatur à per-
cipiendis, l. si fundum, C. de rei vend. nisi titu-
11 lus ille sit † talis, qui habeatur pro nō titulo,
velut est, quando quis emit contrà interdictū
legis, l. quemadmodum, C. lib. x. de agricol.
& censi. alios casus habes inquit glo. p̄dicta
notatos ff. quòd metu. caus. l. sed & partis.
¶ Habetur etiam in capitulo indigne eo. ꝙ
12 vendentes, & ementes, & accipientes † res, &
prædia ecclesiæ per aliam viam, aut aliter, quā
per iura traditum est, anathemate feriātur, quo
irratus Deus percutit animas, nisi statim se cor
rexerint, & habetur ibi in glo. quòd oblatio ta
lium non recipitur, & quòd eis est inflicta pœ
na suspensionis à sacramentis, & ab ecclesia &
in glo. admonitio habetur, quòd si contrà eos
agitur ad pœnam excommunicationis, habet
præcedere monitio, quia nemo excōmunican-
13 dus † est, nisi trina præcedat admonitio, cap.
omnes decimæ 16. quæst. vij. et 17. quæst. iiij.
de pręsbyterorum, & cap. sacro de senten. ex-
com. subdens quòd etiam in illis criminibus
præcedet admonitio, vbi ad bracchium secu-
lare est recurreudum j. quæst. vij. pater, vbi-
cumq; autem non agitur ad depositionem, &
generaliter vbicumq; agitur ad denuntiatio-
nem, sed vbi agitur ad depositionem, non pręe-
cedit admonitio cap. qualiter extra de accu-
sat. ad quid enim admoneretur tunc, cùm suffi
cit ad depositionem, quòd homo semel deli-
querit? 25. dist. prima, vt ibi per eam glo. &
habetur in cap. statuimus eo. quòd clerici non
vendant, aut donent res ecclesiæ, quòd, si se-
cus sit factum, & venditio facta non valebit, &
de suis

de suis proprijs facultatibus, si quas habēt, indemnem ecclesiam conseruent alienantes, & communione priuentur.
¶ Et habetur in cap. vulterane, eo. quòd prę-
14 dia alienata † debent antiquę culturæ reuocari, & mācipia & possessiones etiam pari modo reuocentur alienata, reseruato iure emptoribus habendi recursum cōtrà venditores; Item in tex. in cap. quicquid eo. habetur quòd quicquid distraxerit clericus de rebus ecclesiæ, ꝙ sit inane, & vacuum vendicatione emptoris, & actione vendentis, vbi dicit glo. quòd in emptorem, non transfertur dominium, vnde non potest rem vendicare, habet benè contrà venditorem actionem ex empto.
¶ Habetur etiam in capit. si qua de rebus eo.
15 quòd res ecclesiæ † absente episcopo per clericos distractæ reuocantur ad ius ecclesiæ rescisso contractu, vbi dicit glo. quòd contractus factus ꝑ clericos mortuo episcopo super alienatione rei ecclesiæ ipso iure non tenet, sed restituitur ecclesia, si probet se læsam, & in cap. sine exceptione eo. quòd irrita sit ipsorum vēditio, & cōmutatio rei ecclesiasticæ absq; omnium conueniētia, & subscriptione clericorū, idem paulò ante in cap. alienationes eo.
¶ Traditur etiam in cap. quicumq; 17. quęst.
16 iiij. quod quicūq; † donauerit vendiderit, aut alienauerit prædium vel magnum ecclesiæ, vel exiguū, honoris sui amissione mulctetur, & in cap. sunt qui opes cap. sacrilegium omnes, habetur, quòd qui alienāt res ecclesiæ, sunt, ac habentur vti sacrilegi, & habetur in cap. atten-
17 dendum eo. 17. quæst. iiij. quòd qui † vexat prædia ecclesiæ dedicata, punitur pœna sacrilegij perpetua infamia carceribus traditur, aut ꝑpetuæ deportationis exilio seruatur vbi glo.
18 not. quòd ecclesia habet † carcerem, & infligit pœnam relegationis; & quòd pro eodem delicto diuersæ infliguntur pœnæ.
¶ Et in c. si forte eo. habetur similis Iudæ scarioti, ꝙ ornaēmta surripuit ecclesiæ, & eo. in c. pecunia, qui pecuniam furatur ecclesiasticam, illam reddat inquadruplum, & si aliquid de ministerio ecclesiæ sit furatus, septem annis pœniteat, tres in pane & aqua. Item habetur in c. nulli extra de reb. ecclesiæ non alien. ꝙ
19 nulli est † licitum res ecclesiæ alienare alienationis largissimè sumpto vocabulo, & si qui alienare præsumpserit, punietur pœnis lege Leonina talibus inflictis, idest l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. Item in c. si quis eo. tit. habetur quòd alienationes factæ de rebus eccle-
20 siæ † non tenent, & alienatores, nisi rem restituant, excōmunicantur, & quilibet clericus potest contradicere, & rem cum fructibus repetere, & confectum super hoc documētum viribus, quamuis ab initio nullas habuerit, euacuetur; habetur etiam in tex. in c. ad au-
21 dientiam, quòd si canonicus † locat perpetuò predium ecclesiæ inconsultis alijs canonicis, talis locatio reuocari debet, vel si prædia aliter reuocari non potuerunt, reuocentur saltem restituta pecunia eisdem conductoribus per auctores locationum appellatione remota. Item eo. in c. ad nostram, ecclesia restituatur contrà alienationem, per quam sit enormiter lęsa, & c. fi. eo. alienatio rei ecclesiæ, quæ sit facta sine legitimo ecclesiasticarum personarū assensu, non tenet. Item in cap. j. in vj. eo. tit.
22 perpetua alienatio † facta de rebus ecclesiæ vacantis non pręcedente tractatu, & sine iusta causa non valet. Item in c. ij. eo. prohibetur
23 prælatis, † quòd non submittant bona īmobilia & iura suæ ecclesiæ laicis personis sine cōsensu sui capituli, & sine licentia Papæ, & cōtractus super huiusmodi tam cælebrati, quàm celebrandi sint nulli, & prælati contrafacientes sint suspensi ipso facto ab officio, & administratione, & qui clerici scientes non denuntiant superiori, sint pari modo suspensi ꝑ triēnium à pęceptione beneficiorum, quæ in ecclesia obtinent, si laici bona taliter sibi submissa in sua liberalitate dimittātur, & illi, qui compellent ad id ïposterum prælatos, sint excōmunicati, & vigore talium contractuum factorū, & faciendorum laici nihil vsurpent; qui verò secus egerint, nisi moniti destiterint, pœnā incurrant excōmunicationis, cum cominatione terram ipsorum supponēdi interdicto, vbi dicit glo. ꝙ ista constitutio de submissionibus non comprehendit mobilia, in quibus non consueuerūt tales submissiones fieri, & glo. in ver
24 bo speciali dicit, quòd in submissionibus † istis faciendis est opus, quòd adhibeatur licentia papæ specialiter, quia in submissionibus maius est periculum, quā in alienatione. Ideò in ea est cautius agendum, & glo. in verbo denuntiare, quòd clericus videns prælatum tales, submissiones facere, & taliter delinquere, denuntiare debet, quòd si non fecerit, punitur, vt hic, qui etiam si iurasset non accusare, nihilominus denuntiat, etiam non obstante iuramento, vel promissione obedientiæ per iura, quæ ibi adducit, & habetur in tex. in c. ij. extra de solutio.
25 quòd prelatus, † qui obligat, vel obligari præsumit ecclesiam pro alienis debitis, est suspensus ipso facto ab administratione spiritualium, & temporalium, vbi glo. subdit, quòd insuper talis habet reddere indemnē ecclesiā ipsam, si aliquo propterea sit grauata, & est inquit argumentum optimum, quòd, si aliquis delapidauerit

uerit ecclesiam, licet velit eam reddere indemnem, nihilominus remouendus est; & sicut ipso iure suspensus est, ita ipso iure videtur restitutus cùm ecclesiam reddiderit indemnem, sed non credo, inquit, quòd propter hoc fit re-
26 stitutus, quia iam suspectus est, & † satisdatio non immutat maleuolum animum tutoris, §. nouissimè, instit. de suspe. tut. immò remouendus est de facto, si administrationem non dimisit, l. suspectus, ff. de susp. tut.

¶Item in clem. prima eo tit. habetur, q̄ re-
27 ligiosus †, qui concedit alicui ad vitam, vel ad certum tempus iura sui monasterij, aut administrationis, cui præest, est suspensus ab officio, nisi concurrat vtilitas, vel necessitas, quia non potest alienare fructus, aut redditus ad magnum tempus sui prioratus, vel suę administrationis, quia si contrà facit incurrit pœnam suspensionis, etiam à celebratione, & si celebrat incurrit irregularitatem, & dicit Pet. Rebuff. in expositione cap. sine exceptione xij. quæst. ij. aliàs in compendio alien. rerum ecclesiæ, in verbo irrita enim, quòd irrita est venditio episcoporum, quorum interest ipso iure iuxtà glo. in Authen. ex causa, C. de lib. preter.
28 vnde † alienatio rei ecclesiæ non adhibitis requisitis solemnitatibus est ipso iure nulla, & emptor, vel alius, qui possederit rem ecclesiæ ex hoc contractu nullo tenetur fructus restituere, & rector ecclesiæ subsequens non tenet stare tali alienationi, vel contractui facto per prædecessoré, & sic prima pœna est malæ alie-
29 nationis, quòd nulla est alienatio, † & annullatio actus dicit pœna per glo. in c. cognoscétes, vbi doctor. de constit. & dicit Fel. in c. ad audientiam de præscrip. quòd constitutio canonica irritans alienationes factas de rebus ecclesiæ non solemniter factas procedit etiã in alienationibus factis per papam per Aegid. consi. 12. primò quæritur si castra. iij. col. vbi in decima col. versi. dubitatur, firmat quòd successor papę potest reuocare alienationes malè factas à prædecessore, non obstante quòd prædecessor voluerit derogare canoni non liceat, 12. quæst. ij.

30 ¶Secũda pœna † est, vt ibi enumerat Rebuff. quòd tam is, qui alienat, quàm ille, in quem fit alienatio, est excommunicatus per extrauag. Paul. ij. ambitiosę extrauag. com. de reb. ecclesiæ, non alien. per tex. in cap. si quis præsbyterorum de reb. ecclesiæ non alien.

¶Tertia pęna est pęna sacrilegij, capit. omnes ecclesiæ; 17. quæst. 4. vbi omnes ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus eiusdem matris ecclesiæ anathematizamus authoritatae appostolica, pellimus, dãnamus, atque sacrilegos esse iudicamus, & nõ solùm eos, sed etiam consentientes eis, capitulo, quid ergo. 23. quæst. 4.

¶Quarta pœna, deponi debet is, qui alienat rem ecclesiæ capitulo diaconi, 12. q. ij. capit. si quis, de rebus ecclesiæ non alien. vbi Hostien.

¶Quinta episcopo sue abbati alienanti interdicitur ingressus ecclesiæ, d. c. omnes & d. extrauag. ambitiosæ.

¶Sexta quòd si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto animo indurato perseuerauerit lapsis dictis mẽsibus à regimine suæ ecclesiæ, & administratione, vel sui monasterij, cui presidet in spiritualibus, & temporalibus est eo ipso suspensus.

¶Septima vt in bulla prædicta parte secunda pœna est, inferiores prælati, seu priores vel quicumque alij habentes beneficia curata, vel simplicia, seu dignitates administrationes, vel officia ecclesiastica regularia, vel secularia sunt priuati eo ipso suis beneficijs, quorum res & bona alienant, vel dignitatibus; Illaq; vacare censentur, absque alia declaratione, quę beneficia possunt cõferri liberè per ordinarios, ad quos spectat de iure collatio vt in d. bulla, quod est notandum cõtrà illos, qui sic alienant, vt beneficia illorum possint impetrari, vel conferri tanquàm vacantia.

¶Octaua pœna est indignatio Romani Pontificis, vt inquit, hic patet in fi. bullæ, & qui indignationem papæ incurrit meretur priuari beneficijs ecclesiasticis Bal. & Aluato. §. porro, quæ fuit prima caus. benefic. amittend.

¶Nona pœna est, quia sunt periuri, quia iurant in principio non alienare nec diminuere bona ecclesiæ, capitulo prohibemus de censi. d. c. si quis, de reb. ecclesi. non alien.

¶Decima pœna est, quia committitur Symonia per Archid. in c. saluator, in fi. 1. 4. 3. per illum tex. in versic. quisq; arg. cap. si forte 14. quæst. 4. licet alij intelligant, quando venderet sacras res, vt est intelligẽdũ, vt ego dico latè in meo tractatu de Symonia in lucem edito per totum.

¶Vndecima tãquã homicida est c. q. Xpi, xij. q. ij. vbi qui Christi pecunias, & ecclesię aufert, fraudat, & rapit, vt homicida in conspectu iudicis deputabitur, & magna iniquitas exercetur, quando prælatus, vel alius deputat ad alium vsum bona ecclesiarum Barba. per illum tex. in cap. conquestus in verbo iniquũ de for. cõpet.

¶Duodecima pęna est, q. nõ obstante alienatione res alienatæ reuertuntur ad ecclesias nullo datò pretio, cap. primo de schisims. vbi Anchara. Florent. in iij. parte summę titu. 24.

quarta

quarta quęst. vbi dicit emptorem habere recursum contrà venditorem ad pretium, non poterit tamē vti retentione rei ecclesiæ, vt not. in cap. fi. de rebus ecclesiæ nō alien. Alias pœnas īquit Rebuff. missas facio, ne in desperatio nem inducam alienatores rerum ecclesiasticarum &c. sed vides suprà particulariter ad longum nominatas, tam ex dispositione iuris ciuilis, quàm canonum, & modernarum ecclesiarum constitutionum. Adde quod dicit Abb. in c. quòd sicut, de electio. in vltimo not. quòd
31 prælatus malè alienãs rem ecclesiæ † tenetur, de suo patrimonio ecclesiam cōseruare indēnem, per illum tex. fac. cap. de multa, de pręben. & in margine ad Abb. ibidem allegatur Aret. quæst. 114. & inde ī in j. quęst. de significa. verbi alienatio, versi. item habere rem pro derelicta; item est alia pœna inflicta derelicta conducenti, vel accipienti res ecclesia non
32 seruatis† seruandis, quia amittit melioramēta, si qua fecit, quia debētur ecclesię propter eiusdem malam fidem per Imol. & Barba. in cap. qui res, in fin. de reb. ecclesi. Abb. & Bero. in cap. præsbyterorum alter num. 6. alter nu. 15. extrà. eo. Fely. in c. cùm causam nu. 28. & 29. de re iud. Barba. consi. 63. nu. 8. lib. primo.

¶ Deueniendo autem ad iura moderna, & nouissima in extrauag. Pauli. II. quæ incip. ambi-
33 tiosæ vulgo detta la paulina, interdicit † papa omnium bonorum ecclesiasticorum alienatio nem sub istis verbis videlicet immobilia, & pręciosa mobilia Deo dicata, ex quibus ecclesiæ monasteria et pia loca illustrantur, & ex quibus eorum ministri sibi alimoniam vendicam, omnium rerum, et bonorum ecclesiasticorum alienationem omneq; pactum, per quod ipsorum bonorum dominium transfertur, concessionem hypothecam, locationē, et conductionem vltrà triennium, nec non infeudationem, aut cōtractum emphyteuticum, præter quàm in easibus à iure permisis, ac de rebus et bonis in emphiteusim ab antiquo concedi solitis, et tunc ecclesiarū euidenti vtilitate, ac de fructibus, et bonis, quę seruando seruari nō possunt, pro instātis temporis exigentia hac perpetuò valitura constitutione fieri præsenti prohibemus prædecessorum nostrorum prohibitionibus, et decretis aliàs super boc editis, quæ teno re præsentium innouamus, in suo nihilominus robore permansuris; et additur pœna, quòd, si quis, contrà hanc formam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi nullius omnino sint roboris, vel momenti, & tam qui alienat, quàm qui res alienatas recipit, sententiam excommunicationis incurrat, & qui cōtrà hāc formam aut Romano pontifice inconsulto aliquid alienare præsumit, sit ei ingressus ecclesię interdictus, cuiuscumque pontificalis, vel abbatialis dignitatis, & gradus existat, & si vltrà sex menses ità interdictus perseuerauerit, sit suspensus à regimine & administratione suæ ecclesiæ, cui præsidet, vel monasterij in temporalibus, & spiritualibus; prælati verò inferiores cuiuscumque gradus vel curata, vel non curata alterius cuiusuis generis beneficia obtinētes sint ipso facto priuati beneficijs, quorū bona ipsi alienant, ità quòd talia beneficia vacare censeantur, & à quocunque ordinario conferri, nisi illa sint papæ, aut sedi apostolicæ spetialiter, vel generaliter reseruata, & nihilominus res istæ alienatæ redeant ad ecclesiam, vel monasterium, à quo sunt alienatæ vt in prædicta constitutione cōtinetur, cuius tenor est insertus extrauag. cōmun. sub isto titulo incip.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam ambitiosæ cupiditati illorum.

AD hanc constitutionem Fęli. rercor. Iulius tertius respectum, & relationem habens fecit breue directum Iacobo Sācti Simeonis de Puteo nūcupato, & domino meo Io. Baptistæ Cicadę titulo Sācti Clementis pręsbyteris cardinalibus super bonis ecclesiæ alienatis, quod breue in libro bullarū inscribitur trāsumptum literarum apostolicarum in forma breuis, super bonis ecclesijs alienatis contrà formam constitutionis Pauli, ij. quo mādat Iulius, quòd Cardinales prædicti inquirant super occupationibus, & detentationibus rerum ecclesiarum, ac super alienationib' factis. de dictis bonis contrà formam dictæ constitutionis, & si reperierint dicta bona cōtrà, & pręter formam dictæ constitutionis, seu aliàs nulliter, vel illicitè & in euidens ecclesiarum damnum alienata, locata, occupata, & detenta, ad ius & proprietatem ecclesiarum reuocent, & reducant, cogendo detentores ad satisfaciendū de indebitè perceptis iuris remedijs opportunis; tenor verò dictę transumpti incipit Dilectę filij nostri salutis & cætera, & est in calce præsentis laboris descriptus.

34 ¶ Et Paulus † quartus ad canon. semachi, qui incip. non liceat Papæ, x. quæst. cōsi. ij. et addicti pauli secundi extrauagantē præfatā respectum, & relationem pariter habendo edidit constitutionem super rescisione alienationum bonorum ecclesiasticorum in damnum ecclesiarum, aut non seruatis sollemnitatibus factarum, in qua motu ꝓprio omnes alienationes, & in

& in emphyteusim, seu censum perpetuũ, aut tertiam, vel aliam generationem, seu ad hominis vitam, aut aliud tempus vltrà triennum locationes, concessiones, seu permutationes, hypothecas, & obligationes de quibusuis castris, terris, oppidis, ciuitatibus, & locis, aut alijs bonis immobilibus, seu rebus, & iurib' tã spiritualibus, quàm temporalibus quarumcumq; ecclesiarum in damnum ecclesiæ, seu non seruatis sollemnitatibus à iure requisitis, aut aliàs nulliter factas, & omnes contractus superinde sub quibusuis formis, & verborũ expressionibus habitos & celebratos, & iuramẽto, & quantumuis longa pręscriptione temporis vallatos, etiam concernentes commodum, & fauorem Romanæ ecclesiæ rescindit, cassat, & irritat, ac annullat, ac omninò viribus euacuat, ac pro rescissis, irritis, cassis, & nullus, & penitus infectis haberi vult, ipsos detentores cõdẽnãdo ad ecclesijs, & pijs locis, terras, oppida, res, & loca occupata relaxandum, & de fructibus tam perceptis, quàm percipiendis integram, & realem satisfactionem faciendum ad id eos sententijs, censuris, et pœnis ecclesiasticis, et pecuniarijs, omnibusq; iuris, et facti remedijs cõpellendo, et aliàs vt in d. bulla, cuius tenor sequitur.

Paulus Episcopus Seruus Seruorum rei ad futuram etc.

PRO cuius bullæ, et in ea contentorum exequutione idẽ Paulus iiij. signauit motum proprium directum Auditori Cameræ Apostolicæ, quo mandat illi exequutionem bullæ cum potestate spirituali, quòd procedat pro fructibus perceptis non solùm contrà detentores, præsentes, sed etiam anteriores detentores, si qui forsan fuerint, et alios quoscumq; in decretis monitorijs, citationibus, et exequutionibus nominandis, et aliàs vt ex forma dicti motus proprij apparet, cuius quidem moti proprij tenor in calce præsentis laboris descriptus.

¶ QVAM Bullã Pauli IIII. et motũ proprium Santissimus D. D. Pius diuina prouidentia Papa quartus per suũ, 35 quem desuper † signauit motum proprium, sub datum Romæ, apud sanctum Marcum iij. idus septẽbris sui pontificatus anno primo ad terminos iuris reduxit, cassauit, et annullauit, & iuribus euacuauit per illa verba in dicto suo motu proprio nos arbitrantes indẽnitati ecclarum per anteriores canones esse abundè prouisum ad quietem, & tranquillitatem singulorum Christi fidelium nostris potissimùm temporibus sinceris exoptari affectibus ad tollendam omnem querelarum prædictarum occasionem literarum, et motus proprij prædictorum veriores, nec nõ processuum desuper formatorum, et sententiarum latarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, necnon quarumcumque litium desuper forsan motarũ et pendentium status, ac merita, ac nomina et cognomina iudicum, et collitigantium pro expressis habentes, volentes consideratione etiã dilectorum filiorum populi Romani, vbi propter literas, et motum proprium præfatum nõ nullæ nouitates factæ esse dicuntur, literas, et motum proprium huiusmodi, quoad pendentes, et futuras causas, ac si nunquàm emanassent, ad ius commune, et terminos, et viam iuris communis ex certa nostra sciẽtia, et de apostolicæ potestatis plenitudine omninò reducimus, reuocamus, cassamus, et annullamus, ac viribus euacuamus.

¶ Quo verò ad eas causas, in quibus vigore literarum, et motus proprij prædictorum ad sententiæ prolationem est processum, illos, cõtrà quos est sententiatum, si sint propterea censuris ecclesiasticis irretiti, à censuris huiusmodi absoluimus, concedimusq; et volumus, quòd etiam si ab eisdẽ sententijs non appellauerint, aut interpositæ per eos appellationes desertæ remanserint, ac etiam ad earundem sententiarum exequutionem processum fuerit, possint nihilominus firma remanente exequutione iã facta pro eorum, & cuiusq; eorum libito voluntatis super sententiarum, exequutionumq; huiusmodi, & quorumcumq; inde sequutorũ iniustitia, & nullitate coràm suis competentibus ordinarijs, siuè spał delegandis iudicibus agere, & experiri, & aliàs vt in dicto motu ꝓprio, cuius tenor est in calce pariter descriptus, & incipit.

¶ Motu proprio &c. prouida Romani Pontificis circumspectio, ea quæ; quo motu proprio, & reformatione non obstante idem Pius iiij. ꝓ suã, quam post edidit constitutionem, super rescissione alienationis bonorũ ecclesiasticorum in damnum ecclesia sedis, vel Camerę Apostolicę quomodolibet factarũ editũ anno 1565. quintodecimo Calen. iunij põtifi. anno sexto, oẽs alienationes non factas necessitate, aut cum euidenti vtilitate sedis exigente, aut saltem sint correspectiua recompensa, reuocat rescindit, & cassat dicta constitutione q̃ est in fine præsentis laboris descripta. Et vlterius habetur in terminis optimè per Rebuff. in expositione cap. siue exceptione xij. quæst. ij. in cõpend.

pend. alien. rerum ecclesiæ in verbo irrita, q
36 irrita est † venditio episcoporum ipso iure per hoc verbum irrita, de quo est tex. iuncta glo. authe. ex causa, C. de lib. præter. & sic patet alienationẽ rei ecclesiæ non adhibitis solemnitatibus esse nullã, ex quo infertur, quòd em-
37 ptor rei † ecclesiasticę, vel aliàs, qui possederit rem ecclesiæ ex hoc contractu nullo tenebitur etiam fructus restituere, & habetur in concilio Tridentino sessione 22. cap. xi. quòd qui
38 bona ecclesiæ aliqua arte, vel † ingenio vsurpauerit anathema sit, quandiu illa non restituat, & à romano põtifice absolutionem obtinuerit, & si fuerit patronus iure patronatus sit priuatus vltrà prædictas pœnas, si clericus id fecerit, vel consenserit, vltrà dictas pœnas sit priuatus beneficijs, & ad quæcumq; alia beneficia sit inhabilis, & etiam suspendatur ab exequntione omnium suorum ordinum, etiã post integram satisfactionem, & absolutionem sui ordinarij arbitrio.

¶ Hæc ego candidissime lector descripsi ex lege Leonina j.l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. ex dispositione iuris authenticorum, constitutionum, decreti decretalium, clemen. extrauagantium, & deniq; ex dispositione bullarum nostri temporis vt collectim haberes, quæ pœna sit à lege inflicta malè res ecclesiæ alienantibus, inuadentibus, occupantibus, & seu furantibus, vel fraudantibus, omnibus temporibus, & omni iure; vt viso, quo res variaret, iurium, temporum, & casuum qualitate pensata discrepantiam, & varietatem prò contingentia facti, & casus occurrentia, materia benè intellecta reducere ad concordiam, & reconciliationem facilius posses, & est quòd parcas, si rem nimis seriosè, ac forsan etiam verbosè narratam iudicabis; quia dispositio diuersorum iurium, tam Imperialium, quàm Pontificiorum diuersis temporibus in diuersis casibus diuersimode traditorum, non permisit rem breuioribus verbis, qui meus erat animus, & compendio pertractari breuiori.

¶ In qua quidem materia est aduertendum, q, si alienatio non fuit facta legitimè, vel solemniter, de facto puta alicuius requisitæ solemnitatis, & de facto celebrata, non inciditur
39 in pœnas, quia alienatio † de facto celebrata non facit incidere in pœnas, l. ea quidem, C. si mancipi. fu. alien. l. continuus. §. cùm quis, ff. de verb. oblig. not. Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 95. Bar. in l. fi. §. sin autem, C. communia, de lega. Bal. in l. secunda j. col. C. de Episc. Aud. melius per eundem d. l. continuus, §. cùm quis, per Alex. consi. 99. lib. quinto col. 7. versi. item quòd dicta.

40 ¶ Sed quid si prælatus malè alienans res ecclesiæ velit ecclesiam indemnem conseruare, an euitat pœnam delicti malæ alienationis, ad hoc obiectum respondet glo. fi. c. quòd sicut, §. super eo, de electio. quæ post multa ponit duas opiniones, prima videlicet quòd sic, quam opinionem refert Abb. ibidem aliquos sequutos fuisse, alia verò, quòd non, quam Hostien. Ioã. Andre. ibidem, & quam ipse Abb. sequitur pro quo vide Bellemer. in cap. Abbatibus, 12. q. 2. col. 16. versi. primò opponitur, vbi ponit hanc quæstionem vtrum prælatus malè alienans, qui vult ecclesiam seruare indemnem euadat pœnam depositionis vbi dicit, quòd glo. Io. in c. apostolicos tenet quòd sic ea 12. q. ij. & hoc tenet vbi prælatus hoc vult facere statim in cap. j. 17. q. 4. quem inquit sequuntur Vinc. Phil. & Gof. in c. quod sit de electio. & licet aliqui vt Hostien. quos ibi refert, teneant contrarium tamen ipse adhæret prædictæ opinioni, vt benigniori, & humaniori arg. de reg. iur. c. in pœnis lib. vj. & probatur ista opinio in cap. non liceat papæ, quia licet ibi proposuisset duas pœnas, videlicet perditionis honoris, idest depositionis, & anathematis, post apponit remedium ge-
41 neralè, nisi restituatur &c. quia clausula † generalis refert ad omnia precedentia, l. talis scriptura, in fi. ff. de leg. pręd. & per alia, quæ ibi latè adducit idem Bellemer.

SVMMARIVM.

1 *Contractus malè factæ alienationis non videtur nullus, sed annullandus.*
2 *Ecclesia, si in contractu enormiter sit lęsa, restitui debet.*
3 *Res ecclesiæ malè alienata debẽt recuperari.*
4 *Alienatio rei ecclesiæ sine causa & debitis solemnitatibus facta est ipso iure nulla.*
5 *Quod fit lege ꝓhibente pro infecto haberi dẽt.*
6 *Alienatio etiam facta in casu licito sine debitis solemnitatibus nulla est.*
7 *Cõtractus factus à clericis mortuo episcopo de rebus ecclesiæ non valet.*
8 *Contractus celebratus super summissionibus bonorum ecclesiæ nullus est.*
9 *Alienatio facta contrà formam traditã ab extrauaganti Ambitiosæ nullius est momẽti.*
10 *Constitutio Pauli quarti annullat alienationes rerum ecclesiæ.*
11 *Alienatio rei ecclesiæ de iure Codic. Authentico. & Canono. prohibita est, & nu. 13.*
12 *Pœna est actus annulatio.*

14 *Contractus contrà iuris prohibitionē celebratus est nullus.*

15 *Contractus, cui lex remouet potentiam, est ipso iure nullus.*

16 *Contractus malè factæ alienationis declaratur nullus, etiam si incidenter id deductum sit.*

17 *Contractus quamuis nullus, de facto annullari potest.*

18 *Libellus saluatur, in quo potiū testamentum rescindi, & declarari nullum.*

QVAESTIO XXII.

An contractus malè factæ alienationis sit nullus ipso iure, vel annullandus; & de reuocatione malæ alienationis.

VNC aut conueniens est, quod videamus spetialius, & particularius de vno in materia valdè necessario, an videlicet re malè alienata, alienatio, siuè contractus sit ipso iure nullus, an verò veniat per viam iuris rescindēdus, & annullandus, & quomodo reuocentur res alienatæ.

1 ¶Et, licet videatur primò quòd † alienatio, si-
uè contractus taliter factus non sit nullus, sed
veniat rescindendus, & annullandus per viam
iuris causæ cognitionæ præcedente, & iudicia-
liter, quia id habetur in glo. in authē. de alien.
& emphyteus. in verbo sancimus in principio,
quæ habet hoc tenaciter in rebus ecclesiasticis
obseruari secundùm consuetudinem, vt fieri
debeat earum alienatio cōsensu patroni, si qui
ibi fuerint, vel plebani, si cappella plebanū ha-
beat, alioquin cum authoritate episcopi, & si
non faciat, reuocatur causa tamen cognita, sci-
licet an decepta in contractu ecclesia, item an
pretium sit in eius vtilitatem conuersum. Itē
per tex. in terminis in cap. si qua, de rebus. xij.
q. ij. vbi habetur, quòd in euentum, quòd sit ma
lè facta alienatio de rebus ecclesię, vel non ser-
uatis seruandis, debet rescindi contractus, pri-
mò antequàm alienata ad ius ecclesiæ reuo-
uocentur, ibi in tex. resciso contractu ad ius
ecclesiasticum reuocari. Item videtur tex. in
c. vulterane, cum alijs similibus suprà adductis,
quòd ecclesiæ res malè venditæ, donatæ, & alie
natæ debent reuocari, & ecclesiæ restitui, vnde
si babent reuocari, requiritur iudicium, & reuo
catoria actio intentatur, de qua per Specul. in
tit. de reb. eccle. non alien. col. fi. vers. actor er-
go sic ponit, & versi. & quarta, & reuocatoria.
¶Item habetur in cap. primo, extra, de in in-
teg. rest. & in glo. in summa, xij. q. ij. in fin. cum
2 similibus, quòd ecclesia, † si ex contractu ven-
ditionis, aut locationis sit enormiter læsa,
in integrum restituitur, & debet constare, &
cognosci manifestè de læsione, & de lesione
enormi, quia in re modica non habet ecclesia
de iure restitutionē, per tex. in d. c. primo, ibi,
quòd si ecclesia læsa est, & manifestè apparet
detrimentum, & per glo. ibidem in verbo detri
3 mentum, quia † debent res ecclesiæ malè alie-
natæ exigi, & recuperari cap. exigi, in fi. xij. q.
ij. immò agitur ad illorum recuperationē rei
vendicatione glo. in cap. apostolicos, xij. q. ij.
in verbo contraxisse.
¶Tamen nollo quòd in tali disputatione insi-
stamus, quia esset inanis labor, veritas enim im
mò est in contrarium, si rectè inspiciamus iura
omnia, tam ciuilia, quàm pontificia, quia con-
4 tractus; † & seu alienatio facta de rebus eccle-
siæ sine causa legitima, & sine sollemnitatibus
à iure requisitis, est omninò nulla ipso iure, &
ipso facto, quia, cùm in casu isto sit lex, quæ in-
hibet alienationem, quoties sit facta alienatio,
non tenet, nec valet, & est nulla, nec transfer-
tur modo aliquo dominium, ff. & C. de fund.
dotal. per totum, tex. in capit. sine exceptione
xij. quæst. ij. & x. quæst. ij. hoc ius, in Authen.
de alien. & emphyt. §. sanctissimus, Authen. vt
lic. mat. primo responso, per Innocen. in c. rai-
naldus de testa. in verbo pactum; dicit apertè
tex. in l. iubemus, § prædia, C. de sacrosan. ec-
cles. vbi prædia ecclesiarum alienata præter for
mam, & modum in d. l. traditum vendicantur,
& cum fructibus, pēsionibus, & accessionibus
totius medij temporis ecclesiæ, vti tanquā pos
nitus à nullo empta, vel vēdita teneantur, quia
5 † ea, quæ contrà leges fiunt, haberi debent pro
infectis. Idem babetur in cap. quis, xij. quæst.
ij. quòd, si episcopus, aut alius abbas ausus fue-
rit aliquid in alium transferre de salarijs epis-
copi, vel monasterij irritum sit, quod datum es
se constiterit, & paulò post ibidem, si princeps
calliditate vsua sit, puta quòd emerit agrum à
colono, aut à clero, sit irrita venditio. Item in
tex. in c. quicquid eo. habetur, quòd quicquid
distraxerit episcopus, aut clericus de rebus ec-
clesiæ, sit inane, & vacuum vendicatione com-
parantis, & actione vendētis, & habetur in tex.
in cap. sine exceptione xij. q. ij. irrita sit vendi-
tio episcoporum non facta secundùm formam
ibi traditam, videlicet causa existente, & cū tra
ctatu, ac consensu clericorum, & superioris au
thoritate, & dicit glo. in summa eadem, xij. q. ij.
aliena-

alienatio facta de rebus ecclesiæ, si nō sit facta ex forma dicti capituli sine exceptione, est nulla, licet sit facta in casu licito, & dicit glo. in ca-
7 pitulo si qua de reb. eo. quòd contractus † alienationis factus per clericos mortuo episcopo de rebus ecclesiæ ipso iure non tenet. Idem claris verbis dicit tex. in c. si quis præsbyterorum extrà de reb. ecclesi. non alien. & confectum exinde documētum viribus, quamuis ab initio nullas habuerit, euacuetur, vbi Abb. vers. quintò nota, ibi, quamuis ab initio, quòd alienatio rei ecclesiæ est ipso iure nulla &c. vbi glo. in verb. nullas, dicit ex hoc manifestè apparet, quòd alienatio, quæ fit contrà formam iuris, nulla est ipso iure per multa iura, quæ ibi adducit. Idem habetur in cap. ij. de reb. eccle.
8 non alien. in vj. quòd contractus † celebrati, & celebrandi super submissionibus bonorum ecclesiæ sint nulli, & prælati sint ipso iure suspensi, id hodie est specificatis, & formalibus verbis
9 clarius per tex. in extrauag. † ambitiosæ extrauag. com. vbi habetur, quòd, si contrà formam ibi traditā, alienare quis de rebus ecclesię præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, cōductio, & infeudatio huiusmodi, nullius omninò sit roboris, vel momenti, & tam alienans, quàm qui alienatum recipit, sit excom-
10 municatus &c. Idem † habetur in constitutione Pauli quarti edita super rescissione alienationia bonorum ecclesiasticorum &c. in illis verbis, contractus huiusmodi authoritate apostolica tenore presentium rescindimus, irritamus, cassamus, & annullamus, ac iuribus omninò euacuamus, ac pro rescissis, irritis, cassis, nullis, ac penitus infectis haberi volumus, Alex. in terminis, vbi multos citat in consi. 4. 3. vol. colu. iij. versi. quòd autem, vbi dicit, quòd cōtractus taliter celebratus non valet.

¶ Facit vlterius, quia si benè inspiciamus iu-
11 ra, videmus quòd prohibitio † de non alienandis rebus ecclesiæ, siuè ex dispositione iuris Imperatoris, in l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. quæ est & appellatur Leonina constitutio, super hoc expressè edita, quæ fuit lex primò facta super prohibitione alienationis bonorum imobilium ecclesiarum, vt per Paul. de Cast. ibi in principio, siuè ex dispositione tex. in authen. de non alien. aut permutan. & in authen. de ecclesiastic. rerum imobil. & in authen. de alien. & emphyteus. in quibus hęc materia tractatur, siuè ex dispositione canonum, vt ex multitudine tex. & capitulorum, quæ suprà ad longum induximus, prohibitio dico est facta cum comminatione diuersarum pœnarum, & cum pœnis diuersis adiectis, & inflictis, tam alienantibus, quam alienata recipientibus, notarijs, & iudicibus diuersimode mulctatis, vnde talis pœnæ adiectio annullat
12 actum, quia ex eo, quòd † pœna imponitur, & videt denegari alienatio, & ne alienetur, actus annullari debet, hoc ideò quia ipsa pœna est annullatio actus per ea, quæ dicit Bar. in l. pretor ait in principio ff. de nou. oper. nuncia. vbi reprobando quandam regulam certorum doctorum dicentium, quòd quando lex prohibet de iure spetiali, & procedit vltrà pœnam imponendo, actus remanet validus, quod inquit non videtur verum, quia inquit de iure speciali prohibetur alienari res ecclesiastica, & pœna imponitur, & tamen annullatur actus, l. iubemus, C. de sacrosan. ecclesi. pro quo videtur tex. in l. iij. §. item, ff. ad sill. not. Bal. in l. nemo martiris C. de sacrosan. ecclesi. Item
13 alienare † res ecclesiæ est contrà prohibitionem iuris, tam ciuilis quàm canonici l. iubemus & authenticis pręallegatis, tota. 12. quęst. ij. cap. nulli liceat, extra eo. & totis titulis de rebus, ecclesiæ non alien. & extrauag. ambitiosæ, Et alienare res ecclesiæ, est celebrare contractum contrà prohibitionem, ergo cōtractus
14 esset nullus, quia semper † contractus est nullus, quando est contrà iuris prohibitionem, l. libertus minorem, ff. de iure patronat. & cap. primo, de rebus ecclesi. non alien. in vj.
15 ¶ Item contractus † est nullus ipso iure semper qñ illi lex remouet potentiam, l. à diuo, ff. di rit. nu p. l. non dubium, C. de leg. per Bal. in l. prima ij. col. versi. sed hic quæro, C. plus valere rem, est doctrina Abbat. in cap. si quia de reb. ecclesi. non alienan. extrà, versic. quintò not. ibi quòd alienatio rei ecclesiæ est ipso iure nulla, & per eundem ibidem in principio, ibi alienatio facta de rebus ecclesię non tenet, & alienatores si rem nō restituant, excommunicantur, facit ꝗ not. Philip. Franc. in capit. j. tit. de reb. eccles. in vj. in verbo decernimus, vbi dicit, quòd contractus alienationis rei ec-
16 clesiæ malè † factus declaratur nullus, licet ad id principaliter non sit actum, sed incidenter deductum, facit c. cū quæstione, de restit. spoli. Bar. in l. qui sub conditione, §. si. ff. de condit. & instit. per quæ puto, quòd est clarum, quòd alienatio, vel contractus alienationis de rebus ecclesiæ factus non ex forma iuris sit ipso iure nullus, & quòd nō sit ad illum necessaria rescisio, sed nota vnū pulchrum, quòd dicit Abba. d. c. si quis, versi. sextò nota, quòd, licet talia
17 contractus sit nullus, potest benè † de nouo annullari, & refertur in tali casu annullatio, seu cassatio ad factum, vt cassetur, quatenus de facto processit, & ità inquit potest saluari libellus à contrarietate, si prælatus in libello dixit

contractum nullum petijt illum cassari, facit c. accedens el primo cum glo. vt lit. non con testa. facit quod habetur per Angel. in consil. 18 36. quòd † libellus procedit, & saluatur, in quo quis dicit testamentum rescindendum, & petijt illud declarari nullum, vt legitur in margine ad Abb, præallegato cap. si quis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia super nullitate contractus ferri dēt.*
2 *Petitio rescisionis contractus, quatenus de facto præcessit, officio iudicis peti debet.*
3 *In facti contingentia sæpius procedi ad declarationem nullitatis contractus.*
4 *Vassallus quando ipso iure priuatur feudo, intelligitur priuatus, si dominus voluerit feudū ad se reuerti.*
5 *Pœna quando imponitur ipso iure, antequā possit attentari exequutio, dēt fieri declaratoria.*
6 *Vassallus licet sit ipso iure priuatus, tamen non potest dominus antè declaratoriā se intromittere de corporali possessione.*
7 *Semper requiritur sententia, quando factū reuocatur in dubium.*
8 *Tabellio ipso iure priuatus non sequuta hominis sententia, si conficit instrumenta, valent.*
9 *Oeconomus propria authoritate pro ecclesia occupare rem permutatā potest.*
10 *Prælatus, qui alienauit, potest contrauenire, et si iurauit.*
11 *Constitutio licet irroget pœnam ipso iure, tamē requiritur sententia declaratoria.*

SED, licet alienatio & contractus alienationis sit nullus, ipso iure non teneat, & sit pro non facto, quia tamen non vidi, quòd ecclesia rem alienatam possit à se capere, & de facto recuperare, credo quòd sit ne-
1 cesse † ferri per iudicem sententiam super nullitate contractus; vnde habet præcedere declaratoria nullitatis, quia contractus nullus debèt declarari nullus, aliàs noceret nullitas, per Bal. in l. ad probationem in principio in quarto not. C. locat. & per Bar. in l. quæ sub conditione, §. fi. circa finē, ff. de condit. instit. per illa verba, ego dixi vobis pluries, nūquàm daclaraui quando contractus, sententia, vel testamētum est nullum, vtrum possem petere declarari hoc à iudice nullum, & quo iure possem petere, & quòd non possit fieri, inquit, videtur casus hic, & secundùm hoc dices qualiter poterit cognoscere de nullitate, si non possum petere, respondeo incidenter, agam petitione hæreditatis, & si excipies tu de testamento, ego dicam testamentum nullum, l. prima C. de ordin. iud. quid dicimus? breuiter teneo inquit, quòd principaliter possit agi de nullitate, & hoc probant iura, quæ allegabo, quo iure possit peti; Nec obstat, inquit, iste tex. quia fateor quòd non est
2 necesse, sed possum, si volo; Sed quæro, † quo iure possum petere, quātus de facto processit, & videtur quòd iudicis officio per Innocen. extra de offi. iud. cap. vltimo, tangitur in glo. in l. si dolo. C. de rescin. vend. ego dico quandoq; contractus est nullus partium conuentione, siue irritatur ipso iure, & tunc potest pronuntiari nullus, & cassari, quatus de facto processit, actione ex eodem contractu; Si verò contractus est nullus, non ex partium conuentione, sed ex alia causa, tūc si quidem dolo partis fuit nullus, petitur cassari actione de dolo; si verò non fuit nullus ex dolo partium, sed ex alieno defectu, tunc petitur cassari officio iudicis, l. si is, C. præd. min. vt per eundem Bar. d. loco. et vide eum etiam pro hac materia in l. si expressum col. fi. ad fi. ff. de appella. et licet Claudius Seysell. in Specul. feud. tit. qui feud. dare. poss. versi. item nec aliquis, dicat, quòd iste est effectus intelligere, an alienatio teneat, licet possit, et debeat rescindi, quia valet, donec sit rescisa, an verò non valeat, quia tunc res potest au-
3 ferri absque reuocatione, tamen ego vidi † in pluribus causis super rescisione alienationum rerum ecclesiasticarum motis in romana curia, maxime vigore bullæ Pauli quarti semper procedi contra detentores, & occupatores ad declaratoriam nullitatis contractus; & ita vidi seruari in vna dohanarum pascuorum contra, d. benedictum de saulis conductorem, in qua d. auditor Cameræ declarauit cōtractum locationis nullum, & restituēdas esse dohanas, cum fructibus liquidatis in notabilissima pecuniarum summa, est doctrina Alex. in cōs. 103. primo lib. incip. videtur prima consideratione, col. pen. vers. preterea etiā, vbi dicit quòd quā-
4 do † etiam vassallus priuatur ipso iure feudo, tamen non dicitur priuatus prius, quàm appareat dominum feudi velle feudum ad se reuerti, vt inquit Bal. in l. fi. C. de reuocan. donatio, p not. in l. ij. ff. si ager. victig. vel emphyt. fac. l. ij.
5 & quòd ibi not. C. de iur. emphyt. & † regulariter etiam quando imponitur pœna ipso iure, antequàm possit attentari exequtio pœne, debet ferri declaratoria, capitulo cum secūdum, §. fi. & ibi, not. doct. de hæret. in vj. cum suis cōcordan. Vnde dicit Bal. in d. c. quæ in ecclesiarum, versi. secundo verò casu. 9. colu. quòd etiā
6 quando † vassallus ipso iure esset priuatus, tamen

men antequàm feratur sententia declaratoria non potest dominus feudi se intromittere de corporali possessione, capit. quòd licet episcopus, de præben. in vj. l. j. & fi. C. si per vim, vel alio modo, facit quòd not. in l. cum duobus §. idem respon. el. secundo in glo. in verbo dominum, ff. per Soci. & in l. fi. C. de sacrosan. ecclesi. & puto quòd sit necessaria sententia declaratoria, quia dum tu dicis ego nego, & sic quæstio
7 potest esse super facto, & † dum factum reuocatur in dubium, tunc semper requiritur sententia declaratoria, per tex. in l. eius qui delato rem, de iure fisci, in cap. pro humani, de homicid. lib. vj. facit quod not. in authen. de tabellio.
8 §. pen. vbi dicit glo. quòd, si tabellio † per sententiam legis est priuatus officio tabellionatus hoc tamen non est declaratum per sententiam hominis, sed est occultũ, & iste tabellio exercet officium, quia est in quasi possessione officij, quòd valent instrumenta sua, id quod alibi non habes in iure ciuili, sunt verba Bal. in l. iubemus, §. sane, col. fi. versi. adde tamẽ, quòd vbi non requiritur, C. de sacrosan. ecclesi. tenet in terminis Io. Bertachi. in tracta. de episc. quarta parte, quadragesimò secundò quæro in præla-
9 to, secus† œconomo, qui potest sua propria authoritate pro ecclesia occupare rem pmutatã, etiam cum principe, Ibi quæro vtrum prælatus, vel clericus alienans contrà formam iuris res ecclesiæ suæ possit propria authoritate cõtraueniens apprehẽdere possessionem rei, quã alienauit, dic, inquit, quòd sic in authen. vt de cetero, com. rer. eccl. §. de cetero collatio. quinta, & tenet Lau. in rubrica de reb. eccles. non alien. in vj. xv. q. quod verũ est, inquit, in œconomo, qui potest pro ecclesia occupare propria autoritate rem permutatam etiam cum principe, qui eam trãstulerit in alium in Spec. de actore. versi. item quòd vult, nemo potest
10 † authoritate prælatus alienans contrauenire, l. iubemus, §. sanc. & ibi glo. Bar. & Bal. & doctor. C. de sacrosan. ecclesi. Paul. de Castr. consi. 134. & in cap. si quis præsbyterorum, de rebus ecclesi. non alien. quod est verum, etiam si iurauit, cap. intellecto de iureiuran. nec mirũ, quia quis potest venire contrà suum contractũ, qui de iure non tenuit, l. prima & ibi Bar. C. de lib. caus. capitulo nostri, & ibi glo. de electio. quod verum est pro interesse alterius, non pro interesse suo, vt ibi & l. si is qui, §. fi. ff. de exeq. rer. iud. vt ibi per eum dicit, & declarat, D. Pet. de Anchara. in c. dudum de reb. ecclesiæ nõ alien. in vj. versi. sextò, not. vbi dicit quòd papa in eo tex. decernit contractum nullum per sententiam, subdens sed cùm ex tali contractu à iure reprobato nõ fuerit trãslatum dominium, nec possessio, vt est tex. not. in l. iubemus in fi. C. de sacrosan. ecclesi. videtur, quòd iste rector potuerit propria authoritate rem ingredi, vt pote non priuatus quasi possessione, & licet forsan dictam viam potuerit eligere, vrbanior tamẽ, & tutior fuit illa, vt in simili not. in l. iij. C. de pignor. posset etiam dici, quòd antequã super dicta nullitate feratur sententia declaratoria, non est licitum propria authoritate rem occupare, vt ibi per eum, quia quantuncumque
11 † constitutio irroget pœnam ipso iure, tamen requiritur sententia declaratoria super ea, antequàm fiat exequutio super bonis, quia hæreticus antè sententiam declaratoriam potest benè agere contrà debitores suos, quia retinet ad ministrationem bonorum suorum per eũdem Pet. in c. cùm secundùm legẽs, de hæret. in vj. versi. secundò nota.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, qui malè alienauit, licitè recuperando venit contrà factum proprium.*
2 *Contrà factum proprium quis licitè venit, quã do fit reuocatio ratione publicæ vtilitatis.*
3 *OEconomus reuocando rem à se alienatam nõ venit nomine suo, sed ecclesiæ.*
4 *Quando ex contractu nullum ius quæritur licitum est venire contrà proprium factum.*
5 *Gesta ab existente in officio, qui deliquerit, valent, quandiu superior non ammoueat eum.*
6 *Administrator quilibet, qui alienauit contrà prohibitionem legis reuocare potest.*
7 *Venditor potest venire contrà contractum simulatum.*
8 *Prohibitus alienare potest venire contrà alienationem à se factam.*
9 *Maritus qui alienauit fundum dotalem potest contrauenire.*
10 *Minor contraueniens alienationi non repellitur exceptione dominij.*
11 *Contrà factum suum quis venire non potest, quando alteri fuit ius quæsitum.*
12 *Qui consensit alienationi potest etiam venire contrà eam.*
13 *Vxor, quæ consensit viro obliganti rem suam, rem vendicare potest precio non restituto.*
14 *Iuramentum prælati ecclesiæ nõ debet esse præiudiciale.*
15 *Qui malè alienauit rem ecclesiæ, ad excommunicationem euitandam repetere debet.*
16 *Obligans ecclesiam suspenditur ab administratione*

tione spiritualium, & temporalium.

17 *Turpitudinem suam potest quis detegere, quando actus est nullus.*

18 *Qualibet persona admittitur ad repetendam rem ecclesiasticam.*

19 *Iuramentum tendens contrà vtilitatem ecclesiasticam non ligat iurantem.*

20 *Episcopus potest cognoscere causas, quæ non respiciunt personam suam, sed ecclesiam.*

21 *Procurator datus ab episcopo an coràm ipso petere possit reuocationem suæ alienationis.*

22 *Episcopus potest inquirere contrà detentores rerum ecclesiæ, licet inquisitio sit in ciuilibus regulariter prohibita.*

23 *Papa potest inquirere in omni casu.*

24 *Prælatus ità demum reuocare potest, si non sit remotus, vel depositus.*

25 *Rector ecclesiæ post dimissam ecclesiam, potest repetere fructus per prædonem subtractos.*

26 *Episcopus pōt esse index in causa suæ ecclesiæ.*

27 *Vicarius episcopi si suspectus allegetur, debet adiri episcopus, etiam si agatur causa suæ ecclesiæ.*

28 *Episcopus in causa suæ ecclesiæ potest esse arbiter, & arbitrator.*

29 *Index ordinarius licet sit suspectus, non tamen ob hoc eius vicarius erit suspectus.*

30 *Ordinarij, & Vicarij eius censetur vnum & idem tribunal.*

ET re ità si habēte pro recuperatione rerum ecclesiæ taliter alienatarum, inuasarum, & occupatarum, poterit instari, & moueri, vt declaretur contractus nullus, & q̄ sententia declaratoria nullitatis feratur, & etiā agi ad rem vendicandam, etiam per illum met
1 Oeconomum, † vel prælatum alienantem, qui in hoc casu licitè venit contrà factum suū, per Bar. in d. l. iubemus, §. sane si hoc, versi. tertiò, quæro, vbi quærit nūquid idem œconomus, qui alienauit rem ecclesiæ, admittatur ad rem vendicandam, vbi dicit, & finaliter scias quòd
2 in hoc passu ista est veritas, quādo illud, † quod fit, reuocatur ratione publicæ vtilitatis, & tūc, potest quis venire contrà factum suum, vt l. prima, de lib. caus. & l. iuris gentium, §. si paciscar, ff. de pact. vnde in isto casu cum reuocatio fiat ratione publicæ vtilitatis, ipse idem œconomus facere poterit, sequitur Bal. ibidem, qui dicit secūdùm glo. quòd licet œconomus non videatur posse admitti ad vendicandum, quia nemo regulariter venit contrà factum suum, quia talis est priuandus officio suo, ta-
3 men inquit tenet glo. contrarium, quia † non venit nomine suo, sed nomine ecclesiæ arg. ff. de exceptio. rei iud. l. si is, qui hæres, §. fin. & q̄ ibi not. per Dinū, & ff. de exceptio, l. modestinus. Item subdit Bal. & hoc etiam potest alia
4 ratione, quia quando † nullum ius quæritur ex contractu, licitum est ei venire contrà contractum à se factum, vt patet in cōtractibus innominatis, re existente integra, l. si pecuniam, de cond. ob caus. Nec obstat inquit Bald. quòd sit priuandus officio, quia quamdiu nō priuatur per sentētiam, retinet officium, & exercitium
5 officij, quod est notandum. Concludet † ex hoc, quòd, licet quis deliquerit in officio, tamē quamdiu superior nō ammoueat eum, valent gesta per eum, & per eundem Bal. ibidē versi. quintò quæro in fi. per glo. in authen. de tabellion. §. pen. quòd, si tabellio per sententiam legis est priuatus officio tabellionatus, hoc tamen non est declaratum per sententiam hominis, sed est occultum, & iste tabellio exercet officium, quia est in quasi posse officij, valent instrumenta sua, quod alibi in iure ciuili non habes, vt ibi per eum idem sequitur Paulus, de Castro ibidem, vbi dicit, quòd idem ille œconomus, qui vendidit, potest venditionē retractare, & sic venire contrà factum suū, postquàm contractus est reprobatus, & non venit
6 nomine suo, sed nomine ecclesiæ, & idem † inquit est dicendum in quocumque alio administratore, qui vendidisset, aut alienasset contrà prohibitionem legis, vt not. Bar. de iure fisci, l. lib. x. l. si minori, vbi etiam dicit, nota istam legem cum similibus, etiam si œconomus vendidisset rem, quæ non esset ecclesiæ, sed ecclesiæ obligatam, & eam vendidisset inre creditoris, eo casu, quo nō potuisset, vt ipsemet posset
7 retractare; facit etiam, quia venditor † potest venire contrà contractum simulatum secundùm Bar. in l. emptor, ff. de aqu. pluuia. arcen. & in l. quemadmodum, C. de agri. & censi. lib.
8 xj. & † prohibitus alienare potest venire contrà alienationem à se factam, l. quoties, & ibi Bal. C. de fideicom. Paul. de Cast. consi. 13. vbi dicit verum esse in prohibito à lege, non à testatore, Paul. de Cast. consi. 17. & quod not. in l. j. C. de contrahen. iud. & in l. j. C. si maior fa-
9 ctus. † Item & maritus alienans fundum dotalem potest contrauenire glo. Instit. quibus alien. non licet, l. j. §. & cum lex. & ibi Cyn. C.
10 de rei vxor. actio. idem † de minore, qui contrauēniens nō repellitur exceptione dominij, sicut nec prælatus contraueniens secundùm Bar. in l. si alienam, ff. sol. mat. sequitur Io. Bertachin. in tracta. de episc. quarta parte, quadra
11 gesimò secūdò quærò, vbi subdit, quòd, si † ius

est

est alteri quæsitum, non potest quis venire cō
trà factum suum, l. si quis ius, & ibi Bald. C. de
reb. credit, nec potest qui actum facit solēr, al-
12 legare nullum secundùm Dyn. consi. 12. † Itē,
& qui consensit alienationi potest etiam veni-
re contrà eam, Barto. in l. cùm pater, §. libertus
post glo. de lega. ij. quod est verum, nisi dolosè
consenserit, quia tunc non admittitur ad re-
uocandum alienationem, cui dolosè consen-
serit secundùm Bal. in l. quoties, C. de fideicō.
13 & vxor, quæ consensit viro obliganti rem suā
creditori, potest vendicare rem ab emptore et
pretio non restituto, quod etiam potest hæres
matris l. si sciens, & ibi Bald. C. ad velleian. per
Bertachin. d. loco, dicit hoc glo. in terminis in
c. si quis præsbyterorum, vbi ad hoc est tex. in
verbo alienator d. c. de reb. eccl. nō alien. quòd
qui alienat in preiudicium ecclesiæ, reuocare
debet à se malè factam alienationē, etiā quòd
illam suo iuramento vallasset, & etiam si iuras-
14 set non repetere rem alienatam, quia tale † iu
ramentum ecclesiæ præiudiciale, cùm sit illici-
tum, attendi & obseruari non debet, cap. intel-
lectus, extrà de iureiuran. quia dicit tex. in d.
c. si quis præsbyterorum, quòd, si quis aliena-
uerit, aut alienationi prædij ecclesiæ consen-
serit, anathemate feriatur, quo Deus ira-
tus animas ꝑcutit, nisi & alienator, & qui alie-
nata receperit, celeri restitutione sibi prospe-
xerint, idest celeriter, & absq; mora restitue-
rint alienata ecclesiæ, vbi glo. intelligit quòd
ista restitutio tunc dicatur, & facta intelliga-
tur celeriter, si sit facta antequàm ecclesia dā-
num sentiat, & antequàm lædatur ex tali alie-
natione, & in verbo prospexerint declarat, qđ
tales possunt sibi prospicere per repetitionem;
15 vnde, qui † malè alienauit rem ecclesię, ad cui
tandam excommunicationem habet repetere
rem alienatam per ecclesiā, inquit, enim, & ità
qui malè alienauit rem ecclesiæ, potest repete-
re hic, & 35. q. 4. quod quis, vnde euitat pœ-
nā, si rem restituat, aut aliàs ecclesiam seruet
indemnem pro quo vide, quæ dico in fi. præ-
cedentis quæstionis de mente Bellemerę in c.
Abbatibus 12. q. 2. sed inquit eadem glo. est
verum, si in administratione tolleratur, secus
si sit remotus, xij. q. ij. monemus, subdens, glo.
& ita est remedium ad hoc, vt dilapidator non
remoueatur ab officio, quòd ecclesiam seruet
indemnem, remittēs se glo. ad ea, quæ dixit in
c. quòd sicut, de electio. in verbo pręterire, cir-
cà fi. vbi tenet, quòd talis, qui ecclesiam reddit
indemnē, non euadit, nisi pœnam excomuni-
cationis, depositionis, aut pœnā nō euadit, q a
nihilominus deponitur, 12. q. ij. monemus, &
cap. draconi, & cap. statuimus eo. & hoc inquit
probatur, per tex. in cap. quorundam de solut.
16 vbi dicitur, qui obligat † ecclesiam suspensus
est ab administratione spiritualium, & tempo-
ralium ipsoiure, & ita intelligitur tex. in capit.
si quis præsbyterorum de rebus ecclesiæ non
alien. quia per restitutionem solummodò eua
dit pœnā excomunicationis, & dicit Imola. in
d. c. si quis in notabilibus, quòd licitum est ve-
nire contrà factum proprium, quando est de
iure inualidū, de quo hic per Io. Cald. & tan-
gitur suprà de electio cap. nosti, vbi in tex. &
glo. habetur, quòd, si quis donet, aut alienet
de rebus ecclesiæ, de iure facere non pōt, quòd
debet factam à se reuocare, licet veniat contrà
factum suum, vbi Abb. ij. not. & Sebastianus
sap. ad Abb. ibi, pro quo etiam iure nota in c.
diuersis de cler. coniuga. not. per modernos,
in l. transactione, C. de trānsactio. vbi dicunt,
17 quòd quis † potest detegere turpitudinem
suam, & venire contrà factum suum, quando
actus est nullus, Paul. de Castr. in l. & hære-
di. §. filia, columna ij. ff. de pact. idem sa-
pia. ibidem in verbo an, & quis, & de cler.
coniug. diuersis, per glo. & Innocen. et aliqui
dicunt per glo. in cap. pœnitentes. 66. dist. et
dicit Io. Andre. in reg. qui tacet, in mercuria-
libus, quòd, quādo factum à iure improbatur,
est licitum venire contrà factum pium, vt ibi
per eum, et de materia etiam per legistas in
glo. in l. post mentem ff. de optio.
18 ¶ Subdens idem Imola nota, quòd ad † re-
petendum rem ecclesiasticam malè alienatam
admittitur quęlibet persona ecclesiastica, idem
dicit abbas in d. cap. si quis, ibi quartò nota,
quòd prælatus malè alienans rem ecclesiæ po-
test illam repetere etiam non obstante iura-
mento per eum præstito, quia vt inquit ibi-
19 dem iuramentum † tendens contrà vtilitatē
ecclesiasticam nullo modo ligat iurātem, quia
potius est periurium, quàm iuramentum, etiā
si per alium posit indemnitati ecclesiæ consu-
li. nam iuramentum non ligat iurantem ad ini-
quitatem, cap. quāto de iure iurau. quod plus
est non ligat administratorem ecclesiæ, quo-
minus non posit petere restitutionem in inte
grū de quo uide glo. in cap. primo, de in integ.
rest. lib. vj. facit pulchra doctrina Bal. in l. pri-
ma C. ne quis in sua caus. iud. vbi ponit quæ-
20 stionem, episcopus † perusinus monet mihi
litem de quibusdam rebus, dicens quòd il-
læ res sunt emphyteuticæ episcopatus perusīj
& quòd ad eum sunt reuersæ, ego nego, & di-
co, quòd episcopus perusinus, non potest hoc
cognoscere, sed debet agere contrà me, coràm
archiepiscopo; modò quæritur, vtrum iste epis-
copus posit de hoc cognoscere necne; cano-

nistæ

nistæ omnes tenent, inquit, quòd sic, quia ista
non est causa personæ, sed ecclesiæ, & vtilitas
principaliter respicit ecclesiā, ideò episcopus
potest esse iudex, cognitor, & terminator hu-
ius litis, subdens idem, quòd facit ad proposi-
21 tum nostrum; item quæro episcopus † de fa-
cto alienauit res ecclesiæ, modò episcopus fa-
cit quemdam procūrem suum ad petendam
reuocationem suæ alienationis, queritur nun-
quid ille procurator possit coràm ipso episco-
po, qui alienauit agere nomine episcopi, &
episcopatus, & videtur, inquit secūdùm istam
theoricam quòd sic, quia videtur causa eccle-
siæ, non personę; in cōtrarium videtur, inquit,
quia absurdum videtur, quòd procurator ex-
periatur coràm constituente, quia constituens,
fungeretur officio iudicis, & offitio partis, quod
videtur impossibile; breuiter, inquit, credo,
quòd nomine personę iste procurator non ad-
mittatur, sed nomine ecclesiæ credo quòd ad-
mittatur ex theorica prædicta, consultius ta-
men faciet episcopus, vel eius Vicarius, si pro-
cedit inquirendo contrà detentores, siuè con-
trà detentorem tanquam iniustè detinentem, quia
de iuribus ecclesiæ potest cognoscere, & in-
quirere per iura ibi per eundem Bal. adducta
22 in d. l. prima, quia episcopus benè † potest in-
quirere pro rebus ecclesiæ contrà detentores
illarum, licet in ciuilibus aliàs inquisitor non
admittatur de iuribus singularium personarū,
per Innocen. in cap. ad nostram el. ij. de iure-
iuran. & Bar. in l. sancimus, C. de sacrosan. ec-
cles. & in l. inciuile, C. de fur. quod nota, quia
regulariter inquisitio in ciuilibus est prohibi-
ta, l. rescripto, §. si quis, ff. de mun. & hon. Bar.
in l. ij. §. si publico, ff. de adu. nisi in casibus no-
tatis in cap. primo vt eccles. benefici. per glo.
& Bal. in l. iubemus, C. de probatio. per Angel.
in l. si vacantia, C. de bon. vacan. lib. x. & per
Innocen. in cap. ad nostram allegato, vbi dicit
23 Papam posse inquirere omni casu; † idem &
quando aliquid cōmittitur circà res ecclesię se-
cūdū Innoc. in c. quoniam frequenter, §. sunt
& alij, vt lit. non contesta. Bal. in d. l. sancimus,
& in margarita in verbo inquisitio versi. iij.
idem & ratione publicæ vtilitatis, l. j. §. ius pu
blicum, ff. de iust. & iure, dist. prima, ius publi-
cum, Bar. in d. l. si vacantia per Ioann. Ber-
tachin. in tracta. de episcopis iiij. parte 29.
quęro nunquid episcopus, idem tenet Lauren.
de Rodul. in sua repet. cap. sine exceptione xij.
quæst. ij. quæst. 65. ibi poterit etiam agere ad
reuocationem ipsemet alienās vt not. in d. cap.
si quis; poterit insuper hic agens, quicumq; sit
ille, constituere procuratorem ante litis con-
testationem, quia succedit in locum ecclesiæ,
vel vniuersitatis, vide in Specul. de procurat. §.
ij. versi. quid si canonicus, vbi dicit sic obten-
tum fuisse; idem dicit Archid. in cap. non li-
ceat, xij. quæst. ij. & intellige hoc, quod dicitur
24 † de alienatore, scilicet vbi non sit remo-
tus, vel depositus, vt dicto cap. monemus, &
ibi not. & d. cap. nostri, & cap. si quis, subdens
Lauren. ibidem, nunquid autem rector eccle-
25 się † post dimissā ecclesiā possit repetere fru-
ctus per prædonē subtractos tempore sui regi-
minis vsq; ad tempus receptionis secundi be-
neficij, vide per Specul. de actore xij. col. ver-
si. rector quoq;, & Vincen. d. cap. dudum el. ij.
qui tenet, quòd sic; benè facit quia episcopus
26 pōt esse iudex in † cā suę ecclesię per Bar. Bal.
d. l. prima C. ne quis iud. Bar. in l. & est re-
ceptum de iur. om. iud. Abb. Specu. & Bal. in c.
cum olim, de præscrip. Spec. de lega. §. super-
est, & in cap. si clericus laitum de for. com-
pet. Spec. de arbitr. §. sequitur versi. sed nun-
quid Abb. Hostien. in summa de senten. et re
iud. §. quis debent, versic. sed numquid potest
episcopus. Sed secundùm communem opi-
nionem glo. et doct. in c. cùm super, de off. de
lega. et cap. cùm venissent, de iud. Io. And. But.
Imola. Abb. in c. insinuante de offi. de legat. po
test episcopus recusari suspectus, sequitur Phi-
lip. Fran. in cap. postremo, de appellat. not. ij. q.
vij. si quis erga, et c. j. de præben. in vj. et si cau-
27 sa ecclesiæ suæ agatur coràm Vicario suo, qui
suspectus allegetur, debet adiri episcopus tam
in d. causa, quàm in alijs, qui de causa suspitio
nis cognoscit, nec tunc eligūtur arbitri, qui de
causa suspitionis cognoscunt, cap. si contrà. in
fi. de offi. delega. in vj. per Ias. in l. apertissimi
28 iij. col. C. de iud. et episcopus † in causa suę ec-
clesię potest esse arbiter, et arbitrator, per Butr.
et alios in cap. cùm olim, de præscrip. per Abb.
et Imol. in c. insuper de testi. quia dicit Ias. vbi
29 supra, quòd licet ordinarius † sit suspectus, ta-
men per hoc Vicarius eius non erit suspectus,
l. vnica. versi. pen. et fi. vbi Bal. not. C. si quam-
cumque pred. pot. Bal. in authen. clericus, C.
de epis. et cler. Angel. in l. aduersus, in fi. C. si
aduers. rem iud. quòd nō sequitur, Vicarius est
suspectus, ergo et dominus, sed aliter tenet Sa
lyc. in d. l. vnica, et cōtrarium tenet Io. de Imo-
30 la in c. insinuante, de offi. deleg. et facit, † quia
idem censetur tribunal vtriusq;, cap. romana.
in principio de appellat. in 6. sed inquit idem
Ias. benè verum est, quòd si Vicarius, vel dele-
gatus episcopi recusatur vt suspectus, adiri de
bet eius episcopus, qui de causa suspitionis co-
gnoscat, non aūt sunt eligendi arbitri iuris etc.
facit quod dicit Geminianus in cap. dudum de
reb. eccle. non alien. in vj. versi.

Summarium

1 *Prælatus qualiter reuocabit malè alienata cũ fructibus.*

2 *Verbum legitimum exponitur idest prout lex iubet.*

3 *Episcopus habet interesse generale in rebus omnium ecclesiarum suæ diocesis.*

4 *Ecclesia si nõ vacet, rector, qui habet spirituale interesse, præfertur episcopo.*

5 *Episcopus agit etiam pro suo cãplo cum cautio ne de rato.*

6 *Episcopus debet agere per procuratorem non per se.*

7 *Successori reuocanti bona ecclesiæ non obstat exceptio dominij.*

8 *Agenti actione in rem requiritur, vt probet se dominum.*

9 *Occupans rem ecclesię malè alienatam, videtur ecclesiam spoliare.*

10 *Rem malè alienatam non modò prælatus, sed et qualibet alia persona repetere potest.*

11 *Quæ persona possint prædia malè alienata reuocare.*

12 *Iudicium reuocatoriũ rei alienatæ est priuatũ.*

13 *Parrochianorum interest, ne ecclesia deducatur ad inopiam.*

14 *Emptor rei ecclesiæ malè alienatæ tenetur ad restitutionem rei, & fructuũ.*

15 *Res ecclesiæ malè alienatas quis recuperat nõ suo, sed ecclesiæ nomine.*

16 *Agens iudicio publico etiam sine mandato audiri debet.*

17 *Leges super rebus ecclesiasticis nõ possunt disponere.*

18 *Platus vel quilibet de ecclesia repetere potest sine cautione de rato.*

SED deinde inquit Ias. quærunt ad quem spectet intẽtare actiones pro ecclesia, sol. dicunt, quòd spectat ad episcopum, & ad rectorẽ ecclesiæ agentes, & intentantes actiones, & defensiones; facit in hac materia, quod habetur per eundem Lauren. de Rodul. in d. sua repet. capituli exceptione q̃st. 64 vbi q̃rit,
1 qualiter prælatus reuocabit † malè alienata cũ fructibus, & respondet, quòd Archid. in c. etsi ille, xij. q. ij. dicit, quòd reuocabit in forma iudicis, quod satis dicit colligi in c. ad audientiam ibi legitimè reuocare, & in c. fraternitatẽ, in fi. de donatio. nisi tamen esset notorium in quo casu sola admonitione præmissa excommunicabit episcopus successor c. in canonibus, 16 q. j. Alij dicunt, quòd reuocabit vti debet, & sicut debet, & quasi actor non quasi iudex, cui est simile. c. nostri de electio. Vbi hec tanguntur per Innocen. & est simile suprà, ea. q. cap.
2 ij. in fi. secundùm Archid. Hostieu. † exponebat illud verbum legitimum, idest prout lex iubet, scilicet quòd citatis citandis ecclesia rem suam recuperet, nec de pretio teneatur, Boati dicebat legitimè, quia prælatus erit actor, conductores rei, & alius erit iudex; vel dicas, q̃ non est iudex in causa sua, sed ecclesiæ suæ, & istud seruaretur, quia dic de hoc vt not. in d. c. ad audientiam, per Innocen. Copost. Ioã. And. & Io. de Lignan. in c. nostri, de electio. & quod not. in cap. significauit de censi. & de verb. sig. cap. ex parte, vt p'er Lauren. d. sua quæst. 64. fa
3 cit, quia episcopus † habet interesse generale in rebus ecclesiarum omnium suæ diocesis, vnde potest agere pro omnibus rebus ecclesiæ sibi subiectæ, scilicet nomine ecclesiæ, non suo secundùm Bar. & Bal. post glo. in l. sciendum, C. de sacrosan. eccles. quia dicit Innocẽ. in c. cùm olim, de spoliat. rest. quòd episcopus potest agere pro iniuria, & damno dato ecclesiæ, & quod not. in c. dilectus, de appellatio. & in c. ex parte de rescrip. quod verum est, si ecclesia vacat, vt ibi not. & tenet Specul. tit. de actore, versic. itẽ episcopus, & quilibet, vltima col. & ideò si ec-
4 clesia, † vel altare non vacat, episcopus nõ præfertur rectori eius habenti speciale interesse, p Bar. & Bal. vbi suprà, sed, si episcopus sit suspectus de dilapidatione, non admittitur ad agendum, nisi caueat secundũ Spec. vbi suprà versi.
5 in summa notan. & agit † etiam episcopus pro suo capitulo cum cautione de rato., etiã si bona sint diuisa, Bal. in margarit. in verbo prælatus versi. vj. post glo. & Innocen. cap. edoceri, de rescrip. & aduerte, quòd episcopus rectores petit nomine suo, sed res ecclesiæ nomine ecclesiæ secundùm Innocen. in c. literis, de re-
6 sti. spoliat. sed episcopus † debet agere per procuratorem, non per se cap. j. 14. q. j. cum glo. 5. q. iij. cap. fi. Idem tenet, D. Ang. Bero. in c. episcopi de reb. eccles. non alien. in principio, vbi dicit, quòd successor alienata per præcessorem reuocat, quamuis & alienatio piam causam, & quodamodo spiritualem contineret, qualis esset datio libertatis, et manumissio per glo. cap. nullus, & cap. libertinus, de ser. non ordin. immò & ipsemet alienãs recuperat, si ex causa nõ iusta alienauit, quia quauis quis non venit cõtrà factum proprium, tamen id potest, quando à se factum est à iure reprobatum, et prohibitum, & hoc quando veniens non facit ad suam vtilitatem, sed alterius personæ priuilegiatæ, qualis est fiscus, et ecclesia; et subdit ibi, quòd
7 successori † reuocanti bona ecclesię malè alie-

nata nó obstat exceptio dominij,hoc est quòd ecclesia nó sit domina, satis est,vt probet rem fuisse in bonis ecclesię, & ab ecclesia possessã, per tex. d. c. episcopi & tex. in c. & si illi xij. q. ij. quod inquit,est valde vtile, & quotidianum in practica, quia difficilimũ est probare dominium,c. sępè.de resti. spoliat.

8 ¶ Sed quia est regula, quòd agenti † rei vendicatione, et actione in rem, vt quis obtineat, etiam si sit ecclesia, vt ipse Bero. ibi dicit, requiritur,vt dominium, et se esse dominũ probet, l. in rem in principio ff. de rei vend. nec sufficit probare rem fuisse in bonis suis, et illam possedisse per Specul. in tit. de loca. §. sex tò versi. 59. hoc dicit in ecclesia agenti rei vẽdicatione,ideò id, quod dicitur,quòd non põt opponi exceptio dominij, intellige quando re uocatio rerum alienatarum fieret, non rei vendicationis remedio, sed alio remedio possessorio, quo casu sufficit probare rem fuisse in bonis ecclesiæ, ex quo enim res ecclesiæ fuit

9 absq; causa alienata, † occupans illam videtur spoliare,et illam priuare absque suo facto sua possessione,et ideò ipsa ecclesia, vel successor potest possessorio remedio recuperare vel interdicto,vnde vi,vel conditione ex lege si quis in tantam,C.vnde vi,per Bal.vbi doctor.in authen.licentiam,C.de epis. et cler. vel remedio capituli reintegranda,iij. q.j.quod datur,præcipuè ecclesiæ,quãdo absq; facto, et culpa sua recedit à possessione rei suæ contrà detinentẽ, et posidentem.

¶ Vel inquit intellige alio modo, quando ecclesia vellet agere aliqua actione personali descendente extra id,quod agitur, puta actionem triticaria,vel ex lege aliqua ad condicendnm possessionem, & ad consequendam rem ab eo, qui illam habuit absq; iusta causa, vel subinngit intellige quando ageretur pro reuocatione rerum ecclesiæ malè alienatarum contrà violentum possessorem, & qui spoliasset, l. si quis emptionis, §. idem de his, versi. si quis, C.de pręscrip.30. anno,per quẽ tex. ità voluit & intellexit Bal.in l. si alienam,ff. sol.mat.glo. in l. ità vt si fur, ff. comod. vt est in casu, quãdo quis apertè titulo, à iure reprobato rem ecclesiæ occupat,hoc est absq; iusta cã, qui dicitur raptor, & inuasor.cap.ij.& ibi Abb.de reb. ecclesiæ non alien. & aliàs, vt ibi per eundem Augustin.

10 ¶ Immò † nedum prælatus alienans potest repetere alienata in damnum ecclesiæ,sed & quælibet alia persona ecclesiastica per tex.d.c. si quis,de reb. eccle. non alienã. ibi in tex. sed etiam licet quibuscumq; ecclesiasticis personis vocem contradictionis offerre, & vt cum fructibus possint alienata reposcere ecclesiastica authoritate fulciri, vbi glo. in verbo personis, exponit idest omnibus clericis, item conuersis,item etiam patronis,ecclesia existẽte de iure patronatus, per tex. cap. filijs,ac nepotibus 16. quæst. 7. & parrochianis etiam,

11 quia horum omnium interest, immò † prædia ecclesiæ indebitè alienata reuocant primo œconomi,secondo loco post œconomos parrochiani, & patroni per Bal. de capua in commentarijs suis constit. regni. in tit. de reuoca. feud. in verbo diuæ memoriæ per tex. quem allegat in l. iubemus nulli C. de sacrosan. eccles. sicut prędia decurionum indebitè alienata,quę retrahuntur per quoslibet, l. si quis, C. de pręd. decurio. lib.x. c. si quis presbyterorũ, de reb. eccles. non alien. sed personæ alterius

12 ecclesię non admittuntur, † quia tale iudiciũ non est pnblicum iudicium, sed iudicium priuatum, vt per d. glo. ibidem, id quòd videtur etiam contrà glo. in l. iubemus, C. de sacrosã. ecclesi. in verbo œconomus, quę dicit, quòd res malæ alienatæ primo loco vendicantur per œconomos, sed in subsidium cuilibet vendicare permittitur, quasi publicum factum, vt parrochianus, vel patronus, vt in curiali, qui retrahitur per quoslibet, vt decurio infra, l. si quis rem; & quòd solumò personæ ecclesiasticæ illius ecclesiæ admittantur ad agendum pro vendicatione, id videtur contrà dictum tex. & tex. in c. non liceat Papę,xij. q. ij. vbi videtur id permissum esse omnibus personis ecclesiasticis,& non solùm in apostolica est seruandum ecclesia, sed & in omnibus alijs ecclesijs; Ita etiam videtur intelligere Abb. ibidem vers. in glo. in verbo ecclesiasticis,vbi dicitur ibi par rochianis,nota. glo. & intelligit Lauren. & communiter omnes seq. vt procedat etiam in parrochianibus laicis non enim dicuntur hoc casu accusare clericum, seu prelatum, sed repetennt malè alienata, & hoc satis mihi placet,nã

13 interest † parrochianorum, ne ecclesia deducatur ad inopiam, nam tenentur parrochiani in defectũ ecclesię ad refectionem ipsius de proprio patrimonio, not. in cap. j. & cap. de eccles. ædificã. vel reparan. & in fi. glo. Phili. quem sequuntur cõmnniter doctores, qui tenet quamlibet personam ecclesiasticam admittendã, nam tex. iste loquitur generaliter, quod placet, vt patet ibi in tex. quibuscumq; ecclesiasticis personis vt c. non liceat, xij. q.ij. tamen agent isti extranei innitis clericis ecclesiæ,quod intelligo,si ipsi nolunt agere, nam eis negligentibus admittentur extranei; versatur enim in hac alienatione ius publicum, prima dist. ius publicum, & vide notat. per Innocẽ.

c.cùm

c. cùm olim de test. vbi de hoc idem videtur sentire Imola ibidem, qui dicit in notab. quòd ad repetendam rem ecclesiasticam malè alienatam admittatur quælibet persona ecclesiastica, vt prælati debent cõtradicere prælato volenti illicitè alienare rem ecclesiæ, & interdum si non restituunt, incurrunt pœnam suspensio-
14 nis, & emptor, † qui rem ità alienatam recipit ex quo emit contra iuris prohibitionem, ne dũ tenet ad restitutionem rei, sed etiam fructuum dicit glo. d. c. cùm olim, quæ dicit, quòd particulares de ecclesia possunt agere pro iure ecclesiæ sine mandato accusando & denunciando facientẽ contra vtilitatẽ ecclesiæ, immò punitur, q non resistit, c. generali, de electio. in vj. facit quod habetur in glo. in d. c. non liceat. Papæ, quòd ad hanc accusationem malè alienationis quilibet admittatur per iura, quæ ibi adducit, sed si rei vendicatio cadit tantumodò in rebus, vbi est alicuius personæ dominium, & in rebus ecclesiæ nulli personæ cõpetit, aut competere potest dominiũ, quomodo potest pro recuperatione re ecclesiæ competere rei
15 vendicatio; sed dic, quòd res † ecclesiæ malè alienatas quis non dicitur vẽdicare, vt res suas, sed vti res ecclesię, & nomine ecclesiæ, per glo. in authen. de alien. & emphyteu. in verbo & quoniam, Paul. de Cast. in l. sancimus lapicola, C. de sacrosan. eccles. Item inquit Imola præallegato loco, quòd ad repetendum, & seu reuocandum rem ecclesiæ malè alienatam, cõpetit condictio ex hoc canone, nam introducere videtur nouam obligationem, vnde dicebat hic Innocen. quòd agens isto. casu non satisdabit pro ecclesia, quia hoc videtur esse populare iudicium secundum Hostien., & ex hoc poteris notare vltimo secundum Io. Cal.
16 quòd agens † iuditio populari, siue publico debet audiri etiam sine mandato, facit quod habet in l. ij. & iij. & pen. ff. de pop. actio. subdens Imola ibidem in versi. in glo. pen. de patronis, & parrochianis, quod dicunt doctores id procedere, etiam si sint laici, quia isto casu non accusant, sed repetunt malè alienata, & ideò hoc facere possunt, licet accusare clericum seu rectorem non possunt extrà de testa. c. cætero; item aduerte, quia Lan. & Phil. hic dicunt quòd etiam omnis persona ecclesiastica admittitur per istum tex. qui indistinctè loquitur, & sic videtur, quòd etiam omnis persona ecclesiastica alterius ecclesiæ debebit admitti, facit quod habetur in c. quia circa de priuileg. & in c. consuluisti ij. q. v. & facit ad materiam, quòd notauit glo. & Io. And. in c. venerabili, de offi. deleg. & quòd not. per Innocen. & Hostien. in c. cùm olim de testa. & quod dixi inquit idem suprà in notabilibus, quia videtur, quòd istud iudiciũ sit populare, & ideò videtur, quòd admitti debeat quilibet & psona ecclesiastica plus dicit Io. in §. constitutus, 16. q. j. quòd etiam quilibet de populo admitti debet, & pro ista etiam parte facit quod habetur, in authen. de non alien. circà fi. col. ij.

¶ Sed certè videtur dicendum, quòd solũ personæ ecclesiasticę admittatur per istum tex., & tex. in cap. non licet, xij. quæst. ij. nec obstat, quod habetur in d. authen. de non alien. quia
17 leges super rebus † ecclesiasticis non possunt disponere capit. quæ in ecclesiarum de constit. 96. dist. benè satis tamen videtur posse dici quòd solùm admittantur personę ecclesiasticę eiusdem ciuitatis, secus si alterius, per id quod not. in simili in l. ij. §. pen. ff. ne quid in lo. pub. in glo. & hoc modo posset intelligi, & saluari glo. hic, licet Lauren. & Philip. similiter dicant, quòd omnis ecclesiastica persona admittatur, quòd certè etiam non videtur, absonum fauore ecclesiæ, arg. l. sicut personę ff. de relig. idem Imola paulò post versi. in eadẽ glo. ibi super literis dicit, quòd in isto iudicio agens censetur habere mãdatum, quia loquimur in populari actione, cùm ista competens ex hoc canone censeatur populatis actio; item dicit glo. fi. in fi. in d. cap. si quis, quòd præ-
18 latus aut † quilibet de ecclesia in hoc casu poterit agere ad repetendum, siue reuocandum pro ecclesia sine literis de rato idem dicit glo. in cap. primo de procurat. in glo. legaliter, quę dicit, q̃ in casu c. non liceat papæ, & capituli si quis præbyterorum, clericus solus sine consensu capituli, & sine promissione de rato, potest cõuenire, quia est in casibus dictorum capitulorum speciale, & illa capitula in casu speciali loquũtur, cùm agitur de reuocatione rei ecclesiæ malè, & indebitè alienatæ, quia per hoc consulitur ecclesiæ, nec potest lædi, quod contingere posset in alijs casibus, vbi non agitur specialiter de reuocatione rei alienatæ indebitè, & dicit Imola ibidem versi. in eadem glo. ibi super literis, quòd, si quis in hoc casu non satisdet in isto iuditio, est in hoc casu speciale secundùm Io. Cald. ne ecclesia damnum patiatur; vel secundùm eum potest dici, quòd in spiritualibus iudicijs non admittitur quis sine mãdato, cap. primo de procurat. sed hic loquitur in populari actione, cùm ista actio competens ex hoc canone cẽseatur popularis, & ideò iste agens censetur habere mandatum ex isto canone, & ideo nõ tenetur satisdare, vt voluit Innocen.

SVMMARIVM.

1 *Repetenti malè alienata competit condictio ex canone præsbyterorum de reb. ecc. nō alien.*
2 *Ecclesia reposcere poterit alienata cū fructib.*
3 *Ecclesia agere potest contrà alienatorē,& cōtrà possessorem.*
4 *Ecclesia si obtinet contrà vnū,alter liberatur.*
5 *Possessor conueniendus est,licet exhibeat authorem suæ venditionis.*
6 *Conuentus iudicio possessorio non potest dominum nominare.*
7 *Contrà alienantem tunc agitur, quando ità dispersa sunt bona, quòd nesciatur, vbi sint.*
8 *Ecclesia si consequuta fuit suum à possessore, an adhuc alienantem conuenire possit.*
9 *Pœna vnius non liberat alium.*
10 *Agens an in sua persona, vel nomine ecclesiæ petitionem formare debeat.*
11 *Episcopus, qui de facto alienauit rem ecclesiæ, potest constituere procuratorem ad reuocandum alienata corām episcopo.*
12 *Agens nomine ecclesiæ si succumbat, an alius nomine ecclesiæ agere poterit.*
13 *Agere si nomine ecclesiæ plures voluerint iudex idoneorem eligere debet.*
14 *Agens pro singulari interesse suo formabit petitionem nomine suo.*
15 *Ecclesia quando suum ius est consequuta à possessore, an teneatur cedere actionem contrà alienantem.*
16 *Ecclesia si fecerit cessionem, cessionarius poterit agere.*
17 *Cessio per ecclesiam fieri debet, si res bona fide ad tertium deuenerit.*
18 *Possessor conuentus ad rem si soluat æstimationem actori, an habeat actionem sine cessione.*
19 *Emptor an recuperet precium exbursatum à prælato malè alienante.*
20 *Emptor malæ fidei non agit ad precium etiam contrà prelatum.*
21 *Administrator si non est soluendo, an eius consanguinei pro ipso teneantur.*
22 *Emens scienter rem dotalem non habet actionē etiam quoad precium contrà maritum vendentem.*
23 *Contrahentes illicitè puniuntur amissione precij soluti.*
24 *Ecclesia de benignitate precium emptori restituere debet, sed non de necessitate.*
25 *Emptor bonę fidei pōt petere cessionē actionis.*
26 *Res malè alienatę reuertuntur ad ecclesiā nullo dato precio.*
27 *Emptor bonæ fidei agit ad precium, non autem emptor malæ fidei.*
28 *Emptor si est in mala fide, vendens non tenetur de edictione.*

¶ AD repetendum verò seu reuocandum malè alienata per clericum, siuè prælatum, vt dicimus suprà, Imola dicit quòd
1 competit † cōdictio ex canone, c. si quis præsbyterorū, de rebus eccle. non alien. extrà vbi glo. in verbo alienatæ, quæ est glo. fin. dicit ꝙ pro huiusmodi alienationibus reuocandis ecclesiæ competit actio personalis contrà alienatorem, si est soluendo, vel habeat in rem actionem contrà possessorem, per tex. in cap. appostolicos xij. quæst. ij. est tex. expressus in l. ij. & l. vltima c. si tutor, vel curator, est quæstio Laurēn. de Rodul. in sua repetit. capituli sine exceptione xij. quæst. ij. quæst. 57. vbi inquit quæro facta est alienatio contrà formam à canone statutā, uideo quòd est nulla, sed quale remedium habebit ecclesia, respondeo, repo-
2 scere poterit † alienata cū fructibus ī eo. cap. apostolicos cap. monemus cap. si quis cap. vulturanæ cap. statuimus, & cap. hoc ius, x. quæst. ij. versi. qui verò res, & de rebus ecclesiæ non alien. extrà. cap. si quis, & secundùm Goff. ibidem pretium rei venditæ, si ecclesiæ magis visum fuerit expedire, alleg. cap. primū ne sed. vacan. qui etiam dicebat ibidem, quòd fructus medij temporis tenebuntur, & aget ꝓ his contrà alienatorem, d. cap. monemus, &
3 cap. statuimus, item aduersus † possessorem supra eo. cap. notario, & cap. quicunq; & ibi not. & d. cap. monemus, & capit. apostolicos & intelligas quòd contrà alienatorem cōpetit personalis, si est soluendo, sed contrà possessorē competit in rem actio, & probatur iuribus ꝑdictis & clarè in l. tertia & fi. C. si tutor vel curator d. cap. si quis in glo. fi. & Goff. eo. tit. in summa, §. in summa, notandum quia in potestate est volentis reuocare, agere contrà possessorem, aut alienantem, per tex. in l. j. vbi glo. & doct. C. de reuocā. his, quæ in frand. cred. habetur ꝑ Boer. decis. 182. mihi col. x. numero 37. versi. & in potestate.
4 ¶ Et si ecclesia † obtinet contrà vnum, alter liberatur, l. prima §. si plures ff. de eo. per quem facit, & si ecclesia conueniat vnum, non fit ei præiudicium, quominus alium conuenire non possit, quia sola solutio imponit ecclesię in isto casu silentium, l. vlti. ff. de posit. §. si

apud

apud.& d. l. vlti. C. si tut. vel cur. & dicit glo.
in cap. quicumq; xij. quæst. ij. quòd semper
5 possessor, & † detentor rei ecclesiæ est conue-
niendus, . licet etiam exhibeat authorem suæ
venditionis; sed est intelligendum quando pos
sidet silicet nomine suo non noïe alieno, quia
si nomine suo possessor est, semper conuenien-
dus, nec tunc est necesse vocare illum, cuius
anthoritate possidet c. quoniam extrà de lit. cō
test. subdens eadem glo. quòd licet conuentus
6 rei vendic. † possit dominum nominare, non
tamen potest si sit conuentus iudicio posses-
sorio & glo. in c. monemus ead. caus. & quęst.
ibi ipse ergo, qui alienauit, potest conueniri, vt
hic, & infrà statuimus, & duobus cap. seq. item
et possessor potest conueniri vt supra eo. c. Au
gustino cap. quicumq; , cap. apostolicus, cùm
enim ecclesia habeat in optione, quem velit
conuenire si primò cœpit vnum conuenire, et
postea illo dimisso velit alium conuenire, non
fiat ei præiudicium aliquod per electionem l.
vlti. C. si tutor vel curator interuen. et dicit
Io. And. in Spec. in rubr. eo. tit. in verbo alie-
7 nator, quòd tunc agitur † contrà alienantes
quando ita dispersa sunt bona, quòd sciri non
potest, vbi sint. l. vlti. §. fi. ff. de his quę in frau
dem, vbi etiam datur forma libelli, vt ibi per
eum; subdens glo. d. cap. monemus, sed quid
8 si ecclesiæ † est consequuta suum ius à possesso
re, numquid adhuc potest conuenire ipsum,
qui alienauit id, quod non videtur, quia est cō-
tra bonam fidem, quæ non patitur, quòd idem
bis exigatur, l. bona fide ff. de reg. iur. quod
autem possit ipsum adhuc conuenire videtur
arg. cap. vulturanæ, cap. statuimus, et cap. quę-
cunq; et l. nec vllam, §. vltimo ff. de pet. hæ-
red. respondeo inquit glo. aut ecclesia agit
ad pœnam, aut ad interesse, si ad pœnam po-
test agere adhuc contrà alienantem, quia pœ-
na vnius non liberat alium, cap. cum deuotissi
ma, xij. quæst. ij. si agit ecclesia ad interesse, nō
potest; & idem Imola in versi. sed iuxtà, dicit
10 quòd ibi Io. Calder. quærit an iste † agens ha-
bebit formare petionem in sua persona, an ve-
rò nomine ecclesię, dicunt quidem secundùm
eum, quòd aget suo nomine, sed ad commodū
ecclesiæ; quia, vt dictum est, hæc actio est po-
pularis, ff. de populari actio. per totum. & 16.
quæst. 6. filij, & cap. illud, 23. dist. sed Inno-
cen. in cap. cùm olim, suprà de test. videtur di-
cere, quòd formabitur petitio nomine eccle-
siæ, & petet restitutionem fieri pro ecclesia, &
pro ipsa iudicari; tamen non erit necesse, quòd
habeat mandatum nomine ecclesiæ, quia satis
habet mandatum à iure per istum tex. fatetur,
tamen, quòd non est necesse, quòd habeat man
datum nomine ecclesiæ, vel quòd exprimat cu
ius nomine agat; & quod iudex cautè facit, si
ipsum ad hoc non cogat, sed pro hoc vide, quæ
dicit Bal. in l. prima C. ne quis in causa sua iud.
11 vbi dicit, quòd, si episcopus † de facto aliena-
nit rem ecclesiæ, si constituit procuratorē ad
reuocandum alienata, ipse procurator potest
agere coràm episcopo met, qui constituit, si no
mine ecclesiæ, & episcopatus compareat, quia
illa videtur esse causa ecclesiæ, nō personæ, sub
dens, quòd erit consultius, vt episcopus proce
dat inquirendo cōtra detentorem vt ibi p eū.
12 ¶ † Sed nunquid vno agente nomine ecclesiæ
sucumbente, alius poterit agere, inquit Imola
d. loco quòd non, etiam si sit procurator legi-
timè constitutus, nisi ingnorasset, quando alius
agebat, vel nisi doceat de collusione prioris, &
habetur in l. si cui, §. eisdem, ff. de accusatio. &
in l. eum qui, §. in popularibus, ff. de iureiur.
13 † quid autem si vellent plures agere simul, di-
cit quod iudex habet tunc eligere idoneorem,
l. ij. & iij. ff. de popul. actio. facit quòd notatur
infrà de collusione detengen. c. primo quid au-
14 tem si † agat ille, cuius singulariter interē, di-
cit Innocen. quòd tunc formabit petitionem
nomine suo, & sententia contrà eum lata non
præiudicabit ecclesiæ, vel alteri, quia tunc alia
est persona, & ad aliud agitur, l. cùm quęritur,
ff. de exceptio. rei iud. & l. seq. et extra, de re iu
dica. cap. cùm super, & in clemen. constitutio-
ne, de electio.
15 ¶ † Et an ecclesia cùm suum ius sit consequu-
ta à possessore teneatur ei cedere suam actio-
nem, quam habet contrà alienantem, & respon
det glo. c. si quis extra, eo. titu. quòd non, quia
inquit qua fronte potest petere cessionem ille,
qui ex contumacia sua condemnatur? l. si plu-
res, ff. de admi. tut. & ff. de tut. & cur. distract.
l. j. §. nunc tractemus, idem sentit glo. in d. c. si
quis de reb. eccles. non alien. in glo. fi. vbi dicit,
quòd ecclesia non tenetur cedere suas actio-
nes soluenti contra alium, quia cùm conuenia
tur ex delicto, seu ex maleficio suo, non potest
petere cessionem actionum, d. l. si plures tutel-
lam, ff. de admi. tut. et vt refert Imola ibidem
dicit in hoc Ioā. And. post Hostien. quòd licet
16 † ecclesia non teneatur facere cessionem, ta-
mē si fecerit ille, cui fieret, poterit agere dum-
modò ante solutionē facta fuerit cessio, vt ha-
betur in tex. in l. modestinus, ff. de solutio. Itē
dicit Io. Andr. glosæ dictum procedere, nisi res
17 † deuenisset ad tertium bona fide, quia tunc
deberet sibi fieri cessio, quia cessat tunc ratio
glo. subdens Imola. sed aduerte, quòd aut res
deuenit ad tertium bona fide, titulo lucratiuo,
& eo casu nō videtur, quòd ecclesia teneatur,
cedere

cedere actiones, ex quo res habetur per illum ex causa tituli lucratiui, quia nil videt sibi deperire, licet res tunc auocetur ab eo, tanquam res ecclesiastica.

¶ Aut res deuenit ad eum titulo oneroso, & tunc videtur, quòd non teneatur ecclesia, si non vult, quia tunc habet regressum contrà suum authorem per id, quod habetur in l. exceptione C. de euictio, & quasi per totum, & sic non videtur procedere dictum Io. And. in quantum vult, quòd, si ad tertium deuenit res ecclesiæ bona fide, ecclesia teneatur cedere actionem, licet Io. Cald. hic sequitur dictum Io. And.

¶ An autem si possessor conuctus ad rem soluat extimationem rei ipsi actori competit sibi aliqua actio sine cesione, & an tunc sibi debeat cedi actio, recurrendum est, inquit, ad ea, quæ habentur in l. ij. ff. de usucap. pro empto. cum ibi not. & per Bar. in l. depositi, ff. de re iud. & in l. si culpa, ff. de rei vend. & dicit Abbas ibidem, quòd glo. ibi sentit à contrario sẽsu, quòd, si emptor, vel possessor rei ecclesiæ esset in bona fide, tunc posset petere cessionẽ actionis, quod expressius tenetur p doctores hic, qui etiam dicunt, quòd licet ecclesia non teneatur cedere, in terminis glo. tamẽ dicunt, si cesserit, valet cesio.

19 ¶ Et an emptor † recuperat pretium exbursatum à prælato malè alienante glo. fi. d. cap. si quis tenet, quòd sic, si habet, inquit, bona de suo patrimonio, super quo dicit Abbas ibi aduertendum, nã videtur glo. hic velle quòd emptor recuperat pretium à prælato malè alienãte, & in margine ibidẽ allegatur ad hoc Alex. consi. 4. lib. primo, & Franc. de Aret. cõsi. 114. subdens Abbas in hoc sunt variæ opiniones, de quibus hic per doctores, & in capit. ad audientiam eo. & per doctores legistas in l. iubemus, C. de sacrosan. ecclesi. & plenè in authen. qui res, vbi maximè per Cynum & Bal. & per Io. de Lignan. in clemen. prima eo. tit. satis pla

20 cet, † quòd, si emptor fuit in mala fide, nũ agat ad pretium, etiam contra prælatum, per tex. in d. l. iubemus, nam ibi in pœnam perdit preciũ, & omnem vtilitatẽ, & applicatur ecclesiæ, nisi prospexerit sibi in cõtractu de euictione, quia tunc agit contrà malè alienãtem, l. si fundum, C. de euictio. notat glo. in d. c. ad audientiã & l. quemadmodum, C. de agric. & censi. lib. xj. in simili quæstione; si verò fuit in bona fide, repetit pretium à malè alienante, non autem ab ecclesia, nisi in defectum, puta quia si prælatus non est soluendo, agit contrà ecclesiam, quantum est effecta locupletior ex illo pretio, arg. cap. primi infrà de deposit. id quod senserunt Bal. & Cyn. in authen. præalleg. pro quo vide Bar. in authen. præallegata qui res, C. de sacrosan. eccles. vbi quærit an, si prælatus, qui malè alienauit, nihil habeat, & sit pauper, puta quia sit vnus de monachis, an eo casu pro pretio, vel alijs datis ẽptor habeat regressũ ꝯ ecclãm, dicit quòd glo. tenet quòd sic, si ecclesia est locupletior, & vide inquit glo. valde not. in c. ad audientiã, quam tenent omnes canonistæ de reb. eccle. non alien. quod intellige verum, inquit Bar. quando contrahens erat bonæ fidei in veritate, aliàs non habetet regressum contrà ecclesiam nec contrà œconomum, & se cũdũm hoc vidi fieri pluries, cùm quædam res permutatæ essent cum quadam ecclesia non seruata forma iuris & ecclesia posteà vendicaret ea, quæ alienauit, dixi quod debebat restituere, & ipsa ecclesia idem, quod accepit, si haberet et m, ibi etiam Bal. ibi, queritur hic, quid

21 si ille administrator † non est soluendo puta est Abbas, qui non habet proprium, dicit glo. in corpore istius authen. quòd quidam dicunt, quòd tenentur consanguinei pro ipso, quod glo. reprehendit, & meritò, & non dat ibi sufficientem rationem, sed hoc glo. dicit, quòd administratore existente non soluendo, tenetur ecclesia, quãtum ex delicto administratoris sit locupletior facta, per cõdictionem sine causa, vbi Bal. sequitur, & approbat dicta Bar. qui dicit quòd ecclesia, quæ recepit pretium, & in suam vtilitatem conuertit, restituet pretium, si vult recuperare rem, eo casu quando administrator non est soluendo, subdit Bal. Petrus, & Cyn. dicunt hic, quòd ista glo. est vera, vbi contrahens fuerit in bona fide, sed si fuerit in mala fide, dolus non debet remanere impunitus, & ideò nihil recuperat ab ecclesia, cùm ecclesiæ sit licitum accipere & retinere pœnam legalẽ, & ista est veritas, quia aliàs istius delictum remaneret impunitum, vt per Bal. ibidem, facit

22 quia emens † scienter rem dotalem non habet euictionem, etiam quo ad pretium contrà maritum vendentem l. cùm vir, ff. de vsucap. latè Aym. Crauet. de indemnit mulier. col. 17. versi. neque obstat quòd maritum mihi nu. 23. & vide per eũdem Bal. in l. iubemus, §. sancimus, el primo C. de sacrosan. ecclesi. vbi sumat tex. quòd emptor punitur amissione pretij, et titulos non excusat, cùm à percipiendis pnniẽdus est œconomus in priuatione officij refartione damni, ad quod et hæres eius tenetur et primo

23 not. nota illicitè † contrahentes puniri amissione pretij soluti, not. Iaco. But. Bal. et Saly. in l. iubemus §. sanc. C. de sacrosan. Bal. in l. prædium, C. de præd. minor. doctor. in c. ad audientiam, et c. si quis præsbyter. de reb. ecclesi. non alien.

alien. Alex. consi. 4.3. vol. & quærit glo. nun-
24 q. d ecclesia de benignitate illud ptiũ † debeat restituere emptori, & dicit, quod sic, sed nõ de necessitate Paul. de Leaz. & Guliel. de Vin. dicunt in clem. prima de reb. eccles. non alien. quòd ecclesia tenetur restituere de necessitate, si emptor fuit bonæ fidei, quia erat permissum ignorare iura, & hoc de æquitate canonica non obstante rigore iuris ciuilis, allegat cap. vulteranæ xij. quęst. ij. quod est notandum, idem tenet ibidem Petr. de Ancharan. col. iij. versi. octauò not. idem tenet ibidem Cardinalis versic. vigesimò quintò, quòd non debet reddi pretium, quia præsumitur malæ fidei possessor, quia contra iura mercatur, maximè si est persona, cui non licet ignorare iura, 16. q. iij. §. potest versi. vniuersas, vbi subdit, quòd si sit casus in quo pecunia redditur, dicit, quòd debet reddi cum emolumento, & interesse propter laborem impẽsum, maximè si pecunia sit cõuersa in vtilitatem ecclesiæ per ea, quæ ibi adducit, vbi tenet quòd pecunia debet restitui emptori de ęquitate, non de rigore, per glo. in l. iubemus la secunda §. sanè el primo C. de sacrosan. ad latè adducta per Fely. in cap. cùm causam. col. 6. versi. ad illud mirabile, de reiud. vbi multa cumulat.

25 ¶ Item si emptor, aut † possessor ecclesiæ esset in bona fide, potest etiam petere cessionẽ actionis, quod expresse tenent doctores in c. si quis, de reb. eccle. non alien. vt per Abb. ibidem versi. in eadem glo. ibi rem, & hanc opinionem Abbatis sensit Io. And. in d. c. ad audiẽtiã, vt distinguamus inquit Abb. inter emptorem bonæ fidei, & malæ fidei, & glo. in c. vulteranæ, xij. q. ij. et dicit D. Pet. Rebuff. in compendio alien. rerum ecclesiæ in expositione capituli sine exceptione, xij. q. ij. quando recenset pœnas, quas incurrit prælatus ob malam alienatio-
26 nẽ in pœna duodecima, quòd † res malè alienatæ reuertuntur ad ecclesiam, nullo dato pretio, cap. primo de schisma. & ibi per Petr. de Ancheran. Floren. in tertia parte summæ titu. 24. cap. 9. vbi dicit emptorem habere recursum cõtrà venditorem ad pretium, non poterit tamẽ vti retentione rei ecclesiæ, vt not. in c. fi. de rebus ecclesi. non alien. fusius in hac materia distinguit Imola d. c. si quis versi. in ea, ibi vbi dicit, & nota benè, quia glo. videtur simpliciter velle, quòd ibi alienans rem ecclesiæ non seruata debita solemnitate, si habet bona propria, vnde posset satisfacere emptori de pretio, tunc tenetur de euictione, et sic ad satisfaciendum emptori de pretio, nec distinguit glo. an emptor fuerit bonæ, vel malæ fidei, & sic videtur velle indistinctè, etiam si emptor sit malę fidei, quòd habeat actionem ad pretiũ, contrà alienantem, si habet vnde possit satisfacere, & idem videtur sensisse glo. suprà, sed contrà, dũ dixit, quòd non videtur audiendus alienator, cùm teneatur de euictione, nec distinguit inter emptorem bonę fidei, & hanc opinionem, quòd etiam emptor malę fidei habeat actionẽ ad pretium contrà alienantem, et sic speciale in odium ipsius malè alienantis rem ecclesię, & vt emptores sint segniores, & magis pigri ad intromittendum sese de rebus ecclesię, seu de emptione rei ecclesię, tenuit glo. Io. x. q. ij. hoc ius versi. quę verò res iam dictas, idem tenuit Hostien. in c. ad audientiam de reb. eccle. non alien. glo. in c. vulteranę, xij. q. ij. distinguit
27 inter emptorem bonæ fidei, & malæ fidei, vt primus possit agere ad pretium, secundus non, & sic dicatur sẽp ille esse malæ fidei emptor, qui contrà iura mercatur, vt habetur in l. quemadmodum alleg. in glo. & de reg. iur. qui cõtra, & respõdit glo. in d. c. vulteranę, quòd illud est verum quantum ad vsucapionem, vt illam non possit facere, non autem est verum quantum adhoc, quin possit habere regressum contrà suum authorem, si sit bonæ fidei, nam etiã si quis erret in iure, l. sed & si lege, §. scire, cum ibi not. de petit. hæred. & in l. si furem §. primo ff. de vsucap. & istam opinionem, vt distinguatur inter emptorem bonæ fidei, & malæ fidei tenuit glo. in c. ad audientiam, de rebus eccle. non alien. Goff. & Lauren. in d. c. vulteranæ, & in tali opinione videtur finaliter residere Innocentius.

¶ Sed inquit Imola D. Pet. hic dubitauit, & dixit cogitandum esse, tamen in d. c. ad audientiã tenuit primam opinionem, & idem ibi tenet dom. Anto. hic primò ponit opinionem, quòd
28 destinguatur, an emptor † fuit sciens factum, et ius, et sic fuit in mala fide, & tunc non tenetur vendens de euictione, nisi expresè promiserit, vt habetur in l. si fundum sciens, C. de euictio. & dicit, quòd tunc non obstabit exceptio contrà alienantem, si repetit rem ipsam malè alienatam, quod est clarum, si non promisserit de euictione, ex quo etiam non tenetur secundùm pdictũ opinionem. Idem tamen si promisit, quia etiam tunc non obstabit exceptio per ea, quæ habentur, in l. quemadmodum, & in l. vendicantem, ff. de euictio, secus verò est, si emptor fuit ignorans factum, & ius quia forte ignorauit rem esse ecclesiæ, vel etiam ignorauit solum ius, quia credit alienantem posse alienare, & sic fuit in bona fide, facit quòd habetur in d. l. sed et si, §. scire, quia ẽt tenetur venditor de euictione p id, qđ habeť ĩ d. l. si fundũ à 𝔷rio sẽsu, et in toto tit. de euictio. C. et ff. pet totum.

Summarium

SVMMARIVM.

1 *Regula quem de euictione tenet actio rei, habet locum quando quis agit nomine proprio.*
2 *Prælatus si nomine ecclesiæ rem vendicare velit, non ei obstat exceptio, quem de euictione &c.*
3 *Doli replicatio est licita, quando agē[illegible] nō incipit à dolo, sed excipiens.*
4 *Doli mentio videtur facta, quando causa est ità expressa quòd dolum arguat.*
5 *Alienatores si plures sunt, omnes tenentur de euictione.*
6 *Alienans rem ecclesiæ nunquid teneatur de euictione.*
7 *Emptor si induxit prælatum ad rem vendendā, prælatus potest excipere, nec replicatione doli repelletur.*
8 *Dolus repellit eum, à quo incipit.*
9 *Consentientes, & subscribentes non tamen alienantes de euictione non tenentur, sed alijs subiacent pœnis.*
10 *Conductores rerum ecclesiarum habent actionem contrà locatores, si sunt bonæ fidei aliàs secus.*
11 *Alienans rem ecclesiæ tenetur ad restitutionē precij, etiam emptori malæ fidei, non tamē ad aliud interesse, nec ecclesia tenetur.*

POTERIT tamen nihilominus venditor repetere rem ipsam malè alienatam, quia non repetit illam ad propriam vtilitatem, sed ad vtilitatem ecclesiæ, vnde sibi non obstabit regula, quē de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, l. vendican
1 tem, ff. de euictio. quia † dicta reg. habet locū, quando quis agit nomine proprio ad propriā vtilitatem, & sic agit eodem respectu, in quo conuenitur de euictione, sed inquit in casu huius capituli agit nomine alieno ad vtilitatem alienam, & sic tanquàm alius, & per consequēs diuerso respectu agit, quàm conueniatur, ideò tunc non habet locum dicta regula, per glo. d. c. si quis in glo. fi. ibi sed, si repellatur, replicabitur, quòd rem ecclesiæ repetit, quia contractus nullus est, & ideò non tenetur, & ibi Abb. qui interpretando illam glo. dicit, quòd prælatus in repetitione agit nomine ecclesiæ, & subdit, quòd ibi habetur casus, in quo quis auditur allegans turpitudinem suam, agendo nomine alterius, vbi Augu. Bero. dicit esse aduertendum quomodo agat prælatus, quia si nomine suo repellitur exceptione regulæ, quem de euictione &c. secus si agit nomine suæ ecclesiæ, & ad illius vtilitatem, eùm inquit sit cōis
2 sententia, quòd, si † prælatus rem alienatā vendicare velit, illi obstat dicta exceptio per eum in capitulo si quis columna 21. & 22. numero 46. & numero 48. Dom. Anto. videtur tenere cum Innocen. quòd etiam si scienter emerit emptor, cōpetit sibi actio de euictione, & erit speciale hoc, & sic in odium alienantis, licet regulariter sit secus, vt probatur in l. si fundum sciens, C. de euictio. & si dicatur agenti obstet exceptio doli, quia poterit excipi, quòd rem illicitè emit, & dicit, quòd tunc poterit replicari, quòd ipse venditor etiā illicitè vendidit, quòd
3 † licita videtur esse replicatio doli, quādo agēs non incipit à dolo, sed excipiens, vt contigit in casu isto, quia emptor simpliciter dicit rem vēditam sibi fuisse euictam, & ideò de euictione, vt pretium sibi reddatur, sic nō incipit à dolo, secus si ipse emptor inciperet dolum proponere per id, quod legitur, & not. in cap. pen. cū notatis ibidem per Innocē. de adult. extra. & ideò si emptor diceret agendo cōtrà venditorem, quòd ipse venditor reddat talem rem, quam illicitè sibi quæsiuit, euictam, & ideò petit eum condemnari ad interesse, tunc quia incipere videtur à dolo, si vēditor excipiat de dolo emptoris, dicendo quòd ipse illicitè emit, nō auditur emptor replicando, quod dicit Innocen. procedere, quando agendo emptor expressè faceret mentionem doli. Idem & si facit mentionē
4 † doli, vt quia in libello sit causa taliter expressa, quòd dolum arguat secūdùm not. in cap. ij. de lib. oblat. exprimetur tunc causa turpis, & idem dicit si non exprimatur expressè, quia dicta actio habet in se dolum vellatum, sapiētem naturam actionis, in cuius locum succedit, l. si eum §. qui iniuriarum, ff. si quis cautio. & sub-
5 dit etiam Innocen. quòd nedum † solum alienator principalis tenetur de euictione, sed, si plures fuerunt, omnes tenentur; vide quæstionem hanc disputatam per Lauren. de Rodul. in cap. sine exceptione quæst. 62. vbi quę-
6 rit nunquid alienator † rei ecclesiæ teneatur de euictione emptori, vel conductori, vbi in versi. item oppono, dicit quòd prælato vendenti datur exceptio contrà agentem de euictione scilicet quòd rem ecclesiæ illicitè emit, vnde sibi debet imputari, si damnum incurrit, ipse tamen venditor malè similiter, & illicitè vendidit, vnde pariter ipse damnum pati debet, & de euictione teneri; vel si dicas dandam actionem prælato, dicam dandam replicationem actori, quæ quidem cōpetit, quando excipiens incipit dolū proponere, vt not. de adulter d. cap.

d. c. pen. & fi. modò hic bonæ fidei emptor, & euictione agens nullam de dolo mentionem facit, sed agit de euictione, sicut est de natura cõtractus, prelatus verò de dolo excipit, & sic incipit primò de dolo opponere; meritò igitur potest emptor de dolo contrà ipsum re-
7 plicare; si autem † emptor primò dolo eum induxit ad talem rem vendendam, tunc posset prælatus excipere, qui replicatione doli non tenetur, l. apud celsum ff. de dol. exceptio. §. marcellus, quod prosequere, vt scripsit Innocen. Io. And. Io. Cald. & Io. de Lignano in d. c. si quis extra, de reb. eccl. non alien. sed aduerte, quia predicta viderentur & iam posse procedere in malæ fidei emptore, sicut in bone fidei, nam sicut bonæ fidei emptor, cùm agit de euictione, non facit de dolo mentionem, sed solũ prælatus de dolo excipiens, ita etiam malæ fidei emptor poterit facere, etiã si diceres, esto, quòd doli mentionem non faciat, nihilominus in suis verbis includit, dicam idem fore in eo qui est bonæ fidei, quia nulla differentia est in ipsis verbis, nisi dicas in hoc esse differentiam, quia bone fidei contrahens non potest in verbis suis includere dolum, quem non adhibuit, sed malæ fidei, sic, quia eum adhibuit, & sic habet, quòd potest includere seu proponere, oportet ergo, quòd prælatus excipiens probet emptorem adhibuisse dolum, vt quia sciuit, & tunc in sua petitione intelligitur inclusus, ità quòd eo casu repellatur exceptione; secus autem si non probatur, ex quo videtur de-
8 bere concludi, quòd attendi † debeat, in quo fundatum fuit dolus, idest à quo incipit, & ille siuè agendo, siuè excipiendo repelletur, de quo vide in glo. fi. in cap. dilecti de exceptio. & de adult. cap. intelleximus, vt ibidẽ per D.
9 Lauren. de Rodul. Alij secundùm† quod subdit Imola dicto loco consentientes, & subscribentes non tenentur de euictione, sed subiacent alijs pœnis, de quibus in c. non liceat, 12. q. ij. & l. iubemus. §. sancimus, C. de sacrosan. eccl. & vltimam subdit, quòd quidam dicunt,
10 † quòd conductores rerum ecclesiasticarum si sunt bonæ fidei, habent actionem contrà locatores, sed non, si sunt malæ fidei, nisi sibi de euictione prospexerint, facit l. vniuers. C. ne vi dom. vel templo. vt per eundem Imol. d. loco vbi non dicit, quæ opinio sit vera, & quæ tenẽda, sed se remittit ad dicta per eum in c. ad audientiam, eo. tit. de reb. eccle. non alienandis, vbi in vltima col. versi. sed certè, dicit, quòd in hoc casu fortè posset dici de iure, quòd ex quo emptori non datur actio de euictione simpliciter, sed solùm ad petendum id, quòd dedit, & sic vltrà datum non potest agere ad interesse, vt habetur in authen. quæ res, c. hoc ius xij. q. ij. quòd etiam emptor malæ fidei habeat actionem ad repetendum, quod dedit, non ad aliud interesse contrà ipsum vendentem, & nõ contrà ecclesiam, vt habetur in d. versi. quis verò, & in d. authen. quæ res canonizata cap. hoc ius x. q. ij. & in §. si quis igitur in authen. de nõ alien. & sic speciale in isto casu in odium malè
11 alienantis † rem ecclesiæ, vt teneatur ad restitutionem pretij, etiam emptori malæ fidei, licet non ad aliud interesse, sicut in simili est speciale in l. si emptor, C. comun. de leg. vbi emptor etiam malæ fidei agit ad pretium recuperandum contrà venditorem, licet non possit agere ad aliud interesse, vt voluit etiam glo. fi. d. c. ad audientiam, & sic speciale vt dixit in odium ipsorum malè alienãtiũ, vt sint segniores in alienando per id, quod habetur in d. §. si quis igitur in authen. de non alien. tamen vt dixi in practica videretur, quòd hoc difficile teneretur, propter authoritatem glo. & Innocẽ. Io. Cald. & alio. sed iure satis videtur, quòd dicta opinio põt defensari, & aliàs vt ꝑ d. Imol. in d. loco colum. fi. hanc opinionem Imolæ sequitur, & approbat Ioan. Bertachi. in tracta. de epis. quarta parte quadragesimò primò quæro, vbi multos authores adducit.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia an possit precium malæ alienationis non exbursatum petere.*
2 *Contraria allegans non est audiendus.*
3 *Emptor malæ fidei an precium soluere teneatur in foro conscientiæ.*

ITEM potest quæri de alio, videlicet an ex
1 quo pretium malæ † alienationis applicatur ecclesiæ, cuius res alienantur, si emptor pretium non exbursat, an ecclesia possit illud ab emptore petere, & Imola d. loco secũdùm Butri. in l. iubemus, §. sancimus, tenet quòd sic per tex. in authen. quæ res, & ibi etiam Barto. C. de sacrosan. eccle. vbi dixit Bal. quòd ad tale pretium non agitur actione ex contractu, cùm ille contractus sit nullus, sed agitur cõdictione ex d. authen. facit quod habetur in c. sæpe de rest. spoliat. & in cap. querelam de electio. Butriga, tamen in d. §. sancimus, videtur velle, quòd etiam actione ex contractu peti possit; quia, licet cõtractus sit nullus in præiudicium ecclesiæ, tamen quoad eius fauorem censetur esse validus, & ideò poterit agere ad pretiũ; sed inquid Imola plus placet opinio Bal. quia agendo actione ex eo contractu videtur

ratificare contractum, & sic non videtur posse res auocare ab emptore, quia tunc videretur
2 reprobari contractus, † & sic surgeret contrarietas, ideò non deberet audiri, l. j. de fur. vt ibi per eundem Imolã propè fi. & verba Bal. sunt videlicet, quid si pretium non est solutum, vtrum ecclesia possit petere, videtur quòd nõ, quia contractus est nullus, breuiter de rigore iuris ciuilis dicendum est, quòd petere potest non actione ex contractu, sed condictone ex hac l. quia contractus iste est hinc inde ipso iure nullus, & ideò nõ erit ius ex eo, sed in pœnam temeritatis petatur istud pretium, vt patet in ratione istius §. & adde, quod not. ff. de ritu nuptia l. à diuo.
3 Subdens Bal. sed† nunquid in foro conscientię malæ fidei emptor teneatur soluere istud, vel aliam mereatur pœnã legalem, dic, quòd non, quia in foro pęnitentiali non inponit alicui, nisi mera satisfactio, iste est tex. & glo. ordinaria in c. fraternitatis, xij. quæst. ij.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia nunquid auocet res malè alienatas cũ decursis fructibus.*
2 *Fructus oẽs percepti à die diectionis veniunt in interdicto vnde vi.*
3 *In restitutione fructuum in iuditio rei vendicationis distinguitur bonæ fidei à malę fidei possessore.*
4 *Titulus habetur prò non titulo, quando quis emit contrà legis interdictum.*
5 *Fructus dicuntur, qui supersunt deductis expensis.*
6 *Deductionem expensarum in fructibus quęrendis factarum nihil impedire potest.*
7 *Bonæ fidei possessores quos fructus restituere debeant, & quos malæ fidei possessores.*
8 *Bonæ fidei possessor facit suos fructus ĩdustriales, non autem naturales.*
9 *Error iuris excusat à restitutione fructuum.*
10 *Titulus quando habetur pro non titulo, contractus est simpliciter nullus.*
11 *Contractus non tenet nisi superioris authoritas interueniat.*
12 *Possidens rem ecclesiæ ex contractu nullo tenetur etiam fructus restituere.*
13 *Declaratur lex cùm fundus, digestis si cert. peta.*
14 *Successor in beneficio non tenetur contractui facto per prędecessorem.*
15 *Alienata si fuerunt non immobilia, sed fuerint fructus, prouentus, vel emolumenta alienatio non reuocatur.*
16 *Episcopus pro fructibus in eius vita perceptis non potest venire contrà factum suum.*

1 SED nunquid res † ecclesiæ malę alienata auocatur cum decursis fructibus, & videtur quòd sic, per tex. in cap. non liceat. xij. quæst. ij. & d. cap. si quis præsbyterorum de reb. eccle. non alien. cum alijs similibus, & habetur per glo. in d. cap. non liceat, quæ dicit, & aduerte super ista fructuum restitutione, sciendũ est, quòd, si agitur per interdictum aliquod ad petendum rem cum fructibus, tunc restituẽtur omnes fructus percepti ab eo tẽpore, quo est propositum interdictum, nisi interdicto vn
2 de vi, † in quo veniunt fructus omnes percepti à tempore deiectionis, ff. de interdict. ff. de
3 vi. & vi. armat. l. j. §. ex die; si † autem agitur rei vend. & tunc distinguit, an possessor fuerit bonæ vel malę fidei, si bonę fidei, restituet tantùm omnes fructus perceptos à tempore litis cõtestatę, vel ad eos qui culpa sua non sunt recepti, sed antè litẽ contestatam perceptos non tenetur restituere, sed tantùm exstãtes, l. certũ C. de rei vend. §. post inchoatam Instit. de off. iudic. si fuerit malæ fidei possessor, tenetur restituere tam fructus perceptos, quã quos percepere potuit, cap. grauis ex. de restit. spoliat. & l. si nam, §. generaliter, ff. de rei vend. si verò malę fidei possessor titulum habuit, tũc excusatur à percipiendis pp titulũ, l. si fundũ, C. de rei vẽd. nisi ita sit, q ille titulus habeaẽ p nõ
4 titulo, † veluti est, cũ quis emit contrà legis inter dictum, l. quemadmodum, C, de agri. & censi. lib. xj. & alios casus habes notatos l. sed & partus, ff. quòd met. caus. idem ferè dicit glo. in c. grauis, de restit. spoliat. quę ha-
5 bet, quòd fructus † dicuntur, qui super sunt deductis expensis, quę fiunt gratia quærendorum, colligendorum, reponendorum, & conseruandorum fructuum, quod locum habet tã in bonæ fidei possessoribus, quàm in malę fidei etiam prædonibus, l. si ad non, §. fructus, ff. de petit. hære. & l. planè, in fi. & l. prima, C. de fructibus & litis expens. nam nullus casus in-
6 teruenire potest, qui hoc genus † deductionis impediat, ff. famul. herci. l. fundus, qui, primo respon. in fi. nisi in vno casu, de quo c. tua de decim. fructus enim intelliguntur deductis necessarijs impensis, l. fructus, ff. de oper. ser. cum hac destinctione subdit glo. quòd bonæ
7 fidei possessores † tenentur restituere tantũ extantes ante litem contestatam & non consumptos, post litem verò contestatam vniuersos, l. certum,

certum, C. de rei vend. malæ fidei poſſeſſor,
non autem violentus talis tenetur reddere
omnes, qui probantur ad eum perueniſſe antè
litem conteſtatam & poſt, C. de rei vend. l. ſi
fundum; ſi verò fuerit violentus, tunc tenetur
reſtituere perceptos, & eos, qui pcepi potue-
runt pro ueteres, vt poſſeſſores, vbi etiam dice
re glo. videtur, quòd fructus induſtriales, puta
8 frumentum, vinum, † & ſimilia poſſeſſor facit
ſuos, naturales verò fructus, puta poma, ficus
& ſimilia, iſtos non facit ſuos poſſeſſor etiam
bonæ fidei; & de reſtitutione iſtorum fructuũ
& quomodo reſtituendi ſint, habes inquit In-
ſtit. de off. iud. in princip. ff. de rei vend. ex
diuerſo ibi not. & in verbo reſtitutionis, om-
nis vtilitas actoris continetur, ff. de verb. ſig.
cùm prætor, & iij. q. j. per totum, & ij. q. ij. p
totum.
¶ Adde ad hanc materiam illa, quæ habent p
Lauren. de Rodulf. in repetitione capituli ſi-
ne exceptione xij. q. ij. in quæſtione ſua vlti-
ma, vbi quęrit, quomodo poſſunt repeti fru-
ctus, cùm emens habeat titulũ emptionis, vel
alienationis, quem putat iuſtum, & ſic bona
fide poſſedit, c. ex literis, ext. de iure patrona.
l. bonæ fidei ff. de verb. ſig. & bonæ fidei poſ-
ſeſſor non tenetur fructus reſtituere, ff. de acq.
rer. dom. l. bonę fidei de vſur. l. qui ſcit §. bo
næ fidei, c. conſultationibus, de iure patro. de
cauſa poſſeſſ. c. olim de electio c. querellam
de reb. eccleſ. non alien. c. ad noſtram. Prete-
rea ad hoc, vt quis non teneatur ad fructus, ſa-
9 tis erit, † quòd errauerit in iure, l. ſed & ſi lege
§. ſcire, ff. de petit. hęre. not. Dyn. & Io. An.
poſt eum c. ij. in princip. de reg. iur. in vj. facit
tex. in l. de fructib. ff. de donatio. inter vir. &
vxor. vbi habetur, quòd, ſi vxor bona fide reci-
pit fructus rei donatæ à viro, illos facit ſuos, &
tamen contractus non tenuit, vt c. fi. de dona-
tio. inter. vir. & vxor. Io. Cald. dabat duas ſo
lutiones, prima quòd tales fructus repeti poſ-
ſunt, quando videlicet emptor, vel qui rem ma
lè alienatã recipit, non errauit in iure, & ſciuit
ius, ſecus ſi ignorauit, quo caſu procedunt ca-
ſus contrarij ſuprà allegati, in quibus propter
ignorantiam, vel bonam fidem emptor, vel re-
ceptor acquirit fructus rei, & eos facit ſuos,
pro hac reſponſione ſiuè ſolutione facit tex.
in c. ſanè, 14. q. v. & l. quemadmodum, C. de
agric. & cenſi. lib. xj. & quòd ibi not. in glo.
reddit, & in glo. vltima, ſed contrà hanc ſolu-
tionem facit tex. in cap. ſi quis de reb. eccleſi.
non alien. extrà, & c. non liceat xij. q. ij. quæ
iura generaliter loquuntur, & indiſtinctè di-
cunt fructus rei malè alienatæ reſtituendos, &
ideò idem Calder. tranſit ad eam ſolutionem,
quæ eſt, quòd contraria non habent locum,
10 quando titulus habetur pro nõ titulo, † quia
cõtractus eſt ſimpliciter nullus, vt d. c. ſi quis,
& c. non liceat allegatis, ſecus eſt, ſi poteſt ra-
tificari, & ſiuè ratus haberi, ſaltim in caſibus,
vt in d. l. de fructibus; nec putat ipſe iuris igno
rantiam excuſare in acquirendo, l. iuris igno-
ran. & l. ſeq. de iuris, & fact. ignoran. ad tex.
in c. ad noſtram reſpondet, quòd ibi condu-
ctor tenuit fructus pro mercede laboris, vt ibi
dicitur, ſed quia ibi contractus tenuit, ſed ob
læſionem datur reſtitutio, & dicit ſibi place-
re, ſed intellige igitur, quòd ibi interuenit ſu-
11 perioris authoritas; † quia aliàs non tenuiſ-
ſet, vt in c. abbatibus, & c. placuit, eadem xij.
q. ij. & 17. q. iiij. in venditionibus, vt per D.
Lauren. d. q. 69. d. loco.
¶ Et pro hoc vide Rebuff. in ſuo conpendio
in expoſitione capituli ſine exceptione xij. q. ij.
in verbo irrita, vbi dicit, quòd alienatio rei ec-
cleſiæ non adhibitis ſolemnitatibus eſt nulla
12 ipſo iure, ex quo infert, quòd † emptor rei ec-
cleſiæ, vel alius, qui poſſederit rem eccleſiæ, ex
hoc contractu nullo tenebitur etiam fructus
reſtituere, cap. ſi quis præsbyterorum de reb.
eccleſ. non alien. & cap. grauis de reſtit. ſpolia.
13 nec refragatur † tex. in l. cùm fundus ff. ſi cer.
pet. vbi bona fide poſſeſſor lucratur fructus
in contractu bonæ fidei vſq; ad tempus petitio
nis, in contractibus verò stricti iuris vſq; ad
litis conteſtationẽ per illũ tex. qui debet intel-
ligi, quando contractus tenuit, ſecus ſi fuerit
14 nullus; ſecũdò infertur, quòd rector † eccleſiæ
ſubſequens, & ſucceſſor non tenebitur ſtare il-
li alienationi nec contractui facto per præde-
ceſſorem, d. cap. ſi quis, Floren. in tertia parte
ſummæ tit. 12. cap. 5. rubrica de alien. rerum
eccleſiæ.
15 ¶ Sed ſi † iſta alienata ſint, fructus, prouẽtus,
vel emolumenta, & reditus eccleſiæ, non reuo
catur alienatio facta à rectore per rectorẽ cir-
cumſcripta tamen læſione, etiam ſi locatio &
alienatio fuerit nulla, & inualida, & ex tali lo-
catione fructus percepti per ea, quæ habentur
in Rotæ deciſio. per Moedan. tit. de reb. eccleſ.
& de reſcrip. deciſ. 251. vbi epiſcopus, qui tran
ſegerat ſuper fructibus certarum camerarum
perceptis per conductorem, ſupplicauerat Pa-
pę pro confirmatione tranſactionis, & eam ob-
tinuerat volens reſilire à tranſactione, & con-
firmationem infringere ex capite, quòd conceſ
ſio fuerat nulliter facta, & quòd ſuper re clara,
ſuper qua non vertebat lis, non valeret facta
tranſactio, etiam iudicatur non audiendus, ex
quo fructus ſpectarẽt ad epiſcopũ, licet eſſent
iniuſtè per conductorem percepti; quia epi-

16 scopus pro † fructibus in eius vita perceptis nō potuit venire contrà factum suum Abb. & Innocen. in cap. cùm venissent, de instit. & cōfessio facta à prælato eius vita durante valet ꝑ Domin. cap. constantinopolitana, & per Fel. in c. fi. de prescrip. Abb. in c. veniens, de transac. Roman. quæst. 369.

SVMMARIVM.

1 *Remedium restitutionis in integrum tunc datur quando nulla alia superest actio.*

2 *Alienatio si facta sit in casu non licito, & nō interuenientibus solemnitatibus nulla est ipso iure.*

3 *Restitutio non datur pro leui damno.*

4 *Capituli consensus cum credulitate vtiliter cōtrahendi validat contractum.*

5 *Res ecclesię si in subhastatione deliberatur minus offerenti, an valeat deliberatio.*

6 *Valet contractus, qñ prælatus & capitulum credidissent, quòd res non valeret plus, sed restituitur ecclesia læsa.*

7 *Ecclesia intra quadriēnium petit restitutionem aduersus læsionem, & numero 9.*

8 *Maior. effectus habet tempus quadriennij ad petendum restitutionem.*

10 *Ecclesia est semper minor, & ideò semper restituitur.*

11 *Ecclesia contrà quemcumq; contractum petit restitutionem probata læsione.*

12 *Ad hoc vt ecclesia restituatur, duo requiruntur, primò vt sit læsa, secundo vt de læsione appareat.*

13 *Iuramento prælati super læsione non statur.*

14 *Ecclesia restituitur non modo quando agitur de danno euitando, sed etiam quando agitur de lucro captando.*

15 *Ecclesia etiam vltrà quadriennium restituitur, quando adest aliqua iusta causa vt restituatur.*

16 *Ecclesia vltrà quadriennium restituitur quādo intra id tempus impedita est petere restitutionem.*

QVAESTIO XXIII.
de restitutione in integrum, quæ ob lesionem competit ecclesiæ.

SVBVENITVR autem ecclesiæ & ꝑ aliam viam, & per aliud remedium, quādo est læsa; quia tunc ei competit reme-

1 dium restitutionis in integrum, quod † tunc datur, cùm alia actio non superest, l. in causę, in principio ff. de mino. & cap. secundo extra. de off. Iudi. & per glo. in cap. primo de ī integ. rest. in verbo redere; quæ dicit, quòd tunc auxilium restitutionis est necessarium, quando nulla superest alia actio, vnde nota, ꝙ, si alienatio rei ecclesiæ est facta in casu licito, & debitis solemnitatibus interueniētibus, sicut debet, & traditur in cap. sine exceptione xij. quæst. ij. & cap. hoc ius. x. quæst. ij. tunc benè valet contractus, & si læsa sit ecclesia ex contractu illo, ei non subuenitur alio modo, nisi per beneficium restitutionis c. ad nostram, vbi casus secundùm vnam lecturam eo. tit. tenent hanc partem Io. And. Imola & Panor. d. cap. primo de in integ. restit. tenet Imola in clemē. secunda eo. tit. nisi forsan esset decepta vltra dimidiam iusti pretij, quia tunc non recurrit ad beneficium restitutionis in integro, sed habet iuuamen ex dispositione iuris cōmunis, ex tex. in l. ij. C. de rescinden. vend. & cap. delictis &

2 cap. cum causa extra de emptio. & vend. † sed si alienatio non sit facta in casu licito, & cum iuris solemnitatibus oportunis, vt dico suprà tunc nullus est contractus ipso iure, d. cap. sine exceptione & cap. appostolicos xij. quæst. ij. & tunc agitur iure communi, contrà possessorem, vt latè diximus suprà arg. l. iubemus, C. de sacrosan. eccles. & l. ij. C. si aduersus vendit. & per d. glo. d. cap. primo de in integ. rest. habetur per Specul. eo. titulo. in §. quis autem mihi col. 16. versi. & scias, quòd hoc beneficium competit, cùm res aut personæ læsæ sunt enormiter, nec habēt aliud auxilium, per quod eis valeat subueniri, nam pro modica lęsione non datur, nec vbi aliud superest remedium ordinarium, puta quia contractus non tenuit, vel si competat actio aliqua, vel exceptio per quā lęsus sibi prospicere possit, l. scio §. quæsitum, ff. de minor. & idē ibi in margine ad Specul. habetur optima glo. in cap. ad nostram, de rebus ecclesiæ non alienan. in verbo enorme; quæ exponendo verbum enorme ideò enor-

3 me dicit, quia pro leui damno † non datur restitutio ff. de rest. in integ. scio, & de rest. in integ. cap. primo, sed nūquid in hoc casu, cùm læditur enormiter, subuenitur & per beneficium restitutionis, vel ipso iure tuta est, dico

4 quòd ex quo consensus capituli † affui, & credebat vtiliter cōtrahere, tenuit contractus, licet læsa sit ecclesia cap. cùm dilecti, extra de emptio. & vendit., & xij. quæst. ij, siue, sed si decepta esset vltrà dimidiam partem iusti pretij subuenitur ei iure cōmuni, vti etiam cuilibet, l. ij. C. de rescinden. vend. & d. cap. cap. cùm dilecti,

dilecti, secundùm hoc vsq; ad legitimam praescriptionem potest agere licet quidam dicant, quod in hoc casu agendum sit officio iudicis; facit quòd habetur per Lauren. de Rodul. in cap. sine exceptione sua, quaest. 46. vbi quaerit, quid si exponatur res ecclesiae venditioni & fit sub-
5 hastatio & venditur, seu † deliberatur offerenti minus, nunquid isto casu valet venditio, & dicunt quidam, quòd sic, quia licitum est contrahentibus sese inuicem fallere, vsq; ad dimidiam iusti pretij ff. de minor. l. in causae, & l. ij. C. de rescinden. vend. & cap. cùm causam, extra de emptio. & vend. & cap. cùm dilecti, cum ibi not. alij dicunt contrarium, & quòd illa regula de contrahentibus non habet locum in rebus, & inter personas ecclesiae; faciunt ad hoc, quae dicit Io. de Legnano in cap. si quis presbyterorum de rebus ecclesiae non alien. cap. per tuas in fi. de donatio. & quae notat glo. in authen. hoc ius, in verbo plus offerenti, vbi optimè xij. quest. ij. & isti benè dicût inquit Lauren. quoniam tunc ex eo manifestè patet nô fuisse procuratam ecclesiae vtilitatem, immò damnam cùm minus offerenti venditur, non nego tamê quin. alienatio facta in casu deceptionis ecclesiae vsque ad dimidiam iusti pretij, possit esse
6 valida, pone quòd praelatus, † & capitulû credidisent, quòd res vendita non valuisset plus, sed seruassent debitâ formam in vendendo, alienatio vtiq; tenuisset, sed si lesio appareret enormis, esset locus restitutionis in integrum per Lauren. d. q. 46. est decisio. Guid. Papae quaestione 159.
7 ¶ † Et ad obtinendum beneficium restitutionis est ecclesiae tempus quadriennij praefixum intrà quòd potest petere tale remedium, quia intrà quatriennij spatium petit ecclesia restitutionê aduersus laesionem per Bal. in côsi. 371. incip. in christi nomine volu. ij. & in hoc equiparatur minori, quia sicut minor postquàm ex
8 cessit † viginti quinque annos, petit restitui vsq; ad quadriennium de his, in quibus laesus fuit infra 25. annos, sic & ecclesia tâtû vsq; ad quadriennium petit restitui, vbicumq; leditur à tempore laesionis computandum, & quòd dicit tex. semper debet illesa seruari, illud verbum semper, non notat tempus circà eundem côtractum, vel circà eâdem lesionê, vt de eodê contractu, vel eadem lesione semper in perpetuum possit ecclesia restitui, nam absurdum istud videtur, & est contrà id quòd legitur, C. de temp. in integ. resti. l. vltima, vbi dicitur, quòd omnis restitutio debet infrà quadrienniû
9 terminari, sed sic debet intelligi † illud verbû, semper, idest quotiescunq; leditur ecclesia, debet petere restitutionê super illa laesione vsq; ad quadriennium, & ità si millies lederetur millies potest restitui, & ita semper est minor,
10 † quia semper restituitur, & restituetur quâdiu durabit in his, in quibus laedetur, & sic re vera fungitur iure minoris, & est ità communis opi., alij dixerunt, vt Ala. & G. Naso. cum eo. quòd in infinitû ecclesia possit restitui super eo contractu, in quo laesa est, nec currit ei illud quadriennium arg. infra eo. c. tum ex literis & inhaerent superficiei istius verbi semper, sed malè intelligunt, sed tu dic, & expone verbum semper, idest in omni contractu, siuè vbicunq; & quandocunq; laeditur, vt per glo. d. c. j. de in integ. rest. ex in verbo iure minoris, d. c. idem habetur in glo. in verbo admittendam, c. j. de rest. in integ. in vj. vbi dicit, quod reprobata est opinio Guliel. Naso. & Gof. qui tenebant indistinctè, quòd ecclesia restituetur in integrum etiam post quadriennium, & approbata est opinio Vinceu. Bernard. Io. And. Innocê. & Hostien. & Abb. qni omnes dixerunt contrà, & ità tenet Specul. eo. tit. Rubr. infrà quod tempus rest. danda sit & dicit Abb.
11 in primo not. in d. c. j. † quòd ecclesia restituitur non solùm aduersus contractum venditionis, sed etiam aduersus contractum locationis, si per talem côtractum passa est laesionem, sed dic generaliter, quòd aduersus contractû potest ecclesia petere restitutionem, si potest probare laesionem, c. j. eo. tit. lib. vj. subdens
12 in secundo notat, † quòd duo sunt requisita ad hoc, vt ecclesia consequatur restitutionem aduersus contractum; nam primò requiritur, quòd fuerit lesa occasione illius contractus; secundò quòd manifestè appareat de lesione, nô tamê intelligas, quòd lesio debet esse notoria, sed requiritur, quòd sit manifesta, hoc est per testes, aut alia legitima ducumêta probetur de laesione, quia interesse proueniens ex contractu debet probari per testes, not. in glo. in c. dilecti de for. compet. facit tex. & quòd ibi
13 not. Instit. de verb. oblig. in fi. & nô † statur iuramento praelati super laesione, secus si sibi interesse proueniret ex maleficio aduersarij, quia tunc benè statur iuramento damnum passi, addit Abbas tertium requisitum, videlicet quia non pro oî dâno, vel pro modico dâno datur beneficium restitutionis ecclesiae cap. pen. de rebus ecclesiae nô alien. extrà & in l. seu, ff. de in integ. rest.
14 ¶ † Item ecclesia nedum restituitur quando enormiter est damnificata, sed etiâ restituitur, quando amisit, vel perdidit lucrum, etiam restituitur in lucro nedum in damno, dicit optimè in c. auditis de in integ. rest. in verbo restituimus, ibi item quicquid amisit non solum in damno

damno,ſed etiã in lucro,ff. de minor.l.ait præ-
tor,§.vltimo,& l. non omnia, & ibi Abb. verſi.
ſecundò not. nota quòd eccleſia etiam reſti-
tuitur in lucro, ſicut minor,vt ſi ex contractu,
vel quaſi contractu perdit lucrum. Addit &
quartum requiſitum, nam oportet, quòd ec-
cleſia,quæ vult reſtitutionem, ſit infrà tempus
reſtitutionis petendæ, ideſt infrà tempus qua-
driennij à tempore lęſionis, cap. primo eo. ti-
15 tulo. lib. vj. niſi ſubſit † aliqua legitima cau-
ſa,per quam debeat audiri, etiã vltrà quadrien
nium, puta quia læſio fuit enormiſsima, vt eſt
glo. ſingularis, quã tenebis ſemper mẽti in d.
cap. primo in fi. in verbo cauſa;vel ſi viult prę-
latus,qui malè alienauit, vt per eandẽ glo.quæ
dicit, quòd tunc non currit pręſcriptio, cap. ſi
ſacerdotes, 16. quæſt. 3. vt per Innocen. in c.
ex literis eo. tit. extrà, vel multas nouas mu-
tationes habuit eccleſia, vel eminentiſsimum
fuit damnum ipſius,quia tunc non currit iſtud
quadriennium, vt per Abb. præallegato loco,
& dicit glo. in cap. eccleſia eo.tit.in verbo per
16 illum tex. quòd, cùm † ſubeſt iuſta cauſa,quę
impediuit petere reſtitutionem infrà quadrien
nium, quòd poteſt peti poſt quadriennium,vn
de nota, quòd illud quadriennium non currit
durante vita illius prælati, qui malæ admini-
ſtrauit, & fuit cauſa illius læſionis,ſed eius ſuc-
ceſſor poterit petere poſt mortem ſui præde-
ceſſoris infrà quatuor annos.

S V M M A R I V M.

1 *Reſtitutionis cauſa debet inchoari, & finiri in-
trà quadriennium à tempore læſionis.*
2 *Prælatus petere poteſt reſtitutionem nomine
eccleſiæ,etiam ſine ſpeciali mandato.*
3 *Quadriennium læſo incipit currere à principio
anni 26. ætatis ſuæ.*
4 *Quadriennium eccleſiæ incipit currere à fine
termini non à die ſententiæ.*
5 *Quadriennium hoc non eſt vtile ſed cõtinuũ.*
6 *Tempus vtile non currit diebus, quibus nõ eſt
agendi copia.*
7 *Reſtitutio ſi detur poſt quardienniũ an valeat.*
8 *Olim non dabatur quadriennium, ſed annus
vtilis.*
9 *Læſio ſi non reſpicit eccleſiam, ſed perſonas il-
lius,non datur reſtitutio.*
10 *Tempus à principio vtile non currit ignoranti.*
11 *Quadriennium ſuccedit loco anni vtilis.*
12 *Ignorantia eſt probabilis reſtitutionis cauſa
etiam in maiori.*
13 *Eccleſiæ maius eſt priuilegium,quàm minoris.*
14 *Eccleſia cùm poſt quadriennium non poſſit age-
re,vt reſtituatur,an poſſit excipere.*

ET poſſet dubitari quando cauſa reſtitu-
tionis poſsit inchoari,& infrà quod tem-
pus poſsit finiri, & habetur in tex. & id
dicit glo. in ſecundo not. in Clem. ab eccleſia
1 de in integ. reſt. quòd cauſa † reſtitutionis in
integrum debet inchoari, & finiri infrà qua-
driennum à tempore læſionis, & ſic officium
nobile iudicis, quod imploratur ad impetran-
dam reſtitutionem in integrũ nõ perpetuatur
ꝑ litis cõteſtatoinẽ,ſecus eſt de actione l. fi. C.
de præſcrip. 30. ann. vel xl. ſubdit glo. item
nota, quòd eccleſia petit reſtitutionem infrà
quadriennium,licet ſit minus quadriennio, &
ſic confunditur opinio aliquorum legiſtarum
dicẽtiũ, ꝙ ſolùm quis debet reſtitui infrà illud
tempus, ad quod fuit leſus,vt ſi aliquis in prę-
ſentia mea cępecit vſucapere rem meã per biẽ
niũ,& in primo anno fuit abſens cauſa reipub.
durãte illo anno vſucapit,volo reſtitui, dicunt
iſti, quòd nõ poſſum reſtitui, niſi infrà annum,
2 & † hãc reſtitutionem petet prælatus nomine
eccleſiæ etiam ſine ſimplici mandato ſecun-
dùm Innocen.qui hoc not.in cap.ſuſcitata,ex-
trà eo. & in Spec. eo.tit.§.ij.ꝑ glo.in d.Clemẽ.
in verbo ab eccleſia,& dicit glo. ibidem in ver
bo à tempore,quòd in hoc caſu differt eccleſia
3 à minore,& à maiore,quia minori † illud qua-
drienniũ incipit currere à principio anni 26.
ætatis ſuæ,ideſt ſtatim cum factus eſt maior,C.
de temp. in integ. reſt. l. fi. glo. in cap. primo
eo. in vj. In verbo quadriennium, maiori læſo
tempore abſentiæ currit poſt reuerſionem ff.
ex quibus cauſis maior, l.ab hoſtibus, §. fi. in
eccleſia non ſicut, patet in d. Clem.prima, &
cap. primo & ij. lib. vj.eo. tit. & dicit Innocẽ.
4 in cap. coràm eo. tit. extrà, quòd †, ſi eccleſia
non probabit in peremptorio, à fine termini
incipit currere quadriennium petendę reſtitu-
tionis,& non à die ſententię, quod patet,quia
finito termino cõpleta fuit læſio, ex qua dare-
tur reſtitutio,etiam ſi nulla ſequeretur ſenten-
tia,c. primo et ſecundo in vj. vnde dicit, quòd
cautè facit lęſus in omiſsione probationum,&
in ſententia, ſi petit reſtitui cõtrà ſententiam,
& probationes omiſſas, alij ſecũdũ eum,quòd
quadriennium computatur à tempore ſenten
tię,& ſatis eſt contrà ſententiam reſtitutionem
petere, ad hoc ff. de mino. l. j. §. primo, ſed
prius dictum magis placet Inocen.
5 † ¶ Item iſtud quadriennium nõ eſt vtile, ſed
continuum,dicit litera tex. in prædicta Clem.

vbi

vbi glo. in verbo continuum, quòd in iure habemus tempus continuum, & vtile; & continuum est quòd continuè currit diebus feriatis & non feriatis, in præsentia & in absententia, siuè sit copia iudicis, siuè non l. fi. C. de præ-
6 scriptio. long. temp. tempus verò † vtile non currit diebus feriatis, diebus absentētię, & diebus, quibus non est agendi copia, & istud est multiplex, quia quoddā est cōtinuè vtile, quodam vtile, quoad sui principium tantùm, quo ad progressum verò non; quandoq; est continuum vno respectu, vt veniant dies feriati, & non alio, quia nō currit iustè impedito sese remittens glo. ad ea, quæ notauit in cap. secundo & cap. quia diuersitatem in fi. de conces. præben. & quærit glo. in verbo finiri, in d. Clem.
7 an si post † finitum quadriennium detur restitutiò, an valeat, & videtur per iura, quæ in vtrāq; partem adducit, concludentes tenere, quòd non, vt ibidem, subdens glo., quòd olim
8 non † dabatur quadriennium sed dabatur annus vtilis, qui vario modo pro diuersitate locorum computabatur, quod hodie est sublatum, & eius loco datur hodie quadriennium, l. fi. C. de temp. in integ. restit. & dicit glo. in d. Clem.
9 prima in verbo ecclesia, quòd, si † per lapsum temporis nō læditur ecclesia, sed solùm lędun tur persone ipsius ecclesiæ, puta quia lapsum est tempus, quo debuit prouidere, vel canonici debuerunt eligere, quòd eo casu non competit restitutio per ea, quæ dicit glo. cap. fi. in vj. eo. tit. super quo vide, quæ dicit Abb. in cap. primo extra de præscriptio. versi: sed occurrit ad fi. vbi dicit occurrit pulchrum dubium, circà cursum istius quadriēnij, quod datur ad petendum beneficium restitutionis, nam cōmuniter tenetur, quòd aduersus istud quadriennium non datur restitutio, ne processus fiat infinitus, cùm veniat ad firmandam præscriptionem, & videtur id probari in cap. primo, & secundo de in integ. rest. lib. vj. quando incipiat currere istud quadriennium, certè dicendum, quòd à tempore læsionis, vt in dictis iuribus & sic post completam præscriptionem, quia tunc ecclesia incipit lædi; sed dico inquit vnū dictū notabile, videlicet quòd illud tēpus est à
10 principio vtile, vnde † non currit ignoranti quod videtur probari per tex. d. c. primo, vbi dicitur, quòd, si quis negligēter omisserit rem, ignorans enim nō negligit, vt probatur in cap. ij. iuncto cap. quia diuersitatem de conces. præben. ad id glo. in cap. quam sit, de electio. lib. vj. in verbo distulerit, & Instit. de actio. §. item mixta, & hāc opinionem tenuit Io. de Lig. post Tan. in d. Clem. vna, in verbo continuum,
11 pro hoc facit, quia quadriennium † illud succedit loco anni vtilis, qui olim competebat, vt dicit tex. in l. fi. C. de temp. in integ. rest. debet ergo esse vtile à principio, & sic sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur, arg. c. ecclesia vt lit. penden. præterea in d. cap. primo dicit post quadriennium ecclesiam non esse audiendam volentem petere restitutionem in integrū, nisi aliqua rationabilis causa subsit, quæ moueat superiorem ad hoc beneficium
12 concedendum, sed profectò ignorantia † est probabilis causa, cùm inducat restitutionem etiam maiori, vt ibi per eundem Abb. ad fi.

¶ Item currit istud quadriennium ecclesię, nisi per iudicem, vel reum steterit, quia si causant ipsi impedimentum, nō currit, videtur dicere glo. in c. primo præalleg. in vj. in verbo quadriennij, & glo. ibidem in verbo cōtractu
13 dicit, quòd, † si ecclesia petat restitui contrà contractum, maius est ecclesię priuilegium, quàm minoris; quia, si minor iurat non contrauenire, non restituitur, C. si aduersus vend. authen. Sacramen. pub. si autem prælatus iurat non repetere, vel non contrauenire in contractu ecclesiæ damnoso, deierauit, & ecclesia eodem petente, vel alio ex iudicis off. restituitur 30. quæst. ix. quod quis cap. si quis de reb. eccles. non alien. sed ex quo ecclesia lęsa ad cōtractum, vel quid simile post quadrienniū lapsum nō potest restitui nec agere, vt restituatur
14 in integrum, videtur dubitari posse, an † si non potest agere, possit excipere; ista est quæstio quam mouet Cynus in l. superuacuam C. de temp. in integ. rest. & ibi tenet, quòd non, quia fuit in potestate ipsius ecclesiæ intra quadriennium agere, ergo & excipere l. nec non §. exceptio. ff. ex quibus ca. maior. ita fuit decisum Tholosæ in capella. quæst. 238. incip. itē fuit quæsitum, id tenet Salic. & Paul. in d. l. superuacuam sed glo. in cap. j. de in integ. rest. in vj. vult quòd etiam lapso quadriennio ecclesia audiatur, si sit lęsa enormissimè, quam glo. seq. Sicul. in c. primo eo. titu. Aret. §. rursus Inst. de actio. vj. col. versi: sed in tempore, sed si cesset enormissima lęsio, & alijs causis de quibus in glo. fi. d. c. j. lib. vj. si petata fuit restitutio in integrū, restitutio lapso quadriennio concessa, non valebit, per Bar. & Nicol. de Neapo. in l. scire §. cōsequēter de excu. tut. glo. ad d. q. 238.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptiones longæ non currunt minori.*
2 *Quod est verum si sint clausæ in corpore iuris, secus in municipalibus.*
3 *Præscriptio tēporalis contrà ecclesiā currit.*

4 Cle-

4 *Clemens quartus pronunciauit Trenerẽsem electum post biennium exceptionem non numeratæ pecuniæ contrà mercatores opponere non posse.*

5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ est vtilior restitutione in integrum.*

6 *Restitutio datur ecclesiæ, minori, & Reipub. aduersus præscriptionem.*

7 *Ecclesia sicut pupillus est contrà præscriptionem restituenda.*

8 *Præscriptio currit minori, sed restituitur.*

9 *Contractus sunt de iure gentium.*

10 *Præscriptio est de iure ciuili.*

11 *Iudicium est fauorabile, vt teneat, & sit litium finis.*

12 *Delictum prælati nocet ecclesiæ in iudicialibus sed non in contractu.*

13 *Restituitur etiam maior aduersus præscriptionem propter ignorantiam.*

DE restitutione autem, quę competit ecclesiæ contrà contractum, contrà sententiam, contrà defensionem, cõtrà vel
aduersus probationem omissam, vide in tex. &
glosis, & dictis doctorum cap. j. & ij. in vj. &
Clem. j. de in integ. restit. contrà verò præ-
scriptionem dic, vt habetur in cap. auditis in
glo. antepen. ex. de in integ. restit. & per
Specul. in tit. de rest. in integ. §. quis autem,
col. 14. versi. hoc autem notandum, habetur,
quòd etiam contrà præscriptionem restitui-
1 tur ecclesia, vbi habetur, † quòd pręscriptiones
longę non currunt minori, immò ipso iure ser
uatur illesus, C. in quibus caus. rest. in integ.
2 non est neces. l. Sancimus, † quod verum est,
si sint in corpore iuris clausę, secus si sit muni-
cipalis præscriptio, c. constitutus extra eo. ec-
clesia etiam restituitur cõtrà præscriptionem,
inquit Spec. secũdùm D.M. sic potest intelligi
extra vt lit. non contesta. c. accedens j. de re-
bus ecclesiæ non alien. c. ad nostram Gofre.
tamen contra, de hoc extra eo. cap. j. item &
præscriptiones iudiciorum currunt sed resti-
tuitur, C. de iud. properandum. §. fi. Vincen.
dixit in c. auditis ad fi. extra eo. quòd ecclesia
semper habet auxilium restitutionis, nisi vbi
cautum in contrarium inuenitur, vt in præscri
ptione temporali, quę hodie non currit contrà
minorẽ, olim verò currebat, sed restituebatur,
vt patet in exceptione nõ numeratæ pecunię,
l. fin. C. in quibus caus. rest. in integ. non est ne-
3 cessa. sed † tamen præscriptio temporalis con-
trà ecclesiam currit, vt patet in vsucapio. quæ
contrà eam currit, nec restituitur, 16. q. iij. pla
cuit, & l. quas actiones, C. de hæret. idem ex-
4 tra de pręscriptio. c. j. d. Clemens Papa quar
tus pronuntiauit Trenerensem electum post
biennium non posse contrà mercatores op-
ponere exceptionem nõ numeratæ peccuniæ
vel doli, quæ ad idem tendunt, & eos non de-
bere cogi respondere positionibus electi cau
sam tangentibus; subdens ibidem Specul.
sed, cùm dixerim tempus, quod datur ad pro-
ponendam exceptionem non numeratæ pecu
nię non currere minori, videtur, quòd hoc
priuilegium nullum sit, nam post minorem
ætatem exactam non currit bienniũ, & sic po-
steà non restituitur, sed, si aliàs esset deceptus,
haberet quadriennnm, quod currit post xxv.
an. l. prima & fi. C. de temp. in integ. rest. ad
hoc dicunt quidam, quòd post 25. ann. habet
biennium, & post habetur quadriẽnium, & est
maius tẽpus, Vbert. verò dixit, & melius, quòd
5 hoc biẽniũ † est vtilius quadriẽnio. Nã in isto
biennio non habet necesse probare sibi fore
pecuniam numeratam, vt C. de non num. pec.
si ex cautione, sed quando habet quadrienniũ,
habet probare se esse lęsum, & se fuisse mino-
rem tempore contractus, l. iij. C. de in integ.
Abb. in c. primo de in integ. restit. versi. quoad
vltimum tene menti dictum Innocen. quòd
6 aduersus † pręscriptionem competit ecclesiæ,
minori, & rei publicæ restitutio, & hunc casum
plenè examinaui in cap. primo extra de præ-
scriptio. vt ibi per eum, vbi ponit quæstionem,
an contrà præscriptionem detur ecclesiæ infrà
quadriennium beneficium restitutionis in in-
tegrum, Hostien. primò inquit sentit hic quòd
sic, dicit enim, quòd post triennium, de quo hic
non audietur prælatus repetens iure cõmuni,
sed per beneficium restitutionis in integrum,
forsam quòd sic, remittens ad not. in cap. pri-
mo de rest. in integ. sed statim ab hoc dicto re-
cedit, dicens per istum tex. reprobari opinio-
7 nem Nasonis, qui dixit † ecclesiam restituen-
dam contrà præscriptionem, sicut pupillus, nã
vt dicit, si id verum esset, hæc temporalis præ-
scriptio non curreret contrà ecclesiam, sicut
nec contrà adolescentem, C. in quibus caus.
rest. in integ. est necess. l. fi. sed ipsemet Hostiẽ.
tenuit contrarium in summa de in integ. rest. §.
iij. prope fi. vbi dicit præscriptionem currere,
sed sibi subuenitur per beneficium restitutio-
nis in integrum, ego, inquit, aliàs in hac quæ-
stione consului, & varias reperij opiniones, &
profectò est ellegans, & subtile dubium, & pri-
mo glo. Ber. multum variat in cap. auditis de
rest. in integ. nunc in vnam, nunc in aliam
sniam declinando; sed tandẽ cõsensit opinio-

ni Io.

nilo. & Vinc. qui tenuerunt restitutionem denegendam, moti quia iure voluerunt per prescriptionem præiudicari, c. placuit 16. quęsti. iij. & cap. volumus, ead. cauf. quæst. iiij.

¶ Item quia si consideretur restitutio, frustrà emanassent iura de præscriptione loquentia aduersus ecclesiam, idem tenuit Goffre. de in integ. rest. ij. col. dicens quòd nunquàm inuenit ecclesiam restitui in vsucapione, vel præscriptione, licet quædam tempora subducantur de medio, vt cap. auditis eo. tit. sed in contractu, & præscriptionibus ecclesia, æquiperatur minori; hanc eandem opinionem sentit glo. in Clem. prima de in integ. rest. dicens illã Clem. loqui de restit. aduersus lapsum temporis, & nõ aduersus præscriptionem contrà quã non datur restitutio, remittens ad not. in cap. auditis nihil de nouo inducens.

¶ Sed in contrariam sententiam conueniunt numero plures, & ingenij elegantiores, primò Accursius glo. iuris ciuilis in d. authen. quas actiones, & apertius in authen. de ecclesiastic. tit. §. pro temporalibus vbi dicit hoc communiter teneri; secundò hoc tenuit Ioan. glosator decreti in c. placuit el, secundo 16. quæst. iij. idem tenuit Innocen. Papa doctor subtilissimus in cap. primo de in integ. rest. hanc opinionẽ sequutus est Paul. de Leaz. & Zeutel Io. de Lignan. in d. Clem. vna de in integ. rest. Collect. in cap. auditis, & ibi omnes ferè moderni, Hostien. in d. §. iij. Bar. & Bal. in d. authẽ. quas actiones, C. de sacrosan. eccles. pro hac opinione inquit ego consului in quæstione facti in quodam legato facto ecclesiæ Fratrum minorum de senis, & probatur hæc opinio, nã
8 minori currit † præscriptio, & tamẽ restituitur, l. si vna, C. si aduers. vsucap. & l. fi. C. in quibus cauf. rest. in integ. non est necessaria not. glo. in l. sicut, C. de præscrip. trig. an. ergo idem dicendum in ecclesia, quæ fungitur iure minoris in restitutionis materia, vt in cap. primo & cap. auditis de in integ. rest. & cap. j. & secundo eo. tit. lib. vj. & in Clem. vna, eo. tit. Nec valet, si dicatur dicta iura loqui in contractibus, & præscriptionibus iudicialibus, quia nõ apparet ratio sic restringendi, si enim aduersus contractum, per quem sequuta traditione transfertur dominium, datur restitutio, ergo fortius est cõcedenda restitutio aduersus prę-
9 scriptionem, cùm contractus † sit de iure gentium, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure, & interuenit vtriusq; partis cõsensus, l. sicut, C. de actio. & obligatio. si vtrinq; nascitur obligatio, l. la-
10 beo la secunda ff. de verb. sig. præscriptio † autem est de iure ciuili, & inuenta, & causata citrà partium consensum, si ergo per restitutionem fortius vinculum dissoluitur, multò fortius minus forte, authen. multò magis, C. de episcopis, & cler. & cap. cùm in cunctis de ele-
11 ctio. itẽ actus † iudiciales sunt multùm fauorabiles, vt teneant, & sit litium finis, vt in cap. finem; de dol. & contum. & l. quidam extimauerunt, ff. si cer. pet. hinc alibi dixit glo. nõ
12 tabilis delictum † prælati nocere ecclesijs in iudicialibus, sed non in contractu, not. in reg. delictum personæ de reg. iur. lib. vj. sed aduersus actus iudiciales restituitur ecclesia etiam aduersus sententiam, vt in cap. primo de rest. in integ. lib. vj. & cap. auditis, ergo multò fortius aduersus præscriptionẽ extraiudicialem, præterea Clem. de in integ. rest. loquitur indistinctè, vt aduersus lapsum tẽporis restituatur ecclesia, ergò aduersus præscriptionem, quæ causatur ex temporis causa, & pars illa profectò verior est, maximè vbi præscriptio processit contrà ignorãtem de iure suo, & erat in illa quæstione circà legatum ecclesiæ factum, nam vt singulariter voluit Bar. in l. prima §. si quis
13 autem ff. de itin. actuq; priua. & † maior est restituendus propter ignorantiam aduersus præscriptionem arg. illius legis; ego adduco ad idem glo. nota quæ hoc sentit in l. prima C. de pat. pote. fac. optimus tex. in l. pantonius ff. de acquir. hære. non obstant iura, quæ voluerunt ecclesię præiudicari per perscriptionem, quia idem reperitur in minori, & tamẽ conceditur restitutio, idem est etiam reperire in cõtractu, qui obligat, sed tamen rescinditur per restitutionis beneficium, nec sequitur, propter hoc, quòd iura sint frustratoria, quia hoc est falsum, cùm restitutio debeat peti infra quadriennium, quo elapso alia iusta causa nõ apparente manet pręscriptio, vt in cap. primo, & secũdo de rest. in integ. in vj. non obstat, quòd de hac restitutione iure non caueatur, quia satis est, quòd includatur sub verbis generalibus, iura enim volunt ecclesiæ læsę succurri per restitutionis beneficium, vt in iuribus allegatis, hęc descripsi ex dictis Abb. in d. cap. primo de præscriptio, quia ad propositum mihi facere visa sunt.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio datur ecclesiæ, quando contractus fuit solemniter celebratus in casu licito, & læsa est ecclesia.*
2 *Contractus si apparenter, non tamen existenter celebratur in casu licito datur restitutio.*
3 *Restitutio non datur pro quolibet leui damno.*
4 *Renuntiatio petitioni reductionis ad arbitrii*

Ppp boni-

boni uiri quid operetur.

5 In prædicta renuntiatione adest conditio, nisi immoderatè læderetur.

6 Quid si dictum fuit, quòd possit accipere de iure vnius, & dare alteri.

7 Magna & parua quãtitas quę dicatur ad hoc, vt quis dicatur enormiter læsus.

8 Pactum de non petendo reductionem laudi debet intelligi, sicut bonus vir fuerit arbitratus.

9 Magna quantitas, & parua dicitur respectu personarum, & causæ.

10 Iniquitas euidens quando dicatur non potest dari certa doctrina.

11 Emptor & venditor si conuenerint, vt contractus precium diffiniretur ab aliquo, qui iniquè diffiniat contractus tenet.

12 Minor nõ restituitur aduersum rem venditam iure creditoris, nisi ob enorme damnum.

13 Damnum qui allegat probare debet.

14 Iustum precium quod dicatur.

15 Testis intelligitur idoneus ad arbitriũ iuditis.

16 Læsio enormis dicitur quando laudum lædit nõ cum mediocritate.

17 Sententia in quibus causis sine scriptis ferri possit.

18 Causę quæ sint, quæ breuiores dicuntur.

19 Restitutione in integrum præstita, res reducetur in pristinum.

20 Restitutio in integrum quid sit.

21 Restitutione ecclesiæ concessa debet laicus, qui secum contraxit, pariter restitui.

22 In restitutione debet haberi respectus ad laborem, quem sustinuit emptor in reddendo rem meliorem.

23 Qui contraxit cum ecclesia nõ tenetur reddere rẽ, nisi prius sit sibi de pretio satisfactum.

24 Scriptor potest retinere quinternos, donec sibi fuerit de mercede satisfactum.

1 SED in casu † malæ alienationis datur tãtum restitutio, quando contractus fuit solemniter celebratus in casu licito, & cum debitis solemnitatibus, & in eo fuit læsa ecclesia, quia in alijs casibus alia competunt remedia, vt per Abb. in c. ad nostram extra de reb. eccles. non alien. versi. in glo. ij. ibi melius diceret ex quo solemnitates debitæ interuenerunt, & alienatio fuit facta in casu licito, nam istis duobus concurrentibus tenetur contractus, licet ecclesia sit læsa, & per glo. ibidem in verbo enorme, & per glo. in cap. prima extra de in integ. rest. in verbo redire, Archid. & Geminian. in c. primo & secundo eo. tit. lib. 6. ¶ Et in ista materia aduerte ad vnum notabile per glo. 12. quæst. ij. in summa, quod etiã tenet glo. in c. cum apostolica in verbo profuturum de his, quæ fi. à pręla. & in c. tua. in verbo nõ dubium, & per d. Anto. in cap. primo de in in-

2 teg. restit. quòd † aut aparenter licet non existenter celebratur contractus alienationis in casu licito, & tunc datur restitutio in integrum cũ contractus omninò non dicatur nullus, ex quo celebratus in casu licito apparenter, aut cõtractus celebratur in casu non concesso serua ta forma, nec apparenter nec existenter, & eo causa contractus dicitur esse nullus, & ideo si quo ad opinionẽ suberit vtilitas, vel necessitas ecclesiæ, licet re vera non subesset, tenet alienatio, sed tñ est locus restitutioni in ĩtegrũ, secus si apparenter non suberat causa quoad opinionẽ, quia tũc cõtractus erit omninò nullus, nec erit opus omninò restitutione, & ideo D. Anto. d. cap. ad nostrã dicit, quòd quoad validitatem contractus alienationis rei ecclesiæ sufficit contractus fieri ad vtilitatem ecclesiæ attento fine mouente contractum, vel causam, licet in modo contrahendi non fuit vtilitas, & sic vult quòd sufficiat causa putatiua ipsius ℨctus ad hoc vt teneat. ¶ Et nõ datur

3 ista restitutio † pro quolibet paruo, & leui dãno vel pro qualibet etiam parua vel leui læsione, per tex. in l. scio ff. de in integ. rest. & cap. primo extra eo. tit. sed tantùm si enormiter sit læsa ecclesia, & pro enormi læsione tantùm, vt in dictis iuribus, & maximè glo. in pręallega to verbo enorme per Specul. eod. tit. §. quis autem versi. porrò ecclesia, vbi porrò ecclesia semper iure minoris debet illęsa seruari extra eo. c. j. ideò quę ipsam sicut minor restituitur in omnibus contractibus, negotijs, & iudicijs & sententijs in quibus enormiter læditur, cap. auditis, & c. literis eo. tit. extra, quia, si immoderatè lędatur ecclesia, benè tunc restituitur, secus si in parua quantitate, vel moderatè per ea quæ latè deducit Bar. in l. si societatem, §. arbitrorum ff. pro soc. versi. quæro vtrum, vbi

4 quęrit, † an in compromisso, quis possit renũtiare petitioni reductionis laudi ad arbitrium boni viri, & si renuntiat, quid operetur talis renuntiatio, & decidit, quòd, si arbitrator fuit arbitratus cum dolo, talis renuntiatio nihil operatur, si non cum dolo, & tunc distinguit, aut deceptio est in magna quantitate, aut in parua quantitate tunc secus arg. l. ait prætor ff. de minor. §. quæsitum, quia idest in hac

5 renuntiatione † tacita conditio de non peten-

do

do reductionem, nisi immoderatè lęderetur arg. l. quęro §. inter locatorē, ff. locat. l. quidam cùm filium ff. de ver. oblig. & ità debet intelligi glo. in l. si de meis, §. recepisse, ff. de arbitris, quę dicit quòd per arbitratorem potest auferri de iure vnius, & dari alteri subaudi
6 moderatè † accipiendo, sed si in renuntiatione esset dictū, quòd posset accipere de iure vnius, & dare alteri in parua, & magna quantitate moderatè vel imoderatè, tunc secus, quia & si lædatur pars imoderatè valet pactum, nisi esset nimis magnæ quantitatis, vnde apparet, quòd si enormiter lędatur, non obstante renuntiatione tacita, & expressa non tenetur stare lau-
7 do; † & pro intelligentia quando quis posit dici enormiter læsus, vel imoderatè vel in parua, aut magna quantitate, quæro inquit Bar. ibidem quæ dicatur parua, aut magna quantitas, & videtur, quòd tunc sit quantitas magna quando excessus est vltrà dimidiam iusti pretij, l. ij. C. de rescind. vend. vel magna quantitas tunc dicitur, quando excessus solùm est in sexta parte quantitatis, vt in tex. d. l. si societati §. abitrorum intelligendo tex. & casum vt ibi per eundem Bar. idem ferè habetur ꝑ Abb. in c. quinta uallis de iure iur. col. 14. vbi dispu tat eandem quęstionem, & dicit quòd Dynus in c. sciente, de reg. iur. loquens in simplici renuntiatione seu pacto de non petendo redu ctionem laudi tenet, ꝙ hoc non obstante pars læsa poterit ratione lęsionis petere hanc redu-
8 ctionem, † quia illud pactum debet intelligi, si cuꝫ bonus vir fuerit arbitratus, vbi Io. And. dicit istud procedere, etiam si interuenisset iuramentum, seu pœna, & illud pactum seu illa renūtiatio operatur respectu modicę lęsionis, & hęc inquit Abb. videtur quasi cōmunis opi nio, subdens idem Abbas, quòd Bald. in l. pen. C. de arbitr. dicit cōmuniter obseruari, quòd non obstante quacumque verborum cautela propter enormem lęsionem potest peti reductio ad arbitrium boni viri, vbi concludit Abb. quòd stante renuntiatione prędicta non petitur reductio respectu lęsionis in magna quantitate, quia potuit benè pars sibi ex magno pacto p̄ręiudicare, sed respectu maximę seu enor mis lęsionis sic ex quo de tali non fuit expressum, & dicit Bal. in d. l. pen. C. de arbitr. ꝙ
9 magna † quantitas, vel parua dicitur respectu personarum, & causæ per iura, quæ ibi Abbas adducit; nec placet Abbati ibidem illud de sexta parte, quod adducit supra Bart. per tex. in l. vnde, quia vt ipse dicit ibi id non probat tex. sed benè in eo. tex. inquit probatur quòd ex euidenti iniquitate potest peti reductio.
10 ¶ Quando autem † dicatur euidens iniquitas, dicit Abb. non credo, quòd dari posit certa doctrina, sed ex varijs circumstantijs bonus vir idest iudex arbitrabitur, nam facilius debet arbitrator induci ad dandum de iure vnius alteri, quando non potest sequi bona pax aliter, quàm cessante hac ratione pacis consequendæ, item aliter quando ius partis est dubiū obscurum, & inuolutum, quam quando est clarum item quando est diues, quam quando est pauper, & ità de ceteris circumstantijs arg. in l. prima ff. de reb. dub. & in cap. de causis de off. deleg. & quòd not. glo. in cap. fi. de re. iud. lib. vj. per quod videtur innuere Abbas, quòd ista enormitas læsionis, ex quo non potest dari certa regula, vel doctrina, sit intelligendum ar bitrio iudicis, habita consideratione & respectu ad coniecturas, & ad circumstantias quali tatis personarum, & causarum, idem videtur dicere glo. in §. pretium Instit. de emptio. & vend. in verbo diffinierit, vbi dicit glo. quòd, si
11 ille, in quem † emptor, & venditor conuenerunt, vt pretium contractus diffiniret, diffinierit etiam iniquè tenet contractus emptionis, & venditionis, & quærit glo. ibidem quando scire poterimus, quando diffinierit iniquè, dicit fortè, quando vltrà dimidiam iusti pretij, l. si voluntate, & l. ij. C. de rescinden. vend. vel puto inquit, ꝙ hoc iudicis officio expedietur, idest quòd hoc erit arbitrio iudicis, qui de hoc aditus iudicabit; idem expresè vult Bal. in l. prima in principio C. si aduer. vend. pig. vbi
12 sumat tex. si res † minoris est vendita iure creditoris, minor nō restituitur, nisi propter enorme damnum, in tex. magna idest enormi, quod arbitrio iudicis decernitur, vt ibi per eū; sub-
13 dens & nota, quòd qui † damnū allegat, probare debet, & per eundem Bal. in l. ij. C. de rescinden. vend. in principio ibi quarto & vltimo nota, quòd tunc dicitur enormis læsio, quando est vltrà dimidiam iusti pretij, habetur in decis. Guid. Papa decis. 170. incip. alia decisio, vbi deciditur, quando dicatur ecclesia enormiter læsa in alienatione rei ecclesiæ, vbi ponuntur multa consideranda, tempus alienationis, res alienata, & alia, de quibus ibi, iustum
14 † autem pretium intellige, idest æquum secūdum æquitatem iudicis, attento eo, quod videtur communiter ęquum secundùm opinionē vulgi, vel secundùm extimationem discretarum ꝑsonarū, & idem hr̄ ꝑ Fely. in cap. cùm illorum de senten. excōmun. iij. col. versi. in ea glo. vbi dicit, nota vltrà Doctores, quòd valdè singulare est, quia quando dubitatur, quando dicatur enormis læsio, statur arbitrio iudicis, vel leue, vel nefandum, & in marginę ibi ad Fely. allegatur Alex. de Imola in l. si quis ar-

bitratus vltima col. de verb. obli. similè habetur in glo. in Authen. de hæred. & fal. §. si verò
15 absunt, in verbo substantiam, quòd † testis intelligitur idoneus pro motu iudicis, & arbitriū iudicis erit, vt extimet testem facultatibus idoneum, si habeat tantum, quantum id sit, super quo est quæstio, vel si sit par iniūcto oneri; & vide per Rain. in rep. in l. si libatus de ob. lib. sed vide Bal. in l. ij. §. sed & si quis iiij. C. cō-
16 munia de legat. vbi tenet, quòd † enormis læsio dicitur, quando laudum lædit, non cum mediocritate, quo casu dicitur euidenter iniquum, & rescinditur in totum, non autem vsq; ad mediocritatem, & læsio patet ex eo, quando nulla probatio facta est, per But. in quo videtur primo non admittendum, sed declarat benè casum Abb. in cap. primo de in integ. restit. versi. sed quæro quæ dicatur, vbi posita quæstione, quæ dicatur magna, vel enormis lęsio, & quæ dicatur parua, credo inquit, quòd in hac materia debet, inspici conditio ecclesię, & qualitas contractus, nam si ecclesia esset tenuis in reditibus modicam læsionem sibi reputabo enormem, cuius contrarium esset dicendum in ecclesia multùm abundanti. Itē inquit Abb. finge., quòd contractus fuit initus super mille florenis, deceptio fuit in decem, aut in viginti, certè nō reputabo magnam lęsionem, secus si contractus fuit factus super viginti, & ecclesia fuit decepta in decem, vel octo, pro quo vide in simili, quæ habentur in glo. in cap.
17 fi. de re iud. in vj. quæ dicit, quòd † ad cognoscendum quomō, & quādo sententia possit ferri sine scriptis, maximè in causis vilium personarum, & in causis breuibus, & breues causę sunt, & possunt dici, quæ valorem duorum ducatorum non excedunt, subdit glo. inspicitur autem qualitas personarum, & relinquitur arbitrio iudicis, l. j. ff. de iure delib. cap. de caus. de off. de leg. & aliàs vt ibidem, & quęrit
18 † Bar. in authen. breuiores, C. de sent. ex pericul. recitan. quæ sint causæ quæ dicūtur breuiores, & respon. quòd supra hoc glo. ponit multas opiniones, sed illa est vera opinio, quòd inspecta qualitate personarum, hoc committatur arbitrio iudicis pro quo Alex. consi. 47. lib. primo, consi. 102. lib. ij. idem in l. stipulatio hoc modo col. v. de verb. obliga. l. is cui, §. huius ff. de fur. Bal. in l. militis ff. de milita. testa. in fi. vnde per hæc pauca credo, quòd sit clarum quòd enormitas læsionis, vel enormis læsio habet diiudicari arbitrio iudicis habito respectu ad qualitatem personarum, & cōtractuum, & omnium aliarum circumstantiarum.
19 Et præstita † restitutione in integrum ecclesiæ res omnis ab vtraq; parte reducitur in pristinum, & prout erat antè lęsionem dicit glo. c. primo de rest. in integ. in vj. in glo. per beneficium ibi & scire debes, quòd, si præstetur restitutio, quilibet recuperat quod prius suum erat, l. quòd si minor, §. restitutio, ff. de minor. l. intrà vtile, C. de repu. l. vna & l. si aduersus de vsucap. l. vna, glo. in cap. pen. extra de reb. ecclesiæ non alien. in verbo sufficere. Ibi nam cùm aliquis restituitur, omnia debent restitui in pristinum statum, vt neutra pars sit in dam-
20 no vel in lucro, quia restitutio † in integrum est prioris status, vel iuris, vel audientiæ reintegratio, ij. quæst. tertia §. notandum, in fi. cap. ex literis extra de in integr. rest. l. prima C. sent. pass. Specul. eo. tit. §. est autem, super quo dicit Abb. in cap. primo extra eo. tit. versi.
21 tertiò not. quòd per † restitutionem in integrum ecclesiæ concessam debet etiam laicus, qui secum contraxit pariter consequi restitutionem, vnde sicut ecclesia reducitur in statum pristinum in eo, quod sibi restituitur res distracta, vel locata, ità debet restitui secum contrahens, quia debet sibi reddi pretium, item parimodo debent sibi reddi sumptus, quos fecit circà istam rem ecclesiæ sibi distractam, item
22 debet † haberi respectus ad laborem, quem personaliter sustinuit in reddendo istam rem meliorem, vt puta erat rusticus, qui personaliter colendo agrum reddidit illum præciosiorem, puta in decem, debent enim ista decē sibi restitui, & dicit in hoc notabiliter Innocen. ꝙ
23 non tenetur iste, qui † contraxit cum ecclesia reddere rem, nisi primò sit etiam ei satisfactū de pretio de sumptibus & labore, quasi sentiat & benè quòd potest vti retentione rei etiam post concessam restitutionem pro pretio, sumptibus, & labore, allegatur in margine ad Abbatem ibidem Paulus in consi. 334. in primo impræssis, & subdit Abb. pro hoc facit, quod legitur & notatur in simili in l. in fundo, & in
24 l. sumptus, ff. de rei vend. sicut in † simili dicimus in scriptore, qui potest retinere quinternos, donec fuit sibi satisfactum de mercede, vt not. in l. si non sortem §. si autem, ff. de cond. Indib.
25 ¶ Sed an emptor, † qui succumbit in causa restitutionis, habeat actionem nec ne cōtra prælatum, qui sibi alienauit, ad repetitionem pretij exbursati vel rei expositæ, videri potest hoc per Innocen. in cap. si quis de rebus ecclesię non alien. vbi format hanc quæstionem, vbi concludit, quòd emptor in isto casu habet actionē ex contractu aduersus prælatum vendentem ad pretium sibi restituendum, vbi Innocen. tradit modum, & formam petendi, & libellandi,

libellandi, sed in isto causa ego credo quòd sit attendendum, an ipse emptor fuit in dolo in bona vel mala fide, in ignorãtia, vel scientia, & secũdùm quod reperitur iudicari debere, quia, si scienter emit, vel causa vel dolo, videtur ꝙ priuetur pretio vt cap. j. §. j. de prohib. feud. alien. Guido Papæ decis. 305. et quæstio. 24. cum similibus.

26 ¶ Et si † ecclesia vel vendit, vel in emphytæusim concesit aliquid cum solemnitatibus debitis, & facto alienationis contractu compareat, qui plus offerat, & meliorem conditionem ecclesiæ faciat, an ob tale lucrũ cessans debeat ecclesia in integrum restitui, & tenetur, quòd non per Bartho. Brixien. 144. quest. incip. esto quòd ecclesia, sequitur Alberic. in Authen. hoc ius. & Authen. qui rem, C. de sacrosan. eccles.

SVMMARIVM.

1 *Emptor si expendit cẽtum & facit rem meliorem in ducentum, ecclesia non tenetur restituere nisi centum.*

2 *Emptor si expendit centum, sed non fecit meliorem, nisi in quinquaginta, restituentur sibi tantùm quinquaginta.*

3 *Ecclesia non tenetur de omni versione in vtilitatem, sed de illa, quæ est sibi vtilis.*

4 *Ecclesia nihil restituere tenetur, quando contrahens est tantũ lucratus in fructibus, quòd sibi est de sumptibus satisfactum.*

5 *Restitutione data non debet laicus, qui cum ecclesia cõtraxit, sumptibus, et laboribus fraudari.*

6 *Quando laicus non exposuit labores, non fecit sumptus, omnes fructus sunt restituendi.*

7 *Laicus si vult restituere fructus, potest petere mercedem laboris.*

8 *Error iuris non excusat, quando ius aperte resistit.*

9 *Error facti excusat in fructuum perceptione.*

1 SED quærit † Abb. d. loco circà istos sumptus, pone quòd emptor, seu conductor, expendit centum, & fecit rem meliorem in ducentum, vtrum teneatur ẽt ecclesia restituere centum, an verò ducentum, & dic, quòd centum tantùm, per istum tex. in eo quod dicit quòd debet restituere sumptus, non autem valorem meliorationis, facit optimè tex. in præ alleg. l. in fundo, & quod ibi not. vbi idem disponit in possessore bonæ fidei, qui fecit sumptus bonæ fide in re aliena, sed inquit Abb. du-

2 bium malus est, quòd, si expendit † centum, sed non fecit rem meliorem, nisi in quinquaginta, nunquid ecclesia teneatur restituere centum, an quinquaginta solùm, puto, quòd quinquaginta tantũ, quia iste tex. mandat restitui sumptus propter meliorationem ibi factam, si ergo melioratio non est facta, nisi in quinquaginta, tantùm quinquaginta duntaxat debent restitui, & imputandum est illi, qui imprudenter fecit sumptus, facit quod dicit Abb. in cap. quòd quibusdam, de fideiusor. vbi dando limitationem ad illud, quod ibi dicitur, quòd ecclesia tenetur probata versione, inquit, quòd

3 ecclesia non † tenetur de omni versione in vtilitatẽ, sed tunc tantùm, & eo casu tantùm, quãdo est vtile ecclesiæ illam versionem esse factam, ita, quòd ecclesia verisimiliter fecisset de proprio, aliàs secus; pono exemplum, inquit, particularis recepit mutuum, & fecit fieri nobile ædificium in loco non expedienti itá, quod graue esset & damnosum ecclesiæ illum sumptum fecisse, vel illum approbare, nam hoc casu credo ecclesiam non teneri; nam nòn potest dici, quòd pecunia sit versa in vtilitatem ecclesiæ, si nõ expediebat ecclesiæ in illum vsum conuertere; item puto, quòd ecclesia tenetur solùm restituere tantum, quantum est meliorata, licet plus fuit expensum, & si plus fuit meliorata quam expensum, solùm tenetur ad ex-

4 pensum, & aliàs vt ibi per Abb. item † inquit Abbas ego do aliam limitationem circà illos sumptus, & laborẽ, vt videlicet ad illorũ restitutionem ei non teneatur, vel sit obligata ecclesia, quando iste contrahens est tantum lucratus in fructibus perceptis, quòd est sibi satisfactum de sumptibus, & labore, quod non debet consequi aliquid aliud ab ecclesia, pro quo est optimus tex. in cap. pen. de rebus ecclesiæ non alien. & in d. l. sumptus de rei vend. Sed ego credo, quòd hoc probare incumbat ecclesiæ, & quò vsq; non sit probatum, quòd habeat ius retentionis, nec à re possit contra-

5 hens amoneri, & vide † eundem Abb. in cap. ad nostram, extra de rebus ecclesiæ non alien. versi. iij. nota, ibi quòd data restitutiones in integrum non debet laicus, qui contraxit cum ecclesia, fraudari de sumptibus, & laboribus, quos fecit in re, in qua cõceditur restitutio, sed ratione sumptus, & laborum possunt dimitti fructus, quos aliàs tenetur restituere, l. quòd si

6 minor §. restitutio, ff. de mino. & per † illum tex. dicendum esset, quòd, si laicus non exposuit labores, puta in extirpando terras incultas, vel non fecisset sumptus pro fructibus colligendis, tunc debuisset omnes fructus cum re restituere; nam aliàs non esset restitutio in integrum,

tegrum, quia perderet fructus medio tempore perceptos; sed melius idem paulò post ibidem versi. in glo. fi. ibi & in hac materia sic concluderem, aut contractus tenuit, aut non tenuit, primo casu rescisso contractu per restitutionem in integrum etiam fructus debent restitui, voluit Ancharan. qui allegatur in margine cõsi. 12 e. sed satisfaciendum est contrahenti de sumptibus, & laboribus, quos pertulit; vnde credo, quòd ecclesia potuisset hic petere omnes fructus, & satisfacere isti de sumptibus, & laboribus; sed Papa vt quidam dicunt, facit promisionem istam, de qua in tex. ex off. suo, vt eiutaret magnos circuitus, hoc etiã sentit glo. in seq. quæstione, vbi dicit quòd
7 iste † laicus potuisset petere mercedem laboris, si voluisset restituere fructus; finge enim inquit Abbas quòd laicus iste expenderit mille; & non recepit ex fructibus nisi centum, iniquum esset dicere, quòd de fructibus debeat esse contentus, nam sicut ecclesia restituitur in statum pristinum, ita & secum contrahens restitui debet, & nota, quòd habetur respectus etiam ad laborem proprium, puta quia erat rusticus, & extirpauit terras, secundo casu vbi contractus non tenuit, aut contrahens errauit in iure, & tunc dico, quòd tenetur restituere
8 omnes fructus, quia † error iuris non excusat, etiam in perceptione fructuum, quando ius apertè resistit, l. iubemus la secunda C. de sacrosan. eccles. l. quemadmodum, C. de agric. & censi. lib. xj. secus vbi possideat iure non existente, nec assistente; nam tunc error iuris excusat quò ad restitutionem fructuum, d. §. scire, & hoc casu intellige Din. in reg. possessor
9 de reg. inr. lib. vj. si autem † errabat in facto, quia credebat sollemnitates interuenisse tunc lucratur fructus ex bona fide, vt per Abb. d. cap. ad nostram, ad fi. & quando fructus sunt compẽsandi in meliorationibus factis per cũ, qui rem habuit ab ecclesia, vide per Cagnol. in l. ij. C. de pact. inter. empto. & vend. & si ecclesia petat rem per viam restitutionis in integrum, & reus petat meliorationes, quæ sunt illiquidæ an ecclesia si offerat cautionem de soluendo meliorationes cũ fuerint liquidatæ, sit audienda uide per Beeo. cap. j. eo. extra Capic. dec. 17.

SUMMARIUM.

1 *Probatio læsionis in petenda restitutione quando sit necessaria.*
2 *Læsio eo ipso probatur cùm ecclesia omisit facere probationem necessariam.*
3 *Læsio in cõtractu vel alia extra iudicium probari debet.*
4 *Minor et ecclesia extra iudicium restituitur in omnibus eius negligentia omissis etiam non probata læsione.*
5 *Minor vel ecclesia in restitutione petenda aduersus sententiam debet probare læsionem*
6 *Minor vel ecclesia si omisit opponere dilatorias in termino subuenitur eis læsione probata.*
7 *Læsio aduersus lapsum temporis non est probãda, secus aduersus sententiam vel contractũ.*
8 *Notoria non probantur.*
9 *Restitutio non datur aduersus tres sententias conformes nisi prius constet de iniustitia.*
10 *Læsio an præsumatur in aditione hereditatis, vel in omissione inuentarij earum.*

1 SED est videndum, an, † & quando in petenda restitutione sit necessaria probatio, & respondet Abb. in c. auditis extra eo. 1. col. versi. octauò nota, quòd in petenda restitutione aduersus probationem omissam non
2 est necesse probare aliter læsionem, † nam eo ipso apparet de læsione, quòd ecclesia omisit probationes facere necessarias in termino, in margine allegatur Anto. de But. consi. 63. incip. videtur primò non admittenda versi. nunc descendo ad secundum per Alex. in l. si quis arbitratue vltima col. de verb. oblig. vbi dicunt, quòd læsio patet ex eo, quòd nulla probatio facta fuit, vnde subdit Abb. satis est hoc allegare, quòd tene menti; vnde non est necesse producere prius testes super hac læsione; secus, quando allegaretur læsio propter priuilegia omissa, nã debent prius ista exhiberi iudici, antequàm concedatur restitutio, ne allegatio fiat in fraudem, vt probatur inquit in cap.
3 præcedenti in verbo nos igitur, sed † secus est, quando allegatur læsio in contractu, vel aliter, extra iudicium; nam tunc uidetur quòd debet prius probari læsio, & legitur, & notatur, in cap. tum ex literis eo. tit. & in l. causæ §. causa cognita ff. de mino. Specul. etiam in tit. de rest. in integ. §. quis autem, dicit illud quoq; prætermittendum non est, quia tunc demum danda est restitutio, cùm probata est læsio, & paulò post in d. versi. illud quoque distinguit
4 in hac materia, nam aut † ecclesia, vel minor petit restitui extra iudicium aduersus peremptorias probandas, vel aduersus contractus, aut in iudicio & tunc aut in his, quę præcedũt, tunc, & breuiter in omnibus eius negligentia omissis fit restitutio non probata læsione, ipso enim

enim tractu temporis, vel propter ipsam negligentiam satis apparet læsio, vnde nō est necessaria probatio, puta quia omisit necessariam probationem proponere ante conclusionem, vt in præalleg. cap. auditis vel omisit monimenta causæ infrà tempus à iudice statutum exhibere vt in cap. corā co. tit.

5 ¶ Si † autem aduersus sententiam, aut contractum restitutio petatur vt videlicet reuocatur, næcesse habet probare se læsam in sententia, vt in cap. cùm venissent, extra eo. vel in cōtractu, vt in cap. primo eo. tit. & cap. constitutus, quia vt per eundem paulò ante versi. sed quare in contractibus est incertum sit deceptus vel non, vnde non debet restitui, nisi lęsione probata C. eo. tit. l. minorem, his enim casibus non probat se læsam, quia censetur iure minoris, vti c. j. eo. tit. versi. sed quare in cōtractibus, sicut nec minor, vt ff. de iurciur. nā postea §. si minor, subdens Specul. sed adhuc obstat tex. in c. suscitato eod. tit. sed dic quòd ibi fit restitutio non contrà sententiam, sed ad exceptionem peremptoriam, scilicet ad pręscriptionem proponendam, adeò quòd ibi nō renouatur sententia, immò exequutioni interim mandatur, donæc exceptio sit probata vbi autem fit restitutio contrà sententiam, totus processus reuocatur, vnde necesse sunt nouæ defensiones, & sic ecclesia ibi fuerit læsa p negligentiam, vnde non probat lesionem, quia iam apparet ex negligentia, vel omissione.

6 ¶ † Sed si minor aut ecclesia omisit opponer declinatorias, seu dilatorias in termino ad hoc statuto subuenitur ei lęsione probata, d. c. cōstitutus, quę vt dicunt quidā probatur isto modo videlicet primo enim probabitur, vtrum exceptiones quas omisit in termino, & nunc intendit opponere, sint legitimę, extra de appella. c. vt debitis quo inuento lęsio apparet eo ipso quòd ipsas vel eas in termino non proposuit d. cap. cùm venissent ad fi. est facta in

7 terminis decis. Tholosan. 389. incip. itē † an ecclesia, vbi concluditur, quòd, si ecclesia, vel minor petit si restitui, oportet, quòd se probēt læsum, vel læsam, si dicunt se læsos propter lapsum temporis, tunc non oportet probare aliā læsionem propter lapsum temporis, ità intelligitur tex. cap. auditis, & cap. corām de in integ. restit. si verò dicant se læsos aduersus sententiam, contractum, vel aliàs tunc probare oportet læsionem, l. nam si postea, §. minor, ff. de iureiur. per Henri. Boic. d. cap. coràm,

8 nisi tamen læsio esset notoria, quia † notoria non probantur, per Collectan. d. cap. auditis & Spec. in tit. de restit. in integrum §. ij. versi. illud quoq; & ibi vide glo. ad d. decis. in quo habetur, quòd petens restitutionem aduersus confessionem non tenetur probare falsitatem confessionis pro læsione per glo. Io. de Fan. & Domin. in cap. ij. eod. tit. lib. vj. sed aduersus

9 tres sentētias † cōformes non est quis restituendus, nisi prius constet iudici de iniustitia earundem tenet Rot. decis. secunda Innocen. cap. auditis, cap. cū ex literis. eo. nec similiter quis venit restituendus ad appellandum nisi summariè doceat de suo interesse vltrà probationem impedimentorum, Rot. decis. 90. & additio ad d. glo. ponit remissiuè an in additione

10 hereditatis † præsumatur læsio in minore, vel in omissione inuentarij & qualiter in minore probetur læsio pro qua materia vide in dictis decisio. quæsti. 54. quòd latis tribus sententijs petitur restitutio in integrū ꝑpter defensiones omissas, sed pendēte cā restitutionis exequutio fit sententiæ, vbi vide glo. quæ multa accumulat.

SVMMARIVM.

1 *Probatio plena an requiratur in probandis huiusmodi læsionibus.*

2 *Fundans se super iusta impedimenti causa debet illum plenè probare, nisi sit causa fauorabilis.*

3 *Ecclesia an restitui possit contrà confessionem suam non probato errore.*

4 *Restitutio contrà errorem facti datur etiam maiori probato errore.*

5 *Læsio an & quando sit probanda, remissiuè.*

6 *Aliqui casus, in quibus læsio non est probanda remissiuè.*

7 *Ecclesia an sit indifferenter audienda aduersus probationem omissam.*

8 *Læsionis probatio in causa mutui non est necessaria.*

1 SED videndum est an in probandis huiusmodi læsionibus requiratur plena probatio, an sufficiat semiplena, & Abb. in c. tū ex literis de rest. in integ. mihi col. v. versi. dicit, quòd in probandis huiusmodi habet fieri plena nō semiplena probatio, inquit enim, sed dubium est circà probationem faciendam, vtrū requiratur plena probatio in hac causa restitutionis, Innocētius hic refert duas opiniones cōtrarias, nam quidam dixerunt, quòd, vbi quis petit solùm restitutionem contrà aliquod obstaculum, satis est, quòd probet semiplenè, seu coloratè lęsionem, vbi verò vltrà restitutionem intendit aliquid consequi, puta vt retractetur sententia,

sententia, & alia meliori forma setatur; tunc oportet plenè probare, alij dicunt quòd semper requiritur plena probatio, & videtur hæc opinio placere Innocē. & hanc opinionem inquit Abb. sequor, et primò adduco tex. in cap.
2 ex literis eo. vbi probatur, quòd fundans † se super iusta impedimenti causa, debet illam plenè probare, nisi causa sit fauorabilis, vnde per hæc duo capitula inquit Abb. concludo, quòd siuè petatur restitutio iure minorū, siuè petatur iurè maiorum, debet causa, super qua fundatur restitutio, plenè probari, vt ibi per eundem Abb. & per Specul. eo. tit. §. quis autem mihi col. 14. versi. sed nunquid, quærit
3 nunquid † ecclesia potest contrà confessionem suam restitui non probato errore, & respondet quòd non per ea, quæ supra dicit in principio hujus §. quia si detulit minor iuramentum, nō ideò probatur læsus, quia potest esse quòd is, cui detulit, verum iurauit, & sic minor non læditur, sic & ecclesia potuit confiteri veritatem, & ità non est læsa, & ità probare habet errorem, vt predicto. §. si minor, & arg. ff. de confess. l. certum §. pen. & secundùm hoc ecclesia vel minor nō est in hoc priuilegiata, quia
4 etiam maior † restituitur contrà confessionem probato errore facti, vt sumptus de confessis, §. postremo, sed dic, ꝙ immò sic, quia maior non potest, nisi ante sententiam, minor verò hoc potest ante, & post, sed vtrum, & qualiter ecclesia potest restitui contrà sententiam habes not. extra de restit. in integ. cap. tum
5 ex literis †, & in hac materia, an sit probanda, & quando sit probanda læsio vltra Specul. in d. loco. vide doctor in cap. auditis de in integ. rest. Io. de Imola in cap. ij. eo. tit. & in l. quo tempore iij. quæst. l. de restit. milit. Bar. in l. prima §. nuntiatio. col. pen. de ope. no. nunc. & in l. nam postea, §. si minor, de iureiur. Bal. in l. fi. C. si aduers. lib. & in l. prima de confess. Salyc. in l. prima aduers. rem iud. aliquos ca-
6 sus, in † quibus læsio nō sit probanda, vide per Io. And. in additio. ad Specul. in §. primo de in integ. rest. in addit. secūdùm Cyn. in Authē. si omnes C. si vt se ab hæred. abstin. Bal. in l. prima in fi. eo. tit. & in l. prima C. de in integ. rest. Ioan. de Imola in l. necessarijs C. d' acquir. hære.
7 ¶ Et an † indifferenter debeat audiri ecclesia aduersus probationē omissam per viam testit. in integ. Abb. in cap. auditis extra de in integ. restit. secundùm Innocen. distinguit quòd aut vult probare id, super quo nullas probationes induxit, & debet audiri, vt hic, aut petit restitutionem ecclesia, vt possit probare super articulis antiquis, in quibus facta fuit publicatio attestationum, & tunc non debet audiri, quia timetur de subornatione testium, vt ibi per eū
8 sed † cùm ecclesia petit restitutionem in causa mutui, & aduersus contractum mutuum videtur quòd non habeat necesse probare læsionē, sed sufficit, quòd allegetur læsio, & ecclesiam esse læsam, veluti est quando prælatus consentiente capitulo accipit nomine ecclesiæ mutuū, quo casu de iure tenetur ecclesia sed potest restitui, si non probatur versio per creditorem vt per Io. de Imola in cap. primo de deposit. col. 8. versi. quid ergo dicendum ibi, cū speciale est in mutuo, quòd non tenetur minor probare læsionem, sic eo ipso præsumitur læsus, qui allegat læsionem, nisi creditor probet esse versum in vtilitatem eius, & idem eo modo videtur dicēdum in ecclesia, vidilicet quòd licet aliàs quando ecclesia petit restitutionem debeat probare secundùm ea, quæ habentur in cap. primo de rest. in integ. cùm isto casu, quando agitur ex mutuo contrà eam est secus, quia sufficit allegare læsionem, vel ecclesiam fore læsā, nisi probetur versio per ipsum creditorē, & hoc videtur procedere siuè mutuum sit receptum in causam determinatam, vel non determinatam, vt ibi per eundem Imolam; dico ego suprà suo loco in quæstione an, & quomodo ex mutuo oblig. eccles.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio coràm quo iudice ab ecclesia peti debeat.*
2 *Restitutio regulariter coràm iudice rei est petenda.*
3 *Ecclesia in qualibet restitutione in integrū super reb. ecclesiis potest habere recursum ad iudicem ecclesiasticum.*
4 *Episcopus & prælatus ordinarius debet esse iudex in causis debitorum suæ ecclesiæ.*
5 *Episcopus si mouet litem de re ad episcopatum pertinenti est legitimus iudex.*
6 *Episcopus, q de facto alienauit res ecclesiæ, potest cōstituere procuratorem ad reuocandum, qui poterit agere coram episcopo.*

1 ITEM † quæri debet coràm quo iudice ecclesia petet restitutionem, & faciet litem, & iudicium in hac causa, & dicitur quòd corā iudice ecclesiastico per Abb. in cap. primo de rest. in integ. col. fin. secundùm Innocē. ibi coràm quo iudice ecclesia possit petere restitutionem in integrum, & per Innocen. in cap. cū sit generale de for. cōpet. vbi dicit, quòd potest petere

petere corã iudice ecclesiastico, pro quo facit glo. in c. pen. supra tit. j. versi. nec metum,& hoc est in fauorem ecclesię quia est in hoc iure
2 priuilegiata, aliàs autem † quis debet petere restitutionem in integrum coràm iudice rei, vt in l. j. & quod ibi not. C. vbi & apud quem, idem habetur per Abb. in c. ad nostram extra de reb. eccle. non alien. versi. nota. primo vbi dicit nota primò lecturam, quam præmisi, quod ecclesia in petitione restitutionis inintegrum super rebus ecclesiasticis, potest habere recursum ad iudicem ecclesiasticum contrà laicum & sic est iste casus, in quo actor non sequitur forum rei, Immò trahit reum ad forum suum, & vide Innocen. in c. cùm sit generale de for.
3 compet. vbi † singulariter vult, quòd in qualibet petitione restitutionis in integrum super rebus ecclesiasticis potest ecclesia habere recursum ad iudicem ecclesiasticum & idem dicit vbicunq; ecclesia iuuatur aliquo priuilegio, & maximè hoc procedit ea attenta ratione, q̃a præsupponitur quædã deceptio saltem re ipsa; vnde largo modo potest dici quoddam Sacrilegium, quod pertinet ad forum ecclesiæ, vt d. c. cùm sit generale, vt ibi per eum facit quia
4 † episcopus, & prælatus ordinarius debet esse iudex in causis debitorum suę ecclesię, glo. in c. si quis erga, in verbo priuetur ij. q. vij. Ibi nã episcopus potest esse iudex, qui episcopus potest esse iudex in causa rerum ecclesiæ, sicut procurator fisci est iudex in causa fisci; Idem glo. in c. si quis ab episcopo, & per Abb. in c. cùm venissent extra de iud. col. iij. versi. oppono cõtra, ibi quòd sicut prælatus potest esse testis & iudex in causa suæ ecclesię, cõsuluit Lap. alleg. 39. & per Bal. in l. prima C. ne quis in causa
5 iud. vbi ponit quæstionem, † episcopus Perusinus mouet mihi litem de quibusdam rebus, dicens quòd sunt res emphyteuticæ episcopatus perusij, & quòd ad eum sunt reuersæ, ego dico, quòd episcopus perusinus nõ potest hoc cognoscere, sed debet agere contrà me coràm archiepiscopo, modò quæritur, vtrum iste episcopus possit de hoc cognoscere, nec ne, Innocen. in c. ex parte de offi. & pot. iudic. delega. videtur dicere quòd non possit cognoscere, canouistę tenent cõmuniter contrarium, quia ista non est causa personæ, sed ecclesiæ, & vtilitas principaliter respicit ecclesiam, & ideò episcopus potest esse iudex, cognitor, & terminator, subdens ibidem Bal. quòd si episcopus de
6 † facto alienauit res ecclesiæ, si constituitur procurator ad reuocandum alienata, procurator poterit agere coràm episcopo ipso si nomine ecclesię, & episcopatus compareat, quia illa videtur causa ecclesiæ, non personæ, subdens, quòd erit consultius, vt episcopus procedat inquirendo contrà detentores rerum ecclesiæ, & aliàs vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Libellus an sit in petenda restitutione necessarius.*
2 *Restitutio si petitur contrà contractum est iuris ordo seruandus, sed si contrà actum iudicialem summariè agetur.*
3 *Contestatio litis debet præsentibus partibus fieri in causa appellationis.*
4 *Causa qualibet est plenaria ex quo affert graue præiudicium.*
5 *In petenda restitutione videntur duo remedia posse intentari, officiũ iudicis, et prima actio.*
6 *Restitutionem petens se fundare debet super enormi læsione.*
7 *Ecclesia restituitur non modo cõtrà priuatum sed etiam contrà aliam ecclesiam.*
8 *In iudicio quasi contrahitur.*
9 *Ecclesia non restituitur si sit in dolo.*
10 *Minor & ecclesia in materia restitutionis in integrum æquiparantur in omnibus.*
11 *Ecclesia non restituitur ob dolum, quando tota fuit in dolo.*
12 *Delictum prælati in iudicijs nocet ecclesiæ, sed restitui debet.*
13 *Tempus contractus inspicitur ad cognoscendã læsionem.*

1 SED est videndum, † an in isto iuditio restitutionis in integrũ requiratur libellus, & ordo iudiciarius, & per Spec. in titu. eo. §. quis autem, col. pen. versi. vltimò not. distinguitur, quòd restitutio in integrum quandoq; petitur incidenter, & tunc non est libellus necessarius, quandoq; verò præsentialiter, & tũc libellus est necessarius, & litis contestatio, & sententia, cap. 2. de offi. iudic. extra, & supra de offi. omni. iud. §. incidenter, versi. sed quæritur & infrà per eundem Specul. de lib. conceptio. §. nunc dicendum, versi. vij. & dicit Innocen. in c. tum ex literis extra eo. tit. quẽ refert Abb. ibidem quinta col. versi. in glo. fi. quòd si peti-
2 tur † restitutio contrà contractum, est iuris ordo seruandus, vt detur libellus, & fiat contestatio litis, sed si petitur cõtrà sententiam, & sic contrà actum iudiciale, expedienda est causa summariè, quia hoc casu non consequitur restitutus aliquod lucrum, sed solùm paratur sibi via ad negotium principale, dicit tamen tu-

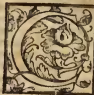
tius tenendum, quòd etiam in hoc casu fiat litis contestatio, & sic transeunt doctores, sed tu vide Bar. in l. fi. ff. ex quibus caus. maiores, vbi recitat hoc dictum Innocen. & respectu primi membri illud approbat, sed quò ad secundum dicit si putare, quòd si petitur restitutio cõtrà sententiam diffinitiuam, debet lis contestari, si partes sunt præsentes, quia hæc restitutio habet vim appellationis, seu illi æquipollet, vnde
3 sicut iu causa † appellationis debet lis contestari præsẽtibus partibus, vt in l. vnica C. ne liceat in vna eademq; causa in c. per tuas de appella. ita in hac causa restitutionis, sed si pars, est absens contumaciter, tunc putat quòd potest procedi lite non contestata per tex. in authen. si non omnis allegata in glo. subdit Abbas mihi placet primum dictum Bar. quia data præsentia partium debet lis contestari, ex quo petitur restitutio contrà sententiã principaliter, vt videtur probari in c. ij. de off. iud. & hic in fi. nam hic petebatur restitutio contrà sententiam, & papa comminatur parti, quòd si non comparuerit procedetur quãtũ de iure poterit, quasi ad sententiam non poterit procedi, ex quo lis non erat contestata, & ex hoc dico, quòd secũdum dictum Bar. nõ procedit in eo, quòd voluit, quòd data absentia posset procedi lite nõ contestata, nam regula iuris est contra eũ, q a
4 † omnis causa est plenaria, ex quo affert graue præiudicium, vt not. glo. in l. iudices, C. de iudic. & ipsemet, Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo summarie, sed quòd retractetur sententia non potest dici, quòd non inferatur graue præiudicium, non obstan. authen. si omnes, per cũ alleg. quia illa procedit, non quando petitur restitutio contrà certam personam, sed in genere contrà omnes, qui possunt prætendere interesse, sicut petit minor, cùm vult restitui aduersus aditã hæreditatem, vnde si nemo comparet, non est dare partem aduersam, quia nemo videtur velle prætendere interesse, secus quando restitutio imploratur cõtrà certam personam, vt hic, & in d. cap. secundo de off. iud. vt ibidem per eundem Abb. & per eundem Abb. ibidẽ Paulò ante in versi. quartò nota, vbi tradit de forma libellandi in materia rest. in iteg. vbi dicit, quòd ex illo tex.
5 videtur † innui, quòd in hoc iudicio possint intentari duo remedia, scilicet officium iudicis respectu restitutionis, & prædicta actio in quantum in illo tex. petebatur alia sententia ferri, & sic inquit videtur, quòd officiũ rescindens, & actio rescissoria possunt simul in codẽ iudicio accumulari, vt ibi per eum, qui se remittit ad ea, quæ inferius dicturus est, & per eundem ibidem paulò ante versi. nota ibi dici
6 tur, quòd petens † restitutionem debet se fundare super enormi læsione, quia pro modica læsione non datur restitutio, vnde non sufficit inquit Abb. libellanti allegare simpliciter se esse læsum, quia posset verificari libellus super læsione modica, vnde talis libellus nõ est admittendus, quia non sufficit aliquid allegare in genere, quando quælibet species cõtenta sub genere non concludit intẽtionem allegantis, seu libellantis, & aliàs, vt ibi per eum.
7 ¶ Et ecclesia restituitur, nedum contrà priuatum, sed etiam contrà ecclesiam aliam, vt cap. primo de in integ. rest. per Bal. in authen. perpetua, C. de sacrosan. eccles. ex quo videtur inferri, quòd priuilegiatus potest vti priuilegio suo contrà pariter priuilegiatum, quòd est cõtrà tex. in authẽ. de sanctis episcopis, §. sed hoc. præsenti, & contrà glo. fi. in cap. in presentia de probatio, sed tu intellige istum articulum, vt. not. Bar. in authen. quas actiones, C. de sacrosan. eccle. quòd videlicet ecclesia restituitur cõtrà ecclesiam, quando concurrit solùm videlicet priuilegium vnius ecclesiæ, restitutio enim datur ecclesiæ læsæ, vnde alia ecclesia, quæ nõ. est læsa in illo articulo non habet in eo priuilegium, secus autem quando priuilegium vnius concurrit super eodem, tunc enim concassantur priuilegia, & ambæ ecclesiæ, siue personæ priuilegiatæ vtuntur iure communi, & extra hoc infertur, quòd, si ecclesia contraxit cũ ecclesia, & fuit in contractu læsa, potest petere restitutionem aduersus ecclesiam, nam in iu-
8 dicio † quasi contrahimus, l. iij. §. idem scribit, ff. de pecu. facit tex. in l. verũ in fi. ff. de mino. vbi minor restituitur contrà minorem in contractu locationis, vt per Abb. in c. auditis versi. nonò nota extrà de in integr. restir.
9 ¶ † Sed quòd dicitur quòd datur ecclesiæ in integrum restitutio intellige id verum, si ecclesia non sit in dolo, & dolosè non egerit quia tunc vti minori dolosè agenti denegatur restitutio, ità pari modo denegari debet eccle
10 siæ, † quia in materia restitutionis in integrũ æquiperatur minor & ecclesia in opinionibus, vnde omnia iura loquentia de minoribus in materia restitutionis debent trahi ad ecclesiã, vt per Abb. in c. auditis eod. tit. versi. in glo. pen. quòd dicit menti tenendum, vbi dicit & concludit, quòd, si ecclesia fuit cõdemnata vti contumax, restituitur, vti restituitur minor contumax, dummodo ista contumatia non fuerit dolosa, quia paulò post Abb. ibidem versi. secundò not. subdit & ex hoc Ioan. And. post Doctores antiquos dicit quòd, si ecclesia non fuit vsa rescripto negligenter infrà annum, põt petere restitutionem in integrũ, secus si vti post

post posuit dolosè, quia secundum doctores etiam ecclesia non restituitur contrà dolum, vel delictum, per Lap. allegat 54. sicut dicimus in minore, vt in iuribus præallegatis, Hostien. tamen inquit idem hoc intelligi, quan-
11 do † tota ecclesia fuit in dolo, arg. l. iubemus nullam C. de sacrosan. eccles. secus est si solus prælatus fuit in dolo, per reg. delictum de reg. iuris lib. vj. & 26. q. vj. si episcopum, & nota
12 benè hoc dictum, nam † in iudicijs delictum prælati nocet ecclesiæ, vt not. glo. in d. reg. delictum, tamen debet restitui vt not. voluit hic Hostien. vt per Abb. d. loco.
13 ¶ † Et ad cognoscendũ de lęsione ecclesiæ, & an ecclesia sit læsa inspicitur. & inspici habet tempus contractus ipsius alienationis factæ, non autem inspicitur an post contractum res sit reducta ad magnã fertilitatem diligentia acquirentis multùm vtili, & fructifera, decidit glo. cum tex. in materia cap. ad aures, de reb. eccles. non alien. vbi Innocen. versi. tunc pos sunt glo. & tex. c. cùm dilecti de emptio. & vendit. glo. in c. dudum de electio. Innocen. & Hostien. d. c. cùm dilecti Hostien. d. c. ad aures, vbi dicit quòd tempus contractus inspiciendum est, si ecclesia dicat se lęsam propter alienationem, quam fecit ita quòd si res sit multùm meliorata, hoc non considerabitur ne agricultores, & emptores suam diligentiã, & laborem disperdant, & ista est cõmunis opinio canonistarum in rebus ecclesiæ, & idem etiam in rebus profanis per doctor, in l. ij. C. de rescin. vend. glo. in cap. cùm causam extra de rest. Guid. Pap. decis. 157. ĩcipit notãter.

SVMMARIVM.

1 *Feudatarius, qui ad pensionem tenetur, cessans per biennium aut triennium pręstare non cadit à feudo.*
2 *Feudum de sui natura est concessio gratiosa.*
3 *Feudum, pro quo annuus census soluitur, accedit ad naturam emphyteusis.*
4 *Papa potest priuare regem regno si biennio nõ soluit pensionem.*
5 *An feudatarius cessans in solutione cadat à feudo conciliantur opiniones, & num. 6.*
7 *Feudi natura alterata in vno, non dicitur alterata in alijs.*
8 *Feudatarius quandoq; soluit pensionem in signum honoris, veluti ensem, piper accipitrẽ, Branium, aut Banderiam.*
9 *Pensio notabilis quando pro feudo soluitur, talis concessio adhęret naturę emphyteusis.*
10 *Distinctio Ius. in materia pensionis feudalis.*
11 *Authoris distinctio an ob solutionis cessationem feudatarius cadat.*
12 *Causa & forma actus deficiente, debet eius quoq; esse deficere.*
13 *Vasallus non soluens præstituto die feudum amittit.*
14 *Dies interpellat pro homine.*

QVAESTIO XXIIII.
De caducitatibus feudatarij, emphyteutæ, coloni, vel conductoris, & de caducitate ob non solutionem.

ADVCITATES, propter quas feudatarij ẽphyteotæ, conductores, & inuestiti cadunt expellũtur, & priuantur rebus inuestitis vel concessis, multis modis causantur, & multis de causis obueniũt dè qnibus in sequentibus singilatim pro maiori materię declaratione dicemus.

Quia si quidem cessauerit inuestitus soluere canonem pensionemúe, vel illud quod tenetur tempore legitimo, debito, aut conuento, inuestitus cadit & licitè repellitur licet hoc secundùm aliquos non sit verum in feudatario.
1 ¶ Quia si † feudatarius, quis pro feudo teneaẽ pręstare certam pensionem, si cessauit per biẽnium aut triennium præstare, & in pręstatione nõ cadit à feudo, sicut emphytæuta ab emphytæusi Specul. de loca. §. nunc aliqua versi. 85. vbi tenet, quòd si quis de feudo conditionali annuatim teneatur aliquid soluere puta, capones piper, & similia, si cessat vltra triennium non amittit ius feudi, l. de quibus ff. de leg. per Alex. consi. 9. numero 3. lib. iij. vbi attestatur de communi. Marsil. sing. 446. incip. magna profecto. Alex. cõs. 5. si vera sunt col. ij. lib. 5. per Casad. decis. secunda de iure iuran. numero 6. ibi nec etiam cadit ob non solutionẽ annuę pensionis debitę &c. Dec. cõsi. 138. numero 5. Curt. Iunior. de feud. quarta parte 23. causa priuationis quarta limitatio, Ias. in præiud. feud. numero 57. idem Ias. in l. ij. col. xj. versicu. quarto quęro quid in feudo C. de iure emphyteu. per Dec. authẽ. qui rem col. 3. versi. quarto non, C. de sac. san. eccles. nec immeritò si feudatarius ex causa cessatæ solutionis pensionis non cadit, quia inter pęnas & causas priuationis id non reperitur iure san-

2 citum, quia † feudum est de sui natura cōcessio gratiosa, & species beneficij, quod caducitatis regulis inuestitum nō astringit, Casad. decis. allegata, sequitur Iulius Clar. suo quarto lib. senten. §. feud. quæst. 51. quæro aliquis, sed Dec. d. Auten. qui rem, col, 3. versi. quarto nō dicit quòd ista conclusio, & adducta superius procedunt in feudo vero, & propriè feudo, pro quo seruitium personale principaliter præstatur.

Sed est secus si simus in feudo, pro quo annuus census debet præstari, quia bene tunc, si cessat per trienniū vel bienniū cadit, quia tale feu-
3 dum magis † accedit ad naturam emphytæusis, quàm feudi, per Bal. qui id dicit in l. liberti col. fi. de oper. lib. C. versi., item nota. vbi dicit quòd, si dicit instrumentum concessam rem in feudum pro annua quantitate frumenti, istud non est proprie feudum, sed magis est emphytæusis, vel contractus innominatus, &c. vnde talis inquit, feudatarius non tenetur præstare iuramentum fidelitatis, nec censetur iure feudatarij pro quo vide etiam Bal. rubrica C. de iure emphyt. versi. contractus feudi. Bar. in l. prima eo. tit. Specul. §. nunc aliqua, versi. quarto in fi. ibi porro a naturę feudi differt, quia feudum gratis & libere ob remūnerationē conceditur, sequitur Innocen. in c. ad appostolicę de re iud. in vj. vbi tenet, quòd si feudatarius cesset per bienniū aut triēniū cadit a feudo per verba tex. ibi posset me-
4 ritò rephēdi, vbi colligit, quòd † Papa potest priuare regem regno, ex quo debitam pensionem biennio non soluit, cap. fi. extra loca. tamen nō priuat illum, sed tantū reprehendit ex causa, quæ interesse tantùm sedis appostolicę tangit, per quæ verba sentit Innocen. quòd si vassalus cessat biennio soluere pensionem, potest priuari feudo sequitur Bal. ibidem dicens formaliter, quòd si feudatarius non soluit pensionem per biennium, feudo priuari potest, idem Bal. in c. quæ in ecclesiarum col. iiij. versi. & nota. quòd si feudum est fictuale, licet feudatarius infra annum inuestituram petierit, fidelitatem fecerit, ac omnia solemnia seruauerit, tamen si per biennium in solutione canonis, vel partis cessauerit totum feudū amittit, vt inquit not. Innocē. in cap. ad appostolice allegans tex. in cap. j. §. sed nec est alia, quæ fu. prima causa benef. amit. dicēs pro hac opinione esse optimum tex. vbi nulla iustior est causa amittendi feudum, quàm id propter quòd est datum feudum, facere recusare, per Io. And. d. cap. ad appostolicę Fulg. cōsi. vlti. Bal. l. ædem. col. iij. versi. sed nunquid C. loca. vbi ait, quòd pro vno nummo vassalus, & emphyteuta cadunt, quia in eo honor domini reputatur sequitur Alex. cōsi. xj. lib. v. per quę latè deducta apparet res dubia, quia per primo loco dicta feudatarius licet cesset per multum tempus in solutione, non priuatur, non cadit, per secūdo verò allegata si cessat biēnio aut triennio quòd nō soluat canonem vel pensionem, cadit & expellitur; pro concordandis
5 istis contrarijs, multa † adducuntur, nā primo loco Cardinalis Zabarel. in cap. potuit extra loca. distinguendo declarat, quòd si feudum sit concessum pro fidelitate & pensione, habet locum opinio Specula. quòd non cadat, & procedant quæ sunt primo loco deducta; si verò sit concessum pro simplici pensionem, cadit si cessat soluere, & habent locum secundo loco dicta placet iste intellectus Aluaro. in c. primo §. sed nec est alia, quæ fuc. prima caus. benefi. amit. sequitur Barto. Cepol. cap. primo quinta differen. de feu. cog. sequit Firman. in verbo feudatarius col. 3. numero 67. & in verbo emphyteusis dicitur numero 17. versi. emphyteusis à feudo differt, ibi quintò quia emphyteuta non soluens, &c. Ioan. de Imola
6 in cap. † ij. extra de feud. versi. vnum dictum col. 16. distinguit alio modo, quòd, si vassallus requisitus recusat præstare seruitium, & quod debet, ad quod tempore contractus feudi se obligauit, & sic facta per dominum requisitione cessat, tunc perdit feudum, ab eo cadit, & feudum reuertitur, d. cap. j. §. sed nec alia faciunt glo. Imola & alij in cap. breui de iureiuran. extra, vel non requisitus fuit negligens in præstando tempore debito, & tunc nō cadit, etiam si per triennium cesset, quia hoc non reperitur iure cautum, id quod est cum ratione dictum, quia, si requisitus etiam vnica requisitione tantùm non præstat feudo priuatur d. §. sed nec alia, id quod non est in emphyteuta, quòd si primo anno requisitus non soluit, non cadit a iure emphyteutico, cap. potuit extra loca. vnde & succedit regula, quòd qui in vno grauatur, in alio sit releuatus, l. eum qui de iure iur. est dicendum, quòd feudatarius non requisitus cessare potest in solutione census aut seruitij præstandi quantocumque tempore sine amissione feudi, quia habetur in cap. licet vassallus si de feu. fu. contro. quòd per quantumcumque temporis spatium vassallus non monitus steterit sine præstatione serui-
7 tij, non cadit à beneficio feudi; facit † etiam quia natura feudi alterata in vno non dicitur altera ta in alijs cap. j. de feud. non haben. not. proportio & de natura recti feudi est, quòd vassallus non monitus ad præstanda seruitia non cadit d. cap. licet, vbi docto. & cap. primo §. ad hoc

hoc vbi Aluarot. tit. hic fi. lex in vsibus feud. vnde si sit alterata natura feudi respectu annuæ pensionis, quæ soluitur, quod est contra propriam feudi naturam, quia feudum est concessio gratiosa, & species beneficij cap. primo in fi. de feud. dat. in vic. leg. com. repic. cap. primo §. fi. in quib. caus. feud. amit. tamen respectu & ratione sui non dicitur alterata. d. c. primo sed alij vt Martin. Lauden. in d. cap. primo alio modo distingunt, & alio modo concordant videlicet quòd vel pẽsio promissa pręstatur in signũ honoris, vel pręeminẽtię & subiectionis, magis quàm cõmodi pecuniarij, po
8 ne si præstatur † ensis, piper, accipiter brauiũ, aut banderia, quæ regulariter præstari solent in signum subiectionis, & in recognitionem superioritatis per But. in cap. in literis de resti. spoliat. vbi dicit quòd si aliqua castra dant ciuitati brauium aut banderias, significatur subiectio castrorum ciuitati, & quidam honor, & hoc casu, quia tale feudum magis innititur gratiæ, quàm cõmodo pecuniario, licet per mille annos cessaret etiam requisitus, non cadit.
9 ¶ Aut † pensio promissa est notabilis, & maximi valoris, propter quã verisimile est, quòd dominus principaliter feudum concesserit, pone est concessum castrum annui reditus mille cum pacto, quòd inuestitus de illo omni anno quingentos persoluat, & eo casu, quia talis concessio magis adhæret naturæ emphyteusis, quàm feudi, si taliter inuestitus cesset in solutione pensionis dictorum quingentorum per biennium, aut triennium, cadit à feudo, per doctrinam Bal. allegatam in l. liberti C. de oper. lib. vbi si sit concessum feudum pro annua pensione, non est propriè feudum, sed magis emphyteusis, ad notata per Bal. in cap. primo de pac. constan. verbo libellariũ in fi. hanc distinctionem approbat Albert. Bruñ. cõsi. 41.
10 secundo dubio D. Ias. in † prælud. feud. numero 56. col. 17. versi. suprascriptis, vbi ponit, & examinat istam quæstionem vsquè per totam col. 21. & videtur constituere tria mẽbra, pro concordatione ista primùm quando loquimur in recto, & proprio feudo, pro quo indeterminatè debentur seruitia personalia, & eo casu non cadit vassallus, à feudo, nisi fuerit requisitus, etiam si per mille annos in persoluendo cessauerit d. cap. licet vassallus & d. cap. j. §. ad hoc. Aliud membrum est quando realis modica pensio est promissa vltrà seruitia personalia, vti est accipiter, brauium, & banderia, & hoc casu idem venit iudicandum, & dicendum vt in proprio, & recto feudo, quòd vassallus non cadit nisi requisitus; Tertiũ membrum ponit, quando vltrà seruitia personalia maxima pensio est promissa, & isto casu si maior est pensio, quàm præstatio seruitiorũ, quia talis cõtractus magis adhæret naturæ emphyteusis, & innominato cõtractui, quàm proprio
11 feudo, dicit, ꝙ cadit. ¶ † Ego puto in istis varietatibus pro veritate tres casus considerari debere; primus est quòd, si vassallus requisitus & monitus ad soluendum pensionem renuit, volente domino cadat à feudo, & priuari possit, veluti quãdo requisitus ad personale præstandum seruitium reclamat, d. cap. j. §. sed nec est alia, cùm nulla diuersitatis ratio assignare possit, l. illud, ff. ad l. aquil. quod tamen debet intelligi, si sit monitus post aduentum solutionis, quia ante non tenetur.

¶ Secundus verò casus est, quando monitus, aut requisitus non quidem renuit, sed per negligentiam præstare, & soluere cessauit, & tunc cadit, & priuari potest, cap. j. §. ad hoc, tit. hic finit lex. vbi si vassallus monitus ad pręstandum seruitium diu pręstare cessauerit, feudum amittit, Imola, c. ij. col. x. versi. vnum restat, de feud. Isernia. & Aluarotus d. §. sed nec alia, Cum. cõs. 164. col. ij. incip. prælatus, Prepofit. in prælud. feud. col. 8. Alber. Bru. consi. 41. tertio dubio.

¶ In quãta autem mora esse debeat, vt cadat. videtur id repositũ in iudicis arbitrio, per Rom. in l. 1. §. primo ff. de publican. qui id iudicat ex eo, quia, cùm in hoc casu nullum certum & determinatum tempus lex vel consuetudo prefixerit, iudicis terminationi stari debet, l. j. in fi. ff. de iur. delib. pro quo facit, ꝙ si in feudo recto, vassallus monitus non præstat seruitium, non amittit statim feudum, nisi post interpellationem diu steterit, quod quidem iudicis arbitrio determinatur, vt est casus in d. §. ad hoc, vbi doctor. quamuis in feudo recto militat diuersa ratio, quia in eo indeterminata, & sine præstituto tempore debentur seruitia, vnde nihil mirum esse debet, si statim facta interpellatione non cadit, cùm debeat vassallus habere aliquod tempus ad se accingendum, & se præparandum ad talium seruitiorum præparationem, quo non dici potest euenire in hoc feudo pensionario, in quo sciens ad quid tenebatur, potuit præuidere eueniente fine anni, Bal. Aluarot. & alij d. §. ad hoc col. ij.

¶ Tertius casus est quando non monitus fuit negligens in præstatione annuæ pensionis, & debiti certi seruitij, quia licet Imola, suprà adductus & alij teneant, quòd non cadat, licet cesset etiam per mille annos, tamẽ videtur, quòd cadat, & cadere possit, quia in omnibus contractibus, in quibus annua pensio præstatur, & vtile dominium in accipientem transfertur, accipiens ob non solutionem, & cessando per tempus

pus debitum soluere, cadit, vt videmus in emphyteuta l. ij. C. de iure emphy. in colono simplici, l. quero. §. inter locatorum ff. loca. in conductore ad longum tempus per Iaſ. d. l. ij. numero 39. in conductore vectigal. per Bal. in l. ædes. C. loca. Bar. & Imola. in l. vectigalia §. primo ff. de publica. & ſic in omnibus cōtractibus penſionarijs; vnde idē hic quoque videtur dicendum, facit quia tale feudum datur ſub modo, vt annuam penſionem præſtet, l. j. & ibi glo. C. de his quæ ſub mod. ſi ergo modus ſtudioſè nō obſeruatur, deficiente cau
12 ſa, & † forma debet eius eſſe deficere, d. l. quæro §. inter locatorem, itā in terminis Bal. in l. fi. C. de liberat. eā, facit quia eo modo, quo reuocatur donatio, tali & eodem reuocatur, amittiturq; feudum capitu. j. §. prædictis, vbi doct. quæ ſuer. prima cā. benefic. amit. & cùm ob inobſeruantiam pactorum reuocetur donatio, l. fi. C. de reuocan. donat. itā parimodo & feudum; facit quia ſicuti expreſsē monitus poteſt expelll, ſi diu ſtet ſine præſtatione petitorum ſeruitiorum, itā parimodo quando die ſolutionis adueniente diu remoratur, cùm dies ipſa pro homine interpellet. Facit ad hoc tex. d. §. ad hoc, ſi litera ſit intellecta prout ibi intelligit Bal. in verbo recuſauerit, quòd vaſ-
13 ſallus † obligatus ad certū ſeruitium præſtituto die præſtandum, ſi non præſtat etiam non monitus feudum amittit, quia non ſoluens dicto tempore recuſare videtur ſolutionem, itā tenent Bal. & Aluarot. ibi in ſecunda col. quòd tempore præfixo præſtationi ſeruitij, ſi illud debito tempore vaſſallus non præſtat, etiam non monitus, quòd cadit à feudo tenet Iſerni. in cap. ij. an ille, qui interfec. fra. dom. ſuc. Bal. conſi. 191. incip. inter cætera, & quòd interpellatio non ſit in conſideratione habēda, videtur facere tex. d. cap. licet, vbi vaſſallus ſciens domino periculum imminere tenetur vltro non monitus auxilium præſtare, aliàs feudum amittit, quamuis ſi neſciret periculū imminere ſatis foret, ſi domino cùm peteret paratus eſſet ſeruire; vnde in propoſito, ex quo vaſſallus ſcit obligationem fore ad diem præſtitutam ad ſoluendam annuam penſionem, non ſoluendo non poteſt dici etiam ſi non requiſitus non negligens, vnde feudo priuari
14 debet, quia dies † interpellat pro homine glo. & Imola cap. breui extra de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ceſſans ſoluere per tempus à lege ſtatutum cadit ab emphyteuſi.*

2 *Emphyteuta non eſt de neceſſitate nunciandū vt ſoluat.*

3 *Eccleſia habens emphyteuſim ab alia eccleſia ſi ceſſat ſoluere intrà tempus ſtatutum cadit.*

4 *Eccleſia & minores ob non ſolutionem cadunt, ſed reſtituuntur.*

5 *Eccleſia ſi ſucceſſit priuato, qui dedit in emphyteuſim, quomodo tempus diſtinguatur.*

6 *Emphyteuta pro re ſummi valoris ſoluēs denarium tantùm, ceſſans in ſolutione cadit.*

7 *Emphyteuta cadit etiam ob non ſolutam integram penſionem.*

8 *Nummus ſolus non ſolutus operatur quòd pecunia non dicatur ſoluta.*

9 *Fallit ſi per errorem minus ſoluitur, item ſi per impotentiam.*

10 *Vno ex hæredibus emphyteutæ deſſiciēte pro parte ſua, res tota cadit.*

11 *Caducitas obeſt deſcendentibus, & agnatis vocatis ex prima inueſtitura.*

12 *Vno ex hæredibus ceſſante ob impotentiā res non cadit in commiſſum.*

13 *Vno ceſſante omnes cadunt de iure ciuili non de æquitate canonica.*

14 *Emphyteuta propter ceſſationē ſolutionis cadit etiam ſi in inſtrumento fuerit alia pœna appoſita.*

¶ EMPHYTEVTA quoque nō poteſt ceſſare in ſolutione canonis, aut penſio-
1 nis conuentæ, quia ſi deſiſtat † ſoluere per tempus à lege ſtatutum cadit ab emphyteuſi, & eijcitur l. ij. C. de iur. emphyt., vbi emphyteuta non poteſt differre ſolutionē penſionis vltrà triennium vbi glo. verbo trienniū dicit tantum tempus dari emphyteutę priuati emphyteutæ verò eccleſię ſolum bienniū fauore eccleſiæ, authen. qui rem C. de ſacroſan. vbi Caſtren. Bal. Iaſ. & alij c. propter, §. verum c. potuit extra, loca. vbi emphyteuta, qui in ſolutione ceſſauit per biennium, iuſtè poteſt expelli, niſi ſibi celeri ſatisfactione cōſulere ſtudeat,
2 vbi ſubdit tex. etiam ſi ſibi † non ſit nūtiatum, vt ſoluat, cùm in hoc caſu dies ſtatuta pro domino interpellat, vbi glo. in verbo bienniumi dicit, quòd, ſi emphyteuta promiſsit ſoluere pœnam rato manente pacto, ſi non ſoluat penſionem, poterit pœna exigi, & nihilominus de emphyteuſi repelli.
3 ¶ Quæ concluſio & militat in eccleſia, quæ habeat emphyteuſim ab alia, quæ ſi ceſſet ſoluere debitam canonem intrà tempus à iure vel canone præfixum, cadit, vt repellitur, per glo.

glo. quæ dicit in authen. qui rem, in verbo repelli in fi. C. de sacrosan. eccles. per Bal. in l. placet eo. tit. glo. in cap. potuit. loca. vbi Anto. de But. tenet Specul. de loca. §. nunc aliqua, versi. 14. quæritur, vbi dicit, quòd ecclesiæ & minori cessantibus, in soluenda pensione currit hoc tempus, & incidunt in commissum,
4 tamen inquit † restituuntur, vbi administrator, aut tutor non sint soluendo, l. si ex cã, §. pen. ff. de mino. extra de in integ. restit. constitutus, quod est verum, si sine dolo sit cessatum, secus etiã dolosè pro quo Bal. consi. 225. lib. primo, sequitur Ias. d. l. ij. col. 13. & 14. decimò, vndecimò, & duodecimò quæro, C. de iure. emphyt. vbi tenent, quòd ecclesia & minor cadentes ob cessatam solutionem ab emphyteusi habent restitutionem in integrum, & restituuntur infrà quadriennium, & quòd ad hoc, vt cessantes priuentur, requiritur trienniũ, non biennium, per Salycet. d. l. ij. in fi. & Io. And. in addit. ad Specula. versic. 22. ne inductum in fauorem ecclesiæ, vt eius emphyteuta cessans per biennium cadat, & priuetur, retorqueatur in damnum illius, tenet Bal. in authẽ. qui rem, etiam in casu quo vna ecclesia habet emphyteusim ab alia, & quòd sufficit bienniũ, vt per eum versi. quærit hic glo. & subdit Ias.
5 ibi † tertiò decimò quæro, quòd, si ecclesia successit priuato, qui dederat fundum in emphyteusim, contrà emphyteutam talem cessantem attenditur tempus cessatum apud priuatum, & tempus cessationis apud ecclesiã, quia tempus cessatum apud priuatum computatur, & enumeratur ad rationem triennij, tempus verò cessatum, quo res est penes ecclesiam, cõnumeratur, & computatur ad rationem biennij per iura, quæ ibi Ias. adducit.

¶ Et in tantum est vera dicta cõclusio, quòd, si
6 emphyteuta pro re † summi valoris soluat vnũ denariũ, puta pro Castro, aut oppido, si cesset per triennium aut biennium in solutione, cadit, Castrum amittit, tenet glo. in authen. qui rem in verbo repelli C. de sacrosan. eccles. vbi Paul. de Cast. versi. in glo. magna, tenet Specula. §. nunc aliqua versi. 103. vbi in additio. fac. glo. in l. cõmuni diuidundo, ff. in princip. ff. cõmun. diuidun. & quod habetur in l. eodem, §. cato. de verb. oblig. vbi propter nũmum nõ solutũ de sorte, cõmittitur tota pœna, Bar. Bal. & alij d. authen. qui rem, Alex. consi. 105. lib. iij. magnificè prætor.

7 ¶ Item cadit † emphyteuta, qui non soluit integrum canonem, sed cessauit per triennium in integrali solutione, pone qui erat obligatus soluere x. cessauit in solutione quinque per biennium, aut triennium, quia per talem cessationem cadit à toto, tenet Oldra. consi. 29. per Bal. in rubrica de contrahen. empt. x. q. Alber. d. authen. qui rem, Imola in c. potuit, 39. colu. tenet Sal. in authen. perpetua, de sacrosan. eccles. Paul. de Castr. in l. in exequutione §. pro parte ff. de verb. oblig. vbi tenet, quòd, si totum soluisset excepto vno nummo, ob talis nummi cessationem cadit in totum, Ias. d. authen. qui rem, fac. glo. in l. res bona, ff. de cõtra-
8 hen. emptio. quæ habet quòd, si res † sit vendita sub pacto, quòd nisi die statuto fuerit soluta pecunia, quòd res sit empta, res erit empta, si vnus solus nũmus desijt solui, Bald. in rubrica C. de contrahen. emptio. idem in l. cùm allegas, C. de vsur. vbi decidit quòd propter defectum vnius nummi cadit quis ab emphyteusi vnius Castri valentis mille Barba. consi. 40. primo volum. col. x. circa secundam dubitationẽ, quod quidem duobus modis limitatur, primo si per errorem minus soluatur, talis error non præiudicat, l. quamuis rationes, ff. de condit. & demonst. not. Bal. in l. pro hæreditarijs iij. colu. ff. de hære. & actio. vend. secus si de industria, sciensq; ac prudens omisserit soluere illum denarium d. l. quamuis ff. de cond. & demonstra. vt per Bal. Imolam, & Raphael. Cuman. qui ibi ita intelligunt, & limitant, quia tam paruus er-
9 ror nocere non debet; Ita limitat † in inquilino, & emphyteuta cessantibus in vno nummo, Alex. consi. 106. col. 6. versi. præterea illud, lib. tertio Barba. in proœmio. clem. in vtraq; lectura. Socin. d. l. quamuis, Iaso. in authen. qui rem col. pen. versi. intellige tamen, C. de sacrosa. eccles. & alij relati per Tiraquel. de retract. conuentional. §. iiij. glo. vj. versi. sed id tamen, mihi nume. 29. Secundo loco potest limitari, si cessatum fuit in solutione propter impotentiam, & paupertatem, per Spec. §. nunc aliqua, versi. 29 quia in nihilo cadit, si sit paratus, vt per Io. And. ibi.

10 ¶ Et si vnus † ex pluribus hæredibus emphyteutæ defuncti cesset in solutione canonis, pro parte sua, res tota cadit & in totum, nõ pro parte, per glo. ordin. in l. communi diuid. in princip. in glo. magna, ver. confunderetur, ff. com. diuid. per Hostien. de loca. in summa, §. si. versi. quid si vnus, Alber. in l. ij. C. de iure emp. Specu. in §. nunc aliqua versi. 70. vbi Ioã. Andrea. quia quoad pœnã euitandam non sufficit particularis solutio, l. in exequutione §. fin. ff. de verbo. obliga. & res est clara per suprà firmata, quia si vnus emphyteuta soluit tantùm partem canonis cadit; eandem conclusionem sequitur Afflict. vbi dicit cõiter teneri decis. 153 nu. iiij. Ripa in l. quarta §. cato. nu. 44. ff. de verbo obliga, cùm enim prima obligatio esset in-

solidum

solidum in persona emphyteutæ non potest mutari facto hæredum, sed transit in omnes cum illa obligatione solidi, Albet. tamen in d. l. cõmuni diuidundo dicit, quòd immò communis opinio est in contrarium, sed potest esse quòd secundùm sua tempora verum dixerit, sed hodie opinio glo. procul dubio est magis communis, vt scilicet omnes eadunt, & licet videatur aliquantulum rigorosa, esset tamen seruanda in practica, quia aliàs de facili multæ emphyteuses ad nihilum reducerentur Iul. Clar. lib. quarto sententiarum §. emphyteusis 8. q. quæro quid.

¶ Et adeo verum est, vt res sit eaduca facta per cessationem in solutione canonis per vnũ
11 ex hæredibus, quòd talis cessatio, † & caducitas ex dictã cã incursa obest eius descendentibus, & agnatis vocatis ex tenore prędictę inuestituræ per Specula. §. nunc aliqua versi. 78. per Ias. l. ij. numero. 58. & seq. de iure emphyt. vbi attestatur esse cõmunem, illum refert apostil. ad Riminal. consi. 381. numero quarto, Ruin. consi. 168. lib. primo numero 6. sequitur Iul. Clar. d. loco versi. sed hic quæro, qui dicit cõmuniter verum, licet ipse iudicet rigorosum.

¶ Istam conclusionem limitat Ias. d. l. ij. decimò septimò quæro tribus modis, sed meo iuditio primæ duæ nõ sunt limitationes si benè inspiciatur, sed tertia limitatio est benè limi-
12 tatio, vt videlicet fallat istà conclusio, † quòd vno ex hæredibus cessante in solutione nõ incidatur in cõmmissum, quando cessatio in solutione prouenit ex impotentia, & paupertate, per quam nõ cadit per Specula §. nunc aliqua
13 versi. 29. subdens † quòd conclusio ista vt defectu vnius omnes cadant, procedit de iure ciuili, non autem de æquitate canonica per Ioa. de Imola, cap. potuit 39. col. et seq. vt ibi ꝑ Ias.

¶ Item est etiam caduca res emphyteutica propter cessatam solutionem, etiam si in instrumẽ
14 to fuerit alia pœna apposita ꝑpter † cessationem solutionis, quia non soluens poterit non obstante talis pęne appositione de emphyteusi expelli, tenet glo. in verbo repellere, in l. ij. allegata, quam omnes sequũtur, vbi Ias. nu. 139. quod tamen intellige vt glo. ibi videlicet vt nõ possit vtrumq; fieri, scilicet pẽtere pœnam, & expellere, sed potest dominus directus elligere ex istis duobus, vtrum mallit, pro quo Bar. pulchrè d. l. ij. versi. quæro quid C. de iure emphyt.

SVMMARIVM.

1 *Pensio si soluitur singulo lustro, emphyteuta ecclesiæ non cadit, nisi si cessauerit per duo lustra, priuati verò per tria.*
2 *Fructus vnicus si percipitur vnico biennio, requiritur quòd cessetur per duo biennia.*
3 *Tempus cessationis debet esse continuum.*
4 *Dictio per tempori appositum temporis continuationem denotat.*
5 *Iuramẽtum operatur, vt emphyteuta cadat, si cessauerit in primo anno tantùm.*
6 *Emphyteuta si sit interpellatus ad soluendum, cadit non expectato biennio.*
7 *Respublica & ecclesia æquiparantur.*
8 *Quid si pensio quolibet mense sit soluenda.*
9 *Cessas in solutione ob impotentiam & paupertatem non cadit.*
10 *Emphyteuta non cadit ob cessationem solutionis si non habuit possessionẽ emphyteusis.*
11 *Pactum de non expellendo emphyteutã ob non solutionem seruari debet.*
12 *Consuetudo valet, vt emphyteuta non soluendo non incurrat caducitatis pęnam.*
13 *Consuetudo fortior est, quàm pactũ priuatorũ.*
14 *Rescriptum impetratum, quòd emphyteuta nõ cadat propter non solutã pensionem non valet, secus in priuilegio.*
15 *Emphyteuta ecclesiæ potest celeri satisfactione sibi prouidere.*
16 *Celeriter quomodo dicatur sibi emphyteuta cõsulere.*
17 *Mora purgatiò admittitur in emphyteusi ecclesiastica, secus in priuati emphyteusi.*
18 *Morę purgationi locus non est post domini declarationem.*
19 *Mora purgari nõ potest ob iuramenti interuentum.*
20 *Cessans nõ cadit si post biennium dominus recipit pensionem.*
21 *Limitatur si dominus sciens recipit, secus si ignorabat.*
22 *Emphyteuta cessans non cadit si erat creditor domini.*
23 *Compensatio non fit ipso iure immò nisi opposita sit.*
24 *Emphyteuta, qui cessauit ob legitimum impedimentum (puta quia carceratus) non cadit.*
25 *Emphyteusis conseruatur per solutionem factam à creditore emphyteutæ.*
26 *Emphyteuta liberatur præscriptione quadraginta annorum.*
27 *Obligatus soluere frumenti quantitatem ex certo fundo non cadit ob non solutionem*

28 *Testator si legauit aliquid ecclesiæ super tali fũdo, an res videatur affecta, & numero 29.*
30 *Summa est ratio, quæ pro religione facit.*
31 *Emphyteuta si soluit vni ex hæredibus Domini, alijs, aut non soluit, non cadit.*
32 *Cessans non cadit, quando non constat esse magis emphyteuta, quàm censuarius.*
33 *Ignorantia excusat.*
34 *Oblatio sufficit ad euitandum pœnam caducitatis.*
35 *Oblatio debet fieri realiter, non autem verbo tantùm.*
36 *Verba instrumenti emphyteusis si in personam sint concepta res nõ afficitur, secus si in rem, & impersonaliter.*

SED quòd emphyteuta, aut conductor cadat à iure, si cessat per biẽnium vel triennium, intelligi debet, quando solutio non est aliter limitata p partes vel declarata, quia
1 si sit pactum inter partes, quòd canon vel pensio soluatur singulo lustro, emphyteuta ecclesiæ non caderet, nisi cessasset per duo lustra, & sic per x. an. emphyteuta priuati per tria lustra, & sic per ann. 15. ita intelligit & declarat Bal. in l. ædem. col. ij. versi. & quæro. C. loca. vbi quærit quomodo accipiatur biennium, & respondet per duos, aut tres terminos l. quod in anno. §. idem si locatur ff. sol. mat. subdens ꝙ est verum adhuc, vt si quolibet lustro sit soluendum, duo lustra computentur pro biennio, & tria pro triennio, & si est solutum bis, vel ter in vno anno, tamen biennium, aut triennium est expectandũ latè per Rolan. de valle consi. 87. versi. quartò dicitur numero 29. vbi quòd,
2 quando † vnico bienio percipitur vnicus fructus, ad hoc vt cessans soluere cadat à Iure emphyteutico, requirit, quòd cesset per duo biẽennia. faciunt adducta per Bar. in l. in legẽ. C. loca. & in l. item quæritur §. qui impleto ff. eo. ita limitat, & intelligit hanc conclusionem Ias. in Authen. qui rem, col. 4. in tertia additio. versicu. ij. limita. C. de sacrosan. eccles. sequitur Alex. in l. diuortio §. ob donationes, col. iij. vers. in ea, ibi, ff. sol. mat. vbi dicit secundùm Bald. ꝙ regula ista, quòd cessans per biennium in solutione cadit, non intelligitur militare, quando in tali biennio, vel triennio, vnus solus fructus percipitur, quia si sit cõcessa emphyteusis, vt singulo anno soluatur canon in festo resurrectionis, si euenit, quòd transiuit bis terminus resurrectionis, quòd non soluit emphyteuta, nõ tamen transiuit totum biennium, non dicetur ob hoc emphyteuta à iure suo cecidisse, p Ioã. And. ad Specula. de loca. §. nunc aliqua versic. 87. quia requiritur lapsus biennij, non quòd labatur vnus terminus soluendi, per multa ibi per Alex. adducta, sequitur Ias. in l. ij. col. ij. versicu. iiij. nota. nu. 4. C. de iure emphyteu. vbi ad hoc addit tex. in l. si sic constituta sit aqua, ff. quemadmodum ser. amit.

3 ¶ Et an istud triennij tempus debeat esse continuum, Ias. ibi adducit Paulum de Leaz. in d. c. potuit de loca. sed quòd debeat esse continuum declarat optimè Bald. in d. authen. qui rem, in prima col. versi. sed pone, vbi inquit sed pone, quòd soluit censum primo anno, secũdo verò anno, nõ tertio sic, quarto non, an poterit expelli, respon. ꝙ non, quia requiritur quòd cesset per biennium continuum, quia quando
4 dictio † per adiungitur tempori denotat continuationem temporis, l. vrbana, §. pernoctare, ff. de verb. sig. dicit Dec. in d. authen. qui rẽ, col. iij. versi. secundò nota. sequitur Salycet. in l. ij. col. j. in fi. versi. quęro an hoc triennium, latè Socy. consi. 118. circa præsentem consultationem lib. secundò vlti. dubio.

¶ Nec habet locum ista conclusio priuationis, & caducitatis, si in conuentione vel instrumento talis solutionis faciendæ interuenit iuramẽ
5 tum, quia propter † virtutem iuramenti cessans in solutione in primo anno cadit, & priuari potest per doctrinam Bal. in c. querellam de iur. iur. in fi. versi. vlti. conclude. Alex. consi. 85. nõ puto circà principiũ lib. primo, vbi dicit, quòd postquàm conductor in anno præsente nõ soluit affictum, prout iurauit, & promisit, quãuis in soluendo non cessauerit per biennium, aut triennium, cadit ipso iure à iure suæ conductionis propter periurium, l. si quis maior, C. de transac. per tex. d. c. querellam, vbi propter periurium, ille qui iurauerat soluere pensionem, incidit in cõmissum, & priuatur iure suo absq; eo, quòd expectetur cessatio biennalis, & propter verba generalia in d. l. si quis maior, videlicet in pacto iurato, quod est verbum generale extẽdens se ad omnes contractus, vt. ibi per Alex. idem Alex. consi. 105. col. 4. libro tertio Marsil. sing. 226. Franc. Rip. §. c. ij. colu. de rescrip. Dec. authen. qui rem col. 4. vers. octauò quòd, C. de sacrosan. eccles. Ias. l. ij. versi. nonò quæro, col. 13. nu. 47. vbi post aliqua in contrarium deducta tenet, & sequitur opinionem Bal. Rolan. à valle. consi. 6. versi. vltimò potest responderi nu. 42. idem consi. viij. versicu. non obstat vltimum nu. 41. & consi. 77. versi. secundò non obstat nu. 18. vbi multa allegat.

¶ Item non videtur habere locum ista conclusio in casu, quòd emphyteuta sit interpellatus 6. vel citatus ad soluendum canonẽ quia isto

casu non expectatur spatium biẽnij, sed statim
post sex menses priuatur,& cadit,tenet Angel.
in l.locorum domini,C.de omni.ag. deser. lib.
xj.vbi si ecclesia fecerit citari suum emphyteu-
tam,vt solueret,si non soluit,sufficit cursus sex
mensium,vt possit expelli,per illũ tex. vbi tri-
butarius reipublicæ citatus ad soluendum tri-
butũ cessans per sex menses, potest priuari do-
minio,sic in emphyteuta ecclesiæ,quia respub.
7 † & ecclesia æquiparantur, l. respublica, & ibi
glo.ex quib. caus. maior. quia quod dicitur de
triennio,vel biennio procedit, quando emphy
teuta numquàm fuit interpellatus,vt solueret,
vel fuit interpellatus non inditialiter, istud vi-
detur mirabile,& ideò reprobatur per Ias. d. l.
ij.col.13.versi.octauò quæro,num.46. de iure
emphyteu. vnde respondendo ad illum tex.l.
locorum dicit,quòd ideò ibi deciditur,quia ibi
concurrũt duo,videlicet quia tributarius erat
deserens agrum,& cessans in solutione tributi,
id quod non videtur posse militare in emphy-
teuta solùm cessante in solutione, vt per Iaso.
ibi,sequitur istud Alex.in apostil.in d.l.locorũ,
Barba.in cap.quoniam frequenter,§.porrò 18.
col.vt lit.non contesta.Corset.sing.96.aliàs li-
tera,e ver.emphyteuta,Barba.in c.potuit extra
loca.idem tenet se corrigens.
8 ¶Nec † parimodo habet locũ conclusio,quã-
do est facta emphyteusis cum pacto, quòd in
quolibet mense fiat solutio pensionis, quia tũc
non expectabitur triennium, sed tantùm tres
menses duplicati,& sic sex mensium spatium,
ita tenet singulariter Spec.in tit.de loca.§. nũc
aliqua,versicu.87.per tex.in l.si sic ff.quemad.
ser.amit.sed contrarium tenet in aditio. ibi Io.
And.quòd immò semper requiratur trienniũ,
nec obstant contraria,quia loquũtur in pręscri
ptione libertatis nos verò sumus in pœna ꝓue
niẽte ex cessatione solutionis,ita tenet Ias. d.l.
ij.col.14.versi.quartò decimò, nu. 52. dę iure
emphyteu.
9 ¶Item † non habet locum ista cõclusio, quòd
cessans in solutione priuatur,& cadat,quando
emphyteuta non potest id soluere,ad quod te-
netur per nota.p Anton.de But.in c.significã-
te de pigno.quarto.not. sac. optimè tex. in c.
querellam de iureiuran. Bal. dicit quòd pau-
pertas eum excusat,quia tunc nõ est periurus,
c.breui de iureiura. Bar.in l. quod te ff. si cert.
pęt.Bal.c.literæ de dilatio.Ias. l.ij. de iure em-
phyt.C.col.xiij.versi.nonò quæro. idẽ l. si quis
maior,co.l.iij.de transac.Dec.cap. ij.3. not. de
rescrip.idem Ias.ibidem col. 15. versi. secundò
potest is,& col.seq.versi.tertiò limita, & colu.
xv.sextò decimò quæro,vbi dicit,quòd emphy
teuta cessans in solutione partis canonis expel
litur à toto,nisi cessauerit propter paupertatẽ.
10 ¶†Nec parimodo habet locum ista pœna ca
ducitatis,& priuationis,si emphyteuta non ha
buit possessionem emphyteusis,per Guliel. de
cun.& Bal.in l.solemnibus,C. de rei vend. cir-
ca fi.per Abba.consi. 67. in causa,quæ vertitur
lib.2.col.fi.Paul.de Cast.consi. 215. si non in-
terest in fi.per Ang.in consil. 311. in themate,
quinto dubio,Card.consi.92. fauẽdo pupillis.
11 ¶†Et simili modo sallit illa regula,si sit expres
sè inter dominum,& emphyteutam conuentũ
quòd etiam si cessauerit, nullo modo possit ex
pelli, quia tale pactum seruari debet, & nõ po
terit expelli,per glo.in l.ij. verbo repellere,C.
de iure emphyteu.quæ licet loquatur in em-
phyteuta priuati,tamen idem est in emphyteu
ta ecclesiæ,per Bar.in l.fundi C. de fund. patr.
lib.xj.Paul.de Cast.consi.137.primò videndũ,
tenet Specul.post multa adducta in contrariũ
§.nunc aliqua versi.89.quæritur de loca.ex sen
tentia Odofredi dicentis valere tale pactum,
siuè fiat ad tẽpus,siue ne vmquàm deijciatur,
quia licitum est domino iuri suo renuntiare, l.
si quis in conscribẽdo,C.de pact. quia si valet,
& debet valere pactum, super deijciendo ces-
santem,debet etiam valere super non deijcien
do periura, & alia,quæ ibi cumulatè Specula.
adducit.
12 ¶†Et si valet pactum,vt quis cessans nõ deij
ciatur,debet etiam valere consuetudo, si quę
existat,quòd quis non soluendo non incurrat
pœnam priuationis,quia,si valet pactum,à for
tiori valet consuetudo,ita dicit Abba. in consi.
72.omnipotẽtis Dei in negotio Guidonis col.
ij.versi.sed his non obstantibus,vbi dicit,quòd
valet pactum,vt emphyteuta non possit expel-
li ex cessatione solutionis, ergo inquit debet
13 valere consuetudo,cùm sit fortior, quàm pa-
ctum priuatorum,vt probatur.cap. fi. de con-
suetu.not.Bar.in l.omnes populi, ff.de iust. &
iur.tenet Io.de Anan.consi.84. videndum est,
col.fi.versi.postremò tenet Ias.vbi multa addu
cit in l.ij.C.de iure emphyt.col.36.versi. an au
tem valeat consuetudo, & pari ratione valeret
statutum per not.in l. de quibus, ff. de leg. li-
cet sit secus in rescripto apostolico obtento, ꝗ
emphyteuta cessans in solutione non possit ex
14 pelli,quia taliter † impetratum rescriptum nõ
valet,per Bal.in l.si à te. versicu. & nota, C.de
pact.inter empto. quia cùm rescriptum regu-
lariter respiciat obseruationem iuris,l.falso, C.
de diuers.rescrip.tale rescriptum censetur sub-
reptitium; Sed est secus in priuilegio, quia
priuilegium ad euadendum istam pœnam ob-
tentum valet,quia talis pœna est odiosa,& præ
sertim de iure canonico, vt not.in c. suam ex-
tra,de

tra de pen. per Dec. in authen. qui rem, iij. col. versi. sextò fallit, C. de sacrosan.

15 ¶ † Item non militat ista priuatio vel caducitas, si emphyteuta ecclesiæ statim post bienniũ soluit, & celeri satisfactione sibi pronidit, c. propter sterilitatem, c. potuit, extra loca. vbi glo. in verbo celeri, inquit & per hoc patet, quòd emphyteuta potest purgare moram offerendo canonem post biennium, & quod aut quãtum

16 tempus importet ista celeritas, & † quomodo dicat celeriter soluere & satisfacere, post multa glo. concludit & residet, quòd id sit in arbitrio iudicis, ex quo non reperitur determinatũ à iure, & Abb. ibi in d. glo. secundùm Innocen. dicit quòd celeriter dicitur satisfacere, si exactus in iudicio, vel extra soluit sine præfixione termini, & multò celerius si nullam expectat interpellationem, sed sponte soluit Hostien. cõsuluit quòd non expectetur requisitio, & placet Abbati, quia illa verba tex. sibi cõsulere studuisse denotant vt sine aliqua requisitione ipsemet sibi celeriter consulat, & ideo bonus index arbitrabitur, quando dicitur sibi celeriter pronidisse post biennium, quando enim modi cum tempus dicatur, intelligitur arbitrio iudicis, Abb. consi. 77. in causa col. ij. lib. ij. Specula. de loca. §. nunc aliqua, versi. 84. quæritur dicit, quòd qui exactus debitum non soluit, non potest dici sibi celeriter prouidere; subdens & potest dici sibi celeriter prouidere, qui in iudicio vel extra iudicium neque exactus statim, & sine termino vel dilatione persoluit, &c. de quo aliqua deduxi in rubrica de solutio &c. quæ moræ purgatio admittitur tantùm in emphyteusi ecclesiastica, de qua loquitur tex. in d. c.

17 propter † & cap. potuit, non autem in emphyteusi priuati, vt post multam disputationẽ concludere videtur Ias. in l. ij. C. de iure emphyte. col. 23. versi. quod tenendum.

18 ¶ Sed ista moræ purgatio, aut satisfactio admittitur semper post biennium elapsum, quousque non sit declaratus animus, & voluntas domini, quia, si dominus declarat velle, quòd emphyteuta cadat, vel ceciderit, non est locus moræ purgationi Cepol. cautela 136. tu scis emphyteuta, & consi. 138. & 146. dico in al-

19 legata rubrica de solutione, † Sed ista moræ purgatio non admittitur, vbi interuenit iuramentum per Bar. in l. si quis maior, & in l. si insulam ij. quæst. de verb. oblig. Dec. in authent. qui rem, iij. col. versi. secundò not.

20 ¶ † Item fallit ista conclusio, quòd cessans per biennium in solutione cadit, si per dominum post biennium sit factus aliquis actus, per quẽ sit declarata voluntas domini esse, quòd nolit eum cadere à iure, puta si dominus recepit pẽsionem ab emphyteuta, aut conductore pro tẽpore futuro, quia recipiendo talem pẽsionem indistinctè siue faciat cum protestatione, vel sine, præiudicat sibi in caducitate, & in iure expellendo, l. ij. §. non male, ff. de dol. exceptio. & l. qui in futurum, ff. de pact. quia quamuis emphyteuta cessauerit per triennium, non tamen est finita emphyteusis, nisi dominus velit emphyteutam cecidisse per verba tex. d. l. ij. ibi si dominus voluerit, vnde dominus recipiẽdo talem pensionem videtur velle quòd non cadat, per Ias. l. ij. col. 42. versi. sed in terminis, C.

21 de iure emphyt. id quod intellige verũ † quando recipiens canonem erat sciens de caducitate, secus si ignorabat per Ias. ibidem & Paul. de Cast. authen. qui rem, C. de sacrosan. versicu. in tex. ibi, vbi Alber. col. ij. versi. sed pone, vbi ponit casum in terminis de prælato, qui ignorans caducam rem esse, recepit pensionem.

22 ¶ † Item non habet locum ista conclusio, si emphyteuta, qui cessauit per tempus legitimum biennij aut triennij, erat creditor domini in tãtundem, vel maiori summa, quàm erat canon, vel pensio, quia tunc per cessationem biẽnalẽ, vel triẽnalem non cadit, dicit, & tenet Specul. §. nunc aliqua, de loca. versi. 79. vbi dicit, quòd siue cõpensatio fit ipso iure, l. si ambo, & l. cùm alter. ff. de compen. siue non fit ipso iure, sed tamen compensatio fit obiecta ante lapsum biẽnij, aut triennij, est tutua emphyteuta à caducitate, l. si constat. ff. de compensa. tenet Io. And. in additio. ad Specul. ibi Alber. in l. ij. C. de iure emphyt. x. col. Alber. in l. cùm alter ff. de compẽsa. D. Ias. in l. ij. col. 17. decimò nonò quæro versi. vnde videretur, vbi concludit, quòd licet

23 † compensatio ex communi doctorum opinione non fiat ipso iure, immò nisi opposita sit, & quòd si emphyteuta non opposuerit ante tempus prædictum, quòd ceciderit à iure suo, nec postea sit audiendus volens obijcere compensationem, tamen pro euitanda pœna caducitatis, & ad euitandam pœnam, & ad euitandum, ac impediendum cursum vsurarum, sit ipso iure compensatio, etiam si non fuerit opposita ab emphyteuta ante tempus prædictum, glo. & doct. in l. si constat ff. de compensa. per glo. & Bal. in l. j. ff. eo. tit. ita tenet Imola. in c. bona fides, per Ias. ibi allegat.

24 ¶ † Similique modo non militat dicta conclusio, quando emphyteuta iustis & legitimis causis & impedimentis detentus canonem persoluere non potuit, pone quia in carceribus detẽtus fuit, quia si sit lapsum biennium, vel triennium, quòd per talem detentionem satisfacere non potuit, non cadit à iure, quia detentus in carceribus dicitur legitimè impeditus, ità quòd

per cessationem nõ debet expelli, tenet Anto. de But. in cap. significãte quarto not. extra de pig. tenet Ias. in l. ij. col. 18. vigesimò primò quæro, vbi dicit quòd, si caderet, deberet in integrum restitui ex clausula generali.

25 ¶ Item non est locus prædictæ conclusioni, si creditor emphyteutæ soluit canonem pro fundo emphyteutico sibi obligato, quia, licet emphyteuta cesset in solutione per biennium aut triennium, tamen per solutionem factam ab ipso creditore conseruatur emphyteusis, & non cadit emphyteuta cessans l. lex. vectigali versi. tam debitor, quàm creditor ff. de pig. quẽ tex. Bar. & Angel. ad hoc not. tenet Ias. d. l. ij. col. 21. vigesimò quarto quæro; Immò solutio facta per tertium nihil attinentem emphyteutæ, & nullũ ius habentem in re, prodest emphyteutæ cessanti in solutione, & illum saluat à caducitate, etiam si soluat suo proprio nomine, nõ nomine emphyteutæ, quia cùm tractatur de conseruatione iuris realis, velut est iuris emphyteutici, semper factum negotiorum gestoris prodest ad talis iuris conseruationem, per tex. in l. arboribus §. quid tamen, ff. de vsufru. tenent in terminis in emphyteuta Angel. & alij in l. lex vectigali allega. & Lud. Roman. cõs. 103. viso propositę quæstionis themate, quia cùm sumus in conseruatione talis iuris realis non refert à quo soluatur, aut quomodo, aut cuius nomine, modò solutum sit, d. l. arboribus §. quid tamen, & clarius in l. qui fundum, ff. quemadmod. ser. amitta. fac. tex. l. forma, §. si cùm ego, ff. de censi. vbi solutio census, aut canonis facta per nõ habentem ius suo proprio nomine prodest habenti ius quoad conseruationem sui iuris censualis, Spec. d. §. nũc aliqua versi. 82. Guliel. de Cun. in d. l. arboribus, §. quid tamẽ, Ias. d. col. 18. vigesimò quintò quæro. Idem potest facere procurator, maximè si sit ad hoc cõstitutus per communiter doctor. vt per Corset. in repertorio Abba. verbo emphyteuta.

26 ¶ † Nec parimodo cadit à iure emphyteutico emphyteuta, qui cessauit soluere canonem per spacium quadraginta annorum, & semper rem possedit, quia talis dicitur præscripsisse liberationem à pensione soluenda, per Bald. qui dicit in l. Comperit de pręscrip. 30. vel quadra. an. quia tanto temporis curriculo tollitur omnis actio. l. sicut & l. omnes de pręscrip. 30. vel 40. anno. tenet Ias. d. l. ij. col. 20. vigesimò octauò sese remittens etiam aliò.

27 ¶ Et similiter † nõ militat ista conclusio, quãdo aliquis per instrumentum promisisit omni anno soluere sextaria decem frumẽti pro quodam fundo, quia talis ex cessatione solutionis non cadet à iure suo nec incidit in pęnam, l. ij. C. de iure emphyt. quantocũque tempore cesset, quia non constat hunc esse emphyteutã, vel colonum, per Alber. in d. l. ij. col. v. versi. quid de quæstione, idem esse se cessauit in solutione census perpetui, aut aliqua eleęmosina, vel lægato, per Hostien. in summa de loca. §. si. versi. quid ergo, per Specul. de loca. §. nunc aliqua, versi. 86. vbi distinguit, quòd siquidem debetur pensio ecclesiæ ratione dominij, & de hoc constat, & tunc indubitanter res per cessationem incidit in cõmissum, c. pen. de loca. & cap. si. item si ratione eleœmosinæ, si causa alimentorum relictum est, res esse affecta vide-

28 tur, l. ij. ff. de alim. & cib. lega., sed si † testator reliquit aliquid ecclesiæ super tale fundo ad certum tempus, res non videtur affecta, vnde, si solui cessatur, res non cadit, arg. l. quidam testamento, ff. de lega. primo; si verò legauit in perpetuum, tunc quilibet possessor tenebitur, & res affecta videtur, & si testator non dixit relinquo ad tempus, videtur in perpetuum re-

29 liquisse, l. annua ff. de an. lega. & si non † constat, vtrum relictum sit, & ecclesia habet maius dominum ciuitatis, præsumendum est deberi ratione domini; c. omnis de consi. nisi ꝓbetur exemptio c. fin. de caus. prop. & poss. sed si ecclesia non habet maius dominium, præsumitur intuitu ecclesię relictum, quia quod cõmitatur, & incidit in cõmissum, est odiosũ, &

30 tamen † summa est ratio, quæ pro religione facit, l. sunt personæ ff. de relig. & sump. fun. c. cùm plantare de priuileg. sequitur Iaso. d. l. ij. col. xj. versi. septimò quæro.

31 ¶ † Item non videtur militare conclusio, quãdo ego habeo vnum fundum in emphyteusim à Seio, quo mortuo relictis pluribus hæredibus cum vno ex illis facio ego, quod debeo, cum alio non, quia cessans cum illo ego non cado per Guliel. de Cuneo. & Bal. in l. cõmunis libertus, ff. de in ius vocan. secundùm Ias. d. l. ij. decimò octauò quæro, quod videtur cõtrà suprà firmata de eo, qui cessauit soluere in parte canonem, si sic non soluit, intelligitur, quẽ dicimus p cessationẽ solutionis partis cadere, maximè si ego soluẽdo vni ex hæredibus non soluo totum canonem, sed patem tantùm sibi tãgẽtẽ, per Ias. etiam in l. fi. eo. tit. q. 12.

32 ¶ † Item fallit ista conclusio, quando sumus in casu, quòd nescimus, nec apparet, an ille qui soluit, sit emphyteuta nec ne, aut censuarius, an quomodo soluat, quia talis ex cessatione solutionis cuiusuis temporis non cadit à iure per Alber. in l. ij. C. de iure emphyt. versi. quid de quæstione à me quesita, vbi dicit, & ità aliàs respondisse, ex quo non constat istum esse emphyteutam

phyteutam, aut colonum, vel quomodo, sequitur Ias. d. l. ij. in glo. triennij tertiò quæro versi. ad istam addite, & apostilator ibi citat Deci. consi. 146. & Socin. consi. 197. idem tenentes.

33 ¶ Item fallit ista † conclusio quando emphyteuta ignorans rem esse emphyteuticam cessat in solutione, quia tunc ignoranti non currit tempus l. semper §. hoc interdicto, ff. quod vi aut clam. & tantò magis, quia successit in factū alterius, in secundo datur præsumptio verisimilis ignorantiæ, & si cadit datur & in integrum restitutio ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbitur &c. l. j. in fi. ff. ex quib. caus. maior. per glo. quæ dicit in l. ij. C. de iur. emphyt. in verbo secundū legem in fi. sequuntur Bar. Bal. Angel. Salyc. qui dicit esse cōmunem ibi Ias. versi. in ea. glo. numero 184. vbi per multa, quæ cumulatè adducit, id confirmat, Dec. consi. 54. in fi. Imola in cap. potuit, de loca. vbi attestatur de cōmuni, Corne. consi. 165. in lra q. & r. lib. secundo Ias. in l. cùm filiusfamil. §. in hac stipulatione numero 7. ff. de verb. oblig. Socin. Iunior consi. 70. numero 23. lib. primo, sequitur Iulius Clarus lib. quarto §. emphyteusis quæst. 8. versi. prosequendo, vbi dicit, quòd super hoc in practica nulla solet fieri difficultas, nisi dominus directi velit probare scientiam, quo casu cessaret causa restitutionis in integrum, & per consequens restitutio, in dubio autem hæres habet suam fundatam intentionem, quia scientia cùm sit quid facti, non præsumitur, vt ibi per eum.

34 ¶ Item non † videtur habere locum conclusio, quando emphyteuta non soluens accessit ad dominum, & fecit oblationem pēsionis debitæ, quia talis oblatio sufficit ei ad euitandam pœnam caducitatis, & vt non expellatur, tenet glo. d. l. ij. verbo legem sequitur Salicet, qui dicit ita communiter teneri, vt ibi per eum in fi., id pariter attestatur Socin. in consi. 118. lib. quarto in fi. sequitur Ias. d. l. ij. versi. in ea. glo. numero 182. idem Clarus. d. loco. versi. pone quòd, vbi subdit id esse intelligendum, modò oblatio fiat loco, & tempore congruis, & quòd talia oblatio sufficit ad euadendā caducitatem tantùm non ad consequendam liberationem plenariam, quoniam ad eam obtinendam requiritur oblatio, consignatio, & depositio secundùm Ias. & Clarum, intellige quòd oblatio ista † fiat realiter, non autem verbo tantùm, quia, vbi opus est facto, verba non sufficiunt, vbi Ias. dat singulare remedium vt verbalis oblatio excludatur, & nihil operetur, vt quando debitor dicit ego sum paratus soluere, creditor dicat ego sum paratus recipere, quia illo tunc actualiter non soluente talis debitor offerens nihil operatur, & pro verbis verba reporta cap. ecclesias §. his itaque 13. q. 1. ponit Bar. in l. fi. ff. de distra. pig. & aliàs vt ibi per Ias.

35 (margin number beside "latio ista")

¶ Item fallit dicta conclusio in casu, de quo per Barba. consi. 40. primo lib. incip. preclarè ad finem cōsilij, vbi dicit si † verba instrumēti emphyteusis, vel inuestituræ sint concepta nō personaliter, sed in rem, & impersonaliter, & primo casu cùm sit affecta persona non afficitur res, vnde hæres ignorans non comprehendit, si secundo casu, secus, quia multùm ista interse differunt, per Bar. in l. aut qui aīt §. fi. ff. quod vi aut clam, nam cùm per verba sic impersonaliter, & in rem concepta comprehendatur posthumus, qui nondum natus, & non est homo l. cùm inter veteres C. de fideicom. liber ergo inquit multò magis cōprehenditur hæres acceptoris, & per consequens posito ꝙ fuerit ignorans, tamen comprehenditur in tali pacto; & ideò subdit, licet scribentes dicant quòd hæres cessans soluere id, ad quod defunctus tenebatur tamquàm ignorans factum defuncti restituatur in integrum, limitabitur vt non habeat locum, quando verba in contractu sunt cōcepta in rem, vti ibi per Barba. per quam limitationem venit exclusa dispositio l. ij. & illius glo. C. de iure. emphyt. super quo considera.

36 (margin number beside "ad finem cōsilij")

SVMMARIVM.

1 *In censuario contractu nihil iuris remanet penes concedentem, nisi ius percipiēdi censum.*

2 *Censuarius cessans in solutione etiam per longum tempus non cadit à iure suo.*

3 *Cautella vt contractus scribatur emphyteuticus, ne censuarius censeatur.*

4 *Solutio facta per quarto anno arguit contractum emphyteuticam, non censualem.*

¶ SED quid in censuario an si cesset in solutione census per biēnium cadit à iure suo, & videtur dicendum quòd non, etiam si cesset per mille annos in solutione, & est ratio quia censuarius habet in se translatum omne dominium, & quicquid iuris erat, penes concedentem, quia fit iste contractus, quando quis habēs dominium directum vel vtile, illud vendit pro pretio cētum cum pacto, quòd sibi præstetur annuus census, puta decem, vnde penes vendentem † nihil aliud iuris remanet, nisi solum ius percipiendi illum censum, cap. constitutus, de relig. dom. l. ij. C. si cens. vel reliqui

qui,per Archid. cap. quæsitum j. quæst. 3. dico supra rubrica de sig.verb. alien. contractus censualis,& rubrica de annui cens. vend. vnde cùm ius, quod habet,non sit ius reuertibile ad aliam personam, non sit ius in pendenti, sed ius penes ipsum omnimode trãslatum, & habeat rem solùm obligatam ad illa decem, sine periculo caducitatis, aut amissionis, si cesset
2 etiam per longum tempus, non † cadit à iure, nec re priuatur, d. cap. constitutus vbi glo. & Innocen. per Imolam cap. ad audientiam, ij. col. extra de reb. eccles. non alien. Ias. in authen.qui rē,C.de sacrosan. col. 3. versi. limita; sequitur Bal. in authē. & qui C.de bon. autho. iud. poss. col. 13. versi. quæro pone.vbi dicit, quòd census est duplicis generis, alius est censsus,qui soluitur nomine liuelli,& si cessat debitor illius incidit in commissum,alius qui soluitur nomine propriæ rei, & quia proprietas est non soluentis non incidit,idem Bal.l.j.§.j.ff.de publica.per Abb.d.c.constitutus, vbi dicit esse
3 notandũ,quòd cauti simus in † cõcessionibus, vt scribi faciamus ad emphyteusim,non ad cēsum,quia in dubio semper præsumitur contractus censuarius,non emphyteuticus, per Dec. d.authē.qui rem col.3.versi. tertio regula, Ias. l.ij.col.xj.versi.tertiò quæro, C.de iure emphyteut.per Cassid,decis. ij. de Iureiur. vbi habetur,quòd contractus census non habet caducitatem ob non solutionem,sed Ias. contrà d.l.ij. col.55.octauò quæro, quòd si in instrumento sit dictum concedo ad emphyteusim, vel ad cēsum,quòd in dubio præsumitur contractus emphyteuticus,secundùm Io.Fabr. quem allegat, per tex.in l.j.& l.species,ff. de aur. & argen. lega.vt per Ias.ibi in seq.q. nono quæro, vbi tenet,quòd si non apparet de aliquo contractu
4 præcedente,& † apparet solutio facta per 40. an.quòd tunc per eundem Io.Fab.præsumitur præscriptus contractus emphyteuticus, non censualis; Quod tamen limitat,quando contractus emphyteuticus magis frequentaretur in regione, quàm contractus censuarius, aliàs esset contrà.

SVMMARIVM.

1 Colonus qui cessat in solutione pensionis, an & quomodo expelli possit.
2 Dominus non potest ingredi domum locatã absente colono, nisi transacto biennio.
3 Distinctio an & quando colonum expellere possit.
4 Pactũ quòd colonus non possit expelli, intelligitur, si colonus soluat.
5 Inquilinus ad modicum tempus non habet ius in re nec possidet.
6 Colonus à præsenti vsu rei cùmprimùm cessat expelli potest, sed à tota conductione potest tamen expelli si cessauerit per biennium.
7 Distinctio Barto. inter emphyteutam, & colonum cessantes in solutione.
8 Domino dantur tria remedia ad petendam pensionem.
9 Distinctio Imolæ in conductore cessante.
10 Colonus vel inquilinus non potest expelli pro vno nummo non soluto.
11 Æquitatem sequi debemus vbi non habemus ius scriptum.
12 Colonus ex alijs causis quam ob non solutam pensionem expelli potest.
13 Inquilinus quomodo dicatur peruersè versari in re locata.
14 Colonus an ipso iure cadat, vel authoritate propria, vel mediante officio Iudicis.
15 Colonus partiarius quomodo constituatur, & quando cadat.
16 Colonus ad longum tempus, quia habet ius in re velut emphyteuta nõ expellitur nisi clapso triennio, vel biennio.
17 Cõductor vectigalium si debitis terminis cesset soluere pensionem expellitur.
18 Emptor fructuum ad lustrum si cessat debito tēpore soluere pensionem potest expelli.

1 SED Colonus, † qui cessat in solutione pensionis suis debitis terminis,& temporibus an & quomodo cadat,& expelli possit variæ sunt doctorum opiniones,nam secundũ aliquos si biennio cessat, expelli potest, tenet glo.in authen.qui rem,C.de sacrosan.eccles.in verbo per biennium,per tex.in l.quæro,§. inter locatorem,qui id dicit,vbi glo. in verbo biẽnij ff.locat.glo.in §.adeo.in verbo vtimur.instit.locat. vbi dicit,quòd emphyteuta ecclesiæ, & colonus cessans biennio in solutione cadit, glo. in §.scire,authē.de non alien. & in l. vectigalis §.primo glo.pen.ff.de public.,vltrà tex.d.§.inter locatorem,est tex.in d.authen.qui rem,tex. in c.propter,vbi inquilinus expelletur,qui cessauit in solutione canonis per biennium, vbi glo.verbo canonem intelligit de colono, aut inquilino,qui cõduxit ad decem. ann.aut plus, aut minus,& ad sex,aut quinque per Alber.l.ij. de iure emphyt.C.ij.col.per quæ iura adducta apparet,quòd colonus ecclesiæ cessans soluere priuatur biennio; vnde, si ecclesia, cui magis fauetur in breuitate temporis,quia emphyteuta eccle-

tæ ecclesiæ biennio, emphyteuta priuati triennio expellettur, non potest expellere colonum intra trienniũ, multò minus priuatus non potest antè triennium, facit tex. in l. cùm domini
2 horreorum, ff. loca. vbi non datur † licentia domino intrandi domum locatam, quando colonus est absẽs, nisi transacto bieunio, vnde minus ante biennium illum expellere poterit.
3 ¶ † Alia opinio est, quòd ita demum non possit expelli intrà biennium, & nisi elapso biennio, si quidem fuerit factum pactum inter locatorem, & colonum, vt non possit expelli; quia, si fuit tale pactum, nõ potest expelli, nisi cesset biennio; si verò non sit tale pactum, posset expelli statim, quòd cessat soluere, & quòd sit in mora soluendi, dicit glo. in l. ędem. in verbo sol uisti C. loca. hanc opinionem sequuntur Bart. Angel. in l. ij. C. de iure emphyt. Bar. d. authen. qui rem, idem in §. inter locatorem, Abb. d. c. propter, loca. versi. nota vltimò, vbi dicit, quòd aut locatio fuit facta ad longum, aut ad modicum tempus, si primo modo & tunc aut fuit constitunta vna pensio pro toto tempore, & si non soluit in tempore conuento expelli pôt, & cadit, quia non seruanti legem contractus non est ei fides seruanda; Aut pensio est constituta singulis annis, & tunc non eadit nisi biẽ
4 nio lapso, quod habet locum, etiam si fuit conuentum, quòd non possit expelli, nam tale pactum, quòd non possit expelli, intelligi debet, si solnat, vnde inquit Abba. ibi in casu coloni non est differentia inter ius ciuile, & ius canonicum, quia secundùm vtrumq; ius requiritur biennium, secus in contractu emphyteutico. Si verò locatio est facta ad modicum tempus, quod modicum tempus intellige citrà decem annos, non est necesse expectare biennium, sed si non soluit pẽsionem tempore debito potest expelli, etiã propria authoritate domini, & inter istum casum quando ad modicum, & quando ad longum ratio diuersitatis est, quia inquilinus † ad modicum non habet ius in re, nec
5 possessionem, vnde si expellitur non habet aliquod interdictum, colonus autem ad longum tempus possidet, & habet ius pinguius, l. ij. ff. si ager. vectigal. non potest sic repente expelli, ideò expectatur biennium vt per Abb. d. loco.
6 ¶ † Alia est opinio, quòd si dominus vult expellere colonum cessantem solnere à presenti vsu rei tantùm, & tunc, cùm primum cessat, potest expellere; aut vnlt expellere illum dominus à tota conductione, & tunc non potest, quia requiritur biennium, ità intelligunt Iac. But. & Bal. d. authen. qui rem, Bald. in l. ædem. ij. col. idem in l. ij. supra col. versi. sed an emphyteuta. Saly. Fulgo. Paul. de Cast. d. au-

tem qui rem.

¶ Alia & quarta opinio videtur esse Bart. in l. quæro §. inter locatorem, vbi magistraliter distinguit, aut loqueris in emphyteuta cessante in solutione, aut in colono simplici, si primo casu, aut est emphyteuta priuati, & requiritur, ꝙ cesset per triennium, aut est emphyteuta ecclesiæ, & requiritur cessatio biennij. ¶ Aut loqueris in simplici colono, & tunc nõ potest expelli, nisi sit cessatum per biennium; Aut promissio de nõ expellendo nõ est facta, & tunc si colonus & inquilinus est pñs, & cessat soluere, & tunc statim expellitur d. l. ædem. C. loca. aut est absens, ita quòd non reperitur, & tunc expectatur per biennium, l. cùm domino ff. loca. hãc distinctionem & doctrinam Bar. sequitur Ias. in authen. qui rem, tertia additio. & in l. ij. C. de iure emphyt. col. 9. & 10. secũdùm quam inquit apparet solutio omnium contrariorum, & concordatio, quia aut pactum factum fuit cum colono de nõ expellendo eum, & requiritur lapsus biennij, vt pactum aliquid operetur, & sic loquitur §. inter locatorem, aut non fuit pactum, & tunc si colonus abest ità ꝙ non reperitur, & tunc parimodo biennium expectatur, & ità loquitur tex. d. l. domini horreorum vel colonus est pñs; & tunc cùm primùm cessat soluere, expelli potest nedum a præsenti vsu, sed & à tota conductione, addens Ias. ibi, quòd speciale est in colono ecclesiæ, vt non possit expelli, nisi transacto biennio, quia perdit melioramenta, item speciale est, vbi pactũ de non expellendo cessante est appositum, d. §. inter locatorem, qui est tex. singularis ad hoc per Imolam & Lud. Rom. in l. vectigalia §. j. ff. de publican. & Imola. in cap. propter. 24. & 26. col. de loca. item est speciale, vbi colonus est absens l. cùm domini horreorum allegata, vnde si ista sunt specialia, est dicendum quòd in contrarium sit dispositio iuris communis, vnde cessans in solutione colonus & morosus statim potest expelli ex iuris dispositione, & solùm obstat tex. d. authen. qui rem ad quem respondetur quòd ideo colonus ecclesiæ non eijcitur, nisi post biennium, quia tractatur de illius magno piudicio; attento quòd perdit melioramẽta, & est secus in colono priuati, qui melioramenta non, perdit vt ibi per Ias.

¶ Mihi autem non displacet ista distinctio quã sequi videtur Alber. in authen. qui rem, versi. & ideò distinguit, quòd aut agitur de emphyteuta ecclesiæ expellendo, & seruatur dispositio d. authen. de biennio & d. cap. potuit, aut de emphyteuta priuati, & requiritur trienniũ, l. ij. allegat. aut agitur de colono ad non modicum tempus, & expectatur biennium, aut de colono

colono ad modicum tempus, & tunc primo anno potest expelli, nisi sit actum in contra-
8 rium; subdens vel † dic contrà colonum tria esse remedia, primo quia petere potest dominus pensionem ex locato, secundo potest illum expellere tamquàm de re propria, & si excipiat de locatione, replicet dominus quòd nõ soluit pensionem, quia non debet & prodesse contractus, quem noluit adimplere pro parte sua, item potest eum expellere tamquàm de re cõducta, & tunc forte expectatur biennium, per iura ibi per Alber. adducta. Facit Imola in c.
9 propter, de † loca. col. 13. versi. in conductore, quòd aut est conductor ad breuissimum tempus, & statim potest expelli eo ipso, quòd non soluit pensionem, quia tunc non videtur implere contractum ex parte sua, prout facere debet, l. Iulianus §. ferri ff. de actio. emp. idem dicas quando locatio facta est ad biennium solum, vel ad minus tempus, quòd non est necesse expectare biennium, nec finem biennij quia tunc posset expelli propter finitam locationem. Si verò conductio est ad maius tempus biennio, & tunc vel est pactum, quòd nõ possit expelli, vel nõ, si est pactum, & tunc pactum est intelligendum, nisi differatur soluere biennium; si verò non est pactum, & simpliciter facta locatio, & tunc poterit locator in continenti eo ipso, quòd nõ soluit pensionem, etiam non expectato biennio ipsum expellere, quod inquit Imola verum de iure communi, quando non est conuentum quo tempore debeat fieri solutio, nec apparet de cõsuetudine, aut de statuto quo tempore sit facienda quia ante illud tempus conuentum statutarium vel consuetudinarium non debet expelli.
10 ¶ Nec potest † expelli inquilinus seu colonus pro vno nummo non soluto, quia id æquitas nõ dictat l. quamuis ff. de cond. & demõstr. nisi vbi in vno nummo reputaretur honor domini, vt in feudo, & emphyteusi nostri temporis, nam quæ sunt paruæ quantitatis quandoque sunt magnæ considerationis, quia sunt
11 magnæ qualitatis, & vbi † non habemus ius scriptum, debemus sequi æquitatem per Bal. l. ædem versi. sed pone locaui, versi. sed nunquid C. loca. hanc opinionem sequitur Ias. l. ij. col. 15. versi. quid aũt, numero 56. C. de iure emphyt.
12 ¶ Item potest colonus vel inquilinus inuitus è domo repelli ex alijs causis, pone, si velit dominus domum reficere, si pro se habitare, & pro necessitate, quæ superueniat post locationem, idest pro necessitate, quæ non erat tempore factæ locationis, & si peruersè agat, & peruersè conuersetur in re locata, & si per biennium cesset in solutione, vt habetur capi. propter de loca. vbi Abb. secundùm Io. intelligit
13 peruersè versari † in damnum dando, veluti si tenet parcos in solario, aut aliter damnificet domum, item si peruersè se habet in domo sine damno, pone tenendo prostibulum, vel ludum, vel exercendo vsuram, vt ibi ꝑ Abb. per Bal. in l. ędem versi. quæro qualiter. C. loca. vbi dicit, quòd ad hoc vt posset expelli, debet intellige malè versatus multùm, non modicè deteriorando & hoc modicum, aut multum re sidet arbitrio iudicis.
14 ¶ Et an colonus ex † pręfatis causis cadat ipso iure, vel expellatur, & an authoritate propria Domini, an verò mediante iudicis offitio habetur in glo. verbo repellere & ibi Ias. ad lõgum in l. ij. C. de iure emphyt. Pau. de Castro & alij in d. authen. qui rē, C. de sacrosan. eccles. latè Bertachin. de Firmo in tract. de gabellis se cũda parte versicu. quintò decimò quęro, versi. conductor vbi multa accumulat. Pau. de Castro in authen. qui rem, ij. col. versi. in tex. ibi, vbi an sufficiat, quòd ecclesia declaret velle illum cecidisse, an requiritur sententia priuatoria, in practica tamen seruatur quòd primo ipsa ecclesia, vel prælatus aut rector declaret voluntatem suam, & facta ista declaratione requiritur sententia declaratoria.
15 ¶ Colonus verò † partiarius, qui est, quando fundus locatur, non certa mercede consistéte in peccunia quia tunc verè est colonus, & vera locatio, sed quando locatur fundus ad certam partem fructuum, vt per Bar. in l. si merces. §. vis maior. ff. loca. versi. tertiò not. & versi. vltimò nota. Abb. c. propter versi. in ea glo. de loca. siquidem dico colonus partiarius cessat in solutione, potest expelli, quia non seruat cõditionem societatis, quia eius contractus sic initus cum domino est contractus societatis; si autem est quasi colonus, quia præstat mercedem in alia re, quàm in pecunia, erit idem, ꝙ in vera locatione nummis facta per Bal. qui ponit in l. ædem, C. loca. versi. item quęro.
16 ¶ Colonus autem † ad longum tempus, siue conductor ad lungum tempus, quia in eo videtur militare eadem ratio, quæ militar in emphyteuta, qui habet ius in re, per Bal. in authen. qui rem allegata, non expellitur nisi lapso triẽnio, si sit priuati, & biennio si sit ecclesiæ per Angel. in authen. de non alien. §. scire autem tenet Abb. cap. propter, vltimò nota. versi. sed concludẽ de loca. vbi Bat. & Imola 25. col. & seq. per Bal. in cap. literę de dilat. sequitur & refert Ias. d. l. ij. col. x. & seq. prædicta procedunt.
17 ¶ Conductor quoque † vectigalium, si debitis terminis

terminis & temporibus cessset soluere pensionem & debitum expellitur, cadit, & reuocatur locatio sibi facta, dicit tex. in l. vectigalia §. nondum solutis ad literã, vbi Paulus de Castro sumat, quòd conductores gabellarum si deficient soluere in aliquo termino, statim sibi potest auferri gabella, vbi Bar. & alij, & Bar. in l. fundum vectigalem C. de iure reip. lib. xj. vbi probatur, & in l. quòd semel. ff. de decret. ab ord. facien. Imola d. §. nondum solut. Lud. Rom. in l. commissa ff. de publican. Ias. l. ij. col. xj. versi. quid autem C. de iure emphyt.

18 ¶ Emptor † quoque fructuum ad lustrũ, qui certis terminis, aut temporibus conuenit soluere pretium si cessset termino & tempore debito conuentam pensionem soluere, aut pretium, potest expelli, quia talis similis est conductori, Clem. monasteriorum de reb. eccles. non alien. quia est eadem æquitatis ratio, quia non est in spiciendum nomen contractus, sed rerum substantia per Bal. qui ponit, & tenet in l. ædem. col. 2. versi. sed quid de eo, vbi respondet ad tex. in l. si quis ita ff. de vsufru. quòd loquitur in gratuita dispositione non quando soluitur annua vel distributiua merces, aut collectiua sub conditione temporis distributiui fructuum per singulos annos percipiendorum vt per Bal. dicto loco. iunctis adductis per Bar. in l. cautem. §. qui maxime, ff. de publican. sequitur Ias. l. ij. C. de iure emphyt. col. 12. quinto quæro.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuta vel colonus expellentur ob rei deteriorationem.*
2 *Conductor duobus modis peruerse agit in re conducta.*
3 *Colonus quattuor de causis è, re conducta expelli potest.*
4 *Colonus si in vna ex duabus rebus locatus malè versetur ab vtraque potest expelli.*
5 *Deterior res fieri dicitur quando à, primo statu diminuitur.*
6 *Res deterior reddita non dicitur reddita.*
7 *Deterioratio debet esse magna & notabilis quantitatis.*
8 *Deterioratio modica attenditur quo ad interesse.*
9 *Conductor qui malè vtitur, ad hoc vt possit expelli tria debent concurrere.*
10 *Coloni qui vltimo anno malè versantur vt plus percipiant tenētur ad interesse.*
11 *Emphyteuta non potest arbores fructiferas amputare cum magna rei deterioratione.*
12 *Emphyteuta non tenetur de leuissima culpa.*
13 *Culpa leuissima in faciendo æquiparatur leui in non faciendo.*
14 *Res non dicitur deteriorata si reperitur in eadem æstimatione.*
15 *Emphyteuta si in vna ex pluribus rebus emphyteuticis malè sit versatus an ab omnibus cadat.*
16 *Emphyteuta nõ excusatur si rem deteriorauerit, licet aliam rem meliorauerit.*
17 *Cessatio canonis & deterioratio æquiparantur quo ad expulsionem, sed in multis differunt.*
18 *Argumentum non tenet de eo quod fit in committendo ad illud quod fit in omittendo.*
19 *Expulsus ob non solutionem, sicuti tenetur ad canonem non solutum, ita expulsus ob deteriorationem tenetur damnum resarcire.*
20 *Promissio pœne non liberat ab expulsione ob cessatam solutionem.*
21 *Expulsus propter deteriorationem, perdit meliorameuta in re emphyteutica facta.*
22 *Pactum quòd emphyteuta non possit ob rei deteriorationem expelli valet.*
23 *Sententia super deterioratione debet ferri ad hoc vt emphyteuta expelli posset.*

DE CADVCITATE OB REI DEteriorationem.

ITEM deterioratione, & ob deterioratione in re commissam emphytenta, inuestitutus, aut colonus cadit à iure, & expellitur p tex. in authen. qui rẽ C. de sacrosan. eccles.
1 vbi qui † rẽ huiusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptam deteriorem fecerit, vel canonem emphyteuticum intrà biennium non soluerit, hac lege repelli poterit habetur in tex. in cap. propter extra locat. vbi annumeratis aliquibus casibus in quibus conductor, è, re conducta expelli potest, rationabiliter etiam inquit tex. amouetur si peruerse ibi fuerit conuersatus, vbi Abb. di-
2 cit, quòd duobus modis † peruersè agit conductor primo quãdo peruersè agendo damnũ dat, vti si tenet parcos in solario, aut aliter damnificet domum, & peruersè se habet sine damno, pone tenendo prostibulum & ludum

in domo cōducta vel exercendo vsuram tunc potest expelli sine remissa sibi pensione pro rata temporis, quia dominus non debet sentire hoc damnum ex culpa inquilini &c. Idem habetur in tex. in l. iij. C. locat. vbi tex. habet ꝙ
3 quatuor de causis † potest inquilinus vel colonus è re conducta expelli, ob cessatam solutionem, si velit domum suis vsibus dominus, si velit eam reficere, si malè sit in ea versatus, vbi Abb. ij. col. versi. circa quartam dicit, quòd tunc malè versari dicitur, quando rem deteriorauit de eo, quod erat tempore conductionis, id quod inquit verum, si multum deteriorauit, puta arbores fructiferas excidendo arg. l. di-
4 uortio §. si fundum ff. sol. mat. subdit † quòd duabus rebus locatis, si conductor sit in vna malè versatus, quòd nedum ab ea, in qua malè versatus, sed ab vtraque potest expelli, quia cùm vnus fuerit contractus, malè versando in vna, malè versatur circa totum, & delinquens in parte priuatur in totum vt ibi per eum, vbi subdit quòd conductor inhonesta faciens, & ibi tenens meretrices tunc expelletur, si quidem ex hoc generatur grauamen locatori, puta quia domus locata est in eodem claustro cū sua, in qua habitabat, quia tunc videtur conductor malè versari, si meretrices inducat, aut alia inhonesta faciat, aut nullum est detrimentum quoad famam aut aliud, & tunc ex talē causa non potest expelli vt ibidem.
5 ¶ Et tunc dicitur † rem fieri deteriorem, qn̄ ab eo statu, in quo prius erat, res diminuitur l. ij. §. deteriorem ff. ne quid in loco public. & in l. non solum ff. de rei vend., & deterioratio rei à peremptione distinguitur l. necessario §., quòd si pendente el secundo in fi. de per. & com. rei vend. facit tex. in l. deperditum ff. de pet. hęred. & quandoque etiam ius deterius fieri dicitur mediāte perēptione, l. & si post, vbi glo. in verbo deterius ff. si quis cau-
6 tio. facit quia res † deterior reddita non dicitur res reddita l. iij. §. si reddita ff. comod. per Dec. in authen. qui rem, col. prima versi. in tex. & non sufficit ad hanc caducitatem, aut expulsionem quælibet vel simplex deterioratio sed requiritur qualificata deterioratio, quia ista
7 deterioratio † ad hoc, vt expellatur non debet esse modica aut leuis, sed magnę & notabilis quantitatis per Paulū de Castro d. authen. qui rem in principio ibi deteriorē subaudi magnæ quantitatis, quia de modica non esset curandum, quantum vt possit expelli per doct. in l.
8 scio, ff. de restit. in integ. sed benè licet † in modica non expellatur, tenetur deterioratus interesse refundere, vt ibi per Castren. per Bal. l. iij. C. locat. versi. quæro qualiter, sequitur Bald. in l. ædem C. loca. versi. quæro qualiter vbi dicit quòd istud multum & modicum quantum sit, est arbitrio iudicantis.
¶ Declarat melius Bal. d. authen. col. ij. versic.
9 secundo nota. vbi dicit, quòd ad hoc, † vt qui malè vtitur, possit expelli, tria debent concurrere, primò quòd sit deterioratio notabilis quātitatis, nam pro modica nō fiet rescisio contractus, ff. de in integ. restit. l. scio, & ita quòd sit ad perpetuam deteriorationem, & sic in proprietate sit deterioratio, non respectu fructuū tantùm, vnde licet non colat sollecitè agrum, & ager efficitur deterior respectu fructuum, non potest propterea repelli, sed est secus in vinea, quæ ex hoc desicatur, & in perpetuū deterioratur per Iaso. ibidem additio., secunda per Bar. & Paul. de Castro. in l. & hæc. §. cùm fundum ff. loca. ꝙ coloni qui vltimo anno no-
10 lunt † putare vineas vel totum prædium seminant contrà naturam prædij, vt plus percipiāt, vnde dn̄s in anno sequēti damnificet̄, tenetur ad interesse, idem Ias. l. ij. C. de iure emphyteu. quadragesimò secundò quæro, & ratio est secundùm Bald. ibidem, quia compendium fructuum præcise pertinet ad emphyteutam, ideò non interest dominī, sed deterioratio rei perpetuæ bene respicit ad proprietarium, vnde non
11 potest emphyteuta † amputare fructiferas arbores cum magna deterioratione rei, l. diuortio §. si fundus ff. sol. mat. Tertiò loco requiritur quòd deterioratio sit commissa dolo, lata culpa, vel leui, nam de culpa leuissima non
12 † tenetur emphyteuta, per glo. not. authen. de non alien. §. scire. refert Ias. in d. authen. qui rē prima additi. versic. limita prædicta, vbi multos citat, & alios citat, qui secundùm istam doctrinam Bal. consuluerunt, prout & ipse Iason met dicit se pariter consuluisse sequitur Dec. d. authen. qui rem, col. ij. vbi declarando dicit, quòd emphyteuta etiam tenetur de culpa leuissima, quia illa regula, quòd emphyteuta nō teneatur de leuissima, procedit, vbi agitur de culpa in non faciendo, & sic de negligentia, quia eo casu non venit culpa leuissima in contractu, qui gratia vtriusque celebratur, secus videtur esse in culpa commissa in faciendo, de qua agitur, quando emphyteuta rem deteriorem facit, quia illa est culpa maior, per glo. l. si
13 mora. ff. sol. mat. vnde culpa † leuissima in faciendo æquiparatur leui in non faciendo, concludit Bar. in l. quod nerua quæst. septima versi. item quæro. ff. depos. glo. l. si constante §. si maritus, ff. sol. mat. & ita decendum est, quòd emphyteuta in casu deteriorationis etiam de leuissima culpa teneatur, vt per Dec. ibi, vbi addit, quòd deterioratio in casu isto habet cōsiderari

fiderati in damno, non respectu lucri l. ij. §. partio ff. ad l. rodiam. de iact. declaro Decium, quòd deterioratio tūc intelligitur esse, vel fuisse, si rei damnum prouenit alquod, non si lucrum cessauit, vel si lucrum non prouenit.

14 ¶ Et res non dicitur deteriorata, † si reperitur in eadem æstimatione, idest si hodie tanti pretij æstimetur, quanti prius & tempore concessionis æstimabatur, licet in bonitate intrinseca facta sit deterior, per Bal. in l. si inter virum, in fi. per glo. ibi C. de iure dot. vbi dicit quòd si prædium datum in dotem restituatur deterioratum in substantiali qualitate, seu intrinseca bonitate, quæ ipsi rei cohæret, & ab ea separari non potest, pone quia maritus non immisit foueas fundo, tamen in pretio tantum valet nunc, idest tempore restitutionis, quantum valuit tempore dati in dotē, quòd talis intrinsecæ deteriorationis ratio nō erit habenda, quia solum pretium conuentum & taxatum axtenditur, nec vltra quicquam potest peti, qualiscumq; ergo sit res in bonitate intrinseca, si continet idem pretium sufficit per Bald. d. loco in finalibus verbis, sed quid si
15 malè † versatus sit emphyteuta aut colonus in vna de pluribus rebus sibi emphyteuticatis, vel locatis, an ab omnibus priuetur, & cadat, & videtur, quòd si sit vnicus contractus, & indiuisibilis, quòd propter vnitatem, & indiuisibilitatem contractus præstationis canonis, totus reputatur vnus contractus, ff. de ædil. edic. l. si plura per Bal. in Authen. si quas ruinas cōl. fi. nūc reuertor C. de sacrosan. eccles. vnde si in vna malè versetur, quòd ab omnibus expellatur, & cadere debeat ab omnibus per Bal. in l. ædem vltima col. C. locat. versi. sed quid si ex pluribus rebus idem melius in l. cùm eiusdem in finalibus verbis, ff. de ędil. edicto. quòd si emphyteuta in pluribus rebus in vna malè sit versatus ab omnibus cadat, sequitur Alex. consi. 118. in casu de quo quæritur lib. 5. versi. accedit in fi. loquens in terminis locationis, & conductionis quòd si sub vnica pensione facta est locatio omnium rerū videtur quòd si conductor sit malè versatus in vna ab omnibus repelli debeat, vt ibidem, sequitur Barba. ad Bal. in l. ædem col. fi. ff. loca. vbi dicit quòd tūc cōsulebat in casu pro Cardinali Mantuano qui locauerat plura nemora suæ ecclesiæ, de quibus fuerat deterioratus in vna.

16 ¶ † Nec excusatur à caducitate, vel expulsione emphyteuta, qui rem deteriorauit, licet aliam rem meliorauerit, vel illā, quam deteriorauit in parte meliorauerit propter quam meliorationem veniret deterioratio recompēsata, quia per tex. in d. Authen. qui rem etiā istis melioramentis priuatur & dicta melioramēta perdit per Ias. d. Authen. qui rem secunda additio versi. quid autem, vbi dicit videndum esse tex. in l. in fundū §. conductor versi. in substitutis alijs ff. de iure fis. secundùm intellectum, quem dant ad illum Paul. de Cast. & Alex. in l. & hæc §. cùm fundum, ff. loca. & per Angel. in l. si colonus, ff. arbo. furt. cęsa. contrarium tenet Bal. l. ædem. versi. sed quid si ex pluribus rebus malè versatur in vno, vbi dicit, quòd si eandem rem in vna parte meliorauit, in alia deteriorauit fit cōpensatio cessante dolo.

17 ¶ † Et licet ad causandam caducitatem, & expulsionem æquiparentur cessatio in solutione canonis, & deterioratio, tamen in multis inter se ista differunt; quia in solutione canonis cessata requiritur tempus biennij, & seu triennij, antequàm emphyteuta posit expelli, in deterioratione nullum tempus expectatur, nulla datur dilatio, quia statim & in continenti deteriorans rem potest expelli, & ratio diuersitatis videtur esse manifesta, quia cùm culpa, quæ cōsistit in deterioratione, sit culpa, quę cōsistit in faciendo, quæ culpa regulariter reputatur grauior, per glo. in l. si mora, ff. sol. mat. culpa verò quæ committitur in cessando soluere, sit culpa quæ consistit in omittendo, quę est minor, non
18 valet argumentum † de eo, quod fit in cōmittendo, ad illud, quod fit in omittendo, Bar. l. licet. §. fi. ff. de pecul. fac. tex. l. argentarijs §. cùm autem, vbi Bal. ff. de eden. vnde culpa leuissima in faciendo æquiparatur leui culpæ in non faciendo vt dixi supra per Bar. in l. quod nerua. 7. q. ff. depos. meritò propter deterioratione ē expelli statim potest, qui ob non solutionem non potest, nisi transacto biennio, latè Dec. vbi hāc conclusionem firmat, authen. qui rem, 3. col.
19 quartò nota. C. de sacrosan. eccles. & † vti emphyteuta, qui expellitur propter canonem non solutum, tenetur soluere canonem preteriti tēporis, parimodo si expellatur propter deteriorationem tenetur damnum resarcire d. authē. qui rem, C. de sacrosan. pro quo facit quòd si
20 promisit pœnam, † si pensionem non soluit, non soluendo pœnam incurrit, & nihilominus potest expelli, not. per glo. in l. ij. verb. repellere versi. item quid si emphyteuta C. de iure emphyt. per Alex. consi. 120. in causa & lite col. j. lib. quarto, vbi dicit esse communem opinionem, firmat hanc conclusionem Dec. d. authē. qui rem, col. 4. versi. quintò nota.

21 ¶ † Et priuatus re propter deteriorationē perdit etiam melioramenta in re facta, quæ cum ipsa deterioratione compensantur, & si talia sint melioramēta, quæ cum deterioratione cō

Sss 2 pensata

pensata faciant rem esse in eadem æstimatione & in eodem pretio, compensatio admittitur, & quatenus melioramenta extendant deteriorationem, illa perduntur per iura, quæ cumulatè adducit Dec. d. authen. qui rem, col. 4. versi. sextò nota.

22 ¶ Fallit tamen ista conclusio, quòd ob deteriorationem rei expellitur emphyteuta, si sit factum pactum, quòd etiam ob deterioratione͂ non possit expelli, & non cadat, quia tale pactu͂ seruari debet, & valet secundùm Specul. adductum per Ias. in l. ij. col. 36. similiter secundum vbi inquit valet pactum, quòd ob deteriorationem non expellatur emphyteuta, quod inquit nota ad limitatione͂ dispositionis authe͂. qui re͂.

23 ¶ Et an in casu deteriorationis, & super † deterioratione requiratur sententia declaratoria ad hoc, vt emphyteuta possit expelli Alber. in d. authen. qui rem, sequutus Innocen. in c. potuit de locat. tenet quòd sic, Ias. d. l. ij. colu. 27. quadragesimò tertiò quæro, videtur tenere co͂trarium, quòd non ne requiratur sententia, cu͂ non requiratur in casu cessatæ solutionis, cùm ista duo parificentur iuxtà deducta per eum in verbo not. in testualibus in d. l. ij. ad quæ se Ias. remittit, ego considerans quòd licet cessatio solutionis, & deterioratio in aliquibus, nõ tamen in omnibus parificantur, vt supra aliquid dixi, & quòd deterioratio cùm sit facti, debet probari, aut saltim liquidari per illam allegantem, & sic per ecclesiam, vel dominum di. rectum, id quod non euenit nõ cessata solutione, cuius probatio spectat ad emphyteutam vt dico in rubrica de solutione canon. &c. & sic casus sunt diuersificati. Ite͂ considerans quòd non per omnem deteriorationem expellitur emphyteuta, sed requiritur, quòd deterioratio sit qualificata tribus qualitatibus, de quibus dico suprà eo. versi. declarat melius Bal. puto ꝙ in hoc, quod sit tanti viri pace dictum, non bene͂ sentiat Ias. & quottidie in practica seruatur, quòd allegantur, deducuntur, probantur deteriorationes, & iudicis sententia iudicialiter declarantur, & terminantur, hanc opinionem tenet Alex. co͂si. 118. iij. col. versi. septimò respõ. lib. 5. vbi dicitur, quòd, si sumus in casu, quòd possit expelli, & priuari, in primis requiritur discussio, & sente͂tia c. primo de feudo. sin. culp. &c. aliàs vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ecclesiæ & priuati deteriorans expellitur & cadit.*

2 *Deteriorare & non soluere æquiparantur.*

3 *Emphyteuta incidendo arbores fructiferas potest expelli.*

4 *Emphyteuta an possit syluam extirpare, vineã plantare, domum ædificare.*

5 *Deterioratio modica nõ attenditur, sed debet esse notabilis.*

6 *Feudatarius propter deteriorationem expelli potest.*

7 *Vassallus malè tractans subditos est monendus, & postea ei Castrum auferri potest.*

8 *Argumentum de vassallo ad emphyteutã quo ad pœnam infligendam non tenet.*

9 *Vsufructuarius rem deteriorans an possit expelli.*

10 *Emphyteuta ecclesiæ rem deteriorans potest expelli.*

11 *Idem in emphyteuta, colono, vel conductore priuati.*

12 *Dispositio loquens in emphyteuta ecclesiæ habet quoque locum in emphyteuta priuati & è contra in materia scilicet caducitatis.*

13 *Conductores possunt arbores fructiferas incidere si loco incisarum substituant alias.*

14 *Colonus ad modicum tempus indistinctè incidere non potest.*

15 *Quæ renascuntur dicuntur esse in fructu.*

16 *Maritus, emphyteuta, colonus, & alij possunt assumere ramos arborũ sine læsione pro vsu vineæ.*

17 *Fructuarius syluæ ex ramis arborum sumere potest.*

18 *Arborum incisiones, quæ in Agro Placentino degrabbationes, & agabbationes nuncupantur, per colonum fieri possunt.*

19 *Dictio fortè apud Iurecõsultum dubitationem non includit.*

20 *Arbores in aliena solo plantatæ sunt plãtãtis.*

21 *Emphyteuta & cæteri ex nemore ceduo possunt incidere ligna.*

22 *Emphyteuta potest arbores incidere pro reparanda domo emphyteutica.*

23 *Arbores cedue spectant ad eum, ad quem pertinet commodum fundi.*

24 *Emphyteuta incidens arbores fructiferas non cadit, si modicum resultat damnum.*

25 *Damnum notabile debet esse in tertia, vel dimidia parte rei locatæ.*

26 *Incisio non est prohibita, quando vmbra arborum esset noxia fundo locato.*

1 ET vt discurratur † per singulos contractus, non est dubium primò quòd emphyteuta deteriorãs expellitur, & cadit, per tex. d. authen. qui rem, qui loquitur in emphyteuta ecclesiæ, & idem est in emphyteuta priuati, qui parimodo propter deteriorationem expellitur, per Cyn. d. authen. qui rem iij. q. Salyc. Paul. de Castro. & Bal. ibidem Bal. Lud. Ro. Alex. in l. diuortio, §. si fundum ff. sol. mat. & est communis oppinio secundũ Ias. d. authen. qui rem, prima additio pro quo facit, nam si emphyteuta priuati negligens soluere canonem, vel vendens rem emphyteuticã tertio nõ denuntiãs venditionem domino potest priuari iure emphyteutico, l. ij. & fi. C. de iure emphyt. quantò magis debet posse priuari,
2 deteriorando, tum quia non † soluere & deteriorare æquiparantur, d. authen. qui rem, tum quia si priuatur ob non solutionem, quod est delictum in omittendo, quod est minus, multò magis debet posse priuari ob deteriorationem, quod est delictum in committendo, quod est grauius, per glo. in l. si mora, ff. sol. mat.
3 quia emphyteuta † incidendo arbores fructiferas potest expelli, Bar. l. in fraudem, §. conductor per illum tex. ff. de iure fisci, vbi dicit secundùm Dyn. quòd emphyteuta, vel feudatarius non potest de fundo arbores fructiferas cedere, facit tex. in l. equissimum, §. j. ff. de vsufru. & Apostilla ad Alex. d. §. si fundum dicit, quòd emphyteuta deteriorans tenetur ad interesse, cõdenatur in quadruplum, nec negant iura quin afficiatur pœna amissionis sui iuris per Imolam, quem allegat c. propter 16. col. de loca. vbi abũde, & est apostilla in verbo de-
4 teriorem, & an possit † syluam extirpare, vineam plantare, domum ædificare, vide per Bal. in l. prima col. fi. versi. sed pone C. de iure emphyte. & ibi Alber. colu. fi. ad fi., vbi, sed nunquid emphyteuta aut vassallus possit incidere arbores frutiferas, arg. quòd non l. diuortio, §. si fundum ff. sol. mat. quia inquit facit fundum deteriorem, arbores tamen ceduas cedere potest, vt ibi per eum, tenet Bar. d. l. diuortio, §. si fundum numero 3. cũ quo transeunt communiter doctor. vt per Ias. ibi numero ij. per Angel. in l. si colonus, ff. arbo. furti. cęsa. quòd ab hac cõclusione nemo discrepat, & ideò si incidat, cadit à iure, & potest expelli, vt per Bal. d. §. si fundum, & est communis opinio, vt per eum numero quarto quæ licet videatur nimis vigorosa, tamen tenenda esset in practica, vt emphyteutæ metu caducitatis benè versari habeãt in rebus sibi in emphyteu-
5 sim concessis, quæ tamen † omnia intellige, quando essent de notabili deterioratione, non autem de modica per Iul. Clarum §. emphyteusis senten. lib. quarto quæst. 26. & dicit Alex. in d. § si fundum, quòd emphyteuta potest incidere arbores nõ ceduas pro reparatione fundo eiusdem secundùm Bal. ibidem per tex. in l. & sylua in fi. versi. ex non cedua cum seq. ff. de vsufru. & est de mente glo. in verbo tenebitur in fi. vt per Alex. d. §. si fundum.
6 ¶ † Feudatarius quoq; vel vassallus propter deteriorationem per eum factam in rebus feudalibus expelli potest & feudo priuari per tex. in c. j. §. publici latrones versi. inordinatè tractauerit, de pac. tenen. vbi Bal. quòd qui malè vtitur feudo deteriorando illud, perdit illud, vbi ad hoc etiam allegat Authen. qui rem; est dictum Bar. in l. diuortio, §. si fundum, in fi. ff. sol. mat. idem Bal. c. fi. pen. col. de iud. Innocen. & Gemin. in c. ad apostolicæ de re iu-
7 dic. in vj. & ꝑ Bal. d. §. publici, quòd † vassallus malè tractans subditos, & burgenses castri directus potest mouere, quòd eos tractet modo debito, & consulto, alias potest ei auferre castrum, quod dicit menti tenendum, idem dicit Lud. Roman. d. §. fundum vbi Alex. ij. col. ꝙ tamen intellige præcedente trina monitione, ꝑ glo. c. j. de milit. vas. qui contra est, & in c. j. §. fi. de pac. iur. fit, & in Clem. prima de vit. & hones. cler. multa per Bal. in Authen. statuimus vltimo not. versi. tertio requisit, C. de episcopis & cler. per Bal. in §. pen. l. si quis aduocatione, de pac. tenen. vbi dicit quòd superior potest auferre castrũ vassallo, qui malè tractat populos suos, qui tex. loquitur, & intelligitur quãdo pręcessit monitio feudatarij, vt desisteret à deterioratione, secundum Aret. in d. l. diuortio, §. si fundum sol. mat. sed Bal. Alua. & alij moderni in d. §. pen. requirunt monitionem vbi est culpa in negligendo, non autem vbi est in comittendo, refert apostilator Franciſchin. Curtius ad Alex. d. §. si fundum, vbi etiam se remittit ad accumulatè per eum adducta in l. mora, sol. mat. ff. facit Paul. de Cast. d. Authen. qui rem, versi. item vt non feudatario, vbi dicit, quòd si vassallus, vel feudatarius malè tractat subditos suos, vel feudũ deteriorat, si habet castrũ, potest expelli à iure feudi, sequitur Alex. in l. diuortio §. si fundum versi. subdit Bal. ff. sol. mat. & Ias. d. Authẽ. qui rem prima adit. Iul. Clar. lib. quarto senten. §. feudum quæst. 56. dicit teneri ꝑ omnes, quòd si vassallus notabiliter abutatur re feudali illam deteriorando, quòd sit illa causa sufficiens, vt possit à feudo amoueri, & priuari exemplo emphyteutæ, qui propter deteriorationem potest à re emphyteutica repelli, quæ conclusio vt ipse asserit sibi numquã placuit, quia

8 quia † argumentum de emphyteuta ad vassallum ad infligendum pœnam priuationis non procedit vt per doctores per eum citatos in d. loco consi. 51. quia feudum est quasi donatio respectu vtilis dominij, vnde nisi vassallus dissiparet, vel dilapidaret maiorem, vel meliorẽ partem rei feudalis, tenet quòd non posset priuari, vt ibi.

9 ¶ † Item vsusfructuarius rem deteriorans videtur quòd non possit expelli, sed quòd contra eum tantùm committatur stipulatio ad interesse, quia promisit vti frui arbitrio boni viri, l. j. §. habet autem, vbi hoc probatur ff. de vsufru. quemadmod. cau. Guliel. tamen de cun. relatus per Paul. de Cast. d. authen. qui rem C. de sacrosan. eccles. in principio tenet contrarium, quòd immò possit expelli per l. hoc amplius, §. fin. ff. de dam. infect. & C. de mancip. & colo. lib. xj. & l. eos de aquęduct. eo. libr. id quod inquit Paul. de Castr. ibi verius puto, quia inquit ista sunt penitus diuersa, & fateor, quòd committatur stipulatio ad interesse, quia etiam illud est resundendum, sed non propterea euitat pœnam repulsionis, vt ibi per Castren. sequitur Ias. ibidẽ prima additio. idem Ias. in l. ij. C. de iure emphyt. quadragesimò secundò quæro.

10 ¶ † Idem quoq; videtur dicendum in colono, & quolibet alio conductore, quòd si damnificet, aut deterioret rem, quòd possit expelli, qui si sit conductor ecclesiæ nõ habet dubium, per tex. qui dicit in d. authen. qui rem vbi qui rem huiusmodi conductam, aut in empyteusim acceptam deteriorem fecerint, vbi Paul. de Cast. & alij, & Ias. in principio ibi emphyteutæ vel conductori rei ecclesiasticæ deteriorantibus, vel pensionem non soluentibus re & paulò post in illis verbis in primis põdera, tex. ibi conductam, vel in emphyteusim cõcessam cùm de natura alternatiuæ vel sit, vt ponatur inter diuersa, est glo. quæ dicit in d. Authen. qui rem in glo. deteriorem, quæ dicit quòd q-libet conductor propter deteriorationem repelli potest, per tex. in l. iij. C. loca. & nedũ

11 hoc † in colono, & conductore ecclesiæ procedit, sed & in colono priuati qui nihilominus expelli potest, per tex. in l. quæro §. inter locatorem ff. loca. in illis verbis, & vt oportet, coleret, vbi tex. dicit quòd licet non sit inter locatorem, & colonum expressum, vt posset colonus expelli, tamen id inter eos conuenisse, & esse actum videtur, vt non posset expelli, si solueret, & vt oporteret coleret, ita ad hoc adducit illum tex. Ias. in Authen. qui rem prima additio. versi. secundò not. habetur in tex. in l. ædem C. locat. vbi colonus vel inquilinus potest durante tempore suæ locationis etiam inuitus expelli, si malè in re sit versatus, vbi Bal. qui tex. sumat, quòd inquilinus qui pensionem soluit, non potest per dominum durante locatione expelli, nisi propter necessitatem domini, vel propter necessariam refectionem, vel propter culpam inquilini abutentis, & quamuis Bal. intelligat, quòd ille tex. d. l. ædem non loquatur, nec intelligatur loqui nisi in inquilino, idest conductore domus quia loquitur de ęde, vt ibi tertia colum. versic. sed nunquid tamen glo. ibi in verbo versatus intelligit illum etiam, in colono, cuius dicto stari debere puto, quia à nemine illam reprobari video sed glo. intellectum expost ego vidi teneri per Alex. d. l. diuortio §. si fundum versi. & si quis, vbi dicit secundùm dictã glo. q̃ dispositio legis ędem habet locum, etiam in colono, contrà Bal. opinionem, pro quo inquit facit, quòd hoc non est concessum in priuilegium locatori ædium, sed immò videtur vniuersalis & generalis prouisio, quia similiter vsufructuarius, qui malè versatur in re vsufructuaria, potest ab vsufructu expelli, l. hoc amplius §. fi. ff. de dam. infect. subdens & dominus q̃ re propria malè vtitur priuatur l. ij. ff. de his qui sunt sui vel alien. Instit. eo. tit. in fi. & per has rationes, ac alias plures Guliel. de Cun. & Guid. de Suza. d. Authen. qui rem in fi. tenent quòd dicta Authen. habet locum in emphyteuta priuati vt ibi per Alex. fac. doctrina Io. And. post glo. in cap. potuit de loca. Spec.

12 eo. tit. versi. 107. quòd vbicunq; † in materia caducitatis vnum statuitur in emphyteuta ecclesiæ vel priuati, illud censetur statutũ in alio nisi contrarium expressè iure caueatur.

¶ Et habetur per Paul. de Cast. d. §. si fun-

13 dum, quòd cõductores † possunt incidere arbores fructiferas, si loco incisarum substituant alias similes, per tex. in l. in fraudem, §. si conductor, ff. de iure fisci, ponderato illo à contrario sensu, quod dicit verum in arboribus vetustis, quòd erat vtilius eas incidere, & alias suo loco substituere, idem voluit Angel. in l. si colonus, ff. de arbo. furt. cES. sequitur Rafael. Cuman. d. §. si fundũ refert, & sequitur Alex. ibi versi. nec obstat per Ias. ibi col. ij. versi. secundò limita, subdit Paulus Castrẽ. ibidem,

14 colonus † autem, qui colit ad modicum tempus indistinctè non potest incidere, sed debet conseruare fundum in eodem statu, l. si Marcel. §. conductor arbo. furt. cesa. vnde Bal. Castren. & alij, in d. §. si fundum firmant regulam, quòd maritus, emphyteuta, & colonus nõ possunt incidere arbores, nisi quando sunt arbores ceduæ, & germinales, quia tales arbores

15 res sunt in fructu vbi Bal. dicit † quòd illud dicitur esse in fructu, quod renascitur, vnde inquit maritus non potest incidere arbores, quæ non renascantur in breui tempore, & secundũ Dyn. relatum ibi, feudatarius emphyteuta, & multò minus colonus non possunt incidere arbores, nisi sint ceduę vel germinales, & emphyteuta inquit Bal. potest expelli, si incidat, quia facit rem deteriorem, subdit Bal. & idem in colono qui conduxit ad longum tempus, q pari modo expellitur, si incidit arbores non ceduas non germinalis & quæ non sint in fructu
16 potest † bene maritus emphyteuta, colonus, talis absumere ramos de dictis arboribus sine lęsione, & deterioratione in vsum vineę ꝑ palis & similibus, l. ex sylua cum l. seq. ff. de vsu fru. vt per Castren. ibidem, vbi Ang. not. quòd
17 fructuarius † siluæ ex ramis arborum sumere potest & ex ipsa sylua capere etiam potest pedamenta, & idem Angel. in l. fi. §. fructuarius eo. tit. videtur extendere ad colonum & inquilinum, dum vult colonum & inquilinum colere debere rem cõductam, vt eam inuenit, quemadmodum fructuarius rem fructuariam, vt eum inuenit colere debet, subdens ibi, quòd sicut fructuarius potest permutare formam reditus, constuendo reditum ampliorem, ita & affictuarius, nisi talis permutatio desideret ma
18 gnum sumptum. Et † inter fructus, qui à colono percipiuntur & percipi solent, veniunt, & venire solent illæ ramorum, vel frondium, vel arborum incisiones, qui fieri solent per colonos secundùm artem & rationem agricolationis, & bonæ culturæ, quas in agro Placentino audio vocari degrabbationes seu agabbationes, l. diuortio §. si fundum ff. sol. mat. ibi puto autẽ si arbores ceduæ fuerint, aut germinales dici oportere ĩ fructu cedere vbi doctor. ¶ Si verò arbores sunt plantatæ à colono, & eius industria auctæ, videntur esse coloni & si à terra euelluntur, videntur esse plantantis, apostila ad Bar. in l. diuortio, §. fi. verbo conductor ff. sol. mat. per iura ibi adducta, & licet Alex. cuius est apostilla, loquatur per verbum
19 fortè, tamen intelligitur affirmatiuè † loqui, quia illa dictio in doctore presato dubitationẽ non inducit Aym. Crauet. consi. 263. numero 3. Cassad. de præben. decis. 3. num. 30. vbi inquit, quòd doctor taliter loquens intelligitur
20 quæstionẽ decidere quoad se, facit † quia licet arbores sint in alieno solo plantatæ non iccircò sunt domini sed plantantis, nisi tamen pręsumatur donatio, quòd tunc fit quando non apparet qua ex causa plãtauerit nisi animo donandi alias secus, vt per Ruin. consi. 135. nu. 16. vol. 3. & quoties ex causa locationis & lucri, vt solent conductores omnes cessant ꝙ
21 solo cedunt, item † de nemore ceduo potest incidere ligna, ex quo vtitur ad vsum destinatũ incidendo tamẽ arbitrio boni viri l. ex sylua l. item hæredi §. fi. l. si pendentes §. j. l. si cuius §. fi. ff. de vsufru. dummodo tamen formã nõ mutetur Bal. l. j. C. de iure emphyt. Frãcis. Curt. ad Alex. d. §. si fundum apostila. & de iure licet frondatoribus ramos decutere per
22 Alciat in l. sylua. ff. de verb. sig. & si † domus emphyteutica indiget reparatione, aut refectione pro ea reaptanda bene quidem possunt per emphyteutas arbores incidi, per tex. in l. arboribus in principio, ff. de vsufru. per Bal. d. §. si fundum l. diuortio ff. sol. mat.
23 ¶ † Et in materia dicit Alex. consi. 118. in casu de quo lib. v. quòd arbores, quę pro laborerio nascuntur, quæ non producunt aliũ fructum, nec ex eis fructus percipi potest, nisi incidãtur, & alienãdo, vel vtendo pro laborerijs, & quæ si inciduntur, renascuntur, quo casu arbores ceduæ renascuntur, & spectant ad illum, ad quem spectat commodum fructuum nemoris vel fundi, & dicuntur esse in fructu, vt probatur d. §. si fundum, vbi not. & in l. item si fundi §. fi. & l. absente §. Syluã. ff. de vsufr. iũcta l. sylua. cedua ff. de verb. sig. quòd benè per conductorem possunt incidi, & si incidit non expellitur, vt per eum per totum consilium præfatum ꝙ est factum in hac materia, & istam cõmunem opinionem, quòd si colonus vel emphyteuta incidat arbores quæ sunt fructiferæ, potest expelli, intellige & limita, si sit incisio, ex quã sequatur magnum damnum
24 in fundo vel re locata, secus † si modicum resultat damnum, quia pro modico non priuatur, l. scio ff. de in integ. restit. per Bal. & Cuman. d. §. si fundum per Bal. d. Authen. qui rem, C. de sacrosan. per Ias. d. §. si fundum, vbi dicit esse ponderandum quòd doctores loquantur in numero plurali cũ ministerio, quãdo dicunt arbores fructiferas, ad denotãdum, quòd de tali incisione intelligitur si plures inciderit, sequit Alex. consi. 118. in casu de quo lib. v. 3. col. versi. ij. respondeo, vbi dicit ꝙ damnum debet esse concernens perpetuam deteriorationem substantiæ non fructum, ꝙ sit in notabili quantitate, quòd interuenerit dolus, lata culpa, vel leuis Bal. d. l. ædem, C. locat. per Bal. d. Authen. qui rem prima additio versi. limita C. de sacrosan. Riminal. cõsi. 74. nu. 16. primo volum. vbi habetur quòd deterioratio debet esse deterioratio, quæ rem
25 afficiat, non quæ fructus, aut arborem, † & istud damnũ notabile causatiuum caducitatis secundùm quod ego vidi ponderare ꝑ famosũ doctorem

doctorem in terminis huius articuli scribentem debet esse in tertia vel dimidia parte rei locate vel saltē remittitur arbitrio iudicis arg. eorum quę tradit Cępola in tracta. de simnla. contract. nu. 111. & 12. Sed incisio arborū non videtur prohibita, quando vmbra arborū esset noxia fundo locato, quia tunc & à stipite possent succidi per adducta per Tiraquel. de retract. conuentional. §. 3. glo. j. nu. 26. vbi dicit conductorem non posse succidere arbores
26 virides, nisi fundus fieret fructuosior, † quin etiam quando nocerent arbores fundo vicini, arbores essent de iure ad quindecim pedes à terra coercendæ l. j. §. fi. ff. de arbo. cedē.

SVMMARIVM.

1 *Feudatarius nullo modo feudū sine domini cōsensu alienare potest.*

2 *Feudatarius non cadit nisi facta traditione.*

3 *Traditio ficta sufficit ad incursum pœnæ.*

4 *Vassallus alienans partem non cadit à toto.*

5 *Vassallus etiam in casu necessitatis sine domini consensu non potest alienare.*

6 *Vassallus ob recuperationem rei alienatæ non recuperat feudum.*

7 *Vassallus feudum non potest pignorare aut hypothecare.*

8 *Feudum ad modicum tempus locari potest.*

9 *Vassallus non potest transigere, si transferatur feudum in alium.*

10 *Vassallus non potest compromittere maximè in arbitratorem qui procedat de facto.*

11 *Feudum sine domini cōsensu in dotem dari nō potest.*

12 *Mulier feudataria potest se ipsam de feudo dotare.*

13 *Consuetudinem valere, quod vassallus sine Domini consensu alienet.*

14 *Præsentia domini sufficit pro consensu.*

15 *Clausula pro se & cui dederit operatur vt possit feudum alienari sine periculo caducitatis.*

16 *Protestatio geminata saluat vassallū alienantē.*

17 *Protestatio simplex sequuta traditione non releuat alienantem.*

18 *Vassallus potest alienare commoditates feudi.*

DE CADVCITATE OB REI alienationem.

OB alienationem quoq;, & distractionem factam de feudo, emphyteusi, re locata, siue concessa, feudatarius, emphiteuta, aut alias inuestitus expelli potest, & à iure suo cadit, si quidem sit facta distractio non requisito domino vel sine illius consensu
1 † Quia incipiendo à feudatario, vti digniori inuestito, nō potest ipse feudum modo aliquo alienare sine consensu domini per tex. in cap. imperialem de prohibita feudi alienatione & si alienet nō tenet alienatio. & alienans priuatur feudo, & à iure suo cadit vt ibidem aliqua per Abb. in c. fi. de feud. versi. in glo. fi. ¶ Sed quòd cadat, & priuari possit, est intelligendum non si simpliciter alienet, vel instrumentum alienationis faciat, sed quòd sit se-
2 quuta traditio alias enim † non facta traditione nō cadit à feudo, per Isernia d. c. Imperiali §. callidis versic. pœna in istis, nam per actum alienationis, & traditionis est factum quiquid fieri potest, vt feudum in alium sit traslatum, vnde pœnam meretur tāquam de actu prorsus perfecto, absoluto, & consummato nec re-
3 quiritur ad incursum † penæ priuationis & caducitatis realis traditio, sed sufficit etiam ficta traditio, pone per clausulam constituti, aut precarij tenet Paul. de Castr. in l. j. §. si rem ff. deposit. per Tiraquel. de constitutio 26. limita. num. v. & vj. licet enim constitutum sit fictus modus trasferendi possessionem, tamen per ipsum constitutum trasfertur vera
4 possessio, & si † vassallus non alienat totam, sed partem feudi, licet secundum Bal. c. j. in §. si vero qualiter olim feu. alien. pot. de toto priuatur, & à toto cadit tamen glo. in c. j. §. callidis verbo ammittant de prohib. feud. alien. dicit, quòd solum cadit a parte alienata, quam opinionem sequitur Corne. consi. 67. lib. ij. vbi dicit quòd ita tenent omnes & hanc attestatur esse cōmunem Curt. Iunior de feud. in quarta parte principali prima dubitatione posita post tres reg. ammissionis, ꝓpter alienationem, quòd videtur satis rationi conueniens & equitati, vt pena sit cum suo delicto commensurabilis Bal. d. c. j. idem c. j. §. aut libellario prima col. quib. mod. feud. amitta in cap. j. ij. col. de feud. aliena. & in c. j. §. si vero qualiter olim. feu. Ias. qui multa adducit l. fi. C. de iure emphyt. col. 36. secūdo quero versi. credo quòd Tiraquel. de retract. lignagier. §. 23. versi. tertio intellige num. 25. vbi multa, & in-
5 tantum † videtur esse verum, quòd vassallus non potest alienare feudum sine consensu domini, quòd etiā si esset in extrema necessitate et famis constitutus, id non posset sine domini consensu, per Bal. in cap. j. qualiter olim feud. pote. alien. & dicit esse cōmunem opinionem D. Curtius Iunior de feud. d. quarta parte principali vlti. caus. amisio. feud. prima reg. q. 16. & intantum est verum quòd cadit vassal-

vassallus à iure alienans feudum sine domini
6 consensu, quòd etiam si † alienatum feudum reparat, nihilominus non euitat pœnam caducitatis, & priuationis, per Alex. in l. si à me, num. 3. ff. ad l. falcid. vbi dicit ita cõmuniter teneri tenet Bar. l. sequitur §. item labeo. in fi. ff. de vsucap. dicit cõmunem Curt. Iun. d. quarta parte vltima prima reg. q. 16. idem attestatur Bertrand. consi. ij. nume. 6. lib. 2.

7 ¶ † Nec potest vassallus rem feudalem alteri sine domini cõsensu pignorare, aut hypothecare d. c. imperialem de prohib. feud. alien. vbi glo. in verbo. comertium, & licet aliàs esset permissa rei feudalis pignoratio vsq; ad dimidiam c. j. de alien. feud. pater. hodie tamen indistincte in totũ est prohibita, vt per cõmuniter doctor. teneri dicit Aluarot. d. c. j. num. 2. de

8 alien. feud. locari benè etiam † sine domini cõsensu potest feudum ad modicum quidem tempus, sed ad longum tempus non potest, p Bal. d. cap. j. §. aut libellario quib. mod. feud. amitta. sequitur Cur. Iun. d. quarta parte de feud. vltima causa, prima reg. q. iij. vbi attestatur de cõmuni, Bertran. consi. ij. lib. secundo secunda parte, & ratio esse potest, quia locatio ad lõgum tẽpus est alienatio, deducto supra in Rub. de sig. verbi alienatio, versi. locatio ad longum tempus.

9 ¶ † Vnde pari modo vassallus non potest trãsigere de feudo sine domini consensu, maximè si vassallus transigendo trãsfert feudum in alium, si verò transigendo penes si retineat feudum, tunc benè potest transigere, tenet Bal. c. j. num. 6. de cõtrouersi. inter vassal. & aliũ, Curt. Iunor. de feud. d. quarta parte vltima causa amis. feud. q. 7. vbi attestatur esse cõmunem, idem attestatur Paris. consi. j. num. 134. lib. j. quia vassallus retinens penes se feudum nõ dicitur inferre domino aliquod prçiuditiũ, prout deduco supra in rubrica de sign. verbi alienatio in verbo trãsigere de re ecclesiastica.

10 ¶ Nec similiter potest vassallus de feudo cõpromittere, maximè in arbitratorem, maximè cùm arbitrator procedat de facto, non aliquo iuris ordine seruato, quæ ratio non videtur militare in arbitro, qui tenetur sequi iura & iuris ordinem seruare, vnde multi tenuerunt, quòd in arbitros possit vassallus de feudo compromittere c. j. §. si inter de leg. Corad. sed Curt. Iuni. d. quarta parte principa. q. viij. in fi. dicit quòd ista decisio est multùm dubia, quia quòd vassallus non possit etiam in arbitros facere compromissum de re feudali, videtur opinio tutior, per Socin. consi. 72. numero 76. lib. primo, quia de qua re tu non potes libere disponere, non potes etiam cõpromittere.

11 ¶ † Nec etiam feudum potest dari in dotem sine consensu domini, per tex. vbi id expressè prohibitur in cap. j. §. donare qualiter olim feud. alien. pot. & ita cõmuniter sentiũt doct. vt attestatur tutius de feud. in nona parte nu. 40. quem refert Io. Iacob. de Leon. in cõsi. feudali, Brun. consi. 114. num. 86. quia si non est permissum vassallo alienare feudum, ẽt in casu necessitatis famis, multò minus id licitum est ẽt pro filia dotanda.

12 ¶ † Si verò mulier ipsa sit feudataria, vel vassalla & sic domina vtilis feudi, & de tali feudo velit seipsam dotare, & quidem non est ẽt ꝓhibitum facere per tex. c. j. de inuestit. quam Titius accepit, & est cõmunis opinio doctor. & cõclusio: modò tamen duo concurrant, primum est vt det feudum in dotem inæstimatã, secundum quòd non apponat pactum de lucrando, & est opinio cõmunis per Curtium Iunior. de feud. quarta parte princip. prima regula q. quarta, latè per Ias. vbi multas authoritates adducit l. fi. col. 31. versi. quid autem in feudo num. 109.

13 ¶ † Si tamen sit consuetudo, quod vassalli alienent absq; requisitione, vel consensu dominorũ talis valet consuetudo, per Ioan. Rainal. d. c. imperialem §. habito col. 24. de prohib. feud. alien. & hæc opinio videtur esse magis cõmunis secundùm quod refert Curt. Iuni. in consi. 158. num. 8. vnde stare, tali consuetudini vassallus distrahens, aut alienans feudum, non cadit nec expellitur.

14 ¶ † Et pari modo non cadit nec expellitur, si sine cõsensu domini alienat, domino tamen præsente, vel sciẽte & tacente, cùm hoc sufficiat pro consensu, tenet glo. cap. j. verbo ipsorum permissu, de prohib. alien. feud. per Lothu. Aluarot. cap. primo §. præterea nume. 4. quib. mod. feud. amitta. per Dec. consi. 144. vbi dicit, quòd illa glo. est communiter approbata, sequitur Curt. Iuni. de feud. d. quarta parte principio vltima cã priuationis feudi tenuit glo. d. §. preterea.

15 ¶ † Nec pari modo cadit, aut expellitur alienãs si feudum sit acquisitum cum clausula pro se & cui dederit, quia bene virtute talis clausulę alienat sine alicuius caducitatis periculo, per tex. cap. primo in principio de feud. non hab. prop. nat. & id communiter, vt refert idẽ Curt. d. quarta parte secũda reg. q. v. per Dec. consi. 193. versi. nõ obstat fundamentum quia mediante illa clausula videtur dominus præstitisse vsque à principio consensum suum cuicumque alienationi.

16 Nec † etiam cadit, si alienans alienet cũ protestatione, quòd alienat saluo consensu domi-

ni, & non aliter nec alio modo, quia talis protestatio verbis sic geminatis concepta saluat vassallum alienantem quòd non amittit feudum, etiam si fuerit sequuta traditio. Bal. cap. primo §. si. numero v. versi. sed pone quæ fue. prima causa, Ripa. tertio lib. respon. c. primo numero iiij. vbi dicit quòd ista teneut communiter canonistę in locis per eum ibi citatis.

¶ Secus verò est, si alienet cum clausula ista saluo & reseruato consensu domini, vel saluo

17 iure directi dominij, quia talis † protestatio, si post sequuta sit traditio, alienantē nō releuat quin cadat dicit Bal. in l. vnica numero 56. C. de his quæ pen. no. Ias. in l. nou solum §. morte ff. de no. oper. nunc. numero 27. vbi attestatur de communi, sequitur Dec. cōsi. 160. numero quarto, quia in isto casu factum videtur contrariū protestationi.

18 ¶ Et pariter non † cadit vassallus, si cōmoditates tantùm feudi alienat sine domini consensu, quia id potest sine periculo alicuius expulsionis per Bal. in cap. primo §. aut si libellario, quibus mod. feud. amitta Ruin. cōsi. 176. vbi dicit esse communem opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta alienans quid seruare debeat.*
2 *Quid emphyteuta ecclesiæ.*
3 *Emphyteuta alienans contra formam iuris cadit ipso iure.*
4 *Alienatio in quas personas sit probibita.*
5 *Alienatio non potest fieri in potentiorem & non sic idoneum facilitate conueniendi.*
6 *Emphyteuta alienās cadit sequuta traditione.*
7 *Traditio ficta an sufficiat.*
8 *Constitutum veram possessionem transfert.*
9 *Emphyteuta si plures habet dominos an omnium dominorum consensum habere debeat.*
10 *Emphyteuta si partē alienat an in totū cadat.*
11 *Persona non potest pro parte offendi.*
12 *Alienans ex iuris canonici benignitate nunquam nisi à parte alienata cadit.*
13 *Mulier, rusticus, & miles alienantes domino irrequisito non excusantur à caducitate.*
14 *Mulieri, Rustico, & similibus non parcitur nisi in casibus à iure expressis.*
15 *Emphyteuta à caducitate non excusatur ob celerem recuperationem.*
16 *Empyhteuta potest alienare domino inscio virtute pacti vel concessionis pro se & cui dederit.*
17 *Emphyteuta, qui domino inscio potest alienare non tamen potest in possessionē introducere.*
18 *Clausula pro se & quibus dederit quid operetur in emphyteusi.*
19 *Diuisio facta inter fratres cum clausula per se & suis hæredibus & illis quibus dederint quid operetur.*
20 *Emphyteuta, qui retento vtili dominio alienat suas meliorationes, non cadit.*
21 *Emphyteuta alienādo suas commoditas præsumitur reseruarse vtile dominium.*
22 *Diuisio potest fieri inter plures hæredes vnius emphytæutæ.*
23 *Hęredes plures vnius emphyteutę inter se quocunque titulo alienare possunt.*
24 *Præsentia domini sufficit pro consensu.*
25 *Alienans iure donationis vel testamenti non cadit à iure suo.*
26 *In donatione & testamento cessat ratio denuntiandi domino.*
27 *In donatione rei emphyteuticæ quinque interuenire debent.*
28 *Emphyteusis legari potest.*
29 *Hæres an in emphyteusi ecclesiastica institui possit.*
30 *Emphyteuta sine consensu domini permutare potest.*
31 *Permutatio indistinctè potest fieri inter uocatos in inuestitura.*
32 *Emphyteuta pignorare aut hypothecare sine domini consensu potest.*
33 *Datio insolutum tenet sine domini consensu.*
34 *Emphyteuta an possit locare ad longū tēpus.*
35 *Emphyteutica res in dotem & donationem propter nuptias dari potest.*
36 *Emphyteutica res in feudum dari extraneo potest non domino.*
37 *Emphyteuta compromittendo non cadit à iure suo.*
38 *Emphyteuta an super re emphyteutica trāsigere possit.*
39 *Emphyteuta potest ponere seruitutem in re emphyteutica, quousq; durat ius emphyteuticū.*
40 *Emphyteuta ignoranter alienans non cadit à iure emphyteutico.*
41 *Contractus si resolutus sit ex pacto legis commissoriæ vel adiectionis, in diem alienans excusatur à pena caducitatis.*
42 *Clausula saluo & reseruato consensu domini & non aliter nec alio modo, an excuset à pena caducitatis.*

42 Clau-

41 *Clausula si & in quantum de iure possum excusat.*

43 *Protestatio si domino placuerit, excusat à caducitate.*

44 *Clausula si dominus non reuocauerit aliàs sit inempta excusat alienantem.*

45 *Contractus si ex defectu solemnitatis est nullus emphyteuta non cadit.*

46 *Maritus non cadit alienans rem emphitauticā quando vxor est domina.*

47 *Denunciatio emphyteutæ non releuat si non sit verax.*

48 *Redimens rem alienatam ante declarationem mentis domini euadit pęnam.*

49 *Alienans rem ecclesiæ non cadit nisi ecclesia declaret se velle.*

EMPHYTEVTA quoque nō potest suū ius emphyteuticum vel suas meliorationes in emphyteusi factas vendere, aliena re, aut distrahere in aliquem sine consensu do-
1 mini directi interueniente, † & si velit alienare habet seruare requisita in l.fi. C.de iure emphyt.quæ numerantur per Ias.ibi nume.13.vt primò requirat dominum, secundò ei nunciet pretium inuentum, tertio ꝙ pretium denuntiatum sit verè pretium inuentum, non fictum non simulatū, quartò ꝙ domino non respondente expectat per duos menses, à die denuntiationis, quintò quòd vendat solum ius sibi cōpetens, & sua melioramenta, sextò quòd non vēdat personis à iure prohibitis, septimò quòd cùm vendit non ceciderit à iure suo, & pari-
2 modo † habent seruari requisita in cap.potuit extra loca. vt ecclesia requiratur, vt ei nuntietur pretium ab alijs oblatum, & à denuntiationis tempore spatium duorum mensium, & fiat venditio personis nō prohibitis, & si aliter emphyteuta facit in alienatione, quàm vt dictū ē cadit à iure suo emphyteutico, vt per Ias.ibidē, & iustè poterit expelli vt per tex. d.c. potuit §. emphyteuta, & ista est cōmunis regula, vt per Socin.Iunio.consi.70.nu.14.lib.tertio, & alie-
3 nans † contra formam dictorum iurium cadit ipso iure, nec aliqua sententia requiritur glo. est in d.l.fi.in verbo cadat, quā Anto.de Butri. consil. 22. dicit esse à nemine reprobatam, & quòd non reperit illam per aliquem in dubiū reuocatam; sequitur eum Ias. in d.l.fi.nu. 103.
4 † Et personæ, in quas est prohibitum alienare, enumerantur ꝑ glo.in verbo prohibenē in d.c. potuit vt sunt serui, ecclesiæ, capitanei, omnes personæ maiores, qui non sunt idonei facilitate conueniendi, vnde possit dominus præiuditium pati, Salycet. d.l.fi.3.col. versi. quero modo, quem sequitur Ias. ibidem dicit quòd primò sunt personę expresſim in cōcessione prohibitæ, vel quæ sunt à lege prohibitę, vt milites, curiales, & secundùm Specul. quem ibi citat, quòd nedum milites, sed etiam capitanei, ecclesiæ, & serui, & omnes personæ, quę non sunt idoneę facilitate conueniendi, si enim permitteretur in ecclesiam trasferri, efficeretur satis deterior conditio domini, quia non posset postea ecclesia alienare, nec conditionem suam deteriorem facere, & sic non faciliter incideret in commissum, & sic non faciliter conueniri posset, & sic duriorem haberet aduersarium,
5 vnde inquit stat † conclusio, quòd in potentiorem, & non sic idoneum facilitate conueniendi, non potest alienare, nisi tamen ille, in quem alienat, sit consors eiusdem emphyteusis, quia eo casu bene in eum emphyteuta partem suā alienare potest sine domino requisito, sine periculo caducitatis, vel expulsionis, quia illius fides & persona iam est per concedentem approbata, & per Ias. ibi, vera est conclusio, quòd siue simus in emphyteusi ecclesiæ, siue in emphyteusi priuati, omnis illa persona, per quam fieret deterior conditio domini, intelligitur ꝓhibita ad talem emphyteusim, siue vt quia sit impotentior, quia valde pauper, siue sit potentior, vt quia magis priuilegiata, vt clericus, capitaneus, miles, per doctores quos ibidem cumulatè citat Alex.in l.si finita §. si de vectigalibus versi.nec obstat, ff.de damno.infe.Grat.consil. 80.lib.primo; hanc cōclusionem, quòd sine domini consensu emphyteuta ius emphyteuticū alienare non potest, & si alienat amittit illud, & cadit, firmant Alber.Salyce.Bal. Bar.& omnes d.l.fi.C.de iure empbyt.& ad hoc vt cadat ab emphyteusi emphyteuta alienans, non sufficit quòd celebratus solùm sit contractus alie-
6 nationis, † sed est necesse, ꝙ etiam sit sequuta traditio ipsius rei emphyteuticæ, dicit Specu. de loca.§.nunc aliqua versi. 95. ita communiter tenetur per Imolam, qui attestatur d. c. potuit nu.49.in fi. & de hac communi attestatur Alex.in l. si à me. versi.secundò limita ff. ad l. fal.Curtius Seni. consi.8.nu.decimo, in singul. Marsil.412.plures sunt, Tiraquel. de retract. municip.§.primo in glo. ij. nu. 43. quòd hanc opinionem tenet vniuersa cohors scribētium, Ias.in l.fi.nu.132.quia ante traditionem nō dicitur alienatio perfecta, nec consumata, ideo alienans non debet pęnam pati, quia non fecit
7 totum, quod facere potuit, † sed si in contractu alienationis apposita sit clausula constituti vel precarij, ista ficta traditio possessionis, quæ fit per constitutum, aut precarium sufficit, vt

emphyteuta priuet, & priuari possit iure suo tenet Paul. de Castro. in l. prima §. si rem nu. secundo, ff. deposit. & est communis opinio per Tiraquel. de constituto 26. limita. quia per constitutum vera possessio trasfertur, licet modus trasferendi sit fictus, & licet ista opinio sit vera de rigore iuris, tamen de æquitate videtur, quòd requiratur actualis traditio, quod in iudicando esset tenendum, maximè vbi iudicatur sola facti veritate inspecta. quia ita dicit seruari i curia delfina. Guido Papa decis. 101. refert Iul. Clar. §. emphyteusis lib. 4. senten. q.

8 13. versi. sed quid si. † Sed quid si sit vnicus emphyteuta vnicę emphyteusis, domini verò plures, an emphyteutæ alienanti sit necesse requirere omnium dominorum consensum, & si omnibus pręter vnum obtentis consensibus vendat, an cadat à tota re, an verò pro virili illius cuius consensum non adhibuit, & in hac q. Io. And. ad Specul. i tit. de loca. §. nunc aliqua versicu. 72. tenet quòd omnium requirendus est consensus, nec declarat an in totum aut in partem cadat, sed videtur quòd cadat tantùm in partem, in qua defecit consensus, per doctrinã Bal. & Angeli & Guliel. de Cun. in l. communis libertus ff. de in ius vocan. vbi tenent, quòd tantùm cadat pro parte illius socij, cuius consensus non fuit requisitus, non autem pro parte aliorum requisitorum, cùm tantùm debeat puniri in parte circa quam deliquit, l. rescriptum ff. de his quib. vt indig. Alber. de Rosa. in l. si duo patroni in principio, vbi Guliel. de Cun. & Pet. etiam de bella per. ff. de Iureiur. facit quod dicit in simili Bal. de vassallo c. primo in principio de prohib. feud. alien. quia pęna non debet excedere delictum, sed habet esse delicto commensurabilis.

9 ¶ † Et parimodo si alienat emphyteuta sine cõsẽsu domini, nõ totam rem emphiteuticam, sed partem, videtur, quòd non cadat nisi pro parte alienata, non autem in totum, per tex. in cap. j. de vassallo, qui contra constit. lotha. in vsib. feu. ita videntur tenere Raphal. Cuman. in l. quidam iure §. donationem ff. de donat. Tiraquel. de retract. Lignagier. §. 23. tertiò intellige nu. 25. Bal. in l. fi. versi. nunquid, C. de iure emphyte. vbi Ias. col. 36. xij. quęro, vbi ponũt quæst. distinguunt, quòd si emphyteuta alienauit partem tanquàm emphyteuta, & sub commemoratione emphyteusis & vtilis dominij, & tunc non cadit, nisi pro parte alienata, pœna enim non habet excedere quãtitatem delicti. Si verò alienat tanquàm proprietarius, & tanquàm habens directum dominium, & eo casu etiam alienãdo pro parte cadit in totum, quia isto casu alienando tãquàm dominus directus, videtur contemnere personam domini, & sic ista pęna punitionis, quæ succedit, non succedit ratione rei alienatæ sed ratione contẽptus personæ domini, vnde cùm habita ratione ad personam domini illam in totũ offendat, cùm talis contemptus non possit pro parte fieri, nimirum si iste alienans pro parte cadit in totũ d. §. donatione vbi Bar. declarat quòd persona non potest † pro parte offendi, sed offenditur in totum l. vulgaris ff. de frutis facit in simili Bal. cap. j. iij. col. in fi. de alien. feud. & ista distinctio, & decisio colligitur ex dictis Io. And. in cap. ij. de feud. & Bal. d. §. aut si liuellario, facit quia emphyteuta & colonus, qui vẽdunt rem vt proprietarij possunt expelli à domino, sed prędicta procedunt ex rigore iuris

11 ciuilis, quia † de benignitate iuris canonici nũquàm quis cadit nisi à parte alienata secũdùm Io. Andr. d. cap. ij. in nouella, & Bal. in locis adductis, quia secundùm eos pœna nunquam debet excedere delictum cap. omnis extra de pœnitent. latè & secundùm istam ęquitatem iudicauit cõsilium Neapoli. Gramat. decis. 49. Iul. Clar. lib. iiij. senten. §. emphyteusis q. 13. versi. non omittam per Ias. vbi supra, vbi se remittit ad quæstiones per eum tractatas, an qui soluit partem canonis & pensionis, & in parte cessauit, an cadat à toto, & quando de pluribus hęredibus aliqui soluerunt, aliqui non, an per cessationẽ aliquorum, oẽs cadũt, faciunt quæ deduco supra de caducitate ob deteriorationem versi. sed quid si mala.

12 ¶ Et in † tantum videtur vera illa conclusio, quòd emphyteuta alienans non requisito domino cadit a iure, quòd nec mulier, nec rusticus, aut miles, qui aliàs propter iuris ignorantiam viderentur excusandi l. cùm de indebito §. si autem ff. de probat. non videntur exempti, quia si alienãt emphyteusim vel feudum contra naturam contractus non requisito consensu domini, & non seruata forma l. fi. C. de iure emphyt. in emphyteuta priuati, & emphyteuta ecclesiæ forma c. potuit extra loca. incidunt nihilominus in pęnam amissionis & priuationis iuris emphyteutici, per Bald. in cap. primo q. pen. de contro. inter dom. & empto. vbi tenet, quòd tales personæ nullatenus excusantur, quia non licet eis ignorare iura contractus l. fi. C. de iur. & fac. ignor. glo. in l. iuris in l. ij. in glo. magna ff. de iur. & fac. igno. Bal. cap. j. §. pręterea de prohib. feu. alien.

13 fac. quia mulieri, & † rustico & similibus personis non parcitur, nisi in casibus à iure expressis l. fi. C. de iur. & fac. ignor. Anto. de But. in cap. ij. iij. col. vbi Imola vlti. col. de constit. Fulgo. & Roman. d. l. iuris, & in concernentibus

bus formam actus, & in inductis ad iuris rigorem conseruandum forma tradita debet generaliter seruari, nec excusatur mulier & rusticus, per Bal. in l. iuris ignorantia ad fi. C. qui admitti vbi Paul. de Cast. Fulgo. & Roman. Bal. in l. fi. C. de iure delib. iij. q. per Bar. in cõsi. incip. maritus & in l. prima circa med. C. de iur. & fac.

14 ¶ † Et est etiam in tantũ vera cõclusio quòd emphyteuta, qui alienauit non requisito domino emphyteusim, si illam statim recuperat, nihilominus cadit, & ob talem celerem & subitãneam recuperationem non excusatur à pęna caducitatis per glo. in l. fi. C. de iure emphyt. in glo. fi. in verbo cadat, quæ vult, quòd alienans sine cõsensu cadat ipso iure, vnde per alienationem est acquisitũ ius caducitatis, tenet Alber. ibi in pen. col. post Din. Bar. in l. sequitur §. item labeo. ff. de vsucap. Bar. in l. prima §. si rem l. si quis libellos C. de appella. Anchara. in cap. potuit vbi Imola 41. col. dicit esse cõmunem opinionem attestatur Ias. d. l. fi. col. antepen. vigesimò quęro, Tiraquel. de retractu conuentionali, §. j. glo. 7. versi. ideoque simili numero 19. sufficit enim dolum semel esse cõmissum, & ex tali pœnitentia quis nõ desinit esse nocens l. qui ea mõte ff. de fur. sed aduerte quòd iste est rigor quia multi doctores tenent aliter de ęquitate, vt deduco in limitationibus infrà ad finem.

¶ Sed ego puto quòd ista cõclusio multas patiatur limitationes, & multas fallentias, Quia

15 primò nõ videtur † procedere conclusio ista, vbi inter dominum & emphyteutam sit factũ pactum, quòd emphyteuta posset ius suum in quecunque voluerit alienare, vel quando fuit cõcessa emphyteusis pro se & pro his quibus sua iura cõcedere voluerit, prout quotidie apponitur in instrumentis, & inuestituris, q a virtute talis pacti, & vigore talis stipulationis videtur quòd emphyteuta etiam sine alio vlteriori requisito consensu potest alienare, & alienans nõ cadit à iure p Salyce. in l. fi. prima col. C. de iure emphyt. quia verba pacti debent aliquid operari, & non esse frustatoria, sequitur Imola in cap. potuit 49. col. vbi subdit, quòd

16 tamẽ emphyteuta vigore † talis pacti licet possit alienare; non tamen potest nec debet emptorem in possessionem introducere, sed id debet relinquere domino, tenet Alex. consi. 317. vel 162. lib. secundo viso Themate quia cùm videatur dominus ex illis verbis vsque à principio concedere, vt sine vlteriori requisitione, posset emphyteusis ipsa in quęcumque alienari, potest sine periculo caducitatis priuationis & expulsionis emphyteuta alienare, per Bal. & Angel. in l. cũ essent §. primo de ser. rust. pręd. ff. vbi Bal. quòd ille tex. ad hoc est multũ nõti tenendus, tenet Bertachi. de Firmo in tracta. de gabell. prima parte 14. q. versi. & aduerte. Iacobin. in tracta. feud. in ver. & quibuscumque hęredibus ij. col. fol. 19. Socin. consi. 252. pen. col. per Alber. in l. fi. C. de iure emphyt. pen. col. per tex. quem allegat cap. primo de

17 feud. nõ habeu. prop. nat. nam licet † vassallus non possit alienare feudum sine consensu domini, & si alienat cadit à feudo cap. primo in principio de prohib. feud. alien. tamen si illa verba apponatur instrumento pro se & pro his quibus ipse dederit, certè per ista verba poterit vassallus alienare feudum sine consensu domini, facit quod decidit Ang. in l. qui Romę, §. duo fratres quinta q. per tex. d. cap. j. quòd, si

18 fratres fecerint † diuisionẽ de bonis inter eos cum illis verbis in instrumento diuisionis pro se & illis, quibus bona prædicta concedere voluerint, per illa verba censetur data potestas alienandi, est communis opinio secundũ Dec. in consil. 164. versicu. secundò respondetur Ias. d. l. fi. secunda & iij. col. vbi pro hoc dat duas limitationes ad dictam cõclusionem Iulius Clar. iiij. lib. senten. §. emphyteusis q. 13. vlterius quæro, est communis opinio secundũ Tornielliũ rubrica de verb. oblig. nume. 156. & Specula. §. nunc aliqua versi. 84. tenent cõtrarium, tamẽ eius opinio communiter reprobatur vt per Ias. in d. l. fi. numero 6. C. de iure emphyt. Iulius Clarus lib. iiij. senten. §. emphyteusis q. 13. versi. sed pone.

19 ¶ Et simili modo non † videtur ista cõclusio procedere, quando emphyteuta alienat suas meliorationes, & suas cõmoditates, retento & reseruato sibi vtili dominio, quia alienans sic & cum tali clausula, etiam si fiat sine consensu domini, non cadit per tex. in l. necessario §. fi. de per. & com. rei vend. ff. tenet hoc Bal. in cap. quæ in ecclesiarum col. fin. de constit. per Innocẽ. in cap. ad vrãm de reb. eccles. nõ alien. idem Bal. in l. cùm pro pecunia C. de solut. Ias. in l. fi. C. de iure emphyteutico 3. col. qui licet ponit istam limitationem, illã nõ tenet, quia inquit si esset vera, esset inuenta fraus contrà dominos, quia illis inuitis emphyteutæ alienarẽt melioramenta, & beneficium demonstrationis faciendæ à lege introductum ad dominorum vtilitatem illis seruiret de vento, & Bal. tenet contrarium cap. primo versi. quęro nunquid de prohib. feud. alien. Purpurat. ad Ias. ibidem dicit quòd id de consuetudine nõ seruatur in sua patria & videtur ista limitatio esse contra tex. in c. potuit vbi non possunt melioramenta distrahi, nisi pręuia denũtiatione facta ecclesiæ &

fie, & alijs de quibus ibi, sed ꝓ limitatione fa-
cit doctrina Bar.in l.muri regali C.de mur. re-
gul.lib.xj.vbi dicit quòd ille tex. facit in argu.
quòd feudum posſit alienari inuito domino,
quando emptor vult subire omne onus, quod
sustinebat venditor & primus feudatarius sed
Fel. in c.quæ in ecclesiarum col.29.versi.sex-
ta cõclusio. de cõstit. dicit quòd fraus ista ces-
sat, ex quo agitur, quòd nõ transeat vtile domi
nium, & sic non est alienatio sed traslatio so-
lius cõmoditatis reseruato omni dominio vbi
citat d.l.necesſario §. fi. & ibi not. & in l. cum
manufacta §.fi.ff.de contraben. emptio.& not.
Bal. in l. fi. secunda opp. C. de iure emphyt.
vbi idem affirmat, per d.l.necesſario quòd em-
phyteuta potest alienare cõmoda sua retẽto si-
bi vtili dominio, sed si non retinet, & non re-
seruat sibi aliquid, nõ potest, idem Bal.in cap.
primo §. quid ergo, de inuestit. de reb. alien.
facti.sequitur Barba.ad Bal. d.l.fi.idem Bal. in
l. j. C. si pig. dat.& idem in d. cap. quæ in ec-
clesiarum & Ias. d. l. fi. versi. tenendo dicit ꝙ
20 in dubio † emphyteuta talia alienando pręsu-
matur retinuisse sibi vtile dominium, quia in
dubio alienãdo suas cõmoditates intelligitur
alienasse illas, quæ posſunt alienari, & sic indu-
bio intelligitur alienasse meliorationes cũ re-
seruatione iurium suorũ & sic vtilis dominij.
21 ¶ Et pari modo non † procedit dicta conclu-
sio, quando plures hęredes vnius emphyteutę
inter se diuidunt rem emphyteuticam, licet
diuidere sit alienare, per ea quæ deduco su-
pra in rubrica de sign. verb.alienatio versi. ve-
nit quoque diuisio sub vocabulo alienationis,
quia posſunt inter se diuidere emphyteusim
etiam non requisito vel habito consensu domi
ni sine periculo alicuius caducitatis aut expul
sionis, per Bar.in l.qui Romæ §. duo fratres q.
decima ff.de verb.oblig.in l.ideo, ff. de condi.
furti. in l.cùm si, §.si vni.ff.de transac.vbi id fir
mat per tex. in c.2.§.præterea ducatus, de pro-
hib.feud.alien.per Feder. vbi dicit quòd feuda
tarij posſunt inter se diuidere feudum sine cõ-
sensu domini, per tex.in l.voluntas, C.de fidei
com.vbi si hęredes prohibiti sint alienare, ta-
men inter se posſunt alienare & diuidere, & cũ
ratio sit, quare non alienetur emphiteusis irre
quisito domino quia extraneus, & ille, in quem
alienaretur non recognoscit dominum, nec si-
bi tenetur actione personali, vnde damnum ꝓ
ueniret domino, istud cessat cùm emphyteutæ
inter se diuidant, cùm vnusquisque dominum
recognoscat, & ei tenetur, est communis opi-
nio, vt per Aret.d.§.duo fratres, col.pen.versic.
circa quartam ibi Ias.nu.75.& Crotus nu. 64.
Rip.nu.86.Bal.consi.122.lib.quarto, vbi dicit
quòd ita communiter seruatur, refert Dec.cõ-
si.263.in fi.ita seruari attestatur Alex.d.§.duo
fratres, Ias.in l.fi.col.30.versic. sexto quero, C.
de iure emphyte.vbi dicit esse communem, te-
net But.consi.38.viso puncto.Alex.consi.7.pri
ma col.in fi.quinto vol.Cuman.cõsi.80. Alex.
consi.189.secundo vol. in hoc enim non agi-
tur de aliquo pręiuditio domini directi, vnde
22 † posſunt non solùm inter se diuidere isti em-
phyteutę, sed & inter se alienare, alio quocun-
que titulo domino irrequisito, per Bar.d.§.duo
fratres, & est communis opinio vt Ias.d. §. duo
fratres, nu.77.& Gozadin.consi.20.nume.ij.&
quòd inter se isti hæredes posſint, emphyteu-
sim alienare quocũque titulo habetur late per
Ias.d.l.fi.col.31.septimò quæro, vbi post multa
hincinde deducta concludit secũdùm d. Alex.
quòd sic, maxime si sit concepta cõcesſio cum
clausula pro se filijs & hęredibus, q͂a inter istos
est locus iuri acrescendi, isto modo potius de-
bet dici renuntiatio, quàm alienatio.
23 † Nec etiam procedit, vt cadat alienans em-
phytęusim à iure emphyteutico, si sit facta alie
natio domino pręsente, sciente, & tacente, quia
bene tenet alienatio, & sufficit hoc pro cõsen-
su; & alienans erit tutus ad similitudinẽ feu-
datarij, ciuis pręsentia, scientia, & taciturnitas
supplet ꝑ ea, quæ deduxi supra hoc eo. de feu
datario, versi, & pari modo per Alber. in l.fi.C.
de iure emphyt.versi. itẽ quærit Cyn. Ias. col.
pen.vigesimò tertiò quæro, ibidem vbi distin-
guunt quòd aut vendit emphyteuta pręsente
domino simpliciter, & tunc non debet domi-
nus protestari, quia non dicitur vẽdere nisi ius
suum, aut vendit rem pleno iure, & tunc domi
nus habet necesse protestari.
24 ¶ † Nec procedit conclusio quando emphy-
teuta donauit vel in testamento legauit rem
emphyteuticam, etiam per hæredis institutio-
nem, quia etiam si id fecit non requisito domi
no non cadit emphyteuta à suo iure, quia bene
emphyteuta potest ius suum donare glo. in l.
fi.C.de iur. emphyte. in verbo alijs, quã com-
muniter doctores sequuntur per Imolam in l.
si domus, §.fi.de lega.primo, per Aretin. consi.
41.dicit communiter approbatam Ruin. cõsil.
42. & consi.160.lib.4.tenet Bal.d.l.si domus,
§.fina.vbi dicit quòd emphyteuta ecclesiæ po-
test secundùm omnes donare ius suum, dum-
modo id faciat saluo iure ecclesiæ, dicit Imola
in l.vsufructu.ff.sol.mat.nu.7.idem in c.potuit
de loca.& esse communem opinionem in em-
phyteuta priuati dicit Cardinalis d. cap.potuit
Cepola, consi.8.in consilijs ciuilibus Iaso. in l.
fi.C.de iure emphyt.nume.71.& esse commu
nem in emphyteuta ecclesiæ Socin.consi.124.
nume.70.

nume. 70. lib. primo Iaſ. d. l. fi. numero 72. Alex. conſi. 189. nu. 13. lib. ſecũdo, Corne. conſi. 166. lib. ſecundo Beltraud. conſi. 98. lib. vj. Natta conſi. 114. & quòd emphyteuſis priuati poſsit donari, atteſtatur Alex. in l. ſi patroni ff. ad Trebell. Iaſ. d. l. ſi domus §. fi. numero 31. & in emphyteuſi eccleſiæ dicit cõmunem Alex. conſi. 17. lib. quinto Iaſ. d. §. fi. Curti. Iunior conſi. 130. Gratus conſi. 79. lib. primo, per Alciat. in l. in conuentionibus ff. de verb. ſig. dũmodo tamen fiat donatio ſaluo iu-
25 re domini, & citra fraudem, & ceſſat † rõ denuntiandi domino, an velit eodem pretio emere, quia hic nullum pretium; neque eſt æquum, quòd teneatur ius ſuum donare emphyteuta domino, à quo nulla merita acceperit, cùm nulla eſt forſan beneuolentia, & erga quem nullus forte cadit affectus, vt eſt erga illum cui donare vel legare deſtinauit, quia id non reperitur, quod lex, dicat. facit Bal. d. l. vſufructu ff. ſol. mat. ad fi. quòd ſi emphyteuta donat in proprietatem, perdit omne ius nam tũc nititur peruertere ius dominij & tunc propter delictum perdit emphyteuſim. Sed vbi donat in cõmoditatem, & ſaluo canone tenet donatio l. prima C. de fund. patrimoniali, & iſta inquit eſt opinio antiquorũ & vera ſequitur Iaſ. d. l. fi. col. 15. verſi. nam dicit Alber. poſt Rai.
26 & dicit Iulius Clarus in lib. iiij. ſenten. §. emphyteuſis quæſt. 15. in fi. quòd ad hoc vt teneat talis donatio quinque interuenire debẽt primò quòd nõ fiat in perſonam vel à iure vel à partium conuentione prohibitam, ſecundò quòd non fiat donatio in fraudem, puta quòd non ſit venditio ſub paliamento donationis, tertiò, quòd donetur vti res emphyteutica, nõ vt res pleno iure ad ſe ſpectans, quartò quòd priuſquàm traſferatur poſſeſsio in donatarium requiratur domini conſenſus, quem dominus impartiri tenetur, modo donatarius ſit habilis, & idoneus ad ſoluendum, & promittat ſoluere cenſum emphyteuticum; quintò quòd ſoluatur pro noua inueſtitura domini laudemium, quę requiſita ſi non interueniant non tenet donatio, & cadit donans à iure emphyteutico, vt per Clarum ibidem, ſubdens quòd iſta procedunt vbi non eſt conſuetudo quòd res emphyteutica non poteſt donari, quia vbi eſt dicta cõſuetudo quòd non donetur, illa cõſuetudo eſt ſeruanda, pro quo latè vide per Iaſ. l. fi. col. 20. verſi. quid autem, vbi cõcludere videtur, quòd emphyteuta eccleſiæ poteſt donare emphyteuſim, modo donet cum clauſula iure eccleſiæ ſaluo, & modo donet vt emphyteuta eccleſiæ, non vt rem propriam donando, quia emphyteuta eccleſiæ donans non reſeruato iure directo eccleſiæ, immò donãs vt rem ex toto iure ſuam priuatur in totum iure ſuo propter delictum, quia eccleſiam prodit, & quantum eſt in ſe poſſeſsionem interuertit, & hic dicitur male vti re emphyteutica, q̃a tribuit donatario cauſam pręſcribendi contra eccleſiam, meritò debet expelli à iure ſuo, cum ius eccleſię deterius reddat, vt per Iaſ. ibidem, col. 22. verſic. vltimo pro complemento.

27 ¶ † Et quòd emphyteuſis poſsit in teſtamento etiam ſine conſenſu domini legari, omiſsis contrarijs, habetur per Specul. de locat. §. nunc aliqua verſi. 112. cum ſequẽ. ſiue ſit emphyteuſis priuati ſiue eccleſię, dummodo quando eccleſiaſtica legatur, legetur tali, in quem poſsit trãſire, per Bal. & Saly. 4. colu. Alberi. ij. col. in l. fi. C. de iure emphyteu. Bald. conſi. 358. quæritur primo vol. Aret. conſi. 35. Alex. conſi. 120. ſuper eo quòd quæritur, vbi dicit quòd eſt communis opinio, & in conſi. 59. viſo & mature diſcuſſo lib. tertio, per Imolam in capit. potuit 13.
28 col. Et quid in † emphyteuſi eccleſiaſtica, an in illa poſsit hæres inſtitui, Specul. vbi ſupra verſi. 115. quòd ſic, vbi dicit quòd emphyteuta eccleſiæ, qui poteſt vendere non prohibitę perſonæ, vnde inquit donare, legare, & hæredẽ inſtituere poterit, arg. l. filiusfamilias, §. ſi quis alicui, ff. de lega. primo, ſubdens, & quòd emphyteuſis eccleſiaſtica in extraneum traſferre poſsit, colligitur. quia eccleſia emphyteuſim perpetuo dare poteſt, vt per Specul. ibidem, & per Iaſ. col. 23. verſi. 79. d. l. fin. licet Imola, d. c. potuit de loca. teneat quòd emphyteuſis eccleſiæ non poteſt donari legari nec in ea perſona extranea hæres inſtitui.
29 ¶ † Secundò fallit præfata concluſio, quando emphyteuta rem emphyteuticam permutat, quia id bene poteſt facere ſine conſenſu domini, & non cadat nec iure priuatur emphyteutico, per Specul. de loca. §. nũc aliqua, verſi. 121. vbi dicit quòd ſi emphyteuta talem rem à permutante cum eo recipit, quam nullo modo recipere põt à domino, tunc benè licite ſine domini conſenſu permutat, licet in alio caſu Specul. ibi teneat quòd non, quia permutatio eſt vicina emptioni, l. fi. ff. ex quibus cauſ. in poſſ. & l. ij. ff. de rerum permut. & deduco ſupra in ſig. verb. alienatio verſi. appoſitione alienationis venit commutatio, Bald. in l. ſi domus, §. fi. ff. de leg. tenet quòd emphyteuta poſsit permutare ſine domini conſenſu, & mouetur quia in permutatione militat ratio, quę in donatione, quia quemadmodum emphyteuta ſecundùm magis communem opinionem poteſt donare ſine cõſenſu domini, ſic & permutare, quia vbi eadem ratio, ibi idem ius ſtatuitur, ſequitur Iaſ.

Iaso. d. l. fin. columna. 29. C. de iur. emphyteu. vbi concludit, quòd in permutatione est concludendum in omnibus & per omnia vt in donatione in isto articulo per Alex. consi. 58. lib. tertio viso & mature discuso, sequitur Iulius Clarus, in lib. 4. sentent. §. emphyteusis, q. 17. vbi allegat, Bal. d. §. fi. & dicit ita communiter teneri, vt per Ripam in l. qui Romæ §. duo fratres num. 86. de verb. oblig. subdens id procedere, dummodo talis permutatio fiat sine fraude, pone quia emphyteuta sub paliamẽto permutationis venderet per Bal. in d. l. si domus §. j. & esse cõmunem opinionem attestatur Ripa in l. ij. num. 38. ff. si cer. pet. subdens idem Clarus ibidem † q̄ inter vocatos in inuestitura vel concessione emphyteusis indistinctè potest fieri permutatio, quia si inter eos est permissa alienatio, vtiq; & permutatio.

30

31 ¶ † Tertiò non procedit conclusio, quando emphyteuta pignorat aut hypothecat rẽ emphyteuticam quia id bene potest sine consensu absq; piculo alicuius caducitatis vel priuationis tenet glo. in l. fi. in verbo alijs vendere C. de iure emphyteu. quam dicit Ias. ibidẽ versi. in ea glo. num. 78. cõmuniter receptam; sequitur Hieronymus Gratus cõsi. 55. num. 14. lib. j. attestatur esse cõmunem opinionẽ Ripa. in l. filiusfamil. §. diui num. 90. de lega. primo; sequitur Clarus lib. iiij. senten. §. emphyteusis 18. quæstio. quia inquit Clarus ibi pignoris obligatio non est alienatio, ego tamen deduco supra in rubrica de sig. verb. alienatio versi. item sub vocabulo alienationis venit pignus, quòd immo pignoratio & hypothecatio quando est facta pro tãto, quanti res valet, vel pro tanto, quòd non est relicta spes luandi, nec verisimile quòd pignorãs vel hypothecãs luat est alienatio; sequitur hanc opinionem quòd possit pignorari & hypothecari Specula de loca. §. nunc aliqua versi. 122. vbi dicit posse per leges veteres quę non sunt immutatæ.

32 ¶ † Quartò fallit ista conclusio quando emphyteusis esset data in solutum, quia eo casu licet non sit requisitus domini consensus, tenet datio, & dans non cadit tenet Bal. in c. j. iiij. col. de prohib. feud. alien. intelligendo quãdo ista datio in solutum fit authoritate iudicis, & iudice mandante, quia cùm dicta alienatio sit necessaria, videtur quòd possit fieri p iudicem in iuribus ipsius emphyteutæ saluo tamen semper canone domini, secus si ipsa datio in solutum fieret voluntarie per ipsummet emphyteutam, sine iudice mandate quia tunc secus vt per Ias. qui ponit d. l. fi. C. de iure emphyteu. col. 32. quintò quæro numero 113.

33 ¶ Quintò fallit quando † emphyteuta locat emphyteusim etiam ad longum tempus, id q̄ est alienare, vt dico supra in rubrica de sig. verb. alienatio quia id potest facere etiam sine consensu domini absque eo quòd incurrat aliquod periculum caducitatis aut priuationis per Io. de Imola in cap. potuit col. 9. versi. itẽ potest numero 22. vbi distinguit an locatio sit facta ad longum tempus, an verò in perpetuũ, vt primo casu non sit necessarius consensus domini, secũdo vero casu sic, sequit Iulius Clar. lib. quarto senten. §. emphyteusis, q. 19. vbi allegat apostil. ad Alex. in consil. 119. circa finem lib. tertio affirmantem, quòd ista communiter obseruatur, vbi dicit Clarus quòd si de hoc fuerit consuetudo, est obseruanda, & excusaret emphyteutam à pęna priuationis, Ias. d. l. fi. C. de iure emphyteu. col. 32. versi. quartò quæro, mihi placet distinctio Imolę maxime si emphyteusis esset non perpetua, & in tertiam, aut quartam, aut aliàs determinatam generationẽ, quia eo casu non posset fieri locatio in perpetuum sine euersione naturę emphyteusis, facit Iulius Clarus lib. quarto sentẽ. §. emphyteusis, q. 28. circa fi.

34 ¶ † Item non videtur procedere conclusio, quando res emphyteutica est data in dotem, id quod est alienare, dico supra de sig. verb. alienatio suo loco, quia bene sine consensu domini emphyteuta emphyteusim dare potest in dotem suę filiæ sine periculo caducitatis & seu priuationis, p Specula. de loca. §. nunc aliqua versi. 109. vbi dicit quòd potest dare in dotẽ & in donationem propter nuptias, authen. de non alien. aut permutan. reb. §. emphyteusim modo tamẽ sit apud filiam vel donatarium eo modo, quo erat apud patrem, quia inquit aliàs donatio interdicitur, tamen in dotem datio p mittitur per iura ibi per eum adducta, p Alex. consi. 314. viso themate & scripturis lib. secundo sequitur Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. col. 31. versi. prima ergo.

35 ¶ † Sextò fallit, quando emphyteuta rem emphyteuticam concedit in feudum, puta tu habes Castrũ in emphyteusim perpetuam, cõcedis illud mihi in feudum, quod est alienare, dico supra de sig. verb. alienatio suo loco, potes facere etiam sine consensu domini, & non cadis à iure tuo p Specula. de loca. §. nũc aliqua versi. 129. vbi concludit id posse fieri sine consensu domini, quia potest velle dare gratis propter affectionem emphyteuta amico, vel seruitori, vel propter merita, quæ nõ militant in in domino, erga quem non cadit ista affectio, quæ mouet emphyteutam, & à quo emphyteuta nulla recipit seruitia, & sic nulla

nulla sunt merita, item quia si dominus recipiat in feudum ab emphyteuta nascitur absurditas, quia emphyteuta efficitur maior domino, & dominus efficitur subiectus illi, item fit contra regulam, quòd res mea mihi seruire nõ potest, vt ibi, tenet & sequitur Imola in cap. po tuit col. 8 item potest quæri num. 40.

36 Item non † procedit conclusio, quando emphyteuta cõpromittit de emphyteusi, id quod est pariter alienare, vt deduco supra de sig. verb. alienatio. versi. venire quoque videtur cõpromissum &c. quia etiam si compromittat sine consensu domini, nõ cadit secundùm Bal. in l. fi. §. fi. ad finem C. communia de lega. vbi dicit quòd compromittendo quis non videtur alienare, etiam quòd arbiter arbitrando adiudicaret rem emphyteuticam aduersario, quia dicit quòd per sententiam arbitri nõ perdit quis dominium rei, facit Specula. d' arbitr. §. restat. versi. sed numquid vbi vult, quòd vassallus potest de re feudali compromittere, per Roman. in l. j. §. & post operis de nõ. op. nunc. Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. col. 34. nono quæro, ꝑ Ias. facit, quòd ad deduco supra de sig. verb. alienatio d. loco.

37 Item † limitatur conclusio vt non procedat, quando emphyteuta transigit super re emphyteutica, quia licet transigere sit alienare, vt dico supra de significatio. verb. alienatio suo loco, tamen in aliquibus casibus potest transigi per emphyteutam, & transigendo etiam sine consensu domini non cadit, poñe quando emphyteuta rem emphyteuticam penes se existẽtem penes se retinet, idest tamẽ fit transactio taliter, quòd res ramanet sibi, aliud dãdo, aut faciendo aduersario, & eo casu benè potest transigere emphyteuta sine consensu domini, quia tunc nil alienat, & ista non est alienatio, per glo. in l. nulli vbi Bar. & alij, ff. de transac. item in casu, quo erat res diuisa penes aduersarium ex causa transactionis aliquo dato aut recepto per emphyteutam, & talis transactio est adhuc permissa sine consensu domini, quia dimissio rei existentis penes aduersarium ex causa transactionis nullam inducit trãslationem domini, vel alienationem ꝑ tex. vnicum in l. si pro fundo vbi Bar. C. de transact. glo. in l. pen. C. de vsucap. pro emp. sequitur Ias. d. l. fi. col. 33. decimo quæro versi. breuiter.

38 Item fallit, † quando emphyteuta imponit rei emphyteuticæ aliquam seruitutem vel vsufructum quia id potest bene facere sine consensu domini, etiã sine periculo caducitatis per doctrinam Bal. in l. in prouintiali C. de seruit. & aqua, vbi posita ista quæ. & ad partes disputata concludit, quòd emphyteuta benè potest imponere seruitutem super emphyteusi etiam sine requisitione consensus domini, quę tamen seruitus durabit, quantũ durat ius emphyteuticum, & non vltra, arg. l. si is cui, ff. quem admo. serui. amitta. & finito iure emphyteutico ipso iure seruitus resoluetur, arg. l. peto §. prædiũ de lega. second. pro quo facit glo. ordinaria in l. ij. ff. de seruit. Bal. cap. primo §. quid ergo de inuestit. de reb. alien. fac. in vsibus feud. per illum tex. quem reputat singularem, vbi idem dicitur de vassallo, intelligendo tamen quòd impositio talis seruitutis tenet in præiuditium emphyteutæ vel vassalli, non domini, & habetur per eundem Bal. in l. j. §. item in fundo per illum tex. quibus mod. vsufru. amitta. quòd emphyteuta in re emphyteutica potest vsufructum constituere, & in hac constitutione facienda non requiritur consensus domini, sequit Ias. col. d. l. fi. col. 34. octauò quæro, vbi dicit quòd ista est alia limitatio ad dictam conclusionem, vt non procedat quantum ad imponendam seruitutem, vel vsufructum constituendum, quia in talibus non requiritur cuosensus domini per Bar. in l. iij. §. ex contrario. ff. de acqui. poss. pen. col. versi. quæro quomodo Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. col. 32. quartò quæro ad fi. & per eundem col. 31. versi. secunda est, quia per venditionem vsufructus sola commoditas transfertur, non ius vt ibi.

39 ¶ Item † non procedit conclusio, quando res emphyteutica est vẽdita vel alienata per ignorantem rem esse emphyteuticam & talẽ, puta quòd sit nouus hæres, nouus successor, in quo cadit verisimilis ignorantia, quia talis conclusio, vt alienans emphyteusim sine consensu domini cadat à iure, procedit si alienans scienter fecit c. j. de controuersi. inter domi. & emptorẽ feud. quem tex. Bald. ibi ad finem reputat ad hoc valde singularem, & ex eo colligit, quòd in omnibus alienationibus, in quibus alienans cadit à iure suo, omnia iura in hoc disponentia debẽt intelligi in sciente qualitatem rei, secus in ignorante, & similis distinctio secũdùm eum habetur in l. fi. §. fi. de leg. secũdo, est glo. in l. ij. in glo. fi. C. de iure emphyt. dicit in terminis Bal. in cap. si vassallus, ad finem tex. si de feud. defun. conten. sit inter dom. & agna. quòd, si hęres ignoranter vendidit fundum emphyteuticum, non cadit à iure suo, & dominus volens alienatam rem reuocare, habet docere de scientia, & scientiam probare alienantis.

40 ¶ Itẽ non † procedit, si sit facta alienatio irrequisito domino cũ pacto legis commissoriæ, vel adiectionis in diem, & contractus paduc-

tum conditionis est resolutus, quia, si tale pactum fuerit appositum in ipso contractu alienationis, & tempore dictæ alienationis, tale pactum excusat alienantem à caducitate per Guliel. de Cuneo quem sequitur Bald. in l. ab emptione in vltima col. ff. de pacti. per glo. ibi affirmatē, quòd, cùm pactum legis cōmissoria vel adiectionis in diem apponitur ab initio tēpore contractus tunc contractus resoluitur ipso iure, & ipso iure transfertur dominium secus se ex interuallo, quam glo: ibi extollit Angel. Ias. l. fi. C. de iure emphyt. vigesimò primò quæro.

41 ¶ Item fallit † cōclusio quando est facta venditio aut alienatio sine cōsensu domini requisito, cum clausula saluo iure & saluo consensu domini, & non aliter, nec alio modo, quia sic facta tenet alienatio & alienans non cadit, nec perdit ius, quia mediāte illa clausula nec aliter nec alio modo, nihil actum videtur, quia constat quòd non intendit alienare, nisi possit & non aliter iuxta notata in simili in l. si quidem C. de exceptio. per Bal. in cap. iij. §. fi. vltima col. quæ fuit prima causa bñfic. amitten. in vsib. feud. vbi dicit quòd non sufficit quòd sit dictum saluo iure domini vel ecclesiæ, quia si processum sit ad traditionem, illa verba parum vel nihil releuant Aluarot. c. j. de prohib. feu. alien. apostila. ad Abb. c. potuit de loca. versi. ad hoc quod dicitur Abb. c. fi. de feud. versi. vltimo hic quæro, quia cùm non sit denontiatū domino, clam factum videtur, tenet idem Bal. in l. vnica 12. col. versi. quæro quid C. de hic quæ pen. no. quòd protestatio illa, vendo saluo iure, & saluo consensu domini, nihil releuat, vt ibi per eum in q. vj. numero 50. Dec. consi. 160. col. ij. ad fin, numero iiij. & consi. 464. col. 2. in principio numero 7. & col. iij. numero 13. Paris. consi. 86. col. iij. nu. 14. cum seq. iiij. vol. Duran. in tracta. de arte testan. & in tit. de leg. cantella 46. ad fin. & est sententia magis communiter approbata secundùm Curt. Iunior. cōsi. 8. per totum & ita aliàs consuluisse & obtenuisse respondet Aug. Bero. in c. potuit col. 5. in principio nume. 24. cum seq. de loca. vbi dicit quòd aliàs ex dicta clausula dispositio legis alienationem rei emphyteuticæ prohibētis elusoria videretur, quia semper emphyteutę cum dicta clausula dominis irrequisitis bona emphyteūtica alienarent & per Alciat. nouissime in vna Placentina, vbi dicit quòd seruatur in practica vt hoc casu dicta clausula non obstante sit locus caducitati vt per eum in consi. 753. num. 2. est in ciuitate Placentię statutū in lib. stat. d. ciuitatis sub rubrica de prohibit. alien. rei emphyt. incip. ordinamus omnino prohibitiū cuiuscumque alienationis rei emphyteuticę inconsulto domino, de quo etiam per Alciat. d. cōsi. 753. & facta alienatione, & sequuta traditione rei, si cessset emptor aut successor in re vltra annum, & diem petere à dño directo consensum, causa intelligitur caducitas per Cagnol. in l. ij. 16. q. numero 107. C. de pact. inter empto. per tex. in l. fi. §. necessitatem vbi Ias. col. 8. numero 33. cùm seq. xj. not. C. de iure emphyt. vbi concludit quòd nouus emphyteuta tenetur inuestituram à dño petere, & licet ille tex. nihil dicat de tempore tamē idem Cagnol. & Ias. ibidem dicunt quòd id suppleri debet per iure loquentia de feudatario scilicet per tex. cap. primo quæ fuit prima causa benef. amitten. & cap. fi. de prohib. feud. alien. per Lothar. vbi ita deciditur in feudatario quia de iure valet arg. de feudatario ad emphyteutam Socin. qui attestatur de cōmuni in consi. 167. non inutilis col. pen. versi. confirmo, numero 24. vol. ij. Alex. consi. 44. visis col. prima numero ij. vol. iij. Dec. cōsi. 624. col. ij. numero 6. quamuis contrarium teneat idem Bal. cap. primo §. donare col. fi. qualiter olim feu. pot. alien. & in additio Specul. de loca. versi. nunquid & tit. de pac. constan. §. libellaric col. 15. Fel. in cap. quæ in ecclesiarum col. 30. de constit. Roman. consi. 471. emphyteuta non potest, relati per additio. ad Abb. cap. potuit extra loca. vbi tenent quòd clausula saluo iure

42 excusat à caducitate; & simili † modo excusatur alienans à caducitate, quando dicit alieno tibi, si & in quantum de iure possum, & nō aliter, & postea sequatur traditio, quia per istam conditionem adiectam alienationi, excusatur emphyteuta, à pęna caducitatis per Bal. cap. primo §. hoc quoque pen. col. de succes. feud. per Aluaro. cap. j. versi. quæro quid si vassallus de prohib. feud. alien. per Feder. per Ias. col. pen. l. fi. C. de iure. emphyt. vigesimò quintò pone.

¶ Et pari modo non cadit emphyteuta alienās emphyteusim sine consensu domini, si in

43 alienatione † protestatus sit, quòd alienat sub conditione, si domino placuerit, vel sub conditione si cōsensus domini accesserit, quia talis protestatio illum saluat à periculo caducitatis, per Alber. in l. fi. C. de iure emphyt. col. fi. quia cùm ista sit venditio conditionalis, perinde est ac si domino fuisset mandatum, & illius consensus esset habitus l. fi. C. de feud. patri. lib. xj. Bal. cap. primo §: hoc quoque de succes. feud. Aluaro. cap. primo pen. col. de prohib. feud. alien. Iac. Ardizo. in summa tit. quib. mod. feud. amitta in Rubrica sua si vendidit

didit sub conditione, quod tamen intelligo, si non sit sequuta rei traditio vt supra.

44 ¶ Et † similiter non cadit emphyteuta alienans sine consensu domini ponens in instrumento ego vendo, si dominus non renocauerit, aliàs sit inempta, quia per istam conditionẽ benè excusatur à pęna caducitatis, tenet Bart. in l. si quis locuplex, ff. de manum. testa. per Ias. d. l. fi. C. de iure emphyte. in fi. non sequuta tamen rei traditione, vt dico suprà.

45 ¶ † Item non procedit conclusio, quando emphyteuta alienat non requisito domino, & contractus alienationis est celebratus minus solẽniter, non seruata solemnitate seruanda, & sic nulliter, puta statutaria, vel consuetudinis, puta si mulier vel pupillus non interueniẽte propinquorum consensu, & similium alienet, quia tunc non cadit à iure emphyteutico, quia verbum venditio absolutè prolatum nõ cõprehẽdit venditionem nullam ex defectu solemnitatis arg. l. iiij. §. condemnatum, ff. de re iud. fac. Bar. in l. filium §. si quis ff. de lega. pręstan. vbi quòd si stat statutum, quòd si quis cesserit actionem alicui nobili, cadat à iure suo, non cadit, si cedens cedere non potuit, aut cessio fuit inutilis, tenet Bal. l. j. §. fi. ff. quod quisque iur. vbi statutum puniens opponentem exceptionem, non punit opponentem ineptè. Bal. in l. quid ergo, §. cùm autem ff. de infam, per Bar. in l. vbi pactum C. de transac. & in l. continuas, §. cùm quis ff. de verb. oblig. vbi ponit, an & quando sufficiat aliquid de facto fieri, quod de iure non teneat.

46 ¶ Item † non procedit conclusio, vt emphyteuta non possit alienare sine requisito consensu domini, quando vxor est domina emphyteusis, quia si sit emphyteuta vxoris, quæ verè est domina, & velit vendere emphyteusim, aut alienare, potest requirere consensum mariti tantũ sine vxore, & sufficit, vt non cadat, quia perinde est ac si vxori met foret denuntiatum per tex. in l. ant qui aliter §. sed & seruis, & glo. ibi ff. quòd vi aut clam. vbi habetur quòd sufficit viro nuntiare, vel eo sciente opus facere, vbi Bar. dicit quantum ad excusandum quem à dolo, quòd sufficit denuntiare viro pro vxore, ad nota. per eundem Bar. in l. non solùm §. morte, in iij. col. ff. de op. no. nunc. Angel. & alij in l. de pupillo §. si quis ff. eo. Ias. l. fi. C. de iure emphyt. col. 35. decimò septimò quęro.

47 ¶ † Pro qua materia nota quòd, si emphyteuta in facienda denuntiatione pretij reperti p alienatione vel venditione emphyteusis non fuerit verax, & legalis immò maius pretium q̃ reuera inuenit, domino nuntiauerit, talis denuntiatio nihil facit, & perinde est, ac si requisitio non esset facta, tenet Hostien. & alij in cap. potuit de loca. vbi Imola in primo not. Spec. §. nunc aliqua de loca. versi. 92. per Salyc. in l. fi. C. de iure emphyt. col. 6. immò Salyc. ibi dicit, quòd per istam factam notificationem emphyteuta cadit à iure.

¶ Item non procedit conclusio de æquitate, quando emphyteuta emphyteusim alienatam dubitãs de periculo caducitatis celeriter reuocat & recuperat, quia tali recuperatione cele-

48 riter facta † ante sequutam declarationem mẽtis domini, & ecclesiæ super caducitate, & deuolutione euadit pęnam, tenet Specula. §. nunc aliqua, versi. 96. de loca. cap. si quis præsbyterorem de rebus ecclesiæ non alien. c. de multa de præben. subdens nec obstat, quòd decretal. si quis præsbyterorem loquatur de ęquitate, & quòd aliud sit de iuris rigore seruandum, quia cùm ista ęquitas scripta sit, rigori iuris est præseruanda, l. placuit C. de judic. vbi etiam recenset alios tenere contrarium de rigore iuris, tenet primam opinionem Salyc. in l. fi. C. de iure emphyteu. quòd, si celeriter redimatur, pęnam euitat, per tex. cap. potuit versi. nisi celeri, reseruando dispositionem illius versiculi ad oĩa pręcedentia, idest tam ad alienationem quàm ad cessationem solutionis, vt videlicet ille, qui alienauerit & qui cessauerit soluere cadat, nisi celeri satisfatione sibi prouiderit, tenent But. & Ioã. And. d. cap. potuit Io. And. in illis verbis videlicet vel põt dici de duobus mensibus, vt quo tempore dominum expectat emphyteuta, eodem tempore expectetur emphyteuta p dñum, vt videlicet dicatur celeriter prouidere sibi si infrà duos menses & c. & duo menses in eo tex. sunt assignati alienare volẽti sequitur Bero. ibi col. 41. versi. vtrũ autẽ num. 163. vbi supra hac quæstione facta primo de alienatione sine traditione, quę bene inquit potest reuocari etiam sine consensu emptoris, stante quòd lex anullat talium rerũ emphyteuticarũ contractus sine consensu domini directi celebratos l. fi. C. de iure emphyt. Secũdo loco dicto de alienatione sequuta traditione ĩ vtroque casu, & in vtraque alienatione concludit, quòd per celerem recuperationem, & reuocationem rei alienatæ, potest emphyteuta alienans moram purgare, & sibi à periculo caducitatis prouidere, sequitur Bal. in d. l. fi. in finalibus verbis, vbi vel dic, quòd licet cadat ipso iure, quia tamen intelligitur si dominus voluerit, dicendum est, quòd, si ante declaratam domini voluntatem, emphyteuta rem recuperauit, sufficit, vt pænam cadentiæ euitet, non si postea; vbi intel-

ligit dispositionem tex. in cap. potuit comprehendere vtrumque casum, & refferri ad vtrunque ad alienationem, & ad cessatam solutionem, quia per celerem satisfactionem in vtroque casu potest mora purgari, & pœna cadentię euitari, sequitur Salycetus ibidem ad finem, licet sit secus in feudatario vt per eundem Salycet. Alber. d. l. fi. dicto loco, & p Bero. d. cap. potuit, qui feudatarius semel quòd illicitè alienauit, cadit, & recuperando celeriter morã non purgat.

49 ¶ Et per † alienationem factam irrequisito domino vel ecclesia non cadit ipso facto alienans, nisi velit ecclesia, & declaret, se velle, per Salyc. l. fi. C. de iure. emphyt. Imola in repe. cap. fi. de rescrip. 34. col. per adducta per Alex. in consi. 106. numero iiij. lib. iiij. Ias. in l. ij. numero 8. & numero 15. C. de iure emphyt.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius vsumfructum absq; consensu hęredis alienare potest.*

2 *Vsufructuarius vendit & alienat fructus, locat, & obligat.*

3 *Vsufuctuarius vsumfructum alienare potest quoad commoditatem fruendi.*

4 *Conductor ad longũ tempus nõ potest suum ius alienare nisi sine dispositionẽ l. f. C. de iur. emphyt.*

5 *Colonus vendens tanquàm proprietarius expelli potest.*

6 *Colonus partiarius, qui rẽ in emphyteusim, accepit alienare non potest.*

7 *Superficiarius an possit sine domini consensu alienare.*

8 *Censuarius per quamcũque alienationem abeo factam non cadit à iure suo.*

9 *Censuarius si cesset soluere canonem etiam per mille annos non cadit.*

10 *Alienare rem emphyteuticam, & non soluere canonem à pari ponuntur.*

HIS dictis de emphyteuta, videamus de vsufructuario, de conductore, de superficiario, & alijs huiusmodi, an possint alienare sine domini consensu, & si alienant aliter an à iure cadant; & incipiendo ab vsu-

1 fructuario videtur quòd † vsufructuarius possit liberè alienare absque requisitione domini proprietatis vsufructum, est tex. in l. cui vsufructus ff. de vsufru. & quemadmodum quis vtat. vbi habetur, quòd ille, cui vsufructus legatus est, potest illum vẽdere extraueo etiam inuito hęrede, vbi glo. dicit esse secus in emphyteuta, sequitur glo. in l. fi. C. de iure emphyteu. in glo. fi. sequitur Ias. ibi col. 29. versi.

2 in ea glo. in fi. numero 106. facit † quia vsufructuarius vendit, & alienat fructus, l. arboribus §. vsufructuarius, ff. de vsufru. per Bar. in l. prima versi. simile in vsufructuario C. de pet. bon. sublata lib. x. item potest locare & concedere rem fruendam, Insti. de vsu. & habita. in fi. potest obligare vsumfructum, l. is cui vsufructus, vbi Bar. ff. de pigno. sed id nõ potest vsufructuarius, nisi pro tempore, quo durat eius vsufructus, p ea, quæ latè deducit Socyn. consi. 32. incip. ex his prima parte versi.

3 circa secundam quęst. & quod † dicitur, ꝙ potest vendere vsufructum, intelligo quòd possit vendere commoditatem fruendi etiam domino non requisito, immò etiam inuito l. necessario §. fi. de peric. & commod. rei vend. Bal. in l. per diuersas. ij. col. C. mandat Bar. in l. interest. C. de vsufru.

4 ¶ Conductor verò † ad longum tempus non potest suum ius alienare, nisi seruata forma dictæ legis fi. C. de iure emphyt. quia si alienat ius suum non requisito consensu domini directi cadit à iure suo, tenet Raphael, Fulgo. consi. 24. pro euidentia eorum, de quibus quæritur quòd reputat mirabile Ias. d. l. fi. ij. col. versi. antequàm numero secundo & dicit esse ampliationẽ ad dispositionem d. legis.

5 ¶ Colonus verò, † qui tamquàm proprietarius rem sibi locatam vendidit, quia potest dici, ꝙ male versatur respectu contractus, quia facit id, quod est contra naturam contractus locationis, & conductionis vt l. fi. C. de acquiren. poss. è re conducta potest expelli per doctrinam Bal. in l. ædem. col. fi. versi. sed quid C. loca. facit Bal. in l. vsufructu, sol. mat. ad fi. per Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. col. 36. decimò tertiò quæro. versi. & ad hoc emphyteuta vbi dicit, quòd emphyteuta, & colonus, qui vendunt rem tamquàm propriam, & sic tamquàm proprietarij, possunt expelli à domino per Bal. in locis allegatis & Imolã d. l. vsufructu.

6 ¶ Colonus autem † partiarius, qui accepit rem in emphyteusim non potest alienare non requisito domino & non seruata forma legis finalis C. de iure emphyteuta, etiam soluendo quinquagesimam per Specul. §. nunc aliqua de loca. versi. 104. in fi. per Ias. d. l. fin. col. 37. decimò octauò quæro, vbi citat Io. fab. vbi Ias. notat pro extensione dispositionis dictę legis fin.

7 ¶ † Super-

7 ¶ † Superficiarius pariter videtur, quòd non possit alienare nisi cum consensu domini secundùm Bar. in l. prima §. quod autem el secundo ff. de superfici. vbi distinguit, quòd aut superficiarius quia emit, vel habuit superficiem, est obligatus ad aliquàm annuam pensionem vel præstationem, & iste superficiarius potest vendere, & quocumque titulo alienare, & in alium transferre absque consensu domini, & non seruata forma legis finalis allegatæ d. §. quod autem; aut superficiarius pro superficie soluit aliqnam annuam pensionem, & seu præstationem, & tunc talis non potest vendere, nec alienare sine consensu domini, & seruata forma dictæ legis finalis, & puto inquit, quòd idem iuris sit in eo, quod in emphyteuta, sequitur Specula. qui idem tenet d. §. nunc aliqua de loca. versi. 119. per Imolam in cap. potuit de locã. col. tertia numero 8. per Ias. in l. fi. col. 15. versi. respondet ibi Bar. & col. 38. duodecimò quæro per Angel. Aret. §. adeo. instit. loca. ad finem.

8 ¶ Censualis verò, † vel censuarius per qnamcumque venditionem, aut alienationem ab eo factam de re censuali, ex quo habet virtute sui contractus in se trãslatum dominium, per not. per glo. & doct. in cap. constitutus de relig. dom., Imola in cap. ad audientiam el secundo de reb. eccles. non alien. ob alienationem

9 non cadit à iure suo, quia si † non soluit canonem, & cessat etiam per mille annos, non cadit glo. d. cap. constitutus, ita pari modo si alienat non requisito domino non debent cadere

10 à iure, quia isti duo casus à † pari ponuntur, non soluere canonem, & alienare, cap. potuit de loca. vnde in his debet eadem iuris dispositio militare, tenet Socin. Bartholomæus cõs. 208. visis actis & actitalis, ij. vol. iij. col. numero 5. versi. sed in tractatu censuali, licet cõtrariũ tenet Aret. in §. adeo. Instit. loca. ad fi. vbi dicit, quòd sicut emphyteuta non potest vendere sua meliorantia irrequisito domino, & si vendit cadit à iure suo, ita etiam superficiarius, vel censuarius, qui soluit aliquid nomine pensionis, vbi dicit se ita habuisse de facto in superficiario, & censuali ecclesiæ sancti Proculi, facit Dec. consi. 264. iij. col. & Ias. in l. fi. col. 36. versi. decimò octauò quæro.

SVMMARIVM.

1 Vassallus negans tenere feudum à domino feudum amittit.

2 Vassallus negans partem cadit à parte negata tantùm.

3 Vassallus negans narrata prout narrantur an dicatur negasse feudum & num. 4.

5 Vassallus negans non priuatur ipso iure, sed requiritur sententia.

6 Negatio põt per vassallum negãtem reuocari.

7 Emphyteuta post negationem moram purgare non potest.

8 Emphyteuta si negauerit se esse emphyteutam conuictus de mendatio cadit à iure suo.

9 Emphyteuta negans non cadit, nisi neget per dolum vel latam culpam.

10 Emphyteuta negans amittit possessionem non autem cadit à iure.

11 Emphyteuta conuentus negans rem esse ecclesiæ, conuictus palinodiam recantando an sit audiendus.

12 Negans sine iusta causa ignorandi priuari debet.

13 Emphyteuta possessionem domini interuertens an possit à domino ppria authoritate expelli.

14 Conductores coloni & similes, qui interuertũt possessionem domini, suo iure priuantur.

15 Locatio finitur eo ipso, quòd colonus excipit de domino.

16 Colonus negans similis est furi.

17 Qui negat vel non soluit mercedem dicitur dominum spoliare.

18 Qui negãdo in re ipsa deliquit, iustum est, vt in eadem re puniatur.

19 Conductor conuentus rei vendicatione non potest opponere, quòd agens non est dominus.

20 Conductor, qui habet iustam causam contradictionis, excusatur à pœna.

21 Causam ab aliquo non voluntariè habens quæstionem dominij resiricare potest.

22 Conductorem negantem finita locatione rem conductam restituere potest dominus propria authoritate expellere.

DE CADVCITATE OB negationem.

NEGATIONE quoque feudatarij, emphyteutæ, cõductoris, vel alterius similis causatur caducitas vel expulsio, ponẽ qnando feudatarius feudum, emphyteuta emphyteusim, conductor rẽ locatam de dominio excipiendo quæstionem dominij

dominij referendo, aut ius directi dominij subuertendo, vel aliàs possessionem dominij interuertendo, inficiantur, vel excipiunt non esse dominum, vel rem non esse sibi ab eo infeudatam, emphyteuticatam, locatam, aut se pro ea nò teneri ad alicuius solutionis vel canonis præstationem.

1 ¶ Quia si † vassallus inficiatur feudum domino, vel neget feudum tenere à domino, feudum amittit, per tex. in cap. primo §. vassallus si feudum, si de feud. defun. content. sed aduerte quòd tex. loquitur quando negat, aut inficiatur feudum de certa scientia, quia secus si ignoranter vbi glo. in verbo scientia intelligit, quòd ignorantia crassa, & supina non erit excusata, vbi Bal. dicit quòd non dicitur scire nisi qui certitudinaliter scit, & aliquando qui habet vehementem opinionẽ cōsonãtem substantiæ veritatis, quæ vehemens opinio nascitur ex iudiitijs immediatis, & sciens in casu d. §. etiã intelligi debet de eo, qui scire debuit; item qui refugit scientiam, habetur ꝓ sciente

2 vbi glo. subdit, quòd, si † vassallus negauerit tantùm vnam partem feudi, puta certa prædia, aut possessi ones feudales, cadet tantùm à parte negata, non autem à toto feudo, quia inquit non debet vltrà procedere metus, quàm reperiatur delictum, l. sancimus C. de pœnis; & licet Pet. de Ceruo tenuerit contrarium, quòd videlicet cadat à toto negando partem, tamen eius sententia ab omnibus feudistis communiter reprobatur, tenet Iul. Clarus §. feudum lib. iiij. senten. consi. 59. versi. sed quid, vbi Iulius in versi. sequenti subdit, ꝙ

3 si vassallus † non negauit in spetie feudum, sed litem contestãdo negauit narrata prout narrantur &c. quòd per talem responsionem, & seu negationem non dicitur negasse feudum, ità quòd incidat in pœnã priuationis arg. eius quod dicit Bar. in l. si dubitet §. ita demum ff. de fideiusor. vbi dicit, quòd fideiusor conuentus respondens per illa verba nego narrata pront narrantur, non dicit se non esse fideiusorem, quia non negat se fidemisisse, ideò nō potest dici per talẽ negationem perdidisse beneficium diuisionis, & in pœnam amisionis talis beneficij incidisse, vt ibi per Bar. per Iulium Clarum ibidem, vbi multos citat authores, sequitur Bal. d. §. vassallus prima col. versi. quæro dicitur, vbi tenet, quòd non cadit, nisi à partẽ negata, non etiam à parte confessata, quia dolus, & pœna sunt proportionabilia, & dolus & pęna diuisionem patiuntur, vbi reprobat opinionem Petr. Cer. qui sentiebat, quòd in totum esset priuatus, non quòd esset rationabile, sed quia ita esset de consuetudine, vbi

concludit, aliud esse, si sit cōmissum circà rem diuisibilem, aliud si circa rem indiuisibilem, vt primo casu pęna non egrediatur delictum, secus in secũdo casu, in quo casu negationis, idẽ videtur sentire Ias. quod in alienatione, & distinguere videtur prout in alienatione, vt per eundem in l. fi. col. 40. numero 125. versi. 13. quæro ad medium, & Bal. d. §. vassallus pri-

4 ma col. dicit esse intelligendũ nō † de simpliciter negante, quia talis inquit non videtur incidere in istam pęnam, sed in negante per dolũ vel latam culpam.

5 ¶ Sed an † iste vassallus negans sit priuatus ipso iure nec ne, videtur quòd non, immò videtur quòd requiratur sententia, quia tex. d. §. vassallus vtitur verbo futuri tẽporis, quod importat sententiam, vt not. in l. in criminali C. de iuris. om. iud. per docto. in l. iubemus nul-

6 li C. de sacrosan. eccles. & ista † negatio potest per vassallum negantem reuocari vsque ad sententiam, secundùm Iacob. de Bel. d. l. in criminali, appostilla ad Ias. in l. ij. col. 40. trigesimò secundò quæro versi. pnto, tamen, verbò negans C. de iure. emphyteu.

7 ¶ Emphyteuta † quoque, qui post lapsum tẽpus ad soluendum canonem, vel pensionem conuentus denegat, non potest post negationem moram purgare, nec sibi celeri satisfactione prouidere, immò cadit à iure per Specul. in §. nunc aliqua, versi. 84. quæritur de loca. nã inquit, cùm de iure antiquo post tempus non posset soluere, immò res emphyteutica ei auferebatur, & de iure moderno posit sibi celeriter satisfaciendo pronidere, est restringendum vt qui exactus debitum non soluit, non possit sibi prouidere.

8 ¶ Et emphyteuta † conuentus, vt canonem soluat, si denegat, vel neget rem esse emphyteuticam, aut se esse emphyteutam, conuictus de mendatio perdit emphyteusim, & cadit à iure emphyteutico per talem negationem, per doctrinam Innocẽ. c. cæterum extrà de iudic, vbi sic tenet, quando scienter negaret se esse emphyteutam, & postea conuinceretur de mẽdatio, secus si ignoranter, & causa ignorantię foret insta, pone quia hęres alterius, & in alterius ius vel locum successit, idem tenet Angel. in l. fi. prima col. per illum tex. ff. de rei vend. sed intellige, vt dico supra in vassallo, quòd

9 emphyteuta † negans non cadit, nisi negent per dolum vel latam culpam, vt per Bal. d. §. vassallus cap. primo si de feud. def. conten. sit inter dom. & ag. ꝑ glo. in §. ex maleficijs versi. item iuxtà Instit. de actio. glo. in l. fi. ff. de rei vend. Bar. in l. cùm qui ff. de iure iur. Ias. autem in l. secunda C. de iur. emphyt. col. 40. trigesimò

trigesimò secundò quæro tenet. contrarium ꝙ emphyteuta per negationem non amittit ius
10 nec cadit à iure, sed tãtùm † amittit possessionem, primò quia Bal. in d. §. vassallus versi. extra quęro tenet, quòd pęna amissionis feudi in dicta vassallo neganti non militat in emphyteuta, vel liuellario, quia pœnæ non trahantur ad casus non expressos, & quia in pœnalibus, & odiosis, non fit extensio, & l. fi. de rei vend. in qua se fundat Angel. non loquitur de amissione alicuius iuris, sed tantùm de amissione possessionis quia inquit ibi habet, quòd si cõuentus rei vẽdicatione neget se possidere, cõuictus de mendatio perdit bñficium possessionis, & de amissione iuris ibi verbũ nullum.

11 ¶ Si verò emphyteuta † vel priuati vel ecclesiæ cõuentus rei vẽdicatione negat rem esse ecclesiæ, & postea de mendatio sit conuentus palinodiam recãtando dicat rem se habere ab ecclesia iure emphyteutico an debeat audiri, an verò dicatur rem amisisse per negationem, quia videtur subuertere voluisse ius directi dominij, & videtur quòd per talem negationem perdiderit ius suum emphyteuticum per Specula. §. nunc aliqua versi. 65. de loca. vbi dicit quòd negans in re ipsa deliquit, deliquit .n. volendo priuare ecclesiam dominio, vnde inquit meritò priuandus est iure suo vnde quia in re ipsa negando deliquit instrumentum est, vt in eadem re puniatur, item negando ipsam rem emphyteuticã esse videtur in re male versatus, vnde ob hoc solum debet posse expelli, subdens in fine secundũ Martin. de Fau. quòd hoc casu negans, qui iustam causam non ha-
12 buit ignorandi, solũ debet † negatione priuari, si hoc postuletur, authen. itẽ si possessor. C. qui pot. in pig. habeantur, fac. Alber. in rubrica C. de iure emphyt. & per eũdem in l. si quis conductionis secũda col. C. de loca. sequit Ias. in l. ij. col. 40. trigesimò tertiò quæro, vbi dicit, & tenet quòd negans tantùm priuatur possessione, non autem iure, ibi in fine, & istud est verius quòd per talem negationem perdat solùm possessionem, vt inquit tenui in præcedenti, quę sequitur idem Ias. d. l. ij. col. 36. versi. circa vero tertiam, vbi quærit an emphyteuta
13 interuertens † possessionem domini possit id non propria authoritate expelli, vbi dicit secundùm glo. ibi quòd non, quam glo. sequũtur ibi omnes scribentes, & doctor. in c. propter, & cap. potuit de loca. extra, & Specula. in §. nunc aliqua versi. quadragesimò octauò, vbi tu dic, quòd si certum est emphyteutã ius suum amisisse, & possessionem dominij interuertisse, benè poterit authoritate ꝓpria expellere, vbi subdit, quòd si emphyteuta negat rem emphyteuticam, & in canone soluendo cessatum nõ esset, aut aliquod ius sibi in re cõpeteret, & de eo paratus sit in iure docere, quia tunc res afficitur dubia, quòd ecclesia, vel dominus directus non poterit à se ipso sibi iùs dicere, maximè si copiam iudicis habeat, id quod inquit Ias. quòd non possit dominus authoritate propria expellere, intellige verum, quando ex interuallo, secus, si in continenti, & in ipso actu interuersionis, quia tũc bene pro retinenda sua ciuili possessione posset expellere l. iij. §. cum igitur ff. de vi. & vi. armat. sequitur Iulius Clarus lib. quarto senten. §., emphyteusis consi. 25.

14 ¶ † Conductores, etiam coloni, & qui precario rem detinent alienam & quicumq; similes, qui referentes quæstionem dominij interuertunt dominorum possessionem per negationem, videntur cadere, & priuari debere iure suo primo per tex. in l. conductores C. loca. vbi conductores alienarum rerum, seu alienam cuiuslibet rei possessionẽ detinentes, eorumque hæredes, qui eas dominis recuperare volentibus non restituerint, immò litem vsque ad diffinitiuam sententiam sustinuerint, tenetur restituere rem, & illius æstimationem ad similitudinem rei alienæ inuasoris, facit tex. in l. si quis conductionis eo. tit. vbi conductor domus, qui vult excipere de dominio domus, debet prius domum restituere, quàm de dominio litigare, vbi Bal. secunda col. secundo op-
15 pono, quòd locatio † finitur eo ipso, quòd colonus excipit de dominio, quia malè versatur, nam respectu contractus dicitur quis malè versari in re, vt si facit id, quod est ꝯ naturam contractus, & ideò expelli potest vt ibi per eũ melius idem Bald. d. l. conductores ꝙ colonus sic cõtrà dominium refragando perdit ius suũ, sicut ille qui spoliat, qui enim inquit dominũ reuertentem finita locatione nõ admittit, vim
16 expressam facit, vbi in † fine norat colonum negantem similem esse furi, facit idem Bal. in l. ædem, col. fi. versi. sed quid si non destinxit, idem Bal. in d. l. si quis cõductionis in hac materia distinguit versi. secundo opp. quòd qui
17 negat vel † non soluit mercedem, dicitur dominum spoliare subtrahendo sibi debitam pensionem, cap. quærelam de electio. ergo non debet audiri, quia spoliatus ante omnia debet restitui., & soluendo dicit, quòd si agitur durante locatione, & intelligitur spoliare, & tunc sua exceptio non admittitur, si finito tempore locationis, & tunc non spoliat ex eo, quod allegat se non teneri.

¶ Si verò denegat restitutionem rei locatæ; & tunc aut durante locatione, & non spoliat, aut

ea non

ea non durante, & finita, & spoliat, vt ibi per eũ; faciunt deducta supra per Specula.§.nunc aliqua versi. 65. quæritur, de loca. vbi emphyteuta ecclesiæ, qui negat emphyteusim ecclesię deliquit volendo priuare ecclesiam dominio, vnde meritò priuandus est iure suo, 13. quęst. j.
18 quibus, vnde, quia negando † in re ipsa deliquit, iustum est, vt in eadem re puniatur, & negando rem esse emphyteuticam fore videtur in re malè versatus, vnde ob hoc solum debet posse expelli, & in fi. quæst. & hoc casu dicit Martinus negantem, qui iustam causam non habuit ignorandi, sola debere negatione priuari, & quamuis loquatur de emphyteusi, & emphyteuta negante, tamen eadem locum habent in conductore vel colono, fac. idem Bal. d.l. si quis conductionis in fi. quòd conductor
19 conuentus † rei vendicatione non pôt oponere, quòd agens non est dominus, sequitur Bar. in l.non ab re C. vnde vi. vbi sumat tex. quòd qui possessionem alienam tenẽt, & in illius restitutione fuerint contumaces vsque ad sententiam, cõdemnantur ad restitutionem illius, & illius æstimationem ex illa lege, & in fi. dicit quòd heredes non tenentur condictione ex illa lege, nisi sciuerint rem conductam, quia si ignorauerint, non tenentur, quoniam inquit iustam causam ignorantię habent l.qui in alterius ff. de reg. iuris. idem Bar. in l.si quis conductionis C. loca.

¶ Sed pœna d.legis conductores nõ habet locum in casu, quando successor locantis reperit rem locatam per suum præcessorem, & cõductor contradicit, immò litem suscepit, quia tunc quoad talem conductorem contradicentem & litigantem non habet locum æstimatio bonorum, maximè si tempus locationis adhuc duret, & sit facta locatio per se, & successores
20 suos, quia sic poterat † habere iustam causam cõtradictionis, propter quam excusatur à pœna, est decis. Rotę. in nouis de loca. & cond. ex premissis, per Felyn. c. inter dilectos, extra, de fid. instru. col. 9. versi., & idem, quòd si conductor, non finita locatione resricet dominiũ successori prælati locantis, non incurrit pœnam pręfatam, vbi subdit Felyn. secũdùm doctores
21 quos ibi citat, quòd licet habens † causam, & ius ab aliquo voluntariè, non possit eidem resricare quæstionem dominij, tamen secus si nõ habet ab eo causam voluntariè, puta quia per vim sibi abstulit, quia potest eidem scilicet qui dedit causam alteri per vim agenti, quòd metus causa obijcere exceptionem dominij facit Ias. in l. ij. col. 28. versi. quartò, & vltimò numero 101. C. de iure emphyt. vbi dicit, quòd
22 conductores † negantes restituere finita locatione rem cõductam potest dominus propria autoritate expellere, vbi vide per multas colũnas de ista materia, an dominus emphyteutam, vel colonum resistentem, & contradicentem expellere possit propria authoritate.

SVMMARIVM.

1 *Contractus nominatus non rescinditur si vna partium non seruet conuenta.*
2 *Contractus ex partium conuentione legem accipiunt.*
3 *Contractus ex pacto propriam naturam deponit, & aliam assumit.*
4 *Pacta & conuentiones faciunt, quòd quis cadit & non cadit in iure.*
5 *Pactum, quòd cessans soluere canonem non cadat nõ est cõtra substãtialia cõtractus, secus est in pacto, quòd quis nòn teneatur ad canonem.*
6 *Pactum contra substantialia contractus non valet, valet tamen contra naturalia.*
7 *Pactum quòd res communis nũquàm diuidatur non valet, valet tamen ad tempus.*
8 *Pactum quòd emphyteuta possit sine domini consensu alienare valet.*
9 *Pactiones tam ex natura contractus, quàm super alijs capitulis seruari debent.*
10 *Pactum de non transferendo ius suum in aliquem irrequisito domino, est in instrumento emphyteutico apponendum.*
11 *Emphyteuticum ius est fragile, & amittitur si quis faciat contra legem aut pactum.*
12 *Caducitas ob non seruata pacta non est pœna, sed natura contractus.*
13 *Ratio finalis emphyteusis est ad meliorandum.*
14 *Emphyteuta pacta & conuentiones nõ seruans potest expelli, & cadit à iure suo.*

DE CADVCITATE OB INOBseruantiam pactorum.

I verò infeudatus, emphyteuta, colonus, aut inuestitus fecerit cum domino pactum aut conuentionem de aliquid faciendo, aliquid omittendo, aliquid non omittendo in re inuestita, aut concessa vel cum hoc, quòd si non faceret, aut cessaret,

cessaret, caderet à iure inuestito, & à benefitio contractus, licet in contractibus maximè
2 nominatis si vna † partium non seruet conuenta, non rescindatur contractus, sed agitur ad interesse l. ea conditione C. de rescind. vend. l. inciuile C. de rei vend. tamen talia conuenta seruare debet inuestitus alias cadit à iure
2 suo, quia † contractus ex partium conuentione legem accipiunt l. prima §. si conuenerit ff. deposit. cap. primo de duobus fratribus, vbi dicitur quòd qualis sit natura feudi, ex tenere inuestiturę deciditur, per Barba. consi. 40. primo vol. circa secundam dubitationem col. x.
3 & talis ac † tanta est pactorum, & conuentionum vis, quòd contractus ex pacto propriam naturam deponit, & aliam assumit, & immutat, l. naturalis §. fi. ff. de prescrip. verb. Specula. de loca. §. nunc aliqua, sextò quęro numero 7. per Bal. in l. ij. primo not. C. de iure emphyt. quòd pacta expressa remouent naturã
4 legalis dispositionis, & pacta † & cõuentiones faciunt quòd quis cadit & non cadit à iure, & quis expellitur & non expellitur per tex. & ibi Ias. in l. ij. C. de iure emphyt. primo not. vbi Ias. quòd quæcumque conuentiones initæ inter dominum, & emphyteutam, maximè super emphyteuta reijciendo, vel non reijciendo valent, & tenent, & debent seruari, subdens & consequenter hic videtur tex. quòd valet pactum initum inter dominũ, & emphyteutam, quòd, si emphyteuta cessauerit triennio, & amplius à solutione canonis, tamen non cadit per glo. d. l. secunda in v. repellere vbi Bar. versi. quæro tertiò, dicit quòd tale pactum va-
5 let, quia pactum quòd, qui † cessauit soluere per triennium & vltra nõ cadat à iure, non est pactum contra substantialia contractus, secus si fuisset factum pactum, quòd quis non solueret canonem emphyteuticum, quia tale pactum tamquã contra substantialia contractus annullaret contractum, & non valeret, & per eundem Ias. d. l. ij. in principio in diuisione legis ibi statuit pacta in hoc contractu emphyteutico apposita dbere obseruari, & paulò post ibidem, pacta apposita super quibuscumque capitulis in contractu emphyteutico, & maximè super emphyteuta reijciendo sunt seruanda, sequitur Ias. in l. ij. col. 35. versi. tria sunt
6 numero 120. vbi dicit, quòd aut † pactum est factum contra substantialia contractus, aut cõtra naturalia. Si contra substantialia, pone vt valeret emptio sine pretio, vt esset emphyteusis sine prestatione canonis, tale pactum esset ipso iure nullum l. si donationis C. de contraben. emptio. §. pretium & §. item pretium Insti. de emptio. & vend. Si contra naturalia cõ-

tractus fiat pactum, puta, quòd si emphyteuta cesset soluere, quòd non possit expelli, tunc tale pactum benè valet, debebit seruari, & nõ poterit emphyteuta etiam cessãs vltra tempus legis in solutione expelli, quia tale pactum est contra naturalia contractus tantùm l. pacta conuenta de pact. dicit hoc glo. in l. secunda allegata in verbo repellere ita cõcludit ibi Ias. dicens quòd ex his quæ ibi adducit, remanet defensata cõclusio quòd valet pactum initum inter dominum & emphyteutam, quòd emphyteuta expelli non possit, etiã si non soluat canonem emphyteuticam, idem Ias. d. col. 35. versi. similiter.

¶ Habetur per Specula de loca. § nunc aliqua 89. quæritur quòd si sit factum pactum quòd emphyteuta, vel rem deteriorans, vel soluere cessans, aut rem alienans, non cadat, nec vmquàm possit expelli, licet quidam dicant quòd tale pactum non valet, quasi per illud inuitetur emphyteuta ad delinquendũ, pone ad non soluendum, vel ad dominum non requirendum, vel ad rem aut alienandam, aut deteriorandam, secus si pactum sit ad tempus, pone quòd non cadat, nec possit expelli per tantum
7 tempus, quia tunc benè valet, sicuti † non valet pactum, quòd ne res cõmunis vmquàm diuidatur, sed bene valet pactũ, ne diuidatur ad vel per tantum tempus l. in hoc iuditio §. si conueniat, ff. com. diuid. quamuis secundùm aliquos valeat tale pactum, quia licitum est domino suo Iuri renuntiare l. si quis in conscribendo C. de pact. & inquit Specula fac. l. ij. C. de iure emphyt. dum ibi deciditur, quòd valet pactũ factũ super emphyteutã reijciendo, nam inquit multò fortius valet si super nõ reijciendo fiat, arg. l. Arrianus ff. de actio. & obliga. & cap. ex literis extra de probat. contractus enim ex conuentione legem accipiunt, & quòd emphyteuta si non seruet pacta & conuenta in contractu vel instrumento emphyteutico cadat ab emphyteusi, tenet glo. in verbo repellere in authen. qui rẽ C. de sacrosan. eccles. quæ dicit quòd omne pactum factũ in eo contractu valet, facit idẽ Ias. in l. fi. C. de iure emphyt. ij. col. nota. primo, quòd pacta inita inter dominum & emphyteutam, circa alienationem rei emphyteuticæ, aut melioramentorum sunt seruanda, ex quo habetis correlariè notare, quòd valet pactum initum inter
8 dominum, & † emphyteutam, quòd emphyteuta possit alienare sine consensu domini, dicit hoc clarè tex. in l. j. C. de iure emphyteu. in principio, vbi habetur, quòd ius emphyteuticarium est contractus, in quo cuncta, quæ inter partes super omnibus placuerũt, firma modis

omnibus custodiri debent, vbi glo. in verbo cuncta habet, quòd omnia pacta sunt seruanda, & glo. in verbo omnibus, quòd super omnibus casibus, & causis, facit tex. in l. ij. in principio eo tit. vbi dicitur quòd non solù pactio-
9 nes, quæ † veniunt ex natura contractus, sed & omnes aliæ in alijs capitulis in ijsdem emphyteuticis instrumentis contentæ etiam super reiectione emphyteutæ seruari debent, dicit glo. prima ibi, & glo. verbo capitulis & Iaf. d. l. fi. d. loco. ponit quæstionem, an ille, qui habuit emphyteusim cum pacto, quòd possit alienare cuicumque voluerit, quòd potest ius suum, & suas meliorationes alienare etiam sine consensu domini, mediante tali pacto sine periculo alicuius caducitatis incurrendę, vt ibi per Iaf. id tenentem per duas quæstiones prima & secunda col. facit idem Iaf. d. l. fi. col. 15. versi. subdit tamen, vbi ad quæstionem de qua ibi per eum, dicit ꝙ in instrumento
10 emphyteutico debet † inscribi, quòd emphyteuta promittit non vendere, nec in aliquem suum ius transferre aliquo titulo irrequisito, aut volente domino, quia tunc erit securus, cùm pacta inita veniant seruanda, tenet Angel. in l. si domus, §. fi. ff. de leg. & in l. cùm hic §. si cui ff. de transac., vbi quòd hodie cauti concedentes emphyteusim semper expressè paciscuntur de nō alienando sub pęna priuationis, per Anchara. in cap. potuit vbi Imola 7. col. extra locat. fac. Bal. d. l. fi. versi. vltimò
11 nota, vbi dicit quòd ius † emphyteuticum est ius fragile, & perditur, siue quis faciat contra legem, siue contra pactum; facit quia licet priuatio iuris non fit, nisi vbi expressè iure caueatur, per Barba. consi. 30. primo vol. per Alex. in l. etiam ff. sol. mat. tamen nihil magis conuenit, quàm pacta seruare, & contrafaciens de perfidia & iniquitate imputatur, meri-
12 tò dicitur, quòd caducitas † ob non seruata pacta non est pœna, sed natura contractus per Bal. in l. placet, & in l. nemo martires C. de sacrosan. eccles. Butrigar. & Bal. in authen. qui rem C. de sacrosan. eccles. But. & Abb. c. peñ.
13 de relig. dom. facit quia ratio & † causa finalis emphyteusis est ad meliorandum, qua cessante debet cessari inuestitura per Guliel. de Cun. & Castrē. d. authen. qui rem & non obseruans conuentiones inuestituræ, non potest ex ea se iuuare, Specula. de loca. §. nunc aliqua. sexa-
14 gesimò sextò quæritur, immò † contraueniens & non ad implens pacta potest expelli, & cadit à iure emphyteutico, Imola c. propter, de loca. col. 20. facit quòd not. in l. vniuersas, C. ne rei dom. vel templo. si enim faciens cōtra naturam contractus expellitur, multò fortius faciens contra expressam conuentionem, Bal. in l. si quis & in l. fi. C. locati. Bal. si Imola in l. fructus ff. sol. mat. facit tex. cum glo. in §. scire in authen. de non alien. Francis. de Curte. ad Alex. in l. diuortio. §. si fundum ff. sol. mat.

SVMMARIVM.

1 *Conductor siue colonus non potest expelli, nisi formaliter probetur, quòd conuentis contrauenerit.*
2 *Pœnam petens debet esse extra omnem culpam & numero 7.*
3 *Pœna commissio nō potest probari per coniecturas, nec per iuramētum in supplementū.*
4 *Pœna promissa in contractu non debetur, nisi omnia ad vnguem per aduersam partem fuerint obseruata.*
5 *Iudex ex officio supplere potest super exceptione implementi non facti.*
6 *In contractibus nominatis contra non implentem agitur ad interesse.*
8 *Agens ad cōdemnationem debet ex parte sua rem claram habere, non incertam nec dubiā.*
9 *Præsumptio iuris est contrà non liquidè probantem.*
10 *Locator agens ad caducitatem ob pactorum inobseruantiam tractat de lucro captando.*
11 *Libelli in ingressu iudicij sunt odiosi.*
12 *Sententiam certam ferre in re dubia graue est.*
13 *Prætor æquitatem ante oculos habere debet.*
14 *A contractu vltro citroque obligatorio etiam iuramento vallato, si vna pars non obseruet conuenta, alteri parti recedere licet.*

COLONVS autem, siue conductor ob inobseruantiam pactorum, & ex eo quia non seruauit legem locationis, nō ita de facili cadit à iure locationis, & à benefi-
1 tio contractus, quia ad hoc, vt † cadat aut expelli possit, opus est, vt probetur quòd conductor formaliter conuentis contrauenerit, vnde non sufficit, quòd vel per æquipolens, vel in parte seu aliàs non formaliter contrauenerit per doctrinā Bal. in l. vnica C. de his quæ pęn. nomi. tertio opp. Secundò quòd locator in iuditio intentatæ caducitatis ea probet, primo quæ pro eius parte sunt probanda, cùm contractus sit vltro citroque obligatorius, quòd videlicet locator præstiterit patientiām conductori vtendi fruendi re locata, ad quod locator ex natura contractus tenetur, tradit Bar. in l.

in l. si fideiussor §. meminisse in fin. ff. de lega. primo, est tex. in l. si in lege §. colonus ff. loca.

¶ Secundo loco debuit facere constare, quòd omnia promissa p eũ in dicto contractu adimpleuit, & obseruauit, quod in primis necessarium est, ne à tali petitione pœnæ repellatur, decidit Bal. tit. qualiter dominus ꝓpriet. feud. priuetur in vsibus feud. Dec. consi. 380. ad tradita per doct. in l. cùm pater §. libertis ff. de lega. secundo, vbi in spetie Bar. quòd ille,
2 qui † petit pænã debet esse extra omnem culpam, & debet antè omnia docere, & probare se omnia adimpleuisse, ad quæ pro parte sua tenebatur, pænarum namque natura est siuè sint pœnæ legales, siuè conuentionales, quòd nisi petens pænam probet ex sua parte adimpleuisse id, ad quód tenebatur, & sic debitum implementum contractus pro sui parte fecisse, repelli vtique debet à petitione ipsius, casus est in l. quæro, §. inter locatorem ff. loca. not. in l. & si non fuerit ff. de iure iur. & in l. j. C. de his quæ pen. no. Alex. consi. 33. vol. secun-
3 do vbi dicit, quòd pœnæ commissio non potest probari per coniecturas vel per præsumptiones per Bal. d. l. prima C. de his quæ pęn. tertia opp. & quòd in talibus non est locus delationi iuramenti in supplementum, ad glo. in l. iij. verb. agatur ff. de iureiuran. & per Bal. d. cap. primo, quòd in iuditijs similibus, in quibus agitur ad pænam, debet esse probatio liquidissima.

¶ Facit Dec. d. consi. 380. incip. conclusio superius, col. fin. & melius consi. 408. vbi con-
4 cludit, quòd pœna apposita † in contractu nõ debetur, si per partem aduersam omnia ad vnguem non fuerint obseruata, & causa non sit liquida, ob quã pœna petatur, alioquin agens ad pœnam repellitur ab agendo.

¶ Et in hoc inquit officium iudicis est latissi-
5 mum, qui etiã † super exceptione implementi non facti, etiam parte non opponente ex offitio supplere potest, vt per Roman. consi. 241. quem sequitur Crauet. cõsi. 151. numero 10. & consi. 171. numero 15. & consi. 192. numero 22. & consi. 127. numero 14. vbi dicit quòd talis exceptio pro parte tua nõ ad implementi dicitur exceptio litis finitæ in huiusmodi contractibus; & si simus in contractu locationis, & sic in contractu nominato, est dicendum, quòd ex non implemento quis non
6 ita de facili cadit, quia in † talibus contractibus contra non implentem pro parte sua solũ agitur ad interesse, vel ad implementũ vt habetur in l. fi. de cond. ob caus. per Crauet. cõsi. 192. vbi multos refert, Afflict. decis. 280. vbi late instat. fac. l. ea conditione C. de rescin. vend. l. in ciuile C. de rei vendicat. licet sit secus, si contractus sit innominatus, in quo bene ex nõ implemẽto contractus potest rescindi, per Socin. consi. 26. numero iiij. tertio vol. Ruin. consi. 88. vol. primo.

¶ Hęc esse mirum debet, si requiritur, quòd ille qui agit ad pœnã, debet adimpleuisse pro
7 sua parte adimplenda, quia qui † pœnam petit debet omninò esse extra culpã, Bar. in l. cùm pater §. libertis in fi. de lega. secũdo Dec. cõsi. 380. per totum, adeò quòd iudex etiam parte non opponente id ex offitio supplere potest, per Aymon. Crauet. consi. 151. numero 10.
8 & consi. 127. numero 14. † & ꝓ parte agentis in huiusmodi causa exigitur, ꝙ res sit admodũ clara, & clarè probata, qa si sit ꝯ agentem dubium, non videtur sufficere actori ad obtinendam condemnationem, & sufficere reo conuẽto ad consequẽdam absolutionem, cui solùm sufficit intentionem agentis esse incertam, vel reddi dubiam, per Bal. consi. 29. col. ij. lib. secundo Crauet. consi. 6. numero 327. dubia enim in meliorem partem sunt accipiẽda cap. estote misericordes, extra de reg. iur. c. naui-
9 ganti de vsur. quia contrà † non liquidè probantem est præsumptio iuris, Castren. consi. 143. lib. secundo numero primo, facit in hac
10 materia, † quia locator agens ad caducitatem ob talem pactorum inobseruãtiam, tractat de lucro captando, quia ipse vult recipere Bar. in l. meuius §. duobus numero 24. de lega. secundo, Dec. in l. petens numero 18. C. de pact.

¶ Cõductor vero, siuè colonus tractare videtur de damno euitando, quia nollet suo iure priuari, ei magis iure fauendum videtur, l. fi. C. de codicil. vltrà id quòd semper fauorabiliores esse debemus ad liberandum, l. Arrianus. ff. de actio. & oblig. præcipue in odiosis, l. in-
11 terpretatione, de pæn. libelli enim † actorum in ingressu iuditij sunt odiosi, Ias. in l. exigendi numero 12. C. de procurat, & pinguius quãdo tractatur de præiuditio alicuius, quo casu facile est lædere veritatẽ c. fi. 33. dist. Afflict.
12 decis. 252. in fine, graue est † enim in re dubia certam ferre sententiam, quamuis proposita sint in se vera, sed certis iuditijs non probata, cap. graue & cap. seq. xj. q. iij. & sanctè dici-
13 tur prætorem † debere equitatem habere ante oculos l. quod si ephesi in fi. ff. de eo quod cer. loc. & est satius reddere rationem misericordiæ, quàm crudelitatis, glo. fi. cap. penderet.
14 50. dist. facit quia in cõtractu † vltro citroque obligatorio, si iuratum sit obseruare conuenta, si vna pars non obseruet, vel veniat contrà pacta iuramento vallata, si pars sit maior 25. an. & conuentio, & iuramentum fuerunt vo-

luntaria, altera pars non tenetur stare contractui poteſt reſilire, & recedere à contractu, & non obſeruare, l. ſi quis maior C. de tranſac. vbi doctor. per Bartholomæum Socy. cōſi. 26. in pręſente iij. col. verſi. confirmatur iſta concluſio, vbi dicit, quòd verbum pacta in d. l. ſi quis, includit omnes contractus l. prima de pactis.

SVMMARIVM.

1 *Caducitas non intentata per defūctum, per ſilentium vel taciturnitatem videtur remiſſa.*

2 *Feudū filio propter felloniam patris nō eſt auferendum.*

3 *Reuocatio donationis ex ingratitudine non competit hæredi.*

4 *Patientia domini habetur pro licentia.*

5 *Pater ſi contra vaſſallum de fellonia non fuit conqueſtus, nec filius poterit.*

6 *Iniuria, quæ trahit ſecum exequutionem, trāſit in hęredem.*

7 *Hæres non poteſt ammoueri ob felloniam feudatarij, ſi dominus non eſt conqueſtus.*

8 *Donatio firma remanet, niſi ſigna mutatæ voluntatis appareant.*

9 *Donatio ex cauſa ingratitudinis non poteſt reuocari donatario mortuo.*

10 *An poſt mortem donatarij donatio reuocari poſſit.*

IN qua quidem materia eſt aduertendum, quòd non ſemper & non omni tempore iſta caducitas intentatur aut intentari poteſt, quia ſi tempore vel teſtatoris aut authoris mei & à quo ego cauſam habeo, ſit cauſata caducitas, & teſtator, vel author contrà cadentem nō fuerit de hoc conqueſtus, aut eius vita vel tempore durante, lis aut quæſtio caducitatis mota vel intentata nō fuit, per me intentari quęſtio,
1 vel lis moueri non poterit, † quia me nō contradicente, & per merū ſilentium, vel taciturnitatem videtur remiſſa, quia caducitas non intētata per defunctum, non intentatur per hæredem, iſtud enim videtur eſſe beneficium pſonale, quod non egreditur perſonam, nec trā-
2 ſit ad ſucceſſores, exemplo † reuocationis donationis ex capite ingratitudinis, quòd licet eō petat donatori, non tamen competit eius hæredi vel ſucceſſori, l. fi. C. de reuocan. donat. vbi beneficium reuocandæ donationis ex cauſa ingratitudinis, vel ex cauſis vt ibi, quia inquit tex. ibi in fi. ſi is, qui paſſus id fuit, tacuit eius ſilentium maneat ſemper, nec à poſteritate eius ſuſcitari permittatur, vel contrà eum, qui ingratus fuit, vel illus hæredes aut ſucceſſores, idem habetur in tex. in cap. fi. extra de donat. vbi glo. in verbo ſucceſſoribus extendit ad terminos noſtros, dicens quòd feudum
3 † non eſt auferendum filio propter felloniam patris, ſi patri quæſtio mota nō fuit, l. omnimodo, C. de inoſ. teſtam. arg. l. j. §. fi. ff. ad ſilan. faciunt dictā Bal. cap. Imperialis verſi. quæro nunquid de prohib. feu. alien. per Loth. vbi di-
4 cit quòd patientia domini † ſine cōtradictione habetur pro licentia per glo. ibi per tex. in l. qui agros, C. de omni agro deſer. lib. xj. qa inquit eſt in poteſtate domini factum impedire, niſi interueniat error, ex quo errans nō cōſentit, nec ratificat, l. mater, C. de rei vend. idē Bal. in terminis noſtris c. imperialem §. inſuper ij. col. verſi. ex his de prohib. feud. alien.
5 per Feder. vbi dicit quòd, ſi pater de † fellonia contra ſe per vaſſallum cōmiſſa non fuit conqueſtus, cùm potuit conqueri, quòd filius non poteſt de felonia obijcere, niſi tamen eſſet fellonia, per quā vaſſallus feudum perdidiſſet ip-
6 ſo iure, † quia iniuria, quæ trahit ſecum exequutionem, etiam in hæredem tranſit, l. iij. §. quod ait pretor ff. quod quiſq; iur. vnde ſi eſſet inquit fellonia cōmiſſa alienando, quę contraheretur ipſo iure, etiam ſine pacto, aut eſſet alia fellonia, eſſet tamen appoſitum pactum, ꝙ per eam vaſſallus caderet à feudo ipſo iure, tale præiuditium tranſiret in hęredem etiā querella nō preparata, quod eſt inquit notandum ſequitur Bal. in d. l. fi. C. de reuocan. donat.
7 verſi. glo. arguit † quòd feudatario cōmittente felloniam ſi dominus non eſt conqueſtus, & feudatarius deceſſit, hæredi eius nō pōt moueri quæſtio de fellonia, ſubdens quòd ipſo iure reuerſū intelligitur, ſi dominus voluerit, & petijt, & in additio. ibidem, quòd ſucceſſor non improbat factum defuncti, facit Bal. in l. j. C. eo. tit. vbi dicit quòd quis pleno iure poſſidet id, quòd ex ſuperuenięti caſu poteſt retractari
8 † quia donatio firma remanet, niſi ſigna mutatæ voluntatis appareant, ſequitur Angel. d. l. finali, quòd feudum non eſt auferendum filio propter felloniam patris, ſi patre viuente querimonia non fuit expoſita, id quod inquit melius probat, tex. in l. his ſolis C. eo. vbi idem An
9 gel. quòd donatario mortuo † donator non poteſt reuocare donationem ex cauſa ingratitudinis per eum cōmiſſę, dum viuebat, debuit ergo reuocari eo viuente, ſubdens & ſimiliter hæres donatoris, qui tacuit, dum vixit, reuocare illam non poteſt.
10 Abb. † d. cap. fi. 3. col. verſicu. in glo. fi. in hac materia donationis diſtinguit, aut inquit donator

donator ingratitudinem cōmissam in vita donatarij ignorauit, vel sciuit, & non habuit tempus competens ad agendum, & tunc benè hęres donatoris aget, quia non potest quis dici tacuisse, si igrorauit, aut non habuit tempus cōpetens ad agendum subdens Abbas, & hęres domini pariter non agit contra vassallum ob delictum cōmissum contra defunctum, sicut non agit heres donatoris ob ingratitudinem cōmissam contrà defunctum, quòd si dominus sciuit, & tacuit, non potest agere eius hęres, & residet in doctrina Bal. superius allegata, quòd videlicet debet attendi, quando quis cadit vel priuatur ipso iure, pone inquit quia alienauit, & eo casu licet dominus non reuocauerit feudum ad se, hęres tamen poterit, si autem ipso iure non perdit feudum, non agitur contra filium ob delictum patris, &c. refert, & sequitur hanc distinctionē Bal. Francischin. Iunior consi. 142. sacratissimę trinitatis habita deligēti cōsideratione col. 5. versi. pręmissa iuditio meo, numero 12. affirmans hāc distinctionē sequi Aluarot. Cardin. Alex. d. §. insuper, per nota. per Barto. in l. j. ff. de priua delict. & in l. ex iuditiorū ff. de pub. iud.

¶ Ex quibus sit iste labor absolutus cum expressa protestatione in principio, in medio, & in fine semper repetita, quòd si fuerit aliquid dictum, per quod catholici, & christiani hominis possint aut aliquo modo offendi, sit semper correctioni Sāctę Romanę Ecclesię in qualibet parte subiectus, Ad laudē Omnipotentis Dei, Iesu Christi eius filij, & Beatę Marię Virginis.

FORMA ET MODUS SERVANdus in alienationibus ecclesiasticis faciendis.

PAVLVS seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam, cùm in omnibus iudicijs sit rectitudo iustitię, et conscientię puritas obseruanda, id multò magis in cōmissionibus alienationum rerum ecclesiarum cōuenerunt obseruari, in quibus de Christi patrimonio in dispensatione pauperum non de proprio cuiuscumque peculio agitur, aut tractatur qua propter oportet, vt in commissionis huiusmodi alienationū causis, quę à sede apostolica in forma si in euidentem vtilitatem cedant contractis ecclesiasticorum iudicum conscientijs delegantur, nihil fauor vsurpet, nec timor extorqueat, nulla expectatio pręmij iustitię conscientiā subuertat; monemus ergo, et sub interminatione diuini iudicij omnibus commissarijs delegatis huiusmodi districtè pręcipimus, vt diligenter, et cautè attendant causas in literis apostolicis per supplicationes expressas solicitè examinent, atque discuciant testes, et probationes super narratorum veritate recipiant, et solum Deum prę oculis habentes omni timori, & fauore deposito ecclesiarum indemnitatibus consulant, ne in lęsionem, aut detrimentum eorum decretum quomodolibet interponant; si quis autem cōmissarius, aut delegatus conscientiæ suæ prodigus in grauamen, aut detrimētum ecclesiæ per gratiam, timorē, vel sordes alienationi cōsenserit, aut decretum, aut authoritatem interposuerit, inferior quidem episcopo sententiam excommunicationis incurrat; episcopus verò, aut superior ab exequutione officij per annum nouerit se suspēsum ad æstimationem detrimenti ecclesiæ illatæ nihilominus condemnamus, sciturus, quòd si suspensione durante damnabiliter si ingesserit in diuinis irregularitatis laqueo se inuoluit, à quo non nisi per summum pontificem poterit liberari; is verò, qui dolo, vel fraude, vel scienter in detrimentum ecclesiarum alienationē fieri procurauerit, aut per sordes, aut impressiones alienationis decretum extorserit, similem sententiā excōmunicationis incurrat, à qua non nisi per Romanum Pōtificem poterit absolui, ad restitutionem nichilominus rerum alienatarum cum fructibus quandocumque de præmissis constiterit condēnamus; volumus autem, quòd commissarij, & delegati præfati de pœnis constitutionis nostrę specificè moneant, vt in quibuscumque literis commissionum huiusmodi hoc statutum nostrum inse-

 ratur,

ratur; nulli ergo omninò hominum &c. Aduertant ergo omnes præfati iudices, vt benè consideratis supplicatione, & breui Apostolico inde expediendo, & seruata prædicta constitutione, qui in curia Romana vocatur si in euidentem procedant, si dictas pœnas, & censuram cupiunt euitare, nec pro occupatione infrascriptorũ tractatuũ dicta sufficiant cętera ad satyritatem istius extieuagantis dic vt dixi in respectione magna plenissima pręstante eo, qui viuit in secula Amen.

FORMA BREVIS APOSTOLICI pro alienatione ecclesiastica per pœnitentieriam.

VENERABILI in Christo Patri Dei gratia episcopo N. & discreto vero primam vel aliam dignitatem in ecclesia N. obtinenti Carolus Miseratione diuina tituli Sanctæ Praxedis Pręsbiter Cardinalis salutẽ, & sinceram in Domino charitatẽ. Ex parte N. Præsbiteri diocesis N. nobis oblata petitio cõtinebat, quòd ipse vt dictæ ecclesiæ suæ conditionem valeat efficere meliorem, cupit nõnullas petias terrarum sitas in pertinẽtijs dictę diocesis in diuersis locis iuxta suos confines ad dictã ecclesiam legitime spectantes, quarũ annuus redditus summam quinque ducatorũ aurei de camera in totum nõ excedunt, alicui seu aliquibus personis meliorem conditionem offerentibus, in emphyteusim perpetuam, seu ad censum pro annuo censu, siue canone reperibili concedere, & locare, aut cũ alijs bonis stabilibus, vtilioribus permutare, id tamen sibi licere seu permitti dubitat inconsulta de super Apostolica sede. Quare supplicari fecit humiliter sibi super his per sedem Apostolicam misericorditer prouideri. Nos igitur dictarum terrarum situationes, & confines pro expressis habentes, & attendentes &c. huiusmodi supplicationibus inclinati auctoritatæ D. N. Papæ cuius pœnitentieriæ curam gerimus, & de eius spetiali mãdato super hoc viuę vocis oraculo nobis facto circunspectioni vestrę coninnctim, cõmittimus, quatenus si per diligentẽ informationẽ per vos super pmissis seruatis seruandis habendã locationes, & concessiones seu permutationes pręfatas, si fiant, in euidentem dictę ecclesiæ vtilitatem, cedere reperieritis, super quibus vestram cõscientiam oneramus, illas quibusuis personis meliorem conditionem offerentibus faciendi ac quęcumque instrumenta desuper necessaria celebrandi licentiam, & liberam concedatis facultatem illasque postquã factę fuerint Apostolica auctoritatę approbetis, & confirmetis ac illis perpetuæ firmitatis robur adijciatis, omnesque tam iuris quàm facit defectus supplea tis in eisdem non obstañ. fœlicis recordationis Pauli Papæ Secundi de rebus ecclesię non alienandis, alijsque Apostolicis, ac tam prouincia libus, quam Synodalibus constitutionibus statutis, & consuetudinibus cœterisque contrarijs quibuscumque statu. &c.

FORMA REVOCATIONIS MAlę alienationis rerum ecclesię.

LEO Episcopus Seruus Seruorũ Dei dilectis filijs archidiacono ecclesi. Trinencianę, et Vicatio venerabilium Fratrum nostrorũ Triuicen. ac Thearin. Episcoporum in spiritualibns generalibus, salntem et apostolicam bẽñ. ad audictiam nostram peruenit, quòd nonnulli abbates seu perpetui commẽdatarij beatę marię de Nuce, et S. Saluatoris de Castiliano, ac eiusdem beatę marię de banetano monasteriorum ordinis Sãcti benedicti Triuentinẽ. diocesis ac rectores parrochialiũ ecclesiarum Beatę Marię Matris domini, nec nõ eiusdem Beatę Marię della lopara theatin. diocesis, quã sicut asseritur dilectns filius Bernardinus carazolus clericus Neapolitanus in cõmendam obtinet, ipsius Bernardini prędecessores, qni fuerunt pro tempore, terras, domos, campos, prata, pascua, nemora, syluas, grancias, casalia, molendina, piscaria, lacus, stangu aquas, aquarum decursus, iura, iurisdictionis, & quędam alia bona ad mensas abbaciales, dictorum monasteriorum, quę conuentibus carent, et ad parrochiales ecclesias prędictas respectiuè legitimè spectantia datis super hoc literis, confectis exinde publicis instrumentis interpositis iuramentis, factis renuntiationibus, et pœnis addictis, in grauem ipsorum monasteriorum, et parrochialium, pręfatorum lęsionem, non nullis clericis, et laicis aliquibus eorum ad vitam, quibusdam verò ad non modicum tempus, et alijs perpetuò ad firmam vel sub annuo censu concesserunt, quorum aliqni super his confirmationum literas in forma communi dicuntur à sede apostolica impetrasse. Quia verò nostra interest super hoc de opportuno remedio prouidere discretioni vestrę per appostolica scripta mandamus quatenus ea, quę de bonis singulorum monasteriorum, ac ecclesiarum huinsmodi per concessiones prędictas alienatas inueneritis illicitè, vel distracta, non obstantibus literis, instrumentis, renuntiationibus, pœnis, iuramentis, confirmationibus

bus supradictis ad ius, & proprietatem dictorum monasteriorum, & parrochialium ecclesiarum prædictarum tunc reuocari curetis cõtradictores authoritate nostra per cẽsuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo; testes autem qui fuerint nominati, si ex gratia odio, vel timore subtraherent cẽsura simili appellatione cessante compellatis veritati testimonium perhibere, ꝙ si nõ oẽs eis exequendis potueritis interesse, duo aut vnus vestrum nihilominus exequatur. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo decimo septimo viij. idus maij. Pontificatus nostri anno IIII.

BVLLAE ET LITERAE APOstolicæ diuersorũ Romanorum Pontificum in hoc opere non solùm vtiles, verùm etiam necessariæ.

Transumptum literarum apostolicarum in forma breuis super bonis ecclesiasticis alienatis cõtrà formã constitutionis Pauli Secundi dilectis filijs nostris Iacobo Sancti Simeonis de Putheo nuncupato, & Ioanni Baptistæ Sãcti Clemẽtis præsbiteris Cardinalibus.

IVLIVS PAPA III.

DILECTI filij nostri salutem, & apostolicam benignitatẽ, cùm sicut accepimus à centum annis citrà diuersa bona immobilia, & iura diuersarũ cathedralium etiam metropolitanarum, & collegiatarum ac aliarum ecclesiarum, nec non monasteriorum, & prioratuum tam virorum, quàm mulierum, ac propositarum, præpositatuum, dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum, nec nõ canonicatuum, & præbendarum, ac aliorum beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, & sine cura secularium, & diuersorum ordinum regularium, ac hospitaliũ, & aliorum piorum locorum tẽporalis dominij Sanctæ Romanæ ecclesiæ præter et contrà formam constitutionis per fæl. re. Paulum PP. II. prædecessorem nostrum super alienatione bonorum ecclesiasticorum editę, seu aliàs nulliter, vel illicitè, et in euidẽs ecclesiarũ, monasteriorum, prioratuum, pręposituarum, pręposítatuũ, dignitatuum, personatuum, administrationum, et officiorum, ac canonicatuum, et prębendarum, aliorumq; beneficiorum ecclesiasticorum nec non hospitalium, et piorum locorum huiusmodi damnum varijs personis alienata seu in emphyteusim perpetuam etiam singulis viginti nouẽ annis renouãda, aut ad longum tẽpus, vel ad certas generationes, seu nominationes locata, et aliàs diuersimode occupata, et detenta fuerint, occupenturq; et detineantur etiam de pręsenti, et exinde fructus, reditus, et prouentus ecclesiastici non modicum diminuti existant. Nos volentes indemnitati ecclesiasticarum, monasteriorum, prioratuum, pręposituarum, præpositatuum, dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum, ac canonicatuũ, et præbendarum, nec nõ beneficiorum, hospitalium, et locorum huiusmodi, vt ex debito nostro pastoralis officij tenemur opportunè prouidere circumspectioni vestræ, quorum eximia integritas, singularis prudentia, exacta diligentia, et rebus gerendis dexteritas, ac aliæ præclarę virtutes veteris experientię documento nobis iamdudum, cognitę sunt, per pręsentes, committimus, et mandamus, quatenus per vos, vel alium, seu alios, quos ad hoc, cum simili aut limitata potestate duxeritis deputandos, vocatis pro vt vobis videbitur eorumdẽ bonorũ possessoribus, vel detentoribus super nullitate, et inualiditate, alienationum, et locationum huiusmodi, ac exinde subsequutarum confirmationum etiam appostolica authoritate factarũ, seu facultatum ad illas faciendas concessarum, necnon desuper confectorum instrumentorum literarum, et aliarum scripturarum ac indebita occupatione et detentione bonorum et iurium huiusmodi etiam summariè, simpliciter, et de plano sine strepitu et figura iudicij sola facti veritate inspecta, authoritate nostra diligẽter inquiratis, ac bona et iura quæ vocatis eisdem possessoribus, vel detentoribus pter ant contrà formã dictę constitutionis, seu aliàs nulliter, vel illicitè et in euidens ecclesiarũ, monasteriorum prioratuum, pręposituarum prępositatuum, dignitatum personatuum, administrationum, officiorum, canonicatuum, et pręebendarum, ac beneficiorum, hospitalium, et piorum locorum prędictorũ damnum alienata, seu locata, aut occupata, et detentata reperietis, ad ecclesiarum monasteriorum, prioratuum, pręposituarum, prępositatuum dignitatum, personatuum, administrationum, officiorum, canonicatuum, et prębendarum, ac beneficiorum, hospitalium, et piorum locorũ, quorum antea erant, ius et proprietatẽ reuocetis, et reducatis, ac eos, qui bona, et iura huiusmodi indebitè possederunt, et detinuerunt ad satisfaciendum de indebitè perceptis opportunis

portunis iuris remedijs cogatis, et compellatis. Nos enim vobis eos, qui satisfacerint quietandi, et liberandi, ac cum eis, qui satisfaciendi modum non habuerint, et alijs personis, de quibus vobis videbitur sup huiusmodi indebitè perceptis, ac bonis, et iuribus præter, et contrà formam dictæ constitutionis, seu aliàs nulliter, vel illicitè, aut in euidens damnū alianatis, seu locatis, tam eorum, quorum bona iura huiusmodi anteà erant, quàm etiam nostro pro interesse, quòd in præmissis ratione fructuum, redituum, et prouentum indebitè perceptorum habet, cameræ apostolicæ nominibus componen. et quascunq; honestas compositiones, et concordias ineundi, et si vobis videbitur, bona et iura prædicta postquam ad ius, et proprietatem eorum, quorum antea erant reuocata et reducta fuerint, eisdem possessoribus, seu detentoribus, aut alijs personis de consensu eorum, quorum intererit, et si requisiti consentire voluerint sine eorum consensu sub honesto annuo canone sine censu, aut aliàs prout vobis iustum esse videbitur in euidentem vtilitatem ecclesiæ locandi et concedendi, ac ad effectum præmissorum omnes et singulos emphyteutas, locatorios, et conductores etiam perpetuos bonorum ecclesiasticorum, et alias personas ecclesiasticas et seculares cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis, et conditionis, existentes, etiam exēptos etiam per edicta locis publicis affigenda ad exhibitionem titulorum, quos in, eisdem bonis ecclesiasticis habent sub sententijs, censuris, et pœnis, de quibus vobis videbitur, monendi, et requirendi, nec non aliquas idoneas personas per prouintias, ciuitates, terras et loca dictæ ditionis cum simili, aut limitata pręsentate, qui præmissa omnia exequantur, et vt laici, ac aliæ personæ quæ diuersa eorum bona maximi valoris ratione minimorum cen suū ecclesiæ obligata esset egræserūt, aliquod quommodum sine damno ecclesiarum reportare posint, sed de his, q̄ bona huiusmodi modico cēsu grauata ab illius pręstatione et solutione liberare, cupiunt, ac modis et conditionibus, quas pro liberatione huiusmodi offerūt ad hoc, vt de pręmisis nos certos reddere posint; nosq; superinde opportunè ꝓuidere possumus ad plenum informent, et ad hoc, si opus fuerit, dominos directorum dominorum enocent subdelegandi easque quando vobis videbitur reuocandi, et alios eorum loco substituendi cęterasq; in pręmisis et circa ea necessaria seu quomolibet opportuna faciēdi plenam et liberam potestatē authoritate prędicta tenore pręsentium concedimus facultatem et potestatem non obstantibus pręmisis et apostolicis ac in prouintialibus, et synodalibus con cilijs editis spetialibus vel generalibus constitutionibus, et ordinationibus, ac ecclesiarum monasteriorum prioratuum, pręposituraru m pręposita tuum, hospitalium, et locorum, ac ordinum huiusmodi iuramento confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, et consuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, exemptionibus et literis apostolicis eisdem ecclesijs monasterijs, prioratibus, pręposituris, pręposita tibus, hospitalibus locis, et ordinibus ac eorum superioribus, et personis per quoscumquę Ro. Pont. similiter prędecessores nostros ac nos, et sedem prędictam etiam per viam generalis legis, et statuti perpetui ac initi, et stipulati contractus, nec non motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicę potestatis plenitudine etiam consistorialiter, et aliàs suis quibuscunque tenoribus ex formis, ac cum quibus suis etiam derogatoriarum derogatorijs alijsq; efficatioribus efficacisimis et insolitis clausulis, nec nō irritantibus, et alijs decretis quomodolibet ēt pluries concesis, confirmatis, et innouatis; quibus omnibus etiam si pro illarū suffitienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus spetialis, specifica, expressa, et indiuidua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quę vis alia expresio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores hm̄ōi ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisū, et forma in illis tradita obseruāt esset, inserti forent p̄ntibus pro sufficienter expresis, et insertis, nec non modos, et formas ad id faruandas pro indiuiduo seruatis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris ac vice dumtaxat harum serie spetialiter, et expresse derogamus, cęterisque contrarijs quibuscū que; ceterum quia difficile foret p̄ntes literas ad singula loca, in quibus illis opus esset, transmittere, ēt volumus, et dicta authoritate decernimus, quòd literarū earundē transumptis etiam per calcographos impresis, et manu notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius curię ecclesiasticę vel canonici metropolitañ. seu alterius cathedralis ecclesię, aut personę in dignitate ecclesiastica constitutę munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quę eisdem p̄ntibus adhiberetur, si forent exhibitę, vel ostense Dat. Romę apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die xxiij. Maij M. D. LII. Pontificatus nostri anno tertio.

BVLLA SANCTISSIMI D. N. D. Pauli diuina Prouidentia Papę iiij. super re scissione alienationum bonorum Ecclesiasticorum in damnum Ecclesiarum, aut nō seruatis solemnitatibus factarum.

PAVLVS Episcopus Seruus Seruorum Dei Ad perpetuam Rei memoriam. Iniunctum nobis desuper meritis licet impar ibus Apostolicę seruitutis officium mentem nostram continua pulsat instantia, vt bona Ecclesiastica, quę cęca hominum cupiditate occupata detinētur, nostrę operationis ministerio, ad ius, et proprietatem eorum, quorum antea erant, omnino reducantur. Cùm itaq; (sicut nobis innotuit) licet aliàs fę. re. Simmaeus Papæ prædecessor noster prædium Ecclesiæ pro aliqua necessitate quouismodo alienari, aut rura Ecclesiæ in vsufructum dari prohibuerit, & lege huiusmodi omnes Custodes astringi, ac donatorem, ac censatorem, & venditorem honorem perdere, & qui præmissis subscriberet, Anathema esse cum eo, qui daret, siue reciperet, nisi restituerentur, & quaslibet ecclesiasticas personas contradicere, & cū fructibus alienata reposcere posse. Hocq; nō solùm in ecclesia Romañ. conseruari, verùm etiam in vniuersis per Prouincias Ecclesijs cō uenire voluerit. Et piæ memoriæ Paulus Papæ II. etiam prædecessor noster omnium rerū & bonorum ecclesiasticorum alienationem omneq; pactum, p quod ipsorum dominium transferetur, ac cōcessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra Trienniū, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum præter quàm in casibus à iure pmissis, ac de rebus, & bonis in emphytheusim ab antiquo concedi solitis fieri prohibuerit, & si quis contra huius posterioris prohibitionis seriem de bonis & rebus eisdem quicquam alienare præsumeret, alienatio, hippotheca, cō cessio locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi nullius omnino essent roboris, vel momenti, & tam, qui alienaret, quàm qui alienatas res & bona reciperet, sententiam excommunicationis incurreret, & nihilominus res & bona alienata huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia, ad quæ antea pertinebant, liberè reuerterentur, Nihilominus à nonnullis annis citra diuersę psonæ, tam seculares, quàm ecclesiasticæ quàmplura Castra, Terras Oppida, Ciuitates & loca, tam Romañ. prædictæ, quam diuersarum cathedralium etiam Metropolitañ. Et aliarum Ecclesiarum, necnon Monasteriorum, domorum, & aliorum regulariū locorum, ac Hospitalium, & aliorum piorum locorum, prætextu diuersarum alienationum eis de Castris, Terris, Oppidis, Ciuitatibus, & locis prædictis in euidens damnum Ecclesiarum, Monasteriorum, domorum, Hospitalium & aliorum regularium, & piorum locorum, seu aliàs non seruati solemnitatibus à iure requisitis, factarum occupauerint, & occupata detinuerint, & detineāt de præsenti, ac exinde factum sit, vt non solùm Ecclesiarum, Monasteriorum, & domorum Prælati ac Hospitalium, & aliorum regularium, & piorum locorum huiusmodi Rectores, qui ex fructibus, redditibus, & prouentibus Castrorum, Terrarum, Oppidorum, Ciuitatum, & locorum huiusmodi Ecclesias Monasteria, & domos, Hospitalia, & alia loca prædicta gubernabant, & illustrabant, ac eorum ministris alimoniam præbebant, notabiliter sint damnificati, verum etiam Rom. Pontifi. qui antea egenis, et miserabilibus personis, præsertim nobilibus ad hanc almam Vrbem pro tempore cōfugientibus alimenta abunde subministrare cōsueuerat, vix se, et familiam suam sustentare, nedum alijs alimēta subministrare possit, in diuinæ Maiestatis offensam, & ordinis clericalis opprobrium, ac plurimorum Christifidelium scandalum. Nos pręmissa conniuentibus oculis pertransire nequeuntes, quinimmo cupientes eis, quantum cum Deo possum, opportunū remedium adhibere. Motu proprio, & ex certa nostra sciētia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine, omnes & singulas alienationes, & in emphytheusim, seu censum perpetuum, aut tertiam, vel aliam generationem, seu hominis vitam, aut aliud tempus vltra Triennium locationes, vel cōcessiones seu permutationes, hyppothecas, & obligationes de quibusuis Castris, Terris, Oppidis, Ciuitatibus & locis, aut alijs bonis immobilibus seu rebus & iuribus tā spiritualibus, quàm tēporalibus eiusdem Romañ. & quarumq; Cathedralium etiam Metropolitañ. & aliarum ecclesiarum, nec non Monasteriorum, domorum, & aliorum regularium locorum, & quorumuis beneficiorum ecclesiasticorum cum cura & sine cura secularium, & quorumuis ordinum regularium necnon hospitalium, & aliorum piorum locorū quorumlibet per quoscunque etiam Romañ. Pontifi. prædecessores nostros, seu eorum auctoritate, vel mandato Camerarios suos, & clericos Cameræ Apostolicæ præsidens, ac quosuis Ecclesiarum, Monasteriorum, domorum Prelatos, & beneficiatos, necnon Hospitalium, & aliorum

Yyy regula

viribus omnino vacuauit, Voluitque detentores Castrorum Terrum Oppidorum Ciuitatū et locorum prædictorum ad illa ac bona res et iura præfata Romañ. et Cathedralibus etiam Metropolitañ. ac alijs ecclesijs necnon Monasterijs domibus et hospitalibus necnon beneficijs et pijs locis relaxañ. et de fructibus tam hactenus perceptis quam imposterum percipień. realiter satisfacień. teneri, et ad id etiam senteñ. ceñ. et pœnis ecclesiasticis ac etiam pecuniarijs omnibusque alijs opportunis iuris et facti remedijs cogi et compelli, ac quicquid secus super ijs à quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attentari, irritum et inane decreuit. Et deinde executionē dictarum literarum fieri cupiens motu simili tunc Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori coram quo iam cōstitutio prædicta seu illius transumptum prædictum reperiebatur, tam ad tunc procuratoris Fiscalis pro ijs, quæ Rom. Ecclesiam et sedem et Cameram Apostolicam concerbant, quàm ad singularum aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, domorum hospitalium beneficiorum et piorum locorum prædictorum, quòd coram eo ad exequutionem huiusmodi petendum, comparerent prælatorum seu procuratorum syndicorū œconomorū aut aliàs quomodolibet ad id faciendum mandatum seu potestatē legitimam habentium instañ. singulorum castrorum terrarum oppidorum aliorumque bonorum immobilium seu rerum et iurium prædictorum detentoris, ad illos illàs et illa respectiue relaxandum, et de fructibus præfatis satisfacień. vel quamobrem id facere non tenerentur docendum, sub excommunicationis latæ sententiæ necnon pecuniarijs ipsius Auditoris arbitrio moderañ. et applicañ. pœnis, etiam per edictum publicum constito summarie &c. de non tuto accessu moneret, requireret, et elapso tempore et termino in singulis monitorijs huiusmodi per eum statuendo illisq; non comparen. illico, seu illis etiam comparentibus, et vt præfertur non docentibus, seu aliàs constito sibi summariè simpliciter et de plano sine vlla terminorum substantialium nuncupatorū aut alterius cuiuscunque telæ iudicialis obseruatione, de alienationibus seu locationibus permutationibus hyppotecis vel obligationibus præfatis, et qualibet earum, et qui in damnum Ecclesiæ seu loci à qua, vel quo factæ fuisse prætendebantur, tenderet, seu non seruatis solemnitatibus à iure requisitis, aut aliàs nulliter factæ forent, et quatuor terminis consuetis ad docendum, tam suis quàm ipsius Auditoris monitorialibus literis vt præfertur decernen. paruisse ceń. et aduersus ipsos non parentes ad declarationem incursus censurarum et pœnarum prædictarum et post declarationem huiusmodi ad earundem censurarum et pœnarum aggrauationem reaggrauationem necnō interdictum, et brachij secularis inuocationē, etiam vnico contextu simul et semel procederet, et totaliter exequeretur ac exequi mandaret, et faceret quacunque appellatione remota commisit et mandauit, cum potestate non solùm detentores ipsos pręsentes, sed etiā anteriorum detentorum si qui forent pro fructibus perceptis, et alios quoscunque tam in decretis quàm in exequutionibus decernendarum monitorialium huiusmodi nominandos, etiam sub similibus ceń. et pœnis inhibendi, et contra inobedientes, seu contrauenientes simili modo vt supra proceden. et illos si qui ex monendis præfatis pupilli aut minores forent ad legitime comparen. citandi et eis non comparen. et absentibus et non petentibus de curatore ad litem huiusmodi prouidendi, et in præmissis etiam singulis diebus et horis præterquam in honorem Dei feriatis, ac aliàs iuxta ordin. curiæ suæ in similibus stilum et in omnibus et singulis præmissis tam per se quàm suum in ciuilibus Locumtenentem seu alium ab eo subdelegatum procedendo, alijsque facultatibus necessarijs et opportunis, et forsan etiam alia fecit, prout in dictis literis et motu proprio de super manu sua propria signato plenius continetur. Cùm autem sicut accepimus occasione literarum et motus proprij huiusmodi diuersæ lites quæstiones & controuersiæ ortæ, ac diuersa grauamina læsiones perturbationes & incommoda diuersis personis generata et illata, ac literæ & motus proprij huiusmodi rigorosę exequutioni demandatę fuerint, in earundem personarum animorum molestiam non modicam plurimorū ad nos querelæ delatæ fuerint, & in dies deferantur, conquerentium potissimum de rigore vel potius iniustitia literarum & motus proprij prædictorum, præsertim facta interpretatione prout à nullis dicitur esse facta, quòd contra illos non possit opponi legitima præscriptio temporis neque compensatio, vel etiam pro melioramentis competens retentio, & pro fructibus bona fide perceptis & non sumptis excusatio, neque fori declinatio, minusque appellatio, alia'ue iuris communis remedia, & quòd alienationes factæ à Rom. Pont. sine solemnitatibus aliàs à iure requisitis, & etiam ad commodum & fauorem & ex necessitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ non valeant. Nos arbitrantes indemnitati Ecclesiarum per anteriores Cano

nes esse abunde prouisum, ad quietem & tranquillitatem singulorum Christifideliū nostris potissimùm temporibus sinceris exoptan. affectibus, ad tollen. omnem querelarum prædictarum occasionem, literarum & motus proprij prædictorum veriores, necnon processuū desuper formatorum & sentētiarum latarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererētur. Necnon quarumcunque litium de super forsan motarum & penden. status ac merita ac nomina & cognomina iudicum & collitigan. præsentibus pro expressis haben. Volentes cōsideratione etiam dilectorum filiorum Populi Romani vbi propter literas & motum proprium prædict. nouitates nullæ factæ esse dicuntur, literas & motum proprium huiusmodi quoad penden. & futuras causas, ac si nunquam emanassent, ad ius commune & terminos & viam iuris cōmunis ex certa nostra sciētia & de Apostolicæ potestatis plenitudine omnino reducimus, reuocamusq;, cassamus, & anullamus, ac viribus vacuamus. Quò verò ad eas causas, in quibus vigore literarū & motus proprij prædictorum ad sententiæ prolationem est processum, illos, contra quos est sententiatū, si sint propterea cēsuris ecclesiasticis irretiti à cen. huiusmodi absoluimus, concedimusque & volumus, quòd etiam si ab eisdem sententijs non appellauerint, aut interpositæ per eos appellationes desertæ remanserint, ac etiam ad earundem sententiarum exequutionem processum fuerit, possint nihilominus firma remanente exequutione iam facta pro eorum & cuiusque eorum libito voluntatis super sententiarum, exequutionumque huiusmodi & quorumcūque inde sequutorū iniustitia & nullitate corām suis competen. ordinarijs siue specialiter delegan. iudicibus agere, & experiri In causis, quæ ipsis secundùm iuris communis dispositionem posthabitis bulla & motu proprio prædictis procedi, & sententiari & diffiniri debeat ita, vt si huiusmodi sententias cū inde. sequutis à dictis ordinarijs vel Iudicibus specialiter delegatis per viam nullitatis vel iniustitiæ reuocari contigerit, etiam quòd vnica sententia sit in fauorem priorum possessorum exequutioni demandetur firma manente appellatione, quoad caput deuolutiuum, & ita per quoscunque iudices quauis auctoritate fungen. etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac Sāctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sublata &c. Irritum quoque &c. iudicari & diffiniri, præsentiumque (quas vim legis in perpetuum habere volumus) solam signaturam sufficere, & postquam per Cursores in locis consuetis more solito publicatæ fuerint, statim omnes afficere, & earum transumptis vnius ex dilecti filij nostri in Alma vrbe Vicarij Iudicibus manu subscriptis eiusdemq; Vicarij sigillo obsignatis, non minus quàm ipsis originalibus credi, & fidem adhiberi decernimus, & declaramus. Non obstan. præmissis, ac quibusuis renunciationibus & de non contrauenien. obligationibus desuper factis, etiam iuramēto, quod quoad hoc relaxamus, vallatis, priuilegijs quoque indultis & literis Apostolicis sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cū quibusuis clausulis & decretis, etiam motu proprio & scientia similibus quomodolibet concessis &c. Quibus omnibus & singulis in literis latiss. extenden. etiam si de illis &c. tenores &c. hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunq; cū clausulis opportunis & consuetis.

Fiat Motu proprio I.

Dat. Romæ apud sanctum Marcum iij. id. Septembris Anno primo.

BVLLA S. D. N. D. PII DIVINA prouidentia Papæ iiij. super rescissione alienationum bonorum ecclesiasticorum in damnum ecclesiæ, vel Sedis, & Cameræ Apostolicaū quomodolibet factatum.

Pius Episcopus Seruus Seruorum Dei Ad futuram Rei memoriam.

APOSTOLICAE seruitutis officium fidei, & diligentiæ nostræ diuinitus traditum nos iampridem excitat, & impellit, vt ipsam Sedem & Cameram apostolicā non solùm futuris rerum suarum iacturis sartam tectam præstare, sed etiam aduersus illata sibi detrimenta semotis omnibus omnium iniustis affectibus quoad eius fieri pōt integrare studeamus. Sane licet in pontificatus nostri principio frequentibus multorum, qui Cōstitutionem per felicis recordationis Paulum papam iiij. prædecessorem nostrum de rebus Ecclesiæ non alienandis & de alienatis recuperandis æditam tanquā nimis rigorosam, quippe quæ nullam inter alienationes ex causa necessaria vel vtili factas & alias mere voluntarias ecclesijs damnosas dIferentiam faciebat retractari vehementes instabant querelis inducti rem in plena signatura nostra cognoscere & multitudinem querelantium sedare volentes dictam Constitutionem ad terminos Iuris

communis

communis sub data videlicet tertio idus Septembris Pontificatus Nostri Anno primo reducere quodamodo coacti fuerimus. Nos tamen, quos successu temporis experientia longo rerum vsu, & quotidiano pastoralis officij nostri exercitio varijs modis edocuit multas alienationes rerum Ecclesiæ Romanæ sedisq; & Cameræ prædictarum per aliquos importunis precibus, & alijs varijs artibus inductos, Romanos Pontifices prædecessores nostros,& forsan quod dolenter referimus, per nos nulla rationabili causa suadente in grauissimam ipsius ecclesiæ læsionem, Dei offensam, Populi scandalum, & euidens animarum periculum hactenus factas,& approbatas extitisse non solum perspicui huius animarum periculi magnitudine, sed etiam debita erga Deum, & suam cui nos præesse voluit ecclesiam pietate tum etiam vrgentis conscientiæ nostræ testimonij Religione perculsi rem omnem cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in Consistorio nostro secreto diligenter duximus perscrutandã, vbi maturè considerantes bonorũ, & fidelẽ seruum nihil eorũ, quæ sibi à domino credita sunt distrahere,seu negligere,nec aliter, quàm ex causa, vel necessitatis,vel euidentis vtilitatis alienare, sed cuncta fideliter conseruare debere. Hinc est quòd his alijsq; iustis de causis moti quarumcunq; venditionum, infeudationum, cessionum, & aliarum quocunq; nomine nuncupatarum alienationũ de Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Feudis, Dominijs, Locis, & alijs stabilibus bonis, ac censibus, & iuribus quibuscunq; vbilibet constitutis ad ecclesiam, sedem, & Cameram præfatas quomodolibet, & quæ pertinuisse, vel pertinere cẽseri possent, cuiuscunq; qualitatis, quantitatis, excellentiæ, & quantũuis maximi, vel minimi momẽti fuerint, quibusuis personis quauis ecclesiastica, vel sæculari, siue mundana, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarcali, & Cardinalatus honore, seu Marchionali, Ducali, Regali, vel alia quacunq; dignitate seu præeminentia præditis, aut etiam Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, & alijs per quoscunq; Roman. Põtifices prædecessores nostros, ac ꝑ nos dictamq; sedem, ac Cameram ex causa gratiosa, & lucratiua, siue aliqua, vel saltẽ minime correspectiua, nec competenti recompensa, seu necessitate, vel euidenti dictæ sedis vtilitate id non exigente perpetuò, vel ad recipientium vitam, aut aliàs ad longum tempus, etiam per viam permutationis, hypothecæ, recompensę, contractus etiã iurati, etiam de fratrum consilio quouis colore, vel ingenio, etiam Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, etiam cum quibusuis aduersus quascunq; reuocationes, & alias contrarias dispositiones præseruatiuis, & in pristinum statũ restitutiuis, ac derogatoriarum derogatorijs alijsq; efficacissimus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis, etiam à quocunque quantumlibet longissimo, & immemorabili tempore citra quomodolibet factarum, & concessarum, ac etiam iteratis vicibus approbatarum, & innouatarum, contractuumq; desuper initorum, & iuratorum, necnon quarũcunq; apostolicarum, & aliarum scripturarũ aliorumq; hic etiam de necessitate exprimendorum tenores, ac quarumcunq; litium, & causarum, si quę desuper vbilibet,& in quauis instantia pendeant, status, & merita præsentibus, ac si de verbo ad verbum insererentur pro sufficienter expressis, & insertis habentes de fr̃um ipsorum consilio, & assensu vnanimi ex certa scientia nostra, ac de eadẽ apostolicæ potestatis plenitudine, vniuersas, & singulas venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessiones, & alias omnimodas alienationes, & contractus præfatos, quæcunque quotcũque, & qualescũque, ac in quorumuis principum ac Cardinalium, Patriarcarum, & aliorum prælatorum fauorem, vel eorum cõtemplatione per prędecessores nostros, ac nos, & sedem præfatam necessitate, vel euidenti vtilitate sedis huiusmodi id non exigente, seu sine aliqua, vel saltem minime correspectiua neque competenti recompensa, vt præmittitur factos, & concessos, ac confirmatos, & approbatos, etiam si quantumuis longissima temporis præscriptione robur sumpsisse dici possint, auctoritate apostolica tenore præsentium perpetuò reuocamus, rescindimus, cassamus, irritamus, annullamus, ac viribus omnino vacuamus. Declarãtes venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessiones, & cæteras alienationes, prę missas nequaquàm tenuisse, nec tenere, nullumque, emptoribus, cessionarijs, feudatarijs, locatarijs, donatarijs, alijsque rerum ipsarum detentoribus, ius nec aliquem possidendi titulum per eas quæsitum esse, nec eisdem ecclesiæ sedi, & Cameræ præiudicium afferre potuisse, ac Ciuitatum, Terrarum, & aliorum locorum eorundem habitatores, vassallos, & subditos, dictis illorum detẽtoribus nullum vassallagij fidelitatis, vel subiectionis, aut aliud ius vel obedientiam alienationum huiusmodi, vel etiam iuramenti per eos illis pręstiti, quod etiam eis harum serie relaxamus

laxamus prætextu debere aut illis astrictos esse. Quinimmò detentores ipsos ad easdē Ciuitates, Terras, Castra, Oppida, & loca sedi, & Cameræ præfatis realiter, & cum effectu restituenda, & relaxanda, ac eorum detentores ad fructuum inde post obitum concedentes hactenus perceptorum, & in posterum percipiendorum, restitutionem in vtroq; foro omnino teneri, & ad id etiam sententijs, censuris, & pœnis ecclesiasticis, ac etiam pecuniarijs, necnon priuationis quorumcunque aliorum feudorum ecclesiasticorum per eos etiam legitimè obtentorum, & inhabilitatis ad illa aliaque deinceps obtinenda, ac alijs iuris & facti remedijs cogi & compelli posse. Ac decernentes præsentes vim perpetuæ legis habere neq; de nullitatis vicio seu intentionis nostræ vel alio quouis defectu notari seu impugnari posse, sed illas omni exceptione remota validas, & efficaces fore, suosq; plenarios, & integros effectus sortiri, & inuiolabiliter obseruari. Sicque per quoscumq; iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes etiā S. R. E. Cardinales in quauis etiam de præsenti pēdente causa & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretādi facultate iudicari, & diffiniri debere. Ac irritū & inane quicquid à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attēmptari. Nō obstantibus reductione nostra, & litis pendentijs præmissis, ac etiam per nos præstitis iuramentis, & de non tollendo ius quæsitum alijsq; quibusuis Cōstitutionibus, & ordinationibus apostolicis. Necnō priuilegijs indultis promissionibus, ratificationibus, obligationibus, submissionibus, renuntiationibus, & literis apostolicis, detentoribus præfatis, & alijs quibusuis sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarū derogatorijs, alijsq; efficacissimis, ac insolitis clausulis irritantibusq;, & alijs decretis etiā Motu scientia & potestatis plenitudine similibus per nos etiam Consistorialiter, & contra tales reuocationes quomōlibet concessis ac ēt pluries approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis eorumq; totis tenoribus specialis specifica expressa, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quæuis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse paribus Motu scientia, & potestatis plenitudine derogamus cæterisq; contrarijs quibuscūq;. Vt autem præsentes ad eorum quos concernunt notitiam facilius deducantur volumus, & mādamus quod illæ in Basilicę Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ, ac Cameræ Apostolicæ Valuis per aliquem ex nostris Cursoribus affixæ copia illarum ibi dimissa vniuersos & singulos, quorum interest si citra videlicet infra Mensem, Si vero vltra mōtes fuerint infra tres Menses à die affixionis huiusmodi computandos perinde afficiant ligent arctētq;, ac si illis personaliter inthimatæ fuissent. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam nostræ reuocationis, rescissionis, cassationis, irritationis, annullationis, vacuationis, declarationis, relaxationis, derogationis, voluntatis, decreti, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare pręsumpserit indignationem omnipotētis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sexagesimo quinto.

Quintodecimo Kal. Iunij Pontificatus.
Nostri Anno Sexto.

BVLLA S. D. N. D. PII DIVINA prouidentia Papæ Quinti Prohibitoria, ne ciuitates, & loca Sanctæ Romanæ Ecclesiæ posthac infeudentur.

PIVS Episcopus Seruus Seruorum Dei, Ad perpetuam Rei memoriam.

ADMONET nos suscepti cura regiminis vniuersalis ecclesiæ, cui auctore domino præsidemus, vt Ciuitates, Terræ, Oppida, & loca nobis, & Sedi Apostolicę in temporalibus mediate, & immediate subiecta perpetuo in iure dominio, & proprietate, ac possessione dictæ Sedis conseruentur. Sanè licet nonnulli Romani Pontifices prædecessores nostri per eorum Constitutiones rerum ecclesiasticarum alienationes prohibuerint, & iam factas reuocauerint, & annullauerint: nihilominus cùm retroactis temporibus nonnulli nimium ambitiosi, & dominandi cupidi sub varijs prætextibus, coloribus, & causis sæpe etiā falsis (quod non sine maximo animi nostri mœrore referimus) aliquibus Romaň. Pontificibus suggestionibus, & insinuationibus suis conati sint ostendere, & persuadere magis vtile, et expediens Sanctæ Romanæ ecclesiæ, et Sedi præfatæ fore, si aliquę Ciuitates, Terræ, Oppida, Castra, arces, et loca ad ius, et proprietatem eiusdem

sedis

sedis pertinentia in feudum, guberniũ, Vicariatũ, Ducatũ, aut quẽuis aliũ titulũ perpetuũ, vel ad tertiam generationem, seu ad vitam, aut aliàs ad longum tempus concederentur: vel etiam ex eo, quòd aliàs in feudũ data, aut quouis alio titulo huiusmodi alienata fuerint, et propterea tanquàm ad Sedem prædictam deuoluta, vel deuoluenda posse, et debere de iure iterum infeudari, et alienari, atque inde nonnullas alienationes, infeudationes, et concessiones à Sede Apostolica emanasse, ex quibus illa non mediocrem diminutionem non solùm patrimonij, sed etiam existimationis recepisse dignoscitur. Hinc est quòd nos considerantes omnium Ciuitatum, et locorum prædictorum singularem fidem, et promptam deuotionem eidem sedi exhibitam omni tempore valde vtilem, et salutarem fuisse, et esse, ac volentes non solùm alienationes huiusmodi, quas tẽpore nostro omninò exulare intendimus, de medio tollere, et quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus, quos nõ immemores fore speramus ante Domini Nostri Iesu Christi in examine Diei magni aduẽtus Tribunal villicationis nostræ rationẽ reddituros nos esse, sed vt omnis alienationum huiusmodi fiendarum occasio penitus aboleatur, quantum cum Deo possumus, per amplius ꝓuidere, Constitutionibus prædecessorum nostrorum huiusmodi etiam inhærendo, illasque innouando, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, non ad alicuius super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed ex mera animi nostri deliberatione, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, habita etiam super his cum venerabilibus fratribus nostris Sanctę Romanę Ecclesiæ Cardinalibus in Cõsistorio nostro secreto consultatione matura, de eorum consilio, et vnanimi assensu, qui etiam iurauerunt præsenti Constitutioni non contrauenire, nec Pontificibus alienationes contra tenorem pręsentium attentantibus cõsentire, Et absolutiones à iuramento huiusmodi non petere, nec acceptare, hac nostra perpetuò valitura Constitutione decernimus, & declaramus Ciuitates, & loca prædicta etiam hactenus in feudum, aut quemuis alienationis titulum dari solita, vel consueta ad nos, & sedem præfatam quomodolibet deuoluta, & pro tempore deuoluenda absque alia vlteriori declaratione, & illorũ possessionis apprehẽsione eo ipso Sedi, & Cameræ Apostolicæ incorporata, ac ad ius, & ꝓprietatem, & dominium pristinum, ac possessionem rediisse censeri, perinde ac si per Quadraginta Annos, & vltra Ciuitates, & loca pręfata à nobis, & Sede præfata immediate possessa, & nunquàm in feudum, aut alium titulum concessa fuissent: Statuimusq́; & decernimus, quòd omnes, & singulę, tam Communitates, & vniuersitates, quàm Ciues, et Incolæ Ciuitatum, Terrarũ, & locorum prædictorum, aliĩq; quæcunque personæ, tam ecclesiasticæ, quàm sæculares, cuiusuis dignitatis, & ordinis et Episcopalis, vel maioris existentes, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, tam publicè in Cõsilijs Ciuitatum, & locorum præfatorũ, quàm priuatim alibi in quibusuis locis, etiam si Ciuitatum, & Terrarum earũdem Gubernatores, aut nostri, & Sedis Apostolicæ Legati, vel prolegati existant, tractantes, cõsulentes, aut aliàs verba facientes de infeudationibus, aut alienationibus dę Ciuitatibus, & locis præfatis immediate ad nos, & Sedem præfatam spectantibus, & pertinentibus, etiam deuolutis, etiam in feudum cõmuniter, & pluries dari solitis, etiã ex causa permutationis, vel sub annuò censu, aut canone, aut aliàs quomodolibet, etiam contemplatione meritorum erga Sedem præfatã, aut sub prætextu necessitatis, vel euidentis vtilitatis faciendis, seu de postulandis à nobis, & Sede præfata quibusuis personis cuiusuis dignitatis, status, gradus, etiam nobis, & successoribus nostris secundùm carnem coniũctis, etiã Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aut quauis alia temporali, vel ecclesiastica dignitate fungentibus, in Duces, Vicarios, Gubernatores, seu quemuis alium titulum ad vitam, vel in perpetuum, vel longum tempus, aut etiã ad Sedis Apostolicæ beneplacitum, Ciuitatum, & locorum præfatorum; Ac propterea de eligẽdis oratoribus ad nos, & successores nostros super præmissis, vel illorum occasione mittendis proponentes, tam ipsi quàm Oratores munus huiusmodi recipientes, aut alij quicunque alienationes huiusmodi Romano Põtifici pro tempore existenti per se, vel alium, seu alios insinuantes, vel suadentes, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, à qua nisi ab ipso Pontifice, præterquàm in mortis articulo, absolui nequeant: Et insuper Sanctæ Romanæ Ecclesię, et Sedis Apostolicę pręfatę rebelles, etiam in primo capite lęsę maiestatis, & proditores Ciuitatum, et locorum pręfatorum, ac bona eorum fisco, et Camerę nostrę Apostolicę ipso iure deuoluta, & incorporata sint, & esse censeantur, omnibusque Ecclesijs, Monasterijs, & alijs per eos quomodolibet obtentis beneficijs ecclesiasticis eo ipso priuati, & ad illa, ac alia in posterum obtinenda inhabiles existant, neque ad Ciuitates, & loca pręfata vllo vnquàm tempore remitti possint: Et si aliquã do eos reintegrari contigerit, nihilominus infames

fames remaneant, illisque bonorum, et dignitatum portę perpetuò claudantur. Et quoniã intelleximus aliquos etiam Cardinales, Ciuitates, Terras, Oppida, Castra, Arces, et loca ad vitam, seu tertiam, vel aliam generationẽ, aut aliàs à dicta sede, etiam ex causa onerosa, obtinere, habere, et posidere, cum facultate faciendi in illis melioramenta; ita quod ab eis amoueri nõ posint, nisi restitutis sibi prius pecunijs in melioramenta huiusmodi expositis, omnes, et singulas facultates faciendi melioramenta pręfata quibusuis personis etiam Cardinalibus per eosdem prędecessores nostros, aut alios ad id facultatem habentes quomodolibet concessas harum serie reuocamus, et annullamus, et nemini deinceps suffragari posse, neque debere, ac cuicunq; facultatem faciendi melioramẽta huiusmodi habenti illa, etiam pro munitione, et tuitione, nisi ex causa necessarię conseruationis locorum eorundem facta fuerint, post publicationem pręsentium facere omnino interdicimus, ac prohibemus: et si secus à quoquam factũ, attentatũue fuerit, melioramenta quęcunque per eos contra tenorem pręsentium facta locis ipsis cessare, & Camerã ad illorum satisfactionem minimè teneri, et obligatam esse volumus, et declaramus. Decernentes pręsentes literas sub quibusuis reuocationibus, cassationibus, derogationibus, et alijs contrarijs dispositionibus sub quibusuis tenoribus, et formis, ac cum quibusuis clausulis, et decretis pro tempore quomodolibet factis minime comprehẽdi, sed semper ab illis exceptas, et quotiens illę emanabunt, totiens in pristinum statum restitutas, et de nouo concessas esse, et censeri debere, irritum quoque, et inane si secus super his, à quoquã quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Cõstitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac Ciuitatum, et locorum prędictorum iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, et cõsuetudinibus, cęterisque contrarijs quibuscunque. Sic igitur deuotionis, et fidei constantia Ciuitatum, et locorum pręfatorum erga nos, et successores nostros, et eandem Romanam Ecclesiam perseueret, vt merito integritatis virtus maiora beneficia ab eadem sede consequi mereatur. Volumus autẽ, quòd sicut omnes, et singuli Cardinales pręsentes Constitutionem huiusmodi, quantum in eis erit, obseruare, illiq; non contrauenire, nec Pontificibus contrafacientibus cõsentire, aut absolutionem à iuramento pręstito non petere, nec oblatam, aut concessam acceptare in Consistorio nostro secreto promiserunt, et iurarunt, idem per absentes Cardinales à Consistorio, in habitatione eorum, et à Romana Curia, vt quãdocunque ad eandem Curiam se contulerint, ac per futuros pro tempore Cardinales in asũptione pilei, promitti, & iurari debeat, ac promisionem, & iuramentum huiusmodi in formula iuramenti per eosdẽ Cardinales præstari soliti adiungi, & inseri debere, ac contrafacientes pœnam periurij, & perpetuæ infamię iuris, & facti eo ipso incurrere decernimus. Pręterea quòd ipsi Cardinales occurrẽte Apostolicæ Sedis vacatione in Conclaui, quando de obseruandis literis Iulij Papæ II. prædecessoris nostri super electione Romani Pontificis, & alijs Constitutionibus iuramentum præstare solent, etiam de inuiolabiliter obseruanda præsenti Constitutione nostra per quemlibet eorum, qui in Romanum Pontificem electus fuerit, & postmodum idem ad Summi Pontificatus fastigium assumptus, post eius assumptionem hoc ipsum promittere, ac iurare, & deinde post coronationem suam promisionem, & iuramentum huiusmodi per literas suas speciales harum confirmatorias reiterare debeant. Quòd si illud à Pontifice (quod credendum non est) recusabitur, aut differetur, tunc dicti Cardinales in primo Cõsistorio secreto, & præcipue eorum Decanus, & capita ordinũ apud eum omni cum instantia, & instantisime pro præsentium obseruatione petere, & rogare, ac obtestari non cessent, idque vt omnino efficiat, diligentisime curare studeant, statuimus, & ordinamus; Quòdq; præsentes literæ in libellum redigantur, & post prædictas Iulij literas, quæ in dicto Conclaui legi solent, inter alias Constitutiones nostras adiungantur, & etiam in Quinterno Cancellariæ Apostolicæ cum alijs extrauagantibus nostris describãtur, ac ad valuas Basilicę Beati Petri Principis Apostolorum, & in Cancellaria nostra Apostolica, ac acie Campi Floræ publicentur. Et quia difficile foret præsentes ad singula quæque loca deferre, decernimus etiam, & declaramus, quòd earum Transumptis, etiã impresis, manu alicuius Notarij subscriptis, & sigillo alicuius prelati munitis eadem prorsus fides vbique in Iudicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostẽsæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, reuocationis, decreti, statuti, interdicti, prohibitionis, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum

eius

eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis dominicæ Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Septimo. Quarto Kal. Aprilis. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Ego Pius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

PIVS PP. V. REVOCATIO FAcultatum concedendi commissiones alienationum bonorum Ecclesiasticorũ, aut Piorum locorum. Camerario, & Cameræ Apostolicæ Clericorum Collegio concessarum.

PIVS PP. V.

MOTV proprio &c. Volentes indemnitati Ecclesiarum aliorumq; piorum locorum quantum cũ Deo possumus, consulere, ac prouidere, ne illorum bona sine nostra, aut successoris nostri scientia, & licentia alienentur, aut perpetuò, vel ad longum tempus, aut vnam vel plures illa conducere volentes vitam, locentur, aut de his alio titulo disponatur: Omnes, & singulas facultates, & licentias concedendi commissiones alienationum vel permutationum, aut affrancationum, aut illarum cõfirmationum quorumuis bonorum ecclesiasticorum, aut locorum piorum cuiuscunq; valoris existentium, etiã summam annuam quinq; ducatorum auri de Camera non excedentium, aut alterius minoris valoris in forma quæ dicitur si in euidentem Dilecto filio Vitellio Sanctæ Mariæ in via lata diacono Cardinali Vitellio nũcupato S. R. E. Camerario eiusque antecessoribus, & Clericorum Cameræ nostræ Apostolicæ Collegio tam per fæ. re. Gregorium viiij. Bonifacium viiij. Vrbanum vj. Martinum v. Gregorium v. Sixtum iiij. Innocentium viij. Iulium.ij. Leonem x. Paulum. iij. & Iulium similiter iij. ac alios quoscunque Ro. Pontifices nostros, etiã Motu proprio ex certa scientia ex quauis causa, etiam vrgentissima cum quibusuis clausulis etiam derogatoriarum derogatorijs, ac quibusuis decretis, etiam irritantibus, & in vim contractus concessa confirmatas, & innouatas, illorum omnium tenores pro sufficienter expressis habentes perpetuò Reuocamus, cassamus, & annullamus, Interdicentes, & expresse prohibentes eidem Camerario, & Clericis, ac alijs eiusdem Cameræ Apostolicæ officialibus sub pœna indignationis nostræ, ne in futurum licentias, & facultates, ac commissiones alienationum huiusmodi sub quouis prætextu concedant: Ac cõmissiones, & concessiones commissionum huiusmodi contra voluntatem, ordinationem, & decretum nostrum, nullas inualidas, & irritas esse decernimus, & declaramus. Sicque in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque Iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes &c. sublata &c. iudicari &c. debere, Nec non irritum, & inane quicquid secus, super his à dictis Camerario, Clericis, & alijs officialibus, & Iudicibus præfatis, vel quibusuis alijs quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Non obstantibus præmissis constitutionibus, & ordinationibus priuilegijs quoque indultis, & literis apostolicis prædictis, & alijs quibusuis quomodolibet concessis approbatis, & innouatis, quibus omnibus illorum tenores &c. pro sufficienter expressis habentes, derogamus, illaq; quoad præmissa cassamus, reuocamus, & annullamus, Cæterisque contrarijs quibuscunque, Volumus autem, quòd præsentis nostri Motus proprij etiam absque illius data, & registratura sola signatura sufficiat, & vbique fidẽ faciat, tam in iudicio quàm extra, quacunque regula seu constitutione apostolica contraria non obstante: Volumus autem quòd pñs noster Motus proprius in Cancellaria nostra apostolica, & acie Campi Floræ de more publicetur, & inter constitutiones perpetuas describatur: Et quia difficile foret præsens ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus quòd eius transumptis etiam inpressis manu alicuius Notarij subscriptis, ac sigillo alicuius Prælati munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsenti Motui proprio adhiberetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet Motu proprio M.

Lectus, & publicatus fuit supradictus Motus proprius Romæ in Cancellaria Apostolicæ. Anno Incarnationis Dominice Millesimo quingentesimo sexagesimo octano, die verò Martis 17. Augusti Pontificatus S. D. N. Pij Papę V. anno tertio.

A Lomelliuus Custos.

BVLLA S. D. N. PII PAPAE V. Reuisionis et Recuperationis Bonorum Ecclesiasticorũ malè Alienatorum.

PIVS Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

ET si de singulis pastoralis officij cura nos admonet esse sollicitos, Fabricam tñ sancti Petri, quam speciali quadam cura nobis cognoscimus esse commissam, specialis intentionis fauore prosequimur, eamque gratijs attollimus opportunis. Accepimus sanè nuper quòd diuersæ personę tam ecclesiasticæ, quàm seculares quàmplura bona, possessiones, et terras ad Ecclesias etiam Metropolitan. Monasteria, beneficia, domos, et alia regularia, ac alia pia loca, necnon Hospitalia pertinentia et spectantia, prætextu diuersarum alienationum eis contra tenorem literarum fœlicis recordationis Symachi, et Pauli ij. ac aliorum Roman. Pontificum prædecessorum nostrorum, aut sine apostolicæ sedis licentia, seu illarum forma non seruata, aut aliàs in euidens damnum, et præiudicium ecclesiarum, Monasteriorum, beneficiorum, et piorum locorum hujusmodi factarum occupauerunt, et detinuerunt, ac de pñenti occupēt, & detineant. Nos præmissa conniuentibus oculis pertransire nequeuntes, vt pote quæ in diuinæ maiestatis offensam, ac ecclesiarum, et ordinis clericalis detrimentum tendant, vtque Fabricæ Basilicæ præfatæ maximis necessitatibus succurramus, Dilectos filios Collegium, et deputatos Fabricæ præfatæ, eorumque pro tempore Auditores, & Ministros, ac eorum singulos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, et pœnis à iure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes et absolutos fore censentes, Motu proprio, non ad ipsorum deputatorum, et Collegij, ac Auditorum, et ministrorum præfatorum, vel alicuius eorũ, aut pro eis nobis super hoc oblatę petitionis instãtiam, sed ex certa scientia, ac de mera nostra liberalitate, et apostolicæ potestatis plenitudine eisdem Collegio, et deputatis eorumque pro tẽpore Auditoribus et ministris præfatis, vt omnes, et singulas Alienationes in emphyteusim, seu censum perpetuum, aut tertiam, vel aliam generationem, seu hominis vitam, aut aliud tempus vltra triennium locationes, vel concessiones, seu permutationes, aut occupationes, de quibusuis terris, possessionibus, aut alijs bonis immobilibus, seu rebus & iuribus, tam spiritualibus, quam temporalibus Ecclesiarum, Monasteriorum, domorum, beneficiorum, hospitalium, et aliorum piorũ locorum quorumlibet sine sedis apostolicæ licentia, aut illius forma non seruata in damnũ ecclesiarum, seu solemnitatibus à Iure requisitis, aut constitutionibus ipsorum Monasteriorum seu domorum minime seruatis, aut alias nulliter hactenus factas reuidere, et constito sibi quantum sufficere videbitur de pręmissis, illas et cōtractus superinde sub quibusuis formis, et verborum expressionibus habitos, et celebratos, etiam si iuramento vallati existant, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererētur pro expressis habentes, auctoritate apostolica ad solius pręfatæ Fabricæ procuratoris instantiam, etiam parte inuita, et contradicente, facta sibi prius inthimatione per tres mēses, tenore pręsentiũ rescindere, irritare, cassare, et annullare, ipsosque detentores, et occupatores ad terras, possessiones, et bona, res, et iura pręfata, vt pręfertur detenta, et occupata relaxandum, et de fructibus tam hactenus perceptis, et qui percipi potuerũt, quàm in posterum percipiendis realiter satisfaciendum cogere, et compellere, bonorumque, et fructuum recuperandorum huiusmodi tertiam partem ipsi Fabricę, reliquis duabus partibus ecclesijs, monasterijs, beneficijs, domibus, hospitalibus, et pijs locis ad quę bona ipsa spectabunt, cum effectu consignatis, vendicare, et applicare possint, et valeant, facultatem, et auctoritatem concedimus, et impartimur, Ita vt eisdem Collegio, deputatis, eorumque auditoribus, et ministris liceat dictę tertię partis huiusmodi bonorum pręfatę Fabricę, vt pręmittitur applicatorum corporalem possessionem propria auctoritate liberè apprehendere, illamque in dictę Fabricę vsus, et vtilitatem absque alia sedis apostolicę, et superiorum ecclesiarum, monasteriorum, domorum, beneficiorum, hospitalium, et aliorum piorum locorum, ad quę bona ipsa et fructus spectabũt, licentia alienare, vendere, et conuertere, diœcesani loci, vel cuiusuis alterius licētia desuper minimè requisita. Decernentes pręsentes literas nullo vnquàm tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrę, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, aut inualidari, etiã ex eo capite quod interesse habentes vocati non fuerint, aut ad iuris terminos reduci, minusque in controuersiam vocari, posse sed semper validas et efficaces existere, suosque plenarios effectus sortiri minusque sub quibusuis similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, et derogationibus comprehendi vllatenus posse, sed ab illis exceptas, et quoties illę emanabunt toties in pristinum statum restitutas esse, et censeri. Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios

missarios quauis auctoritate fungentes etiam causarum Palatij apostolici Auditores, sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi facultate, iudicari debere, irritum quoque, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari non obstantibus præmissis, ac quibusuis apostolicis necnon in prouincialibus & Synodalibus Concilijs editis specialibus vel generalibus, constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusuis etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis apostolicis quibusuis personis in genere, vel in specie quomodolibet concessis, confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus spetialis, specifica, & expressa mentio habenda, seu aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem quòd præsentium transumptis etiam impressis, manu Secretarij, & sigillo Collegij dictæ Fabricę subscriptis, & munitis, eadem prorsus in iudicio, & extra fides adhibeatur, quæ pręsentibus adhiberetur si forêt exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, impartitionis, decreti, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurũ. Dat. Romę aupd sanctum Petrum, anno incarnationis dominicę, Millesimo quingentesimo sexagesimo nono, vndecimo. Kal. Ianuarij. Pont. nostri anno quarto.

Cæ. Glorierius.

C. Rouyer.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

MATERIARVM, DECISIONVM

Quæstionum, memorabiliumq; rerum omnium in tractatu de rebus ecclesiæ non alienandis clarissimi, ac celeberimi iureconsulti D. Gulielmi Redoani doctè congestarũ, quę iuris vtriusq; professoribus, & causarum patronis in quolibet foro versantibus sępe numero vsu quotidianæ practicæ euenire solent, locupletissimus index à Ioanne Iacobo de Ferrarijs Placẽtino ordine alphabetico in gratiam studiosorum, & laboris diminutionẽ collectus, & in lucem emissus.

Alienatio

B

C

Colonus

D

Donatio

Immutatam

Iura,

L

M

res in

N

O

P

Patrimo-

Pensio

catum

Q

Quis

S

Sindicus

T

V

Vsufructus

REGISTRVM,

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vvu Xxx Yyy Zzz Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff.

Omnes sunt duerniones.

Frater Thomas Ripalta e, Placentia Sacræ Theologiæ Doctor, & Inquisitor Placentiæ & Parmæ vidit & approbauit.

